
13
25 N
23

CONSULTA VARIA,

Theologica, Iuridica, & Regularia;

A R.P.F. ANTONIO

A SPIRITV SANCTO.

CONSULTA VARIA,

THEOLOGICA, IVRIDICA, ET REGVLARIA,

PRO CONSCIENTIARVM INSTRVCTIONE CIRCA Controuersias, quæ Autori tam Vlisipone, quàm Matriti, & aliis in locis fuere proposita;

CONFORMITER AD MENTEM, DECRETA, & Declarationes Sedis Apostolicæ & SS. Congregationis;

VBI ETIAM MVLTA IVXTA REGVLAM ET CONSTITVTIONES Carmelitarum Excalceatorum: Tum juxta leges Municipales Regni Lusitaniæ, conformiter ad illius Regiam Ordinationem:

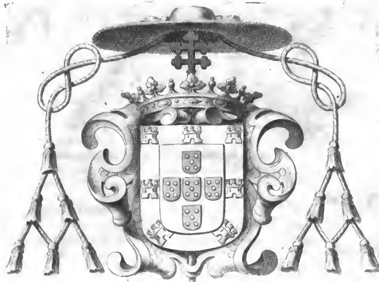
ACCESSIT ET PRIMATVS SEV PRINCIPATVS ELIÆ,

A R. P. F. ANTONIO A SPIRITV SANCTO,
Definitore Generali Carmelitarum Excalceatorum Congregationis Hispaniæ,

NVNC PRIMVM IN LVCEM PRODIT.

LVGDVNI,
Sumptibus IOANNIS ANTONII HVGVETAN,
& GVILLIELMI BARBIER.
M. DC. LXXI.
CVM PERMISSV ET APPROBATIONE.

EXCELLENTISSIMO PRINCIPI, AC PERILLVSTRISSIMO DOMINO D. PETRO DE ALENCASTRE, OPPIDI DE AVEIRO MERITISSIMO DVCI,

Quondam aulæ Palatinæ vigilantiſſimo Præſidenti, & ad Archiepiſcopatus dignitatem conſultò electo.

ET ſi me non pungit difficultas, EXCELLENTISSIME PRINCEPS, me pudet audaciæ; vt hac oratione, & ſi breui calamo picta, cordiali tamen animo pura, meæ poſſim tenui penicillo pingere obligationis pignora, & tuæ ſuaui modulo decantare virtutis oblectamenta:non anceps, (inquam) nec in triuio fuit mens, vt ſtatera judicij appenſa,inuentus ſim majorem habens tui obſequij fauorem,patrocinij remedium,hujus Conſiliorum voluminis vmbraculum, ad tanti ſolis ſplendorem, ad tanti jubaris ſolares radios,& ſi audax Icarus præcipitium quæro;ruinam tamen non experiar,vt

meæ fiduciæ excuſetur temeritas, & temeritatis labe audaciæ nota non infamer; ſiquidem ad applauſum quæro augmentum, ad ſtilum exemplar, ad iudicium ſpeculum, ad Conſilia Conſiliatorem, & ad hujus libri defenſionem firmiſſimum tutamentum, in hoc vero partita reperies judicia; ſiquidem tot ſunt, quot Conſilia ad vtriuſque ſtatus conducentia; nempè ad Eccleſiaſticos religioſitatis viget doctrina, ad ſeculares dictaminis lucet ratio, politica ad Palatinos, & ad Religioſos directoria, & vt in te, GENEROSISSIME PRINCEPS, viridem Religioſitatis obſeruationem contempler, obſeruantiſſimam morum normam conſpiciam, ſpectatæ vitæ ideam admirer, his nixus rationis fundamentis: mea conſecrat deuotio, dicat affectus, vovet obligatio, & offert mei pignoris amor tuo patrocinio pignoratus Conſiliorum volumen; ſiquidem in te judicium veneratur orbis, conſiliorum certitudinem reſpicit Luſitania, & in ſecretis rationum votis viget, vrgétque integritas, puritas, & æqualitas: inter tot Conſiliorum ambages in te quærit volumen lumen vt difficultatum laberinthum inoffenſo pede, excuſſo pulvere, mens lucis clypeo munita judicium ſplendoris radio illuſtratum euadat; quærit ſolem, vt luceat & ardeat: luceat in mente, & in opere ardeat; luceat ſub tanti ſanguinis jubare, & ſub tantarum dignitatum ardeat.

Conſulto hic liber in ſanguine, vt ſole lucet, nempè Regio (vt teſtatur Europa) Imperatorum vinculata ſobole, regalium concatenata ſtirpe, tantorum Ducum per venas defluente, ad mille Marchionum conſtipata progenie radiet vt à ſolis ortu, vſque ad occaſum laudabilis ſit talis ſanguis in gentibus; & ne verborum encomiaſtes, vocum inſufflationem propalem, vnico tantum verbo dicere ſat eſt Ducem de Anciro bene in orbe cognitum, in corde reueritum te nominat iuſtitia, te laudat ratio, te apellitat Luſitania, te nationes applaudunt exteræ. Ardet in dignitatum auctoritate (teſte Palatina aula) cujus præſidens ſæpè ſæpius generalis Reipublicæ emolumenta auxiſti, & in officio judicium, & juſtitia, correctio ſedis tuæ non minus virga, quam baculus Luſitanos conſolata ſunt, virga, vt rebelles punias, laxos refrænes, diſſolutos conſolides, diſſipatos evellas, & aſſaſinos caſtiges. Baculo vt benemeritos ſuſtineas, miſeris ſtudeas, lapſos erigas, & cadẽtes ſubleues: ſi juſtitia æquitate lucet benignitas in applauſu ſplendet: ſi iuſtitia in ſupplicio ad correctionem, benignitas in expeditione ad præmium: ſi in virga vt ducem ſtrenuũ in baculo te verum, & paſtorem rectum ideat. Sed, proh ſtupor! ad mitram Archiepiſcopalem Eborenſem te tua merita euehunt, te tua humilitas fugit, contemptum ſimilem in Ambroſio, in Auguſtino, in Athanaſio, cæteriſque Mundi ſideribus, & Eccleſiæ lucernis inuentum admiramur, in primoque & vero paſtore Chriſto ſeruatore noſtro, delineatum, cum eum turbæ in eremo rapere in regem volentes, fugit in montem ipſe ſolus, applaudentes magis vertentem terga regiæ dignitati, quam quinque millia hominum in deſerto paſcentem. Volebas lucem ſub modio ponere, ſed merita ſuper candelabrum ſiſtunt, vt lux, ſal, & ciuitas (veri paſtoris emblemata) ſupra montem Eborenſem poſita; ſis lux, vt à peccatorum tenebris deuies tuo exemplo, ſis ſal vt inſipidæ animæ tuo ſapore dulceſcant; ſis ciuitas ad orphanorum refugium, pauperum leuamen, inopum ſolatium, viduarum auxilium, virginum remedium, & omnium ſtatuum vnicum tutamen: & ad viuos lucis tuæ favores ſpargebas vt verus pater, etiam ad mortuos patrocinium quærebas vt contemplator deuotus. Sciens

namque

namque quod in Nauarræ, & Barcinonæ regnis specialia priuilegia extarent, vt tria sacrificia in die solemni omnium defunctorum recitentur; hoc indultum, teste huius libri consulto centesimo primo, etiam in Regno Lusitano floreret, vigeret, & extaret, instanti supplicatione, à Sanctissimis Dominis nostris Clemente IX. & Clemente X. in Curia Romana materiam tractare solicitas, & negotium rogas, hoc æternum memoriale volens mortuis subuenire, viuos triplicato stipendio alere, mortuos pignorans ad saluationis tuæ augmentum Deo studeant vacare: viuos obligans ad Nestorios tuæ vitæ annos, supremo artifici valeant implorare. In hac ciuitate, mortui, & viui refugium tenent, sed si ciuitatis, salis, & lucis nomen humilis fugis, te merita insequuntur, si humilis respicis, tibi patrocinatur iustitia in status hæreditario iure sanguinisque præmicerio, in quo virtutum oblectamenta dicere, silentio premit rethorica sua tropica caterua, vtpote modestiam offendens; solum alta mente repono, & omnium expono iudicio tot diuitias in pauperes consumptas nesciente sinistra tua, quid faciebat dextera tua, & benè vtraque manu ignorante, vt sic ad dexteræ expensionem, partiatur sinistra, & multiplicatis eleemosynis ad necessitatum repetitionem veneretur ætas thesaurum ad pauperum victum, ad miserorum perennans auxilij flumen beneficiorum largitionibus, eleemosynarum perennitate, te tuúmque regalem sanguinem Imperialem domum in cordibus æternizet, clientésque tuos applaudat fama immortalitate vnica, sicut Arabica viuens avis, VIVE, VALE.

Tuus obsequentissimus Capellanus, & addictissimus seruus,

P.F. ANTONIVS A SPIRITV SANCTO.

AD

AD PIVM LECTOREM.

CVM per viginti fere annos lectionibus Theologiæ moralis apud nostrates assisterem, multi ad me casus delati sunt; vt pro foro conscientiæ, & aliquando etiam pro foro externo responsum præberem; & licet ego non ignorassem insufficientiam meam, & optime cognoscerem, me potius indigere consilio, quàm aliis posse præbere, attamen interrogantium importunitas, & desiderium cunctis subueniendi, me coegere, vt quid in prædictis casibus intellexerim, responderem, quæ quidem responsa, cum ad præsentem summam deuenirent, multi amici desiderarunt, vt prælo mandarentur; at cum eis illorum tenuitatem proponerem, responderunt illud adagium, quod Paulus Manuncius in suo libro adagiorum ponit, sæpe Olitor valde opportuna locutus est, id est, aliquando Rusticus Hortulanus dedit bonum, & accommodatum cōsilium, huic igitur rationi acquiescens has responsiones ad dicta Consulta in lucem profero, forte enim lector aliquid in illis opportunum reperiet à rustico Olitore dictum, nam vt ait Poëta, Forsitan, & hæc olim meminisse iuuabit; si igitur amice Lector aliquid in his responsionibus opportunum inueneris, gratias refer Deo, à quo bona cuncta procedunt, si non inueneris, sustine modicum quid insipientiæ meæ, vt ait Paulus ad Corinth. 11. & vt sustineas alia opera moralia, quæ in tribus præcedentibus tomis prælo mandaui, & quæ errata inueneris corrige, & emenda, ego enim libens cunctorum iustæ censuræ, & correctioni parebo. Vale.

F. ANTONIVS A SPIRITV SANCTO.

FR. Stephanus à Sancto Ioseph, Generalis Ordinis Fratrum Excalceatorum Beatæ Mariæ Virginis de Monte Carmeli primitiuæ obseruantiæ, de consensu nostri Diffinitorij, vt liber cuius titulus est, *Consulta varia Theologica, Iuridica, & Regularia*, à P. F. Antonio à Spiritu Sancto, Diffinitore Generali nostri Ordinis, olim Theologiæ moralis primario Lectore, suis elucubrationibus accuratè compositus, & à grauibus, doctisque viris nostræ Religionis (quibus ipsum videndum, & examinandum commisimus) recognitus, & approbatus, typis mandetur, & in lucem prodeat, quantum in nobis est, tenore præsentium licentiam concedimus. In quorum fidem præsentes litteras manu nostra, ac Secretarij chirographo subscriptas, sigillique nostri prælo munitas fieri iussimus. Matriti, Die xxix. mensis Martij. Anno Domini M. DC. LXX.

FR. STEPHANVS A SANCTO IOSEPH,
Generalis.

FR. ANTONIVS A MATRE DEI,
Secretarius.

INDEX

INDEX

Consultorum quæ in hoc Opere continentur.

CONSVLTA

CONSVLTA VARIA THEOLOGICA, IVRIDICA, ET REGVLARIA.

CONSVLTVM I.

De intelligentia cujusdam motus proprij.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Quem effectum habeat motus proprius, si sit taxatiuus temporis cum derogatione omnium priuilegiorum*
3 *Quem effectum habeat hæc clausula*, cæterisque contrariis quibuscunque.
4 *Hæc clausula habet effectum omnimoda derogationis omnium legum, & priuilegiorum, etsi non nominentur.*
5 *Quem effectum habeat hæc clausula*, non obstantibus constitutionibus Apostolicis, nec non prædicti ordinis, & Prouinciæ, &c.
6 *Per hanc clausulam derogat Pontifex omnia statuta impeditiua dictæ gratiæ*
7 *Hæc clausula*, non obstantibus quibuscumque constitutionibus, *non derogat statutum particulare.*
8 *Quid si Papa addat verba æquipollentia, in quibus statutum particulare includatur?*
9 *Hæc clausula*, non obstantibus quibuscunquè consuetudinibus apostolicis, &c. *non derogat priuilegium concessum in Concilio generali.*
10 *Quid si Pontifex faciat mentionem talis priuilegij per verba æquipollentia.*
11 *Hæc clausula*, cæterisque contrariis quibuscunque, *derogat qualibet priuilegia, etiam si de illis non faciat mentionem.*
12 *Derogat priuilegium, etiam insertum in Corpore iuris, etsi de illo non faciat mentionem.*
13 *Qui legis tempus non obseruat, non dicitur formam legis obseruare.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

SVMMVS Pontifex informatus
de subornatione qua prælati cu- 1
jusdam Religionis eligebant prælatos cujusdam Prouinciæ, ex motu proprio, & ex certa scientia, elegit Prouincialem, & definitores incipiendos à tertia Dominica post Pascha anni 1667 Et quod hi eligerent omnes priores, & officiales totius Prouinciæ, derogando omnibus legibus & statutis, & ordinationibus hujus Prouinciæ. Accidit autem quod in Capitulo generali istius Religionis prorogatum fuit ad annum officium Prouincialis hujusmet Prouinciæ, antequam Pontifex hoc decretum edidisset.

Queritur, An Prouincialis electus à summo Pontifice debeat incipere à Dominica tertia post Pascha anni 1667. vel ab anno sequenti; siquidem officium eius Prouincialis antecessoris prorogatum fuit per annum à Capitulo generali, An per huoc motum proprium talis prorogatio cassata fuerit?

RESPONSIO AVTHORIS.

TAnquam rem certam, & indubitabilem existimo hunc motum proprium Pontificis Alexandri VII. derogare & cassare decretum capituli generalis, in quo prorogatur officium præcedentis Prouincialis ad annum.

Ratio est: quia hic motus proprius est taxa- 2
tiuus, & designat tempus, in quo nouus Prouincialis debeat suum officium incipere, derogando omnes leges, & statuta, & ordinationes, non solum Apostolicas, sed etiam ipsius ordinis, & huius Prouinciæ Lusitanicæ in contrarium, etiam si fuerint iuramento Apostolico

confirmatæ, & conſuetudine roboratæ, & ſtatu-
tis ſtabilitæ; quibus omnibus pro expreſſis, etiam
de verbo ad verbum, ſi opus fuerit derogat San-
ctitas ſua ex certa ſcientia, & de plenitudine po-
teſtatis motu proprio, & quibuſcunque in con-
trarium non obſtantibus, vt conſtat ex dicta
bulla: ergo licèt non faciat expreſſam mentionem
decreti capituli generalis cenſetur ſpecialiter de-
rogatum; ita cum Suatio, *lib. 8 de legibus cap.*
38. *num.* 1. Salas, *d.* 17. *de legibus ſect.* 14. & cum
aliis Pelizarius, *tract.* 8. *cap.* 1. *n.* 98. Et clarius
Barboſa *in tractatibus variis de clauſulis clauſu-*
la 82. *n.* 6. Vbi refert deciſum à ſacra Congre-
gatione: vbi etiam dicit, quod hæc clauſula, *cæ-*
teriſque contrariis quibuſcunque: inducit nouam
diſpoſitionem, & quod tollit ſtatutum, & *n.* 12.
idem repetit. Tum quia hic non datur jus ali-
3 quod in contrarium ſiquidem illud decretum
capituli generalis ſolum fuit quædam fauorabi-
lis extenſio officij Prouincialis, cui Papa per
aliud contrarium præjudicare poteſt, etiamſi de
illa nullam mentionem expreſſam faciat. Et da-
to quod fuiſſet lex, vel ſtatutum capituli gene-
ralis, illud Pontifex derogauit per illam clauſu-
lam, *cæteriſque contrariis quibuſcunque*, ſiquidem
hæc clauſula operatur effectum omnimodæ de-
rogationis omnium legum, & ſtatutorum, &
4 priuilegiorum, etiamſi priuilegia non nominen-
tur; vt aſſerit cum Gamb. Barboſa, *de clauſulis*,
clauſula 83. *n.* 30.

Secundo Probatur. Quia clauſula derogato-
ria, qua Pontifex vtitur in hac bulla ſcilicet, *non*
obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus
Apoſtolicis, necnon, quatenus opus ſit prædicto-
rum Ordinis, & prouinciæ, etiam iuramento, con-
5 *firmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia*
roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, priuilegiis
quoque, & indultis, & literis Apoſtolicis in con-
trarium permiſſorum, quomodolibet conceſſis, con-
firmatis, & innouatis. quibus omnibus & ſingulis
illorum tenores præſentibus pro plenè & ſufficien-
ter, expreſſis, & verbo ad verbum inſertis ha-
bentes illis ad permiſſorum effectum expreſſe de-
rogamus cæteriſque contrariis quibuſcunque: Ope-
ratur effectum omnimodæ derogationis omnium
legum, & ſtatutorum, etiamſi priuilegia non
nominentur, quæ ipſe derogare poteſt, vt do-
cet cum Gloſſa, Barboſa *de clauſulis, clauſula* 83.
num. 38. Sed ſic eſt quod Papa poterat illi de-
creto capituli Generalis derogare, vt eſt cer-
tum: ergo nullum eſt dubium, quod per illam
clauſulam illi derogauit.

Confirmatur: quia per illam clauſulam *non ob-*
ſtantibus ſtatutis, & ordinationibus prædictorum
ordinis & prouinciæ in contrarium permiſſorum
6 *quomodolibet conceſſis*, derogat Pontifex omnia
ſtatuta impeditiua dictæ gratiæ, vt docet cum
Gloſſa, Felino, Moneta, & aliis communiter
Barboſa, *de clauſulis, clauſula* 84. *num.* 3. Sed
ſic eſt, quod tale decretum eſt impeditiuum
iſtius gratiæ; ſiquidem illa eſt quod incipiat nouus
Prouincialis à Dominica 3. poſt Paſcha anni 1667.
quod fieri non poteſt ſi eius prouincialis ante-
ceſſor per alium annum durauerit in prouincia-
latu, vt decretum capituli generalis determi-
nat, ſiquidem non dicitur legis formam ſerua-
re, qui legis tempus non obſeruat: ergo tale
decretum quatenus extendit ad annum officium
prouincialis anteceſſoris eſt impeditiuum huius
Bullæ, ac per conſequens cenſetur derogatum
per illam clauſulam motus proprij.

Nec obſtat quod per iſtam clauſulam genera-
lem, *non obſtantibus quibuſcunque conſtitutioni-*
bus vel ordinationibus Apoſtolicis in contrarium
facientibus, non cenſeatur derogatum ſtatutum 7
particulare, vt cum Rota, Natta, & aliis notat
Barboſa, *clauſula* 83. *num.* 16. Reſpondeo nam-
que quod tunc ſolum locum haberet hæc obie-
ctio, quando Papa non faceret mentionem ſta-
tutorum, & ordinationum dicti Ordinis; fa-
ciendo tamen illam, vt de facto facit, per il-
lam clauſulam non obſtantibus ſtatutis & ordi-
nationibus prædicti Ordinis, & prouinciæ in 8
contrarium conceſſis, cenſetur derogatum qua-
lecunque decretum, & ordinationem, & ſtatu-
tum dicti ordinis, quod in contrarium factum
ſit, ſicut quamuis illa clauſula generalis (non ob-
ſtantibus quibuſcunque conſtitutionibus & or-
dinationibus Apoſtolicis in contrarium facien-
tibus) non deroget priuilegium conceſſum in
conciliis generalibus, vt late probaui in noſtro
directorio Regularium, *part.* 1. *tract.* 1. *diſ.* 1.
ſect... *num.* 84. Et cum multis probat Barboſa, *de*
clauſulis clauſula 82. *num.* 13. Attamen ſi Papa
fecerit mentionem talis legis concilij generalis
per verba æquipollentia, v. g. dicendo non ob- 9
ſtante quauis conſtitutione, ſeu lege in concilio
generali condita, deroget tale priuilegium con-
ceſſum in quocunque concilio generali, vt loco
citato noſtri directorij probaui, & docet cum
multis Barboſa, *loco citato*, *num.* 13. Ergo eo- 10
dem modo vt Papa deroget huiuſmodi decretum
capituli generalis ſufficit dicere, non obſtanti-
bus conſtitutionibus, & ordinationibus prædi-
ctorum ordinis, & Prouinciæ.

Confirmatur 2. quia hic non datur lex, aut
ſtatutum, ſed tantum quædam extenſio guber-
nij prouincialis, quæ extenſio fuit quidam fa-
uor, & priuilegium Prouinciali præterito con-
ceſſum; ſed ſic eſt quod per illam clauſulam,
cæteriſque contrariis quibuſcunque cenſetur ta- 11
le priuilegium derogatum etiam ſi de illo non
fiat mentio expreſſa, vt docet Barboſa, *de clau-*
ſulis clauſula 83. *n.* 38. Ergo, &c. Confirmatur 3.
quia quando clauſula, eſt ampliſſima, *non ob-*
ſtantibus quibuſcunque priuilegiis ſub quacunque
forma conceſſis, &c. cenſetur derogatum etiam 12
priuilegium in corpore juris inſertum, etiamſi
de eo non fiat expreſſa mentio, vt cum aliis do-
cet Pelizarius, *tract.* 8. *cap.* 1. *n.* 98. Sed ſic eſt
quod hoc noſtrum priuilegium ampliſſimis clau-
ſulis eſt conceſſum, vt patet ex illis verbis, *non*
obſtantibus Apoſtolicis, necnon prædictorum ordi-
nis ſtatutis, & conſuetudinibus, priuilegiis quo-
que in contrarium permiſſorum quomodolibet con-
ceſſis: Ergo per talem clauſulam cenſetur dero-
gatum illud decretum, & ordinatio capituli ge-
neralis, per quod prorogatum fuit officium pro-
uincialis præteriti ad annum.

Confirmatur tandem, ſiquidem Motus pro-
prius ſignat tempus, à quo debet incipere nouus
prouincialis, ſcilicet à tertia Dominica poſt Paſcha 13
anni 1667. Sed ſic eſt quod qui legis tempus non
obſeruat non dicitur formam legis obſeruare, *L.*
obſeruare §. *poſt hæc ff. de offic. Proconſul.* vt cum
Rebuffo, Cardoſo, Barboſa, *in axiomatibus iuris*
axioma 219. Ergo cum tale decretum capituli ge-
neralis impediat quod tempus, quod determinat
motus

motus proprius obseruetur, si quidem extendit gubernium Prouincialis præteriti ad annum, sequitur quod tanquam impeditiuum huius motus proprij Pontificis maneat omnino abrogatum; ac per consequens vt hic motus proprius obseruetur necesse est quod incipiat nouus Prouincialis à tertia Dominica post Pascha: ergo per talem motum proprium censetur derogata ordinatio extendens officium Prouincialis præteriti ad annum. Et ita in facti contingentia in insigni illa Religione fuit practicatum anno Domini 1667.

CONSVLTVM II.

De intelligentia alterius motus proprij *Papæ.*

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus seu factum.*
2 *Dictio*, omnium, *quem effectum habeat.*
3 *Hæc dictio*, omnium, *nullam admittit restrictionem.*
4 *Idem operatur, ac si de singulis esset facta specialis expressio.*
5 *Complectitur ea, quæ aliàs non includerentur.*
6 *Prolata ab homine nullam restrictionem recipit.*
7 *Non solum extenditur ad præterita, sed etiam ad futura.*
8 *Comprehendit futura quæ aliàs non venirent, quando per talem clausulam confertur titulus institutionis.*
9 *In extensione huius dictionis debent attendi volumas mandantis, & verba dispositionis.*
10 *Dispositio indefinita comprehendit futurum.*
11 *Quando Papa alicui concedit collationem omnium beneficiorum vnius ciuitatis continentur, non solum beneficia curata tempore concessionis, sed etiam quæ in posterum erigentur.*
12 *Verba generalia & indefinita prolata ab eo, qui aliquid excipere potuit, & non excepit, accipiuntur in lata verborum significatione.*
13 *Priuilegium per quod consuetudini derogatur est fauorabile, & recipit latissimam interpretationem.*
14 *In omnibus dispositionibus finis attendendus est vt contrarium non operetur.*
15 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
16 *Per clausulam* non obstantibus consuetudinibus in contrarium facientibus *non tollitur consuetudo immemorialis.*
17 *Quid si finis & ratio quam Pontifex habuit sit idem in consuetudine memoriali & immemoriali.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 IN quadam Religione est quædam antiqua consuetudo per quam fiunt in definitorio in Capitulo Prouinciali omnes priores conuentuum in quibus pauci habitant religiosi exceptis septem aut octo conuentibus maioribus quorum priores fiunt in capitulo conuentuali ipsorum conuentuū: & hi non fiunt in capitulo prouinciali neque in definitorio, sed tantum confirmantur a prouinciali. His suppositis summus Pontifex de aliquibus inconuenientibus quæ in his electionibus accidebant informatus, *ex motu proprio*, & ex certa scientia nominauit & elegit Prouincialem dictæ prouinciæ, & definitores ipsius, & præcepit quòd Prouincialis à se electus cum quatuor à se etiam electis definitoribus, & aliis duobus assistentibus à se ipso etiam nominatis, eligerent omnes priores, & officiales dictæ Prouinciæ Lusitanæ: verba motu propry sunt sequentia.

Qui (loquitur de definitoribus) *coniunctim cum dicto priore prouinciali, ac dilectis pariter filiis, N. & N. Ordinis & Prouinciæ huiusmodi professoribus, in sacra Theologia magistris, ad electionem omnium priorum & aliorum officialium dictæ prouinciæ procedere debeant, &c. tenore præsentium constituimus, & deputamus.* Et iterum reuocat omnes consuetudines & leges quæ fortè in contrarium fuissent in dicta prouincia per hæc verba. *Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, necnon quatenus opus sit, prædictorum ordinis, & prouinciæ, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis & consuetudinibus priuilegiis quoque indultis, & literis Apostolicis, in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, & innouatis, quibus omnibus & singulis illorum tenores præsentibus pro plene, & sufficienter expressis, & verbo ad verbum insertis habentes, illis aliàs in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice duntaxat specialiter & expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscunque.* His suppositis,

Quæritur, An dicto Prouinciali & definitoribus cum duobus assistentibus pertineat non solum eligere priores conuentuum paucorum Religiosorum, & conuentuum multorum Religiosorum, qui tempore Capituli fuerint sine prælato, vt mos est apud illos; sed etiam Priores illorum conuentuum magnorum, qui postea vacauerint, quorum Priores ex antiqua prouinciæ consuetudine in Capitulo conuentuali eligebantur.

RESPONSIO AVTHORIS.

RESpondi Pontificem non solùm committere Prouinciali & definitoribus cæterisque adiunctis electionem Priorum Conuentuum paucorum Religiosorum, & magnorum conuentuum, qui tempore Capituli Prouincialis suis prioribus orbati fuerint, sed etiam electionem Priorum illorum magnorum Conuentuum qui tempore sequenti post Capitulum Prouinciale vacauerint.

Ratio fundamentalis est quia illa clausula, *omnium priorum*, nullum excludit. *l. Iulianus*, & *l. Testatorem in princip. ff. de leg.* 3. Et *l. in hoc articulo, ff. de hæred. instituendis*, & *l. pediculis* §. *labeo, ff. de auro, & argento*, & cum multis Doctoribus probat Barbosa, *de dictionibus dictione* 241 *num.* 1. Tum quia ista dictio, *omnium priorum* nullam admittit restrictionem, Rota apud eundem Barbosam *ibi*. Tum quia illa dictio, *omnium priorum*, idem operatur ac si de singulis esset facta specialis exceptio, vt decidit Rota *decisione* 4.17. *n.* 1. & 2. *p.* 2. Et cum Farinatio, & aliis latè probat Barbosa, *de dictionibus, dictione* 241. *n.* 2. Tum quia hæc dictio, *omnium*, proptet suam generalitatem complectitur ea, quæ aliàs non includerentur, vt cum Bartolo, Natta, Surdo, & aliis probat Barbosa 2 3 4 5

Barbosa *suprà, n.3.* Est enim adeò vniuersalis, vt prolata ab homine nullam restrictionem recipiat secundum Bartolum, *in dicta leg. generali §. vxori*, Ruin. *consil.* 61. *n.* 1. *volum.* 5. Rolandus, *consil.* 27. *num.* 11. & *consil.* 76. *num.* 46. Sed sic est quod in præsenti est probata ab homine; ergo nullam restrictionem recipit.

Et quòd hæc clausula, *omnium Priorum*, comprehendat non solum priores qui de præsenti tempore Definitorij, & Capituli Prouincialis vacauerint; sed etiam per totum triennium postea vacauerint, probatur. Quia hæc dictio, *omnium*, non solùm extenditur ad præsentia, sed etiam ad
7 futura, vt deducitur ex *l. nam quod* 14. *§. vult cum sequentibus ff. de auro, & argento*, Beto. *quæst.* 30. *num.* 5. Menochius *de præsumptionibus lib.* 4. *præsumpt.* 127. *num* 10. Et quod comprehendat, quæ alias non venirent, dicunt Abbas *in cap. fin. ne*
8 *clerici, vel monachi*, Surdus, *consil.* 73 *n.* 61. Et quando per talem clausulam confertur titulus institutionis tenet cum multis Barbosa, *de dictionibus, dictione* 142. Sed sic est quòd hic confertur titulus institutionis per illam clausulam, *ad electionem omnium priorum dictæ Prouinciæ procedere debeant*, per quam clausulam constituit Papa prædictos patres electores omnium priorum; ergo talis clausula non solùm extendenda est ad Priores, qui tempore Capituli Prouincialis vacauerint. Sed etiam ad illos, qui pro sequenti tempore post dictum Capitulum vacauerint.

Confirmatur. 1. quia, vt optimè dicit Barbosa
9 *supra, n.* 13. & 17. Vt cognoscatur extensio huius dictionis, *omnium*, attendenda est voluntas mandantis & verba dispositionis, an habeant aliquod verbum quod eam restringat; Atqui in hac dispositione non inuenitur verbum quod aliquo modo restringat vniuersalitatem illius ad solo. Priores, qui in præsenti vacauerint; imò dispositio loquitur indefinitè, & indeterminatè, & quasi de futuro, *ad electionem omnium priorum, procedere debeant*. Ergo non debet extendi ad solos Priores, qui in præsenti vacauerint, sed ad illos qui in futurum vacauerint. Confirmatur 2.
10 quia dispositio indefinita sine adiectione præteriti, aut præsentis temporis comprehendit futurum; vt cum communi sententia bene probat Barbosa *in collectaneis Doctorum in librum* 1. *Decretalium in priuilegiis tit* 33. *num* 8. Sed sic est quòd dispositio huius Motus proprij est indefinita, *omnium priorum*; ergo non solùm comprehendit priores qui de præsenti vacauerint, sed & illos, qui de futuro vacauerint.

11 Confirmatur 3. quia quando Papa alicui concedit collationem omnium beneficiorum vnius Ciuitatis, aut princeps concedit donationem omnium officiorum vnius ciuitatis, comprehenduntur in his concessionibus non solùm officia, & beneficia creata tempore concessionis, sed etiam illa, quæ in futurum creabuntur; vt docet cum Innocentio, Couar. Cabedo. Valasco, Bartolo, & aliis multis Barbosa *in collectaneis Doctorum in libro* 5. *Decretalium de priuilegiis tit.* 33. *num.* 16. Sed sic est, quòd hic Pontifex concedit electionem omnium Priorum dicto Definitorio; ergo talis concessio non solùm extendenda est ad prioratus qui de præsenti vacui fuerint pro tempore Capituli, sed etiam ad eos qui postea de futuro vacauerint. Patet consequentia, quia si talis concessio extendenda est ad prioratus qui post illam creati de nouo fuerint vt dicit Barbosa multo magis ad prioratus iam creatos, & qui postea in futurum vacauerint, extendenda est.

Confirmatur 4. quia quando verba generaliter, 12 & indefinitè proferuntur ab eo, qui aliquid excipere potuit, & non excepit omnia, venire intelliguntur, quæ venire possunt, & continentur in lata verborum significatione, vt patet ex *cap. quia circa* 22. *cap. ad audientiam*, & *ex l. veteribus* 40. *ff. de pactis*, vt late cum aliis probat Barbosa *in collectaneis Doctorum in librum* 5. *Decretalium de priuilegiis tit.* 33. *n.* 5. Sed sic est quod hic verba generaliter, & indefinitè proferuntur à Papa, qui poterat aliquid excipere, & non excepit, vt patet ex illis verbis, *omnium priorum*; ergo in hac concessione comprehenduntur electiones omnium priorum quæ continentur in lata verborum significatione; sed in hac lata verborum significatione non solum continetur electio priorum, qui in præsenti vacant. Sed etiam qui de futuro vacauerint; ergo omnes illi comprehenduntur in hac Pontificis concessione.

Confirmatur 5. quia priuilegium per quod con- 13 suetudini derogatur, est fauorabile, & recipit latissimam interpretationem, vt patet *ex textu in l. si vnus in fine principij. ff. de pactis*, & cum Gutierres, Sanchez, Bott. Abbate & aliis late probat Barbosa *in collectaneis Doctorum in lib.* 5. *Decretalium de priuilegiis, tit.* 33, *cap* 7. *n.* 13. Sed sic est, quod per hunc motum proprium, & priuilegium concessum dicto definitorio, derogatur consuetudini, vt patet ex illis verbis, (non obstantibus constitutionibus, & consuetudinibus, & priuilegiis, quibus specialiter, & expresse derogamus;) ergo tale priuilegium amplissimè est interpretandum; ergo non solum debet extendi ad priores qui de præsenti vacauerint, sed ad illos, qui in futurum vacauerint alias strictè & non latissimè interpretabitur.

Secundo probatur. Quia in omnibus disposi- 14 tionibus quæ factæ sunt ad aliquem finem, finis spectandus est, vt contrarium non operetur, vt patet ex *l. diximus, ff. de excusat. tutor.* & cum Tiraquell. Mati. Gecoba, & aliis probat Barbosa *in axiomatibus in iis, axiom.* 99. *n.* 5. Sed sic est quod finis, quem Pontifex habuit in hac dispositione fuit vtilitas spiritualis & temporalis huius prouinciæ, pax Religiosorum, vt constat *ex proœmio* ipsius Bullæ; ergo non solum debet extendi hæc concessio ad priores qui actu vacauerint tempore Capituli prouincialis, sed etiam ad eos, qui postea vacauerint Patet consequentia, quia alias finis intentus à Papa, qui est vtilitas spiritualis, & temporalis, & pax monasteriorum non consequeretur in maiori parte Prouinciæ, & in principalioribus monasteriis, siquidem, si in illis fierent electiones Priorum, nec fierent cum pace, nec ponerentur personæ idoneæ ad vtilitatem spiritualem, & temporalem conuentuum, quod est finis intentus à Papa in hoc motu proprio; ergo vt hic finis obtineatur, qui est motiuus bullæ Pontificiæ, omnes priores eligendi sunt in Definitorio; quæ ratio meo videri, per se sola sufficiens erat ad probandum intentum, seclusa aliqua speciali passione.

Nec obstat consuetudo quæ datur in hac Pro- 15 uincia, scilicet quòd priores magnorum conuentuum eligantur à Capitulo Conuentuali cuiuslibet Conuentûs; Quia id est quod Pontifex hac vice vult tollere hoc Motu proprio, vt etiam

abstulit

abstulit à Capitulo Prouinciali potestatem eligendi pro hac vice Prouincialem, & Definitores ad consequendum finem intentum in hoc Motu proprio, qui est vtilitas spiritualis, & temporalis huius Prouinciæ, pax & concordia electionum, quod fecit derogando omnibus legibus, & constitutionibus, & consuetudinibus huius Prouinciæ, vt constat ex illis verbis ipsius bullæ: *Nec non quatenus opus sit prædictorum ordinis, & Prouinciæ statutis, & consuetudinibus, priuilegiis quoque, & indultis, quibus expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscunque.* Per quam clausulam operatur effectum omnimodæ derogationis omnium legum, & consuetudinum, etiam si eas non expresserit, vt docet cum Gamb. Barbosa, *de clausulis clausula* 83. *n.* 38. & *clausula* 87. *n* 3.

16 Nec obstat quòd hæc consuetudo eligendi priorem in magnis conuentibus sit immemorialis, & per clausulam non obstantibus consuetudinibus in contrarium facientibus non tollitur consuetudo immemorialis, nisi de ea fiat specialis mentio, vt cum multis probat Barbosa *de clausulis, clausula* 87. *n* 8. Nam huic obiectioni respondetur quod dato quòd hæc consuetudo sit immemorialis, (de quo dubito,) adhuc per hanc clausulam censetur derogata, siquidem doctrina Barbosæ intelligenda est quando finis & ratio, quam Pontifex habuit ad derogandum consuetudini non est idem in consuetudine immemoriali quam memoriali, vt idem met explicat Barbosa, *clausula* 87 *n* 8. *iuxta finem*, 17 & cum Couar. tradit Gonçales. *ad reg* 8. *Cancellariæ, glossa* 33 *n.* 2. Garcia, *de Beneficiis p.* 3 *cap* 1. *n.* 190 *in fine* Sed sic est, quod ratio motiua, & finis, quem Pontifex habuit ad derogandum huic consuetudini est idem in consuetudine immemoriali, ac memoriali, qui est vtilitas spiritualis, & temporalis, pax, & vnio religiosorum, quæ omnia his temporibus diminuta in hac religione inueniuntur; ergo per hanc clausulam, *quæcunque consuetudo, etiam immemorialis in contrarium*, censetur derogata. Et sic in facti contingentia cum omnium laude factum fuit Vlissipone anno domini 1667.

CONSVLTVM III.

De nominatione cuiusdam Emphyteusis.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus seu factum.*
2 *In Emphyteusi concessa pro masculis, & fœminis succedit ab intestato fœmina senior, & præfertur fratri iuniori.*
3 *Quando emphyteusis conceditur pro masculis, & fœminis, fœminæ æqualiter sunt vocatæ cum masculis.*
4 *Quid si emphyteusis concessa sit pro eo qui nominabitur.*
5 *Quomodo sit intelligenda nostra ordinatio Lusitana* lib. 4. tit 62. §. 3.
6 *Secunda dispositio in institutione emphyteusis intelligenda est iuxta formam prioris.*
7 *Emphyteusis in hoc casu non est diuidenda.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVÆDAM emphyteusis Ecclesiastica data fuit per tres vitas: prima cuidam fœminæ, & secunda eius marito, & quod secunda vita posset nominare filium, vel filiam, qui ex vtroque nasceretur, & deficientibus filiis nominasset consanguineum propinquiorem eiusdem lineæ vxoris. Accidit autem quòd vterque mortuus sit sine liberis, & solum remanserunt vnus frater & vna soror prædictæ vxoris, quorû soror antiquior erat fratre.

Quæritur, An in hoc casu debeat succedere in emphyteusi frater minor ætate, an soror maior ætate, vel an inter illos sit emphyteusis diuidenda.

RESPONSIO AVTHORIS.

RESpondi in hac emphyteusi succedere sororem seniorem excludendo fratrem minorem: 2 ita cum multis Caldas *lib.* 2. *ordin. lib* 44. *tit.* 62 § 3. *q* 14 *n* 6. Ratio est, quia quando emphyteusis concessa est pro masculis, & fœminis fœminæ æqualiter sunt vocatæ cum masculis: ergo non est 3 ratio ad hoc vt masculi minores in ætate præcedant ab intestato fœminis antiquioribus. Ita etiam Corn. *lib.* 3. *consil.* 17. *n.* 2 Qua propter nostra Ordinatio Lusitana *lib.* 4. *tit.* 62. §. 3. Quando dicit, 4 quod masculus minor in ætate præcedat in bonis vinculatis sorori maiori in ætate, intelligitur in casu, de quo loquitur, hoc est quando emphyteusis concessa est pro eo qui nominabitur, & non 5 quando est concessa pro masculis & fœminis.

Nec obstat quòd institutio emphyteusis in secunda dispositione vocet consanguineum propinquiorem, in quibus terminis videtur dicendum quod succedat frater minor, & non soror senior. Nam huic obiectioni Respondetur secundam dis- 6 positionem emphyteusis intelligendam esse iuxta formam prioris, hoc est quod nominatet consanguineum propinquiorem masculum, vel fœminam, quapropter cum filia sit senior debet præferri fratri iuniori ex his quæ notat ex multis textibus, & Doctoribus, Cald *lib.* · *q* 17 *n.* 6 & *sequ.* vbi plura ad intentum quæ non placet transcribere.

Ad id autem quod vltimo loco quæritur, an 7 in hoc casu emphyteusis sit inter hos duos fratres diuidenda? Respondeo negatiue ita cum Valasco Caldas. *lib* 1. *q* 17. *n* 7. & patet ex ordinatione Lusitana *lib.* 4. *tit.* 37. § *penultimo.*

CONSVLTVM IV.

De venditione cuiusdam emphyteusis.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus seu factum.*
2 *Emphyteusis Ecclesiastica ad certas vitas præscribetur per quadraginta annos bona fide, & quomodo id intelligendum sit?*
3 *Ignorantia iuris sufficit ad præscribendum.*
4 *Mala fides non præsumitur nisi ostendatur.*
5 *Nemo præsumitur malus nisi probetur.*
6 *Ad præscribendum contra Ecclesiam requiruntur quadraginta anni.*
7 *Qui emphyteusim ad vitas præscripsit validè potest eam vendere & quando id intelligendum sit.*
8 *Emptor non tenetur à proprietario accipere emphyteusim ad certas vitas potest se ei opponere si velit.*
9 *Emphyteuta non potest contra dominum præscribere proprietatem.*

10 *Emphyteuta licet non possit contra dominum præscribere proprietatem; potest tamen præscribere vsumfructum.*

PONITVR CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVÆDAM fœmina, quæ erat vltima vita cuiusdam emphyteusis Ecclesiasticæ, reliquit filiæ suæ hanc emphyteusim, existimans esse perpetuam, cum sola obligatione cuiusdam pensionis, quæ in Lusitania dicitur *foro*: Accepit ab ea filia emphyteusim, & sine vlla nominatione possedit eam, ex titulo quod esset emphyteusis perpetua cum sola obligatione dictæ pensionis per spatium quadraginta annorum. Successit autem quod cum mulier ista esset in hac bona fide de licentia Monasterij, quod etiam ignorabat proprietatem illam esse emphyteusim ad certas vitas, eam vendidit cuidam homini dicens esse emphyteusim perpetuam cum sola obligatione illius pensionis, quæ dicitur *foro*; Accidit autem quod post venditionem illius emphyteusis repertum fuit testamentum institutoris, & inuentum est quod talis proprietas esset emphyteusis nominationis ad tres vitas, & quod vitæ erant finitæ & quod hæc vltima mulier, quæ eam possedit, & vendidit carebat inuestitura, & nominatione.

Quæritur an mulier illa accipiens prædictam emphyteusim à matre sua, & procedens bona fide per spatium quadraginta annorum, existimans esse emphyteusim perpetuam, cum sola obligatione illius pensionis præscripserit contra Ecclesiam emphyteusim, ita vt solum illi remaneat obligatio soluen ii pensionem annuam monasterio? Et an venditio fuisset bona? Et an emptor possit continuare præscriptionem contra monasterium soluendo tantum illi pensionem? An verò teneatur à Monasterio inuestiri per vitas in hac emphyteusi, iuxta illius institutionem.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 RESpondi ad primum quæsitum, quod cum mulier illa acceperit hanc proprietatem à matre sua titulo hæreditario tanquam emphyteusim perpetuam, cum sola illa pensione, & per quadraginta annos in hac bona fide sine nominatione illam possederit, præscripsit contra Ecclesiam, & per hanc præscriptionem facit, vt iam emphyteusis illa amplius non sit ad certas vitas sed perpetua cum sola illa pensione. Ita expressè Valascus, Molina, & alij quos refert, & sequitur Castro Palaus, *de iustitia, d.*10 *p.*4 *n.*5.

Ratio est, quia sufficit titulus donationis ab eo, qui putabat rem ad eum eo titulo pertinere, ad præscribendum, vt cum multis docet Lugo, *de iustitia, d.*7. *n.*15. Sed hæc mulier per quadraginta annos possedit hanc proprietatem, seu emphyteusim titulo donationis à matre sua, quæ putabat rem ad eam eo titulo pertinere: ergo præscripsit contra Ecclesiam.

3 Confirmatur, quia ignorantia iuris sufficit ad præscribendum, vt cum aliis docet Lugo, *de iustitia, d.* 7. *num.* 32. Sed hæc mulier habebat ignorantiam iuris, siquidem rem illam possedit titulo hæreditario tanquam emphyteusim perpetuam ignorans esse emphyteusim ad vitas, & illam vendidit cum licentia proprietarij, quæ omnia in hac muliere arguunt ignorantiam iuris, vt bene probat Lugo, *supra, num.*33. Ergo præscripsit contra Ecclesiam.

Confirmatur 2. Quia mala fides non præsumitur nisi ostendatur, vt probat Molina, *tract.* 2. *d.* 75. *num* 2. Nemo enim præsumitur malus, nisi probetur, vt ex multis iuribus colligit Caramuel *in Theologia fundamentali fundamento*, 37. *n.* 8.8. *folio mihi.* 250. Sed huic mulieri, nec ostenditur, nec probatur mala fides: ergo præsumendum est semper fuisse in bona fide: ergo præscripsit contra Ecclesiam? Quod autem deberent transire quadraginti anni ad præscriptionem, est certum, nam contra res Ecclesiæ non præscribitur, nisi per spatium quadraginta annorum, vt docet cum multis Molina, *disp.* 449. *num.* 5. vbi totam hanc dubitationem valde illustrat. 4 5 6

Ad 2. quæsitum Respondeo, quod cum hæc mulier per quadraginta annos possederit hanc proprietatem titulo hæreditario, sine vlla nominatione, & bona fide tanquam emphyteusim perpetuam, valide illam poterat vendere de licentia proprietarij; & cum emptor talem proprietatem à venditore bona fide acceperit tanquam emphyteusim perpetuam cum sola illa pensione; rectè continuata fuit præscriptiò, vt cum multis notauit Lugo, *de iustitia, d.* 6. *num.*57. Vnde emptor non tenetur iterum à proprietario accipere emphyteusim ad certas vitas postquam comparuit testamentum, siquidem eam præscripserat bona fide contra Ecclesiam. Vnde potest eis se opponere si velit; Nam licèt emphyteuta non possit præscribere proprietatem contra dominum, potest præscribere vsumfructum illius vt cum multis resoluit Molina, *tract.* 2. *d.*62. *n.* 4. 7 8 9 10

CONSVLTVM V.

De censu personali cum pignore seu hypotheca.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Contractus in quo homo per suam cedulam se obligauit ad soluendum certum censum, dum non soluerit capitale, & ad securationem census dedit pignora argentea in aliquorum sententia est census personalis mixtus cum hypotheca.*
3 *Census personalis in aliquorum sententia est licitus, si qui accipit censum est persona negociatrix.*
4 *In censu personali mixto cum hypotheca stando in prædicta sententia census cadit super personam.*
5 *Si hypotheca pereat non perit census.*
6 *In censu reali si perit hypotheca perit census.*
7 *Bona maioratus non possunt hypothecari, vel oppignorari.*
8 *Si possessor maioratus bona maioratus hypothecauit, vel oppignorauit successor non tenetur soluere ob quod sunt oppignorata.*
9 *In aliquibus casibus de iure Lusitano tenetur successor in maioratu soluere debita sui antecessoris.*

10 *Quid*

10 *Quid dicendum sit in foro conscientiæ?*
11 *Vxor non tenetur soluere debita viri sui ex dote sua vel arrhis.*
12 *Quando quis rem aliquam liberaliter promisit in dubio standum est intentioni promittentis.*
13 *Ad probandam constitutionem census requiritur scriptura publica manu notarij facta cum testibus,&c.*
14 *Vxor non tenetur soluere census personales viri sui, si nihil ab eo hæreditauit.*
15 *Mulier quæ liberaliter promisit census, & iura debita viri sui per censum personalem solum tenetur soluere census vsque ad mortem viri.*
16 *Ad se obligandum ad soluendum iura, & census, etiam post mortem viri requirebatur scriptura publica ab ea facta.*
17 *Ponitur quædam obiectio, & soluitur.*
18 *Illa regula communis quod dum res hypotheca- ta non traditur continuatur sensus, intelligitur de censu reali, & non personali, seu misto cum hypotheca.*
19 *In censu personali mortua persona extinguitur census, & hypotheca solum remanet ad securitatem capitalis.*
20 *Bona maioratus non possunt hypothecari.*
21 *Successor in maioratu non tenetur debita soluere sui antecessoris in conscientia.*
22 *Promissio liberalis acceptata tanquam ex iustitia est nulla.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 VIOAM homo exoratus petiuit certam quantitatem pecuniæ ab alio viro sub obligatione census, & ad hoc dedit ei chirographum in quo se obligabat soluere census annuos dum principale non solueret, & ad capitalis securitatem dedit certa pignora aurea, & argentea, è quibus vnum tantum vasculum erat extra maioratum, alia verò pignora erant propria maioratus; habuit iste homo hanc pecuniam per aliquot annos, in quibus minime soluit census, & tandem mortuus est, nullis solutis censibus, nec principali. Accessit creditor ad eius vxorem, & postulauit, vt solueret debitum viri sui; fecit illa rationem cum eo & ei promisit per quādam schedulam à se obsignatam se soluturam illi esse debita viri sui, quamuis ad id non tenebatur, eo quod nihil ab eo hæreditasset, & eius matrimonium esset per arrhas & dotem. Post hanc promissionem transierunt aliqui anni in quibus mulier non soluit. Tandem voluit illa soluere debita viri sui, & cum solueret iura vsque ad obitum viri sui, & principale, creditor postulauit vt solueret, etiam censum post mortem viri sui, vsque ad præsens tempus.

Quæritur, 1. An mulier ista teneatur soluere talia iura & census, siquidem ipsa nihil à viro suo hæreditauit, & eius matrimonium erat per arrhas & dotem. 2. An creditor habeat contra illam actionem non solum ad postulandum censum vsque ad obitum viri sui, sed etiam ad sequentes post eius obitum ratione promissionis, quam ipsa fecit soluendi debita viri sui. 3. An pignora pertinentia ad maioratum sint obligata huic debito?

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO,

An mulier ista teneatur soluere talia iura & census, siquidem ipsa nihil à viro suo hæreditauit, & eius matrimonium erat per arrhas & dotem.

PRo explicatione huius casus suppono primò : 2
hunc contractum fuisse quendam censum personalem cum pignore seu hypotheca; siquidem in illo solum dedit iste homo schedulam quādam, in qua se obligabat soluere census dum non solueret capitale, & ad assecurationem capitalis & census, dedit quædam pignora aurea, & argentea, in quibus terminis remanet iste contractus census personalis, mistus cum hypotheca, vt optimè explicat cum communi sententia Molina *de iustitia tract. 11. d. 38. n 4.*

Secundo suppono censum personalem in ali- 3
quorum Doctorum sententia esse licitum, vt cum multis tenet Layman, *lib. 3. tract. 4. cap. 8. n. 7.* Quamuis quando per ona, quæ accepit censum personalem non est negotiatrix, talis census factus cum hypotheca sit vsura palliata, vt docet cum aliis idem Layman *ibi, n 14.* Quidquid tamen hoc sit de quo infra consulto.... Suppono hunc censum factum cum pignoribus & hypotheca in prædicta opinione fuisse licitum; suppono enim talem hominem fuisse negotiatorem, & industrium.

Tertiò suppono stando in prædicta sententia 4
in censu personali mixto cum hypotheca, vel pignoribus, obligationem census cadere super personam & non super hypothecam : hypotheca enim solum est ad securitatem. Vnde quamuis
pereat hypotheca non perit census, sicut quando 5
perit hypotheca in censu reali perit census, etiāsi extet persona, è contra verò in censu persona-
li, si persona super quam erat constitutus census 6
periit, perit census, etiam si hypotheca perseueret, & solum remanet hypotheca obligata censibus vsque ad mortem personæ, & capitale, præcipuè si hypotheca transit ad alium possessorem, qui hæres non sit : ita communiter DD. quos refert, & sequitur Molina *tract. 2. d. 383. num. 4. 5. & 6. & 7.*

Quarto suppono bona maioratus non posse 7
hypothecari vel oppignerari, etsi possessor illa oppignorauerit, successor in maioratu non tene-
tur soluere illud ob quod sunt oppignorata, sed 8
debitum soluendum est ex bonis propriis debitoris defuncti si extiterint, aliàs pereunt talia debita; siquidem maioratus solum tenetur soluere debita sui antecessoris in certis casibus quos disponit nostra ordinatio, *lib. 4. tit. 111.* vt notauit
Fagundez, *in 4. præcepto Decalogi cap. 24. n. 40.* 9
Et in opinione grauissimorum Doctorum, nec etiam in his casibus quos disponit nostra ordinatio tenetur successor in maioratu in foro conscientiæ soluere debita sui antecessoris, vt docet
Azor, Sanchez, Alciato, Molina, Gamma quos 10
refert & probabile iudicat Fagundes, *supra numero 31. & 36.*

Quinto suppono vxorem non teneri soluere 11
debita contracta à marito, quæcunque illa sint,
ex

ex dote sua vel arrhis. Ita Sanchez, Rodriguez, Arias, Molina, quos refert & probabile putat Fagundes, *in 4. precepto Decalogi lib. 4. cap. 9. n. 9. & 10.* Mallet. *malleatione 13. bractea 1.* Et sic iudicatum fuit sæpè sæpiùs in supremo tribunali huius Lusitaniæ Regni, vt restatur Molina, *tom 2. de iustitia, d. 435.* Gamma *decis. 366.*

12 Sexto suppono quod quando quis promittit liberaliter rem aliquam, & est dubium, an promissio extendatur ad hanc, vel illam rem, eo quod verba promissionis essent ambigua, promittenti pertinet explicare illud, quod promisit, vt late eum communi sententia probat Molina, *tract. 2. de iustitia, d. 268. n. 1.* Malletus, *malleatione 66. bractea, 3.*

13 Septimo suppono, quod ad probandam constitutionem census non sufficit quodcumque chirographum, vel schedula particularis, etiamsi sit obsignata; sed est necessaria scriptura publica manu notarij facta & testibus, per quam persona se expresse obliget tali censui, vt docet cum Mascardo, Coa. Durand. Mallet. *malleatione, 57. bractea 31.* his suppositis & prænotatis,

14 Respondi primo quæsito prædictam mulierem nullo titulo debuisse prædictos census, nec etiam capitale quod sic probatur. Quia illos non debebat eo quod esset vxor illius viri, qui pecuniam illam accepit ad censum, siquidem illa non fuit hæres viri sui, & alias non tenebatur ex dote sua, vel arrhis soluere debita viri sui vt patet ex 5. prænotando: ergo nullo iure tenebatur soluere prædicta debita.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO,

An creditor habeat contra illam actionem, non solum ad postulandos census vsque ad obitum viri sui, sed etiam ad sequentes post eius mortem ratione promissionis quam ipsa fecit soluendi debita viri sui.

Respondi secundo quæsito mulierem illam ratione liberalis promissionis solum teneri soluere capitale, & census vsque ad mortem viri sui, non verò census sequentes post eius mor-
15 tem. Ratio est quia hæc mulier solum se obligauit ad debita, quæ maritus contraxit, sed maritus non contraxit debita nisi vsque ad suam mortem: nam morte illius extinctus fuit census personalis vt patet ex tertio prænotando; ergo ad solos redditus vsque ad mortem illius tenetur vxor ratione promissionis, non vero ad sequentes post mortem eius: Maior est certa, siquidem fatetur se solum voluisse obligare ad redditus contractos vsque ad obitum mariti, & non ad redditus sequentes post eius mortem; sed debemus illi credere quando est dubium ex parte rei promissæ liberaliter, vt constat ex sexto prænotando: ergo, &c.

16 Tum quia vt teneretur ad redditus futuros post eius mortem debebat se obligare per scripturam publicam in qua id exprimeretur, vt constat ex septimo prænotando, quod non fecit, siquidem de hoc non ostenditur publicum instrumentum; sed tantum quædam schedula, in qua illa liberaliter promittit se soluturam debita viri sui hac creditori, & cum census personalis extinguatur morte personæ super quam est fundatus vt patet ex tertio prænotando, mortuo viro periit census in futurum vt constat ex prænotando tertio.

Nec obstat quod pignora non traderentur mulieri; nam pignora remanserunt in manu creditoris ad securitatem redditnum antecedentium, & capitalis, & non ad vincendum nouos 17
redditus post mortem viri, vt constat ex eodem prænotando. Vnde doctrina communis, quæ asserit quod dum res hypothecata non traditur, continuatur census, intelligitur de censu reali, in quo dum durat proprietas super quam est fundatus, & non fit realis traditio capitalis cootinuatur census, etiamsi persona quæ censum con- 18
stituit moriatur, vt notauit cum communi sententia Molina *loco citato.* Quòd tamen èconttrario dicendum est in censu personali, qui cum fundetur in persona, mortua persona, extinguitur census personalis, & hypotheca solum re- 19
maneat ad securitatem capitalis, & redditnum antecedentium mortem personæ super quam erat fundatus census personalis: Et hæc videtur fuisse mens huius mulieris quando fecit prædictam promissionem liberalem dicto creditori, siquidem habuit rationem cum illo vsque ad diem mortis viri sui, & nihil disposuit de censibus futuris, sed tantum illi consignauit certam pecuniam in suis redditibus, tum ad solutionem capitalis, tum censuum victorum vsque ad obitum viri sui.

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO.

An pignora pertinentia ad maioratum sint obligata huic debito?

Respondi negatiue. Ratio est quia successor in maioratu non tenetur soluere debita sui 20
antecessoris, vt constat ex quarto prænotando: ergo cum hæc mulier soluerit redditus antecedentes, & principale redemit, saltem pignora, quæ pertinebant ad maioratum; & dato quod pignora etiam essent obligata in ribus sequentibus istius hominis, hine solum sequitur quod illud vasculum, quod non pertinebat ad maioratum maneret huic debito obligatum, non tamen 21
pignora quæ erant maioratus. Siquidem vt diximus successor in maioratu non tenetur soluere debita sui antecessoris: ergo ex solo illo vasculo quod non pertinebat ad maioratum, poterat creditor accipere redditus sequentes, si ad id sufficerent.

Imo addo, quod si creditor quando mulier il- 22
li promisit se soluturam debita viri sui, intellexit quod illa obligabat se ad redditus futuros continuando contractum census, & in hoc sensu acceptauit promissionem, promissio fuit nulla, & potest mulier illam retractare, & soluere illi, tum principale, & redditus antecedentes mortem viri sui cum solo illo vasculo libero à maioratu. Et ratio est quia donatio hæc fuit gratuita, & libera ex parte promittentis, & promissarius illam acceptauit tanquam obligatoriam ex iustitia redditnum futurorum per modum sensus; sed in

in hoc casu promissio fuit nulla vt probat cum communi seotentia Molina, *tract.* 2. *d.*170. *num.*7. Ergo hæc mulier non tenetur stare promissioni, & cum alias pignora pertinentia ad maioratus non sint obligata nec Capitali nec censibus anteceedeotibus vel subsequentibus mortem sui viri solum illud vasculum argenteum quod est extra maioratum ad id obligatum erit.

CONSVLTVM VI.

De quodam censu constituto à quodam testamentario ex pecunia relicta à testatore.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Testamentarius non est hæres testatoris, sed merus executor testamenti.*
3 *Dominium vtile in legatis piis pertinet ad locum pium, cui relicta fuere legata.*
4 *Testamentarius habet ius vendendi bona testatoris ad exequendum legata.*
5 *Testamentarius nullum habet dominium vtile super bonis testatoris.*
6 *Testamentarius non potest pecuniam relictam à testatore ad aliquod legatum pium ponere ad censum, & facere redditus suos.*
7 *Ad efficiendum contractum census requiritur dominium super pecuniam ex parte dantis pecuniam ad censum.*
8 *Testamentarius in foro exteriori tenetur infra sex menses exequi voluntatem testatoris.*
9 *Testamentarius in foro conscientia tenetur exequi voluntatem testatoris quam primum potuerit.*
10 *Testamentarius, qui quam primum potuerit vel saltem intra sex menses non exequitur testamentum, si potest peccat mortaliter contra iustitiam, & charitatem.*
11 *Si testamentarius vtatur pecunia testatoris tempore quo non potest exequi testamentum si tantumdem habeat in promptu ad exequendum quod præcipit testator casuque pro eo tempore contingat posse exequi testamentum facit redditus annuos dicta pecunia suos.*
12 *Depositarius si tantundem habeat in promptu ad soluendum deponenti potest negotiari pecunia deposita.*
13 *Secus dicendum, si non habeat tantundem in promptu.*

CASVS SIVE FACTI, SPECIES.

QVIDAM homo per mortem suam reliquit
1 certam pecuniam & certos quosdam census, & disposuit suo testamentario, vt reciperet capitale censuum, & simul cum hac pecunia emeret agros, & res immobiles fructiferas, ad hoc vt ex redditibus illarum tot missæ pro anima illius quotannis celebrarentur.

Quæritur primo, An iste testamentarius possit pecuniam illam extantem post mortem testatoris dare ad censum, accipiens super se periculum sortis? Secundo: An in casu quo pecuniam illam censui supponat faciat census, & redditus suos etiam si talis testamentarius non habeat vnde soluat capitale, in casu quo pereat. 3. An teneatur statim distractare censum, & emere res fructiferas ad constituendam capellam missarum pro testatore defuncto?

RESPONSIO AVTHORIS.

SVppono testamentarium non esse hæredem
testatoris, sed merum executorem testamenti, 2
Nam quamuis aliqui dicere soliti fuere testamentariū esse veluti hæredem quoad legata pia, vt ita Phœbus, *in Decisionibus decisione* 95. Valasco, *consult.*68.*n.*4.& alij, hæc non intelligitur, quo ad
dominium vtile, nam hoc pertinet ad Ecclesiam 3
in legatis piis, vt ait idem Valascus *supra*, vbi alios refert, sed solum quoad dispositionem legati; vn-
de ad hunc finem, potest vendere, dare, & com- 4
motare, vt ait Lugo, *de iustitia*, *d.*24 *n.* 16. Ex quibus infertur testamentarium nullum habere dominium vtile super bonis testatoris; nam hoc
dominium fundatur in aliquo iure, & testamen- 5
tarius nullum ius habet super bonis testatoris, sed tantum habet ius ad vendendum, & alienandum bona illa, ad exequenda legata relicta à testatore, in quo conueniunt communiter Doctores.
Ex hac communi sententia Doctorum sequitur 6
resolutio prædictorum casuum, scilicet Testamentarium absolute loquendo non posse ponere pecuniam illam ad censum, & facere redditus suos.
Et ratio est, quia ad efficiendum contractum cen- 7
sus requiritur dominium vtile super pecuniam ex parte dantis pecuniam ad censum; sed testamentarius nullum habet dominium vtile super talem pecuniam, vt manet probatum: ergo non potest illam ponere ad censum. Confirmatur quia Testamentarius non potest aliquid disponere contra testatoris voluntatem, vt cum Molina, & Sanchez, cit Lugo loco citato; sed testator præcepit, vt pecunia quæ censui erat subiecta extraheretur, & in rebus radicibus expenderetur: ergo nullo modo voluit, quod pecunia, quæ erat in suo esse ad censum de nouo imponeretur.
Confirmatur 2. Quia testamentarius tenetur in 8
foro externo infra sex menses exequi voluntatem testatoris, & hoc sub pœna amittendi officium testamentarij, vt docet cum Syluestro, Tabiena, Angel. Nauar. & aliis Sanchez, *in consiliis, lib.*4. *c.*1. *dub.*51. Lugo, *vbi suprà*, imo in foro conscientiæ
teneatur exequi testamentum quam primum po- 9
tuerit vt docet Villalobos, in manuali, Confessorum, *c.*7. Carillo. Valeros, Nauar. & alij quos refert Sanchez *supra*: Ergo nullo modo potest vti pecunia testatoris constituendo illam ad censum, siquidem iam non exequeretur testamentum quam primum, vel saltem intra sex menses, cum pecunia concessa ad censum non possit saltem per annum extrahi à contractu censuali.
Ex his igitur infertur, quod si testamentarius
non statim quam primum potuit vel saltem intra 10
sex menses non emit res illas immobiles cum prædicta pecunia testatoris peccasse mortaliter contra iustitiam respectu illorum quorum erant legata, & contra charitatem respectu defuncti, ita cum Syluestro, Molina *de iustitia tom.*1. *d.* 251. Fagundes *de iustitia, lib.*6.*cap.*4 *n.*7. Nec obstat quod iste testamentarius accipiat super se periculum sortis, & non super defunctum. Nam inde non infertur illum habere dominium super talem pecu-

niam, nec facere redditus illius suos cum negotietur re noo sua contra voluntatem domini vt cum Rebello notat Villalob. 2 *p. tract.* 10. *dif.* 12.

Aduerte tamen, quod licet testator absolutè
11 loquendo non possit vti pecunia testatoris. Si tamen detur casus quod res immobiles non inueniantur quæ emi possint vel testator iussetit quod prædicta pecunia non distrahatur in res fructiferas, dum census non recuperantur, si testamentarius sublato dolo pro eo tempore, quo res immobiles procurantur, & quo pecunia censualis recupetatur, vtatur, vel negotietur pecunia, quæ est in suo esse, illam ponendo ad censum non peccare, & facere fructus illius solos, si tantundem habeat in promptu ad emendum res immobiles, si exeant, vel comparandas res immobiles, si census defuncti extrahantur.

Ratio huius resolutionis est, quia depositarius,
12 si tantundem habeat in promptu ad soluendum deponenti, potest negotiari pecunia deposita, vt ait cum Molin. Lessio, & aliis Lugo, *de iustitia, d.* 3. *to.* 2. *sect.* 1. *n.* 4. Sed sic est quod in hoc casu testamentarius est veluti depositarius illius pecuniæ, dum res immobiles, quæ cum illa emantur non inueniuntur, vel non extrahuntur census ad emendas res immobiles: ergo pro illo tempore si tan-
13 tundem habeat in promptu poterit tali pecunia negotiari, & facere fructus suos. Secus dicendum si non habeat tantundem in promptu, nam tunc nec facit fructus suos, & tenetur statim dissoluere contractum censualem & emere cum pecunia illius res immobiles ad constituendum capellam pro defuncto.

CONSVLTVM VII.

De quodam visitatore regulari excedente suam iurisdictionem.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Visitator qui excedit terminos suæ commissionis nulliter procedit.*
3 *Elapso termino quod iudex habet ad iudicandum cessat eius iurisdictio.*
4 *Iurisdictio dependet à lege.*
5 *Visitator in exercitio suæ iurisdictionis debet legibus religionis accommodari.*
6 *Antequam aliquem puniat debet eum citare, & audire & dare illi articulos culparum.*
7 *Hoc procedit etiam in causis notoriis.*
8 *Carcer ad custodiam non datur nisi suspecto de fuga.*
9 *Reus qui non est solitus fugere, & alias religionis grauis, non est suspectus de fuga.*
10 *Incarcerato ad custodiam non potest denegari cõmercium cum aliis religiosis, nec missæ auditio, & alia quæ denegantur veris carceratis.*
11 *Carcer inter regulares est grauissimum, & irreparabile dedecus.*
12 *Visitator qui in puniendo aliquo delicto non citauit reum, nec dedit ei defensionem sufficientem, nec leges religionis in prædicta punitione obseruauit, potest à reo recusari vt suspectus.*
13 *Potest etiam reus ab eo appellare ad suum generalem, & à generali ad sanctam sedem.*
14 *Visitatores ordinarij iuxta Tridentinum non possunt recusari, nec ab eorum sententia datur appellatio.*
15 *Hoc intelligitur, si visitator non excedit terminos visitationis paternalis, nec formet processum in scriptis.*
16 *Si excedat terminos visitationis paternalis, vel formet processum in scriptis, potest recusari, & ab eo appellari, si dentur sufficientes causæ recusationis, vel appellationis.*
17 *Quid si in aliqua religione detur statutum, quod de iniustitiis visitatorum nemo cognoscat, nisi congregatio generalis?*
18 *Non obstante hoc statuto potest reus appellare ab iniustitiis visitatorum ad generalem ex bulla Clementis VIII. concessa huic religioni.*
19 *Tale statutum non excludit generalem, sed alios prælatos, vel non est in vsu.*
20 *Appellatio ab inferiore ad superiorem est de iure communi.*
21 *Statutum alicuius religionis non confirmatum à Papa non prævalet contra ius commune.*
22 *Visitator qui excedit terminos suos iurisdictionis incurrit infamiam iuris, & suspensionem ab officio per vnum annum.*
23 *Si excedit suam iurisdictionem vsurpando iurisdictionem aliorum prælatorum superiorum, incurrit excommunicationem 17. bullæ cænæ.*
24 *Tenetur etiam satisfacere, si possit omnia damna religioso contra quem sine iurisdictione procedit, & ei suam famam restituere.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

IN quadam religione peruenerunt visitatores religionis ad certum conuentum, & fecerunt 1
visitationem ordinariam, & in fine illius præses fecit capitulum culparum, in quo finita fuit illius iurisdictio, iuxta leges huius Religionis, in quibus disponitur quod potestas visitatorum duret vsque ad capitulum culparum in tali domo: facto igitur culparum capitulo post aliquot dies iussit visitator comprehendere abbatem transactum illius conuentus, qui actualiter præsidebat cuidam Ecclesiæ sæculari huius religionis, vt mos est apud illos, & illum reclusit in durissimo carcere, & illi denegauit, non solum commercium cum amicis, sed etiam nec confessionem sacramentalem illi permisit, & cum reus ad illum per quandam petitionem recurrisset noluit eum audire, dicens illum tantum comprehendisse ad custodiam, & securitatem.

Quæritur 1. An visitator bene processerit, 2. An reus potuerit eum recusare vt suspectum, & non admissa recusatione. 3. An potuerit ab eo appellare ad generalem, vel ad sanctam sedem. 4. An visitator incurrerit aliquas censuras.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An visitator bene processerit.

PRimo quæsito respondi, visitatorem nulliter processisse. Ratio est, quia debet procedere 2
contra reum vsque ad capitulum culparum inclusiue: Ergo quidquid postea fecit, fecit sine iurisdictione; Patet antecedens ex legibus huius religionis, in quibus ordinatur quod iurisdictio visitatorum duret vsque ad capitulum culparum; sed prædicti visitatores processerunt cõtra prædictum reum, trãsacto capitulo culparũ: ergo operati sunt tempore,

tempore, quo iam carebant iurisdictione: ita Camillus, Bercellus, *tom. 1. suarum decisionum tract. 41. n. 286.* Portel, *tom. 2 casu 56. n. 3.* Confirmatur quia elapso termino quod iudex habet ad iu-
3 dicandum cessat iurisdictio, *cap. causarum de offic. delegat.* Barbosa *ad l. 1. in 2. artic. n. 16. ff. de iurisdict.* & sumitur ex *cap. si clerici de iudiciis*; Sed quod isti visitatores processerunt contra hunc reum, iam erat elapsus terminus, quem illi habebant ad iudicandum; ergo iam cessauerat eorum iurisdictio; ergo vltra procedendo nihil fecerunt, siquidem sine vlla iurisdictione operati sunt.

Imo addo, quod nec in actu visitationis poterat visitator priuare dictum Abbatem Ecclesia in qua erat legitima authoritate sui superioris con-
4 stitutus, nec officio quo fungebatur. Et ratio est quia iurisdictio pendet à lege; sed in lege dictæ religionis & statutum factum in Capitulo generali anno 1659. in quo decernitur, quod si visitatores inuenerint aliquos defectus abbatum, qui eo triennio officio Abbatum functi sunt eos deferant ad congregationem generalem, vt ibi puniantur, & priuentur suis officiis, & locis in quibus extiterint: Ergo visitatores non poterant
5 priuare hunc abbatem Ecclesia in qua tanquam parochus constitutus erat à superiore, nec eum comprehendere, sed si eius defectus digni erant priuatione dictæ Ecclesiæ, & carcerationis, hoc debebat fieri in congregatione generali.

Imo addo, quod dato quod visitatores haberent iurisdictionem ad deponendum abbatem prædictum Ecclesia in qua erat parochus constitutus, debebant prius citare, & audire dictum
6 patrem, & dare illi articula culpatum, & post eius defensionem illum iudicare, hoc enim est de iure naturali, vt ait Portel, *in additionibus ad dubia regularia verbo citatio rei, n. 36.* Quod verum est etiam in casibus notoriis, vt patet ex *extraua-*
7 *ganti communibus, extrauag. rem nouam*; ergo cum hæc omnia omiserint prædicti visitatores nulliter processerunt.

Nec obstat id quod respondet visitator dicens illum non comprehẽdisse dictum patrem, sed tantum illum retinere in custodia ne refugeret, dum eius culpas differebat ad congregationem generalem. Nam contra hoc est quod in dicto statuto dictæ Religionis non præcipitur, quod visitator comprehendat abbatem culpatum, sed quod illius defectus deferat ad congregationem generalem, vt ibi iudicentur: ergo visitator illum comprehendendo excessit suam iurisdictionem; siquidem ad id non ei dabat lex iurisdictionem, sed tantum ad deferendum eius culpas ad congregationem generalem.

Confirmatur quia licet visitator in prima instantia posset reum culpatum de graui crimine ad custodiam comprehendere, vt tenent com-
8 muniter DD. id debet intelligi quando reus probabiliter est grauiter suspectus de fuga ob atrocitatem criminis, vt cum multis dixi, *in nostro Directorio regularium p. 3. tract. 4. d. 3. n. 229.* Sed iste pater non erat rationabiliter suspectus de fuga; ergo nullo modo poterat ad custodiam comprehendi. Minor patet, quia ille censetur rationabiliter suspectus de fuga, qui solitus est fugere, vel aliquod atrocissimum commisit delictum pro-
9 pter quod rationabiliter timeatur eius fuga; atqui prædictus pater nunquam à religione fugit, nec aliquod atrocissimum delictum commisit, imo erat abbas illius conuentus, & fuerat definitor generalis, & erat senex, & religiosus grauissimus, de quo crimen nullum graue dicebatur in religione nec extra, ergo non erat cur visitator de illo suspicaretur fugam.

Confirmatur quia visitator adhuc illi non ostenderat suas culpas, nec ille sciebat ob quam causam comprehenderetur; cur ergo de illo talis suspicio de fuga formanda erat si nullum illi crimen imputabatur; non ergo visitator illum ad custodiam comprehendit, sed ad carcerationem, & ad pœnam. Tum quia illi denegauit dicere, & 10
audire missam, commercium cum aliis Religiosis, illum misit ad alterum longissimum conuentum cum custodia, quæ omnia illi adduxerunt grauissimam infamiam: carcer enim inter regula- 11
res est grauissimum & irreparabile dedecus, vt ait Rodriguez, *tom. 2. quæstionum regularium q. 22. art. 1.* & ego ipse *in nostro Directorio Regularium tract. 4. p. 3. d. 3. n. 229.* Peirinis *de subdito qu. 2. cap. 15. n. 12.* Sed talis modus carcerationis non potest dici carcer ad custodiam, sed ad pœnam; siquidem carcer ad custodiam solum est detinere personam sub claue in carcere, vel loco munito, ne fugiat, non tamen sic custoditus potest priuari auditione missæ in die festo; si id sine fugæ periculo fieri possit, nec conuersatione amicorum; cum talis reus non sit vere carceratus. Ergo cum hæc omnia absque tali periculo illi denegata fuerint, talis comprehensio non fuit carcer ad custodiam, sed verus carcer ad pœnam; sed visitator solum ad summum poterat reum suspectum de fuga comprehendere ad custodiam; ergo cum iste Religiosus nec esset de fuga suspectus, & illum reipsa vere & realiter incarcerauit, procul dubio excessit suam iurisdictionem.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

Secundo quæsito respondi optime potuisse reum in hoc casu recusare dictum visitatorem. 12
Ratio est quia dictus visitator excessit suam iurisdictionem, vt supra diximus, & euidenti passione contra hunc reum processit; ergo optime potest vt suspectus à Reo recusari. Antecedens patet, quia si visitator in sua visitatione inuenit istum Abbatem culpatum, debebat formare processum, & citare, & audire vsque ad sententiam definitiuam exclusiue, & interim si erat suspectus de fuga debebat illum ponere in simplici custodia, non denegando ei missæ auditionem, nec loquelam cum aliis religiosis, si id sine periculo fugæ fieri poterat, nec in aliquo eum in custodia poterat vexare, vt supra diximus, & interim remittere processum, & rei responsiones ad Congregationem generalem, vt determinant leges huius religionis, sed prædictus visitator formato processu, reo inaudito, & transacto tempore suæ iurisdictionis illum misit in durissimum carcerem, transferendo eum de illo conuentu ad alium longissimum, manibus pedibusque ligatis, & cum custodia, cum maxima infamia ipsius religiosi, denegando ei missæ auditionem, colloquium cum amicis, & defensionem naturalem; ergo cum in omnibus his excesserit suam iurisdictionem contra formam iuris naturalis, & iuris communis, & suæ religio

religionis, & visitationis paternalis optime potest vt maxime suspectus à reo recusari: ita Barb. *de potestate Episcopi alleg.*73. *n.*38. vbi plurimos refert.

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO,

An non admissa recusatione, posset ab eo appellare ad generalem, vel ad sanctam Sedem?

TErtio quæsito respōdi, quod si visitator recusatus nolit admittere recusationē, potest reus
13 ab eo ad suum generalem licitè appellare, & si à generali etiam repellatur, potest ab eo appellare ad sanctam sedem. Et ratio est quia licet in Consilio Tridentino *sess.* 14. *de reformatione, cap.*10. ordinetur, quòd visitatores ordinarij non recu-
14 sentur, nec ab eis appelletur etiam ad sanctam sedem, hoc intelligitur, quando visitator non excessit terminos visitationis paternalis., nec formauit processum in scriptis, vt cum multis resol-
15 uit Barb. ad Trid. super prædictum textum, *n.*11. & idem determinat Paulus III. *in quadam bulla*, quam refert Barbosa, *de potestate Episcopi allegat.* 37. *n.* 38. Vbi plures refert DD. sed sic est quod
16 dictus visitator formauit processum in scriptis post Capitulum culparum, denegauit reo defensionem naturalem, detrusit eum in durissimum carcerem, eum de vno ad alium conuentum transmeauit contra statuta suæ religionis, & contra ius commune, & naturale; ergo ab his grauaminibus optime poterat reus appellare ad suum generalem, & eum vt suspectum recusare.

Nec obstat quod in dicta religione detur statutum quòd de iniustitiis visitatorum nemo cognoscere possit, nisi solum congregatio generalis.
17 Nam per hoc non tollitur appellatio ad generalem, vt patet ex Bulla Clementis VIII. concessa eidem religioni, & ab ea acceptata, in qua descernitur, quod à grauaminibus visitatorum, alio-
18 rumque prælatorum, appelletur ad abbatem generalem, & ab ipso ad capitulum intermedium, & ab isto ad capitulum generale, quæ concessio Pontificia est in vsu in dicta Religione; ergo quando
19 statutum ait quod de iniustitiis visitatorum nemo cognoscat, nisi congregatio generalis, non vult excludere generalem; siquidem ad hunc concedit Pontifex appellationem, sed alios prælatos, vel dicito tale statutum per dictam bullam in esse abrogatum.

Tum quia appellatio ab inferiori ad superiorem est de iure communi, vt colligitur ex *cap. de priore de appellat.*31.*cap. ad Romanum* 296. Et ex *cap. licet de officio de legati*; & *ex quadam decla-*
20 *ratione Cardinalium*, quam refert Marcilia *lib.* 4. *de appellationibus appellatio*,9.*tit.*10 Portel, *to.*2. *casu* 14. *n.*2. Ego ipse *in nostro Directorio tract.* 4. *d.*3.*n.*440. Sed contra ius commune non potest præualere statutum non confirmatum à Papa; er-
21 go optime poterat iste religiosus à prædictis grauaminibus ei à visitatore illatis, tum ex bulla Clementis VIII. tum iure communi appellare ad suum generalem; & si à generali non audiatur ab eo potest ad sanctam sedem absque dubio appellare.

CONSVLTVM VII.

RESPONSIO AVTHORIS QVARTO QVÆSITO,

An visitator ita procedendo contra dictum reum incurrerit aliquas censuras.

QVARTO quæsito respondi istum visitatorem ita procedendo contra prædictum religiosum incurrisse primo infamiam iuris. Secundo suspensionem ab officio per vnum annum, quo 22
durante, si se diuinis immiscuerit, incurrit irregularitatem. Ratio est quia, *cap.*1. *de sententia, & re iudicata*, prædictis pœnis innodantur visitatores, qui visitando excedunt terminos suæ iurisdictionis; sed iste visitator excessit terminos suæ iurisdictionis, vt in superioribus probatum manet; ergo incurrit pœnas prædicti capitis 1. de sententia, & re iudicata.

Tertio incurrit iste visitator excommunicationem 17. bullæ cœnæ. Ratio est, quia dicta excommunicatio fertur contra vsurpantes iurisdictionem quarumcunque personarum Ecclesiasti- 23
carum; sed iste visitator vsurpauit iurisdictionem congregationis generalis: ergo incurrit prædictam excommunicationém; maior est certa; minor patet, quia visitator detrudit istum religiosum in teterrimum carcerem, quod est grauissimum supplicium inter regulares, vt supra diximus; sed supplicium abbatum præteritorum in criminibus grauibus reseruatum erat iuxta leges huius religionis congregationi generali, vt supra diximus; ergo visitator vsurpando hanc iurisdictionem congregationis generalis incurrit dictam censuram: ita cum Gonzales, & aliis Fragoso, *p.* 2. *lib.*1. *d.* 3. §.17.*n.*302.

Tenetur etiam satisfacere, si potest, omnia 24
damna illata huic religioso, & ei suam famam restituere; siquidem iniuste, & sine iurisdictione eum vexauit, & diffamauit vt ex se patet.

CONSVLTVM VIII.

De residentia Vicarij perpetui.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Vicarius perpetuus, & si habeat paruum stipendium tenetur residere.*
3 *Vicarius, qui propter infirmitatem vltra duos menses bona fide, sine licentia Episcopi abfuit non tenetur de fructibus aliquid restituere si coadiutorem reliquit.*
4 *Si reliquit substitutum, & absque licentia, & sine causa, & mala fide obfuit vltra duos menses aliqui dixerunt de iure naturæ facere fructus suos.*
5 *Contraria sententia communior & certa est.*
6 *Aliqui dixerunt talem vicarium non teneri restituere ante iudicis sententiam.*
7 *Contraria sententia est certa, & communior inter doctores.*

8 *In*

8 *In hac communi sententia, qua ait teneri restituere ante sententiam iudicis non tenetur restituere omnes fructus.*
9 *Solum tenetur restituere quintā partē fructuum.*
10 *Hac quinta pars non est mensuranda pro toto anno, sed pro decem mensibus.*
11 *Ex hac quinta parte auferendum est quod dedit coadiutori, qui loco illius inseruiuit Ecclesiæ.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVIDAM vicarius perpetuus per aliquod tempus, vltra duos menses concessos à Trid. absfuit à sua Ecclesia relinquendo in illa curatum, qui sacramenta parachianis administrasset toto tempore suæ absentiæ.

Quæsiuit à me an de iore teneatur residere in sua Ecclesia, & an ob infirmitatem posset abesse ab Ecclesia sine Episcopi licentia, & in casu, quo absque vlla causa, & licentia abesset ab Ecclesia faceret fructus suos.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 Respondi Vicarium perpetuum, & si paruum stipendium habeat teneri residere; residentia enim omnibus curatis est de iure diuino. Ita Lezius, *lib. 2. cap. 34 n. 160.* Garcias, Gonsales, Barbosa quos refert, & sequitur Castro, Palans, *tract. 13. d. 5 p. 1. n 6.* est que communis inter DD.

In casu tamen quod parachus, vel iste vicarios infirmetur, si infirmitas patitur recursum ad Episcopum pro licentia, ad id tenetur ad non residendum vltra duos menses concessus à Tridentino: ita Garcia, *p 3 cap. 2. n 34.* Basæus in supplemento verbo residentia, *n....* est quæ communis. Quod si infirmitas talis sit, quod non patiatur tal. m recursum ad prælatum, eo quod sit periculum in mora, tunc poterit licite discedere à loco relicto vicario, & quam primum tenetur certiorem facere Episcopum de sua absentia, ita cum aliia Garcia, *suprà, n. 34.* Imo aliqui dicunt etiam sine licentia posse ab esse vltra duos menses concessos à Trid. per quindecim dies, eo quod sit res modica. Ita Vincentius, Vingals, in Apolog. pro necessaria residentia parochorum, *n 47.* quod tamen neg. t Pascaligus, *in decisionibus variis decisione, 473. n. 3.* Nam cum Trid. iam concesserit parochis duos menses absentiæ illos reputans paruitatem materiæ; ion est ampliùs absentia parochorum extendenda; si quidem paruitas materiæ in eodem præcepto non est repetenda ita Pascaligus ibi.

3 Aduerte tamen, quod si iste vicarios propter suam infirmitatem ab fuit ab Ecclesia vltra duos menses bona fide, etiam absque licentia Episcopi, existimans quod ponendo curam in Ecclesia satisfacere suæ obligationi, non tenetur aliquid de fructibus restituere. Ita expresse Garcias, *de beneficiis,*
4 *p. 3. cap. 2. n. 46.* Imo aliqui dicunt, quod si parrochus absque vlla causa, & mala fide non resideat, si posuit vicarium in Ecclesia, adhuc facere fructus
5 suos de iure naturæ. Ita Cord. Nau. Cou. quos refert Bonac. *de benefi d 5. p. 1. n. 6.* acpet consequens non teneri restitoere ante iudicis sententiam, si-
6 quidem decretū Trid. cum sit pœnale, solom obligat post sententiam declaratoriam iudicis. Ita Nauar. Laiman, quos refert Basæus *verb. residentia, n. 8.* Vasconius, Ca er. Lesim, Azer. & alij, quos refert
7 & sequitur Bauni, *de benefic. d. 14 q. 3. lit. D. fol mihi 461.* Contraria tamen sententia omnino tenenda, est, enim communis, vt restatur Basæus, *sup n. 8.* Nec ratio pro parte contraria aliquid valet, nam illa doctrina intelligitur, nisi aliter in ipsa lege caueatur in Trid. autem catum est, vt non residentes hanc pœnam subeant ante vlli iudicis sententiam declaratoriam.

Aduerte tamen quod adhuc stando in hac sententia non tenetur Parochus restituere omnes fructus, vt docet Poceuin. Barb. quos refert, & sequitur Bonac. *de variis tractatibus, d. 5. p. 4. n. 5.* & cum Vasq. Palaus *tr. 13. d. 5. p. 3. n 4.* Bauoi, *de benefic. d. 14 q 3 lit. B. fol. 461.* Sed solum tenetur restituere quintam partem fructuum. Et ratio est, quia Bonac. *t. 1. de variis contract. d. 5. p. 4. n. 5.* asserit quod restituendum est id, quod correspondit recitationi horarum canonicarum, quod in opinione Bonacinæ est quarta pars, vt ipse ait, *de horis canonicis d 1 q. 5. p. 3. n. 2.* Ergo cum io opinione Castri Palai, *tr. 7. d 2. p. 7. n 9* & Trulenc. *in crucia a lib. 3. cap. 2. nu 3.* correspondeat recitationi quinta pars, hanc solum tenetur iste vicarius restituere in opinione Bonac. 8 9

Imo hæc quinta pars non est oumeranda pro toto anno, sed pro decem mensibus, siquidem per 10 duos menses poterat ille abesse cum causa etiam sine licentia Episcopi. Ita Naldus, Nau. Azo. Zecb. Garcias, & alij, quos *refert, & sequitur*, Bonac. *suprà d. 5 p. 4. n. 8.* Basæus verb. *residentia, n. 9.* Imo aliqui dicunt cum causa vltra prædictos duos menses posse abesse ab Ecclesia absque licentia Episcopi in scriptis, sed ore tenus. Ita Villalobo *2 dif. 18 tr. 9. n 4* Fr. Chrystoph. à Sro Iosepho *verbo beneficium, dub. 16. n. 1.* alij dicunt sufficere licentiam Episcopi petitam, & non obtentam. Ita cum multis Vidal. *in archa vitali titulo de residentia inquisitione vnica, n. 22.* alij dicunt sufficere licentiam Episcopi præsumptam, & tacitam. Ita cum Barb. Suar. in Enchiridio, Vidal. *in arca vitali suprà, n. 19.* Tandem adoerte ex hac quinta parte auferendum esse id, quod vicarius iste dedit coadiutori, qui loco illius inseruiuit Ecclesiæ, quia nullus propriis stipendiis militar. Ita Bonac *suprà, d 5. p. 4. n. 10 prope finem.* 11

CONSVLTVM IX.

De censu personali cum hypotheca.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Censum personalem cum hypotheca in persona frugifera, & negociatrica aliqui dicūt esse licitū.*
3 *Imo id aliqui etiam admittunt in persona inutili, & non frugifera de iure natura.*
4 *Hanc opinionem reputo probabilem.*
5 *Census personalis cum hypothecā, etiam cum persona negotiatrice probabilius est non licere, etiam stando in iure natura.*
6 *Census est ius percipiendi annuam pensionem ex re vtili & frugifera certa, & designata alterius.*
7 *Pignora argentea non sunt res fructifera.*
8 *In censu personali nihil emitur, nisi debitum personale ad aliquid successiuè soluendum.*
9 *Census personalis cum hypotheca, licet iure natura esset licitus, iure tamen canonico est illicitus.*
10 *De iure Ecclesiastico census debet constitui super re immobili, & frugifera.*
11 *Decretum Pij V. de censibus est receptum in Lusitania.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVIDAM homo dedit ducentos aureos ad
censum: is, qui talem censum recepit hypo-
1 thecando quædam auri, & argenti vascula loco
proprietatis immobilis.

Quæritur an prædictus contractus fuerit vsurarius, an vero censualis, & licitus?

RESPONSIO AVTHORIS.

ALiqui Authores dicunt talem contractum
2 esse censum personalem cum hypotheca, seu
securitate, quem dicunt de iure naturæ esse licitum; si fiat cum persona vtili, & frugifera, vel quæ artem aliquam, vel industriam habeat. Ita Conradu. *de contractibus, quæst.* 74. & 75. Maior, *in 4. dist.* 15. *quæst. vltima*. Soto *lib.* 6. *quæst.* 5. *art.* 1. Medina *de vsura quæst.* 11. Couar. *lib.* 3. *variarum cap.* 7 Salon, *art.* 3. *controuersia* 5. Aragonius, 22 *quæst.* 78. *art.* 4. Silecius *ibidem quæst.* 2. Lessius *dub.* 64. Malderus, quem refert, & sequitur Amicus *d.* 22 *sect.* 4. Bartrandulor. *tract.* 18. *art.* 4. *n.* 2. & Nos *supra* diximus *casu* 5. Imo ali-
3 qui dicunt quod talis contractus initus cum per-
sona inutili. & nuda non est vsurarius iure natu-
4 ræ, ita Bañes, Ledesma, quos refert Bertrandulor, *suprà, n.* 2.

Probabiliùs existimo talem contractum, etiam
cum persona vtili, & frugifera, & cum hypo-
5 theca securitatis, non solùm stando in Motu Pij V.
& aliorum Pontificum, sed etiam stando in solo iure naturæ, esse vsurarium. Ita Villalobos a. *p. tr.* 23. *dif* 9. *n.* 2 Lessius, *lib.* 2. *cap.* 22. *dub.* 12. *n.* 37. Bauni, *tom.* 3. *tract.* 3. *quæst.* 94 *lit. B.* Rebello, *lib.* 10. *quæst.* 7. *num.* 3. Emanuel, *de censibus condict.* 8. Suarez, Molina, Gregorius Lopez, Nauarra, Phelibertus, Valentia, & alij, quos refert, & sequitur Lugo, *de iustitia, tom.* 2. *d.* 27. *num.* 25. Azorius, Bañes, Toletus, Filiutius, Toscus, Salas, quos refert, & sequitur Bonacina, *tom.* 2. *d* 3. *de contractibus, q.* 4. *p. vnico, n.* 5 & 13. Vrbanus, *ab Ascensione tract.* 3. *tit.* 14. *de contract. cap.* 1. *versu primo*. Colligiturque *ex clement. exiui de paradiso* §. *cumque anni redditus*.

Ratio est quia census est ius percipiendi an-
6 nuam pensionem ex re vtili, & frugifera certa,
& designata alterius; sed sic est, quòd pignora
aurea, & argentea, quæ designantur, non sunt
fructifera; ergo tale ius est fictitium, ac vsura
7 palliata; solùm enim super re fructifera potest
dari tale ius; emitur enim ibi pars vsusfructus illius, vt ait Lugo, *de iustitia, dist.* 27. *sect.* 2. *n.* 20.

Nec obstat si dicatur, censum personalem fun-
dari super personam fructiferam, & solum adhi-
8 beri pignora ad securitatem. Nam contra hoc
est, quod in censu personali, nihil aliud emitur, quam debitum personale ad aliquid successiuè soluendum, & ius ad tale debitum exigendum; sed tale debitum non minus valet, quam res ipsa, quæ debetur, v. g. debitum soluendi 200. aureos intra decennium, non minùs valet, quàm ipsi 200. aurei: ergo si sperentur percipiendi 250. aurei, vel plures, contractus erit iniustus, & vsurarius.

Quibus addo, quòd licèt talis contractus ini-
9 tus cum persona frugifera esset de iure naturæ li-
citus, vt volunt DD. primæ sententiæ; de iure
tamen canonico est illicitus, supposita bulla Pij V. & aliorum Pontificum. Nam prima conditio, quam ponit Pius V. *in suo decreto* est, vt census constituatur super re immobili, aut quæ pro immobili habeatur, & quæ ex natura sua sit fructifera, vt refert Lugo referens idem decretum, *d.* 27. *n.* 64. & alij communiter; ergò licèt hæc conditio non sit de iure naturæ, vt volunt
contrarij Doctores, in hoc Lusitaniæ Regno, 10
nullo modo potest constitui census super re mobili, v. g. in pignoribus aureis, vel argenteis, vel in ipsa persona, stante iure Lusitano; Nam vt dicunt communiter Doctores, Decretum Pij V. obligat in conscientia, & in foro externo, vbi est receptum; sed sic est, quod hoc decretum Pij V. est
receptum in Lusitania, vt testatur Rebello *lib.* 11
10. *de censibus quæst. vltima, n.* 1. *lit.* E. & constat ea Nostra *ordinatione Lusitana lib.* 4. *tit.* 67. *nu* 9. *in fine*; Ergo talis census positus in persona cum prædictis pignoribus est vsurarius. Fateor hunc contractum cum prædictis pignoribus maximè esse in vsu in Vlissipone, & in solo fere Lusitaniæ regno, vt sæpe sæpius vidi inter mercatores illius magnæ ciuitatis, sed quo iure id faciant ipsi viderint, nisi forte dicere velis, decretum Pij V. in hac parte non esse iam in vsu in Lusitania quod communis vsus prædictorum mercatorum in tota fere Lusitania satis probabiliter nobis persuadet: lex enim, etiam recepta à principio, postea per contrarium vsum euanescit, vt est certi iuris apud Doctores.

CONSVLTVM X.

De quodam sedili in Ecclesia regularium.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Regulares possunt sedile concessum alicui sæculari in sua Ecclesia per aliquot annos ab eo iterum auferre.*
3 *Non obstat possessio per aliquot annos ad dandum ius sæculari.*
4 *Non obstat tolerantia prælati, & Religiosorum.*
5 *Non obstat quòd talis homo in eodem loco habeat ius sepulcri.*
6 *Contra regulares non potest præscribi, nisi per spatium centum annorum.*
7 *Facultas ad sepeliendum mortuos in certo loco non extenditur ad ibi habendum sedile in Ecclesia.*
8 *A diuersis non fit illatio.*
9 *Secunda dispositio debet intelligi in eodem sensu, & materia, ac prima.*
10 *Dispositio quæ aliquam rem supponit non verificatur, nisi in sensu in quo verificatur suppositum.*
11 *Omnis dispositio intelligitur fieri taliter, vt conueniat actui, qui celebratur.*
12 *Omnis dispositio quantumuis generalis restringitur secundum qualitatem, & naturam rei super quam fit.*
13 *Religiosi possunt reclamare in tempore habili, à quacumque licentia concessa à prælatis antecedentibus.*

14 *Habere*

14 *Habere certum locum, & sedile in Ecclesia in loco meliori est dignum pretio.*
15 *Potest vendi absque simonia.*
16 *Conuentus vendens sepulturam non præsumitur vendere ius habendi sedile super talem sepulturam, nisi exprimatur.*
17 *Si Religiosi tale sedile concesserunt à principio possunt reclamare.*
18 *Idem dicendum est, si contractus factus fuit sine licentia Prouincialis.*
19 *Quid si transacti fuissent anni sufficientes ad præscriptionem.*
20 *Religiosi habent priuilegium minorum ad reclamandum, etiam contra eos, qui contra illos præscripserunt si intra 4. annos reclament.*
21 *Prælatus concedendo sepulturam non transfert dominium illius in personas sæculares.*
22 *Solum eis concedit vsum sepulchri ad sepeliendos mortuos suos.*
23 *Ille cui conceditur vsus alicuius rei non potest excedere vsum, qui illi conceditur.*
24 *In damnum Ecclesiæ negligentia prælatorum nullum potest inferre præiudicium.*
25 *Gratia concessa à prælato sedendi in sua Ecclesia in certo loco potest ab eo tolli, quando voluerit.*
26 *Quando Ecclesia ex sua fundatione est exempta, laici non possunt præscribere ius patronatus, vel cedendi contra voluntatem prælatorum.*
27 *Regulares infra 4. annis possunt reclamare contra eos qui aliquod ius præscripserunt in suis Ecclesiis.*

CASVS SIVE FACTI, SPECIES.

1 QVIDAM homo emit quandam sepulturam in Ecclesia S. Dominici in oppido Vienne in Lusitania, & posuit super illam stratum super quem sedebat eius vxor, cùm ibat ad Ecclesiam huius monasterij S. Dominici: fuit illic stratus per spatium triginta annorum, accidit quòd auferretur stratus, vt melius cōponeretur, erat enim fractus; cum igitur Religiosi viderent locum sine strato, concesserunt alteri homini, vt illic poneret alium stratum pro vxore sua, quo posito venit primus homo ad Ecclesiam, & videns locum altero strato occupatum, mouit actionem contra religiosos dicens, se velle ponere stratum suæ vxoris super suam sepulturam vt antea erat, & quod secundus stratus tolleretur.

Quæritur, An Religiosi dominicani teneantur tollere secundum stratum, & dare locum primo, vel an possint sustinere, quod secundus stratus sit in eo loco, & impedire primo, & hoc tam in foro interno, quam externo.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 RESpondi posse patres illos Dominicanos admittere, & sustinere secundum stratum, & non admittere primum, & posse primum à sua possessione deturbare, non solum in foro conscientiæ, sed etiam in foro externo.

3 Ratio est, quia ex tribus causis non possent prædicti patres demittere primum stratum. Prima quia primus homo erat in possessione habendi illic suum sedile, vt cum Baldo, Menochio, Marzer, Cardinale, & aliis latè probat Gratianus, *disceptationum forensium, cap.* 10. *n.* 44. *& sequentibus*, & latius cum multis textibus, & doctoribus *to.* 2. *cap.* 211. *n.* 9. *& sequentibus*, Garcia & alij. Secunda quia Prælatus illius conuentus tolerauit illic tale sedile per tot annos, quod videtur sufficere ad hoc, vt tale sedile ab eo non auferatur, vt docet loquendo de Episcopo respectu suæ Ecclesiæ 4
Abbas, *in cap. Abolenda*, *n.* 13. *col* 2. *in princip. versu quidquid tamen dicitur*, *n.* 6. *de sepulturis*, Molina *de primogeniis, lib.* 1. *cap.* 23. *n* 34. Rota, *diuersarum decisionum, decisione* 222. *n.* 1. *p.* 1. Gratianus, *disceptationum forensium*, *cap.* 110. *n.* 19.

Tertia quia homo ille erat dominus illius sepulturæ: ergo poterat super eam habere suum sedile 5
patet consequentia, nam licet solum vsum illius haberet, iste vsus extenditur non solum ad ius sepeliendi, sed etiam ad ius sedendi, quod clare videtur in mero vsuario, qui quando ei conceditur vsus alicuius agri, potest non solum colligere ab eo fructus, sed etiam in eo sedere, & deambulare, vt dicitur *in instituta de vsu, & habitatione*, & cum pluribus probat Molina *tom.* 1. *tract.* 2 *d.* 5. *n.* 8. Atqui omnes hæ tres rationes nullius sunt roboris, nec momenti; ergo optime possunt prędicti Patres Dominicani dimittere primum sedile, vel stratum, & secundum admittere.

Minor quo ad primam partem probatur, quia primus homo non fuit in possessione habendi illic 6
suum sedile per spatium centum annorum; sed tantum per spatium triginta annorū, vt constat ex schedulis, quos offert; sed contra Ecclesias, & bona regularium non potest præscribi, nisi per spatium centum annorum, vt constat *ex bulla Eugenij IV.* quam refert Rodriguez *in bullario, in bullis huius Pontificis*, & docet idem Rodriguez *tom* 3. *q.* 33. *art.* 2. *& alij*, quos refert, & sequitur Tamburinus *de iure Abbatum tom.* 1. *d.* 6. *q.* 14. *n.* 6 F. Ioannes à cruce, & alij, quos refert, & sequitur Belasius *verbo præscribere c.* 7. Pelizarius *tract.* 8. *cap* 7. *n.* 76. Portel, quem refert & sequitur Diana 2. *p. tract.* 2 *resol* 88. ergo talis possessio non potest impedire patres, quin redeant ad suam libertatem, & exemptionem dādi dictum sedile, cui voluerint, vt in aliis rebus quotidie experimur, specialiter apud Capucinos Monasterij Viennensis, qui cum tolerassent per spatium 40. annorum, quod clerici Cōfraternitatis Spiritus Sancti illius oppidi Viennensis efficerent in sua Ecclesia officium sepulturæ pro cadaueribus sepeliendis, tādem ab hac possessione eos depellere, quia per spatium centum annorum non præscripserant contra eos, vt iudicatū fuit in Tribunali Brachor. anno Domini 1652.

Quoad secundam vero partem, etiam liquet; nam ex schedulis, & publicis instrumētis, quæ isto homo affert, solum constat patres illos dedisse illi facultatem sepeliendi in eo loco mortuos suos: 7
ergo talis facultas non est amplius extendenda. Nam concedens vnum ex pluribus videtur cætera omnia denegare, *l. si tibunus, § final ff. de testament. militum*, vbi Bald. & cum eo Surd. *consil.* 454. *n.* 6. Et à diuersis non fit illatio, vt cum multis textibus, & doctoribus latè probat Barb. *in axiomatibus iuris verbo illatio, n.* 18. Et quamuis in eodem instru- 8
mento dicatur, quod talis homo possit disponere de illa sepultura tanquam de re sua; hæc dispositio, & facultas debet intelligi in eadem materia sepeliendi, de qua loquitur prima dispositio, hoc est, 9
quod possit facere dictā sepulturā, vt sibi placuerit & illa vti sicut voluerit; nā dispositio quæ aliquā rem supponit, non verificatur, nisi in casu in quo verificetur

verificatur præsuppositum, vt cum Roland. Surdo, Cephal, Decio, & aliis norar Barbosa *in axiomatibus iuris lit. D, verbo dispositio, n.* 117.

Tum quia omnis dispositio, & concessio intel-
11 ligitur fieri taliter, vt conueniat actui, qui celebratur, vt cum Tusco, Surdo, Barbosa, *supra num.* 109. Et omnis dispositio quantumuis gene-
12 ralis restringitur secundum qualitatem, & naturam rei, super qua fit, cuiue adiicitur dispositio, *l.* 1. §... *ff de offic. procurat.* Serar. *l. stipulatus*, §. *verum ff de* . *ur. l damni versic. & quod in stipulatione ff de damno infect. l. filiusfamilias, ff. de donat.* Et secundum naturam actus, qui geritur centetur facta: *l semper in stipulationibus, ff. de reg iuris in* 6. *l. quasi* §. *inter locatorem ff. locati,* Menochius, Castill. Surdo, quos refert, & sequitur Barbosa, *suprà, n.* 109. Sed sic est, quod prima donatio, & dispositio tantum fuit vsus sepulturæ; ergo secunda ad hunc vsum restringenda est Nemo enim præsumitur donare suum: *l. cum de indebito* 2. §. *non vero, ff. de probat. l. fin. ff de nouat l Campanus, ff de oper. libert.* Mascardus, Surdus Flamin, Flores, Dias, quos refert, & sequitur Barbosa, *de locis, verbo donare, n* 215.
13 Tum quia dato, & non concesso, quod tales patres concesserint dictam licentiam poterant reclamare in tempore habili; at cum multis aduertit Gratianus in eodem casu, *disceptationum forensium, cap* 11. *n*.47.

Confirmatur, quia habere certum locum, &
14 sedile in Ecclesia, in loco meliori est dignum pretio, & potest vendi absque simonia, vt cum multis probat Gratianus. *Disceptationū forensium*
15 *cap* 20. *num.* 32. Sanchez, *in Consiliis, lib* 2 *cap*.3. *dub.* 14. Bonacina, *de simonia, d.* 1. *q* 4. §. 6. *n*. 4. Ergo non est præsumendum patres id voluisse includere in concessione sepulturæ. Probatur consequentia, quia homo iste solum dedit quin decim aureos, quod est pretium præcisum sepulturæ;
16 ergo non est præsumendum patres fecisse gratis donationem iuris habendi statum, seu sedile in sua Ecclesia; nemo enim præsumitur donare suum, *l. cum de in dubio* 2. §. *si vero, ff.*

Tum quia dato casu, quod prædicti patres, &
17 prælatus talem donationem fecissent, possunt iterum reclamare; siquidem contractus fuit omnino nullus, & nullius valoris: fuit enim in præiudicium monasterij, & fuit factus sine licentia Prouincialis; sed donatio illius loci in Ecclesia ad
18 prædictum sedile sine licentia Prouincialis fuit nulla, vt probat Moronius, *responsio*. 51. *n* 35. Ergo patres possunt iterum reclamare, & redire ad suam antiquam libertatem, etiam si transierint anni sufficientes ad præscriptionem: ita concessit Ioannes XXIII. in quadam bulla, quam refert Pelizarius, *to*.2 *tract*.8 *cap*.7.*n*.77. Et Eugenius. IV. in
19 alia bulla. quam refert idem Pelizarius, *suprà*, & docet Rodriguez, *tom*.3. *q*. 35. *art*. 3. Pelizarius, *suprà*.

Tum quia prædicti patres possunt recurrere ad
20 priuilegium minorum, etiam si prædictus homo præscripserit contra illos, dummodo intra 4. annos reclament, vt cum Lessio, & aliis tale probat Pelizarius, *suprà*; Ergo cum non dum decurrerint anni sufficientes ad præscriptionem contra prædictos religiosos, possunt rescindere dictum contractum, eo quod læsi inueniantur; siquidem dederunt ius cedendi in certo loco in Ecclesia, & sepeliendi pretio vndecim aureorum, quod est pretium ordinarius cuiuslibet sepulturæ in illo oppido, & Ecclesia.

Quoad tertiam partem etiam probatur minor. 21
Quia prælatus vendendo sepulturam, non transfert dominium illius in personas sæculares, sed solum concedit eis vsum illius ad sepeliendos mortuos, vt patet ex *l. quæ de tota ff de rei vindicat.* & docet Sylvester, Lambertinus, Bar- 22
bosa, quos refert, & sequitur Peirinis de priuilegiis, *tom*. 3. *in additamentis ad const. Leonis X. cap* 4. *n* 46. Et in nostro casu probatur ex eadem scriptura publica, in qua dicitur, quod illi cōceditur vsus illius sepulchri: Ergo homo ille solum potest vti illo sepulchro ad sepeliendos mortuos suos, & non ad alium vsum. Probatur consequentia, quia quando conceditur vsus vnius rei alicui homini, non potest excedere vsum, qui
illi conceditur, vt notauit Molina, *tom*. 1. *tract*. 23
2. *d*.5. *n*.1. & constat ex instituta de vsu, & habitatione, & tenent alij Doctores; sed sic est quod vt constat ex scriptura publica illi patres solum illi cōcessere vsum illius sepulchri ad sepeliendos mortuos suos; ergo non potest excedere vsum illius, etiā ad viuos, ad sedendū in tali loco.

Nec obstat quod prælati videntes sedile in prædicto loco per tot annos illud non contradixe-
runt, sed illud tolerarunt. Nam in damnum Ec- 24
clesiæ negligentia prælatorum, aut aliorum nullum infert præiudicium, vt cum multis decisionibus fuit luculenter firmatum in vna Hispalensi decimarum 27. Iunij anno 1644. *in* §. 2. & secuta fuit Rota in Toletana decimar. 11. Iunij 1649. Ergo talis tolerantia non sufficit, vt talis Ecclesia amittat suam possessionem, præcipuè si tempus præscriptionis non est transactum!

Tum quia iste consensus prælatorum fuit solum quædam tolerantia, & gratia quam potest prælatus impedire auferendo prædictum, sed ille
quotiescunque voluerit, vt in proprio casu pro- 25
bant Hostiensis, & Panormitanus, quos refert, & sequitur Moronius. *responsio*.51. *n* 33. Sylvester, *verbo sepultura, quæst*. 3. Peirinis, *de priuilegiis in additamentis ad const. Leonis X. n*. 4. Barbosa, *de iure Parochorum cap*. 26. *n*.11. Abbas, Ancharranus. Butr. Card. quos refert, & sequitur Gratianus, *disceptationum Forensium, cap* 211. *n* 47. Vbi ait: (Quemadmodum ex gratia patronus habet ius patronatus in Ecclesia *cap. quoniam de iure patronatus*: sic etiam potest ex gratia concedi ius sedendi:) Ergo cum hic reclamet prælatus antequam iste homo præscripserit contra Ecclesiam, sequitur quod possit illum expellere.

Confirmatur quia quando Ecclesia è sua funda-
tione est libera, & exempta, laici non possunt præ- 26
scribere in illa ius patronatus, vel ius sedendi, aut sepeliendi contra Episcopos, vel prælatos Ecclesiæ per nullum tempus, etiam centum annorum, vt docet Molina: Couar. *ad regul. possessor. p*. 2. §. 10 *n* 8, 9. *&* 10. Lessius, quos refert, & sequitur Fagund. *de iustitia, lib*. 2. *cap*.15. *n*. 47. Lambert. *de iure patronat. lib* 1. *q*.10. *art*. 5. Vbi probat, quod si ius patronatus fuit à principio collationis liberam stare præsumptionem contra laïcum, quod ab illo fuerit vsurpatus; sed sic est quod hæc Ecclesia fuit semper libera, & exempta, & hoc ius sedendi fuit semper liberum ab initio collationis; ergo laici non possunt præscribere contra talem Ecclesiam, etiam si possessio fuisset centum annorum.

Confir

Confirmatur tandem, quia dato, & non concesso, quod talis homo præscripserit contra tales religiosos, possunt prædicti religiosi infra 40. annos post dictam præscriptionem petere restitutio-
2 nem in integrum, etiamsi præscriptio fuisset facta ipsis scientibus, & valentibus resistere, vt docet Lessius, *lib.2.cap.6.n.52.* Couar. *ad reg possessor p.3. §.3.n.*... Pelizarius, *tract.8.cap.7.n.77.* Gratianus, *Disceptationum forensium, cap.110. n.6.* Vbi etiam refert Rotæ decisionem; ergo tales religiosi quacunque obstante etiam præscriptione possunt repellere dictum sedile, & dare locum in Ecclesia seu cui voluerint.

CONSVLTVM XI.

De quadam legitimatione regia, an det ius succedendi in bonis patris?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Pater qui filium spurium legitimauit in Lusitania potest ex testamento instituere heredem, quem voluerit.*
3 *Filius legitimatus in forma Regni Lusitaniæ non succedit parentibus, nisi ab intestato, vel ex testamento.*
4 *Pater qui habet filium legitimatum potest in vita sua dare bona sua siue Ecclesiastica, siue patrimonialia cui voluerit.*
5 *Si filius, vel filia fuit legitimata tali lege, vt succederet necessario in legitima, vt succedat debet præcedere acceptatio legitimationis ex parte filiæ, vel filij legitimati.*
6 *Filius per legitimationem amittit libertatem, & remanet in dominio patris.*
7 *Legitimatio est priuilegium.*
8 *Priuilegium non fertur in inuitum.*
9 *Ad valorem legitimationis requiritur patris consensus.*
10 *Clericus in laicum consentire non potest.*
11 *Filius clerici licet sit laicus gaudet priuilegio patris.*
12 *Pater qui valide legitimauit filium ea lege, vt succederet necessario in legitima, potest efficere opera pia in vita.*
13 *Potest instituere capellum missarum.*
14 *Quid si tales donationes fuissent excessiuæ.*
15 *Bona patris non sunt bona filij, nisi in spe.*
16 *Legitima filiorum debet regulari per bona quæ pater possidet tempore mortis.*
17 *Quid si pater fecisset donationes particulares extraneis?*
18 *Quid si donationes fuissent inofficiosæ?*
19 *Error, vel dolus dans causam contractui, etiam in qualitatibus vitiat contractum.*
20 *Talis contractus licet sit validus potest rescindi ex parte decepti.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVIDAM clericus habebat filiam spuriam, legitimauit illam apud Regem, & nemo, nec etiam ipsa filia notitiam habuit talis legitimationis; post hanc legitimationem fecit talem filiam religiosam, & post eius professionem mortuus est.

Quæritur. An ratione talis legitimationis regiæ conuentus possit hæreditare legitimam istius religiosæ in bonis patris eius, siquidem clericus ille non habebat alios filios legitimatos. Et an posset prædictus clericus relinquere bona sua post mortem suam, quibus voluerit ex testamento? Et an in vita sua potuerit bona sua donare cui voluerit, non obstante hac filia legitimata religiosa.

RESPONSIO AVTHORIS.

RESpondi talem clericum posse conficere suum testamentum, & relinquere bona sua, 2
cui sibi videbitur post mortem suam. Hoc est certum apud Doctores, nec in hoc inuenio dubium, non obstante legitimatione huius filiæ, & licet de tali legitimatione constaret.

Ratio est quia filij legitimati in forma huius
Lusitaniæ Regni, solum succedunt parentibus 3
suis ab intestato, aut ex testamento, & non contra testamentum, etiam in legitima, vt docet Valascus, *consultatione 165. n 6. & 7.* Cabedo *2. p. decisione 69. n.3.* Barbosa, *in leg. quæ dotis, ff. solut. matrim. n.165.* Caldas Pereira, *in l. si curatorem verbo sine curatore, n. 52.* Molina, *tom. 1. de iustitia, tract.2. d.173.* Gamma, *decisione 134. & 383. num 5.* Fragos. *1. p. lib.3. d.6. §.6. n 81.* Et 4
eadem ratione potest pater in vita sua dare, & donare bona sua, quibus sibi videbitur, siue sint Ecclesiastica, siue patrimonialia. Siquidem prædicta filia legitimata, solum succedit ab intestato, & non habet legitimam in bonis patris.

Et dato quod filia fuisset legitimata tali legiti-
matione, vt posset succedere necessario in legiti- 5
ma in bonis patris. Adhuc existimo prædictam filiam in hoc casu, & in terminis illius, non posse succedere in bonis prædicti patris. Et ratio est, quia ad valorem legitimationis requiritur, vt legitimatio sit acceptata ab ipsa filia legitimata, requiritur enim consensus illius ad legitimationem, vt docet cum Pinello, & aliis Molina, *to.1. tract.2. d 173. n.16.* Curt. & alij, quos refert, & sequitur Thomas Delbene, *de immunitate Ecclesiastica to. 2. cap.10. dub.... sect.9. n 7.* Brun Socin. Boer. & alij, quos refert, & sequitur Fragosus, *tom.1. p.1. lib. 3. d 6. num 4.* Habeturque *in §. generaliter in authentic. quibus modis natur. efficiant sui.* Et ratio est, quia filius per legiti- 6
mationem amittit libertatem, & remanet in dominio patris. Tum etiam, quia legitimatio est
beneficium, & priuilegium; sed priuilegium non 7
fertur inuito: Ergo cum talis filia nunquam habuerit notitiam talis legitimationis, nec illam acceptauerit, potest pater scindere legitimationem.
Nam sicut promissio, aut donatio ante accepta- 8
tionem iure naturæ non est valida, & potest reuocari, vt cum multis docet Lugo, *de iustitia, tom.2 d.23 sect.2 n.38.* Idem dicendum est de legitimatione, quæ est veluti quædam donatio beneficij legitimationis.

Confirmatur quia talis legitimatio à Rege concessa esto fuisset à filia acceptata, vel talis acceptatio non requireretur, probabile est fuisse nullam, & nullius valoris, vt docet Geminianus, *in cap. vult. de iudiciis in 6.* Et fuit decisum in Senatu Parisiensi, vt testatur Petrus Grat. *lib. re-*

Syntag. 14. Et probabile putat Azor, & Curtillius, provt refert Delbene, *suprà, n.* 12. & Molina contrariam opinionem tantum vocat commu-
9 niorem, *tom.* 1. *tract.* 2. *d.* 173. *n.* 13. Et ratio est, quia in legitimatione requiritur patris consensus,
10 vt docent omnes DD. sed clericus in laicum consentire non potest *cap. si deligenti de foro competenti*: ergo confirmatur, quia filius clerici licet sit Laicus gaudet priuilegio patris, vt cum
11 multis resoluit Delbene, *tom.* 1. *cap.* 1. *dub.* 11 *sect.* 4. *& cap.* 4 *dub.* 23.

Et addo quod dato, quod hæc legitimatio non fuisset nulla, vt docet probabilior sententia. Ad-
12 huc existimo posse prædictum clericum efficere opera pia, dotando alias filias, & consobrinas,
13 & eas efficiendo religiosas, & facere eleemosynas, & alia opera pia, imo instituere capellam missarum, &c. Ita Nauarrus, *cap. non dicatis* 12. *q.* 1. *n.* 37. Barbosa *n.* 42. *ad l.* 1. *p.* 1. *ff. solut. Matrimon.* Rebellus, *de iustitia* 2. *p. lib.* 6. *q.* 2. *n.* 3. quod
14 verum est, & si tales donationes fuissent excessi-
15 uæ, & quamuis legitima huius filiæ inde deminueretur. Et ratio est, quia bona patris non sunt bona filiorum, nisi in spe. Et legitima filiorum
16 debet regulari per bona, quæ pater possidet tempore mortis, & non per ea, quæ possedit tempore vitæ, in quo ditior fuit, vt cum multis notauit Valascus in Praxi partitionum, *cap.* 21. *n.* 21.

Imo addo quod si dictus pater fecisset dona-
17 tiones particulares, etiam extraneis, dummodo non fuissent inofficiosæ, hoc est, animo fraudandi hæredem, tales donationes essent validæ,
18 & prædicta filia eas non posset repetere, vt potest repetere donationes inofficiosas re, & consilio, vt optime probat cum multis Rebellus 2. *p. lib.* 10. *q.* 11. *n.* 1. etiam si aliàs essent validæ, vt docet cum multis Lugo, *de iustitia, tom.* 2 *d.* 23 *n.* 47.

Et addo, quod esto quod talis legitimatio fuisset valida, adhuc prædictus clericus non tenebatur in foro conscientiæ dare legitimam prædicto
19 Monasterio. Siquidem hic interuenit error, & quamuis fuisset in qualitate, dedit causam contractui: Et error etiam in qualitate dans causam contractui vitiat illum, & quamuis contractus non
20 sit nullus, potest deceptus rescindere contractum propria authoritate, & non tenetur soluere, vt cum Sanchez, & aliis late probat Lugo, *de iustitia tom* 2. *d.* 22. *n.* 95. Quod autem hic interuenisset error patet, quia pater putabat monasterium non posse succedere in bonis suis: ergo.

CONSVLTVM XII.

De valore cuiusdam dispensationis.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Aliqui Doctores existimant dispensationem in vno gradu consanguinitatis, non explicato duplici vinculo eiusdem gradus esse nullam.*
3 *Alij tenent talem dispensationem esse validam.*
4 *Ex duplicitate eiusdem gradus consanguinitatis fit vnum tantum impedimentum.*
5 *Duplicatio eiusdem gradus est accidentalis respectu intentionis Ecclesiæ.*
6 *Ex pluribus actibus fornicariis eiusdem speciei cum eadem persona nascitur vna tantum affinitas.*
7 *Dispensatio non explicata duplicitate eiusdem gradus, & matrimonium secutum validum est.*
8 *Explicato tertio gradu consanguinitatis non est necesse explicare quartum.*
9 *Opinio qua defendit valorem matrimonij, etiam si sit vnius tantum doctoris classici, præferenda est opinioni multorum.*

CASVS SIVE FACTI SPECIES.

QVIDAM homo nupsit cum quadam sua con- 1
sanguinea in tertio, & quarto gradu cum dispensatione Pontificis, erat tamen quartus gradus duplicatus ex parte patris scilicet, & matris; & in narratiua ad consequendam dispensationem solum fuit explicatum, quod essent consanguinei in tertio, & quarto gradu, & non explicarunt, quod quartus gradus esset duplicatus, ex patre scilicet, & matre.

Quæritur, an tales contrahentes tenerentur explicare quartum gradum esse duplicatum? Et an ob hunc defectum matrimonium iam in facie Ecclesiæ celebratum fuerit nullum? & teneantur quærere aliam dispensationem, & iterum ratificare matrimonium?

RESPONSIO AVTHORIS.

SAnchez, *lib.* 8. *de Matrimonio, disp.* 24 *num.* 5. 2
existimat talem dispensationem non explicato duplici vinculo eiusdem gradus fuisse subreptitiam, ac per consequens matrimonium fuisse nullum. Eandem sententiam tenet Fragoso, 1 *p. lib.* 3. *d.* 6. *n.* 25. Basilius, Coninchus, Gutierres, Hurtado, & alij quos refert, & sequitur Palaus, *tom.* 1. *d.* 4. *p. vltimo*, §. 3. *n.* 1.

Verum ego existimo talem dispensationem non fuisse subreptitiam, non enim erat necessa-
rium explicare secundum vinculum consanguini- 3
tatis; siquidem erat in eodem gradu, & eiusdem speciei cum illo, quod in narratiua continebatur. Ita docet Henriquez, Ledesma, Veiga, Rodrig. Texeda, quos refert, & sequitur Diana, 8. *p. tract.* 3. *resol.* 60.

Ratio est quia ex duplici illo gradu consangui-
nitatis duplicato fit vnum tantum impedimen- 4
tum; ergo solus vnus gradus explicandus est in narratiua. Confirmatur quia illa duplicatio vin-
culorum est materialis, & accidentalis respectu 5
intentionis Ecclesiæ. Tum quia ex pluribus actibus fornicariis eiusdem speciei, & cum eadem per-
sona, non nascitur nisi vna affinitas, quæ solum 6
debet in narratiua explicari; ergo idem dicendum est de his vinculis. Alias rationes affert Diana supra, quæ ibi videri possunt.

Quibus suppositis dico, dispensationem in præ-
dicto casu non fuisse subreptitiam, nec matrimo- 7
nium nullum. Quia licet contrahentes essent consanguinei duplici illo vinculo in 4. gradu, & altero in tertio; explicatus fuit in narratiua tertius, & quartus gradus; & quamuis non exprimeretur quartum esse per duplicem lineam consanguinitatis, sufficiens fuit quod explicaretur esse per vnam. Tum quia cum explicatus fuit tertius gradus consanguinitatis, non erat necesse,

vt

vt quartus explicaretur, siquidem quartus gradus continetur in tertio, vt latè cum multis pro-
8 bat Sanchez, *lib.8.de matrim d.24.n.17.*

Hæc opinio mihi videtur debere sequi in hoc
9 casu, non obstante qood contraria probabilior sit. Nam vt notaui cum Sanchez, Mascardo, Hostiensi, Abbate, Felino, Villalobos, Nauarro, & aliis Palaua, *tom.1. d.2. p.1. n.2.* Opinio, quæ defendit valorem matrimonij iam facti, etiam sit vnius tantom doctoris classici præferenda est opinione multorum; sed sic est quod opinio quæ asserit in hoc casu fuisse bonam, & validam dispensationem, est multorum, & grauium doctorum, & fauet valori matrimonij iam facti in facie Ecclesiæ; ergo sequi debet in praxi, non obstante contraria sententia.

CONSVLTVM XIII.

De valore alterius dispensationis.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*

2 *Si in narratiua pro dispensatione ponatur tantum pro causa, quod præcessisset copula inter contrahendos, si ea non præcessit, dispensatio est subreptitia.*

3 *Si in narratiua non solum fuit datum pro causa, copula habita inter contrahendos, sed etiam infamia, vel periculum illius, si hæc vera sunt, & si non præcesserit copula, dispensatio est valida.*

4 *Præcessio copulæ non potest esse causa principalis motiua dispensationis.*

5 *Causa principalis motiua est scandalum, & infamia, vel periculum illius, & quod fæmina maneret innupta.*

6 *Quando inter contrahendos interuenerunt aliqua facilitates, ex quibus resultauit in vicinia nota, infamia. & scandalum, hoc sufficit ad verificandam dispensationem, & si non præcesserit copula, si id etiam in narratiua fuit Pontifici explicatum.*

CASVS SIVE FACTI SPECIES.

1 PETRVS voluit accipere sibi in vxorem Mariam consanguineam suam in secundo gradu consanguinitatis, & vt facilius consequeretur dispensationem, posuit in narratiua habuisse copulam cum illa, & quòd si cum ea non nuberet, erat periculum notæ, scandali, & infamiæ, quia iam talis mulier erat in vicinia cum eo infamata.

Quæritur, an talis dispensatio fuerit valida, si Petrus non habuisset copulam cum prædicta Maria, si tamen illa maneret infamata, eo quod cum illa Petrus sæpe sæpius esset in domo sua comedendo, & bibendo cum illa, & alias habuerit facilitates cum ea, quæ solent haberi inter sponsoa de futuro, vnde & ipsa, si cum eo non nuberet, maneret innupta, ob prædictas facilitates, absque tamen copula.

RESPONSIO AVTHORIS.

RESpondi, quod si in narratiua ad consequendam facilius dispensationem datom tantum 2
fuit pro causa, quod habita fuerit inter eos copula, cum tamen non ita fuerit, remanet dispensatio nulla, & subreptitia. Ita Portel, *in responsione casuum tom.2. casu 49. n.* 4. citans Bonacin. & alios, quos omnes citat. & sequitur Diana, 8. *p. tract. 3. resol.65.* Ratio est. quia cum solum fuit datum pro causa, quod præcesserit inter eos copula, & hoc verum non sit, remanet narratio tota falsa, & consequenter dispensatio subreptitia; siquidem in omnibus dispensationibus ponitur illa clausula. *si preces veritati nitantur*, sed hic nituntur falsitatis; ergo dispensatio est subreptitia, & nulla.

Aliter dicendum est, si in narratiua, non solum 3
fuit datum pro causa, copula inter contrahendos habita, sed etiam infamia, vel periculom illius, & quod talis fœmina, si cum illo viro non nupserit, maneret innupta, eo quod apud vicinium sit cum illo diffamata; Nam si hæc vera sint, & si inter eos non præcesserit copula, dispensatio non est subreptitia, sed vera, & legitima. Ita Sanchez, *lib 8 de matrim. d.21.n 4.* Bonacina, *de legibus d. 1. q.1.p.4. §. si vere* Merola, *to 2.d.4. cap.6. n.386.* Gaeta, *canone ad limina* 30.*q.*1.§ 4 *q* 134.& 385. Amicus *tom 5 d 6 sect.8.n.150.* Texeda, *tom.2.lib. 4. tract.3.n 9.* Portel, *in responsione casuum, to.2. casu 4 n.4.* Diana, 8.*p tract.3.resol 65.*

Ratio est, quia præcessio copulæ non potest es- 4
se causa motiua ad mouendum Pontificem ad dispensandum, imo copula solet facilitare dispensationem; ergo causa motiua principalis, quam habet Pontifex ad dispensandum est scandalum, & 5
infamia, & periculum illius, & quod mulier maneret innupta: ergo cum hæc causa subsistat, quæ est motiua finalis, sufficit ad valorem dispensationis, etiamsi inter eos non præcesserit copula, quia copula habita, tantum fuit causa impulsiua, & non motiua.

Ex quibus infertur responsio ad casum propo- 6
situm. Nam cum in prædicto casu inter hos contrahendos præcesserint illæ facilitates, vt sponsus ingrederetur domum sponsæ, & cum ea comederet, &c. è quibus resultauit in vicinia nota, & scandalum, inde fit, quod licet inter eos non præcesserit copula, dispensationem fuisse validam; siquidem causa principalis motiua fuit vera; vnde parochus potest assistere huic matrimonio.

CONSVLTVM XIV.

De puella, quæ educationis causa erat in conuentu monialium, an possit extrahi, ipsa renuente, ante finitum tempus educationis.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*

2 *Filij in electione status sunt sui iuris.*

3 *Possunt qualemcumque statum religionis eligere, inuitis parentibus.*

4 *Puellæ quæ sunt in aliquo conuentu educationis causa si exeant ante finitum tempus concessum à Papa, etiam non reuersuræ, incurrunt in excommunicationem.*

5 *Filia quae est in conuentu educationis causa, etiam ad praeceptum parentis non tenetur ab eo exire, si voluerit.*

6 *Antequam anni concessi à Pontifice ad educationem finiantur, non potest pater per vim extrahere filiam à conuentu monialium, in quo est educationis causa.*

7 *Pater non potest impedire filia vt vtatur dispensatione Pontificis.*

8 *Prelatus non potest impedire subdito, vt vtatur dispensatione Pontificis ad recipiendum presbyteratum ante vigesimum quintum annum aetatis.*

9 *Educatio in conuentu monialium est res virtuosa.*

10 *Pater non potest abstrahere filios à bonis spiritualibus.*

11 *Vna puella non potest extrahi à conuentu in quo est educationis causa ad alium conuentum, vt ibi etiam educetur, sine noua Pontificis licentia*

12 *Pater non potest cogere filiam vt fiat religiosa in hoc, vel illo conuentu, in quo illa non vult.*

13 *Papa non potest cogere vnum religiosum, vt transeat ad aliam religionem strictiorem.*

14 *Pater non potest cogere filiam vt sumat religionem strictiorem, quam illa vult.*

15 *Pater tenetur dotare filiam, qua vult effici religiosa in conuentu laxiori.*

16 *Dum non dotat tenetur alimenta prabere.*

17 *Pater de iure Lusitano non potest negare filiis alimenta, nisi in casibus, in quibus potest eos exhaeredare.*

18 *Pater denegans filia alimenta, vel dotem, vt eam cogat profiteri in conuentu, in quo illa non vult, incurrit excommunicationem.*

19 *Pater denegans alimenta filia, vt illa transeat ad strictiorem conuentum educationis causa, incurrit excommunicationem.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 IN qoodam monialium conuentu erat quædam puella educationis causa de licentia summi Pootificis, & adhuc illi deerant quinqoe anni ad complendam licentiam Pontificia, voluit eius pater illam extrahere à dicto conuentu, & ponere illam in altero strictioris obseruantiæ, vt ibi profiteretur, illa renitente, sed in primo conuentu volente perseuerare, & ibi profiteri.

Quæritur. An filia ista in hoc casu teneatur patri suo obedire? & an pater per vim, vel censuras possit eam à tali conuentu extrahere, & in casu quod nolit exire teneatur illi alimenta præbere, & an filia possit patrem cogere, vt ei alimenta, & dotem ad professionem præbeat.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 REspondi primo filiam in hoc casu non teneri obedire parentibus. Et ratio est quia filij in
3 electione status sunt sui iuris, & possunt qualemcumque statum religionis eligere, inuitis parentibus, vt cum D. Thoma, Bonac. Sairo, & aliis communiter docet Trullenc. *tom. 1. lib. 4 cap. 1. dub. 2. n. 12.* Fagundez, *in Decalogum lib. 4. in 4. praeceptum, cap. 4. n. 3.* ergo pater non potest per vim extrahere filiam à dicto conuentu vbi vult esse religiosa, & multo minus potest pater eam cogere censuris, vt ergo diatur vt in altero conuentu profiteatur.

Secundo respondi, quod puella ista tantum abest, quod teneatur in hoc patri suo obedire, quod 4
si exierit à prædicto conuentu intra tempus assignatum à Pontifice ad suam educationem incurret excommunicationem, etiamsi exeat animo non reuertendi. Ita cum Palao, Tamburinos, *de iure Abbatissarum, d. 1 q. 2. n. 14.* Licet contrarium teneat Pelizarius, *de clausura monialium tract. 10.* 5
cap. 1. n. 187. ergo talis filia, etiamsi noluerit ibi esse religiosa, non tenetur exire à prædicto conuentu; siquidem exeundo incidit in opinione Tamburini in excommunicationem, ad quod pater eam cogere non potest.

Confirmatur quia ista puella est in hoc con- 6
uentu de licentia Pontificis per certum annorum numerum; ergo antequam anni concessi finiantur non potest pater per vim eam extrahere; siquidem 7
pater non potest impedire filiæ Pontificis dispensationem, vt bene educetur; sicut prælatus re- 8
gularis non potest impedire soo subdito, vt vtatur dispensatione Pontificis ad recipiẽdum presbyteratum ante vigesimum quintum annum, vel ad habitandum semper in vno conuentu, vt notauit Vidal, *titulo de censuris inquisitione 2. n 17.*

Confirmatur 2. Quia educatio in monasterio 9
est res virtuosa: ergo si pater filiæ concessit licentiam ad hanc educationem in conuentu, non potest illam extrahere à tali conuentu contra suam
voluntatem. Patet consequentia: quia pater non 10
potest abstrahere filios à bonis spiritualibus, quibus traduntur de eius licentia, vt notauit Trullenc. *tom 1. lib. 4. cap 1. dub. 3. n. 1.*

Nec obstat si dicas, patrem velle istam à præ- 11
dicto Monasterio extrahere ad alterum strictioris obseruantiæ, vt ibi melius educetur, & religiosa fiat. Nam ad hoc respondetur. Quod ad hanc educationem in altero conuentu requiritur noua licentia Papæ, vt notauit cum Rodriguez, & aliis Tamburinus, *de iure Abbatum, d. 1. q. 2. n. 14.* Et dato quod detur talis licentia adhuc ista filia non
tenetur in hoc casu patri obedire, quia vult esse 12
religiosa in illo conuentu, & pater non potest cogere illam, vt hanc, vel illam religionem accipiat, vt supra diximus, & est certum inter Doctores.

Confirmatur quia Papa non potest cogere vnũ 13
religiosum, vt transeat ad aliam religionem strictiorem, vel quod faciat vitam strictiorem, quam professus est, vt cum Sanchez, & aliis late probat Pelizarius, *to. 1. tract. 1. cap. 5 n 29. & 30.* Ergo nec
pater poterit cogere filiam ad assumendum vitam 14
strictiorem, quam illa voluerit. Patet consequentia, quia sicut pater habet potestatem dominatiuam super filios, ita Papa super religiosos; ergo si nec Papa summum Ecclesiæ caput id efficere potest, quomodo id concedendum est patri respectu filiorum.

Tertio respondi, istum patrem teneri dotare 15
hanc filiam, si voluerit esse religiosa in tali conuentu. Ita cum aliis communiter Trullenc. *in Decalogum lib 4 cap. 5. dub. 3. n 17.* Et interim tene- 16
tur ei alimenta præbere primo quia eadem bulla per quam concessum est dictæ puellæ viuere in dicto monasterio educationis causa præcipitur, vt ei alimenta à suo patre præbeantur. Secundo quia ad id tenetur pater iure naturali; siquidem pater tenetur iure naturali præbere filiis alimenta, præcipue quando ei non sunt inobedientes, vt late probat

probat cum communi Trullenc. *suprà, n.6. & 7.* sed sic est quod hæc filia in hoc casu non fuit inobediens patri; ergo pater tenetur ei alimenta præbere.

17 Confirmatur, quia pater de iure Lusitano non potest negare filiis alimenta, nisi in casibus in quibus potest eos exhæredare, vt notauit cum cõmuni Fagundes, *in Decalogum in 4. precept. lib. 4. cap. 3. n. 1.* Sed sic est quod pater non potest exhæredare filios, nisi in casibus qui cõtinentur *in lib. 4. ordinationis Lusitana, tit.* 88. in quibus iste non includitur; ergo pater tenetur in hoc casu alimenta præbere filiæ, & ad id per iustitiam po-
18 test obligari. Confirmatur 2. Quia iste pater negando filiæ alimenta, eo fine, vt cogatur recipere habitum alterius religionis, vbi noluit esse religiosa, incurrit excommunicationem, vt cum multis notauit Bordonus, *tom. 2. resol. 54. n. 145.* Peirinis, *de subdito q. 1. cap. 29.* ergo pater non potest cogere filiam, vt transeat ad strictiorem conuentum, ei alimenta denegando, & si hoc faciat incurrit excommunicationem.

Nec obstat si dicas Patrem non cogere filiam, vt transeat ad alterum conuentum, vt ibi fiat religiosa sed educationis causa, nam cum sit obser-
19 uantior conuentus putat ibi melius educandam. Nam contra hoc est, quod pater non solum incurrit excommunicationem obligando filiam accipere alteram religionem, sed etiam vt alterum conuentum ingrediatur educationis causa, vt docet Suarez *de censuris, d. 23. sect. 7. n. 9.* Filiucius *tract. 14. cap. 6. q. 5. n. 89.* & valde probabile putat Portel, *tom. 1. casuum casu 55. n. 1.* licet oppositum sit etiam probabile; ergo pater non solum non potest cogere filiam, vt transeat ad alterum conuentum, vt ibi sit religiosa, sed nec educationis causa; siquidem incurrit excommunicationem hoc efficiendo, illa nolente.

CONSVLTVM XV.

De facultate concessa ad absoluendum à casibus Episcopo reseruatis, an extendatur ad censuras reseruatas?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Quoties Papa concedit licentiam ad absoluendum à casibus sedi Apostolica reseruatis, concedit etiam licentiam ad censuras sedi Apostolica reseruatas.*
3 *Idem dicendum est in casibus reseruatis Episcopo cum censura.*
4 *Aliqua censura dantur Episcopis reseruata sine casibus qua enumerantur.*
5 *Aliqui Doctores videntur inclinare, in facultate concessa ab Episcopis ad omnes casus sibi reseruatos, includi etiam censuras illi reseruatas.*
6 *Facultas concessa ab Episcopo ad omnes casus sibi reseruatos, secundum aliquos extenditur ad censuras annexas.*
7 *Moraliter quando reseruatur censura, prasertim excommunicationis, reseruatur etiam peccatum, ob quod imponitur.*
8 *Licentia concessa ab Episcopo absoluendi ab omnibus casibus sibi reseruatis, late interpretanda est.*
9 *Licentia concessa ab Episcopo absoluendi à casibus sibi reseruatis non extenditur ad censuras.*
10 *Quid si licentia sit ad absoluendum ab omnibus casibus sibi reseruatis.*
11 *Excommunicatio dicitur casus reseruatus.*
12 *Ponitur definitio casus reseruati.*
13 *Cui conuenit definitio, conuenit definitum.*
14 *Verba ambigua intelliguntur secundum communem vsum loquendi.*
15 *Lex generaliter loquens, generaliter est intelligenda.*
16 *An bulla cruciata Lusitana concedat licentiam ad absoluendum à censuris Episcopo reseruatis.*
17 *In facultate quam Papa, vel Episcopus concedit ad absoluendum ab omnibus casibus Episcopo reseruatis, non includitur facultas ad absoluendum à censuris Episcopo reseruatis.*
18 *Apud Episcopum censuras & casus sunt res diuersa.*
19 *In re morali non est facile recedendum à communi sententia.*
20 *Nulla est censura Episcopo reseruata, qua non habeat casum saltem per accidens reseruatum.*
21 *Facultas concessa ab Episcopo ad absoluendum ab omnibus casibus sibi reseruatis, licet latè sit interpretanda, debet tamen interpretari intra proprietatem verborum.*
22 *Censura propria non sunt casus reseruati, sed pœna casus.*
23 *Verba in dubio accipienda sunt in propria significatione.*
24 *Dictio, omnis, restringitur secundum subiectam materiam.*
25 *Quando Episcopus concedit totam suam authoritatem, in tali facultate includitur facultas ad absoluendum à casibus, & censuris sibi reseruatis.*
26 *Hac facultas non extenditur ad dispensandum in votis, vel irregularitatibus.*
27 *Censura non dicitur propriè casus sed pœna casus.*
28 *Quid sit casus reseruatus explicatur.*
29 *Illa regula, cui conuenit definitio, conuenit definitum, quomodo intelligenda.*
30 *Rubrica, & tituli non possunt allegari ad decisionem casuum, nisi rationem perfectam contineant.*
31 *Censura vere, & realiter nõ est casus reseruatus.*
32 *Priuilegium circa modum seruandi interdictum, non extenditur ad cessationem à diuinis, nisi exprimatur.*
33 *Verba ambigua semper debent explicari, attento iure communi, & non speciali.*
34 *Censura & casus, secundum ius commune, sunt res diuersa.*
35 *Diuersitas circa eandem rem non debet induci.*
36 *Lex generaliter loquens, generaliter est intelligenda, si non referatur ad casus specialiter notatos.*
37 *Illa verba bulla cruciata Lusitana, à casibus, qui non sunt reseruati sedi Apostolica eos absoluant toties quoties per se, & ex propria significatione, non includunt facultatem ad absoluendum à censuris.*

38 *Includunt talem facultatem ex verbis antecedentibus, & subsequentibus.*
39 *Ponitur quadam obiectio in contrarium.*
40 *Cōtraria sentētia omnibus authoribus est destituta.*
41 *Habens facultatem ab Episcopo ad absoluendum ab omnibus casibus sibi reseruatis toties quoties, potest absoluere toties quoties ab omnibus casibus Papalibus occultis, etiam intra bullam cœna, excepta haresi.*
42 *Probatur id à simili ex bulla cruciata.*
43 *Episcopus respectu horum casuum est ordinarius, & potest eos delegare generali, vel speciali delegatione.*
44 *Potestas quam concedit Episcopus ad absoluendum ab omnibus casibus sibi reseruatis, late est interpretanda.*
45 *Casus papales, etiam intra bullam cœna, excepta haresi, quando sunt occulti, sunt casus Episcopales.*
46 *Vbi lex nō distinguit, nec nos distinguere debemus.*
47 *Probatur id argumento desumpto ex bulla cruciata.*
48 *Quid si Episcopus concedat licentiam ad absoluendum à casibus sibi reseruatis.*
49 *Dictio,* omnes, *quos comprehendat.*
50 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
51 *Ponitur alia obiectio, & soluitur.*
52 *Ponitur alia obiectio, & soluitur.*
53 *Ponitur alia obiectio, & soluitur.*
54 *In facultate quam Episcopus concedit ad absoluendum ab omnibus casibus sibi reseruatis, non includitur haresis occulta.*
55 *Facultas ad absoluendum ab haresi occulta solum conceditur in Tridentino Episcopis, & non eorum vicariis.*
56 *In nullo priuilegio censetur data potestas ad absoluendum ab haresi, nisi de illa fiat expressa mentio.*
57 *Facultas quam habent Episcopi per Tridentinum ad absoluendum ab haresi occulta, ablata est ab eis per bullam cœna.*
58 *Quilibet confessor potest absoluere ab haresi tantum externa, & materiali.*
59 *Quid si hareticus tantum externus, sit etiam idololatra.*
60 *In casu impotentia recurrendi ad Papam, vel ad inquisitores, à quo debeat pœnitens absolui ab haresi occulta.*
61 *Quid dicendum sit de aliis casibus occultis bullæ cœna.*
62 *Quæ dicantur impedimenta ad recurrendum ad Papam, vel inquisitores pro absolutione haresis occulta.*
63 *Quid si pœnitens possit recurrere ad Papam, vel inquisitores per chartam, vel vel nuncium.*
64 *Absolutus ab inferiore propter prædicta impedimenta, semper habet obligationem comparendi coram Pontifice, vel eius delegato, quando & quomodo potuerit.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 IN Archiepiscopatu Bracharensi aliquando concedit ordinarius facultatem parochis, & aliis confessoribus absoluendi ab omnibus casibus sibi reseruatis.

Quæritur primo. An hæc facultas extendatur etiam ad censuras reseruatas eidem ordinario? Secundo an extendatur ad omnes casus papales occultos, etiam intra bullam cœnæ, excepta hæresi? Tertio quæritur, quid dicendum sit de hæresi occulta?

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An hæc facultas extendatur ad censuras Episcopo reseruatas.

AD maiorem huius consulti explicationem suppono, vt certum, quod quoties Papa 2
concedit licentiam ad absoluendum à casibus sedi Apostolicæ reseruatis, concedere etiam licentiam ad censuras sedi Apostolicæ reseruatas, & vice versa. Ratio est quia Papa non solet reseruare peccata sine censuris, nec censuras sine peccatis: Ergo sicut in fieri taliter dependet peccatum à censura, & censura à peccato, vt non detur peccatum reseruatum sine censura, nec censura sine peccato, ita etiam dependet in conseruari, ita vt sublata censura, non maneat peccatum reseruatum, & ablato peccato, maneat etiam ablata censura. Et idem dicendum in casibus reserua- 3
tis Episcopo cum censura, propter eandem rationem. Ita Villalobos, Nauar. Caietan. Soarez, Sanchez, & alij, quos refert, & sequitur Fagundez, *in præceptis Ecclesiæ præcepto* 2. *lib.* 8. *cap.* 1. *n.* 3. Bonacina, *de censuris, d.* 1. *q.* 3. *p.* 1. *n.* 5. Portel, *in dubiis regularibus, verbo casus reseruati, n.* 5. & cum aliis communiter Trullenc. *in cruciatam lib.* 1. § 7. *cap.* 2. *dub.* 1. *n* 3.

Hoc supposito difficultas solum est, quando censura solum est reseruata Episcopo, non tamen 4
casus, propter quem incurritur censura, vt sunt omnes excommunicationes, siue à iure, siue ab homine nulli reseruatæ, aut in iure Episcopo reseruatæ, an in hoc casu, in quo hæ censuræ ex constitutione synodali sunt Episcopo reseruatæ, concedendo Episcopus licentiam ad absoluendum ab omnibus casibus sibi reseruatis, extendatur hæc facultas, etiam ad excommunicationes sibi reseruatas.

Pro parte affirmatiua citari potest Suarez *de censuris, d.* 7. *c.* 4 *n.* 4. vbi videtur maxime in hanc 5
partem inclinare. Bordonus *resol.* 37. *n.* 2. Nam licet ibi dicat, quod quando Episcopus concedit facultatem ad omnes casus sibi reseruatos, talem facultatem non extendi ad censuras, statim addit, nisi quando concedit omnes casus, inter quos numerantur aliquæ censuræ; nam tunc sub nomine casuum veniunt etiam censuræ. Portel *in dubiis regularibus verbo casus reseruati*, vbi ait Episcopus concedens casus sibi reseruatos, si aliquod specialiter nominet, cætera similia concedere censetur, censuras videlicet reseruatas Villalobos, 1. *p. tract.* 9. *diffic* 17. *n.* 5. vbi ita ait, *quando se da facultad pera absoluer de la censura, es justo darla para absoluer de la culpa, è al contrario como dize Suarez, que el esto commun es conceder la authoridad para los casos reseruados*; in quibus videtur etiam fauere hanc opinionem.

Ratio autem huius sententiæ esse potest, quia quoties Episcopus concedit facultatem ad casus 6
sibi reseruatos, extenditur hæc facultas ad censuras annexas talibus casibus reseruatis, vt supra probauimus; sed sic est, quod de facto nulla est censura

censura reseruata Episcopo, quæ simul non habeat annexum casum reseruatum, ob quem incurritur; ergo quoties Episcopus concedit facultatem ad omnes casus sibi reseruatos, extendi debet talis facultas ad censuras; siquidem sunt annexæ talibus casibus. Probatur minor in qua est
7 difficultas, nam vt notauit Suarez; *d.7. de censuris, sect.4.n.14.* Moraliter, nunquam fit, vt censura præsertim excommunicationis reseruetur, & non culpa, ob quam imponitur; alias vt bene dicit Suarez, *de pœnitentia,d.28.sect.2.n.10.* Si confessor ex malitia sua absolueret pœnitentem bona fide accedentem ad Sacramentum, à peccato, non prius eum absoluendo ab excommunicatione, absolutio Sacramentalis esset valida, vt de excommunicatione non reseruata docet Præpositus, Filiutius, Valentia, & alij, quos refert, & sequitur Diana, *5. p. tract. 9. resol.82.* Sed sic est, quod hoc nullo modo dici potest, quia aliàs nulla esset distinctio inter excommunicationem reseruatam, & non reseruatam in ordine ad absolutionem peccatorum, propter quæ imponitur; ergo per talem reseruationem, non solum reseruatur censura, sed etiam culpa, ob quam imponitur; ergo concessa facultate ad omnes casus reseruatos, conceditur etiam ad omnes censuras reseruatas, vtpote annexas ipsis casibus.

8 Probatur 2. eadem minor, quia hæc Episcopi licentia late interpretanda est, siquidem est fauor, & gratia iuxta, *l. 3. ff de const. princip.* & mos ita declarauit, si quem Episcopi ita solent concedere suos casus, & consuetudo facit legem iuxta, *l. legati de offic. delegat.* Et consuetudo in hoc Archiepiscopatu, ita se habet, siquidem illi, qui habent facul-
9 tatem ad casus reseruatos, absoluunt etiam à censuris reseruatis vt ipsi dicunt. Confirmatur quia licet quando Episcopus concedit licentiam ad casus reseruatos, hæc facultas non extendatur ad
10 censuras, id tamen non videtur dicendum, quando concedit omnes casus sibi reseruatos: Nam illa dictio, *omnes*, est vniuersalis, & nihil excludit, sed omnes casus comprehendit, *l. Iulian ff. de alleg. 3.* quamuis alias aliqui non essent comprehendendi, *arg. ex leg. si cum ff. de alleg. 3.* vnde merito ait Bordonus, *resol. 39. n. 59.* se putare extendi, etiam ad censuras, propter magnam vim, quam habet vniuersalis super indiffinitam.

Probatur 3. quia excommunicatio dicitur casus reseruatus; ergo concedendo Episcopus licentiam
11 ad omnes casus reseruatos, extenditur etiam hæc concessio ad censuras; Alias talis facultas non esset ad omnes casus reseruatos, sed ad partem illorum. Antecedens probatur primo, ex definitione casus reseruati; Nam vt illum diffinit Suarez Lusita-
12 nus, *fol.2.n.2.* Est peccatum, seu censura, sed cui conuenit diffinitio, conuenit & diffinitum; & argumentum à definitione est efficax, vt docet Eurard *in top. l. à definit.* ergo excommunicatio dicitur casus reseruatus. Secundo probatur, quia in constitutionibus Episcopatuum huius Lusitaniæ Regni, sub titulo casuum reseruatorum ponitur
13 excommunicatio; sed cum aliqua materia ponitur sub rubro, vel titulo, ex hoc inducitur esse illius naturæ cuius est titulus, iuxta glossam, *in cap. 1. & in cap. super.* Griam. *de offic. deleg. lib. 8.* ergo cum excommunicatio sit sub titulo casuum reseruatorum, merito intelligitur esse casum reseruatum, quoad hunc effectum absolutionis.

Probatur quarto idem antecedens ex communi modo loquendi apud nostrates, secundum quem excommunicatio dicitur casus: verba enim ambigua intelliguntur secundum communem vsum lo- 14
quendi, licet improprientur iuxta, *l. labeo, ff. super. sect. l. vt Alphons. ff. verb. sign.* ergo cum in hoc Archiepiscopatu, excommunicatio vocetur casus reseruatus, vt talis habenda est. Tum quia lex generaliter loquens, generaliter est intelligenda, *l. de* 15
pretio ff de public. in rem actio l. in fraudem, §. vlt. de testament. militum. ergo cum lex huius Archiepiscopatus excommunicationem appellet casum reseruatum, ita absque dubio est intelligenda.

Deinde probatur ab inconuenienti: Nam alias sequeretur, quod per bullam Cruciatæ in hoc Lu- 16
sitaniæ Regno non possent fideles absolui à censuris reseruatis Episcopo; sed hoc est contra communem sententiam, vt testatur Suarez, Lusitanus, *fol. mihi 164. n. 1.* ergo, &c. Sequela probatur, quia in bulla non fit mentio censurarum reseruatarum Episcopo, sed solum dicitur, quod à casibus, qui non sunt reseruati sedi Apostolicæ eos absoluant toties quoties; ergo si concedente Pontifice facultatem ad absoluendum à casibus Episcopo reseruatis, non includuntur in hac concessione censuræ Episcopo reseruatæ, bene sequitur, quod nec in hac concessione bullæ includuntur quod est absurdum.

Quo argumento conuictus Trullenc. *in Bullam Cruciatæ lib. 1. §. 7. cap. 2. dub. 2. n. 1.* ait quare consulto Pontifex in hoc §. dixit (loquitur de bulla concessa Castellæ) à casibus, & censuris reseruatis Episcopis, vt omnem Episcoporum, & aliorum prælatorum à Papa comprehenderet reseruationem; ergo cum in nostra bulla non dicantur illa verba, à casibus, & censuris, sed solum à casibus; dicendum est quod bulla non dat talem facultatem ad censuras Episcopo reseruatas, quod est contra communem sententiam, aut censuras in hoc regno comprehendi nomine casus, quod nos intendimus. Et hanc sententiam aliquibus ex his innixus fundamentis tuetur, defendit, & in praxi obseruat quidam Parochus literatus, vt ipse mihi plane confessus est.

Secunda sententia docet in concessione, quam 17
Papa, vel Episcopus facit absoluendi ab omnibus casibus Episcopo reseruatis, non includit facultatem ad absoluendum à censuris ipsis Episcopis reseruatis. Ita Nauar *c. 27. n. 161.* Coninch. *de Sacramentis, d. 8. dub. 12. n. 85.* Rodrig. *in summa to. 1. c. 59. n. 2.* Suar. *de censuris d. 7. sect. 4. n. 12.* Sanch. *in summa*, quem refert, & sequitur Bonac. *to. 1. de censuris in communi, d. 1. q. 3. p. 1. n. 15.* Sylu. Tab. quos refert, & sequitur Clauis Regia, *lib. 1. c. 1. n. 5.* Reginaldus, *lib. 8. cap. 5. sect. 3. n. 66.* Garcias, quem refert, & sequitur Fagundes, *in præceptis Ecclesiæ, præcepto 2. lib. 8. c. 8. n. 10.* Suar. Lusitanus, *de casibus reseruatis, c. 4. n. 20.* Trullenc. *in bullam Cruciatæ lib. 1. §. 7. c. 2. dub. 2. n. 1.* vbi ait esse communem sententiam, Vrbanus ab ascensione, *tract. 2. c. 2. fol. mihi 118.* Coriolanus *p. 1. sect. 2. art. 9. n. 1.* Bordonus, *resol. 37. n. 2.* & alij communiter.

Ratio fundamentalis huius sententiæ est, quia 18
apud Episcopum censuræ, & casus sunt res diuersæ; sæpe enim inueniuntur casus Episcopo reseruati, sine censura; Atqui à diuersis non fit illatio *cap ad audientiam de decimis, & l. Papinianus, ff. de minoribus*, ergo quamuis Pontifex, vel Episcopus concedant facultatem ad absoluendum ab omnibus casibus Episcopo reseruatis, talis facultas non extenditur

extenditur ad censuras, vt pote tes diuersæ.

Fateor, me sæpe læ ius in hac re perplexum
fuisse; Nam pro prima sententia videbam non
contemnendas rationes, pro secunda vero com-
19 muoe Doctorum placitum, & consensum, quare
libentius vellem aliorum sententias audire, quam
meam in lucem proferre. Cæterùm, quia in re
morali non est facile recedendum à communi sen-
tentia, & quia nullum inuenio Doctorem, qui
dare primam sententiam sustineat, eos autem
qui hanc difficultatem attigerunt vide omnes pro
parte contraria dimicantes, nolo ego in hoc
puncto aliquid de nouo definire, sed partem ne-
gantem, vt communem, & securiorem consule-
re. Ita in simili casu respondet Lugo, *de pœniten-
tia, d. 16. sect. 2. n. 92.* Maioris tameo claritatis
gratia, respondeo argumentis contrariæ partis.

Ad primum respondeo cum Suario de pœni-
tentia, *d.18 sect.2. n.6. & 11.* Distinguendo mi-
20 norem, nulla est censura reseruata Episcopo, quæ
simul non habeat annexum casum reseruatum, ob
quem incurritur, immediate. & in se, nego, per
accidens, & in alio concedo; deinde nego con-
sequentiam. Ad primam probationem minoris
respondeo cum Sanchez, Suarez, Conincho, Fa-
guodes, Laiman, quos refert & sequitur Pa-
laus, *tom 4. d. vnica, tract. 23 p. 15. §.. n. 6.* admit-
tendo sequelam. Ad secundum inconueniens,
quod infert. Respondeo quod censura reseruata,
& non reseruata non differunt inter se in eo quod
peccatum, ob quod imponitur sit, vel non sit re-
seruatum, sed in eo, quod solum reseruans, vel
eius delegati possint ab illa absoluere.

Ad secundam probationem minoris Respondeo
21 quod licet facultas Episcopi ad absoluendum à
reseruatis non expressis personis absoluendis late
sit interpretanda, vt cum communi sententia do-
cet Palaus, *tom. 1. tract. 3. d. 4 p. 11.* Semper tamen
talis interpretatio debet fieri intra proprietatem
verborum: *l eam leg. ff. de testam. l 1. § quod au-
tem, ff. aleator: cap. ad audientiam 2. de deci-
mis*; vnde cum censuræ propriè non sint casus
reseruati; sed pœna casus, vt præter Doctores
22 citatos tenet Megala, & alij quos refert, & se-
quitur Diana, *p 2. tract 2. resol. 13.* Inde est quod
talis facultas, licet sit late interpretanda, non de-
bet extendi ad censuras reseruatas, verba namque
in dubio accipienda sunt in propria significatio-
ne: *l non aliter ff de legat. 3.* & verba dubia in
23 potiori significata sunt accipienda, *l. 1. §. qui in
perpet. ff. si ager vectig* Et ad id, quod ait de
consuetudine in Archiepiscopatu Bracharensi,
Respondeo talem consuetudinem non dari, ne-
que de ea aliqui Authores Lusitani meminere, &
si aliqui parochi id faciunt male absoluunt, & de
eis præsumi potest, id cum dolo facere; Nam do-
lus, & malus animus præsumitur in eo, qui facit,
quod tenetur non facere, *l. si procuratorem, ff.
mand.*

Ad Confirmationem respondeo negando an-
24 tecedens. Ad probationem respondeo, illam vni-
uersalem, omnes, restringi secundum subiectam
materiam, *l 3. §. si quis haredi, ff. de statu liber.*
Barbosa, *de locis lit.* V, *n. 21.* Et sic non est ex-
tendenda ad materiam diuersam, vt sunt censuræ,
sed solum debet extendi ad omne illud, quod fue-
rit casus reseruatus, etiamsi in aliquo sit aliqua
ratio specialis, ob quam non includeretur in in-
definita, sed requireretur maior explicatio, vt
docet Bordonus, *resol. 39. n. 59.* Et nos *infrà*
agentes de casibus Pontificiis occultis dicemus.
Vnde ad id quod ait ex Bordono respondeo, Bor-
donum non loqui, quando Episcopus dicit con-
cedo tibi omnes casus reseruatos, sed quando di-
cit, concedo tibi omnem meam authoritatem, &
in hoc casu dicit Bordonus, quod hæc facultas 25
etiam extenditur ad censuras: quod & ego, si
alias constet de intentione prælati, vt ait Regi-
naldus, *lib. 8. cap. 5. sect. 3. n. 67.* Etiam liben-
ter admitto; nam illa dictio, omnem, non appel-
lat super casus, vt in nostro casu, sed super au-
thoritatem, & facit hunc sensum, concedo sibi
omnem meam authoritatem ad absoluendum, vt
ait Suarez, *de censuris, d. 7 sect. 4. n. 93.* Vnde
cum facultas, & authoritas Episcopi ad absol-
uendum, extendatur etiam ad absoluendum à
censuris, necessario concedendo omnem suam
authoritatem, debet extendi ad censuras; alias
non concederet omnem suam authoritatem ad
absoluendum, sed partem ipsius. Nam qui nihil
excludit, vt recte probat argumentum, omne
concedit. Nec tamen hæc facultas extenditur ad
dispensandum in votis, vel irregularitatibus, vt
docent communiter DD. apud Trullene. *in bulla* 26
lib. 1 §. 7. cap 2 dub. 2. n. 1. Quia diuersa est fa-
cultas ad absoluendum, à facultate ad dispensan-
dum, & vna concessa, non censetur alia concessa:
nam aduersis non fit illatio, *vt supra* diximus.

Ad tertiam probationem antecedentis respon-
deo, quod censura, neque est, nec dicitur casus 27
proprie, & rigorose, sed pœna casus. Ita Me-
gala, Nauar quos refert, & sequitur Diana *supra*,
Bordonus, *resol. 17 n. 2.* Casus namque propriè, 28
& stricte accipitur pro crimine mortali exteriori,
in quo qui labitur non potest à quolibet confes-
sario absolui: Ita Bonacina, *tom. 1. d. 5. q. 7. p. 5.
in principio*, vel vt melius diffiniunt Trullene.
lib. 1. in bullam, §. 7. cap. 2. dub. 1. n. 1. Bordonus,
resol 17 n 2. Sumitur pro grauiori crimine, cu-
ius absolutio reseruatur superiori. Vnde quando
Theologi appellant censuram casum, id faciunt
impropriè vt ait Suarez Lusitanus vbi *suprà*. Ad
primam probationem antecedentis respondetur,
cui conuenit diffinitio, conuenit & diffinitum,
distinguo, cui conuenit deffinitio impropriè, ne-
go, cui conuenit per propriam, & completam
differentiam, conuenit & diffinitum, concedo,
vt ait Aristoteles, Topicorum, *lib 6. cap. 1* &
optimè probat Barbosa, *de locis vtriusque iuris*,
verbo definitio, n. 9. Vnde cum definitio casus re- 29
seruati, quam affert argumentum, non sit pro-
pria per propriam, & completam differentiam,
siquidem conuenit aliis à definito, sequitur quod
solum impropriè conueniat censuris, ac per con-
sequens talis facultas, non extenditur ad censu-
ras, nam vt sæpe diximus, priuilegium licet la-
tè interpretandum sit, semper debet esse infra
proprietatem verborum.

Ad quartam probationem antecedentis respon-
deo, quod prædicta regula non procedit quando 30
titulus, & rubrica non est per se clara, & ex om-
ni parte perfecta. Ita Alderet, Mascard, Meno-
chius, quos refert, & sequitur Barbosa, *de locis,
lit. A, n. 217.* Vnde merito ibi ait Barbosa, ru-
bricas, & titulos non posse allegari ad decisio-
nem causarum, nisi rationem perfectam conti-
neant, quæ tamen non dantur in nostro casu, cum
verbum casus reseruati, sit ambiguum ad peccata,
&

& censuras reseruatas. Vnde cum verba ambigua interpretanda sint, secundum ius commune, *cap. cum dilectus de consuetudine*, de iure autem cõmuni excommunicatio propriè non sit casus, vt *infrà*, dicemus, sed pœna casus, vt *suprà* diximus, inde est quod talis facultas secundum omnem suam plenitudinem, non debet extendi ad censuras, nam statutũ taliter debet extẽdi vt nunquã extrahatur à propria verborũ significatione vt *suprà* diximus.

Ad quintam probationem eiusdem anteceden-
31 tis respondeo, quod dato, & non concesso, quod censura apud nos in communi vsu loquẽdi dicatur casus, adhuc vere, & realiter non debet talis iudicari, neque priuilegium, etsi sit fauorabile, debet ad illam extendi, nisi ex antecedentibus, vel consequentibus colligatur, quod Episcopus certo habuerit intentionem extendendi talem facultatem, etiam ad censuras, vt aduertit Suar. & Fagund. & Vrban. *suprà* citati, nam vt optimè ait Suar. *de leg. lib. 8. cap. 28. n. 1.* licet Proprietas verborum in pri-
32 uilegio sumatur ex communi vsu loquendi, hoc tamen semper debet intelligi, secundum ius priuilegio proportionatum; vnde priuilegium circa modum seruandi interdictum, vt ibi ait Suar. non extenditur ad cessationem à diuinis, nisi exprimatur, licet alias cessatio à diuinis, etiam dicatur impropriè interdictum, vt docet Suar. *de censuris d. 8. sect. 1. n. 12.* non alia ratione, nisi quia in iure, hæc duo sunt diuersa; sed in iure censuræ etiã sunt diuersæ à casibus reseruatis, apud Episcopos; ergo facultas cõcessa ad casus, non debet extẽdi ad censuras.

Ad id vero, quod dicit argumentum, quod verba
33 ambigua intelliguntur secundum vsum loquendi, licet impropriẽtur; respondeo, leges ibi allegatas debere intelligi attento semper iure communi, & non speciali, *l. fin. C. de his quæ ve. æta. impe.* Barb. *de locis lit. V. n. 7.* Vnde cum de iure communi excommunicatio non sit casus, sed pœna casus, parum interest, quod apud nostrates vocetur casus; & quod
34 censuræ, & casus secundum ius commune sint res diuersæ. Probatur, tum ex natura censuræ, quæ non est casus, sed pœna casus, vt sæpe diximus, tum ex bullis, & decretis Pontificum, in quibus fit distinctio inter casus, & censuras reseruatos Episcopis, vt videri est *in bulla Sixti IV.* quã refert Peirinis, *ad constitutionem 2. Sixt. IV. fol mihi* 17. vbi ait, ab omnibus casibus, & excommunicationibus, & interdictis. Et in decreto sacræ Congregationis de mandato Pauli V. anno 1617. vbi ait, *ab excommunicationibus, vel casibus eiusdem ordinarij*: illa namque particula, vel, est disiũctiua, & importat diuersitatẽ, vt decisum est in sacrã Rota Romana apud
35 Farinac. *tom. 1. decis. 69. 1. p. n. 5.* Barb. *de dictionibus dictione 306. n. 1.* Et diuersitas circa eandem rem nõ debet induci, *l. cum quis ades. ff. de vsu cap.* Tuscus *to. 2. lit. D, concl. 518.* Barb. *de locis lit. D n. 16.* ergo sub nomine casus Episcopo reseruati, non veniunt de iure communi censuræ; alias essent superflua illa verba, *ab excommunicationibus*; nam superfluum est dicere, quod iure inest. Vnde dicitur, quòd tacitè inest, de iure expressum nihil operatur, *l. cum dubitari l. Cornel. ff. de hered. instit.* ergo dicta verba debent aliquid operari, iuxta vulgares regulas iuris, *l. si quando ff. de leg. 2. l. 3. in principio,*
36 *ff. de iure verdo.* Ad vltimã probationem, quæ ait, quod lex generaliter loquens, generaliter est intelligenda, respondeo, ita esse, si talis lex non referatur ad casus specialiter notatos, *l. Sanctio legum, ff. de pœn. l. dolo ff. de verb. oblig.* Barb. *de locis verbo lex. n. 29.* Vnde cum censuræ sint respectu Episcopi casus specialiter notati, & diuersi, vt patet ex dictis non debent comprehendi sub generalitate casus Episcopo reseruati.

Tandem ad inconueniens quod infert ex bulla Cruciatæ, nego sequi tale inconueniens. Ad pro-
bationem respondeo, quod verum est, illa verba 37
à casibus, qui non sunt reseruati sedi Apostolicæ, eos absoluant toties quoties, includere etiam facultatem ad absoluendas censuras Episcopo reseruatas, sed hanc efficaciam non habent illa verba per se, & ex natura sua, & ex propria significatione; sed quia hanc esse intentionem Pontificis certo scimus ex antecedentibus, & consequentibus, quod sufficit vt priuilegium, quamuis per se talem
censum non habeat, ita intelligatur; nam verba 38
præcedentia declarant sequentia, & è conuerso, *l. si seruum, §. si ff de legat. 1.* Ita Suarez, & Fagund. *locis citatis*, quam intentionem non colligimus ex verbis quibus Episcopus concedit facultatem ad casus reseruatos, vt suppono. Quod autem hæc intentio in dicta bulla colligatur ex antecedentibus, & consequentibus, probatur ex eadem bulla; nam ante illa verba dicit Pontifex (*E de todos os mais peccados, delictos, è excessos, por graues, è enormes, que seian, ainda que por ellos ouuessem de recorrer à see Apostolica.*) In quibus verbis includitur, etiam facultas absoluendi à censuris, vt multis relatis probat Suarez Lusitanus, *de casibus reseruatis fol. mihi 165. n. 1.* Et ratio est, quia illa clausula, *ainda que por ellos ouuessem de recorrer à see Apostolica*, est augens, & implicatiua, & ponit casum magis dubitabilem, & supponit minus dubitabilem: *l. etiam C. si tutores, l. curatores, Clement. Religiosis de præscript. Clementina vnica. §. fin. de supplen. neglig. prælat. & Clement. volentes de hæres.* & tradit *in dicta Clement.* cum Zabarello, Paris, *consil, 36. n. 9.* Menoch. *de recuperanda possessione, n. 216.* Vrban. *tract. 2. dist. 1. cap. 1. reg. 8.* Vnde illa clausula, quæ sequitur, *e dos casos que no seian reseruados*, refertur ad omnes casus, & censuras reseruatas Episcopo, inclusos in illa prima generali concessione, est namque illa clausula repetitiua similium, vt probat textus, *in l. quidam relegatus, & nos infra*, fusius dicemus.

Quod autem colligatur etiam hæc intentio ex verbis sequentibus probatur. Siquidem statim *infrà* dicit, item *declarou sua Sanctidade que absolusiet que per vigor das presentes letras se fiserem, depois de satisfeita a parte da excommunhaon, ede autras censuras Ecclesiasticas*, ab homine latis, & ferendis, &c. ergo intentio Pontificis fuit concedere in verbis antecedentibus facultatem ad absoluendum ab excommunicationibus, non solum sibi reseruatis sed etiam aliis prælatis inferioribus; siquidem illa verba, censuris Ecclesiasticis ab homine latis, & ferendis, hæc omnia includunt, vt ex se patet; nec fuit necessaria maior explicatio, nam verba, quæ aliquod præsupponunt circa illud non disponunt: *l. ex facto in 1. ff. de hæred. instituend. l. neque enim §. si seruum, ff. de militum testam.*

Ad id vero quòd ait argumentum ex Trullenc.
Respondeo, Trullencum bene locutum fuisse, si- 39
quidem in bulla concessa Castellæ, ex antecedentibus, & consequentibus non poterat certo colligi intentio Pontificis, si prædicta verba non ponerentur; siquidem in illa bulla solum hæc verba ponuntur, *Et ab eo, quorumcumque peccatorum; & censurarum, etiam sedi Apostolicæ, & bulla cœ-*

*na reseruatorum, semel in vita, & semel in articu-
lo mortis, aliorum vero sedi Apostolicæ non reser-
uatorum, & reseruatorum, toties quoties.* E qui-
bus verbis, si auferantur illa verba, & censura-
tum, non remanet aliqua coniectura certa ad col-
ligendam Pontificis intentionem; siquidem in
cæteris bullæ clausulis, nec verbum quidem est
vnde hoc clare posset inferri, quod non accidit
in nostra bulla, vt manet explicatum.

E quibus omnibus constat, hanc sententiam
esse vt veram practicandam, & consulendam; si-
40 quidem rationes contrariæ sententiæ nullius sunt
roboris, vt ex earum solutione constat. Tum quia
ab omnibus est destituta authoribus; Nam Bor-
donus, qui magis videtur fauere huic sententiæ,
non loquitur quando censuræ sunt distinctæ à ca-
sibus, alias sibi esset contrarius, cum ibi contra-
rium dicat, sed loquitur quando censuræ sunt ca-
sibus annexæ, vt ipse statim explicat, *resol.39. n.
59.* vbi ita dicit, concessis omnibus casibus, in-
ter quos recensentur aliquæ censuræ, intelligun-
tur etiam concessæ censuræ in illis incertæ, quia
veniunt sub nomine casuum reseruatorum, quod
nos etiam concedimus.

At vero Villalobos, & Portel; quos aliqui di-
cunt inclinare in hanc partem, nunquam tale quid
illis venit in mentem in citatis locis. Nam Villa-
lobos tantum ibi loquitur de casibus papalibus.
Et in eodem sensu loquitur Portel; Ambo enim
se referunt ad sententiam Nauarri; & Suarij. & in
tali sensu loquuntur, vt ipsi fatentur ibi; Nauar-
rus autem, & Suarez, sequuntur nostram senten-
tiam in sensu à nobis explicato, & licet Suarez ibi
aliquantulum corruptus videatur, quatenus pro-
ponit illud primum argumentum contra senten-
tiam Nauarri, & non illi respondet, aperte ta-
men est pro nostra sententia, & contrariam non
approbat, sed tantum illius rationem ostendit,
quod non sufficit, vt dicatur esse pro hac senten-
tia, cum contrariam ibi apertè sustineat, vt consi-
deranti patebit.

RESPONSIO AVTHORIS, SECVNDO QVÆSITO,

An licentia Episcopi ad absoluendum ab omnibus casibus sibi reseruatis extendatur ad omnes casus Papales, etiam intra bullam cœnæ, excepta hæresi.

HVic difficultati breuiter respondi, Haben-
tem facultatem ab Episcopo ad absoluen-
dum ab omnibus casibus sibi reseruatis toties
41 quoties, posse absoluere toties quoties ab omni-
bus casibus Papalibus occultis, etiam intra bul-
lam cœnæ, excepta hæresi. Hanc sententiam à for-
tiori debent tenere Diana, *3. p. tract. 2. resol. 13. in
fine,* Thomas Sanchez, *in Decalogum, lib. 4 cap. 54.
n. 27.* Marcellus, *d. 1. cap. 2. def. 11. n. 540.* Confers,
quem refert Diana, *6 p. tract. 6. resol. 54.* Trullenc.
in bullam lib. 1. cap. 2. §. 7. dub. 3. & *dub. 6. eiusdem
capitis,* Leander à Marria, quem refert Diana, *9.
p. tract. 8. resol. 50.* Auersa, quem refert Diana, *8.
p. tract. 7. resol. 7.* Mendo, quem refert, & sequi-
tur Ausonius, *verba bulla cruciata, n. 31.*

Ratio est, quia licet isti Authores loquantur de
facultate bullæ cruciatæ ad absoluendum toties
42 quoties à casibus reseruatis Episcopo, idem con-
sequenter dicendum est de facultate, quam dat
Episcopus ad eosdem casus; siquidem non est ma-
ior ratio ad restringendum hanc facultatem, quam 43
confert Episcopus, quàm illam, quam Pontifex
concedit; siquidem si Papa est ordinarius respectu
istorum casuum, & potest eos delegare generali-
ter, vel specialiter, etiam Episcopus est ordina-
rius respectu horum casuum, & potest eos dele-
gare generali, vel speciali delegatione cui volue-
rit, more cuiuslibet ordinariæ potestatis, vt mul-
tis relatis ait Sanchez, *de matrim. lib.... d. 40. n. 17.*
& *in Decalog. cap. 11. lib. 2. n. 23.* Palaus, *tom. 1.
tract. 4 d. 4. p. 4. 9. 1. n. 10.* Trullenc. *vbi suprà, n. 4.*
Ausonius, *verbo absoluere, n. 6.* non enim hi casus
competunt Episcopo ex aliqua delegatione spe-
ciali, vt aliqui volunt, sed iure ordinario, vt ibi
latè probant prædicti Authores; Et si priuilegium
bullæ latè interpretandum est, ita vt comprehen-
dat omnes casus, quomodocumque adaptabiles
casibus in potestate expressis, & sublata verbo-
rum significatione vt multis relatis docet Tru-
lenc. *in bullam in proœmio, dub. 4. n. 4.* etiam po-
testas quam concedit Episcopus ad absoluen- 44
dum ab omnibus casibus sibi reseruatis, eodem
modo latè est interpretáda, vt cum communi sen-
tentia docet Palaus, *tom. 1. tract. 3. d. 4. p. 11. n. 2.*
ergo si Doctores dicunt, quod concedente Papa
licentiam per bullam ad absoluendum toties quo-
ties à casibus reseruatis Episcopis, concedit etiam
ad omnes Papales occultos, excepta hæresi, idem
dicendum est de facultate, quam concedit Epis-
copus ad absoluendum ab omnibus casibus sibi
reseruatis, vt ex se patet, & non obscure indica-
uit Bordonus, *resol. 39 n. 10.* vt statim dicemus, &
clarius dicit Mazuchellus, *suprà.*

Ratio fundamentalis huius sententiæ est, quia
casus papales, etiam bullæ cœnæ, quando sunt 45
occulti, excepta hæresi, non censentur Papales, sed
Episcopales, a quibus possunt Episcopi absoluere
iure ordinario, tam antiquo, quam nouo concesso
sibi in Tridentino, *sess. 14. cap. 6.* non obstante re-
uocatione facta in bulla cœnæ, vt cum multis do-
cet Coninchius, *de Sacramentis, d 14. dub. 16.
n. 14.* ergo concedendo Episcopus facultatem ad
absoluendum ab omnibus casibus Episcopalibus,
concedit etiam licentiam ad absoluendum à dictis
casibus; Nam potestas concessa ad absoluendum
late est interpretanda, vt *suprà* diximus, & vbi
lex non distinguit, nec nos distinguere debemus,
l. de pretio, de public. in rem l. non distinguemus. Et 46
si Episcopus aliud voluisset illud expressisset, cum
facile posset iuxta, *l. vnicam, §. sin autem ad defi-
cientes, C. de caduc. tol.*

Confirmatur primo, quia confessores per bul-
lam cruciatæ possunt absoluere toties quoties à
casibus occultis Papæ reseruatis, etiá intra bullam 47
cœnæ, excepta hæresi, vt tenent prædicti Docto-
res, non alia ratione, nisi quia habent facultatem
absoluendi toties quoties à casibus Episcopo re-
seruatis, vt docent prędicti doctores, quos *suprà* ci-
tauimus; ergo idem dicendum est de illo, qui habet
facultatem absoluendi ab omnibus casibus Episco-
po reseruatis, etiam si hanc facultatem non habeat
per bullam cruciatæ concessam, sed concessam ab
Episcopo. Patet consequentia, nam quod hæc fa-
cultas proueniat à Papa, vel ab Episcopo, per acci-
dés est, cum tam Papa, quam Episcopus sint ordi-
narij respecto istorum casuum, & vtriusque pote-
stas sit late interpretanda, vt *suprà* diximus.

Confirma

Confirmatur 2.quia etiamsi verum sit,quod cō-
cedente Episcopo licentiam ad absoluendum à
48 casibus sibi reseruatis, non sit hæc facultas exten-
denda ad casus Papales occultos,vt *infrà* dicemus;
contrarium tamen dicendum est, quando Episco-
pus concedit licentiam xd absoluendum ab omni-
bus casibus sibi reseruatis;siquidem illa dictio, *om-
nibus*, non solum comprehendit casus, quos Epis-
copus sibi reseruauit, sed qui altiori reseruatione
49 sunt illi à Papa reseruati, Nam illa dictio,*omnibus*,
est vniuersalis, & nihil excludit, sed omnes casus
comprehendit, quamuis alios aliqui non essent
comprehendendi, propter diuersitatem rationis,
& maiorem requirerent expressionem, *argum. ex
l si cui.ff de leg.*3.vbi dicitur,quod si lana indefini-
tè legetur, non venit lana tincta sub legato, bene
tamen,si legetur omnis lana,*l.pediculis § labeo,ff.
de auro,& argēto leg.*& notauit Bord.*resol.*39.*n.*10.
& 59.& innumeris relatis Barb.*de dictionib.dictio-
ne* 207.*n.*1. ergo eodē modo,etiamsi nomine casus
indefinitè prolati non veniant isti casus propter
maiorem illorū reseruationem,bene tamen quādo
Episcopus omnes casus sibi reseruatos concedit.

Nec obstat si dicas,hanc facultatem,quam con-
cedit Episcopus esse contrariam iuri communi,si-
50 quidem iure communi vnusquisque debet absolui
à suo proprio prælato;ergo interpretanda est stri-
ctè.Respondetur namque cum Palao, *to.*1.*tract.*3.
*d.*4 *p.*11.*n.*2. hanc facultatē, quam concedit Ordi-
narius xd absoluendū à casibus sibi reseruatis nulli
iuri esse contrariam siquidem nullum ius datur,
quod prohibeat iudici ordinario posse delegare fa-
cultatem ordinariam quam habet, imo potius iuri
est maxime conformis hæc delegatio,quia sic oc-
currentibus necessitatibus facilius subuenitur.

51 Nec obstat si secundò dicas cum Bordono *resol.*
39 *n.*59.huiusmodi casus Papales esse censuras, in
concessione autem casuum Episcopo reseruatorum
non veniunt censuræ reseruatæ,vt *suprà* diximus.
Non obstat inquam. Respondeo namque cum eo-
dem Bordono, *resol.*39.*n.*59. huiusmodi censuras
non esse separatas à casibus,sed esse annexas simul
cum casibus,quare concessis omnibus casibus Epi-
scopalibus,conceduntur etiam censuræ illis anne-
xæ, etiamsi de censuris non fiat mentio, nam, vt
suprà diximus, tunc nomine casus Episcopo reser-
uati non veniunt censuræ, quando tales censuræ
non sunt annexæ, & simul reseruatæ cum casibus,
quod tamen non datur in præsenti, nam casus Pa-
pales omnes sunt simul reseruati cum censura, vt
suprà diximus,& vt tales Episcopo reseruantur.

52 Nec obstat si 3.dicas cum Vrbano ab Ascensio-
ne,*tract.*2. *cap.*3. *reg* 9 Huiusmodi casus esse spe-
ciali concessione, & priuilegio Episcopo reserua-
tos,propter industriam personæ;ergo licet Episco-
pus concedat omnes casus in genere, adhuc non
censetur concedere huiusmodi casus Patet conse-
quentia,nam in generali concessione non veniunt
specialia, quæ non esset Episcopus verosimiliter
concessurus, *cap cum in generali.de offic.vicarij. in
6.c.*2.*de pœnit. & remis. in* 6. respondeo namque
cum Sanch. Trulenc,& aliis *suprà* relatis, hos ca-
sus Papales,quando sunt occulti,non esse Papales,
sed Episcopales, & competunt Episcopo, non ex
aliqua delegatione,vt cum aliis vult Vrban. *suprà*,
sed iure ordinario,tanquā perpetuo annexi digni-
tati Episcopali,nec exigitur industria personæ;alias
non posset Episcopus illos delegare, quod est om-
ninò falsū,vt optime notauit Trul.*sup.n* 4. ergo si
non excepit illos,censetur omnes illos concedere.

Aduertendum tamen est hanc doctrinam pro-
cedere quando Episcopus concedit facultatem ad
omnes casus sibi reseruatos,nam si solum concedat
casus sibi reseruatos,aliter dicendum est;nam tunc
hæc facultas non extenditur ad casus Papales oc-
cultos,qui de iure sunt Episcopo reseruati. Ita ex-
pressit Bordon.*resol.*39 *n.*59.Vrban. *tr.*2. *c* 3.*reg.*9.
Nam cum isti casus sint Episcopo reseruati altiore
reseruatione, requiritur maior expressio, nam in
generali concessione non veniunt specialia, quæ
non esset Episcopus verosimiliter concessurus,
cap.cum in generali de officio vicarij,in 6.*& cap.*2.
de pœnit.& remiss. in 6.

Nec obstat si dicas, quod in bulla cruciatæ non
ponitur illa dictio,omnes,sed solum dicitur, *è dos* 53
*casos,que non son reseruados à see Apostolica absol-
ua todas las veçes que for necessario*; Et tamen om-
nes DD.citati dicunt,quod in tali concessione cō-
prehenduntur omnes casus Papales, quando sunt
occulti,excepta hæresi;ergo etiamsi Episcopus so-
lum indefinitè concedat casus sibi reseruatus,talis
facultas extēdenda est ad omnes casus Papales oc-
cultos,excepta hæresi. Non obstat inquam. Res-
pondetur namque,quod in bulla Cruciatæ,etiam-
si in illo loco non ponatur expresse illa dictio,*om-
nes*,poni tamen in cōcessione generali anteceden-
ti,vbi dicitur,*e de todos os mais peccados,è delictos,
&c*.quod sufficit,vt in sequēti concessione omnes
casus cēseantur inclusi;siquidem illa clausula,*e dos
casos*,similitudinem denotat, & est repetitiua simi-
lium,vt probat textus,*in l. quidam relegatus*, & *ibi*
Bart.& alij innumeri,quos refert,& sequitur Barb.
de dictionibus, dictione 17. *n.*1. quod non datur in
nostro casu,vt ex se patet. Et idem dicendum est,
quando Episcopus concedit hanc facultatem in
hac forma,concedo tibi casus meos reseruatos,vel
casus reseruatos in constitutionibus huius Episco-
pati,nam hæc etiam facultas non debet extendi
ad casus Papales occultos, est namque facultas li-
mitata ad speciales casus.Ita Graffius,quem refert
& sequitur Bordonus,*resol.*39.*n.*59.

RESPONSIO AVTHORIS,
TERTIO QVÆSITO,

Quid dicendum sit de hæresi occulta?

CIrca hæresim occultam,certum est non inclu-
di in hac facultate,quam Episcopus concedit 54
ad omnes suos casus reseruatos, quidquid sit, an
Episcopus possit,vel non possit facultatem, quam
habet à Trid.*sess*24.*c.*6. vt aliqui volunt ad absol-
uendum ab hæresi occultā delegare,in hoc conue-
niunt vniuersi DD & constat ex Trid *sess*24 *c.*16. 55
vbi solum conceditur hæc facultas Episcopis, &
non eorum vicariis. Tum quia in nullo priuilegio
censetur data potestas absoluendi ab hæresi,nisi de
illa fiat expressa mentio vt cum aliis notat Diana, 56
6.*p.tr.*6.*resol.*54.*in fine*.Tum quia hæc facultas,quā
Episcopi habebant ex Trident.ad absoluendum ab
hæresi occulta,iam ab eis ablata est per reuocatio-
nem factam in bulla cœnæ, vt melior docet sen-
tentia,quam cum Fabro,Hurt.docet Diana, *p.*7 *tr.* 57
2.*resol.*23.Trullenc.*in Decalog to.*1.*lib.*1.*c.*3.*dub.*4.
*n.*11.cōtra Grau.*in* aa.*contr.*1.*tr.*15.*d.*14.*sect.*2.*n.*8.
Rodr.*t.*1.*q.*20.*a.*11.quos refert Dia.*p.*4 *tr* 4.*res.*139.
Aduerte tamen, quemlibet confessorem, li- 58
cet non habeat facultatem ad absoluendum à

casibus Episcopo reseruatis, posse absoluere ab hæresi, tantum externa, & materiali. Nam cum reseruatio sit odiosa, vt docent communiter DD. apud Bordonum *resol.* 37.*n*.3. stricte est interpretanda & non debet proprium casum excedere, *reg*.49 *in* 6. Et cum multis docet Bordonus, *resol.* 38. *n*. 100. Vnde cum talis Hæreticus externus non sit propriè hæreticus, neque excommunicatus, vt docent multi DD. quos refert, & sequitur Trulenc. *in cruciatam, lib.*1. §.7. *cap*.2. *dub*. 7. *n*.4. non debet reseruatio extendi ad illum.

Quod si hic hæreticus materialis tantum, &
59 externus fuerit idololatra, licet incurrat excommunicationem latam à Ioanne XXII. in extrauaganti quæ incipit, *super illius specula*, poterit etiam à quolibet Sacerdote approbato absolui; nam talis excommunicatio non est reseruata. Ita aliis relatis Trullenc. *suprà*. Non poterit tamen in Archiepiscopatu Bracharensi absoluere ab hæresi, etiam purè mentali, sine facultate absoluendi à casibus Episcopo reseruatis, quia hæresis mentalis est reseruata in illo Archiepiscopatu, vt refert Suarez Lusitanus, *de casibus reseruatis folio mihi* 110. *num*.5.

Sed quæres, an in casu, quo pœnitens non
60 potest recurrere ad Papam, vel inquisitores per se ipsum pro absolutione hæresis occultæ, propter impotentiam, an in isto casu possit absolui à Parocho, vel ab alio confessore ordinario ab hæresi occulta, etiamsi tales non habeant facultatem absoluendi à casibus Episcopo reseruatis? Respon-
61 deo posse. Et idem dicendum est de aliis casibus bullæ cœnæ, si tamen detur aliquod ex his impedimentis. Primum periculum mortis in itinere, *cap. si quis suadente*, & aliis *de sententia excommunicationis*. Secundum infirmitas longa, etiam nō periculosa, *cap quod de his de sent. excom.* Tertium Paupertas, nisi mendicare soleat *cap ea noscitur eodem titulo*. Quartum ætas, siue senilis, *ex dicto cap. ea noscitur*, siue impubertatis, *cap.*
62 *quamuis eodem titulo*. Quintum sexus fœmineus *cap. mulieres eodem titulo* Sextum subiectio filijfamilias, & serui ad patrem, & dominum, quando sine illorum præiudicio ad Papam, vel inquisitores adire non possunt, *cap. relatum eodem titulo.*

Septimum cura animarum, vel temporale dominium, quando subiectorum detrimentum ti-
63 metur, *cap. ne pro dilectione de pœnit. & remit.* Octauum debilitas in viris delicatis, qui labores itineris sustinere non possunt *cap.* quamuis vel etiam debilitas in membris, vel vt in cæco, & claudo *cap. ea noscitur*, vel aliud simile impedimentum arbitrio prudentis; quæ omnia vera sunt, & si pœnitens possit recurrere ad Papam, vel ad inquisitores per chartam, vel nuntium, si tamen per se ipsos personaliter non possint recurrere. Ita Abbas, Ancarranus, Angelus, Syluest. Tabiena, Nauar. Couar. Henriquez, Vgolinus, Sairus, quos refert Sanchez, *in Decalogum cap*.14. *n*. 36. Palaus *tom* 1. *tract*.4. *d*.4 *p*.13. §.5. *n*. 5. Hurtado, *de excommunicatione, d* 15. *def*. 3. *n*.10. Diana, 4. *p tract*. 4 *resolut*. 58. & *part*. 7. *tract*. 10. *resol*.23. Ausonius, *verbo absoluere a censuris, n*.55.

Aduerte tamen, sic absolutum semper illi re-
64 manere obligationem comparendi coram Pontifice, vel eius delegatis, si quomodo potest, sed de his vide latius, Palaum, *loco citato.*

CONSVLTVM XVI.

De irregularitate ex homicidio.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Homicidium simpliciter voluntarium illud dicitur, quod fit ex intentione occidendi.*
3 *Homicidium vt sit simpliciter voluntarium debet fieri per insidias & de industria.*
4 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
5 *Episcopus potest dispensare in irregularitate ex homicidio casuali publico non deductum ad forum contentiosum.*
6 *Episcopus potest dispensare in irregularitate ex homicidio voluntario deducto ad forum contentiosum finito iudicio, & reo iam punito.*
7 *Homicidium quod non est deductum ad forum contentiosum dicitur occultum in hac materia.*
8 *In irregularitate ex homicidio casuali publico deducto ad forum contentiosum, si adhuc lis pendet non potest Episcopus dispensare.*
9 *Quid, si iudicium iam sit finitum, & reus absolutus falsis, vel veris probationibus.*
10 *Quid si reus fuit punitus.*
11 *Ponitur argumentum in contrarium.*
12 *Si reus à crimine homicidij se purgauit, & si fuisset falsis testibus crimen manet inter terminos occulti.*
13 *In irregularitate ex tali homicidio orta potest Episcopus dispensare.*
14 *Verba accipienda sunt cum effectu.*
15 *Infamia iuris non incurritur, nisi post sententiam iudicis.*
16 *Infamia facti incurritur, quando delictum est publicum, & famosum.*
17 *Dimittente parte, vel Rege delictum maneat ac si non fuisset deductum ad forum contentiosum.*
18 *Vt delictum dicatur occultum, sufficit quod delator per annum taceat, licet iudicium non absoluatur.*
19 *Episcopus potest dispensare in irregularitate ex homicidio casuali publico.*
20 *Episcopus potest dispensare in irregularitate ex homicidio casuali deducto ad forum contentiosum, si iudicium est finitum, & reus punitus.*
21 *Regulares possunt dispensare cum secularibus in omnibus irregularitatibus, in quibus potest Episcopus dispensare iure ordinario.*
22 *Hæc dispensatio data à regularibus, etiam est pro foro exteriori*
23 *Vt dispensatio data à regularibus prosit pro foro externo, debet acceptari à prelato.*
24 *Dum non fuerit acceptata reus in foro externo; debet se habere tanquam irregularis.*
25 *Propter homicidium casuale culpabile non incurritur irregularitas.*
26 *Quid si occisor dederit operam rei illicitæ quando aliquem hominem occiderit casualiter.*

CASVS,

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVIDAM adolescens informatus de quodam homine, qui in quadam hæreditate sua aucupabat, eo perrexit animo potius eum fugandi, quam offendendi; accidit autem, quod pater huius adolescentis de eadem aucupatione certior factus iratus ad eundem locum aduenit, & ira correptus, quodam fuste hominem percussit. Videns autem adolescens hominem habentem scopletam in manu, in eum se iniecit, & abstulit ab eo scopletam, ne patrem suum eum percutientem scopleto occideret, & volens illud per aëra exonerare, aduertens quod scopleto distitutus ipse, vel pater eius ab ipso homine percusso occiderentur, erat enim homo rixosus, & plura iam habebat facta homicidia, voluit eum ipso scopleto vulnerare, non tamen occidere, & explodens in eum scopletum, præter suam voluntatem, statim occidit. Viderunt hoc factum quatuor testes à longe, & casus deductus fuit ad forum contentiosum, & in eo probauit occisor per illos quatuor testes, illum non explusisse scopletum in occisum voluntariè, sed forte, & præter suam intentionem; nam cum illud ab eo auferret illud posuit super humeros eo modo, quo solent venatores afferre, rota scilicet eleuata, & cum in domum suam quietus, & pacificus perrexisset, magno vento correptus, & implicatus pallio, quadam illius fimbria tangente rotam scopleti illud repente exploserit, & hominem à tergo illius stantem repente, & inopinatè occidit: Qua probatione à iudice acceptata, & nolla alia in contrarium adducta, Rex perpetuum silentium iussit imponi in dicto casu, iudicans occisionem fuisse fortuitam, & sine vlla culpa.

Quæritur primo: An hoc homicidium fuerit simpliciter voluntarium, aut casuale? Secundo, an dato quod fuerit casuale, & publicum, possit in eo Episcopus dispensare, quoad irregularitatem? Tertio, an dato quod non possit in irregularitate ex eo contracta dispensare, an tale crimen per falsam illam probationem testium, quam dedit ille adolescens in iudicio, ob quam Rex iussit imponi silentium in dicto casu, maneat inter terminos occulti? Quarto, an dato quod non maneat inter terminos occulti possit Episcopus adhuc in hac irregolaritate dispensare? Quinto, an in foro conscientiæ possint idem efficere regulares?

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An hoc homicidium fuerit simpliciter voluntarium, vel casuale?

RError hoc homicidium non fuisse simpliciter voluntarium, sed casuale. Ita Rodriguez, Suarez, Miranda, Cruz, Salzedo, Dias, Auila, quos refert, & sequitur Peirinis, *de priuilegiis ad Constitutionem* 2. *Iulij* 2. *n.* 104. Barbosa, Vasquius, Turrianus, Hurtadus, Diana 4.*p.tract.* 2. *resol.*72. & *p.*2. *tract.*15. *resol.*19.

2 Ratio est, quia illud solum dicitur homicidium simpliciter voluntarium iuxta Tridentinum, *sess.* 14. *de reformatione cap.* 7. quod factum fuit intentione occidendi, vt cum Torriano probat Diana *suprà*; sed sic est, quod hoc homicidium factum fuit sine tali intentione, siquidem reus solum habuit intentionem vulnerandi, non lethaliter; ergo tale homicidium non fuit simpliciter voluntarium, sed casuale.

Confirmatur, quia solum illud homicidium 3 dicitur simpliciter voluntarium in Tridentino, quod fit per insidias, & de industria, vt latissimè probat cum doctoribus citatis Peirinis *suprà*; sed sic est, quod hoc homicidium factum fuit in rixa repente exorta; ergo tale homicidium non fuit simpliciter voluntarium, sed casuale.

Nec obstat quòd Tridentinum, *sess.* 14. *de re-* 4 *formatione*, *cap.*7. excipiat homicidium ex proposito factum, ibi enim ait, si vero homicidium non ex proposito; ergo non solum vult prohibere, quod Episcopus possit dispensare in homicidio proditorio, sed etiam in homicidio facto ex proposito in rixa repente exorta. Non obstat inquam, quia hoc homicidium non fuit factum ex intentione occidendi, vt supra diximus, & dato casu, quod ita fuisset factum, adhuc Tridentinum nobis non est contrarium; siquidem Tridentinum intelligitur secundum sensum continuatiuum ad verba antecedentia, per insidias, ergo quando excipit homicidium ex proposito factum intelligitur, per insidias, vt latè probat Peirinis, *ibi*.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An in casu, quo fuisset casuale, si esset publicum, posset Episcopus in irregularitate ex illo exorta dispensare?

REspondi, quod vel fuit publicum deductum ad forum contentiosum, vel solom fuit publicum; sed non deductum ad forum contentiosum; si fuit deductum ad forum contentiosum, *infrà* dicam in quo casu possit Episcopus in hac 5 irregularitate dispensare. Si tamen solum fuit publicum, non tamen deductom ad forum contentiosum, Respondeo, quod in tali casu probabile est posse Episcopum in tali irregularitate dispensare. Ita Marchinus, quem refert, & sequitur Diana, 7.*p tract.*5. *resol.*31. Ausonius, *verbo Episcopi iurisdictio in irregularitate*, *n.*29. contra Garciam, *de beneficiis p.*7.*cap.*11.*n.*27.

Ratio est, quia Episcopus poterat dispensare in tali irregularitate ante Tridentinum, per *cap. continebatur*, & *cap. ad audientiam de homicid.* Sed Tridentinum quoad hoc nihil innouauit; ergo adhuc potest Episcopus in illa irregularitate dispensare. Et hanc sententiam debent tenere Sanchez, Auila, Reginaldus, quos refert Bonacina, *tom.*1. *de censuris*, *d.*7. *q.*5. *p.*1. *n.*6. Henriquez, Diana, quos refert, & sequitur Ausonius, *verbo Episcopi iurisdictio*, *quoad irregularitates*, *n.* 6 24. quatenus dicent, quod Episcopi possunt dispensare in irregularitate ex homicidio voluntario deducto ad forum contentiosum finito iudicio, & reo iam punito, non obstante quod crimen sit publicum, nulla alia ratione, nisi quia iam iudicium est finitum, & cessauit scandalum; atqui in hoc nostro casu res non est deducta ad forum contentiosum,

tiosum, & cessauit scandalum per partium compositionem, & per silentium perpetuum, quod Rex in eo iussit imponi, vt suppono: ergo iuxta mentem horum Doctorum optimè potest Episcopus in tali irregularitate dispensare, non obstante, quod homicidium fuerit publicum, quod
7 à fortiori etiam debet tenere F. Ioannes à S. Thoma, quem refert Diana, *p.11. tract.8. resol. vltima*, quatenus ait, quod homicidium, quod non est deductum ad forum contentiosum dici occultum in hac materia, licet aliunde maxime notorium sit, prout testatur Ausonius, *suprà, n.23*.

Verum si crimen fuit publicum & deductum
8 ad forum contentiosum, respondeo, quod vel adhuc lis pendet, vel reus absolutus fuit à iudice, vel condemnatus per sententiam diffinitiuam, vel ad instantiam. Si adhuc lis pendet, certum est non posse Episcopum in tali irregularitate dispensare. Ita Suarez, Sanchez, Tolerus, Filliucius, & alij quos refert, & sequitur Bonacina, *de censuris d.7. q.5. p.1. n 3.* & alij communiter apud Lezanam, *tom.4. verbo litera Apostolica, n.28.* & colligitur ex Tridentino, vbi hic casus expresse excipitur.

Difficultas igitur est, an Episcopus possit in hac irregularitate dispensare, quando iudicium iam est finitum? Cui difficultati respondeo, quod vel iudicium iam finitum fuit, quia reus fuit absolutus à iudice veris, vel falsis probationibus, vel quia fuit punitus. Si fuit absolutus, aut fuisset quia purgauit suum delictum testibus veris, aut falsis, respondeo in tali casu posse Episcopum dispensa-
9 re in hac irregularitate. Ita Henriquez, Rodriguez, Saïrus, Molina, Sanchez, Auila, Suarez, Saa, Filliucius, quos refert, & sequitur Bonacina, *de censuris, d.7. q.5. p.1. n.5.* Portel quem refert, & sequitur Lezana, *tom.4. verbo litera Apostolica, n.28.* Viuald. Garcia, Barbosa, Fagundes, quos refert, & sequitur idem Lezana, *tom.4. verbo occultum, n.11.* Si vero finitum fuit iudicium, quia reus fuit
10 punitus, aut fuisset per sententiam definitiuam, aut ad instantiam, Dico, quod quamuis plures Doctores existiment in hoc casu non posse Episcopum dispensare in irregularitate, adhuc tamen probabilius esse posse. Ita Sanchez, *in summa, lib.2. cap.11. n.21.* Auila, Henriquez, Reginaldus, quos referr Bonacina, *d.7. de censuris q.5. p.1. n.6.* Diana, quem refert, & sequitur Ausonius, *verbo Episcopi iurisdictio, quoad irregularitates, n 24.*

Ratio est, quia eo ipso quod iudicium iam est finitum, iam satisfactum est Tridentino, quod solum reseruauit hanc irregularitatem, quando delictum fuisset deductum ad forum contentiosum, ne tribunal fori contentiosum turbaretur; sed finito iam iudicio non potest tribunal exterius turbari; ergo optime potest Episcopus in hac irregularitate dispensare.

11 Nec obstat quod crimen per delationem ad forum contentiosum, & extrinsecum maneat publicum. Nam cum causa reseruandi hoc delictum fuisset propter scandalum, vt optimè ait Sanchez, finito iudicio, tollitur scandalum. Ita cum aliis Sanchez *suprà*. Tum quia, vt *suprà* diximus, sublato scandalo, Episcopus potest dispensare in irregularitate ex homicidio casuali publico, *per cap. continebatur, & cap. ad audientiam de homicidio*; ergo, &c.

RESPONSIO AVTHORIS, TERTIO QVÆSITO,

An dato quod Episcopus non posset in irregularitate ex hoc homicidio contracta dispensare, an tale crimen per falsam illam tertiam probationem, quam dedit ille adolescens in iudicio, ob quam Rex iussit imponi silentium in dicto casu maneat crimen inter terminos occulti?

Respondi affirmatiuè. Ratio est, quia eo ipso quod crimen fuit deductum ad forum contentiosum, & reus ab illo se purgauit per testes, 12
etiamsi essent falsi; si iudex eum à crimine absoluit, crimen manet inter terminos occulti, & Episcopus potest in irregularitate ex eo exorta dispensare, vt supra diximus cum Rodriguez, Henriquez, Saïro, Molina, Sanchez, Auila, Suarez, & aliis; sed sic est, quod in hoc casu reus se purgauit à delicto testibus falsis, Rex imposuit perpetuum silentium in hoc casu, pars illi veniam concessit; ergo tale crimen manet inter terminos 13
occulti. Probatur consequentia, quia ideo hoc delictum manet inter terminos occulti, quando reus absolutus fuit per falsos testes, quia cessauit motiuum illud deducendi ad forum contentiosum, quod fuit supplicium, quod reo infligendum sperabatur, & mansit tale crimen, ac si non fuisset deductum ad forum contentiosum, vt cum prædictis doctoribus latè probat Bonacina, *d.7. de censuris, q.5. p.1. n.6.* Sed sic est quod idem accidit iubente Rege imponi perpetuum silentium in hoc casu, & dimittente parte reo crimen: ergo etiam in hoc casu manet inter terminos occulti.

Confirmatur primo, quia verba accipienda sunt cum effectu *cap. relatum de clerico non residente*, sed hæc delatio ad forum contentiosum 14
non habuit aliquem effectum, siquidem Rex iussit imponi silentium in tali casu; ergo tale crimen mansit inter terminos occulti. Vide Bonacinam *suprà*. Confirmatur 2. quia iubente Rege imponi silentium in hoc casu, Reus non incurrit aliquam infamiam, vt casus postulabat; ergo tale crimen mansit inter terminos occulti. Consequentia est Bonacinæ, *de censuris d.7. q.5. p.1. n.5.* Antecedens probatur, quia si reus incurreret infamiam, vel esset infamia iuris, vel infamia facti, non incurrit infamiam iuris, nam hæc non incurritur, nisi post sententiam declaratoriam iudicis, vt docent Azor, Sanchez, Farinacius, Peirinis, & alij quos refert, & sequitur Bordonus, *tom 1. resol.56. nu 4.* Non incurrit infamiam facti; nam hæc infamia tunc incurritur, 15
quando delictum est publicum, & famosum; sed sic est quod hoc delictum non fuit publicum famosum; ergo non produxit infamiam facti. Confirmatur 3. Quia vt hoc delictum produceret infamiam facti, requirebatur quod pars saltem per duos testes ex visu probaret delictum, vt cum Barbosa, & aliis latè probat Bordonus, *resol.56. n.53.* 16
Sed sic est quod nullus fuit testis, qui tale quid assereret, imo potius dixerũt homicidium fuisse fortuitum, & omnino casuale, & inculpabile; ergo tale crimen mansit inter terminos occulti.

Tum quia dato, & non concesso, quod tale delictum fuisset per duos testes ex visu probatum, adhuc

ad huc dimittente parte crimen, & Rege iubente imponere silentium in tali casu, redactum est crimen ad pristinum statum, ac si non esset deductum ad forum contentiosum; siquidem iudicium terminatum est, & res in pristinum statum redacta est, vt ex se patet; sed quando iudex absoluit reum per sententiam definitiuam, vel ad instantiam, & reduxit rem ad pristinum statum; delictum manet inter terminos occulti, & nullam parit infamiam, etiamsi plures haberet testes contestes delicti, vt cum Couar. & aliis latè probat Sanchez de matrim. *lib.8.d.34.n.57.* ergo idem dicendum est in nostro casu.

Confirmatur tandem, quia vt cum aliis probat
18 Diana, *in summa, verbo Episcopus, n.34.* Vt huiusmodi irregularitas dicatur occulta postquam deducta est ad forum contentiosum, sufficit quod accusator per annum taceat, licet aliàs iudicium non absoluatur; Atqui in nostro casu accusator non solum tacuit per annum, sed impositum est illi à Rege perpetuum silentium in hoc casu; ergo multo magis à fortiori iste casus manet inter terminos occulti; ergo Episcopus potest dispensare in illo. Ita cum aliis Diana, *suprà.*

RESPONSIO AVTHORIS QVARTO QVÆSITO,

An dato quod istud crimen non maneret inter terminos occulti, posset Episcopus adhuc in hac irregularitate dispensare?

19 Respondi affirmatiuè. Ratio est, quia hoc homicidium fuit casuale, vt *suprà* probauimus; sed Episcopus potest dispensare in irregularitate contracta ex homicidio casuali publico culpabili, vt docet Henriquez, quem refert, & sequitur Diana, *p.7. tract 5. resol.31.* Marquinus, quem refert, & sequitur Ausonius, *verbo Episcopi iurisdictio in irregularitat. n.29.* ergo optime potest Episcopus in hac irregularitate dispensare.

Confirmatur, quia etsi hoc homicidium fuisset publicum, si iudicium iam vt finitum, & reus
20 punitus, adhuc Episcopus potest in hac irregularitate dispensare, vt docet Sanchez, *in summa lib.2. cap.11. num. 21.* Auila, Henriquez, Reginaldus, quos refert Bonacina, *d. 7. de censuris, q. 5. p.1. n.1.* Diana, quem refert, & sequitur Ausonius, *verbo Episcopi iurisdictio in irregularitates, n.24.* Sed in hoc nostro casu, iam iudicium est finitum, siquidem Rex iussit imponere in illo perpetuum silentium, & pars concessit reo veniam, ergo optime potest Episcopus in hac irregularitate dispensare. Confirmatur, quia si reus post iudicium, & postquam est iudicatus tanquam occisor, & irregularis, potest dispensari ab Episcopo, quia iam in iudicio fuit punitus, multo melius dispensari poterit ab Episcopo ille, qui nec occisor, nec irregularis fuit iudicatus, cum etiam iam de facto sit finitum iudicium.

RESPONSIO AVTHORIS QVINTO QVÆSITO,

An in foro conscientiæ possint idem efficere Regulares?

Respondi, regulares posse dispensare in hac 21
irregularitate in omnibus illis casibus, in quibus diximus posse Episcopum iure ordinario dispensare. Ratio est, quia regulares possunt dispensare cum sæcularibus ex priuilegio Sixti IV. *bulla 9.* & Iulij II. *constitutione, quæ incipit dum ad sacrum ordinem Minimorum*, in omnibus irregularitatibus, in quibus potest Episcopus iure ordinario, non solum communi, sed etiam speciali per *cap. licèt*, in Tridentino, vt docet Veiga, Rodriguez, Henriquez, quos refert, & sequitur Portel, *in responsionibus ad casus conscientiæ, to.2. casu 3. n.1.* Belasius, *verbo irregularitas, n.12.* Lezana, *tom.3. verbo confessarius regularis, num.10.* Bauni, *tom.2. tract. 11. q.58. dicto 4.* Vbi affirmat hoc priuilegium esse in vsu. Vrbanus, *tract.2. dist.1. cap. 1. reg.13.* Mattia, *in quæstionibus regularibus, cap.7. reg. 98. n.8.* Citans pro sua sententia Sanchez, Trullenc. & Dianam; quam sententiam referens Diana, *9.p tract.8. resol. 50.* non eam contradicit, imo videtur eam probare; sed sic est, quod Episcopus potest in hac irregularitate dispensare iure ordinario, quando est occulta per *cap. liceat in Tridentino*, vt probatum manet ex doctoribus citatis, & quando est publica per *cap. continebatur*, & *cap. ad audientiam de homicidio*, vt manet probatum; ergo optimè possunt Regulares in tali irregularitate dispensare, siue dicamus fuisse occultam, siue publicam.

Aduertendum tamen est, quod licet verum sit,
quod hæc dispensatio à regularibus impertita 22
sit etiam pro foro externo, vt docet Couarruuias, Henriquez, Cordoua, Soto, quos refert Auila, *de censuris 2.p. d.2. dub. 12.* Nauarrus, & alij, quos refert, & sequitur Sayrus, *de censuris, lib.1. cap.20. n.3.* Lezana, *tom 5. in mari magno Minimorum, §. 40. n.113.* Coriolanus 1. *p. sectione 2. art.4 n.1.* & alij, quos refert, & sequitur Trullenc. *in cruciatam, lib.1. §.7. cap.2. dub.10. n.1.* Attamen vt ha- 23
beat suum effectum, debet talis dispensatio acceptari à prælato, & dum non fuerit ab eo acceptata, debet reus haberi in foro externo tanquam 24
irregularis, aliter namque turbaretur tribunal prælatorum. Vide Trullenc. *suprà*, & Castrum Palaum, *tom. 4. disputat. unica, tract. 25. part. 18. num. 11.*

Vnde colligo, quod si dictus consulens voluerit accipere dispensationem in hoc casu à Regularibus, debet probare in foro externo, quod ipse non incurrerit irregularitatem aliquam. Nam
licet verum sit, quod hominem illum occiderit, 25
homicidium tamen fuit omnino casuale, & inculpabile; & propter homicidium casuale, & inculpabile non incurritur irregularitas, vt sumitur *ex cap. lator cap. ex literis 1. & 2. cap. significasti 1. cum exhibita de homicid.* & etiam ex declaratione Sacræ Congregationis apud Barbosam in *collectaneis Bullarum, verbo homicidium*, & tenet D. Thomas, Panormitanus, Toletus, Soto, Nauar. Corneio, & alij communiter, quos refert, & sequitur Lezana, *tom. 3. verbo irregularitas, num.78.*

*num.*78. Bordonus, *tom.*1. *resol.*13. *n.*11. Et ratio est, quia hoc homicidium fuit omnino inuoluntarium, ac per consequens inculpabile, & homicidium quod inducit irregularitatem debet esse peccatum mortale.

Nec obstat si dicas, hunc hominem dedisse operam rei illicitæ, quando occidit hunc homi-
26 nem; siquidem accepit scopletum cum Rota eleuata ad humeros, res quidem nimis periculosa. Respondetur namque, hunc hominem accepisse scopletum illud, vt à dicto homine se liberaret, & hæc actio non erat illicita, sed bona, siquidem erat in propriam defensionem, vnde corruit argumentum. Tum quia accipere scopletum, & ponere illud super humeros, vel alteri illud dare, vel illud differret, non est dare operam rei illicitæ, si non præcessit aliqua suspicio, aut coniectura, quod vellet illud in aliquem explodere, vt docet cum aliis Bonacina, *de censuris, d.*7. *q* 4. *p.* 8. *num.* 35. Imo etiamsi præcesserit talis suspositio, vel etiam scientia, quod sequendum erat homicidium, vt docet Hurtado, quem refert, & sequitur Ausonius, *verbo irregularitas, n.*48. Et ratio est, quia accipere scopletum in manu, vel dare illud alteri, est actio indifferens, siquidem hoc armamentum ad plurima deseruit: sed in nostro casu accepit illud, vt ab eo non offenderetur; ergo non incurrit irrigularitatem, eo quod dederit operam rei illicitæ; Ac per consequens exhibita hac probatione in foro externo, etiam falsis testibus, & lata sententia, quod non incurrerit irregularitatem à Vicario Generali, vel Episcopo, tunc optimè potest dictos consulens dispensari in hac irregularitate quam vere contraxit, à regularibus, & postea sacris ordinibus initiari, & celebrare tuta conscientia; & sic in facti contingentia factum fuit Vlisipooe anno 1659.

CONSVLTVM XVII.

De quadam simonia incursa in receptione cuiusdam Abbatiæ sæcularis.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Pensio non potest absque simonia imponi beneficio, absque licentia Papæ.*
3 *Quid si non ponatur beneficio; sed personæ beneficiarij pro vita sua.*
4 *Ponitur sententia Sanchez.*
5 *Non potest imponi pensio etiam pro vita beneficiarij in beneficio, sine licentia Papæ absque simonia.*
6 *Omne pactum in materia beneficiali est prohibitum iure Ecclesiastico.*
7 *Pactum quod inducit obligationem positiuam est onerosum, & pretio æstimabile.*
8 *Potest absque simonia dari pactum quod qui recipit beneficium tribuat aliquid indeterminatum ex gratitudine illi, qui ei procurauit beneficium.*
9 *Secus si detur pactum de aliquo taxato, vel determinato.*
10 *Si pactum de dando aliquid determinatum etiam ex gratitudine esset licitum nunquam. daretur simonia.*
11 *Grauamen, vel pensio non potest poni beneficio sine licentia Papæ.*
12 *Ponuntur aliqua argumenta in contrarium, & soluuntur.*
13 *Qui tantum habet ius ad rem in beneficio non potest redimere vexationem, quando vexatio est immediate circa ipsum beneficium.*
14 *Beneficiarius promittens pro vita sua aliquam donationem redditnum beneficij absque licentia Papæ, præter pœnas impositas simoniacis, incurrit pœnas extrauagantis Ambiciosæ, de rebus Ecclesiæ non alienandis.*
15 *Ius recipiendi fructus Ecclesiæ computatur inter bona immobilia eiusdem Ecclesiæ.*
16 *Hypothecatio redditnum Ecclesiæ per decem annos, est prohibita sub pœnis extrauagantis Ambitiosæ.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVIDAM homo N. desiderans quod frater
suæ vxoris haberet quandam diuitem abba- 1
tiam sæcularem, vt inde ab Abbate de aliquo remedio prouideretur, erat enim pauper, consecutus fuit à quodam canonico Bracharensi fratre suo, vt prædicto fratri suæ vxoris tribueret in concursu dictam abbatiam, quod cum canonicus fecisset, post eius electionem in concursu ad Abbatiam, petiuit homo iste à dicto Abbate, electo vt sibi quotánis donaret certos redditus cuiusdam Ecclesiæ prædictæ Abbatiæ annexæ in vita ipsius Abbatis, & in casu quo ipse prædictam abbatiam renunciaret, illi dedisset quotaonis in vita sua ducentos aureos ex pensione, quam sibi reseruasset in renunciatione ipsius abbatiæ. Respondit ipse Abbas quod ipse absque dubio illi gratum solututum post confirmationem Papæ ipsius Abbatiæ; interim tamen non posse dare, nec promittere daturum tales redditus, vel pensionem, eo quod esset absque dubio simonia. Noluit homo ille acquiescere, sed instanter ab eo postulauit, vt per publicum instrumentum talem donationem redditunm prædictæ annexæ, vel pensionis irreuocabilem illi fecisset, affirmans non esse simoniam, eo quod talis donatio in gratitudinem sui laboris, intercessionis, & consecutionis liberaliter optime ei sine simonia fieri poterat, annuit tandem ipse Abbas precibus illius conuictus.

Quæritur primo. An in hac donatione, & impositione prædictæ pensionis in dicta abbatia interuenerit simonia? Secondo an prædictus Abbas incurrerit pœnas in iure contra simoniacos stabilitas.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An in hac donatione, & impositione prædictæ pensionis interuenerit simonia?

PRo intelligentia huius consulti notandum est, duobus modis posse imponi hanc pensionem primo modo, primario in beneficio, ita vt transeat ad successorem, & hoc modo, certum est non
posse beneficiarium absque simonia imponere 2
pensionem in beneficio absque licentia Papæ. Ita Sanchez

Sanchez, *lib.2. consiliorum cap.3. dub.26. num.12.*
Lessius, *lib.2. de iustitia, cap.34. dub.* 38. Alijque
3 communiter. Secundo modo, potest imponi pen-
sio ipsi personæ beneficiarij, & solum secundario
ipsi beneficio, hoc est, quod hæc pensio tantum
duret pro tempore vitæ beneficiarij: Et in hoc
censu controuertitur quæstio in præsenti. An iste
Abbas per concursum electus, ante Papæ confir-
mationem, possit imponere talem pensionem il-
lorum redditúum illius annexæ pro vita sua suo
beneficio. Et si detur iusta causa pertinente ad vti-
litatem Ecclesiæ, dicunt aliqui posse illam impo-
nere de consensu Episcopi. Ita Gigas, Oldrado,
Felino, Antonius de Buttio, Ancarrano, Imola, &
alij, quos refert Lessius, *vbi suprà*. Sed etiam in
hoc censu non controuertitur quæstio; sed an Pa-
rochus sine causa pertinente ad vtilitatem suæ Ec-
clesiæ, & sine licentia Episcopi, vel Papæ, possit
in suo beneficio imponere talem pensionem pro
vita sua?

Pater Sanchez, *in consiliis lib.2. cap.3. dub.26.*
n.12. affirmat posse imponere parochum talem
4 pensionem pro vita sua sine licentia Papæ, vel
Episcopi, seclusa praua intentione verba illius
sunt. *Potest quis licite promittere alicui, si aliquan-
do obtinuerit beneficium, dare quotanis tantam par-
tem fructuum ad suam sustentationem; hoc enim
non est constituere pensionem super beneficium pen-
sio enim transit ad successores in beneficio, obligati-
autem hac non ad solum est velle. dare illi quotano
nis certam pecuniarum quantitatem ex reddiitibus
beneficij sic multi recentiores* Huc vsque Sanchez.
In cuius opinione optime poterat hic Abbas pro-
mittere marito suæ sororis, quod si ei impetraret
beneficium, illi solaturum tantum summam pecu-
niarum gratuito, & liberaliter, non ad obligandum
illum, vt ei procuraret electionem, vel confirma-
tionem beneficiis, sed ad ei gratificandum deligen-
tium, quam ille, vt verus amicus, & potens impo-
neret, ad consequendum ei beneficium, vel illius
confirmationem.

Verum quidquid sit de probabilitate huius
5 sancti opinionis. Ego existimo istum Abbatem
non potuisse imponere hanc pensionem in suo be-
neficio in quo solum erat electus, non vero con-
firmatus, sine licentia Papæ, absque simonia: ita
cum communi sententia Bauni, *de beneficiis d.11.*
6 *q.11. lit.*E. Vrbanus, *tract.3. tit.7. de beneficiis fol.*
mihi 677. Ratio est, quia omne pactum in materia
beneficiorum ast prohibitum iure Ecclesiastico,
cap. sua nos de simonia, & cap. de ecclegiis dist.18 ca.
cum pridem de pactis; sed hic datur pactum in ma-
teria beneficij; datur enim promitio acceptata
soluendi redditus illius annexæ, vel certam pensio-
nem quotannis, cum quo consequeretur benefi-
cium alterius intercessione: ergo tale pactum est
iniquum, & simoniacum.

Confirmatur 1. quia pactum quod inducit obli-
7 gationem positiuam, & onerosam, & pretio æsti-
mabile: sed hoc pactum inducit obligationem one-
rosam positiuam in beneficiario soluendi quotan-
nis tantam summam, si alter consequatur illi col-
lationem beneficij: ergo tale pactum est simonia-
cum. Confirmatur 2. quia licet cœlestinus, Valen-
8 tia, Tãnerus, & alij, quos refert Diana *p.6. tr 7. resol.*
42. existimant posse dari pactum, quod qui recipit
beneficium tribuat aliquid in gratitudinem illi, qui
ei procurauit beneficium, vel pro labore, quem ha-
buit in consequendo beneficio, vel pro reum pen-
satione alicuius damni, quod habuit illius procu-
ratione, vt docet Suar. Valentia, apud Dianam, *to.2.*
tr.16. resol.37. Auson. *verbo simonia, n.7.* Hoc tamen
non debet esse cum obligatione determinata ad 9
tantam summam pecuniæ, nam fuse iam non esset
remuneratio, sed pretium, siquidem vbi datur taxa-
tio reputatur pretium; ergo licet aliqua remunera-
tio possit peti à beneficiario, siue pro labore, siue
damno, vel intercessione in opinione prædictorum
doctorum, non debet tamen taxari, nec adduci ad
certam summam; sed in hoc casu imponitur obli-
gatio huic abbati, vt tribuat quotannis certos red-
ditus vnius Ecclesiæ annexæ, vel certam, & deter-
minatam pensionem; ergo datur pactum rigoro-
sum, ac per consequens simonia.

Confirmatur 3. quia si tale pactum esset licitum,
nunquam daretur simonia, vt ait Bordon. *in deci-* 10
sion. decisione 131. Si quidem posset fieri pactum
hoc modo, da mihi, vel impetra mihi gratis bene-
ficium, & ego gratis dabo sibi tantam summã dum
vixero ex redditibus beneficij; sed hoc est absur-
dissimum; ergo tale pactum est simoniacum. Con-
firmatur 4. quia hæc obligatio est quoddam graua-
men, vel pensio, quæ imponitur beneficio; sed gra- 11
uamen, vel pensio non potest à persona particulari
imponi beneficio, sine Papæ authoritate, vt habet
stilus curiæ, & docet communis opinio; ergo bene-
ficiatius non potest imponere absque simonia ta-
lem pensionem in beneficio sine Papæ licentia.

Nec obstat si dicas cum Sanchez, vbi *suprà*, hic
non postulari aliquid debitum ex iustitia, sed tan- 12
tum ex gratitudine, & beneuolentia. Nam contra
hoc est, nam eo ipso quod datur pactum, & deter-
minatur certa quantitas, iam datur rigorosa ex-
actio, non solum titulo gratitudinis, sed ex iusti-
tia, & fidelitate; nam gratitudo non obligat ad
rem particularem, vt docet Suar. *de simonia, lib.4.*
cap 45. n.10.

Nec obstat si dicas, quod hoc tunc procederet,
quando tale pactum fieret ante electionem bene-
ficij, secus si fieret, vt factum fuit. post electionem
huius abbatis in concursum ad istam abbatiano
responderur namque quod beneficium adhuc non
erat collatum, nec confirmatum, quando factum
fuit prædictum pactum, & pacta quæ fiunt ante
collationem beneficij sunt in ordinem ad conse-
quendum beneficium; sed omne pactum, quod fit
in ordinem ad consequendum beneficium est si-
moniacum, vt docet Candidus, *to.1. disquisitione 18.*
art.38 dub.2. imo & ipsa Sanch. *loco citato*; ergo tã-
le pactũ procul dubio fuit simoniacum. Tum quia
licet tale beneficium iam esset collatum parum in-
terest quod præcedat, vel subsequatur tale pactum
ad collationem, vt constat *ex cap eos, q 20.* iniuncta
Glossa, & cum aliis Bordon. *in decisionibus, decisio-
ne 713.* Tum quia nostra quæstio versatur imposi-
tione pensionis, quæ prohibita est imponi, siue an-
te, siue post collationem beneficij, absque licentia
Papæ; ergo Abbas iste nullo modo potuit impone-
re hanc pensionem in beneficio absque simonia.

Nec obstat si dicas hic non exigi rigorosam pẽ-
sionem, sed quandam liberalem donationem, &
promissionem. Responderur namque hanc instan-
tiam esse quandam falaciam, qua titulo liberalis
donationis honestatur simonia, & qui hoc dicunt
se ipsos seducunt, nam Pontio, vt definiunt Theo-
logi, est ius non perpetuum percipiendi fructus
ex alieno beneficio, vt definit Læsius, *vbi suprà*: sed
hic imponitur huic Abbati quædam obligatio per

pactum irreuocabile soluendi quotannis redditus vnius annexæ, vel certam summam pecuniæ cuidam personæ sæculari marito sororis suæ : ergo hæc obligatio est pensio laicalis, quæ in omni opinione est Papæ reseruata.

Nec obstat si dicas, hanc obligationem, quæ imponitur huic abbati esse gratuitam, & liberalem. Nam huic obiectioni Respondeo cum Vidal, *in Arca vitali inquisitione* 1. *de simonia*, negando antecedens, Nam omne pactum rei determinatæ inducit obligationem repugnantem obligationi gratuitæ; siquidem ex tali pacto nascitur, non solum obligatio moralis, sed etiam ciuilis, & legalis; siquidem qui tenetur ex gratitudine, tenetur ex honestate, qui vero tenetur ex pacto, tenetur ex fidelitate, qui soluit ex gratitudine, soluit liberaliter, qui soluit ex facto, soluit ex iustitia : ergo tale pactum est simoniacum.

Necobstat si dicas, istum Abbatem promisisse illos redditus dictæ annexæ ad redimendam vexationem, si enimillos non promisisset illi homini, procul dubio vexaretur ab eo, denegando ei pecuniam ad soluendas literas Apostolicas qua indigebat Abbas, & poterat petere ab examinatoribus synodalibus, vt cum exacte examinarent, etsi inuenirent parum scientem, vt reuera erat illum reprobarent ; Sed vnicuique licitum est redimere vexationem iniustam absque simonia: ergo prædictus Abbas promittendo dictam pensionem, nullam commisit simoniam.

13 Respondetur namque, quod hic Abbas cum tantum haberet per electionem ius ad rem, & non in re ad beneficium, vt ait Sanchez, *lib.* 2. *consiliorum cap.* 3. *dub.* 30. *n.* 2. Non poterat imponere pensionem super beneficium ad redimendam vexationem, etiam iniustam, sine licentia Papæ ; omnis enim impositio pensionis in beneficio sine licentia Papæ, etiam ad redimendam vexationem iniustam, est illicita, vt ait Sanchez, *lib.* 2. *consiliorum cap.* 3 *dub.* 33 *n.* 3.

Nec obstat si dicas, hanc doctrinam solum habere locum in pensione rigorosa, hoc est in impositione pensionis in beneficio, quæ transit ad successores; atqui ille abbas solum promisit redditus illius annexæ in vita sua quod non est vera pensio, quæ transeat ad successores, sed est velle dare illi personæ quotannis tantam summam ex redditibus beneficij, vt ait Sanchez, *lib.* 2. *consiliorum cap.* 3. *dub.* 26. *n.* 12. ergo optime poterat hic abbas illam promissionem facere ad redimendam vexationem absque simonia. Respondetur namque, quod ille Abbas, ideo fecit illam promissionem, vtre ipsa consequeretur collationem illius abbatiæ, tollendo impedimenta denegationis pecuniæ ad consecutionem literarum Apostolicarum, & consequendo fauorem in examine apud examinatores; sed qui tantum habet ius ad rem in beneficio, vt habebat iste abbas, vt *suprà*, diximus, non potest medio aliquo temporali parare viam, vt sibi detur collatio beneficij, etiamsi iniuste vexetur, vt ait Sanchez, *lib.* 2. *consiliorum, cap.* 3. *dub.* 30. *n.* 3. ergo iste abbas non poterat sine simonia facere talem promissionem ad consequendam collationem beneficij absque simonia.

Confirmatur quia qui tantum habet ius ad rem in beneficio, non potest redimere vexationem, quando vexatio est immediate circa ipsum beneficium, sed solum quando est circa aliam rem distinctam, vt si vi detineatur, vel iniuste infametur, vel electores vi, vel subornatione impediantur ne eligant, vel confirment, vt ait Sanchez, *lib.* 2. *consiliorum cap.* 3. *dub.* 3. *n.* 5. Atqui in præsenti, non datur talis vexatio, cum homo iste tantum neget pecuniam, quæ sua est ad consequendas literas, & tantum postulet ab examinatoribus, vt faciant suam obligationem, & quod non approbent indignum; ergo hic nulla datur iniusta vexatio, quæ ab isto abbate redimi iuste possit ; ergo tale pactum est vera, & rigorosa simonia.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An prædictus Abbas incurrerit pœnas in iure contra simoniacos stabilitas.

Respondi dictum abbatem facientem talem promissionem, & donationem redditum prædictæ annexæ absque licentia Papæ præter pœnas impositas simoniacis, incurrere pœnas extrauagantis ambitiosæ de rebus Ecclesiasticis non alienandis, siue talis pensio fuerit solum in vita pensionarij, siue pro vita beneficiarij. Ita Lessius *suprà, n.* 106. Ratio est, quia ius recipiendi fructus Ecclesiæ computatur inter bona immobilia dictæ Ecclesiæ; ergo si Abbas alienat à se tale ius, & illud transfert in laicum, sequitur quod alienat bona immobilia dictæ Ecclesiæ ; sed qui alienat bona immobilia Ecclesiæ, incurrit pœnas ambitiosæ : ergo præter pœnas impositas simoniacis incurrit prædictas pœnas. 14 15

Confirmatur quia non est minor alienatio imponere sibi obligationem soluendi quotannis redditus dictæ annexæ cuidam homini laico, quam hypothecare, seu conducere redditus dictæ Ecclesiæ per decem annos, sed hæc hypothecatio est prohibita sub prædictis pœnis Ambitiosæ, quia est alienatio bonorum immobilium Ecclesiæ, vt fatentur omnes : ergo à fortiori illa donatio talium redditum pro vita beneficiarij, erat vera alienatio prohibita in dicta extrauaganti, ac per consequens subiecta illius pœnis. 16

CONSVLTVM XVIII.

De communione, an liceat eam laico statim post mediam noctem sumere.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Aliqui Doctores affirmant posse sæcularem communicare ex deuotione, quacunque hora diei, dummodo sit ieiunus.*
3 *Contraria sententia probabilior est.*
4 *Extra noctem natalis Domini Sacerdos non celebrat absque priuilegio, nisi intra auroram, & meridiem.*
5 *Laici extra hoc tempus non possunt ex deuotione communicare, etsi ieiuni sint.*
6 *Quando dicatur aurora explicatur.*
7 *In quibus casibus possit Sacerdos ante auroram celebrare explicatur.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVIDAM homo laïcus habebat deuotionem à plurimis annis communicandi in die S. Claræ. Accidit autem, quod eadem die necesse fuit viam arripere ad alium locum statim post mediam noctem.

Quæritur, an possit statim post mediam noctem, vel ad vesperam, si ieiunus sit accipere eadem die communionem, ex sacrario ab aliquo sacerdote; quem ad id habebat paratum.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 AFfirmant cum Angelo, & Syluestro Azor, t. *p.lib.1.cap.25.q.8.* Ausonius, *verbo communio, n.70.* Quorum ratio est, quia nullo iure, aut canone id prohibetur, neque est idem iuris de præcipienda Eucharistia, quod de sacrificio faciendo; ergo qualibet diei hora potest qui tem diuinam non facit, Eucharistiam suscipere ex sacrario si ieiunus sit.

3 Verum licet hæc sententia satis probabilis sit contrariam reputo certiorem. Hanc tenent expressè Bonac. *q.5. de Eucharistia. p.1. n.14.* Sylu. Sà, Tabiena, Henriquez, Suarez, Possenus, quos refert, & sequitur Bordoous, *tom 1. resol.56.n.161.* Coninchius, *de sacramentis, q.8. art.10.n.85.* Ratio est, quia excepta nocte natalis Domini, Sacerdos 4 non celebrat, nisi intra autoram, & meridiem, secluso priuilegio, vt docent communiter DD. ergo nec etiam laïci possunt communicare extra hoc tempus. Patet consequentia; quia tempus quo laïci debent recipere Eucharistiam, debet regulari eum tempore, quo Sacerdos potest licitè celebrare; siquidem militant eædem rationes, & sic tenet vniuersalis consuetudo Ecclesiæ, & postulat reuerentia tanto debita Sacramento; ergo seclusa die na-5 talis domini, laïcus solum potest communicare eo tempore, quo Sacerdos potest celebrare; & hanc sententiam in his terminis docent etiam Rodrig. Filiuc. Cast. Pal. quos refert, & sequitur Diana, *9 p. tract.7. resol.67.* Nec ratio pro parte contraria aliquid conuincit. Respondetur namque, quod licet non detur aliquod ius expressum id prohibens, id tamen iam tenere vniuersalem Ecclesiæ consuetudinem, à qua recedendum non est ob tanti Sacramenti reuerentiam.

6 Si tamen quæras, quando dicatur Autora, in qua clericus, secluso priuilegio, potest licitè celebrare, & laïcus communicare? Respondeo, esse per duas horas ante solis ortum. Vnde quando Sol oritur hora sexta, potest clericus celebrare, & laïcus communicare, hora quarta post mediam noctem. Ita Diana, Rodrig. Fernandes, Victoria, Paludanus, Piligianus, quos refert, & sequitur Trulenc. *praxi sacramentorum, lib.3. cap.8. dub.15 n.5.*

7 Si tandem quæratur an in aliquo casu possit clericus ante hoc tempus missam celebrare? Respondeo, in casu grauis necessitatis posse: v.g. ad communicandum infirmum, vel ad communicandum personas, quibus non licet iuxta patriæ consuetudinem è domo mane exire, si detur namque huiusmodi, vel alia grauis causa, poterit per tres horas ante auroram Missam celebrare, hoc est, hora secunda post mediam noctem, quando Sol oritur hora quinta, & hora tertia post mediam noctem, quando Sol oritur hora sexta. Ita Nauarr. Henriq. Azor, & alij, quos refert, & sequitur Fagund. *in primo præcepto Ecclesiæ, lib.3. cap.17. n.14.*

CONSVLTVM XIX.

De Communione, an sit danda indigno, ad euitandum graue damnum?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Peccatori publice, publice deneganda est communio.*
3 *Si parochus denegando peccatori publice Communionem timeat graue damnum, potest ei dare communionem, si non detur contemptus.*
4 *Actio dandi Communionem ex parte ministri est bona.*
5 *Quilibet ad euitandum graue damnum potest permittere alterius peccatum, si non detur contemptus fidei.*
6 *Casu quo Sacerdos ob timorem grauis damni det Communionem peccatori publico, debet monere populum de causa, cur id fecisset, vt tollatur scandalum.*
7 *Quid si nec hoc efficere possit ob timorem alterius grauissimi damni.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVIDAM homo nobilissimus, qui viuebat in concubinatu publico, & notorio, petiuit 1 feria quinta cœnæ domini publicè à parocho Communionem, quam cum ei Parochus publicè denegasset, eo quod publicè viuebat in concubinatu, eum minatus fuit prædictus homo, quod si in die Paschatis ei non tribuisset communionem, ei grauissimum malum inferendum.

Quæritur, An prædictus parochus possit ei licitè Eucharistiam ministrare, vel an teneatur eam ei etiam cum graui periculo propriæ vitæ denegare.

RESPONSIO AVTHORIS.

PRo explicatione huius casus suppono, prædi- 2 ctum parochũ optime fecisse denegando prædicto peccatori publico Communionem, eo quod occasionem proximam non reliquerit, & in ea publicè perseuerauerit. Ita cum communi sententia Ioann. Sanctius, *in selectis, d.34. n.1.* Ratio est, quia vt ei licitè tribueret Communionem, debebat talis peccator publicè ostendere se prædictam mulierẽ è domo eiecisse, & eam omnino per aliquod tempus reliquisse, vel debebat constare, quod mortua esset. Ita Nauarr. quem refert, & sequitur Ioan. Sanctius, *in selectis, d.34. n.12. & 15.* & alij communiter DD. sed nihil horum fecit iste peccator, sed publice eam domi retinebat; ergo optime fecit parochus ei publice sacram Communionem denegando. His suppositis,

Respondeo ad casum propositum. Quod si prædictus peccator publicus, vel alius, 3 qui sit in peccato publico, monitus à parocho, vt desistat à peccato publico, noluit ab occasione peccandi publica desistere, si parochus timet sibi mortem, vel aliud graue damnum ei denegando publice Communionem

posse prædictum parochum eis publice dare communionem: Ita Thomas Sanchez, *lib. 4. de matrim. d. 4. n. 12.* Ioannes Sanctius, *in selectu, d. 34. num. 16.*

Ratio est, quia actio dandi communionem ex
4 parte ministri est bona, & potest exerceri absque
peccato, si detur causa excusans, etiamsi recipiens Eucharistiam malè vtatur hac actione, dummodo non detur contemptus sacramenti, nec sit in odium fidei, vel religionis, sed hic, nec datur contemptus Sacramenti, nec postulatur Eucharistia in odium, vel contemptum fidei, vel religionis, sed tantum ad satisfaciendum præcepto Ecclesiæ, vt euitentur censuræ, nullum enim
5 alium finem habuit prædictus homo postulandi
in Paschate Eucharistiam; ergo optime poterat Sacerdos ad euitandam mortem, vel aliud malum graue in vita, honore, vel diuitiis, ei ministrare Eucharistiam, etsi publico peccatori; si enim ille male vsus fuit actione bona Parochi, sibi imputet; Nemo enim tenetur cum tanto damno, & onere desistere ab actione bona, qua recipiens si vellet posset bene vti, quod si noluerit, sibi imputet, non Sacerdoti; Sacerdos namque solum permittit malum illius, & non illud vult, nec intendit, imo de illo quam maxime dolet.

6 Nec obstat quod Populus videns dare communionem huic publico peccatori in peccato publico perseueranti scandalizetur. Respondetur namque cum eodem Ioanne Sanctio *suprà*, Parochum debere post communionem populū aduertere, se dedisse illi publico peccatori communionem, eo quod sibi mortem, vel aliud malum graue iuste timuerit. Quod si non hanc satisfactio-
7 nem exhibere possit, quia etiam timet graue damnum, patienter ferat, fidens Deum veritatem propalaturum, & interim oret pro eo.

CONSVLTVM XX.

De Communione pro adimplendo Paschatis præcepto, an possit extra propriam parochiam ministrari.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Lex, & præceptum humanum non obligat, quando subditus absque graui nota, & periculo honoris non potest illud adimplere.*
3 *Qui absque graui nota, & periculo honoris non potest ire ad Missam in die festo, excusatur à præcepto, & censura, si detur de audienda Missa.*
4 *Sæculares qui confitentur, & communicant in Ecclesiis regularium, etiam pro adimplendo præcepto annuæ confessionis, & communionis sine licentia parochi, satisfaciunt his præceptis.*
5 *Possunt tolerari à parocho, etsi detur excommunicatio, quod omnes communicent ad adimplendum præceptum in parochia.*
6 *Regulares habent priuilegium ad confitendum, & communicandum sæculares in suis Ecclesiis, etiam ad adimplendum præceptum, sine licentia parochi.*
7 *Ordinarius non potest impedire hoc priuilegium regularium.*
8 *Ordinarius non potest præcipere suis ouibus, vt non confiteantur, etiam pro adimplendo præcepto annuæ confessionis cum regularibus.*
9 *Ponitur argumentum in contrarium & soluitur.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

IVssit ordinarius cuidam parocho sub excom- 1
municatione, ne concederet licentiam alicui parochiano, vel parochianæ ad communicandum extra Ecclesiam parochialem pro adimplendo præcepto annuæ communionis.

Quæritur, an in casu vrgentis necessitatis, puta si mulier iuxta patriæ consuetudinem absque nota honoris, vel quia vestes iuxta suum statum non habet non potest conuenire ad parochialem Ecclesiam, possit idem parochus dare communionem huic suæ parochianæ in aliqua Ecclesia regularium, vel eremitorio, vel mittere aliquem sacerdotem, qui ei in tali eremitorio tribuat communionem, vel concedere illi licentiam ad communicandum in Ecclesiis regularium, non obstante dicta Episcopi prohibitione.

RESPONSIO AVTHORIS.

REspondi affirmatiuè ita communiter Docto- 2
res apud Palaum, *tom. 1. tract. 3. d. 5. p. 3. §. 2. n. 3.* Ratio est, quia lex, vel præceptum humanum non obligat, quando subditus absque graui nota, & periculo honoris, & bonæ existimationis non potest illud adimplere; sed hic subditus sine graui nota, & periculo bonæ existimationis, & famæ, ratione patriæ consuetudinis; vel defectu vestimentorum, non potest conuenire ad Ecclesiam parochialem; ergo talis lex non obligat. Maior est communis inter DD. minor verò probatur, quia hæ eædem causæ sufficiunt ad deobligandam fœminam à præcepto audiendi Missam, etiamsi sit posita excommunicatio contra
non audientes Missam, vt docet Nauarrus, & 3
alij, quos refert, & sequitur Trullenc. *in Decalogum, lib. 3. cap. 1. dub. 9. n. 7.* Et à præcepto communicandi in paschate, si absque prædicta nota, & in honore nequit ad priuatum sacellum noctu conuenire, vt tenent communiter DD. apud Palaum, *tom. 4. tract. 21. d. vnica, p. 15 n. 5.* ergo idem dicendum est in præsenti casu. Et sic præceptum quando imperat quod parochus non det licentiam ad communicandum extra Ecclesiam parochialem, intelligendum est, prudentialiter extra casum vrgentis necessitatis.

Imo addo quod si parochiani talis parochiæ 4
confessi, & communicati fuerint in Ecclesiis regularium, absque parochi licentia, etiamsi aliàs possent bene conuenire ad Ecclesiam parochialem
sine vllo inconueniente, adhuc posse parochum, 5
si voluerit illos tolerare, & minime teneri eos obligare ad communicandum in Ecclesia parochiali, etiam pro adimplendo præcepto annuæ communionis, absque eo quod violet præceptum, etiam cum excommunicatione positum ab ordinario.

Ratio est, quia regulares habent priuilegium 6
ad confitendum sæculares, & dandam eis communionem, etiam ad adimplendum præceptum

annuæ

annuæ communionis in suis Ecclesiis, vt docent Rodriguez, Sorbo, Veiga, quos refert Palaus, *tom.4. tract.21. d. vnica, p.19. nu.4.* Ioannes de Cruz, Beia, quos refert, & nun impugnat Diana, *1.p. tract.14. resol.71.* Fundaturque hæc sententia, *in priuilegiis Nicolai V. Pauli III. Pij IV.* quæ refert Diana *suprà*, qui Pontifices concessèrunt regularibus, posse dare communionem, etiam in Paschate ad adimplendum præceptum, licentia curatorum minime requisita, & vt sic præcepto Ecclesiæ satisfacerent, non obstantibus contrariis quibuscunque, vt restatur Fr. Ioannes à Cruce, *lib.2. de priuilegiis cap.5. dub.4. conclusione 3.* ergo optimè potest hic parochus consentire, vt oues suæ, etiam absque vlla necessitate communicent in Ecclesiis regularium ad adimplendum hoc præceptum, non obstante dicto præcepto, & excommunicatione imposita ab ordinario.

Patet consequentia, quia dicta ordinarij ex-
7 communicatio non potest eum obligare ad hoc, vt cogat oues suas ad communicandum in Ecclesia parochiali, si ipsæ voluerint in Ecclesiis regularium communicare. Nam id esset impedire, & detogare priuilegium regularium, quod ordinarius efficere non potest; Nam cum Papa sit parochus vniuersalis, potuit eximere oues illas ab illius iurisdictiune quoad hoc præceptum, sicut non potest eis præcipere quod non confiteantur
8 in Ecclesiis regularium, etiam pro adimplendo præcepto annuæ confessionis; ergo parochus non dando talem licentiam, sed solum permittendo quod oues suæ communicent in Ecclesiis Regularium, satisfacit præcepto ordinarij, nec incurrit dictam excommunicationem; siquidem præceptum tantum valet, quantum sonat, & cum alias ille licentiam prædictam non det, sed tantum sinat eas vti priuilegio regularium, non facit contra dictum præceptum sui superioris, sicut non facit quando finit eas vti priuilegio annuæ confessionis.

Nec obstat excommunicatio imposita à prælato. Nam huic obiectioni respondeo. Prælatum
9 posuisse talem censuram, scelusis priuilegiis regularium, vel ad summum stando in opinione contraria, quæ negat hæc priuilegia regularibus, quæ etiam probabilis est; sed parochus potest optimè conformari nostræ sententiæ; quia quando prælatus præcipit aliquid sub excommunicatione, de quo est opinio probabilis, quod illud non potest præcipere, non tenetur subditus obedire, vt tenent Spinola, Ianuarius, & alij quos refert Diana, *9. p. tract. 9. resol. 41.* ergo non obstante tali præcepto, & censura, potest parochus stare nostræ sententiæ, & sinere quod oues suæ communicent, etiam sine necessitate in Ecclesiis regularium recipiendo ab eis schedulas, in quibus detur authenticum testimonium ab ipsis regularibus, quod dictæ personæ in Ecclesiis suis communicarunt.

CONSULTUM XXI.

De iure cuiusdam parochi celebrandi certas missas in sua Ecclesia.

SUMMARIUM.

1. *Ponitur casus, seu factum.*
2. *Consuetudines laudabiles sunt obseruanda.*
3. *Quid requiratur, vt aliqua consuetudo dicatur laudabilis.*
4. *Posita laudabili consuetudine datur actio illi, in cuius fauorem fuit introducta.*
5. *Ponitur argumentum in contrarium & soluitur.*

CASUS SIVE FACTI SPECIES.

Confrattes sanctissimi Sacramenti Ecclesiæ, S. Mariæ montis Serrati. Oppidi Vicoæ in Lusitania habuerunt consuetudinem à quadraginta annis, & amplius vocandi parochum eiusdem Ecclesiæ ad celebrandum eis quarta quaque dominicâ cuiuslibet mensis missam solemnissimam sanctissimi Sacramenti, expoendo in ipsa Missa sanctissimum Sacramentum, tribuendo ei stipendium consuetum pro eadem Missa, & assistentia illius magnæ solemnitatis. 1

Quæritur, an nunc possint prædicti Confratres alterum clericum, qui non sit parochus illius Ecclesiæ vocare ad celebrandum dictam Missam, & festiuitatem, relicto parocho.

RESPONSIO AUTHORIS.

Respondi negatiuè: Ratio est, quia ista consuetudo dicendi illam Missam, & celebrandi illam festiuitatem, & dandi illi parocho dictum stipendium pro tali Missa, & assistentia est laudabilis, & iuxta sacros canones, *cap. ex parte de censibus, & cap. ex parte Assensis de consensu prabendarum*; Sed sacri canones præcipiunt obseruati consuetudines laudabiles, vt constat ex *cap. ex parte*; ergo talis consuetudo obseruanda est. 2
Maior, hoc est, quod sit laudabilis hæc consuetudo probatur, quia ad hoc vt consuetudo laudabilis probetur, sufficit quod per decennium, hi confratres ex voluntate sua soliti sint vocare dictum parochum, & dare illi prædictum stipendium pro tali sacrificio, & solemni assistentia illius festiuitatis; vt constat *ex cap. ad Apostolicam de simonia*, & ex Glossa, *notabili in cap. fin. de consuetudine in 6.* Siquidem vocando illum per tantum tempus, & libere tribuendo ei stipendium, censentur per allegata iura obligari ad semper illum vocandum, & dandum ei consuetum stipendium; 3
sed posita laudabili consuetudine datur actio ipsi, in cuius fauorem est introducta ad eius obseruationem; ergo talis parochus non debet deturbari à sua possessione, sed manutenendus est in illa. Ita tenet Hostiensis, & Abbas, *in cap. suam nobis, num.6. de simonia*, & alij quos refert, & sequitur Mor. *consilio 27. n.9. & sequent.* 4

Nec obstat si dicant Confratres, illos dedisse illud stipendium, & vocasse illum parochum ex mera voluntate sua; sed per illa, quæ sunt meræ 5

facultatis non introducitur consuetudo; ergo cum illi libere, & voluntariè illum parochum ad hoc ministerium vocassent. Ita nunc cum possunt libere non vocare, sed loco illius vocare alium, cum hæc festiuitas sanctissimi Sacramenti non pertineat ad parochiam, sed sit festiuitas propria illius sæcularis confraternitatis, quæ forte congregata fuit in illa parochia. Non obstat inquam, respondetur namque hoc non procedere, quando simul interuenit labor Sacerdotis, pietas causæ,& fauor animæ; sed hic interuenit labor Sacerdotis, pietas causæ,& fauor animæ; ergo prædictum argumentum non procedit in hoc casu. Maior patet, quia quoties per decennium datur aliquid ex mera voluntate, sed talis donatio non vt purè, sed cum aliquo respectu ad aliquem finem, est signum, quod ille, qui talem donationem facit vult inducere obligationem in fauorem animæ suæ; sed vocare talem parochum ad celebrandam dictam Missam, & festiuitatem, dando ei prædictum stipendium, non est donatio pura, sed habet aliquos dignos respectus, nempe quia Sacramenta ministrat, quia illius parochiæ curam habet, quia cætera onera sustinet, vt late probat Mor. *suprà*; ergo per illam donationem, & vocationem, introducta fuit laudabilis consuetudo; ergo talis parochus manutenendus est in sua possessione, & non potest alius Sacerdos vocari, relicto parocho, & sic iudicatum fuit in facti contingentia, *in supremo Senatu Portuensi, anno* 1658.

CONSVLTUM XXII.

De quodam ministro militiæ impediente milites suscipere statum clericalem.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Homo liber. quoad electionem status nulli alteri homini, siue Regi, Papæ, duci, &c. subditur.*
3 *Potest eligere statum, quem voluerit, præcipuè, si fuerit status perfectionis.*
4 *Milites possunt inuitis suis generalibus, & regibus eligere statum clericalem.*
5 *Vnicuique licitum est eligere perfectiorem statum, etiam repugnante Rege, Papa, & proprio patre.*
6 *Miles relicto cingulo militari potest sumere statum monachi.*
7 *Status Sacerdotalis perfectior est statu monachi non Sacerdotis.*
8 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
9 *Generalis militiæ, qui directè, vel indirectè impedit suos milites, ne suscipiant statum clericalem, vel monachalem, peccat contra iustitiam.*
10 *Incurrit excommunicationem in Tridentino,sess.* 24. *cap.*9. *de reformatione.*
11 *Incurrit canonem* 15. *bulla cœna.*
12 *Generalis militiæ, qui vexauit patrem sui militis, eo quod miles factus est sacerdos, peccauit grauiter contra iustitiam.*
13 *Tenetur ad omnia ei damna resarcienda.*
14 *Incurrit excommunicationem Trid.*suprà *relatã.*
15 *Incurrit canonem* 15. *Bulla cœnæ.*
16 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
17 *Sanctus Gregorius Papa procedit contra Mauritium Imperatorem, eo quod prohibebat milites fieri monachos.*
18 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVIDAM militum Generalis iussit comprehendere,& in vinculis detrudere Patrem cuiusdam sui militis, & illum coëgit ad acceptandum cingulum militare, cum iam senex esset, eo quod eius filius, qui miles erat, ordinatus fuit absque licentia ipsius generalis ordine presbyteratus. 1

Quæritur, an prædictus generalis potuerit licitè obligare Patrem, vel fratrem prædicti militis, qui presbyteratum suscepit relicta militia, ad suscipiendum cingulum militare, eis inuitis, & an eos obligando ob illam causam incurrerit aliquas censuras in iure?

RESPONSIO AVTHORIS.

HIc casus erat quotidie obuius in hoc Lusitaniæ Regno, ob continua bella, quibus Lusitani ab Iberis premebantur: Sed iam nunc ob felicissimam, & honoratissimam pacem, quam cum Iberis celebrarunt anno 1668. quarta die Martij, iam ab hoc labore, Deo ita permittente, liberati sunt, faxit Deus, vt deinde hoc consilio non indigeant. Quia tamen in aliis locis accidere potest idem casus, etiam inter Lusitanos, qui per totum orbem contra infideles,& barbaras nationes militant, non incongrum videbitur, quid tunc senserim, explicare.

Pro huius casus explicatione suppono primo, prædictum generalem militiæ obligasse illum hominem ad suscipiendum cingulum militare ob eam solum causam, quia eius filius reliquit militiam, & factus est Sacerdos, & non quia alij deessent milites, quia si alios voluisset, multi erant iuuenes, quos poterat eligere ad cingulum militare. Vnde solum prædictum hominem comprehendit, & obligauit accipere cingulum militare,ad sic coërcendos patres, ne promouerent suos filios milites ad clericatum.

Secundo supono cum D. Thoma, 2.2.*quæst*.104. *art*.5. in corpore, nullum hominem liberum in electione status subiici alteri homini, siue Regi, siue imperatori, vel Papæ, sed libere posse eligere statum, quem voluerit, & multo magis, si fuerit status perfectionis, & spiritualis, vt late explicat Thomas Delbene, *cap*.8. *de immunitate Ecclesiastica, dub*.20. *sect*.4.*n*.5. his suppositis, 2 3

Dico primo Milites possunt inuitis suis generalibus,& Regibus eligere statum clericalem. Ita habetur, *in cap. eos, qui semel in clero* 20. *q.* 3. & *cap. si quis post baptismum, dist.* 51. Ratio autem est, quia vnicuique licitum est eligere perfectiorem statum, etiam repugnante Rege, Papa, vel proprio parente; sed status clericalis perfectior est militia, vt ex se patet, & habetur, *in eodem, cap. eos*; ergo vnusquisque illum licite, & libere eligere potest. Confirmatur, Quia miles relicto cingulo militari potest sumere statum Moniachi, 4 5

vt

6 vt patet, *ex cap. propositum monachi* 2.10. *q.* 3. & *cap. eos,* 2. 20. *q.* 3. & patet ex facto Gregorij Magni, qui Mauritium deterruit, eo quod prohibebat milites fieri monachos, vt patet ex lectioni-
7 bus Breuiarij die 12. Martij; sed status Sacerdotalis perfectior est statu monachi non Sacerdotis; ergo sicut quis libere, etiam miles, potest eligere statum monachi, ita & sacerdotis.

8 Nec obstat *cap. si quis post Baptismum dist.* 51. Vbi dicitur, militem non posse transire ad statum diaconi, nisi ex dispensatione Pontificia. Respondetur namque cum Glossa, *verbo militauerit*, id intelligi, si irregularitatem contraxisset: in nostro autem casu, talis miles non contraxit irregularitatem, siquidem in bello adhuc inuentus non erat, erat enim à pauco tempore factus miles: ergo non erat cur non posset ad statum diaconi, & presbyteri promoueri.

Dico 2. Generalis militiæ, qui directe, vel indirecte impedit suos milites, ne accipiant statum
9 clericalem, vel monachalem, peccat primo contra iustitiam, quia impedit hominis libertatem.
10 Secundo incurrit excommunicationem in Tridentino, *sess. 24. cap. 9. de reformatione*, vbi excommunicantur omnes illi, qui impedierint qualemcumque personam à susceptione status matrimonij, quæ censura extenditur ad illos, qui impediunt matrimonium spirituale, quale est ordo sacer, & status religionis, vt docet cum multis Delbene, *tom 1 cap. 8. dub. 19. sect. 9.* Tertio incurrit
11 canonem 15. bullæ cœnæ, siquidem facit contra libertatem Ecclesiasticam, secundum quam vnicuique liberum est eligere statum Ecclesiasticum, vel matrimonij. Ita cum multis Delbene, *de immunitate Ecclesiastica cap. 8. dub. 19 sect. 9. n.* 11.

Hinc fit hunc generalem equestrem, compre-
12 hendendo patrem illius militis, qui ordinatus fuit ordinibus sacris, & vexando eum, & adducendo
13 eum ad suum iudicium, eo quod eius filius, qui miles erat factus sit sacerdos, peccasse contra iustitiam, & teneri ad omnia damna resarcienda procedit enim contra innocentem; siquidem pater non deliquit, etiam consulendo filio, vt fieret Sacerdos. Secundò incurrit excommunicationem *super relatam ex Tridentino*, quia indirecte
14 impediuit matrimonium spirituale, siquidem videndo hoc alij patres non curabunt, quod filij sui
15 milites fiant sacerdotes. Tertio incurrit canonem 15. Bullæ cœnæ, vbi anathematizantur, qui adducunt ad suum iudicium directe, vel indirecte clericos. Et quotiescunque vexantur patres, vel consanguinei, ob factum clerici, incurritur in hoc canone; vt docet Suarez *disp. 21. sect. 2. n.* 78. Altesius, *lib. 5. d. 16. cap.* 1. Vgolinus, Filiucius, Duardus, & alij quos refert, & sequitur Leander, *tr.* 3. *de censuris, d.* 15 *q.* 6. Et tandem incurrit in eodem canone, in quo excommunicantur impedientes libertatem Ecclesiasticam directe, vel indirecte, quam ipse absque dubio impediuit, impediendo saltem indirecte, quod milites fierent Sacerdotes; quatenus illorum patres vexabat.

16 Nec obstat si dicas hunc generalem non processisse contra clericum, sed contra merum laïcum. Respondetur namque cum Suario contra Regem Angliæ, *lib. 4. cap. 13. num. 6.* quod quando proceditur contra Laïcos, & grauamen ordinatur ad Ecclesiasticos, talis dispositio, seu processio, est contra libertatem Ecclesiasticam; sed hic licet processio fuerit circa laïcum, grauamen ordinabatur ad filium clericum, siquidem ideo pater vexabatur, quia filius factus fuit clericus; ergo sic disponentes, & vexantes, incurrunt prædictum canonem bullæ cœnæ. Ita Laderchius, *consil.* 103. *num.* 5. & 9. Mandelus, *consil.* 8. *n.* 16. Delbene, *cap.* 5. *de immunitate Ecclesiastica dub* 7. *sect.* 3 *n.* 2.

Nec obstat quod hæc vexatio non sit cum animo offendendi libertatem Ecclesiasticam; siquidem sufficit, quod re ipsa lædatur directè, vel indirectè, vt cum multis docet Delbene, *cap.* 8. *sect.* 5. *n.* 2. Sed sic est quod in hoc casu ostenditur re ipsa indirectè libertas Ecclesiastica, siquidem ille pater solum fit miles, & comprehenditur, & in vinculis detruditur, eo solum, quia eius filius, vel frater clericus factus fuit, vt alij patres, & milites terreantur à suscipiendo statu Ecclesiastico, quod est contra hunc canonem bullæ cœnæ in secunda parte illius, vt dicunt multi Doctores: ergo sic facientes, statuentes, & ordinantes grauissime peccant, & manent excommunicati.

Tandem probatur ex facto S. Gregorij Pa- 17
pæ, qui procedit contra Imperatorem Mauritium, eo quod milites fieri monachos prohiberet, vt constat ex lectionibus breuiarij huius sancti, duodecima die Martij, lectione 2. Mauritium Imperatorem eos, qui milites fuissent, monachos fieri prohibentem, à sententia deterruit; sed idem dicendum est de statu clericali, ac de monachali, ob similitudinem rationis, *vt suprà* diximus, & patet, *ex cap. eos, qui semel* 2. 20. *q.* 3. Ergo huiusmodi generalis deterrendus est à sua sententia, delinquit enim grauissime con-
tra libertatem Ecclesiasticam. 18

Nec obstat quod plures milites suscipiant statum clericalem, & monachalem. Nam huic obiectioni. Respondetur, non omnes velle esse Ecclesiasticos, nec habere scientiam, & alia requisita ad hunc statum. Et quando tot essent, qui hunc statum reciperent, quod valde exercitus detrimeretur, & deficerent, qui arma susciperent; tunc pertinebat ad prælatos Ecclesiæ de illo prouidere, & numerum ordinandorum minuere, & non ad militum generales; mitterent enim manum in falcem alienam: quod & factum fuit, nam iste generalis, videns huiusmodi rationes, statim prædictum hominem liberum dimisit, & milites fieri clericos, & monachos libere permisit, erat enim vir docilis & summæ Christianitatis.

CONSVLTVM XXIII.

De quadam compensatione occulta facta ex bonis Regiis, à quodam Regio ministro.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Quoties Rex non tribuit suo officiali iustum stipendium, potest officialis, si non habuit animum dimittendi, vti occulta compensatione vsque ad iustum stipendium.*
3 *Stipendium dicitur iustum, iuxta equalitatem meritorum ministri;*

4 *Minister,*

4 *Minister qui acceptauit officium minori stipendio, quia non ausus est resistere Regi, potest occulte compensari vsque ad iustum stipendium.*

5 *Illud censetur iustum stipendium, quod similibus ministris ob idem seruitium à Rege tribuitur.*

6 *Quando rex indiget ministro, & nolit eum demittere, potest minister compensari vsque ad iustum stipendium.*

7 *Iustum stipendium debitum cuidam ministro est illud, quod similibus personis solet tribui in regno, opido, vel ciuitate.*

8 *Quoties constiterit salarium officialibus taxatum non esse iustum, possunt Officiales sibi occultè compensari.*

9 *Illud censetur iustum stipendium, quod lege, vel consuetudine taxatur.*

10 *Quando minister, vel famulus inuitus seruit, potest recipere iustum stipendium, vtendo compensatione occulta, etsi pro minori pactitauerit.*

11 *Minister potest compensari in pecunia regis, quam accepit ad soluendum aliis officialibus regis.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVIDAM comes acceptauit à Rege officium, & dignitatem cum stipendio ducen-
1 torum quinquaginta aureorum pro quolibet mense, quo stipendio, etiam alij similes officiales seruiebant regi.; Postea videns Rex stipendium illorum officialium, (erant enim quatuor,) tenuissimum esse, iussit illis, vno tantum excluso, dare quolibet mense quingentos aureos.

Quæritur, an iste officialis regius, qui exclusus fuit, & cui non fuit stipendium auctum, licitè possit occulte ex ære Regis sibi compensari, surripiendo pro quolibet mense quingentos aureos, sicut Rex ipse præcepit aliis similibus officialibus soloere ex redditibus suis, attento quod iste officialis non minorem occupationem, vt alij habebat.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 REspondi affirmatiuè. Ratio à priori est: Quia quotiés Rex tribuit suo officiali minus stipendium, quam suis meritis debetur, talis officialis seu minister potest vti occulta compensatione vsque ad iustum stipendium, nisi alias cesserit voluntariè, aut condonauerit regi, vt docet cum multis Basæus, *verbo compensatio, nu.* 6. Sed sic est, quod in hoc casu non datur iustum stipendium huic ministro, & ille nunquam habuit animum demittendi; ergo optime potest occulte compensari. Maior est certa inter DD. minor verò probatur, quia iustum stipendium ministri, non est regulandum per voluntatem regis, sed per merita ministri, vt cum D. Thoma, Soto, Nauarro, & aliis latè probat Fragosus, *p.1. lib.5.*
3 *d.13. §.9. n.97.* Sed merita huius ministri sunt æqualia meritis illorum trium ministrorum, quibus Rex iussit dare quolibet mense quingentos aureos, tanquam iustum stipendium; ergo iste minister potest ex ære Regis compensari vsque ad hoc iustum sibi debitum stipendium.

Confirmatur, quia si Rex noluerit dare iustum stipendium iuxta æqualitatem meritorum, etiamsi minister acceptet officium cum minori stipendio, quia non ausus fuit resistere Regi, vel quia 4
non potuit se à tali officio excusare, optimè potest se occulte compensare, vt cum Nauarro, Medina, Vasquio, Lessio, & aliis docet Basæus, *verbo compensatio, num.6.* Sed in hoc casu non datur huic ministro iustum stipendium iuxta æqualitatem meritorum, & ille acceptauit tale officium ad redimendam suam vexationem, & quia aliter non potuit; ergo optime potest se occulte com- 5
pensare. Minor in qua est difficultas probatur, quia hic minister habet idem officium, ac cæteri tres officiales, & eundem laborem, & illi inseruit eadem perfectione, & labore, ac scientia, vt alij tres, vt omnibus notum est, nec negari potest; sed aliis tribus iussit Rex dare quingentos aureos quolibet mense, iudicando debitos esse suis meritis; ergo cum merita huius ministri sint æqualia, aut maiore, signum est, quod stipendium debitum suis meritis est idem, ac illud quod aliis à Rege impenditur; ergo si rex tale stipendium ei non tribueret, sicut aliis facit, injuste facit, siquidem ei iustum salarium non soluit; ergo talia minister potest sibi occulte compensari.

Confirmatur, quia hic minister videns hoc sti- 6
pendio se non posse sustentari, nec Regi debite seruire, multoties à Rege postulauit licentiam ad declinandum in domum suam, quam licentiam semper Rex ei denegauit, eo quod illius seruitio maxime indigeret; sed quando Rex indiget ministro, & nolit eum à suo seruitio amouere, potest minister compensari vsque ad iustum stipendium debitum suis meritis, etiamsi minori stipendio antea cum Rege pactitauerit, vt cum Vasquio, Lessio, & aliis multis tenet Basæus, *verbo compensatio, n.6.* & cum aliis Fragosus, *p.1. lib 5. d.13 §9. n* 199. ergo cum rex hic indigeat hoc ministro, & nolit eum relinquere, & non tribuat ei iustum stipendium suis meritis debitum, sequitur quod ipse sibi possit occulte compensari.

Confirmatur 3. quia iustum stipendium debitum cuidam ministro est illud, quod similibus 7
personis solet tribui in regno, oppido, vel ciuitate, vbi minister inseruit, vt cum Molina, Azor, Rebello, & aliis docet Lugo, *de iustitia, d.29. n.* 6a. Sed sic est quod Rex præcipit dare aliis similibus ministris regni quingentos aureos quolibet mense, quia id reputauit stipendium debitum suis seruitiis; ergo iniustitiam facit huic ministro non ei tribuendo omne stipendium, quod aliis similibus tribuit; ergo patiens prædictam iniustitiam, licite potest compensari; siquidem non ei datur stipendium, quod in regno similibus ministris ob eadem seruitia datur.

Confirmatur 4. quia quoties constiterit, quod salarium officialibus taxatum non est iustum, 8
possunt officiales sibi compensari vsque ad iustum stipendium, vt cum Syluestro, S. Antonino, Molina, & aliis docet Fragosus. *p.1. lib.5. d.13. §9. n.* 191. Malleto *de iure militantis Ecclesiæ, lib.3. p.1. tit 7.§.2. n 6.* Lugo, *de iustitia, d.29. n.*68. Fragoso, *p.3. d.*22. *§.5. num.* 104. Sed sic est, quod constat hoc salarium huic ministro taxatum esse iniustum; ergo potest sibi occulte compensare vsque ad iustum stipendium: Minor in qua est difficultas probatur, quia ideo Rex præcepit

dare

date quingentos auteos aliis tribus similibus ministris, quia non eis tribuebat iustum stipendium: ergo quingenti aurei, & non pauciores sunt iustum stipendium horum ministrorum.

Confirmatur quintò: Quia illud est instum sti-
pendium, quod lege, & consuetudine taxatur,
9 Lugo *de iustitia d.29. n.61.* Sed lege, & consue-
tudine, & diplomate ipsius Regis signantur
etiam huic officiali quingenti aurei quolibet
mense; ergo quamuis Rex alia ordinatione priua-
ta medietatem illius stipendij auferat, si talis mi-
nister hanc medietatem illi non remiserit, optime
potest illam accipere occulte de bonis ipsius Re-
gis. Patet consequentia, quia iste minister ideo
acceptauit medietatem istius stipendij à Rege ta-
xatam, quia amplius non potuit, & est inuitus in
prædicto officio, multoties à Rege postulando, vt
eum ab hoc officio eximat, & liberet, quia se
non potest illa medietate stipendij sustentare;
10 sed sic est quod quando minister, vel famulus in-
uitus seruit, quia rex illum ad seruiendum obli-
gat, potest recipere omne iustum stipendium,
etiamsi de minori stipendio pactitauerit, & offi-
cium acceptauerit, vt cum communi sententia
docet Bartolus, *verbo compensatio, num.*6. & cum
aliis Fragosus, 1. *p. lib* 5.*d.*13. §. 9. *n.*197. & cum
Lessio, & aliis multis Lugo, *de iustitia d.*16. *nu-
mero* 79. Ergo idem potest facere iste minister,
accipiendo occulte per modum compensationis
vsque ad iustum stipendium à Rege taxatum sibi,
etsi ad redimendam suam vexationem minori pro-
miserit esse contentus.

Et addo, quod si iste minister non inuenerit
alia bona regia ad sibi compensandum, optime
11 potest sibi compensari ex pecunia, quam à Rege
accepit ad soluendum aliis ministris inferioribus
stipendium debitum à rege, non obstante dam-
no, quod inde sequitur aliis inferioribus ministris.
Ratio est, quia qui habet pecuniam sui debito-
ris, potest vti compensatione illa, etiamsi tra-'i-
ta ei fuisset ad soluendum alteri creditori ipsius
debitoris, vt cum Machado, Trullene. docet
Diana, *p. 7. tract.*10. *re'ol.*18. & cum Lugo, Au-
sonius. *verbo compensatio*, *n.* 3. Sed iste minister
apud se habet pecuniam regis sui debitoris, ergo
etiamsi ei tradita fuisset ad soluendum stipendia
aliis officialibus inferioribus debita ab ipso Re-
ge, potest sibi eam retinere, & occulte in ea
compensari. Nec obstat damnum quod inde aliis
officialibus sequitur, quia illud est indirectum,
& per accidens, & nemo tenetur bono proximi
prouidere cum graui dispendio proprio, vt do-
cent communiter DD.

CONSVLTVM XXIV.

De intelligentia cuiusdam breuis pro educatione cuiusdam puellæ in Conuentu Carmelitarum excalceatarum.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*

2 *Ad introducendam consuetudinem sufficiunt duo actus.*

3 *Assuefactio est quid minus consuetudine.*

4 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

5 *Non obseruata forma, vel conditione dispensationis, non potest commissarius dispensare.*

6 *Dictio*, dummodo, *quando coniungitur actui perfecto, importat modum, & non conditionem.*

7 *Ponuntur quædam obiectiones in contrarium, & soluuntur.*

8 *Quando clausula, quæ in bulla apponitur tantum est modus, & non conditio, dispensatio sine tali modo facta valet.*

9 *Modus contrarius substantiæ dispositionis non illam annullat.*

10 *Talis modus habetur tanquam non adiectus.*

11 *Conditio impossibilis de facto non annullat dispositionem vltimæ voluntatis.*

12 *Habetur tanquam non adiecta.*

13 *Idem dicendum est in dispensatione.*

14 *Dispensatio non potest obligare ad actum contrarium illi, in quo fit dispensatio.*

15 *Non est præsumendum Pontificem sibi esse contrarium in eadem dispositione, & sibi corrigere in continenti.*

16 *Quælibet dispositio, ita interpretanda est, vt vitetur contrarietas, & subita correctio.*

17 *Præsumptio validitatis actus est fortior, & efficacior cæteris præsumptionibus.*

18 *Clausula in fine dispositionis, non refertur ad capita præcedentia, quæ tali relatione fierent inualida.*

19 *Quando constat Pontificem voluisse dispensare, error notarij præter mandantis intentionem, non annullat dispositionem.*

20 *Intentio, potius quam verba attendenda sunt.*

21 *Non sunt æstimanda verba, quæ solita sunt apponi ex stilo notariorum, sed solum attendendum est ad intentionem mandantis.*

22 *Veritas potius, quam scriptura, percipi debet.*

23 *Quando clausula apposita in dispositione non potest de facto personis substitutis conuenire, intelligitur apposita non de mente disponentis, sed ex notarij consuetudine.*

24 *Clausula accessoria, non alterat naturam principalis dispositionis.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

Religiosæ Carmelitæ discalceatæ habent quan- 1
dam constitutionem, in qua eis prohibe-
tur recipere puellas educationis causa, sed reci-
piendæ debent habere quindecim annos com-
pletos, & solum debent recipi ad statum reli-
giosum iuxta eandem legem. Voluit autem quæ-
dam nobilis matrona introducere in quodam con-
uentu harum religiosarum duas puellas filias suas
causa educationis, vt postea essent ibi religiosæ;
impetrauit à summo Pontifice licentiam, cum
clausula dispensatiua legis earundem religiosarum
in hac forma. *Discretioni tuæ* (loquitur Ponti-
fex cum Vicario Generalis Ciuitatis Vlisiponen-
sis) *per præsentes committimus, & mandamus,*

vt eisdem Mariæ, & Beatrici, Monasterium prædictum educationis causa, etiamsi statuta dicti monasterij Apostolica authoritate forsan confirmata, inter alia nullam puellam in dictum monasterium educationis causa recipiendam, & admittendam esse disponant, dummodo ipsum monasteriom, puellas ex eadem causa recipere soleat, & illas actu retineat ingrediendi, & inibi donec nubere, aut habitum monachalem suscipere voluerint, degendi licentiam nostra Apostolica authoritate concedas, &c.

Quæritur, An illa clausula dummodo prædictum monasterium puellas ex eadem causa recipere soleat, & eas actu retineat, verificetur, eo quod in prædicto conuentu recepta fuit, & adhuc existit educationis causa, quædam filia serenissimi Portugalliæ Regis, cum quadam puella eam comitante. Secundo an dato, quod hoc exemplum non sufficiat, an maneat irrita dispensatio, eo quod in tali conuentu non datur consuetudo recipiendi dictas puellas educationis causa, vel an non obstanti tali clausula, possint prædictæ puellæ ingredi prædictum monasterium & religiosæ eas recipere educationis causa.

RESPONSIO AVTHORIS,
PRIMO QVÆSITO.

An illa clausula*, dummodo prædictũ monasterium puellas ex eadem causa recipere soleat, & eas actu retineat, *verificetur, eo quod in prædicto conuentu recepta fuit, & adhuc existit, quadam filia Serenissimi Portugallia Regis, cum quadam puella eam comitante?

2 RESpondi affirmatiuè. Ratio est, quia ad introducendam consuetudinem sufficiunt duo actus, vt cum multis docet Boella, Syluester, quos refert Suarez, *de legibus lib. 7. cap. 10. n. 3.* sed in prædicto conuentu recepta fuit filia Regis, & alia puella eius socia, & adhuc retinentur; ergo iam verificata est clausula, dummodo prædictum monasterium puellas ex eadem causa recipere soleat, & eas actu retineat.

3 Confirmatur, quia Pontifex non postulat in hac bulla rigorosam consuetudinem, sed quandam assuefactionem, quæ explicatur per illud verbum, soleant, sed hæc assuefactio est quid minus consuetudine, vt notauit Suarez de legibus, *lib 7. cap. 10. n. 3.* ergo illud exemplum filiæ Regis, & eius sociæ, sufficit ad verificandam clausulam huius dispensationis Pontificiæ hanc assuefactionem postulantem.

4 Nec obstat si dicas, filiam Regis posse libere ingredi monasterium propter suam dignitatem, & celsitudinem, & Pontifex non videtur loqui de illa, sed de aliis puellis, quæ non sunt de sanguine Regio. Respondetur namque quod quamuis probabile sit, quod præceptum clausuræ monialium non comprehendat filias regum, vt docet cum Sanchez, & aliis Pelizarius, *tract. 10. cap. 5. n. 165.* Attamen contrarium etiam est probabile, vt docet cum aliis Bonac. *q. 4. de clausura, p. 14.* Ergo stando in hac Bonacinæ sententia, tam prohibitũ est filiabus regum ingredi monialium monasteria educationis causa, quam aliis puellis: ergo cum hæc filia regis, & alia eius socia ingrederentur hoc monasterium educationis causa, & adhuc ibi retineantur, optimè probabiliter saluatur dispensationis Pontificiæ clausula, *dummodo prædictum monasterium puellas ex eadem causa recipere soleat, & eas actu retineat.*

RESPONSIO AVTHORIS,
SECVNDO QVÆSITO.

An dato quod hoc exemplum non sufficiat, maneat irrita dispensatio, eo quod in tali conuentu non datur consuetudo recipiendi dictas puellas educationis causa, vel an non obstante tali clausula; possint prædictæ puellæ ingredi prædictum monasterium, & religiosæ eas recipere educationis causa?

5 HVic quæsito difficilior est responsio, quam illa clausula, *dummodo soleant eas ex eadem causa recipere*, videtur importare formam, & conditionem; ergo non obseruata dicta forma, & conditione non posita non potest commissarius dispensare.

6 Verum ego existimo, in hoc casu contrarium dicendum esse, ad cuius probationem supponendum est, illa verba, *dummodo ipsum monasterium puellas ex eadem causa recipere soleat, & eas actu retineat*, non facere conditionem, sed modum; quia faciunt idem sensum ac ista dictio, *dummodo*, sed hæc dictio, *dummodo*, quando iungitur actui perfecto, vt do tibi hoc, dummodo hoc facias, non facit conditionem, sed modum, vt docet cum Rebuff. Tiraq. Mol. Sanch. *de matrimon. lib. 5. d. 33. n. 2.* Lezan. *verbo dictio n. 16.* ergo cum illa clausula, *dummodo ipsũ monasterium puellas ex eadem causa recipere soleat, & eas actu retineat*, iungatur actui perfecto, scilicet *verbo, committimus, & mandamus*, licentiam authoritate nostra Apostolica arbitrio tuo concedas, sequitur quod non sit conditio, sed modus.

7 Nec obstat quod Pontifex postulet illam qualitatem, & solemnitatem in ipsomet actu, & rei effectione; siquidem cum non addat clausulam irritantem, *& non aliter*, non est conditio, aut clausula substantialis, sed accidentalis, & modalis, vt cum multis probat Suar. *de legib lib 5. c. 32. n. 3.* Vbi refert exemplum de iuramento à iudicibus dando in principio libri iuxta *l rem non nouam. C. de iudiciis*, quod in ipso actu postulatur, & tamen licet omittatur, actus est validus, vt ibi Glossa vltima notat, & Suarez ibi, & in simili casu resoluit Surdus, *tom 4 consilio 482. n. 9.*

Nec obstat, quod in eodem actu det Pontifex primitus iurisdictionem, seruata tali forma, per quod videtur, quod actus factus sine tali forma erit nullus, etiamsi non addatur speciale verbũ *irritans*, vt vult Suar. *de legib. l. 5. c. 31. n. 8. & 9.* Nam huic obiectioni respondeo cum eodem Suar. *de legib cap 8 cap. 31. n. 4.* quod hæc doctrina intelligitur quando talis qualitas postulatur vt necessaria tali actui; Atqui ad educandas puellas in quodam conuentu non est necesse, quod in tali conuentu sit consuetudo eas ibi educandi, siquidem hoc non est necessarium ex iure naturæ, nec positiuo, vt ex se patet; ergo dicendum est cum eodem Suario *supra*, quod talis conditio, etiamsi postuletur in commissione iurisdictionis, quam committit Vicario Generali, non sit substantialis, sed tantum modalis: his suppositis,

Probatur

Probatur nostra resolutio primo. Quando clau-
8 sula, quæ in bulla apponitur tantum est modus,
& non conditio, dispensatio facta sine tali modo
valet, vt docet Suarez, *de legibus lib.8. cap.15.n.3.*
Sed hæc clausula in hac bulla tantum est modus,
& non conditio: ergo etiamsi non verificetur dis-
pensatio valet. Secundo probatur. Quia modus
contrarius substantiæ dispensationis, aut contra-
ctus, non illos annullat, vt tenet Barr. Castro, Sali-
cetus, Alberic. Imola, Soto, & alij, quos refert
9 Sanchez, *lib.5. de matrim. d.19 n.4.* Imo talis mo-
dus habetur tanquam non adiectus, vt tenent
Vetuacius, Tabiena, Ledesma, quos refert Sanch.
vbi suprà; sed hic modus, dummodo prædictum
monasterium puellas ex eadem causa recipere so-
leat, & eos actu retineat, est contrarius substan-
tiæ dispensationis in lege per quam prædictis mo-
nialibus prohibetur habere tales puellas educa-
tionis causa; siquidem si tales moniales habent le-
10 gem in viridi obseruantia non recipiendi puellas
educationis causa ante decimum quintum annum,
In qua dispensat Pontifex in eadem bulla, non pos-
sunt habere consuetudinem eas recipiendi educa-
tionis causa quia iam talis consuetudo, si extaret
derogat legem: ergo talis modus habetur tan-
quam non adiectus.

Deinde dato quod talis clausula non fuisset mo-
dus, sed rigorosa conditio, adhuc existimo, quod
moniales possunt vti dicta bulla absque eo quód
verificetur talis conditio: quod sic probo. Quia
11 illa conditio est impossibilis de facto, quia si tales
moniales habent legem in viridi obseruantia, non
recipiẽdi tales puellas educationis causa, est de fa-
cto impossibile habere consuetudinẽ eas recipien-
di siquidem admissa tali consuetudine, iam abro-
garetur lex, vt est certũ apud Doctores, & non in-
digerent dictæ moniales dispẽsatione legis ad reci-
piendas tales puellas educationis causa: ergo si Pō-
tifex in eadem bulla dispensat in lege, quã habent
prædictæ moniales non admittendi puellas educa-
tionis causa, conditio addita, dummodo soleant eas
recipere, est impossibilis de facto; sed cõditio im-
possibilis de facto, non annullat dispositionẽ vlti-
mæ voluntatis, iuxta quam debet commensurari
dispensatio Pontificis, vt docet Suar. *de legib. lib.8.*
12 *cap 13 n.3.* Imo habetur tanquam non apposita, vt
cum Eman. de Costa, & aliis docet Mol. *de iust. t.1.*
tr 2. d. 206 n.9. & probatur *ex l. si quis ita instituitus*
ff. de cond instit. ergo cum talis conditio sit impos-
sibilis de facto, siquidem impossibile est de facto
est cõiungere legem in viridi obseruantia non re-
cipiendi tales puellas educationis causa, cum con-
suetudine eas recipiendi, habetur talis conditio vt
non apposita, vt in testamentis, & vltimis volun-
tatibus; siquidem vt ait Suar. *suprà*, eodem modo
philosophandum est in conditionibus bullarum
Pontificũ, quã in testamẽtis & vltimis volũtatibus.
13 Confirmatur, quia Pontifex per dictam bullam
dispensauit in dicta lege non recipiendi puellas
educationis causa: ergo in tali dispensatione non
intentauit ponere conditionem habendi consue-
tudinem illas recipiendi Patet consequentia, quia
dispensatio non potest obligare ad actum contra-
rium illi, in quo fit dispensatio, vt docet Suar *de le-*
14 *gib lib.6.c.11.n.3.* Atqui in hoc casu, si talis cõditio
haberetur vt apposita, dispensatio obligaret ad
actum contrarium illi, in quo fit dispensatio; si qui-
dem obligaret ad hoc, quod haberent consuetudi-
nem recipiẽdi puellas educationis causa, contra le-
gem inuiolabilem illas non recipiendi: ergo talis
clausula habetur tanquam non apposita; siquidem
non est præsumendum Pontificem voluisse, & no-
luisse concedere dispensationem; nam si tale quid
præsumeretur, Pontifex esset sibi ipsi contrarius, &
se ipsum corrigeret in instanti, quod non est dicẽ- 15
dum, nec verosimile, iuxta, *l. præcipimus in princip.*
C. de appell. l. cum hic status §.1. in fine ff. de donatio.
inter virum & vxorem: Et clausula illa, vt vitetur
contrarietas solet naturam suam mutare, vt prob.
Curt. sen. *in consil. 43.* testatur Aug *Col pen. in fin.*
ver. & primo, vbi vult, quod potius sit superflua,
quam quod correctionem inducat, Paris, *consil 40.*
n 35. verba, & etiam quia per dictam clausulam, Si-
man. *de Coniect. vltim. volunt l.3 interpr. 3. dubit 4.*
colum 3 n.29. Surdus, *in consiliis consil. 362. n.15.*

Tum quia quælibet dispositio, ita interpretan- 16
da est, vt vitetur contrarietas, Rota, *1. p. decis. 163.*
d 14. Et vt euitetur subita correctio, *l. non ad ea,*
ff. de condit. & demonstr. Alciatus *de præsumpt. regu-*
la 3. præsumpt. 28. Tum quia præsumptio validita- 17
tis actus fortior, & efficacior est cæteris præsump-
tionibus, vt cum multis legibus, & doctoribus la-
te probat Rota, *in nouissimis decisionibus 2. p. deci-*
sione 26. Alciatus, *de præsumption. regul. 3 præsumpt.*
44 n.1. Tum quia Clausula in fine dispositionis,
non refertur ad capita præcedentia, quæ tali rela-
tione fierent inualida, *l. cum vulgari, ff. de dote* 18
præleg. l. talis scriptura, & ibi Bartol. *de l.1.* Ceual-
los, *in practicis quæstionibus q.928 n.152.* Sed sic est,
quod talis clausula, si referretur ad dispensatio-
nem antecedentem in lege de non recipiendi puel-
las educationis causa, irritaret talem dispensatio-
nem, siquidem erat impossibile habere legem in
viridi obseruantia non recipiendi tales puellas; er-
go talis clausula non est referenda ad dispensatio-
nem, sed habenda est tanquam non apposita.

Secundo probatur. Quia quando constat Ponti- 19
ficem voluisse dispensare, vel commisisse commis-
sionem dispensationis alicui, error notarij præter
mandantis intentionem non annullat dispensatio-
nem, vel commissionem, sed habetur, vt quid de
materiali respectu dispensationis, vt cum Sanchez
& aliis docet Laiman, *lib. 1. tract. 4 cap. 22 n 17.* In
quouis namque rescripto, & aiunt prædicti Do- 20
ctores, intentio potius, quam verba attendenda est,
neque enim, vt ipsi aiunt, decet, vt huiusmodi in-
uoluntarius error veritatis intentioni aliquid de-
roget; atqui dicta clausula fuit apposita errore no-
tarij, siquidem non est præsumendum Pontificem
dispensasse in lege cum clausula de facto impossi-
bili, & contraria eidem dispensationi: ergo cum
constet Pontificem voluisse dispensare, & de facto
dispensasse in lege, quæ prædictis monialibus pro-
hibebat recipere puellas educationis causa, clau-
sula quam addidit per errorem notarius, habet se
de materiali, & præter mandantis intentionem, ac
per consequens habenda est tanquã non apposita.

Confirmatur primo quia non sunt æstimanda 21
verba, quæ solita sunt apponi ex stilo, & con-
suetudine notariorum, sed solum attendendum
est ad intentionẽm concedentis, vt cum Bartol.
notauit Manrica; *lib. 2. tit. 9. tom. 1. num. 3.* Et
cum Alciato, Tiraquello, & aliis communiter,
Ceuallus *in practicis quæstionibus q. 179. num. 1.* 22
Nam veritas potius, quam scriptura percipi debet,
vt dicitur, *in l plus valet quod agitur*, sed sic est, quod
talis clausula solet apponi ex stilo, & consuetudine
notariorum in similibus concessionibus; ergo

cum constet de mente Pontificis, qui voluit dis-
pensare in dicta lege, non est æstimanda hæc · lau-
sula, quæ solet apponi in omnibus rescriptis hu-
ius qualitatis.

23 Confirmatur 2. quia quando clausula apposita
in dispositione non potest de facto personis sub-
stitutis conuenire, intelligitur fuisse appositam
non de mente disponentis, sed ex notarij consue-
tudine, vt cum Socin Paris. notauit Surdus, *to.*
2. *consil.* 236. *n.* 48. ac per consequens, non an-
nullat dispensationem, vt manet probatum; sed
sic est, quod ista clausula non potest de facto
conuenire tali conuentui monialium, siquidem si
habent legem non recipiendi puellas educationis
causa, non possunt habere consuetudinem eas re-
cipiendi: ergo talis clausula habetur tanquam non
adiecta.

24 Tandem probatur, quia clausula accessoria non
alterat naturam principalis dispositionis, *Clemens.*
1. *de prabend.* Abbas, Decius, Craueta, Nata, &
alij quos refert, & sequitur Surdus, *tom.* 1. *consi-
lio* 45. *n.*6. Sed hæc clausula est accessoria dispen-
sationi in *lege de non recipiendis puellis educatio-
nis causa*, quæ dispensatio fuit simpliciter po-
sita in narratiua; ergo non debet alterare eandem
dispositionem specialiter quando principalis dis-
positio compatitur cum iuris dispositione in quo
casu non est inducenda correctio, nec ab ipso iure
recedendum, vt cum Ripal. notauit Surdus, *tom.*
2. *consil.* 265. *n.* 33. Ergo cum principalis dispo-
sitio sit conformis iuri communi, iuxta quem pos-
sunt recipi puellæ educationis causa in conuenti-
bus monialium, vt notauit Pelizarius, *tract.* 10.
cap. 4. *n.* 176. & patet ex decreto sacræ Congre-
gationis, quod ibi refert Pelizarius, bene sequi-
tur, quod non sit æstimanda talis clausula, nec
corrigendam principalem dispositionem, sed quod
possint admitti prædictæ puellæ educationis cau-
sa, & sic factum fuit anno Domini 1658. in nostro
Conuentu S. Theresiæ Vlissiponensi.

CONSVLTVM XXV.

*De ordinatione ante legitimam ætatem cu-
iusdam regularis innixi priuilegio
Benedicti III. & aliis concessis
sua religioni.*

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Regularis qui ordinatus fuit 22. anno ætatis sua ordine presbyteratus, si casus est occultus, potest absque scrupulo ministrare in sacris.*
3 *Regulares ante Tridentinum poterant recipere ordinem presbyteratus anno 22. sua ætatis ex priuilegio Benedicti III.*
4 *Prælati regulares possunt dispensare cum suis subditis, vt anno 22. sua ætatis suscipiant ordinem presbyteratus.*
5 *Regulares possunt vti in foro conscientia suis priuilegiis contrariis Tridentino.*
6 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
7 *Omnia oracula vsque ad Gregorium 15. sunt confirmata per bullam.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVIDAM Regularis, cum tantum haberet 1
vigesimum secondum ætatis annum, inni-
xus priuilegio Benedicti III. qui concessit Benedi-
ctinis Vallesoleti, posse in ætate 22. annorum ad
ordinem presbyteratus promoueri, vt testatur
Crus *in epitome lib.* 2. *cap.* 3. *dub.* 6 manifestauit
suis prælatis, se habere legitimam ætatem ad or-
dinem presbyteratus, quo supposito faciliter con-
secutus fuit demissorias à suo Prouinciali ad ordi-
nem presbyteratus, & de facto ordinatus fuit
prædicto ordine, postea cum iam primam missam
esset celebraturus, incidit in vehementem scrupu-
lum, an suspensus esset, & licite posset ministrare
in sacris, & his agitatus scrupulis,

Quæsiuit à me, an posset tuta conscientia mi-
nistrare in ordinibus sacris susceptis, etiam ante-
quàm adimpleat ætatem in Tridentino ad ordi-
nem presbyteratus requisitam?

RESPONSIO AVTHORIS.

RESpondi, quod cum casus sit omnino oc-
cultus, vt suppono, prædictum religiosum
tute posse absque scrupulo ministrare in sacris,
non obstante quod non habet ætatem requisitam 2
in Tridentino ad ordinem presbyteratus. Ratio
est, quia Regulares ante Tridentinum poterant 3
recipere ordinem presbyteratus in ætate 22. an-
norum ex priuilegio, *supra relato Benedicti*, III. & 4
eorum prælati poterant cum eis dispensare, vt in
ætate 22. annorum reciperent prædictum ordinem
presbyteratus, *ex priuilegio Innocentij VIII. &* 5
Iulij II. Vt latius dixi in nostro directorio Re-
gularium, 1. *p. tract.* 2. *d.* 1. *n* 63. Sed regulares
possunt in foro conscientiæ vti suis priuilegiis
contrariis Tridentino, ex priuilegio Pij V. quam
concessionem à se reuocatam iterum innouauit
Gregorius XIII. per viuæ vocis oraculum, vt
testatur Amicus, *de ordine d.* 25. *sect.* 4. *n.* 48. er-
go iste religiosus optime potuit vti prædicto *pri-
uilegio Benedicti* III. in foro conscientiæ ad reci-
piendum ordinem presbyteratus in ætate 22. an-
norum, non obstante reuocatione Tridentini *sess.*
25. *de reformatione cap.* 12. Ergo cum iam de facto
vsus sit prædicto priuilegio suscipiendo ordinem
presbyteratus in ætate 22. annorum, optime po-
test sine scrupulo ministrare in sacris, cum aliàs
casus sit occultus. Et hanc resolutionem debent
tenere à fortiori omnes DD. qui dicunt, Regu-
lares posse in foro conscientiæ vti suis priuilegiis
contrariis Tridentino, vt sunt Veiga, Henriquez,
Beja, & alij, quos refert Diana, 2. *p. tract.* 2. *re-
sol.* 59. Alias inconsequenter loquentur, vt ad-
uertit Portel, *in dubiis regularibus verbo priuile-
gium, n.* 164.

Nec obstat si dicas cum Decastillo, *de ordine* 6
tract. 6. *dub* 21. *disp.* 1. De hoc priuilegio non pos-
se dari vsum in foro interno, quin detur in foro
externo; Nam prælati regulares debent in de-
missoriis ferre testimonium de legitima ætate,
iuxta Tridentinum, quod tamen salua veritate
facere non possunt, si subditus re ipsa non habeat
legitimam ætatem, iuxta Tridentinum: Non
obstat inquam; Responderet namque cum Ami-
co, *suprà, n.* 48. Hoc fieri posse, si prælatus non
exprimat

exprimat in demissoriis ætatem, sed solum dicat, ordinandum habere legitimam ætatem. Et idem possunt religiosi facere respectu suorum prælatorum, dicendo se habere legitimam ætatem, hoc est, secundum priuilegium Benedicti III. quod refert Crus, *in Epitome lib. 2. c. 3. dub. 6.* vt de facto fecit iste Religiosus.

7 Nec obstat si dicas, concessionem illam Pij V. postea à Gregorio XIII. confirmatam, qua regularibus concedebat posse vti suis priuilegiis contrariis Tridentino in foro conscientiæ, hodie non videri posse sustineri; nam cum fuerit viuæ vocis oraculum, iam est reuocatum, non solum à Gregorio XV. sed etiam ab Vrbano VIII. *in generali oraculorum reuocatione.* Respondetur namque, omnia oracula vsque ad Gregorium XV. fuisse confirmata per bullam ab eodem Gregorio XV. ex certa scientia, vt latè probat Vidal, in *Arca vitali tit. de iurisdictione inquisitione 4. n. 15.* ac per consequens, non censeri reuocata per illas generales reuocationes Gregorij XV. & Vrbani VIII. vt cum multis latè probat Vidal, *loco citato*, & ego ipse, cum aliis, *in nostro Directorio Regularium p. 1. tract. 2. d. 1. sect. 2. §. 1. n. 63. & sequentibus.*

CONSVLTVM XXVI.

De Regiis tributis, an possint occulte sine peccato mortali, & onere restitutionis defraudari?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Fraudantes vectigalia & tributa iusta non peccant mortaliter, nec tenentur ad restitutionem.*
3 *Nemo tenetur soluere aliquod tributum iustum, si tale tributum ab eo non petatur.*
4 *Leges Tributorum non obligant ad non occultandum debitum, nec ad declarandum contractum fundantem debitum tributi.*
5 *Leges solum obligant ad soluenda tributa, si exactor ea petat, vel ad non decipiendum illum, si interroget cum iuramento.*
6 *Tributa ita recipiantur à republica, vt exacta soluantur.*
7 *Decima regia in Lusitania quomodo intelligantur, & sint à populo recepta.*
8 *Lex pœnalis pura aut mixta non obligat in conscientia, nisi id expresse declaret legislator.*
9 *Leges quæ imponunt gabellas, tributa, & decimas, sunt pure pœnales, aut mixtæ.*
10 *Quædam aduertentia proponitur.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVIDAM homo habebat quasdam proprietates, quas aliis commodabat, & vt decimam Regi integram non solueret, hac simulatione vtebatur. Faciebat scripturam commodati minori pretio cum commodatario, & postea commodatarius ei per aliam scripturam faciebat aliam obligationem debiti, in qua continebatur residuum commodati. Veniebat exactor decimarum, quærebat scripturas commodati, vt inde sciret quantitatem decimæ soluendæ de prædictis prædiis, dabant ei scripturam, in qua solum erat dimidium pretij, quo erant prædicta prædia commodata, & exactores existimantes nullam simulationem ibi esse, nec inquirentes de alia scriptura anteriori, iuxta prædictam summam ab eo decimam postulabant.

Quæritur, an talis homo vtendo hac simulatione, & medietatem decimarum illorum proprietatum hac simulatione defraudando, peccasset mortaliter, & teneatur ad restitutionem?

RESPONSIO AVTHORIS.

REspondi, nec peccasse mortaliter, nec teneri ad restitutionem. Ratio est, quia probabile est fraudantes vectigalia, & tributa regia iusta non peccare mortaliter, nec teneri ad restitutionem, vt cum Lessio, Bonacina, Nauarro, docet Duardus, quem refert, & sequitur Diana, 2
1. p. tract. 10. resol. 19. sed huiusmodi decimæ in Lusitania, de quibus est sermo in præsenti, sunt quoddam regium tributum, & vectigal à rege institutum, præter decimam Deo debitam: ergo talis homo fraudando tale decimarum tributum, nec peccauit mortaliter, nec tenetur ad restitutionem.

Secundo probatur, quia est opinio probabilis, quod nemo tenetur soluere aliquod tributum iustum, nec tenetur ad restitutionem, si 3
tale tributum ab eo non petatur, & quod quisque potest occultare titulum fundantem debitum tributi, ad hoc vt ab eo non petatur, vt 4
abscondere merces, facere scripturas simulatas, & vti aliis simulationibus ad fugiendum solutionem tributi, vt docent Soto, Angelus, Veiga, Parladorus, Tabiena, Archidiaconus, Raimundus, Panormitanus, quos refert, & sequitur, Thomas Hurtadus, *tom. 2. tract. 8. cap. 1. resol. 9. a..... n. 175.* & vt probabile docet Sanch. *in consiliis lib. 2. cap. 3. dub. 0. n. 5.* Sed hic homo nihil aliud fecit, nisi occultare titulum, ex quo tantam decimam debebat: ergo nec peccauit mortaliter, nec tenetur ad restitutionem.

Confirmatur, & declaratur. Quia leges tri- 5
butorum non obligant ad non occultandum debitum, nec ad declarandum contractum, aut vectationem mercium, aut aliam similem actionem fundantem debitum tributi, quin potius nec obligant ad non occultandum simile debitum, seu fundamentum eius, ac proinde non est contra iustitiam occulte, vel palliate venditionem facere, ne gabella petatur, ac denique so- 6
lum obligant huiusmodi leges ad soluenda hæc tributa, si exactor, seu publicanus occurrat, & petat, vel ad summam ad non decipiendam illam, si interroget cum iuramento, vt docent Nauarrus, Angelus, Tabiena, Medina, Henriquez, Soto, Socinas, quos refert Suarez, *de legibus lib. 5. cap. 18. n. 2.* & vt probabile docet Sanchez, *in consiliis* loquens de omnibus tributis, *lib. 2. cap. 3. dub. 10. n. 5.* & quando tributum est nouum, idem docet cum Caietano, Saa, Petro Nauarra, Molina, Fragosus, *p. 1. lib. 3. d. 8. n. 20.* Sed hic homo solum occultauit contractum fundantem debitum tributi, nec ab exactore in-

terrogatur de maiori debito. & alias tributum est nouum, ergo neque peccauit, nec tenetur ad restitutionem de fraudando decimam, nec vtendo illa simulatione.

Tertio probatur ratione quia tributa, & deci-
7 mæ, etsi iustissimæ sint, ita recipiantur à republica, vt exactæ, & postulatæ soluantur, & quod si debitores ab eis se possint excusare non teneantur se ipsos offerre exactoribus, & publicanis; ergo cum publicani, & exactores ab hoc homine solum illud debitum, quod ille palliatum habebat in illis scripturis peterent, nec maiorem facerent diligentiam, quam efficere optime poterant ex scripturis antiquis, sequitur quod talis homo, nec peccauit mortaliter, nec tenetur ad restitutionem defraudando prædictam decimam illa simulatione.

Confirmatur primo: quia decima in hoc Lusi-
8 taniæ regno, ita est introducta, quod vnusquisque soluit non rigorosam decimam, sed ex maiori parte suorum redditūum, siquidem videmus, quod nemo soluit in rigore pro rata suorum redditūum sed ad arbitrium iudicum taxantium decimam, & ex confessione conductorum, imo ipse Rex optime norit neminē integram soluere decimam, sed ad summum dimidiam, & tamen tacet, & tolerat; ergo cū hoc fere omnes efficiāt, non est cur hunc hominem hac simulatione vtentē non excusemus.

Confirmatur 2. quia satis probabile est, quod lex
9 pœnalis pura, aut mixta non obligat in conscientia, nisi id expresse declaret legislator, vt docet Villalobos, *to.1. tract.2. dif.22. n* 6. Nauarr. Gomes, Ioannes Andreas, Ceuallo, Decius, Angelus, Tabiena, Valent. Salas, quos refert, & sequitur Thomas Hurt. *tom.2. tr.8. cap.1 resol.9. n.*183. sed leges, quæ imperant soluere gabellas, tributa, & decimas
10 sunt leges pœnales puræ, aut mixtæ; ergo nemo tenetur in conscientia soluere tributum, gabellam, vel decimam, nisi ab eo petatur; & potest vnusquisque optime vti omni simulatione, vel palliatione ad non soluendum quodcumque tributum, etsi iustissimum sit; ergo hic homo vtendo tali simulatione ad non soluendam integram decimam tutus est in conscientia.

Aduerte tamen quod si à tali homine interre-
11 getur cum iuramento, an maiori pretio illæ proprietates sint conductæ, quam continetur in instrumento, tenetur dicere veritatem, nam tunc tenetur respondere iuxta mentem iudicis interrogantis, vt bene notauit Sanchez, *lib.2. consiliorum, cap.3. dub* 10 *n.5*. Caiet. Sà Nauartus, Molin. & alij, quos refert, & sequitur Fragosus, 1. *part. lib.3 disp.*820. *& alij.*

CONSVLTVM XXVII.

De quodam abbate non residente ob litigium sua Ecclesia, an teneatur restituere pro rata non residentia?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Parochus, etsi beneficium sit litigiosum tenetur residere.*
3 *Parochus potest ab Ecclesia abesse, si eius absentia necessaria fuerit ad occurrendum litigio super ius eiusdem beneficij.*
4 *Ad hoc non requiritur licentia Ordinarij.*
5 *Parochus qui non residuit absque aliqua causa approbata ab Ordinario, & de eius licentia vltra duos menses, tenetur restituere fructus beneficij pro rata absentia, ante sententiam iudicis*
6 *Solum tenetur restituere fructus correspondentes residentia.*
7 *Pars fructuum correspondens residentia est æqualis parti correspondenti recitationi diuini officij.*
8 *Quæ sit pars fructuum correspondens recitationi Diuini officij.*
9 *Abbas qui ex legitima causa de licentia Episcopi absfuit ab Ecclesia, facit fructus suos etsi non habuerit licentiam in scriptis Episcopi.*
10 *Quomodo sint computandi fructus debiti ob defectum residentia.*
11 *In eis non potest dari compositio per bullam cruciata.*
12 *In parte fructuum, quæ restituenda est ob defectum culpabilem recitationis, potest dari compositio per bullam cruciata.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVIDAM Abbas erat in possessione cuiusdam Abbatiæ, in qua illi motum est litigium. 1
Ipse vt litigio occurreret desiuit per aliquod tempus residentiæ eiusdem abbatiæ.

Quæritur an teneatur fructus, vel partem illorum restituere, & si solum tenetur partem fructuum restituere, ad quam partem teneatur?

RESPONSIO AVTHORIS.

SVpponο talem Abbatem possidentem, etsi 2
beneficium sit litigiosum, teneri residere, & officium diuinum recitare. Ita Bonacina *de tractatibus variis d.5 p.5. num* 12. Palaus, *tract.7. d.2. p.1. §.2. n.* 13. contra Veigam, Rodriguez, & Ceuallos, quos refert *ibi* Palaus. hoc supposito,

Respondi talem Abbatem posse ab Ecclesia ab-
esse, si eius absentia necessaria fuerit ab occur- 3
rendum litigio super ius eiusdem beneficij, absque eo quod teneatur restituere fructus dictæ abbatiæ, vel partem illorum. Ita habetur, *cap ex
p. de clericis non residentibus*, & *cap. cum non de-* 4
ceat de electione, & ita decidit Rota coram Seraphino 4. Maij 1584. Et ad hoc non requiritur licentia Ordinarij. Ita Garcias, quem refert Bonacina, *suprà.*

Quod si prædictus abbas omisit residere abs- 5
que alia causa iusta, & probata ab Ordinario, & de eius licentia vltra duos menses, qui à iure ei conceduntur, tenetur restituere fructus pro rata absentiæ. Ita cum Vasquio, Palaus *tract.* 13. *d.5. p 3. n.4.* & alij communiter, & hoc etiam ante iudicis sententiam, quidquid dicant Nauarr. Laiman, quos refert Bonac. *suprà p 4. n.7.*

An autem debeat restituere omnes fructus cor- 6
respondentes tempori, quo culpabiliter omisit residere? Respondeo, solum teneri restituere fructus correspondentes residentiæ, ita Posseuinus, *de officio parochi, cap.* 1. *num.* 35. Barbosa *de potestate*

Episcopi

Episcopi 3. p. allegat. 43. *n.*101. Bonacina, *suprà p 4 num.*5. & cum Vasquio, Palaus, *tract.*13. *d.* 5. *p.*3.*n.*4. Bauni, *de beneficiis*, *d.*14. *q.* 3. *lit.* B, *fol. mihi* 462. Ratio est, quia parochus, etiam absens potest exercere plura officia necessaria suæ parochiæ, vt notauit Palaus, *tract.*7.*d.*2.*p.*7.*num.*9. ergo solum fructus correspondentes absentiæ debet restituere.

Quæ autem sit hæc pars fructuum correspondens absentiæ, seu residentiæ? variant Doctores. Palaus, *tract.*7.*d.*2.*p.*7.*n.*9. ait, quod cum tot sint obligationes parochi, vltra residentiam, vix relinquitur pars aliqua, quæ ob omissum officium in loco beneficij restitui debeat. Et Bauni de *Beneficiis d.*14.*q.*9. *lit.* B, *fol. mihi* 462. ait, quod in vsu nunquam fuit, sic quod Tridentinum *sess.* 23. *cap.* 1. præcipit, curatos nempe, fructus absentiæ suæ culpabili correspondentes non facere, sed teneri eos in conscientia: etiam nulla declaratione secuta iudicis reddere, non puto cum eo rigore receptum esse, maxime si per eorum ab-
7 sentiam Ecclesia damnum nullum sit passa, quia illis Vicarius cum authoritate interim dum absent est propositus Laiman, *lib.* 4.*tract.* 1. *cap.* 6. *n.* 6. hæc Bauni. Ergo si in opinione Palai, vix potest designari pars, quæ correspondeat absentiæ, & decretum Tridentini in hac parte, in opinione Bauni, & Laiman, non est receptum cum tanto rigore, meo videri, sufficiet pars, quæ correspondet omissioni recitationis diuini officij pro rata non residentiæ; ita vt quod si vltra duos menses sibi concessos à iure omisit residere absque causa iusta, & prælati licentia, restituat illam partem redditum, quæ correspondet omissioni recitationis D. officij. Ita cum Barbosa, & Posseuino, Bonacina, *tom.*1. *de tractatibus variis*, *d.*5. *p.*4. *num.*5.

8 Si tamen quæras, quæ pars fructuum correspondeat omissioni recitationis? Respondeo, Bonacinam existimare esse quartam partem, *d.* 1. *de horis canonicis*, *q.*5. *p.*3. *n.*2. Verum ego existimo, esse quintam partem. Ita cum multis Palaus, *tr.*7. *d.*2. *p* 7. *n.*9. Trullenc. *in cruciatam lib.* 3. *casu* 2. *n.*1. Vnde iuxta opinionem horum doctorum, quintam partem fructuum debet prædictus Abbas restituere pro defectu residentiæ.

9 Aduerte tamen, quod si prædictus Abbas habuit iustam, & legitimam causam absentiæ, si talis causa fuit approbata ab ordinario, etiamsi non habuerit licentiam in scriptis ad non residendum, facit prædictus Abbas omnes fructus suos in conscientia. Ita Lessius, *lib.* 2. *cap.*34 *dub.* 29. *n.*158. & cum Barbosa Moron. *responso* 67. *nu.* 49. *fol. mihi* 284.

10 Aduerte tandem, quod fructus, qui sunt restituendi ob defectum residentiæ, debere expendi in fabrica parochiæ, vel in eadem Ecclesia ornando, vel meliorando illam, vel distribuendi sunt inter pauperes eiusdem parochiæ: Ita cum
11 Garcia, & aliis Motonius, *Responso* 67.*n.*47. Palaus, *tract.*13.*d.*5.*p.*3.*n* 5. Et in hoc non potest dati compositio per bullam cruciatæ, vt docet cum Garcia, Motonius *ibi*, & cum aliis multis à se relatis Trullenc. *in cruciatam lib.* 3. *casu* 2. *n.*6. Secus dicendum est de illa parte fructuum, quæ restituenda est ob defectum culpabilem recitationis D. officij, quæ etiam est quinta pars: nam de his potest fieri compositio per bullam cruciatæ,
12 exhibendo pro qualibet bulla quatuor vigenas, seu duos regales, vnum pro commissario, & alterum pro fabrica Ecclesiæ. Ita cum multis Palaus, *tract.* 7.*d.*2.*p.*7.*n.* 9. Trullenc. *in cruciatam lib.* 3. *casu* 2. *n* 2. & 5. Dixi culpabilem, quia quoties parochus absque peccato omisit recitationem, non tenetur ad vllam restitutionem: Ita communiter Doctores.

CONSVLTVM XXVIII.

De voto pœnali non habendi pollutionem cum certa circumstantia.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*

2 *Quando est dubium de materia ad quam se extendit votum, attendenda est intentio voventis.*

3 *In materia pœnali, benignior pars amplectenda est.*

4 *Religiosus qui fecit soluere sæcularem, in aliquorum sententia non tenetur exprimere in confessione suum votum, si in se non habuit pollutionem.*

5 *Religiosus ex voto castitatis tenetur vitare omnem actum turpem in se, & in alio.*

6 *Qui fecit votum non habendi pollutionem cum altero, non tenetur ex vi voti vitare omnem actum turpem in se, sed tantum pollutionem.*

7 *Quid si talis homo anceps sit de sua intentione in vouendo.*

8 *Dubitans de voto non tenetur ad votum.*

9 *Quid si vouens suspicetur, se votum cum tali extensione fecisse.*

10 *Votum conditionale, etiam posita conditione, potest commutari, vel dispensari à regularibus.*

11 *Idem dicendum est de voto pœnali.*

12 *Quid si votum sit in fauorem Ecclesiæ, vel tertiæ personæ.*

13 *Quæ obseruanda sint in dispensatione, vel commutatione horum votorum à regularibus, pro illorum recte dispensatione, vel commutatione.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVIDAM homo fecit votum non habendi pollutionem, cum quodam adolescente, 1
cum quo solebat eas habere, sub pœna dandi certam summam pecuniæ cuidam Ecclesiæ, vel pauperibus, successit quod fecit habere pollutionem huic adolescenti, sed ipse homo pollutionem in se ipso non habuit.

Quæsiuit à me, an fregerit suum votum, & teneatur dare summam pecuniæ promissam Ecclesiæ, vel pauperibus. Et in casu quo teneatur soluere dictam summam, an possit talis pœna per bullam cruciatæ commutari, vel dispensari à regularibus?

RESPONSIO AVTHORIS.

PRimo quæsito Respondi in primis attendendam esse intentionem vouentis, nam si ille habuit

habuit intentionem se obligandi tali pœnæ in casu, quo habuerit aliquem actum luxuriosum cum tali adolescente, certum est teneri ad pœnam faciendo eum pollutere. Verum si solum habuit intentionem se obligandi in casu, quo ipse habuerit pollutionem cum illo, tunc certum est, non incurrisse talem pœnam, cum talem pollutionem cum illo non habuerit. Si vero non constet de alia intentione, sed solum constet de voto non habendi pollutionem cum illo, tunc existimo, quod si in se ipso non habuit pollutionem, non fregisse votum, ac per consequens non teneri ad pœnam.

Ratio est, quia votum fecit non habendi pollutionem cum tali adolescente, & non, non habendi alios actus venereos cum illo, nam si talem intentionem haberet, non esset votum non habendi pollutionem cum illo, sed non habendi aliquem actum turpem cum illo; sed ille tan-
3 tum expressit pollutionem, & non alios actus turpes; ergo non habuit intentionem se obligandi, etiamsi alios actus turpes cum illo haberet, sed tantum, si pollutionem ex parte sua cum illo haberet; patet consequentia, quia cum simus in materia pœnali benignior pars amplectenda est, vt docent communiter Doctores.

Confirmatur, quia in opinione aliquorum Doctorum, Religiosus, qui fecit habere pol-
4 lutionem sæculari, absque eo quod ipse religiosus in se ipso illam haberet, non tenetur exprimere in confessione suum votum; siquidem suum votum solum erat non habendi pollutionem in se ipso, & non in altero, vt cum Caramuele, ait Diana, *tract.11.resol.27.* Tamburinus, *in methodo confessionis lib 2. cap.5. §.10 n.66.* Ergo à for-
5 tiori idem dicendum est in nostro casu. Patet consequentia; quia licet prædicta sententia non sit vera, sed falsissima, eo quod Religiosus ex voto castitatis tenetur vitare omnem tactum turpem in se, & in alio; attamen in nostro casu venit ad rem; Nam iste homo, non tenetur ex vi voti vitare omnem tactum turpem, etiam in se, sed tantum pollutionem cum illo, adolescente; ergo cum ipse non habuisset cum illo ex parte sua pollutionem, sed tantum eam illi causas-
6 set, non fregit votum, siquidem votum erat non habendi pollutionem in se ab illo adolescente excitatam, & non excitandi eam in ipso adolescente, nisi alias constet de alia intentione, quando vouit. Ita expresse Tamburinus explicans suam sententiam, prout testatur Tancred. *tom 2. tract.2 q 115. versu, nota etiam.*

Nec obstat, quod iste homo anceps sit, &
7 nesciat, an eius intentio se extenderit, non solum ad votum non habendi pollutionem cum tali adolescente, sed etiam nec habendi tactus turpes cum illo, nec & illum excitandi ad pollutionem. Non obstat inquam, nam eum dubitet, an se ad omnem tactum turpem vitandum se velit obligare, liber est ab obligatione voti; quia dubitans de voto non tenetur ad votum, vt tenent communiter DD. quos refert, & sequitur Tan-
8 cred. *suprà q 6.* Quod verum est, etsi vouens suspicatur se tale votum cum illa extensione fe-
9 cisse, vt docet Garcia, *de beneficiis tract.2. cap.2. n 23.* Laiman, Bardi, Sanchez, Diana, quos refert, & sequitur Tancred. *ibi.*

Sed dato, quod tale votum fuerit non excitandi meis tactibus, etiam pollutionem in illo adolescente, potest optime tale votum commutari, & dispensari, etiam postquam cum illo ha- 10
buit pollutionem. Ratio est quia hic, vel fuit vnum tantum votum dandi talem summam pecuniæ, casu quo talis homo cum illo adolescente habuisset pollutionem, in quo casu votum est conditionale, & posita pollutione transit in absolutum dandi talem pecuniam, vel fuere duo vota, vnum non habendi pollutionem, quod est absolutum, & alterum dandi tantam summam pauperibus, si illam habuisset, & quamuis primum votum, quoad actum præteritum iam non possit dispensari, cum pollutio iam fuerit habita, & votum sit violatum, potest tamen dispensari quoad futurum. Et idem dicendum est de voto dandi tantam summam, nam licet per positionem pollutionis transierit in absolutum, & obli- 11
get ad dandam talem summam, adhuc potest commutari, & dispensari, sicut alia vota absoluta. Ita Sanchez, *lib. 4. moralium cap. 56. num. 32.* debet tamen commutari in materia æquali. Ita Sanchez, *ibi.*

Nec obstat, quod tale votum fuerit in fauorem Ecclesiæ, vel tertiæ Personæ. Nam id non interest, vt cum multis resoluit Sanchez, *lib. 4. moralium, cap. 41. n 7. & sequentibus.* Imo addo, quod ad commutandum, vel dispensandum hoc votum, non est necesse quod persona, quæ 12
fecit prædictum votum, quando petit dispensationem voti, dicat se fecisse votum dandi certam eleemosynam, si habuisset pollutionem cum tali adolescente, sed sufficit, si dicat se fecisse votum 13
dandi certam summam pecuniæ tali Ecclesiæ, vel pauperibus, & quod vult in tali voto dispensari, vel commutare: nam habere, vel non habere pollutionem, solum fuit conditio, qua posita, votum transit in absolutum, & iam non dependet à dicta pollutione. Ita cum Sanchez, Laiman, & aliis Palaus, *d. 1. p. 18. num. 5.*

CONSVLTVM XXIX.

De abbatissa, an possit præcipere monialibus in virtute Spiritus sancti, & sub præcepto.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Abbatissa potest imponere præcepta obligantia ad mortale, si materia grauis sit in ordine ad regimen Monasterij.*
3 *Quæ erit materia grauis in hoc casu.*
4 *Abbatissa habet potestatem ciuilem, œconomicam, & domesticam.*
5 *Hæc potestas abbatissæ est subordinata prælato.*
6 *Tacita voluntas prælati est, vt talia præcepta non imponat, illo inconsulto, toti communitati.*
7 *Mulieris prudentia insufficiens est ad imponenda præcepta sub mortali toti communitati, inconsulto prælato.*
8 *Aliqui DD. negant abbatissam posse imponere præcepta sub mortali in ordine ad finem supernaturalem.*

9 *Contraria*

9 *Contraria sententia est satis probabilis.*
10 *Probatur ratione.*
11 *Abbatissa non est incapax potestatis spiritualis, ex concessione sedis Apostolicæ.*
12 *Abbatissa habet aliquam iurisdictionem concessam à confirmante regulam, & dimanantem à voto obedientiæ, saltem quoad punienda delicta monialium.*
13 *Hæc potestas in suo exercitio est subordinata superiori.*
14 *Hæc facultas in ferè omnibus monasteriis est coarctata, & sopita à superioribus.*
15 *Ponuntur aliqua argumenta in contrarium, & soluuntur.*
16 *Præceptum sub mortali impositum à quadam Abbatissa cuidam moniali fuit nullum; eo quod hæc potestas illi coarctata esset à superiore.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVÆDAM Abbatissa sciens certo quandam monialem non recitare, D. officium, ad quod tenebatur ex regula, præcepit ei in scriptis in virtute Spiritus sancti, & sub præcepto formali obedientiæ, vt diuinum officium recitaret.

Quæritur, an tale præceptum obligaret dictam monialem sub mortali?

RESPONSIO AVTHORIS.

2 IN primis suppono, Abbatissam, vel priorissam posse imponere præcepta obligantia ad mortale, si materia grauis sit, vel ad veniale, si materia leuis sit, in ordine ad regimen Monasterij, vt si præcipiat ne literas recipiant, aut donaria, ne loquantur cum sæcularibus, ne ad hortos, aut portas exeant, ne per crates Ecclesiæ sermones habeant cum sæcularibus; quæ præcepta, si ad meram reformationem; & ad regulæ obseruantiam maxime conducant, materia grauis erit, & obligabunt sub mortali, vt notat 3 Sanchez, *lib.6. in Decalogum, cap.1. n.17.* Ratio est quia Abbatissa habet ad minus potestatem ciuilem œconomicam, & domesticam non solum, qualem matres respectu filiorum, sed maiorem, siquidem illæ non habent talem potestatem per 4 regulam approbatam à sede Apostolica, vt Abbatissæ ad conseruandam familiam sibi subiectam in pace, & recto regimine; ergo potest imponere præcepta obligantia, ne pax communis corruat, ne regula dilabatur, ne obseruantia præceps fiat, eaque moniales ex vi subiectionis per votum obedientiæ solemne tenebuntur exequi, iuxta materiæ grauitatem.

Aduerte tamen hanc potestatem Abbatissæ sub-5 ordinatam esse prælato, qui plenam habet in monasterio iurisdictionem spiritualem: Vnde si prælatus inhibuerit abbatissæ, ne ipso inconsulto prædicta præcepta imponat, non potest Abbatissa talia præcepta, illo inconsulto imponere; Et hæc est 6 tacita, & virtualis voluntas prælati, vt toti communitati similia præcepta non imponat, eo inconsulto, vel non approbante, nisi aliter expresserit, siquidem id expedit ad bonum communitatis; mulieris enim prudentia insufficiens est ad im-7 ponendam obligationem sub mortali toti communitati suo præcepto, sicut non est sufficiens per se ad ferendam legem obligantem totam communitatem, nisi adiecto virorum sapientium consilio. Ita & bene Hurtado *de congrua sustentatione to.2. lib.6. resol.9. §.1. n.1026.*

Tota igitur difficultas est, an Abbatissa possit 8 alicui moniali in particulari imponere præceptum, non solum in ordine ad ciuilem, & politicam gubernationem domus, vt potest prætor alicuius ciuitatis, sed etiam in ordine ad finem spiritualem, vt est præceptum recitandi diuinum officium, quale fuit præceptum, quod imposuit hæc nostra abbatissa; vel præceptum ieiunandi in ieiuniis ordinis, vel Ecclesiæ, vel audiendi Missam diebus festis, &c. Et partem negantem tenet Sanchez, *lib.6. decalogi, cap.1. n.17.* Soto, *in 4 dist.20. q.1. art.4. col 7* Ludou. Lopez, *p.2 in tract. cap.1.* Barthol. de Ledesma, *in summa sacram.* Vbi de clauibus. *def.4 dub. vltimo* Martinus de Ledesma, *2.p 4.q vnica de clauibus def.5.* Henriq *lib.6. de pœnitentia, cap 2. n.3. & 4.* Siluester, *verbo Abbatissa, n.1.* Rodriguez, *tom.1 q.12 art.2. & q 15 art.1.* Portel, *in dubiis regularibus, verbo Abbatissa, n.1.* Valentia, *to 4 d.7. q.16. p.6.* Baldellus, *lib.5. d 6. con.1.* Sairus, *de claui lib.5 cap.10. n.26.* Merola, *tom.2. d.4. cap.4. n.126.* Villalobos, *tom.2. tract.25. def.3.* Diana, *p 5. tract.9. resol.16.* Tamburinus *de iure Abbatissarum d.12. q.3. & d 32. q.2. n 2.*

Verùm contrariam sententiam existimo satis probabilem. Ita Rodrig. *tom.3. summa, cap.3. n.10.* 9 retractans opinionem, quam alibi docuerat. Hieronymus Rodrig *resol.2. n.25.* Miranda, *tract. de monialibus q ... art.4.* Et esse in praxi sequendam dicit Villalobos, quamuis speculatiue ipse opinionem primam amplexetur. Salas *de legibus d.8. sect.19* Bellet. *Disquisit cleric. p.1. tit de discip. cleri, §.8 a... n.19.* Flores de Mena, *lib.1. variarum q.10. n 4.* Azor. *p.1. lib 3. cap.10. q.7.* Ledesma, *in summa. verbo Abbatissa n.4.* Corneio, *3.p. tract. de excommunicatione, d.24. dub.5 n 2.* Reginald. *in praxi lib.31. tract.2. n.25* Samuel Lambl. *verbo Abbatissa, n.2 & 4.* Castro Palao, *t.1 tr.3. d.1 p.23 n 18.* Hurt. *de sustentatione lib 6. to.2 resol.9. §.1. n 1031.*

Ratio fundamentalis est, quia moniales pro- 10 mittunt obedientiam Abbatissæ, non tanquam matri duntaxat, in regimine domestico, sed tanquam prælatæ, cuius munus approbatum est à sede Apostolica, iuxta regulam, quam profitentur ad regimen spirituale, & temporale gregis sibi commissi, in omnibus illis, quæ non repugnant sexui fœmineo; sed sexui fœmineo non repugnat potestas imponendi præcepta spiritualia, quando adest necessitas, & datur commissio superiorum, vt censetur indulta, eo ipso quod à superioribus confirmatur in officio abbatissatus; ergo Abbatissæ possunt imponere præcepta obligantia sub mortali in ordine ad finem spiritualem. Maior est certa; quia licet nemo ex vi voti simplicis, secluso priuilegio, & constitutione Apostolica, possit alterius se subiicere potestati, vt potestatem spiritualem possit in illum exercere, cum iam sit subiectus, quoad spiritualia Pontifici, & aliis superioribus Ecclesiasticis; poterit tamen id efficere, approbante, & consentiente principe; Atqui summus Pontifex, & Ecclesia approbat religionem particulari regula digestam, in qua emittitur votum solemne obedientiæ, secundùm perfectam regulam Abbatissæ, cuius officium instituit, & approbat, vt regat iuxta regulam quam profitentur moniales; ergo moniales

promittunt abbatissæ obedientiam, non tanquam matri duntaxat, in regimine domestico, sed tanquam prælatæ in ordine ad regimen spirituale: Minor vero, etiam liquet; quia ex eo talis potestas sexui fœmineo repugnatet quia Abbatissa esset incapax potestatis spiritualis; sed Abbatissa non est
11 incapax potestatis spiritualis ex commissione sedis Apostolicæ, licet alias sit incapax potestatis & prælationis ordinariæ spiritualis, vt patet *ex cap. dilecta de maiorit. & obedient.* vbi cum Panormitano, Innocentio, & aliis dicit Barbosa, quod qui negant potestatem spiritualem abbatissæ, loquuntur contra decisionem huius textus; ergo Abbatissæ possunt imponere præcepta obligantia sub mortali ad finem spiritualem.

12 Confirmatur, quia vt ait Sanch. *lib. 6. moralium, cap. 1. n. 17.* Abbatissa habet aliquam iurisdictionem concessam à confirmante regulam, saltem ad punienda delicta monialium; sed hæc legitima puniendi iurisdictio residens in abbatissa, spiritualis est, vt pote concessa à confirmante regulam, & dimanans à voto solemni obedientiæ, qua moniales se abbatissæ subdiderunt; ergo Abbatissa habet potestatem spiritualem concessam à confirmante regulam in ordine ad finem spiritualem; ergo potest imponere præcepta in ordine ad illum.

Aduerte tamen quod licet hæc potestas spiritualis ad imponenda præcepta sit commissa abbatissæ à superiore confirmante regulá, eo ipso quod
13 abbatissam confirmant. In suo tamen exercitio est subordinata superiori, qui potest illá coarctare, & dilatare, prout sibi placitum, & bene visum fuerit, vt bene notauit Hutt. *suprà, n.* 1048. Vnde cum ex consuetudine Abbatissæ non soleant in multis re-
14 ligionibus, specialiter in mea, imponere præcepta, non solum in materia spirituali sed etiam nec in ordine ad politicam gubernationem, sed id fiat à prælato, censetur huiusmodi potestas illis coarctata, & sopita à superioribus, ac per consequens non possunt illa vti, sine commissione prælati, vbi tamen fuerit in vsu, procul dubio obligabunt præcepta abbatissæ, non solum in materia graui politica, sed etiam in ordine ad finem supernaturalem.

15 Nec obstat si dicas cum aduersatiis, quod D. Thom *in 4 dist. 19 art. 1. q. 4.* dicit quod Abbatissa non habet in moniales iurisdictionem ordinariam, sed quasi ex commissione; ergo non habet propriam iurisdictionem spiritualem. Confirmatur, quia fœmina est incapax iurisdictionis spiritualis, saltem iure Ecclesiastico, iuxta *cap. noua de pœnit. & remiss.* Tum quia non decet quod sexui fœmineo ex sua natura ita prudentia destituto Ecclesia communicet potestatem spiritualem in ordine ad finem supernaturalem, sed sat est quod habeat potestatem ciuilem ad gubernandum monialium communitatem, in ordine ad pacem, & conseruationem domesticam, propter periculum habitandi ibi viros qui eas gubernent.

Non obstant hæc inquam: Respondetur namque D. Thomam solum ibi negare abbatissis prælationem ordinariam, non tamen ex commissione Pontificis, quam solum nos concedimus abbatissis. Ad confirmationem respondetur quod fœmina est incapax potestatis spiritualis ad gubernandum, quæ annexa est sacris ordinibus, & quæ est potestas clauium, non tamen est incapax potestatis spiritualis annexæ officio, & muneri instituto ab Ecclesia; quia eo ipso quod mulier confirmata est in præfato officio, conceditur ei potestas spiritualis ad dirigendum subditos tali officio, non solum quoad ciuilia, sed etiam quoad spiritualia, & Ecclesiastica.

Ad vltimam instantiam respondetur quod sicut decet mulieri habere munus, ac officium ab Ecclesia institutum, ita decet quod habeat potestatem spiritualem illi muneri competentem, aliàs enim, si Abbatissatus monialium non esset verum officium Ecclesiasticum, non esset simonia illud emere Nec esset eius electio canonica, nec esset necessarium votis secretis fieri & innumera alia sequerentur absurda, & inconuenientia.

Et ex his deduces resolutionem nostri casus, in principio propositi. Respondeo namque ex hucusque dictis, præceptum illud impositum ab illa 16 abbatissa fuisse nullum, non quia Abbatissa non haberet potestatem spiritualem illud imponendi, habebat enim talem potestatem, & iurisdictionem, etiam in ordine ad finem supernaturalem, vt hucusque diximus, sed quia in eo conuentu non erat in exercitio, & vsu talis potestas, sed erat impedita, & coarctata à superiore, per eius virtualem & tacitam voluntatem vt *suprà* diximus quod tamen non accideret, si prælatus id concederet abbatissæ; non conuenit tamen id eis concedere, nam cum fœminarum prudentia sit adeo limitata, facile acciderent multa inconuenientia, ob quæ hæc potestas illis à superiore ordinario coarctatur.

CONSVLTVM XXX.

De quadam Abbatia vacante in mensibus Papæ; an ex vi aliquorum priuilegiorum possit à quodam Monasterio Religiosorum præsentari?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Qua beneficia reseruet Pontifex in 8. regula Cancellariæ.*
3 *In hac regula non reseruantur vicaria ad nutum, siue perpetua.*
4 *Abbatia de Geneses, etsi sit vnita Ecclesiæ Sancti Benedicti da Vargen, non est Vicaria perpetua, vel ad nutum, sed vera abbatia.*
5 *Beneficium alteri vnitum æque principaliter, manet beneficium sicut antea erat.*
6 *Manet in suo antiquo statu, & honore, & proprios redditus cognoscit.*
7 *Ecclesia vnita alteri accessoriè est Vicaria, siue ad nutum, siue perpetua.*
8 *Beneficia iuris patronatus Ecclesiastici, comprehenduntur sub reseruatione 8. regulæ cancellariæ.*
9 *Hæc reseruatio octaua regulæ cancellariæ in beneficiis patronatus Ecclesiastici non est recepta in Hispania.*
10 *Lex vsu non recepta non obligat.*
11 *Hoc procedit, etsi lex habeat decretum irritans.*
12 *Procedit, etiamsi deroget consuetudini.*
13 *Hæc reseruatio octaua regulæ cancellariæ pro beneficiis patronatus Ecclesiastici, recepta est in Regno Lusitaniæ.*

14 *Non*

14 *Non est recepta in Ecclesia de Gemeses.*
15 *In Ecclesia in qua non est recepta non obligat.*
16 *Probatur ex quadam sententia Senatus Bracharensis.*
17 *Clausula*, quotiescumque *importat infinitum.*
18 *Verbi proprietas*, *in dubio attendenda est.*
19 *Qualibet dispositio intelligi debet secundum subiectam materiam.*
20 *Ecclesia de Gemeses exempta est ab hac reseruatione octaue regule cancellaria ex priuilegio.* Eugenij IV. & Sixti IV.
21 *Quomodo intelligatur illa clausula*, quatenus sunt in vsu, & non sunt reuocata, nec aliquibus reuocationibus comprehensa, & sacris canonibus, & Concilij Tridentini decretis minime aduersentur?
22 *Bulla Eugenij derogat Regulis cancellaria, & aliis constitutionibus Apostolicis.*
23 *Priuilegium derogans regulis cancellaria, non censetur derogatum per ipsius regulas cancellaria.*
24 *Quid si regula cancellaria sint publicata in tempore alterius Pontificis successoris illius, qui tale priuilegium concessit.*
25 *Priuilegia qua per modum legis, & pacti conceduntur non censentur inclusa in reuocatione facta à Pontificibus successoribus illorum, qui talia priuilegia concessere, nisi id exprimant.*
26 *Pontifex per clausulam derogatoriam, non censetur derogare priuilegio concesso à suis predecessoribus ex causa onerosa.*
27 *Priuilegia remuneratoria, non derogantur per octauam regulam cancellaria.*
28 *Regula octaua cancellaria non derogat priuilegia, qua transierunt in vim pacti, & contractus.*
29 *Hac octaua regula cancellaria non derogat priuilegia inserta in corpore iuris.*
30 *Patres de Vilar stando in priuilegio Eugenij IV. & aliis rationibus, possunt prasentare abbatiam de Gemeses, etsi vacauerit in mensibus Papa.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 PAtres S. Ioannis Euangelistæ Monasterij de Vilar in Lusitania, habuere quandam bullam ab Eugenio IV. in qua eis concedit prædicto Conuentui de Vilar Ecclesiam S. Saluatoris da Varsea, cum quadam Abbatia annexa, dicta de Gemeses, derogando regulas cancellariæ, & alias constitutiones Apostolicas, etiam Conciliorum Generalium, etiamsi de illis non fiat expressam mentionem: Postea Sixtus IV. confirmauit hæc, & alia priuilegia dicti ordinis, cum clausula, quatenus sunt in vsu, & non sint reuocata, nec sub aliquibus reuocationibus comprehensa existant, & sacris canonibus, & Concilij Tridentini decretis minime aduersentur. Accidit autem iam abhinc multis annis, quod hæc Ecclesia de Gemeses vacauerit in mensibus Papæ reseruatis; voluit ordinarius ponere prædictam Ecclesiam ad concursum; Restiterunt prædicti Religiosi, & habuerunt sententiam in suum fauorem, quod ad eos pertinebat præsentatio dictæ Ecclesiæ, quotiescunque vacauerit, & non alteri, & manutenti fuerunt in sua possessione præsentandi, etiam in mensibus Papæ reseruatis, prout hunc præsentarunt. Vacauit iterum his diebus in eisdem mensibus hæc Ecclesia. Voluit iterum Ordinarius ponere illum ad concursum allegans dictas bullas, & priuilegia Eugenij, & Sixti IV. esse reuocatas per octauam regulam cancellariæ.

Quæsierunt dicti Patres à me: An hæc præsentatio non obstanti tali regula cancellariæ, & aliis reuocationibus, adhuc hodie pertineat ad prædictos patres conuentus de Vilar? An vero ponenda sit dicta Ecclesia ad concursum à dicto ordinario?

RESPONSIO AVTHORIS.

2 REspondi quod stando in rigore iuris, talis Ecclesia comprehenditur sub reseruatione octauæ regulæ cancellariæ, non obstante priuilegio Eugenij IV. & Sixti IV. Ita Garcias *de Beneficiis 5. p. cap. 1. n. 680.* Palaus *tract. 13. de beneficiis d. 2. p. 22. §. 1. n. 1.* Ratio est, quia Pontifex in octaua regula cancellariæ, reseruat sibi cum derogatione omnium priuilegiorum, quæcunque beneficia Ecclesiastica, cum cura, & sine cura, sæcularia, & regularia, quæ propriè beneficia sunt, qualia sunt beneficia perpetua, etiamsi sint iuris patronatus Ecclesiastici, non tamen laici, vt docet Gonsales, *Glossa 18. num. 6.* Lessius *lib. 2 cap. 34. dub 9. n. 36.* Vasquius, *opusculo de beneficiis cap. 2. §. 1. dub. 8. n. 12.* Azor. *p. 2. lib. 6. cap. 23. q. 1.* Couarruuias *practicarum cap. 36 n. 5.* Palaus, *tract. 13. d. 2. de beneficiis p. 10. n. 5.* Garcias, *de beneficiis, p. 5. cap. 1. n. 552.* Sed hæc abbatia est beneficium perpetuum, & non ad nutum patronatus Ecclesiastici, & non laici; ergo censetur reseruatum in hac octaua regula cancellariæ.

3 Dices; Vicariæ non solum ad nutum, sed etiam perpetuæ, non includuntur in reseruatione huius octauæ regulæ cancellariæ, etiamsi vacent in mensibus Papæ; sed hæc Ecclesia de Gemeses, est Vicaria perpetua; ergo non includitur in hac reseruatione maior, quoad Vicarias ad nutum est certa, eam tenet Palaus; *tract. 13. de beneficiis d. 2. p. 22. §. 1. n. 1.* Garcias, *de beneficiis 5. p. cap. 1. n. 141.* Barbosa, *2. p. de potest. Episcopi allegat. 370. n. 141.* Gonsales, *glossa 5. §. 6 n. 9.* Quoad Vicarias verò perpetuas, habetur in vna Tirasonan Vicariæ coram Domino Leta 13. Octobris, & 4. Decembris 595. vbi ait Rota tenuit etiam in mensibus Apostolicis, posse nominare, seu præsentare ad Vicarias, eos quorum Ecclesiis parochialibus sunt vnitæ, ex *dicta const. 46. Pij V.* quæ incipit, *Ad consequendum*, quam ait procedere, etiam in mensibus Papæ reseruatis, siquidem constitutio 46. *Pij V.* & Concilium Tridentinum, *sess. 7. de reformatione, cap. 7.* Loquuntur de Vicariis perpetuis, quæ ante Concilium non habebant Vicarios perpetuos, vt constat ex quadam declaratione sacræ Congregationis, in Ecclesiis, in quibus, ante Concilium Tridentinum Vicariæ perpetuæ iam erectæ erant, nec decretum Concilij, nec constitutio Pij V. de Vicariis perpetuis, habet locum, vt latè probat Garcias, *de beneficiis 9. p. cap. 2. n. 321.* Barbosa, *in Collectaneis Doctorum in Tridentinum, sess. 7. de reformatione cap. 7. num. 28.*

Minor vero probatur: Quia hæc Ecclesia de Gemeses est vnita Ecclesiæ, S. Benedicti da Vargen; sed vnio operatur, vt Ecclesia, quæ antea erat

erat curata, fiat vicaria perpetua, vt cum Abbate,
& aliis multis probat Garcias, *p. 5. de beneficiis,*
cap. 2 n. 35 Beneficium namque alteri vnitum, amplius beneficium dici non potest, sed iudicatur, vt prædium eius, cui sit vnito, vt cum multis probat Garcias *de beneficiis, p. 12 cap. 2. n. 2.* ergo cum hæc Ecclesia de Gemeses ante vnionem, solum esset curata, per vnionem remansit quædam vicaria perpetua, ac per consequens non includitur in hac reseruatione octauæ regulæ cancellariæ. Nec obstat quod vocetur Abbatia. Nam per vnionem vnius Ecclesiæ ad aliam non alteratur status Ecclesiæ vnitæ, sed solum debet ei seruiri per Vicarium perpetuum, vt probat Garcias, *suprà, num 35.*

4 Respondetur hoc argumentum satis efficax esse, sed cum hæc abbatia hodie gubernetur, non per vicarium, cui certi tantùm fructus solent assignari, sed per abbatem, qui omnes fructus ipsius Ecclesiæ comedit, existimo talem Ecclesiam, licet vnitam, non esse vicariam perpetuam, sed verum beneficium, & solum esse vnitum Ecclesiæ, S. Saluatoris da Vargen æque principaliter, & non accessoriè; Vnio autem æque principalis solum facit,
5 vt vtraque Ecclesia pertineat ad patronatum Monasterij de Vilar, vtrunque tamen beneficium manet beneficium sicut erat, & quælibet Ecclesia in suo statu, & honore remanet, & proprios redditus agnoscit, & gaudet suis priuilegiis, vt ex multis textibus, & doctoribus latè probat Garcias, *de*
6 *beneficiis p. 12. cap 2 n. 37.* ergo talis Ecclesia non est Vicaria perpetua, sed verum beneficium curatum ac per consequens inclusum in reseruatione octauæ regulæ cancellariæ stando in rigore iuris. Ad argumentum vero respondetur, doctrinam in eo contentam, solum habere locum in Ecclesia vnita alteri accessorie, vt ibi latè probat Garcias,
7 & Barbosa *de potestate Episcopi p. 3. allegatione 5. n. 58* Non vero, quando est vnita alteri æque principaliter vt in præsenti. Secundo Respondetur, hanc vnionem Ecclesiarum, solum fuisse factam, quoad erectionem, & gubernationem non vero, vt bona illarum communicentur; siquidem Abbas de Gemeses comedit omnes fructus huius Ecclesiæ, non vero Patres de Vilar, & in hoc casu habet locum reseruatio huius regulæ, vt docet Gonçales, *gloss 5 §. 7. n. 112.* Barb. *de potestate Episcopi p. 3. alegat. 57. n. 158.*

Verum licet hæc omnia ita sint stando in rigore iuris: adhuc tamen existimo, prædictos Patres de Vilar, posse manuteneri in sua possessione præsentandi Ecclesiam istam de Gemeses, etsi non sit Vicaria perpetua, sed sit verum beneficium, & etiamsi vacauerit in mensibus Papæ reseruatis. Ratio fundamentalis est, quia licet beneficia iuris patronatus Ecclesiastici comprehendantur sub
8 hac reseruatione octauæ regulæ cancellariæ, & in aliis reseruationibus, vt *supra* diximus: hoc tamen non obseruatur in Hispania, sed indifferenter beneficia iuris patronatus, etiam Ecclesiastici, ad præsentationem patronorum prouidentur in
9 partibus, in quocunque mense vacauerint, vt quotidie videmus, ait Garc. *de Beneficiis p. 5. cap. 557. & p 9. cap 2. n 314.* Et sic non est in his Regnis re-
10 cepta, nec etiam in vsu hæc reseruatio in patronatibus Ecclesiasticis, vt optimè notat Felin *in cap. 1. de treugu. & pace.* Lex enim vsu non recepta non obligat, *cap fin de consuetudine*, vt innumeris do-
11 ctoribus probat Garc. *de Beneficiis, p 11. cap. 5. n.*
150 quod procedit, etiamsi lex habeat decretum irritans, vt cum multis Garc. *suprà, n. 152.* & etiam si
derogeт consuetudini Garc. *suprà, n 153.* 12

Nec obstat, quod hæc reseruatio octauæ regulæ
cancellariæ & Tridentini, sit recepta in hoc Portu-
galliæ Regno. Sufficit namque quod non sit re- 13
cepta in hac Ecclesia de Gemeses, ita cum multis 14
Garcias, *ibi n. 59 & 160* omnino videndus. Et in
hoc videtur nisi sententia senatus Bracharensis,
quam hi Patres quondam pro manutenentia suæ 15
possessionis habuere in alia vacatione huius Ecclesiæ in mensibus Papæ, in qua dicitur, quod præsentatio huius Ecclesiæ pertinet ad Rectorem de Vilar & ad rectorem de Bintus, quotiescúque va-
cauerit in solidum; siquidem hæc clausula, *quoties-* 16
cunque, importat infinitum, ita vt non solum pro vna vice, vel pro centum vicibus, sed quotiescun-
que vsque in infinitum, Tuscus, *verbo clausula, n 58.* 17
Et verbi proprietas in dubio attendi debet. Surd.
consil. 315, Grat. *decis 43. n. 12.* & ab ea non est re- 18
cedendum, quantumuis rigida sit dispositio: Mangil *de imputat q 52 n 40. & 44.*

Tum quia debet intelligi secundum subiectam
materiam, Mascard. *de probationibus conclus.* 1131. 19
Gonçales *ad regulam 8. Cancellariæ* Glossa 48 *n. 53. & 54. & 58.* Sed sic est, quod hæc verba, *quotiescunque vacauerit in solidum,* posuit ea iudex iudicando hanc Ecclesiam pertinere ad Patres de Vilar, & non alteri, iudicando ad eos pertinere præsentationem dictæ Ecclesiæ, quæ vacauerat in mensibus Papæ; ergo eius intentio fuit absoluta excludendi etiam menses reseruatos in futurum, alias malè diceret *Quotiescunque in solidum*: ergo stando in hac sententia, præsentatio huius Ecclesiæ pertinet ad Patres de Vilar, etiamsi vacauerit in mensibus Papæ reseruatis.

Secundo probatur. *Ex priuilegio Eugenij IV.* 20
in quo derogantur regulæ Cancellariæ, & aliæ constitutiones Apostolicæ, & ex *priuilegio confirmatoris Sixt. IV.* Nec obstat, quod in priuilegio Sixti IV. ponantur illa verba. *Quatenus sunt in*
vsu, & non sunt reuocata, nec sub aliquibus reuoca- 21
tionibus comprehensa, & sacris canonibus, & Concilij Tridentini decretis minime aduersentur: Non obstat inquam, siquidem, quod hæc præsentatio fiat à prædictis Patribus in mensibus Papæ reseruatis, est in vsu, vt constat ex sententia relata. Non comprehenditur sub reuocationibus octauæ regulæ cancellariæ, saltem in Hispania, vt *supra* diximus, nec in hac Ecclesia, vt ibi explicauimus. Et non continet aliquid contrarium Tridentini decretis; siquidem non sufficit, quod illud, quod priuilegium continet sit contrarium sacris canonibus, & decretis Tridentini, sed debet aliquid continere, quod sit ab illo reuocatum, siquidem solum dicitur Priuilegium contrarium Tridentino, quod ab illo est reuocatum, vt docet Moron. *Responso 76. n. 88.* Tamburinus, *de iure Abbatum d. 18 q. 6. n 3.* & cum alij multis ego ipse, *in nostro Directorio Regularium 1 p. tract. 1. d. 1. n. 72.* Sed hoc priuilegium non est a Tridentino reuocatum: ergo adhuc hodie est in suo vigore; & ratione illius possunt prædicti Patres manu teneri in sua possessione præsentandi dictam Abbatiam de Gemeses in mensibus Papæ reseruatis.

Confirmatur, quia dato quod hæc clausula ab- 22
stulisset vigorem huius bullæ Sixti IV. ad effectum quem pertendimus sufficit bulla Eugenij IV. Nam excludit regulas cancellariæ, vt *supra* diximus. Nec
non

non regulis cancellariæ de expressione priuilegio-
rum ad instar, & alias constitutiones Apostolicas,
etiam conciliorum generalium,etiamsi de illis non
faciat expressam mentionem; sed priuilegium de-
rogans regulas cancellariæ , & alias constitutio-
nes Apostolicas , non censetur reuocatum per ip-
23 sam octauam regulam cancellariæ, & alias consti-
tutiones Apostolicas ; Alias sibi ipsi esset contra-
rius Pontifex,vt docet Gonçales,*Gloss* 8 *n*.120.Bo-
nacina, *de redditibus*, *q*.1. *p*.2. *n* 8. Bordon. *to*.1.
resol 52.*n*.131. ergo tale priuilegium Eugenij IV.
adhuc hodie est in suo vigore.

Dies quod licet tale priuilegium non reuoce-
24 tur per publicationem dictæ octauæ regulæ can-
cellariæ , & alias constitutiones eiusdem Pontifi-
cis, qui tale priuilegium concessit, reuocari tamen
per publicationem aliarum regularum cancellariæ,
ab aliis Pontificibus postea factam; ergo licet hoc
priuilegium tempore Eugenij extiterit in suo vi-
gore, non tamen hodie,cum postea à Pontificibus
successoribus per easdem regulas cancellariæ , &
alias constitutiones Apostolicas fuerit reuocatum.
Respondetur cum Castro Palao, *tract*.13.*d*.2 *p* 22.
§.1. dictam regulam octauam Cancellariæ etiam
ab aliis Pontificibus postea factam , solum dero-
gare priuilegia , & indulta quibusuis personis, &
collegis concessa, quæ vera indulta , & priuilegia
sunt ; secus verò quæ per modum legis, & pacti
25 conceduntur , & eandem sententiam tenet Garc.
5.p. de beneficiis cap.1 *n*.679. *& 9. p. cap*.2.*n*.109.
Vbi id ex variis decisionibus Rotæ probat ; sed
priuilegia concessa regularibus conceduntur per
modum legis, vt cum D.Thoma, Sanchez, & aliis
probat Vidal. *in arca vitali, titulo de casibus reser-
uatis, inquisitione* 1.*n*.155. Ergo hoc priuilegium,
cum sit regularibus concessum , non includitur in
illa derogatione huius octauæ regulæ cancellariæ,
etiam prout fuit ab aliis Pontificibus successori-
bus facta.

Confirmatur secundo. Quia Pontifex per clau-
26 sulam derogatoriam in hac lege generali,non cen-
setur derogare priuilegium ex causa onerosa con-
cessum , sed solum gratiosum , vt in hoc casu do-
cet Palaus , *tract. de legibus disp. de priuilegiis ,
circa finem, & p*.13.*d* 2 *p* 3. *n*. 13. & cum multis
tenet Garcias, *de beneficiis, p*.5. *cap*.9. *n*. 120. Sed
hoc priuilegium concessum est ex causa onerosa ,
siquidem concessum est ob labores , quos hi reli-
giosi sustinent in obseruantia regulari , vt constat
ex eadem bulla ; ergo tale priuilegium adhuc est
in suo vigore. Confirmatur 3. quia priuilegium
27 remuneratorium laborum non derogatur per
hanc octauam regulam cancellariæ , vt docet Ro-
manus. *consil* 436. *n*.14. *&* 15. Gonçales, *in regu-
lam octauam cancellaria glossa* 28. *num*. 23. Sed
sic est , quod hoc priuilegium est remuneratorium
laborum , vt docet cum Lezana , & aliis multis
Vidal , *in arca vitali , titulo de casibus reserua-
tis, inquisitione* 1. *numero* 123. Ergo tale priuile-
gium adhuc hodie est in suo vigore.
28 Confirmatur quarto. Quia hæc regula octaua
cancellariæ non derogat priuilegia , quæ tran-
seunt in vim pacti , & contractus , vt latè pro-
bat Gonçales , *in octauam regulam cancellaria,
glossa* 36. *num*. 36. Sed priuilegia regularium sunt
concessa in vim pacti , & contractus , & docet
cum Lezana , & aliis multis Vidal , *in arca
vitali titulo de casibus reseruatis , inquisitione* 1.
num. 123. Ergo tale priuilegium per dictam re-
gulam non censetur reuocatum. Confirmatur
tandem , quia hæc octaua regula cancellariæ non 29
derogat priuilegia inserta in corpore iuris , vt do-
cet cum multis Gonçales , *suprà glossa* 36. *nu-
mero* 34. Sed sic est quod priuilegia regularium
æquantur legi , & sunt inserta in corpore iuris ,
vt docet cum Sanchez , & aliis Vidal , *suprà, in-
quisitione* 1. *num*. 115. Ergo stando in hoc pri-
uilegio Eugenij IV. & in aliis rationibus supra
relatis , prædicti Patres de Vilar possunt præ-
sentare prædictam Ecclesiam de Gemeses, etiam- 30
si vacauerit in mensibus Papæ reseruatis , & in
sua possessione sunt manutenendi , non ob-
stante contraria dispositione prædictæ octauæ
regulæ cancellariæ, & ita iudicatum fuit.

CONSVLTVM XXXI.

De Sacerdote nunquam celebrante, an sit ob id in peccato mortali?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus , seu factum.*
2 *Sacrificium in genere est de iure naturali.*
3 *Sacrificium Missa est de iure diuino positiuo.*
4 *Simplex Sacerdos secluso contemptu , & scandalo, in multorum sententia non tenetur vnquam celebrare in tota vita.*
5 *Pracepta sub mortali non sunt imponenda , sine graui fundamento.*
6 *Soluitur argumentum in contrarium.*
7 *Sacerdos communicando in Paschali more laicorum , secluso contemptu , & scandalo , satisfacit pracepto annua communionis.*
8 *Sententia qua asserit Sacerdotem teneri sub mortali , saltem semel in anno celebrare probabilior est , & consulenda.*
9 *Parochus tenetur celebrare iure diuino naturali , quoties fuerit necessarium ad satisfaciendum muneri suo.*
10 *Tenetur, celebrare omnibus dominicis , & festiuis diebus , vt populus Missam audiat.*
11 *Huic obligationi potest satisfacere per alium Sacerdotem.*
12 *Parochus si diebus festis preponat Sacerdotem qui parochianis Missam celebret non tenetur in dicta sententia celebrare.*
13 *Parochus nunquam celebrans, difficillime poterit vitare populi scandalum, etsi per alium celebret diebus festis suis parochianis.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVIDAM Sacerdos cum à multis annis esset Sacerdos nunquam dixit primam Missam, reprehensus ab aliquibus,eo quod nunquam celebrasset,

Quæsiuit à me , An sacrificium esset iure diuini , vel Ecclesiastici , & an Sacerdos iure diuino , vel Ecclesiastico teneretur quando Missam celebrare , & an parochus satisfaciat suæ obliga-

obligationi, si dicat Missam suis parochianis per suum Curam, non celebrando ipse, absque vlla causa.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 PRimo quæsito respondi sacrificium in genere esse de iure diuino naturali, vt cum D. Thoma, & aliis communiter latè probat Suarez, *to.3. in tertiam partem d 73. sect.* 8. Decastillius, *de sacramentis, tom.1. tract.5. d.1. dub.3. n.56.* Et hoc
3 non indiget probatione. Sacrificium vero Missæ, esse de iure diuino positiuo est de fide definitum in Tridentino, *sess.22. cap.1. & canone* 1. *&* 3. *&* 4. Colligiturque ex illis verbis, hoc facite in meam commemorationem, *Lucæ 22.*

4 Secundo quæsito respondi simplicem Sacerdotem non teneri, secluso scandalo, & contemptu, Missam in tota vita vnquam sub mortali celebrare, nec iure diuino, nec Ecclesiastico. Ita Alensis, 4. *p. q.* 51. *membro* 2. Bonauentura, *dist.* 12. *p.2. art.* 2. *q.2.* Gabriel, *lectione* 87. *in canonem, lit.* R, Ricardus, & Palatius, *dist.*13. Ledesma 1. *p.* 4. *q.*23. *art.*10. Victoria, Panteanus, quos refert, & sequitur Rodriguez, *verbo Missa cap.*14. *conclus.*4. Decastillius, *de Eucharistia d.* 4. *dub.*1. *n.* 10. & vt probabile tenet Henriquez, *lib.* 9. *cap.*23. *n.*2. Suarez, *tom.* 3. *in tertiam partem d.* 80. *sect.* 1. Lugo, *de Eucharistia, d.*20. *n* 2. Diana, 2. *p tract.*14 *resol.* 19. Caietanus, *in tertiam partem, ad quæstionem* 82. *art.* 1. Franciscus Amicus, *de Eucharistia, d.*33. *sect.*9 *n.*292. Filiucius, *tom.*1. *tract.*5. *cap.*4. *n.*96. *in fine,* Bonacina, *tom.* 1. *d.*4. *p* 7. *n.*1. Trulenc. praxi sacramentorum, *lib.*3. *cap.*8. *dub.*9. *n.* 2.

5 Ratio est, quia non est imponendum præceptum sub mortali, sine graui fundamento; sed sic est, quod nulla est ratio efficax, quæ probet sacerdotem teneri aliquando in vita Missam sub mortali celebrare; siquidem illa verba Christi
6 *Lucæ* 22. hoc facite in meam commemorationem, quamuis contineant præceptum respectu communitatis Apostolorum, & in illis respectu Sacerdotum in communi, non tamen illud continent pro singulis Sacerdotibus, sicut quædam communitas religiosa tenetur sub mortali ire ad chorum, sed hoc præceptum non singulos obligat, sed totam communitatem; ergo cum non
7 detur alia ratio efficax ad imponendum talem obligationem sub mortali Sacerdotibus, communicando talis Sacerdos, sicut laicus in Paschate resurrectionis, si scandalum, & contemptus absit, non peccat mortaliter stando
8 in hac opinione, quæ satis probabilis est, licet contraria, quæ docet teneri Sacerdotem, saltem semel in anno sub mortali celebrare, sit communior, & securior, & eam docet, cum multis Decastilius, *de Eucharistia, d* 4. *dub....* *n.* 10. & alij.

9 Tertio quæsito respondi Parochum teneri iure diuino naturali toties celebrare, quoties fuerit necessarium ad satisfaciendum muneri suo, vt patet ex Tridentino, *sess.* 23. *cap.* 14. *de reformatione*, & docet cum Soto, Nauarro, Vasquio, Valentia, Diana, *p.2. tract.*14. *resol.* 26. Decastillius, *d.* 4. *dub.*1. *n.*11. Vnde tenetur Missam celebrare omnibus dominicis, & festiuis diebus, vt populus missam audiat, vt cum Villalobos, Siluio, Ioanne à Cruce, & aliis communiter docet Diana, *p.* 2. *tract.*14. *resol.* 6.

Huic tamen obligationi celebrandi his diebus, satisfacere potest, vel per se, vel per alium Sacerdotem in sui loco, vt docent iidem Doctores citati, quibus adde Toletum, *lib.*2. *cap.* 5. *Syluestrum verbo Missa* 1. §. 7. Nauarrum, Azorium, Vasquium, Bonacinam, quos refert, & sequitur Trulenc. *praxi Sacramentorum, lib.* 3. *cap.* 8 *dub.* 9. *n.*6. Saa, & alij, quos refert, & sequitur Decastillius, *d* 4. *de Eucharistia, dub.* 1. *n.* 12. Ratio est, quia parochus de iure diuino naturali, solum tenetur Missam celebrare, vt sui parochiani Missam audiant; sed hoc non interest, quod illud per se, vel per alium adimpleat, siquidem sacrificium est idem, & populus nullum patitur detrimentum ex eo, quod illud celebret alius Sacerdos, vel parochus; ergo saluo scandalo, & contemptu, non tenetur parochus Missam per se ipsum aliqua die celebrare, stando in opinione, quod Sacerdos iure diuino naturali, vel diuino positiuo, vel Ecclesiastico, non tenetur aliqua die in tota vita celebrare. 11 12

Aduerte tamen hoc scandalum difficile posse vnquam vitari in parocho, nam cum Parochiani videant suum parochum nunquam celebrare, magnum illis tribuitur fundamentum suspicandi, eum esse in malo statu, & ideo non celebrare. Vnde ego semper in praxi consulerem huic parocho, vt saltem in omnibus maioribus festiuitatibus, ter vel quater, ad minus in anno, coram suis ouibus celebraret, & idem consulerem cuilibet simplici Sacerdoti, ad tollendum notam, & scandalum in populo, qui licet illum videat communicare more laicorum in paschate, potest ad minus suspicari, illum esse irregularem, & ideo non celebrare. 13

CONSVLTVM XXXII.

De contractu, quem in solutione decimarum faciebat quidam parochus.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Parochus, qui est in possessione plus centum annorum recipiendi decimam piscationis in pecunia à quodam ministro Regio illam colligentem in propria specie à piscatoribus, potest continuare in sua possessione.*
3 *Si est in possessione plus quindecim annorum recipiendi talem decimam in tanta pecunia, manutenendus est in illa.*
4 *Contractus fortuna est licitus.*
5 *Parochus, nec eius colonus non tenetur soluere decimam de passalibus Ecclesiæ.*
6 *Parochus non tenetur soluere Ecclesiæ cuius est parochus decimam mixtam, nec prædialem, ex terris, quæ titulo patrimoniali possidet.*
7 *Fructus mixti, sequuntur naturam prædialium.*
8 *Parochus non tenetur soluere decimam de fœtibus cuiusdam equæ, quam pro suo seruitio habet.*
9 *Non datur consuetudo talis decimæ in sua parochia.*

CASVS

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 IN quadam Ecclesia abhinc plus centum annorum, solitum fuit solui decimam piscationis parocho à conductoribus decimarum Regis (solent enim illi conductores decimæ regiæ, & decimam regiam,& Ecclesiasticam recipere) solitum igitur fuit ab eis solui decimam parocho in pecunia,dando ei pro vno quoque pisce,qui vulgo dicitur Lusitane, *Pescada*, quinque vigenas; Lusitane, *buntostaon*, siue multi,siue pauci essent similes pisces expiscati.

Quæsiuit à me parochus iste, an esset tutus in conscientia, tum recipiendo decimam piscium in pecunia, tum recipiendo tantam pecuniam pro quolibet istorum piscium, siue multa, siue parua sit abundantia istorum piscium; & tandem quæsiuit, an ipse teneatur soluere decimam de pascalibus suæ Ecclesiæ, & de quadam equa, quam habebat, quæ quolibet anno afferebat ei quendam pullum.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 PRimo quæsito breuiter respondi tute posse talem parochum recipere illam decimam piscium à conductoribus decimæ regiæ in pecunia, & in tanta pecunia.Ratio est: Quia ipse,& eius antecessores erant in possessione recipiendi decimam illam in tanta pecunia abhinc plus centum annorum à prædictis conductoribus decimæ regiæ; ergo præscripsit contra dictos conductores. Confirmatur,quia prædictus parochus & eius antecessores cum titulo per totum tempus perseuerarunt in hac possessione; sed ad præscribendum res immobiles, quales sunt iura, & redditus, & prouentus beneficiorum sufficiunt decem anni inter
3 præsentes, vt cum communi sententia notauit Fagund. *de iustitia,lib.2 cap.15.n.34.*& constat ex ordinatione Lusitana,*lib.4 tit.33.§.2.* Ergo cum iste parochus per plus quindecim annorum à prædictis conductoribus receperit talem decimam in tanta pecunia, & illius antecessores per plus centum annorum, omnino præscripsit contra eos, quod talem decimam ei soluant in pecunia,& tanta pecunia.

Secundo probatur, quia dato, quod adhuc non præscripsisset, talis contractus est iustus; siqui-
4 dem si vno die quilibet illorum piscium minus valeat altero die plus valet quinque vigenis,& est contractus fortunæ, siquidem pendet à mari; sed contractus fundatus cum illa incertitudine ex vtraque parte est iustus, sicut enim parochus exponitur periculo plus accipiendi, si plures fuerint pisces,ita conductor exponitur maiori lucro,si pisces pauci fuerint, pendet enim hæc decima ex fortuna maris; Ergo optimè potest dictus parochus continuare dictum contractum cum conductoribus. Ita cum D. Thoma Amicus, *de iustitia,d.27. num.190.*

5 Secundo quæsito respondi, Nec parochum, nec eius colonum teneri soluere decimam ex pascalibus suæ Ecclesiæ. Ita Fagund. *in 5.præcepto Ecclesiæ lib.2.cap.2.n.10.*Ratio autem est, quia parochus possidet has terras titulo spirituali, & quando eas confert colono, transeunt cum hoc priuilegio. Ita cum multis Fagundes,*loco citato.*

Tertio quæsito respondi, parochum non teneri soluere decimam ex fœtibus suæ equæ. Ratio 6
est, quia cum parochus seruiat suæ Ecclesiæ,probabilissimum est non teneri soluere decimam, non solum mixtam, sed nec etiam prædialem ex terris, quas titulo patrimoniali possidet Ecclesiæ cuius est parochus, vt docent Sà, Syluester,Alensis, Angelus, & alij, quos refert, & probabile putat Fagundez, *in præceptis Ecclesiæ præcepto 5. lib.2. cap.2.n.3. & 4.* Sed prædicti pulli pertinent ad decimam mixtam; ergo ex eis non tenetur soluere decimam.

Confirmatur, quia fructus mixti sequuntur naturam prædialium, vt docent communiter DD. 7
Sed hæc equa sustentatur ex pratis pascalium eiusdem Ecclesiæ, ex quibus parochus iste non tenetur soluere decimam; Ergo nec etiam tenetur soluere decimam ex fœtibus ipsius equæ. Nec obstat, quod aliquando parochus iste emerit ex aliis pratis herbam ad eam sustentandam, nam ex illa herba empta ex aliis pratis, & pascuis, soluit decimam qui eam vendit. Tandem proba- 8
tur, quia de hoc non datur talis consuetudo in illa parochia, nec in aliis viciniorìbus, cum nullus parochus talem decimam soluerit, sed in solutione decimarum standum est consuetudini parochiæ, vt tenent communiter DD.ergo talis parochus non tenetur soluere decimam de pullis suæ equæ.

Et hinc soluitur casus, de quo à quadam Matrona nobilissima Vlissipone fui interrogatus, an scilicet teneretur soluere decimam de pullis vnius gallinæ peregrinæ, quam domi suæ ad ostensionem, & curiositatem nutriebat. Et respondi negatiuè, cuius ratio est, quia illa persona, non nutriebat illos pullos, nisi ex curiositate, sed nunquam de similibus auibus adeo raris, & quæ ad oblectamentum solum nutriantur,& ex curiositate, solitum alicubi fuit soluere decimam; ergo de tali gallina, vel illius pullis, non tenetur dicta Illustris Domina soluere decimam propter rationes *suprà* assignatas.

CONSVLTVM XXXIII.

De auro reputato ferro à rustico, & alteri pro ferro vendito, inuento auro,cui ex duobus pertineat?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Contractus debet esse æqualis.*
3 *Vnus ex contrahentibus non est decipiendus infra iustum pretium, saltem infimum.*
4 *Quoties emptor cognoscit deceptionem, tenetur rescindere contractum,aut reducere illum ad æqualitatem.*
5 *Qui emit campum vbi erat thesaurus ignotus à venditore, non tenetur aliquid venditori restituere.*
6 *Quid de eo qui emit saccum plenum puluere tormentario, in quo erat abscondita lamina auri.*
7 *Quid dicendum de rustico qui vendidit fasciculum herbarum, in quo erat mixta cum aliis herba*

herba preciosa, & magni valoris.

8 *Iustum pretium rei sumitur ex communi hominum æstimatione, & non precisè ex maiori vtilitate rei*

9 *Lusitani emend aurum, & margaritas, vel ambarum, a nigris, tintinnabulis, non tenentur eis aliquid restituere.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVIDAM homo rusticus inuenit in quodam loco deserto fragmentum magnum metalli, & illud ferrum existimans, vendidit alteri homini rustico, qui etiam quando illud emit putauit esse ferrum, postea iussit ex eo facere rusticum instrumentum ad culturam agri, & faber ferrerius mittens illud in fornacem inuenit esse purissimum aurum, & ita manifestauit dicto rustico, quod eius metallum quod illi præbuisset ad dictum iostrumentum fabricandum esset verum aurum.

Quæsiuit à me, an istud aurum pertineat ad primum illum rusticum, qui illud in loco deserto inuenit, & postea vendidit alteri rustico, an huic rustico, qui illud emit bona fide existimans esse ferrum?

RESPONSIO AVTHORIS.

RESpondi aurum illud pertinere & esse illius rustici, qui illud primo in loco deserto inuenit, & postea alteri rustico vendidit, & sic, si emptor illud voluerit, tenetur augere pretium vsque ad valorem auri, saltem infimum. Ita D. Thomas, Conradus, Lessius, Medina, Soto, Siluester, Nauar. Molina, quos refert, & sequitur Fagundez, *de iustitia, lib. 5. cap. 38 n. 6.* Diana, *1. p. tract. 8. resol. 79* Lugo, *de iustitia, tom. 1. d. 6. sect. 11. n 17.* Trullenc. *in Decalogum lib 7. cap 10. dub. 11 num. 10.* estque communis, & indubitabilis sententia apud Theologos, vt testatur ibi Trulleoc. & Diana; nec contrarium dici potest probabiliter, vt ibi testatur Fagundes. Et rationem assignet Villalobos, *2. p tract. 21. dif. 13. n. 1.*
2 Quia contractus debet esse æqualis, & non est vnus ex contrahentibus decipiendus infrà iustum pretium, saltem infimum; sed hic venditor deceptus fuit, siquidem multo inæquali pretio
3 vendidit aurum emptori: ergo auferendus est dolus, & reduci debet contractus ad iustum pretium, saltem infimum.

4 Nec obstat, quod hic dolus fuerit commissus absque culpa emptoris. Nam quoties emptor cognoscit deceptionem, tenetur rescindere contractum, aut reducere illum ad æqualitatem, sicut ille, qui vendidit vitrum existimans esse adamantem, postea inuento dolo, tenetur reducere excessum pretij, quod pro vitro ab emptore accepit.

Nec obstat si dicas, illum qui emit campum, in quo absconditus erat Thesaurus à venditore ignoratus, inuento Thesauro, non teneri aliquid amplius venditori restituere; Et idem dicitur de eo, qui à milite emit saccum plenum puluere tormentario, quod abstulit ex campo inimici, in quo erat inclusa lamina finissimi auri, quam miles venditor non viderat; ergo idem vi-
5 detur dicendum *in nostro casu.* Non obstat inquam, Respondeo namque cum Lugo, *de iustitia tom. 1. d 6. sect 11. n. 130.* concedendo prædictos duos casus, & negando consequentiam, & ratio est, quia dominus campi, in quo erat thesaurus, 6
non acquisiuerat dominium thesauri, nec miles acquisiuerat dominium laminæ auri, quæ erat intra saccum, siquidem illum nondum inuenerat, nec viderat, & rusticus noster inuenerat illud metallum, & solum ob suam ignorantiam non agnoscit esse aurum.

Nec obstat si iterum dicas, quod si rusticus collegerit fasciculum herbarum, & venale in foro posuerit, & inter illas herbas rusticas nuxta 7
fuerit quædam herba medicinalis magni valoris, quam solum agnouit pharmacopola doctissimus, posse dictum pharmacopolam emere dictum fasciculum herbarum pretio communi, absque obligatione aliquid rustico venditori restituendi; ergo idem dicendum videtur in nostro casu, nam sicut rusticus ille ignorauit herbam, ita noster rusticus ignorauit aurum. Non obstat inquam, res- 8
pondetur namque cum Molina, Lessio, & aliis, quos refert Diana *suprà*, iustum pretium rei non desumi præcisè ex maiori vtilitate rei, sed ex communi hominum æstimatione, vnde etiamsi res sit vtilissima, si homines communiter eam non æstimant, potest emi vili pretio, vnde cum illa herba etiamsi vtilissima non fuisset cognita, nec ab hominibus illius loci communiter esset in æstimatione, optime poterat illam emere pharmacopola peritissimus minori pretio, quam valebat, 9
sicut faciunt in India Orientali Lusitani, emendo aurum, & lapides pretiosos, ambarum, & cotalia, à Negritis illius terræ, tintinabulis, vt rectè ait cum multis Diana *suprà*, quod non accidit in nostro casu, siquidem aurum apud omnes Europas idem pretium habet, & per accidens fuit, quod hic rusticus illud ignorasset.

CONSVLTVM XXXIV.

De pensione posita in beneficio litigioso de licentia Papæ, an licite recipi possit, à beneficiario?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*

2 *Beneficiarius, qui licite, & valide potest renunciare suum beneficium, potest ei de licentia Papæ ponere pensionem.*

3 *Beneficiarius, qui est in possessione beneficij, non obstante aliquo litigio supradicti beneficio, potest illud valide, & licite renuntiare de licentia Papa.*

4 *Quandiu beneficiarius non deturbatur à possessione beneficij, potest illud valide renunciare.*

5 *Quando possessio nemini preiudicat, valet talis renunciatio, absque consensu partis litigantis.*

6 *Passim in curia recipiuntur renunciationes litigantium, & sedentibus assignantur pensiones.*

7 *Stilus curiæ facit ius.*

8 *Beneficiarius, qui possedit beneficium bona fide,*

non

non obstante litigio, potest præsentare beneficia annexa tali beneficio, quod possidet.

9 *Possessor beneficij, ex eo quod litiget super eodem beneficio, non censetur esse possessor malæ fidei.*

10 *Quando ius beneficiati est canonizatum per rem iudicatam, valida est pensio reseruata in renunciatione beneficij religiosi, etiamsi in reseruatione non fieret mentio litigij.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVIDAM clericus præsentatus, & collatus fuit in quodam beneficio parochiali, & post-
1 quam illius possessionem accepit, motum est ei litigium super iure eiusdem beneficij, & durante litigio, postquam iam vnam pro se sententiam habuit, renunciauit idem beneficium in fauorem alterius cum reseruatione cuiusdam pensionis de licentia Papæ.

Quæritur, an postquam Papa annuit dictæ renunciationi, & reseruationi pensionis, possit tutè, & licitè recipere dictam pensionem non obstante litigio?

RESPONSIO AVTHORIS.

2 RESpondi posse. Ratio est, quia omnis beneficiarius, qui licite, & valide potest beneficium renunciare, potest in renunciatione licite, & valide imponere pensionem de consensu Papæ, sed hic beneficiatus, non obstante tali liti-
3 gio, potuit licite, & valide renunciare beneficium; ergo optime potest in illo ponere pensionem. Maior, si aliàs beneficium est capax pensionis, docetur à Bauni *de beneficiis, d.* 11.*q.*19. *lit.* B, Minor vero probatur, quia quandiu beneficiatus
4 non deturbatur à possessione beneficij, potest illud renunciare, etsi sit litigiosum, vt docet Bauni, *de beneficiis, d.*9. *q.* 33. *lit* B *fol. mihi* 1314. Sed iste beneficiarius huc vsque non est deturbatus à possessione huius beneficij, imo est in illius possessione; ergo optime illud potest renunciare cum reseruatione pensionis, non obstante tali litigio.

5 Confirmatur 1. quia quando pensio nemini præiudicat, siue patrono, vel alteri, qui habet regressum, vel ingressum ad beneficium valet talis pensio absque consensu talis partis, dummodo sit sine eius detrimento, vt docet Gigas, *de pensionibus, q.*7. *n.*9. Rota, Flaminius, Puteus, quos refert, & sequitur Azor, *p.*2. *lib* 8.*cap.*8 *q.* 2. Sed hæc pensio non potest præiudicare parti litiganti, siquidem, si dicta para litigans vicerit, cessat talis pensio, & renunciatio: ergo dum durat litigium, talis pensio est valida, & potest accipi à renunciante beneficium.

6 Confirmatur 2. quia reseruatio pensionis facta à Papa illi qui renunciat beneficium, in quo non habet titulum canonicum valet, etiamsi in narratiua non faciat mentionem defectus tituli, si in supplicatione dixerit, se renunciare ex quibus-
7 dam causis animum suum mouentibus, & latè docet Nauar. *lib* 1.*consiliorum consilio* 12.*n.*6. Passim enim, vt ait Nauarrus in curia fiunt, & recipiuntur resignationes litigantium, & cedentibus assignantur pensiones, nec curant partes, neque cancellariæ, an cedentes habeant ius, necne, & stilus curiæ facit ius; ergo multo à fortiori valebit reseruatio pensionis facta ab eo, qui habet titulum litigiosum, absque mentione talis defectus. Patet consequentia, quia maior defectus est carere titulo omnino, quam habere illum litigiosum, sed sic est, quod valet reseruatio facta à Papa etiam illi, qui absque titulo aliquo, sed solum quia erat in possessione beneficij renunciauit; ergo idem dicendum est, quando habet titulum litigiosum, vt in nostro casu.

Confirmatur tertio: quia beneficiarius, qui pos- 8
sidet bona fide aliquod beneficium, potest non obstante quod litiget super beneficio, vel super iure patronatus illius, præsentare ad beneficia annexa tali beneficio, quod possidet iuxta *cap. consultationibus, de iure patronatus*, vt cum Lamb. docet Nauarr *lib.*3.*consiliorum de iure patronatus consil.*2. *n.*1. Et talis possessor beneficij ex eo solum, quod 9
litiget super illo iure patronatus, non censetur esse possessor malæ fidei, vt cum eodem Lamb. notauit ibi Nauarr. ergo etiam poterit renunciare eundem beneficium, quia si potest præsentare beneficia illi annexa, non obstante dicto litigio, quæ ratio dari potest, vt non possit renunciare idem beneficium, etsi ex eo, quod præsentet beneficia tali beneficio annexa, non facit iniuriam, vel damnum alteri litiganti, nec etiam tale damnum efficiet, si renunciet eidem beneficio: siquidem si ab altero litigante vincatur, tam præsentationes, quas fecit, quã renunciatio corruunt. Vnde existimo optime posse prædictum beneficiarium renunciare eidem beneficio, specialiter si in postulatione apposuit verba generalia, in quibus tale litigium includeretur, vt si diceret, ex quibusdam causis animum suum mouentibus, vel si Papa aliquas clausulas generales apposuit, quæ virtualiter includerent litigium, vt latè explicat Nauar. *lib.*1. *consiliorum de rescriptis consil.* 12.*n* 71.

Confirmatur tandem: quia quando ius beneficia-
rij est per rem iudicatam canonizatum est valida 10
pensio reseruata in renunciatione beneficij litigiosi, etiamsi in reseruatione non fieret mentio litigij, vt bene aduertit, cum quadã decisione Rotæ Garcia, *de beneficiis p.*11.*cap.*3.*n.*133. Sed sic est, quod hic beneficiarius, iam pro se habuit vnam sententiam coram iudice delegato Papæ, & ius suum fuit canonizatum per rem iudicatam; ergo valet pensio imposita in renunciatione talis beneficij, etiam non facta mentione talis litigij.

CONSVLTVM XXXV.

De nominatione cuiusdam emphyteusis.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum*

2 *Prælatus, siue sæcularis, siue regularis potest concedere licentiam nominandi emphyteusim liberæ nominationis, sine consensu sui capituli.*

3 *Aliquæ conditiones ad id requiruntur, quæ ibi ponuntur.*

4 *Si detur aliqua alteratio in dictis conditionibus, requiritur consensus capituli.*

5 *Abbatissæ habent liberam administrationem bonorum suorum conuentuum.*

6 *Nominatio emphyteusis liberæ nominationis de solo*

consensu abbatissa absque conuentu non valet.

7 *Consensus domini directi, & alia solemnitates non possunt vltra terminum concessum prorogari.*

8 *Actus agentium non operantur vltra eorum intentionem.*

9 *Renouatio emphyteusis, est nouus contractus, & non extensia eiusdem.*

10 *Administratio Abbatissarum hodie non est absoluta, sed dependens à consensu sui capituli, & aliquando à consensu prelati.*

11 *Legitima consuetudini standum est.*

12 *Abbatissa non possunt facere contractus circa bona immobilia, sine consensu sui capituli.*

13 *Renouatio emphyteusis est nouus contractus.*

14 *In casibus magni momenti disponere de bonis conuentus pertinet ad abbatissam cum discretis, vel capitulo.*

15 *Dominus directus in casu, quo deuoluatur ad eum nominatio emphyteusi liberæ nominationis, potest nominare quem voluerit, etiam extra generationem vltimi possessoris, etiam stando in iure Lusitano.*

16 *Dominus directus potest efficere illud, quod de eius consensu facit emphyteuta.*

17 *Dominus directus non est prioris conditionis, ac emphyteuta.*

18 *Casu quo dominus directus teneatur nominare aliquem de generatione, tenetur nominare proximiorem consanguineum vltimo possessori.*

19 *In casu quo concurrant ad nominationem emphyteusis consanguinei vltimi possessoris æquales in gradu, potest dominus directus eligere quem maluerit.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

PETRVS habebat emphyteusim liberæ no-
1 minationis, qui cum iam esset in vltima vita, petiuit à domino directo, qui erat conuentus quidam monialium licentiam ad nominandum suam vxorem in prædicta emphyteusi. Annuit Abbatissa conuentus, absque consensu sui capituli conuentualis, & de facto Petrus nominauit suam vxorem in tali emphyteusi, post suam mortem mortuus est Petrus absque alia nominatione prædictæ emphyteusis.

Quæritur primo, An hæc nominatio fuerit nulla, & nominatio deuoluta ad conuentum, eo quod defecerit in licentia concessa ab abbatissa consensus sui capituli? Secundo quæritur, An in casu quo talis nominatio deuoluatur ad conuentum, teneantur moniales nominare aliquem ex Petri generatione, vel an libere possint nominare, quem voluerint, etiam extra generationem Petri vltimi possessoris. Quæritur tertio, An in casu, quo debeant nominare aliquem de generatione vltimi possessoris, teneantur nominare consanguineum proximiorem vltimo possessori, vel possint alterum, quemcumque de generatione vltimi possessoris nominare?

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An hæc nominatio fuerit nulla, & nominatio deuoluta ad conuentum, eo quo defecerit in licentia concessa ab Abbatissa consensus sui Capituli?

AD intelligentiam primi quæsiti sciendum est, An prima institutio huius emphyteusis fuerit liberæ nominationis, etiam extra generationem possidentis, vel an solum sit liberæ nominationis intra generationem vltimi possessoris; hoc supposito,

Respondi, communem sententiam Theologo- 2
rum, Canonistarum, & Iuristarum tenere, prælatum, siue sæcularem siue regularem, posse condere talem licentiam nominandi ad emphyteusim, sine consensu sui capituli, dummodo in nihilo alteretur primus contractus; sed si primus 3
contractus erat, ad nominandum intra, vel extra generationem vltimi possessoris, eodem modo concedatur prædicta licentia, ad nominandum absque aliqua mutatione. Secus si detur ali-
qua mutatio, nam tunc debet fieri de consensu sui 4
capituli, & aliis iuris solemnitatibus, & debet esse in euidentem vtilitatem conuentus. Ita cum innumeris à se relatis Delb *cap 17. dub. 5. n 2.* Palaus, *de reuerentia debita Ecclesiasticis, d. unica, p. 15. § 4 num 3.* Molina Theologus, *d. 468. num. 18.* Pelizarius, *tract. 6. cap. 7. num. 19.* Ventrigrilia *annotatione de alienatione, num. 26.* Tamburinus *de iure Abbatum, tom. 3. d 14 q. 7.* per totam, Megala *verbo alienatio, n 15.*

Difficultas igitur solum est, An hoc idem di-
cendum sit respectu Abbatissarum? Et videtur 5
affirmatiuè respondendum; siquidem Abbatissæ habent liberam administrationem bonorum suorum conuentuum sicut ipsi Abbates, & priores, & possunt de illis disponere eodem modo, quo Abbates, & priores, vt cum Nauarro, Sanchez, & aliis latè probat Pelizarius, *tract. 10. cap. 10. numero 146.*

Verum his non obstantibus existimo talem 6
nominationem emphyteusis factam de solo consensu Abbatissæ, absque consensu sui capituli conuentualis fuisse nullam. Ita Dominicus de sancto Gemin. *consilio 128. num. 5.* & allegat notata per glossam, & Innocentium, *in cap per tuas de arbitris*, & *in cap. cum dilect. de emptione, & vendit.* & expresse tenet Caldas, *de renouatione emphyteusis, q 14. n 4.* Et quando renouatio conceditur ad extraneos à generatione, vt fuit in præsenti casu, docet eandem sententiam Iulius Clarus, & Couarruuias, quos refert Molina, *d. 469. numero 8.* Et constat hæc sententia, vt bene aduertit Caldas, *suprà, num. 3.* Ex communi vsu, & stilo huius Regni Lusitaniæ, & ex constitutionibus synodalibus, quibus hæ religiosæ obligantur, vtpote subiectæ ipsi ordinario; & consuetudo localis semper attendenda est, in his renouationibus, vt cum Fabro, Decio, Hipolyto, Reminaldo, notauit Caldas in iure, & consuetudinibus huius regni versatissimus, *suprà, num. 3.* Qua propter docet hanc sententiam, etiam stando in iure communi, vt communiorem, & veriorem, quidquid reclamet Molina,

etiam

etiam stando in iure Lusitano, *d. 468. n 18.*
7 Ratio fundamentalis nostræ, & Caldas sen-
tentiæ est. Quia consensus domini directi, &
aliæ solemnitates, quæ interuenerunt in prima
concessione emphyteusis cum respicerent certum
terminum, non possunt vlterius prorogari; si-
8 quidem actus agentium, non operantur vltra
eorum intentionem, *l. non omnis ff. si cert. pet.*
iuncta, l. in agris, ff. de acquirend. rerum domi. Vr-
get etiam textus, *l. nuptia, ff. de ritu nuptiarum,*
& in l. vt si proponi. C. de nuptiis, vbi solemni-
tas in primis nuptiis requisita, in secundis etiam
requiritur. Stringit etiam communis resolutio
Bart. & DD. *in l. 1. § si quis ædificium, & in l. de*
pupillo, § si quis riuos, ff. de operis noui nunciatio.
Vbi reficiens illud, quod penitus destructum est,
dicitur de nouo facere.
9 Confirmatur, quia renouatio emphyteusis, est
nouus contractus, & non prorogatio, vel exten-
sio eiusdem contractus; ergo finita priori em-
phyteusi, necesse est quod de nouo fiat, & non
quod solum reintegretur, argumento textus *in le-*
ge, sed si manente, ff. de precario. Ibi, si vero præ-
terita die rogas, proprius est, vt soluta iam cau-
sa precarij, non redintegretur, sed noua causa
constituatur: ergo renouatio prædictæ emphy-
teusis postulat nouam scripturam, & noua pacta,
ac per consequens solemnitates requisitas in pri-
ma concessione, ac per consequens requiritur
nouus consensus capituli, de quibus late agit Cald.
q. 14. & 20. per totam.

Confirmatur 2. quia dato, & non concesso,
10 quod etiam stando in iure Lusitano Abbates, &
prælati conuentuum, possent absque suis capitu-
lis renouare emphyteusim; Attamen id non pos-
sunt efficere Abbatissæ, vel priorissæ, absque suis
capitulis. Et ratio est, quia quamuis verum sit,
priorissas, & Abbatissas de iure communi posse
administrare bona suorum conuentuum eodem
modo, ac Abbates, & priores; Attamen hæc ad-
ministratio hodie non est absoluta, & indepen-
dens, sed in omnibus conuentibus monialium,
dicit relationem, & respectum ad cæteras monia-
les, & in casibus magni momenti ad suos præla-
tos, vt bene notauit Pelizarius, *tract. 10. cap. 10.*
n. 147. Tamburinus, *de iure Abbatum, d. 32. q. 13.*
11 *num.* 3. Sed sic est, quod legitimæ consuetudi-
ni, vtpote vim legis habenti, standum est, vt
ibi bene obseruat Pelizarius; Ergo cum hæc sic
consuetudo omnium religionum, & practica in
hoc regno Lusitaniæ, & præcepta in omnibus
constitutionibus sinodalibus, pro vt testatur Cal-
das, *suprà*, debet obseruari in tali conuentu, non
obstante, quod de hoc non detur in tali conuentu
speciale statutum.

Confirmatur 3. Quia Abbatissæ non possunt
12 facere aliquem contractum circa bona immobi-
lia conuentus, absque consensu sui capituli, &
sui prælati, vt cum multis Doctoribus resoluit
Pelizarius, *tract. 10. cap. 10. num. 147.* & paret ex
ex concessione Leonis X. & Gregorij XIII. pro
monialibus, S. Augustini, quam refert ex Rode-
rico ibi Pelizarius; Sed sic est, quod talis reno-
uatio emphyteusis, est nouus contractus, vt *su-*
prà diximus, & magni momenti, siquidem requi-
ritur, quod videatur, an sit in commodum con-
13 uentus, vel non; quod non potest per se solam
efficere Abbatissa, vel Priorissa; ergo talis con-
tractus, & renouatio fuit nulla ex defectu
consensus superioris, & capituli.

Confirmatur 4. Quia in omnibus fere reli-
gionibus, disponere de bonis conuentus, non 14
pertinet de iure speciali soli Abbatissæ, sed illi,
& senioribus, vel discretis, & in casibus gra-
uioribus Abbatissæ, discretis, & capitulo; sed
hic casus est magni momenti, & vt talis per con-
stitutiones synodales huius regni non potest fie-
ri talis renouatio sine consensu capituli; ergo
idem dicendum est de his monialibus. Qua pro-
pter in hoc regno, hanc resolutionem certam
existimo; siquidem in illo est vniuersalis con-
suetudo, quæ vim legis habet vt testatur Cal-
das, *suprà*.

RESPONSIO AVTHORIS, SECVNDO QVÆSITO.

An in casu, quo talis nominatio deuoluatur ad conuentum, teneantur moniales nominare aliquem ex Petri generatione, vel an libere possint nominare quem voluerint, etiam extra generationem Petri vltimi possessoris?

RESpondi communem sententiam tenere,
quod finitis vitis, tenetur dominus directus
renouare emphyteusim liberæ nominationis in
hærede, siue proximiori consanguineo vltimi pos-
sessoris, si ille id postulauerit, intra annum. Ita
cum communi sententia Iulius Clarus, Caldas,
& alij innumeri, quos refert Molina, *d. 484. n 7.* 15
Verum hæc sententia, licet communis, est om-
nino falsa. Ita expresse Molina, *d. 484. n. 10.* vbi
latissime probat, dominum directum, non solùm
sæcularem, sed etiam Ecclesiasticum, non tene-
ri renouare emphyteusim de pacto, & proui-
dentia, & liberæ nominationis in successore vlti-
mi possessoris, sed posse nominare pro emphy-
teusi, quem voluerit, etiam stando in iure Lu-
sitano, vt ibi videre potest. Et probatur alterius
ex his, quæ dicit Caldas de renouatione emphy- 16
teusis *q. 17. n. 16.* Nam si primus, & secundus
emphyteuta, potest nominare quem voluerit,
etiam extra generationem vltimi possessoris, &
hoc ex concessione domini directi; deuoluto iu-
re nominandi ad dominum directum, multo me-
lius id poterit efficere; Nam propter quod vnum
quodque tale, & illud magis, vt est vulgare pro-
loquium philosophorum.

Confirmatur, Quia si procurator domini di- 17
recti, qualis est Emphyteuta, vt traditur per Bar-
tolum, Alex. & Iason, *in l. 1. §. fin. ff. de noui*
operis nunc. potest eligere durante iure suo vtili,
quem voluerit, etiam extra generationem vltimi
possessoris; Non prioris conditionis debet esse
dominus, quam procurator, vel dominus, quam
vassallus, & facit ad hoc textus in *l. cum quibus,*
ff. de legat. 2. in l. si Titio, & Mauio, ff. eodem.
vel de his videatur latius Molina Theologus.

RESPONSIO AVTHORIS, TERTIO QVÆSITO,

An in casu, quo debeant nominare aliquem de generatione vltimi possessoris, teneantur nominare consanguineum proximiorem vltimo possessori, vel possint alterum quemcunque de generatione vltimi possessoris nominare?

18 Respondi, quod dato, quod dictus conuentus teneatur nominare aliquem ex dicta generatione vltimi possessoris, teneri in hoc casu renouare emphyteusim in consanguineo proximiori vltimo possessori. Ita cum Bartolo, & aliis multis resoluit Caldas, *de renouatione emphyteusis, q 8. n. 2. & q. 17. n. 24.* Vbi illas videre potes, & multas rationes pro probando hoc quæsito. Quamuis multi, & grauissimi DD. quos refert Caldas, *ibi. q. 8. n 6.* contrarium teneant in emphyteusi Ecclesiastica, qualis est ista, tu elige opinionem quam malueris, vtraque enim probabilissima est.

19 Addo, quod in casu, quo concurrant ad nominationem consanguinei æquales in gradu, potest dominus directus eligere, quem voluerit, etiam anteponendo fœminam masculo, vt cum multis latissime, & dilucide probat Caldas, *de renouatione emphyteusis, q. 17. n. 26.* quæ nobis non placet transcribere, sed si arrideat tibi, ibi videre poteris.

CONSVLTVM XXXVI.

De quadam dispensatione Pontificis, in successione vnius maioratus, an fuerit valida?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Pontifex extra suum territorium solùm potest commutare voluntates testatorum, quoad legata pia.*
3 *Papa non potest auferre dominium ab aliquo laico, qui illi non fuerit subiectus temporaliter.*
4 *Nec ab aliquo clerico, qui vixerit extra terras temporaliter Pontifici subiectus, quoad bona patrimonialia.*
5 *Papa non habet in terris Regum Christianorum dominium actu, neque iurisdictionem, quoad temporalia.*
6 *Papa etiam de potestate absoluta non potest mutare voluntatés testatorum, etiam quoad legata pia, absque causa iusta, publica, & vniuersali.*
7 *De iure naturali est, quod voluntas testatoris in specifica forma impleatur.*
8 *Pontifex non potest dispensare in iure naturali.*
9 *Papa non potest auferre ordinem iudiciarium, nisi quoad suum forum.*
10 *Papa non potest sine iniuria tertij auferre dominium priuatum, nisi ex causa fidei, vel Ecclesia*
11 *Papa non potest aliquem legitimare extra terras. vbi habet iurisdictionem, quoad bona temporalia.*
12 *Papa non potest legitimare in praiudicium tertij.*
13 *Ponitur obiectio in contrarium & soluitur.*
14 *Papa nec respectu sui subditi potest exercere suam iurisdictionem temporalem respectu rei, qua est extra suum territorium temporale.*
15 *Papa non potest legitimare filium sacularem clerici, vt succedat in bonis patrimonialibus patris sui clerici extra terras sibi temporaliter subiectas.*
16 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
17 *Papa non potest priuare Regno personam, cui venit regnum per successionem, vel electionem, nisi ad bonum fidei, vel Ecclesia.*
18 *Papa non potest valide. nec licite agere contra iustitiam commutatiuam*
19 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
20 *Nostra voluntas dupliciter accipi potest, vel quoad finem temporalem, vel supernaturalem.*
21 *Papa non habet potestatem super nostram voluntatem, quoad finem temporalem, & naturalem, sed solam quando ordinatur ad finem supernaturalem.*
22 *Papa non potest mutare contractus ciuile, vsel in eis dispensare.*
23 *Quomodo Papa possit legitimare ad bona temporalia, dispensando in radice matrimony.*
24 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
25 *Dispositio testamenti persona Ecclesiastica, quoad bona hereditaria extra terras Papa, non ad Papam, sed ad Regem spectat.*
26 *Papa, dato quod possit mutare voluntatem testatoris extra suum territorium, quoad bona profana, debet esse cum causa publica, & probata, qua ad bonum publicum spectet.*
27 *Nec in legatis piis de potestate ordinaria potest Papa mutare voluntatem testatoris, sine iusta causa.*
28 *Vt causa probetur, debet citari pars, cui talis mutatio voluntatis testatoris praiudicat.*
29 *Papa nunquam vult dispensare cum praiudicio tertij, nisi dicat id facere ex certa scientia*
30 *Si causa motiua allegata ad dispensationem fuit falsa, ruit dispensatio.*
31 *Si tempore, quo primo exequitur dispensatio, causa motiua non subsistit, ruit dispensatio.*
32 *Causa debet subsistere, non solum quando postulata fuit dispensatio, & Papa illam commisit, & ordinarius dispensauit, sed etiam quando primo exequitur.*
33 *Cessante causa finali. cessat effectus.*
34 *Clausula* in defectu filiorum masculorum ex fratribus, comprehendit etiam masculos ex sororibus.
35 *Appellatione fratrum venit soror.*
36 *Quando in eadem dispositione nominantur fratres masculi, & statim nominantur fratres, absque eo quod vocentur masculi, in illo nomine,*

nomine, fratres, comprehenduntur, fratres, & sorores.

37 *In dispositione Pontificis, non est admittendum aliquod verbum otiosum, & superfluum.*

38 *Commutatio voluntatis testatoris facta à Papa, in dubio debet interpretari, vt quantum minus fieri possit derogetur menti testatoris.*

39 *Papa in dubio non videtur velle derogari iuri tertij.*

40 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

41 *Verbum descendentibus adiectum filiis, operari solet, ne filiorum appellatione, nepotes veniant.*

42 *Qui sunt specifice substituti, prius succedere debent.*

43 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

44 *Quando dispensatio Papa solum vocat descendentes, non possunt succedere ascendentes.*

45 *Causa limitata, limitatum producit effectum.*

46 *Vnius linea inclusio, alterius est plena exclusio.*

47 *Emphyteusis, quæ concessa est descendentibus, non potest venire ascendentibus, ratione forma concessionis.*

48 *Granatus iniuste à iudice Ecclesiastico, potest recurrere ad iudicem regium, vt tollat violentiam iniustam.*

49 *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVIDAM Archiepiscopus fecit maioratum de suis bonis patrimonialibus, & iussit in suo testamento, quod in tali maioratu nunquam posset succedere fœmina; sed quod semper succederet vir, filius masculi, vel vir filius fœminæ proximior vltimo possessori, etiamsi fuisset clericus. Transactis post huiusmodi institutionem plurimis annis F. qui tunc erat possessor dicti maioratus, supplicauit à Papa Pio IV. vt mutaret voluntatem huius institutoris, vt possent succedere in dicto maioratu in defectu filiorum legitimorum masculorum, vel in defectu filiorum masculorum fratrum, etiam filiæ, præcedendo senior iuniori, & quod idem in lineis transuersalibus obseruaretur, allegando pro causa huius dispensationis, quod si ille, qui de præsenti possidebat dictum maioratum, absque filiis masculis è vita discederet, qui iuxta dictam institutionem possent in dicto maioratu succedere, necessario transiret successio dicti maioratus, eiusdem consanguineo, adeo distanti, quod quasi iam erat extraneus, remanentibus eius filiabus, absque dote. Dispensauit Pontifex in hac forma: Quod cum maioratus transiret ad personam adeo remotam, & quasi extraneam à generatione, post mortem ipsius possessoris, si forte absque filiis masculis moreretur, & remaneret eius filiæ absque dote, in hoc casu, succederent filiæ, in defectu filiorum legitimorum masculorum, vel loco filiorum masculorum fratrum.

Quæritur ergo primo, An Pontifex posset mutare successionem huius maioratus, mutando voluntatem institutoris? Secundo quæritur, An in casu, quo posset, an posset id efficere absque causa, & quæ causa ad id requirebatur? Tertio quæritur, An si causa allegata esset falsa, scilicet quod mortuo hoc vltimo possessore, successio transibat ad personam nimis remotam, & quasi extraneam, cum actu esset consanguineus in secundo gradu vltimi possessoris vocatus Franciscus de Tobar, mansit irrita talis dispensatio, & commutatio Papæ? Quarto quæritur, An si de facto nunc non existeret causa, quæ tunc allegata fuit Papæ Pio IV. ad commutandam dictam voluntatem huius testatoris, cesset talis commutatio, & dispensatio? Quinto quæritur, An in casu, quo dicta dispensatio sit valida, an filius filiæ secundæ, debeat præcedere in successione sorori seniori matris suæ, siquidem dicit Pontifex, quod succedant fœminæ, in defectu filiorum masculorum, vel filiorum masculorum fratrum? Sexto quæritur, An pars grauata in hoc casu possit recurrere ad iudicem Regium, vt tollat violentiam, quæ illi infertur executione huius rescripti Apostolici?

RESPONSIO AVTHORIS, PRIMO QVÆSITO.

An Pontifex posset mutare successionem huius maioratus, mutando voluntatem institutoris?

RESpondi primo Quæsito, Papam non posse commutare voluntatem dicti institutoris, ad hoc vt succederent etiam fœminæ. Ita expressè Pinellus, *cap. de rescindenda venditione* 1. *p. rub. n.*19. cum Baldo, & aliis. Eandem sententiam tenet Castro, *consilio* 188. estque de mente multorum, quos infra referam, qui hanc potestatem adimunt à principe supremo, nisi ex causa publica.

Ratio fundamentalis est: Quia Pontifex extra suum territorium, solum potest commutare voluntates testatorum, quoad legata pia, vt bene aduertit Pinellus, *loco citato*; sed sic est, quod institutio huius maioratus non est legatum pium, sed ex bonis sæcularibus, & patrimonialibus, in quo pertenditur extensio, & successio generationis, & honor familiæ, &c. Ergo Papa non potest commutare talem voluntatem, nisi solum in terris, in quibus habet iurisdictionem temporalem, & etiam tunc ex causa, vt statim dicam. 2

Secundo probatur: Quia Papa, vt optime ait Castro, *consilio* 188. *num.* 3. non potest auferre dominium ab aliquo laico, qui illi non fuerit temporaliter subiectus: Nec etiam ab aliquo clerico, qui vixerit extra terras, quæ sunt subiectæ temporaliter ipsi Papæ, verba Castri sunt hæc: *Papa non potest auferre dominium alicui laico non supposito sua iurisdictioni temporali; non enim potest actum iurisdictionalem in illum exercere; Et idem dicendum est de clerico, qui non esset subditus, nisi ratione clericatus, vt qui non esset de terra supposita temporali iurisdictioni Papæ: nam dico, quod dominium rei, quam non haberet vt clericus sed vt Laicus quilibet, puta ex successione, vel suo contractu, aliunde, quam de bonis Ecclesiæ, sic non posset sibi Papa auferre, sicut nec alicui laico, non habetur, vt laicus, argumento, ff. de adop. si pater, §.1. ad exhibendum, l. de eo, §. fin. cum si.* Hucusque Castro, sed sic est, quod hic maioratus 3 4

 est

est extra terras, vbi Papa habet iurisdictionem temporalem: Atqui episcopus, qui illum instituit non est subiectus Papæ, nisi vt clericus, siquidem est naturalis regni, extra iurisdictionem temporalem Papæ; talis maioratus non fuit institutus ex bonis Ecclesiæ, sed ex bonis patrimonialibus, quæ Archiepiscopus possidebat vt laïcus; ergo Papa non poterat priuare eius successores vocatos, iuxta institutionem eiusdem maioratus dominio suo, nec poterat priuare talem institutorem dominio suæ voluntatis, quæ temporaliter non erat illi subiecta.

5 Tertio probatur: Quia Papa non habet in terris Regum Christianorum dominium actu, neque iurisdictionem, quoad temporalia, *cap. per venerabilem*, *§. rationibus*, & ibi Innocentius, & alij apud Alexandrum, *lib.1. consiliorum consilio 3. n. 1.* Vbi dicit, quod Papa non debet se intromittere cum subditis Imperatoris, nisi quando ille negligeret facere iustitiam; sed sic est, quod mutare voluntatem huius testatoris, est exercere iurisdictionem, quoad temporalia, & intromittere se cum subditis alterius regis absoluti; ergo Papa non potest id facere extra terras sibi temporaliter subiectas, & in quibus habet actu dominium & exercitium iurisdictionis.

6 Quarto probatur: Quia Papa etiam de potestate absoluta non potest mutare voluntates testatorum, etiam quoad legata pia, nisi ex causa iusta, publica, & vniuersali, vt tenet cum Pinello, Burg. de Paz, Sarmiento, Molina, Sosimo, Diedo, & aliis Sanchez, *in consiliis lib 4. cap. 2. dub. 1. n. 3.* Mantica, *lib. 1. tit. 7. n. 19.* Ergo à fortiori neque quoad bona sæcularia, & successiones maioratuum; Sed sic est, quod Papa in hoc casu, dispensauit absque causa publica, & vniuersali: Ergo talis dispensatio fuit subreptitia. Minor subsumpta probatur; cætera enim patent, nam vt constat *ex bulla*, causa, quæ mouit Pontificem, fuit, ne maioratus transiret ad consanguineum remotum, & quasi extraneum, remanentibus filiabus vltimi possessoris absque dote; Sed sic est, quod hæc causa est particularis, & non pertinet ad bonum publicum, & commune, nec est propter publicam vtilitatem, quæ causa omnino erat necessaria, vt cum multis latè probat Couaruuias, *lib. 3. variarum, cap. 6. n. 8.* Et cum Crauetta, Bart. & aliis Marta, *de iurisdictione p. 4. sent. 1. casu 74. n. 16.* Ergo Papa non poterat commutare voluntatem testatoris, & per consequens talis commutatio fuit subreptitia.

7 Quinto probatur: Quia est de iure naturali, quod voluntas testatoris in specifica forma impleatur, vt cum communi Doctorum probat Sanchez, *in consiliis lib. 4. cap. 2 dub. 1.* Sed sic est

8 quod Pontifex non potest dispensare in iure naturali, absque causa pertinente ad bonum publicum, & vtilitatem reipublicæ, vt cum multis latè probat Sanchez, *suprà*; ergo cum in casu præsenti non daretur causa pertinens ad bonum commune, non poterat Pontifex dispensare in tali iure naturali. Vnde concludit Couaruuias *lib 3 variarum, cap. 6. n. 8.* & cum aliis Marta, *suprà, n. 18.* quod sic princeps mutando absque causa publica voluntatem testatoris, potius tyrannidem, quam iura, & leges exercet.

9 Sexto probatur, quia Papa non potest auferre ordinem iudiciarium, nisi quoad suum forum, vt ait Glossa, *in Clementinam dispendiosam de iudiciis, in verbo vsuris*, vt cum aliis notauit Alexander, *lib. 5. consiliorum consilio 3. n. 2.* Quod etiam notauit Baldus, *in C. eorum, §. in fin. C. de vsuris*; Sed sic est, quod si extra suas terras, vbi Papa habet iurisdictionem temporalem, posset mutare voluntates testatorum, quoad bona profana, tolleret ordinem iudiciarium extra suum forum; ergo Papa non poterat mutare voluntatem huius testatoris.

Septimo probatur: Quia Pontifex non potest 10
sine iniuria tertij auferre dominium priuatum, nisi ex causa fidei vtili, vel Ecclesiæ, vt ex multis testibus, & Doctoribus probat Couarruuias, *variarum lib. 3. cap. 6 n. 6.* & *in epit. 2. p. cap 8. §. 8. n. 16.* sed sic est, quod si Papa posset mutare voluntatem huius testatoris priuaret tertium, ad quem veniebat hic maioratus dominio, cum illius iniuria, sine causa vtili fidei, vel Ecclesiæ: ergo non potest mutare talem voluntatem.

Octauo probatur: Quia Pontifex non potest 11
aliquem legitimare extra terras, vbi habet iurisdictionem temporalem ad bona temporalia, vt cum multis notauit Couarruuias, *in Epit. cap. 8. §. 8. n. 14.* Molina *tract. 2. de iustitia, tom. 1. d. 173. n. 2.* Molina *de primogeniis lib. 3. cap. 2. n 11.* & patet, *ex cap. per venerabilem qui filij sint legitimi.* Et ratio est, quia faceret magnam iniuriam Regi, disponendo de suis subditis, & auferendo ab eis ius, quod respectu illorum habebat illos legitimandi, vt bene cum multis notauit Couaruuias *suprà*; sed sic est, quod eandem iniuriam faceret regi, si posset habilitare fœminas, vt succederent in hoc maioratu, quando ex testamento erant exclusæ; ergo Papa non potest illas habilitare, quoad bona temporalia.

Confirmatur primò: Quia Pontifex non potest legitimare in præiudicium tertij, vt late probat Alexander, *lib. 5. consilio 3. num. 1.* Sed sic est 12
quod hic habilitat in præiudicium tertij, scilicet successorum vocatorum à testatore; ergo Papa non potest illas habilitare. Nec obstat quod ius 13
adhuc successoribus non esset acquisitum; Nam vt bene respondit Couarruuias, *lib. 3. variarum cap. 6. num. 9.* ex hoc rescripto, testatori verum dominium habenti, & eius voluntati omnino præiudicatur.

Confirmatur 2. Quia vt cum multis notat Co- 14
uarruuias, *suprà nu. 14.* Pontifex, nec etiam respectu sui proprij subditi potest exercere suam iurisdictionem temporalem respectu rei, quæ est extra suum territorium temporale; sed sic est, quod hic maioratus est extra territorium temporale Pontificis; ergo etiamsi testator fuisset subditus Pontificis, quoad temporalia, non posset exercere in illo suam iurisdictionem, quoad talia bona temporalia, quæ sunt extra suum territorium temporale, qualis est hic maioratus.

Confirmatur 3. quia Pontifex non potest legi- 15
timare filium sæcularem clerici, vt succedat in bonis patrimonialibus patris sui clerici extra terras sibi temporaliter subiectas, vt cum multis late probat Couarruuias, *suprà n. 9.* estque sententia communis; Et ratio est, quia persona, quæ legitimanda est, sæcularis est, & bona sunt temporalia, sed sic est, quod idem procedit in habilitatione fœminarum, vt possint succedere in hoc maioratu, siquidem personæ habilitandæ sunt sæculares, bona sunt profana, & temporalia; ergo Pontifex extra terras vbi habet iurisdictionem tempora

temporalem,non poteſt habilitare tales mulieres,
nec commutare voluntatem teſtatoris.
16 Nec obſtat ſi dicas, Pontificem poſſe commu-
tare voluntates teſtatorum iuxta Tridentinum,
ſeſſ.22. cap.6. de reformatione. Reſpondetur nam-
que, id intelligi reſpectu legatorum piorum, &
non reſpectu bonorum temporalium; & maiora-
tuum, ſpecialiter quando eſt in damnum tertij,vt
ex Baldo, Pinellus, 1. *p.Codic de reſcindenda ven-
ditione cap.* 2. *n.* 19. Et in eodem ſenſu loquitur
Barboſa, *in Collectaneis Doctorum ſuper Triden-
tinum,ſeſſ.22. de reformatione cap.6. per totum*,Ro-
driguez, 2. *tom. quæſtionum regularium, q.*126. *art.*
9. Molina, *tom.* 1. *de iuſtitia, d.*29. *num.*28. Frago-
ſus, *tom.*3. *d.*19. §.1. *n.*3. Quod euidenter proba-
tur; nam idem Molina, *tom.* 1. *de iuſtitia, d.* 29.
num 8. quærit, An poſſit Pontifex auferre Re-
gnum à quadam perſona, cui ex ſucceſſione, vel
electione Regni venit, & alteri dare? Et reſpon-
dit cum. Victoria, Turrecremata, & aliis, non
poſſe nouos conſtituere, priuando eum regno,
ad quem in defectu depoſiti, ius regni alioquin
pertineret, quales eſſent res publica, & opti-
mates illius. Excipe niſi in ordine ad bonum
Eccleſiæ, vt ſtatim addit. Vnde ſic argumentor,
Pontifex non poteſt priuare regno perſonam,
17 cui venit regnum per ſucceſſionem, vel electio-
nem, niſi ad bonum fidei, vel Eccleſiæ: ergo
etiam non poterit priuare aliquem maioratu tem-
porali, ad quem venit ſucceſſione, vel vocatio-
ne teſtatoris; conſequentia præter quam quod
ſit certa, ſiquidem in maioratibus philoſopha-
tur ſicut in regnis, probatur,quia ſi Pontifex ideo
poteſt mutare ſucceſſionem maioratus, quia po-
teſt mutare, & alterare voluntatem teſtatoris,
quia eſt actus potentiæ ſpiritualis, eodem modo
poterit alterare voluntatem primi regni inſtitu-
toris, qui regnum à Barbaris occupauit, & qui
diſpoſuit formam ſucceſſorum, vel actum ele-
ctionis reipublicæ, ſiquidem eſt actus voluntatis;
ſed ſic eſt, quod non obſtante,quod hi ſint actus
voluntatis, Papa non poteſt tale quid efficere,
quia eſt circa bona profana, niſi in ordine ad fi-
nem ſpiritualem; ergo eodem modo philoſophan-
dum eſt de aliis maioratibus bonorum tempora-
lium,vnde diſpenſatio in hoc pertinet ad Regem,
& non ad Papam.
Confirmatur 4. quia Pontifex non poteſt, nec
18 valide,nec licitè agere contra iuſtitiam commuta-
tiuam, quæ exigit vt detur vnicuique quod ſuum
eſt, & quod nemo priuetur, neque quoad totum,
neque quoad partem ſuo iure,quod habet ad rem,
& in re valide, & iuſte, & licitè poſſeſſam, vt
probat Vidal, *in Arca vitali, titulo de iudice, in-
quiſitione* 5. *num.*54. Delbene, *tom* 1.*cap.*5.*dub.*26.
num. 5. Sed ſic eſt, quod vocatus ad hunc maio-
ratum per inſtitutorem,habet ius ad rem ad hunc
maioratum iuſte, & licite acquiſitum; ergo Pon-
tifex non poteſt eum illo priuare, nec valide, nec
licitè, niſi indirecte, ad aliquod bonum ſpiritua-
le vt probat Delbene, *tom.* 1. *cap.* 6. *dub.*30. *ſeſſ.*
1. *num.*9.
Nec obſtat ſi vrgeas cum aduerſariis, volun-
19 tatem teſtatoris, etiam circa profana eſſe ſpiri-
tualem; ſed Pontifex habet poteſtatem ſuper om-
nem rem ſpiritualem; ergo poteſt commutare vo-
luntatem teſtatoris,vtpote rem ſpiritualem. Con-
firmatur: quia ex eo Pontifex poteſt legitimare
ad bona profana diſpenſando in radice Matrimo-
nij quando fuit nullum, quia matrimonium eſt
quid ſpirituale; ſed voluntas teſtatoris eſt quid
ſpirituale; ergo ſicut poteſt legitimare ad bona
temporalia, diſpenſando in radice matrimonij
nullius, ita habilitare ad ſucceſſionem maioratus,
commutando voluntatem teſtatoris. Non obſtat
inquam. Reſpondetur namque ad inſtantiam;
Non omne illud quod eſt ſpirituale eſſe ſubiectum
Papæ diſpoſitioni, ſiquidem omnes leges princi-
pum Chriſtianorum ſunt voluntatea talium prin-
cipum, vt latè dicit eum communi ſententia Pa-
laus, *tract.*3. *d.*1. *p.*1. *num.* 2. & tamen Papa non
poteſt in aliqua diſpenſare, niſi in ordine ad bo-
num ſupernaturale, vt cum communi ſententia
notat Molina, *tract.* 2. *d.*12. *num.*10. Ergo quam-
uis hæc voluntas teſtatoris ſit ſpiritualis, non
poteſt Papa in ea diſpenſare, ſiquidem eſt quæ-
dam lex teſtatoris, & iuris naturalis, & poſitiui
Regni.quod imperat voluntatem teſtatoris inuio-
labiliter obſeruari.
Pro quo notandum eſt, noſtram voluntatem 20
dupliciter poſſe accipi, vel dum ordinatur ad fi-
nem temporalem, vel in quantum ordinatur ad
finem ſupernaturalem; ſumpta prout ordinatur
ad finem naturalem, etiamſi ſit ſpiritualis, Ponti-
fex non habet ſuper illam poteſtatem, quia alias 21
haberet eandem poteſtatem ſuper gentilium vo-
luntates, quia etiam ſunt ſpirituales; quod eſt
falſum vt latè probat Molina, *tract.*2. *d.* 12. *n.*15.
Confirmatur quia Chriſtiani per fidem non amit-
tunt libertatem naturalem, nec dominium rerum
ſuarum, nec iura ſua, vt notauit Molina, *ſupra*,
*num.*15. Sed ſic eſt quod, ſi Papa poſſet mutare
voluntates teſtatorum circa bona profana,iam te-
ſtatores priuarentur ſua libertate, & iure ſuo, ſi-
quidem mutatæ fuere eorum voluntates, & eo-
rum bona aliis dabuntur: ergo Pontifex non
poteſt illorum voluntates mutare ob ſpiritua-
litatem, niſi talis voluntas ſit de re pia, aut ſu-
pernaturali.
Confirmatur 2. Quia ſi Papa poſſet mutare vo-
luntates teſtatorum quoad bona profana, quia ta-
les voluntates ſunt res ſpirituales, fruſtranea eſſet
ſententia communis Doctorum, quæ dicit Papam
poſſe mutare voluntatem teſtatorum quoad lega-
ta pia, non vero quoad temporalia. Dicendum
eſt ergo non ſufficere quod voluntas teſtatoris ſit
ſpiritualis, vt ſtatim Papa poſſit eam mutare, &
alterare; ſed vt ei ſit ſubiecta, neceſſarium eſt,
quod ſit voluntas in ordine ad finem ſupernatu-
ralem. Et hinc ſit, quod licet contractus ciuiles 22
ſint actus voluntatis, Papam non poſſe eos abro-
gare, vel in eis diſpenſare, diſpenſando in volun-
tate contrahentium, vt latè probat Delbene cum
communi Doctorum, & tenetur ſtare contractui
à ſe innito cum aliis, vt probat idem Delbene,
tom. 1. *cap.*5. *dub.*14. *ſect.*12.*a*....*num.* 1. Nec po-
teſt auferre dominium bonorum temporalium à
domino ſuo, & eſt ſubiectus iuri naturali, & gen-
tium, vt probat idem Delbene, *ibi.* Sed ſic eſt
quod mutando inſtitutionem huius maioratus,
aufert dominium ab illo, cui veniebat iure na-
turali, & gentium; ergo id non poteſt Papa
efficere.
Ad confirmationem reſpondetur, quod adhuc
conceſſo, quod Papa poſſet legitimare ad bona
profana, diſpenſando in radice matrimonij,quan-
do matrimonium non fuit nullum iure naturali, 23
ſed Eccleſiaſtico, vt docent plures Doctores,non
obſtante

obstante quod contrarium probabilius sit, vt docent plures DD. quos refert, & sequitur Decastillus, *de matrimonio, d.* 8. *n.*17. Adhuc nihil inde infertur contra nos: nam ideo Papa potest in dicto casu legitimare filios ad bona profana, dispensando in radice matrimonij, quia dispensat in impedimento canonico, ratione cuius matrimonium fuit nullum; vnde quando non præcessit figura matrimonij non potest concedere talem dispensationem extra suum territorium, vt cum Sanchez, & aliis communiter docet Decastillus, *de Matrimonio, d.*8. *n.*27. Et multo minus potest Papa dispensare in radice matrimonij, quando matrimonium fuit nullum iure naturali ex defectu consensus, nec quando matrimonium erat infidelium, vt docent communiter DD. quos refert Sanchez, *lib.*8. *de matrim d.*7. *n.*3. Molina, *tom.* 2. *d.*624. *n.*3. Thomas Hurtadus, *tract.* 12. *p* 2. *cap.*1. *num* 641. quia tunc non erat nullum matrimonium ratione alicuius legis Ecclesiasticæ, in qua Papa posset dispensare; ergo ex hoc argumento nihil inferri potest contra nostrum casum, quia quod hic maioratus non transeat ad fœminas, non prouenit ex aliqua lege canonica, sed ex voluntate testatoris, quæ secundum legem naturalem, & regiam debet obseruari; ergo cum Papa non possit in his legibus dispensare, nisi quando sunt in ordine ad finem supernaturalem, cum hæc voluntas solum sit in ordine ad finem temporalem, non potest Papa in illa dispensare.

24 Nec obstat id quod ait, quod hæc voluntas testatoris ex eo, quod vt spiritualis est subiecta Papæ. Non obstat inquam, nam vt iam diximus, res spiritualis potest dupliciter sumi, vel vt est spiritualis naturaliter, id est, in ordine ad finem temporalem, vel potest sumi supernaturaliter, id est, quatenus ordinatur ad finem supernaturalem; si sumatur solum quoad suum esse naturale, non est subiecta Pontifici, vt videri est in legibus regum, quæ cum sint actus intellectus, & voluntatis regum, non sunt subiectæ Pontifici, nisi quatenus opponuntur bono supernaturali, & vt videri est in contractibus inter homines, quos Papa annullare non potest extra suum territorium temporale, nisi quatenus sunt contra bonum animæ, vt aduertit Molina, *suprà, n.*14.

Nec etiam obstat, quod hic institutor maioratus fuerit Archiepiscopus, ac per consequens subiectus Pontifici. Non obstat inquam, nam dispo-
25 sitio eius testamenti, quoad bona hæreditaria, & patrimonialia non Pontifici, sed Regi, & eius legibus subiecta est; ita ex communi sententia Abbas, *in cap.* ex literis in fine de pignoribus, Felinus *in dicto capite Ecclesia sancta Maria, n.*7. Barbosa, *in lib.*1. *decretalium lit.* 3. *in selectis*, *ad Collectanea Doctorum folio mihi* 7. *n.* 18. Vbi alios multos citat; sed sic est quod bona ex quibus iste Archiepiscopus instituit hunc maioratum erant bona patrimonialia, vt constat ex sententia quam dedit Cardinalis Infans in iustificatione præmissarum pro executione huius breuis, in qua dicit probatum fuisse bona maioratus esse patrimonialia; ergo dispositio eius testamenti quoad hæc bona non est subiecta Pontifici, sed Regi.

RESPONSIO AVTHORIS, SECVNDO QVÆSITO.

An in casu quo Pontifex posset mutare successionem huius maioratus, id posset efficere absque causa, & qua causa ad id requirebatur?

SEcundo quæsito respondi: Quod dato, & non concesso, quod Papa de plenitudine potestatis posset commutare voluntatem huius testatoris, & substituere fœminas in dicto maioratu, adhuc debebat esse cum causa publica, & probata, quæ ad bonum publicum spectaret. Ita expresse ex multis testibus, & Doctoribus latè probat Molina, *de primogeniis lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 31. Couarruuias, *variarum, lib.* 3. *cap.* 6. *a*... *num* 7. Marta, *de iurisdictione, p.* 4 *cent.* 1. *casu* 74. *n.*15. Quod adeo verum est, quod nec in legatis piis, Pontifex vtendo potestate ordinaria potest mutare voluntatem testatoris, sine iusta causa, vt cum multis latè probat Marta, *suprà, num.* 4. ergo à fortiori non potest mutare voluntatem testatoris respectu bonorum sæcularium extra suum territorium temporale, nisi eo modo quo potest princeps supremus, hoc est, cum publica causa pertinente ad bonum commune reipublicæ, vt late probat Molina, Couarruuias, & Marta, *locis citatis*, sed sic est, quod in hac dispositione commutationis vltimæ voluntatis huius testatoris, quam fecit Pontifex non allegatur, nec probatur causa publica pertinens ad bonum publicum, sed solum quod alias transiret maioratus ad personam consanguineam nimis remotam, & quasi extraneam, remanentibus filiabus vltimi possessoris absque dote, quæ omnia sunt bona priuata, nec Papa in tali bulla vtitur de plenitudine potestatis: ergo talis bulla debet vt subreptitia iudicari. 27

Confirmatur primo. Quia vt causa probetur debet citari pars, cui hæc dispensatio voluntatis testatoris præiudicabat, quæ erat illa persona nimis remota, & quasi extranea, de qua loquitur breuis, vt cum multis Doctoribus resoluit Molina, *de primogeniis, lib.* 1. *cap.* 8 *n.* 33. vbi plures affert textus, & Doctores; sed sic est quod in tali breui, nec in probatione præmissarum non fit mentio talis citationis partis, quod erat necessarium, siquidem dispenendo Pontifex aliquid in præiudicium successorum, causa non præsumitur, nisi probata fuerit, & constet de citatione partis, vt ibi cum multis resoluit Molina, & Marta, *suprà*, *num.* 18. Ergo cum in tali breui non fiat talis mentio, præsumitur subreptitium, & nullum esse. 28

Confirmatur 2. quia Pontifex quando dispensat in radice matrimonij, nunquam vult dispensare cum præiudicio tertij, nisi in dispensatione dicat, id facere ex certa scientia; semper enim in rescriptis intelligitur, sine tertij præiudicio, vt patet per textum, *in l. prima* §. *si quis à principe*, *ff. ne quid in loco publico*, & tenet cum Saliceto, Hipolyto, Remin. *consil* 46. *num* 2. *col.* 1. & cum Sanchez, Decastillus, *de matrim. d.* 8. *n.*25. Sed sic est, quod in hoc rescripto non dicit Pontifex se id efficere ex certa scientia; ergo non vult dispensare cum præiudicio tertij: Sed hæc dispensatio 29

erat

erat in grauissimom præiudicium illius tertiæ personæ remotæ, & quasi extraneæ, siquidem ab eo auferebat grauissimum, & ditissimum maioratum: ergo talis dispensatio fuit omnino nulla, & subreptitia.

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO,

An si causa allegata esset falsa, scilicet quod mortuo hoc vltimo possessore successio transibat ad personam nimis remotam, & quasi extraneam, cum actu esset quidam consanguineus in secundo gradu vltimi possessoris vocatus Sancius de Touar mansit irrita talis commutatio; & dispensatio Pontificia.

30 TErtio quæsito respondi, quod si causa motiua, quæ allegata fuit ad dispensationem fuit falsa dispensatio, & commutatio est totaliter irrita, & nulla in hac conclusione; conueniunt omnes textus, & Doctores apud Sanchez, *de Matrimonio lib.8. d.3. num.4.* Et patet *ex cap. circa de consanguin. cap si eo tempore de rescriptis in 6.* Vnde si tempore quo Papa committit dispensationem, & exequitur dispensatio ab Ordinario causa motiua est falsa, certum est talem dispensationem esse nullam, & subreptitiam, vt cum multis latè probat Gutierres, tractatu *de Matrimonio,*
31 *cap.26.n.1.* Imo etiam si causa tantum sit impulsiua, vt tenent multi DD. quos refert Sanchez, *de matrimonio lib.8.d 19. n.10.* Vnde cum in hac dispensatione, nec in supplicatione in breui, alia causa allegatur, nisi quod ne successio huius maioratus iret ad personam nimis remotam, & quasi extraneam, si tempore quo petita fuit dispensatio existebar aliquis consanguineus nimis propinquus, qualis est consanguineus in secuodo gradu, sequitur quod talis supplica fuit subreptitia, siquidem tacuit veritatem, & supplicauit quandam falsitatem, ob quam motus est Pontifex ad dispensandum; ergo cum de facto in illo tempore, quo facta est supplica existeret quidam consanguineus in secundo gradu lineæ transuersalis filius fratris vltimi possessoris vocatus Sancius de Tonar, cui ex dispositione testamenti veniebar hic maioratus, sequitur talem dispensationem fuisse subrepititiam ex defectu veritatis causæ motiuæ, quæ fuit allegata, quæ si ita sunt, nescio quæ dubiratio esse potest bullam fuisse subreptitiam.

RESPONSIO AVTHORIS QVARTO QVÆSITO,

An si de facto nunc non existeret causa, quæ tunc allegata fuit Papa Pio IV. ad commutandum dictam voluntatem huius testatoris, cesset talis commutatio, & dispensatio?

QVarto qoæsito respondi quod dato quod cau-
32 sa quam allegauit supplicans fuisset vera tempore qoo Pontifex commisit dispensationem Cardinali Infanti, & dictus Cardinalis dispensauit, si nunc de facto non existit talis causa, quando primo exequenda est talis dispensatio, eo quod hucusque nunquam executa fuit, fuit talis dispensatio, & omnino manet irrita. Et ratio est, quia causa, quæ mouit Papam ad concedendum talem dispensationem volūtatis testatoris, non solū verificanda est, & existere debet quando gratia, & rescriptum postulatum fuit, & quādo Papa illud cōmisit ordinario, & quando ordinarius dispensauit, sed etiam quando talis gratia, & dispensatio primo exequitur, & habet suum effectum, vt patet ex *cap generaliter 16.q.1. & cap. tua de cleric. non resident. &* ex *l.Vranius 72.versic. sed cum duo ff.de fideiussor.* & præter alios textus, quos late congerit Sanchez hanc sententiam tenent Gloss. Dec. Ioan. Andreas, Alex. Bald. Felin. Probus, Tiraq. & alij, quos refert, & sequitur Sanch. *lib.8. de matrim d 30.n.14.* & illam probat Gut. *de matrim cap.126.n.2.*

Ratio autem est: Quia cessante causa finali, cessat effectus: ergo cum effectus huios dispensationis adhuc non sit positus, cessante causa, quæ mo- 33
uit Pontificem ad dispensandum, cessat talis dispensatio. Alias rationes vide apud Sanchez loco citato: sed sic est quod in casu præsenti, adhuc non est sortita suom effectum talis dispensatio, & gratia Pontificis, siquidem postquam concessa est, vsque nunc non habuit locum, quia semper extitêre filij masculi vltimi possessoria: ergo si de præsenti non existit causa, quæ mouit Pontificem ad concedendum talem dispensationem, & commutationem, cessat, & non sortietur effectom talis dispensatio, & commutatio; sed sic est quod de præsenti deficit causa, quæ mouit Pontificem ad concedendum talem dispensationem, siquidem causa, quæ illum mouit fuit ne successio maioratus transiret ad personam remotissimam, & qoasi extraneam, remanentibus filiabus possessoris sine dote, siquidem in præsenti talis maioratus non trāsit ad personam remotissimam, sed ad consanguineum in secundo gradu vltimi possessoris, filium sororis matris vltimi possessoris, nec vltimus possessor relliquit filias, quæ maneāt indotatæ, siquidem absque filiis, & filiabus poet discessit è vita, & alias eius mater remanet vxorata & dotata aliis bonis; ergo
talis commutatio, & dispensatio cessat in casu præ- 34
senti, & non debet sortiri effectum, sed standum est clausulæ testatoris, quæ ait, quod suceedat vir semper in maiotatu, & solum poterit vti tali rescripto, quando concurrerint causæ, quæ mouerant Pontificem ad illud concedendum, dato, quod illud io tali casu valide posset concedere.

RESPONSIO AVTHORIS QVINTO QVÆSITO,

An in casu quo dicta dispensatio sit valida, An filius filiæ secundæ debeat præcedere in successione sorori seniori matris suæ, siquidem Pontifex dicit, quod succedant fæminæ in defectu filiorum masculorum, vel filiorum masculorum fratrum.

QVioto qoæsito respondi, Quod dato, & non concesso, quod Pontifex posset mutare talem voluntatem testatoris, & quod ad id daretur causa publica, & hæc fuisset vera, & cum citatione partis, & nunc de præsenti existeret, adhuc dico, quod in hoc maiotatu debet præferri filius secūdæ filiæ sorori seniori matris suæ; siquidem sic disponit idem rescriptum Pontificiū in illis verbis, *quod succedant fæmina in defectu filiorum masculorum*

vltimi possessoris, *vel filiorum masculorum ex fratribus.* Et ratio est, quia illa clausula, in defectu
filiorum masculorum ex fratribus, comprehendit
etiam filios masculos ex sororibus; appellatione
35 namque fratrum, venit soror, *l. Lucius*, §. *Mania*,
vt cum Baldo, Alexandro, & alijs multis Barbosa, *de appellat. verb. viri signif. appellat.* 102. *n.* 4.
præcipue quando refertur in plurali, prout in casu nostro, vt cum Castro, Alexander, *lib.* 5. *consiliorum, consil.* 85. *n.* 14. Et cum alijs Barbosa *supra*;
Et non colligitur aliud ex mente Pontificis, siquidem eius intentio fuit, quantum possibile erat
accedere ad mentem institutoris, & solum substituere fœminas in casu, quo maioratus transiret
ad personas adeo remotas, quæ fuissent quasi extraneæ, vt constat ex eodem rescripto.

Confirmatur primò: Quia quando in eadem
36 dispositione nominantur fratres masculi, & statim nominantur fratres, absque eo quod vocentur masculi, colligitur, quod in clausula, in qua
ponuntur solum fratres, includi fratres, & sorores, vt cum Tusco probat Barbosa, *verb. iuris signif. appellat.* 102. *n.* 6. Sed sic est, quod in hac
dispositione dicit Pontifex, quod succedunt fœminæ in defectu filiorum masculorum vltimi possessoris, vel filiorum masculorum ex fratribus;
ergo si vellet dicere, quod succederent filij masculi ex fratribus, & non ex sororibus, debebat dicere ex fratribus masculis, sicut antea dicit, in
defectu filiorum masculorum vltimi possessoris;
ergo si solum posuit nomen fratrum, & non fratrum masculorum, voluit absque dubio includere
fratres masculos, & fœminas.

Confirmatur 2. quia in dispositione Pontificis
37 non est admittendum aliquod verbum superfluum
& sine mysterio, vt dicit Baldus, *in rubric. de contract. empt. in* q. 9. *l. ita stipulatus in principio*, *ff. de vsur.* & *l. huc leg. ff. de contract. empt. facit l. si quando in princ. de leg.* 1. & *cap. si Papa de priuileg. in* 6. & notat Alexander, *consilio* 85. *n.* 0.
Sed sic est, quod illa verba, filiorum masculorum,
fuisset superfluum apponere illa in vna parte dispositionis, & non in altera; ergo colligendum
est, Pontificem ideo posuisse filios masculos, &
non fratres masculos, vt declararet, quod solum
deberent succedere filij masculi vltimi possessoris
vel filij masculi fratrum vltimi possessoris, siue
fuissent tales fratres vltimi possessoris masculi, siue fœminæ.

38 Confirmatur 3 quia commutatio voluntatis testatoris facta à Papa, in dubio debet interpretari,
vt quantum minus fieri poterit derogetur menti
testatoris Anch *consil.* 252 *per totum*, Tuscus, *tom.* 6.
conclus. 53. *n.* 12. Sed sic est, quod sumus in dubio,
an nomen fratrum, comprehendat etiam filios
masculos sororis: ergo cum comprehendere illos
sit conformius ad mentem testatoris, sic intelligendum est.

39 Confirmatur 4. quia Papa in dubio, non videtur velle derogare iuri tertij, maxime cum de eo
mentionem non faciat, *cap. super eo de offic. delegat. cap. quamuis de rescriptis, in* 6. *l. nec accus. C. de eman libe. l. impuberi, ff. de admin.* & *tenet* Alexander, *consilio* 3. *lib.* 5. *n.* 3. Sed sic est quod sumus
in dubio, An nomine fratrum velit Papa comprehendere sorores; ergo præsumendum est noluisse præiudicare filiis masculis sororum vltimi
possessoris, siquidem id non declarauit.

Nec obstat si dicas, quod appellatione fra-
trum, non venit soror; eo quia in odiosis, mas- 40
culinum non includit fœmininum: Nam huic
obiectioni respondeo cum Baldo, & aliis, quos
refert, & sequitur Alexander, *lib.* 4. *consil* 85.
num. 14. Quod vbicunque aliqua dispositio, vel
statutum concernit qualitatem personarum, tunc
respectu personarum, quibus fauetur illa dispositio, est fauorabilis, & extendenda, quoad illas
personas, quibus fauetur; respectu vero illarum
personarum, quæ ex dicta dispositione grauantur, illa dispositio censetur odiosa, & restringenda, per illam doctrinam, & ex glossa, *in dicta l. vnica*, & notat glossa, *in l. sed si hac* §. *si ff. eo* & *in l. qui bona* § *si aliena de dam infe.* ex quo inferunt Bald. & Sal. *in dicta, l. vnica*, prædictam dispositionem ex parte fratrum, qui vocantur censeri fauorabilem, & extendendam, vt appellatione fratrum, contineatur soror, vt in *dicta l. Lucius*, §. *Mania*; Hæc omnia Alexander, *lib* 4. *consil.* 85 *num* 14. Et quod hæc dispositio non sit ad
conseruandam agnitionem probatur; quia hæc dispositio admittit fœminas in defectu masculorum,
vt ex multis late probat Alexander, *lib.* 4. *consil.* 85. *num.* 6.

Tandem concludo, & dico quod adhuc stando
in verbis prædicti rescripti, hic maioratus venit
ad filium sororis matris vltimi possessoris, quod
ex verbis ipsius bullæ sic probo. *Si illum, vel quemcunque alium legitimum dicti maioratus successorem, absque filiis, & descendentibus masculis legitimis, siue laicis, siue clericis discedere contigerit, tunc & eo casu, successio maioratus præfati ad eius filiam, &c. deueniat.* Vbi notandum est
hunc maioratum, etiam stando in dispositione
Papali, solum posse venire ad filiam maiorem vl- 41
timi possessoris, quando vltimus ipse possessor
mortuus fuerit absque filiis; & descendentibus
masculis, sed sic est quod Pater dominæ pertendentis, si mortuus fuit absque filiis masculis, non
mortuus fuit absque descendentibus masculis, siquidem quando è viuis discessit, iam habebat
quendam nepotem, qui est verus, & legitimus descendens; siquidem illud verbum, *descendentibus*,
adiectum filiis, operari solet, ne appellatione filiorum nepotes veniant Soncinas iunior, *consilio*
168 *n.* 2. Hier, Mago, Dec. Luca 83. *n.* 2. & notauit 42
Bursato, *lib.* 3. *consiliorum consil.* 227. *n.* 14 & qui
sunt specifice substituti, prius succedere debent,
& donec quis de illis supersit, nemo comprehensus in collectiua generali, vel eius liberorum admittitur, *Decis. consil.* 1. *in fine*, Curt. iun. *consil.* 58. *num* 3. & *consil.* 161. *num.* 2. Alciat. *in l. libererum versi.* 4. *ff. de verb signif.* &
cum multis appellat communem Bursato, *lib.* 2.
consil. 170. *num.* 19. Ergò talis maioratus existendo, vt de facto existebat nepos, & descendens
masculus, non poterat venire ad filiam possessoris, sed veniebat ad nepotem.

Nec obstat quod talis nepos adhuc non fuis- 43
set natus tempore mortis vltimi possessoris, siquidem sufficiebat, quod fuisset conceptus;
nam conceptus pro iam nato habetur: *l. qui in vtero, ff. de statu homin. l. communi* §. *sed si ff. communi decid. l. cum inter. C. de fidei. C. libert.* Tiraquellus, qui plura refert, *de retract.* §. 1.
glossa 9. *num.* 75. & *in l si vnquam*, *verbo susceperit liberos*, *num.* 123. & ita omnes scribentes, vt
testatur

rrstatnr Molina, *de primogeniis, lib.3. cap.10. n. 2.* ergo cum nepos iam fuisset conceptus, non poterat filia succedere in maioratu ex defectu descendentium masculorum, siquidem iam extabat nepos, qui erat legitimus descendens masculus; quapropter eius mater, quæ de illo grauida erat possessionem dicti maioratus accepit, fuit loco filij, quo grauidata erat, & non pro se, vt clare apparet, & in hoc non inuenio aliquam difficultatem.

Hoc supposito addito, quod mortuo tali nepote, qui fuit per aliquos annos vltimus possessor istius maioratus, ei succedendus est in hoc maioratu eius consanguineus masculus filius alterius sororis matris suæ, etiam stando in eadem dispositione Pontificia, siquidem in illa disponit Pontifex in hac forma. *Et idem in transuersalibus dicti maioratus pro tempore possessoris in perpetuum obseruetur, vt quod, si possessor ipse, absque descendentibus masculis legitimis, & fœmininis decesserit, successio ad eius proximiorem in gradu deueniat; ita quod si fœmina laica, legitima, honeste viuens, & de consensu patris, vel matris, vel sub eius protectione fuerit nupta, aut soluta, soror ipsius possessoris fuerit illa, non existentibus fratribus masculis legitimis possessoris, vel filiis legitimis masculis ex fratribus, admittatur.* Sed sic est, quod hic vltimus possessor decessit absque filiis, vel filiabus, neque descendentibus, nec habet fratres, aut sorores, vel filios fratrum, aut sororum: ergo successura est in hoc maioratu persona proximior in gradu ex linea transuersali, & in eodem gradu debet masculus præcedere fœminæ; sed sic est, quod in secundo gradu lineæ transuersalis est fœmina soror matris vltimi possessoris cum quodam filio masculo legitimo ex Domino Ioanne de Saldanha: ergo iste puer, vt masculus, & eiusdem gradus, & vt filius sororis penultimi possessoris huius maioratus hoc titulo debet succedere in dicto maioratu, & non mater vltimi possessoris, cui infans mortuus est.

Et ratio est, quia Breuis Pontificius solum admittit filium, & descendentes vltimi possessoris, & in defectu illorum substituit ex linea transuersali proximiorem in gradu, præcedendo in eo-
44 dem gradu masculos fœminam; sed in his terminis, non potest succedere mater vltimi possessoris, siquidem est ascendens, & non descendens; ergo succedere debet eius consanguineus in secundo gradu filius sororis matris vltimi possessoris; siquidem tanquam masculus præcedit in eadem linea matri suæ, quæ est soror matris vltimi possessoris, quæ cum vltimo possessore est etiam in secundo gradu consanguinitatis. Et quod non possit succedere mater vltimi possessoris probatur, quia successionis verba, solos descendentes respiciunt, & illis conueniunt: ergo talis maioratus non potest venire ascendentibus ex vulgata
45 regula, *l. in agris, ff. de acquirend. rerum domin.* vbi causa limitata, limitatum producit effectum, obstat enim concedentis voluntas, qui in fauorem descendentium duntaxat concessit maioratum, parentes namque noluit admittere, quod
46 etiam ex *regula l. cum prætor, ff. de iudic.* deducitur. Tum quia in defectu filiorum, & descendentium vltimi possessoris vocat transuersales; sed sic est, quod vnius lineæ inclusio, alterius scilicet parentum est plena exclusio, vt habetur *in 6. nomine de præsumpt. & in l. maioratus, C. de præsumpt.* ergo talis maioratus debet transire ad lineam transuersalem, & non retrocedere ad matrem vltimi possessoris.

Confirmatur, quia in emphyteusi, quando conceditur filiis, & descendentibus, non potest talis
emphyteusis venire ad patrem, vel matrem vlti 47
mi possessoris, ratione formæ concessionis, quæ solum respicit filios, & descendentes, & non ascendentes, vt cum multis latè probat Caldas, *de iure emphyteutico, lib.2. q.12. n.38.* Ergo cum Pontifex in hoc Breui disponat, quod remanente vltimo possessore absque filiis, & descendentibus transeat maioratus ad lineam transuersalem, ad consanguineum in gradu proximiorem, præcedendo in eodem gradu masculos fœminæ, non potest talis maioratus transire ad matrem vltimi possessoris; si quidem hæc non est descendens, neque ex linea transuersali, quod si durum videtur, formæ concessionis tribuendum est, vt optimè ait Caldas, *supra num. 38. prope finem:* quapropter dico, quod hic maioratus venit omnibus viis huic consanguineo in secundo gradu vltimi possessoris filio sororis matris ipsius vltimi possessoris. Tum ex vi primæ institutionis, tum ex omnibus clausulis dispensationis Pontificiæ.

RESPONSIO AVTHORIS
SEXTO QVÆSITO,

An pars grauata in hoc casu possit recurrere ad iudicem regium, vt tollat violentiam, quæ illi infertur in executione huius rescripti Pontificis.

PRo notitia huius quæsiti sciendum est, matrem vltimi possessoris huius maioratus accepisse possessionem huius maioratus, dicens ad ipsam ex vi prædictarum litterarum Apostolicarum, vtpote filiam seniorem penultimi possessoris aui vltimi possessoris venire ipsum maioratum, excludendo secundam filiam eius sororem, & eius filium masculum legitimum. In hoc ergo casu quæritur, an hic filius eius sororis iunioris, cui deuenire maioratum ex omnibus titulis iudicauimus, tam ex vi primæ institutionis, quam ex dispositione Pontificia grauatus à iudice Ecclesiastico, qui minus bene iudicauit maioratum ex vi prædicta dispensationis Pontificiæ pertinere ad filiam seniorem penultimi possessoris possit recurrere ad iudicem regium pro tollenda violentia, quæ illi infertur in mala executione huius rescripti Apostolici?

Et respondi posse, sic enim practicatur in hoc regno, & satis probabile est, id non continere aliquid contra libertatem Ecclesiasticam, vt docent Couarruuias, Dreido, Humada, Azeuedo,
Pereira, quos refert, & sequitur Fr Christopho- 48
rus à S. Ioseph verbo bulla cœnæ, *dub.3. conclus. 13. num.3.* Salgado, Segura, Callistus, Auendaños, Soce, Aragonius, Cenedus, quos refert Delbene, *tom. 2. cap. 9. dub. 6. sect. 1. num. 21.* Consa, Portel, Emmanuel à Monte Oliueti, quos ego retuli, & secutus sum *in nostro directorio confessariorum, p. 2.* in expositione decimæ tertiæ excommunicationis bullæ cœnæ.

Ratio autem est; quia vel hæc bulla disponit aliquid contra hanc prætendentem, vel non; si non disponit aliquid contra illum, vt supra pro-

bauimus responso 5. violentiam illi intulit iudex Ecclesiasticus mittendo matrem vltimi possessoris in possessionem huius maioratus, cum non ad illam, sed ad eius consobrinum filium sororis suæ pertineret; & in hoc casu potest hic grauatus recurrere ad iudicem regium, vt auferat violentiam; si vero prædicta bulla aliquid disponit contra hunc prætendentem, recurrere etiam potest ad iudicem regium, siquidem tunc infert ingentem violentiam successoribus huius maioratus, & contineret dispensationem duram, & iniustam, & sine causa, ex defectu informationis Pontificis; ergo ad iudices regios spectat, & non ad Ecclesiasticos, videre an hæc bulla sit subreptitia, vel an contineat aliquid iniustum, & contra leges, & gubernium huius Regni.

49 Nec obstat, quod vt bona sint iudicata à D. Cardinali Infante, vt legato Apostolico huius regni; quia Cardinalis solum iudicauit non esse subrepticiam, non tamen esse iustam, nec conuenientem gubernio huius regni, & cum fuisset legatus Pontificis in ordine ad regem eius sententia non habet vigorem, & sic debet Rex præcipere videre talem bullam per suos ministros regios, An sit contra gubernium istorum regnorum, An contineat aliquid iniustum contra aliquem vassalum suum, an Pontifex se intromittat in iurisdictione reali, vt de facto in hoc casu se intromisit, dispensando in voluntate huius testatoris, quoad bona profana, etsi ita esse inuenerit, potest Rex nolle stare dispositioni factæ, & prætensorem istum mittere in possessionem maioratus, vtpote successor vocatus ex institutione testatoris. Et sic factum fuit & maioratus adiudicatus fuit filio sororis matris vltimi possessoris, pro quo huc vsque dimicauimus.

Sed huius magni serpentis capite detruncato, aliud surrexit durius contra prædictum puerum, qui potentioribus armis illum prætendit deuorare: Erat iste quidem filius cuiusdam sororis penultimi possessoris, qui nepotem huic ipsius penultimi possessoris prætēdit excludere, eo quod nepos non erat natus, sed tantum conceptus, quando vltimus possessor maioratus è vita decessit; ait enim iste prætensor, institutionem maioratus postulare, quod successor actu existat in humanis, tempore successionis, & cum nepos adhuc fuerit in vtero matris, non tamen ipse, ad illum ex vi institutionis pertinere maioratum. Huic rationi accedit fauor iudicum, qui meo videri contra omne ius, & rationem illi prædictum maioratum, ob speciales respectus toti orbi notorios adiudicarunt, sed non ob id expauescit Posthumus, sed mutato regni gubernio, & felicissime translato ad serenissimum, & semper augustum Principem nostrum Petrum, & ab eo concesso, vt par erat, nouo recursu, & finali iudicio iterum assumpsit arma contra dictum iam iniustum maioratus possessorem, & litigio coram nouis iudicibus à rege destinatis iterum de nouo agitato sequens consultum ego pro huius pueri defensione proposui.

CONSVLTVM XXXVII.

De successione cuiusdam maioratus, & intelligentia illius institutionis.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Ponitur sententia multorum iurisperitorum in hoc consulto.*
3 *Probatur hac sententia ex verbis institutionis huius maioratus.*
4 *Si ad fideicommissum substituatur is, qui tempore mortis grauati reperiatur, ille admittendus est, qui talem qualitatem habet, non vero alius.*
5 *Posthumus non est succedendus in maioratu, si in illius institutione dicatur, quod successor existat tempore mortis vltimi possessoris.*
6 *Qui in vtero est, non existit realiter in humanis, nec in rerum natura.*
7 *Fœtus dum in vtero est, portio viscerum matris est.*
8 *Qualitas requisita ad successionem debet adesse in successore, tempore quo successio defertur.*
9 *Illa verba*, se a hi ouuer, ou à hi naon ouuer, *quæ reperiuntur in institutione huius maioratus respiciunt tempus, quo successio deferenda est.*
10 *Dictio*, tum, *vel*, tunc, *restringit dispositionem ad personas extantes cum qualitate requisita.*
11 *Verba quæ apponuntur post dispositionem factam pro demonstratiuis reputantur.*
12 *Dispositiones morientium in pendenti esse non possunt.*
13 *Sicut temporis limitatio continet certam inclusionem, quoad eos quibus eo tempore qualitas requisita conuenit, ita continet exclusionem, quoad eos, qui eam qualitatem non habeat.*
14 *Illa verba*, se ahi ouuer, ou, ahi naon ouuer, *includunt conditionem existentia tempore mortis vltimi possessoris.*
15 *Hæc verba*, se ahi ouuer, *sunt similia his*, si se halhare.
16 *Hæc verba*, que se alhare, *includunt dictam conditionem super existentia tempore mortis.*
17 *Dictio*, ipsi, *est personalissima, & demonstrat personam ad oculum.*
18 *Is qui in vtero est demonstrari, & ostendi non potest ad oculum.*
19 *Verba multoties in dispositione repetita non debent dici otiosa, sed omnia cum effectu suscipienda.*
20 *Quando testator vocauit masculum existentem tempore mortis vltimi possessoris, idem est, ac si proprio nomine vocaret.*
21 *Ille qui in vtero est nullam habet qualitatem.*
22 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

23 *Disposi*

23 *Dispositiones hominum non sunt ciuiliter ad perfectionem intelligenda, sed vere, & naturaliter.*

24 *Si verba ad duplicem sensum trahi possant, scilicet ciuilem, & naturalem, tunc potius ad naturalem trahenda sunt.*

25 *Fictio non potest fieri in praeiudicium tertij, qui interim ius acquisiuit.*

26 *Fictio veritati praualere non debet.*

27 *Si quis ex concubina habeat filium, & postea ducat vxorem, & ex ea habeat filium, si mortua vxore, nubat cum concubina, licet filius antea habitus ex concubina legitimetur per subsequens matrimonium non excludit tamen filium. qui legitimus natus fuit à successione maioratus.*

28 *Fictio retrotractiua, qua filius naturalis per subsequens matrimonium factus est legitimus, non potest nocere legitimo vero, cui ante fictionem erat ius quaesitum.*

29 *Maioratus, nec etiam per momentum potest esse in pendenti, sed mortuo possessore defertur persona habili, qua habeat qualitates à testatore requisitas.*

30 *Posthumi solum admittuntur ad successionem maioratuum in maioratibus simplicibus, & ordinariis.*

31 *Secus est dicendum in maioratibus qualificatis, & extraordinariis, in quibus institutor certam aliquam qualitatem, & certo, ac determinato tempore requirit.*

32 *Repraesentatio, & posthumus haberi pro nato sunt fictiones iuris.*

33 *Fictio repraesentationis cessat, quando institutor disponit, vt ille succedat, qui tempore existat.*

34 *Quando institutor vocat aliquem ad maioratum post mortem successoris, idem est ac dicere, si extet, & reperiatur viuus.*

35 *Proximitas ad succedendum consideratur non in vita vltimi possessoris, sed ex tempore, quo successio maioratus defertur.*

36 *Qualitates requisitae ad succedendum adesse debent tempore, quo successio defertur.*

37 *Ponitur contraria sententia Authoris.*

38 *Probatur ex verbis institutionis huius maioratus.*

39 *Confirmatur 1. ex verbis ipsius instituentis.*

40 *Confirmatur 2. ex eisdem verbis.*

41 *Melior explicatio alicuius verbi dubij institutionis sunt similia verba in eadem institutione.*

42 *Mentio mortis facta in verbis conditionalibus, ex quibus resultat conditio, si liberos habuerit, impletur in posthumo.*

43 *Illa verba,* se o ouuer, ou, a hi o naon ouuer, *sunt demonstratiua temporis, & non realis conditio super existentia illius, qui successurus est.*

44 *Illa verba,* à sa morte, *sunt idem, ac vsque ad mortem.*

45 *Vt dispositio dicatur conditionalis debet esse talis formaliter.*

46 *Omnis actus in dubio secundum ius praesumitur purus, & non conditionalis.*

47 *Clericus succedere potest in maioratu facto à clerico, si in institutione non excludatur, etiamsi institutio excludat foeminas.*

48 *Si institutor volebat excludere posthumum ab hac successione, id debebat declarare.*

49 *Quae testatur doctus sciebat, & non expressit, ea noluit.*

50 *Etiamsi in hac institutione duretur conditio nati, tempore mortis vltimi possessoris, adhuc posthumus ad hanc successionem admittendus esset.*

51 *Posthumus iam anima rationali animatus adimplet conditionem nati tempore mortis vltimi possessoris.*

52 *Probatur multis textibus, & authoritatibus.*

53 *Haec resolutio procedit, etiam contra libertatem datam sub conditione, si tempore mortis non fuerit filius.*

54 *Probatur resolutio ex lege duodecim tabularum.*

55 *Probatur ex edicto Praetoris,* l. idem praetor:

56 *Probatur ex substantiam patris familias filiis, quos sub sua potestate habet, iuxta nostram ordinationem,* lib 4. tit. 87.

57 *Si institutor diceret, quod aliquam successoré aliqua bona maioratus, statim succedat consanguineus proximior, qui tunc inuenitur; posthumus successurus est.*

58 *Conceptus in vtero, habetur pro nato.*

59 *Probatur id multis locis sacrae scripturae.*

60 *Ignorantia illius, qui nasciturus est, nihil facit, vt conceptus excludatur à successione maioratus.*

61 *Successio sequitur rei veritatem, & non dubium hominem.*

62 *Dubium praesens, facit iustum illud, quod accidere potest, quod sit iniustum de futuro.*

63 *Monstrum, neque abortus, nunquam iure praesumendum est.*

64 *Omnes leges. & Doctores ad omnes haereditates, siue regulares, siue extraordinarias, siue legitimas, siue testamentarias; etiamsi habeant conditionem nati tempore mortis vltimi possessoris admittunt posthumum, si tempore mortis vltimi possessoris iam conceptus erat.*

65 *Probatur ex successione Regni Franciae.*

66 *Probatur ex successione in bonis Coronae in regno Portugalliae, iuxta nostram ordinationem.*

67 *Probatur ex successione Regum Lusitaniae.*

68 *Probatur ex aliis exemplis.*

69 *Non datur fictio vbi est realitas.*

70 *Qui conceptus est in vtero, homo realiter est.*

71 *Conceptus, si sit vir, post quadraginta dies habet animam rationalem*

72 *Qui habet animam rationalem vere, & realiter est homo.*

73 *Posthumus non indiget fictione, vt succedat in hoc maioratu, ex hominis dispositione.*

74 *Si reguletur successio ab intestato, lex reputat natum posthumum.*

75 *Contra dispositionem legis, nequit aliquid opponi.*

76 *Non potest aliquid opponi contra praesumptionem de iuris, & iure.*

77 *Lex quae reputat posthumum natum, quando agitur de eius commodo, non potest tantum dici fingere, quanto quod disponit.*

78 *Lex in vtero, & Lex qui in vtero, procedunt in omnibus dispositionibus, tum legis, tum in successione testamentaria ab homine, vel quando successio defertur*

ad tempus natiuitatis, vel quando est ab intestato.

79 *Ius ciuile taliter ampliauit priuilegia concepti, vt in omnibus casibus illis vtilibus, vtilitatem eis reseruauit ad tempus natiuitatis.*

80 *Dispositio legis, potentior est dispositione hominis.*

81 *Dispositio testamentaria, & legitima in iure equiparantur.*

82 *In iure semper est facienda benignior interpretatio.*

83 *Dubium voluntatis testatoris semper interpretandum est in fauorem concepti.*

84 *In dubio voluntatis institutoris, regulanda est illius voluntas per ius commune.*

85 *Semper illa interpretatio fuit securior, quæ secuta est regulas iuris ciuilis.*

86 *Ius ciuile, & commune reseruauit posthumis omnem vtilitatem ad tempus natiuitatis, absque differentia successionis per legem, vel ex testamento.*

87 *Æqualiter admittuntur coniectura in dispositionibus testamentariis, quam in dispositionibus legitimis.*

88 *In iure, etiam admittuntur coniectura, & fictiones in dispositione hominis.*

89 *Posthumi sunt tacite vocati in hac institutione ex voluntate testatoris.*

90 *Probatur ex verbis institutionis.*

91 *Ponitur prima coniectura.*

92 *Ponitur secunda coniectura.*

93 *Ponitur tertia coniectura.*

94 *Ponitur quarta coniectura.*

95 *Ponitur quinta coniectura.*

96 *In hac institutione expresse vocatus est posthumus.*

97 *Probatur ex verbis institutionis.*

98 *Si institutor praciperet in hac institutione, quod posthumus non admitteretur ad illam, talis conditio esset nulla.*

99 *Hac conditio esset contra ius.*

100 *Conditio contra ius habetur, vt non apposita.*

101 *In quocunque actu debet quis se restringere ad leges de eo loquentes.*

102 *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*

103 *Lex de nouo lata, non extenditur ad præterita.*

104 *Noster posthumus, ex eo quod conceptus iam erat, existebat in humanis tempore successionis.*

105 *Lex cum inter veteres non dicit conceptum non esse hominem, sed non esse hominem perfectum.*

106 *In posthumo existunt omnes qualitates requisita ad successionem.*

107 *Illa verba*, se ahi ouuer, ou, ahi non ouuer, *verificantur in posthumo.*

108 *Non est idem*. se ahi ouuer, ou, que se alhare, *nam prima verba dicunt solam existentiam in rerum natura, secunda existentiam extra vterum matris.*

109 *Vocatio masculi vere existentis verificatur in posthumo.*

110 *Dictio, ipsi, non demonstrat personam ad oculum, sed refert eandem.*

111 *Demonstrat etiam in ventre, & non ad oculum.*

112 *Probatur ex loco sacra scriptura.*

113 *Illa verba*. à sa morte, *solum volunt dicere*, per sua morte.

114 *Idem dicendum est in successione testamentaria, ac ex lege.*

115 *Non est necesse quod dispositio hominis expresse vocet posthumum.*

116 *Posthumi per legem sunt comprehensi.*

117 *Excipe nisi expresse excludantur.*

118 *Hic non datur fictio retrotractiua, sed realitas.*

119 *Posthumus in ventre, vero & realiter existit.*

120 *Hic non datur retrotractio in præiudicium tertij.*

121 *Solum præiudicat tertio, quod fit contra ius.*

122 *Exemplum de filio concubina non venit ad rem, cum tempore, quo ius fuit acquisitum filio legitimo, filius concubina erat incapax successionis.*

123 *Si datur posthumus conceptus, maioratus non est in pendente, cum statim illi deferatur.*

124 *Posthumum haberi pro nato, non est fictio iuris, sicut repræsentatio.*

125 *Posthumum haberi pro nato, est priuilegium iuris, non tamen fictio iuris.*

126 *Si in successione detur conditio, quod solum succederet ille, qui tempore mortis vltimi possessoris existeret, adhuc censeretur vocatus posthumus.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

MARTINVS Bracharensis Archiepiscopus, Hispaniarum primas, de bonis suis patrimonialibus in vltimo testamento maioratum, nuncupatum da Vliueira, instituit, dictumque maioratum priuti loco eius fratri Mendo Peres reliquit: ita quod ipso Mendo vita functo, filius eius masculus maior, laicus, & legitimus succederet, & post eum eius filius masculus, laicus, legitimus, & postea cæteris alios descendentes à Meodo, ipsa forma, & ordine seruato, ad successionem vocauit. Postmodum vero, deficientibus dicti Mendi filiis, filium natum maiorem alterius fratris Ioannis, & eius filium, ac descendentes, sub eadem forma substituit; quibus deficientibus; tertio loco, filios, ac descendentes ex quadam sorore illius ad successionem perpetuo, ac generaliter vocauit. Hisque deficientibus, filios, ac descendentes alterius sororis, ac tandem clericos descendẽtes ex vocatis, ad successionem vocauit. Tandem perpetuo, ac generaliter, atque absolute, atque indistincte fœminas à successione excludit, verba autem, quibus prædictus vocationes fecit, in quibus tota versatur controuersia sunt sequentia in lingua Lusitana, in qua ipse Archiepiscopus testauit. 1

Mando esse lugar da Oliueira à meu Irman Men Peres, con esta condison, que esse Men Peres meu irmaman em toda à sa vida aia, e posua o dito lugar, &c. Et infrà, *è mando que por morte do dito Men Pere, ò dito lugar da Oliueira fique à seu filho primeiro, lidimo, leige, baran, se ò ouuer, que nan seia filho de Guiomar Martins.* Et postea substituit. *Ece aquelle filho de Men Peres ouuer à sa morte, filho legitimo, leigo, è baran, ò dito, Lugar da Oliueira, fique à esse seu filho primeiro, eu sa vida, com aquella maneira,*

maneira, è condisois ditas. Et posteà. *Ese naon ouuer filho leigo ledimo, on baraon, è ouuer filho clerigo, aia odito Lugar da Oliueira en sa vida, è asin mando que va pera todo sempre, e aia cada hum os ditos herdamentos, tam solamente en sa vida de cada hum.* Et secundam vocationem fecit hoc modo. *Ese poruentura Men Peres, à sa morte, naon ouuesse filho baraon, leigo, como dito he, ese acontecesse, que à morte daquello sen filho, nan'si quasse à hi seu filho leigo ledimo, è baraon, nen clerigo, e como dito he mando que olugar da Olineira fique filho ledimo, leigo, primeiro baraon, de meu irman Ioan Peres; e se esse filho de meu irman Ioan Peres, ouuesse filho baran leigo, e ledimo à sa morte, fiquem lhe os ditos erdamentos, e asin mando que va pera todo sempre por netos, è que aia cada hum os ditos herdamentos tan solamente en sa vida.* Postea sub eadem forme, & eisdem verbis, & codem modo, cæteras vocationes filiorum fororum illius fecit, vt ex institutione apparet, & tandem fœminas omnino exclusit.

Contingit postea quod finita agnitione Mendi Peres primo loco vocati in persona Ludouici, sine liberis masculis defuncti, & nulla data descendentia agnatitia Ioannis Peres secundo loco vocati, nec etiam existente masculo ex descendentibus illarum trium sororum institutoris, quarum filij masculi fuerunt ordine expressè ad successionem vocati, nec etiam aliquo existente clerico institutoris agnato, seu cognato, de successione dicti maioratus contendunt actor, filius sororie illius, Codnulli vltimi possessoris, & opponere eius nepos, ex filia ipsius vltimi possessoris. Et rota difficultas in eo versatur, quod nepos nondum erat natus, quando auus è vivis discessit, licet iam fuerit conceptus quatuor mensium; Vnde filius sororis Ludouici pertendit nepotem excludere, eo quod tempore mortis vltimi possessoris nondum erat natus. E contra verò nepos illum excludere pertendit, eo quod iam à quatuor mensibus fuerit conceptus, & sit descendens vltimi possessoris per lineam rectam; & cum maioratue de quo in præsenti agitur sit ditissimus, magna lis inter iuris peritos nostri temporis mota est super intelligentia verborum institutoris, vtraque enim pars potentissima erat, & vtraque pro parte sua plura iura, & doctores afferebat.

Ponitur sententia excludens posthumum, & admittens filium sororis prædicti Ludouici vltimi possessoris in successione huius maioratus.

2 QVidam præstantissimi Senatores regij in eam fuere sententiam, quod iste maioratus filio sororis vltimi possessoris debetet adiudicari, nepote excluso, & de facto adiudicarunt, eo quod nepos non erat natus tempore mortis vltimi pos-
3 sessoris, quorum fundamenta hæc sunt. Primum quia institutor in omnibus vocationibus, & substitutionibus, quas fecit de filiis nepotibus & prænepotibus ac descendentibus tum fratrum quam sororum suarum semper vocauit illum masculum, qui reperiretur, & superstes esset tempore mortis vltimi possessoris, vt patet discurrendo per institutionem vbi dicit post vocetum primum fratrem Mendum Peres.

Mando que a morte do dito meu Irman Men Peres si quem à seu filho primeiro ledimo, leigo è baran, se o ouuer. Et ibi, *Ese aquelle filho de Men Peres ouuer à sa morte filho ledimo, leigo, ba an, fiquem a esso seu filho primeiro, è se nan ò ouuer lidimo, leigo, baran, &c. è ouuer filho clerigo, &c. aia odito lugar, e asi n mando que va pira todo sempre por netos, è bisnetos, è por todos aque.les què descenderem de dito men Peres,* & finitis masculis de linea, Mendi Peres, vocauit, & substituit masculos descendentes ex linea alterius fratris Ioan. Peres, hoc modo. *E se poruentura Men Peres à sa morte, nam ouuesse filho baran, &c. E se acontecesse que abi o ouuesse, è à sa morte daquelle sen filho nan fiquasse abi seu filho leigo ledimo, è baran non clerigo, como dito he, mande que ò dito lugar da Oliueira, &c. fique à ò filho ledimo, leigo primeiro, è baran de meu irman Ioan Peres, per aquela maneira, &c. E se esse filho de meu irman Ioan Peres ouuesse filho leigo, lidimo, e baran à sa morte, fiquemihe os ditos erdamentos, &c. Ese abi nan ouuesse filho leigo, baran do dito Ioan Peres, nem de seu 'lho, è abi ouuer filho, en nelo clerigo de algum delles, fiquem lhe esses erdamentos, &c. ean sim mando que va pera todo sempre per netos, è bisnetos, &c.* Et in eadem forma, & eisdem vocationibus, & conditionibus post extinctos masculos è fratrum lineis descendentes, disposuit circa filios masculos, nepotes, & prænepotes, ac alios descendentes ex sororibus Osendæ, Mariæ, & Thetesiæ. Ecce qualiter Archiepiscopus institutor expressis verbis toties repetitis, & geminatis, vocat, substituit, & inuitat illum tantummodo masculum, qui extiterit, superfuerit, vel reperiatur tempore mortis eius, qui maioratum possedit, ibi, *à sa morte*, & tam in conditionibus, ibi, *se o ouuer*, & ibi, *è se nam ò ouuer*, quam in dispositionibus ibi, *si quem a esse seu filho primeiro*, & ibi, *si quem a esse seu filho*, & ibi, *a sa morte o dito lugar da Oliueira.*

De iure vero est quod si ad fideicommissum 4 substituatur is, qui tempore mortis grauati reperiatur, ipse admittatur, non vetus ille, qui eam qualitatem non habet eo tempore mortis, *l. cum pater 69. §. hæreditatem 1 ff. leg. 2. ibi*, qui eo tempore vixerunt, *l. cumita 33. §. 1. in fideicommissis*, Cod. *l. in substitutione 31. ff. vulgari, l. ex facto 17. § penultimo, ff ad Trebellian. l. vnum ex familia 69. §* Rogo, *in fin ff. leg. 2. l. pater alium, 36. §. filiam, ff. de leg. 3. bone*, Surdus, *consil. 375. n. 11. versiculo vltimo*, etsi eo tempore mortis aliqua qualitas requiratur, is qui eam habet eo tempore succedit, vt in specie in maioratibus tradunt Decius, *consilio 63. n 2.* Alciatus, *responso 119. num 20. lib. 9.* Valasco de iure emphyteutico *q 50.* 5 *num 13.* Costa de patruo, & nepote *1. p num. 12.* Caldas, *consilio 15. n 21. 25. 28. & lib. 1. receptarum, q. 9. n. 21.* Gabriel Pereira, *decisione 116. n. 20.* infinitos refert Molina, *lib. 3. cap 8. n. 17.* Surdus, *consilio 403. num. 57.* Mantica, *de coniecturis lib. 10. tit. 6. n. 36. & 7.* Menochius, *consil. 330. per totum*, Peregrinus, *consil. 33. n. 16. lib. 3. & de fideicommissis, art. 19 n. 1. vsque ad 13.* Valenzuela, *tom 1. consil. 23. n 101. 153. 157. & consilio 97. num. 26.* Capicius Galeot. *tom. 1. controuersia 48. n. 8. 27. & 47.* Auendaño, *lib. 40. tauri gloss. 8. num. 11.* Castillo, *5. controuers. cap. 91. num. 45.* Ioannes Tanglias de sacro Rotæ Romanæ auditorio, *lib. 1. cap. 6. decisione 17. num. 21.* Allogradus, *tom. 1. consilio 60. num. 25. & 26.* cum ergo tempore

6 tempore mortis Ludouici Francisci vltimi possessoris, nepos adhuc esset in vtero, & non existeret in humanis, tanquam non habens qualitates requisitas ab institutore non poterat admitti, & excluditur à filio sororis ipsius vltimi possessoris, eam qualitatem eo tempore habente.

Confirmatur primo: Quia dominus Ludouicus, quamuis in vtero esset iam conceptus, non existebat realiter in humanis, *l. sed si plures* 10. §.1. *ff. vulgari*, *l circa in principio*, *l. vbicumque cum sequentibus, ff. ventre in possessionem mittendo*, *l. generaliter* 24. § *seruo eius*, *ff. fideicommiss. l. si quis* -. §. *de fructibus*, *ff exceptione rei indicat. l. cum inter veteres* 14. *C. fideicommiss. libert.* Quinimo, nec in rerum natura, vt docuit Consultus
7 Pomponius, *in l. quod in rerum* 24. *ff. leg.*1. & Institianus, *in* §. *ea quoque res* 8. *instit. de legat.* Nam fœtus dum non editur, sed tantum in vtero est, portionem viscerum matris, & spem animantis tantum, non vero hominem esse, neque animal, omnes iurisconsulti censuerunt vnanimiter, *l.* 1. §. *ex hoc rescripto*, *ff. ventre inspiciendo*, *l. si mulierem* §. *ff. ad leg. Cornel. l.* 2. *ff. mort. inferendo Papinian. in l. falcidia*, tradunt Acurs. *versiculo prosit in l. qui in vtero*, *ff. statu hominis*, Baldus, *in dicta l. si vnquam, verbo superstit liberos, num.* 148. Donel *de iure ciuili lib.* 8. *cap.*25. Pinel. *lib.*2 *selectarum cap.*1. Amaya, *lib.*3. *obseruationum, cap* 1. §.2. Carranca, *de legit partu, cap.* 90. *n.*50. Valentia, *tract.*4. *cap.* 1. *n.*3. Petrus Gregorius, *Syntagmat. lib.*7. *cap.*1. *n.*10. Surdus, *consil.* 375. *n.*35. & 36. Salzedo, *lib.* 2. *cap* 2. *num.*50. Si ergo fœtus in vtero conceptus, neque in humanis, neque in rerum natura est, neque homo, vel animal, sed tantum portio viscerum matris, & spes animantis, nullatenus dici potest ipsum esse masculum, illum vocatum à testatore, existentem, & superstitem tempore mortis vltimi possessoris.

Confirmatur 2. Quia de iure est, vt qualitas
8 requisita ad successionem adiit in successore, vel substituto eo tempore, quo successio defertur, aut fideicommissum, l. non oportet. 52. *ff. leg.* 2. § *cum qui* 104. *ff. condict. & demonstr. l. interuenit.* 4. *ff. leg. praestat. l.* 1. §. 1. *ff. vnde cognati*, cum pluribus aliis iuribus, & in maioratibus tempore mortis vltimi possessoris tradunt in specie Molina, *lib.*1. *cap.* 18 *num.* 36. Castillo, 8. *controuers. cap* 15. *num.*2. & 5. & *cap.*9. *n.* 5. & 21. Surdus, *consilio* 125. *n.*154. & plurimis relatis Larrea, 2. *p. decisione* 52. *num.* 19. Valenzuela 1 *tom. consil.*88. *n.* 30. Atqui tempore successionis huius maioratus, Ludouicus clausus in vtero matris non habebat qualitates requisitas ad successionem, siquidem in rerum natura non existebat, nec in humanis erat, prout postulabat ipsa institutio maioratus: ergo ei non potuit deferri successio huius maioratus, sed ei qui actu existebat.

Confirmatur 3. ex relatis verbis institutionis
4 ibi, *E se abi ouuer*, & ibi, *e abi naon ouner*, quæ verba respiciunt tempus, quo vocaretur maioratus, & successio eius deferenda esset, nam di-
10 ctio illa, *abi*, nostro idiomate, præsertim antiquis temporibus, & hodie, *abi*, idem significant quod Latine, tum temporis, vel, tunc, quod clarius expressit testator infra dicendo, *e se abi naon ouuer à quelle tempo filho, nem neto, nem bisneto, &c.* Igitur testator dispositionem, vocationem, ac substitutionem restrinxit, ad illum masculum, qui tunc temporis existeret, ac superesset; nam dictio illa, tum, vel, tunc, restringit dispositionem ad personas extantes cum qualitate requisita, *l. in substitutione* 31. *ad fin. ff vulgari. l.* 4. §. *finali*, *ff. condit. & demonstrat. l. huiusmodi* 64. *ff. verb. oblig.* Et tradunt in specie Decius, *consilio* 63. *num.*2. Bart. *in l. qui se patris, n* 3. *C. vnde liberi.* Auendaño, *l* 40. *Tauri, glossa* 8 *n* 30. Surdus *consil.* 545. *n.*16. *versiculo* 3. Fusar. *de substitutione, q* 5 8. *n.*2º. & *q.*583. *n* 31. Tanaglia, *decisione* 17. *n.*16. Sed tunc temporis Ludouicus in humanis non existebat, cum esset adhuc clausus in vtero matris; ergo successio non ad eum delata fuit, qui qualitatem requisitam existentiæ non habebat, sed ad filium sororis vltimi possessoris, qui tempore mortis existebat.

Confirmatur 4. quia illa verba institutionis, 11
à morte, à sa morte, à sua morte, &c. Toties repetita, apertissime indicant voluntatem testatoris. Nam verba quæ apponuntur post dispositionem factam, pro demonstratiuis reputantur, vt ait Giurba de Seud. *cap.* 118 §.1. *glossa* 6. *n.* 5. Ergo verba illa duo indicant voluisse testatorem, nempe illum cæteris præferendum, qui tempore mortis vltimi possessoris esset proximior, quæ dispositio conformis est regulæ textus, *in l.* 1. §. *si quis proximior. ff. vnde cognat. l. per*-§. *quandiu ff. in l* 1. §. *sciendum, ff. suis, & legitimis hæred. versiculo solummodo*, attenditur ad proximitatem, & capacitatem tempore mortis illius personæ, cui succeditur, *l. si cognatus, ff de rebus dub. te interuenit. ff de legat.* Deinde voluit testator, quod 12
dispositio sua, nec momento temporis esset in pendente, in quo etiam fuit conformis communi resolutioni, quæ tenet dispositiones morientium in pendente esse non posse, pro qua resolutione pugnant duodecim fundamenta, quæ adducit Molina, *de primogeniis*, *lib.*3. *cap* 10. *num.* 3. Cumque solus actor existeret in humanis tempore mortis vltimi possessoris, ad eum deferendus est maioratus, ne maneat in pendente.

Confirmatur 5. quia si in institutione daretur conditio, quod solum succederet ille, qui tempore mortis vltimi possessoris existeret, non censeretur vocatus ille, qui esset inclusus in vtero matris; Atqui in institutione datur talis conditio; ergo posthumus in illa censetur exclusus. Maior videtur certa; nam sicut temporis limitatio 13
continet certam inclusionem, quoad eos, quibus eo tempore qualitas requisita conuenit, ita expressam exclusionem continet, quoad alios, qui eam non habent qualitatem, Valasco, *de iure emphyteutico*, *q.*5. *n.*12. Caldas, *receptar. quæst.*... *lib.* 1. *q.*19. *n.*21. quia cum sit clausula posita in incertum mortis diem, in hoc casu pro conditione habetur, Surdus, *consil.*375. *num.* 21. Minor vero probatur ex illis verbis institutoris, *se abi ouuer*, *e se abi naon ouuer*, quæ verba includunt conditionem existentiæ tempore mortis vltimi possessoris.

Et ratio est, quia hæc verba, *se abi o ouuer*, sunt similia illi, *que se albare*, atqui hæc verba, *que se albare*, includunt dictam conditionem super existentiæ tempore mortis vltimi possessoris, vt tradit Valenzuela, *tom.*1. *consil.* 28 *num.* 1. *his verbis*, *illa verba*, que se albare, *includunt conditionem, ita vt videatur vocatus, qui tempore mortis fuerit inuentus solummodo, ex textu in l. Stichus qui meus erit, ff. de leg.*1. Idem Valenzuela, 15
*num.*157.

num.157. Ibi, *sola persona censetur vocata, in qua potest verificari talis conditio* Idem docet Surdus, *consil. 371. n.31.* ibi *non succedit, qui nondum est natus tempore conditionis impleta.* Peregr. *de fideicommissis art.29. n.6.* vbi ita scripsit, *qualitas qua determinat. verbum, per quod significatur tempus, à quo dispositio sumit effectum, illo adesse debet tempore, quo dispositio effectum sumit*, idque per text. *in l.in substitutione, ff. de vulgari*, vbi Batt. *col.2.* Et Valenzuela, *consil. 25. n.10.* sic scriptum
16 reliquit, *si testator, seu institutor vocat illum, qui tempore mortis existit per verba*, que se alhare, *requiritur quod sit viuus natus, & superstes, & ibi, quod importat, ac si vocasset superuiuentem cum maiori propinquitate tempore mortis vltimi possessoris*, & *n.140.* ibi, *nec debent esse otiosa verba illa*, que se alhare, *sed operari omne possibile, quod fuerit, quia esset plus operari fictionem, quam veritatem si contrarium diceremus*, Cald. *recept. q.19. n.43.* his verbis, *si vocet filium maiorem existentem tempore mortis patris, qualitas illius, qui reperitur tempore mortis, debet attendi. non illius, qui non est in rerum natura*, Castillo, *lib.1. contron.91. n 45.* in hæc verba; *Quoties maioratus institutor vocationes, substitutionesque, ea verborum forma ordinauit, quod ad tempus mortis possessoris se restrinxerit, tunc habilitas, & qualitas necessaria ad succedendum eo tempore considerari, ac præcisè interuenire debet, nec qualitas postmodum nati, aut concepti, in conditione habetur*; cum ergo in domino Ludouico, non verificetur prædicta conditio existentiæ tempore mortis vltimi possessoris, cum adhuc esset inclusus in vtero matris, procul dubio censetur exclusus.

Confirmatur 6. quia testator expressis verbis vocauit masculum vere existentem, illum ad oculum demonstrans, vt patet ex illis verbis institutionis, *e se aquelle filho de Men Peres ouuer à sa morte filho ledimo, leigo. Baran o dito lugar da Oliueira e os ditos herdamentos, como dito he, siguen a esse seu filho primeiro, &c.* Et notanda est dictio illa,
17 *a esse*, quæ Latinè dicitur, ipsi, quæ quidem dictio est personalissima, Cal *de extinct. c.13. n 34* Phœb. *1 p. decis.4. n.70.* Grat. *1. forens. c.104 n.13.* vbi quod demonstrat personam ad oculum, vt etiam dicunt, Surd. *consil. 53. n.11. & decis. 210. n.18.* Menoch. *cons. 105. n.30.* Et excludit omnes alias personas. Iason. *in l. filius familias, §. dixi in 2. lectura, n.181 ff. leg.1.* Et ibi Ripa, *n 111.* Tiraq. *de retract conuent. § 1. gloss. 6 n 259.* & decisum tradit Farinac. *decis.619. n. p. in recentioribus.* Quare cum is, qui in vtero erat, de-
18 monstrari, & ostendi non posset ad oculum, non potest dici ipsum esse masculum vocatum à testatore; ergo solus filius sororis vltimi possessoris, qui tempore mortis ad oculum demonstrabatur, ipse solus erat vocatus, vt est textus aptissimus, *in l. vnum ex familia 69. §. rogo in fin ff leg.2 ibi*, & ita demum petere possit vnus, si solus viuente eo superfuerit. Bart *in l demonstr. § argento, n.10 ff. auro, & argento leg.* & post plures, Valenz. *consil 23. n. 153. cum sequent.* vbi *n.155.* dicit, quod non est in esse productum, demonstrari non posse, ex Bart. *in l demonstr. falsa in princ. ff. cond. & demonstr.* & probat text. *in l. si nominatim 34 ff. eodem*; cum ergo Dominus Ludouicus nõ existeret realiter, neque masculus in esse productus esset, vere non potest demõstrari, sed solus filius sororis vltimi possessoris.

Confirmatur 7. quia non debent dici otiosa ver-
19 ba illa, *à morte, à sa morte*, toties reperita, sed omnia accipienda sunt cum effectu *cap relatum de cleric.*

non resident. Squilante *eodem tract cap.2. n.99.* ergo qualitas illa, seu temporis mortis additio, requirit realem, & actualẽ existentiam in humanis, & non sufficit quod postea superueniant, vt patet ex text. *in l. instãte. 31. ff. de vulgari*, quæ vtrumque earum comprehendit, Cast. *5. contr. cap.91. n.43. & 44.* Carol. Bandel. *consil, 14. n.19. lib.1.*

Confirmatur 8. quia testator semper vocauit 20
masculum existentem, & superstitem tempore mortis vltimi possessoris, & hoc indubitato signo vocatus, idem est ac si cum proprio nomine vocaret. & demonstraret, *l. si nominatim 34. ff cond. & demonstr. l. scribit. 36. §. final. ff. auro, & argent.* Et tradit Valenz. *consil.23 à n.157. & consil 97. n. 28. 31. & 32.* Menoch. *consil.442. n.6. lib.5.* Capic. Galeot. *tom.1. contron.48. n.24.* Fuzar. *de substit. q 571. n.93.* vbi dicit, quod hoc fortius procedit, quando testator verbis geminatis superstitem vocauit; Mantica, *de coniecturis lib.3. tit.6. n.10.* vbi dicit, quod testator hunc tantum superstitem admittit, & alios excludit; Atqui per rerum naturam incertum, & impossibile est scire, an ille, qui in vtero est, sit
masculus, an sit fœmina, vt dicit Anchar. *cons.154.* 21
Tangl. *in l. Arbusa col.2 ff. statu homin.* Auend. *responso 28. n.2.* Surd. *consil. 375. n 44.* Valenz. *consil.46. n.7.* Valasc. *to.2. consil.129. n.6.* vbi etiam dicit cum Auendaño eum, qui in vtero est nullam habere qualitatem, subindeque non vere dici posse Dominum Ludouicum in vtero inclusum esse masculum; & multo minus vocatũ, vt bene in terminis arguit, Auend. *dicto n.2. versiculo facit.* Sicque non habere qualitatem à testatore requisitam tempore mortis vltimi possessoris.

Nec obstat, *l. qui in vtero cum similibus*, quibus dicitur eum, qui in vtero est perinde haberi, ac si
natus esset in illis, quæ sibi vtilia sunt. Nam con- 22
tra hoc est, quod dictæ leges non loquũtur per rei veritatem, sed per fictionem iuris, ad aliquos legum effectus, vt explicat eleganter Cuiacius, *lib. 19 quæstion. Papinian. in l.9. ff. ad l. Falcid.* & post Baldum, Aretin. & Angel. Surdus, *consil. 375. n 43.* Carranca, *cap.20 n.8.* Et ita dicta fictio tantum operatur, quoad aliquos effectus ciuiles iuris, vt optime Marcellus, *in dicta l. penultima ibi*, in toto pœnæ iure ciuili, & non quoad omnes vt bene explicat Carranca, *dicto § 4. n. 3.* introducta que vt propter legitimas hæreditates, quæ ab ipsa lege deferuntur, *dicta l. penultima ibi*, nam & legitimæ hæreditates his restituuntur; & ob id dicta fictio non extenditur, nec procedit in illis, quæ ex testamento deferantur, vt notabiliter tradit Faber iuris prudentiæ Papinianus, *titulo 4. princip. 3. illatione 3. confutatione 4.* Schifordeger. *tract.16. q.4.* Carranca, *dicto §. 4 n.14 & 15.* Valenz. *dicto c. 2. n 10.* Salzedo, *dicto cap.2. n.8.* & vltra rationes, quas ipsi tradunt ex eo etiam merito factum est.

Quia sola lex æquitate suadente ob fauorem publicum fingere potest, homo vero fingere non potest: *l. si forte 8. ff castr. pecul. l. codicillis. 91. §. fin. ff. leg.3.* & docent Bart. *in l. is qui pro emptore n.21. in fine, & 24.* Iason. *n. 174. ff. vsucapi.* Valasco, *de iure emphyteutico q 50. n.6. & tom.2. consil. 148. n.8.* Giurba, *de feudis, § 2. gloss.2. n 20.* Atque ob
hanc rationem verba, & dispositiones hominum 23
non sunt ciuiliter ad perfectionem intelligenda, sed vere, & naturaliter, *ff. fideicommiss. 46. ff cond. & demonst l ex ea parte 125. l. insulam. ff. verb. l fin. C. his qui ven. ætat.* Ita in maioratibus tradunt Gam. *decis.307. n.6.* Peregr. *decis.116. n.2.* Mol. *in proam n.5.*

Casanate, *consil.* 58. *n.* 20. Lartea, *tom.* 1. *decisione* 34. *n* 18. Valenzuela, *consil.* 23. *n.* 104. Salzedo, *lib.* 3. *cap.* 14 *n* 22. vbi *n.* 23. addit, quod si verba ad duplicem censum ciuilem, & naturalem trahi possunt, tunc potius ad naturalem trahenda sunt, *dicto §. insulam*, *l.* 3. *§. hac verba*, *ff. negot.* Et post alios Castillus, *tom* 6. *cap* 131 *n* 8. Quare fictio di-
24 ctarum legum, nihil prodest opponenti, neque obstat actori, qui vere superstes erat tempore mortis vltimi possessoris, cum agatur de dispositione, quæ fingere non potest, & non de dispositione legis, neque de hæreditate legitima, quæ à lege defertur, sed de dispositione testamentaria, cuius verba naturaliter intelligenda sunt.

Et confirmatur 9. quia cum hæc fictio sit re-
25 trottactiua, siue translatiua de tempore natiuitatis, ad tempus conceptionis, non potest fieri in præiudicium tertij, qui interim ius acquisiuit, *cap. si pro te cap quamuis de rescriptis in* 6 & docet Gloss. *per textum ibi, in l. si mulier* ... *iuncta regula, l. insulam*, 42 *§ fin* Bart. *in l. si indebitum*. *§.* 1. *& l. bonorum n.* 2 *ff rem ratam haberi*, cum multis Tiraquello. *de primogeniis* *q.* 34. iunctis his, quæ per textum, *in l.* 2. *&* 4. *ff natali*, & resoluit Gomes, *l.* 9. *Tauri*, *n.* 64. Et late Pinellus, *in rubrica*, 6. *rescind.* 1. *p cap* 20. *per totum*, *& n* 8. *&* 17. Iuseph Vella, *dissertatione* 31. *n.* 20 Sfortia, *consil.* 38 *n* 79 Giurba *ad stat. C.* 1. *gloss.* 4. *n* 105 *vbi allegat.* Batt Roman. *consil* 6 *n.* 34. *Costa retrotract.* 19. *casu* 26, *n.* 8. Lartea,
26 *disput.* 8 *n.* 51. Proindeque, in hoc casu fieri non poterat in præiudicium actoris masculi naturaliter, & vere existentis in humanis, ac nati. & quia fictio veritati prænalere non debet, *l. filio quem pater* 24. *versicul. ne imagine natura veritas adumbretur*, *ff. liber. & postb.* vbi glossa, *versiculo imagine*, *& omnes*, Valenzuela, *consil.* 23. *n* 104.

Quod & optime à simili comprobatur. Nam si
27 quis ex concubina habeat filium naturalem, ac postea ducat aliam in vxorem, ex qua legitimum generet filium, defunctaque vxore matrimonium contrahat cum concubina, sieque filius naturalis primo natus fiat legitimus ex fictione retrottactiua, *cap tanta*, *qui filij sint legitimi*, *l. cum quis*, *C. naturalibus liberis*; non nocebit hæc fictio illi, qui vere legitimus natus est, & is in maioratu succedet, Molina, *de primogeniis*, *l b* 3 *cap* ... *n.* ... Surd. *consilio* 369 *n.* 23. Costa, *de retrotractione* *cap.* 43 *casu* 32 *n.* 5. Gomes, *l* 9. *Tauri*, *n.* 63. Auendaño, *l.* 40. *Tauri*, *n.* 41. Peregr. *fideicommiss. art.* 14. *n* 35. Pater Molina, *de iustitia*, *d.* 172. *versiculo merito*, Ceuallos, *commun* *q.* 606 *n.* 25. Casanate, *consil* 26. *n.* 14. Giurba, *de statu*, Mesan. *cap* 1. *gloss* 4 *n.* 120.
28 ex ea scilicet ratione; quia legitimus verè natus est legitimus, naturalis autem, etsi postea per fictionē retrottactiuam factus est legitimus à tempore natiuitatis, ea fictio nocere non potuit legitimo vero, cui ante fictionem erat ius quæsitum; sic in proposito, cum actor vere, & naturaliter tempore delati maioratus natus, & solus masculus existeret, eoque tempore Ludouicus, qui in vtero erat, nec homo, nec animal verum esset, sed viscerū matris portio, cum per fictionem intelligeretur natus à tempore cōceptionis, hæc retrotractio præiudicari non potuit actori vero nato, nec tollere ius illi quæsitum ad maioratus successionem.

Quod etiam maxime confirmatur 10. ex natura maioratus, quæ ea est, vt nec per momentum possit esse in pendenti, sed mortuo vltimo possesso-
29 re illico defertur personæ habili proximiori extanti, & quæ habeat qualitates à testatore requisitas *ex regula l fin. ff. commun* pro vt cum aliis probat Molina; *lib.* 3. *cap.* ... *n.* 4. *vsque* 15. vbi multos adducit, & tandem sequitur, *n.* 30. Alciat. *responso* 19. *n.* 9. *lib* 9. Auendaño, *l.* 40. *Tauri*, *gloss* 6 *n* 13. Flur. de Mena, *in additamentis ad Gamam decis.* 27 *n* 44. Fuzar. *de substit* *q* 318 *n.* 3. Molina, *dicto cap.* 20. *n.* 1. *vsque* 24. Tangl. *decis.* 17. *n.* 2. Quare reseruatio, quæ *in l. antiqui*, & similibus fit ventri ad tempus nascendi, non potest applicari huic maioratui, qui in pendenti esse non poterat, sed illico deferendum proximiori habenti qualitatem à testatore requisitam; 30
vnde DD. qui ad successionem maioratus admittunt eos, qui in vtero sunt, intelliguntur generaliter, & in maioratibus simplicibus, & ordinariis, cum in illis vocentur indistincte, & indeterminate omnes posteri, descendentes, & collaterales, & cōsanguinei de familia, atque ita tam nati, quam nasciruri vocari censentur, quasi in certum euentum, & conditionaliter, neque tunc necesse est, quod successor sit natus tempore mortis, & sufficit quod conceptus sit, vt notauit Socin. *in l. si cognatis*, *n.* 30. *ff reb. dub.* & sic conciliantur text *in l cum pater* 79. *§. hereditatem*, 1. *ff. leg* 2. *cum l. cum ita legatur* 33. *§. in fideicomm. ff. eod.* vt tradit Molin. *lib.* 1. *cap.* 6. *num* 49. Salzed. *de repræsentatione*, *lib.* 2. *cap.* 2 *n.* 18. 31

Secus vero est dicendum in maioratibus qualificatis, & extraordinariis, in quibus institutor certam aliquam qualitatem, certo atque determinato tempore requirit; tunc enim est admittendus solus, qui eam qualitatem habeat, certo illo, & determinato tēpore, vt in nostra hypothesi; Quoniam ante omnia seruanda est forma data in scriptura maioratus, Mol. *lib.* 1, *cap* ... *n fin.* Valenzuela 2. *p. consil.* 113 *n.* 118. Castillo, *contron.* 115. *in fine*, Giurba, *de feudis*, *praludio* 4. *n.* 73. Sulurzano *de iure Indiarum* 2. *tom. lib.* 2. *cap.* 21. *n.* 11. Salg. *de protectione reg.* 4. *p. cap.* 8. *n* 44. Cum ergo ex forma, & tenore huius maioratus, ille masculus vocetur, qui realiter superstit, & preexistat tempore mortis vltimi possessoris, vt probatum manet, non succedit in eo, qui natus non est, nec realiter existit. Ita expresse distinguit, & iudicatum dicit cum Grinello, Galeota, *lib.* 1. *contron.* 48. *n* 43. Tanglius, *decis.* 17. *n.* 24. Surd *consil.* 375. *n.* 31.

Confirmatur 11. quia & repræsentatio, & posthumus haberi pro nato, sunt fictiones iuris, & ambulant pari passu; atqui secundum veriorem opinionem, fictio repræsentationis, cessat quando institutor disponit, vt ille succedat, qui tempore existebat; ergo etiam in posthumo debet cessare fictio, quando talis concurrat dispositio, Minorem probant DD. quos citat Mol. *lib.* 3 *c.* 8. *n.* 19. Costa 1. *p de Patruo & nepote n.* 9. Gabr. *tit. de fict. concl.* 3. *num* 8 Valasc *de iure emphyteut* *q.* 50, *n.* 40. Auend. *l* 40. *Tauri gloss* 8 *num.* 37. Mant. 8. *de coniect. tit.* 9. *n.* 5. Menoch. *consil.* 124. *num.* 95. Castillo, *tom.* 1. *controuers.* 19. *num.* 128. consequentia est necessaria; ergo. 32 33

Confirmatur 12. quia quando institutor vocat ad maioratum aliquem post mortem successoris, 34
idem est ac dicere, si extet, & reperiatur viuus, quia sub hac conditione facta videtur vocatio ex textu, *in l. cum pater §. hered ff. d. l.* 2. *versic. qui eo tempore vixerit*, Pereir à Castr. *decis.* 116. *n.* 3. Cald. *consil.* 15. *n.* 21. 22. *&* 23. Cast. *c.* 91. *n.* 45. *&* 46. Et hāc asse veriorē sententiā, quidquid alij censeant, tenet Castr. *dec.* 116. *n.* 8. Et cū in hoc casu censeātur vocati, qui extant

extant nati, posthumi pro natis non habentur,
Surdus, *consil.*369. *n.*22. *& consilio* 375. *n.*35. Mo-
lina, *de primogenius, lib.*3. *cap* 8 *n.*19. Capicius Ga-
leota, *lib.*1. *controuers.* 48. *num.* 18. in hæc verba.
*Comprobantur prædicta ex eo, quod proximitas ad
succedendum consideratur in hoc nostro maioratu,
non in vita vltimi possessoris, sed ex tempore quo suc-
cessio maioratus defertur, vt clarissime indicant*
35 *verba illa*, que lo aia el hiio varon, maior legiti-
mo que deixare al tempo que se finare *ex his nam-
que verbis aptissime conspicitur fundatoris voluntatẽ
voluisse repræsentantem excludere, cum qualitas ad
succedendum in dicto maioratu deveat adesse pro-
prie, & vere tempore mortis vltimi possessoris.* Idem-
que confirmat idem Capicius Galeota, *n.*27. 89.
& 47. Robles, *de repræsentatione, cap.* 14. *nu.*28.
Tanglius, *de sacra Rota Romana auditorio, lib.* 1.
*cap.*6. *decisione* 17. *num.* 28. Et confirmatur ex il-
la regula generali, secundam quam qualitates re-
quisitæ ad succedendum adesse debent tempore,
36 quo successio defertur, *ex l. interuenit. ff. de le-
gat. præstand. l.*1. *§. proximior ff. vnde cognati.* Ca-
strilho, *lib.*3. *controuers. cap.* 15. *n.*20. Valenzuela
*tom.*1. *consil.* 83. Molina, Guttiertes, Thesaut. &
alij laudati à Castrillo, *dicto, cap* 91. Sed tempo-
re delatæ successionis, non existebant qualitates
requisitæ, scilicet existentiæ in humanis in præ-
dicto Domino Ludouico, sed solum in filio soto-
ris vltimi possessoris, cum Ludouicus adhuc
esset clausus in vtero matris; ergo prædicto filio
sororis vltimi possessoris adiudicandus est prædi-
ctus maioratus.

Hæc sunt fundamenta, quibus freti aliqui Re-
gij Senatores prædictum maioratum filio sororis
vltimi possessoris adiudicarunt, relicto nepote vl-
timi successoris posthumo, eo quod adhuc esset
inclusus in vtero matris.

RESPONSIO, ET SENTENTIA AVTHORIS.

VErum ego nunquam in prædictam senten-
tiam horum Senatorum adduci potui, sicut
neque alij præstantissimi regij Senatores, qui pro
37 parte posthumi demicantes, inuicti semper ste-
tere, quorum fundamenta repono, & contrario-
rum iacula tandem in patronos suos retorqueam.
Sit ergo primum fundamentum.

38 Tota ratio authorum primæ sententiæ ad ex-
cludendum posthumum est, quia testator posuit
mortis tempus pro conditione ad succedendum,
taliter quod masculus esset natus, & realiter exi-
stens, tempore mortis vltimi possessoris, vt pa-
tet ex illis verbis *mando que à morte do dito Men
Peres siquem à seu filho primeiro, ledimo, baraon,
&c. se ò ouuer, è se aquelle filho do Men Peres ou-
uer a sa morte filho ledimo, &c. siquem lhe, &c. E se
naon ò ouuer*, & infrà, *o se poruentura Men Peres
à sa morte naon ouuesse filho baraon, &c. è se acon-
tecesse, que a hi ouuesse, è a sa morte da quelle seu
filho naon ficasse a hi seu filho leigo baraon, &c.
mando que fique ao o filho de meu Irmaon Iuaon
Peres, e se esse filho de meu Irmaon Ioan Peres ou-
nesse filho leigo baraon à sa morte, siquemlhe os di-
tos herdamentos.* Atqui talia verba non postulant
existentiam realem tempore mortis vltimi posses-
soris in eo, qui successurus est pro conditione, vt
patet ex verbis ipsius institutionis, vbi quando
testator voluit ponere tempus mortis pro condi-
tione, id expressit, vt patet ex illis verbis, *è por
todos os fructos, que ahi ouuer ao tempo de minha
morte*, & infrà, *con todas as cousas, que ahi ou-
uer ao tempo de minha morte*, & iterum, *e se acon-
teco que ao tempo de minha morte, minhas diuidas fo-
sem pagadas siquemlhe os ditos herdamentos en esta
maneira, e con esta condisaon, &c.* Ergo si testa-
tor vellet ponere tempus mortis pro conditione,
id exprimeret, vt fecit in his casibus minoris
momenti.

Confirmatur primo: Quia illa clausula, *a mor- 39
te, & à sa morte*, in dispositione testatoris, habent
diuersum significatum ab illis, *e se ao tempo de mi-
nha morte*; ergo male pro idem vsurpatur, ante-
cedens probatur; quia quando testator voluit po-
nere tempus mortis pro conditione, non dixit, *à
morte, vel à sa morte*, sed *e se à tempo de minha
morte*; ergo illa clausula, *à sa morte*, non est idem,
ac *e se ao tempo de minha morte*, sed in conceptu
disponentis habebat diuersum significatum, &
ideo quando voluit ponere conditionem dixit, *e se
ao tempo de minha morte*, quando vero solum vo-
luit significare tempus successionis dixit, *à sa mor-
te, vel à morte.*

Confirmatur 2. quia illa verba institutionis, 40
posua em sa vida, toties in institutione repetita,
hoc habent significatum, *posua por sua vida*, er-
go illa verba, *herdera à sa morte o filho varaon*, si-
gnificant, *que per morte Men Peres herdara o filho
barao o dito morgado*; Patet consequentia, quia in
eodẽ testamento eadem verba non debent habere
diuersum significatum. Tum quia in iure melior
explicatio alicuius verbi dubij institutionis sunt
similia verba in eadem institutione. Sed illa clau- 41
sula, *à sa*, quando coniungitur, vitæ significat *por
vida*, ergo quando coniungitur, morti, significat,
por morte; non ergo includit conditionem natu-
talis superexistentiæ tempore mortis vltimi pos-
sessoris, sed significat tempus, quo debet fieri suc-
cessio maioratus.

Confirmatur, quia in dispositione, si sine libe-
ris discesserit, illa verba, sine liberis, referun-
tur, & determinantur ad verbum, decesserit, ex
Mantica de coniecturis, *lib.* 11. *tit.*6. *num.*3. versi-
culo consequenter; ergo etiam illa verba, *à sa
morte, vel. à morte*, referuntur ad illa verba, *si-
quem. herdem*; ergo prædicta verba, solum de-
monstrant tempus, quo substituto locus sit, vt
in conditione, si sine liberis discesserit, non autem
naturalem existentiam illius inducunt.

Confirmatur 3. quia in prædictis vocationibus, 42
& substitutionibus mentio mortis facta est, non
in verbis dispositiuis, vt qualitatem in substitu-
to possint inducere, sed in verbis conditionali-
bus, ex quibus resultat conditio, si liberos ha-
buerit; sed hæc conditio, si liberos habuerit,
impletur si testator mulierem prægnantem relin-
quat, ex textu in l. quia ita legatis Castillo, *to.*5.
cap 91. *num.* 10. Et illa conditio, si sine liberis
dicesserit, cessat per posthumum, *ex textu sequi
prægnantem. ff. regul.* Mantica, *de coniecturis, lib.* 11.
*tit.*6. *n* 9. Castillo, *controu. tom.* 5. *cap.*91. *num* 20.
Tuzat. *q.*318. *num.*13. & 66. Ergo idem dicendum
est in nostro casu.

Confirmatur 4. quia illud verbum, *se ò ouuer*, 43
ou ahi naon o ouuer, non volunt dicere, si tunc
temporis non fuerit, sed, si ibi non fuerit, sed hæ
clausulæ sunt demonstratiuæ temporis, & non

conditio realis superexistentiæ illius, qui successurus est: ergo hæc clausula non excludit posthumum. Tum quia illud verbum, *se o ouuer*, non includit conditionem, si iungatur verbo futuri temporis; siquidem non est relatiuum, sed tantummodo est demonstratiuum, personæ, *& de sui natura*, attribuit actum vnicuique, ex *l. huius modi, §. penult. ff. de legat.* 1. Glossa, *in cap. quod clericis in principio de foro competenti*, & notat Phœbus 1.*p. decisione* 9. *n.*9. Tum quia illa clausula, *à sa morte*, est idem, ac vsque ad mortem,
44 & solum significat tempus, in quo debeat fieri successio, & non quod sit natus ille, qui successurus est, Barbosa cum aliis, *dictione* 6.*n.*4.*&* 20. Ergo istæ clausulæ non excludunt posthumum.

Confirmatur 5. quia dispositio, vt dicatur conditionalis debet esse talis formaliter, vt si diceret,
45 *e se o filho de Men Peres naon tiuer filho viuo nacido ao tempo de sua morte suceda fulano.* Valasc. 2.*tom.consil.*149. *n* 3. Reinoso, *obseruat.* 44. *n.* 29. Caldas, *de potestate eligendi, cap.* 2. *n.* 16. Atqui in tota dispositione talis non ponitur conditio; ergo à doctoribus non est adstruenda; siquidem morientium desideria non sunt ex arbitrio viuentium, sine iusta causa interpretanda, vt dicit Menochius 1.*p. lib.* 3. *cap.* 15. *n.* 15. Tum quia secun-
46 dum ius, omnis actus in dubio præsumitur purus, & non conditionalis, vt patet *ex textu in l. omnia, ff. de legat.* 2. & eum ratione, quia conditio est quid facti, vt probatur *in l. Meuius, ff. de cond. & demonstr.* Factum autem non præsumitur, sed probari debet, vt probatur, *in l. in bello §. facti ff. de captiuis, & postliminin. recurs.* Ergo clare conuincitur hanc dispositionem arbitrarie, & non secundum dispositionem iuris fieri conditionalem. Tum quia ipsa est pura, tum quia, cum ad minus sit dubia, debet secundum ius præsumi pura, & non conditionalis.

Confirmatur 6. quia testator cum esset vir sa-
47 pientissimus, plura declarauit in testamento, quæ non erant necessaria, & quæ secundum ius optimè currebant, vt fuit quod posset in hoc maioratu succedere clericus, cum alias clericus non excludatur à successione maioratus facti per clericum, si alias illum non excludit, etiamsi exclusisset fœminas: Bruno, *in tract. sup. statuto*, quod stantibus masculis fœminæ non succedant, *art.* 12. *num.* 161. Geminianus, Bald. *consil.* 65. Soncina iunior, *consil.* 10 *numero* 23. Surdus, *decisione* 20. *num.* 2. & cum multis Molina, *de primogeniis, lib.* 10. *cap.* 13. *num.* 70. Tum quia optimè sciebat vocationem toties repetitam masculorum, esse exclusionem fœminarum, vt docet Bart. *in l.* 1. *nu.* 1. *&* 6. *ff. de leg. & ibi*, Iason, *n.*13. Decius, *in l. fœmina, n.*97. *ff. de regul iuris*, Gabriel, *lib.*6. *commun. tit. de verb. signif. concl.* 6. *n.*115. Menoch. *consil.* 1006. Cassanate, *consil.* 50. *n.* 34. Castillo, *controu. lib.* 2. *cap.* 4 *n.* 79. *& lib.* 5. *cap.* 92. *n.* 2. & tamen hac scientia, & cognitione declarauit clericos posse succedere, & fœminas fore excludendas; ergo si vellet, quod posthumus excluderetur, id debebat aduertere, & declarare, nam vt vir literatus optimè scie-
48 bat posthumum secundum ius non esse exclusum in successionibus maioratum, imo potius toto iure esse admissum, vt patet *ex l. qui in vtero* 7. *&* 26. *l. communi § sed si ff. commun. l. cum inter. C. de fideic. libert.* & cum multis docet Mol. *de iust. to.* 3. *tra.* 3. 18. *n.* 1. Menoch *consil.* 413. *n.* 16 Fusar *de substit. q.* 318. *n.* 1. Cast *controu to.* 5. *ca.* 95. *n.* 45. Solorz. *de iure to.* 2. *lib.*... *c.* 18 *n* 90. Bald *de iure vnius, lib.* 1. *c* 8. *n.* 137.
Valent. *Illustr. t.* 3. *tit de libert. & post. cap.* 20 *n.* 6. 49
Giurba, *de feudis* §. 2 *glossa* 4. *n.* 14. & alij quos *infrà*, lata manu referemus; cumque id optime sciret vir ille doctus, & posthumum non exclusit, euidenter præsumitur, noluisse illum excludere, nec posuisse conditionem illam, fuisse natum tempore mortis vltimi possessoris, nam si id voluisset facillime expressisset, vt fecit in aliis dispositionibus textu, *in l si seruus § praetor. ait versiculo non dixit, ff. acquirend. haredit.* Tiraq *in l. si vnquam verbo libertus, n.* 1. *Cod. reuocand don.* Menoch *consil.* 140. *n* 4. Surd. *decis.* 322. *n.* 22 Menoch. *consil.* 30. *n.* 6. Marta, *consil.* 29. *n.* 14. in quo casu est validissimum argumentum in iure, data scientia testator non expressit; ergo noluit, Altogrado loquens de testatore literato, *consil.* 61. *n.* 66. *to.* 1. Mantica *de coniecturis, lib.* 3. *tit.* 5. *n.* 7. cum ergo testator eximius doctor esset in vtroque iure, & id optime sciret, & non expressit talem conditionem, præsumitur illam noluisse.

Sed dato, & non concesso, quod conditionem nati tempore mortis vltimi possessoris posuisset, 50
quod ipse minime fecit, vt probatum manet, adhuc dico, posthumum esse ad hanc successionem admittendum, si iam erat conceptus tempore delatæ successionis, vt de facto noster illustrissimus posthumus conceptus erat quatuor mensium.

Ratio est quia cum posthumus iam esset anima rationali animatus, adimplet totam conditionem nati tempore mortis vltimi possessoris. Ita expres- 51
se Anearran *consil.* 354. Guillerm. Bendict. *in cap. Rain p.* 2 *verb. & soboles quæ gestabat in vtero, n.* 64. Lara, *de vita homi. cap* 6 *n.* 12 *l. intelligendus* 153. *ff. de verb. sign. l qui in vtero* 7. *&* 2. *l. si circumscriptus* 6 *in fine, Cod de soluto matrim. l. vel si viuo,* 7. *ff. de suis, & leg. hared.* Et hoc solo textu eleganter resoluit Rota Florent. vt notat Nata, *consil.* 168. *n.* 41. *de* 52
successione leg. p 4 *q.* 2 *art.* 16 *n.* 18 Barb. *de appellat. verb signif appellat.* 159. vbi alleg *l.* 1. § *sed si seruus, ff. de ventre, inspic.* Rebuffus, *ad l. natos appellat. versiculo interdum natus, ff. de verb. signif pag.* 436. Mieres, *de maior. p.* 3. *q* 2. *n.* 9. Molina, *de primogeniis lib.* 3 *cap.* 10. *n.* 1. *&* 2. Castill *lib.* 5. *controu. cap.* 91. *n.* 2 *& t.* 3 *cap.* 19. *n.* 103. *vsque* 109. & in propriis terminis resoluit Lessius, Altogr. 2. *tom. consil.* 66. *n* 19. cuius verba sunt hæc, *licet Lambertinus relatus per Ioannem Andream dixerit descendentes admittendos post mortem hæredis grauati natos esse debere tempore mortis ipsiusmet hæredis. alias fieri locum irreuocabiliter successioni alterius substituti successiue vocati: Nihilominus verior, & receptior est sententia sufficere quod descendentes prædicti quocumque tempore nascantur, etiam post obitum hæredis grauati, ad hoc vt sint omnino admittendi, statim assignati sunt*, Idem eleganter resoluit Giurba *de feudis*, § 2. *glossa* 4. *n.* 14 & est textus expressus, *in l. cum quidam* §. 1. *acquirend. vel amittend. hared.* ibi, Et in ventre idem accipias, qui legitimum, vel consanguineum pariturus est, quoniam mortis tempore, qui in vtero est, quantum ad moram faciendum inferioribus, & sibi locum faciendum, si fuerit editus pro iam nato habetur, idemque & per bonorum possessionem editalem. Habetur etiam eadem dispositio, *in l si quis prægnantem, ff. de regul. iuris l. iubemus, §. si quis autem ff. de Treb.* & ita docet Mantica, *de coniecturis, lib.* 11. *tit.* 6. *n.* 9. *&* 16. *&* 32. *& lib.* 8. *tit.* 12. *n.* 22. Quæ resolutio adeo

adeo vera est, vt procedat etiam contra libertatem
datam sub conditione, si tempore mortis non fue-
rit filius; nam etiam tunc conceptus in ventre, &
posthumus habetur pro nato, & non consequitur
libertatem, qui sunt fortiores terminis, vt elegan-
ter, & omnino videndus tradit Larrea, *dec.43.n.13*.

Confirmatur primo: quia ius ciuile, & lex duo-
54 decim tabularum vocat ad hæreditates legitimas
agnatos proximos, qui fuerint tempore mortis il-
lius, cui succedendum est, §. *proximus autem instit.
de legitima agnatorum successione* Faber, *in rationali
ad l. antiqui ff. si pars hereditatis petatur*, ibi, in lege
duodecim tabularum proximus ille intelligitur,
qui mortis tempore proximus reperitur. Et tamen
est principium indubitabile, quod in dictis hære-
ditatibus succedit ille, qui tempore mortis posses-
soris remanet in ventre conceptus, *dicta l. antiqui,
l cum quidam* 30.§.1. *ff. de acquirend hared*. Gomes
*variarum, to.1.cap.*11.*n.*6.7.8.& nouissime Ailon in
illustrationes ad Gomes, *dicto tomo, & capite*, Va-
lencia, *to.3.tract.4 cap 2 n 9*. Ezuald. ad Donel. *lib.
69*. Digest. Iuliani, *in l qui in vtero, ff. de stat. homin*.
eo quod ille, qui remanet in ventre conceptus
tempore mortis, iam reputatur agnatus proximus
ad effectum, vt in eo verificetur dispositio iuris,
quod defert hæreditates legitimas proximo agna-
to, qui fuerit tempore mortis: ergo etiam aliæ vo-
cationes verificantur in eo, qui remansit in ventre
tempore mortis illius, cui succedendum est.

Confirmatur 2. quia prætor in suo edicto pro-
55 mittit bonorum possessionem vnde cognati illis,
qui fuerint cognati tempore mortis illius, de cu-
ius hæreditate agitur, *l. item prætor ff. de suis & le-
git. hared. ibi*. Item prætor edicto suo proximitatis
nomine bonorum possessionem pollicetur iis, qui
defuncto mortis tempore cognati fuerint, & ta-
men hæc vocatio cognati proximi facta cum re-
strictione ad tempus mortis, verificatur in illo, qui
tempore delatæ hæreditatis remanet conceptus
in ventre, *l 1.§ si quis proximior. ff vnde cognati, l.
fin ff de ventre in possessionem mittendo*: ergo idem
dicendum est de aliis vocationibus, licet sint cum
restrictione ad tempus mortis vltimi possessoris,
qualem restrictionem non habet nostra institutio,
dato tamen, & non concesso, quod illam haberet,
adhuc non excluderet posthumum.

Confirmatur 3. quia patresfamilias solum pos-
sunt facere substitutionem pupillarem filiis, quos
56 sub sua patria potestate habent *ord. lib.4 tit.87. l.2.
ff de vulgar* præsertim instit. *de pupil substit*. quæ
existentia sub potestate patris, qui talem facit sub-
stitutionem, est præcise necessaria tempore mortis
sua l cohared.41.§. cum filiis, ff de vulgari. Glossa, *in
dicta l.2*. verbo potestate, & ibi Bart. Garc. §. *institu-
to, q 23.n.5*. Pichard *n.16*. & alij. Et tamen é sine dubio
est, quod dicta existentia sub patria potestate tem-
pore mortis illius, qui facit substitutionem pupi-
larem verificatur in eo, qui dicto tempore erat cõ-
ceptus, vt patet *ex dicta l.2. & l. paterfamilias 45.
ff eodem tit* Pichard in dicto principio, *n.69*. Lan-
celotus polit. de substitutione titulo de pupillari
substitutione, *n 36*. Larrea, *decis.43. n 12*. vbi alios
refert, qui omnino videndus est: ergo idem dicen-
dum est in nostro casu.

Confirmatur 4. quia in terminis, quibus institu-
tor maioratus vocat consanguineum proximiorem
57 vltimo possessori cum restrictione ad aliquod cer-
tum tempus, vt si institutor diceret, quod deficien-
te possessore in conditionibus maioratus, vel alie-
nante talia bona illius, succederet statim consan-
guineus proximior, qui tunc temporis, inuenire-
tur, absque dubio præferendus est in successiona
ille consanguineus, qui tali tempore remansit in
ventre matris iam conceptus, aliis consanguineis
remotioribus, vt tradit in terminis Molina *de pri-
mogeniis lib.3.c.10.n.1. & 2*. Et idem docent Me-
noch. *lib.4. præsumptione q.3.n.4. & consil*.106 *n*.29.
& consil.118.*n*.17. Fuzar. *de substit. q.318.n.35*. Er-
go idem dicendum est, quando testator vocauerit
ad successionem consanguineũ proximiorem cũm
restrictione ad tempus mortis vltimi possessoris;
ita cum Alex. Tiraq. *in l. si vnquam. C de reuocand. 58
donat. n.114*. vbi dicit, quod qui est in ventre con-
ceptus, habetur pro iam nato, & quod obstat se-
quentibus in gradu; idem habetur, *l. quod dicimus,
231 ff. de verb. sign. & l. vbicumque ff. de ventre, in
possessionem mittendo*, idem resoluit Alciat. *cons.
594* vbi ponit casum cuiusdam filij, vel nepotis in
quo dabatur condictio, quod esset natus tempore
mortis vltimi possessoris, & resoluit, tam natis,
quam posthumis, deferri successionem. & solum
excludit non conceptos, nec natos. Idẽ docet Paul.
de Castr. *consil 16.lib.2.n.5*. Menoch. *consil 413.n.8.
& 15.16. & 19. & consil.566.n.8. & lib 4. præsumpt.
q 3 n.4*. Pereg. *de fideicom art.22.n.7*. Fuzar, *de sub-
stitut. q.318.n.1. & 56*. Valentia *Illustr lib.3 tract.4.
cap.2.n.9*. Auendaño *responso* 28. Mantica, *lib.11.tit.
6.n.9*. Robles, *de præsem. lib.2.cap 2 n.6. & 28*.

Confirmatur 5. ex locis sacræ scripturæ, in qui-
bus conceptus in vtero habetur pro nato, *vt patet
ex illo loco Matth.1*. Quod in ea natum est, de Spi- 59
ritu sancto est, & quando Angelus hoc dixit B Io-
seph, Christus tantum erat conceptus; realis enim
conceptio reputatur natiuitas, vt tenet Glossa or-
dinaria, & D.Th. Abul. & Caiet. ad hunc locũ, qui
omnes dicunt, quod conceptio est natiuitas in vte-
ro, per quod differt ab alia natiuitate, quæ dicitur
ex vtero, videatur D.Th *in 3.p d.2.q.1.art.9. ad 2.
& d.89 art.1*. Probatur etiam ex illo *Luc. 1*. quod
enim ex te nascetur Sanctũ, &c. qui locus non so-
lum intelligitur de natiuitate ex vtero, sed etiam
de conceptione, vt notat Toletus, *ibi, annotat.103.
& ann.23*. Mitto alia loca, quæ in confirmationem
afferri poterant; ergo etiamsi in nostra institutio-
ne postularetur, quod ille, cui hic maioratus defe-
rendus esset, fuisset natus tempore mortis vltimi
possessoris, adhuc de nostro posthumo iã in vtero
concepto verificaretur cõdictio, quãto magis quod
talis conditio non inuenitur in dicta institutione.

Nec obstat id, quod dicunt, quod si non fuisset
in rerum natura natus, non possent de eo qualitates 60
postulatæ verificari, vt quod sit masculus, vel ho-
mo, quia potest nasci monstrum. Nam huic obie-
ctioni respondetur, hoc inconueniens etiam repe-
riri in maioratibus non qualificatis, & ordinariis, &
tamen in eis non solum ius, sed etiã Authores cõ-
trarij docent, ventrẽ esse mittendum in possessio-
nem maioratus, imo nostra Ordinatio, *li 3.tit 8 §.7*.
statuit dari portionẽ bonorum ei, qui in vtero ma-
tris est, & ventrem mittendum esse in possessio-
nem, & idẽ statuitur, *l.1.§. & generaliter, ff. de vẽtre
in possessione mittendo, l. vbicunque de ventr*. in pos-
sess. mitt. *l.1.§ quoties ff. eod. tit l. si quis prægn. ff reg.
iur. l. L uc. ff de lib. & posth. l commodissime. l posthu.
C. de leg. l vbicunq l si quis posth l sicut ff. de vent.
in possess. mittend l. curator. l. pater §.1. ff. 1 ff. de tut*,

l. 3. C. qui teſtam. tut. dari poteſt, *l. ſi curatorem*, l. ſi quis filiabus, cum ſequentibus, *ff. de teſtament tutel l nomen filiarum*, 164. *ff. de verb ſignif. l. item prætor. agnati*, *l ſin ff. de ventr in poſſeſſ. mittend. l paterfamilias*, & idem docent inoumeri Doctores; ergo idem dicendum eſt in noſtro caſu.

Quod enim ignoretur, quid naſciturum ſit, non eſt ratio, vt ille qui eſt in ventre iam conceptus excludatur à ſucceſſione, & ideo leges ſtatuere ſpectandum eſſe tempus natiuitatis, & interim ius eſſe ſuſpenſum, vt patet, *ex l. antiqui ff. ſi pars hered. peta & l. Siculi* §. quare etſi exhæredatio facta ſit; ſucceſſio enim ſequitur rei veri-
61 tatem, & non dubium hominem, vt explicauit Mieres exemplo illius, qui putabatur mortuus, & eſt textus expreſſus, *in §. cond. inſtit. de verb. obligat.* Tum quia fœtus ſemel conceptus, vel eſt maſculus, vel fœmina; ergo vel conditiones poſt datæ iam exiſtunt realiter in rerum natura, vel non, ſi exiſtant, parum intereſt, quod id à nobis ſciatur; & licet poſſit accidere, quod ſit fœmina, non tamen propter hoc non eſt venter mittendus in poſſeſſionem, ſi quidem dubium præſens facit iuſtum illud, quod accidere poteſt, quod ſit iniuſtum de futuro, vt per Bartolum notant Valaſco, *conſult*, 129. *num* 10. Auendaño
62 *reſponſo* 28. Ergo ſecundum ius ad ſucceſſiones non ſunt admittendi ſequentes in gradu, dum non conſtat de natiuitate illius, qui conceptus erat in ventre, *l antiqui ff. ſi pars hered. petat.* Et ſicut captiuo ab hoſtibus reſeruantur in ſuſpenſo omnia iura, ac ſi eſſet præſens in ciuitate, & excluduntur ſequentes agnati, *l. illa inſtitutio* 32. *§. 1. ff. de hered* inſtituend. ſic concepto in ventre, re-
63 ſeruatur totum ſuum ius integrum vſque ad tempus natiuitatis: Nec contra id facit aliquid illud, quod dicit argumentum, ſcilicet poſſe naſci monſtrum, nam id, neque abortus, numquam iure præſumendus eſt; natura enim & lex bene ſperant, & abominantur metum abortus. Faber in rationali, *ad l qui in vtero ff. de teſtament homin.*

64 Nec obſtat id, quod dicunt Doctores contrarij, leges prædictis, & DD, loqui de maioratibus ordinariis, & regularibus; nam hi regulantur per leges, non vero illi, qui pendent ab inſtitutorum voluntatibus, in his namque verba teſtatorum ſumenda ſunt in proprio, & naturali ſenſu, & non per fictiones iuris. Non obſtat inquam, nam contra hoc eſt, quod omnes leges huc vſque relatæ, & Doctores, abſolutè dicunt ad omnes hæreditates, ſiue regulares, ſiue extraordinarias, ſiue legitimas, ſiue teſtamentarias, etiamſi habeant conditionem nati, vt ſupra diximus admittendum eſſe poſthumum, ſi tempore ſucceſſionis iam conceptus erat. Tum quia hic maioratus, vt ſupra diximus, non eſt irregularis; nam in eo expreſſe non petitur, vt ille qui ſucceſſurus eſt ſit natus tempore mortis vltimi poſſeſſoris; & in dubio præſumendum eſt fuiſſe conformem diſpoſitioni iuris, vt bene reſoluit Bartolus, *in l hæredes mei, § cum ita ff ad Trebellian*, & docet eſſe communem opinionem Acurſio, *ign. conſil* 57. *num* 8. Tum quia in maioratibus irregularibus, quales ſunt agnitionis, ſuccedunt concepti, vt cum multis eleganter tradit. Giurba *de feudis*, *§. 2. gloſſa* 12. *n* 57. Narbon. *annotat. iuris annot. 1. quæſt. 1. num.* 5. Olea, *deciſione iur. tit* 3. *q.* 4. *num.* 26. Robles de repræſent. *lib.* 2. *cap.* 2. vbi omnibus allegationibus in contrarium reſpondit.

Confirmatur 6. Quia maxime irregularis eſt 65
iuſſio Regni Franciæ, quæ dicitur Salica, ſecundum quam legem, ſolum ſucceſſurus eſt in Regno ille vir agnatus, qui inuentus fuerit tempore mortis vltimi poſſeſſoris, excludendo omnes alios conſanguineos: & tamen in hac ſucceſſione admittitur conceptus, & in ventre reputatur tanquam proximior agnatus tempore mortis vltimi poſſeſſoris, vt iudicatum, & executioni mandatum fuit cum Ludouico Vtin. Rege Franciæ, vt refert Paulus Emilius in vita Ludouici Vtin. *fol.* 178 Garinai, *lib.* 16. *cap* 13. Guicciardino, *lib.* 12. *fol.* 336. Mariano, *lib.* 15. *cap* 11. & idem ſucceſſit cum Rege Carolo, vt refert Paulus Emilius in vita Regis Ludouici Balbi. *fol* 57. Ruberto Gaagin. in compendio hiſtoriæ Franciæ, *lib.* 5. *fol.* 37. & alia exempla in comprobationem huius doctrinæ affert Valenzuela, *lib.* 2. *conſil.* 198 *n.* 82. Ergo idem dicendum eſt in noſtro caſu.

Confirmatur 7. quia noſtra ordinatio, *lib.* 2. *tit.* 66
35. maxime irregularis eſt in ſucceſſione bonorum Coronæ, ſiquidem excludit fœminas, & excludit nepotem vltimi poſſeſſoris, cuius pater iam mortuus fuerit, & ſolum admittit maſculum, qui repertus fuerit tempore mortis vltimi poſſeſſoris, vt patet ex §. 1. ibi, *ſucced-ra o filho baraon maior, que dele ficaſe, e naon o neto*, & §. 2. ibi, *ò filo maior varaon ſe ouueſe*; Et tamen filius conceptus ſemper fuit admiſſus, vt fuit dominus Ioannes Luis da Vaſconcelos dominus Malphræ: & idem accidit in Comite Odomiræ Domino Sanctio, qui è viuis diſceſſit anno 1642. Ergo idem dicendum eſt in noſtro maioratu, etſi talem conditionem haberet, quam vt ſupra diximus nullo modo habet.

Confirmatur 8. quia Comitia, quæ fecit Rex 67
Alphonſus Portugalliæ primus, quæ refert Monarchia Luſitana, 3. *p. lib.* 1. *cap.* 15. & ſunt in *turre do Tombo* ſtatuunt, quod ſi Rex tempore mortis ſuæ non habuerit filium, ſuccedat in Regno filia, & idem dicit teſtamentum Regis Alphonſi II. & teſtamentum Domini Regis Ioannis I. & teſtamentum Regis Alphonſi V. Et tamen non obſtantibus his clauſulis, quod tempore mortis vltimi poſſeſſoris ſit filius, tam in comitiis, quam in Regum teſtamentis, Dominus Sebaſtianus Rex non fuit à ſucceſſione Regni excluſus, ſed libenter admiſſus; Cur ergo noſter poſthumus Ludouicus excludendus eſt à maioratu da Oliueira, cum in teſtamento inſtitutoris tales clauſulæ non dentur, ſed quia ibi dicitur, *à ſa morte*, quæ verba non conditionem exiſtentiæ tempore mortis vltimi poſſeſſoris, ſed tantum tempus ſucceſſionis deſignant, vt ſupra diximus.

Confirmatur 9. quia non abhinc multis an- 68
nis è viuis diſceſſit Dominus Iorge de Ataide Comes da Caſtanheira, quæ domos habet clauſulam, quod ſolum ſuccedat ille, qui repertus fuerit tempore mortis vltimi poſſeſſoris; Et tamen eius filius Poſthumus in hac domo ſucceſſit, vt in confeſſo eſt apud omnes: ergo licet inſtitutio noſtri maioratus haberet eandem conditionem, adhuc poſthumus admittendus eſt ad illius ſucceſſionem.

Sed quid plura exempla refero, ſi inſtitutio noſtri maioratus talem conditionem non habet, ſed omnes filios, nepotes, & prænepotes vocat,

eo

eo modo, quo ius ipsũ vocat. Suppone tamẽ quod
talem conditionem habet, adhuc ad hoc, vt in tali
suppositione, concepti in vtero ad successionẽ ad-
69 mittantur, non indigent fictione iuris, cum ipsi
vere, & realiter iam in rerum natura existant, in
ventre matris; & fictio solum dicitur respectu il-
lius, qui talis non est; qui tamen vere est ho-
mo, vt est conceptus in vtero, non indiget fictio-
ne iuris, vt sit homo; sed solum est priuilegium,
vt conceptus habeatur pro nato, & non fictio, vt
optime ait Bartolomeus Phelipe, *de fictionibus 3.
p. cap. 9.* Vbi ait, non esse fictionem, quod post-
humus admittatur ad successionem secundum le-
gem, *qui in vtero*, sed solum esse quandam præ-
rogatiuam, quod habeatur pro nato, qui enim in
ventre portatur, non homo fingitur, sed speratur
hominem factum iri.

Confirmatur 10. quia non datur fictio, vbi est
realitas; atqui ille qui conceptus est in vtero, ho-
70 mo realiter est; ergo non indiget fictione iuris, vt
sit homo. Minor patet, quia conceptus in vtero,
si est vir, vt in præsenti, post quadraginta dies
habet animam rationalem, vt docent Aristoteles,
71 *lib. 7. de generatione, cap. 3.* Plinius, *lib. 7. cap 6.*
Suarez, de vita Christi, *d. 10. sess. 2.* Syluester,
verb. homicidium n. 3. Barbosa, *in collecta. ad prin-
cip. dist. 5. n. 2.* Machado, *lib. 2. p. 3. tract. 17.
docum. 8. n. 2.* Valenzoela, *lib 2. contrau. cap 9.* &
72 cum Philosophorum, Theologorum, & Medi-
corum communi sententia Diana, *p. 7. tract. 5. re-
sol. 6.* Sed qui habet animam rationalem verè &
realiter est homo; ergo non indiget fictione vt
sit homo, secundum *consil.* Crauetæ 579. *num* 15.
Et idem eleganter docet Ioseph Vella, *dissertatio-
ne 31. num. 12.* & est expressus, *textus in l. filius,
quem pater 23. ff. de liber. & posthum.* ad quem
textum dicit Gotofridus hæc verba, veritas vbi
habetur, non est opus fictione, nec fictio cum
veritate conuenit, Decius, *ad l. 5 ff. de regulis
iuris.*

Tum quia posthumus non indiget fictione, vt
73 succedat in hoc maioratu ex hominis dispositio-
ne, siquidem regulando hanc successionem ab
intestato, lex reputat natum posthumum, & con-
74 tra suam dispositionem non potest aliquid oppo-
ni, sicut non potest aliquid opponi contra præ-
75 sumptionem de iuris & iure, & lex quæ posthumũ
reputat natum, quando agitur de eius commodo,
76 non potest tantum dici fingere, quæsito quod dis-
ponit; sic disponunt leges; & sic est in realitate;
77 nam conceptus nascitur, & natus vocatur exi-
stens in vtero, Matthæi, 1. *num* 20. quod in ea na-
tum est, de Spiritu sancto est; Lara, *de vita hom.
cap. 6. n. 35.*

Tum quia lex *in vtero*, & lex *qui in vtero*, 26.
78 *ff. de stat. homin.* procedit in omnibus dispositio-
nibus, tum hominis, tum legis, tum in succes-
sione testamentaria ab homine, quam quando ef-
fectus defertur ad tempus natiuitatis, vel quan-
do est ab intestato à lege, & in vtroque casu post-
humus habetur pro nato, quoties de eius com-
modo agitur, Carranca, *de legit. part. designat.
cap. 2. §. 4. n. 12.* vbi laudat Cuiacium, qui hæc
& alia exornat, & prosequitur, *in l. 2. ff. de excu-
sat. tutor.* Et ad successiones testamentarias prin-
cipaliter reputat ius posthumi pro nato, si cum
effectu nascatur postea; Carranca, *dicto §. 4. n. 49.*
Siquidem præcipit illum instituere, et si præteri-
tus fuit rumpit testamentum. Et idem est cum
posthumis, quam cum filiis natis, *l. 3. §. vnde ff.
de iniusto rupto*, ibi, idem in posthumo, quod in
filio seruandum est, nec ratio diuersitatis reddi
potest iunctis *titulis*, *ff. de liber. & posthumis*,
& *de iniusto rupto*, & sic non prodest acto-
ri, nec præiudicat posthumo dicta conside-
ratio, siquidem ille successit ex dispositione ho-
minis, absque eo quod esset necesse adiuuari fi-
ctione, & regulando successionem ab intestato,
etiam ex dispositione legis pro nato habetur, quo-
ties de eius commodo agitur, siquidem iam erat
animatus in ventre, & existebat, & erat verus
homo descendens à linea recta effectiua, & au-
thor ex linea contemptiua, quæ non erat vocata
ad hanc successionem, vt constat ex omnibus vo-
cationibus in linea recta.

Confirmatur 11. quia ius ciuile ampliauit tali- 79
ter priuilegia conceptis, vt in omnibus casibus,
ex quibus illis potest considerari aliqua vtilitas,
eam illis reseruauit ad tempus natiuitatis, absque
eo quod detur differentia inter successionem,
quæ illis defertur per legem, aut ab intestato, *l.
antiqui, ff. si pars hæreditatis petatur.* Antiqui (di-
xit Paulus) in libero ventre, ita prospexerunt,
vt in tempus nascendi omnia iura integra reserua-
rent; vbi nota, quod ait Iurisconsultus, omnia
ei iura integra; quasi diceret, Iurisconsultus, om-
nes successiones, tam ex lege, quam ex testamen-
to ad tempus nascendi posthumo reseruantur; si-
quidem illam vim habet illa dictio, *omnia*, quæ
est vniuersalis, Bart. *in l. Moschi. in vltimo in fin.
ff. de iure fisc.* Gloss. *in cap. 1. §. ipsas omnes de re-
seruat.* Surdus, *decisione 268. n. 1. & decisione 319.
num. 6.* Ergo non est cur posthumus solum ad
successiones legitimas admittatur, & non ad te-
stamentarias.

Tum, quia dispositio legis potentior est dispo- 80
sitione hominis, *cap. inferior 21. dist. cap. cum
inferior de maiorit. & obedient. Clementina ne Ro-
mani vbi DD. de electi. n. l. fin Cod. de legib.* Si
ergo etiamsi esset necessaria fictio, potest admitti
in dispositione legitima, cum sit fortior, quo-
modo non poterit admitti in testamentaria, cum
non sit ita fortior, argumentum enim de maiori
ad minus validum est, *l. in suis in fin ff. liber. &* 81
*posthum. l. nec in ea 22. ff. de adulter. auth. multo
magis Cod.* de sacrosanct. Eccles. Farinacius *in
praxi criminali. p. 4. cons. 60. n. 109.* Et multo ma-
gis, quia dispositio testamentaria, & legitima in
iure æquiparantur, *l. si ita fuerit in fine*, & ibi Bar-
tolus, *ff. eodem l. cum quidam* Menochius, *consil.
97. n. 24.* Surdus, *consil. 278 n 9.* Et argumenta-
tur ab vno ad alterum, *l. non impossibile ff de pa-
ctis, l. verbis legis. ff de verb signif. Auth. de nup-
tiis, §. disponat. coll. 4.* Valasco, *tom. 2 consil. 168.
n. 2.* Caruall. *ad Cap. Rayn. de test. 2. p. n 237.* &
est lex de l. verbis legis. 120. *de verb. sig. l. 1. ff. ad
l. falcid.* Iustinian. *in §. 1. instit. de leg. falcid* Pi-
chard. *ad rubric. inst. eodem. & dispu. de mora, n.
202.* Ergo sicut est lex dispositio legitima, est
etiam lex dispositio testamentaria; & omne est
eadem lex; ergo si admittitur coniectura, vel fi-
ctio (quando esset necessaria) in dispositione le-
gitima, à fortiori admittenda est in testamen-
taria.

Tum quia quando in casu fuisset necessarium 82
voluntatem testatoris interpretari, certum est
in iure faciendam esse interpretationem beni-
gniorem; *l. si de interpretatione, & l. minime, ff.*

de

de legibus, l.benignius, & quod notatur *in l.neque,*
l.in ambigui ff.eodem, l in ambiguis ,ff. neque vir
83 *Albert.* Brus.in terminis in consil.feudal.*consil.*85,
*num.*3. ergo pro posthum.conceptu facienda est
interpretatio , quia benignius est deferri succes-
sionem descendentibus. Tum , quia si esset du-
bium voluntatis institutoris , semper interpre-
tanda erat in fauorem concepti , siquidem reali-
ter est nepos vltimi possessoris , quia si de hoc
fuisset interrogatus institutor, vbique ita respon-
disset ; iuxta notata per Bartolum *in l. Titius,*
§. Lucius ,ff liber. & posthum. glossa communi-
ter approbata *in l tale pactum, §. fin.ff.de pactis,*
multa congerit Tiraquellus *in l. si vnquam lib.*3.
titulo 2. *num.* 6. alias fuisset facere benigniorem
interpretationem legis , quam eiusdem homi-
nis, contrà dispositionem iuris, iuxta tradita per
Morl. in empor. iuris , *par.* 1. *titulo de legibus,*
num. 10.

Tum , quia in dubio circa voluntatem insti-
84 tutoris , regulanda est illius voluntas per eius
commune , *cap. ab exordio* 10. *dist.* glossa verbo
numerandum *in cap.* statutum de electionibus,
lib. 6. *tradit.* Gama *decis.*173. *à num.* 12. Cabedo
1.*par.decis.*74 *num.*5. *&* 1.*par.decis.*86 *num.*1. spe-
cialiter . si testator fuerit homo literatus , vt in
præsenti iuxta notata per Doctores *in l here-*
deo mei, § cum ita,ff.ad Trebell. & tenuit ele gan-
ter Menochius *lib.* 4. *præsumptione* 202. *num.* 7.
Gratian Florentium *tomo* 4.*cap.*664.in principio,
Roble de repræsent.*lib.*3.*cap* 35.in principio, &
85 numeris sequentibus. Tum, quia semper illa in-
terpretatio fuit securior, quæ secuta est regulas
iuris ciuilis , argumento textus *in l. si vnius , §.*
pactus , ne peteret , *ff. pact.* & ibi Iason. Glossa
receptissima *in cap. ... 13. de prebend. lib.*6.
Conat 3. variarum *cap.* 6 *num.* 4. Tiraquello *de*
*primogen.quæst.*25.*num.*6. Gutier. *ad lect* 6. *n.*329.
*ff.legat.*1. Molina de primogenitis,*lib.* 3.*cap.* 1. *n* 25.
86. Sanchez *de matrim. lib.*1. *d.*12.*num* 2. At quia ius
ciuile , & commune taliter ampliauit priuilegia
conceptis, vt in omni casu vnde illis posset
considerari vtilitas , eam illis reseruauit ad tem-
pus natiuitatis,absque vlla differentia, inter suc-
cessionem , quæ illis defertur per legem , siue
ex testamento , vt patet *ex l. antiqui, ff. si pars*
hered. petat ; ergo in omni casu illis differen-
da est.

Nec obstat id , quod contrarij asserant , scili-
cet prædictas leges loqui de dispositionibus le-
87 gitimis , non verò de testamentariis , qualis est
hæc. Nam contra hoc est, quia æqualiter admit-
tuntur , si essent necessaria , coniecturæ in dis-
88 positionibus testamentariis , quam in disposi-
tionibus legitimis , siquidem etiam in iu-
re admittuntur coniecturæ , & fictiones in dis-
positione hominis , vt patet in decisione textus
in l. cum Auus 101. *ff. de condit. & demonstr.* vbi
Acursius in glossa huius textus. Et facit in con-
firmationem textus *in l. cum acutissimi , Cod. de*
fideicommiss. l. quoties . ff. hered. instit. & textus
*in l. generaliter, §.fin.de instit. & substit.*cum mul-
tis aliis , & tenet Ozuald.ad Donel. *lib.*8.*cap.* 5.
*lib.*3. Ailon in additamentis ad Gomez 1 *par. va-*
riarum, cap. 5. *num* 35 . *§. procedit eleganter* ; ergo
idem dicendum est in dispositionibus testamen-
tariis quia in legitimis.

89 Confirmatur. 12. Quia posthumi sunt taci-
tè vocati in institutione ex voluntate testatoris;
sed hoc sufficit vt non censeantur exclusi , vt ex
Menochio, Surdo, Fuzar. Rota, Ruin tradit ele-
ganter Altogrado *consilio* 66. *num.* 22. Castillo
*dicto cap.*91. *num.*42. *&* 43. ergo noster posthu-
mus nullo modo censeatur exclusus. Maior est
certa ; quia omnes coniecturæ persuadent insti-
tutorem tacitè vocasse conceptum. Quod pro-
batur ex verbis , & forma institutionis , ex qui- 90
bus resultant sequentes coniecturæ. Prima con-
iectura resultat ex eo, quòd institutor substi-
tuit descendentes fratris sui Menodi Peres, 91
vt patet ex institutione ; sed ex hoc resultat con-
iectura , posthumos esse vocatos , vt tradit Ri-
minald iun. *consil.* 546. *num.* 16. Et idem cum
aliis resoluit Altogradus 2. *tom. consil.* 66. *num.*
22. ergo.

Secunda coniectura resultat ex eo, quod insti- 92
tutor fecit digressionem, sed plures gradus sub-
stitutionum vocando filios , nepotes , & de-
scendentes fratris sui , & in eorum defectu
vocauit personas in institutione ; sed in his ter-
minis posthumi considerantur vocati , & qui
non erant nati ad tempus mortis vltimi posses-
soris, vt in terminis resoluit ex Sonc.in Ser. Fu-
garo, Nata, Rota, Altogradus *dicto consil* 66 *n.*23.
Mantica de coniecturis, *lib.* 8 *tit. num* 22. *&* 28.
ergo. Tertia coniectura resultat ex verbis illis 93
toties repetitis , vt patet ex institutione , sed in
his terminis iudicantur vocati posthumi , vt ex
textu *in l. cum ita legatur. §. in fideicomiss. in fine,*
*ff. leg.*2. & ex Soncino, Reminaldo, Rota resol-
uit Altogradus *dicto consil.*66.*num.*24. ergo.

Quarta coniectura resultat ex eo, quod insti- 94
tutor prohibuit alienationem , & voluit quod
bona semper conseruarentur in familia cum vo-
cationibus contentis vt in institutione ; sed in
his terminis censetur vocare posthumos , vt ex
Soncin. Rota , & aliis resoluit Altogradus *dicto* 95
*consil.*66.*num.*26. ergo. Quinta coniectura resul-
tat ex eo , quod institutor vocauit primum pos-
sessorem , fratrem suum Men. Peres , & de-
clarauit , quod mortuo illo transirent bona sua
ad suos descendentes masculos , & in illis sem-
per perseuerassent ; sed in his terminis præsu-
mitur voluisse vocare posthumus , qui descen-
derent ab vltimo possessore , vt ex Roman. Me-
nochio, Alciat. Peregrin resoluit eleganter Alto-
gradus *dicto consil.* 66. *num.* 27. *vsque ad num.* 35.
ergo in his terminis ex coniecturata mente de-
functi, visa firma institutionis, non poterat actor
procedere, opponentem posthumum, ex Castil-
lo *lib.* 5. *cap.* 91. *num.* 31. & in hoc casu excludit
posthumus auctorem , etiam si fuisset frater pa-
tris sui, ex Giutba *de feud.* §. 2. *glossa* 4. *num.*41.

Tandem etiamsi in omnibus huc vsque dictis
posset dari dubium , & etiam ex coniecturis , an 96
voluntas testatoris fuisset vocare posthumum,
constat quòd in eadem institutione vocatus est
posthumus expresse, cum quo cessant omnes du- 97
bitationes , quæ contra conceptum possent op-
poni, quod sic probo. Institutor vocauit filios
Mendi Peres in tempore , in quo eos nondum
habebat ; sed ex hac vocatione resultat expressa
vocatio posthumi concepti , vt post Castrum,
Roman. Ruin. Surd. Nat. Menochium, Rotam,
Gratian. resoluit Altograd. *consil.*66 *n.*15. & eum
multis doctoribus Fusar. *q.* 318. *n.*92. & cum Ge-
ronymo Gabriel. Castrens. Alexander , *num.* 96.
& 99. & elegat Ruin. *consil.* 22. *num.* 13. Ergo
posthu

posthumus expresse fuit vocatus in dicta institutione.

Confirmatur: quia institutor vocauit filios Men. di Peres, qui non nascerētur ex Guiomar Martins, cum qua tunc Men. Peres erat matrimonio coniunctus, sed ex altera legitima vxore, cum qua postea nuberet post mortem dictæ Guiomaris Martins; sed in hac vocatione intrauit noster posthumus Ludouicus; siquidem posthumus illius mulieris, cum qua nondum erat contractum matrimonium poterat institui, & de facto institutus fuit in illa vocatione, *l. placet* 4. *cum l. sequenti l. si quis posthumus* 9. §. 1. & §. *penultimo*, & *vltimo*, *l. filius* 28 §. *si quis ex certa*, & §. *si quis ex eo tempore ff. de liberis*, & *posthum*, & hæc est differentia, quæ est inter dispositionem legis, & hominis, quod legalis non est in suspenso, & hominis; differtur, & suspēditur ad tempus in quo posthumus nascatur, vt optimè probat Valentia, qui ad rem loquitur *tract.* 4 *cap.* 2. & 7. Ergo noster posthumus expresse fuit vocatus in illa vocatione testatoris, videatur Valentia, qui hæc omnia expresse habet.

Tandem addo. Quod etiamsi institutor præciperet, quod posthumus conceptus non admittere-
98 tur ad hanc successionem, quod non præcepit, adhuc talis conditio esset nulla; siquidem erat con-
99 traius, ac per consequens haberetur vt non posita, vt pater ex textū, *in l. facta* §. *sub conditione ff. ad Trebellian. l. si quis inquilin.* §. *si quis scripserit. ff. de leg.* 1. vbi hoc ipso, quod conditio apposita in
100 institutione sit contra leges, aut constitutiones, habetur pro non apposita, & nihilominus hæres consequitur maioratum, aut hæreditatem. Quod etiam probatur, *ex textu in l. conditiones* 1. & 2. & *l. quidem in suo, ff. de condit. instiut. cap. requisisti*, & *textus tunc nobis de testament l. quæramus ff eodem.* quia nemo potest facere, ne leges in suo testamento locū non habeant, *l. nemo potest*,
101 *vbi glossa* 1. Imo debet quis in quocumque actu restringere se ad leges de eo loquentes, & disponentes, vt post Menochium, *de adipiscend. remedio* 4. *alias* 4, *n.* 135. & post Bartolum resoluit Valascus, *consil.* 132, *n.* 29 *tom.* 1. Surdus, *de aliment. tit.* 1. *q.* 11. *n.* 12. Paul. de Castro, *in l nemo potest n.* 9. *ff. de leg.* 1. & ibi Iason, *n.* 32. & patet ex textu, *l. nemo potest* 58. *ff. de legat.* 1. Et quod dispositum est in hac lege intelligatur dispositum à testatore resoluit Bartolus, *in l. si quis legauerit.* 124. *ff. de legat.* 1. *in fin.* & idem resoluit Menochius, *consil.* 50 *n* 10. & *consil.* 95 *n.* 48. & *consil.* 150. *n.* 46. & *de præsumptionibus, lib.* 4. *q.* 84. *n.* 2. Tuscus, *lit.* A, *concl.* 496. *n.* 4.

Nec contra hoc facit id, quod statuitur in Or-
102 dinatione huius Regni, *lib* 4 *tit.* 100. §. 3. vbi ait, *E tudo o que afsima dito he, se entendera naõ declarando, ou dispondo o instituidor em qualquer dos ditos casos, ou em outra maneira, porque o que elle ordenar, e dispuser se comprira.* Nam huic obiectioni respondetur quod dicta libertas concessa in ordinatione, non debet extendi, nisi ad id, quod dicitur in duobus paratis antecedentibus circa repræsentationem, & super præcedentiam viri, vel fœminæ, vel quod succedat consanguineus proximior vltimi possessoris, vt bene declarat. §. 3. *vbi, E tudo o que afsima dito he*, per quod videtur restringere potestatem testatoris ad id, quod manebat relatum, & alij casus manebant in dispositione iuris, & cum omne ius reputet conceptum pro nato hæc debet sequi.

F. Ant. à Spir. Sanct. Consult. var.

Tum quia Ordinatio ait, si testator contrarium non declarauerit; Atqui in nostro casu testator posthumum conceptum non exclusit, nec tale quid declarauit, vt patet ex institutione; ergo. Tum quia dictus maioratus fuit institutus ante dictam ordinationem, nam ordinatio facta fuit anno 1505. vt ait Osorius in vita Regis Domini Manuelis, *lib.* 4. *fol.* 108. & 109. Et hic maioratus 103 fuit institutus in anno 1306. vt patet ex institutione; Atqui lex, quæ de nouo fit, non comprehendit institutionem, testamentum, aut dispositionem ante ipsam factam. Lex enim de nouo lata non extenditur ad præterita, vt patet ex textu, *in l. cum lex ff. de legibus l. diuersus, Cod. de mandat.* Quia princeps sua lege nunquam vult alteri præiudicium inferre, *l.* 2. §. *merito si quis à principe, ff. ne quis in flumine fiat*, & idem resoluit nostra Ordinatio, *lib.* 2 *tit.* 35. §. 27. in quo declaratur, quod lex posterior non comprehendit donationem anteriorem, & idem resolutum fuit in successione domus de Bolas, & sic etiam intellecta fuit ordinatio in casu inter Vincentem Berges de Sousa, & sororem suam D. Margaritam; ergo iste maioratus ex omnibus titulis huc vsque relatis adiudicandus est nostro Illustrissimo posthumo Ludouico, & non actori.

Respondetur argumentis in principio in contrarium factis.

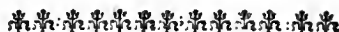
AD primum concesso antecedenti responde- 104 tur, Ludouicum existere in humanis cum qualitatibus à testatore requisitis. Ad primam confirmationem Respondetur, quod *l. cum inter* 105 *veteres* 14. *de fideicommiss.* non vult dicere conceptum non esse hominem, sed non esse hominem perfectum, sicut infans non potest dici homo perfectus in vigore. Tum quia illa doctrina erat iuris antiqui, non tamen noui, vt patet ex verbis eiusdem textus, ibi, nos vetus iurgium discidentes. Et eodem modo debent aliæ leges allegatæ intelligi, quæ vel loquuntur de posthumo nondum concepto, vel de homine non perfecto, vt supra late probauimus. Ad se- 106 cundam confirmationem respondetur in posthumo existere omnes qualitates requisitas ad successionem, vt supra late probauimus. Ad ter- 107 tiam, quartam, & quintam confirmationem respondetur, illa verba, *se ahi o ouuer, ou a hi o naon ouuer*, verificari in posthumo, siquidem vere exi- 108 stebat, & erat ibi, licet occultatus in ventre matris, nec est idem, *se ahi o ouuer, ac que se se achar, ou ahar, nam se ahi o ouuer, dis te existensia fora dofer mera meme posivel, è o que se achar, dis existentia achada, isto he, que se possa demonstrar sensu aliquo.*

Ad sextam confirmationem respondetur testa- 109 torem vocasse masculum vere existentem, quod verificatur in posthumo. Nec est necesse quod ad oculum demonstretur, nec illa dictio, ipsi, 110 demonstrat personam ad oculum, sed refert eandem, est enim relatiua, & demonstrat etiam in ventre, & non ad oculum, vt patet ex 111 verbis Angeli ad D. Ioseph, ipse enim saluum faciet populum suum à peccatis eorum, Matthæi c. 1. quod etiam patet ex aliis multis scripturæ locis.

112 Ad septimam confirmationem respondetur : illa
verba, *à sa morte*, solum velle dicere , *por sua*
113 *morte*, vt supra late probauimus , non vero requi-
tere , quod vere in humanis existeret. Ad octa-
uum confirmationem bene ibi responsum est. Ad
114 instantiam respondetur idem dicendum esse in
successione testamentaria , quam ex lege , quoad
successionem posthumi , nisi testator exclulerit
115 posthumum , quod tamen non fecit in præsenti ,
vt late supra ostendimus ; Nec est necesse quod
dispositio hominis expresse vocet posthumos ,
116 nam ipsi per legem sunt comprehensi , sed so-
lum est necesse quod non sint exclusi expresse, vel
117 verosimiliter.

Ad nonam confirmationem respondetur hic
118 non dari fictionem retrotractiuam, sed realitatem,
cum posthumus in ventre vere existat , vnde non
119 datur retrotracto in præiudicium tertij , tunc
enim solum esset præiudicium tertij , si ille ter-
tius habuisset aliquod ius quæsitum , vel posset
acquirere ad maioratum, non tamen venter esset
120 in primo loco , illi quæsitum fecit ius , vt dicit
eadem lex *antiquis* , & hoc non est præiudicare
tertio, qui nunquam ius acquisiuit , Glossa , *in de-
cem ff de verbor. sig.* Alias in successione filij dice-
remus , quod esset in præiudicium illius , qui esset
in remotiori gradu , quod non est dicendum , so-
lum enim præiudicat tertio , quod sit contra ius,
121 *l. nemo 94. ff de regul. iuris ibi* ; Nec exemplum
de illo, qui ex concubina habuit filium, cum non
esset vxoratus valet , nam licet postea post mor-
122 tem vxoris contrahat cum concubina matrimo-
nium , non habet filius concubinæ legitimatus
per matrimonium ius quæsitum , quia tempore ,
quo ius fuit quæsitum filio legitimo vxoris , fi-
lius concubinæ erat incapax successionis , quod
non accidit in posthumo , qui tempore , quo erat
in ventre non erat incapax successionis secun-
dum ius.

Ad decimam confirmationem respondetur, ma-
123 ioratum non esse in pendenti. Nam cum posthu-
mus iam esset conceptus, & verus homo, illi sta-
tim defertur maioratus , quod probat Mieres
exemplo absentis , qui putabatur mortuus. Le-
gendus est etiam Palaus, *apud Castill. lib. 1. cap. 91.
n. 10.* Et confirmatur exemplo maioratuum com-
munium , in quibus statim succedit posthumus ,
antequam nascatur , aliàs esset maioratus in pen-
denti , quod non admittitur in aliquo maioratu ,
Molina, *de primogeniis , lib. 3. cap.* 10. Sufficiebat
ergo fœtum esse animatum , ne penderet maiora-
tus. Ad vndecimam confirmationem negatur
posthumum haberi pro nato esse fictionem iuris ,
sicut repræsentatio. Nam posthumum haberi pro
124 nato est priuilegium iuris , non tamen fictio iu-
ris, cum posthumos vere existat, quod non habet
mortuus quem filius repræsentat. Videatur Va-
125 lenzuela, *tom. 1. consil.* 198. *n.* 82. Ad duodecimam
confirmationem respondetur quod si in institu-
tione daretur conditio , quod solum succederet
ille , qui tempore mortis vltimi possessoris existe-
126 ret , adhuc censeretur vocatus posthumos , vt su-
pra late probauimus , siquidem vere iam existebat
in rerum natura, per quod patet , ad decimam ter-
tiam confirmationem.

CONSVLTVM XXXVIII.

De iure cuiusdam confraternitatis ad celebrandas Missas, & exequias defunctorum in Ecclesia parochiali.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Confratres confraternitatis Spiritus sancti populi Viennensis in Lusitania , habent potestatem libere celebrandi Missas , & officia defunctorum , absque eo quod teneantur vocare parochum , aut canonicos dicta Ecclesia*
3 *Naturales Vienna consuetudine immemoriali soliti sunt vocare ad hæc officia , & Missas dictam confraternitatem.*
4 *In hoc nunquam offensi sunt ius parochiale , aut canonicorum*
5 *Exequia, & Missa pro defunctis de iure non pertinent ad parochos, vel Canonicos.*
6 *Ad hæc officia , & Missas possunt testamentarij vocare clericos sibi bene visos.*
7 *Qua de iure commum competant parochis in suis Ecclesiis referantur.*
8 *Parochus de iure non tenetur assistere exequiis defunctorum.*
9 *Casu quo eis velit assistere , non debet dari ei aliqua portio eleemosyna qua datur aliis clericis exequias celebrantibus.*
10 *Possunt hæredes defuncti illi aliud stipendium dare, si voluerint.*
11 *Tenentur illi tale stipendium dare, si detur laudabilis consuetudo introducta.*
12 *Parochi Ecclesia Viennensis non sunt in possessione, quod vocentur ad tales exequias, vel Missas , nec quod eis detur aliquod stipendium pro sua assistentia.*
13 *Hæredes defunctorum in Oppido Vienna solent à tempore immemoriali vocare ad tales exequias , & Missas confratres dicta confraternitatis.*
14 *Hodie non possunt vocare alios.*
15 *In pure facultatiuis non potest introduci consuetudo laudabilis etiam immemorialis.*
16 *Quando res non sunt pure facultatiua , sed habent aliquos respectus in bonum anima , potest introduci laudabilis consuetudo per decennium.*
17 *Assistere exequiis defunctorum non pertinet ad ius parochiale.*
18 *Canonici qui non sunt confratres huius confraternitatis , nullum ius habent vt vocentur.*
19 *Confratres huius confraternitatis omnes sunt naturales eiusdem oppidi Viennensis.*
20 *Clerici qui non admittuntur ad prædictas exequias , & Missas sunt extranei, & alienigena.*
21 *Iuxta ius diuinum , & canonicum ad bona Ecclesiastica , prius admittendi sunt naturales digni, quam alienigena.*
22 *Probatur ex iure diuino.*
23 *Probatur ex iure canonico.*
24 *Probatur ratione.*
25 *Prouisio beneficiorum Ecclesiasticorum , si fiat extraneis,*

extraneis, existentibus clericis naturalibus dignus, est nulla, iuxta plurimorum sententiam.

26 *Patronus qui instituit aliquam capellam, vel testator, qui reliquit aliquas Missas, potest præcipere, vt prius vocentur naturales, & consanguinei digni, quam extranei.*

27 *Intentio omnium testatorum in oppido Vienna est, quod ad suas exequias, & Missas vocentur confratres Spiritus sancti.*

28 *Cherarij Sedis Bracharensis non admittunt ad officia, & Missas defunctorum alios clericos qui non sint Cherarij.*

29 *Ita facientes, non faciunt contra ius canonicum.*

30 *Non est credibile ordinarium confirmasse statutum iniquum, & contrarium iuri communi.*

31 *Præscriptio immemorialis, etiam contraria iuri communi habet vim priuilegij.*

32 *Sufficit allegare hoc priuilegium, etsi titulus non probetur.*

33 *Sufficit allegare tempus sine titulo.*

34 *Præscriptio immemorialis habet vim priuilegij ex certa scientia.*

35 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

36 *Ordinarius potest facere statutum, quod in funeribus non vocentur, nisi tot religiosi, vel clerici, vt sumptus sint moderati.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 IN notabili oppido Viennæ in Lusitania in Prouincia Anteramnensi, in principali Ecclesia illius, S. Ioannis Baptistæ sita est quæ iam nobilissimus, & ditissima Capella Spiritus sancti, quæ à tempore immemoriali, & à fundatione ipsius Ecclesiæ, vt naturalis dicunt consueuit gubernari per quandam nobilissimam confraternitatem Clericorum laudatæ, & approbatæ vitæ, & sanguinis puritate comprobata, in qua est quidam prouisor, scriba, & alij ministri necessarij pro gubernio ipsius Capellæ. Consueuerunt autem fideles illius populi prædictos clericos Confrarres dictæ Capellæ vocare ad associanda cadauera ad sepulturas, ad celebrandas exequias defunctorum, ad dicendas Missas, quas pro animabus suis volunt sibi post mortem celebrari, hæc enim omnia peragunt dicti confratres perfectissimè; cum igitur hi religiosissimi clerici, hac exactione, & perfectione, prædicta officia, & Missas celebrent, consueuerunt naturales illius oppidi, non parocho, sed ipsi prouisori Capellæ, & eius ministris dare omnem summam pecuniarum pro Missis, & dictis officiis celebrandis, & sic præcipiunt in suis testamentis, vt eis talis summa tribuatur, & eum ipsi celebrent pro ipsorum animis, etiam eosdem consueuerunt vocare ad associandum corpora ad sepulturam, ad celebrandum cum cantu, & sine illo, eorum exequias. Crenit cœtus clericorum, deducta est ad statum perfectum huiusmodi confraternitas, fecit quædam laudabilia statuta, in quibus quomodo Missæ distribuendæ erant assignatur, quod stipendium pro celebrando quolibet officio à tota confraternitate postulando, quot clerici essent admittendi ad confraternitatem, & quòd solum naturales, & liberi à sanguine Sarracenorum, & Hebræorum admitterentur. Præsentarunt huiusmodi, & alia statuta Ordinario, qui eâ semel, & iterum, vt laudabilia approbauit. Cum igitur huiusmodi religiosi patres essent in hac sua possessione à tempore immemoriali, videntibus, & non reclamantibus parochis, & canonicis dictæ Ecclesiæ, sed potius approbantibus, (parochum enim, etsi extraneum solebant ad confraternitatem recipere non tamen canonicos) quod non obstante cum per multos annos in hac sua possessione immemoriabili existerent,

Accidit, quod quidam parochus, qui noluit intrare dictam confraternitatem, & aliqui canonici dictæ Ecclesiæ (habet enim ill. Ecclesia vltra prædictam confraternitatem suum parochum, & canonicos.) voluere assistere prædictis officiis defunctorum, & quod Missæ etiam eis distribuerentur. Responderunt prædicti confratres, parochum posse assistere dictis officiis, si vellet, tamen ex stipendio, quod eis dabatur pro officio celebrando, nihil ei daturos, sed tantum ei daturos eleemosynam pro Missæ officio, vt mos erat apud illos à tempore immemoriali, Canonici autem si vellent assistere officiis, nec eleemosynam eis daturos, nec Missas esse distribuendas, nam hæc omnia ex voluntate defunctorum, non ad canonicos, sed ad ipsos pertinere; non tamen negarant, nec negant, posse testatores, si velint eos vocare, & soluere stipendium sui laboris, & alias Missas distribuere. Non est credibile quam indignati fuere canonici, & clerici illius Ecclesiæ, voces cœlum penetrarunt, Romam petierunt, & adhuc illic perseuerant ab hinc plurimis annis, & enim, dicebant enim, ad parochum pertinere distributionem Missarum, ipsum debere vocare clericos pro celebrandis officiis defunctorum, vt solet fieri in toto Regno, clamabant hanc consuetudinem Viennensem esse abusum, ipsos clericos confraternitatis esse excommunicatos excommunicatione Bullæ cœnæ, siquidem impediebant vocare alios clericos ad officia, & Missas defunctorum cum solum permitterent vocari confratres suæ confraternitatis, qui solum poterant esse naturales, & non extranei: delata igitur huiusmodi querela ad Ordinarium, sæpe sæpius in fauorem confraternitatis iudicauit, delata ad Romanum Pontificem, iussit iudices commissarios, & delegatos, qui etiam in fauorem confraternitatis iudicarunt. Cum autem his temporibus, hue & illuc plura essent iurgia, & aliqui ex vna parte, & alij ex alia super iustitia horum clericorum dubitarent,

Quæsierunt isti religiosi clerici à me: An hæc confraternitas Spiritus sancti oppidi Viennensis, prout stabilita est à tempore immemorabili, possit efficere officia omnium defunctorum huius villæ, celebrare omnes Missas, quæ in illis iubentur dici, absque eo quod teneantur vocare parochо, qui non fuerint confratres eiusdem confraternitatis, aut canonicos, absque eo quod faciat aliquid contra ius canonicum, diuinum, vel naturale.

RESPONSIO AVTHORIS.

RESpondi, Confratres huius celeberrimæ confraternitatis Spiritus sancti notabilis oppidi Viennensis in Archiepiscopatu Bracharensi in Lusitania, posse libere celebrare talia officia defunctorum, & dicere tales Missas, absque eo quod teneatur vocare parochum, nec canonicos eiusdem Ecclesiæ, 2

Ecclesiæ, eo quod ad solos prædictos confratres
pertineat efficere talia Officia defunctorum, &
prædictas defunctorum Missas celebrare; quod
sic probo.
3 Ex consuetudine immemorabili solent hære-
des testamentarij defunctorum huius oppidi
Viennensis vocare patres huius confraternitatis
Spiritus sancti ad celebranda dicta Officia,& di-
cendas prædictas defunctorum Missas, & il-
lis tribuunt eleemosynas illorum; sed sic est,
quod in hoc nunquam offenderunt ius parochia-
4 le, aut canonicorum; ergo ad ipsos solos con-
fratres Spiritus sancti pertinat hodie efficere
prædicta Officia defunctorum, & tales Missas
celebrare. Maior probatur latissime ex testibus,
qui exhibiti sunt in actibus. & ex possessione,in
qua sunt huiusmodi confratres à tempore com-
memorabili; Minor verò, hoc est, quod nun-
quam in hoc offenderunt ius parochiale, aut
canonicorum, etiam probatur.
5 Quia Officia defunctorum, & Missæ pro de-
functis de iure non pertinent ad Parochos, aut
canonicos, sed sunt suffragia libera, quæ hæ-
redes, & testatores iubent celebrare pro ani-
mabus suis, ad quæ secundum ius canonicum
possunt testamentarij vocare Clericos sibi benè
6 visos, vt declarauit sacra Congregatio anno
1617. die 5. Maij, vt refert Barbosa de Officio
curæ *cap 27. num. 27.* & sic determinauit Vrba-
nus VIII *in Constitutione sua 21. §. 1. tom 4. Bul-
larum in folio* 250. confirmans ex certa scientia
Constitutionem Pauli V. vt testatur Peitinis in
additamentis ad Constitutionem Leonis X. *c. 4.
num.*7. Et ego ipse dixi in nostro Directorio Re-
gularium *tract.* 2 *d.* 3 *sect.* 4 *num.* 135.
7 Quod autem huiusmodi suffragia, secundùm
ius canonicum non pertineant ad Parochos,
etiam liquet. Nam parochis de iure solum com-
petit, quod illorum parochiani audiant illo-
rum Missam in sua parochia quod soluant eis
decimas, & præmitias, & oblationes, & quod
ipsi eis ministrent Sacramenta, & eos socient ad
sepulturam, & faciant Officium sepulturæ, &
tribuant eis benedictiones nuptiales, vt cum
Syluestro, notauit Moronius, *responso* 99.
numero 132. & cum Tabiena, & aliis commu-
niter Regindus *lib.* 30. *tractat* 1 *cap.* 8. *sectione* 4.
numero 51. ergo Officia, & Missæ defuncto-
rum non pertinent ad ius parochiale, nec cano-
nicorum.
8 Et hinc fit, Parochum de iure non teneti assi-
stere, & præsidere huiusmodi Officiis defuncto-
rum, & in casu quo eis velit assistere, vt potest,
9 non debere ei dari aliquam certam portionem ex
eleemosyna, quæ datur Clericis vocatis pro tali
Officio, nisi hæredes libere alteram eleemosynã
10 illi velint dare, vel detur consuetudo legitime in-
troducta, eam illi dandi, nam tunc possunt obli-
gare hæredes ad obseruandam laudabilem con-
11 suetudinem, *cap ad Apostolicam*, & ibi Glossa, &
Abbas *n.* 3. & 4 Felinus *n* 2. Hostiens. *n.* 6. & tenet
eum Azor. Mallero de Hierarchia, & iure Eccle-
siæ *lib.* 3. *tit.* 30. §, *num* 5. ergo si non detur talis
consuetudo, vel libera talem eleemosynam hære-
des velint illis dare assistere debent talibus Offi-
ciis gratis, nam ideo recipiunt decimas, & obla-
tiones defunctorum, vt notauit Malletus, loco
12 citato; Sed sic est, quod nec parochi huius Ec-
clesiæ sunt in possessione, quod vocentur ad hæc

Officia, nec est consuetudo dandi eis aliquam
portionẽ eleemosynæ, quæ solet dari pro Officiis
defunctorum in casu, quo non sint confratres il-
lius confraternitatis, ergo si ex tempore imme-
morabili hæredes & testamentarij huius oppidi,
solum solent vocare confratres huius confrater-
nitatis Spiritus sancti, ad talia Officia, & Missas 13
defunctorum hodie non possunt non illos voca-
re. vocando alios, sed solam dictam confraterni-
tatem debent vocare, & illi soli, & eius confratri- 14
bus debent distribuere stipendia relicta pro Mis-
sis, & cum illis talia Officia defunctorum cele-
brare. & non cum Parocho, vel canonicis dictæ
Ecclesiæ.
Patet hæc vltima consequentia euidenter pri- 15
mo: Quia quamuis in pure facultatiuis non pos-
sit introduci consuetudo laudabilis, & possessio,
etiamsi sit immemorialis non sufficiat ad illam
introducendam, vt constat *ex l. 1. C. de seruit. &
aqua* & tenet Bartolus *in l cum in rem versic. ff de
vsuris*, Innocentius *in c. bona, 1. de postul prælator.*
Cinus *in l. 1. & 2. Cod. quæ sit longa consuetudo.* &
clarius constat *ex cap. ad Apostolicam de simo-
nia*: attamen quando res non sunt pure facultra- 16
tiuæ, & voluntariæ sed habent certos respectus
in bonũ animæ, cum aliquo opere, & per longum
tempus, v. g. decem annorum soleat certis per-
sonis committi, talis consuetudo debet obser-
uari, vt patet *ex cap. ex parte de censibus, & ex
cap. Astensis de concess. prebend.* vt notauit Ab-
bas *in cap suam nobis, num. 8 de simonia*, & mul-
to melius constat *ex cap. Abbate de consuetudine,
& cap si Episcopus de offic. ordin. in 6. & cap. quo-
niam eodem titulo, sed non eodem libro*, vt latius
cum multis probat Moronius, *responso 27 num.* 15.
Sed sic est, quod hic sunt certi respectus, vt est
labor Sacerdotum in celebrandis dictis defun-
ctorum Officiis, & Missis, pietas causæ, & fa-
uor animæ stantis; ergo optima in his potest in-
troduci laudabilis consuetudo, si per decem an-
nos solitum fuisset vocari tales patres ad tales
Missas, & Officia; Atqui solitum est vocari ta-
les patres à quolibet de populo à tempore im-
memorabili: ergo iam est introducta talis con-
suetudo, & possessio, & debent vocari tales pa-
tres huius confraternitatis ad tales Missas, &
Officia defunctorum, & non alij: Ita docet ex-
pressè in simili casu Moronius *responso 27 num.* 2.
vbi latissimè probat quandam curam annualem
cuiusdam parochi, qui à multis annis solebat
vocari ab hæredibus defunctorum cuiusdam ci-
uitatis ad Missas, & Officia defunctorum, tene-
bantur eum vocare, & non alium Clericum eius
loco, non obstante, quod à principio illis libe-
rum fuisset vocare illum, vel alterum, quem
voluissent, & hoc non alia ratione, nisi ratio-
ne consuetudinis, quam in bonum animarum
suarum introduxerant, & ob possessionem, &
præscriptionem in qua erat talis cura; ergo cum
hic tales confratres sint in possessione, vt ipsi &
non alij vocarentur ad prædicta Officia, & Mis-
sas, & sint præscripti, & hæc consuetudo sit lau-
dabilis, siquidem est in bonum animarum de-
functorum, & habet annexum laborem spiritua-
lem; sic debet obseruari in posterum & manu-
teneri, vt in simili casu resoluit Rota Romana
in quadam decisione coram illustrissimo Cardi-
nale Mantica anno 1597. die 22. Martij, quam
refert Hurtado de congrua sustentatione *ap-*
pen

pendice tertio folio mihi ; 90. *numero quarto.*

17 Et quod parochus non debeat vocari ad hæc Officia, & in casu quo illis velit assistere, non teneantur hæredes defunctorum & dare partem stipendij, quod solet dari prædictæ confraternitati. Probatur, Nam vt supra diximus, assistere his Officiis non pertinet ad ius parochiale, & in casu, quo ipse velit assistere debec gratis assistere, nisi detur consuetudo dandi ai aliquod stipendium, vt supra diximus; sed sic est, quod in hac Ecclesia nunquam solitum fuit dare illi talem alcemosynam, si non esset confrater prædictæ confraternitatis, nec etiam canonicis, qui nunquam fuere admissi, si non erant
18 confratres; ergo nec canonici, qui non sunt confratres prædictæ confraternitatis debent admitti ad prædicta Officia & Missas, occ patu hi debent esse numerati in prædictis stipendiis Officiorum, quia sunt eleemosynæ liberæ, & solum in eis habent ius acquisitum confratres huius confraternitatis, ob possessionem, & consuetudinem laudabilem, & immemorabilem in qua sunt.

19 Quod autem hæc consuetudo sit sancta, iusta, & laudabilis, & conformis iuri communi probatur. Quia confratres huius confraternitatis
20 omnes sunt naturales eiusdem oppidi Viennēsis, & Clerici, qui non admittuntur ad hæc Officia, & Missas sunt soli extranei, & alienigenæ; sed est, quod est maxime conforme iuri diuino, & canonico, quod ad bona ecclesiastica sint priùs admissi Clerici naturales digni, quam alienigenæ, & quod si dentur Clerici naturales digni, ex-
21 tranei excludantur, ergo cum sint tot Clerici huius oppidi naturales, inter quos possint distribui hæ Missæ, & fieri hæc Officia, non est iustum, quod dentur extraneis, priuando his bonis ecclesiasticis naturales. Maior est certa, nam vt constat, omnes Clerici naturales huius oppidi, qui volunt ingredi hanc confraternitatem, si non sint ex sanguine maculato, vel in vita depravatis, sunt admissi ad illam, vt constat ex statutis huius confraternitatis. Minor vero probatur:
22 Et quod sit iuxta ius diuinum probatur, *ex Deuteronomio* 18. Prophetam de gente tua 22 *& c.* 17. *non poteris alterius gentis facere regem.* & quod
23 sit iuxta ius canonicum constat, *ex Tridentino sess.* 5. *cap.* 5. *de reformatione, & ex cap bona* 2. *de postulat. versiculo quia vero, & cap ne pro defectu de electione, cap nec è meritis, & cap nullus,* 61. *dist. cap. fin de cler.* Peregrin. *cap. Aphros. quæst.* 8. *di.* 1. *cap. neminem* 70. *dist. & l in Ecclesiis*, ibi in vico, *natus. C. de Episcopis, & Clericis, & l. vna, C. non licere habita,* *t lib.* 11. In quibus textibus ordinatur, quod existentibus naturalibus dignis, hi præferantur in bonis Ecclesiasticis alienigenis, & extraneis.

24 Et ratio istius est, quia secundum rectam rationem, & bonum regimen est, quod si dentur filij huius populi digni, alienigenæ non præferantur, non enim est æquum panem filiorum eripere, & dare alienigenis, nec est bonum, quod naturales esuriant, & extranei gaudeant beneficiis, & bonis patriæ suæ; ergo secundum bonam rationem est, quod existentibus Clericis dignis & naturalibus, hi præferantur in bonis suæ Ecclesiæ alienigenis. Tum, quia hæc bona exeunt ex bonis parentum horum Clericorum, & conueniens est, vt ipsi in distributione illorum præferantur extraneis, & alienigenis, si ipsi commode æqua possint afficere officia, quæ extranei facturi erant. Hinc plures DD. dicunt prouisionem beneficiorum Ecclesiasticorum, si fiat extraneis, existentibus clericis naturalibus dignis, esse nullam, vt docet Rebuffus, Panormitanus, Glossa, Lopes, Felinus, Corsetus, Selua, Salzedo, Auendaño, Innocentius, Decius, 25
Couar. Mandosius, Nauarrus, Dueñas, Rochus, Ledesma, Gomes, quos larga manu refert, & sequitur Sanchez, *in consiliis lib.* 2. *cap.* 1. *dub.* 8. *à n.* 2. Ergo cum clerici huius confraternitatis sint omnes naturales huius oppidi, sequitur quod est maxime conforme iuri diuino, & Ecclesiastico, & rationi naturali, quod præferantur in his bonis suæ Ecclesiæ alienigenis, & extraneis.

Confirmatur: Nam vt plures Authores dicunt; 26
patronus, qui instituit quandam capellam, aut beneficium, vel testator, qui præcepit dicere aliquas Missas, potest præcipere, quod præferantur in præsentatione talis capellæ, & in sacrificiis dicendis eius consanguinei, aut naturales, si digni sint, excludendo extraneos, vt cum Lambertino, & Innocentio, docet Sanchez, *lib.* 2. *Consiliorum cap.* 1. *dub.* 10. *num.* 10. Sed sic est quod intentio omnium, qui in hoc oppido Viennæ instituunt capellas, vel iubent dicere Missas pro animabus suis est, quod eas celebrent tantum prædicti patres confraternitatis Spi- 27
ritus sancti, & non alij alienigenæ, & extranei, & hæc est voluntas omnium testatorum, & naturalium illius oppidi, vt ego à multis ipsorum, adhuc viuentibus sæpe sæpius audiui; ergo prædicti patres, excludendo alienigenas, & omnes qui non sunt confratres suæ confraternitatis, non faciunt aliquid iniustum, sed conforme iuri communi, & secundum voluntatem testatorum.

Confirmatur 2. quia clerici Chorarij sedis Bra- 28
charensis non admittunt ad officia, vel Missas defunctorum alios clericos, qui non sint chorarij eiusdem sedis, vt quotidie cernimus in dicta sede Bracharensi, & testatur Fragoso, *p.* 2. *lib.* 8. *disp.* 19. §. 7. *num.* 26. Et hoc ex statuto confirmato ab ordinario, & hoc absque eo, quod faciant contra aliquod ius canonicum: Ergo idem possunt efficere Viennæ Patres confraternitatis. 29
Consequentia recte infertur; quia tam vnum, quam alterum statutum est confirmatum ab ordinario, & vltra Patres confraternitatis Spiritus sancti sunt in possessione immemorabili. Antecedens vero quoad secundam partem, etiam probatur; quia non est credibile ordinarium approbasse statutum iniquum, & contrarium iuri communi; ergo si hoc statutum actualiter in sede Bracharensi obseruatur, quid interest, quod obseruetur in collegiata insigni Viennensi, cum antiquior sit in illa hæc consuetudo.

Confirmatur 3. Quia non est credibile, tot 30
prælatos, quot fuere in illa Cathreda Bracharensi, consensisse illis statutis, & consuetudini per tot annos si continerent aliquam iniquitatem contra ius Canonicum, vel libertatem Ecclesiasticam, absque eo quod illa reformassent; Sed sic est, quod nec Bracharæ, nec Viennæ, hue vsque prælatus aliquis impediuit, vel reprobauit hæc statuta, & consuetudinem; ergo signum est nullam continere iniquitatem, nec esse contra ius

canonicam, aut libertatem Ecclesiasticam,

Confirmatur 4. quia dato, & non concesso, quod hæc consuetudo fuisset contraria iuri communi, secundum quod hæc officia, & distributio
31 Missarum pertinerent ad ius parochiale, vel canonicorum, adhuc isti patres deberet in sua possessione manu teneri. Et ratio est, quia præscriptio temporis, cuius memoria non extat, habet vim priuilegij, ac iusti tituli, ita vt per eam acquirantur, etiam ea, quæ principi sunt reseruata, tametsi obstet præsumptio iuris communis contra præscribentem, *cap super quibusdam de verb. signif cap. 1. de præscrip. in 6. l. hoc iure § ductus*
32 *aquæ, ff. de aqu. quot. & æst.* Aretin. *consil.* 50 *n* 4. Decius, *consil.* 85. *versic. his non obstans & consil.* 251. *n.* 2. *in fine* Vnde sufficit allegare hoc priuilegium, etsi titulus non probetur Bellon. *consil.*
33 1, *num.* 5. Quinimo sufficit allegare tempus sine titulo, Rota, *decis.* 20. *n* 2 *de reb. Eccles non alien. in antiquis*, Paulus de Castro, *in consil.* 423 *nu.* 2. *versic. in contrarium*, *lib.* 2. Alexander, *consil.* 6. *n.* 1. & 2. *lib* 1. Felinus, *in cap. accedentes enim versic. sed diceres*, & *in cap cum officiis, n.* 4. *de præscript.* habet enim hæc præscriptio vim priuilegij expressi, & concessi ex certa scientia, quia proinde habetur, ac si ab eo, qui hanc habet authoritatem fuisset concessum, Cornelius, *consil.*
34 384. *n.* 1. & 3. *lib.* 4. Et ideo licentia etiam Papæ, & principis consensus præsumitur, Aretin. *consil.* 56 *in principio*, & *num.* 1. & *sequentibus*, Conatt *in cap. dum in officiis*, *num.* 9. *versic. nam & illa bona de testam.* & *in cap possessor.* 1 *p.* § 7. & 10 *n.* 2. *versic. firmet tamen de regulis iuris in* 6. Atqui huiusmodi patres habent hanc consuetudinem, & præscriptionem à tempore immemorabili: ergo possunt allegare quemcunque titulum voluerint, vt est tritum, & promulgatum, & in nota acceptissimum; igitur possunt etiam allegare priuilegium recipiendi tales eleemosynas, & faciendi illa officia independenter à parocho, & canonicis à summo Pontifice ex certa scientia confirmatum, vt præter supra dicta iura, & DD. latè decidit sacra Rota in quadam declaratione coram Illustrissimo Cardinale Mantica, anno 1597. die 22. martij, quam refert Thomas Hurtadus, *de congrua sustentatione clericorum appendice* 3. *folio mihi*, 390. *n.* 4.

35 Nec inde sequitur aliqua violatio immunitatis Ecclesiasticæ, vel illius libertatis, vt vult colligere Fragosus, *p.* 2. *lib.* 7. *d.* 19. § 7. *n.* 27. Nec aliquod monopolium, vt dicit idem Author ibi, nec iniustitia contra libertatem hominum, aut simonia, siquidem tales patres confraternitatis non dicunt clericos, qui non sunt confratres huius confraternitatis non posse vocari ab hæredibus, & testamentariis, tam Viennæ, quam in omni loco ad Missas, & officia defunctorum, si enim id dicerent optimè procedit sententia Fragosi, *loco citato*; sed solum dicunt, quod de facto hodie non esse vocandos, nec numerandos in hoc oppido ad has Missas, & officia defunctorum, eo quod ius liberum, quod hæredes, & testamentarij defunctorum, & etiam ipsi testatores habebant ad vocandos hos & non alios clericos, translatum est ad hanc confraternitatem, ob consuetudinem laudabilem, & possessionem immemorialem, in qua sunt, vt manet probatum; vnde sicut hæredes poterant vocare clericos; quos voluissent, admittendo alios, & excludendo alteros, iuxta decretum sacræ Congregationis, & Vrbani VIII. & Pauli V. absque eo quod facerent aliquid contra libertatem Ecclesiasticam, vel libertatem hominum, & absque simonia, vel monopolio, idem potest efficere hodie hæc confraternitas, in quam translatum est ius testatorum, hæredum, & testamentariorum, ratione possessionis, & consuetudinis laudabilis, & immemorialis, in qua sunt, quæ omnia clare videntur in hoc exemplo Theologico; sicut enim ex infallibilitate saluationis prædestinati, non sequitur defectus libertatis ad se condemnandum in prædestinato, sed solum sequitur posse condemnari, sed quod de facto non sit condemnandus, sed omnino saluandus, quia iam est prædestinatus; ita ex eo quod prædicti confratres de facto non vocent, nec sint vocaturi clericos, qui non fuerint confratres suæ confraternitatis, non infertur defectus libertatis, & potentiæ ad hoc, vt vocentur, sed solum sequitur, quod non sunt de facto vocandi, eo quod dicta confraternitas habet iam præscriptum per consuetudinem laudabilem, & possessionem immemorabilem ius liberum, quod testatores habebant ad vocandum quos clericos voluissent, & quia de facto habent decretum, & statutum absolutum fundatum in dicta possessione, & præscriptione iuris testatorum, hæredum, & testamentariorum non vocandi alteros, qui non fuerint confratres eiusdem confraternitatis.

Secundo respondetur, quod ordinarius potest
facere statutum, quod in funeribus non vocen- 36
tur, nisi tot religiosi, vel clerici, vel confraternitates, vt sumptus sint moderati, absque eo quod faciat contra libertatem Ecclesiasticam, vt docet Panormitanus. *in cap. fin. de rebus Ecclesiasticis non alienandis*, Caietanus, *in summa verbo communicatio cap.* 31. Grassius, Vgolinus, quos refert, & sui ipsius oblitus sequitur Fragosus, *p.* 2. *lib.* 1. *d.* 3. *n.* 188. Et ratio est, quia tale decretum non ordinat aliquid per se contra personas Ecclesiasticas, sed solum per accidens, siquidem quod intendit est, quod sumptus in exequiis, & funeribus defunctorum sint moderati, & non vani, vt dicit Fragosus *supra*: ergo cum statutum huius confraternitatis sit confirmatum ab ordinario, & solum præcipiat, quod non vocentur ad exequias, & Missas defunctorum, nisi tantum Sacerdotes huius confraternitatis ad moderandos sumptus, (siquidem incredibile est, quam tenuissimam sit stipendium, quod confraternitati soluitur ob celebrationem harum exequiarum, in quibus assistunt ad minus octoginta clerici) sequitur tale decretum non esse contra libertatem Ecclesiasticam, nec naturalem, & multo minus esse monopolium, vel simoniam; videatur Fragosus *loco citato*, qui nescio quo fundamento hoc statutum vt bonum admittat, & statum Chorariorum sedis Bracharensis respuat *p.* 2. *lib* 8 *d* 19. § 7. *num.* 26. Nam sicut hoc statutum præcipit, vt non vocentur, nisi tot clerici, tot confraternitates, tot religiosi ad euitandos sumptus, ita illud statutum Chorariorum sedis Bracharensis, & horum confratrum Spiritus sancti Ecclesiæ Viennensis præcipit, vt non vocentur nisi Chorarij ipsius sedis, vel confratres Spiritus sancti ad euitandum sumptus vanos; vel ergo vtrumque statutum est malum, vel vtrumque bonum; sed hoc vt bonum admittit Fragosus, *p.* 2. *lib.* 1. *d.* 3. *n.* 288. Ergo & illud, Corariorum Sedis Bracharensis & consequen

consequenter nostrorum confratrum Spiritus sancti vt bonum debebat admittere. Imo Alterius, *d.16.cap.3.fol.691.* docet statuentes contra priuilegium personæ Ecclesiasticæ particularis, etiam directè non incurrere hanc censuram; vt videri est apud Fragosum, *suprà. n.188.* per quod manet magis toboratum statutum nostræ confraternitatis.

CONSVLTVM XXXIX.

De Equitibus militaribus, an teneantur soluere decimas de bonis patrimonialibus?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Commendator Equitum Christi non tenetur soluere decimas ex reditibus, vel terris sua commenda.*
3 *Probatur ratione.*
4 *Equites Christi non tenentur soluere decimas ex bonis patrimonialibus.*
5 *Probatur authoritate Doctorum.*
6 *Equites Christi, etiam vxorati sunt veri religiosi.*
7 *Religiosi exempti sunt à decimis, tum iure communi tum ex priuilegiis.*
8 *Hi milites habent multa priuilegia ad non soluendas decimas.*
9 *Hæc priuilegia competunt etiam Equitibus vxoratis.*
10 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
11 *Priuilegium habet latam, & latissimam interpretationem intra verborum proprietatem, dummodo mens concedentis non offendatur.*
12 *Hic non offenditur mens concedentis, si hæc priuilegia ad bona patrimonialia extendantur.*
13 *Ponitur argumentum in contrarium, & eius solutio.*
14 *Secunda solutio eiusdem argumenti proponitur.*
15 *Ponitur aliud argumentum in contrarium, & soluitur.*
16 *Ponitur secunda solutio eiusdem argumenti.*
17 *Hæc priuilegia non fuere reuocata per cap. nuper de decimis.*
18 *Opinio Themudi in hac parte refellitur.*
19 *Sententia lata contra aliquos milites non offendunt illos, contra quos non fuere lata.*
20 *Milites multas habent sententias pro se in indicio legali huius regni.*
21 *Sententia lata in iudicio ordinarij contra equites nihil eis prosunt.*
22 *Episcopi possunt cognoscere de propriis causis, quando causa mouetur cum sibi subdito, seu cum exemptis.*
23 *Equites sunt exempti à iurisdictione Episcoporum.*
24 *Religiosi exempti non tenentur respondere coram Episcopo super decimis.*
25 *Valet argumentum de rebus ad personas.*
26 *Equites habent suum iudicem priuatiuum à sede Apostolica.*
27 *Talis cognitio pertinet ad hunc iudicem.*
28 *Nullus ordinarius potest interpretare breuia Apostolica.*
29 *Hæc interpretatio reseruatur Papa.*
30 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
31 *Hæc priuilegia Equitum non soluendi decimas non sunt sublata per non vsum.*
32 *Renunciatio per non vsum, solum habet locum in priuilegio affirmatiuo.*
33 *Priuilegium non soluendi decimas est negatiuum.*
34 *Priuilegium negatiuum, vt per non vsum amittatur requiritur, vt interueniat prohibitio, & quod post talem prohibitionem transierint centum anni.*
35 *Priuilegia regularium non amittuntur per non vsum.*
36 *Contra illa ad summum solum potest præscribi per non vsum centum annorum.*
37 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
38 *Magnus magister non potest per se solum renunciare priuilegiis ordinis.*
39 *Id debet fieri in capitulo generali.*
40 *Generalis nec capitulum generale non potest renunciare priuilegium exemptionis, absque licentia Papa.*
41 *Renunciatio magni magistri solum est respectu Ecclesiarum, quæ sunt in possessione recipiendi decimas à talibus Equitibus.*
42 *Hæc Ecclesia non est in tali possessione respectu nostri Equitis.*
43 *In pari casu melior est conditio possidentis.*
44 *Dum non constat de veritate fauendum est possessori.*
45 *Quando dantur duæ opiniones probabiles sequenda est opinio possidentis, etsi sit minus probabilis.*
46 *Rota solum indicauit quendam Equitem teneri soluere decimas, quia non erat in possessione non soluendi.*
47 *Hæc resolutio Rotæ non nocet nostro Equiti, qui est in possessione non soluendi decimas.*
48 *Iste Eques non tenetur soluere decimas de terris patrimonialibus, quas aliis conduxit.*
49 *Probatur id ex variis priuilegiis.*
50 *Hæc priuilegia quæ eximunt Equites à solutione decimarum sunt realia.*
51 *Ponitur obiectio in contrarium & soluitur.*
52 *Coloni tenentur soluere decimas ipsis Equitibus, quorum terras excolunt.*
53 *Probatur id ex variis priuilegiis, & doctoribus.*
54 *Equites non tenentur soluere decimas ex terris alienis, quas ipsi conduxerunt, & suis sumptibus colunt.*
55 *Probatur id ex variis priuilegiis.*
56 *Consuetudo dat titulum in conscientia, & deobligat à solutione decimarum.*
57 *In materia decimarum standum est semper Ecclesiæ consuetudini.*
58 *Hæc consuetudo præscribit per spatium centum annorum contra Papam.*
59 *Consuetudo cum titulo colorato sufficit ad præscribendum exemptionem à decimis.*
60 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

CASVS.

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVIDAM Eques militaris Ordinis Iesu Christi in Lusitania,& commendator illius, habebat multas possessiones, & terras, tam ipsius commendæ, quam patrimoniales, & acquisitas, ante, & postquam habuit dictam commendam, quas & conductas alils commodabat, & alias terras alienas ipse conducebat, & suis sumptibus colebat, quod & eius pater, & auus per plures annos cum esset commendator eiusdem commendæ etiam faciebat, absque eo quod nunquam ex terris ipsius commendæ, vel patrimonialibus, seu acquisitis, vel commodatis, suæ parochiæ solueret decimas, mortuus est pater eius, & in possessione non soluendi decimas, tam ex tetris commendæ, quam patrimonialibus, vel etiam conductis,successit eius filius, etiam commendator eiusdem commendæ, & in ea pacifica possessione per plus vlginti annorum stetit, accidit autem vt moreretur parochus, qui de postulatione decimarum huius Equitis non curabat, & cum alius exaltior ei succederet, postulauit à prædicto commendatore decimas, tam de terris commendæ, quam patrimonialibus, vel etiam acquisitis, & conductis.

Quæritur ergo primum, An iste commendator teneatur soluere decimas ex redditibus & terris suæ commendæ? Secundò quæritur, An teneatur soluere decimas ex bonis patrimonialibus, & ex aliis acquisitis, ante & post habitam commendam, siue prædictas terras colat per suos seruos, siue per colonos. Tertiò an teneatur soluere decimas ex terris patrimonialibus, quam aliis conductas dedit? Quartò An teneatur soluere decimas ex terris alienis, quas ipse conduxit, & suis sumptibus colit. Quintò, An si de facto haberet hanc obligationem soluendi prædictas decimas, ab hac obligatione eximeretur, ex eo quod eius pater, & auus per multos annos talem decimam non soluit, in qua possessione ipse hodie adhuc inuenitur.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An iste commendator teneatur soluere decimas ex redditibus, vel terris suæ commendæ?

2 RElpondi nequaquam talem obligationem tenere, in hoc conueniunt DD. etiam contrarij, vt testatur Brito *de locato 3. p. cap. 2. num* 40. Et hæc sententia procedit, siue ipsi Equites sint veri religiosi, siue sint tantum personæ Ecclesiasticæ. Ratio est, quia redditus commendæ sunt ipsæmet decimæ, quas coloni soluunt ex tetris ipsius commendæ vel si commendator aliquas
3 terras possidet, censentur veluti passalia ipsius commendæ, sed ex decimis, nec passalibus, non soluuntur decimæ; Ergo iste commendator non tenetur de redditibus vel terris suæ commendæ soluere decimas, & in hoc nulla est difficultas,vel controuersia inter DD.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An iste commendator teneatur soluere decimas ex terris patrimonialibus, & ex aliis acquisitis, ante & post habitam commendam, siue eas colat per suos seruos, siue per colonos?

RElpondi me in nostro Directorio Regularium 1. *p. tract.* 2. *d.* 3. *n.* 180. docuisse illos tenere soluere decimas ex prædictis terris. Per hoc tamen nolui asserere contrariam sententiam non esse probabilem, sed potius id multis argumentis, & rationibus satis indicari, vt dixi *in nostro Directorio Confessariorum* 3. *p. tract.*.... *n*..... Vnde sententiam negantem ipsos teneri soluere decimas semper reputaui probabilem, quæ probabilitas vt clarius elucescat, probatur hæc opinio, primo authoritate, deinde probabitur ratione. 4

Authoritate, quia ita docet Nauarrus, *tom.* 1. *de redditibus Ecclesiasticis,fol mihi* 331. *num.* 1. Gabriel Pereira de Castro, *decisione* 9. *per totam*: Phœbus, quem citat Themudus, 1. *p. decisione* 2. *n.* 36. Tamburinus, *tom.* 2. *de iure Abbatum d.* 24. *q.* 5 *n.* 72. *&* 79. Lezana *tom.* 2. *cap.* 5 *num.* 5 5. Eandam sententiam acerrime defendir Pater Isidorus à Leue, Religionis sanctissimæ Trinitatis lucidissimum iubar, Conimbricensis Vniuersitatis Cathredaricus primarius controuersiarum, in quodam consulto de hac re,quod sæpe sæpius præ manibus habui. Et tandem hanc sententiam debent tenere omnes illi DD. qui dicunt suos equites etiam vxoratos esse veros religiosos, vt sunt multi, quos refert, & sequitur Sanchez, *in summa, lib.* 4. *cap.* 16 *n.* 11. Diana, 2. *p. tract.* 2. *resol.* 10. Barbosa, *de potestate Episcopi, allegatione* 12. *n.* 46. Lezana, *tom.* 2. *cap.* 5. *n.* 6 & cum Nouario, Ricio, Valuenzuela, 4. *p. tract.*4. *resol.* 86. *& p.* 10 *tract.* 1. *resol.* 1. & cum multis Ioannes Sanctius, *in selectis, d.* 49. *n.* 1, *&* 15. Amicus, *tom.* 8. *q.* 15. *sect.* 3. *n.* 93. Leander. *de sacrament. p.* 1. *tract.* 5. *d.* 11. *q.* 47. Bordonus, *resol.* 36. *n.* 7. Suarez, *de Religione, tom* 4. *lib.* 1. *cap.* 4. *n.* 8. Pelizarius, *tom.* 1. *tract.* 1. *cap.* 3. *q* 19. Palaus, *tom.* 4. *tract.* 16. *d.* 1. *p.* 1. *n.* 34. Larrea, *tom.* 1. *a leg.* 64. *n.* 2. *&* 3. Aiala, *in declaratione regulæ S. Iacobi*, Mota, *in opere speciali de hac re*, Valasceus, *consult.* 14 *n.* 17. *& consult.* 66. *n.* 3 1. *lib.* 1. Mendes à Castro, *in praxi, lib.* 2. *cap.* 1. *n.* 10. Fragosus, *p.* 2. *lib.* 1. *d.* 2. *§* 1. *n.* 44 Fagundez *de iustitia, lib.* 6. *cap.* 11. *num* 1. Rebello, *p.* 12. *lib.* 3. *n.* 13. Ego ipse *in nostro directorio Regularium, tract.* 2. *d.* 3. *p.* 1. *sect.* 6. 6

Quod autem hi doctores debeant tenere huiusmodi opinionem, videtur necessario sequi; nam ipsi fatentur prædictos Equites etiam vxoratos esse veros religiosos; sed Religiosi exempti sunt à decimis, tum iure communi *cap. ex parte de decimis, & cap. quasi. & cap. decimis*, tum ex variis priuilegiis, de quibus Mitanda, *tom.* 1. *q.* 25. *art.* 12. Lezana, *tom.* 1. *cap.* 3 *n.* 1. Suarez, *to.* 1. *de religione lib* 1 *cap* 19. *n.* 2. Diana, *p.* 10. *tract.* 11. *resol.* 5 2. Fagundes, *in precepta Ecclesiæ precept.* 5. *lib.* 2. *cap.* 9. *dub.* 4. *concl.* 4. Palaus, *tom.* 2. *tract.* 10. *d. vnica, p.* 19. *num.* 2. ergo ex authoritate suorum Doctorum 7

ſuorum Doctorum probabiliſſimum eſt,hos equi-
res, etiam vxoratos exemptos eſſe à ſolutione
decimarum ex terris patrimonialibus; ſiquidem
tot, & tum graues Doctores eos eximunt, Ergo
Equites decimas non ſoluentes de bonis patrimo-
nialibus tuti ſunt in conſcientia,ſaltem per princi-
pia extrinſecta,ex authoritate horum doctorum.

Deinde probatur Ratione. Quia tales milites
8 habent multa priuilegia ad non ſoluendas deci-
mas, ergo non tenentur eas ſoluere. Antecedens
probatur. Quia Mattinus V. *in bulla Militan-
ti Eccleſia*, tam Militiæ Ieſu Chriſti, quam de
Auis, & D. Iacobi, quam aliis, quæ pertinent
ad urdinem Ciſtercienſem, conceſſit priuilegia
eiuſdem ordinis Ciſtitcienſis S. Iuſtinæ, & Mon-
tis Caſini, vt conſtat, *ex bulla Gregorij XIV.*
Sed ordo Ciſtercienſis habet multa priuilegia
ad non ſoluendas decimas, vt patet ex mul-
tis bullis, quæ refert Lezana, *tom. 2. cap 2.
num 16.* Ergo hi milites non tenentur ſoluere
decimas.

Adeo clara ſunt, & manifeſta hæc, & alia pri-
uilegia, vt Brito, *de locato 1. p. cap. 2. num. 4.*
quamuis ſit acerrimus contrariæ opinionis defen-
ſor illa confitetur,negat tamen illa prodeſſe Equi-
9 tibus, qui non viuunt in communitate, ſed vi-
uunt vxorati, Sed contra hoc eſt, quod Gre-
gorius XIII. anno 1571. bullam ex Apoſtolicæ
ſedis, conceſſit ad inſtantiam Regis Sebaſtiani
his Equitibus huius regni, qui iam tunc viue-
bant vxorati, omnia priuilegia, & indulta con-
ceſſa Equitibus D. Iacobi de Alcantata, vt fate-
tur Rodriguez, *in bullario folio mihi* 793. Et po-
ſtea idem confirmauit idem Gregorius XIII.
in alia bulla, quam refert Cherubinus, *tom. 2.
pag. mihi* 300. Sed militia D. Iacobi de Alcan-
tara non tenetur ſoluere decimas, vt conſtat, *ex
bullis, Honorij III. Sixti IV. & Leonis X.* vt te-
ſtatur Tamburinus, *tom 2. d.24. q.5. num.79.* Er-
go tales equites etiam vxorati non tenentur ſol-
uere decimas. Confirmatur *ex alio priuilegio Leo-
nis X.* quod continetur, *in libro gladiorum, fol.*
30. quæ omnia renouauit Gregorius XIII. vt
conſtat, *ex libro gladiorum fol.*18.*&* 25.

Nec obſtat ſi dicas, in exemptione decima-
10 rum non prodeſſe communicationem priuilegio-
rum, vt deciſum eſt à ſacra Rota, vt teſtatur
Trullenc *in Decalogum,tom.1.lib.9.dub.11.num* 4.
Reſpondetur namque quod contrarium docet Fr.
Ioannes à Cruce, Raphael de la Torre, Lezana,
Philippus à Cruce, Garcias, quos refert Diana 10.
*p. tract.*12. *reſol* 49. Et probatur ex altera deci-
ſione Rotæ, 2. *p. in nouiſſimis deciſione* 266. Tum
quia quando agitur de cauſa pia, & in fauorem
religionis, priuilegia ſunt latè interpretanda; vn-
de alteri deciſioni Rotæ non eſt neceſſarium illi
ſtandum. Et dato quod illi ſtandum eſſet, adhuc
tales Equites non tenentur ſoluere decimas; ſi-
quidem *in bulla Leonis X.* quæ refertur, *in libro
gladiorum fol.* 309. vt teſtatur Pereira, *ſuprà* eia
conceditur directe hæc exemptio decimarum, &
clarius conſtat, *ex bulla Iulij II.* qui ad inſtantiam
D. Iorſe Magiſtri Militiæ D. Iacobi huius Regni
conceſſit eidem militiæ D. Iacobi Luſitaniæ hanc
exemptionem decimarum.

Dices priuilegium non ſoluendi decimas ſolum
fuit conceſſum, quoad bona in communi, ex
bulla Bonifacij, Martini V. Sixti IV. quas refert
Brito *ſuprà*;ergo non debet extendi ad bona patri-
monialia; nam priuilegium contra ius commune,
& Eccleſiaſticum debet reſtringi; odia quæ à iure
*de regulis iuru,in 6. cap.1. de filiis presbyterorum,&
in cap. ſane cap. porro de priuilegiis,eſt enim odium.*
Reſpondetur namque, extra dubium eſſe, priui-
legium habere latam, & latiſſimam interpretatio- 11
nem infra verborum proprietatem, *cap intelligen-
tia de verb. ſignif. cap. ſecundo requiritur*, quia ſe-
quimur non verba, ſed mentem concedentis, *cap.
ad audientiam de decimis, & cap. olim cap. reci-
pimus*, & tenet Abbas, *in cap. ad audientiam*, 12
Marianus, Iunior, Tiraquellus, quos refert,& ſe-
quitur Pereira, *deciſione* 90. dummodo mens con-
cedentis non offendatur, ſed hic non offenditur
mens concedentis, ſi hoc priuilegium ad bona
patrimonialia extendatur; ſiquidem priuilegia
loquũtur de bonis conuentuum,particulariumque
perſonarum dicti ordinis, vt ſtatim dicemus:ergo.

Nec obſtat quod priuilegium odioſum ſit re- 13
ſtringendum, quale eſt omne priuilegium, quod
eſt contra ius commune,vt docet Perein *ad conſt.
Clementis VII. n.* 10. Reſpondetur namque, hoc
deberi intelligi de reſtrictione, quæ ſit intra ver-
borum limites, & mentem concedentis, in hoc
enim diſpoſitio fauorabilis, & odioſa diuerſifi-
cantur,quia fauorabilis reſpicit extentionem iux-
ta verborum proprietatem ex rationibus extrin-
ſecis, *l. non poſſum.ff.de legibus.* Odioſa vero, reſ-
picit extentionem intra verborum proprietatem
ex rationibus intrinſecis;vnde falſa eſt illorum opi-
nio,qui cenſerunt,quod vbi priuilegium in aliquo
verificatur,etiam minimo, hoc ſufficit, vt in aliis
debeat reſtringi. Contraria namque eſt vera,& me-
lior opinio, & comprobatur ex textu, *in cap. ad
audientiam, cap. quia circa de priuilegiis*: Ergo
cum huc priuilegium loquatur de perſonis ſingu-
laribus, vt patet, *ex Priuilegio Eugenij IV.* Cæ-
terum de quibuſcunque perſonis vbilibet conſti-
tutis, quæ in præſenti ſunt, & in futurum erunt,
&c. & *ex Priuilegio, Sixti IV.* quatenus Abba-
tes, & fratres eiuſdem ordinis,à præſtatione deci-
marum,&c. & ex alia bulla eiuſdem Sixti IV. om-
nes, & ſingulos Abbates, priores, ac Abbatiſſas,
nec non omnia, & ſingula monaſteria præſentia,
futura, vbilibet exiſtentia, ſingulares ve perſonas
dicti ordinis, & *ex bulla Iulij II.* quæ illius præ-
lati,monachi,vel perſonæ colunt; cum igitur hæc
priuilegia loquantur de perſonis ſingularibus, iam
illorum verborum proprietas oſtendit,quod Equi-
tes,quatenus tales,etiamſi in ſœculo degant, gau-
dent eodem priuilegio non ſoluendi decimas.

Secundo, & melius Reſpondetur, hic non fieri 14
extentionem priuilegij; quia dato,& non conceſ-
ſo, quod priuilegium ſolum ſit, quod non ſoluant
decimas de bonis Religionis in communi, vt con-
trarij fatentur; Adhuc nihil infertur contra nos;
nam bona patrimonialia illorum militum, non
ipſorum propria, ad Religionis ſunt, ſolum enim
habent illorum vſum in ordine ad licita, & hone-
ſta,non tanquam ſuorum, ſed tanquam ſibi com-
miſſorum,ac commendatorum, nutu, & voluntate
ſuperiorũ,pro vt alij Religioſi,maiori tamen am-
plitudine;poſſunt namque inſtituere maioratus,ali-
quas donationes,& cæteros contractus efficere,te-
ſtari,&c.non quia habeant dominium ſuorum bo-
norũ,ſed quia hoc illis permittũt ſui prælati,de li-
cẽtia Papæ,vt bene notat Az.Mot.Rod.Nau. quos
refert,& ſequitur Lezan.*to.2.c.5.n.*28.Ergo Equites
de his bonis non tenẽtur ſoluere decimas. Tertio

Respondetur priuilegia, quæ sunt in fauorem Re-
ligionis, licet sint contrariæ iuri communi, non
esse odiosa, sed fauorabilia, & vt talia latè in-
terpretanda, vt docet Suarez, *de legibus, lib.* 8.
cap. 9. *n.* 7. Peremis, *tom.* 1. *ad Const. Clementis* 7.
num. 12. Sed hoc priuilegium est in fauorem Re-
ligionis, est enim in commodum, & augmentum
bonorum Religionis, nam bona patrimonialia
militum, non ipsorum, sed propria Religionis
sunt; ergo.

Nec obstat quod verba priuilegiorum videan-
15 tur dirigi ad bona Conuentuum, & Religionis,
quare non debent extendi ad bona patrimonialia
ad instar priuilegij clericalis, quod ad bona pa-
trimonialia non extenditur. Respondetur nam-
que primò, bona patrimonialia esse bona con-
uentus, vt supra diximus. Secundo Responde-
tur, quod dato quod hæc bona non sint conuen-
tus, eo quod ipsi milites non sint veri Religiosi,
sed personæ Ecclesiasticæ; adhuc non teneri sol-
16 uere decimas; Nam verba priuilegiorum non so-
lum ad bona conuentus, sed etiam particularium
personarum extenduntur, vt supra ostendimus;
Vnde hoc priuilegium non est reale, sed perso-
nale, nam vt priuilegium sit reale, debet dirigi
ad ipsas res, v. g. si dicat ne soluant nec eorum
fundi, &c. Si tamen dicat eximo talem religio-
nem à solutione decimarum, vel tales personas,
vel si dicat de propriis fundis, vel agris, quos
propriis sumptibus excolunt, non soluant, tunc
priuilegium est personale Suarez, *tom.* 1. *de Reli-
gione, cap.* 17. *n* 14. Surdus, Barbosa, *in l. quia ta-
le, n.* 3. *&* 11. quos refert & sequitur Gabriel Pe-
reira, *decisione* 91. *num.* 13. Sed hæc priuilegia
conceduntur his militibus, ne soluant decimas de
prædiis, quæ excolunt suis sumptibus, & eo-
rum personas eximunt; ergo talia priuilegia sunt
personalia, & ad bona patrimonialia extenduntur;
ergo licet ipsi tantum sint personæ Ecclesiasti-
cæ, non tenentur de bonis suis patrimonialibus
soluere decimas.

Tam claræ, & indubitabiles sunt hæ ratio-
nes pro militibus, vt Themadus, 1. *p. decisione* 2.
num. 36. videns imbecillitatem suarum rationum,
fugit ad aliud fundamentum, & dicit hæc om-
17 nia priuilegia fuisse reuocata, *in cap. nuper de de-
cimis in Concilio Lateranensi*; Sed bene Deus,
quàm longè à veritate discrepat Themadus; si-
quidem adeo cœcus fuit iste author, quod etiam
in computatione annorum à veritate discessit, si-
quidem post derogationem, *in cap. nuper de de-
18 cimis factam in Concilio Lateranensi*, fuere alia pri-
uilegia non soluendi decimas concessa his militi-
bus, vt constat ex priuilegio Martini V. qui vi-
xit 200. annos post prædictum concilium Latera-
nense, in quo factum fuit prædictum, *cap. nuper
de decimis*, siquidem tale concilium fuit celebra-
tum anno Christi 1215. & Martinus V. regnauit
anno 1431. vt refert Historia Pontificalis 2 *part.
cap.* 1. Probatur etiam ex priuilegiis Gregorij
XIII. Leonis X. & Iulij II. & ex aliis suprà rela-
tis, quæ multos post annos à dicto concilio prædi-
ctis Equitibus fuere concessa.

Hoc conuictus argumento Themadus ad ali-
19 quas sententias confugit, quas pro se habuere
parochi contra prædictos Equites. Sed nec hoc
fundamentum aliquid conuincit, nam hæ sen-
tentiæ non fuere latæ contra Magnum Magi-
strum, & ordinem in communi, sed solum con-
tra aliquos particulares milites, eo quod suam
iustitiam nescierunt allegare; sententiæ autem la-
tæ contra particulares personas non nocent toti
ordini, nec illis, contra quos non fuerunt pro-
latæ, vt in simili Ripa, Crux, Iason, Tiraquellus,
Gomes, Molina, Barbosa, Valasco, quos refert,
& sequitur Gabriel Pereira, *suprà, n.* 34. Et si sen- 20
tentiis pugnandum est, plures latæ proponuntur
in fauorem Militum, non solum in Regio Tri-
bunali; sed in iudicio legati huius Regni, qua-
rum tenorem refert Pereira in calce quæstionis,
quæ sententiæ maiorem fidem faciunt, quia latæ
sunt in iudicio Ecclesiastico, & competenti Cle-
ment. *dispendiosam de iudic. cap. literas de iuram.
cap. sua de decimis.* Nec sententiæ latæ in iudi-
cio Ordinariorum, quidquam prosunt, quia ipsi
ordinarij sunt notoriè suspecti ad causam, cum 21
propriam vtilitatem prætendant ex non obser-
uantia horum priuilegiorum, & succedit regula,
l. omnibus contra de testibus, cap. 14 *q.* 4.

Dices de iure Episcopis concessum est, tan- 22
quam supremis principibus, vt de propriis cau-
sis cognoscere valeant, *glossa in cap. cum venis-
sent verb. causa sua actualis de iudic.* Responde-
tur hoc ita esse, quando causa mouetur cum
eo, qui Episcopo subditus est. Ita Ruin. Ale-
xand. Andreas, Alciatus, Surdus, Abbas, De- 23
cius, & alij quos refert, & sequitur Pereira, *su-
prà, num.* 35. Atqui Equites sunt exempti à iu-
risdictione Episcoporum ex vi suorum priuile-
giorum: ergo Episcopi non possunt respectu il-
lorum cognoscere de causa decimarum suæ Ec-
clesiæ.

Nec contra hoc pugnat textus, *in cap.* 1. *§.* 24
Diœcesano, lib. 6. Vbi videtur ostendere, quod
etiam priuilegiati teneantur respondere coram
Episcopo super decimis. Respondetur namque,
illum textum non loqui de religiosis exemptis à
iurisdictione Episcopi, quia in eodem textu fa-
tetur Pontifex, quod de illis non potest Episco-
pus cognoscere, ibi nisi de rebus exemptis aga- 25
tur, &c. Et valet argumentum de rebus ad per-
sonas; vnde cum milites, eorumque priuilegia
suum priuatiuum iudicem habeant à sede Apo-
stolica, ad illum eundem iudicem spectat talis co-
gnitio, cum maior sit ordinario, *cap. sane* 15. *de
officio delegati cap.* 2. *eodem titulo cap. cum contin-
gat. de rescriptis*, & tenent Menochius, Mendo- 26
sius, quos refert, & sequitur Pereira, *suprà.* Et
ad hunc iudicem spectat cognoscere, an sua sit iu-
risdictio, *l. si quis ex alieno de iudic.* Nec aliud 27
probat, *cap. cum persona de priuileg. lib.* 6. quia
procedit in exhibitione priuilegij, quod debet in-
sinuari coram ordinario, vt de facto constat. Non
autem vt de viribus illius cognoscet, quia tunc
debet illud remittere ad concedentem, vt dicit
Antonius de Butrio, *in cap. super literas de rescrip-
tis*, Felinus, & alij quos refert, & sequitur Pereira,
suprà, num. 35.

Deinde, quia dictæ sententiæ alia laborant nul- 28
litate, quia latæ sunt super interpretationem
breuium Apostolicorum, quæ nullus ordina-
rius potest interpretari, quia reseruatur inter- 29
pretatio illorum summo Pontifici, Glossa, &
omnes, *in dicto cap. cum venissent de iudic.* &
tenent Palacius, Syluester, Seraphinus, Rota,
Henriquez, quos refert, & sequitur, *suprà, nu-
mero* 37. Et quamuis aliqui DD. censuerint quod
inferior potest cognoscere de interpretatione
indulti

indulti Apostolici, quando incidenter de eo co-
gnoscitur, quando non versatur cognitio circa
potestatem principis concedentis, vt dixit Bal-
dus, Abbas, Decius, Henriquez, quos refert Pe-
reira, *suprà, num.* 37. Tamen omnes conueniunt,
quod quando agitur principaliter de interpreta-
tione priuilegij, & intentione concedentis, & du-
bium est graue, quod in his casibus, quamuis in-
cidenter cognoscatur, cognitio ad ipsam sedem
Apostolicam spectat, quando cum facilitate obti-
neri potest declaratio, vt tenent Abbas, Decius,
Rota, & alij, quos refert, & sequitur Pereira, *su-
prà, num* 39. Vnde cum in præsenti actum sit de
interpretando priuilegio Pontificio principaliter,
& dubium sit graue valde, ordinariorum senten-
tias sequitur aperta nullitas, ex regula, quæ
fiunt, *de regulis iuris in 6. cap. at si clerici de
iudic.*

Videns Themudus imbecillitatem harum sua-
31 rum rationum, fugit ad aliud fundamentum, &
ait hæc priuilegia sublata esse per non vsum: nam
non vsus, cum sit quædam tacita priuilegij re-
nunciatio, sufficit ad hoc, *vt priuilegium amit-
tatur, l. 1. ff. de nundin.* & videri est apud Sua-
rium, *de legibus, lib. 8. cap. 34. num. 2.* & alios.
Sed nec hoc argomentum ei suffragatur. Res-
32 pondeo namque, negando talia priuilegia su-
blata esse per non vsum pro quo sciendum est,
priuilegia alia esse affirmatiua, alia negatiua; re-
nunciatio autem per non vsum, solum habet lo-
cum in priuilegio affirmatiuo, quia hoc solum
33 extinguitur per non vsum, Suarez, *vbi suprà,
cap. 34. num. 34.* In negatiuis vero, non sufficit
non vsus, quale est hoc de quo agimus, quod
consistit in non soluendis decimis, quod vt per
non vsum censeatur derogatum, requiritur vt in-
34 terueniat prohibitio, & post illam, quod tem-
pus effluxisset necessarium ad praescribendum
contra priuilegium, vt tenent Molina, Theolo-
gus, Suar. Mascardus, quos refert, & sequitur,
Gabriel Pereira, *suprà, n.* 18.

35 Tum quia priuilegia Regularium, vel non
possunt amitti per non vsum, vt patet *ex bulla
Eugenij IV.* concessa Congregationi S. Iustinæ
Benedictinorum, qua gaudent huiusmodi mili-
tes, vt supra diximus, quam refert Rodriguez,
36 *in bullario, fol. mihi* 194. & sequitur Portel, quem
refert, & sequitur Diana, *1. p. tract. 2. resol.* 88.
vel contra illos non potest præscribi per non
vsum, nisi post centum annos, vt constat ex
alia bulla, quam refert, & sequitur Diana ibi.

Nec obstat si dicas, in nostro casu constare
37 Prælatos contraxisse, & ab illa prohibitione plus
centum annos effluxisse; ergo tale priuilegium
debet censeri reuocatum. Respondetur namque,
non omnem prohibitionem sufficere, vt priui-
legium abrogetur, sed tantum illam quæ fit illis
personis, quibus priuilegium principaliter est con-
cessum fuit; Et ratio est quia cum in hoc inclu-
datur tacita renunciatio, hæc nunquam potest
præsumi, nisi facta ab eo, qui expresse tali priui-
legio renunciare potest; vnde cum priuilegium
de non soluendis decimis fuisset principaliter con-
cessum ordini, seu malitiæ, eius: Ergo magno Ma-
gistro, & ordini in communi, nec tacitè, nec ex-
presse potest remitti à particularibus personis,
seu Equitibus, *ex reg. cap. si diligenter cap. si-
gnificasti*; Quare lites aliter motæ, non possunt
nocere ordini in communi. Suarez, *de legibus,
cap 35. num.* 3. cum ergo talis prohibitio non
fuerit vnquam facta Magno Magistro, & toti
ordini, sed particularibus Equitibus inde est,
quod non potest tali priuilegio præiudicare.

Hanc rationum vim penetrans Themudus, 3.
p. decisione 260. *&* 261. Quærit alia fundamen-
ta ad probandam suam sententiam, & sic asse-
rit, sic fuisse declaratum, & imperatum à Se-
renissimis Regibus, D. Ioanne III. *&* D. Seba-
stiano I. D. Henriquez, non tanquam à Regi-
bus, sed tanquam magnis Magistris dictorum
ordinum, quorum diplomata ad instantiam sta-
tus Ecclesiastici noniter iussit obseruare in com-
mitiis semper Magnus, & semper Augustus, &
inuictus D. Ioannes IV. Rex à Lusitanis, semper
desideratissimus, vt magnos Magister, *anno* 1645.
cap. 6. pag 65. 66. *&* 83.

Sed hoc fundamentum nullius roboris est, 38
primo, quia Magnus magister non potest per se
solum renunciare priuilegiis ordinis, sed hoc de-
bet fieri in Capitulo generali, vt concessit Leo 39
X. & Gregorius XIII. *in bullis*, quas refert Pe-
lizarius, *tom. 2. tract. 1. cap. 8. sect. 2. num.* 7. &
cum aliis tenet Diana, *1. p. tract. 2. resol.* 87. Quod
non fecit Rex noster Ioannes IV. nec eius An-
tecessores. Tum quia hoc priuilegium, est pri-
uilegium exemptionis ab ordinario; sed sic est
quod nec Generalis, nec capitulum generale, po- 40
test renunciare priuilegio exemptionis absque li-
centia Papæ vt decidit sacra Rota, apud Leza-
nam, *tom. 5. in mari magno Carmelitarum, §.* 33.
& 38. & tenent plures DD. quos refert idem Le-
zana, *in conciliis, concilio 5. num.* 3. Et ego ip-
se in nostro Directorio Regularium, *1. p. tract.
2. d. 3. num.* 17. Ergo prædictus Rex, nec etiam
in Capitulo Generali poterat renunciare tali pri-
uilegio.

Tum quia dictum decretum Regis Ioannis IV.
non militat in casu huius equitis, de quo agi-
mus; imo ei fauet, si quidem decretum Regium 41
ait, *Mande aos Corregedores, que sendo requiri-
dos pello dito Daiaon, &c. e constandolhe ouuidas
as partes à quem tocar sumariamente, que odito
cabido esta em posse de auer, elhe pagarem os di-
tos dicimos os mantenhaon nadita posse*; Sed sic
est, quod hæc Ecclesia non est in possessione re-
cipiendi decimas ex tertis patrimonialibus, si- 41
ue conductis huius Equitis, imo ipse Eques, &
eius antecessores sunt in possessione longinqua,
vltra quadraginta annorum, non soluendi deci-
mas; Ergo iuxta decretum prædictum Regium,
non tenetur iste Eques soluere decimas nec Mi-
nistri Regij ad id eum possunt cogere; Imo ad-
do quod etiamsi decretum Regium non fuisset
adeo expressum, adhuc talis Eques non est cogen-
dus à Ministris Regiis, vel Ecclesiasticis ad soluen-
dum tales decimas.

Et ratio est, quia hic Eques est in antiqua pos-
sessione non soluendi decimas, habet deinde
pro se opinionem satis probabilem, quod ad id
non tenetur: ergo manutenendus est in sua pos-
sessione. Maior est certa, constat enim de pos-
sessione. Minor satis manet probata. Conse-
quentia vero probatur: Quia in pari casu me-
lior est conditio possidentis regula, *in pari* 62. 43
de reg. iuris in 6. & 170. *ff. de regul. iuris.* Et
dum non constat de veritate, fauendum est pos-

44 sessori, nec ei præcipienda est restitutio, *iuxta l.
is, qui destinauit ff. de rei vendicata, & §. retinen-
da, instit. de interdictis, & consonat. l.17.tit.2. p.3.*
vt cum multis probat Palaus, *tom.1. d. 3. p 2. n 6.*
Sed sic est, quod non constat; quod huiusmodi
decimæ huic Ecclesiæ debeantur, imo contrarium
est æquè probabile; ergo non est cogendus talis
Eques ad soluendum tales decimas.

45 Confirmatur quia satis probabile est, quod ta-
lis commendatarius non tenetur soluere decimas;
ergo cum sit in possessione eas non soluendi, ma-
nutenendus est in sua possessione. Patet conse-
quentia, quia quando dantur duæ opiniones pro-
babiles, etiamsi opinio possidentis sit minus pro-
babilis, hæc sequenda est, siquidem titulus pos-
sessionis facit hanc opinionem magis pendere, vt
docet cum Salas, & Lessio, Dicastillus, *de iusti-
tia lib.2.tract.2 d 1.dub.10.n.200. & lib.2 tract.1. d.
10.dub.16.§.5.n.344.*

46 Confirmatur 2. Ex quadam sententia sacræ
Rotæ contra quendam Equitem Calatrauæ, quam
refert Diana, *p.10. in decisionibus Rotæ, fol.*10. de
Toletana decimarum, vbi tota ratio, in qua se
fundat Rota ad dandam talem sententiam contra
illum Equitem fuit, quia probatum fuit, quod
Archiepiscopus erat in possessione recipiendi de-
cimas ex bonis patrimonialibus huius Equitis, &
quod dictus eques non probauit se habere posses-
47 sionem in contrarium, cum scientia dicti Archi-
episcopi; sed sic est, quod noster eques, & eius
pater, & auua per plures annos fuit in possessio-
ne non soluendi decimas suæ parochiæ, vidente
id eius parocho, & non contradicente, & hodie
est in tali possessione; ergo iuxta dictam sententiam
Rotæ non tenetur soluere decimas, vsque quo ca-
sus Romæ diffiniatur.

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO,

An teneatur dictus Eques soluere decimas de terris patrimonialibus, quas aliis conductas dedit?

Respondi negatiuè ita Suarez, *tom 1. de Reli-
gione, lib 1.cap.19,num.*13. Collector priui-
48 legiorum Cistercienfium verbo decimæ, Mando-
zius, Rodriguez, Peirines, Henriquez, quos re-
fert Diana, *p.10. tract.12. resol.*32. Ratio est quia
ita concesserunt Ioannes 22.*Carthusianis*, Lucius
III. & Bonifacius VIII. *Religiosis, S.Ioannis*, Gre-
49 gorius XI. Pius III. & Gregorius XIII. *Patri-
bus, S.Hieronymi*, quæ omnia priuilegia participant
Patres Benedictini, & Cistercienses virtute bullæ
Gregorij XIV. quam refert Rodriguez, *tom.2 q.55.
art.7.* & eidem Religioni specialiter concessit Six-
tus IV. vt refert Gabriel Pereira, *suprà, num* 5. Et
Eugenius IV. *in bulla*, quæ habetur inter priui-
legia, D. Benedicti, *fol.* 135. Sanè de fructibus
terrarum, & possessionum vestrarum, ac etiam
noualium, quæ propriis manibus ac sumptibus
colitis, vel per homines vestros, aut alios exco-
li facietis, in propriis prædiis, in quo priuilegio,
vt vides concedit exemptionem à decimis, non
solum de terris, quas ipsi Religiosi suis sumptibus
excolunt, sed nec de eis, quas aliis suis sumpti-
bus excolendas tradunt.

Confirmatur, quia hæc priuilegia eximunt præ-
dictos Equites à solutione decimarum ex terris, &
possessionibus, quomodocunque, & qualitercun-
que excolantur, vt ait Sixtus IV. & Iulius III. *in
bullis suis*; Sed prædictæ clausulæ, quomodocun-
que, & qualitercunque, debent extendi ad ter-
ras, quas aliis colendas ipsi Equites tradunt, vt
probat Barbosa in dictionibus vsu frequentiori-
bus, verbo qualitercunque, & quomodocunque,
Menochius, *consilio* 335. *n.*22. Seraphin, *decisione*
317.*n.*17. Etiamsi materia sit odiosa, vt docet
Gonzales, *ad reg. 8. Cancellariæ, glossa 9. n.* 125.
specialiter, quando hæ duæ dictiones iunguntur,
vt in prædictis bullis Pontificiis; ergo qualiter-
cunque colant prædictas terras exemptæ sunt à so-
lutione decimarum.

Confirmatur 2. quia hoc priuilegium quod exi- 50
mit huiusmodi Equites à solutione decimarum est
reale, vt docet Menochius. *consil.*276. *n.7. lib.* 3.
Henriquez, *lib 7 cap.27. n.7. & in glossa litera A*,
Mendoza, *in priuilegiis ad instar gloss.* 15. *n.* 14.
Manuel Rodriguez, *tom 2. quæstionum Regularium
q 45.n.5.* Peirinis, *tom.1. ad Constitutionem 2. Iu-
lij II.* Diana, *p.3. tract.2. resolut.* 23. Suarez, *su-
prà, n.* 13. Ergo translato iure de ipsis terris ad
colonos, coloni ex eis non tenentur soluere de-
cimas Ecclesiæ parochiali.

Nec obstat si dicas, huiusmodi priuilegia non 51
esse in vsu. Respondetur namque, quod priuile-
gia, vt supra diximus, non amittuntur per non
vsum, & quando non vsus fuisset sufficiens, de-
bebat esse non vsum per spatium centum anno-
rum à data priuilegiorum, vt docet Belasius, *ver-
bo præscribere, num.* 72. Sed ab vltima confir-
matione horum priuilegiorum nondum transie-
runt centum anni; ergo. Tum quia non vsus, vel
contrarius vsus, debebat esse generalis, & non
particularium personarum, vt declarat Euge-
nius IV. apud Tamburinum, *tom.1.d.16 q.17.n.4.*
Tum quia priuilegia horum militum sunt conces-
sa intuitu laboris; sed priuilegia concessa intuitu
laboris, non amittuntur per non vsum, vel con-
trarium vsum, vt docet Cabedo, *decisione* 86. *n.* 5.
& decisione 94. 2.*p.* Azeuedo, *l.14. lib. 1. titulo* 13.
*n.*44. Pereira, *decisione* 91. *n.*33. ergo. Tum quia
multi Equites vsi fuere, & vtuntur huiusmodi
priuilegiis, vt fecit hic commendator, de quo est
noster casus, & alij; sed solus vsus vnius sufficit
ad saluandum priuilegium ne amittatur per non
vsum, vt docet Panormitanus, *consil.* 54. *lib.* 1.
Rota coram Seraphino, *decis.*951.*n.*2.ergo.

Quod si quæras, quibus coloni, & conducto- 52
res harum terrarum teneantur soluere decimas,
cum non debeant soluere Ecclesiæ parochiali?
Respondeo teneri soluere decimam ipsis Equi-
tibus, quorum terras excolant. Ita Suarez,
tom. 1. religionis, cap. 19. *num.* 17. Peirinis, 53
tom. 1. priuilegiorum ad Const. 2. Iulij II. §. 1.
num. 132. Diana, *part* 1. *tract.* 10. *resolut.* 13.
Mendocius, *de priuilegiis ad instar gloss.* 5. *art.* 4.
Rodriguez, *tom. 1. quæstionum regularium, q.* 41.
*art.*4. Et ratio est, quia ita concessit Ioann. XXII.
Carthusiensibus, etiam de terris, & possessionibus
domorum aliis ad colendum traditis possunt præ-
cipere & habere decimas, quas coloni soluere
aliis tenentur, etiamsi aliæ Ecclesiæ, vel perso-
næ ex possessione, vel quasi, eas à colonis exa-
ctari fuerint, quod priuilegium habetur in com-
pendio priuilegiorum Cisterciensium, verbo de-
cimæ, §. 4. Idem priuilegium concessit Gre-
gorius

gorius XI. *Religiosis*, D. Hieronymi Lucius III. & Bonifacius XIII. Militibus D. Ioannis Melitensis, quæ videri possunt in Roderico supra, ergo prædicti coloni ipsis militibus tenentur soluere decimas, & non parochis, & si aliud fit, faciunt contra prædicta priuilegia.

RESPONSIO AVTHORIS QVINTO QVÆSITO.

An iste Eques teneatur soluere decimas ex terris alienis quas ipse conduxit, & suis sumptibus colit?

RESpondi Negatiue. Ita Pereira, *decisione* 91.
54 *n.* 14. & 20. Et à fortiori debent tenere alij DD. huius sententiæ supra citati. Et probatur ex priuilegiis Iulij III. & Sixti IV. in quibus eximuntur huiusmodi Equites absolutione decima-
55 rum, tam de possessionibus habitis ante, & post concilium Lateranense, quàm de cæteris habendis, & adquirendis, quas propriis sumptibus excolunt, quàm alias quomodocunque, & qualitercunque excoluntur; sed illa verba quomodocunque, & qualitercunque, debent extendi ad omnem modum, quo ipsi Equites prædictas terras excolant, etiamsi extentio sit odiosa, vt docent Surdus, *consil.* 497. Barbosa in dictionibus, verbo qualitercunque, & quomodocunque, Menochius, *consil.* 335. *n.* 22. Gonzales *ad Reg.* 8. Cancellariæ, *glossa* 9. *n.* 321. Ergo debent extendi ad terras alienas, quas ipsi Equites conducunt, & propriis sumptibus colunt.

Secundo probatur, quia omnia priuilegia eximunt huiusmodi Equites à solutione decimarum ex terris, quas propriis sumptibus excolunt, sed huiusmodi terras alienas conductas propriis sumptibus colunt; ergo neque ex eis tenentur soluere decimas. Tertio probatur quia hoc priuilegium verbis expressis concedit Pontifex Gregorius XXIII. partibus D. Hieronymi, quod refert Rodrig. *tom.* 2. *quæstionum regularium*, *q.* 45. *art.* 4. Etiamsi ea ab aliis conductis, dum illa vestris manibus seu sumptibus excolitis. Et Eugenius IV. Cœlestinis Congregationis Diui Benedicti idem concessit, quæ propriis manibus, & sumptibus excolitis, vel per homines vestros, vel alias excoli facitis, in propriis prædiis, siue etiam alienis; ergo huiusmodi Equites non solum ex terris suis, sed etiam neque ab aliis conductis tenentur soluere decimas, si eas propriis sumptibus excolant.

RESPONTIO AVTHORIS QVINTO QVÆSITO.

An si de facto hic Eques haberet hanc obligationem soluendi decimas, ab ea eximeretur, ex eo quod eius pater per multos annos tales decimas non soluerit, in qua possessione ipse hodie adhuc inuenitur.

RESpondi, quod dato, & non concesso, quod huiusmodi Equiti non constaffet tam clare de huiusmodi priuilegio exemptionis à solutione decimarum, poterat continuare tuta conscientia in possessione, in qua eius pater, & auus per multos annos fuere, & eum in illa reliquerunt.

Ratio est, quia consuetudo dat titulum in conscientia, qui deobligat à solutione decimarum illum, qui alios à tali solutione ex priuilegio non erat exemptus, Menochius, *consil.* 276. *n.* 10. Suar. *de religione*, *tom.* 1. *cap.* 13. *n.* 16. & *cap.* 30 *num.* 60. 56
Ergo quamuis iste eques priuilegio non esset exemptus, sufficiebat prædicta consuetudo ad eum eximendum. Confirmatur primo, quia in materia decimarum standum est consuetudini, *ex cap. commissum, cap. cum sint homines, cap Apostolica de dominio decimarum.* Confirmatur 2. quia licet esset lex obligans equites ad solutionem decimarum, hæc iam erat abrogata per talem consuetudinem non illas soluendi; Nam prædicta consuetudo præscribit, etiam contra summum Pontificem, si sit per centum annos, vt cum multis probat Lezana in mari Magno Carmelitarum, *num.* 128. 57 58

Confirmatur 3. quia si consuetudo per se sola non sufficeret, absque dubio sufficeret cum titulo colorato, qualis est præsumptio priuilegij, vt latè probat Suarez, *de legibus*, *cap.* 3. *n.* 8. & 9. vbi concludit. Tunc autem præscriptio non est propria præscriptio rei, seu iuris, sed est quasi præscriptio priuilegij, seu talis præsumptio eius, quæ & conscientiam reddat securam, & det actionem, & ius etiam in foro exteriori; sed huiusmodi Eques ex antiqua consuetudine non soluit decimas, siquidem nec eius pater, & auus eos soluerunt, in qua possessione ipse succedit ex titulo colorato priuilegij, ergo tuta conscientia eas non soluit, & eas repetere potest, *ex cap.* 1. *de decimis in* 6. 59

Nec obstat si dicas, id procedere quando consuetudo est immemorabilis, non vero quando ita non est. Respondetur namque, ad id non requiri consuetudinem immemorabilem, sed sufficere consuetudinem centum annorum, vt dicunt multi apud Couar. *lib.* 1. *variarum*, *cap.* 17. *n.* 10. Mandocius, *consil.* 4. *n.* 50. & 64. Cabedo, 2 *p. decisione* 17 *num.* 2. Imo aliqui dicunt sufficere consuetudinem quadraginta annorum, quando coniungitur cum præsumptione priuilegij; secus quando non est talis præsumptio priuilegij; nam tunc requiritur consuetudo immemorialis. Ita Socinus Iunior, *consil.* 76. *n.* 91. *lib.* 1. Quintenaduenas in singularibus Theologiæ moralis, de celebratione Missarum singulari 11. Atqui huiusmodi Eques per plus quadraginta annorum est in possessione non soluendi decimas, & hoc ex præsumptione, & fama priuilegij: Ergo etsi illas deberet iam est exemptus à solutione decimarum, ex prædicta consuetudine quadragenaria cum titulo colorato priuilegij. 60

CONSVLTVM XL.

De reelectione cuiusdam Priorissæ in Vicariam eiusdem conuentus, vbi perfecerat triennium Priorissæ.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Priorissa, quæ compleuit triennium in nostra Religione si detur iusta causa potest poni à Prouinciali pro Vicaria eiusdem conuentus per triennium.*
3 *Non datur lex Religionis, vel ius, aut decretum Pontificium in contrarium.*
4 *Aliqua bulla Pontificum, quæ dantur in contrarium, non militant in nostris monialibus.*
5 *In nostra Religione solum datur lex, quod non reeligantur in priorissas, vel superiorissas.*
6 *Idem statuit bulla Gregory XIV.*
7 *Officium vicariæ constituta à prouinciali multum differt ab officio priorissæ.*
8 *Constitutiones quæ loquuntur de reelectione priorissæ, vel abbatissæ, non sunt extendendæ ad officium vicariæ positæ à Prouinciali.*
9 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
10 *Non datur aliqua lex obligans prouincialem ad statim faciendam electionem priorissæ.*
11 *Ad definitorium, vel capitulum generale non non spectat electio priorissarum.*
12 *Prouincialis data legitima causa potest per tres annos dilatare electionem priorissæ.*
13 *Ita factum fuit multoties in nostra Religione.*
14 *Abbatissæ sanctæ Claræ, quæ triennium compleuerunt, ex iusta causa possunt eligi in vicarias ad breue tempus.*
15 *Hoc aliquando pertinet ad bonum regimen monialium.*
16 *Constitutiones Pontificiæ in contrarium benigne possunt interpretari.*
17 *Multo melius id potest effici in nostris monialibus.*
18 *Iusta causa ad id faciendum, est postulatio totius communitatis.*
19 *Secunda causa est, si non sit alia persona conueniens ad pacem, & quietem, & bonum regimen conuentus, & quod monasterium sit de nouo fundatum.*
20 *Tertia causa est, si priorissa fuerit fundatrix monasterij.*
21 *Abbatissa fundatrix in conuentibus sanctæ Claræ potest reeligi per viginti annos continuos.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 IN quodam conuentu nostrarum Monialium perfecit triennium priorissæ quædam monialis, & cum plures causæ extarent, vt ipsa per plus tempus prædictum monasterium gubernaret, Prouincialis eandem monialem constituit Vicariam prædicti conuentus per sequens triennium dilatando electionem nouæ priorissæ.

Quæritur an id posset efficere, tam iure communi, quam iuxta nostras constitutiones Carmelitanas discalceatas, & quæ causa ad id sufficiat, & necessaria sit.

RESPONSIO AVTHORIS.
PRIMO QVÆSITO,

An Prouincialis id posset efficere, tam iure communi, quam iuxta nostras constitutiones Carmelitanas excalceatas?

REspondi posse: Ratio est, quia non datur
ius, nec decretum vllum Pontificium, vel 2
aliqua lex religionis hoc prohibens; ergo id
potest efficere. Antecedens quoad ius commune est certum, nullum enim extat id prohibens.
Quoad bullas verò Pontificias probatur: Quia 3
solum extat quædam bulla Gregorij XIII. in qua præcipit quod officium abbatissarum expiret finito triennio, & quod non possint eligi in officium gubernij, vt Vicariæ, & præsidentis, &c. illæ quæ per triennium habuere officium Abbatissæ; & Sixtus V. idem præcipit in alia bulla anno 1587. vt refert Diana, *p. 7. tract. 12. resol.* 19. Portel verbo Abbatissa, *num.* 4. Rodriguez, *tom.* 1. *quæstionum Regularium*, *q.* 16. *art.* 3. Lezana, *in summa verbo* Abbatissa, *num.* 12. *& alij:*
Atqui nec bulla Gregorij XIII. *nec Sixti V.* id 4
prohibent respectu nostrarum religiosarum: ergo nullum datur ius Pontificium, nec bulla Pontificis id prohibens.

Minor patet, quia bulla Gregorij XIII. solum 5
fuit pro Monasteriis Italiæ, & vtriusque Siciliæ, vt aduertunt Portel, Lezana, Diana, Rodriguez, *locis citatis*, Bulla vero Sixti V. solum habet locum, quoad Abbatissas S. Claræ, vt declararunt prædicti DD specialiter Portel, *suprà n.* 4. ibi. At Gregorius XIII. pro sola Italia id præcepit circa, omnes Abbatissas, & Sixtus V. pro solis Abbatissis, S. Claræ, & idem ait Lezana verbo Abbatissa *num.* 4. Ergo prædictæ bullæ non sunt extendendæ ad Religiosas Carmelitas excalceatas. Quod autem non detur lex Religionis hoc prohibens patet, quia ex constitutionibus religionis non constat de aliqua prohibitione, sed solum præcipitur, quod priorissæ finito triennio non reeligantur in priorissas, vt patet ex constitutione earundem religiosarum, *cap.* 1. *n.* 5. vbi dicitur, *las prioras no pueden ser reelectas en los mismos Conuentos donde antes lo fueron en prioras, ni en supprioras, saluo passados tres annos.* Ex iure vero communi, seu bullis Pontificiis, solum extat constitutio Gregorij XIV. quæ habetur in nostro bullario, *pag.* 6
169. Vbi præcipit Pontifex, quod priorissæ in eisdem conuentibus, vbi antea fuerunt, non nisi peracto triennio reeligantur in Priorissas, quemadmodum in fratribus prioribus constitutum est; Atqui tam constitutio Religionis, quam Gregorij XIV. solum loquuntur de reelectione priorissæ in idem officium priorissæ, vel subpriorissæ factæ monialium votis: ergo non debent extendi ad officium Vicariæ, vel præsidentis constitutæ à solo Prouinciali.

Probatur

7 Probatur hæc vltima minor, quia officium Vicatiæ impositæ à Prouinciali maximè differt ab officio priorissæ; Nam priorissa habet iurisdictionem ordinariam, quæ nisi ex culpa, vel inhabilitate ab ea auferri potest à Prouinciali, bene tamen officium Vicariæ, cum habeat iurisdictionem delegatam, quæ tandiu durat, quandiu delegans voluerit, & sine iniuria auferri potest; Deinde officium abbatissæ fit per vota secreta

8 Religiosarum, officium Vicariæ de quo loquimur delegatur à Prouinciali; ergo constitutiones, quæ loquuntur de reelectione abbatissæ, seu priorissæ non debent extendi ad constitutionem Vicariæ à Prouinciali positæ; sumus enim in materia rigorosa, & non fauorabili, & secundum ius verba legis rigorosæ in rigore proprietatis intelligenda sunt.

Dices in bulla Sixti V. præcipitur vt electio-
9 nes Monialium in priorissas fiant, quemadmodum in fratribus prioribus constitutum est, & in constitutionibus harum Monialium, *cap.22. n. 3.* præcipitur, quod in materia gubernei Monialium obseruentur leges Religiosorum in eis rebus, quæ non fuerint expressæ in constitutionibus Monialium, vel non fuerint contrariæ eisdem constitutionibus Monialium: Atqui priores inter religiosos finito suo triennio non possunt in eodem conuentu religi in Vicarios à Generali, vel Prouinciali, nec etiam à definitorio; siquidem tenetur definitorium eligere prælatos iuxta nostram constitutionem, *3.p. cap. 6. n 3.* Ergo idem dicendum est de monialibus, cum non habeant legem repugnantem. Respondetur concedendo maiorem: deinde ad minorem. Respondetur, negando generalem vel Prouincialem non posse constituere Vicarium in conuentu eundem priorem, qui desiit officium prioris per triennium: verum quidem est, quód capitolum generale, & definitorium generale tenetur eligere priores finito triennio, dum tamen Electi non veniunt ad domos suas, priores antiqui iubentur in eadem constitutione præsidere in eisdem conuentibus, & si casus accidat, quod prior electus moriatur poterit Prouincialis, vel generalis constituere Vicarium priorem transactum, id enim conueniens est ad bonum regimen Monasterij: Nam si in Religione, S. Claræ id fit ob bonum regimen, dum non fit noua electio, non obstanti prohibitione Gregorij XIII. quanto magis in nostra religione, vbi nulla datur prohibitio; imo existimo non posse prouincialem alterum Vicarium eligere; etiamsi prior electus moriatur, cum lex præcipiat, quod prior qui perfecit suum triennium in conuentu, in eodem præsideat is ad vsque veniat nouiter electus; ergo si ille noluerit discedere, non potest absque causa generalis, vel Prouincialis ponere alium Vicarium, sed vel debent consentire eum præsidere vsque ad nouam prioris electionem, vel ipsummet Vicarium constituere, & potest dari casus, quod per totum triennium persistat in Vicaria, vt si electi ab vno quoque definitorio post electionem, antequam veniant ad domum suam morerentur, qui casus quamuis sit ratus, & moraliter videtur impossibilis, cum tamen fit possibilis, optimè declarat non repugnantiam officij Vicarij, vel præsidentis in priore, qui per triennium functus est tali officio.

Nec contra id facit, quod ait argumentum, scilicet quod Capitulum generale, vel definitorium tenentur statim priorem nouum eligere, & non possunt constituere Vicarios in conuentibus, in quibus officium prioris expirauit; ergo idem videtur dicendum in conuentibus monialium ob prædictam legem, & constitutionem Gregorij XIV. Respondetur namque hoc ideo esse in conuentibus fratrum, quia de hoc datur lex obligans dictum capitulum generale, & definitorium quoties celebratur ad talem electionem 10
statim faciendam, non tamen datur lex aliqua obligans prouincialem ad faciendum statim electionem priorissæ, nec ad eum extendi potest lex, quæ obligat definitorium, vel capitulum generale; nam ad definitorium, vel capitulum generale non pertinet electio priorissarum, & cùm simus in materia rigorosa benigne interpretanda, & li- 11
mitanda, & non extendenda ad prouinciales; ergo prouincialis optimè poterit ex iusta causa dilatare, etiam per tres annos electionem priorissæ, & interim constituere Vicariam illam Monialem, quæ desiit esse per triennium priorissa, 12
quæ omnia comprobantur ex vsu, nam anno 1637. Ita factum fuit à P. Fr. Andrea ab Incarnatione in Conuentu S. Alberti Ciuitatis Vlisiponensis, eum M. Michaela Margarita Cannuente, P. N. Generali, Fr. Ioanne à Spiritu sancto. Et anno 1647. Id iterum fecit in Conuentu, S. Theresiæ de Carnide Fr. Sebastianus à Conceptione Pro- 13
uincialis huius Prouinciæ, vir scientiæ eminentissimæ, & sanctitatis eximiæ, cum eadem, M. Michaela Margarita, quam, postquam finiuit suum triennium priorissæ in eodem conuentu Vicariam constituit per aliud triennium.

Confirmatur: Quia in Religione, S. Claræ in qua datur expressa prohibitio, quod monialis fi- 14
nito triennio abbatissæ non reeligatur in Vicariam, vel præsidentem eiusdem conuentus, adhuc potest reeligi ad breue tempus, non obstante dicta constitutione Gregorij; ergo multo melius id poterit fieri, non solum ad breue tempus, sed per trienoium, si detur sufficiens causa in religione, vbi talis prohibitio non extat. Antecedens probatur, quia ita docet Portel, *suprà, n. 8.* Vbi ait, quod non obstante, quod pro Clarissis Sixtus V. citata sua bulla de triennio abbatissæ dicat, non posse fieri Vicariam illam, quæ desiit esse abbatissa in illo triennio, neque habere aliud officium regiminis, si tamen vsus obtinuit, vt finito officio abbatissæ fiant Vicariæ, vel quid simile, potest tolerari, & tale regimen obtinere; Et Rodriguez, *addit amentis ad summam, to. 3. cap. 3. concl. 7.* addit, hic vsus introductus est in prouincia Algarbiorum in prouincia Portugalliæ, vbi vidi hoc bis fieri, &c. & *in quæstionibus regularibus, tom. 1. q. 6. art 5.* dicit, Non tamen vetatur ipsas finito sui abbatissatus munere esse præsidentes, donec aliæ loco ipsarum eligantur, hoc enim pertinet ad bonum regimen; & Diana, *p. 7. tract. 12. resol. 19.* referens Mirandam in Manuali 15
prælatorum, *tractatu de sacris monialibus q 7 art. 9. conclus. 2.* dicit, probabilis mihi videtur pars affirmatiua, quia id videtur pertinere ad bonum regimen, debitamque administrationem monasteriorum monialium, vt scilicet pro paruo aliquo tempore eædem ipsæ, non vero aliæ præsidentes constituantur.

Et Pelizarius, *in manuali regularium 2. to. tract. 10. tract. 8. num. 59.* ait, Illud hic controuerti potest,

potest, An attenta constitutione Gregorij XIII. possit Abbatissa, completo triennio sui abbatissatus, obtinere munus præsidentis, donec eligatur noua abbatissa? Et ratio dubitandi est, quod in ea constitutione de Abbatissis statuitur, vt postquam elapso triennio, suis officiis perfunctæ, præsse desinant omni prorsus careant authoritate, ac regimine, & administratione Monasterij per triennium à die finitæ administrationis inchoandum. Respondeo videri probabile, quod possit, cum id cedat in magnum commodum Monasterij, vt notauit Miranda, *q. 7. de monialibus, num. 9.* Et aliàs constitutio citata Gregorij possit benigne interpretari, sicut aliam similem Sixti IV. interpretatur idem Miranda, nimirum quod abbatissæ, expleto triennio sui abbatissatus, non possint habere quodcunque aliud officium ad aliud triennium, non verò quod eligi non possint ad breue tempus in præsidentes Monasterij modo dicto, ita viri docti à me consulti, & in terminis Tamburinus, *q. 3.* pro se allegans Laurerium, nobis consentit Sanctorus, *in comm. ad Const. minorum, cap. 11. stat. 7.* & cum illo Diana, *p. 7. tract. 12. resol. 19.* Et hoc non obstante declaratione sacræ Congregationis adducta à Gauante *in Manuali, verbo Monialium officiales, num. 20.* his verbis, *officium abbatissæ finito triennio expirat, nec Episcopus potest illud prorogare, quæ declaratio benigne potest explicari sicut modo explicauimus constitutionem Gregorij XIII.*

16

17 Ex quibus infero consequentium, in Sicilia, & in Monasteriis S. Claræ, in quibus Pontifex in suis bullis præcipit tanto rigore, quod non reeligantur abbatissæ finito suo triennio, adhuc est opinio probabilis, & in vsu obseruatur, quod Prouinciales prædictas Abbatissas nominent in Vicarios, aut præsidentes eorundem conuentuum, quibus præfuerunt, vsque quo fiat noua electio Abbatissæ, & hoc quia id necessarium est ad bonum regimen eorundem conuentuum; ergo à fortiori id poterit efficere Prouincialis nostrarum Monialium Carmelitarum excalceatarum, circa quas tales constitutiones Pontificiæ, nec aliæ dantur, & si ei videbitur ex causa vrgenti, poterit per aliud triennium prorogare electionem nouæ abbatissæ, siquidem id, nec iure communi, aut religionis, aut bulla aliqua Pontificia ei prohibetur.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

Quæ causa ad id faciendum sufficiat?

18 Respondi primam iustam, & efficaciorem causam esse postulationem totius communitatis earundem monialium: Quæ ratio est adeo efficax, quod in Conuentibus Monialium Dominicarum, non obstante, quod habeant legem prohibentem fieri reelectionom abbatissarum in eodem conuentu, si interuenit postulatio totius communitatis, deuoluitur electio ad generalem, vel prouincialem, & dispensant in conuentibus Monialium, vt postulata reeligatur in Abbatissam; Atqui in casu præsenti, tota communitas harum Monialium postulauit à Prouinciali, vt M. Michaela Margarita, saltem vt vicaria constitueretur pro sequenti triennio; ergo hæc postulatio, causa sufficiens fuit, vt Prouincialis annueret earum postulationi.

Secunda causa est, si non sit persona conueniens ad pacem, & quietem & bonum regimen conuentus, & ad bonam existimationem sæcularium, nisi eadem priorissa, eo quod Monasterium sit à paucis annis fundatum. Quod autem hæc causa sit sufficiens in præsenti casu probatur, quia apud Dominicanos, est lex, quod abbatissæ non possint esse reelectæ nisi Monasterium fuerit de nouo fundatam, vel reformatum, nam tunc possunt esse reelectæ abbatissæ, vt testatur Pelizarius, *tract. 10. cap. 10. sect. 2. num. 113.* Et hoc non alia ratione, nisi ob defectum subiectorum ad hoc officium; Atqui hoc Monasterium erat de nouo fundatum, & in eo adhuc non erant religiosæ capaces tanti muneris iuxta nostras leges, vt est notum; Ergo si in religione Dominicana hæc ratio sufficit, vt priorissæ reeligantur in idem officium, ratio sufficiens erit, vt hæc nostra priorissa saltem in vicariam constituatur à Prouinciali. 19

Tertia ratio est, si prædicta abbatissa fuerit fundatrix eiusdem conuentus. Quod autem hæc causa sit sufficiens ostenditur. Nam in Religione Franciscana, in qua datur prohibitio Gregorij XIII. ne Abbatissæ, S. Claræ reeligantur, nec in officium regiminis, vt Vicariæ, vel præsidentis constituantur, sufficit hæc ratio, vt Abbatissa, quæ est fundatrix eiusdem conuentus reeligatur per viginti annos continuos, non obstante dicta constitutione Gregoriana, vt testatur Portel, *verbo Abbatissa n. 10.* vbi ait, Abbatissa prima fundatrix alicuius conuentus potest continuari in officio per viginti annos apud Claristas, Miranda, *in expositione regulæ, S. Claræ*; Atqui Mater Michaela Margarita fuit fundatrix huius Conuentus de Carnide à sua prima erectione, vt est notum apud omnes, & adhuc conuentus non est perfectus, & sua industria, virtute, & nobilitate, tam in spiritualibus, quam in temporalibus augetur, & in dies crecit; ergo non est ratio, vt non possit continuare officium, si non priorissæ, ad minus vicariæ per viginti annos, vt faciunt Claristæ, siquidem nulla est lex, aut ius, aut bulla Pontificia id prohibens, & hoc est necessarium ad bonum regimen, & augmentum spirituale, & temporale illius conuentus, quod & factum fuit quod an bene videant viri docti, ego enim existimo recte factum fuisse. 20 21

CONSVLTVM XLI.

De testamentario, An possit diminuere stipendium Missarum relictum à testatore, quando est nimis pingue ad dotandas sorores ipsius testatoris?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Testamentarius, cui relictum fuit à testatore, vt sibi tot Missas praciperet celebrare, si inueniat qui illas minori stipendio celebret, quam reliquit testator, potest sibi retinere residuum pecuniæ.*

3 Hoc

3 *Hoc lucrum est fructus industriæ suæ.*
4 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
5 *Iure naturæ non est prohibitum, quod Sacerdos, qui accipit dicendas centum Missas pro tanto stipendio, eas præcipiat dicere minori stipendio, si inueniat, qui illas illi velit celebrare,*
6 *Contrarium disponit sacra Congregatio.*
7 *Decretum sacræ Congregationis non loquitur de testamentario.*
8 *Legatarius potest præcipere Missas celebrare minori stipendio, quam reliquit testator, dummodo det iustum stipendium, retento sibi excessu.*
9 *Quando constat testatorem noluisse instituere capellam pinguem, si reliquit maiorem quantitatem, quam stipendium ordinarium ad certas Missas, debet numerus Missarum augeri.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 VIDAM testator reliquit in suo testamento cuidam clerico fratri suo, quem fecit suum testamentarium, vt constitueret in quodam conuentu Religiosorum vnam Missam, in quacunque hebdomoda in perpetuum, ad quam reliquit etiam certam summam pecuniæ, quæ notabiliter excedebat quantitatem, quæ in tali religione solet pro prædicta Missa postulari. Et addit ipse testator, quod si prædicta religio noluerit acceptare prædictam summam pro dicenda illa Missa, sed maiorem expostulet, in tali casu, eius frater clericus, & testamentarius dicat in vita sua eandem Missam, & prædictam pecuniam ponat ad censum, vt ex redditibus illius Missa in perpetuum in vnaquaque hebdomada celebretur. Accidit autem, quod prædictus clericus eius frater, & testator, accessit ad vnum conuentum prædictæ religionis, & quæsiuit an vellent prædictam Missam in perpetuum accipere dicendam in quacunque hebdomada, & cum religiosi benigne annuerent, pacti sunt super eleemosyna prædictæ Missæ, & conuentus contentus fuit minori summa ea, quam reliquerat testator per dimidium, nesciens defunctum maiorem summam reliquisse.

Quæritur, an Clericus testamentarius, possit tuta conscientia sibi retinere excessum pecuniæ relictæ à defuncto, ad dotandam quandam sororem suam, sororem etiam ipsius testatoris defuncti, an vero teneatur totam eleemosynam relictam tradere dicto conuentui.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 RESpondi posse retinere excessum pecuniæ ad dotandam sororem suam, & testatoris, siue ad id, quod voluerit. Ita expresse Pelizarius, *tom. 1. tract. 6. cap. 3. n. 23. versiculo addo*, vbi ait. Quod si religiosus, & idem dic de clerico, factus testamenti executor, curaret minori stipendio, quod diceentur tot Missæ, quot relictæ fuer à testatore, potest sibi retinere, quod residuum est pecuniæ, quæ foret expendenda in loco testatoris, si ibi celebratæ essent, quia hoc lucrum est industriæ executoris, sicut qui rem alienam vendendam in aliquo loco accepit, si alio transferat, in quo carius vendatur, excessus rei, 3 non domino rei, sed industriæ venditoris debetur. Vnde ait, quod quando sacra Congregatio præcipit, quod sacerdos, qui accepit stipendium Missarum, si per alium celebret, tenetur ei dare integrum stipendium acceptum, loqui de sacerdote, qui tantum est collector Missarum, vel qui eas ad celebrandum recipit, non verò de Sacerdote, qui est testamenti executor, hic 4 enim per accidens est, quod sit Sacerdos, potest enim esse laicus, cui non est prohibitum hoc lucrum ex industria huc vsque Pelizarius, & probabile putat Tamburinus, *opusculo de sacrificio Missæ, lib. 3. cap. 1. §. 5. num. 16. versic. ad idem*, Cotonius, *in Controuersiis 1. p. lib. 3. controuersia 5. cap. 3. num 65.* Quidquid in contrarium dicat Pascaligus, *de sacrificio, q. 972. num. 2. & q. 971. num. 2.*

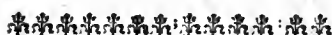
Ex quibus sic formo argumentum, Sacerdos testamentarius, qui accepit tantam pecuniam à testatore ad dicendas Missas in certo loco, potest eas facere celebrare in alio loco minori stipendio, retento sibi residuo stipendij, non obstante declaratione sacræ Congregationis, quia de eo non loquitur; ergo idem poterit efficere iste sacerdos testamentarius, quando testator ex multis conuentibus nullum designauit, & in aliquo minori stipendio assignato à testatore, ei tot Missæ relictæ celebrantur, non enim apparet maior ratio, cum etiam in quærendo Monasterium, qui minori stipendio contentum esset, habuit suam industriam testamentarius.

Confirmatur, Quia iure naturæ non est prohibitum, quod sacerdos suscipiat onus dicendi Missas, vel procurandi sacerdotes, qui eas dicant, & quod si minori stipendio, quam testator dixit, Sacerdotes qui dicant tales Missas inueniat, vel ipse nequit eas dicere, possit residuum sibi retinere, quod maxime verum tenet, si Sacerdos sit pauper, & non turpis lucri gratia, sed suæ coogruæ sustentationis id faciat, vt ait Decastillus, *tract. 5. d. 4. dub. 16. n. 378.* & Suarez, *tom. 3. in 3. partem, d. 86. sect. 6.* & cum aliis Thomas Hurtado, *tom. 1. moral. tract. 2. resol 16. per totum*; Atqui huiusmodi Sacerdos non id facit turpis lucri gratia, sed ad dotandam sororem suam, & testatoris, quod etiam pertinet ad congruam sustentationem sacerdotis, vt ait cum Bañes, Henriquez, Orelana, Veiga, Nuño, & aliis idem Thomas Hurtado, *1. tom. moralium de sustentatione Ecclesiasticorum Appendice 1. § 15. num. 497.* Ergo stando in iure naturæ, id non est prohibitum. Dixi stando in iure naturæ, 6 nam licet id sacra Congregatio prohibeat respectu Sacerdotum, qui Missas recipiunt ad eas celebrandum, vt testatur ipse Hurtadus, *suprà, numero 499.* Non id prohibuit respectu testamentarij, vt ait Pelizarius, *suprà*, quidquid dicat in contrarium Decastillus, *suprà, numero* 7 *378.* ex Diana, *p. 6. tract. 14 resolut. 10.* & ipse Hurtadus, *de sustentatione, §. 15. numero 469.* Et in eodem sensu videtur loqui decretum Alexandri VII. cum etiam non loquatur de testamentario, si forte alicubi est receptum, vel promulgatum de quo adhuc non constat in tota Hispania.

Confirmatur 2. Quia legatarius potest præcipere Missas celebrare minori stipendio, quam reliquit testa-

testator, dummodo det iustum stipendium, retento sibi excessu, vt docet Lugo, *de Eucharistia d.21. num.30.* Et cum Soto, Nauarro, Riccio, Tamburinus, *lib. 3. de sacrificio cap. 1. §. 5. num. 10.* Ergo idem potest efficere testamentarius, præcipuè si non solum dederit iustum stipendium, sed etiam pingue stipendium, reseruando sibi excessum, vt fecit iste testamentarius, qui non solum dedit iustum, sed etiam pingue stipendium, quia Eleemosyna relicta à testatore erat excessiua.

Confirmatur 3. quia quando ex circumstantiis
9 constat, quod testator noluit instituere capellam pinguem, si reliquit maiorem quantitatem, quam stipendium ordinarium ad certas Missas celebrandas, debet numerus Missarum augeri, vt prob.t Tamburinus, *lib. 3. de sacrificio, cap. 1. §. 3. num. 93.* Sed hic ex circunstantiis constat testatorem noluisse instituere capellam pinguem, siquidem in suo testamento præcepit, quod si religio illo stipendio non esset contenta, (putabat enim esse adhuc paruam eleemosynam) quod prædicta pecunia censui exponeretur, & quod ex redditibus illius eius frater in vita sua prædictas Missas celebraret, & per mortem alium sacerdotem instituerer pro eadem capella, & sic in perpetuum, nolens prædictam obligationem ad aliam religionem, vel Ecclesiam transire; ergo cum constet de mente testatoris noluisse instituere capellam pinguem, sed grauare quam minus possibile fuisset suum hæredem, & testamentarium, vel sunt augendæ Missæ, quod tamen ex circunstantiis constat noluisse testatorem, vel excessus dandus est sorori testatoris, quæ est illius hæres, quia constat testatorem illum, quam minus possibile fuit voluisse grauare, vt patet ex verbis ipsius testamenti; sed talis Sacerdos nullam aliam intentionem habet recipiendo illud residuum pecuniæ, nisi dare illud sorori, & hæredi ipsius testatoris, est enim pauper; ergo id optime efficere potest vt de facto factum fuit, consentiente in id definitorio generali dictæ Religionis, quod libenter dimisit excessum illius pecuniæ ad dotandam sororem illius testatoris in quo casu nullum est dubium, sed nostrum consultum procedit absolute, ignorante religione de tali excessu, nec eo dimitente.

CONSVLTVM LXII.

De successione cuiusdam maioratus.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Consanguineus propinquior vltimi possessoris maioratus non succedit in maioratu, si non est de sanguine institutoris.*
3 *Quando institutor maioratus vocauit familiam, non sentit de familia grauati, sed de propria familia.*
4 *Quando institutor maioratus vocauit aliquem ad maioratum, dummodo nuberet cum tali fœmina, non instituit maioratum per modum dotis, vel donationis propter nuptias, vel ob finem matrimonij.*
5 *Illud præceptum testatoris, quod nubat cum tali fœmina, alias amittat maioratum & pura conditio, vel modus.*
6 *Donatio propter nuptias iam non est in vsu.*
7 *Donatio ob causam matrimonij, seu ad nuptias facta viro, soluto matrimonio morte viri, redit ad consanguineos mariti, quando bona quæ dantur vitæ sunt vinculata, vel non nubunt per charitam mediorum.*
8 *Dos solum constituitur mulieribus, & non viris.*
9 *Dominium ciuile dotis est apud virum.*
10 *Dominium naturale dotis est apud mulierem.*
11 *Dominium dotis, mortuo marito transit ad vxorem.*
12 *Quoties in contractu matrimonij non fit expressio dotis, præsumendum est, voluisse nubere modo vulgari.*
13 *Quando non fit pactum dotis, non censentur bona viro data in dotem.*
14 *Dos probanda est per scripturas vel testes.*
15 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
16 *Sufficit amicitia inter dantem, & recipientem, vt præsumatur, quod donatio facta sit ob amicitiam, tanquam finem proximum.*
17 *Quando testator instituit aliquem in successorem alicuius maioratus cum conditione quod nubat cum tali fœmina, si talis fœmina noluerit cum eo copulari, remanet vir institutus dominus maioratus, cum per eum non steterit.*
18 *Testamentarius non potest disponere aliquid de bonis testatoris contra voluntatem testatoris.*
19 *Non potest ponere aliquod grauamen in legato, vel maioratu relicto.*
20 *Vocatus ad maioratum in vno casu, censetur exclusus, illo casu deficiente.*
21 *Deficiente conditione, deficit dispositio.*
22 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
23 *In conditionibus attendendum est ad principium primæ existentiæ, & non ad quod ex post factum successerit.*
24 *In maioratibus succeditur sicut in hereditatibus ab intestato.*
25 *Institutor maioratus non restringit successionem ad solos vocatos, sed relinquit maioratum toti familiæ, suo ordine.*
26 *Ponitur argumentum in contrarium.*
27 *Ponitur eius solutio.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

ANTONIVS maioratum instituit in suo testamento, & vocauit in administratorem illius suum consanguineum in secundo gradu Franciscum, qui si forte mortuus fuisset ad tempus mortis ipsius testatoris, reliquit administrationem filio ipsius Francisci seniori masculo, Et si forte nullus ex dicto Francisco filius masculus extaret, in hoc casu succederet in administratione maioratus, proximior consanguineus masculus illi testatori, & quod ita in perpetuum continuaret administratio maioratus in dicta linea ipsius testatoris in consanguineo proximiori masculo. 1

masculo. Post hanc institutionem, quam fecit in suo testamento, fecit quendam codicillum, in quo præcepit, quod in omnibus suum testamentum adimpleretur, excepto quod post mortem ipsius testatoris, vocabat in primum successorem, & administratorem huius maioratus, quendam consanguineum suum in secundo gradu innuptum, ex duobus, qui tunc erant, quem determinasset quidem homo vocatus Paulus maritus sororis ipsius testatoris, & illius testamentarius, vt oubetet cum quadam consanguinea in secundo gradu ipsius testatoris vocata Maria, & quod tunc maioratus descenderet ad filium masculum maiorem ipsius Mariæ, & in defectu masculi descenderet ad filiam seniorem, etsi daretur casus, quod nullus ex prædictis duobus suis consanguineis in secundo gradu veller ducere prædictam Mariam, volebat quod succederet in dicto maioratu suus consanguineus in secundo gradu Franciscus, iuxta verba testamenti, quod condiderat; Et si forte aliquis ex duobus consanguineis duceret prædictam Mariam, si forte non haberent filios, nec filias, tunc succederet idem Franciscus, & filij eius in forma præscripta in testamento. Accidit autem, quod vnus ex duobus dictis consanguineis in secundo gradu testatoris, ille quem determinauit prædictus Paulus, iuxta verba codicilli, nupsit cum dicta Maria, qua ratione accepit possessionem maioratus, iuxta verba codicilli, & illo mortuo ei successit filius eius habitus ex prædicta Maria, qui etiam mortuus est, absque filiis, vel filiabus.

Quæritur ergo primo, An dicta Maria habeat aliquod ius ad maioratum, eo quod sit proximior consanguinea suo filio vltimo possessori. Secundo quæritur, An ex eo quod testator ordinauit in suo codicillo, quod relinquebat illum maiotatum cuidam suo consanguineo, quem determinasset Paulus, qui nuberet cum prædicta Maria, competat dictæ Mariæ ius aliquod, saltem ad fructus ipsius maiorati, siquidem ipse nupsit cum prædicta Maria, vt ordinauit testator in codicillo. Tertio quæritur, An ratione cuiusdam scripturæ, quam dictus Paulus testamentarius ipsius testatoris fecit prædicto consanguineo testatoris, qui nupsit cum eadem Maria, in qua ei dabat prædictum maioratum in dotem, vt nuberet cum prædicta Maria, habeat dicta Maria post mortem viri sui ad dictum maioratum aliquod ius, sinon ad ipsum maioratum, saltem ad fructus illius in vita sua? Quarto quæritur, An mortuo vltimo possessore huius maioratus, habeat aliquod ius ad illum Franciscus, supposito quod in codicillo dicit testator, quod in casu, quod nullus ex prædictis duobus suis consanguineis in secundo grado veller ducere in vxorem prædictam Mariam, & si forte nuberet, si filios, nec filias non haberet succederet Franciscus; An verò sit successurus consanguineos proximior vltimo possessori, qui fuerit ex sanguine ipsius testatoris.

F. Ant. à Spir. Sanct. Consult. var.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO,

An dicta Maria habeat aliquod ius ad maioratum, eo quod sit proximior consanguinea suo filio vltimo possessori?

RElspondi negatiuè nec in hoc potest moueti 2
dubium. Quia quamuis dicta Maria sit consanguinea proximior vltimi possessoris, non est de sanguine institutoris, quod erat necessarium ad succedendum in dicto maioratu suo filio, nam 3
quando institutor maioratus vocauit familiam, non sentit de familia grauati, sed de propria familia, vt docet Bartolus, *in l. pero, §. patre, ff. de legat.* 2. *num.* 1. Decius, Iason, *consil.* 25. *vol.* 1. *lib.* 2. *& consil.* 159. Peralta, *in dicto. §. in fideicommisso*, & probatur ex glossa singulari, *in l. ex facto in princip. verb. sua ff. de Trebell.* Molina, *de primogeniis, lib.* 3. *cap.* 9. vbi dicit esse communem, & veram sententiam, *num.* 20. Acusta, *in quæstione patrui, & nepotis, pag.* 131. & hoc decisum est in nostra ordinatione Lusitana, *lib.* 4. *tit.* 100. §. 2.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO,

An ex eo, quod testator ordinauit in suo codicillo, quod relinquebat illum maioratum cuidam consanguineo, quem determinasset Paulus eius testamentarius, qui nuberet cum prædicta Maria, competat eidem Mariæ, soluto matrimonio, aliquod ius, saltem ad fructus ipsius maiorati, siquidem consanguineus nominatus nupsit cum prædicta Maria, vt ordinauit testator in Codicillo?

REspondi quod licet testator posuerit illam clausulam, quod si prædictus consanguineus suus in secundo gradu non duceret dictam Mariam, transiret maioratus ad alterum, non inde potest inferri, quod dictum maioratum in- 4
stituit per modum dotis, vel donationis propter nuptias, vel ob finem matrimonij ipsi Mariæ; Nam illud præceptum testatoris, quo præcepit, quod dictus consanguineus duceret dictam Mariam, sub pœna amittendi maioratum, est pura conditio, aut modus, quem per modum præmij 5
testator voluit ponere primo successori ad facilitandum matrimonium cum dicta Maria, vt constat ex *l. Titio centum. §. Titio centum, & l.* 1. *ff. de conditionibus, & demonstr.* & tenent Bartolus, Oldradus, Felin. Rainuncius, Xuares, & alij communiter, quos refert, & sequitur Molina, *de primogeniis, lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 2. *&* 5. Sanchez *de matrim. lib.* 1. *d.* 33. *num.* 7. *&* 8. Vbi innumeros refert; sed sic est, quod posito modo, vel conditione, legatum sit legatarij, vt cum communi sententia tenet Lugo, *de iustitia, tom.* 2. *d.* 24. *sect.* 9. §. 1. *n.* 14. Dominium namque non

poiest esse in aëre, sed statim posita conditione, vel modo, acquiritur legatario, Molina *de primo genijs, lib.3 cap.10 n.6.* Ergo ialis maioratus non fuit institutus per modum dotis, aut donationis propter nuprias: sed solum cum dicta conditione, vel modo, quo posito, maioratus statim acquisitus fuit illi consanguineo testatoris, qui cum tali Maria nupsit.

Patet consequentia: Et in primis, quod non fuerit institutus per modum donationis propter 6 nuptias constat, siquidem huiusmodi donationes jam non sunt in vsu, vt dicit Baldus, Gomes, Suarez, & alij, quos refert, Valascus, *decisione 2.n.11.* Et quod hæc donatio fuisset facta ob causam matrimonij, seu ad nuptias, nihil facit contra nos, quia donario ob causam matrimonij facta viro, soluto matrimonio morte viri, redit ad 7 consanguineos mariti, vt patet *ex textu in l. fin. C. de donationibus, ante nupt. textus in l. si liberis, eodem titulo, text. in cap plerunque de donat. inter virum, & vxorem*, & ibi glossa, & communiter DD. apud Gomes. *in l.50. Tauri, n.* 10. Quod debet intelligi, quando bona quæ dantur viro, sunt vinculata maioratui, vel non nubunt per chartam medietatis, Rebell. *de obligationibus iustitia, lib. 6. q.11. sect.1. n.4.* Et habetur *in ordinatione Lusitana, lib 4 tit.95. n.* 1. Sed sic est quod in præsenti casu bona, quæ data fuere huic viro, sunt vinculata maioratui: Ergo talis mulier per mortem viri sui nullum habet ius ad talia bona, etiamsi fuissent data ob causam matrimonij.

Et quod non fuissent dos probatur euidenter, quia vt talis maioratus esset dos, debebat testator nominare in successorem ipsius maioratus prædictam Mariam, & non eius virum, nam 8 dos solum constituitur mulieribus, *l. fin. C. de dot. promis.* Valascus, *cap.* 13. *num.* 40. Nec obstat quod dominium dotis sit apud maritum, & non apud vxorem, vt dicatur quod ideo testator nominauit in successorem maritum, & non vxorem. Nam huic obiectioni Respondeo, quod illud intelligitur de dominio ciuili, subtilitate iuris introducto, & non de dominio naturali, nam hoc residet apud vxorem, constante matrimonio, vt colligitur, *ex l. dotis ad initium, ff.* 9 *de iure dotis, & ex l. in rebus, Cod eodem*, & tenent Barbosa, & D. Thomas quos refert, & sequitur Rebello, *lib.5. q.1. num.* 18. & multos referens Valascus, *cap.* 36. *num.* 7. Molina, *de iustitia, tract.2. tom. 2. d.*426. *num.* 2. Nisi dos tradatur viro æstimata æstimatione faciente conditionem, quod non est in præsenti casu, vt constat ex ipsa maioratus institutione.

Et dato quod dominium naturale dotis esset 10 apud virum, adhuc non sequitur, quod talis institutio maioratus fuit facta per modum dotis huic mulieri, quod probatur, quia domi- 11 nium dotis, mortuo marito, transit ad vxorem, & hæredes mariti intra certum tempus tenentur tradere eam illi, vt docet cum communi DD. Rebello, *lib. 6. q. 11. num.* 2. habeturque in nostra ordinatione, *lib 4. tit. 95. num.* 4. Sed sic est, quod testator præcipit, quod talis maioratus, mortuo marito huius mulieris, transeat ad suos successores, si extiterint, & quod si non extiterint, transeat ad Franciscum; ergo non habuit intentionem faciendi dotem tali mulieri, siquidem in morte viri non vult, quod talis maioratus ei maneat, alias vellet duo contradictoria, quod non est præsumendum, nam voluntas testatoris exponenda est secundum ius commune, *cap. Abbate de verb. signif.* ita Sylu. Armilla, Tabien. Angelus, Sarmiento, quos refert, & sequitur Sanchez, *in consilijs 2. p. lib. 4. cap. 2. dub. 4. num.* 5.

Confirmatur primo: Quia quoties in contractu matrimonij non fit expressio dotis, præsu- 12 mendum est voluisse nubere modo vulgari, vt docet Rebellus, *de obligationibus iustitia 2. p. lib. 5. q.2. num.* 6. & est de hoc expressa ordinatio Lusitana, *lib. 4. tit.* 46. Sed sic est quod hic testator nominando, & instituendo suum consanguineum in secundo gradu in hoc maioratu, ea conditione vt nuberet cum dicta Maria, non fecit aliquam expressionem, vel mentionem dotis; Ergo illius intentio fuit, quod illam duceret in vxorem modo vulgari.

Confirmatur 2. Quia quando non fit pa- 13 ctum dotis, non censerentur omnia bona, quæ viro dantur data in dotem, vt docet Couarruuias, *tom. 2. cap.* 5. Roland. Mascard. Barbosa, Imola, Gabriel, Menochius, Matienzo, Glossa, & ex Theologis Palud. Lopez, Em- 14 manuel, quos refert, & sequitur Sanchez, *de matrimonio, lib. 1. d. 59. num.* 3. Et dos probanda est per scripturas publicas, & testes, vt habetur in nostra ordinatione, *lib. 3. tit. 59. in principio.* Ergo cum his testator non fecisset pactum dotis, instituendo hunc maioratum, nec constet de aliqua scriptura publica facta à testatore optime sequitur, quod maioratus, quem illi reliquit, non fuit per modum dotis.

Nec obstat si dicant, quod quamuis dictus maioratus non fuisset datus in dotem, fuit ta- 15 men datus ob causam matrimonij, & quando testator taliter dat maioratum, vel aliam rem viro, propter vxorem, quod illi non dedisset, si non talem fœminam duceret in vxorem, præsumitur quod donatio facta fuit illi, & soluto matrimonio, ius vxori acquiritur, vt docet Sanchez, *lib. 6. de matrimonio d. 26. num.* 6. Ergo cum hæc institutio fuisset facta huic homini taliter quod si non nuberet cum tali muliere, transiret ad alterum, optime sequitur, quod mortuo marito, & filio suo, ad quem per specialem clausulam descendebat maioratus, ius vxori acquiritur. Non obstat inquam, Respondetur namque quod doctrina huius instantiæ, si forte procedit in maioratibus, non habet locum, quando constat de voluntate contraria testatoris, vt ait Sanchez, *ibi, num.* 4. Sed sic est quod hic constat, quod voluntas testatoris non fuit facere prædictæ mulieri donationem, sed viro, siquidem nominat virum, & non vxorem, & præcipit, quod mortuo marito, maioratus non ad illum, sed ad suos successores descendat, vel quando hi non exstiterint, quod transeat ad alteram lineam; ergo dictum argumentum hic non habet locum.

Tum quia doctrina huius Argumenti procedit, quando mulier, & non vir, est consanguinea testatoris, quia tunc præsumitur, quod mulier fuit causa proxima huius donationis, non vero quando vir, & non mulier est consanguineus testatoris; nam tunc mulier tantum est fi-

nis

fis remotus, & occafio, & caufa proxima eft confanguinitas mariti; & fic præfumitur donationem factam fuiffe marito, & fic foluto matrimonio, acquiritur ius hæredibus viri, quod probatur, quia fufficit, quod detur amicitia inter dantem, & recipientem, vt præfumatur, quod donatio in hoc cafu facta fuit ob amicitiam tanquam finem proximum, vt conftat ex
16 *l. fed fi plures, §. in arrogato fine ff. de vulgata, & l. fi quid earum in principio verf. ex quibus, ff de legat.* & docet Bart. Decius, & alij, quos refert, & fequitur Sanchez, *de matrim. lib. 6. d. 16. numero* 11. Sed fic eft, quod eodem modo debemus Philofophare circa donationes factas à teftatore cuidam amico fuo ob finem matrimonij cum aliqua fœmina determinata, ac circa donationes factas fuo confanguineo, vt colligitur, ex *l. fed fi plures, §. in arrogato, ff. de vulgari fi arrogantis amicus, & cognatus, l. cum allegas. C. de caftrenfi peculio,* & tenent, Matienzo, Azeuedo, Farinac. Aretin. Syluefter, Gutier. Lopez, quos refert, & fequitur idem Sanchez, *lib. 6. de matrim. d. 36. numero* 2. Ergo cum in præfenti cafu vir, & non mulier, fit confanguineus teftatoris, fequitur quod donatio non fuit facta fœminæ, nec propter illam, vt finis proximus, fed marito, vtpote confanguineo teftatoris, & fic foluto matrimonio, fucceffuri funt hæredes viri, & non eius vxor.

Confirmatur 3. Quia fi hæc donatio facta fuiffet huic mulieri, vel propter illam, vt caufam proximam, nolendo vir adimplere conditionem ducendi illam, ipfa fœmina fuccederet in maioratu; fed fic eft, quod hoc eft contra voluntatem teftatoris, fiquidem præcipit, quod nolente illo ducere illam, tranfeat maioratus ad aliam lineam; ergo non fuit intentio teftatoris facere prædictæ mulieri hanc donationem, aut propter illam, vt finem proximum, vel per modum doris. Maior probatur, quia quando teftator inftituit aliquem in fucceffo-
17 rem alicuius maioratus cum conditione, quod nubat cum tali muliere; fi talis mulier noluerit cum eo copulari, remanet inftitutus Dominus maioratus, fiquidem per eum non ftetit adimplere conditionem, vt docet Sanchez, *lib. 1. de matrim, d. 33. numero* 14. Molina, *de iuftitia, tom. 1. tract. 2. d.* 106. & 107. Pontius, *de matrim. lib. 3. cap. 17. numero* 6. Molina, *de primogenius, lib. 1. cap. 13. numero* 13. Ergo fi intentio teftatoris in hoc cafu fuiffet inftituere prædictam fœminam in maioratu nolente viro ducere illam, fucceffura erat illa in maioratu; ergo cum conftet contrarium de volunrate teftatoris, fequitur quod non fuit eius intentio, quod hic maioratus, vel fructus illius aliquando veniffent huic mulieri, foluto matrimonio.

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO.

An ratione cuiufdam fcripturæ, quam dictus Paulus teftamentarius ipfius teftatoris fecit prædicto confanguineo teftatoris, qui nupfit cum eadem Maria, in qua ei dabat prædictum maioratum in dotem, vt nuberet cum dicta Maria, habeat dicta Maria, poft mortem viri, ad dictum maioratum aliquod ius, fi non ad maioratum, faltem ad fructus illius in vita fua?

Refpondi negatiuè: Et ratio eft, quia tefta- 18
mentarius non poteft difponere aliquid de bonis teftatoris contra voluntatem ipfius teftatoris, nec poteft in aliquo difcedere à voluntate teftatoris, imponendo noua onera, vel grauando legata quæ teftator reliquit abfque tali grauami- 19
ne, fed folum habet poteftatem exequendi, quod teftator ordinauit in teftamento, vel codicillo, vt conftet, *ex cap. tua nobis de teftamentis*, & aliis iuribus, & tenet Molina, *de iuftitia, tom. 1. tract. 2. d. 249 n. 1.* Fagund. *de iuftitia, lib 6. cap. 5. n.* 11. Bonacina, *de contractibus, d. 3 q 18. p 4. n. 1.* Sanch. *in confiliis, 2. p. lib. 4. cap. 1. dub 47. n. 1.* vbi plurimos refert; fed fic eft, quod imponere maioratui obligationem dotis, erat grauare illum, dos namque ex parte viri pertinet ad caufam onerofam, *l. pro oneribus, cap. de iure dotium*, & tenent Valafco, *cap. 31. n. 1.* Pinellos, *3 p. n. 62.* Rebello, *lib. 5. de contractu dotali, q. 1. n. 13.* Ergo cum teftator non ordinauerit in teftamento dicto teftamentario, quod dediffet dictum maioratum in dotem fuo confanguineo in fecundo gradu, fed folum quod ex duobus fuis confanguineis in fecundo gradu eligeret illum, quem voluiffet, vt nuberet cum dicta Maria, non poterat dictus teftamẽtarius facere talem fcripturam doris etfi de facto eam fecit, fuit nulla, & nullius valoris, fiquidem exceffit poteftatem, quam habebat, fed maioratus ftatim acquifitus fuit confanguineo illi teftatoris, quem ille elegit ad nubendum cum dicta Maria, eo ipfo quod cum ea contraxit matrimonium ex vi difpofitionis teftatoris, vt ex fe patet, & in hoc non mihi videtur poffe dari aliquam controuerfiam.

RESPONSIO AVTHORIS QVARTO QVÆSITO.

An mortuo vltimo poffeffore huius maioratus habeat aliquod ius ad illum Francifcus, fuppofito quod in codicillo dicit teftator, quod in cafu, quod nullus ex duobus fuis confanguineis in fecundo gradu vellet ducere in vxorem dictam Mariam, & fi forte nuberet, filios, vel filias non haberet, fuccederet Francifcus. An verò fit fucceffurus confanguineus proximior vltimo poffeffori, qui fuerit de fanguine ipfius teftatoris?

Refpondi, quod fuppofito quod primus vocatus 20
ad hunc maioratũ nupfit cum prædicta Maria, vt

diſpoſuit teſtator, & ex ea habuit vnum filium, qui per mortem patris illi ſucceſſit in maioratu, abſque dubio manſit caduca nominatio, & inſtiutio dicti Franciſci,& ſic maioratus debet tranſire ad propinquiorem conſanguineum vltimi poſſeſſoris, qui fuerit de ſanguine ipſius inſtitutoris. Prima pars huius aſſerti, ſcilicet quod remaneret caduca inſtitutio prædicti Franciſci probatur euidenter.

Quia eo ipſo quod fuit vocatus, in caſu quo primus poſſeſſor nuberet cum dicta Maria, & moreretur abſque filiis, vel filiabus, eo ipſo cenſetur excluſus, ſi ille mortuus eſt, relicto filio, 21 *l.* 1. *C. de cond. in cera, l. ex facto*, §. *penultim ff. de Trebellian. l. filiusfamilias*, §. *cum quis*, *ff. de legat*. & docet Decius, *conſil*. 428. *num* 1. Cephalus, *conſil*. 17. *num* 4. Tum quia vocatus in vno caſu, cenſetur excluſus, illo caſu deficiente, *l. commodiſſime*, *ff. de liberis*, *& poſthumis*, & docet Valaſcus, *conſultatione* 139. *num*. 11. Tum quia deficiente conditione defecit diſpoſitio, *l. unica*, § *ſin autem ſub conditione*, *C. de cadu. tollen*. & in propriis terminis docet Aret. *Conſil*. 159. Valaſcus, *conſ*. 120. *n*. 19.

Nec obſtat, quod filius primi poſſeſſoris mor- 22 tuus ſit, nullo relicto hærede neceſſario; Nam huic obiectioni Reſpondeo, quod mortuus eſt poſt mortem patris, & ſufficit quod per momentum viueret poſt mortem patris, vt ſecundus vocatus maneret excluſus, quia ſufficit conditionem eſſe defectam, licet non duret defectus niſi per momentum temporis, *l. cum vxorem*, *C. quando dies legat*. & in propriis terminis docet Aret. *conſil*. 159. Cephal. Mantun. Decius, Iaſon, quos refert. & ſequitur Valaſcus, *conſ*. 120. *n*. 19.

Tum quia in conditionibus attendendum eſt 23 ad principium primæ exiſtentiæ, non autem quod ex pòſt factum ſucceſſerit, vt decidit Baldus, *in l. precib. n* 6. *C. de impub. & aliis ſubſt*. Baldus, *in Autent. ſed. & ſi quis C. de ſecundis nuptiis*, ſufficit namque, quod implementum conditionis tempore dictæ ſucceſſionis exiſtat, etſi ex pòſt factum non durauerit; *l ſi quis hared. C. de inſtit. & ſubſtit*. & tenet Molina, *de primogeniis*, *lib* 3. *cap*. 10. *n* 8. Sed ſic eſt, quod teſtator præcepit, quod dictus Franciſcus ſuccederet in maioratu, in caſu quo ſuus conſanguineus in ſecundo gradu nollet ducere in vxorem prædictam Mariam, vel ex ea non haberet filios, vel filias; ergo cum ille eam in vxorem duceret, & ex ea haberet vnicum filium, qui ei per aliquod tempus ſucceſſit in maioratu, ſequitur quod nominatio, & inſtitutio Franciſci manſit caduca.

Et ſic reſolutoriè dico, quod ſuppoſito, quod vltimus poſſeſſor huius maioratus diſceſſit abſque filiis, ſucceſſit in hoc maioratu conſanguineus propinquior vltimi poſſeſſoris, qui fuerit de ſanguine inſtitutoris, mota quæſtione inter parentes tranſuerſales, ita Couar. Portius, Imola, Roland. Cephalus, Coſta, & alij, quos refert, & ſequitur Molina, *de primogeniis lib*. 3. *cap* 9. *num*. 3. 24 quos licet conuictus ſequitur Valaſcus, *conſ*. 121. *n*. 7 & de hoc datur quædam ordinatio Luſitana, *lib*. 5. *tit*. 78. Et ratio eſt, quia in maioratibus, ſicut in fideicommiſſis familiæ, ſucceditur ſicut in hæreditatibus ab inteſtato, *l. fin. C. de verb. ſignif* Gloſſa, *in l. cum ita legat*. §. *in fideicommiſſo*, & tenent, Alexander, Ruin, quos refert Molina, *ſuprà*; Sed ſic eſt, quod ab inteſtato ſuccedit conſanguineus proximior vltimo poſſeſſori; Ergo idem dicendum eſt in ſucceſſione maioratuum ſi aliud non diſpoſuerit inſtitutor, & de facto in hoc caſu non diſpoſuit.

Nec obſtat quod talis conſanguineus propinquior vltimi poſſeſſoris non fuiſſet vocatus à teſtatore. Nam in primis in noſtro caſu fuit vocatus, ſiquidem in teſtamento in defectu aliorum vocat conſanguineos ſuos proximiores: dato tamen quod eum non vocaret, adhuc eius conſanguineus proximior ſucceſſurus erat; ſiquidem 25 inſtitutor cuiuſcunque maioratus, non reſtringit ſucceſſionem maioratus ad ſolos vocatos, ſed relinquit maioratum toti familiæ ſuo ordine, taliter quod nominati præcedant, ſiquidem hoc comprehendit illa conditio, vt bona ipſa iure maioratus poſſideant, quod probatur à ſimili ex *deciſione in textu*, *in l. cum ita legat*. §. *in fideicomm. ff. de legat* 2. & tenent Bart. Palud. Imola, Peralt. & alij quos refert, & ſequitur Molina, *de primogeniis*, *lib*. 1. *cap* 4. *num*. 32. Ergo bene ſequitur, quod etiamſi talis conſanguineus propinquior non fuiſſet vocatus à teſtatore, adhuc in hoc caſu ſucceſſurus erat.

Dices admiſſo deſcendente propinquiore vltimi poſſeſſoris ad poſſeſſionem maioratus cæteri 26 conſanguinei cæterarum linearum præcedentium cenſentur perpetuo excluſi, etiamſi cauſa excluſionis non daret, ſemel namque excluſus, ſemper cenſetur excluſus, ita vt vlterius ſuccedere non poſſit, quamuis ille, qui eum excluſit abſque filiis, & deſcendentibus moriatur, vt probatur *ex deciſione textus, in cap*. 1. §. *quin etiam Epiſcopum & abbatem in vſibus feudor*. per quem textum id notant Bal. Bartol. *in l. fin*. §. *quando ff. ad Tertull. num*. 2. & ſequitur Decius, Mantua, & alij, quos refert Molina, *de primogeniis*, *lib*. 1. *cap*. 6. *num*. 22. Sed ſic eſt, quod in noſtro caſu, vltimo poſſeſſori maioratus ſucceſſit eius filius, qui erat ei propinquior; ergo cæteræ lineæ tranſuerſales præcedentes remanſerunt in perpetuum excluſæ, ac per conſequens. Patruus huius vltimi poſſeſſoris, frater eius patris, non poterit ſuccedere in hoc maioratu, etiamſi ſit propinquior vltimo poſſeſſori ex ſanguine inſtitutoris, & eidem inſtitutori, vt de facto eſt.

Reſpondeo cum Molina de primogeniis, *lib*. 1. *cap*. 6. Quod dantur duæ excluſiones, alia ſim- 27 plex, & alia temporalis, quæ eſt veluti ſuſpenſio temporalis, & quando dicunt DD. ſuprà citati in argumento, quod ſemel excluſus ſemper cenſetur excluſus, intelligitur de excluſione ſimplici, vt docent Baldus, Bart. Paul. Alexander, Socin. Decius, Albert. Paris, Ruin. Mantua, quos refert, & ſequitur Molina, *ibi num*. 22. Et non de temporali, Nam hæc ceſſante excluſione, debet admitti, non enim aliter poteſt voluntas teſtatoris durare, & perpetua effici, quod probatur, *ex textu in l. ſi quis ita legauerit*, *ff. de condit. & ex textu in l. ſi à te*, vbi Iaſon, Bal. Paul. Imola, & alij, quos refert, & ſequitur Molina, *de primogeniis*, *lib*. 1. *cap*. 6. *numero* 18. Vnde cum in noſtro caſu excluſio tantum fuiſſet temporalis, ſiquidem in tantum excludebat lineas tranſuerſales præcedentes, quatenus extabant deſcendentes lineæ vltimi poſſeſſoris, vt latè probat Molina plurimos referens, *vbi ſuprà*, optime ſequitur, quod conſanguineus vltimi poſſeſſoris, etiamſi ſit ex linea tranſuerſali præcedenti,

denti, successurus est in hoc maioratu, dummodo sit ex sanguine testatoris.

CONSVLTVM XLIII.

De quodam Capellano monialium, qui intrauit clausuram monialium ad ponendam reliquiam super infirmam, an incurrerit censuras contra intrantes clausuram monialium impositas in iure?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Sacerdos qui intrauit clausuram monialium ad ponendam reliquiam super infirmam, bona fide, non incurrit censuras positas contra intrantes clausuram monialium.*
3 *Ad incurrendas censuras contra intrantes clausuram monialium requiritur præsumptio, & dolus.*
4 *Qui intrat clausuram ex causa iusta, & cum licentia, non incurrit prædictas censuras.*
5 *Sacerdos qui intrauit clausuram ad ponendum reliquiam super monialem infirmam habuit iustam causam intrandi.*
6 *Abbatissa, secundum aliquos, potest dare licentiam ad introeundum clausuram in casibus licitis.*
7 *Contraria opinio est probabilior, & sequenda.*
8 *In casu manifestæ necessitatis, non requiritur licentia prælati in scriptis, vel in voce.*
9 *Sacerdos qui intrauit clausuram ex causa licita, potest ibi detineri ad celebrandum absque incursu censurarum.*
10 *Si intro dubitauit, an possit detineri ad celebrandum, si non deposito dubio, se detinuit peccauit mortaliter, non tamen incurrit censuras.*
11 *Bulla Pontificia solum anathematizant præsumentes, hoc est, intrantes clausuram mala fide.*
12 *Qui operatus est cum dubio, & ignorantia crassa, & supina, non dicitur præsumens.*
13 *Dubium, an sit contra præceptum, non est sufficiens ad incurrendas censuras casu quo præceptum postulet præsumptionem.*
14 *Detinens se intra clausuram sine causa, & etiam ad malum finem, non incurrit aliquam censuram, si intrauit bona fide.*
15 *Bulla Pontificia, solum anathematizant intrantes illicite, & non detinentes ibi absque causa.*
16 *Confessor potest intrare clausuram, & ibi detineri ad administranda Sacramenta confessionis, communionis, & extremæ unctionis infirmis.*
17 *Ad assistendum eis in articulo mortis.*
18 *Ad confitendum infirmas, quæ non possunt venire ad cratem, etiam ob deuotionem.*
19 *Potest intra clausuram celebrare, ut commodius administret communionem.*
20 *Potest Sacerdos introire ad ponendam reliquiam super infirmam.*
21 *Prælati superiores possunt in aliquibus casibus introire.*
22 *Possunt introire officiales ad faciendum aliquod opus conuentus.*
23 *Possunt introire homines ad deferenda onera, quæ non possunt deferre moniales.*
24 *Hæc onera possunt deferri ab hominibus nobilibus ad per transennam videndum conuentum, vel aliquam monialem.*
25 *Si aliqua persona nobilis, vir, vel fœmina, sciat aperire venam infirmis potest introire ad hoc ministerium exercendum.*
26 *Possunt introire Hortulani.*
27 *Potest introire syndicus adquærendum in archiuio aliquod instrumentum.*
28 *Possunt aliqui introire ad expellendum delinquentem ex conuentu.*
29 *Possunt introire medici, & chirurgi, & barbitonsores ad aperiendam venam infirmis.*
30 *Possunt introire sartores ad aptandas vestes monialium.*
31 *Potest introiri clausura, quoties necessitas iuris naturalis id postulauerit, ut incendium, inundatio, &c.*
32 *In omnibus his casibus requiritur licentia prælati in scriptis, si haberi commodè potest.*
33 *Si fuerit periculum in mora, possunt prædicti introire sine tali licentia.*
34 *Ad introeundum in casibus urgentis necessitatis, v. g. incendij, vel inundationis, non requiritur necessitas extrema, sed sufficit quod sit moralis.*
35 *In casibus, in quibus urget ius naturale, non est necessaria licentia superioris*
36 *Qui in prædictis casibus intrat clausuram, finito negotio, tenetur statim exire.*
37 *Quid si per breue tempus curiositatis gratia detineatur ad videndas officinas.*
38 *Si per multum tempus, & ad malum finem detineatur, licet non incurrat censuras peccat mortaliter.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVIDAM confessor monialium, qui ha- 1
bebat licentiam à suo prælato superiore ipsatum monialium ad introeundum intra clausuram, ad administranda Sacramenta infirmis, cum quædam monialis esset graui morbo correpta, intrauit intra clausuram de licentia, & mandato Abbatissæ, deferendo in calice sacrato reliquiam cuiusdam sancti, per quem Deus faciebat plura miracula, ad ponendam illam super caput infirmæ existimans bona fide licentiam, quam habebat ad introeundum ad administranda Sacramenta monialibus infirmis extendi, etiam ad hunc casum, & postquam intrauit Missam celebrauit; in quadam capella intra clausuram earundem monialium dubitans, an illi liceret hæc mora intra clausuram, absque alia necessitate dictæ Missæ, quam deuotio monialium, putans tamen semper se intrasse licite.

Quæritur ergo primo, An introeundo clausuram ad ponendam dictam reliquiam super infirmam absque alia licentia, quam illa, quam habebebat ad introeundum ad administranda Sacramenta, & mandatum abbatissæ, incurrerit censuras positas contra intrantes clausuram monialium absque licentia, & necessitate? Quæritur secundo, An dicendo Missam intra clausuram

cum

cum prædicta dubitatione peccauerit mortaliter, & si peccauit mortaliter, an etiam incurrerit prædictas censuras contra intrantes clausuram?

RESPONSIO AVTHORIS
PRIMO QVÆSITO.

An Capellanus introeundo clausuram ad ponendam dictam reliquiam super infirmam absque alia licentia, quam illa, quam habebat ad introeundum ad administranda Sacramenta, & mandatam Abbatissæ, incurrerit censuras impositas contra intrantes clausuram, absque licentia, & necessitate?

REspondi, quod si talis Sacerdos, quando in-
traunit ad ponendam reliquiam super monia-
2 lem infirmam, existimauit se habere iustam cau-
sam, & quod licentia prælati se extendebat ad
hunc casum, etiamsi causa de facto non fuisset
iusta, nec licentia dicta se extenderit ad hunc ca-
sum, vt de facto in meliori opinione non se ex-
tendit, non incurrisse pœnas impositas contra in-
trantes clausuram monialium. Ita Rodriguez,
tom. 1. *quæstionum regularium, q.*46. *art.* 2. Nauar-
rus, quem refert, & sequitur Portel, *verbo clau-
sura, num* 78. Villalobos, *tom.*2. *tract.*35. *def.* 46.
num. 6. Et ratio est quia Gregor. XIII. postulat,
vt incurrantur dictæ censuræ ob præsumptionem,
3 & dolum; sed hic Sacerdos, nec habuit præsum-
ptionem, vel dolum, sed bona fide intrauit; ergo
non incurrit prædictas censuras.

Confirmatur primo: Quia iste Sacerdos intra-
uit in clausuram ex causa iusta, & de licentia præ-
4 lati, qui illam præbere poterat; ergo non incur-
rit censuram aliquam. Consequentia est certa.
Antecedens probatur. Et in primis, quod causa
5 fuisset iusta, ita in terminis in simili casu docet
Pereinis, *ad const. Pij V. pag.* 265. *n.* 3. *in medio.*
citans alios. Et quod intrauerit de licentia præ-
lati potentis dare talem licentiam probatur, quia
6 intrauit de licentia Abbatissæ, quæ absolute po-
test concedere licentiam ad introeundum clausu-
ram in casibus licitis, & necessariis, vt docet Na-
uarrus, *in summa, cap.*28. *additione* 2. *ad n.* 143.
cap. 25. quem refert, & non impugnat Sanchez,
in decalogum, lib. 6. *cap.* 16. *numero* 21. Imo vi-
detur concedere hanc sententiam Nauarri esse
probabilem, siquidem, *num.* 37. ait, quod adhuc
sub indice est, an Abbatissa iure ordinario possit
concedere talem licentiam.

7 Dato tamen, vt certum existimo, Abbatissam
non posse dare talem licentiam iure ordinario, at-
tamen in casu manifestæ necessitatis, vt est hic,
8 non est necessaria specialis licentia prælati supe-
rioris, neque in scriptis, neque in voce, vt ex
multis iuribus, & doctoribus probat Lhamas in
*sua methodo curationis in appendice, quàm po-
suit, in fine*, §. 6. *Paulo post principium*, quem
sequitur Fr. Ioannes à Cruce, *lib.* 3. *de statu re-
lig. cap* 5. *dub.*2. *conclusione* 3. *notabili* 3. Barbosa,
de potestate Episcopi alleg. 102. *num* 57. & in re-
missionibus ad Trident. *cap* 5. *circa finem*, quid-
quid in contrarium dicat Sanchez, *in Decalogum
lib.*6. *cap.* 16. *num.* 327. Palaus, *tom.*3. *d.*4. *p.* 16.
§.2. *num.* 27. Ergo cum iste Sacerdos introisset
clausuram, causa iusta, & necessitate manifesta, siquidem vt talem reputat hanc Pereinis cum aliis, vt supra diximus, & introisset de licentia abbatissæ, quæ in opinione Nauarri illam concedere poterat, bene sequitur quod nullam incurrit censuram. Aduertere tamen oportet hanc opinionem Nauarri, quamuis post factum aliquo modo possit sequi ad aliquem à censuris excusandum, non tamen ante factum, quia omnes DD. improbant hanc opinionem, & videtur non esse in vsu, & ita non consulo vt illa quis vtatur, imo potius illam reiicio, non obstante authoritate Nauarri.

RESPONSIO AVTHORIS
SECVNDO QVÆSITO.

An dicendo Missam intra clausuram cum prædicta dubitatione peccauerit mortaliter, & incurrerit dictas censuras.

REspondi, non solum potuisse dictum sacer-
dotem intra clausuram immorari ad cele- 9
brandum dictam Missam absque eo quod incur-
rerit prædictas censuras; Sed addo, quod etiamsi
postquam clausuram intrauit, dubitauerit an lici-
te introierit, vel non, si de facto certo non pu-
tauit se illicite introiisse, etiamsi habuisset ali-
quam ignorantiam crassam, & supinam in depo-
nendo tale dubium, non incurrit aliquam censu-
ram, quamuis si de facto habuit talem ignoran-
tiam, peccauit mortaliter, non statim exeundo, 10
sed potius se immorando, vt de facto peccauit,
supposita tali ignorantia, siquidem operatus fuit
cum conscientia erronea, & culpabili, vt docent
communiter Doctores.

Quod tamen in tali casu prædictus Sacerdos censuras non incurrerit, etiam quando dubitauit, an licite introiisset, vel non, etiamsi non statim exierit probatur. Quia dato, & non concesso, quod postquam hic Sacerdus bona fide intrauit si ei certo constaret, se illicite introiisse, statim teneretur exire à clausura sub pœna prædictarum censurarum, attamen si de facto talem certitudinem non habuit, etiamsi de facto dubium habuisset, & se detinuisset cum conscientia erronea, & ignorantia crassa, & supina, non incurrit tales censuras. Ita Suarez, *tom.* 5. *in* 3. *partem, d.* 25. *sect.* 29. Caietanus. & alij, quos refert, & sequitur Sanchez, *in Decalogum, lib.* 6. *cap.*8. *num.* 43. Nauarrus, Rodriguez, & Portel. quos refert, & sequitur Villalobos, 2. *p tract.* 25. *def.* 46. *num.*6. Bonacina, *tractatu de Clausura, tom.* 1. *q.* 4. *p.*7. *num.* 8.

Ratio est, quia bullæ Pontificiæ in materia
clausuræ, non anathematizant, nisi præsumentes, 12
hoc est, intrantes clausuram mala fide; Ergo si
aliquis introierit ignorantia, etiamsi sit crassa, &
supina, excusabitur à prædictis censuris, vt do-
cent communiter DD. apud Portel, *in responsione* 12
*casuum tom.*2. *casu* 76. Sed sic est quod operans
in dubio, an faciat contra aliquod præceptum,
operatur cum conscientia erronea, & ignorantia 13
crassa, & supina, & non vt præsumens, vt docet
Sanchez, *in Decalogum, lib.*6. *cap.*8. *num.*44. Er-
go cum talis sacerdos postquam introiuit clau-

suram

ſuram, ſolum dubitauerit, an rectè introiiſſet, vel
non, non incurrit prædictas cenſuras, ſiquidem
ſolum operatus fuit cum conſcientia erronea, &
ignorantia craſſa, & ſupina, quæ licet eum non
liberauit à peccato, quia tenebatur talem con-
ſcientiam deponere, & ignorantiam, liberauit ab
incurſu cenſurarum, eo quod non fuerit præſu-
mens. Vide Sanctium, *loco citato*.

Et hinc euidenter infertur, hunc Sacerdotem
in caſu præſenti non incurriſſe aliquam cenſu-
ram, etiamſi cenſura fuiſſet impoſita contra eos,
qui abſque cauſa detinerentur intra clauſuram
poſtquam licite intrauerunt, vt plurimi volunt,
quos refert, & ſequitur Palaus, *tom. 3. tracta. de
voto obedientia, d.4. p.10. §.3. num.12.* Es ratio eſt,
quia noſter Sacerdos ſolum habuit dubium, an
licite poſſet detineri ad celebrandum Miſſam, abſ-
que eo quod procederet contra bullas Apoſtoli-
cas; ſed ſic eſt quod dubium, an ſit contra præ-
ceptum, vel non, non eſt ſufficiens ad incurren-
das cenſuras, in caſu quo præceptum poſtulet
præſumptionem, vt manet probatum; Ergo cum
in hoc caſu bullæ Pontificiæ poſtulent præſump-
tionem in intrante clauſuram, & detinente intra
illam, ſequitur, quod etiamſi cenſuræ impoſitæ
eſſent contra abſque cauſa intra clauſuram deti-
nentes poſtquam licite intrauerunt, non incurreret
noſter ſacerdos tales cenſuras.

Tum quia iſte Sacerdos, etiamſi voluntariè ſe
14 detinuiſſet per multum tempus abſque cauſa in-
tra clauſuram, & etiamſi ſe detinuiſſet cum pra-
ua intentione; v. g. fornicandi cum aliqua mo-
niali, non incurrit aliquam cenſuram, ſi de fa-
cto intrauit bona fide. Ita Sanchez, *in Decalo-
gum libro ſexto, cap. decimo-ſexto, numero ſexa-
geſimo-nono*, & alij, quos refert Portel. *in re-
ſponſione caſuum, tomo 2. caſu 76. numero 3.* Ba-
15 tiola, Naldus, quos refert, & non impugnat Dia-
na *4. p. tract. 4. reſol. 90.* Et ratio eſt, quia bullæ
Pontificiæ ſolum anathematizant eos, qui in-
trant illicite, & non detinentes intra clauſuram
abſque cauſa poſtquam licite intrauerunt, quid-
quid in contrarium dicat Palaus, & alij *ſupra*. re-
lati: Ergo cum talis Sacerdos licite introiuerit,
ſiquidem bona fide intrauit, etiamſi poſtquam
intrauit dubitauerit, an poſſet detineri ad dicen-
dum Miſſam, vel non, de facto non incurrit
aliquam cenſuram, ſiquidem tali detentioni, de
qua ille dubitabat, non erat impoſita aliqua cen-
ſura, vt manet probatum, & cenſura ſolum in-
curritur in caſibus, in quibus impoſita eſt, & non
in caſibus, in quibus quis ignoranter exiſtimat
eſſe impoſitam, ſi de facto impoſita non eſt, vt do-
cent communiter Doctores.

Et hinc colligi poteſt certa regula ad ſcien-
das conditiones, quæ requiruntur, vt aliqua per-
ſona ſæcularis licite intret clauſuram monia-
16 lium, & vt ibi poſſit immorari. In primis po-
teſt introire Confeſſor, & hic poteſt intro de-
tineri per omne tempus, quod neceſſarium fue-
17 rit ad adminiſtranda Sacramenta confeſſionis, &
communionis, & extremæ-vnctionis infirmis. Ad
aſſiſtendum eis in articulo mortis, & ad con-
18 ferendum, & dandum communionem infirmis,
quæ non poſſunt deſcendere ad cratem Eccle-
ſiæ, quoties illæ poſtulauerint, & habuerint
deuotionem communicandi, etiamſi non ſit in die-
bus ordinariis, in quibus cæteræ moniales com-
municant, ſecluſo ſpeciali ſtatuto alicuius reli-
gionis. Ita Sanchez, *in Decalogum, lib. 6. cap.
16. per totum innumeros referens.* Imo poteſt ce- 19
lebrare Miſſam intra clauſuram, vt commodius
adminiſtret Euchariſtiam infirmis. Debet tamen
quando intrat ad adminiſtrandum hæc Sacramen-
ta, aut res ſimiles, intrare cum ſuperpellicio, aut
alba, & ſtola, & ſociatus aliquo miniſtro. Poteſt 20
etiam introire Sacerdos ad deferendam reliquiam
alicuius ſancti, per quam Deus facit miracula ali-
cui infirmæ. Ita Peirinus alios referens, *ad Conſt.
Pij V. num. 3.*

Secundo poſſunt prælati ſuperiores introire
in aliquibus caſibus, quos refert Palaus, *tom. 3.
d.4. p.10. §. 3. per totum.* Poſſunt etiam introire 21
officiales ad reparandum aliquod opus conuen-
tus, aut ad illud faciendum, vt fabri, & alij ſi- 22
miles. Poſſunt etiam introire homines ad defe-
renda onera, vel res, quas religioſæ non poſſunt 23
deferre, vel ad aliquid ex clauſura extrahen-
dum. Imo addit Sanchez, *ſupra, libro ſexto cap.
decimo ſexto, numero quarto*, Bonacina, *tomo primo,
tractatu de clauſura, quæſtione quarta, part. quæſt. 4.
num. 8.* Portel. *in reſponſione caſuum, tom. 2. caſu* 24
76. num. 2. Quod ſi huiuſmodi res magni pon-
deris eas detulerit aliqua perſona grauis, & ho-
norata, etiamſi hoc non habeat ex officio, ſed
ſolum eas deferat, vt per tranſennam videat con-
uentum, vel viſitet aliquam monialem, non in-
currere prædictas cenſuras. Et idem dicendum
eſt, ſi aliqua perſona nobilis, ſiue vir, ſiue fœ- 25
mina, ſciret venam ad ſanguinem emittendum
aperire: Nam hæc poſſet etiam intrare ad ape-
riendum venam alicuius monialis infirmæ, etiam-
ſi hoc non habeat ex officio, ſed mera curioſitate
faciat, ſed hoc cautè fiat, & raro. 26

Tertio poſſunt introire hortulani ad plan-
tandas arbores, ſcindendum terram, &c. Item
ſi neceſſum fuerit quærere aliquod inſtrumen-
tum in Archiuo conuentus, poteſt introire Syn- 27
dicus, vel procurator, vel qui habuerit curam
rerum ipſarum monialium. Item poſſunt in-
troire aliqui ad expellendum ex clauſura de- 28
linquentes, qui illuc confugerunt. Poſſunt
etiam introire Medici, & Chirurgi, ad curan- 29
das moniales infirmas, Barbitonſores ad venam
aperiendam, & perſonæ ad id neceſſariæ. Po-
teſt etiam introire officialis ad ſcindendum, & 30
aptandas veſtes monialium. Ita Sanchez *ſuprà*.
Et tandem poſſunt perſonæ ſæculares intrare
clauſuram, quoties neceſſitas iuris naturalis id 31
poſtulauerit, vt ad extinguendum ignem, ad
extrahendas moniales ab inundatione, & in
caſibus ſimilibus. Ita Rodriguez, & alij, quos
refert, & ſequitur Villalobos, *tom. 2. tract. 31.
diff. 46. num. 11.* 32

Aduertendum tamen eſt, quod in omnibus
his caſibus, requiritur licentia prælati in ſcrip-
tis, ſi commode poteſt haberi; ſi tamen fue-
rit periculum in mora, poteſt quis optime in-
troire, etiamſi talis non detur licentia præla- 33
ti in ſcriptis, neque in voce, ſpecialiter quo-
ties inopinate ſucceſſerit aliqua ex prædictis ne-
ceſſitatibus, aut alia ſimilis, & non poſſit da-
ri recurſus ad prælatum abſque periculo in mo-
ra, nam tunc ſufficit ſola licentia Abbatiſ-
ſæ, vt docent communiter DD. quos refert, &
ſequitur Sanchez *ſuprà*. Secundo aduerte,

quod quando dico posse sæculares intrare clau-
suram in casu vrgentis necessitatis, vt inun-
34 dationis, vel incendij, non est necesse, quod
hæc causa sit extrema, vel vrgentissima, sed
sufficit quod sit moralis, & tunc erit mora-
lis, quando id, quod est faciendum, sit con-
uentui necessarium, vel alicui religiosæ, &
non potest commode, vel decenter fieri ab
ipsis monialibus ab que eo, quod intret ali-
quis sæcularis; secus dicendum est, si talis res
potest fieri commode à monialibus. Ita cum
multis Peitinis. *ad const. 6. Pij V. fol. 165. nu-
mero* 3. Rodriguez, *tom* 1. *quæstionum regula-
rium*, *q.* 46. *art.* 4. Sanchez, *in decalogum, cap.*
16. Bonacina, Villalobos, *vbi suprà*, & alij
35 communiter, qui etiam aduertunt, quod in
casibus, in quibus obligat ius naturale, non
est necessaria licentia superiorum, nam in his
casibus non obligant leges clausuræ videatur
Villalobos.

Tandem aduerte, quod qui in his casibus
introiuit clausuram, finito negotio, ad quod
36 introiuit, tenetur statim exire à clausura. Ita
communiter DD. sed hoc non ita stricte in-
telligendum est, quod qualiscunque mora sit
sufficiens ad peccatum mortale; vnde etiamsi
quis ex curiositate detineretur ad videndas offi-
37 cinas, vel alias res conuentus, non incurrit
prædictas censuras, nec peccat mortaliter aut
venialiter. Ita Peitinis, & Palaus, *suprà*, San-
chez, *in Decalogum*, *lib.* 6. *cap.* 16. *num.* 69.
Qui addit ibi, cum Naldo, & Barbosa, quos
refert Diana, *p.* 4. *tractat.* 4. *resolut.* 90. Quod
etiamsi talis homo per multum tempus detine-
retur intra clausuram, non solum bona fide,
38 sed ex mala intentione, v. g. luxuriandi cum
aliqua Moniali, non incurrit prædictas censu-
ras, non obstante, quod peccauerit mortali-
ter, tum in notabili mora absque necessitate,
quam in malo fine, quem habuit, vt sit Por-
tel, *in responsione casuum, tom.* 2. *casu* 76. Et
ratio est, quia censuræ non sunt impositæ con-
tra immorantes absque causa intra clausuram,
sed contra illicite intrantes in clausuram: ergo
cum hic intrauerit licite, vt supponimus, sequi-
tur, quod censuras non incurrerit, etiamsi per
multum tempus ibi detentus fuisset absque cau-
sa, & etiam praua intentione faciendi ibi ali-
quod malum.

CONSVLTVM LXIV.

*De validitate cuiusdam Electionis cuius-
dam conuentus regularis.*

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*

2 *Nostrum definitorium generale habet iurisdi-
ctionem, & potestatem limitatam ad solos
illos casus, qui illi sunt expressi in nostris
constitutionibus.*

3 *Omnes electiones in nostra religione competunt
capitulo generali.*

4 *Electiones intermedia competunt nostro defini-
torio generali.*

5 *Definitores in suis congregationibus faciunt
electiones eorum officiorum, quæ eo tempore
fuerint vacua.*

6 *Ecclesia quæ vacant dicuntur Romæ vacare.*

7 *Lex capituli octaui nostrarum constitutionum,
quam potestatem det in aliquorum opinione
definitorio ad electiones.*

8 *Quomodo intelligant aliqui hanc legem.*

9 *Actus agentium, quando non faciunt, quod in-
tendunt, faciunt quod possunt.*

10 *Definitorium potest ponere Vicarios in nouis fun-
dationibus.*

11 *Definitorium generale non potest dispensare in
legibus gubernij.*

12 *Prouincialis an possit sine causa auferre Vica-
rium, quem posuit in vna fundatione.*

13 *Proponitur punctus controuersia in hoc con-
sulto.*

14 *Vbi casus legis est, nulla dubitatio, aut disposi-
tio cadit.*

15 *Vbi constat de mente disponentis expressa, vel
præsumpta, verborum qualitas non atten-
ditur.*

16 *Quid per officia intermedia in nostra constitu-
tione intelligatur.*

17 *Dictio*, siue, *quid importet.*

18 *Definitorio generali competit electio noui con-
uentus, si occurrat eius electio extra capitu-
lum generale.*

19 *Omnes electiones ad capitulum generale spe-
ctant.*

20 *Ponitur argumentum in contrarium, & sol-
uitur.*

21 *Consuetudo generalis vnius religionis debet com-
prehendere omnes Ecclesias eiusdem religio-
nis, vbi non est talis consuetudo.*

22 *Quando datur eadem ratio, consuetudo vnius
Ecclesiæ, extenditur ad alias.*

23 *Vt Ecclesia sit in consuetudine recipiendi deci-
mas de nonalibus, non est necesse, quod ex
hoc campo numero semel iam illas receperit,
sed sufficit, quod detur consuetudo recipiendi
illas ex aliis nonalibus.*

24 *Vt dicatur Ecclesiam esse in possessione reci-
piendi decimas personales à Petro, suf-
ficit quod Petrus habitet in parochia vbi
est talis consuetudo recipiendi decimas
personales.*

25 *Præscriptio realis causata à iure, extenditur
ad omnes illos, aduersus quos præscriptum
non fuit.*

26 *Definitorium potest eligere primum Vicarium
vnius conuentus de nouo fundati.*

27 *Vbi lex non distinguit, nec nos distinguere
debemus.*

28 *Ponitur argumentum in contrarium, & sol-
uitur.*

29 *Verba generalia statutorum, secundum ius com-
mune debent intelligi.*

30 *Concessum censetur, quidquid expresse non in-
uenitur prohibitum.*

31 *Confirmatio omnium electionum, excepta Pa-
tris nostri generalis, competit definitorio
generali.*

32 *Electio primi prioris pro nouo conuentu com-
mittitur expresse a lege nostro defini-
torio.*

33 *Vt*

33 *Vt capitulum generale dicatur solere efficere electionem prioris pro vno conuentu de nouo fundato sufficit, quòd sit in possessione faciendi tales electiones pro aliis conuentibus de nouo fundatis.*

34 *Vt dicatur verus conuentus non requiritur, quod habitatio sit propria, sufficit quod habeat alia requisita ad conuentum.*

35 *Officium manuale potest auferri sine causa ab eo, qui illum dedit.*

36 *Priuatus voce passiua, non potest eligi in vicarium, vel præsidentem alicuius conuentus.*

37 *Multa dicit passio, quæ mẽs ab ea expers exhorret.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

IN nostra religione Carmelitana excalceata facta fuit electio definitorio huius Prouinciæ,
1 quod habet ex concessione Apostolica eandem iurisdictionem, ac definitorium generale, in primum Priorem vnius conuentus de nouo fundati.

Quæritur an talis electio fuerit valida?

RESPONSIO AVTHORIS.

CVm nullum sit delitiom, quod non habeat sectatorem, quidam religiosus insignis authoritatis eiusdem Prouinciæ huiusmodi difficultates, absque vllo strepitu iudiciali proposuit, quibus suo videri probabat talem electionem fuisse nullam, quæ cum ad futurum possint aliquando deseruire, non grauabor scribere.

Dicebat igitur primo, talem electionem fuisse
2 nullam, siquidem nostrum definitorium generale habet iurisdictionem, & potestatem limitatam ad solos casus, qui illi sunt expressi in nostris constitutionibus, vt constat *ex 3. p. nostrarum constitutionum cap*. 8. *num*. 24. Sed sic est, quod iste casus non est illi expressus in lege; ergo non poterat definitorium talem Priorem eligere. Maior est certa, minor vero probatur, quia lex solum dat potestatem definitorio ad faciendum electiones intermedias, quæ sunt electiones officiorum, quæ fuerunt factæ in capitulo generali, quæ vacarunt in medio triennij per mortem, aut renunciationem prælatorum electorum; sed hæc electio non fuit officij, quod vacasset intra triennium; ergo non competit definitorio.

Confirmatur primo: quia omnes electiones competunt capitulo generali, *3. p. cap*. 2 *num*. 1. & solum electiones intermediæ, si vacauerint ali-
3 qua officia committit lex definitorio, vt patet *ex 3. p. nostrarum constitutionum*, *cap*. 18. *num*. 20. Ergo si non fuerint officia vacantia, non habet de-
4 finitorium potestatem eligendi; sed sic est, quod hoc officium non vacauit, sed fuit de nouo creatum; ergo electio illius non definitorio, sed soli capitulo generali pertinebat.

5 Confirmatur 2. *ex cap*. 8. *num*. 2. *eiusdem tertiæ partis nostrarum constitutionum*, vbi dicitur, quod definitores in suis Congregationibus faciant electiones officiorum, quæ eo tempore fuerint vacantia; sed sic est, quod hæc fuere officia, quæ fuerunt electa in capitulo generali, quæ ob aliquam causam vacarunt; ergo hæc potestas definitorij non potest extendi ad officia, quæ nunquam habuerunt prælatum, nec vacarunt; sed sic est quod hoc officium fuit creatum de nouo; Ergo ad hunc casum non se extendit potestas definitorij generalis.

Confirmatur 3. quia quando nostra lex, *3. p. cap*. 8. *num*. 20. dicit, posse definitorium eligere
officia occurrẽtia, intelligũtur vacantia, quod pro- 6
batur ex beneficiis, quæ quando vacant, dicimus tot Ecclesiæ Romæ occurrunt; Ergo cum hoc officium non vacauerit, non potest dici occurrens; & sic lex tertiæ partis nostrarum constitutionum, *cap* 8. *num*. 20. debet explicari cum lege, *cap*. 2. *num*. 15. quæ solum loquitur de officiis vacantibus, hoc est, quæ habuerunt prælatos positos à capitulo generali, alias loqueretur legislator cum æquiuocatione, contra proprietatem legis, siquidem, *in cap*. 2. *num*. 15. *& cap*. 8. *num*. 2. loquitur solum de electionibus officiorum vacantium, & *in cap*. 8. *num*. 20. volunt, quod loquatur de omnibus officiis, quod esset æquiuocatio.

Confirmatur 4. quia lex *capituli* 8. *nostrarum*
constitutionum, *n*. 2. nec dat, nec potest dare maio- 7
rem potestatem ad faciendas electiones definitorio illa, quam dat lex antecedens, *capituli* 2. *num*. 2. Sed sic est, quod hæc solum dat potestatem ad officia vacantia, hoc est, quæ vacarunt post capitulum generale; ergo lex *capituli* 8 *num*. 20. solum ad has electiones officiorum vacantium dat potestatem. Minor probatur *ex lege capituli* 2. *num*. 2. quæ solùm ad electionem officiorum vacantium dat potestatem definitorio: ergo cum non exprimat in alia parte alia officia, de his debet intelligi lex *capituli* 8. *n*. 2.

Nec potest dici, quod lex *capituli* 8. *num*. 2. loquitur solum de congregationibus definitorij præfixis, & non de voluntariis, & quod in his po-
terunt eligi alia officia de nouo creata virtute le- 8
gis, *capituli* 8. *n*. 20. Nam huic obiectioni respondetur quod lex *capituli* 8. *n*. 2. loquitur vniuersaliter de omnibus Congregationibus, cum sola hac differentia, quod in præfixis, tenetur definitorium eligere officia vacantia, sed non in voluntariis.

Secundo probatur: quia lex *capituli* 8. *num*. 20. ait, quod dat potestatem ad electionem omnium officiorum ordinis, quæ secundum nostras constitutiones solent fieri in capitulo generali: sed sic est, quod hæc lex solum loquitur de officiis vacantibus; ergo non est extendenda ad officia de nouo creata. Minor probatur, quia sola officia vacantia sunt, quæ solent eligi in capitulo generali; siquidem quod nunquam factum fuit, non potest dici solere fieri, sed solum illud, quod in capitulo generali semel, ad minus fuit factum, vt probat Cabedo, *de pot. Reg. cap* 6. Caldas, *consil*. 12. Couat *practicarum*, *cap*. 14. *n*. 12.

Nec obstat si dicant, quod si illa electio non 9
valuit, quatenus fuit electio prioratus, valuisse quatenus fuit electio Vicariatus, ex illa regula iuris, actus agentium, quando non faciunt, quod intendunt, faciunt tamen, quod possunt. Et definitorium potest ponere vicarios in fundationibus, ergo electio, etsi non fuisset valida in officio prioris, esset valida in officio vicarij: & quod definitorium possit ponere Vicarium in fundationibus probatur, siquidem prouincialis potest illum ponere; ergo etiam definitorium, quod habet maiorem potestatem: Tum quia *in tertia p. nostrarum const*. *cap*. 4. *num*. 3. dicitur, quod post priores sedeant Vicarij electi à definitorio, dummodo sit Sacramentum in eorum Ecclesiis. Non obstat inquam, huic enim obiectioni Respondetur,

quod sicut definitorium non potest eligere Primum priorem, nec etiam potest eligere primum vicarium, eo quod habeat potestatem limitaram vnde illa constitutio tertiæ partis, *cap.* 4. *n.*3. loquitur de Vicariis, qui semel iam fuere electi à capitulo generali.

Tertio probatur ex lege secundæ partis nostratum constitutionum, *cap.* 1. *numero* 4. vbi dicitur. Nec deinceps Religiosi in Monasteriis nouiter receptis commorentur, donec in eis sit competens clausura, & habitatio pro quindecim saltem religiosis, præter fratres donatos, exceptis duobus, vel tribus fratribus, quibus ibidem pro directione ædificij liceat assistere; ergo ad ponendum pauciores religiosos, & priorem, requiritur dispensatio huius legis;
11 sed hanc non potest concedere definitorium generale, sed solum capitulum generale, siquidem est lex gubernij; ergo definitorium non potest eligere priorem, vel Vicarium huius fundationis, quia ad hoc requirebatur dispensatio huius legis, quia hæc fundatio est in domibus non propriis, & in quibus non est construendus conuentus. Nec obstat si dicant hanc legem esse per contrarium vsum abrogatam, siquidem nulla ex nostris legibus est abrogata, vt constat *ex prologo nostra constitutionum.*

12 Quarto tandem probatur. Quia Prouincialis non poterat auferre Vicarium, quem posuerat in hac fundatione, absque causa, & hæc probata, & ipso Vicario audito; sed sic est, quod hæc omnia omissa fuere: Ergo electio noui prioris, vel Vicarij, fuit omnino nulla.

Hæc sunt fundamenta, quæ quidam religiosus non ignobilis scientiæ, & authoritatis obtulir, contra electionem prædicti prioris factam à definitorio: sed meo videri nullius sunt roboris, aut momenti.

13 Pro quo notandum est, nobis hic non esse necesse mouere quæstionem super legem tertiæ partis nostrarum constitutionum, *cap.* 8. *numero* 2. nec super legem tertiæ partis, *cap.* 8. *numero* 20. nec super legem tertiæ partis, *cap.*1. *numero* 15. quæ loquuntur de electionibus vacantibus, & intermediis, quid intelligatur per
14 electiones vacantes, aut intermedias, siquidem omnes quæstiones, quæ super hoc moueri possunt, ad nihil prosunt, siquidem quærere explicationem legis, quando lex se ipsam explicat, est conterere tempus sine fructu. Tum quia vbi casus legis est, nulla dubitatio, aut dispositio cadit; *l. illa autem*, §. *cum in verbis delegatis* 3. *l. ancilla*, C. *de furt.* Cæphalus, *consil.* 414. *num.* 70. *colum.* 3. Nauarrus, & alij,
15 quos refert, & sequitur Vas Barbosa, *in axiomatibus iuris, lit. C, num.* 2. & vbicunque constat de mente disponentis expressa, vel præsumpta, verborum qualitas non attenditur, *l.* 3. *C. de liber. præter. l. quoniam indignum*, C. *de testament.* Et verba clara non indigent interpretatione: *l. licet Imperator.* Tuscus, *tom* 7. *litera V, concl.* 118 Sed sic est quod lex tertiæ partis, *cap.* 8. *num* 20. explicat, quid intelligatur per officia vacantia, & intermedia, ibi, Ele-
16 ctiones intermedias, siue quæ extra capitulum generale occurrunt facere, & confirmare pro omnibus ordinis officiis, quæ in ipso capitulo generali fieri solent, iuxta nostras constitutiones, & in constitutionibus linguæ maternæ ait, *Azer elecciones entremedias, esto es, las que ocurren fuera del capitulo general*: Ergo non est cur inquiramus, quæ sint officia vacantia, quæ intermedia, quæ continentur in capitulo primo tertiæ partis nostrarum constitutionum, vbi ait, à quo etiam electiones intermediæ per ipsum factæ confirmari debent, & 3. *partis cap* 2. *num.* 15. Electiones intermediæ, si quæ officia in toto ordine vacauerint, & 3. *partis, cap.* 8. *num.*2. quando definitorium congregatur pro omnibus officiis ordinis, tam vacantibus, personas idoneas eligat, & tertiæ partis, *cap.* 8. *n.* 20. Electiones intermedias, & ratio est.

Quia omnes has leges explicat legislator dicendo, quod per officia intermedia intelligit omnia officia, quæ occurrunt extra capitulum generale, quæ iuxta nostras constitutiones solent fieri in capitulo generali, sic enim habetur in constitutionibus linguæ maternæ liberorum, *Azer elecciones intermedias, esto es, las que ocurren fuera del capitulo general*; Et licet in constitutionibus latinis nouissimis confirmatis ab Alexandro VII. non ponatur illa explicatio, hoc est, quæ corre pondet clausulæ constitutio- 17
num linguæ maternæ, id non obstat, quia loco illius ponitur dictio, siue, & illa dictio, siue, idem explicat, ponitur enim declaratiue, seu expositiue, pro, id est, vt cum Bartolo, Tusco, Cenedo, & aliis notat Barbosa, *de dictionibus dictione* 375. *num.* 6. Tum quia quando non significaret idem, non potest negari, quod sit noua iuris dispositio, & per illam nouam clausulam committit constitutio definitorio, non solum electiones intermedias, sed omnes, quæ extra capitulum generale occurrerint, dummodo secundum nostras constitutiones soleant fieri in capitulo generali, est enim illa dictio, siue, aliquando ampliatiua, vt cum Rota, & Farinacio, notauit Barbosa, *suprà, num.* 4. Quapropter solum nobis agendum est de intelligentia huius legis, siquidem vel est declaratoria aliarum, vt diximus, vel noua lex, & ampliatio illarum, iuxta constitutiones latinas confirmatas ab Alexandro VII. anno 1658.

Dico igitur ratione huius legis, competere de- 18
finitorio generali electionem primi prioris huius conuentus, quod sic euidenter probo. Lex disponit, quod ad definitorium pertineat electio officiorum intermediorum, seu omnium officiorum, quæ occurrerint extra capitulum generale, quæ secundum nostras constitutiones solent fieri in capitulo generali; sed sic est, quod officium primi prioris iuxta nostras constitutiones solet fieri in capitulo generali: ergo electio eiusdem prioris, quando occurrerit extra capitulum generale, pertinet ad definitorium generale. Minor in qua est difficultas probatur, ex 3. *p. nostrarum constitutionum, cap.* 2. *num.* 1. vbi dicitur, omnes electiones ad totum capitu- 19
lum generale spectabunt, & de facto multæ electiones primorum priorum factæ sunt in capitulo generali; ergo primus prior ad conuentum de nouo fundatum, iuxta nostras leges, solet fieri in capitulo generali, sic enim videmus legem præcipere, & consuetudinem declarare.

Nec obstat si dicas, quod cum hæc sit prima electio illius prioris pro illo nouo conuen- 20
tu, non solet electio talis prioris fieri in ca-

pitulo

pitulo generali, & sic non competit definitorio, siquidem definitorio solum competit, electio illorum officiorum, quæ solent eligi in capitulo generali, & hoc officium non solet eligi in capitulo generali, siquidem nunquam fuit in eo electum. Non obstat inquam hæc obiectio, nam mutat suppositionem. Nam lex non postulat, quod officia quorum electionem committit definitorio soleant eligi in capitulo generali, appellans consuetudinem super officia, sed solum postulat, quod iuxta legem soleat eligi tale officium in capitulo generali, ibi electiones intermedias, siue quæ extra capitulum generale occurrunt facere, & confirmari, pro omnibus officiis, quæ in ipso capitulo generali fieri solent iuxta nostras constitutiones; sed sic est, quod iuxta nostras constitutiones officium primi prioris solet fieri in capitulo generali, siquidem consuetudo secundum legem est illa, quæ conformatur cum eadem lege, & est executio, & obedientia ipsius legis, nec addit legi, nisi praxim, & obedientiam ipsius legis, vt cum Gratiano, Abbate, & aliis late probat Laiman, *lib. 1. tract. 4 cap. 24. n. 3.* & sumitur ex pluribus locis, vt ex illo *Lucæ 2.* vt facerent secundum consuetudinem legis pro eo, vbi per consuetudinem secundum legem, intelligunt Doctores, exercitium, & obedientiam legis, & illius executionem.

Vnde talis consuetudo secundum legem, non postulat conditiones, quas postulat consuetudo præter legem, vel contra legem, nec est propriè consuetudo, vt cum Mancino, docet Barbosa, *in collectaneis Doctorum, tom. 1. in additamentis in collectanea in decretum Gratiani dist. 1. cap. consuetudo 5. n. 2.* Et idem docent Doctores, *supra*, citati; Ergo non est necesse, quod talis prioratus fuisset iam semel electus, vt dicatur solere eligi iuxta nostras constitutiones; ergo quando lex dicit, quod committit definitorio electionem omnium officiorum, quæ iuxta nostras constitutiones solent fieri in capitulo generali, nun vult dicere, quod committit definitorio electionem officiorum quæ aliquando iam fuere electa in capitulo generali, sed solum vult dicere, quod committit definitorio electionem omnium officiorum, quæ de facto eliguntur in capitulo generali; sed sic est, quod officium primi prioris de facto eligitur in capitulo generali; ergo si occurrerit extra capitulum generale, iuxta hanc legem, pertinet ad definitorium, siquidem electio officiorum, quæ occurrunt extra capitulum generale, pertineat ad nostrum definitorium iuxta nostras constitutiones.

Confirmatur primo: Quia dato, & non concesso, quod lex diceret, quod ad definitorium pertinebat electio officiorum, quæ solent fieri in capitulo generali, absque positione illius clausulæ, *secundum nostras constitutiones*, adhuc dico, quod definitorium, poterat eligere primum priorem alicuius conuentus, quod sic probo. Lex committit definitorio electionem officiorum, quæ solent eligi in capitulo generali; sed sic est, quod capitulum generale solet eligere primos priores conuentuum; ergo idem potest efficere definitorium generale; nec est necesse, quod officium particulare, quod eligendum est à definitorio, aliquando fuisset electum in capitulo generali, vt dicatur sulere eligi à capitulo generali, sed sufficit, quod elegerit hoc officium multoties, & quod sit in possessione illud eligendi apud alios conuentus antiquiores, patet hæc vltima consequentia.

21 Nam consuetudo generalis vnius religionis, debet comprehendere omnes Ecclesias eiusdem religionis, in quibus non est talis consuetudo, nisi ibi fuerit aliqua specialis consuetudo, quæ opponatur generali, vt docet Aimon, *de antiquitate temporu 4. p sect. 1. num. 57.* Caputaquen Rochus, *de consuetudine, sect. 4 n. 16. & 17. & 20.* & facit textus, *cap. cum Ecclesia Vlterana ad fin.* faciunt etiam tradita per Felin. *in cap. auditis de præscriptis, n. 19.* & eum aliis multis tenet Garcia, *de beneficiis, p. 5. cap 4. n 93* Et quando datur eadem ratio, consuetudo vnius Ecclesiæ, extenditur ad alias, vnde si fundetur de nouo Academia, frui posset omnibus priuilegiis, quæ scholasticis conceduntur, *in Authentica habita, Cod. ne filius*, vt cum Parisio, Iasone, Bartolo, Menochio, tenet Rebellus, *lib. 1. de præludiis iustitiæ, q. 5. num 14.* Sed sic est, quod capitulum generale est in possessione, & consuetudine eligendi ad conuentus de nouo fundatos primos priores; ergo talis consuetudo comprehendit omnes conuentus de nouo fundatos; ergo etiamsi nunquam elegerit priorem huius determinati conuentus, potest dici de capitulo generali, quod habeat consuetudinem eligendi, talem priorem, quia consuetudo, quam iam habet eligendi, extenditur ad hunc nouum conuentum. 22

Tum quia vt quædam parochia dicatur esse in possessione, & consuetudine recipiendi decimas de noualibus, non est necesse, quod de hoc campo numero, semel iam illas receperit, sed sufficit, quod detur in tali Ecclesia consuetudo recipiendi decimas de noualibus sitis in districtu parochiæ, vt tradit eum Rebuffo, & Gutierres, Barbosa; *de potestate Parochi p 3. cap. 28. §. 3 n. 59* & patet, *ex cap cum contingat. & cap. quoniam de decimis*; Ergo eodem modo, vt dicatur, quod capitulum generale solet eligere officium primi prioris, non est necesse, quod iam semel elegisset hunc numero priorem huius domus determinatæ, sed sufficit, quod elegerit allos primos priores aliorum conuentuum eiusdem religionis. 23

Confirmatur 2. quia vt dicatur, quod aliqua Ecclesia est in possessione, & consuetudine recipiendi decimas personales à Petro, v. g. non est necesse, quod aliquando ab eo recipisset decimas personales, sed sufficit, quod talis Petrus venisset ad locum, & parochiam vbi talis Ecclesia habet consuetudinem legitime præscriptam recipiendi decimas personales, vt late probat eum Bartolo, Barbosa, *de potestate parochi, p. 3. cap. 28. §. 2. num. 62.* Ergo eodem modo, vt dicatur, quod capitulum generale habet consuetudinem eligendi primum priorem alicuius conuentus, non est necesse, quod eum iam elegisset, sed sufficit quod talis conuentus fundetur in religione, in qua dictum capitulum est in possessione, & consuetudine legitime præscripta eligendi primos Priores conuentuum de nouo fundatorum. 24

Et ratio est, quia illa præscriptio in tali loco est realis, & præscriptio realis causata à iure extenditur ad omnes illos, aduersus quos præ- 25

scriptum non fuit, siquidem tunc non dicitur præscriptio in vna persona, ad aliam extendi, sed in iam facta respectu generis, comprehendi speciem, quæ offertur, quamuis aduersus illam specifice præscriptum non sit, vt recte cum Bartolo, explicat Barbosa, *suprà, num.* 62. Sed sic est, quod capitulum generale habet consuetudinem eligendi primos priores, aut Vicarios conuentuum de nouo fundatorum in nostra religione; ergo quando lex concedit definitorio posse eligere officia, quæ solent eligi in capitulo generali, hæc commissio extenditur ad hoc officium primi prioris conuentus de nouo fundati, siquidem de eo verificatur, quod capitulum generale habet consuetudinem, & possessionem illud eligendi.

26 Confirmatur 3. Quia dato, & non concesso, quod definitorium generale non posset eligere officium primi prioris huius conuentus, non potest negari, quod possit eligere officium primi vicarij; ergo quando prælatus electus à definitorio non esset prior, ad minus esset Vicarius; siquidem vt ait noster aduersarius, actus agentium, quando non faciunt, quod intendunt, faciunt quod possunt, & vtile per inutile non vitiatur. Antecedens probatur: quia nostra constitutio supponit, quod definitorium potest eligere Vicarios ad conuentus de nouo fundatos, quia loquendo de sede; quam debent habere tales Vicarij in capitulo Prouinciali dicit, quod vicarij electi in definitorio, si in suis conuentibus fuerit iam Eucharistia, habeant sedem, & vocem post Priores; ergo definitorium potest facere Vicarios, etiam antequam sit Eucharistia in Ecclesiis suorum conuentuum, siquidem illa verba, dummodo sit Eucharistia in illorum Ecclesiis, supponit posse esse conuentus cum Eucharistia, & sine illa, & in vtrisque posse esse vicarios electos à definitorio, nam exceptio firmat regulam in contrarium, vt est commune iuris proloquium; ergo definitorium potest efficere primum Vicarium alicuius conuentus.

27 Patet consequentia: Quia vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, vt ex vulgaribus iuribus probat Barbosa, *in axiomatibus iuris, axioma* 136 *num* 4. Et lex generaliter loquens, generaliter est intelligenda, vt ex pluribus probat idem Barbosa, *ibi, num.* 1. Quod procedit etiamsi sit maior ratio in vno, quam in alio, nam si lex voluisset, expressisset, *l. vnica §. sin autem ad deficientis, C. de caduc. tollend.* & ex aliis iuribus comprobat Barbosa, *ibi, num.* 5. Sed sic est, quod nec in hoc loco lex facit distinctionem primi, aut secundi vicarij, nec quando committit potestatem definitorio, sed solum dicit, quod poterit efficere omnes prælatos, quorum electio occurrerit extra capitulum generale, quæ iuxta nostras constitutiones solet fieri in capitulo generali: ergo non debemus restringere talem legem, siquidem non est maior ratio, vt possit eligere secundum vicarium, potius quam primum.

28 Nec obstat si dicas, quod hoc non est expressum in lege, & nostra constitutio 3. *p. cap.* 8 *n.* 24. præcipit, quod definitorium aliud nunquam negotium, vel causam ad se aduocare possit, extra ea, quæ in nostris constitutionibus expresse ei committuntur. Non obstat inquam, respondeo namque, quod eo ipso quod lex expresse facit confirmatorem omnium electionum definitorium generale, necessario illi concessit omne illud, quod de iure pertinet ad talem confirmatorem; concesso namque vno, concessum dicitur omne, quod ad illud requiritur, *l.* 2. *de iurisdict. omni. indic. cap. p: æterea de offic. de legat.* & cum multis tenet Vas Barbosa, *lit. C, n.* 98. *& littera, N, num.* 14. & verba generalia statutorum secundum ius commune debent intelligi, *iuxta l.* 1. *§. quod autem D. de aleator. l. in fraudem,* & cum Garcia, Girondo, tenet Vas Barbosa, *littera V, num.* 72. sed sic est, quod lex absolute committit officium confirmatoris omnium electionum definitorio generali, excepta electione patris nostri Generalis, vt patet *ex* 3. *p. nostrarum constitutionum, cap.* 10. *n.* 6. *&* 13. ibi Præses cum definitorio illas confirmabit; Ergo etiam illi concedit posse eligere in casibus, in quibus secundum ius, hoc competit confirmatori; concessum namque dicitur quidquid expresse prohibitum non inuenitur, *l. necnon §. quod eius,* & cum aliis Vas Barbosa, *lit. C, num.* 99. Atqui confirmatio huius primi Vicarij pertinebat ad definitorium secundum ius nostrum 3. *p. cap.* 1. *num.* 18. Ergo etiam electio huius prioris, vel vicarij, ad illud pertinebit in casu, quo non detur capitulum generale, quod illum eligat; Atqui sumus in præsenti casu; ergo. Tum quia nostra constitutio expresse committit nostro definitorio omnes electiones officiorum occurrentium, quæ solent fieri in Capitulo generali; sed non solum electio secundi Vicarij solet fieri in capitulo generali, sed etiam primi Vicarij, vel prioris, vt supra probauimus; ergo hæc electio primi vicarij, vel prioris, expresse commissa est in lege prædicto definitorio generali. 29 30 31 32

Et ex his corruunt omnia fundamenta posita pro parte contraria, omnia enim illa claudicant in mala legum intelligentia. Concedimus enim ad primum, definitorium habere iurisdictionem limitatam ad casus sibi expressos in lege; iste tamen casus est illi expressus, *in lege cap.* 8. *num* 20. *nostrarum constitutionum*, in quo illi committit electiones intermedias, siue quæ extra capitulum generale occurrerint, quæ in ipso capitulo generali fieri solent iuxta nostras constitutiones, per quod euanescunt prima, secunda, & tertia, & quarta confirmatio, omnes enim eodem vitio laborant.

Ad secundum Respondetur, quod vt verificetur, quod capitulum generale solet efficere hanc electionem, non est necesse, quod semel illam pro illo determinato conuentu fecisset, sed sufficit, quod sit in possessione tales primas electiones pro conuentibus de nouo fundatis faciendi, vt *suprà*, ostendimus. Et eodem modo Respondetur instantiæ; Ridiculum enim est dicere, definitorium posse eligere secundum vicarium pro vno conuentu, non vero primum vicarium, vt *suprà* diximus. 33

Ad tertium respondetur: Verum quidem esse, quod secundum, *legem* 2. *partis nostræ constitutionis, cap.* 1. *num.* 4. debere dari monasterium cum competenti clausura, & habitatione pro quindecim religiosis, præter fratres donatos, vt religiosi communiter ibi cum suo priore, vel vicario commorentur; id tamen totum factum fuit, nam conuentus habet Ecclesiam cum D. Sacramento; & competentem clausuram, & habitationem pro plus quindecim religiosis, quod autem locus non fuisset adhuc proprius religionis, & quod mutandus sit ad alium districtum ad maiorem commoditatem 34

ditatem religiosorum, vt de facto mutatus fuit, id per accidens est, quotidie enim conuentus de vno territorio ad aliud commodius transferuntur, & lex non decernit, quod ædificium sit proprium, & perpetuo duraturum, sed solum, quod in eo sit comperens clausura, & habitatio pro quindecim saltem religiosis præter fratres donatos, quos quidem habebat prædictus conuentus. Imo sanctissima M. noster Theresia sæpe sæpius plura monasteria fundauit in domibus conductis cum Priorissa, & aliis officialibus, vt constar ex libro suarum fundationum, quam si secuti fuerimus, non poterimus oberrare, nec aliquid contra nostras constitutiones, quas ipsa dictauit, & approbauit efficere.

Ad quartum: Respondetur, quod cum officium
35 dicti præsidentis fuisset manuale, & ad nutum,
potetat Prouincialis licite, & valide illum auferre, quando sibi visum fuisset, absque aliqua causa, quam quia ita sibi conueniens visum fuit. Ita Legisinundus, & alij, quos refert, & sequitur Diana, 2. *p. de dubiis regularibus resolut.* 117. Lezana, *tom.* 2. *cap.* 13 *num.* 16. Et dato quod licite
36 ea absque causa non posset auferre, de facto extabat causa ad eum auferendum, quia prædictus præses erat priuatus à definitorio voce passiua, & priuatus voce passiua non potest eligi in Vicarium, nec exercere tale officium, vt cum Sanctoro, & aliis dixi, *in nostro Directorio Regularium, p.* 3 *tract.* 4. *d* 3. *n.* 164.

Tum quia si talis consultor dicit, quod talis conuentus non potest habere prælatum iuxta nostras constitutiones, Vicarius positus à Prouinciali non erat prælatus, nec habebat iurisdictionem ordinariam, sed solum erat merus præses iure antiquitatis, vel ad summum delegatus Prouincialis, qui poterat eum auferre quoties voluisset, suspendendo illi iurisdictionem delegatam, & sic nullam illi iniuriam fecit. Tum quia si bonus iste religiosus dicit, quod non potest dari conuentus iuxta nostras leges, nisi sit competens clausura, & habitatio pro quindecim religiosis, sed solum ibi posse assistere duos, vel tres fratres ad directionem ædificij, quod nos libenter admittimus; quomodo vult, quod sua
37 præsidentia esset vera prælatia, & vicaria, à qua
nisi ex culpa poterat auferri. Fateor multa licere passionem, quæ mens ab ea expers exhortet.

CONSVLTVM XLV.

De interdicto an illud teneantur obseruare regulares, si illud non obseruat cathedralis, vel Parochialis loci?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*

2 *Mendicantes non tenentur obseruare interdicta generalia, quando cathedralis, vel matrix, vel parochialis loci illius non obseruat.*

3 *In materia pœnali non est facienda extensio.*

4 *Nulla parochia potest dici parochialis loci, si ibi dentur aliæ parochiæ, vel cathedralis.*

5 *Nomine Ecclesia loci venit cathedralis.*

6 *Si in aliquo oppido dentur plures Ecclesiæ, & nulla sit matrix, nulla potest dici Ecclesia parochialis loci, sed ex loco.*

7 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

8 *Mendicantes non tenentur obseruare, nisi illa interdicta, quæ obseruat matrix, vel cathedralis, vel parochialis loci.*

9 *Referuntur plura exempla, in quibus regulares non obseruarunt interdicta, quia cathedralis ea non obseruabat.*

10 *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*

11 *Quid dicendum, quando in pago non est nisi vna Ecclesia, & interdicitur Ecclesia, non vero ambitum illius.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

IN Ecclesia Sanctorum in ciuitate Vlisipo- 1
nensi positum fuit interdictum generale pro tota parochia, non fuit tamen impositum in Chatedrali ipsius ciuitatis; & cum in prædicta parochia Sanctorum sint plures conuentus regularium.

Quæsitum fuit à me, An monasteria, quæ sunt intra parochiam generaliter interdictam, teneantur obseruare dictum interdictum generale.

RESPONSIO AVTHORIS.

REspondi negatiuè. Ratio est, quia vt dixi, *in* 2
nostro directorio Regularium p. 1. *tract.* 2. *d.* 5.
p. 1. *num.* 99. Mendicantes non solum non tenentur obseruare interdicta specialia imposita ab ordinario, vel legato Apostolico absque speciali sedis Apostolicæ facultate, sed nec interdicta generalia, quando Cathedralis, vel matrix, aut parochialis loci illius non obseruat, vt patet ex *Clement. I. de sent. excomm.* Sed in nostro casu, cathedralis, vel matrix non obseruat interdictum; ergo nec regulares tenentur illud obseruare, etsi parochia in cuius ambitu sibi sunt illud obseruet. Patet consequentia, quia cum simus in materia pœnali, non est facienda extentio, iuxta *l. factum*
cuique, l. in pœnalibus, vbi Decius, & cum aliis 3
Barbosa, *in axiomatibus iuris axiomate* 181. *numero* 9. & tenet Pelizarius, *tractat.* 7. *cap.* 29. *numero* 85.

Confirmatur. Quia *in dicta Clementina I. de sent. excomm.* statuitur, quòd religiosi teneantur seruare interdicta generalia, cum viderint obseruare Cathedralem, vel matricem, vel parochia-
lem loci, vbi nota, non dicere, cum viderint 4
obseruare interdictum Ecclesiam parochialem, sed parochialem loci; Atqui nulla parochia potest dici Ecclesia parochialis loci, si in eodem loco aliæ dentur parochiæ, sed solum potest dici vna ex parochialibus loci, vt bene aduertit Sairus, *lib.* 3. *de censuris cap.* 33. *num.* 46. Rodriguez, *tom.* 2. *q.* 109. *art.* 3. Pelizarius, *tom* 2. *tract.* 7. *cap.* 2. *num.* 185. Et multo minus si in eodem loco de-
tur Ecclesia Cathedralis, nam nomen Ecclesiæ 5
loci in singulari, & antonomasticè susceptum, venit Cathedralis, maxime in fauorabilibus, vt ex antiquo stylo curiæ probat cum multis decisio Rotæ anno 1650. *num* 6. quibus adde Barbosam, *de canonic. cap.* 2. *num.* 9. *Et de appellat. verb. iuris signif. appellat.* 83. *num* 7. & cum Fulgosio, Tusco, Rota, Villar. *in scholiis ad decreta Curia lit. C,*

Lezana

Lezana, *in consiliis cap. 3. in Cathedralitate Ecclesiæ S. Mariæ de Pilar*: Ergo si in tali loco dantur aliæ Ecclesiæ parochiales, vel Cathedralis, vt in præsenti casu non obseruantes interdictum, Regulares qui morantur in tali parochia interdicta, non tenentur tale interdictum obseruare, & ita tenent Couarruuias, *in cap. alma mater 2. p. cap. 11.* Syluester, *verbo interdictum q. 3.* Plouius, *tractatu de interdicto in principio, num. 2.* Glossa, *ad dictam Clementinam, verbo matrix ad finem*, Nauarr. *manuali, cap. 27. num. 146.* Auila *de censuris, p. 5. dub. 3. concl. 2.* Toletus, *in summa lib. 1. cap. 39. num. 15.* Azor. *tom. 1. lib. 22. cap. 1. §. 18*, Bonacina, *de censuris in particulari, d. 2 q. 8. p. 24. num. 7.* Tamburinus, *de iure Abbatum, tom. 1. d. 26. q. 3. §. præterea*, Ego ipse *in nostro Directorio Regularium, p. 1. tract. 2. d. 2. num.* 1to. & cum aliis multis admodum R. P. N. Magister Ioannes de Sylueira Carmelita regularis Obseruantiæ, vir nostræ ætatis celeberrimus, & totius Carmelitanæ familiæ decus, & ornamentum, cuius sapientiam totus veneratur orbis, cuncti anhelant, plures inuident, non pauci imitantur, sed nemo æquiparat, in suo doctissimo manuscripto de hac re, vtinam lucem videret, sicut & alia opera moralia, quibus equidem non minus orbem illustraret, ac aliis, quibus concionatores ornat, docet, & illustrat, faxit Deus, ac votis meis eueniat opus.

6 Et idem dicendum est, si in aliquo oppido dentur multæ parochiæ æque principales, & nulla illarum sit matrix, nam si in aliquibus illarum seruetur interdictum, in aliquibus vero non, tunc regulares non tenentur tale interdictum obseruare, esto parochialis intra cuius ambitum viuunt, & extat monasterium, seruet interdictum; quia sic non est verum dicere, parochialem illius loci seruare interdictum, sed aliquam parochialem loci seruare, aliquam vero non, cum tamen ad hoc, vt regulares iuxta dictam Clementinam teneantur seruare interdictum requiratur, quod Ecclesia parochialis loci illud seruet. Secus dicendum est, si omnes parochiæ illius loci, vel oppidi, seruient interdictum; nam tunc verum esset dicere, parochialem loci seruare interdictum, cum omnes oppidi parochiæ illud seruent, vt bene cum Toleto, Sairo, & aliis communiter aduertit Pelizarius, *tract. 7 cap. 2. num. 185.* Ego ipse *in nostro Directorio Regularium p. 1. tract. 2. d. 2. n. 97.* Tamburinus, *tom 2. d. 1. q. 3 n. 3.*

7 Nec obstat si cum Sairo, *d. 12. sect. 2. num 9.* Alterio, *d. 1. de interdicto cap. 4. dub. 2.* & aliis Dicas, Clementinam excipere interdictum generale ab Ecclesia parochiali seruatum; sed quando ponitur interdictum, non solum in Ecclesia parochiali, sed in eius ambitu, & districtu, tale interdictum est generale: ergo conuentus in tali districtu parochiæ tenetur tale interdictum seruare; Non obstat inquam, Respondetur namque distinguendo maiorem, Clementina excipit interdictum generale obseruatum à parochia distinguo, interdictum simpliciter generale concedo, interdictum secundum quid nego. Vel secundo respondetur, excipit interdictum generale obseruatum à Cathedrali, vel matrice, vel parochiali loci concedo, obseruatum ab vna ex parochialibus loci nego; Deinde distinguo minorem, sed quando ponitur interdictum in parochia, & eius districtu est generale, distinguo, est generale simpliciter, & quale postulat clementina nego, est generale secundum quid concedo, deinde negatur consequentia.

8 Quorum omnium ratio est, quia mendicantes non tenentur seruare quælibet generalia interdicta, sed illa tantum, quæ obseruat Cathedralis, matrix, vel parochialis loci, vt patet ex Clementina *suprà citata*; sed quando in vno oppido dantur plures Ecclesiæ simul cum Cathedrali, vel sine illa, parochialis loci non dicitur vna ex illis, sed solum illa dicitur parochialis loci, quæ est vnica in pago, oppido, vel ciuitate: ergo licet vna ex parochialibus loci cum suo districtu sit interdicta, regulares ibi morantes non teneotur seruare interdictum.

9 Et hac ratione non obseruantur in hac Ciuitate Vlisiponensi à Regularibus quæcunque interdicta obseruata à Parochialibus huius ciuitatis, dum non interdicitur Cathedralis Vlisiponensis, vt fecerunt Patres societatis Iesu anno Domini 1658. Patres Franciscani anno 1659. Et eodem anno idem fecerunt Patres Dominicani, Et anno 1639. Patres diuinæ prouidentiæ, & anno 1658. Patres Carmelitæ antiquæ obseruantiæ, & Nostrates excalceati anno 1661. Imo cum tota hæc Vlisiponensis ciuitas esset interdicta, & solum Cathedralis fuisset exclusa à nuncio Apostolico Hermaneto anno 1639. Patres Dominicani nunquam tale interdictum voluere obseruare iuxta prædictam Clementinam, & hoc in oculis ipsorum prælatorum, & totius huius magnæ, & inclytæ ciuitatis Vlisiponensis, in quo sapientissime iuxta hanc sententiam opinati sunt. Vnde reiiciendi sunt aliqui regulares minus docti, qui opinioni paucorum doctorum freti, obseruant interdicta, quæ obseruantur ab aliquibus parochialibus, etiamsi matrix, vel Cathedralis non obseruet.

10 Nec obstat Tridentinum, *sess. 25. cap. 12. de regularibus*, vbi ait, interdicta, ne dum à sede Apostolica, sed ab ordinariis promulgata, mandante Episcopo, à regularibus in eorum Ecclesiis publicentur, atque obseruentur. Respondetur namque Tridentinum ibi non derogasse priuilegia regularium, vt cum Miranda, Henriquez, Saito, Sotbo, Peregrino, Cros, Peirino, docet Pelizarius, *tract. 8. cap. 5. num. 97.* Ac per consequens adhuc priuilegia prædicta regularium persistere. Vel secundo respondeo, concilium loqui de interdicto generali, de quo loquitur Clementina I. *de sent. excomm.* & iuxta illam, nam cum Trid. specialiter non derogauerit dictam Clementinam, adhuc voluit esse in suo robore, siquidem ius commune non censetur reuocatum, nisi de eo fiat specifica mentio, vt cum multis docet Suarez, *de legibus, lib 8. cap. 38 n. 10.*

Vnde iuxta Tridentinum, solum tenentur regulares obseruare interdictum generale, quod obseruatur à Cathedrali, vel matrice, vel parochiali loci, in quo dantur aliæ parochiæ: secus si interdictum fuerit speciale, vt si Cathedralis, vel matrix, specialiter interdicatur, nam tunc si interdictum non fuerit generale, sed aliæ parochiæ eiusdem ciuitatis, vel oppidi non fuerint generaliter interdictæ, mendicantes, & cum eis communicantes, non tenentur tale interdictum obseruare, etsi cathedralis, vel matrix illud obseruet, vt recte aduertit Pelizarius, *tract. 8. cap. 5 num. 97.* Et idem dicendum est, quando non est in pago nisi

nisi vna parochia, & interdicitur Ecclesia, non vero districtus parochiæ, vt cum aliis dixi *in nostro directorio regularium, p. 2. tract. 3. d. 6 n. 1019.* quæ omnia semper in mente retinenda sunt pro praxi.

CONSVLTVM XLVI.

De quodam contractu societatis, & speciali quadam circunstantia, quæ in eo accidit.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Quando aliqui inierunt societatem, miscentes quilibet suam partem frumenti in quodam cumulo, vt alibi asportetur, dominium illius cumuli pertinet ad illos, qui talem societatem inierunt.*
3 *Si aliquod frumentum ex tali cumulo naufragio, vel alio accidenti deperditum fuerit, amissio diuidenda est inter eos pro rata.*
4 *Si aliquis ex illis, qui inierunt societatem extraxit aliquam partem illius frumenti ex naufragio, vel incendio, tenetur illud deponere in manu fideli, vt inter omnes diuidatur, deductis expensis.*
5 *Socij debent aequaliter participare lucrum, & damnum.*
6 *Res quæ est pro derelicto, est primi occupantis.*
7 *Fures qui aliquam partem illius frumenti furati sunt, si illam restituant, debet diuidi inter socios.*
8 *Vnus ex creditoribus non potest petere monitorium à prælato, dicendo à se furatum tantum frumentum fuisse, & quod sibi restituatur.*
9 *Potest illud petere, tanquam vnus ex creditoribus, vt restituatur in manu fideli, vt inter socios diuidatur.*
10 *Qui rem miscuit cum re alterius, iam non habet dominium super certam partem mixti, sed pro tanta parte illius indeterminata.*
11 *Censura debet esse de re certa, & determinata, vt possit obligare.*
12 *Ad hoc vt detur actio in rem, requiritur res determinata.*
13 *Censura prolata de re incerta non valet.*
14 *Valet, si postuletur ab vno ex creditoribus pro toto cumulo ablato, vt si restituatur inter omnes diuidatur.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 PETRVS simul cum aliis nouem personis deposuere decem millia modiorum tritici in quodam nauigio, vt Vlisiponem deportaretur, & ibi venderetur, & ad maiorem commoditatem de communi consensu omne triticum miscuere in ipso nauigio, & omne illud, in quodam aceruo congregarunt. Accidit autem, quod nauigium impetu procellarum deductum, naufragium fecit, & magno vndarum impetu ad litora maris peruenit. Concurrit Petrus, & antequam nauigium penitus submergeretur, ab eo extraxit magnam tritici quantitatem, non tamen abstulit mille modios, quos ipse in prædicto nauigio posuerat, quia aliæ multæ personæ similiter ad nauigium accurrentes, vnaquæque abstulit, quod potuit, ita vt pene omne triticum extraheretur. Petrus videns se non abstulisse totum triticum, quod nauigio imposuerat, petiit à prælato quoddam monitorium contra omnes illos, qui suum frumentum furati sunt; quo monitorio multæ ex illis personis, quæ triticum è dicto nauigio abstulerunt, illud prædicto Petro restituerunt, & ipse Petrus cum aliquibus compositionem fecit, super prædicto tritico extracto, eis aliquam partem demittendo intra quantitatem, quam ipse in prædicto nauigio reposuerat.

Quæritur primo, An Petrus licite potuisset prædictum triticum, tam à nauigio extrahere sibi, quam à prædictis personis restituentibus sibi accipere, vsque quo integraret quantitatem, quam in nauigio reposuerat. An vero prædictum triticum inter alios nouem socios tenetur diuidere pro rata. Secundo quæritur? An personæ, quæ prædictum triticum extraxere, nort illud restituentes, incurrant prædictam excommunicationem.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An Petrus licite potuisset prædictum triticum, tam è nauigio extrahere sibi, quam à prædictis personis restituentibus sibi accipere, vsque quo integraret quantitatem, quam in nauigio reposuerat, an vero prædictum triticum inter alios nouem socios teneatur diuidere pro rata?

AD intelligentiam huius casus suppono, Hoiusmodi personas, quæ prædictum triticum in nauigio reposuere, iniisse societatem, & de communi consensu omne triticum miscuere in vno aceruo, vt maior tritici quantitas deportaretur, erant autem decem personæ, quarum vna quæque mille modios reposuit, & aceruus communis continebat decem millia modiorum, his suppositis,

2 Dico primo: Dominium totius illius frumenti ad omnes illos decem homines pertinebat in communi, non quia quilibet habuisset dominium in toto aceruo decem millium modiorum, sed vnusquisque habebat dominium super mille modiis in determinatis ex illo commisto decem milium modiorum. Ita Lugo, *de iustitia, d. 6. num. 165.* Decastillus, *de iustitia, tractat. 10. d. 3. dub. 11. num. 43.* Tamburinus, *in decalogum, tract. 3. cap. 3. §. 4 n. 11.* & alij communiter Doctores.

3 Dico secundo si ex prædicto naufragio aliquod triticum perditum fuit, amissio diuidenda est inter decem illos homines, qui prædictum triticum in nauigio imposuere, ita vt, quod si mille modij perditi sunt, vnusquisque centum modios minus habebit, quam reposuit, ita Lugo, Decastillus, & Tamburinus, *locis citatis.*

4 Dico 3. si aliquis ex decem illis creditoribus
abstulit aliquod triticum è dicto nauigio, tenebatur illud deponere in quodam certo loco, & in manu personæ fidelis, & postquam omne illud fuisset congregatum, tenebatur illud diuidere inter omnes illos decem creditores, vnicuique pro rata deductis expensis, quæ soluendæ sunt, extrahendi frumentum ex naufragio. Quarum omnium ratio est, quia cum omne illud frumentum esset mixtum, non poterat Petrus separare suum triticum, siquidem quamcunque partem auferret, in ea simul ibat pars aliorum, & sicut de communi consensu facta fuit mixtio, ita de communi consensu, aut per beneficium iudicis, facienda erat diuisio, & cum omnes intrauerint æqua-
5 liter ad cumulum, omnes debebant æqualiter
participare lucrum, vel damnum, quod in illo cumulo accideret, & non quidam auferre totam suam integram partem, & alter nullam partem recipere; verum quidem est quod illi, qui frumentum è naufragio eripuit, soluendæ sunt expensæ, quas fecit in illa extractione; Et ratio est, quia vel illud frumentum erat pro derelicto, vel non, si iam erat pro derelicto, erat primi occupantis,
6 etsi non erat pro derelicto, vt de facto non erat,
vt cum multis probat Trullenc. *in Decalogum, lib. 7. cap.2. dub. 9. n.1. & 2.* vbicumque extat, domino extat; ergo deductis expensis, restituendum est domino suo.

7 Vnde si forte successit, quod aliqui fures
furati sint aliquam partem ipsius frumenti, si eam restituerint, debet simul coniungi, & diuidi pro rata inter creditores, vel ex communi consensu, vel beneficio iudicis, & furi soluendæ sunt expensæ, quas fecit in extrahendo tali frumento è naufragio, si forte tale frumentum esset periturum, si latro illud non abstulisset; secus si essent personæ qui eum vellent auferre expensis creditorum, & latro illud furatum fuit à dominis suis, nam tunc sibi imputabitur labor, quem habuit, siquidem illum habuit absque vlla necessitate, siquidem erant aliæ personæ, quæ tale frumentum auferebant. Ita expresse Lugo, *supra, n.173.* Tamburinus, *suprà, n.16.*

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An personæ quæ prædictum triticum extraxere, non illud restituentes, incurrant prædictam Excommunicationem?

PRo responsione huius quæsiti suppono duobus modis potuisse Petrum postulare illud monitorium; primo dicendo, à se furatos fuisse ducentos, vel trecentos modios frumenti ex nauigio, vbi eos constituerat, quapropter postulabat vt iudex præciperet sub pœna excommunicationis, quod ei fuissent restituti à personis, quæ illud furto abstulerunt. Secundo modo poterat officium iudicis implorare dicendo, se cum aliis nouem personis reposuisse in naui decem millia modiorum tritici, & quod furati sunt ex eo mille modij, quapropter ille, tanquam vnus ex creditoribus, postulabat, vt præciperet sub excommunicatione, vt qui tale frumentum furatus fuit, illud statim restitueret, in manu cuiusdã depositarij, aut pa-
rochi, vt inde pro rata distribueretur creditoribus.

His suppositis dico: Quod Petrus non poterat 8
petere prædictum monitorium primo modo, nec compositionem facere cum personis restituentibus prædictum frumentum, nec sibi soli recipere illud. Et ratio est, quia eo ipso, quod prædictus Petrus reposuit in naui suum frumentum mixtum cum frumento aliorum nouem personarum, non habebat iam dominium super certa parte illius frumenti, sed dominium omnibus illis decem personis erat commune; cuilibet pro decima parte indeterminata; ergo nulla erat pars in illo frumento, quam Petrus posset dicere determinate esse suam, quæ simul non esset aliorum, quia de communi consensu totum frumentum erat mixtum? ita Tamburinus, *suprà, n.11.* Hinc fit neminem illorum creditorum habere actionem in rem ad illud triticum, quia non apparet, quæ pars ex illo mixto, cuique competat, quod ad dictam actionem concedendam necessarium erat, iuxta *l. idem Pomponius ff. de rei vindicat.* Non enim conceditur alicui actio in rem, nisi res cum suis qualitatibus designari possit, *l. si in rem, ff. de rei vindicat.* vt optimè probat Palaus, *de suff. ia in genere, d. vnica.p.21. num. 5.* Ergo solum cuique illorum com- 9
petebat ius iudicem implorandi, vt illud indiuiduum ius diuideret, & singulis applicaret, prout cuiusque iuri conuenire iudicasset; ergo Petrus non poterat postulare monitorium dicens ab eo furatos fuisse ducentos modios frumenti ex quadam naui, vbi eos reposuerat. Patet consequentia:

Nam cum ille in tali naui non haberet partem 10
determinatam, & certam, quæ sua esset, & super quam haberet dominium, non habet actionem in partem determinatam; atqui censura debet esse de re certa, & determinata, nam vt ait 11
Glossa, *in cap. si Sacerdos de officio ordinary*, sententia incertæ rei iudicatæ, authoritatem non habet, sicut & illa, quæ certam quantitatem non habet nulla est, *l. penult. & vltim. C. de sent. quæ sine certa quant.* vt optime probat Gibal- 12
linus, *de censuris disquisitione 3. q. 4. num. 6.* Et quando persona est incerta, debet in censura determinari per ordinem ad delictum certum, & determinatum, vt docet cum Suario, Bonacina, Filiucio, Candido, Bauni, & aliis Leander, *tract. 1. de censuris, d 4. q.10.* Ergo Petrus non poterat postulare prædictum monitorium, siquidem ab eo non fuit furata res certa, vel determinata, sed res incerta, & indeterminata, circa quam non potest ferri censuram.

Hinc fit talem censuram sic postulatam esse 13
nullam, nec ligare eos, qui è naui furati sunt frumentum, nec Petrum posse sibi recipere prædictum frumentum restitutum, siquidem recipit alienum, nec posse compositionem facere cum furibus, nec illis aliquam partem dimittere, siquidem non est dominus illius frumenti, & potest accidere, quod frumentum, quod ille in naui reposuit, periisset fluctibus, vnde solum potest implorare officium iudicis, veluti vnus ex creditoribus, vt præcipiat sub excommunicatione, quod omnes, qui tale frumentum abstulerunt, illud restituant, & reponant in manu personæ fidelis, vt inde inter creditores pro rata diuidatur, vel de communi consensu, vel officio iudicis, ad hoc enim sufficit interesse illius, qui monitorium

exotauit, & si tale interesse non sit certum, sed dubium, vt optimè probat Gibalinus, *de censuris disquisitione* 2.9.5.n.10.

14 Quapropter resolutorie dico, quod si censura prolata fuit primo modo non obligat, bene tamen si foit prolata secundo modo. In vtroque tamen casu, prædictus Petrus tenetur totum frumentum à se extractum è prædicta naui, & illud quod à furibus accepit, statim reponere in manu parochi, vel alterius depositarij, vt inde officio iudicis, vel de communi consensu, inter illas decem personas, quarum interest diuidatur pro rata, deductis expensis, quas fecit Petrus in extractione frumenti. Insuper debet Petrus accipere in suam partem omne frumentum, quod demtsit foribus, sublatis expensis, quas ipsi fures fecerunt in extractione frumenti, si alias non erat, qui illud è fluctibus, vel naui extraheret; secus si erat, qui frumentum extraheret, nam tunc sibi imputent fures super se accipere hunc laborem, & Petrus sibi etiam imputet, talem compositionem de alieno cum eis facere; vnde si velit, ab eis recuperet, sic censeo. An autem prædicti fures surripientes hoc frumentum incurrerint excommunicationem bullæ cœnæ contra surripientes bona naufragantium? alia est quæstio, de qua late egimus *in nostro directorio Confessariorum, se cunda parte* agentes de hac censura, quam si placet videre ibi poteris, ergo enim hic ab hoc abstineo, ne eadem repetamus.

CONSVLTVM XLVII.

De absolutione casuum Episcopo reseruatorum ex vi cuiusdam bullæ S. Antonij Vlisiponensis.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Confratres S. Antonij Vlisiponensis possunt virtute bullæ S. Antonij absolui toties quoties à casibus Episcopo reseruatis.*
3 *Ponitur quadam obiectio, & soluitur.*
4 *Confirmatur solutio.*
5 *Tale priuilegium non est reuocatum*, ab Vrbano VIII.
6 *Decretum Vrbani, quod solum est contra regulares, non fuit promulgatum, nec receptum, nec intimatum regularibus.*
7 *Bulla reuocatoria* Vrbani VIII. *non fuit recepta in Hispania.*
8 *Non fuit registrata per Senatum Castellæ, vel Lusitaniæ, quod erat necessarium, vt obligares in aliquorum opinione.*
9 *Licet talis reuocatio fuerit recepta, vel promulgata, adhuc mendicantes possunt absoluere à casibus Episcopo reseruatis.*
10 *Hac reuocatio Vrbani, solum reuocauit facultatem à casibus Episcopo reseruatis, quam Tridentinum abrogauerat.*
11 *Non reuocauit potestatem concessam per* Paulum V. & Gregorium XV.
12 *Eodem modo explicandum est decretum sacræ congregationis de mandato* Innocentij X.
13 Alexander VII. *damnat hanc propositionem, Mendicantes possunt absoluere a casibus Episcopo reseruatis, non obtenta ad id Episcoporum facultate.*
14 *Hoc decretum solum afficit regulares mendicantes, non vero huiusmodi confratres, si quod ad id habent priuilegium.*
15 *Hoc decretum Alexandri VII. non derogat priuilegia mendicantium.*
16 *Dispositio absolute prolata, debet intelligi secundum ius commune.*
17 *Omnis dispositio simpliciter prolata intelligitur, ampliatur, & restringitur, secundum ius commune.*
18 *Pontifex in hoc decreto solum damnat opinionem aliquorum doctorum, qui dixerunt mendicantes, secundum ius commune, posse absoluere à casibus Episcopo reseruatis, non obtenta ad id Episcoporum facultate.*
19 *Opinio qua asserit Mendicantes ex iure communi posse absoluere à casibus Episcopo reseruatis est falsa, & vt talis condemnata ab Alexandro VII. nec de ea licet amplius loqui.*
20 *Hac propositio, Mendicantes ex vi priuilegiorum Pauli V. & Gregorij XV. possunt absoluere a casibus Episcopo reseruatis, non est damnata ab Alexandro VII.*
21 *Pontifex potest concedere facultatem mendicantibus ad absoluendum à casibus Episcopo reseruatis.*
22 *Alexander VII. non damnauit opinionem dicentium talia priuilegia non esse reuocata ab Vrbano VIII. vel Innocentio X.*
23 *Probatur id argumento desumpto ex Trid.*
24 *Quandiu non constat legem Pontificiam loqui de prædicta opinione, lex non possidet contra mendicantes.*
25 *In dubio priuilegium non censetur reuocatum.*
26 *In dubio melior est conditio possidentis.*
27 *Quod Pontifex non expressit, dicere noluit.*
28 *Exceptio firmat regulam in contrarium.*
29 *Lex qua importat obligationem strictè est interpretanda.*
30 *Quando lex est odiosa, in eius interpretatione benignior pars est complectenda.*
31 *Lex imponens aliquod grauamen non obligat, nisi clare & expresse illud imponat.*
32 *Leges, & decreta Pontificum non obligant ante illorum promulgationem in omnibus prouinciis.*
33 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
34 *Decretum Alexandri VII. licet sit promulgatum, nihil facit contra hoc priuilegium confratrum S. Antonij Vlisiponensis.*
35 *Decretum Alexandri VII. solum est contra mendicantes.*
36 *Decretum reuocatorium Vrbani VIII. solum est contra Regulares.*
37 *Non est extendendum ad priuilegia concessa secularibus.*
38 *Reuocatio priuilegij est odiosa & restringenda.*
39 *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*
40 *Derogatio Priuilegiorum facta à Clemente VIII. non derogat hoc priuilegium.*
41 *Debebat de eo fieri expressa mentio, vt in ipso postulatur.*
42 *Reuocatio priuilegiorum facta à Clemente VIII. solum obligat intra Italiam.*
43 *Tridentinum non reuocat hoc priuilegium.*

44 *Ponitur argumentum in contrarium & soluitur.*
45 *Quæ oracula reuocata sint ab Vrbano VIII.*
46 *Ratione huius bullæ . possunt Confratres S. Antonij absoluere ab omnibus casibus Papalibus, etiam intra bullam cœnæ occultis, excepta hæresi.*
47 *Probatur authoritate multorum doctorum , & ratione.*
48 *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 RAINVNCIVS Cardinalis anno 1559. de mandato Pontificis concessit quandam bullam Ecclesiæ, S. Antonij in Vlisipone, in qua inter alias gratias , & priuilegia concessit , vt quilibet confrater Confraternitatis, S. Antonij Vlisiponensis , qui daret certam eleemosynam pro illa bulla ad fabricam Ecclesiæ prædicti S. Antonij , posset in perpetuum eligere confessorem regularem, vel sæcularem approbatum ab ordinario, qui respectiue eos absolueret à quibuscunque excommunicationibus , vel interdictis , vel ab aliis quibuscunque censuris Ecclesiasticis , & à censuris à iure, vel ab homine, ex qualicunque occasione impositis, & à quibuscunque peccatis, & excessibus, & delictis , quantumuis grauia , & enormia fuissent , & reseruata sedi Apostolicæ , exceptis casibus bullæ cœnæ domini , & à reseruatis semel in vita , & semel in articulo mortis , & ab aliis , qui non fuerint sedi Apostolicæ reseruati , quod possint ab eis absolui toties quoties fuerit necessarium : Accidit autem , quod his temporibus defuerit in hoc regno Lusitaniæ bulla Cruciatæ.

Quæsierunt igitur Confratres huius confraternitatis à me Primo. An ratione huius bullæ possint eligere confessorem approbatum , qui eos toties quoties absoluat à casibus & censuris Episcopo reseruatis. Secundo an ratione huius priuilegij possint confratres huius confraternitatis, etiam absolui à casibus Papæ, etiam intra bullam cœnæ reseruatis, toties quoties, dummodo sint occulta, excepta hæresi.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An ratione huius bullæ possint Confratres, S. Antonij Vlisiponensis eligere confessorem approbatum, qui eos toties quoties absoluat à casibus , & censuris Episcopo reseruatis , non solum iure , sed ea , quæ solent specialiter Episcopi reseruare ?

PRimo quæsito respondi, affirmatiue. Ratio est, quia priuilegium ita concedit , sed huiusmodi
2 priuilegium huc vsque non est reuocatum , vt ex solutione argumentorum in contrarium constabit, & de facto in præsenti in hoc Lusitaniæ regno non datur bulla cruciatæ , in qua priuilegia, exceptis concessis regularibus pro se ipsis tantum, reuocantur, ergo non est principium , vnde colligamus huiusmodi confratres non posse tutè vti hoc suo amplissimo priuilegio.

3 Dices , huiusmodi priuilegium tantum concedit, quod à reseruatis solum absoluantur semel in vita, & semel in articulo mortis ; ergo Sacerdotes ex vi illius absoluentes . non possunt absoluere à reseruatis Episcopo toties quoties. Respondeo, quod illa verba , solum intelliguntur de casibus Papalibus extra bullam cœnæ, non vero de Episcopalibus, vt constat ex verbis sequentibus , & ab aliis casibus , qui non sunt sedi Apostolicæ reseruati possint absolui toties quoties, quæ clausula , & ab aliis casibus , qui non sunt sedi Apostolicæ reseruati , non est intelligenda de casibus, qui non sunt aliquo modo reseruati, nam illa clausula, & de aliis casibus, est relatiua , & refertur ad casus reseruatos præcedentes cum omnibus suis qualitatibus, vt docent Glossa, *cap. abbat. de elect.* 16. Rebuffus, *l. 1. ff. de verb. signif.* Nauarr. *cap. si quando remed 6. n. 5. de rescriptis*, Gonzales, Seraphin. & Rota Romana apud Farinacium , *decisione 577. tom. 1. p. 2.* Ergo cum illa clausula & de aliis casibus , referatur ad casus reseruatos , & hi non possint esse reseruati sedi Apostolicæ , siquidem eadem bulla eos excludit, sequitur euidenter de casibus , & censuris Episcopo reseruatis esse intelligendum , siquidem non dantur alij casus , de quibus loquatur.

Confirmatur : Quia in bulla Cruciatæ ponun- 4
tur in terminis eadem verba, & à casibus, qui non sunt sedi Apostolicæ reseruati eos absoluat toties quoties, & tamen virtute horum verborum dicunt cōmuniter DD. quod potest confessor toties quoties virtute Cruciatæ absoluere pœnitentem ab omnibus casibus, & censuris Episcopo reseruatis, vt late probat Trull. *in bullam Cruciata, lib. 1. §. 7. c. 2. dub. 11. n. 4* & cum communi sententia supponit Palaus, *tom 4. tr. 10. d vnica, p. 8. §. 1. n 4.* Diana, *1. p. tr. 11. resol. 28.* Ergo idem de hac bulla dicendum est. Patet consequentia, quia vna, & eadem res, non debet diuerso iure censeri, *l qui ades, ff. de vsu , cap. agnouimus 12 q. 2. cap. qui circa 22. de priuil.* quos refert, & sequitur Barb *de locis comm. fol. mihi 207.*

Nec obstat si dicas , huiusmodi priuilegium, quoad absolutionem à casibus Episcopo reseruatis esse reuocatū per quoddam decretum sacræ Congregationis factum de mandato Vrbani VIII. anno 1628. sub die 27. Nouembris, vbi omnia priuilegia talem facultatem concedētia omnino reuocat, vt communiter docent omnes DD. moderni, qui post tale decretum scripsere, vt ait Diana, *9. p. tract. 6 resol. 55. in fine.* Non obstat inquam, quia omnes 5
recentiores dicunt tale decretum solum reuocasse de facto priuilegia regularium, contra quos solum loquitur prædictum decretum , vt infrà dicemus. Imo plures Doctores dicunt , tale decretum , nec etiam priuilegia regularium de facto reuocasse, siquidem non fuit authenticum, nec receptum, nec intimatum Regularibus, quæ omnia erant necessaria, vt priuilegia regularium per illud censerentur 6
reuocata, vt late defendit, & probat post dictum decretum, defendendo contrariam sententiam, etiam respectu regularium, Quintanadueñas, quem refert Diana, *p 9. tr. 7. resol. 51.* Noster Vrbanus, *tr. 2. dist. 1. cap. 1. regul. 7.* Vidal. *in Arca Theologiæ moralis, tit. de casibus reseruatis inquisitione 1. n. 121.* & nouis- 7
simè Arauio, *in suis decision moralibus, tr. 1. de statu Ecclesiast q 8. n. 19 casu 2.* vbi ait, Bullam reuocatoriam Vrbani VIII. non fuisse receptā in Hispania, neque ad praxim reductā, eo quod non fuit per Senatum Castellæ , aut Lusitaniæ registrata , quam conditionem esse essentialem, vt rescripta Ponti- 8
ficum obligent, docent Solorz. *tom. 2. de iure Indiarum,*

rum,lib.3.cap.5. Et Salg. *de retentione bullarum* 1.
*p. cap.*4. Neque declarationes Cardinalium postea
emanatæ vim præcepti, aut iuris obligantis ha-
bent, vt sit ipse Arauio, *ibi,n.*17.
9 Tum quia dato quod reuocatio Vrbani VIII.
fuisset promulgata,& recepta in Hispania,& Lusi-
tania, adhuc illi non esse standum à regularibus
existimat Castill. *verbo casus reseruati difficult.*35.
dicto 2.Tambutin.*in methodo Confessionis lib.*3.*c.*7.
§.4.*n.*17.Bruno Cassaing,*tract.*5. *de priuilegiis cap.*
2 *proposit.*2. Arauio *suprà,n* 19. Tum quia hoc de-
cretum Vrbani VIII. solum reuocauit à regulari-
bus facultatem absoluendi à casibus Episcopo re-
10 seruatis,quam Tridentinum,& decreta sacræ Con-
gregationis abrogauerant, non vero, quæ postea
fuere concessa,vt est priuilegium Pauli V.conces-
sum Societati,& Gregorij XV. concessum Teati-
nis; & eodẽ modo responderi potest decreto sacræ
11 Congregationis de mandato Innocentij X. anno
1647. & dixi *in nostro Directorio Regularium, p.* 1.
12 *tract.*2,*d.*3.*n.*30. Tum denique,quia licet hæc om-
nia vera essent, & talis reuocatio fuisset promul-
gata,& acceptata, & extenderetur etiam ad præ-
dicta priuilegia Pauli V.& Gregorij XV. concessa
regularibus post Tridentinum;adhuc nihil obstant
quia ipse Vrbanus VIII.anno sequenti,post dictam
reuocationem,scilicet anno 1629.Idem priuilegium
pro Iesuitis confirmauit,quod & cæteri mendican-
tes per communicationem participant,vt testatur
Pater Arauius primarius Vniuersitatis Salmanti-
censis Cathedraticus, & Segouiensis Ecclesiæ
Episcopus,*suprà n.*19.de cuius fide,& veritate non
licet dubitare:ergo non obstante tali reuocatione,
adhuc priuilegia,etiam regularium,de quibus tan-
tum loquitur reuocatio Vrbana,sunt in suo vigore.
Nec obstat Decretum Alexandri VII. datum
13 anno 1665.in quo damnat,vt ad minimum scanda-
losam hanc propositionem *Mendicantes possunt*
absoluere à casibus Episcopo reseruatis, non obtenta
ad id Episcoporum facultate. In quo decreto, sub
excommunicatione prohibet, ne quis eam doceat,
defendat,edat,nec de ea,nec de aliis propositioni-
bus in hoc decreto à se damnatis publice, vel pri-
uatim tractet,nisi forsan impugnando,& sub præ-
cepto præcipit,ne quis eam,vel aliquam ex prædi-
ctis propositionibus,in praxim reducat, vt constat
ex tenore decreti. Non obstat inquam. Respon-
14 detur namque,hoc decretum solum afficere regu-
lares mendicantes, vt patet ex eadem propositio-
ne,non vero Confratres sæculares huius confrater-
nitatis. D. Antonij,si quod à Papa habent aliquod
priuilegium ad absoluendum à casibus Episcopo
reseruatis,vt est hoc de quo disputamus.
Secundo respondetur. Hoc decretum non dero-
15 gare priuilegia mendicantium, de hoc enim nec
verbum quidem dicit,sed solum damnat hanc pro-
positionem. *Mendicantes possunt absoluere à casi-*
bus Episcopo reseruatis,non obtenta ad id Episcopo-
16 *rum facultate.* Sed hæc dispositio absolute prola-
ta debet intelligi secundum ius commune, siqui-
dem omnis dispositio simpliciter prolata, intelli-
17 gitur, & ampliatur, ac restringitur secundum ius
commune,vt docet Petrus de Anchatrano,*consil.*6.
*viso themate,n.*13 *versu omnis enim dispositio,& con-*
sil. 82. *themate est,n.*7.*& consil* 404. *tria dubia,n.*5.
*& consil.*421. præmittendum in principio.vbi exten-
dit in statutis, & omnibus dispositionibus inter-
pretandis, quia semper reducuntur ad ius commu-
ne,Romanus,*consil.*350.*in casu n.*24. vbi extendit
in rescripto, cuius verba debent semper reduci ad
sensum iuris, Tiraqoell. *in tract.de mot.part.*2.*de-*
clarat. 2.*n.*2. Tuscus,*tom.*2.*lit. D, concl* 510 Valas-
cus,*consult.*42.*n.*7.Barbosa,*in l.*1. *ff. soluto matrim.*
*p.*1.*n.*61. eius filius Augustinus Barbosa, *in axio-*
matibus iuris, axiomate 73. *n.*10. Ergo Pontifex
in prædicta dispositione, solum intendit damnare
opinionem aliquorum Doctorum, qui dixerunt 18
Regulares mendicantes, secundum ius commune
posse absoluere ab omnibus casibus Episcopo re-
seruatis, ex Clementina *Dudum*, & extrauaganti
inter cunctos, vt fecerunt Panormitanus, Felinus,
Bonifacius, Ioannes de Ligniano, S. Antoninus,
Angelus,Tabiens, Armilla,quos citat, & sequitur
Emanuel, *tom.* 1. *q.*61. *art.* 2. Quintanaduenas *in*
Theologia morali, tom 1. *tract* 3. *singulari* 16. Fran-
ciscus de Arauio, *in suis decisionibus moralibus,*
*tract.*1. *q.* 8. *de Ecclesiastico statu, n.* 20. vbi ait,
hoc priuilegium esse insertum in iure communi
in dicta Clementina dudum,ac per consequens non
censetur derogari per generales derogationes, ni-
si de eo fiat expressa mentio, vt notant Grego-
rius Lopez,*leg* 2.*tit.*18. *partita* 3.& Sanchez *tom.*
2. *consiliorum lib* 7 *cap.*1.*dub.*13.*& doctrina* Gloss.
in l. heres, ff. de iudiciis, Bartol. & Bald. *in au-*
thentica Cod. vbi de crimine agi oportet. & Felin.
*cap.*1 *de rescriptis*, ac per consequens, cum Vrba-
nus VIII. non fecerit expressam mentionem de
hac Clementina, adhuc priuilegia regularium,
quoad absoluendum à prædictis casibus Episcopo
reseruatis manent, etsi omnia alia priuilegia ab
Vrbano VIII. fuissent reuocata huc vsque Ara-
uio,*loco citato*: quam quidem opinionem,non so-
lum scandalosam, vt ait Alexander VII. sed fal- 19
sam omnino reputo; Mendicantes enim ex eo
quod mendicantes sint, talem facultatem à iure
communi non habent, vt recte cum Palao, Bor-
dono, Lezana, & aliis notauit Diana, *p* 9. *tract.* 6.
Miscellaneo,resol 5. Ergo mendicantes stando in
terminis iuris communis, falsum est dicere, pos-
se absoluere à casibus Episcopo reseruatis,non ob-
tenta ad id Episcoporum facultate, nec de hac
difficultate nobis est sermo in præsenti, nec esse
potest,iuxta prædictum decretum Alexandri VII.
An autem hæc propositio, Mendicantes ex vi
priuilegiorum concessorum à Paulo V & Grego-
rio XV. quæ supra diximus non fuisse reuoca-
tam per decreta sacræ Congregationis de manda-
to Vrbani VIII. & Innocentij X. sed potius ab 20
eodem Vrbano VIII anno sequenti confirmatam,
vt supra diximus,possint absoluere,à casibus Epis-
copo reseruatis,sit damnata ab Alexandro VII in
prædicto decreto.Fateor me tale quid non perci-
pere, nec mihi videri esse damnatam, multo enim
differunt hæ duæ propositiones,Mendicantes pos-
sunt absoluere à casibus Episcopo reseruatis, non
obtenta ad id Episcoporum facultate,ab hac,Men-
dicantes ex priuilegio Pauli V. & Gregorij XV.
confirmato ab Vrbano VIII. post reuocationem
priuilegiorum,possunt absoluere à casibus Episco-
po reseruatis, non obtenta ad id Episcoporum fa-
cultate.Nam primam falsam,& scandalosam,secun-
dam verò verã reputamus;quis enim negabit Pon-
tificem ad id posse concedere facultatem;etiam nõ 21
obtenta facultate Episcopi? Non ergo Alexander
VII.opinionem tot grauissimorum doctorũ,quos
supra retulimus dicentiũ eorum priuilegia non esse 22
reuocata per decretum sacræ Congregationis de
mandato Vrbani VIII.& Innocentij X.sed potius

ab eodem Vrbano VIII. anno sequenti confirmata damnauit, cum id in decreto non reperiatur, sed solum primam propositionem absolute prolatam, & in terminis iuris communis, vt illam proposuit Alexander VII. vt scandalosam damnauit, quod sic euidenter demonstro.

23 Ex eo quod Tridentinum, *sess.* 14. *cap.* 7. de pœnitentia dixit Sacerdotes extra articulum mortis nihil posse quoad reseruata non per hoc voluit, nec intendit reuocare, & auferre priuilegia, quæ ante ipsum concilium habebant Sacerdotes, tam sæculares, quam regulares ad absoluendum à casibus Episcopo, vel Papæ reseruatis; sed tantum locutum fuit Concilium, stando in iure communi, vt docet Tamburinus, *lib.* 3. *expedit.a Confessionis, cap.* 7. *num.* 16. Peliccionus, *quæstionum illustrium* 8. *cap.* 2. Cotonius, *in controuersijs, lib.* 4. *controuersia* 8. *cap.* 3. *n.* 130. Ergo idem dicendum est de hac propositione Alexandri VII. sicut enim Alexand. VII. ait *Mendicantes non posse absoluere à casibus Episcopo reseruatis*: ita Concilium Tridentinum dicebat, Sacerdotes nihil posse circa reseruata; sed Concilium intelligitur stando in terminis iuris communis; ergo eodem modo debet intelligi hoc decretum Alexandri VII. non enim apparet maior ratio.

24 Secundo probatur: Quia in hoc casu, non constat certo Pontificem condemnasse hanc propositionem, mendicantes ex vi priuilegiorum à Paulo V. & Gregorio XV. & Vrbano VII. concessarum, possunt hodie absoluere à casibus Episcopis reseruatis, non obtenta Episcoporum facultate; sed tantum hanc [Mendicantes possunt absoluere à casibus Episcopo reseruatis,] non obtenta Episcoporum facultate; ergo sententia condemnatoria Pontificis non est extendenda ad priorem propositionem; sed solum debet verificari in secunda propositione; patet consequentia, quia quandiu non constat legem Pontificiam ad priorem propositionem extendi, lex non possidet circa obligationem non absoluendi contra mendicantes, sed mendicantes possident suam libertatem absoluendi ex vi priuilegij Pontificij, vel ad minus sumus in dubio, an ad id prædicta lex Pontificia extendatur; sed in dubio priuilegium non censetur reuocatum, vt docet Cochier. *de conf. Eccles. q.* 102. *num.* 2. Rota Romana *volumine* 2. *decisione* 1291. & alij apud Bordonum, *resol.* 52. *num.* 117. & regulariter, non quoties oppositum

25 eius, quod concessum erat statuitur, censetur reuocatum priuilegium, si per aliud verificari, & impleri possit dispositio, vt cum Bordono, docet Cotonius, *in controuersijs lib.* 4. *controuersia* 8. *cap.* 1. *num.* 13. Et in dubio melior est conditio possidentis, vt tenet commune proloquium; ergo cum mendicantes possideant libertatem ab-

26 soluendi à prædictis casibus ex vi suorum priuilegiorum, & alias simus in dubio, an contra eorum priuilegia disponat Pontifex, & optime possit dispositio Pontificia in alio sensu verificari, non tenentur existimare prædictam sententiam damnatoriam Pontificis eos afficere.

Confirmatur primo: quia si Pontifex vellet dicere Regulares, nec etiam ex priuilegiis, post reuocationem priuilegiorum factam ab Vrbano VIII. posse absoluere à casibus Episcopo reseruatis, id debebat explicare, vt fecit, quando in eodem decreto damnauit opinionem asserentem, posse sacerdotem duplex accipere stipendium pro vna Missa, dando vni partem propriam Sacerdotis, & alteri partem consuetam, vbi ait Pontifex, idque post decretum Vrbani VIII. Atqui Pontifex id non fecit condemnando hanc propositionem; ergo Pontifex noluit condemnare propositionem asserentem, mendicantes ex vi suorum priuilegiorum, etiam post reuocationem Vrbani VIII. posse adhuc absoluere à casibus Episcopo reseruatis, patet consequentia, quia si Pontifex vellet loqui de priuilegiis reuocatis ab Vrbano VIII. id facillime declarasset, vt fecit in prima propositione de stipendio Missarum; Ergo cum id non fecerit, non est dicendum in hoc sensu locutum fuisse, quod enim non expressit, dicere noluit, nam si aliud dicere voluisset, expressisset, iuxta, *l. vnic. §. si autem ad deficiens, C. de caduc. tollend. l. si seruus, §. Prætor. ait versic. non dixit. ff. de adquirend. hæred. cap. ad audientiam* 12. *extra de decimis cap. inter corporalia* post medium, & ex aliis iuribus, & Doctoribus probat Menochius, *consil.* 178. & *consil.* 140. *n.* 4. Surd. *decis.* 88. *n.* 4. Gutierres, *pract. quæstion. lib.* 1. *q.* 7. Gonzales, *ad reg.* 8. *cancellariæ glossa* 9. §. 1. *n.* 33. Cardos. *in praxi iudic. verbo lex, n.* 28. Tuscus, *lit. V, concl* 89. *n.* 5. & alij multi, quos refert, & sequitur Duenas, *in axiomatibus iuris verbo lex num.* 63. Ergo cum Pontifex id non exprimat, & aliunde clare, & expresse loquatur de mendicantibus, nulla mentione facta de priuilegiis, ita eius propositio intelligenda est. 27

Confirmatur 2. quia exceptio firmat regulam in contrarium, vt est commune proloquium: Atqui Pontifex damnando propositionem asserentem, Sacerdotem posse accipere duplex stipendium pro vna Missa, addit, idque post decretum Vrbani VIII. non tamen quando damnat propositionem asserentem, mendicantes posse absoluere à casibus Episcopo reseruatis; ergo non intendit condemnare propositionem asserentem, mendicantes ex vi suorum priuilegiorum posse absoluere à casibus Episcopo reseruatis, etiam post reuocationem Vrbani, sed tantum illam propositionem, quam Pontifex expresse posuit, mendicantes non possunt absoluere à casibus Episcopo reseruatis, non obtenta ad id Episcoporum facultate: Patet consequentia, quia exceptio in vna propositione, firmat alteram propositionem in contrario sensu, vtraque namque propositio, per decretum Vrbani erat, reprobata; tam illa de duplici stipendio, quam de casibus Episcopo reseruatis, vt videri est in eodem decreto Vrbani VIII. 28

Confirmatur 3. Quia lex quæ imponit obligationem stricte est interpretanda, *l. quidquid astringenda, ff. de verb. obligat. quæ fundatur in reg. iuris communis odia restringenda, &c. reg. iuris in* 6. Et lex pœnalis, & odiosa non est extendenda vltra proprietatem verborum, etiam ex paritate rationis, & etiamsi maior vrgeat ratio, vt ait Portel. *in additionibus, num.* 13. Sanchez, *tom.* 1. *summæ, lib.* 4 *cap.* 4. *num.* 4. & ex multis exornat Cotonius *in controuersijs lib.* 1. *controuersia* 1. *cap.* 5. *n.* 95. Atqui hæc lex Pontificia est obligatoria, pœnalis, & odiosa; ergo restringi debet, & non extendi vltra proprietatem verborum; sed intra proprietatem verborum non ait mendicantes ex vi suorum priuilegiorum non posse absoluere à casibus Episcopo reseruatis, etiam post reuocationem Vrbani, ergo ad id non est extendenda. 29

Confir

30 Confirmatur 4. quia lex odiosa, in eius interpretatione benignior pars est complectenda, *l. pœna, ff. de pœnis, cap. in pœnis de reg. iuris in 6. cap. ex literis de constit.* Tiraquellus, *in l. non vnquam verb. reseruatur, n.146. C. de reuocand. donat.* Riccius, *in praxi rerum forens. Eccles. resol.* 303. *n.*2. *in* 2. *editione*, Thomas de Thomaset. *regul.* 158. Vgolinus, *de offic. & potestate Episcopi. cap.*6. *n.*3. §.1. Ioannes Maria Nouar. *quæst. forens. lib.*1. *q.*152. *num.*7. Sed huiusmodi lex, quæ adimit potestatem regularium est odiosa; ergo in benigniorem partem est interpretanda, vt ad solam primam propositionem extendatur.

31 Confirmatur 5. quia lex aliquod grauamen imponens, non obligat ad ipsum grauamen subeundum, nisi clare, & expresse illud imponat iuxta textum, *in authent. de non eligend. secund. nub.* §. *cum igitur, l. at si quis impediat*, §. *Diuus autem, Marcus, ff. de relig. & sumpt. funer. l. cum quid. ff. de liber. & posthum.* Glossa, *in cap. fin. de iure patron.* & circa hos plures refert Mari. Anton. *variarum lib.* 3. *resol.*39. *n.*11. *& num.* 32. Giron. *de priuileg. seu exempt. applicat. n.* 6. *versic.* & est regula communis, *p.* 2. Menochius, *de arbitris casu* 276. *lib.* 2. *controuers.* 7. Sed Pontifex in suo decreto, non clare damnat hanc propositionem, Mendicantes ex vi suorum Priuilegiorum possunt absoluere à casibus Episcopo reseruatis, sed solum damnat hanc propositionem, Mendicantes possunt absoluere à casibus Episcopo reseruatis, non obtenta ad id Episcoporum facultate; ergo de hac sola propositione intelligendum est grauamen, & non de altera propositione; tantum enim vna differt ab alia, vt hæc, quam Pontifex damnat, falsissima sit, & vt talis à Papa damnata, prima vero est catholica, & vera, & minime à Papa condemnata, vt *suprà* diximus.

Demus tamen: quod sanctissimus, etiam nostram propositionem, quod absit, condemnasset scilicet, mendicantes ex vi suorum priuilegiorum possunt absoluere à casibus Episcopo reseruatis post reuocationem Vrbani VIII. Quæro vbi constat de tali Pontificis damnatione, vnde constat tale decretum esse authenticum, vbi fuit publicatum, non in tota Hispania, non in Lusitania,
32 vt est certum apud omnes; Atqui leges, & decreta Pontificia non obligant ante earum promulgationem in omnibus Prouinciis, vt latè probat Quintanadueñas apud Dianam, *p.*9. *tra.*6. *resol.*51. & idem docet Valerus, *verbo iurisdictio different.* 14. *n.*2. & *de legibus reuocantibus priuilegia*, idem docet Escobar, *tom.* 1. *Theolog. Moral. lib.*5. *n.*88. Vigerez, *in* 12. *q.*77. *art.*4. *à n.* 84. apud Dianam, *p.*5. *tract.*14. *resol.*15. Ergo cum adhuc hoc decretum, nec in Castella, aut aliquo Hispaniæ regno, nec in Lusitania, fuerit promulgatum, nec nobis authentice de eo constet, & sit reuocatorium priuilegiorum, non tenemur in conscientia ei obedire.

33 Dices aliquos Religiosos, qui ex Roma venerunt, dicere illic huiusmodi decretum fuisse promulgatum, & ex illa Ciuitate illud impressum adduxere. Respondeo primo id satis non esse, nam lex reuocatoria priuilegiorum vt obliget debet, non solum Romæ; sed vbique in parochiis totius orbis publicari, vt cum Valentia, Becano, docet Scobar. *tom.* 1. *Theolog. moral. lib.*5. *num.*21. & ita vidimus Decretum Alexandri VII. de denunciandis suspectis de fide absque correctione fraterna vbique à Dominis inquisitoribus huius Lusitaniæ Regni fuisse publicatum; ergo cum hoc decretum non fuerit ab eisdem Dominis inquisitoribus, vel ab ordinariis publicatum; signum est, tale decretum nunquam extitisse, nec à Pontifice emanasse; sed ab aliquo homine otioso, qui id voluit efficere, ad perturbandos Regulares. Secundo Respondeo, Neminem teneri credere testi fide digno in suum præiudicium; vt ait cum Nauarro, Cornelio, *tom.*2. *in* 3. *partem tract.* 5. *d.* 20. *dub.*2. Bonacina, *tom.*1. *d.*2 *p* 6. *n.*46. & habetur, *in cap. cum à nobis de testibus:* Ergo quidquid dicant tales religiosi, qui è Roma venerunt, non tenemur illis credere, etsi Pontifex vult regulares extra vrbem obligare, præcipiat tale decretum in his regnis promulgare, vt fecit cum decreto non dandæ correptionis fraternæ in casibus suspicionis fidei.

Tum, quia dato quod tale decretum Alexandri 34 esset legitime promulgatum, adhuc nihil facit contra hoc priuilegium horum Confratrum S. Antonij Vlisiponensis, etiamsi esset confirmatiuum decreti derogatorij Vrbani, quod sic probatur: quia decretum Alexandri VII. vt constat 35 ex verbis ipsius decreti, solum est contra mendicantes, & decretum derogatorium Vrbani VIII. solum derogabat priuilegia regularium, quoad 36 absolutionem à casibus Episcopo reseruatis; ergo non est extendendum ad reuocanda priuilegia sæcularium; Patet consequentia, quia reuocatio pri- 37 uilegij, etiam odiosi, est odiosa, vt tenet Surdus, *consil* 419. *n.*5. Gonzales, & alij, quos refert, & sequitur Valle, *de incantationibus sect.*3. *cap.*1. *n.*5. 38 Sed dispositio odiosa non est extendenda extra proprietatem verborum, iuxta vulgares regulas iuris, odia restringenda sunt; *l. cum quidam, ff. de liber. & posthum.* Ergo decretum derogatorium Vrbani non est extendendum ad derogandum priuilegia sæcularium.

Dices, quod licet priuilegium huius bullæ S. 39 Antonij non includatur in reuocatione facta ab Vrbano VIII. attamen negari non posse fuisse comprehensum in vniuersali derogatione facta à Clemente VIII. in qua non solum priuilegia Regularium ad absoluendum à casibus Episcopo reseruatis fuere reuocata, sed quæcunque priuilegia, quibuscunque personis, & locis concessa, vt testatur Fr. Ioannes à Cruce, *de priuileg. lib.* 2. *cap.*6. *dub.* 7. *argum.* 3. etiam cum derogatione priuilegiorum contrariorum, vt constat ex verbis ipsius decreti: *Præcepit sub excommunicatione, & priuatione officiorum, & dignitatum, & inhabilitatione ad prælaturas ipso facto confessariis, sæcularibus, & regularibus, ne prætextu quorumlibet priuilegiorum absoluant à censuris, aut reseruandis ab ordinariis.*

Respondetur, in hoc decreto non derogari pri- 40 uilegia, sed solum prohiberi absoluere eorum prætextu, & sic per hoc non excluditur absolutio, quæ fit legitima facultate. Nam illud verbum, prætextu, est velamen, quo moueri se quis ad aliquid agendum simulat, vt ait Gonzales, & alij quos refert, & sequitur Villalobos, *tom* 1. *tract.* 9. *def.*62. *n.*5. & colligitur *ex l. sub prætextu* 1. *&* 2. *C. de transact. cap. sub prætextu cap. de hæred.*

Nec obstat si dicas, sacram Congregationem de mandato Pauli V. confirmasse hoc decretum Clementis VIII. auferendo illa verba, ne prætextu quorumlibet priuilegiorum, absolute derogando omnia

omnia priuilegia, vt testatur Bordonus, *resol. 6.*
num 9. in hac forma, *Ac insuper, vt nulli ex sa-*
cerdotibus prædictis, quibuscunque priuilegiis, in-
dultis, ac facultatibus suffulti, ab excommunicatio-
ne, vel à casibus eisdem ordinariis, vel sedi Apo-
stolica reseruatis absoluant. Non obstat, inquam.
Respondeo namque primo, debere fieri in hac
derogatione mentionem huius priuilegij, sal-
41 tem per aliquam clausulam reflexiuam, v. g. di-
cendo, non obstante quocunque priuilegio, sub
quacunque forma verborum concesso, vel aliis
similibus; siquidem hoc priuilegium habet clau-
sulam, quod non censeatur reuocatum in quacun-
que reuocatione, nisi de eo fiat expressa mentio,
vnde cum in tali reuocatione non fiat hæc men-
tio, saltem per verba æquiualentia, sed solum
dicatur, quibuscunque priuilegiis, &c. non ob-
stantibus, non debet tale priuilegium censeri re-
uocatum, vt optime cum multis docet Suarius,
lib. 8. de legibus, cap. 38. numero 2. Peirines,
tom. 1. de priuilegiis ad const. Sixti IV. §. 4.
numero 13.

Secundo Respondeo, hæc decreta Clemen-
42 tis VIII. & Pauli V. solum obligasse intra Ita-
liam, non verò extra Italiam vt constat ex eo-
dem decreto, in illis verbis, Sacerdotibus om-
nibus tam sæcularibus, quam regularibus per
conuersam Italiam extra Vrbem degentibus, &
ita docet Portel, *in dubiis regularibus, verbo con-*
fessor erga sæculares, numero 22. Rodriguez, &
alij, quos refert, & sequitur Villalobos, *1 p tr. 9.*
dific. 62. num. 1. Lezana, *tom. 1. cap. 15. num. 26.*
Naldus, quem refert, & sequitur Peirineis, *ad*
Const. 2. Iulij II. §. 32. num. 16. D. Rodericus, à
Caña, *in expositione Iubilæi, cap. 10. dub. 8. in fine,*
Lugo, *de pœnitentia d. 20. sect. 1. n. 5.* Quidquid
in contrarium dicat Bordonus, *resol. 6. num. 13.*
Cotonius, *in controuersiis, lib. 4. controuersia 8.*
cap. 3. n. 41.

43 Nec obstat si dicas, hoc priuilegium bullæ, S.
Antonij fuisse concessum ante Tridentinum, vt
constat, *ex data ipsius*, quæ fuit anno 1559. die
17. Decembris, & Concilium Trid. publicatum
fuit anno 1570. vt constat, *ex contextu ipsius:*
ergo tale priuilegium est reuocatum à Concilio,
siquidem Tridentinum, *sess. 14 de pœnit. cap. 7.*
ordinauit, quod Episcopi possent reseruare casus,
à quibus inferiores non possent absoluere. Res-
pondeo, Tridentinum locutum fuisse de Sacer-
dote non priuilegiato, non tamen derogasse pri-
uilegia, si quæ erant in contrarium, quod neces-
sarium erat, vt priuaret tam regulares, quam sæ-
culares priuilegiis à Pontificibus antea habitis, ita
Respondet Fr. Ioannes à Cruce, *de priuilegiis cap.*
6. concl. 3. arg. 1. Quintanaduenas, quem refert
Diana, *9. p. tract. 6. resol. 51.* Pellicionus, *quæst. il-*
lustr. 8. cap. 2. Tamburinus, *lib. 3. expedita confes-*
sionis, cap. 7. num 16. Cotonius, *in controuersiis,*
lib 4. controuersia 8 cap. 3 n. 130.

44 Nec obstat si dicas, quod prædictum priuilegia
S. Antonij, licet per Tridentinum, *sess. 14. de pœ-*
nit. cap. 7. non fuerit reuocatum fuisse statim re-
uocatum à Pio IV. *in const. in Principis Apostolo-*
rum sede, vt aduertit Pellicionus *supra*, nam ibi
abrogauit, Pius IV. omnia priuilegia aduersantia
Tridentino, etiam ab ipso non derogata; Non
obstat inquam, Respondeo namque primo, hanc
bullam Pij IV. solum derogasse priuilegia aduer-
santia Tridentino ab ipso derogata, vt ait Ro-
driguez, *tom. 1. quæst. reg. q. 8. art. 6.* Secundo res-
pondetur hanc bullam Pij IV. fuisse postea re-
uocatam, & priuilegia ab ea reuocata iterum re-
ualidata à Pio V. in bulla, & si Mendicantium, vt
testatur Cotonius, *in controuersiis, lib. 4. contr. 8.*
cap. 3. num. 132. Ergo licet hoc priuilegium à Pio
IV. fuerit reuocatum, postea à Pio V. fuit resti-
tutum, & reualidatum.

Nec obstat si dicas, hoc priuilegium esse ora- 45
culum, vt constat ex ipsius verbis, quapropter
nos vestris precibus inclinati, authoritate Sancti-
tatis suæ, cuius pœnitentiariæ curam gerimus, &
de illius speciali mandato super hoc nobis exhibi-
to ore suo, & viua voce, vobis concedimus, &c.
Sed sic est, quod Vrbanus VIII. reuocauit om-
nia oracula in bulla edita 28. decembris anno Do-
mini 1631. vt testatur Lezana, & alij, quos re-
fert, & sequitur Diana, *p. 1. tract. 7. resol. 61.* Er-
go bene sequitur, hoc priuilegium nullum ho-
die habere valorem. Respondetur primo, Per
hoc oraculum fuisse ad summum datam potesta-
tem Cardinali pœnitentiario ad concedendum
hoc priuilegium, & ille illud executioni manda-
uit expediendo Breue, & ita hoc oraculum iam
habuit omnem suum effectum, & sic non cense-
tur reuocatum ab Vrbano VIII per generalem il-
lam reuocationem oraculorum, siquidem oracu-
la, quæ habuere suum effectum ante dictam re-
uocationem, etiamsi effectus habeat tractum suc-
cessiuum in futurum, non fuere comprehensa
in illa reuocatione oraculorum facta ab Vrbano
VIII. vt docet cum Lezana, & Peirinn, Bordonus,
resolutione 3. n. 8.

Secundo Respondetur: Quod Pontifex iussit
summo Pœnitentiario, quod ille ex suo munere
expediret hoc Breue, vt ex tenore ipsius constat;
& Breue quod officialis Papæ expedit de illius
mandato, non continetur inter oracula reuoca-
ta, vt constat ex decretis expeditis à sacris con-
gregationibus, quæ solum expediuntur de man-
dato Pontificis, re cum illo ore tenus communi-
cata; & multoties Pontifex committit Pœniten-
tiariæ vt expediat multas dispensationes, quam
commissionem facit, ore tenus; & tamen talia
breuia non habentur vt oracula mera, vel vt com-
prehensa in hac reuocatione Vrbani VIII. vt docet
Lezana, *tom. 3. verbo affinitas, num. 4.* Ergo cum
hoc breue sit expeditum ab officiali sacræ pœni-
tentiariæ de mandato Pontificis, vt ex illo con-
stat, non fuit inclusum in illa reuocatione, vel ad
minus magnum dubium extat, an fuerit per il-
lam reuocationem comprehensum: Atqui in du-
bio, An priuilegium fuerit reuocatum, non de-
bet haberi tanquam reuocatum, vt docet Gratia-
nus, *discept. forens. cap 8. q. 3. n. 57.* qui id multis
probat, Cordeiro quem refert, & sequitur Peiri-
nis, *ad additam. ad const. Sixti IV. cap. 2. n. 38.*
Bord. *resol 52. num. 127.* Rota Romana, *col. 2. de-*
cisione 129. num. 6. & cum Cocheier, Cotonius
in controuersiis controuers. 8. cap. 1. num. 13. Er-
go tale priuilegium adhuc hodie est in suo vigo-
re, & illo possunt vti tuta conscientia Confra-
tres huius confraternitatis, S. Antonij, sic censeo.

RESPON

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An ratione huius priuilegij possint Confratres huius Confraternitatis absolui à casibus Papæ, etiam intra bullam cœnæ reseruatis toties quoties, dummodo sint occulta, excepta hæresi?

46 RESpondi affirmatiuè. Ita à fortiori debent tenere Coufers, quem refert Diana, *q. 1. tract.6. resol* 54. Auena, quem refert Diana, 8 *p. tract.7. resol.* 67. Vrbanus, *tract.2. dist.1. cap.1. regul.*8. Fr. Martinus à S. Ioseph. *n.*530. Vidal. *tit. de*
47 *casibus reseruatis, inquisitione* 1 *n.*99. consonat Sanchez *in Decalogum, lib.4. cap* 54. *n.*27. Trullenc. *in Cruciatam, lib.1. cap.2. §.7 dub.3. & 6.* & à fortiori debet tenere Mazuchellus, quem refert Diana, 8. *p. tract.7. resol.* 67. Leander à Murtia quem refert Diana, 9 *p. tract.8. resol.*50. Ego ipse, *in nostro Directorio regularium p.1. tract.2. d.3 n.*47. Bosius, *sectione 1. casu 7. n.2.*

Ratio est, quia omnes hi Doctores dicunt, huiusmodi casus reseruatos bullæ cœnæ, excepta hæresi, posse absolui virtute bullæ Cruciatæ, vel virtute priuilegiorum regularium, eo quod in bulla, & in dictis priuilegiis conceditur facultas ad absoluendum toties quoties à casibus Episcopalibus, quales redduntur casus omnes bullæ cœnæ, excepta hæresi, quando sunt occulti; Atqui etiam in hac bulla conceditur huiusmodi Confratribus, S. Antonij per eadem verba, ac in bulla Cruciatæ, & priuilegiis regularium, posse absolui toties quoties à casibus Episcopo reseruatis; Ergo de omnibus his priuilegiis idem iudicium faciendum est; Ergo cum prædicti Doctores dicant, per bullam cruciatæ, & priuilegia regularium posse absolui casus omnes occultos bullæ cœnæ, excepta hæresi, idem de hoc priuilegio dicendum est; Patet consequentia, quia vbi est eadem ratio, datur eadem iuris dispositio, *l. illud, ff. ad leg.* vt ex aliis textibus colligit Barbosa, *de locis lit. R, n. 6.* Et vbi diuersa ratio reddi non potest, diuersum ius induci non debet, *l.3. §.1. de iniust. nupt.* Ergo cum hic, nec dari, nec excogitari possit diuersa ratio, idem de omnibus his priuilegiis dicendum est.

48 Nec obstat quod casus bullæ cœnæ, etiam occulti sint Papales, & tam per bullam cruciatæ, quam priuilegia regularium, & hoc priuilegium, non detur facultas absoluendi à casibus Papalibus, nisi semel in vita, & semel in articulo mortis. Non obstat inquam. Respondetur namque, cum prædictis doctoribus *supra* citatis, quod hi casus Papales bullæ cœnæ, eo ipso quod sunt occulti, censentur Episcopales, & competunt Episcopo virtute Tridentini, *in cap.* liceat, non iure delegationis, sed iure ordinario tanquam perpetuo annexi dignitati Episcopali, nec exigitur industria personæ, alias non posset illos Episcopus delegare, quod est omnino falsum, vt optime notauit Trullenc. *supra, n.*4. Cum ergo in bulla, & priuilegiis Regularium, & in hoc priuilegio, casus Episcopales committantur, hi etiam casus bullæ cœnæ, quando sunt occulti, excepta hæresi, vt vere Episcopales censentur commissi, vt latius diximus, *in nostro directorio Regularium loco citato.*

CONSVLTVM XLVIII.

De dicto vxoris offensæ à marito in re grauissima, an faciat fidem in iudicio contra maritum?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Qui impetu iracundia alterius crimen occultum propalauit, vel falsum imposuit, si iracundia talis fuit, vt libertatem abstulerit, non peccauit.*
3 *Impetus iracundiæ comparatur dementia.*
4 *Qui tale crimen falsum imposuit, tenetur dicere in iudicio se id ex impetu iracundia falso dixisse.*
5 *Idem tenetur dicere si res quæ dixit vera erat, erat tamen occulta.*
6 *Non est præsumendum quempiam dicere, quod prius non præmeditauit.*
7 *Quando concurrunt duæ præsumptiones contrariæ, efficacior elidit minus efficacem.*
8 *Gesta calore iracundia non valent.*
9 *Vxor non admittitur vt testis contra virum suum, nec in defensionem illius.*
10 *Talis testis, etiam in casu fidei, non habetur vt testis integer, nec est exceptione maior.*
11 *Inimicus non potest esse testis contra suum inimicum.*
12 *Ex dicto illius, non solum non resultat probatio in iudicio, sed nec indicium.*
13 *Qui iniuste alterum infamauit, tenetur dicere in iudicio se mentitum fuisse, si potest absque graui præiudicio.*
14 *Personæ quæ tale quid audierunt ab vxore inimica contra virum suum tenentur iurare in iudicio, tale quid non audiuisse, vtendo amphibologia.*
15 *Qui rem audiuit à persona non fide digna potest dicere in iudicio, talem rem non audiuisse, etiam in casu fidei.*
16 *Persona quæ repellitur à testimonio in iudicio non est fide digna.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

IN quadam ciuitate commissum fuit grauissimum delictum, vt furtum grauissimum Ecclesiæ, vel quædam occisio hominis grauissimi, violatio cuiusdam monialis intra monasterium, cum violentia, peccatum nefandum cum puero nobili, simul cum raptu, quod fuit casus præsentis quæstionis, vel aliud quod simile, & cum factum fuisset publicum, ignorabatur omnino author illius, ita vt nec per famam, vel indicia aliqua, aut testem sciri, aut probari poterat. Accidit autem, quod quædam mulier nobilissima, habuit graue dissidium, & rixam cum marito suo, & cum vir vxorem suam in fronte grauissime vulnerasset, illa sic in fronte grauissime vulnerata, rapta furore iracundiæ, & passione correpta dixit viro suo, ah infamis homo, quid mi- 1

rum, quod hoc mihi feceris, cum fueris ille perditus homo, qui nefandum illud etimen eum raptu excellentissimi pueri commisisti, toties in hac ciuitate deploratum? audierunt hoc aliqui, qui præsentes erant rixæ, & cum fama ex dicto ipsius mulieris inetebuisset, accessit etiam ad aures iudicis, iudex ergo cum casus esset grauissimus inquisitionem statim fecit.

Quæsierunt igitur à me, an dictum huius mulieris faciat aliquam probationem in iudicio contra virum suum, & an Personæ quæ tale quid à dicta muliere audierunt faciant probationem in iudicio, si non dentur alij testes, vel coniecturæ, & quid faciendum sit in hoc casu in foro conscientiæ.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 IN primis Respondit, Quod si mulier isto impetu iracundiæ correpta, falsò imposuit tale crimen viro suo, si impetus iracundiæ adeo vehemens fuit, vt libertatem abstulerit, procul dubio non peccauit, quod verum est, etsi blasphemiam, vel hæresim protulerit, vt cum D. Thoma, Lopez, & aliis latè probat Carena, *p. 2. tit. 2. de blasphemis, num.* 30. Et ratio est, quia im-
3 petus passionis æquiparatur dementiæ, & sic talis mulier in iudicio delata tenetur dicere, se impetu iracundiæ ignorasse quod dixit, & quod tunc temporis erat incapax rationis, & extra se.
4 Et idem tenetur facere, si eius maritus verè quidem tale delictum perpetrauit, si reuera tale delictum erat occultum, & sic eius dictum non facit
5 probationem aliquam in iudicio, quod sic probatur primo.

Quia quamuis in hoc casu præsumatur contra
6 talem mulierem, quod illa dixit id, quod sciebat, non enim præsumendus est quispiam dicere, quod prius non præmeditauit, & verborum qualitas est mentis testimonium, ex abundantia enim cordis os loquitur, vt cum Tiraquello, Paramo, & aliis latè probat Carena, *p. 3. tit. 3. §. 8. n.* 25. At-
7 tamen quando concurrunt duæ præsumptiones contrariæ, efficacior elidit minus efficacem, vt docent omnes DD. quos refert Carena, *suprà*; sed sic est, quod præsumptio exclusiua delicti præfertur præsumptioni delictum includenti, vt cum Mandoz. Farinacio, & aliis latè probat Carena, *p. 3. tit. 4. num.* 37. Ergo cum hæc mulier iracundiæ calore dixisset, maritum suum commisisse tale delictum, & ea dicto illius præsumatur ita fuisse, & quod illa peccauerit manifestando tale delictum occultum, & ex ira quia tale quid dixit, præsumatur, quod tanta passione dixerit, quod non erat compos sui, sequitur, quod in foro exteriori præsumendum est in fauorem talis mulieris, quod non peccauerit, & quod non erat compos sui, quando tale quid dixit, ne dicamus illam peccatum commisisse, manifestando delictum occultum.

8 Confirmatur primo: Quia gesta calore iracundiæ non valent, nisi perseuerantia apparuerit indicium animi fuisse, vt patet, *ex cap. diuortium de pœnit. ad* 1. *& cap. si quis iratus c. q.* 3. *& ex regula quidquid, calore* 48. *ff. de reg. iuris, & 63. ff. de diuort.* Et sic iuramentum, & votum, & alius contractus calore iracundiæ facti non valent, vt patet, *ex l.* 2. *ad l. Iuli.* & tenent Glossa, Hostiensis, Panormitanus, Tiraquellus, Ricardus, & alij, quos refert, & sequitur Sanchez, *de matrim. d.* 8. *lib.* 1. *num.* 4. Sed sic est, quod hæc mulier dixit illa verba delictum manifestantia calore iracundiæ; ergo nullius valoris sunt, nec de eis curandum est, vt de iuramento, & voto factis calore iracundiæ fit.

Confirmatur 2. quia mulier non admittitur vt
9 testis contra virum suum, nec in defensionem illius, vt late probat Farinacius, *de testibus, q.* 54. *n.* 103. Gillaus, *in arbore criminali, cap.* 6. *p.* 3. *num.* 28. quia vir, & vxor sunt vna caro secundum Baldum, *l si cum dotem, §. si maritus, ff. so-*
10 *lut. matrim.* & talis testis, etiam in casu fidei habetur tanquam testis non integra, nec est exceptione maior, vt probat Farinacius, *suprà q.* 56. *n.* 680. *& sequentibus*; Ergo talis mulier vocata potest negare se tale quid dixisse, nec etiamsi confessa fuit se ita dixisse, eius dictum facit probationem in iudicio, quia illa non potest esse testis contra virum suum in iudicio.

Confirmatur 3. Quia esto quod mulier posset 11
esse testis in iudicio contra virum suum, adhuc in hoc casu hæc mulier, testis contra maritum suum esse non potest; siquidem erat eius inimica, eo quod vir ei impegerat grauissimum in fronte vulnus, quod mulier magis facit, quam amissionem vitæ, & cum vulnus fuisset grauissimum, & in fronte, reputanda est talis mulier, vt inimica, vt late probat Gomez, ex multis textibus, & doctoribus, *tom.* 3. *variarum, cap.* 12. *n.* 14. Et sic præsumenda est ex odio imposuisse tale delictum viro suo, & vt talis non est admittendum eius testimonium in iudicio, etiamsi fuisset in crimine læsæ maiestatis, vt ex multis textibus, & doctoribus latè pro-
bat Gomes, *suprà, n.* 14. Et dato quod talis mulier 12
in iudicio admissa fuerit, & illa dixerit ita fuisse, ex dicto illius non solum non resultat probatio, sed nec indicium contra virum suum, specialiter si vir protestauit illam locutam fuisse ex odio, & inimicitia; Nam cum iniuria quæ fuit causa inimicitiæ fuisset grauissima, præsumitur illam mentitam fuisse, & eius dictum non facit præsumptionem contra reum, *arg. textus in l.* 1. *§ præterea, ff. de quæst.* & eum multis resoluit Gomez *suprà n.* 21.

Tum, quia talis mulier in iudicio tenetur dicere se nescire quod dixerit, & quod si tale quid 13
protulit mentitam fuisse, nam eum iniuste infamauerit virum suum, esto quod ille commiserit tale delictum, tenetur illa resarcire damnum, si potest absque graui præiudicio, vt hic accidit, vt cum communi sententia latè probat Lugo, *de iustitia d.* 39. *sect* 3. *n.* 19. Imo etiam cum periculo vitæ vt docet Vulthetus Strouel dorf, *q.* 70 *de iustitia, & iure, concl.* 3. quem refert Diana, *p* 4. *tract.* 4. *miscellaneo, resol.* 99.

Ex dictis infertur quod personæ, quæ ab hac 14
muliere audierunt tale delictum viri sui, non tenentur iurare in iudicio tale quid ab ea audiuisse,
nam eom audierint à persona non fide digna, non 15
habent talem obligationem etiam in casu hæresis, vt late cum Corduba, Gutierrez, Sanctarello, & aliis probat Carena, *p* 2. *tit.* 9. *n.* 31. Et quod hæc
mulier à qua tale delictum audierunt non sit fide 16
digna probatur, quia est persona, quæ repellitur ex testimonio & est inhabilis ad testificandum, *vt suprà* probauimus. Quapropter resolutiuè dico, quod mulier ista potest in iudicio negare se tale quid dixisse, & idem possunt facere testes, qui tale quid ab ea audierunt, vtendo æquiuocatione, & ampbi

amphibologia, hoc est, se non audisse ad illud dicendum in iudicio, nam cum iudex juridice non interroget, non tenentur testes respondere ad mentem iudicis. Ita mihi videtur debere fieri, tam in foro interiori, quam exteriori, & ita factum fuit.

CONSVLTVM XLIX.

De abbatissa, an possit conuertere in vsus communes conuentus legatum relictum sua moniali, contra voluntatem ipsius monialis?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Aliqua supponuntur ad intelligentiam consulti.*
3 *Legatum relictum moniali pertinet ad conuentum, & à conuentu sumenda est illius possessio.*
4 *Per professionem solemnem omnia iura monialium transeunt in conuentum.*
5 *Monialis professa non potest habere proprium.*
6 *Monialis potest sumere possessionem legati de consensu prælata, & nomine conuentus.*
7 *Quod monachus acquirit, non sibi, sed monasterio acquirit.*
8 *Legatum relictum moniali omnibus viis pertinet ad conuentum.*
9 *Abbatissa potest concedere moniali vsum legati, & redditunm illius in vita sua, dependenter à voluntate prælati*
10 *Potest ei concedere licentiam ad illud expendendum in vsus licitos, & honestos.*
11 *Redditus qui conceduntur à prælato moniali ad vsum non debent esse superflui*
12 *Quod vni moniali est superfluum, alteri moniali, poterit esse necessarium.*
13 *Monialibus, quæ non tam strictam paupertatem profitentur vt moniales sanctæ Claræ possunt concedi ampliores redditus ad suum vsum.*
14 *Possunt etiam concedi tales redditus ad faciendas eleemosynas, dicendas Missas, & dotandas sorores, &c.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVIDAM homo reliquit in suo testamento nuncupatiuo duabus sororibus suis monialibus certas proprietates, vt redditibus illarum in vita sua potirentur, & quod post earum mortem venirent ad conuentum.

Quæritur, An Abbatissa conuentus, in quo prædictæ sorores illius testatoris sunt moniales, possit accipere possessionem illarum proprietatum, & an possit eas conuertere in vsus conuentus contra prædictarum monialium voluntatem, quibus relictæ fuere.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 AD huius casus clariorem notitiam suppono, quod quando testator reliquit ill s proprietates sororibus suis monialibus, & post mortem illarum Conuentui, fuit cum intentione, vt ipsæ moniales vterentur redditibus illarum in vita sua, & quod post illarum mortem omnia remanerent conuentui; hæc enim est communis testatorum intentio, vt notauit Tambutinus, *de iure Abbatissarum, d.8. quæst. 5. num.*1.Lezana,*tom.*1.*c.*6.*n.*34. his suppositis.

Respondi, quod non obstante quod legatum in dicta forma fuerit relictum, non pertinet ad dictas moniales particulares præcipere suo nomine accipere possessionem illarum proprietatum, sed hoc debebat fieri ab abbatissa nomine conuentus, vnde optime fecit abbatissa sic faciendo. Ita cum Couarruulas, Molina, & aliis Castro Palaus, *tom.*3. *d.*3. *p.*5.*num.*3. & cum multis Sanchez, *in summa, lib.*7.*cap.* 12. *num.*36. & est communis sententia. 3

Ratio resolutionis est, quia per professionem solemnem monialium, omnia iura monialium, & earum voluntas translata sunt ad conuentum taliter, quod ex tunc nulla monialis amplius habet propriam voluntatem, nec aliquid proprium, vt constat, *ex cap. nolo, cap. non dicatis* 12 *q.*1. *cap. si religiosus de electione in* 6. Ergo tales moniales non poterant nomine suo accipere possessionem illarum proprietatum, sed talis possessio capienda erat nomine monasterij, vt factum fuit. 4 5

Tum quia dato, quod dictæ moniales possent accipere dictam possessionem suo nomine, vt aliqui voluere, id parum interest, cum id semper deberet fieri de licentia prælatæ, & dominium illarum proprietatum acquirebatur conuentui; siquidem tales religiosæ erant incapaces dominij, vt cum communi sententia probat Palaus, *supra, n.*2. *& constat ex l. placeat de acquirend. hæred. & cap. in præsentia de approbat.* Vbi dicitur, quod quid monachus acquirit, non sibi, sed monasterio acquirit, non solum quantum ad dominium, sed etiam quoad vsum, vt notauit cum multis Lezana *tom* 1.*cap.*6.*n.*40. 6 7

Hinc fit tale legatum omnibus viis ad conuentum pertinere, & Abbatissam posse de illo disponere, vt sibi placuerit in commodum conuentus, etiam contradicentibus ipsis monialibus, quibus relictum fuit, absque eo quod eis teneretur aliquid amplius dare de prædicto legato, quam cæteris monialibus eiusdem conuentus, vt optime probat Rodriguez, *in quæstionibus Regularibus, tom.*2. *q.*126.*& art.*6. 8

Verum quidem est, quod si Abbatissa, vel prælatus istarum monialium voluissent, possent optime concedere his monialibus, vt in vita sua vterentur redditibus illarum proprietatum; dependenter tamen à voluntate superiorum, vt cum multis probat Palaus, *loco citato*, *n.* 5. & cum multis Thomas Hurtado, *tom.*2. *moralium, tract.*8. *cap.*7. *num.*90. Imo possunt eis concedere licentiam ad quoscumque vsus indeterminatè, ita vt possent in vita donare, & disponere de eis in eos vsus, & eo modo, in quos, & quomodo ipse prælatus posset disponere, ita cum Nauarro, Sanchez, Peres, Thomas Hurtado, *suprà. num.* 825. Peirinis, *tom* 1. *de subdito, q* 2.*cap.* 2. §.1. Lessius, *lib.* 2. *cap.*4. *dub.* 5. *num* 30. 9 10

Aduerte tamen, hos omnes redditus concessos à prælato, debere esse moderatos, & necessarios ipsis monialibus, alias esset superfluum, quod non est licitum monialibus, aut religiosis concedere, 11

concedere, vt docet Lezana, *tom.1. cap.6. num.18.* Thomas Hurtado, *suprà*, *n.* 836. & habetur, *in cap. exiit qui seminat §. insuper de verb. signif. in 6.* Attendi tamen debet personarum qualitas, temporum varietas, locorum conditio, & aliæ circumstantiæ, vt *in dicto cap. exiit qui seminat*, pro
12 monialibus Franciscanis statuit Pontifex, quod enim vni moniali est superfluum, alteri sæpe erit sufficiens, & quod in vno loco superfluit, in alio non, imo addo, quod si Pontifex in ordine S. Francisci, in quo strictissima paupertas obseruatur, concedit posse prælatos concedere monialibus annuos redditus sufficientes, iuxta qualitatem personarum, & temporum, & locorum, in ordinibus, qui non tam strictam paupertatem profiten-
13 tur, si alias non habeant statutum, vel regulam in contrarium, existimo posse prælatos ampliores redditus concedere, dummodo expendantur in vsus honestos, vt in eleemosynas factas in moniales pauperes, vel alios religiosos eiusdem,
14 vel alterius ordinis de licentia saltem tacita superioris, vel si expendantur in dotandis sororibus, sustentandis parentibus, & in bonis ipsius conuentus, vt in ornamentis Ecclesiæ, in dicendis missis, hi enim redditus, etsi amplissimi sint; si ita expendantur, non possunt dici superflui, sed necessarij, vt recte ait Thomas Hurtadus, *tom.2. operum moralium, tract.8. cap.8. n.838.*

CONSVLTVM L.

De legato relicto moniali, an ei possit prælatus concedere licentiam ad ponendum illud ad censum vitalitium?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*

2 *Moniales si non habeant statutum in contrarium possunt habere annuos redditus ad suos vsus honestos, & necessarios.*

3 *Decretum Tridentini in contrarium, contrario vsu est abrogatum, vel non fuit vsu receptum.*

4 *Hi redditus possunt poni à monialibus ad censum nomine suo de licentia superioris, vel nomine conuentus.*

5 *Pecunia qua non est incorporata conuentui, potest superior dare licentiam, vt imponatur ad censum redimibilem.*

6 *Potest prælatus dare licentiam, vt monialis ponat mille aureos, siue ex labore, hæreditate, vel donatione acquisitos ad censum vitalitium.*

7 *Pecunia dum non est distinata ad aliquid immobile, vel mobile pretiosum, non est res pretiosa, quæ seruando seruari possit.*

8 *Prælatus potest concedere moniali, vt mille aureos in suos vsus consumat.*

9 *Potest ei dare licentiam, vt ponat eos ad censum vitalitium.*

10 *Si mille aurei relinquantur moniali vt vtatur redditibus illius in vita sua, & per mortem maneant conuentui, non potest monialis etiam de licentia prælati ponere eos ad censum vitalitium.*

11 *Potest conuentus in hoc casu de licentia prælati renuntiare illi iuri, & sic monialis emere censum vitalitium.*

12 *Si moniali relinquatur res immobilis, vt ex redditibus illius in vita sua vtatur, & post mortem maneat conuentui, non potest conuentus, vel prælatus cedere huic iuri, nisi cum solemnitatibus requisitis ad alienandum res immobiles.*

13 *Hæres ex natura sua sunt immobiles, & pertinent ad conuentum.*

14 *Hoc verum est etsi monialis sit grauata ære alieno.*

15 *Conuentus non tenetur soluere debita monialis, nisi contracta sint illius intuitu, vel quia moniali non tribuit alimenta necessaria.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVIDAM homo reliquit cuidam moniali 1
professæ mille aureos, vt ex redditibus illorum sustentaretur ista monialis dum viueret, petiuit illa à suis prælatis licentiam imponendi prædictos mille aureos, ad censum vitalitium, concessit prælatus libenter licentiam petitam. Postea considerans attente, in censu vitalitio amitti principale morte imponentis censum vitalitium, & multum differre censum vitalitium à perpetuo, etiam redimibili, in quo principale non amittitur, bene tamen in vitalitio morte censum imponentis scrupulis anxiatus.

Quæsiuit à me, An talem licentiam potuisset concedere, vel si non poterat, quid facere debuisset, ad quietem suæ conscientiæ?

RESPONSIO AVTHORIS.

PRo expositione huius casus, qui quotidianus 2
est hac tempestate in his Hispaniæ, & Lusitaniæ partibus in hac materia suppono primo licite posse omnes moniales, nisi aliàs habeant statutum proprium in contrarium, vt sunt nostræ Carmelitæ excalceatæ, habere annuos redditus ad suos proprios, & honestos vsus, de licentia suorum superiorum. Ita habetur, *cap. insinuante, qui clerici vel vouentes, cap. de viduis 27. q. 1.* & tenent omnes Canonistæ, *ad cap. cum monasterium de statu monachorum*, Azor *tom.1. lib.12. cap 9. num.2.* & cum Bartolo, Lessio, Garcia, Ceuallos, Miranda, Rodriguez, Sanchez, Suarez, & aliis multis docet Thom. Hurtado, *tom.2 moralium tract.8. cap.9. n.819. & 798.*

Nec contra hoc facit Tridentinum, *sess.25. cap. 2. de regularibus*, vbi prohibet, ne liceat superioribus bona stabilia alicui religioso concedere, etiam ad vsumfructum, & vsusfructus administrationem, vel commendam. Non obstat, inquam, quia hoc præceptum Tridentini contraria consuetudine est abrogatum, vt ait Basilius Legionensis, *quæst.9 quodlibet. scholast. cap. 4.* vel à principio non fuit receptum in Hispania, & Lusitania, nec in multis locis Italiæ, in quibus moniales, & etiam monachi annuos redditus habent, vt notauit Thomas Hurtado, *de congrua sustentatione Ecclesiasticorum tom.2. lib 6 n 115.* 3

Secundo suppono huiusmodi annuos redditos posse habere moniales, siue super bonum stabile 4
imponantur nomine conuentus, siue nomine ipsarum monialium, siue hos annuos redditus reseruauerint

uauerint quando professæ sunt, siue ex his, quæ ipsæ licitè ex laboribus manuum suarum, & negotiatione honesta, vel illicitè ob turpem amicitiam acquisiere. Nam etsi, quidquid acquirit monialis, sicut & monachus, acquirat monasterio, vndequaque illis prouenient bona acquisita, vt dicit Rota apud Farinacium, *tom.2. decisione 76. num.4.* Et censum nullus imponere possit, nisi valeat alienare, & qui prohibitus est alienare, ei etiam prohibetur censum imponere, vt ait Rota apud Farinacium, *tom.2 decisione 456.n.5.& tom.1. decis.* 678. vbi plures citantur idem sentientes;
5 Nihilominus cum hæc bona sic acquisita non sint adhuc incorporata conuentui; sed sint in deposito particulari, potest superior dare licentiam, vt imponatur census redimibilis, siue nomine monialis, siue conuentus. Nam quando ponitur nomine monialis, si dicitur id fieri de superioris licentia, implicitè ponitur nomine conuentus. Ita Thom. Hurtado, *de sustentatione, tom.2.lib.6.n.*121. his suppositis,

6 Respondi proposito casui, posse prælatum dare licentiam moniali prædictæ, vt si habuit mille aureos, siue ex donatione, amicitia, legato vel etiam ex sua negotiatione, & industria acquisitos, censum vitalitium sumat. Ita insinuat Suarez, *tom. 3. de religione. lib.* 8. *cap.*15. *n.*24. Thomas Hurtado, *de sustentatione. tom.2. lib.6. n.*727. Ratio est,
7 quia pecunia dum non est destinata ad aliquod immobile, vel mobile pretiosum, non est res pretiosa, quæ seruando seruari possit, vt docet Riccius, *in praxi resol.*56 Molina, *tom.1. tract.2. d.* 45. Mantica, *de coniecturis, lib* 9. *tit.*3. Lessius, & alij, quos refert, & sequitur, Sanchez, *lib.7.summa cap. 22.n.*16. Ergo de licentia superioris alienari potest, etiam in censum vitalitium. Patet consequentia,
8 quia sicut prælatus poterat licentiam concedere huic moniali, vt illos mille aureos insumeret, vel simul vel per partes in suis vsibus piis, & honestis, & in suis necessitatibus, ita potest dare facultatem, vt emat censum vitalitium, vel quod faciat alium contractum cum periculo amittendi principale.

Confirmatur. Quia ista summa pecuniæ non erat incorporata conuentui, & in libris introitus, & exitus reposita; ergo quamuis conuentus esset dominus illius, & non monialis, ad cuius vsus destinatur à donante, consentiente superiore, optimè potest ipse superior dare licentiam prædictæ
9 moniali, vt emerit prædictum censum vitalitium ad commodius suis necessitatibus succurrendum, sicut si monialis haberet plura vasa argentea, vel illi donaretur aliquis lapis pretiosus, aut alia similia, quæ seruando seruari possent, vt ea monialis diuenderet, aut distraheret, cum non sint conuentui incorporata, non exigitur licentia Pontificis vt hæ distrahantur, & alienentur, sed sufficit licentia prælati inferioris, vt consuetudine est introductum; bullæ enim quæ prohibent harum rerum alienationem sic sunt acceptatæ, vt tantum intelligantur de rebus, quæ sunt incorporatæ Ecclesiæ, vel monasterio; ergo sicut in hoc casu potest prælatus dare licentiam moniali, vt prædicta alienet, ita & quod constituat censum vitalitium.

Aduerte tamen, quod si summa ista pecuniaria
10 donata, vel legata sit moniali, vt vtatur ea dum vixerit, & postea conuentui adueniat, non potest emere censum vitalitium, nec ad hoc potest prælatus licentiam impertiri, quia est in damnum conuentus. Potest tamen emere censum perpetuum redimibilem, quamuis enim iste non sit res immobilis, quia ex specie sua non est perpetuus absolutè, sed temporaneus, potest enim redimi quando censuarius voluerit reddens sortem principalem, vt egregiè notant Garcia, *de beneficiis, p.2. cap.5. n.95.* Gomez, *de censibus, cap. 3. n.4.* Molina, *de primogeniis, lib.1. cap.10. n.3.* tamen semper manet secura sors principalis, quæ redditur, si redimatur, quod non contingit in censu vitalitio, vbi sors principalis deperditur. Ita Hurtado, *suprà, n.*132.

Secundo aduerte, quod quando pecunia donata, vel legata fuit moniali vt ea vteretur dum vixerit, & postea conuentui adueniat, poterit tunc conuentus de licentia prælati renuntiare illi iuri, & sic monialis emere censum vitalitium. Ita Hurtado, *suprà, n.* 133. Ratio est, quia licet ius illud res immobilis videatur, cum tamen sit de pecunia, quæ non est destinata à donante ad aliquid immobile, vel pretiosum, quod seruando seruari possit, sicut conuentus potest pecuniam illam in quoscunque vsus honestos expendere, ita potest ius ad illam cedere de licentia superioris, quod maximè locum tenet, si renuntiet ius istud in remunerationem monialis, vel quia iudicat non profane, sed piè disposituram de tali summa, nisi hæc adeo ingens sit, vt valde depauperetur monasterium, vt ab ære alieno egredi nequiret. 11

Aliter dicendum existimo, si alicui moniali relinquatur, vel donetur domus, vel vinea, vel alia res immobilis, vt ex redditibus illius in sua vita sustentetur, & per mortem illius transeat ad monasterium, nam in hoc casu, non poterit prælatus dare licentiam ad vendendas prædictas res, & emendum censum vitalitium sine solemnitatibus, quas diximus, *in nostro Directorio Regularium p.1. tract.2. d.1. num.*152. Ratio est, quia huiusmodi res ex natura sua habent immobilitatem, ratione cuius necessariò debent venire ad conuentum, & sic eo ipso conuentui incorporantur, licet administratio sit apud monialem; sed res immobilis conuentui incorporata non potest alienari, nisi certis iuris solemnitatibus, quas late diximus *in nostro Directorio, loco citato*; ergo sine illis, talis licentia, nec etiam à prælato, sine à conuentu concedi potest, etsi forte talem licentiam dederet, sine prædictis solemnitatibus, non possunt cedere iuri, quod habent ad recuperandum Molina, *tract. 2 de iustitia, tom 2. d.* 446. Suarez, *tom.4 de religione, tract.8.cap.27. n.*20. quod verum est, etsi moniali sit grauata ære alieno, à quo non potest liberari, nisi bonum hoc immobile distrahatur, & alienetur, quia conuentus non tenetur soluere debita monialis, nisi contracta sint illius intuitu, vel quia moniali non tribuit alimenta necessaria. Ita Hurtado, *suprà, n.*138. 12 13 14 15

CONSVLTVM LI.

De voto absoluto castitatis facto calore iracundiæ, an sit validum, vel saltem, an possit à regularibus dispensari per sua priuilegia?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum*
2 *Aliqui DD. docent votum factum calore iracundiæ non valere.*

3 *In hac opinione, votum vt sit validum debet fieri matura deliberatione.*
4 *Contraria sententia est communis.*
5 *Ad votum sufficit aduertentia, quæ sufficit ad peccandum mortaliter.*
6 *Votum factum motu primo primus, vel secundo primus non valet.*
7 *Qui fecit votum castitatis, si est pauper, & non potest recurrere ad Papam pro dispensatione, vel si potest recurrere, est tamen periculum in mora, potest dispensari ab Episcopo.*
8 *Idem potest fieri à Regularibus in dicto casu.*
9 *Si non est periculum in mora, & potest recurrere ad Papam, si votum castitatis factum fuit calore iracundiæ, & subiectum est iuuenis, potest ab Episcopo iure ordinario dispensari.*
10 *Idem possunt facere in dicto casu regulares per sua priuilegia.*
11 *Votum castitatis, vel religionis,non censetur Papæ reseruatum, quando dubitatur de valore voti, vel datur opinio quod non sit validum.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 VIDAM mulieri nobili quoddam maximum testimonium in suo honore impositum fuit, illa calore iracundiæ correpta fecit votum absolutum castitatis, quo facto, eam parentes ignari voti iuueni nobili desponsarunt, at illa voti memor, & ex alia parte verecundia, & timore patentum, nimia anxietate perplexa.

Quæsiuit à me primo, An tale votum factum iracundiæ calore fuerit validum. Secundo, An in casu, quo votum fuerit validum, possit ab Episcopo, vel à regularibus ex vi suorum priuilegiorum dispensari, ad effectum contrahendi prædictum matrimonium.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO,

An votum factum calore iracundiæ fuerit validum?

2 RESpondi primo quæsito, non defuisse DD. qui dixerunt votum factum calore iracundiæ esse nullum; siquidem vt votum esset validum debebat fieri matura, & plena deliberatione, & non sufficere ad votum eam deliberationem, quæ
3 sufficit ad peccandum mortaliter, & sic votum factum ex aliqua animi subita passione esse nullum. Ita tenet Glossa, Panormitanus, Hostiensis, Antoninus, Felinus, Romanus, Tiraquellus Bartolus, quos refert Suarez, *tom.2. de religione, cap. 9.lib.1. de essentia voti, n. 2.* Ricardus, Antonius de Butrio, quos refert Raphael de la Torre, *q.98. art.1. d.4.n.3.* Et fauent huic opinioni Doctores, & iura,quæ dicunt facta calore iracundiæ non valere,douec transacta passione confirmentur,*l.quid quid, ff. de reg.iuris*, vbi Glossa, & Bartolus, & alij multi, quos refert Tiraquellus, quem refert Suarez,*suprà*.

4 Verum contraria sententia est communis. Ita Suarez, *loco citato, num. 4.* Tancred. *tract.3. d. 1. q.7.* Tamburinus, *lib.3.cap.10. §.1.num.1.* Raphael de la Torre *suprà*, & alij communiter, qui omnes dicunt ad valorem voti sufficere deliberationem,quæ sufficiens est ad peccandum mortaliter, 5
quod ex coniecturis colligendum est, quærendo à pœnitente, An quando tale votum fecit, habuerit aduertentiam sufficientem ad id, ad quod se obligabat, aut an sciret quod faciebat,& quam sibi obligationem imponebat. Ratio omnium est, quia ea libertas, & non minor, sufficit ad votum, quæ sufficit ad faciendum actum simpliciter humanum; sed libertas quæ sufficit ad peccandum mortaliter, est quæ sufficit ad faciendum actum simpliciter humanum; ergo hæc libertas 6
sufficit ad votum.

Hinc fit, quod si actus fiat motu non solum primo primus, sed secundo primus, non sufficere ad votum, quia motus secundo primus, tantum continet aduertentiam sufficientem ad peccandum venialiter, non tamen ad peccandum mortaliter: inquirendum igitur est ab hac muliere, an habuerit sufficientem deliberationem ad peccatum mortale, vel an taliter fuerit calore iracundiæ correpta, vt actus tantum fuerit primo primus, vel secundo primus, et si ita inueniatur fuisse, non tenet votum, bene tamen si fuit factum cum sufficienti libertate ad peccandum mortaliter.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO,

An in casu, quo votum sit validum, possit ab Episcopo, vel à regularibus ex vi suorum priuilegiorum dispensari. 7

RESpondi, quod si dicta fœmina est pauper, & non potest recurrere ad Papam, vel si potest recurrere, datur tamen periculum in mora,certum est posse Episcopum in tali voto dispensare, vt cum multis resoluit Sanchez, *de matrimonio, lib. 8. d.9 num.22.* Palaus, *de voto, p.12. d.2.n.4.* Trullenc. *in Decalogum, lib.2. cap.2. dub 39.num.8.* Et 8
idem possunt efficere Regulares per sua priuilegia, siquidem possunt dispensare in omnibus votis, in quibus ratione vrgentis necessitatis potest Episcopus dispensare, *ex priuilegio bullato Eugenij IV.* Vt tenent Quintanaduenas, *tract. 3. singulari 19.* Vidal, *tractatu de voto,inquisitione 3. n. 77.* Bruno Casaing, *tract. 5. cap. 5. propositione 2.* Basæus *tom.1.verb. votum.9. n.29.* Couvers, quem refert Diana,*p.6. tract.6. resol. 5.* Leander à Martia, quem refert Diana,*p 9 tract 6 resol.56.*Pascaligus,quem refert Diana, *9.p.tract 9 resol.61.* Auersa, quem refert Diana, *6. p tract.6. resol.50.* probabile putat alter Leander, *tract. v. de iuramento, disp 17.num 134* Ego ipse *in nostro Directio Regularium,p.1.tract.2 d.3 n 84.*

Sed si prædicta mulier potest recurrere ad Papam, & non datur periculum in mora, maius dubium est, An in hoc casu possit adhuc Episcopus 9
in hoc voto dispensare? Et respondi satis probabile esse posse dispensare in hoc casu, & quod idem possint facere Regulares; Et quoad Episcopum probatur. Quia quando aliquod Canon iuris permittit, & concedit Episcopo, posse in aliquo casu dispensare, concedit illi potestatem ordinariam super tali casu, non solum in casu vrgentis

necessi

necessitatis, & quando non est recursus ad Papam, sed absolute, vt ex multis textibus, & doctoribus late probat Sanchez, *de matrimonio, lib.8. d.5. n.1.* Sed sic est, quod *in cap. veniens qui cleric. vel vouent.* datur facultas Episcopis, vt possint dispensare in voto castitatis ex perturbatione animi emisso, quando vouens est iuuenis, & hoc ob periculum incontinentiæ, vt docent Speculator, Abbas, Alexander de Neuo, Cardinalis, Angelus, Armilla, Gambara, & vt probabile docet Paludanus, & Azorius, quos refert, sed non sequitur Sanchez, *de matrim. lib.8. d.9. num.24.* Ergo Episcopus potest optime dispensare in hoc casu, si quidem votum illud, factum fuit ex animi perturbatione, & mulier est iuuenis, & iam desponsata, ac per consequens in grauissimo periculo incontinentiæ. Sic docent DD. allegati.

10 Quod autem Regulares ex vi suorum priuilegiorum possint dispensare etiam in hoc casu probatur. Quia Regulares possunt dispensare in omnibus votis, in quibus Episcopus iure ordinario potest dispensare, vt docent Portel, Rodriguez, Nauarr. Sanchez, & alij, quos refert, & sequitur Bordonus, *tom.1. resol.15. num.22.* Auersa, Murtia, Pascaligus, Vidal, quos retuli, & secutus fui, *in nostro directorio Regularium, p.1. tract.2. d.3. n. 84.* Sed Episcopus potest dispensare in hoc voto iure ordinario, vt manet probatum, *ex cap. veniens, qui cleric. & vouent*; & ex citatis doctoribus; Ergo optime possunt regulares in hoc voto dispensare.

11 Secundo probatur: Quia vota castitatis, religionis, &c. non censentur Papæ reseruata, quando dubitatur de valore voti, vel dantur opiniones probabiles, vna quæ dicat votum fuisse nullum, & altera quæ dicat fuisse validum, siquidem reseruatio, cum sit odiosa debet solum intelligi, quando casus est certus, vt cum Sancio, Suario, Bonacina, & aliis optime resoluit Bordonus, *tom.1. resol.15. num.5.* Sed in hoc casu datur multorum doctorum opinio, qui dicunt hoc votum calore iracundiæ factum fuisse nullum, vt docent Speculator, Glossa, Hostiensis, Panormitanus, Antoninus, Felinus, Romanus, Tiraquellus, Bartolus, quos refert Suarez, *tom. 2. de religione, lib. 1. de essentia voti, cap.9. n.2.* & nos *supra*, citauimus; Ergo tale votum cum de eo non solum detur dubium an sit validum, sed detur opinio satis probabilis fuisse nullum, ad minus non erit Papæ reseruatum, ac per consequens, optime poterit in illo Episcopus dispensare, & consequenter etiam regulares, cum possint dispensare in omnibus votis, in quibus iure ordinario potest dispensare.

CONSVLTVM LII.

De quodam Sacerdote plura stipendia pro vna Missa accipiente.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Multi DD ante decretum Vrbani VIII. dixerunt posse Sacerdotem pro vna Missa sumere plura stipendia, vsque ad congruam sustentationem, qui ibi referuntur.*
3 *Post decretum Vrbani aliqui idem non verentur asserere, qui ibi referuntur.*
4 *Probant id ex locis Sacræ Scripturæ.*
5 *Probant ex eo quod Sacerdos sit publicus Ecclesiæ minister.*
6 *Probant ex Christi institutione.*
7 *Probant id ex iure naturali.*
8 *Probant, ex eo quod sacrificium pro pluribus oblatum, tantum prosit vni, quam pluribus.*
9 *Probant ex titulo honesto, quo talia stipendia accipiuntur.*
10 *Probant ex necessitate Sacerdotis.*
11 *Probant ex voluntate præsumptâ dantium talia stipendia.*
12 *Probant ex necessitate graui, in quâ est Sacerdos.*
13 *Probant ex eo quod lex Vrbana instante, & vrgente necessitate non obligat.*
14 *Probant ex decreto Alexandri VII.*
15 *Probant ex vrgenti necessitate.*
16 *Ex prædictis rationibus formant vnum argumentum ad probandum suum intentum.*
17 *Filij de iure naturæ tenentur alere parentes.*
18 *Aliqui voluere asserere conuentus religiosorum posse sumere ex eleemosynis Missarum totam congruam sustentationem.*
19 *Sacrificium Missæ ex Christi institutione offertur pro toto populo.*
20 *Sacerdos in vrgenti necessitate non potest sumere ex stipendiis Missarum totam congruam sustentationem.*
21 *Probatur authoritate Doctorum.*
22 *Ex iure Diuino solum possunt Sacerdotes sustentari ex eleemosynis, quas fideles libere offerunt pro Missæ sacrificiis.*
23 *Nullus fidelis dat stipendium, nisi cum pacto, quod nullus alias admittatur ad participandum fructum medium sacrificij cum illo.*
24 *Fideles per decimas, & oblationes satisfaciunt iuri diuino alendi Sacerdotes.*
25 *Obligatio quam habent fideles sustentandi Sacerdotes sacrificantes non est ad integram sustentationem, sed ad partem.*
26 *Alia pars sustentationis sumenda est ex decimis, vel ex patrimonio.*
27 *Sacerdos sumens plura stipendia pro vna Missa non efficit sua stipendia.*
28 *Dominiũ nõ potest acquiri cõtra volũtatẽ dantis.*
29 *Intentio Christi non est, quod Sacerdos viuat ex sola Missa, sed ex ea & ex aliis ministeriis Sacerdotij.*
30 *Exhibens maius ministerium est dignus maiori stipendio.*
31 *Maius stipendium debetur Parocho quam Sacerdoti qui solum celebrat.*
32 *Ponitur argumentum in contrarium.*
33 *Ponitur solutio huius argumenti.*
34 *Paupertas non dat titulum violandi iustitiam.*
35 *Neque ad exigendum pro ministerio plusquam debitum stipendium.*
36 *Stipendium Missæ non respicit maiorem aut minorem Sacerdotis necessitatem sed solum respicit ministerium exhibitum.*
37 *Ponitur obiectio in contrarium & soluitur.*
38 *Sacerdos sumens plura stipendia pro vno sacrificio sumit alienum inuito domino.*
39 *Paupertas non dat ius decipiendi vel aliter accipiendi aut sub alia forma alienam pecuniam quam a domino exhibetur.*
40 *Ponitur argumentum in contrarium & soluitur.*
41 *Ex vi ministerij non est debita tota congrua sustentatio Sacerdotis.*

42 Decre

42 *Decreta sacra congregationis supponunt stipendia Missarum non debere esse sufficientia pro tota sustentatione.*
43 *Tridentinum prohibet sacerdotibus alienare patrimonium ad cuius titulum ordinati sunt.*
44 *Sacerdos non potest sumere nisi unum stipendium pro una Missa iuxta decreta sacra congregationis.*
45 *Refellitur opinio contraria & illorum authores reiiciuntur.*
46 *Ex iure diuino naturali non tenetur postulans Missam dare totam sustentationem Sacerdoti sed iuxta mensuram seruitij.*
47 *Ecclesia prouidit de sustentatione sacerdotum.*
48 *Sacerdos cui periit patrimonium debet accipere vnum stipendium pro vna Missa, & ad catera quæ sibi sunt necessaria debet vti aliquo ministerio honesto.*
49 *Si nec hoc ministerium potest efficere melius illi est mendicare quam accipere alienum.*
50 *Poterit etiam colore celebrandi ratione extremæ necessitatis accipere plura stipendia ad suam sustentationem sicut alius in simili necessitate potest sumere alienum non tamen potest pluribus stipendiis vna Missa satisfacere.*
51 *Sacerdos qui positus in extrema vel graui necessitate plura stipendia colore celebrandi accepit & consumpsit etsi ad meliorem fortunam deuenitat non tenetur pro stipendiis sic consumptis Missas applicare.*
52 *Bonum consilium erit Missas quas dicit pro illis stipendiis, & aliis de nouo acceptis applicare.*
53 *Tacitus consensus Ecclesiæ solum est quod Sacerdos habeat sustentationem iuxta mensuram ministerij sui.*
54 *Sacerdos ex Christi institutione debet viuere ex sumptibus fidelium iuxta mensuram ministerij sui.*
55 *Sacerdos a nemine prohiberi potest quod accipiat sustentationem suam ex ministeriis suis iuxta mensuram ministerij.*
56 *Ecclesia statuit quod omnes Sacerdotes haberent suum patrimonium vnde viuerent.*
57 *Siue sacrificium sit finiti siue infiniti valoris nullo modo Sacerdos potest sumere multa stipendia pro vna Missa.*
58 *Datur decretum sacræ congregationis quod solum vnum stipendium sumatur pro vna Missa.*
59 *Restitutio non obligat semper sed suo tempore, & certis circunstantiis concurrentibus.*
60 *Paupertas non est titulus suscipiendi alienum nisi quis sit in extrema vel graui necessitate.*
61 *Occasio proxima, & periculum peccati in se non sunt peccata nisi libere & voluntarie assumantur.*
62 *Susceptio plurium stipendiorum pro vna Missa ex causa vrgenti in se est peccatum.*
63 *In necessitate extrema vel etiam graui potest quis sumere alienum sine peccato.*
64 *Sacerdoti de iure diuino non est debitum stipendium nisi iuxta mensuram seruitij.*
65 *Fideles dando eleemosynas pro missis non solum intendunt quod pro eis fiat in sacrificio commemoratio sed quod eis applicentur fructus mediè sine consortio alterius.*
66 *Stipendium datur pro labore vel obligatione & seruitute illa celebrandi vel pro ministri aliquali sustentatione iuxta varias opiniones.*
67 *Ex necessitate vrgenti non habet Sacerdos ius ad accipiendam totam sustentationem ex stipendiis Missarum.*
68 *Declaratio sacræ Congregationis de mandato Vrbani VIII. est declaratoria iuris naturalis.*
69 *Decretum Alexandri VII. non damnat hanc opinionem licet falsam.*
70 *Ponitur argumentum in contrarium & soluitur.*
71 *Dato & non concesso quod Sacerdos posset sumere totam sustentationem ex sacrificio pro se non tamen ad sustentandum parentes, filios & sorores.*
72 *Sustentatio ministri altaris est personalis.*
73 *Si Sacerdos non habet vnde patrem vel filios sustinet viatur potestate sibi concessa à natura non tamen potest satisfacere pluribus stipendiis vno sacrificio.*
74 *Religiosi non possunt sumere nisi vnum stipendium pro vna Missa.*
75 *Aliqua priuilegia concessa regularibus ad accipienda plura stipendia pro vna Missa, hac tempestate dormiunt vbi quid dicendum de quodam priuilegio Vrbani VIII.*
76 *Sacerdos nec ad subueniendum sibi ipsi potest sumere plura stipendia pro vna Missa quanto magis ad subueniendum aliis.*
77 *Ponitur argumentum in contrarium & soluitur.*
78 *Confirmatur solutio eiusdem argumenti.*
79 *Ponitur argumentum in contrarium.*
80 *Ponitur illius solutio.*

CASUS, SIVE FACTI SPECIES.

VIDAM Sacerdos pauper qui tantum patrimonium tenuissimum habebat cum patrem matrem, & tres sorores, & duos filios haberet ad quos alendos minime sufficiebant vires patrimonij suscipiebat plura Missarum stipendia, & ex eis accipiens illud quo indigebat ad suam patris, matris sororum, ac filiorum, & cuiusdam serui, & ancillæ quos habebat sustentationem post aliquos annos quod hæc fecit videns decretum Vrbani V III. quod hoc prohibebat scrupulis agitatus venit ad me & sequentia proposuit, erat enim sane eruditus. 1

Proponuntur fundamenta quæ iste Sacerdos pro se allegauit.

MVltorum opinio fuit ante decretum Vrbani VIII. posse Sacerdotem pauperem pro vna Missa tot stipendia accipere quot sufficiant ad suam diurnam sustentationem, vestitum decentem, &c. vt fuere Aranius Bañes, Caietanus, Ledesma, Lorca, Soto, Aragonius, Syluester, Armilla, Angelus, Henriquez, Nauarra, Honcala, Chamerota, Graffis, Rodriguez, Cabesado, Molphesius, Ioannes de la Cruz, quos refert Thomas Hurtado, *de congrua sustentatione Sacerdotum Appendice* 1. §. 12. *num.* 451. & alij quos refert Diana, *p.* 1. *tract. de celebratione Missarum, resol.* 8. Fernandos Beia, Veiga, Ludouic. à S. Ioann. quos refert Pascaligus, *de sacrificio*, q. 939. n. 2. 2

Et

3 Et post Decretum Vrbani VIII. non pauci dicunt adhuc id esse probabile vt sunt, secluso decreto sacræ Congregationis, & Vrbani VIII. Lezana, *tom.4. verbo Missa, n. 13.* Dubal. *de Sacramentis, cap.4. dub.7. d.3. de Missa, n....* Et absolute stante Decreto sacræ Congregationis, & Vrbani VIII. illam adhuc tenent, vt probabilem, Bordonus, *resol. 15. q. 6. tom.1. n.13.* Bauni, *tom.2. tract.10. q.12.* Leonsillus, *de priuilegiis pauperum 2. p. priuilegio 163. n.5.* Thomas Hurtado, *de congrua sustentatione Sacerdotum Appendice 1. §. 12. n.429.* Columbus, *lib.4. de Hierarch. cap.62. n.24.* Vbi dicit vnica Missa multis oneribus & eleemosynis sati fieri posse, non obstantibus decretis sacræ Congregationis, & Vrbani VIII. pro vt refert Ausonius, *in controuersiis, lib.3. controuersia 5. cap.2. n.6.* Ergo stando in opinione horum doctorum, qui post tale decretum Vrbani VIII. scripserunt, adhuc non obstante tali decreto, potest Sacerdos pauper plura stipendia accipere pro vna Missa. Non enim dici potest opinionem tot grauissimorum Doctorum esse improbabilem, siquidem decretum Vrbani explicant; & dicunt non loqui de Sacerdote paupere, vt videri est apud Hurtadum, Leonsillum, Columbum, & alios locis citatis. Nec eorum explicatio, & opinio huc vsque reiecta est ab Ecclesia, nec est falsa, condemnata, aut vt improbabilis reputata, non enim constat de tali censura.

4 Secundo probabat id licite posse fieri ratione. 1. Quia vt optime ait Th. Hurtad. *de congrua sustentatione clericorum Appendice 1. §. 2. n.224.* Ius diuinum in vtroque testamento disponit, & præcipit, quod qui altario seruiunt, hoc est, cultui diuino sunt mancipati, de altario edant, *1. ad Corinth. 9.* Et hoc ratio ipsa naturalis dictat, ita vt etiam apud barbaras gentes respectu suorum falsæ Deitatis Sacerdotum obseruatum sit: ergo si Sacerdos non habuerit officium sibi decens, modum aliumve honestum acquirendi sibi necessaria ad victum, vestitum, & alia, quæ congruam ingrediuntur, cum indecens valde sit, quod Sacerdos mendicus sit, & ostiatim stipem quærat mendicans, poterit ex sacrificio sumere congruam sustentationem, non obstanti decreto Vrbani VIII. & sacræ Congregationis, cum ex vi sui officij, quod publicũ est in Ecclesia Dei, sit minister publici cultus, & Religionis Christianæ.

5 Confirmatur 1. ex eodem Th. Hurt *supra, n.250.* Quia eo ipso, quod quis sit dicatus diuino seruitio immobiliter per Sacerdotium, cum sit minister publicus Ecclesiæ, vt cultum deferat Deo pro populo, est quidam tacitus consensus Ecclesiæ, vt congruam sustentationem habeat ex vi officii, & ministerij sui, cum non deceat eum mendicare & hoc primum attendũt fideles dum stipendia Missarum tribuunt: ergo Sacerdos pauper recipiendo plura stipendia pro vno sacrificio, quot sufficiant ad suam sustentationem, conformatur Ecclesiæ intentioni, quæ est, vt ex sacrario mãducet, & ea quæ ad victũ & vestitum honestum sunt necessaria habeat.

6 Confirmatur 2. quia Sacerdos ex Christi propria institutione offert Missæ sacrificium pro toto populo: ergo Sacerdos ex Christi institutione habet potestatem viuendi de sumptibus fidelium, vt ait D. Augustinus, *lib. de operibus monachorum cap. 23. tom.3.* vbi ait: *Si Euangelista sunt, fateor, habent potestatem viuendi de sumptibus fidelium; si ministri altaris, dispensatores sacramentorum, sibi ista non arrogant, sed plene vendicant potestatem, & hoc ideo quia sacrificium altaris vbicunque agatur, commune est toti populo fidelium.* Et idem docet D. Thomas, 22. q. 187. a. 4. Caietanus, *ibi*: Ergo Sacerdos pauper sumendo congruam sustentationem de stipendiis à fidelibus oblatis, offerendo pro omnibus vnum sacrificium, nulli facit iniuriam, cum vtatur potestate sibi à Deo diuinitus concessa, à qua vigente necessitate, nulla potestate humana deturbari potest.

Confirmatur 3. quia eo ipso quod quis rite, & solemniter est dicatus, & consecratus minister publicus in Ecclesia, iste nequit prohiberi, quod ex ministeriis officij sui, & ex eleemosynis pro illis oblatis à fidelibus sustentationem congruam non accipiat: hoc enim est de iure naturali, & diuino dispositum in vtroque testamento: ergo si non habet alios sumptus præter vniuersalia, & Missæ celebrationem, ex istis sustentari licite potest, & nisi Ecclesia ex aliis prouideat, nequit id prohibere; cum ergo decretum Vrbani VIII. non prouideat Sacerdotibus, qui non habent congruam sustentationem, id eis non intendit prohibere, cum potestas humana non possit resistere potestati diuinæ, nec ius humanum tollere ius diuinum, & naturale. 7

Confirmatur 4. Quia sacrificium Missæ pro pluribus oblatum, tantum prodest vni, quantũ pluribus, iuxta suscipientium dispositionem, cum sit vniuersalis applicatio passionis Christi, & sit idem ac sacrificium cruentum, & solum incruento modo celebratum, vt cum D. Thoma, Caietano, & aliis innumeris doctoribus probat Thomas Hurtado, *suprà n.367.* Ergo Sacerdos ex iusta causa accipiens plura stipendia pro vna Missa, præsertim à diuersis, nulli eorum facit iniuriam, cum tribuat vnicuique integrum sacrificium, quod postular, nec etiam faciet contra prohibitionem Ecclesiæ, quia non ex auaritia prædicta stipendia sumit, quæ est ratio prohibitionis Ecclesiæ, sed ad suam congruam sustentationem. 8

Confirmatur 5. Quia nulla datur lex Ecclesiastica, quæ expresse prohibeat Sacerdotem pauperem posse plura stipendia pro vna Missa ad suam congruam sustentationem accipere. Nec constitutio Vrbana id decernit, sed solum præcipit, vt tot Missæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemosynæ præscriptæ fuerint, sed prædicta lex Vrbana intelligi potest seclusa vrgenti necessitate, vt eam plures DD. quos supra citauimus intelligunt; ergo in hoc sensu intelligenda est, nec extendandos ad Sacerdotes pauperes.

Confirmatur 6. Quia licet accipere plura stipendia pro vno sacrificio, independenter à quocunque titulo, offerendo illud pro pluribus ea dantibus, sit malum, quia prohibitum lege Ecclesiastica, vel ideo sit prohibitum lege Ecclesiastica, quia malum, vt constat, *ex decreto Vrbani VIII.* & dicunt communiter DD. quos refert Thomas Hurtado, *de sustentatione appendice 1. num. 411.* Pascaligus, *q. 937. de sacrificio, num. 2.* contra Rniguetium, & Montagnolum, tamen non est id ita intrinsece malum, quin ex aliqua honesta causa, & iusto titulo cohonestari non possit, sicut non restituere alienum, prohibitum est, quia malum, exponere se periculo, & occasioni proximæ peccandi, quia malum, prohibitum est, & tamen multæ causæ possunt interuenire, quæ à restitutione excusent, & propter quas 9

3 Et post Decretum Vrbani VIII. non pauci dicunt adhuc id esse probabile vt sunt, seclusio decreto sacræ Congregationis, & Vrbani VIII. Lezana, *tom.4. verbo Missa, n. 13.* Dubal. *de Sacramentis, cap.4. dub.7. d.3. de Missa, n.* ... Et absolute stante Decreto sacræ Congregationis, & Vrbani VIII. illam adhuc tenent, vt probabilem Bordonus, *resol. 15. q. 6. tom. 1. n.13.* Bauni, *tom.1. tract.10. q.12.* Leonsillus, *de priuilegiis pauperum 2. p. priuilegio 163. n.5.* Thomas Hurtado, *de congrua sustentatione Sacerdotum Appendice 1. §. 12. n.419.* Columbus, *lib.4. de Hierarch. cap.62. n.14.* Vbi dicit vnica Missa multis oneribus & eleemosynis fati fieri posse, non obstantibus decretis sacræ Congregationis, & Vrbani VIII. pro vt refert Ausonius, *in controuersiis, lib.3. controuersia 5. cap.1. n.6.* Ergo stando in opinione horum doctorum, qui post tale decretum Vrbani VIII. scripserunt, adhuc non obstante tali decreto, potest Sacerdos pauper plura stipendia accipere pro vna Missa. Nun enim dici potest opinionem tot grauissimorum Doctorum esse improbabilem, siquidem decretum Vrbani explicant; & dicunt non loqui de Sacerdote paupere, vt videri est apud Hurtadum, Leonsillum, Columbum, & alios locis citatis. Nec eorum explicatio, & opinio huc vsque reiecta est ab Ecclesia, nec est falsi, condemnata, aut vt improbabilis reputata, non enim constat de tali censura.

4 Secundo probabat id licite posse fieri ratione. 1. Quia vt optime ait Th. Hurtad. *de congrua sustentatione clericorum Appendice 1. §.2. n.424.* Ius diuinum in vtroque testamento disp. nit, & præcipit, quod qui altario seruiũ, hoc est, cultui diuino sunt mancipati, de altario edant, 1. *ad Corinth 9.* Et hoc ratio ipsa naturalis dictat, ita vt etiam apud barbaras gentes respectu suorum falsæ Deitatis Sacerdotum obseruatum sit; ergo si Sacerdos non habuerit officium sibi decens, modum alium ve honestum acquirendi sibi necessaria ad victum, vestitum, & alia, quæ congruam ingrediuntur, eum indecens valde sit, quod Sacerdos mendicus sit, & ostiatim stipem quærat mendicans, potest ex sacrificio sumere congruam sustentationem, non obstanti decreto Vrbani VIII. & sacræ Congregationis, cum ex vi sui officij, quod publicũ est in Ecclesia Dei, sit minister publici cultus, & Religionis Christianæ.

5 Confirmatur 1. ex eodem Th. Hurt. *supra, n.250.* Quia eo ipso, quod sit dicatus diuino seruitio immobiliter per Sacerdotium, cum sit minister publicus Ecclesiæ, vt cultum deferat Deo pro populo, est quidam tacitus consensus Ecclesiæ, vt congruam sustentationem habeat ex vi officij, & ministerij sui, cum non deceat eum mendicare & hoc primum attendunt fideles dum stipendia Missarum tribuunt: ergo Sacerdos pauper recipiendo plura stipendia pro vno sacrificio, quo sufficiant ad suam sustentationem, conformatur Ecclesiæ intentioni, quæ est, vt ex sacrario manducet, & ea quæ ad victũ & vestitum honestum sunt necessaria habeat.

6 Confirmatur 2. quia Sacerdos ex Christi propria institutione offert Missæ sacrificium pro toto populo: ergo Sacerdos ex Christi institutione habet potestatem viuendi de sumptibus fidelium, vt ait D. Augustinus, *lib. de operibus monachorum cap. 13. tom.3.* vbi ait: *Si Euangelista sunt, fateor, habent potestatem viuendi de sumptibus fidelium; si ministri altaris, dispensatores sacramentorum, sibi ista non arrogant, sed plene vendicant potestatem, & hoc ideo quia sacrificium altaris vbicunque agatur, commune est toti populo fidelium.* Eandem docet D. Thomas, 22. q. 187. a. 4. Caietanus, *ibi*: Ergo Sacerdos pauper sumendo congruam sustentationem de stipendiis a fidelibus ublatis, offerendo pro omnibus vnum sacrificium, nulli facit iniuriam, cum vtatur potestate sibi à Deo diuinitus concessa, à qua vigente necessitate, nulla potestate humana deturbari potest.

7 Confirmatur 3. quia eo ipso quod quis rite, & solemniter est dicatus, & consecratus minister publicus in Ecclesia, iste nequit prohiberi, quod ex ministeriis officij sui, & ex eleemosynis pro illis oblatis à fidelibus sustentationem congruam non accipiat: hoc enim est de iure naturali, & diuino dispositum in vtroque testamento: ergo si non habet alios sumptus præter vniuersalia, & Missæ celebrationem, ex istis sustentari licite potest, & nisi Ecclesia ex aliis prouideat, nequit id prohibere; cum ergo decretum Vrbani VIII. non prouideat Sacerdotibus, qui non habent congruam sustentationem, id eis non intendit prohibere, cum potestas humana non possit resistere potestati diuinæ, nec ius humanum tollere ius diuinum, & naturale.

8 Confirmatur 4. Quia sacrificium Missæ pro pluribus oblatum, tantum prodest vni, quantũ pluribus, iuxta suscipientium dispositionem, cum sit vniuersalis applicatio passionis Christi, & sit idem ac sacrificium cruentum, & solum incruento modo celebratum, vt cum D. Thoma, Caietano, & aliis innumeris doctoribus probat Thomas Hurtado, *supra n.367.* Ergo Sacerdos ex iusta causa accipiens plura stipendia pro vna Missa, præsertim à diuersis, nulli eorum facit iniuriam, cum tribuat vnicuique integrum sacrificium, quod postulat, nec etiam faciet contra prohibitionem Ecclesiæ, quia non ex auaritia prædicta stipendia sumit, quæ est ratio prohibitionis Ecclesiæ, sed ad suam congruam sustentationem.

Confirmatur 5. Quia nulla datur lex Ecclesiastica, quæ expresse prohibeat Sacerdotem pauperem posse plura stipendia pro vna Missa ad suam congruam sustentationem accipere. Nec constitutio Vrbana id decernit, sed solum præcipit, vt tot Missæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemosynæ præscriptæ fuerint, sed prædicta lex Vrbana intelligi potest seclusa vrgenti necessitate, vt eam plures DD. quos supra citauimus intelligunt; ergo in hoc sensu intelligenda est, nec extendendos ad Sacerdotes pauperes.

9 Confirmatur 6. Quia licet accipere plura stipendia pro vno sacrificio, independenter à quocunque titulo, offerendo illud pro pluribus eas dantibus, sit malum, quia prohibitum lege Ecclesiastica, vel ideo sit prohibitum lege Ecclesiastica, quia malum, vt constat, *ex decreto Vrbani VIII.* & dicunt communiter DD. quos refert Thomas Hurtado, *de sustentatione appendice 1. num. 411.* Pascaligus, *q. 937. de sacrificio, num. 2.* contra Riniguerium, & Montagnolum, tamen non est id ita intrinsecè malum; quin ex aliqua honesta causa, & iusto titulo cohonestari non possit; sicut non restituere alienum, prohibitum est, quia malum, exponere se periculo, & occasioni proximæ peccandi, quia malum, prohibitum est, & tamen multæ causæ possunt interuenire, quæ à restitutione excusent, & propter quas

quis licite possit se exponere periculo, & occasioni proximæ peccandi, vt cum multis probat Thomas Hurtado, *tom. 1. moralium*, *resol.* 4. Ergo si adest causa honesta, & iustus titulus, ad hoc vt Sacerdos pluribus obligationibus contractis ex stipendiis vnico Sacrificio satisfaciat, cum alias nullus ex contrahentibus patiatur notabile detrimentum in fructu sacrificij ex opere operato prouenienteiuxta probabilissimam opinionem, licitè id faciet, nec tenebitur ad aliquam restitutionem, quia prohibitio facta ab Vrbano VIII. non obligat, stante titulo honesto.

10 Confirmatur 7. Quia per accidens est, quod sacrificium altaris habeat infinitatem extensiuam, vel solummodo sit finiti valoris, & fructus, vt Sacerdos existens in vrgenti necessitate possit applicare pluribus, qui plura dederunt stipendia, idem sacrificium; Ergo data vrgenti necessitate, id optime efficere potest. Antecedens patet, quia sustentatio est de iure naturæ debita Sacerdoti, & eleemosynam hostiatim quærere ad se sustentandum de iure naturæ est indecens Sacerdoti qui non est professus solemniter paupertatem; ergo omnes fideles ratione ducti, si Sacerdos non habet congruam sustentationem, concurrunt voluntarie, vt congrue sustentetur, eo modo quo possunt; ergo si Sacerdos à pluribus plura accipiat stipendia vt congrue sustentetur, voluntarie fideles ea conferunt, quidquid sit, an sacrificium sit finiti, vel infiniti valoris, dummodo Sacerdos memoriam faciat ipsorum in sacrificij oblatione.

11 Confirmatur 8. quia fideles dando eleemosynas Sacerdoti, vt pro eis dicat sacrificium, quod solum præcipuè intendunt est, vt pro ipsis faciat memoriam in sacrificij oblatione, & pro ipsis solis, si alias Sacerdos habet vnde congrue sustentetur; ergo Sacerdos accipiendo à pluribus plura stipendia, vt congrue sustentetur, faciendo memoriam illorum in sacrificio, satisfacit suæ obligationi, quidquid sit an sacrificium sit finiti, vel infiniti valoris. Antecedens prætetquam quod illud docet Thomas Hurtado, *suprà, n.* 440. probatur. Quia offerentes stipem pro Missa celebranda debent conformari Christi institutioni, & Apostolicæ traditioni; sed Christus pro omnibus fidelibus hoc sacrificium applicauit, nullum excludendo, vt patet ex illis verbis, *hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur, hic est sanguis meus, qui pro vobis, & pro multis effundetur.* Et idem facit Ecclesia applicando illud pro Papa, pro Rege, pro Episcopo, & pro omnibus circunstantibus; Ergo Sacerdos applicando Missam pro multis eleemosynis à fidelibus oblatis, conformatur Christi institutioni, & nulli offerentium stipem facit iniuriam.

Confirmatur 9. Quia Sacerdos constitutus in vrgenti necessitate habet ius vt sustentetur à fidelibus ex stipendiis taxatis pro ministerio altaris cum indiget ne cogatur mendicare, vt late probat Hurtado, *suprà, n* 446. Ergo accipiendo plura stipendia ad suam congruam sustentationem nulli facit iniuriam, qui enim vtitur iure suo, nulli facit iniuriam.

Confirmatur 10. Quia persona, cui indecens est
12 mendicare, si sit in vrgenti necessitate, potest clam à diuite accipere, quo ab illa vrgenti necessitate liberetur, neque enim ad hoc requiritur extrema necessitas, sed sufficit vrgens, vt tenet Diana, *p.2. tract.* 17. *resol.*29. Coninchius, *de actibus supernaturalibus d.*27. *n.*161. Vuiguerez, 2.2. *q.*32. *art.*6. *n.*53. Diualius, *tract. de charitate q.*8. *art.*3. Maldetus, *tract.* 4. *cap.*7. *dub.*1. *concl.*1. Vasquez, *opusculo de Eleemosyna, cap.*2. *dub.*7. *n.*6. Valmacedartus, *d.* 145. §. 59. & 92. Palaus, *tom.*1. *tract.*6. *d.*2. *p.*10 *n.*5. Nauarr. *de restitutione, lib.*3. *cap.*1. *n.*367. Valde probabile putat Lessius, *lib.*2. *cap.*12, *dub.*16. *n.*17. & 18. Ergo multo magis id erit licitum Sacerdoti vrgenti necessitate presso, accipiendo à pluribus plura stipendia pro vna Missa; patet consequentia, quia Missa applicata singulis, tantum valet vnicuique sacrificium, ac si pro vno solo offerretur; ergo à pluribus accipiendo stipendium, nulli facit iniuriam.

Confirmatur 11. quia dato, quod quis in vrgenti necessitate non posset sumere clam sibi necessaria à diuitibus, sed tantum in necessitate extrema, vt docent grauissimi DD. id ideo est, quia diues inuitus est, siquidem potest habere alios indigentes, quibus subuenire strictiori vinculo sit obligatus; Atqui fideles stipendia pro Missis offerentes non sunt inuiti; si Sacerdos plura accipiat stipendia pro vna Missa ad suam congruam sustentationem, siquidem ea voluntarie, & liberaliter tribuunt, & offerunt Sacerdotibus in ordine ad suam congruam sustentationem; Ergo si Sacerdos in vrgenti necessitate suscipiat ea, quæ sufficiunt ad suam congruam sustentationem, non peccat, nec tenetur ad restitutionem.

13 Nec contra id facit constitutio, & decretum Vrbani, quia instante vrgenti necessitate, lex Vrbana de non accipiendo plura stipendia pro vna Missa non obligat, ergo cum alias de iure diuino id possit efficere Sacerdos, non est cur ab hoc impediatur. Antecedens patet, quia lex ista humana Vrbani VIII. non plus obligat, quam lex quod Canonicus, qui est absens non lucretur distributiones, quæ dantur propter assistentiam in choro; & tamen si adest iusta causa non interessendi, iuste & licite quis retinet distributiones has, vt bene dicit Pelizarius, *tom.*1. *tract.*5. *cap.*8. *n.*146 & 147. ex Palao, & aliis, argumento manifesto, *ex cap. vnico de cleric. non resident. in* 6. Ergo stante iusta causa ad accipiendum plura stipendia pro vna Missa, id licitè poterit efficere Sacerdos, non obstante Vrbani VIII. prohibitione.

14 Confirmatur 12. quia Alexander VII. inter propositiones, quas condemnauit, & sub anathemate prohibuit, non posuit hanc, cum ibi alias opiniones de hac materia, stante Vrbani constitutione condemnauit, vt in decreto Alexandri videre est, ergo signum est, quod hanc sententiam probabilem intrinsece, & extrinsece iudicauit: Ergo Sacerdos illam sequendo nullo periculo se exponit.

15 Confirmatur 13. Quia stante extrema necessitate, potest Sacerdos satisfacere vna Missa pluribus stipendiis, vt tradunt Suarez, *d.*86. *de Eucharistia, sect.*4. *verbo dico ergo*, Villalobos, *p.*1. *tract.* 8. *diff.*16. *n* 2. Fraxinetus, *de obligat. Sacerdotis sect.* 5. *in corollario, n.*1. Marcerus, *de sacram. q.*83. *art.*1. *dub.* 3. *notabili* 3. Lezana, *tom.* 1. *cap.* 21. *num.*5. Franciscus de Lugo, *lib.*5. *de sacram. cap.*12 *q* 4. *num.*2. Escobar. *tom.* 1. *lib.* 21. *sect.* 2 *problema* 138. *n* 604. Marchinus, *p.* 2. *tract.* 2. *de sacrif. Missa, cap.* 16. *num.*22. Ergo idem efficere potest in vrgenti necessitate. Patet consequentia, quia extrema necessitas non alterat æqualitatem iustitiæ, ita vt faciat, quod pro aliquo ministerio aliquid plus

plus debitum sit, quam alias esset ipsa seclusa, vt
optime ait Pascaligus, *de sacrificio*, q.940.n.5. Er-
go si Sacerdos in opinione prædictorum docto-
rum potest pluribus stipendiis vna Missa satisfa-
cere, hoc ideo est; quia id totum est debitum de
iure naturali prædicto ministerio, existente iusta
causa, vt *suprà* diximus, sed existente vrgenti ne-
cessitate, vrget iusta causa: Ergo sicut in extrema
necessitate Sacerdos potest vnica Missa pluribus
satisfacere stipendiis, ita vrgente necessitate gra-
ui paupertatis, licet non sit extrema.

His sic propositis, & prælibatis, vlterius pro-
grediebatur prædictus Sacerdos. Iuxta Christi
16 institutionem, & iuxta naturale ius, quod nulla
lege Ecclesiæ infíciari potest, & iuxta rationabi-
lem voluntatem offerentium, Sacerdos pauper po-
test plura stipendia à pluribus accipere pro vna
Missa, quot sufficiant ad suam congruam susten-
tationem, vt huc vsque ostensum est; sed ad con-
gruam sustentationem Sacerdotis pertinet, non
solum victus, & vestitus, & habitatio, pro se, sed
pro patre, & matre, pro filiis, & sororibus, & pro
famulis necessario eis inseruientibus; ergo Sacer-
dos, siue sæcularis, siue regularis pro his omnibus
sumendo Missarum eleemosynas, non operatur in-
iustè, nec tenetur ad restitutionem.

Minor in quo est difficultas, præterquam quod
eam doceant Caietan. 2.2.q.100. *art.* 34. Bañes,
quem refert Henriquez, *lib.* 9. *de Missa*, *cap.* 22.
17 *n.*4. *in comment. lit. A*, & cum Orelana, Vela, *in
summa*, *tom.*2.*cap.*41. *casu* 1. Cabeçudo, 3. *p.tom.*
1.*art.*2. *dub.*10. *de sacrificio*, *conclusione* 4. Proba-
tur ratione quia filij de iure naturæ tenentur ale-
re parentes, & parentes filios, & sorores existen-
tes in vrgenti necessitate, nec habentes vnde ali-
ter sustententur; Ergo Sacerdos pro suorum su-
stentatione plura accipiendo Missarum stipendia,
pro congrua sibi debita accipit; ergo nulli facit
iniuriam, nec decretum Vrbani id prohibet, cum
nulli offerenti stipendium fiat iniuria, siquidem ei
applicatur integrum sacrificium, & stipendium
non profane expenditur, sed in illo ad quod Sacer-
dos iure ipso naturæ obligatur.

Confirmatur: quia in sententia Thomæ Hur-
18 tadi, *de sustentatione appendice* 1. *n.* 495. Ludouici
à S. Ioanne, *in summa*, *q.*10. *art.* 6. *d.*2. In con-
uentibus Religiosorum pauperum potest sumi ex
Missarum stipendiis ea, quæ desunt prouentibus
annuis, & consuetis eleemosynis, ad congruam
sustentationem strictam conuentus, ad soluenda
debita contracta ad congruam sustentationem si-
bi & potus habitationis ornamentorum altaris, re-
parationis domus, & similia, etsi conuentus plures
habeat religiosos, quam decreuit constitutio Vr-
bana, cum talis lex Vrbana, præsertim in Hispa-
nia, practicari sit moraliter impossibile, & de
facto non fuit executioni mandata, vidente id Pa-
pa, & non contradicente; ergo idem poterit effi-
cere quilibet Sacerdos pro sua familia, quam iu-
re naturali tenetur sustentare, & hæc videtur
genuina, & fere omnium patrum communis in-
telligentia illius dicti Pauli 1. *ad Corinth.* 9. *qui*
19 *altari seruit, de altari viuere debet*, hoc est si alias
non habeat vnde viuat, & alium qui eum alat non
habeat in terra.

Ex quibus omnibus sic prælibatis conclusit
prædictus Sacerdos, quod cum non haberet suf-
ficiens patrimonium, vt se, & parentes, filios, &
sorores posset sustentare, & alias sibi decens non
esset pro eis subueniendis mendicare, licitum ei
esse ex stipendiis fidelium, voluntariè oblatis su-
mere pro his omnibus necessaria, offerendo pro
eis omnia sua sacrificia, & quotidie pro eis sacri-
ficando. Hæc mihi legit ex quadã schedula, quam
secum deferebat iste Sacerdos, postulans vt quod
mihi de probabilitate huius sententiæ videretur,
ei consulerem.

RESPONSIO AVTHORIS.

ATtente audiui ratiocinationem illius docti
Sacerdotis, quam equidem ex Thom. Hurtá-
do, ebibit; Et fateor rationes non esse contem-
ptibiles. Verum si fas est dicere quod censeo,
nunquam in eam sententiam adduci potui, quod 20
Sacerdos pauper ex sacrificio posset sumere con-
gruam sustentationem, etiam in vrgenti necessi-
tate; de qua solum est sermo in præsenti. Vnde
clare respondi prædicto Sacerdoti, illum prædicta
non posse efficere, & teneri ad restitutionem, si
habet vnde restituat. Ita cum Bonacina, Fagun-
dez, Anersa, Toleto, Escobar, *tom.*2. *lib.*21. *sect.*2.
de Missa problema 138. *n.* 603. & cum Nauarro, 21
Corduba, Suariu, Couarrunias, Azorio, Gutiettes,
Marchinus, *p.* 2. *tract.* 3. *de sacrificio*, *cap.* 16.
*n.*22. Gerson, Ioan. Andreas, Archidiaconus,
Corduba D. Antoninus Vasquius, Læssius, Me-
dina, Rodriguez, Miranda, Reginaldus, Conin-
chus, Villalobos, Machadus, Possenīnus, Grana-
dus, Decastillus, Baunins, Alphonsus de Leone,
Lugo Cardin. Lezana. Franciscus de Lugo, Tam-
borinus, Nouarrius, quos refert, & sequitur Pasca-
ligus, *de sacrificio*, *q.*939.*n.*3.

Ratio fundamentalis est, quia de iure diuino,
solum possunt Sacerdotes sustentari ex eleemo- 22
synis, quas fideles voluntariè, & libere offerunt
pro Missis sibi dicendis; Atqui nullus fidelis vo-
luntarie, & libere offert eleemosynam pro vna
Missa, nisi cum pacto, quod ad participandum
in illa Missa nullus alius admittatur quoad fru- 23
ctum medium; ergo Sacerdos admittens alios ad
participationem illius fructus medij, non recipit
eleemosynas à fidelibus libere dantibus. Maior
probatur, quia populus iam concurrit obligatio-
ni, quam habebat de iure diuino alendi Sacer- 24
dotes per exhibitionem decimarum, & obligatio,
quæ vnicuique remanet concurrendi ad susten-
tationem Sacerdotis sacrificantis pro se ipso, non
est ad integram sustentationem, sed ad partem; 25
nam alia pars iam determinata est ab Ecclesia per
patrimonium, sine quo nullum permittit ordina-
ri, vel per beneficium prouenięns ex decimis;
cum ergo postulans Missam, iam contulerit sti- 26
pendium, quod statuit Ecclesia, iam satisfe-
cit oneri quod habebat ex iure diuino; Ergo re-
siduum quod Sacerdos suscipit pro ipsa Missa,
accipit contra voluntatem dantis, siquidem
nullus vult pro se fieri sacrificium altaris quoad
fructum medium, nisi alij in eo non admittan-
tur; Ergo Sacerdos alios ad participationem 27
prædicti effectus admittens, non efficit suam
eleemosynam, siquidem illius non potest 28
acquirere dominium contra voluntatem dan-
tis.

Dices, voluntatem offerentis stipem, debere
in conditionibus appositis pro sacrificio altaris
postulato conformari intentioni Christi, vt sit re-
cta, alias conditio apposita habebitur vt turpis, &

tanquam non adiecta; sed intentio Christi est, quod Sacerdos seruiens altari, de eo viuat iuxta *illud Pauli*, qui altari seruit, de altari viuere debet; ergo quidquid ad victum requiritur, ab altari & ab eleemosynis fidelium potest assumere Sacerdos, vt sibi debitum ex vi ministerij sui. Respondetur concedendo maiorem. Ad minorem Respondetur, intentionem Christi esse, quod Sa-
29 cerdos seruiens altari de eo viuat iuxta mensuram seruitij sui, non enim est intentio Christi, vt ex sola Missa viuat Sacerdos, sed ex omnibus aliis ministeriis Sacerdotij, quæ exercent alij Sacerdotes. Et ratio à priori est, quia obligatio oriens ex iure naturali, & diuino ministrandi sustentationem Sacerdotibus exhibentibus nobis suum ministerium est cum proportione ad ipsum ministerium, quia si est dignus operarius mercede sua, vt ait Christus *Lucæ* 10. exhibens maius ministerium
30 est dignus maiori stipendio; cum ergo ministerium celebrandi non occupet totum, quod exhibere potest Sacerdos, sed tantum partem, & relinquat locum pro aliis ministeriis, non fundabit ius ad totam, & integram sustentationem, sed ad partem; alioquin non maior substentatio deberetur parocho, qui tota die occupatur in ministratione Sacramentorum, ac cæteris functionibus Ecclesia-
31 sticis, quam deberetur simplici clerico, qui vnica vice celebrationi inseruiret. Ita Respondet Pascaligus, *de sacrificio*, *q.* 939. *num.* 9. & *q.* 923. *num.* 8. & 11.

Dices, omnes Episcopi à principio nascentis
32 Ecclesiæ taxarunt talem eleemosynam pro qualibet Missa, vt ea sola sufficeret pro integra sustentatione Sacerdotis; tempore enim antiquo, duæ vigenæ cum dimidia, Lusitane *meo testan*, quod erat minimum stipendium taxatum in Episcopatibus huius Lusitaniæ Regni, erat integra sustentatio Sacerdotis, eo quod tunc res minori pretio comparabantur, & quod tunc vna vigena comparabatur, hodie non sufficiunt decem, vt patet in hoc regno, in quo tempore Ioannis 2. Regis taxatum fuit modium tritici vigena vna, & dimidia, Lusitane *trinta reu*, vt constat ex chronica huius Regni, & hodie duodecim vigenis non reperitur: ergo patres antiqui illius temporis, & tota Ecclesia intellexere hanc fuisse Christi intentionem, quod Sacerdos integram sustentationem è Missæ sacrificio reciperet; siquidem eis assignabant stipendium, quo integra sustentatio haberi posset; Atqui hodie res cariores factæ sunt, & pluris valent: ergo vt Christi, & antiquorum Patrum intentioni conformemur, vel stipendium debet augeri iuxta augmentum pretij, quod res decursu temporis habuere, vt bene ait Pascaligus, *q.* 925. Lex enim, & consuetudo habet tacitam conditionem, quod permaneant res in eodem statu, vel Sacerdos id iuste efficere potest, sumendo pro qualibet Missa stipendium commensuratum taxæ antiquæ, & valori antiquo rerum, quia quæ nunc binis argenteis emuntur, tunc propter pecuniæ penuriam, vnico solo emebantur, vt bene notant, & docent Petrus Nauarra, *lib* 2. *de restitutione*, *cap.* 2. *n* 330. & Aragonius, *de iustitia*, & *iure q.* 85. *art* 3. §. *his non obstantibus*; apud Marchinam, *tract.* 3. *p.* 2. *cap.* 16. *de sacrificio*, *n.* 7.

Respondeo cum Pascaligo, *q.* 924. *n.* 4. & 926.
33 *n.* 5. Quod in taxatione stipendij Missarum, non solum concurrit obligatio iuris naturalis de ministranda debita sustentatione Sacerdoti, alias posset quis sine beneficio, & patrimonio ordinari, contra Tridentinum, *sess.* 21. *de reformatione*, *cap.* 2. Sed etiam attenditur ratio qualitatis, & dignitatis ministerij, quo enim magis est dignum ministerium, eo etiam magis dignum supponit ministrum, & maior dignitas personæ exhibentis ministerium fundat ius ad maiorem recognitionem, attenditur etiam in taxatione stipendij Missæ deuotio commendantis Missas, qui cum habeat pro fine fructum sacrificij, quo maius est stipendium, eo maior est fructus, siquidem maius erogans stipendium, magis influit in oblationem sacrificij. Hinc factum fuit, quod antiquitus Episcopi attendentes ad dignitatem ministri, ad deuotionem erogantium eleemosynas, & etiam ad aliquam partem sustentationis Sacerdotis, taxauerunt stipendium, ita amplum pro illo tempore, quia tunc minor erat numerus Sacerdotum, ac per consequens minor numerus Missarum, vnde vt ex vna Missa quilibet reciperet fructum, qui resultat ex maiori eleemosyna, quem posset recipere è duabus, si minor foret eleemosyna, ideo tam amplum taxarunt Patres illius temporis stipendium; At quia iam nunc adest infinitus Sacerdotum numerus, & Missæ multæ sunt, non est necesse amplum taxare stipendium, cum fideles si velint plus impendere in celebratione Missarum, possunt plures Missas facere dicere è quibus reportabunt illum fructum, qui adcrescebat antiquitus ex maiori eleemosyna.

Tum, quia eo tempore necesse fuit attendere ad maiorem deuotionem fidelium, constituendo ita pingue stipendium, quia tunc non erant in Ecclesia Dei tot Religiosi pauperes, circa quos charitatem exercerent; At hodie cum tot sint, circa quos exercent charitatem eos sustentando, noluere Episcopi fideles magis grauare, augendo stipendium Missarum, ne sic grauati desisterent à sustentatione religiosorum pauperum, & cum alias relinquant stipendium secundum dignitatem ministri, & sufficiens ad mediam sustentationem Sacerdotis, non curarunt de augenda taxa, quæ quidem non videtur iniusta, cum sit iuxta circunstantias loci, & temporis, secundum quas circunstantias habenda est ratio in taxatione stipendij; vt cum Caietano, Soto, Aragonio, Henriquez, & aliis notauit Pascaligus, *q.* 925. *n.* 1. Quod si alicubi videatur stipendium minus iustum, conquerantur Sacerdotes coram Episcopo, vt illud ad maiorem summam eleuet, ad Episcopum enim pertinet taxatio stipendij Missæ, si consuetudine taxatum non sit, vt cum communi sententia notat Pascaligus, *q.* 926. *n.* 1. Interim tamen, dum Episcopus vel consuetudo non eleuat, & auget stipendium, tenetur quilibet Sacerdos, etiam regularis, contentus esse solo stipendio taxato, si quidem tenetur obseruare legem sancitam pro recto regimine communitatis, & in materia in qua facile scandalum oriri potest, vt notat Pascaligus, *q.* 929. *n* 5. Nec potest conqueri, quod stipendium sit iniustum, cum illud stipendium censeatur iustum, quod lege vniuersali, vel vniuersali consuetudine sancitum est; vnde si maius stipendium clam accipiat, tenetur excessum restituere, vt cum Azorio, Ledesma, Molphesio, Bonacina, Vasquio, Nugno, Suario, Rodriguez, Miranda, Franchineto, Fausto, docet Pascaligus, *quæst.* 929. 1. & 8.

Secundo probatur nostra sententia. Quia paupertas

34 pertas non præbet titulum violandi iustitiam, & proinde neque etiam ad exigendum pro ministerio aliquid vltra iustum stipendium, neque ad decipiendum aliquem in contractu; ergo non dat titulum ad recipienda plura stipendia exhibita pro pluribus missis, vt inseruiant pro vna Missa,
35 nam in hoc violatur iustitia. Tum quia accipitur plusquam sit iustum stipendium pro ministerio, inuito exhibente. Tum quia non satisfit obligationi annexæ stipendio, & quæ simul cum ipso suscipitur, aut saltem debet suscipi, tum de iure diuino, tum de iure positiuo. Tum quia accipiendo plura stipendia pro pluribus Missis, & eas non celebrando, sed celebrando vnam pro pluribus stipendiis decipit postulantes Missas in re graui.

Dices, licet Paupertas non sit sufficiens titulus, vt possit Sacerdos accipere aliquid vltra iustum stipendium, esse tamen titulum iustum, vt stipendium sit sufficiens pro sustentatione. Verum hoc non potest subsistere, quia cum istud stipendium considerandum sit in ordine ad ministerium, semper est idem, siue Sacerdos sit pau-
36 per, siue non, præsertim quia paupertas est titulus ad exigendum eleemosynam, non autem ad exigendum maius stipendium ex iustitia. Deinde dato quod esset iustus titulus ad maius stipendium, non tamen erit iustus titulus ad vniendum in vnum plura stipendia, quæ data sunt pro pluribus missis, & pro quibus ea acceptans se obligauit.

37 Dices, constitutum in paupertate non teneri soluere debita subtrahendo sibi debitam sustentationem; ergo nec Sacerdos tenetur soluere debitum celebrandi tot Missas, quot accepit stipendia, sed potest vnica satisfacere pluribus, quia soluit quantum potest; sed neque hoc iuuat, quia ad summum sequeretur, quod si iam contraxit debitum celebrandi plures Missas, & non potuit abstinere ob paupertatem ab acceptatione nouarum stipendiorum, excusaretur à celebratione præcedentium Missarum pro tunc remanente tamen semper obligatione satisfaciendi quando poterit, sicut remanet in debitore, non autem quod possit vnire plura stipendia in vnum pro vna Missa; Deinde hoc solum potest locum habere, si paupertas superueniret, contracta iam obligatione celebrationis Missarum, non autem facit paupertas, quod possit acceptare plura stipendia exhibita pro pluribus Missis, & satisfacere vnica tantum. Nam debet alio modo licito consulere suos paupertate, non autem modo illicito, qui sit contra iustitiam, & contineat deceptionem; vt esset accipere plura stipendia pro vna Missa, vt constat ex dictis.

Tertiò probatur nostra sententia: Quia Sacerdos accipiens stipendium taxatum consentit in
38 petitionem exhibentis stipendium, non datur sub onere celebrandi vnam Missam, ac proinde acceptatio est consensus in onus, vel ergo intendit se obligare ad illam celebrandam illo stipendio taxato, & tunc cedit iuri suo exigendi maius stipendium, vel non intendit se obligare, & tunc cum signum externum per se ferat animam se obligandi, dum non intendit se obligare, decipit exhibentem stipendium, nec illud facit suum, quia non acceptat illud sub onere, sub quo datur, & dum plura stipendia reducit ad vnum stipendium iuxta suam congruam sustentationem contrectat alienum inuito domino, & facit id quod est contra eius voluntatem, quia vult vt se declaret, quod quodlibet ex illis stipendiis taxatis inseruiat pro qualibet Missa.

Dices illa ita acceptare necessitate compulsum, sicut qui acceptat mutuam pecuniam sub vsuris. Verum hoc non iuuat, quia qui acceptat pecuniam sub vsuris facit, quod dans ad vsuram non potest dare, & quod semper tenetur vsuras restituere; At Sacerdos acceptans stipendium taxatum facit, quod potest acceptare, & iis contentus esse,
& ideò tenet acceptatio sub onere sub quo datur 39
stipendium. Deinde paupertas non dat ius decipiendi, nec aliter recipiendi, aut sub alia forma alienam pecuniam, quam à domino exhibetur.

Dices: Si famulus obliget suum famulatum domino mercede minori, quam sit iusta, eo quia dominus non vult amplius exhibere, potest se
indemnem seruare, resarciendo occulte damnum, 40
quia dominus consentit contractui, subit obligationem, quæ intrinsecè inest contractui, quæ est de æqualitate mercedis, sicuti petens mutuum, & promittens vsuras, non debentur vsuræ, licèt promissione illarum inducatur ad mutuandum vsurarius, quia mutuans obligat se ad leges intrinsecas mutui; ergo etiam Sacerdos, qui promittit Missas ob stipendium inferius sibi debitum iuxta suam sustentationem, ad quod iure diuino habet ius ex vi ministerij sui, poterit se indemnem seruare plura stipendia vsque ad debitam sustentationem coniungendo pro vna Missa; licèt postulans Missam inducatur ad dandum stipendium ex promissione dicendi tot Missas, quot stipendia, quia postulans Missam obligat se ad legem Diuinam intrinsecam dandi iustum stipendium, & hoc iuxta ius diuinum est integra Sacerdotis sustentatio, vt ait Paulus, 1. *ad Corint.* 9. *qui altari seruit, de altari viuere debet.*

Respondeo nequaquam talem famulum posse se indemnem seruare, quia cum sit in eius libertate locare suum famulatum, quacunque mercede, quæ sit minor iusta, aut etiam gratis exhibere, cum locat minori mercede, cedit iuri suo absque vlla coactione, quia paupertas non est causa extrinseca, quæ inferat coactionem, ac proinde dicatur vim pati, & damnificari. Vnde cum non habeat aliquod damnum, non potest se indemnem seruare, vt potest ille, qui per vim obligatur seruire. Accedit etiam, quod vel reperit maiorem mercedem pro suo famulatu, & tunc si contentus est locare tribuenti minorem mercedem, euidens est quod omnino libere eligit minorem mercedem, ita vt neque ratione paupertatis eligat, vel non reperit, & tunc habetur pro iusta mercede, quæ reperitur, quia sicut emptorum raritas facit vilescere merces, ita etiam non reperire dominos, qui conducant seruos, facit vilescere eorum famulatum.

Nec est eadem ratio de promittente vsuras, quia hæc promissio cum sit de eo, quod licite exigi non potest, non inducit obligationem, & dans mutuum non potest exigere vsuras, non quia ratione mutui se obliget ad non petendas, sed quia vsuræ repugnant mutuationi, & sunt de iure naturæ prohibitæ, quod non contingit in acceptando famulatu alicuius, nam sicut licite potest exhiberi minori mercede, ita etiam acceptari, nec acceptans censetur se obligare ad iustam mercedem, quia talis obligatio non venit in consequen-

tiam ad eoutractum,nee est ab ipso inseparabilis cum absque ioiustitia possir separari,sicut de facto separatur consensu partium ; vnde idem dicendum est de accepiante stipendia secundum taxam pro Missis, quia cum licitè fieri possit, & intetueniat consensus, non patitur Saeerdos aliquod damnũ,eum volenti nõ fiat iniutia, & ideò non relinquitur ei locus indemnem se seruandi.

Quæ adeò vera existimo, quod si Sacerdos accipiat etiam minus stipendium pro qualibet Missa taxato, existimo non posse ea voire, & reducere ad stipendium taxatum, minuendo numerum Missarum propter rationem huc vsque dictam, alias argumentom factum etiam in casu præcedenti optimè procedit, vnde vt ab argumento facto nos liberemus, id necessarium, licet durom nimis videatur, à nobis concedendum est, etiam in hoc easu, vt illud coneedunt Palaus *p.4. tr.22.d.vnica p.14.n.6.* Bonac. *d.4.de sacrament.q 7. §.2.n.8.* Baldell. *in summa verbo Missa. n.13.* Tamb. *de iure Abbatum.tom.2.d.5 q.9 num.11.* Lugo *lib. 5.de sacram.c.12.q.5.* Auers. *q.12.de Euch. sect.17.* Amic. *tom.7.d.33.sect.8 n.281.* Trullench *lib.3. de sacram.c.8.dub.11.n.8.* Coninch *de sacr.q.83.art.1. d.10.n.193.* Et patet *ex decret. sacræ Congregationis de celebratione Missarum.§.Deinde.* Quidquid alij dicant in contrarium, quos refert, & sequitur. Alter Tamb. *opusc.de sacr. Miss.lib.3.c.3.§.3. n.50. & 53.* Megala *res.14.n.45.& res.63.n.6.* Portel. *in dubiis regularibus verbo Missa. num. 6.* Baunius *p.1.tract.10.q.12.* & alij.

Quartò probatur nostra sententia : Qoia ea
eo posset Sacerdos sumere plura stipendia, quot
sufficiant pro sua sustentatione diurna pro Mis-
sa singulorum dierum, quia ratione ministerij
41 esset illi debita talis sustentatio ; sed non est illi
debita talis sustentatio, vt constat ex praxi, quæ
declarat hoc debitum qnale sit:nam nullibi siue
attendatur consuetudo, siue taxa per legem, sti-
pendium est tantum, quod in illo loco sufficiat
42 pro integra sustentatione, & decreta sacræ Con-
gregationis supponunt stipendium non debere
sufficere pro tota sustētatione, dum volunt quod
taxentur Missæ secundum consuetudinem regio-
nis, & Concilium Tridentinum idem sentit, dum
43 prohibet Sacerdotes alienare pattimonium, ad
cuius titulum sunt ordinati; vt habeant vnde
sustententur, nisi obtineant æqniualens bene-
ficium ; ergo Sacerdos etiam pauper pro quali-
bet Missa non potest sumere totam integram
sustentationem, sed solum stipendium taxatum.

44 Quintò probatur, quia id disponunt Decreta sacræ Congregationis, dum præcipiunt sub attestatione Diuini Iudicij, quod tot Missæ celebrentur, quot fuerint præscriptæ à dantibus stipendia, quod clariùs constat ex responsione ad secundum dubium ex propositis super eodem decreto dum ait ; esse celebrandum numerum Missarum præscriptum à dante Eleemosynam, neque excipit casum paupertatis Sacerdotis, imò includit, dum præcepit, quod absolutè hoc est, sine vlla exceptione, tot Missæ celebrentur, quot ad rationem datæ eleemosynæ præscriptæ fuerint ; ergo Sacerdos pauper non potest pro vna Missa sumere tot stipendia, quot fuerint necessaria ad sui ipsius sustentationem, quanto magis ad suæ familiæ sustentationem, per quod patet ad rationes nostri Sacerdotis Consulentis.

Respondetur argumentis in principio factis contra hanc nostram sententiam.

AD primum deductum ex authoritate illo-
rum Doctorum, qui ibi referuntur respon- 45
deo cum Pascaligo, *q.937. de sacrificio, n.6.* Ta-
lem opinionem quatenus docet posse impleri
plures obligationes ex accepto stipendio vnica
Missa, non esse sequendam, quia non est pro-
babile solutione incerta extingui debitum cer-
tum, nec quod satisfiat obligationi, si quod
exhibetur non correspondeat per omnia obli-
gationi absque periculo, quod creditor patia-
tur detrimentum, & non obtineat totum quod
debet obtinere. Secundo Respondetur, talem
opinionem esse reiiciendam, vtpote deterren-
tem fideles à petitione Missarum, & ideo re-
iectam esse à sacra Congregatione, ac per-
consequens nullo modo consulendam, sed
potius fugiendam, quidquid sit de illius pro-
babilitate.

Ad secuodum ex ratione petitum Respondetur iure diuino naturali non teneri postulantem Missam dare totam sustentationem Sacerdotis, sed iuxta mensuram seruitij illius, iuxta illud Pauli, *qui altari seruit, de altare viuere debet*, hoc est, debet viuere iuxta seruitium, quod exhibet, dignus enim est operarius mercede sua, non tamen dici potest, quod oblatio sacrificij sit adæquatum ministerium Sacerdotis, aliàs non plus deberetur parocho, qui in administrandis Sacramentis, & sacrificio tota die occupatur, quam simplici Sacerdoti solum celebranti, quod quam alienum sit à ratione nemo est qui non videat ? Et ad id quod ait de Gentilitate respondetur, quod dato quod gentiles darent totam sustentationem suis Sacerdotibus falsæ deitatis, de quo nobis adbuc non constat, id tamen faciebant, quia non prouiderant de congrua sustentatione talium Sacerdotum. At Ecclesia iam prouidit de sustenta-
tione suorum Sacerdotum, siquidem in Triden-
tino, *sess. 21. cap. 2. de reformatione* prohibuit, 47
quod nullus sine beneficio, aut sufficienti pa-
trimonio ordinetur, alias sustentetur ab Episco-
po ordinante.

Ex quo fit, quod si quis decursu temporis per-
diderit patrimonium, debet esse contentus stipen- 48
dio taxato pro qualiber Missa, & aliquod opus
honestum facere ad suam sustentationem iuxta,
cap. clericus dist.91. vbi ex Consil. Cartag.4.cap.5. di-
citur, clericus victum, & vestitum sibi artificioso,
vel agricultura, absque officij sui duntaxat detri-
mento paret. Quod si adeo inhabilis sit, vel senex
quod ad nihil aliud deseruire possit, nisi ad cele-
brandum, & alias careat patrimonio, quia vel il-
lud prodige consumpsit, vel amisit, melius illi es-
set mendicare, vt ait Pascalig. *q.939. n.10.* quam
non implere obligationem ex iustitia, quia men- 49
dicando non peccat, bene tamen non implendo
obligationem ex iustitia.

Vel dicito quod tunc haberet sufficientem cau- 50
sam, vt colore celebrandi Missas reciperet sti-
pendia sufficientia ad suam congruam su-
stentationem, cum positus in ea necessita-
te mendicandi, sit iuxta statum Sacerdotis
in

in necessitate extrema, cum indecens ei sit mendicare, vt bene notauit cum Villalobos, Franciscus Dubal, *de sacramentis*, *cap*. 4. *d*.3. *dub*. 7. *de Missa*, *n*.288. Non tamen haber titulum, vt pro pluribus stipendiis possit satisfacere vnica Missa, nam in hoc intenderetur satisfactio ex iustitia, & exerceretur actus iniustitiæ, quia pro ministerio fraudulenter extorqueretur stipendium supra iustum, & quod non deberetur pro stipendio, acciperetur tanquam stipendium, non autem tanquam aliàs debitum de iure naturali, intuitu extremæ necessitatis, vt optime notauit Pascaligus, *q*.940. *num*.8.

Hinc fit, Sacerdotem qui positus in prædicta extrema, vel etiam graui necessitate colore Missas
51 celebrandi plura stipendia accepit, & consumpsit, etiamsi ad meliorem fortunam deueniat, non teneri prædictas Missas celebrare, siquidem talia stipendia, non titulo sacrificandi accepit, sed quia positus in extrema, vel graui necessitate alienum licite accipere poterat, vt recte cum Syluestro, & Villalobos, notauit Dubal, *supra*, *n*.288. *&* 289. contra Aranium, 2.2. *q*.32. *dub*. 2. *num*. 8. Satis enim probabilis est sententia, quæ asserit eum, qui in graui, vel extrema necessitate alienum consumpsit, non teneri postea, etsi ad meliorem fortunam deueniat, illud restituere, vt cum Villalobos, & Syluestro, notauit *ibi* Dubal. Bo-
52 num tamen consilium erit, si talis Sacerdos applicet Missas, quas tunc dicit pro illis stipendiis, quæ in necessitate extrema, vel graui consumpsit, & simul pro nouis stipendiis, quæ pro illis recepit, siquidem hoc modo nullam facit iniuriam danti de nouo stipendium, & sacrificium aliis prodest, ac si pro illis offerretur, iuxta opinionem dicentem sacrificium esse infiniti valoris, & tantum valorem vni, quam pluribus applicatum. Ita & recte Dubal. *supra*, *n*.288.

53 Ad primam Confirmationem Respondetur tacitum consensum Ecclesiæ solum esse, vt Sacerdos habeat sustentationem iuxta mensuram ministerij sui, dignus est enim operarius mercede sua, vnde cum totum ministerium Sacerdotis non sit solum Missa, non intendit Ecclesia, quod ex ea habeat totam sustentationem, vt *supra* diximus, Vnde Sacerdos accipiens plus stipendio taxato, non conformatur Ecclesiæ intentioni; taxatio enim stipendij declarat, quod taxatum stipendium sit iustum, & secundum mensuram obligationis subministrandi sustentationem: ergo si Sacerdotes acceperint maius stipendium taxato, ostendent se velle plusquam de iure naturali, & diuino illis debetur à commendantibus Missas, & præbebunt occasionem murmurationibus, vt optime ait Pascaligus, *de sacrificio*, *q* 926 *n* 6.

54 Ad secundam Confirmationem Respondetur Sacerdotem habere ex Christi institutione potestatem viuendi ex sumptibus fidelium, iuxta mensuram ministerij sui, vt *supra* diximus, & non vltra. Vnde in hoc sensu explicandus est S. Augu-
55 stinus, & Angelicus præceptor. Ad tertiam Confirmationem Respondetur Sacerdotem à nemine posse prohiberi, quod ex ministeriis officij sui, & ex eleemosynis pro illis oblatis à fidelibus sustentationem congruam non accipiat, iuxta mensuram ministerij sui, vt *supra* diximus, posse tamen prohiberi, & de facto prohibetur, ne pro sola Missa accipiat integram sustentationem, nam id iure di-
56 uino, & naturali non est ei debitum, cum Missa non sit totum ministerium Sacerdotis, & alias Ecclesia iam prouiderit, quod quilibet Sacerdos habeat suum patrimonium, vel beneficium, quod si iam consumpsit, quærat alium medium honestum, quo victum quærat, & non alienum inuito domino subripiat.

Ad quartam Confirmationem Respondetur, quod siue sacrificium sit finiti, siue infiniti valo- 57
ris, nullo modo Sacerdotem posse accipere pro vna Missa, nisi stipendium taxatum, vnde si amplius recipiat, facit iniuriam danti stipendium. Nec obstat id, quod ait argumentum, sacerdotem dare vnicuique integrum sacrificium. Respondetur namque, quod etiam stando in illa opinione, quod sacrificium pro pluribus oblatum, tantum prosit vni; quam pluribus, adhuc Sacerdotem non tribuere danti stipendium id, quod donans petit, & Sacerdos promisit, nam donans petit sacrificium sine concursu alterius in fructu medio, quod cum non faciat Sacerdos, non dat quod promisit, ac per consequens facit iniuriam danti stipendium, qui si tale quid sciret, minime daret stipendium pro tali sacrificio, vt nec est sacrificium sub opinione, sed certum? Nec obstat quod Sacerdos id non faciat ex auaritia, sed ex necessitate, nam necessitas erit titulus ad surripiendum alienum; non tamen ad hoc, vt vnum sacrificium satisfaciat pluribus stipendiis, vt infra dicemus.

Ad quintam Confirmationem Respondetur 58
de hoc dari decretum sacræ Congregationis, in quo expresse præcipit sub attestatione Diuini iudicij, quod tot Missæ celebrentur, quot fuerint præscriptæ à dantibus stipendia, neque excludit casum paupertatis; imo virtualiter includit, dum præcipit, quod absolute, hoc est, sine exceptione tot Missæ celebrentur, quot fuerint attributæ eleemosynæ, & licet aliqui DD. illam constitutionem ita velint intelligi, vt non includat casum vrgentis necessitatis, contraria declaratio est magis conformior legi, ac per consequens sequenda, & consulenda, quidquid sit de opinione illorum Doctorum.

Ad sextam confirmationem respondetur, ne- 59
gando secundam partem antecedentis: Ad probationem respondetur dari diuersam rationem, nam restitutio cum sit præceptum affirmatiuum non obligat semper, sed suo tempore, & certis circunstantiis concurrentibus, vnde multæ possunt esse causæ, quæ per aliquod tempus excusent à restitutione, non tamen vt quis fiat Dominus rei non restitutæ, nam hoc licet ob aliquam causam retineatur, semper est domini sui, quod non accidit in Sacerdote, qui plura subripuit stipendia pro vna Missa, nam hic in sententia horum doctorum
fit dominus illorum stipendiorum, paupertatem au- 60
tem certum est non esse titulum surripiendi alienum, nisi sit extrema, vel grauis in aliquorum opinione, de quo non agimus in præsenti.

Ad id autem quod ait argumentum de occasio-
ne proxima, & periculo peccati respondetur oc- 61
casionem proximam, & periculum peccati in se non esse peccatum, nisi libere, & voluntarie sumantur, quatenus infallibiliter, & moraliter inducunt ad peccatum, secus si ex vrgenti causa, & inuoluntariè quis in eis ponatur, vt *supra* diximus: & susceptio plurium stipendiorum ex causa
vrgenti pro vna Missa est in se peccatum, quia est 62
acceptio, & contrectatio rei alienæ, inuito domino,

domino, quæ in nullo casu, excepto extremæ, vel grauis necessitatis; licitum esse potest in præsenti autem non agimus, an quis in necessitate extrema, vel graui possit suscipere alienam; sed an in vrgenti necessitate; vnica Missa ex iustitia satisfaciat pluribus stipendiis, & id solum est quod
63 negamus, non verò quod ex iure naturali in necessitate graui, vel extrema, possit surripere alienum; hæc enim est alia quæstio, de qua non agimus in præsenti; & illam vt probabilissimam supponimus, vt *suprà* diximus in responsione ad primum argumentum.

Ad septimam Confirmationem, concesso an-
64 tecedenti negatur consequentia. Ad probationem in contrarium respondetur, Sacerdoti de iure diuino naturali non esse debitum stipendium, nisi iuxta mensuram seruitij sui, hoc autem non est tota sustentatio, sed pars, & hanc partem solum intendunt, & volunt fideles exhibere, nam altera pars sustentationis, quæ Sacerdotibus etiam erat debita de iure diuino, iam de ea Ecclesia & fideles prouiderunt per decimas, vel patrimonium. Vnde si amplius à Sacerdote suscipiatur, suscipitur Iniuitis dominis, & vltra propriam sustentationem, nam sustentatio integra sumitur ex decimis, vel patrimonio, & ex stipendio taxato; sed hoc totum iam habet quilibet Sacerdos, nam si non recipit decimas, quia non habet beneficium, habet suum patrimonium, & alias recipit taxatum stipendium, quod est alia pars sustentationis; ergo si plus accipit, accipit vltra propriam, & debitam de iure diuino sustentationem; inuitis dantibus, qui solum intendunt dare id, ad quod iure naturali, & diuino obligantur.

Ad octauam confirmationem respondetur, ne-
65 gando antecedens: non enim fideles dando eleemosynam solum intendunt, vt pro eis fiat in Sacrificio cômemoratio, sed quod eis applicetur fructus medius, sine consortio alterius in tali applicatione. Ad probationem in contrarium respondetur concedendo Christum pro omnibus hoc sacrificium obtulisse, & idem facit Sacerdos, quoad fructum generalem, imo & efficere potest pro pluribus, quoad fructum medium, sine detrimento aliorum, siquidem est etiam infinitum extensiue, & æque multis, ac paucis prodest, vt bene cum multis ait Marchinus, *tract. 3. p. 2. de sacri-*
66 *ficio, cap. 16. n. 9.* Non potest tamen Sacerdos pro vna Missa plura stipendia accipere, nam stipendium non datur, vt pretium Missæ, vel fructus eius, sed vel pro labore, vel pro obligatione, & seruitute illa celebrandi, vel ad ministri aliqualem sustentationem, iuxta varias sententias, sed hæc omnia possunt legitimo, certoque pretio taxari, quia non continent pretium infinitum; ergo cum de facto stipendium taxatum sit, non poterit Sacerdos pro sua voluntate, vel necessitate plura stipendia accipere, sed solum sustentationem iuxta mensuram seruitij sui, vt *suprà* diximus, quam æstimabilis est labor ille ministrandi, & seruitus pro illo celebrandi, qui stipendium concedit, quæ tria certo pretio definiri possunt.

67 Ad nonam Confirmationem respondetur. Distinguendo antecedens Sacerdos in necessitate vrgenti constitutus habet ius vt sustentetur à fidelibus ex Missarum stipendiis distinguo, quo ad totam sustentationem nego, quo ad mensuram ministerij præstiti in celebrando concedo; vnde si Sacerdos ex stipendiis sumat totam sustentationem dicendo vnam Missam pro pluribus stipendiis, offendit ius petentium Missas, vt supra diximus. Ad decimam Confirmationem Respondetur. Concedendo antecedens in ea opinione, & negatur consequentia; nam, vt supra diximus, quis in extrema, vel etiam graui necessitate, potest surripere alienum, non tamen potest vnica Missa multis stipendiis satisfacere, nam id esse iniustum, iam *suprà* diximus.

Ad vndecimam Confirmationem Respondetur, Fideles minimè velle, vel intendere quod Sacerdos necessitate pressus vnica Missa multis stipendiis satisfaciat, imò si id scirent, non ei suas da- 68
rent eleemosynas pro Missis dicendis. Ad id verò quod ait contra legem Vrbanam Respondetur, negando antecedens. Nam constitutio illa est declaratoria iuris naturalis. Ad probationem Respondetur, dari diuersam rationem de lege præscribente assistentiam in choro ad lucrandas distributiones. Nam hæ distributiones secundum ius commune, ex causa ægritudinis, vel absentiæ in euidentem vtilitatem Ecclesiæ sunt concessæ non interessentibus, vt patet ex *cap. ad audientiam de Cleric. non resident.* & ex textu *in cap. 1. de Cleric. ægrotan. vel debilit.* & facit textus *in l. arboribus, § de illo ff. de vsufructu.* textus in Clementina *vt hi qui*, vt cum multis docet Saldas *consil. 10. num. 22.* Vnde cum hoc statutum de non lucrandis distributionibus quotidianis nisi interessentes sit conforme iuri communi, vt ex prædictis textibus patet, debet recipere eandem interpretationem, ac sensum, ac ius ipsum commune. *l. in aut tem cuile à contrario sensu. ff. de iustitia & iure. l. Cæsar. ff. de publica. & vectigal. l. 1. C. de noxalibus. l. vnic. C. de testam. milit. cap. cum dilectus,* & cum multis Saldas *suprà num. 22.* cum ergo ius commune ex æquitate recipiat eam interpretationem, vt qui ægritudine, vel ob euidentem vtilitatem suæ Ecclesiæ detinetur, gaudeat fructibus, & distributionibus quotidianis, idem de lege prohibente, quod distributiones quotidianæ distribuantur absentibus dicendum est.

Contrarium tamen dicendum est in lege Vrbana de recipiendo vno stipendio pro qualibet Missa. Nam cum hæc lex sit declaratio iuris naturalis, & ius naturale in nullo casu, etiam extremæ necessitatis, admittat vt ex tima vna Missa possit satisfacere duplici stipendio, idem dicendum est de hac lege Vrbana, quæ illas tantum debet admittere interpretationes, quæ fuerint conformes iuri naturali, secundum quod totum ex priuilegio Pontificio id fieri potest. Nam tunc Pontifex supplet effectu sacrificij ex thesauro Ecclesiæ, ne damnificetur contra iustitiam tribuens stipendium, quæ priuilegia non pauca aliquibus habuere regulares, secundum quæ poterant plura sumere, & vnire stipendia, etiam iusta pro vna Missa, quæ tamen hodie dormiunt, quidquid dicat Colaing. *suprà.* per quod patet ad argumentum.

Ad duodecimam Confirmationem Respondetur, Alexandrum VII. non omnes propositiones 69
falsas condemnare sed magis scandalosas, hæc autem cum clarè, & expressè non sit prohibita ab Vrbano VIII. *in decreto de celebratione Missarum,* ideò non fuit ab Alexandro VII. damnata. Non tamen inde infertur esse veram, nam à dimensis, non fit illatio. Ad decimam tertiam Confirmationem

nem,negatur antecedens, licet enim Sacerdos in extrema necessitate possit eolore celebrandi Missas plura sumere stipendia ad se sustentandum, vt *suprà* diximus, non tamen potest eis vnica Missa satisfacere, nam primum ei concedit ius naturale, non tamen secundum, vnde illa opinio illorum Doctorum reiicienda est, vel in hoc sensu explicanda, alias argumentum bene procedit.

70 Dices D. Thomas, 2. 2. q. 87 *art.* 1. *in corpore*, ait. *Eis qui diuino cultui ministrant ad salutem totius populi ratio naturalis dictat, quod populus necessaria victus ministret, sicut & hic, qui communi vtilitati inuigilant, scilicet principibus, & militibus stipendia victus debentur a populis.* Hæc D. Thomas. Ex quibus verbis sic formo argumentum, Sacerdotibus cum pro salute populi inuigilent coram Deo sacrificiis suis, & aliis actionibus, quibus Ecclesia taxauit stipendia, ista debentur à populo præstari, non secus, ac præstantur Principi, aut militibus; sed principi & militibus debetur à populo tota sustentatio; ergo etiam debetur Sacerdotibus; ergo si stipendium taxatum sustentationi Sacerdotis non fuerit sufficiens, potest Sacerdos à pluribus de populo ea stipendia corrodere, quæ sufficiant ad expellendam indigentiam & mendicitatem, qua premitur, cum ex vi dignitatis ipsius, non ei deceat mendicare, & ad hoc ex vi institutionis Sacerdotij, & populi obligatione, quilibet fidelis præbet consensum virtualem. Maior, & minor est D. Thomæ, consequentia verò videtur certa in omnibus Sacerdotibus: in regularibus verò, qui solemnem paupertatem prositentur magis vrget, nam hi cum ex dispositione Ecclesiæ pro populo continuo orent, ex vi talis ordinationis, populus tenetur eos congrue sustentare, & ipsi ex altaris ministerio possunt congruam suscipere, si alias non habeant sufficientes eleemosynas liberas, & alios prouentus annuos, nec enim par est, vt qui abdicatis, & relictis omnibus se diuino seruitio, & orationi pro populo manciparunt, indigentia, & penuria in victu molestentur; ergo si indiguerint, ratio naturalis dictat, vt ex stipendiis altaris sustententur, nec hoc est alienum, nec contra voluntatem rationabilem domini capere, sed debitum compensare.

Respondetur cum Pascaligo, q. 903. *num.* 9. concedendo de iure naturali populum teneri sustentare integre Sacerdotes, & Sacerdotes teneri offerre sacrificium pro vniuerso populo, & ad satisfaciendum autem huic debito populi, introductæ sunt decimæ, tanquam alimenta Sacerdotum, quæ subministrari debent à populo; quia tamen decimæ inseruiunt præcipuè pro his, qui in beneficium populi exercent munus Sacerdotale quoad curam animarum, ideo introductum est, vt obligatio Sacerdotum in offerendo sacrificio determinaretur, vt offerretur in beneficium huius, potius quam alterius, seu ad instantiam singularium personarum, atque adeo, quod in his singularibus personis consurgeret specialis obligatio concurrendi ad sustentationem Sacerdotis ad sui instantiam impendentis suum ministerium; At quia possent deesse personæ, qui vellent pro se ipsis Missam impendi, & quia durum visum fuit, quod vna persona daret totam congruam sustentationem pro die, qua Sacerdos pro ea celebrasset, statuit Ecclesia, quod quilibet Sacerdos, si non habuisset beneficium, haberet patrimonium, vt ex eo posset sustentari, & hac ratione populus liberatur ab obligatione alendi particulares Sacerdotes, quia cum Ecclesia eis prouiderit, non est necessaria alia sustentatio, & solum postulans Missam tenetur Sacerdoti dare stipendium taxatum ad adiuuandam eius sustentationem.

Quod si contendas, adhuc hanc obligationem alendi integre Sacerdotes durare in populo, posset Sacerdos, etiam à non postulantibus Missas sumere congruam sustentationem celebrando pro eis, nam cum populus teneatur alere Sacerdotes iure naturali, etiam ab ipsis non petentibus Missas posset Sacerdos sibi compensare, quod hucvsque nemo dixit: Non ergo Sacerdos, siue sæcularis, siue regularis potest ex stipendiis totam sumere sustentationem, sed partem, *vt suprà* diximus, & aliam partem ex patrimonio sibi ab Ecclesia applicato ad hanc sustentationem, & regularis mendicans ab eleemosynis fidelium, cum ei non sit indecens mendicare, cum id ex instituto habeat.

Quod si Sacerdoti desit patrimonium, & regularibus desint eleemosynæ voluntariæ, tunc non ideo insurgit iterum obligatio naturalis in populo eum alendi, cum huic obligationi iam populus per exhibitionem decimarum satisfecerit, & aliis Sacerdotibus non beneficiatis sit prouisum ab Ecclesia per patrimonium, & stipendium taxatum; alias si à petente Missam tota congrua Sacerdoti fuisset exhibita pro die qua pro eo sacrificauit, & Sacerdos illam ludo, vel esu amisisset, teneretur iterum ille, qui petiuit Missam, dare aliam congruam, quod nemo vnquam dixit; non ergo è Missa suscipienda est tota congrua sustentatio, sed si patrimonium desit, alio artificioso, vel opere honesto debet Sacerdos victum quærere, vt ius dispo- nit, quod si nec hoc sufficiat, nec vires suppetant, habeat se Sacerdos tanquam in extrema necessitate constitutum, & tunc vtatur iure, quod à natura habet suscipiendi alienum, quod etiam efficere potest suscipiendo plura stipendia, quantum sufficit ad suam sustentationem colore celebrandi, *vt suprà* diximus cum Villalob. & Dubal, non tamen existimet se vnica Missa multis satisfacere stipendiis, *vt suprà* diximus.

Et ex his omnibus respondetur ad illationem nostri Sacerdotis consulentis, quod dato, & non concesso, quod Sacerdos posset accipere pro vna Missa totam congruam sustentationem pro se, non tamen posse sumere pro parentibus, filiis, sororibus, & seruis illorum, vt optimè ait Marchinus, *tr.* 3. *de sacrificio*. p. 2. *cap.* 16. *n.* 18. Pascaligus, *q.* 913. *n.* 10. Nam sustentatio ministri altaris est personalis, vnde fideles ad summum, iure diuino, solos altaris ministros alere debent. Quod si Sacerdos parentes, aut filios, aut sorores habeat pauperes, aliunde quærat illis victum, & vestitum, nimirum honesto aliquo exercitio, aut eleemosynam pro illis à viris piis petendo, quod si nulla alia via possit illis prouidere & illi in grauissima egestate constituti essent tunc existimandi essent in extrema necessitate, & tunc posset vti priuilegio sibi à natura concesso *vt suprà* diximus, non tamen vno sacrificio multis stipendiis satisfacere, *vt suprà* diximus. 71 72 73

Ad Confirmationem respondetur, negando antecedens, Religiosi namque eodem modo, quo alij Sacerdotes sæculares non possunt sumere pro vna Missa, nisi vnum stipendium taxatum, & quoad nostrates patet, *ex nostra constitutione* 1. *p. cap.* 10. Vbi præcipitur, vt nunquam in 74

in ordine pro vna Missa, nisi vnam tantum pitantiam recipiant prælati, & sic vidi semper in illa per totam vitam meam practicare, non obstantibus priuilegiis Iulij II. & Leonis X. quæ refert Peirinis, *ad const. Leonis X. num. 9.* & *ad const. Iuly II. §. 5.* quidquid alij dicant, talia namque
75 priuilegia, hac tempestate dormiunt, & nullo modo licet eis vti, vt latius dixi, *in nostro Directorio regularium, p.1. tract. 2. d.1. n.138.* vbi dixi esse subreptitia, vt existimat Decastillus, *tract. 5. de sacrificio Missæ, d.4. dub.19. num 35.* Vel fuisse concessa pro aliqua particulari Prouincia, vel domo paupere; vnde non debent aliis; tam eiusdem, quam aliorum ordinum conuentibus communicari, vt dixi cum Lezana, Basæo, *in nostro directorio, loco citato*, nec scio in aliqua religione practicari præcipuè post declarationem Vrbani, & sacræ Congregationis, in qua prædicta priuilegia omnino reuocantur. Sed de his vide, quæ latius dixi, *in nostro Directorio Regularium, p.1 tract.2. d.2. §.3. à n 190.*

Aduerte tamen, quod post dictam reuocationem priuilegiorum factam à sacra Congregatione de mandato Vrbani VIII. concessit idem Vrbanus VIII. fratribus Minimis cænobij Genuensis, vt legata Missarum perpetua exigua, & oneri annexo imparia, ad rationem quinquaginta scutorum monetæ Romanæ pro qualibet Missa reducerentur, decernitque, per celebrationem Missarum sic reductarum saluti animarum eorum, quorum intentione Missæ sic reductæ fundatæ fuerunt suffragari, periude ac si illæ verè, & realiter, & cum effectu celebrarentur. Hanc constitutionem refert Peirinis, *ad const. 5. Vrbani VIII. pag. 274. tom. priuilegiorum*, & illo in pari casu possunt vti omnes aliæ religiones, quæ cum Minimis habent communicationem. Ita docet Marchinus, *tract. 3. p.2. de sacrificio, cap. 20. n.6.* Nec ad hanc reductionem requiritur alius consensus, nisi prioris, nec requiritur capitulum generale, vel prouinciale, aut conuentuale, nec consensus aliorum prælatorum, siquidem reductio fit ab ipso Papa, vt patet ex verbis bullæ, [nos onera, seu & Missas huiusmodi, ad rationem scutorum quinquaginta monetæ Romanæ pro qualibet Missa quotidiana perpetua reducimus,] quæ sunt valde notanda, nam hoc priuilegium fuit concessum anno sequenti post reuocationem, priuilegiorum, & constitutionem eiusdem Vrbani VIII. *de celebratione Missarum*, nam constitutio de celebratione Missarum data fuit anno 1625. die 21. Iunij, hæc vero constitutio data fuit sequenti anno 1626. die 13. Iulij, nec huc vsque ab aliquo ex sequentibus Pontificibus fuit reuocata; vnde tuta conscientia possunt illa vti omnes prælati regulares cōmunicantes cum Minimis sine alicuius capituli, vel definitoris, aut superioris prælati consensu; siquidem hæc concessio, & reductio facta fuit à Papa ad instantiam Deo dati, prioris conuentus Ianuensis, & procuratoris generalis totius Ordinis Minimorum, & cum reductio facta sit à Papa, solum requiritur acceptatio illius, & cum concessio dirigatur ad conuentum, & illius priorem, sufficit acceptatio prioris nomine conuentus; non enim aliquam conditionem postulat constitutio, vt ex ea videri potest.

Si tamen quæras, quid importent in moneta Hispania quinquaginta scuta monetæ Romanæ? Respondeo, quod vt à personis fidelissimis, & in hac re versatissimis, & peritissimis cognoui, quinquaginta scuta monetæ Romanæ important, *septingenta regalia argentea*, Hispane, *seiscientos reales de plata*, & correspondent Missæ cuiuslibet diei, *duo regalia argentea*, Hispane, *dos reales de plata*, non enim hic loquimur de moneta, quæ Hispane dicitur, *Bellon*, nam de hac, multum plus importat, in quo, quia non potest quantitas certa assignari, cum hæc moneta quotidie augeatur, & diminuatur, ideo de ea non loquimur: Lusitane vero, quinquaginta scuta monetæ Romanæ important, *sincoenta è dois mil, è ducentos reis, a resaon de seis tostois apataca, como ele curre, ao qual valer se ha redusida seda aprata, è ouro; è corresponde à Missa de cada dia sento è quarenta e tres reis, è sobraon sinco reis*, ad hanc igitur quantitatem reduxit Vrbanus VIII. Missas quotidianas, quam reductionem, si aliquis prior voluerit acceptare, & executioni mandare, non illi inficior. His tamen relictis,

Veniendo iterum ad nostrum Sacerdotem con- 76
sulentem resolutoriè illi respondi, se non posse plura stipendia pro vna Missa accipere, non solum ad subueniendum parentibus, filiis, & sororibus, sed neque ad subueniendum sibi ipsi. Quod si aliqua stipendia iam recepit, & bona fide consumpsit fretus prædictæ opinioni, dum perseuerat in illa bona fide, non tenetur restituere, sublata tamen bona fide, quam auferre debet, viso decreto sacræ Congregationis, vt ait Pascaligus, *q.948. num.4.* tenetur restituere, si habeat vnde restituat, non ex iniusta acceptione, cum ipse bona fide receperit talia stipendia, & consumpserit, ac per consequens non peccauerit, sed ex re accepta, sicut qui rem alienam accepit, & consumpsit, putans esse suam, nam sicut iste, sublata bona fide, & cognoscens rem esse alienam, tenetur eam restituere, si extat ex re accepta, vel si eam consumpsit, tenetur restituere id, in quo factus est ditior, ita & iste Sacerdos in hoc casu quod si in prædicta opinione voluerit perseuerare, si forte deceptus in terribili die domini inueniatur, non mihi, sed sibi & illis, quos secutus fuit, imputet suum errorem.

Dices qui vnica Missa pluribus stipendiis iustis
satisfecit ex vrgenti necessitate secutus fuit opi- 77
nionem probabilem, quam *suprà* retulimus; sed qui secutus fuit opinionem probabilem in applicatione huius sacrificij pro pluribus stipendiis non tenetur ad restitutionem, vt docent Bordonus, *in consiliis regularibus, resol. 25. q.13 n.2.* Leander, *tract. 8. de Sacramentis, d.2. q 10.* Peirinis, *de priuilegiis, tom 3 cap.1. n.2. in addiramentis ad Const. Phirri*, Marchinus, *de ordine, tract. 3. p.2. cap 17.* Ergo cum iste Sacerdos ex illa probabili opinione acceperit, & consumpserit illa stipendia, non tenetur ea, si extent restituere, nec id in quo factus est ditior, si ea consumpsit, etiamsi postea mutet sententiam, & sequatur nostram opinionem.

Respondeo, quod licet opinio, quæ docet posse Sacerdotem in vrgenti necessitate sumere plura stipēdia pro vna Missa sit probabilis, de quo nūc nō disputo, adhuc in praxi nullo modo sequi potest recipiendo plura stipēdia pro vna Missa. Ita Bosius, *in opere morali, p.1 tr.1. §.25. n.397.* Pasc. *de sac q 961. n.3.* Ratio est, quia opinio probabilis quatenus est mensura operationis non se extendit ad ditandū vltra honestatem operationis, nec facit quod satisfactio sit æqualis debito, si alias non est, quia ista æqualitas

æqualitas non dependet ab opinione, ſed debet interuenire ſecundum rei veritatem, quia debitum debet in re, & non in opinione extingui, atque adeo per æqualitatem, quæ ſit in re, & non ſecundum opinionem; ergo non obſtante quacunque opinione probabili, nemo ſatisfiet oneri Miſſarum, niſi ſatisfactio ſit ſecundum ſe ad æqualitatem, ita vt huiuſmodi æqualitas ſit certa, extinctio namque debiti probabilis, cum æqualitate probabili, non æquiualet ſolutioni certæ debiti certi, quale fuit ſtipendium acceptum.

78 Confirmatur, nam licet quando opiniones probabiles ſunt de præciſa honeſtate, & turpitudine actus, vel de obligatione ad operandum, vel non operandum, vnicuique liceat ſequi in praxi opinionem, etiam minus probabilem, & minus tutam, relicta probabiliori, & tutiori, vt cum Gerſon, Azorio, Vaſquio, Sanchez, Portel, Granado Baſæo, Gordono, Arriaga, docet Bocin, *in opere morali, p. 1. tract. 1. §. 17. num. 118. & 125. & 338.* Paſcaligus, *deciſione 17. & 37.* Attamen quando opiniones non ſunt de præciſa honeſtate actus. ſed de facti natura, vel conditione, taut modo, periculove damni notabilis à nobis vel proximo incurrendi, quod ex charitate, vel ex iuſtitia quis tenetur vitare, tunc ſi adeſt via certa, quam ſi in praxi ſequamur nullum ſequitur damnum, illam ſequi debemus, relicta quacunque, etiam opinionem probabiliori, ex cuius amplexa, quia in re poteſt eſſe falſa, ſequi poteſt damnum, vt tradunt Bonanus, *p. 1. tract. 1. cap 4. q. 9 num. 7.* Bañes, *2. 2 q. 10. art. 1. dub 3. concluſ. 4.* Aluares, *12. q. 19 art. 6. d. 8. n. 9.* Reginaldus *tom. 1. lib 13. num. 95.* Gordonus, *in ſumma, lib. 1. q. 9. num 30.* & alij communiter, quos refert, & ſequitur Bocius, *ſupra, p. 1. tit. 1. §. 25. numero 396.* Sed qui iuſtum ſtipendium accepit ab aliquo, vt ſacrificium pro illo iuxta propriam intentionem celebret, & applicet; ſi alijs applicet ſequens opinionem aſſerentem ſacrificium tantum prodeſſe vni quàm pluribus, & quod id poteſt efficere ex aliqua vrgenti cauſa, ſequitur viam incertam, ex qua ſequi poteſt damnum notabile proximo, ſcilicet priuatio debiti fructus ſacrificij eidem offerenti ſtipendium, vel illi pro quo voluit ſacrificium applicari, cum opinio illa a parte rei poſſit eſſe falſa; ergo grauiter peccat contra prudentiam, charitatem, & iuſtitiam.

79 Dices qui habet opinionem probabilem aliquid eſſe ſuum non tenetur illud reſtituere, etſi probabile, imo & probabilius ſit, eſſe alterius, vt tenet Sanchez, *in ſumma, cap. 9. lib. 1. n. 21.* Salas, *d. vnica, num. 95.* Bonacina, *de peccatis, d. 2. q. 4. p. 9. num. 1.* Sairus, Reginaldus, Gordonus, Portel, quos refert, & ſequitur Bocius, *ſuprà p. 1. tit. 1. §. 22. n. tot. & §. 25. n. 399.* Ergo etiam Sacerdos, qui vnica Miſſa pluribus ſtipendiis ſatisfecit ſecutus opinionem probabilem, non tenebitur reſtituere. Patet conſequentia, quia ſi habens opinionem probabilem rem eſſe ſuam, ideo non tenetur reſtituere, quia exponeretur periculo inferendi ſibi damnum, reſtituendo rem, quæ forte in rei veritate eſſet ſua, ita Sacerdos reſtituendo eleemoſynas acceptas, quibus vnica Miſſa ſatisfecit, exponit ſe periculo reſtituendi id, quod forte in rei veritate erat ſuum.

80 Reſpondetur cum Bocin, *ſuprà, num. 399.* Debitorem, vel qui rem poſſidet, de qua eſt opinio, an ſit aliena, non tenet ex charitate, vel iuſtitia magis proſpicere bono proximi, quam ſuo, quare licet non reſtituendo exponat ſe periculo inferendi damnum proximo, reſtituendo tamen exponit ſe periculo inferendi damnum ſibi, quoties autem ex amplexu ſententiæ, ex qua alicui prouenit commodum, vel damnum, præcauetur æquale, vel ſimile damnum operanti. iuxta illam ſententiam, vel aliæ tertiæ perſonæ, nulla adeſt obligatio ex charitate, vel ex iuſtitia, ſequendi illam ſententiam, relicta oppoſita opinione probabili, eo quod, cum notabili detrimento noſtro; non conſtringimur ex charitate aliorum bono proſpicere. In noſtro autem caſu, Sacerdos poſt acceptum iuſtum ſtipendium pro Miſſæ celebratione, & ſacrificij applicatione, ex iuſtitia eroganti eleemoſynam, vel ei pro quo erogat, tenetur proſpicere, & procurare ſua applicatione integrum fructum ſacrificij, & conſequenter tenetur ex iuſtitia, & charitate eligere viam certam, relicta probabili, dubia, & incerta, ſicut etiam miniſter conferens Sacramenta, tenetur ex charitate proſpicere bono ſpirituali ſuſcipientis, & ita adminiſtrare iuxta viam certam, cum poteſt: quod tamen non facit Sacerdos applicando pluribus ſacrificium vt talis opinio in rei veritate poſſit eſſe falſa.

CONSVLTVM LIII.

De quodam Sacerdote, qui multa ſtipendia Miſſarum recepit, & diſtribuit, & Miſſas non celebrauit, an teneatur diſtributa, & conſumpta ſtipendia reſtituere ſi habet vnde reſtituat?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur caſus, ſeu factum.*
2 *Quidam neotericus aſſerere voluit, quod ſi Sacerdos plura ſtipendia Miſſarum accepit ad illas dicendas, ſi eis non ſatisfecit, non teneri ad reſtitutionem ſtipendiorum*
3 *Quoties aliquid abſolute donatur animo alliciendi aliquem ad aliquid faciendum in commodum donatoris non tenetur donatarius acceptum reſtituere, etſi non faciat id, quod donans intendit.*
4 *Eleemoſynæ quæ dantur ad Miſſas dantur abſolute ad alliciendos Sacerdotes ad illas celebrandas.*
5 *Probatur id D. Thomæ, & aliorum doctorum authoritate.*
6 *Id quod ex deuotione donatur, abſolute donatur.*
7 *Eſſe aliquid gratis donatum, & eſſe debitum ex iuſtitia, opponuntur ex diametro.*
8 *Sacerdotes nequeunt recipere pitantias pro Miſſis, niſi earum donatio ſit gratuita.*
9 *Fideles ſtipendia pro Miſſis donant abſolute in eleemoſynam.*
10 *Fortior eſt obligatio voti, quam promiſſionis.*
11 *Quando materia voti eſt actio propria voventis, & votum eſt perſonale, vouens non tenetur per alium adimplere votum perſonale, quando factus eſt impotens adimplendi votum.*
12 *Sacerdos qui plura ſtipendia ad Miſſas dicendas*

accepit, si eas non celebrauit peccauit grauissime, & tenetur stipendia accepta restituere, si habeat vnde restituat.

13 *Probatur id authoritate Doctorum.*

14 *Sacerdos ex debito naturali iustitiæ tenetur sacrificare pro eo, qui dedit stipendium.*

15 *Ponitur argumentum in contrarium.*

16 *Referuntur variæ solutiones doctorum.*

17 *Refertur solutio Hurtadi.*

18 *Solutio Hurtadi impugnatur.*

19 *Ponitur prima responsio authoris ad dictum argumentum.*

20 *Ponitur secunda responsio.*

21 *Omnia stipendia data pro Missis sunt liberales donationes absolutæ, & non sub conditione.*

22 *Dicta stipendia non solum dantur Sacerdotibus ad eos alliciendos ad dicendas Missas sed ad eos sustentandos.*

23 *Donatio stipendij prout refertur ad Missam est liberalis, & absoluta donatio.*

24 *Qui vult sacrificium, ex suppositione quod illud vult, tenetur ex iustitia alere celebrantem.*

25 *Celebrans eo ipso quod ei datur sustentatio, tenetur ex iustitia celebrare pro eo, qui eum sustentat.*

26 *In hoc sensu intelligendus est D. Thomas.*

27 *Eleemosyna solum datur pauperi ad alliciendum eum ad orandum pro dante.*

28 *Pitantia Missarum dantur, non solum ad alliciendos Sacerdotes ad dicendas Missas, sed etiam in sustentationem Sacerdotum.*

29 *Explicatur hoc ex authoritate Diui Thomæ.*

30 *Stipendium transit in dominium Sacerdotis sub obligatione celebrandi pro dante illud.*

31 *Stipendium respicit Sacerdotem celebrantem pro dante illud.*

32 *Quando error versatur circa personam donatarij, donatio non subsistit.*

33 *Donatio stipendij solum dirigitur ad Sacerdotem celebrantem pro dante stipendium.*

34 *Esse gratis donatum, & esse debitum ex iustitia respectu eiusdem opponuntur, non vero respectu diuersorum, & sub diuersa ratione formali.*

35 *Idem stipendium est pura, & liberalis donatio pro sacrificio, & debitum ex iustitia respectu personæ sacrificantis, quatenus respicit illius sustentationem.*

36 *Stipendia non exiguntur vt pretium sacrificij, sed vt sustentatio debita iure naturæ Sacerdoti.*

37 *Sacerdos accipiens stipendia ad celebrandas Missas, statim fit dominus illorum cum obligatione celebrandi Missas.*

Qui donatione à Sacerdote accepit pecuniam, quam Sacerdos collegerat ex stipendiis Missarum ad Missas celebrandas, in aliquorum sententia non tenetur restituere prædicta stipendia, si per inductionem non fuit causa illius donationis.

39 *Hoc verum est in illorum sententia, etsi accipiens donationem sciret esse ex stipendiis Missarum, & quod Sacerdos ea dando redebatur impotens ad ea restituenda, casu quo non celebrasset.*

40 *Sacerdos habet verum dominium illius pecuniæ donatæ, & illa non erat subiecta alicui hypothecæ reali.*

41 *Si quis aliquid dedit in præiudicium creditorum, quibus bona defuncti satisfacere non possunt, donatio est valida.*

42 *Donatio stipendiorum facta à clerico per se non fuit damnificatiua creditorum, sed per accidens.*

43 *Qui dono bona fide à fure accepit pecuniam, quam habebat iam cum sua permixtam, non manet obligatus ad restitutionem.*

44 *Per mistionem acquisiuit dominium pecuniæ.*

45 *Sacerdos per acceptionem stipendiorum ad Missas dicendas acquisiuit illorum dominium.*

46 *Ponitur sententia Authoris.*

47 *Probatur ratione.*

48 *Ponitur confirmatio sententiæ authoris.*

49 *Respondetur argumentis contrariorum.*

50 *Ponitur quædam aduertentia.*

51 *Fama est superioris ordinis, quam pecunia.*

52 *Nemo tenetur suum graue delictum manifestare.*

53 *Nemo tenetur cum iactura famæ alienas diuitias restituere.*

54 *Mulier quæ supposuit sibi filium, non tenetur marito tale crimen reuelare.*

55 *Filius adulterinus reputatus legitimus, non tenetur credere matri ei dicenti esse adulterinum.*

56 *Quando donator tenetur de euictione rei donatæ, repellitur in iudicio à testificando contra donatarium.*

57 *Filius adulterinus non potest cogi dimittere hæreditatem ex solo dicto matris confitentis illum esse adulterinum, etsi hoc dicat in articulo mortis.*

58 *Nemo tenetur credere testi fide digno in sui præiudicium.*

59 *Testis, etsi fide dignus, de facto proprio deponens in præiudicium tertij non plene probat.*

60 *Quid si dentur aliæ coniecturæ vltra dictum testis deponentis de proprio facto.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

Vidam clericus plures eleemosynas Missarum accepit ad eas dicendas, & congregata magna summa pecuniæ, eam cuidam sorori dedit, qua & ipsa quasdam proprietates emit. Clericus igitur suæ obligationis dicendi Missas oblitus, peruenit ad articulum mortis, & quadam confusione perterritus vocauit me, & quæsiuit.

Primò, An dato quod haberet aliqua bona, teneatur stipendia prædicta accepta, & non satisfacta restituere? Secundo, An in casu, quo non habeat vnde restituat, teneatur eius soror sciens donationem illam fuisse ex stipendiis Missarum illa restituere? Tertiò, An ipse Sacerdos morti proximus teneatur id sorori suæ manifestare, vt ipsa illa stipēdia restituat. Quartò, An in casu quo id in suo testamento, vel coram testibus clericus declarasset, posset eius soror per iudicem cogi ad soluendam illam summam, quam clericus dicit fuisse ex Missarum stipendiis?

RES

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An dato quod dictus Sacerdos haberet aliqua bona, teneatur stipendia prædicta accepta, & non satisfacta restituere?

CVm de hoc casu fuissem interrogatus, cum nullum sit delirium, quod non habeat sectatorem, quidam celebris Theologus amicus meus voluit opinare exercitij gratia illum clericum non teneri restituere prædicta illa stipendia in foro conscientiæ, & si bona habuerit vnde restituisset, si voluisset, licèt aliàs grauissimè peccauerit non dicendo prædictas Missas, & solum teneri si vixerit, per se ipsum prædictas Missas celebrare, si potuerit, quod si nec hoc efficere potuerit, ad nihil aliud obligari constantissimè asserebat; & quia doctrina huius consulti ad plurimos casus de hac re deseruire potest, non granabor hic illam apponere; probabat autem prædictus Theologus suum assertum acutissimè in hunc modum.

3 Quoties aliquid absolutè donatur animo alliciendi aliquem ad aliquid in cōmodum donatoris faciendum, non tenetur donatarius acceptum restituere, & si non faciat id, ob cuius consecutionem facta fuit prædicta donatio, quod procedit, etsi donator esset dispositus, vt non dedisset si credidisset donatarium non esse alliciendum; si quidem donatio non fuit conditionata, sed absoluta cum animo alliciendi, vt cum Lessio, Valero, & aliis docet Trullenc. *lib. 7. in Decalogum cap. 16. dub. 9. num. 4. & lib. 7. cap. 18. dub. 13 num. 1.* Diana *part. 1. tract. 2. Miscel. resolut.* 40. & cum Molina, & aliis communiter Lugo, *de iustitia d. 23 sect. 7. num.* 101. Et sumitur *ex l. si repetendi. Cod. de donatione ob causam*; Sed

4 omnes eleemosynæ, quæ Sacerdotibus dantur pro Missis dicendis sunt donationes absolutæ, animo alliciendi eos ad Missas dicendas, & non donationes conditionatas; ergo Sacerdotes eas recipientes, & si non celebrent Missas, licèt alias peccauerint mortaliter, cum promiserint celebrare, non tamen tenebuntur ad restitutionem stipendiorum acceptorum, & si donans esset taliter dispositus quando dedit stipendia, quod si sciret Sacerdotes non esse pro eis celebraturos, stipendia non dedisset.

5 Minor in qua est difficultas probatur. 1. *authoritate D. Thomæ in 4. dist. 25. quæst. 3. art. 2. ad 1. & 2.* vbi ita ait, *in solutione ad 1. quod anniuersarium celebrare est actus spiritualis primo modo, & ideò nullo modo licèt pacisci pro eo celebrando, si tamen cum deuotione aliquid datur Ecclesiæ, Ecclesia tenetur celebrare pro illis, pro quibus rogatur,* & in *solutione ad 2.* ait *quod oratio est spiritualis primo, & secundo modo, quia ex spiritualis deuotione efficaciam habet, & aliquid spirituale debet in ea peti, vnde nullo modo debet sub pretio poni nec illi qui dant pecuniam pauperibus, vt pro eu orent, orationem emunt, sed animos pauperum alliciunt ad orandum pro se, & eos sibi faciunt debitores.* Et idem repetit. 2. 2. *quæst.* 100 *art. 3. ad 1.* Ergo in sententia D. Thom. eleemosynæ datæ ad Missas dicendas non sunt donationes conditionales sed absolutæ ad alliciendos animos Sacerdotum; & eandem sententiam tenet Thomas Hurtado *de congrua sustentatione Sacerdotum appendice. 1. §. 4. num.* 194. Eandem sententiam tenuere Durandus, & Paludanus *in 4 d. 25. q. 3.* Scotus *quæst. 2. quodlibet.* 9. & nouissimè Columbus *lib. 4. de Hierarchia cap. 62. num. 24* Caietanus *hic §. ad secundum versicul. sed hæc opinio.* P. Fr. Gabriel à S. Vincentio *de sacramentis, de sacrificio Missæ d. 3. q. 6. quæsito.* 2. vbi dicit stipendium Missæ non dari titulo iustitiæ, sed religionis; ergo Sacerdotes tales eleemosynas recipientes, licet alias teneantur sub mortali celebrare pro illis, prò quibus rogantur, vt ait D. Thomas, & Doctores citati; si tamen fiant incapaces celebrandi non tenebuntur celebrare. Patet consequentia, quia Sacerdotes solum tenentur celebrare ex promissione, & fidelitate, vel ex religione, & nul'o modo ex iustitia, aut vero contractu; ergo non satisfaciunt suæ obligationi restituendo stipendia, quæ non promiserunt, & quarum plenum dominium acquisierunt absque vlla conditione, sed dicendo Missas, quas promiserunt; ergo si fiant incapaces eas dicendi, excusabuntur etiam à celebratione ipsarum, quia obligatio promissionis, si res promissa facta sit impossibilis promissario, cessat vt docent cum Lessio, Turriano, & aliis Lugo, *de iustitia d. 23. sect. 7. num.* 112. & cum Caietano, Molina, & aliis communiter Castro Palaus *de iustitia commutatiua, d. 2 p. 12. n. 1.*

Confirmatur primò quia id, quod ex deuotione donatur, absolutè donatur, quia gratis donatur, vnde gratuita donatio, est donatio, absoluta transferens dominiū rei donatæ in donatarium; Atqui pitantia, & eleemosyna pro sacrificio faciendo donatur ex deuotione, non secus ac illa, quæ datur pauperi, aut monasterio, vt orent pro donante, vt ait D. Thomas, & Doctores citati, & est certum, ita quod nec Ecclesia posset determinate, quod perfecta pecunia detur in pretium sacrificij; esset enim simonia iura D. prohibita, contra quod nequit Ecclesia dispensare; ergo clericus recipiens prædictam eleemosynam, & si Missæ postulatæ non satisfecerit non tenetur ex iustitia eam iterum restituere. Confirmatur secundò, quia quod nequit dari in pretium, neque ex pacto, aut contractu oneroso dari potest, quia hoc est prohibitum quia malum, vt egregie adnotauit Caietanus. §. *ad secundum, versicul. sed hæc opinio*; ergo necessatiò est donatio absoluta, & non conditionalis, do vt facias, quia hæc parit obligationem iustitiæ in in donatario ponendi conditionem, scilicet sacrificium, & sic ex iustitia teneretur dare spirituale pro temporali, quod re ipsa, & facto est venditio, quamuis absit intentio expressa vendendi, aut emendi, hæc enim intentio, aut eius defectus non facit quod actus exterior non sit contractus inducens exterius, & interius obligationem iustitiæ, sicut qui abnegat fidem exterius, & interius non habet intentionem eam abiurandi in foro exteriori hæreticus est, & vt talis damnabitur, & punietur.

Probatur secundò: Quia esse aliquid gratis donatum, & esse debitum ex iustitia opponuntur ex diametro, & sacrificij inerenti applicationem, cum sit pure spiritualis, & supernaturalis, esse gratis faciendam constat ex domini sententia dicentis gratis accepistis, gratis date; ergo donatio 7

donatio pecuniæ facta Sacerdoti absoluta est, & non conditionalis. Consequentia est euidens. Quia est conditionalis, Do pecuniam vt applices Missam, ita vt donans pertendat à donatario ius strictum respectu applicationis sacrificij, & est velle pecunia possidere donum Dei, vt voluit Simon Magus, cuius peccatum non aliud fuit exterius, quam velle, vt pro pecunia oblata gratia miraculorum illi conferretur, & sub hac conditione pecuniam donabat, & sic donatio eius fuit conditionalis, quæ est verus, & rigorosus contractus inducens obligationem restitutionis. non impleta conditione, & directè pugnat cum gratiositate, quam imbibit applicatio sacrificij; ergo donatio pitantiarum pro Missis celebrandis à Sacerdotibus alias non obligatis ratione capellaniæ, aut beneficij absoluta est, & omninò liberalis, & gratiosa, sicut & ipsa Missæ applicatio, ac per consequens non inducens in donatario obligationem restitutionis eiusdem eleemosynæ, casu quo non adimpleat promissionem sacrificij, sed tantum imponentis obligationem celebrandi ex fidelitate, ratione promissionis acceptatæ sacrificij.

8 Probatur tertiò: Quia Sacerdotes ipsi nequeunt aliter recipere pitantias datas à fidelibus, nisi earum donatio sit gratuita, & absoluta, nec eas sub titulo aliquo iustitiæ exigere, etiam postquã Missas celebrarunt, alias exigerent eas tanquam pretium tanti sacrificij, quod reprehendit Dominus, *Matth.* 27. d cens, *quod ministri faciunt domum Dei, domum negotiationis*: Vnde Beda *homil.* 7 *in quadragesima*, quæ habetur, *tom.* 7. qui sunt inquit in templo Dei hodie, qui columbas vendunt nisi qui in Ecclesia pretium de impositione manuum accipiunt? & quid obsecro est pretium de impositione manuum accipere, nisi non imponere manus, nisi pecunia recipia, non expectando quod gratis offeratur. Et hoc idem faciunt Sacerdotes, qui non expectantes gratuitam donationem, illam ita exposcunt, vt non offerant sacrificia, nisi prius accepta pecunia, ex quo abusu multa sequuntur absurda, mille fraudes, & incõuenientia in detrimentũ animarũ.

9 Quarto id constat ex praxi apud cordatos viros, qui ad suas pitantias pro Missis celebrandis eligunt monasteria pauperiora, imo aliquando ditiora excludunt, signum manifestum, quod pecuniam pro Missis assignatam, & taxatam donant absolutè in eleemosynam Sacerdotibus, & ideò quærunt eos qui magis ind gent & pauperiores sunt, qui ex fidelitate, & gratitudine tenentur tot sacrificia offerre, quot pitantias taxatas acceperunt; ergo si tales Sacerdotes fiant impotentes ad celebrandum non eos obligabit fidelitas, aut gratitudo, cum fidelitas non obliget, quando res promissa redacta est promittenti impossibilis, vt tenent communiter DD. & cum alias Sacerdos non teneatur ex iustitia, nec ex fidelitate pitantias acceptas restituere, cum id non promiserit, sed sacrificia, vt supra diximus, euidenter sequitur, ad nihil amplius teneri, & si multa bona habeat vnde posset prædictas pitantias restituere.

Dices: Stando in hac sententia, ad minus tenebitur Sacerdos pitantias receptas alijs dare, vt satisfaciat promissioni dicendi Missas, quam ex fide itate fecit eroganti prædictas eleemosynas.

10 Sed contra quia fortior est obligatio voti quam promissionis liberalis factæ homini, siquidem promissio voti, non solum obligat ex fidelitate, sed ex religione; & tamen quando materia voti est actio propria ipsius vouentis, & votum est personale, vouens non tenetur per alium adimplere votum personale, quando factus est impotens ad votum adimplendum per se ipsum, siue factus sit impotens propria culpa, siue absque culpa impotentia superuenerit, vt cum Suario, Azario, Nauarro, Syluestro, Sanchez, Bonacina, & aliis communiter docet Trullenc *in Decalogum lib.* 2. *cap.* 2. *dub* 14 *num.* 2. Ergo cum iste Sacerdos tantum promiserit Missas per se ipsum celebrare, si factus est impotens ad celebrandum, etiam si id sua culpa accidetit quia celebrationem dilatauit ad tantum tempus, non tenebitur per alios Sacerdotes prædictis Missis satisfacere, siquidem eius promissio fuit de actione propria sacrificandi à se ipso exeteita, & non ab alio. 11

Hæc sunt fundamina huius sententiæ, quæ inermia non sunt, nec paruam habent energiam sed ego aliter dicendum existimo iuxta praxim Ecclesiæ, quam declarant Concilia, Canones, & decreta sacræ Congregationis. Existimo igitur, illum Sacerdotem, non solum grauissime peccasse, sed ex iustitia teneri omnia stipendia accepta restituere, si alias habet vnde restituat: ita innumeris relatis Pascaligus *quæst.* 903. *num* 1. & cum communi sententia Lugo *de Eucharistia, d.* 21. *sect.* 1. *n.* 4. Est expressa D. Thomæ 2. 2. *quæst.* 100. *artic.* 3. *in fine corporis, & artic.* 2. *ad* 4. cum docet cum Tamburino. Auzonius, *in controuersiis lib.* 3. *controuersia* 3. *cap.* 2. *num* 7. Thomas Hurtado *de sustentatione, appendice* 1. *num.* 300. Suarius *tom. de religi. n. l b.* 4 *cap.* 1. *n.* 10. Et constat *ex decreto sacræ Congregationis.* §. *Deinde*, vbi ait, quinimò grauiter peccat, & ad restitutionem tenentur. 12 13

Ratio fundamentalis est, quia Sacerdos recipiendo pro Missis eleemosynas, eo ipso ex debito naturali iustitiæ tenetur, quod sui muneris, & officij est exhibere pro eo qui ei dedit, vel totam vel partem sustentationis, iuxta morem receptum Ecclesiæ; ergo si pro alio sacrificauit, vel absolute non sacrificauit, tenetur restituere eleemosynam acceptam. 14

Dices: Ergo eleemosyna non fuit gratis donata; nam quod recipitur ex debito iustitiæ, non recipitur gratis; ergo neque gratis datur. Patet consequentia: Nam debitum, & gratia opponuntur, & vbi non est debitum, est gratia, & vbi est gratia, non est debitum iustitiæ, hæc enim sunt quasi correlatiua, & ideò pariformitatem inter se seruant, ac per consequens, si ministri ex iustitia tenentur dicere Missas, & petentes illas ex iustitia tenebuntur conferre pro illis stipendia, sed hoc videtur contra illam sententiam Domini, gratis accepistis, gratis date, & contra tam antiquos, quam recentiores Theologus, qui omnes dicunt, & ministros Ecclesiæ gratis ministrare, & fideles gratis illis præbere stipendium sustentationis, vt docet D. Thomas *locis citatis*, & cum multis Suarez *lib.* 4. *de Simonia cap* 4. *num* 10. & cum Tamburino, Auzonius *in controuersiis lib.* 3. *controuersia* 3. *cap.* 2. *n.* 71 & cum multis Pascaligus *quæst.* 903 *num.* 1. Lugo *de Eucharistia dist.* 21. *sect.* 1. *num* 13. Thomas Hurtado *de sustentatione appendice* 1. *num.* 296. Ergo 15

Sacerdotes

Sacerdotes non tenentur ex iustitia dicere Missas, vel restituere stipendia, sed solum ex promissione liberali tenentur Missas promissas celebrare.

16 Non est facile explicatu quomodo DD. diuisi sint in solutione huius argumenti, quod omnes maxime torquet. Alij namque dixerunt, pecuniam dari Sacerdotibus, non ex debito iustitiæ, sed obedientiæ. Alij, pecunias non dari, vt pretiom Missæ, sed sub conditione Missæ: Alij, dari titolo pietatis, & religionis. Alij dixerunt dari non pro Missa, sed pro obligatione, qua Sacerdos se obligat ad celebrandum. Alij dari, pro labore, & opere Sacerdotis, qui interuenit, quos omnes modos satis erudite impugnat Lugo *de Eucharistia, distinct.* 21. *sect.* 1. *à num.* 1. *vsque ad* 13.

17 Tandem non grauabor referre modum soluendi Thomæ Hurtadi huius ætatis celeberrimi Theologi, quem dicit ebibisse ex mente D. Thomæ, ait enim *in opere de sustentatione clericorum appendice* 1. *num.* 296. donationem stipendij, tam ex parte dantium, quam recipientium, esse liberalem, & absolutam donationem, sine vlla conditione, au pacto explicito, vel implicito iustitiæ. Addit tamen *num.* 300. Sacerdotes recipientes tales eleemosynas absolute à fidelibus pro Missis donatas, teneri eas ex iustitia restituere, si Missas assignatas, non celebrauerint, non quia ad id teneantur ex aliquo debito iustitiæ, ex pacto, conuentione, conditione, vel contractu; nam pecunia prout dimanat à dante, & recipitur à ministro, liberalis est, & absoluta illius donatio, libera ab omni emptione, & venditione, & quolibet alio inducente in dante, & accipiente obligationem rigoris iustitiæ, cuius debitum gratiosæ exhibitioni spiritualium est oppositum, & gratiositatem excludit; sed quia ex taxa Ecclesiæ, illa donatio, quæ ex parte donantium erat absoluta, & omnino liberalis, fit conditionalis, ita vt non transeat in possessionem, & dominium donatarij, nisi iste actus pro quo facta est taxa exerceatur; si ergo Missa non fuit exhibita tenetur Sacerdos stipendium acceptum, vtpote alienum restituere danti, siquidem donatio liberalis non habuit effectum ex lege, & dispositione Ecclesiæ, & redit in donantem. Hæc respondit Hurtadus, & dicit hanc solutionem desumpsisse ex D. Thoma 2. 2. *quæst.* 100. *art.* 2. *ad.* 2. vbi ait, *si aliqua exigantur, quasi pretium rei spiritualis, cum intentione emendi, vel vendendi, est manifesta simonia, & præcipuè si ab inuito exigantur; si vero exigantur quasi quædam stipendia per consuetudinem approbatam, non est simonia, si tamen desit intentio emendi, vel vendendi, sed intentio referatur ad solam consuetudinis obseruantiam, & præcipuè quando aliquis voluntarie soluit.*

18 Sed huic solutioni Hurtadi nullo modo potui assentiri, nec meo videri tale quid voluit asserere Angelicus Doctor, quod sic ostendo. Ipsemet Hurtadus vbi *suprà. num.* 294. ait, quod pro nullo acto spirituali potest fieri donatio conditionalis, quæ pariat obligationem iustitiæ, & restitutionis; Nam id ait ipse Hurtadus *num* 290. ex ipsa, & facto est venditio iure diuino prohibita, quamuis absit intentio expressa emendi, vel vendendi; Ex quibus verbis sic argumentor. Ecclesia nihil disponere potest contra ius diuinum; Atqui per te est contra ius diuinum donatio conditionalis pro actu spirituali, quæ pariat in donatario obligationem iustitiæ, & restitutionis; ergo Ecclesia sua lege non potuit ordinare, vt donatio liberalis ex parte fidelium pro Missis celebrandis esset conditionalis, & pareret obligationem iustitiæ, & restitutionis in donatario, qui Missas pro quibus recepit stipendium non celebrasset. Patet consequentia: Nam si id omnibus fidelibus iure diuino prohibitum est quis malum, idem de Ecclesia omnino dicendum est, cum Ecclesia super ius diuinum nullam habeat potestatem ad illud auferendum; Non ergo Ecclesia id efficere potest, nec ex verbis D. Thomæ tale quid colligi potest, nam S. Doctor solum ibi ait, donata illa à fidelibus recipi vt stipendium consuetum in Ecclesia; & ex intentione obseruandi hanc Ecclesiæ consuetudinem, in quo autem fundetur hæc consuetudo Ecclesiæ, hic opus, & labor est.

19 Secundo Respondeo eidem Hurtado, quod dato, & non concesso, quod Ecclesia sua lege posset efficere, quod Sacerdos non faciat suam eleemosynam, nec acquirat illius dominium, nisi exerceat actum pro quo facta est eleemosyna, de facto tamen id non fecit, cum grauissimi DD. quos in responsione ad secundum quæsitum huius consulti afferemus dicant, Sacerdotem eleemosynam recipientem cum intentione celebrandi, statim facere illam suam, & statim acquirere illius dominium; non ergo lex Ecclesiæ illos reddit incapaces dominij ante Missæ celebrationem, & licèt Ecclesia sua lege posset efficere, quod Sacerdos non celebrando Missam promissam statim ipso iure amittat dominium eleemosynæ acceptæ, de facto tamen lex id non fecit, quia lex pœnalis, qualis est hæc, exigit iudicis sententiam, vt Sacerdos amittat dominium eleemosynæ acceptæ, vt rectè cum Nauarro, Vasquio, & aliis in simili casu notat Leander à Murcia *in disquisitionibus moralibus, lib.* 1. *d. 2 resol.* 10 *num* 1 *&* 6. Ergo dum non datur sententia iudicis obligans Sacerdotem ad restitutionem stipendiorum acceptorum, pro quibus non celebrauit, non tenetur ad restitutionem, siquidem donatio ex parte dantis fuit liberalis, & absoluta, & recipiens solum peccauit contra legem prohibentem, ac per consequens contra iustitiam legalem, quæ non obligat ad restitutionem, vt rectè notauit cum communi sententia Murcia, *suprà, num.* 2. Relicta ergo hac Hurtadi solutione, quæ maiora absurda continet, quam omnes suprà relata.

20 Respondeo cum Suario *de simonia, lib* 4. *cap.* 4. *num.* 10. Concedendo, quod sicut ministri Ecclesiæ gratis ministrant, ita fideles gratis illis præbent stipendium sustentationis, quia sicut illi non vendunt sua ministeria, ita nec isti illa emunt, quia nec isti dant pretium pro re spirituali, nec illi recipiunt, itaque per comparationem rei ad rem gratis vterque dat, & recipit, quia non dat rem vnam pro alia; Nihilominus tamen vterque ex debito iustitiæ quod sui muneris est exhibet, nam ipsa æquitas iustitiæ postulat, vt si vnus ex officio obligatur ex iustitia ad ministrandum, alius teneatur ex eodem iustitiæ debito ad alendum sibi ministrantem. Certum est autem ministros Ecclesiæ teneri ex iustitia ad implenda sua munera pro quibus ab Ecclesia aluntur; ergo etiam fideles tenentur ex iustitia dare stipendia ad sustentationem Sacerdotum pro eis celebrantium.

21 Ad id autem quod dicit Argumentum, quod debitum & gratia opponuntur, & vbi est debitum iustitiæ,

iuſtitiæ, non eſt gratia, & è contra. Reſpondetur, ceſpectu rei ad rem ſic eſſe, ſi enim tes gratia datur, non datur ex debito iuſtitiæ, Reſpectu tamen perſonatum dantium ſpirituale, & temporale, ex alio capite poteſt interuenire obligatio iuſtitiæ; Nam petens Miſſam, ex ſuppoſitione quod vult, quod Sacerdos pro eo gratis celebret, tenetnt ei dare neceſſatia ad celebrationem; ſed intec neceſſatia ad ſacrificium, vnum eſt potiſſimum ſc. ſuſtentatio ipſius Sacerdotis, ſi enim Saceedos non habuerit vnde ſuſtentetur, morietur, & non erit poſſibile ſacrificium, ſiquidem hoc ſine Sacerdote offerri non poteſt; ergo fidelis petens Miſſam teoetue ex debito iuſtitiæ concurrere ad ſuſtentationem Saceedotis, in ea menſura, quam ſtatuit Eccleſia, vel conſuetudu vniuerſalis, Econtra vero Sacerdos, eo ipſo, quod ei exh betur ſuſtentatio, tenetur ex debito iuſtitiæ liberaliter offerre Sacrificium pro eo, qui ei adminiſtrauit ſuſtentationem. Ita Lugo *de Eucharistia*, *d.* 21. *ſect.* 1. *num.* 14. Per quod patet ad argumenta ſuper relata illius Theologi amici mei.

Ad ptimum namque Reſpondetur, concedendo omnes pitantias à fidelibus datas pro Miſſis dicendis eſſe liberas donationea abſolute, & non ſub conditione, non tamen ſolum fuiſſe datas ad alliciendos animoa Sacerdotum, ſed etiam
22 ad eos ſuſtentandos; Vnde licèt ipſa donatio
provt refertur ad ſacrificium ſit liberalis, & abſoluta donatio, ſiquidem ſacrificium non datur
23 pro ea, ex parte tamen dantium, & accipientium, interuenit obligatio iuſtitiæ, Nam dans
ſtipendiū ex ſuppoſitione quod vult ſacrificium,
24 tenetur alere miniſtrantem, & miniſtrans eo
ipſo quod ei datur ſuſtentatio, tenetur pro eo
25 qui illum ſuſtentat ſacrificare, & in hoc ſenſu
debet intelligi D. Thomas, vt ipſe ſe explicat.
26 2. 2. *quæſt.* 100. *art.* 3. *in corpore* vbi ſic ait, *Accipere, & dare aliquid pro ſuſtentatione miniſtrantium ſpiritualia ſecundum ordinationem Eccleſiæ, & conſuetudinem approbatam licitum eſt.* Nec idem dicendum eſt de eleemoſyna data pauperi, vt
oret pro dante, quod de ſtipendiu diximus, vt
27 vult argumentum inferre ex verbis D. Thomæ,
Nam eleemoſyna ſolum datur pauperi ad alliciendum eius animum, vt oret, at vero pitantiæ Miſſatum dantur in ſuſtentationem miniſtri,
28 quem dans tenetur ea debito iuſtitiæ ſuſtentare, vel ſaltem concurrere ad eius ſuſtentationem, iuxta morem & taxam Eccleſiæ ex ſuppoſitione quod voluit, quod Sacerdos pro eo ſacrificaſſet, vt colligitur ex verbis D. Thomæ, *in* 4. *diſtinct.* 25. *quæſt* 3. *artic.* 2. *& quæſt.* 2. *ad* 1. vbi ait, *ſi tamen cum deuotione aliquid detur Eccleſiæ, Eccleſia tenetur rogare pro illis pro quibus rogatur.*

29 Ex quibus verbis ſic arguo, tenetur Eccleſia rogare; ergo ſi roget, tenetur rogans miniſtros Eccleſiæ alere, vtraq; enim obligatio eſt correlatiua; Et licèt Angelicus præceptor ibi non declaret, an hæc vtriuſq; obligatio ſit ea iuſtitia, vel ex fidelitate, aut ex relig one, id explicat *art.* 3. *eiuſdem quæſtionis in fine corporis*, vbi ſic ait, *ſpiritualibus prius exhibitis, licitè poſſunt ſtatuta, & conſueta oblationes, & quicunque alij prouentus exigi à nolentibus, & valentibus ſoluere authoritate ſuperioris interueniente.* Et idem reperit *art.* 2. *ad* 4. *eiuſdem quæſtionis* 100. vt *ſuprà* diximus, dum dicit, ſi vero exigantur quaſi quædam ſtipendia per conſuetudinem approbatam non eſt ſimonia, ſi tamen deſit intentio emendi, vel vendendi, ſed intentio referatur ad ſolam conſuetudinis obſeruantiam, vbi nota illud verbum, exigantur, exigere enim præcipuè iudicis authoritate eſt ex iuſtitia ſtipendium debitum poſtulare, vt nocat Thomas Hurtado *ſuprà num.* 30. licèt ille alio modo hunc locum intelligat.

Ad primam Confirmationem Reſpondetur 30
illam donationem per comparationem rei ad rem eſſe gratioſam, liberalem, & ea deuotione, dum tamen reſpicit ſuſtentationem Sacerdotis tranſire in eius dominium ſub obligatione celebrandi, non quia donatio ea parte donantis ſit conditionalis, eſt enim abſoluta, & liberalis, ſed quia reſpicit Sacerdotem celebrantem ex
officio pro miniſtrante ei alimenta; Atqui 31
quando error verſatur circa perſonam donatarij, donatio non ſubſiſtit, vt cum Leſſio & aliis
communiter docet Trullenc *lib.* 7. *Decalogi, c.* 17. 32
dub. 14. *num.* 1. Ergo cum Sacerdos non celebrau erit, non potuit res donata in eum tranſire, cum ſolum donatio dirigeretur ad Sacerdotem celebrantem, & pro eius ſuſtentatione,
& non ad Sacerdotem non celebrantem; tene- 33
tur ergo Sacerdos reſtituere eleemoſynam acceptam, ſiquidem pro dante non celebrauit; Et licèt hoc difficilè ſit intellectu, reuera ita eſt, & ita à ſupradictis Doctoribus explicatur, & vniuerſali conſuetudine, imò & lege Eccleſiæ ſtabilitur.

Ad ſecundam Confirmationem. Reſpondetur 34
concedendo, quod id quod nequit dari vt pretium, nequit dari ex pacto, & contractu oneroſo, reſpectu eiuſdem rei, & ſub eadem formalitate, & ideo ſtipendium gratis datur in ſenſu explicato, id eſt vt ſubſidium perſonæ, & non vt pretium miniſterij, non enim datur ſtipendium vt ita dicam ratione rei, ſed ratione ſubiecti, id eſt, non datur vt pretium commenſurandum, vel commenſurabile miniſterio, vel labori operantis, ſed conditioni perſonæ indigenti ſua, & familiæ ſibi proportionata congrua ſuſtentatione; per hos tamen non tollitur, quin reſpectu perſonæ Sacerdotis dari poſſit pactum, non ſolum implicitum, ſed etiam expreſſum, vt ei detur ſtipendium, non vt pretium ſacrificij, ſed vt ſuſtentatio ex debito iuſtitiæ debita Sacerdoti à petente Miſſam. Nec hoc pactum obſtat quominus largitio, & acceptatio temporalium pure fiat, ſiquidem per pactum non additur noua obligatio, ſed explicatur, & declaratur quia ineſt de iure naturali alendi Sacerdotem celebrantem, vt cum Caietano, Imola, Adriano, Nauarro, Suario, Vaſquez, Rodriguez, Henriquez, Fauſto, Fragoſo, Vgolino, Fernandes, Coninch, Franainello, Leſſio, Bonacina, Decaſtillo, Lugo, docet Paſcaligus *de ſacrificio, quæſt.* 904. *num* 1.

Ad ſecundum Reſpondetur. Eſſe aliquod 35
gratis donatum, & eſſe debitum ea iuſtitia opponuntur ex diametro, diſtinguo reſpectu eiuſdem rei concedo, reſpectu diuerſorum, & ſub diuerſa ratione formali nego, gratia enim data impio iuſtificanti, & eſt gratioſa donatio reſpectu illius, & debita ex iuſtitia reſpectu Chriſti; bene ergo poteſt idem ſtipendium eſſe puta, & liberalis donatio pro ſacrificio, & debitum

ex

ex iustitia respectu personæ sacrificantis, quatenus respicit illius sustentationem, per quæ corruunt omnia, quæ in argumento congeruntur.

36 Ad tertium negatur antecedens. Neque inde fit exigi stipendia, vt pretium sacrificij, sed vt sustentationem debitam iure naturæ personæ Sacerdotis, & ad id quod dicitur de Beda: Respondetur id verum esse, quando non imponitur manus, hoc est, non datur sacrificium, nisi sub conditione stipendij, vt optime cum Lugo, notat Pascaligus, q. 903. num. 12. Secus quando Missa, & stipendium libere donantur, & solum exigitur stipendium, non in pretium Missæ, sed in sustentationem Sacerdotis, per quod etiam patet ad quartum argumentum; ex eo enim quod illa stipendiorum largitio liberalis est, ideo fideles quærunt pauperiores conuentus, inde tamen non fit, quod idem stipendium, quod respectu sacrificij est puta, & liberalis donatio, respectu sustentationis Sacerdotis celebrantis non sit debita ex iustitia, per quæ corruunt quæ ibi congeruntur.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An in casu, quo prædictus Sacerdos non habeat vnde restituat, teneatur eius soror, sciens donationem illam fuisse ex stipendiis Missarum, illa restituere?

37 Responsio huius quæsiti dependet ex notitia alterius quæstionis, scilicet an Sacerdos accipiens stipendia Missarum ad Missas celebrandas, statim fiat dominus illorum, & in eum transferatur dominium stipendiorum acceptorum; Et statim illorum acquirere dominium sub obligatione celebrandi Missas iuxta intentionem dantium stipendia tenent Vasquius, p. 3. d. 234. cap. 4. n. 31. Suarez, d. 86. *de Eucharistia*, *sect.* 3. *versu hac vero*, Rodriguez, *tom.* 1. *summa*, *cap.* 250. n. 9. *& tom.* 4. *cap.* 12. *n.* 9. Naldus, *in summa*, *verb. Missa*, *num.* 4. Reginaldus, *lib.* 13. *num.* 140. Sa, *verbo Missa*, *n.* 45. Homobonus, *p.* 1. *exem. tract.* 8. *cap.* 14. *q.* 131. Bonacina, *d.* 4. *de sacram. q. vltima*, *p.* 2. *n.* 18. Posseuinus, *de officio curati*, *cap.* 2. *num.* 19. Frauxinetus, *de obligatione Sacerdotum*, *sect.* 3 *pranot.* 5. §. 4. Palaus, 4. *p. tract.* 2. *d. vnica*, *p.* 14. *n.* 9. Decastillus, *de Sacrament. tract.* 5. *d.* 4. *dub.* 2. *n.* 372. Granado, 3. *p. contr.* 6. *tract.* 14. *d.* 10 *n.* 10.

38 Hac ergo sententia, quæ conuenientior est, supposita, dicendum videtur hanc mulierem in foro conscientiæ non teneri restituere prædicta stipendia, si per inductionem non fuit causa illius donationis stipendiorum, etsi conscia alias esset illam pecuniam esse ex Missarum stipendiis, &

39 quod clericus ea dando reddebatur impotens ad ea restituenda, casu quo non celebrasset Missas, ita expresse docet in simili casu Molina, *tract.* 2. *de iustitia*, *d.* 3 28. *conclus.* 3. *&* 4. Petrus Nauarr. *lib.* 3. *cap.* 4. *n.* 218. Lessius, *lib.* 2. *cap.* 20. *dub.* 19. *n.* 168. Salas, *tract. de vsur. dub* 41. Probabile putat Pal. *to.* 7. *d.* 1. *de iustitia commutatiua*, *p.* 14. *n.* 7. Th. Tamburinus, *lib.* 8. *decalogi*, *tract.* 3, *cap.* 3. §. 4. *n.* 26. & cum Laim, Lugo, *de iust. d.* 17. *n.* 17. Diana *p.* 2. *tr.* 5. *ref.* 39.

40 Ratio fundamentalis est, quia illa pecunia donata nemini erat subiecta reali hypotheca, sed erat propria ipsius clerici donantis, *vt supra* probauimus, illius enim habebat verum, & absolutum dominium; ergo accipiens consequitur illius dominium, cum nulla lege inhabilis reddatur, ad hoc vt in eum transferatur dominium. Confirmatur, quia si quis aliquid dedit in præiudicium creditoris, quibus bona defuncti satisfacere non sufficiunt, datis creditoribus petentibus sic donatum intra annum rescisoria actio. §. *idem si quis in fraudem inst. de actionibus*; ergo donatio valida fuit, alias non daretur actio rescissoria, sed declararetur irrita omnino donatio. Tum quia id expresse colligitur, *ex l si sciens, ff. de contrah. emptione* Tum *ex l. vlt.* §. *si procurator versic. non solum, ff. quæ in fraudem credit.* 41

Confirmatur 2. Quia illa donatio stipendiorum facta à clerico in se non fuit damnificatiua creditorum, sed solum per accidens, quatenus donantem impotentem reddidit creditoribus satisfaciendi, quæ impotentia non tam ex donatione, quam ex defectu aliorum bonorum prouenit; Atqui recipiens non fuit causa; quod donanti alia bona deficerent, nec fuit causa quod illis deficientibus velit donare, sed posito quod eam voluntatem habuerit, proprio iure vsus fuit donatum acceptans; ergo creditores non possunt conqueri huius donationis, cum nec iustitia, nec charitas exigat; vt quis suum commodum contemnat, & creditorum vtilitati consulat. 42

Confirmatur 3. Quia qui dono bona fide à fure accepit res vsu consumptibiles, vt pecuniam, farinam, vinum, oleum, &c. quas fur habebat cum suis iam permistas, non manet obligatus ad restitutionem, & idem de re vsura comparata cum propria, quam vsurarius alienauit docet cum Lessio, Villalobos, & aliis Trullenc *lib.* 7. *Decalogi cap.* 19. *dub.* 17. *n.* 2. & collig tur ex §. *si duorum instit de rerum diuisione*, *& ex l si alicui ff. de solut.* Et hoc nulla alia ratione, nisi quia cum fur, vsurarius per missionem illarum rerum acquisierit dominium, transtulit per donationem dominium in acceptantem; Atqui etiam Sacerdos per acceptationem stipendij pro Missis dicendis, illorum acquisiuit verum, & absolutum dominium, vt cum communiori, & probabiliori sententia diximus supra; ergo illa ex dono recipiens non tenetur ea restituere, & si clericus ex dicta donatione factus fuerit impotens ad eam restituenda m. 43 44 45

Hanc sententiam certam existimo, si clericus eam summam pecuniæ dedit sorori, cui dicendo Missas per modicum tempus, posset stipendiis datis satisfacere, nā tunc non censetur fieri impotentem ex donatione, sed ex sua malitia, qui cum benè posset Missis satisfacere eas dicendo, noluit, ita in simili casu Lessius *lib.* 2. *cap.* 2 *dub.* 19. *n.* 69. Rebellus 2. *p lib.* 1. *q.* 7. *n.* 10. Palaus *d vnica*, *tom.* 7. *de iustitia commutatiua p.* 14. *n* 8. & faciunt omnia, quæ pro hac sententia suprà diximus; At si summa pecuniæ, data tanta fuit, quod, mulier ex eius donatione dare videbat, vel cognoscere debebat ipsum non posse intra multos annos stipendiis acceptis satisfacere Missas dicendo, imò aliis stipendiis indigere ad se ipsum sustentandum, nec alias habere vnde illa restituere creditoribus, existimo talem mulierem, si conscia erat illam pecuniam esse ex stipendiis Missarū, teneri eam restituere, siue extet in æquivalenti. Ita in simili casu Caiet. 1. 2 *opusc. tr.* 8. *c.* 4 Adrianus *de restitutione in materia de vsura q. vlt.* Gabriel *in* 4. *d. st.* 15. *q.* 11 *art.* 4. *ad* 3. Nauarr. *cap.* 17. *n.* 226. Angel. *verbo restitutio* *t dum de vsura agit.* *num.* 17. 46

num. 17. Palud. *q.2.art.5. n.27.* Sotus, *lib. 6. de restitutione, q.1. art.4. ad 3.* Syluester, *verbo vsura* 8. *num.*1. Couarruuias, 3. *variarum, cap.* 3. *num.* 6. Rebellus, 2. *p. lib.*1.*q.*7.*n.*14. Salas. *tract. de vsuris cap.*42.*n.*5. Palaus, *d. vnica de iustitia,p.*14.*n.*7.*& constat.ex §. si quis in fraudem instit. de actionibus, & §. in fraudem instit. quibus manumit. non licet. & l.1. & sequentibus per totum, lit. C, & ff. qua in fraudem credit.*

47 Ratio est, quia licet per donationem illa mulier acquisiisset verum dominium rei donatæ, vtpote datæ à vero domino, & ab eo, qui illius pecuniæ habebat dominium; Attamen tale dominium erat nimis debile, & infirmum, siquidem erat sub onere id ipsum creditoribus restituendi, vti erat in clerico donante, si Missas non celebrasset; atqui clericus de facto Missas non celebrauit; ergo eius soror tenetur illa stipendia Missarum accepta restituere, vt tot ex illis Missæ celebrentur. Probatur maior quoad illam partem, in qua asserit tale dominium, habere annexum onus restituendi. Clericus donans illa stipendia iniustus fuit, siquidem illorum donatione redditus fuit impotens ad restituendum illa, & alias non poterat intra modicum tempus Missas celebrare, vel aliis indigebat stipendiis ad se ipsum sustentandum, vt *suprà* diximus; ergo eius soror sciens illam pecuniam esse ex stipendiis Missarum, quibus ipse non poterat satisfacere, acceptans illam fuit causa illius donationis iniustæ, siquidem illam acceptans, reddit efficacem donationem, sed qui est causa iniusta damnificationis alienæ, tenetur ad restitutionem; ergo cum hæc mulier concurrerit ad hanc damnificationem alienam, tenetur sic acceptum restituere.

48 Confirmatur. Quia Sacerdos accipiens illa stipendia prò celebrandis Missis, licet acquisierit illorum dominium, vt *suprà diximus*, tale dominium erat resolubile, quia erat sub modo, nempe sub onere celebrandi, sed de natura modi est, quod si non impleatur, resoluat acquisitionem, *l. libertas*, §. *hac scriptura, ff. man. testam.* & notat. cum Bartolo, Decio, Durand. & aliis Pasealigus, *de sacrificio, q.* 974 *n.*7. Ergo cum clericus non dixerit prædictas Missas, resolutum fuit dominium, non solum in ipso clerico, sed consequenter in accipiente prædicta stipendia ex illius donatione, siquidem acceptatio donationis illius fuit causa efficax constituens ipsum clericum impotentem prædicta stipendia restituendi.

49 Vnde ad Argumenta in contrarium respondetur ad primum, illam pecuniam esse obligatam illi oneri dicendi Missas, vnde licet clericus habuisset illius dominium, si Missis non satisfecit, resolutum fuit dominium pecuniæ, non solum in ipso, sed etiam in donatario acceptante siquidem fuit causa efficax reddendi illum impotentem ad restituendum. Ad primam confirmationem respondetur illam alienationem fuisse vetam, sed resolubilem, & ideo in illis textibus præcipitur rescindi. Ad secundam confirmationem respondetur illam donationem per se fuisse causam reddendi donantem impotentem ad restituendum, siquidem fuit acceptatio stipendiorum, quibus ipse etiamsi vellet non poterat satisfacere, nec Missas dicere, cum ad hæc plures anni requirerentur, & alias ille aliis stipendiis ad se ipsum sustentandum indigebat, & alias non habebat alia bona vnde restitueret, *vt suprà* diximus. Ad vltimam Confirmationem respondetur, eodem modo Philosophandum esse in donatione facta à fure, vel vsurario, qui rem alienam cum propria miscuit, & qui ex donatione impotens factus est ad restituendum propter eandem rationem.

50 Aduerte tamen, quod si ista mulier, quando recepit illam pecuniam nesciebat esse ex stipendiis Missarum, quibus clericus non poterat satisfacere, dum certo ei non constat fuisse ex illis; non teneri restituere, siquidem est possessor bonæ fidei. At dum ei certo constat illam pecuniam esse Missis dicendis obnoxiam, tenetur statim restituere eandem pecuniam si extat in se, siue in æquiualenti. Quod si illam consumpsit, tenetur solum restituere id, in quo facta est ditior. Quod si in nullo facta est ditior, ad nihil tenetur. Ita cum communi sententia Decastillus, *lib.* 2. *de iustitia, tract.* 2. *d.* 5. *num* 6. & 8. Ratio huius assertti est; quia possessor bonæ fidei, non tenetur restituere ex re aliena, quam putans esse suam consumpsit, nisi id in quo factus est dirior; sed hæc mulier fuit possessor bonæ fidei illius pecuniæ, dum ei certo non constitit fuisse collectam ex stipendiis Missarum, quibus clericus non satisfecit, nec potuit satisfacere; ergo solum tenetur restituere id, in quo facta est ditior.

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO.

An ipse Sacerdos morti proximus teneatur id sorori sua manifestare, vt illa ipsa stipendia restituat.

Respondi negatiuè, quamuis sciat sororem cre dituram, & restituturam. Probatur primo, *ex cap. officij de pœnis. & remission.* Ita in simili casu Nauarrus, *cap.*16.*n.*44. Caietanus, *tom.*1 *opuscul. tract.*31. Lessius, *lib.*2.*cap.*10 *dub* 7.*n.*55. Petrus Nauarr. *lib.*5 *cap.*1.*n.*148. Cuuarruu. *in epi om.* 2.*p. decret. cap.*7. §.1. *n.*10. Ratio fundamentalis 51 est, quia fama est multo superioris ordinis quam pecunia, & præstat bonum nomen, magis quam diuitiæ multæ, *prouerbiorum* 22. Atqui iste clericus, vt suppono, erat in bona fama, & bono nomi- 52 ne, etiam apud sororem suam, nec ipsa vnquam existimauit illum ex stipendiis furatis illam pecuniam ei dedisse, vt suppono; ergo non tenetur suum delictum furti, quod grauissimum est, ponderare, vt soror eius restituat.

Confirmatur 1. Quia nemo tenetur cum iactu- 53 ra famæ alienas diuitias restituere, vt cum Caietano, Nauarro, Petro Nauarr. Lessio, Sa, Laiman, & aliis communiter docet Pal. *d.*1. *de iustitia commutatiua, p.*17. §. 3. *n.*5. Respectu enim cuiuscunque fama excellentius bonum est, quam diuitiæ. Sed hic clericus manifestando sorori suæ illam pecuniam donatam fuisse ex stipendiis Missarum, quibus non satisfecit, pandit suū delictū, & manifestat se fuisse infidelem, iniustum, latronē, & semper dixisse Missas in peccato mortali, cum non curasset de satisfaciēdis Missis acceptis, sed alias, & alias cōquirinisse in grauē suæ animæ perditionē, & proximorum detrimentum; ergo clericus cum tanto detrimēto suæ famæ non tenetur id sorori suæ manifestare.

Confirmatur 2. Quia mulier quæ supposuit si- 54 bi filium, etsi adulterium non commisisset, non tenetur tale crimen marito reuelare, vel ipsi filio supposito,

supposito, aut consanguineis, etiam ad impediendum ne regnum huic supposito deferatur, relicto filio proprio, & legitimo, etiam si sciret filium creditorum, & regnum dimissurum, nec propter id aliquod ei malum inferendum, nec suum peccatum ab aliis sciendum, nisi à solo ipso filio supposito, vel marito, vt tenet cum multis, Trullenc. *lib.7. decalogi, cap.9. dub.5. n.5.* Ergo idem dicendum est de isto clerico patei consequentia, quia minus indecorum videtur filium sibi supponere absque adulterio, cum id excusari posset ex amore successionis, eo quod proprios non haberet, quam pecuniam alienam titulo sacrificandi surripere, homines decipiendo, & alia damna, etiam animabus purgatorij causando; si ergo in illo casu mulier, etiam in articulo mortis, non tenetur filio supposito aperire veritatem ob amissionem propriæ famæ apud illam, etsi nullum aliud malum timeatur, quam quod eius peccatum à filio supposito sciatur, idem de hoc clerico procul dubio dicendum est.

Confirmatur 3. Quia foror, etsi clerius id in articulo mortis, etiam cum iuramento dicat, non
55 tenetur ei fidem adhibere, vt in simili casu de filio adultero respectu matris docet cum Panormitano, Sa, Bartol. Medina, Lessio, Bonacina, Trullenc. *lib.7. decalogi, cap.8. dub.6. n. 1.* Alleganti enim suam turpitudinem, præsertim cum præiudicio tertij, nulla adhibetur fides; ergo non est cur iste clericus suum delictum prodat, cum eius foror, adhuc eo detecto posset licite ei non credere, nec restituere quod à fortiori dicendum est, quod ipse clericus dubitat, an illa ex manifestatione sui delicti, prædicta stipendia restituenda sit.

RESPONSIO AVTHORIS QVARTO QVÆSITO.

An in casu, quo id in suo testamento, vel coram testibus clericus declarasset, posset eius soror per iudicem cogi ad soluendam illam summam, quam clericus dicit fuisse ex Missarum stipendiis?

Respondi negatiuè, si aliæ non dentur coniecturæ, & probationes, bene tamen si den-
56 tur. Prima pars probatur. Quia quando donator renetur de euictione rei donatæ, repellitur in iure à testificando contra donatarium, vt cum Ancharrano, Antonio de Bestr, & aliis commonet docet Farinacius, *in tractatu de testibus, lib.2. tit. 6. q.6. num,363.* Atqui iste clericus declarans in testamento dedisse illam summam ex stipendiis Missarum, renetur *de euictione*, ergo omnino repellitur à testificando.

Confirmatur primo. Quia filius adulterinus
57 non potest cogi demittere hæreditatem ex solo dicto matris confitentis illum esse adulterinum, etsi hoc dicat in articulo mortis cum iuramento, nisi certas probationes offerat, quibus filius neces-
58 sario conuincatur; Nemo enim tenetur credere testi fide digno in suum præiudicium, vt cum Petro Nauarra, Riccio, Lessio, & aliis docet Trull. *lib.7. decalogi cap.8. dub.6. n.2.* Ergo idem dicendum est de hac muliere.

Confirmatur 2. Quia testis, etsi fide dignus,

etiamsi sit Cardinalis, de facto proprio deponens 59
in præiudicium tertij non plene probat, vt cum multis latè probat Farinacius, *in tractatu de testibus, lib. 2. tit.6. q.63. n.219. & q.60. num.3.* Atqui hic clericus deponit in testamento de facto proprio in præiudicium tertij; ergo non plene probat in iudicio.

Secus dicendum est, si dentur aliæ coniecturæ, 60
& probationes; nam tunc datur actio in iudicio aduersus hanc fœminam donatariam, & potest à iudice cogi intra annum ad soluendam pecuniam datam in præiudictum creditorum, etiamsi bona fide receperit. Ita cum Molina, Lessio, Rebello, Salas, & aliis Palaua, *d.1. de iustitia commutatiuà p.14. num.5. & habetur in l. quod autem, ff. quæ in fraudem creditorum & l. qui à debitore, ff. quæ in fraudem creditorum.* Ratio autem est, quia hæc fœmina eo solum excusatur à restitutione in iudicio, quia dictum clerici deponentia in suo testamento, se dedisse illam summam in præiudicium creditorum, non facit plenam fidem in præiudicium tertij; ergo si aliæ coniecturæ, & probationes adiungantur procul dubio obligabitur fœmina in iudicio ad restituendum totam summam.

CONSVLTVM LIV.

De quodam testamento metu facto non reuocato à potente illud reuocare an sit validum?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Preces importuna non sufficiunt ad annullandum testamentum, etiamsi iungantur cum metu reuerentiali.*
3 *Metus reuerentialis, si cum eo non iungantur minæ, verbera, aut ictus, non est sufficiens ad annullandum aliquem contractum.*
4 *Minæ sola non sufficiunt ad annullandum actum, si ille qui minatur non est solitus minas exequi.*
5 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
6 *Preces importunæ, & blanditiæ, non sufficiunt ad annullandum testamentum.*
7 *Mulier quæ per multum tempus potuit rumpere testamentum, quod vi, vel metu fecit, & illud conseruauit, censetur illud ratificare.*
8 *Lætitia, hilaritas, & iucunditas post factum testamentum, est signum illud, vt validum reputare, qui illud fecit.*
9 *Metus illatus censetur sublatus quando fuit opportunitas illum fugiendi, & qui illum passus est noluit.*
10 *Quando testator agnoscit nullitatem sui testamenti, & non curat illud rescindere, & aliud efficere, cum commode possit, censetur illud ratificare, & velle.*
11 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
12 *Quando metus à patiente illud facile repelli potest, non censetur grauis.*
13 *Metus censetur purgatus, quando persona cui illatus fuit metus posita est in sua libertate.*
14 *Animus ab operibus dignoscitur, & talis præsumi*

T a

præsumitur qualem facta demonstrant.
15 *Ex verbis dignoscitur animus, & intentio hominis.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVÆDAM mulier nupta, cum proxima esset morti, fecit suum testamentum, & reliquit maritum suum hæredem vniuersalem: Arguunt autem parentes huius mulieris testamentum fuisse nullum, siquidem fuit factum per metum cadentem in virum constantem. Quod probant, eo quod maritus illius precibus importunis coegit hanc mulierem vt faceret eum suum hæredem, ei inferendo grauem metum, quod si sana euaderet eam male tractaturum, nec cum ea amplius habiturum pacem, & quietem, quod cum videret mulier, timens quod grauiter ab eo vexaretur, si ab infirmitate sana euaderet, mota illius importunis precibus, blanditiis, & minis, fecit prædictum testamentum, & reliquit eum hæredem suum vniuersalem contra suam voluntatem, quæ omnia ipsa narrauit certis, & fide dignis personis. Accidit autem quod mulier hæc ab illa infirmitate sana euaderet, & vixit adhuc per 17. annos, & per septem annos absens fuit à marito suo per spatium quinquaginta leucarum, absque eo quod in toto hoc tempore reuocauerit, nec mutauerit dictum testamentum, imo illud custodiuit, & conseruauit, & reseruauit in scrinio, vbi res maioris ponderis habebat, cum facillime in tanto tempore absentiæ mariti aliud efficere posset, & de facto eius maritus, cum illa iterum esset infirma infirmitate, qua & mortua est, ei dixit, quod faceret aliud testamentum, & relinqueret hæreditatem suam cui voluisset, quod illa efficere minime voluit, imo se mori reliquit cum primo testamento.

Quæritur ergo 1. An hoc testamentum ex illo metu factum fuerit validum? Secundo quæritur, An in casu quo non fuisset validum, censeatur ratificatum, & reualidatum, eo quod illud non reuocauerit, cassauerit, vel ruperit, cum id posset per tantum tempus efficere, & hora mortis id ab ea postulante etiam marito.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An hoc testamentum ex illo metu factum fuerit validum?

AD intelligentiam huius consulti notandum est, hunc hominem de quo dicitur intulisse prædictum metum, esse hominem doctum, & optimum Christianum, nec de eo dictum vnquam fuit, quod aliquem vulnerauerit, aut occiderit, nec cum aliquo rixas habuerit, nec quod aliquid fuerit furatus, nec erat homo malarum artium, nec vnquam vxorem malè tractauit, sed potius eam summo amore tractauit, quæ omnia sunt notoria. His suppositis,

Respondi primo quæsito, tale testamentum fuisse validum. primò. Quia dato quod præcessissent
2 dictæ preces importunæ, id non sufficit ad annullandum tale testamentum, nec alium contractum, etiamsi simul cum talibus importunis precibus iungeretur metus reuerentialis. Ita Abbas, Rolandus, Gabriel, Henriquez, Ledesma, quos refert, & vt probabilissimum tenet Sanch. *de matrim. d. 8. lib. 4. num. 6.* Tum quia metus reuerentialis, si eum eo non iungantur minæ, verbera, aut ictus, non est sufficiens ad annullandum 3
aliquem contractum, vt patet, *ex cap. ex litteris de spons. impub. & ex cap. 2. de pactis, n. 6. & ex l. si patre cogente 22. ff. de ritu nuptiarum, & ex l. fideiussor impetrauit 16. §. Pater Sei ff. de pignoribus,* & cum Abbate, Ancharrano, Hostiense, Nata, Decio, Gamma, Gutierres, Matienzo, Molina, & aliis tenet Sanchez, *de matrim. lib. 4. d. 6. num. 7.* & multoties decidit sacra Rota apud Farinacium, *lib. 2. cons. crim. & decis. 583. & decis. 628. num. 6.* apud Baratum, & ibidem in annotatione Fernantillas, & etiam in annotat. *ad decis. 205.* Atqui iste homo nunquam huic mulieri grauiter minatus est, nec ei ictus, vel verbera intulit, sed potius eam bene tractauit, ergo non est cur tale testamentum inualidum, & nullum iudicemus.

Confirmatur: Quia dato quod præcessissent dictæ minæ, quas dicunt contrarij, non sufficiunt 4
solæ minæ ad annullandum actum, si ille qui minatus est non est homo crudelis, & qui soleat tales minas executioni mandare, vt cum Nata, Mascardo, Padilla, & aliis multis docet Sanchez, *de matrim. lib. 4. d. 6. num. 21.* Sed sic est, quod iste homo nunquam offendit vxorem suam, vel aliam personam, eo quod homo bonæ vitæ, & timoratæ conscientiæ erat; ergo talia metus non fuit cadens in virum, vel mulierem constantem, ac per consequens non annullauit testamentum.

Nec contra hoc facit id, quod ista mulier prædictis illis personis dixit, scilicet se fecisse dictum 5
testamentum contra suam voluntatem. Nam contra hoc est, quod protestatio contraria facto non releuat, *l. cum in plures, §. locator, ff. locati, cap. gratum de officio delegati,* & docet Baldus, Cephalus, Surdus, Tuscus, & alij apud Barbosam, *in axiomatibus iuris, axiomate 194. num. 1.* Tum quia protestatio facta post actum cessat per actum sequentem contrarium, vt docet Cephalus, Crauetta, Surdus, Menochius, Rota, apud Farinacium, *p. 1. recent.* Et protestans si non repetat in omnibus protestationem, censetur ab ea recessisse, Rota apud Paulum, *de rubeis decis. 15. n. 19. & decis. 91. n. 12. tom. 1. diuersarum.* Sed sic est quod hæc mulier nunquam protestata est hoc testamentum factum fuisse per metum, & quod vt tale illud annullabat, sed solum dixit aliquibus personis, quod ex metu mariti sui illud fecerit, & dato quod protestata fuerit, quod ex metu illud fecerit, & quod nunquam voluntatem illud condendi habuerit, non continuauit in omnibus eandem protestationem, imo illud sustinendo, & non illud rumpendo, tacitè approbauit, & ratificauit; ergo tale testamentum fuit validum. Confirmatur quia hæc mulier non solum tenebatur protestare se tale testamentum propter metum fecisse, sed quod si adhuc talis metus non duraret, absque dubio tale testamentum infringeret, & annullaret, vt cum Mantica, docet Fragos. *p. 3. lib. 4. d. 7. §. 1. num. 9.* Ergo cum hæc mulier tale quid nunquam dixerit, sequitur quod cum tale testamentum non mutauerit, validum semper permansisse.

Nec obstat id, quod dicunt contrarij de precibus, & blanditiis. Nam dato quod fuissent 6
importu

importunæ, adhuc non sunt sufficientes ad annullandum dictum testamentum, vt docent Abbas, Rolandus, Gabriel, Henriques, Lopez, Villalobos, & alij, quos refert, & sequitur Bosius *de matrim. cap.* 12. *num.* 118. Nauarrus *in manuali cap.* 17. *num.* 16. Ledesma, *part.* 4. *quæst* 49. *artic.* 3. *ad finem*, & in propriis terminis tenet cum Bartolo, Fragosius *part.* 3. *lib.* 4. *d.* 7. §. 1. *n.* 9.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO,

An in casu, quo hoc testamentum non fuerit validum, censeatur reualidatum, & ratificatum, ex eo quod cum mulier illud non reuocauerit, cassauerit, vel ruperit, cum id posset per tantum tempus efficere, & hora mortis id ab ea, postulante marito!

7 Respondi affirmatiuè: Ratio est, quia eo ipso quod illa per tot annos, in quibus fuit absens à suo marito non reuocauit tale testamentum, quod alias putabat esse nullum, eo quod metu factum fuerit, *iuxta l. fin. ff. si quis aliquem testari prohib.* Sed potius illud conseruauit, censetur illud ratificasse. Nam cum toto hoc tempore illud libere potuisset rescindere, & annullare, & non fecit, censetur illud approbare. Ita cum Alciato, Menochio, Genuensi, Bosius *de matrim. cap.* 10. *num.* 397.

Confirmatur 1. Quia hæc mulier per multos annos conseruauit hoc testamentum, quod libere rumpere, & delineare poterat; ergo cum id non fecerit, censetur illud velle, & ap-
8 probare. Menochius *præsumptione* 4. *num.* 28. Parisius *consil.* 170. *num* 25. *lib.* 4. Genuensis *cap.* 87. *num* 6.

Confirmatur 2. Quia postquam hæc mulier fecit hoc testamentum vixit per multos annos alacris, & iucunda cum marito, absque eo quod vnquam procurauerit rescindere tale testamentum; sed sic est quod hæc lætitia, iucunditas, & hilaritas, signum est quod testamentum vt bonum, & validum reputabat, siquidem si persisteret adhuc in tali voluntate contraria tristis incederet, & absque consolatione, vt cum Parisio, Ruino, Menochio, probat Bosius, *suprà*, *num.* 401. Ergo tale testamentum validum fuit.

Nec obstat, Quod metus semel illatus non censetur sublatus durante causa metus; Atqui viuente marito, censetur durare causa metus, vt cum multis textibus, & Doctoribus probat Bo-
9 sius *suprà*, *num.* 407. Ergo. Non obstat inquam. Respondeo namque, cum Sanches *de matrim. lib.* 4. *d.* 18. *num.* 7. id intelligi quando non fuit opportunitas fugiendi præ timore; sed sic est, quod hæc mulier per spatium 17. annorum, in quibus fuit absens à viro suo, poterat absque vllo timore facere suum testamentum occultè iuxta voluntatem suam; ergo si illud non fecit, & antiquum conseruauit, censetur illud approbasse, & velle.

10 Confirmatur, Quia hæc mulier vixit per spatium decem & septem annorum postquam fecit primum testamentum; atqui toto hoc tempore numquam illud reuocauit, imò conseruauit in scrinio, & inter scripta chariora custodiuit; ergo tacite voluit fuisse validum. Patet consequentia, quia quando testator cognoscit nullitatem sui testamenti & non curat illud reuocare, vel in aliam formam reducere cum id possit facere, imò illud conseruat inter scripturas amabiliores in scrinio domus suæ, censetur illud approbare, vt in propriis terminis tenet Menochius *libro* 4. *præsumptione.* 7. *num.* 5. & alij, apud Gratian. *discept. forens. cap.* 235. *num.* 19. Sed sic est, quod hæc omnia acciderunt in hoc casu; ergo tale testamentum fuit validum.

Nec obstat si dicas, quod cum vir illius adhuc vixerit, etiam si absens esset, adhuc mulier timebat, quod in notitiam illius venisset, & præ metu illud non rumpebat. Non obstat inquam. Respondeo namque, quod per absentiam tanti temporis constituta est mulier ista in sua plena libertate, specialiter ad vnum actum; quem occultè facere poterat, absque eo quod venisset in notitiam mariti absentis, vt patet *ex l.* 2. *Cod. de his qui vi.* Et ibidem Baldus *num.* 1. & Gailus *de obseruat.* 93. *num.* 23. Afflictus *decis.* 336. *in fine.* Balbus *decis.* 22. Riccius *d Collect.* 878. & alij apud eundem. 11

Tum quia hæc mulier si vellet, cum esset per tantum tempus absens à viro suo, facillimè poterat facere aliud testamentum implorando auxilium iudicis, si necessarium foret, absque eo quod maritus suus eam potuisset offendere; sed sic est, quod quando metus facilè repelli potest, non censetur grauis, vt patet ex *cap. fin. de electione*, & cum Angelo, Cuco, & aliis docet Sanchez *lib.* 4. *de matrim. d.* 1. *n.* 2. Ergo si id noluit facere, censetur tale testamentum approbasse. 12

Confirmatur tandem: Quia hæc mulier cum iterū proxima esset morti vir eius ei dixit, quod fecisset aliud testamentum in quacumque forma voluisset iuxta voluntatem suam quod illa efficere noluit, ergo censetur approbasse iam factum. Patet consequentia; quia metus censetur purgatus, quando persona cui illatus fuit metus reposita est in sua libertate, vt *cum communi sententia, & pluribus Rotæ decisionibus*, probat Bosius *de matrim. cap.* 12. *num* 412. Sed sic est, quod hic homo reposuit hanc mulierem in sua libertate, dicens ei quod conderet aliud testamentum iuxta voluntatem suam, absque aliquo metu; ergo si illa illud efficere noluit, censetur antiquum approbare. 13

Nec obstat si dicant, illam alterum testamentum non fecisse, quia adhuc timuit, quod illa mariti verba essent ficta, & fraudulenta. Nam huic obiectioni Respondetur, quod animus ab operibus operatis dignoscitur, & talis præsumitur, qualem facta demonstrant. *l.* 1. §. *fin. ff. de dolo*, Mascardus *de probationibus consil.* 95. *num.* 1. & *conclus.* 1304. *num.* 24. Farinacius *praxi crimin. quæst.* 89. *num.* 76. Maximè si verba etiam iungantur, quia ex illis dignoscitur animus, & intentio hominis. *l. Labeo. ff. de supplen. leg. cap.* 1. *requisitis de appellat.* Albanus *consil.* 119. *& consil.* 119. *& consil.* 616. *num.* 9. Surdus *consil.* 83. *n.* 33. & *cons.* 47. *n.* 40. Sed sic est, quod hic homo clare dixit suæ vxori, quod faceret suum testamentum in quacumque forma voluisset iuxta voluntatem suam; ergo si illa illud efficere noluit, signum euidens est, voluisse ratificare iam factum, Et nulla ratione de marito præsumi potest, quod ficte hæc verba ei protulerit, siquidem ad hoc 14 15

nullum erat fuodamentum: Qua propter intelligo talem hominem fuisse verum hæredem vxoris suæ, eo quod testamentũ ab ea factum invtroque foro fuerit validum, & vt tale defendendum, & sui hæredes possunt adire hæreditaté ex vi illius.

CONSVLTVM LV.

De Religioso, an possit celebrare in arce, vel Castris tempore belli, vt milites Missam audiant?

SVMMARIVM.

1. *Ponitur casus, seu factum.*
2. *Religio D. Ioannis Militensis gaudet omnibus priuilegiis, quibus gaudet religio Sancti Augustini.*
3. *Religio S. Augustini, & alij mendicantes habent priuilegium ad erigendum Altare, & celebrandum in castris, & arcibus in aula Gubernatoris, & in cameris, & plateis, si opus sit.*
4. *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*
5. *Religiosus S. Ioannis Militensis, qui residet in quadam arce vbi sunt multi milites, tenetur ex charitate in dicta arce erigere Altare, & Missam celebrare, vt milites Missam audiant in die festo.*
6. *Si id noluerit efficere, potest id efficere quilibet Sacerdos sæcularis in die festo.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 IN loco non procul ab inimicis in prouincia Interamnensi in hoc Lusitaniæ regno quando bellum inter illius & Hiberiæ Serenissimos Reges exercebat: *Hac enim die in qua has transcribo, qua est prima Martij anni 1668. semper in Lusitania celebris, stabilita fuit perpetua pax inter vtrumque Regem ab omnibus adeò concupitam, & desideratam, quam Deus in æternum firmet, & conseruet.* In hoc igitur Lusitaniæ loco facta fuit quædam arx ad expugnandos inimicos, & cum in ea adhoc non fuisset Eremitorium, & aliàs Milites, Duces, & gubernator illius non possent extra ad Ecclesias propinquiores exire, eo quod diebus præteritis, cum quidam gubernator cuiusdam arcis dictæ Castro Laboreiro exiret ad audiendam Missam ad Ecclesiam loci, milites illius arcis se rebellarunt contra suum gubernatorem, & tradiderunt arcem inimicis, quapropter præceptum impositum fuit singulis arcium gubernarotibus, vt nonquam ab eis exirent, nec etiam ad Missam audiendam.

Quæsiuit ergo à me armorum gurbernator, an quidam clericos religiosus S. Ioannis Militensis, qui forte tunc residebat in illa arce, posset in domo gubernatoris in prædicta arce, vel in alio honestiori loco eiusdem arcis, Missam celebrare ad milites sati faciendos præcepto Ecclesiæ audiendi Missam?

RESPONSIO AVTHORIS.

2 REspondi affirmatiue. Ratio est, quia Religio D. Ioannis Militensis gaudet omnibus priuilegiis, quibus gaudet Religio S. Augustini, vt constat ex Bulla Gregorij XIV. quam ego ipse refero *in nostro Directorio Regularium part. 1. tract. 2. d. 3. sect. 6. num. 167.* Sed sic est quod tam Religio S. Augustini, quam aliæ mendicantes cum suis ordinibus militaribus habent priuilegium ad erigendum Altare, & celebrandum, non solum in Castris, sed etiam in arcibus, vt concessit Vrbanus V. Bulla prima, & alij Pontifices, vt ego ipse dixi *in nostro Directorio Regularium, part. 1. tract. 2. d. 2. sect. 4. num. 174.* Ergo non solum possunt erigere Altare in dictis arcibus in Eremitoriis de nouo fundatis, sed etiam in aula gubernatoris, vt concessit Sixtus V. Bulla XIV. & Eugenius IV. Imò non solum in aula gubernatoris, sed etiam in cameris, in quibus dormiunt homines sæculares, & in plateis, vt concessit Alexander VI. non obstante quod cameræ vbi sæculares dormiunt, & plateæ videantur loca inhonesta. 3

Nec contra hoc obstat Concilium Tridentinum *sess. 22.* vbi præcipitur, quod Episcopi non permittant celebrare in domibus particolaribus. Nam huic obiectioni Respondeo. Concilium non derogare priuilegia regularium, sed solum præcipere, ne Episcopi permittant, quod religiosi celebrent in domibus priuatis, & sic dum Episcopos speciali decreto non prohibuerit celebrare in talibus domibus priuatis, possunt regulares vti suis priuilegiis, vt docent Fr. Ioannes à Cruce, Ledesma, Rodrigues, Porrel, quos refert, & sequitur Diana *p. 2. tract. 2. resol. 80.* Lezaoa, *tom. 3. verbo Altare, n. 13.* Pascaligus, Marchinus, Decastillus, Lugo, & alij, quos ego ipse ref. ro, & sequor *in nostro Directorio Regularium, p. 1. tract. 2. d. 2. sect. 4. num. 174 & 175.* 4

Hinc fit, quod cum prædictus pater Fr. sit religiosus S. Ioanis Militensis, & vt talis gaudeat supradictis priuilegiis, & cum interim non possit in dicta arce construi Eremitorium ob immensos sumptus belli, & aliàs sit necessarium, quod gubernator, Duces, & Milites non exeant ab arce audiendam Missam, ne illis eueniat, quod non ab hinc multis diebus accidit gubernatori Castro Laboreiro, & alias Episcopus id non prohibeat. Dico quod tenetur talis religiosus vti hoc priuilegio dicendi Missam in loco honestiori, quæ inuenta fuerit in dicta arce, & si non detur nisi domus vbi dormiant milites hæc decenter præparanda est, & componenda, vt ibi possit erigi Altare, & Missæ sacrificium celebrari ob tantam militum necessitatem. Tenebitur autem ad hoc talis religiosus ex charitate, ne dicti milites in diebus festis Missa careant, & sic gubernator armorum debet dicto Religioso præcipere vt erigat, Altare cum id ex priuilegio efficere possit, & Missam celebret, dum Eremitorium expensis regiis non erigitur, ne milites maneant absque hoc auxilio spirituali, 5

Addo, quod & si prædictus Pater Fr. non fuisset regularis, nec haberet prædicta priuilegia, sed esset quidam simplex clericus adhuc posset erigere Altare in dicta arce, & Missam celebrare in quacunque domo honesta, & composita, vel etiam in platea, vt milites Missam audirent diebus festis. Ita habetur *in c. fiant de consecrat. d. 1.* Necessitas namq; non carendi tanto tempore hoc sacrificio tales milites, & defectus potentiæ 6

exeundi

exeundi extra arcem ad Missam audiendam sufficit, vt quilibet clericus possit in prædictis locis celebrare, vt ibi Missam habeant, *non obstante dicto decreto Tridentini, sess. 22. cap. de vitandis in celebratione Missarum.* Ita docet Henriquez, Sa, Hurtado, Lugo, Suarez, Villalobos, Machado, Valerus, quos refert, & sequitur Leander, *de Sacramentis, tract. 8. disp.... q.16.* Quapropter resolutorie dico, quod si prædictus pater, S. Ioannis Melitensis noluerit celebrare in dicta arce modo dicto, potest gubernator armorum præcipere cuicunque clerico, vt erigat altare in dicta arce, & ibi Missam celebret, ne milites Missæ sacrificio careant in diebus festis. Nec ad hoc requiritur licentia ordinarij, siquidem necessitas sufficit, & præsumitur talis licentia, & ius commune illam concedit, *in cap. sicut de consecratione. dist. 1.* videatur Suarez, *d. 81. sect. 4.* & Leander, *loco citato.*

CONSVLTVM LVI.

De operibus præceptis pro consecutione iubilæi duarum hebdomadarum, an debeant omnia fieri in eadem hebdomada, in qua consequitur iubilæum, vel possint fieri partim in vna, & partim in alia hebdomada?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*

2 *Ad consequendum Iubilæum sufficit quod opera præcepta fiant intra duas hebdomadas assignatas ad illud lucrandum.*

3 *Hæc opinio est nimis probabilis, licet detur etiam opinio probabilis in contrarium.*

4 *Qui ad consequendum Iubilæum secutus fuit opinionem probabilem, consequitur illud.*

5 *Si bulla Iubilæi dicat quod opera fiant intra duas hebdomadas, vt fuit Iubilæum in assumptione Innocentij X. hoc est extra quæstionem.*

6 *Si postulet vt opera fiant in vna hebdomada, adhuc est probabilis opinio, quod si fiant in duabus hebdomadibus sufficit.*

7 *Confessor potest immutare opera Iubilæi, quæ intra eandem hebdomadam non fecit pœnitens in alia.*

8 *Qui vsque ad vltimam diem Iubilæi nullum fecit opus assignatum pro Iubilæo si à confessore opera immutentur in alia, quæ possit facere ipsa vltima die, consequitur Iubilæum.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 SVMMVS Pontifex Innocentius X. cum ad cathedram D. Petri assumptus fuerit concessit Iubilæum per duas hebdomadas, ad cuius consecutionem præcepit vt aliqua opera fierent ad lucrandum dictum Iubilæum. Aliqui pœnitentes in quadam hebdomada faciebant partem illorum operum, & in alia alteram partem, qua propter inter eos magnum iurgium de hac re exortum est, aliquibus hinc inde disputantibus!

Quæ fierunt igitur à me, An sic facientes opera postulata in dicto Iubilæo consequerentur illud.

RESPONSIO AVTHORIS. 2

RESpondi satis esse ad consequendum Iubilæum quod ea quæ continentur in bulla Iubilæi executioni mandentur intra duas hebdomadas signatas ad consequendum ipsum Iubilæum. Vnde qui in prima hebdomada fecit medietatem operum præceptorum, & in altera aliam medietatem, vel aliquod ex prædictis operibus, quod defuit illi in prima hebdomada, consequitur Iubilæum. Et ratio est: Quia licet detur opinio probabilis quæ asserit omnia opera exequenda esse in eadem hebdomada in qua lucratur Iubilæum, vt cum Henriquez, Villalobos, Portel, docet D. Rodericus de Cuña, *de Iubilæo, cap. 4. n. 2.* Santarelus, Zerola, & alij, quos refert Diana, *5. p. tract. 12. resol. 24.* Attamen opinio contraria, quæ docet sufficere ad lucrandum Iubilæum, quod qui faciat aliqua opera præcepta in vna hebdomada, & alia in altera hebdomada est etiam probabilis, & secura, vt docet Præpositus, Laiman, Naldus, quos refert, & sequitur Diana, *5. p. tract. 12. resol. 24.* & sic responderunt Patres sacræ pœnitentiariæ Romanæ 3 de hoc interrogati, vt testatur Diana, *loco citato.* Et de hoc datur quædam declaratio sacræ Congregationis, vt testatur Diana, *loco citato*; & docent etiam hanc sententiam Bonacina, *in præsenti, d. 6. p. 5. q. 1. n. 34.* Pelizarius, *tract. 10. cap. 9. n. 2.* & vt probabilem docet Decastillus, *de pœnitentia tract. 9. d. 1. dub. 25. n. 331.* vbi ait quod in eo quod attinet ad communionem probabilius esse posse quempiam in prima hebdomada ieiunare, & distribuere eleemosynas, & in secunda confiteri, & communicare; imo hanc esse communem opinionem vsitatam in Ecclesia; eandem sententiam tenet Palaus, *tom. 4. tract. 24. d. vnica, p. 11. num. 19.* Ergo cum hæc opinio sit satis secura, & probabilis, qui fecerit partem illorum operum in prima hebdomada, & partem in secunda, absque dubio lucrabitur iubilæum.

Confirmatur 1. quia opinio satis probabilis 4 est, quod ille qui tempore Iubilæi secutus fuerit opinionem probabilem circa consecutionem Iubilæi absque dubio consequitur ipsum Iubilæum, vt docet Leander, *de Sacramentis, tom. 1. tract. 5. d. 14. q. 164.* qui testatur eandem sententiam tenuisse plures DD. inter quos fuit Fr. à S. Iuliano, eandem sententiam docet Fr. Martin. à S. Ioseph, *to. 1. lib. 2. de indulgentiis, tract. 12. n. 2.* P. D. Paulus Maria, quem refert, & sequitur Diana, *p. 10. tract. 11. resol. 34. in fine*; cum ergo sit sententia satis probabilis, dicens quod qui fecerit partem operum in Iubilæo præceptorum in prima hebdomada, & partem in secunda consequitur Iubilæum, euidenter sequitur, quod ille qui hanc opinionem secutus fuerit absque dubio consequitur Iubilæum.

Confirmatur 2. Quid id in hoc Iubileo de quo agitur est euidentius, siquidem in illo Pontifex ait se concedere Iubilæum illis, qui in spatio duarum hebdomadarum visitauerint semel ad minus vnam Ecclesiam ex nominatis, & ieiunauerint feria quarta, sexta, & Sabbato, vniuscuiusque illarum duarum hebdomadarum, & 5

confessi

confessi fuerint, & communicauerint, vel in dominica die sequenti, vel in qua finitur hebdomada, vel in quacunque die illius, & dederint aliquam eleemosynam modo in bulla assignato; Atqui Pontifex hic non postulat vt omnia opera fiant in eadem hebdomada, imo dicit sufficere si fiant per spatium duarum hebdomadarum prædictarum; ergo in hoc Iubilæo nulla de hac re dari potest quæstio cum verba bullæ sic videantur admittere.

Vnde opinio contraria solum est quando in bulla Iubilæi postulatur vt opera omnia fiant intra eandem hebdomadam in qua lucratur Iubilæum vt dicebat bulla Iubilæi Gregorij XV. & Pauli V. de quibus loquitur D. Rodericus à Cuña, *suprà citatus*; videndus ergo est tenor bullæ & cum Farinacio aduertit Fragosus, *de regimine Reipublicæ Christiana, p.1. lib.2. d.4. §.3. num.18. in fine* ea namque id sæpe clare constat, vt in bulla præsenti. Addo tamen quod quando bulla non esset adeo clara, sed solum fuisset vt illa Gregorij XV.
6 & Pauli V. adhuc dicendum esse facientem opera partim in vna, partim in altera hebdomada consequi Iubilæum, vt docent DD. *suprà citati.*

Imo addo, quod licet contraria sententia fuisset certa quod non est, imo nostra probabilior est; adhuc dicendum est, quod homo qui non fecit omnia opera in vna ex prædictis hebdomadibus poterit consequi Iubilæum, si confessor illi commutauerit opera quæ illi defuerunt quod illa in
7 altera die exequatur, aut quod loco illorum faciat aliud opus, quod optime efficere potest confessor in casu quo in eadem dicta hebdomada prædictus homo non possit exequi omnia prædicta opera, vel ea faciendi immemor fuit. Ita Veiga, Nauarrus, Graffius, & alij, quos refert, & sequitur Fragosus, *p.2. lib.1. d.4. §.3. num. 19.* D. Rodericus à Cuña, *de hoc Iubilæo, cap. 1. num. 6.*
8 Vbi etiam ait, quod si quis transisset omnes quindecim dies assignatos ad lucrandum Iubilæum absque eo quod in eis aliquod opus executioni mandauerit, adhuc posse in vltimo die consequi Iubilæum si confessor ei commutauerit omnia opera postulata in Iubilæo in alia, quæ in ipsa die possit executioni mandare. Ita etiam docet Henriquez, *lib.7. cap.10 num.6.* Sanchez, *lib.4. decalogi, cap. 54. n.10.* Rodriguez, *in summa, verbo Iubilæum, n. 10.* Villalobos, *tract.16. d.24 n.5.*

CONSVLTVM LVII.

De testamento non assignato à testatore, ob accelerationem mortis, an possit probari validum, vt nuncupatiuum?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Ad testamentum nuncupatiuum iure Lusitano requiruntur sex testes, siue viri, siue fœmina.*
3 *Testamentum nuncupatiuum in quo non fuerunt sex testes est nullum.*
4 *Testator qui antequam inciperet testamentum scriptum declarauit totam suam voluntatem coram sex testibus & tabellione fecit testamentum nuncupatiuum validum.*
5 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
6 *Nominatio emphyteusis probata per quinque testes valet.*
7 *Nominatio emphyteusis, etsi fiat in testamento est actus meri facti inter viuos.*
8 *Nominatio emphyteusis facta in testamento nullo valet, probato testamento.*
9 *Nominatio ad petendam renouationem emphyteusis si probetur tribus testibus valet.*
10 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
11 *Quomodo intelligatur nostra Ordinatio Regia, lib.4. tit.37. §.4. qua videtur nostra resolutioni opposita.*
12 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
13 *In emphyteusi libera nominationis non attenditur quod successor sit de sanguine prima linea, quæ emphyteusim obtinuit.*
14 *Solum attenditur quod sit nominatus ab vltimo possessore, vel proximior consanguineus illius.*
15 *In emphyteusi libera nominationis non solum possunt petere renouationem descendentes, sed & transuersales.*
16 *Consanguineus proximior est ille qui est in gradu proximiori vl tima vita.*
17 *Dominus directus tenetur eligere qui est in gradu proximiori vltimæ vitæ.*
18 *Quando non dantur testes ad probandam nominationem emphyteusis proximior vltima vitæ habet ius petendi renouationem.*
19 *Si vltima vita nominauit coram sufficientibus testibus ius petenda renouationis remotiori consanguineo, hic præferendus est proximiori in renouatione emphyteusis.*
20 *Dominus directus tenetur sequi in renouatione emphyteusis libera nominationis electionem, & voluntatem vltimæ vitæ.*
21 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
22 *Quid si vltima vita dicat coram testibus se reliquisse suam emphyteusim Francisco verbi gratia.*
23 *Si domino directo certo constet per testes vltimam vitam aliquem nominasse tenetur in hoc renouare emphyteusim.*
24 *Si de hoc ei non constet tenetur nominare personam proximiorem vltima vita.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

ERAT Maria v. g. infirma infirmitate, qua 1 est mortua, & cum proxima esset morti vocauit tabellionem vt faceret suum testamentum ad nominandum in eo quandam emphyteusim liberæ nominationis, & antequam inciperet testamentum dixit coram notario, & quinque testibus se instituere suam hæredem Ioannem consanguineam suam in secundo gradu, & quod eam nominabat ad emphyteusim, quam habebat post hæc, & sic peracta incepit tabellio scribere testamentum, & antequam ab infirma subscriberetur mortua est testatrix.

Quæritur ergo primo. An testamentum illud scriptum, eo quod non fuerit assignatum à testatrice possit probari saltem vt validum nuncupatiuum. Secundo, An casu quo nec sit nuncupatiuum validum valleat nominatio emphyteusis quæ

quæ postea per illos quinque testes fuit probata. Tertio an etiam valeat nominatio ad petendam renouationem emphyteusis facta in testamento nuncupatiuo nullo à testatore qui iam non habebat ius ad nominandum ad emphyteusim si ttibus testibus probetur. Quatto an in casu quo testamentum nec vt nuncupatiuum valeat, nec etiam nominatio emphyteusis, possit dominus directus dare emphyteusim huic consanguineæ in tertio gradu defunctæ testatricis, relinquendo quandam filiam sororis ipsius defunctæ, vel cui facienda sit hæc renouatio emphyteusis?

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO,

An testamentum illud scriptum, eo quod non fuerit assignatum à testatrice possit probari, saltem vt validum nuncupatiuum?

2 Respondi tale testamentum, nec vt nuncupatiuum valuisse. Et ratio est, quia ad testamentum nuncupatiuum de iure Lusitano requiruntur sex testes, siue viri, siue fœminæ, vt patet *ex ordinatione, lib.4. tit.8. §. vltimo*; Sed hic non fuit talis numerus testium; ergo nec vt scriptum, nec vt nuncupatiuum valet, nec etiam vt codicil-
3 lum, *l. si quis cum test. 3. l. ab intestato 16. ff. iure codici l. non* enim hic habemus clausulā codicillarem, nec iste casus est ex illis in quibus illa præsumitur.

Aliter dicendum esset si adessent sex testes, nam tunc valeret tale testamentum vt nuncupatiuum, *iuxta ordinationem, lib.4. tit. 8. §. vltimo*; Nam licet testatrix intenderet facere testamentum scriptum, & dispositio non valet, nisi in ea forma quam disponens intendit, argument. *l. contractus, ff. dictum instrum. l. verbis ciuilibus, ff. de vulgari*, Cabedo *decis.* 159. latissime Caldas, *de emptione cap.14. n.6.* Phebus, 2. *p. decis.* 80. n.10. Attamen hic ex modo quo ista testatrix disposuit,
4 aliter dicendum esset: illa enim antequam inciperet scribere testamentum, voluntatem suam coram testibus totam exposuit, & in his terminis valet testamentum, vt nuncupatiuum Maranta, *disp.4. n.13.* Clarus, *§. test. q.4. n.2. ad finem*, & cum Mantica, Burg. de Paz, & aliis bene resoluit Gutiet. *lib.3. pract. c.45. n.2.* Cald. *vbi supra, n.8.* Phebus, *loco citato, n.3. & 4.* Reinoso, *obseruatione 49. n.18.*

5 Nec obstat quod testatrix volebat vltra progredi, & facere testamentum in scriptis; ergo si mortua est eo non finito testamentum manet nullum, vtpote imperfectum *ex l. si quis testamentum l ex ea scriptura, ff. de testam.* Surd. *consil.* 258 n.19. Stephanus Gratian *forens. cap.* 550. *n.9.* Non obstat inquam, respondeo namque testamentum nuncupatiuum in hoc casu iam esse finitum, & perfectum, siquidem testatrix dixerat coram testibus omnia quæ volebat disponere instituendo hæredem nominando emphyteusim, & voluntas semper præsumitur completa, & absoluta Alexander, *consil.* 109 *ad fin. lib.7.* Quod autem scriptura non esset finita, id non intererit, cum hic non agatur de valore testamenti scripti, sed nuncupatiui; vnde qui voluerit dicere testatricem non dixisse omnia, quæ volebat disponere circa institutionem hæredis, & alia ad testamentum requisita, debet id probare, & non sufficit probare illum, etiam quod vice prorulerat voluisse scribi, ita eleganter resoluit Rota apud Stephanum Gratianum *d. c.550. n.49.*

F. Ant. Spir. à Sanct. Consult. var.

fatetur idem Gratianus *n.11. & 12.* & alij Doctores *relati ab ipsa Rota loco citato.*

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO,

An casu quo non fuerit validum testamentum nuncupatiuum, valeat nominatio emphyteusis quæ posteà per illos quinque testes fuit probata?

Respondi affirmatiuè. Ratio est quia nominatio emphyteusis ita pēdet ex nuda nominantis voluntate, vt nullam aliam solemnitatem requirat, & sufficit quod de ipsa voluntate constet, Gāma *decis.* 287 *n.1.* Cald *de nominatione quæst.1. n.21.* Phebus *decis.* 124. *n.13.* & patet *ex textu in l. vlt. ff. rebus eorum* Decius *in l. fin n* 10 Peralta *in l. si quis in principio, ff licet* 3. *n.215.* Valascus *consult.61. n.15.* Caldas *de potestate eligendi cap.12 n.4.* Surdus *de aliment. titulo, 9. n.92.* vbi concludit sufficere quod testator aliquid voluerit, quia etsi 6
actus postea non habuerit effectum, tamen probatur, & sustentatur voluntas testatoris; atqui hic per testes constat ex testamento de voluntate testatricis; ergo nominatio quæ solum ab ipsa voluntate dependet, eum de illa constet per ipsum testamentum, sustinenda est vt res distincta, etiam si testamentum ex defectu alicuius solemnitatis fuerit nullum.

Probatur 2. quia nominatio emphyteusis, etiam 7
si fiat in testamento, est actus meri facti inter viuos, vt post Barr. & alios notat Valascus *consil.61. n.5.* Caldas *consil.10. n.40. & 45.* & nullam dependentiam habet à testamento, quia per se subsistit, vt ex multis aduertit Phebus 1. *p. decis.* 30. *n.21. & 2 p decis.124. n 27. & 46.* Nec patris præsentiam requirit, vt post Paulum, & Bartolum fatetur idem Caldas *suprà n.4* Gāma *decis.17. n.9.* ergo etiam si testamentum annulletur ex defectu alicuius solemnitatis nominatio in eo facta vt res independens à testamento, & quæ per se stare potest sustinenda est ex ratione principali *in l. etiam ff in deofficios test.* si in ipso testamento inueniatur sufficiens probatio quæ ad nominationem requiritur vt benè concludit Valascus *suprà n.5.* atqui hic in testamento reperitur sufficiens probatio requisita, ad valorem nominationis; ergo.

Confirmatur, quia quando nominatio fuit facta 8
in testamento in scriptis, & testamentum fuit nullum ex defectu aditionis hæreditatis, quia defecit caput testamēti, sustinenda est nominatio emphyteusis in eo facta probato ipso testamento nullo, vt resoluit Caldas, *consil.10. n* 40. & cum multis Phebus, *decis.* 24. *n.9.* vbi dicit sic fuisse iudicatum; ergo à fortiori sustinēda est nominatio emphyteusis facta in testamento nuncupatiuo nullo ex defectu vnius testis, vt ex Mol. notat Pheb. *suprà, n.52.* Caldas, *n* 49. Patet consequentia, quia in testamento nuncupatiuo testes deponunt se vidisse, & audisse, & nuncupatim specificant id, quod testator ordinauit, & nominationem, quam ab eo audierunt, & testamentum solum est nullum eo quod defecit vnus testis, sed in testamento in scriptis si deficit vnus testis nullus ex aliis scit in specie, nec deponit de dispositione aliqua, quam testator fecisset, nec de re quam ab illo audierit ordinare, & tamen in hoc casu adhuc nominatio emphyteusis in eo facta est valida, *vt suprà*, ex Caldas,

 Molina,

Molina,& Phebo, ostendimus: Ergo à fortiori erit valida quando testamentum est nuncupatiuum.

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO,

An valeat nominatio ad petendam renouationem emphyteusis facta in testamento nuncupatiuo nullo à testatore, qui iam non habebat ius ad nominandum aliquam vitam ad emphyteusim si tribus testibus probetur?

REspondI affirmatiue: Ratio est, quia ius petendi renouationem est idem ac nominatio, & eisdem regulis mentiendum est, nec ex parte getentis datur differentia in eo quod detur in vita; vel in morte vt aduertit Pereira, *decis.* 31. *n.*6.
9 Siquidem in vtroque est eadem ratio, & vbi diuersa ratio assignari non potest, diuersum ius indici non debet, *l. Titio, ff. verbor. l.* 3. §. 1. *ff. iniusto rupto*, & eodem modo quo potest fieri nominatio emphyteusis, potest etiam fieri donatio, vel nominatio iuris petendi renouationem, quod in illius locum succedit,& quasi subrogatur in locum nominationis, ac proinde eiusdem nominationis naturam sapit iuxta vulgares regulas, vnde non solum in morte potest relinqui hoc ius petendi renouationem vt sentit Gamma, *decis.* 41. *n.*4. Valascus, *consult.* 157. *n.* 11. Gabriel Pereira, *decis.*128. *n* 1. & 3. *& de manu regia*, 2 *p. cap.* 28. *num.*15. Egidius Lusitanus, *in l. ex hoc iure* 2. *p. cap.*11. *n.*72. Sed etiam in vita potest fieri nominatio huius iuris renouandi emphyteusim, & sicut nominatio, eo quod sit actus inter viuos non pendet à testamento, si testibus probari possit, eodem modo probari potest hæc nominatio iuris petendi renouationem.

10 Dices tam contra resolutionem huius quæsiti, quam antecedentis, omnia contenta in testamento testamenti naturam induunt, *l.* 1. §. *f. filius, ff. leg.*3. Et ibi Bart. *ff leg. præstand. l. si veritas, l. eam quam, C. de fideicommis.* iuuat regula accessorium, *de regulis iuris in* 6. & docet Paulus Castr. *in l. fideicommis.* Molin. *de primogen. lib.*2. *cap.* 4. *n.*36. Sed prædictum testamentum de quo in præsenti est sermo fuit nullum; ergo tam nominatio ad emphyteusim, quam nominatio iuris petendi renouationem fuere nullæ, & frustra quæritur de probatione nominationis, nam si nominatio fuit nulla, quod nullum est, pro non facto habetur, *l.*4. §. *condemnatum, ff. re iudic.* cum vulgaribus, nec potest aliquem effectum producere, *l. si aus nullum, C de legit. hæred. l. non dubium, C. de legibus.* Confirmatur quia nominatio ad emphyteusim, & institutio hæredis, totum fuit simul factum,& est vnica voluntas, & vnica dispositio, quæ diuidi, aut seperari non potest; sed testamentum est actus indiuiduus qui pro parte valere nequit, *l. nam absurdum, ff. bon. libert.* Baldus, per textum, *ibi in l si qui legem, ff. de testam.* Ergo si non valet institutio heredis,& alia legata eò quod testamentum fuit nullum, nec etiam nominatio facta in eodem testamento, aliàs testatrix mortua est ex parte testata,& ex parte intestata *contra regul. l. ius nostrum*, vbi Decius, *n.*1. *ff. regul. iuris.*

Respondetur tam argumento quam eius confirmationi, ibi dicta procedere in his, quæ habent effectum vltimæ voluntatis, vt probat Gamma, *decis.* 339. *n.*4. Phebus *dicta decis.* 124. *n.* 30. & non in nominatione, quæ licet fiat in testamento, conseruat suam naturam actus inter viuos, vt per citatos ab eodem Phebo, *vbi suprà* probatum est, & ita vt res diuersa,& separata potest probari etiam per testamentum nullum.

Dices ordinatio Lusitana, *lib.*4. *tit.* 37. §. 4. ex dia- 11
metro videtur contrarium decidere. Respondetur ordinationem loqui de casibus, in quibus nominatio potest reuocari, & procedit in fauorem nominantis, & ad respectum illius iudicat nullam nominationem factam in testamento nullo, vt de nouo possit nominare, etiam in terminis in quibus nominatio sit irrenocabilis, vt aduertit Valaseus, *consil.*61. *n.*5. Non autem loquitur de casibus, in quibus non fuit reuocatio nec altera voluntas in contrarium, sed nominans perseuerauit in nominatione facta ante mortem. Denique quod dicta ordinatio sit correctoria,& non obstet nostræ resolutioni declarat Caldas, *consil.* 10. *n.*39. Gamma, *decis.*339. *n.*4. Phœbus, *decis.*124 *n.*40.

Dices, quando annullatur testamentum quoad 12
institutionem hæredis,& non quoad legata *iuxta authent. ex causa, C. de liber. præterit. & ordinat. lib.*4. *tit.* 82. §. 1. etiam tunc nominatio emphyteusis est nulla ex generalitate ordinationis, *dicto titulo* 37. § 4. vt defendit Valaseus, & iudicatum refert, *consult.*61. *n.*6. ergo à fortiori erit nulla talis nominatio quando fit in testamento quod in solidum est nullum, tam quoad institutionem, quam quoad legata. Respondetur opinionem Valasci esse communiter in hoc casu reprobatam, siquidem nominatio emphyteusis vt valida semper iudicatur in casibus illorum textuum; ita Molina, *d* 175. *per totum*, Caldas, *de potestate eligendi, cap.* 8. *n.*7. post Costam.& alios, quos refert & sequitur Thomas Valasc. *allegat.*61. *n.*17. Phœbus, qui etiam multos refert, 1 *p. decis.*30. *n.*16 *& decis.*189. *n.*26. & sic in nullo ex nostris casibus habet vim hoc argumentum.

RESPONSIO AVTHORIS QVARTO QVÆSITO,

An in casu quo testamentum, nec vt nuncupatiuum valeat, nec etiam nominatio emphyteusis, possit dominus directus dare emphyteusim huic consanguineæ in tertio gradu defunctæ testatricis, relinquendo quandam filiam sororis ipsius defunctæ, vel cui facienda sit hæc renouatio emphyteusis?

AD resolutionem huius quæsiti suppono hanc
emphyteusim esse liberæ nominationis vn- 13
de in ea non attenditur quod successor sit de sanguine primæ lineæ, quæ emphyteusim obtinuit, sed solum attenditur quod sit, vel nominatus ab
vltimo possessore, vel consanguineus proximior 14
illius, vt aduertit cum aliis Caldas, *de renouatione,*
*q.*9. *n.*3. & 35. & *q.*13. *n.*8. Secundo suppono in his 15
emphyteusibus liberæ nominationis, etiã Ecclesiasticis, non solum posse petere renouationem descendentes, sed etiam transuersales, vt aduertit Decius, *consil.*131. Alexander. *consil.*8. *volumine* 1. Antonius, Gabriel, *lib.*3. *concl.*1. *n.*16. Clarus, *de emphyteusi,*

phytensi, q. 43. *n.* 2. Caldas, *q.* 9. *n.* 16. Anton. Riccius,
in praxi Ecclesiastica Neapolit. decis. 83. *n.* 4. Et
competit hoc ius petendi renouationem consan-
guineo proximiori vltimi possessoris. Baldus, *in
cap. Titij si de feud* Iason in *l.* 2. *n.* 23. *C. de iure em-
phy.* Decius, *consil.* 78. *n.* 3. Caldas, *de renouatione, q.*
27. *n.* 4. Et per consanguineum proximiorem intel-
16 ligitur ille, qui est in gradu proximiori vltimæ vi-
tæ, quia ex prioritate gradus proximitas demon-
stratur, *l.* 1. *§. hac autem, & § gradatim, ff. vnde co-
gnat. §.* 1. *plures instit. de legit. agnat. successione.* Et
non potest dominus directus eligere eum, qui est
in gradu remotiori, & perferre illum illi, qui est
in gradu proximiori, vt docet Caldas, *dicta q.* 17.
17 *n.* 16. *in principio.* Ex his tamen qui fuerint in eo-
dem gradu potest eligere quem maluerit, aut mas-
culum, aut fœminam, aut seniorem, aut iuniorem
Paris. *consil.* 22. *per totum.* Bald. *in c.* 1. *quem ad feud.*
& cum multis Caldas, *q.* 18. *n.* 23. his suppositis,

Respondi quod in casu quo non solum testa-
18 mentum fuit nullum, sed etiam nominatio em-
phyteusis in eo facta, eo quod talis nominatio,
nec etiam per testes probari possit, ius petendi re-
nouationem pertinet ad propinquiorem consan-
guineum, & erit ille, qui eo quod proximior sit, fuit
hæres ab intestato vltimi possessoris; vnde in hoc
casu præferenda erat filia sororis ipsius defunctæ
consanguineæ in tertio gradu, eo quod sit proxi-
mior vltimæ vitæ, *in gradu, l.* 1. *§ si intra ff. success.*
Aloisius. *decis.* 83. *n.* 10. Et huic tenetur dominus
directus facere renouationem, vt suprà diximus ex
Caldas. *suprà, n.* 4. In nostro tamen casu, in quo
constat per quinque testes vltimam vitam nomi-
19 nasse ius petendæ renouationis, in quadam con-
sanguinea in tertio gradu, hæc consanguinea in
tertio gradu præferenda est in renouatione em-
phyteusis filiæ sororis vltimæ vitæ defunctæ.

Ratio est, quia æquitas quæ introduxit reno-
uandam esse emphyteusim proximiori consan-
guineo vltimæ vitæ iuxta tradita per Bartolum,
in l. 1. *§. permittitur. ff. aqua quotid.* ab omnibus
secutum, eadem æquitas introduxit, vt domi-
20 nus directus sequeretur in renouatione volunta-
tem, & electionem vltimæ vitæ, quod adeo ve-
rum est vt in praxi iam ab vltima vita relinquitur
hoc ius petendi renouationem, cum alias vltima
vita non possit nominare, nec disponere de em-
phyteusi post mortem suam, siquidem per illam
ius illius finitur. *ex reg. l. Titio cum morietur. ff.
vsufruct. l. hæres, §. quamuis, ff. cond. & demonstr.*
& notat Gamma, *in titulo de legat. n.* 15. Et sic in
toto rigore manet statim emphyteusis deuoluta
ad dominum directum ex late adductis per Ga-
brielem Pereira, *decis.* 31. *n.* 1. Sed sic est quod
hæc mulier reliquit hoc ius petendi renouatio-
nem consanguineæ in tertio gradu; ergo cum do-
mino directo constet per quinque testes de hac
voluntate vltimæ vitæ, huic debet facere renoua-
tionem emphyteusis, & non filiæ sororis vltimæ
vitæ, vt bene considerat Egidius Lusitanus *in l. ex
hoc iure, p.* 1. *cap.* 11. *n.* 26 *&* 27.

Dices hanc voluntatem vltimæ vitæ debere
21 solemniter constare, vel ex testamento valido,
vel per tres testes. Non obstat inquam; sufficit
namque quod constet de hac voluntate ex quo-
cunque modo absque aliqua solemnitate. Ita Cal-
das, *de nominatione, q.* 1. *n.* 29. Phœbus, *decis.* 124.
n. 13. vbi dicit sufficit nuda voluntas nominantis
absque alia solemnitate, dummodo de ea nobis
constet; imo non solum differt ius in his casibus
voluntati dispositiuæ nominantis, sed etiam eius
desiderijs, & intentioni, vt aduertit Caldas, *de
potestate eligendi, cap.* 9. *n.* 7. Ergo quamuis in no-
stro casu nihil aliud daretur nisi testamentum nul-
lum propter quod iudicatum fuit mortuam fuisse
testatricem ab intestato, sufficit hoc testamentum
nullum ad hoc vt dominus directus sciat, & co-
gnoscat voluntatem, & intentionem testatricis,
quam ipse scire solum desiderat, ad renouandam
emphyteusim; siquidem ad hoc non requiritur ali-
qua dispositio solemnis testamenti ex parte vlti-
mæ vitæ defunctæ, quæ det actionem ad aliquid
petendum sed solum requiritur cognitio volunta-
tis, quam habuit prima vita ad eam dominus di-
rectus sequendam in renouatione facienda, & hoc
modo efficaciter ostenditur voluntas ex testamen-
to nullo, & hæc est formaliter decisio text. *in l. fin.
ff. rebus eorum*, vt resoluunt Doctores citati; Non
enim illo testamento nullo volumus probare no-
minationem, nec voluntatem nominandi, quæ tri-
buat ius ad nominationem in emphyteusi alicui in
casibus, in quibus testator poterat nominare, cum
qua voluntate sine alia interuentione domini dire-
cti nominatus recipiat emphyteusim, nam tūc non
habebit locum dicta lex vltima, sed volumus so-
lum cognoscere quale fuit desideriū quod defūcta
habebat vt dominus directus tribuat emphyteu-
sim conformādo se illi suo desiderio, & ad hoc ma-
xime seruit dispositio dictæ legis vltimæ, & sic eā
intelligunt DD. *suprà* citati, quibus adde Menoch.
de arbitris casu 171. *n.* 70. Mascard. *concl.* 1422. *n.* 40.

Et ad maiorem probationē voluntatis defunctæ 22
iuuat efficaciter quod ipsa dum viueret sæpe dixit
antequam faceret testamentum se relicturam esse
suam emphyteusim suæ consanguineæ in tertio
gradu, & sic hoc probandum est per testes qui id
ab ea audierunt antequā moreretur, quæ probatio
extra testamentum declarat voluntatem testatricis,
argumento l. cum virum, C. de fideicomm. Cald *con-
sil.* 9. *n.* 57. & post Bart. Alex. & alios sequitur Moli-
na, *de primogenijs lib.* 1. *ca.* 5. *n.* 40. Gratian. *Forens.
cap.* 500. *n.* 33. vbi dicit ad hoc sufficere duo testes;
ergo cum post mortem ex testamento nullo osten-
datur quod ipsa de facto nominauit, vt dixerat in
vita se nominaturam hanc suam consanguineam,
optime colligitur ad hunc effectum voluntas te-
statricis; Facit denique ad hoc decisio Gāmæ 187.
vbi dicit quod si ille qui nominaturus erat, multo-
ties dixit in vita se determinatum esse nominare
Petrum, v.g. in emphyteusi, eo quod illum maxime
diligebat, & postea nominatio vt nulla iudicata
fuit, eo quod solum duobus testibus suspectis fuit
iustificata, id sufficere ad sustentandam nomina-
tionem, ergo à fortiori id dicendum est quando
testes fuerint exceptione maiores, & qualificatæ
vt in nostro casu. 23

Ex quibus deducitur quod cum dominus di-
rectus sciat voluntatem vltimæ vitæ fuisse nomi-
nandi in emphyteusim, hanc consanguineam in
tertio gradu, non solum posse sequi hanc vo-
luntatem, sed ad id teneri etiamsi filia sororis
defunctæ sit propinquior in sanguinitate & ratio-
ne proximitatis præferenda esset; iniquum enim
esset, quod agnatus admitteretur ad renouatio-
nem emphyteusis contra voluntatem defunctæ,
v. expresse ait Gratianus *Forens. tom* 1. *cap.* 88.
numero penultimo, & sequenti; eo maxime
quia filia sororis defunctæ hic non est hæres

nec habet titulum, aut aliquam qualitatem cum qua repræsenter defunctam, vt ex iure requiritur vt aduertit Cald. *de renouatione, q. 9. n. 18. & 29.*

Concludo igitur satisfaciendo rigori quæsiti quod stante nullitate testamenti, & nominationis, & semota omni voluntate vltimæ vitæ, renouandam esse emphyteusim in filia sororis testatricis defunctæ, siquidem in hæreditate semper præferenda esset alteri consanguineæ in tertio gradu, & hoc ius renouationis regulatur ab ea qualitate, quæ præstare potest succedendi potestatem vt declarant DD. de hac materia tractantes, & in specie, Caldas, *dicta q. 9. n. 29.* Sed hæc omnia cessant, si constiterit domino directo, *de voluntate vltima vita*, vt factum fuit in præsenti.

CONSVLTVM LVIII.

De quibusdam bonis dotatis post mortem dotantis, an possit in eis per mortem dotantis imponi aliquod onus quod à principio non fuit impositum.

SVMMARIVM.

1. *Ponitur casus, seu factum.*
2. *Per contractum dotis transfertur dominium dotis in dotatam iuxta dispositionem contrahentium.*
3. *Qui habet solum dominium vtile non potest alienare proprietatem.*
4. *Ponitur quadam aduertentia.*
5. *Qui bona sua dotauit alteri non potest amplius prædicta bona grauare.*
6. *Contractus dotalis est onerosus.*
7. *Contractus onerosi producunt obligationem inuariabilem.*
8. *Si quis alteri fecit promissionem, & promissarius acceptauit, qui promisit non potest amplius ponere aliquod grauamen dictæ promissioni.*
9. *Dotatus potest in iudicio obligare dotantem vt illi assecuret dotem promissam.*
10. *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
11. *Pater non potest ponere vinculum maioratus, vel capellæ in legitima filiorum.*
12. *Pater qui fecit dotem non potest ponere conditionem, vt pars dotis transeat ad filium primogenitum illius matrimonij via maioratus.*
13. *Nemo potest instituere maioratum nisi de propriis bonis de quibus libere potest disponere, vel illa legare.*
14. *Vxor non tenetur adimplere testamentum nullum viri sui.*
15. *Dispositio de rebus alienis non valet.*
16. *Qui bona sua dotauit non potest postea in testamento illi adiungere vinculum maioratus.*
17. *Ille cui bona absolute fuere dotata non potest consentire, vt dotans in testamento bonis libere dotatis iungat vinculum maioratus, nisi ex suo tertio velit integrare legitimas filiorum.*
18. *Pater non potest instituere maioratum defraudando legitimas filiorum.*
19. *Is cui bona fuere absolute dotata tenetur sub peccato procurare talia bona dotata acquirere sine vinculo maioratus postea eis addito.*
20. *Maritus est administrator bonorum dotalium, & vt talis tenetur curare, vt bona dotata non minuantur.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 BERNARDVS cum vxore sua dotarunt Francisco omnia bona sua habita, & habenda, reseruando sibi fructus illorum in vita sua, ea conditione, vt Franciscus acciperet in vxorem Mariam sororem vxoris Bernardi. Acceptauit Franciscus, & accepit prædictam Mariam in vxorem, ex qua & plures filios habuit; Post aliquot annos eum Bernardus proximus esset morti fecit quoddam testamentum, & in illo reliquit suam medietatem bonorum suæ vxori, vt ea in vita sua potiretur, & quod per mortem ex ea instituerer quandam capellam, seu maioratum cum duabus Missis perpetuis in quacumque hebdomada. Dicta autem vxor Bernardi obediendo viro suo, eum etiam proxima esset morti, fecit suum testamentum, & in eo iussit, vt ex bonis sui mariti, & suis, fieret quidam maioratus cum duabus Missis perpetuis in quacunque hebdomada, & in dicto maioratu nominauit primum administratorem quandam sororem suam Paulam, & per mortem illius dictum Franciscum maritum alterius sororis suæ Mariæ, & iussit quod si dictus Franciscus circa hanc dispositionem moueret aliquod litigium se reliquisse sororem suam Paulam vniuersalem hæredem suam.

Quæritur ergo primo, An dictus Bernardus posset relinquere medietatem suam iam dotatam Francisco & vxori suæ. Secundo an posset relinquere vt ex ea institueretur maioratus ab vxore sua cum onere prædictarum Missarum. Tertio an vxor teneretur instituere maioratum cum prædicta obligatione de bonis mariti, & an ideiam efficere posset de bonis suis nominando in administratorem sororem suam Paulam, & in casu quo prædictus Franciscus litigium mouetet facere illam hæredem suam vniuersalem; Quarto an prædictus Franciscus possit absque mortali consentire in institutione dicti maioratus, & an obligatus sit stare eius institutioni, & obligationibus.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO,

An dictus Bernardus posset relinquere medietatem suam iam dotatam Francisco & vxori suæ?

Respondi non potuisse dictum Bernardum relinquere bona sua vxori suæ post mortem suam, siquidem omnia dotauerat prædicto Francisco, & solum reseruauerat vsumfructum pro sua sustentatione in vita sua. Ratio autem est, quia 2 per contractum dotis transfertur dominium, vel absolutum, vel ad minus directum, iuxta dispositionem contrahentium, vt cum multis Doctoribus probat Oñato, *d. 24. sect. 2. n. 51.* de contractibus; sed qui solum habet dominium vtile non 3 potest

potest alienare proprietatem, vt cum communi sententia late probat Oñate, *d. 24. sect. 4. n. 86. & sequentibus*, sed solum potest vti re, & fructibus illius in vita sua; ergo prædictus Bernardus non poterat relinquere suam medietatem bonorum suæ vxori per mortem, sed mortuo illo, statim prædicta medietas bonorum transibat ad prædictum Franciscum dotatum, si quidem mortuo vsufructuario fructus consolidatur cum proprietate, vt cum communi sententia resoluit Oñate *loco citato*.

Aduerte tamen quod si prædicti dotantes so-
4 lum intenderunt dotare omnia bona sua post mortem vtriusque, tunc bona mariti potest eius vxor in vita sua comedere; sed ad hoc requiritur quod in scriptura dotis id exprimatur, quod si de tali re in prædicta scriptura dotis non constat, statim bona mariti transeunt ad Franciscum dotatum & in his nulla reperitur difficultas.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An prædictus Bernardus posset disponere vt ex sua medietate bonorum institueretur maioratus ab vxore sua cum onere prædictarum Missarum?

Respondi negatiue: Ratio est quia iste homo per illum contractum dotis quem fecit cum
5 Francisco transtulit dominium directum proprietatis illorum bonorum Francisco, reseruando solum fructus in vita sua; ergo non potest amplius grauare talem dotem onere vinculi maioratus, & tot Missarum in perpetuum; Patet consequentia, quia id esset minuere proprietatem; sed hoc ille non potest efficere, siquidem quando fecit testamentum solum erat vsufructuarius talium bonorum; *vt suprà* diximus, & latè probat Oñate, *suprà, num. 87.* ergo.

6 Secundò probatur: Quia contractus dotalis est onerosus, sed contractus onerosi producunt obligationem inuariabilem inter contrahentes, vt di-
7 cunt communiter DD. ergo talis homo non poterat mutare seu grauare talem contractum, alias destruerentur contractus onerosi. Confirmatur pri-
8 mo: Quia si quis alteri fecerit quandam promissionem etiam liberalem, si promissarius acceptauerit, iam ille qui promisit non potest ponere aliquod grauamen in tali promissione, vt docet Lugo, *de iustitia, d. 22. n. 108.* Molina, *tract. 2. d. 263. n. 1.* & habetur expresse, *l. perfecta, C. de donat. quæ sub modo*, quam etiam sententiam tenet Couarruuias cum communi DD. quos refert Molina *suprà*, sed sic est, quod hæc dos fuit quædam promissio non liberalis, sed onerosa, & acceptata à prædicto Francisco; ergo dictus Bernardus post dictam acceptationem non poterat addere aliquod grauamen tali promissioni.

9 Confirmatur 2. quia prædictus Franciscus poterat in iudicio obligare dictum Bernardum quod illi assecurasset dotem promissam, vt cum communi sententia tenet Molina, *tract. 2. d. 255. n. 9.* Ex promissione namque dotis acceptata oritur ciuilis obligatio, & datur actio aduersus promittentem, vt constat ex, *l. ad exactionem, C. de dote promissa, & l. vnica, §. 1. §. & vt plenius, versiculo & nemo, C. de re vxor. act.* & docet cum communi sententia Molina, *suprà eodem tractatu, d. 423. num. 5.* Ergo talis Bernardus tenebatur facere bonam dotem promissam eo modo quo illam promisit; sed sic est quod si illam grauat titulo maioratus, & onere Missarum iam non dat quod promisit; ergo potest Franciscus obligare suos hæredes ad hoc, vt illi tradant bona promissa absque vllo onere, sicut illi fuere promissa in dote, vt constat ex *l. ob res 10. ff. de pactis dotalibus*, & docet cum communi sententia Oñate, *d. 39. sect. 4. num. 250.*

Nec obstat quod hæc donatio fuerit causa mor-
tis omnium bonorum præsentium, & futurorum, 10
quæ videtur non fuisse valida, & eam poterat ipse Bernardus reuocare, & in ea ponere eas conditiones, quas voluisset. Nam huic obiectioni Respondetur, talem donationem fuisse inter viuos, cum reseruatione fructuum ad suam sustentationem, siquidem prædictus Franciscus dotatus statim accepit possessionem dictorum bonorum in vita dotantium; sed donatio omnium bonorum præsentium & futurorum inter viuos cum reseruatione fructuum est valida, vt cum communi sententia tenet Molina *de primogeniis*, Menchaca, & alij communiter quos refert & sequitur Molina Theologus, *suprà, n. 19.* & per illam transfertur dominium directum proprietatis vt probat Oñate, *d. 24. sect. 2. n. 51.* Ergo.

Confirmatur 3. Quia pater non potest ponere
vinculum maioratus, aut capellæ in legitima, quæ 11
post mortem illius venit ad filios, vt resoluit cum communi sententia Molina, *de primogeniis, lib. 2. cap. 11. num. 3.* quia licet legitima in vita patris non sit debita filiis, est tamen quasi debita vt patet ex, *l. fin. §. penult. ibi quasi debita ad posteritatem suam deuoluitur, C. de curat. fur. & l. vna ibi tanquam debita, C. iis qui ante apert.* est *que communis sententia*, vt probat Valascus, *tom. 1. consil. 69. num. 8.* Ergo dotans à fortiori non potest imponere vinculum maioratus, vel capellæ super bona iam dotata; Patet consequentia tum quia idem dicendum est de dote, quam de legitima, vt probat Molina, *de primogeniis, lib. 2. cap. 15. num. 13.* Tum quia talia bona per promissionem dotis acceptata remanserunt, non solum quasi debita, sed absolute debita & bona dotantis remanserunt tacite illis hypothecata vt constat *ex l. vna, §. vt plenius, C. de rei vxor. act.* & docet cum communi sententia Oñate, *d. 38. sect. 12. n. 212.* Ergo talis dotans non poterat imponere tale vinculum super dotem quam fecerat.

Confirmatur 4. Quia pater quando facit dona-
tionem dotis non potest ponere pactum quod dos 12
vel pars illius transeat ad filium primogenitum illius matrimonij via maioratus, Tum quia tale pactum est à iure reprobatum, vt latissime ostendit Tiraquellus, *de primog. q. 6.* per totam. Valascus, *tom. 1. consil. 130. num. 20.* vbi plures citat DD. Tum quia est in effectu hæreditatem viuentis pacto inter viuos dari contra, *l. ex eo, C. de inutilibus stipulationibus*, vt tradit Valascus, *suprà, n. 10.* Ergo multo à fortiori non poterit poni tale pactum post factam & acceptatam donationem dotis; sed sic est quod hic dotator posuit tale pactum post factam, & acceptatam promissionem dotis; ergo certi iuris est quod non poterat talem conditionem imponere in dicta dote.

Confirmatur 5. Quia nullus homo potest insti- 13

tuere maloratum vel capellam nisi de propriis bonis, de quibus libere possit disponere, vel illa legare, & non de bonis quæ post mortem suam necessario absque eo quod ille id possit impedire veniunt ad alias personas, vt cum communi sententia docet Molina, *de primogeniis, lib.2.cap.10. num.61.* Sed sic est quod bona dotata non potest dotans amplius do illis disponere, siquidem eo ipso exierunt de partimonio dotantis, & facta sunt patrimonium personæ dotatæ, vt patet *ex l. 3. §. sed vtrum in fine, ff. de minoribus, l. 1. §. fin.* ibi & docet eum communi sententia Valascus, *in praxi partitionum, cap.19. num.9.* Ergo talis homo non poterat instituere dictum maioratum, aut capellam in bonis quæ dotauerat prædicto Francisco.

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO.

An vxor Bernardi teneretur instituere dictam maioratum cum prædicta obligatione de bonis mariti, & an id efficere posset de bonis suis nominando in administratorem sororem suam Paulam, & in casu quo prædictus Franciscus litigium moueret, facere illam hæredem suam vniuersalem?

REspondi nec vxorem prædicti Bernardi potuisse etiam facere maioratum ex sua medietate bonorum, siquidem eam etiam prædicto
14 Francisco dotauerat, ob easdem rationes. Nec tenebatur adimplere voluntatem mariti sui instituendo dictum maioratum, vel capellam, siquidem clausula testamenti viri sui, quoad hanc partem fuit nulla, & nullius valoris, nec transtulit aliquod ius in illam, vt probatum manet; siquidem fuit dispositio de rebus alienis. Et multo mi-
15 nus poterat nominare in tali maioratu primum administratorem sororem suam, vt constat. Secundo fit multo minus potuisse prædictam Ioannam vxorem Bernardi præcipere in suo testamento, quod si prædictus Franciscus repugnasset, vel mouisset litigium super institutionem dicti maioratus, illam relinquere suam medietatē sorori suæ Paulæ, nam si hæc mulier prædictam medietatem
16 Francisco dotauerat, iam non poterat illi imponere prædictum vinculum maioratus, & multo minus illam ab eo auferre, & alteri dare solam; quia ille quod suum erat quæreret: vt probatum manet.

RESPONSIO AVTHORIS QVARTO QVÆSITO,

An prædictus Franciscus possit absque mortali consentire in institutione dicti maioratus, & an obligatus sit eius institutioni, & obligationibus?

REspondi prædictum Franciscum non posse in conscientia absque peccato mortali, &
17 obligatione restitutionis consentire in tali institutione maioratus, seu capellæ, nisi ex tertio suo velit integrare partem legitimarum quæ in his bonis venit suis secundis filiis. Ratio est, quia 18
pater non potest instituere maioratum defraudando legitimas filiorum, vt ex multis legibus, & Doctoribus late probat Molina, *de primogeniis, lib. 2. cap. 10 n. 61.* Siquidem pater nec etiam de licentia Regis potest instituere maioratum, nisi de bonis de quibus libere potest disponere, vt est tertium bonorum in Lusitania, & non de bonis quæ ex legis dispositione absque parentis ministerio à lege filiis assignata sunt, vt notauit Molina *suprà*; Sed sic est, quod pater non potest libere disponere de legitimis filiorum suorum quæ ex iure illis adueniunt, vt notauit ibi cum multis Molina; ergo prædictus Franciscus non potest consentire in institutione talis maioratus, nisi obligando se ad integrandas legitimas filiis secundis ex tertio bonorum suorum.

Hinc fit dictum Franciscum teneri sub morta- 19
li, & obligatione restitutionis prouentate acquirere ab hæredibus dotantium prædictam dotem, absque vllo vinculo, vel onere Missarum, eo modo quo illi fuit facta, vt cum communi sententia notauit Oñate, *d.39.n.246.* Et si in hac negligens fuerit, tenebitur filiis, & vxori ad interesse, si nupsit per chartam medietatis, & si nupsit per chartam dotis, tenebitur vxori, vt patet ex *l. si extraneus 3. ff. de iure dotis*, & ibi Glossa, & Baldus, & alij DD. *& l. in rebus dotalibus 17. eodem & l. ob res 20. ff. de pactis dotalibus, & l. Mania 41. ff. sola mea & aliis*, & tenet Molina Theologus, *d.427. num. 1.* & alij, quos refert, & se- 20
quitur Oñate *suprà.* Et ratio est, quia maritus est administrator bonorum dotalium, & vt talis tenetur curare, & nulla ratione amittantur, vel minuantur sub pœna restitutionis si interuenerit culpa vt cum communi sententia docet Oñate *suprà*; sed si prædictus Franciscus consentiat prædicto vinculo & oneri bona dotata minuuntur, ergo.

CONSVLTVM LIX.

De quadam capella, quam quadam testatrix iussit fieri à suis hæredibus in monasterio Carmelitarum, si ipsi Carmelitæ velint, vel eis nolentibus, in Ecclesia Eremitarum, S. Augustini. An teneatur hæres eam facere in Ecclesia Carmelitarum, volentibus ipsis Carmelitis, iuxta dispositionem testatricis?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Contractus potest fieri de re actu non existente in se, si existat in spe morali.*
3. *Potest quis mense Decembri vendere centum modios tritici sui agri colligendos mense Augusti.*
4 *Qui vendit domum quam putabat existere, si tempore venditionis ruit valet contractus, & solum detrahitur de pretio pro ratione damni.*
5 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
6 *Verba testatoris intelligenda sunt de illo quod est possibile.*
7 *Omnis dispositio intelligi debet de habili.*

8 *Verba*

8 *Verba in dispositione secundum usum communem loquendi intelligenda sunt.*

9 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

10 *Verbum facere aliquando sumitur pro perficere, & ornare, & consummare id quod cœptum est.*

11 *Facere non dicitur, qui causam ad finem non produxit.*

12 *Verba dispositionis impropriari debent, vt materiæ de qua agitur conueniant.*

13 *Verba restringuntur ne absurdum sequatur.*

14 *Nomine conuentus, vel monastery, non venit Ecclesia in odiosis.*

15 *Capella non est pars Ecclesiæ, sed quid separatum, & contiguum illi.*

16 *Capella est per se oratorium, seu ædes sacra.*

17 *Capella potest fieri in conuentu absque eo, quod ibi sit Ecclesia perpetuo duratura.*

18 *Nomine Ecclesiæ, vel capellæ venit Ecclesia, seu capella cœpta authoritate Episcopi.*

19 *Ecclesia seu capella cœpta gaudet immunitate, & aliis priuilegiis.*

20 *Polluitur in casibus in quibus polluuntur Ecclesiæ perfectæ.*

21 *In ea possunt mortui sepeliri.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 PRÆCEPIT Maria in suo testamento quod suus hæres illi faceret in Monasterio Carmelitarum discalceatorum Ciuitatis Bracharensis quandam capellam, dando Patribus Carmelitis eleemosynam consuetam, & in casu quo Patres Carmelitæ talem eleemosynam nollent acceptare tunc hæres suus præciperet facere talem capellam in conuentu Eremitarum, S. Augustini. Voluere religiosi Carmelitæ quud in suo conuentu construeretur talis capella, contenti prædicta eleemosyna consueta in illa ciuitate.

Quæritur primo, An si in tali conuentu Carmelitarum nondum fuerit Ecclesia perpetuo duratura, vel capella constructa, sed tantum sit in fieri, possit hæres facere contractum cum prædictis Religiosis Carmelitis super construenda tali capella, vel an ex eo quod iam non sit constructa, possit hæres eam acceptare in Ecclesia Eremitarum, S. Augustini, non obstante quod ipsi Carmelitæ velint eam in sua Ecclesia fieri. Secundo an Carmelitæ teneantur habere constructam hanc capellam, vt hæres eam accipiat, an vero hæres teneatur illam construere, casu quo nondum sit constructa. Tertio an hæc capella necessario construenda sit in Ecclesia, an sufficiat ad satisfaciendum voluntati testatricis quod fiat intra prædictum conuentum. Quarto an ad construendam hanc capellam necessarium sit, quod Ecclesia construatur, aut quud iam constructa sit. Quinto an sufficiat quod Ecclesia & capella sint cœptæ, vt dicatur quod de facto est Ecclesia, & capella, vt circa illam fiat contractus.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO,

An si in tali conuentu Carmelitarum nondum fuerit Ecclesia, vel capella constructa: sed tantum sit in fieri, possit hæres facere contractum cum prædictis religiosis Carmelitis super construenda tali capella, vel an ex eo quod iam non sit constructa, possit hæres eam acceptare in Ecclesia Eremitarum, S. Augustini, non obstante quod ipsi Carmelitæ velint eam in sua Ecclesia fieri.

RESpondi optimè posse vendi, & fieri contractum de re actu non existente in se, si existat in spe morali. Habetur hæc resolutio, *l. nec empt. ff. de contrahenda emptione, & l. si in empti. 34. ff. de contrahenda emptione, ibi, quamuis diximus futuras res emi posse, §. omnium idem l qua nondum de pigneribus, & l. interdum, § & ligantur de verborum obligat.* Et concordat. *l. 11. tit. § p. 5.* Glossa, *super l. nec empt.* & Bart. Paul, & alij DD. in prædictis iuribus Molina, *d. 340 §. quamuis,* Filiucius, *tract. 33. cap. 2. q. 1. n. 32.* Bonacina, *d. 3. q. 2. p. 2. n. 4.* Oñate, *tract. 2. de contractibus, d. 5. sect. 2. n. 252.* Thomas Tamburinus, *lib. 8. in Decalogum, tract. 3. cap 7. §. 3. num. 20.* Gomes *2. variarum, cap. 2. n. 7.* Mallero, *in Decalogum malleatione 46. Bractea 5.* Lugo, *de iustitia, d. 26. num. 15. & 16.* Castro Palaus, *de iustitia, d. 5. p. 18. num. 10.* Fagundez, *de Iustitia, lib. 5. cap. 24 num. 6.* 2

Ratio resolutionis est: Quia licet res tunc non existat in re quando fit contractus, refertur per intellectum, & voluntatem contrahentium ad tempus in quo futura est. Hinc fit posse Petrum mense Decembri vendere centum modios tritici sui agri, & soluere illos mense Augusti recipiendo illorum pecuniam mense decembri, quando celebrata fuit venditio, ad illa fabricandum, & seminandum agrum, qui daturus est tale triticum, vt probat Thomas Tamburinus, *tract. 3. in decalogum, cap. 7. §. 7. num. 9.* Sed sic est quod hæc capella moraliter existit in spe, siquidem Ecclesia de facto iam construitur cum suis capellis, imo iam medium ipsius capellæ est factum; ergo optime potest vendi nunc ad tempus quo finienda est; Imo potest vendi solutione anticipata, vt illa pecunia melius perficiatur, vt venditur triticum quod nondum natum est, nec seminatum anticipate, vt solutione illius ager fabricetur, vbi nasciturum est triticum. 3

Confirmatur: Quia si Petrus vendidit quandam domum Paulo existimans illam existere, cum tamen medium illius cecidisset, valet contractus venditionis, & solum detrahitur de pretio pro rata ratione damni resarciendi, vt constat ex, *l. domum, & arboribus, ff. de contrahenda emptione,* & docet Lugo, *de iustitia, d. 26. n. 16.* Sed sic est quod hic iam existit dimidium capellæ iam factum & dimidium Ecclesiæ, & alia medietas existit in spe morali; ergo circa talem capellam optime potest fieri contractus validus venditionis, computando illud quod consumendum 4

est

est in consummando opere ipsius capellæ.
5 Nec obstat si dicas, quod super rem, quæ
non existit in rerum natura, non potest fieri
contractus, siquidem contractus non fit sine re,
l. nec emptio. ff. de contrahend. empt. Nec emptio,
nec venditio sine re, quæ veneat potest intelli-
gi; non obstat inquam, respondetur namque
huic obiectioni cum Oñate, *tract. 2. de contracti-
bus, d. 5. sect. 2. num. 246.* Hos textus intelligi
quando res non existit in re, nec in spe, quando
tamen res existit in spe morali, valet contra-
ctus, vt docet idem Oñate, *ibi num. 252.* cum
doctoribus, *suprà citatis.*

RESPONSIO AVTHORIS
SECVNDO QVÆSITO,

An Carmelitæ teneantur habere constructam hanc capellam, vt hæres eam accipiat, an vero hæres teneatur illam construere, casu quo nondum sit constructa.

RESpondi Religiosos Carmelitas non teneri
habere iam constructam capellam, vt hæ-
res eam accipiat, sed hæres ipse eam construe-
re tenetur in dicto monasterio. Quod probatur
ex verbis ipsius testatricis, meus hæres faciet
quandam capellam in monasterio Carmelitatum
excalceatorum huius ciuitatis Bracharensis. Sed
hæc clausula non potest intelligi de capella iam
facta, quæ ab hærede in dicto Monasterio ac-
cipiatur, vt volunt aduersarij; ergo intelligen-
da est in sensu, quem sonant verba: Probatur
minor; quia testatrix optime sciebat in conuen-
tu Carmelitatum de facto non existere capellas
factas; ergo si vellet dicere quod acciperetur
iam facta, quoddam impossibile dicebat, sed ver-
ba testatoris intelligenda sunt secundum illud
6 quod est possibile, vt latè docet Lugo *de iustitia
d. 22. num. 347.* Et omnis dispositio intelligi de-
bet de habili *l. 1. vbi glossa, Cod. de Sacrament.
Eccles.* Tuscus, *lit. D, concl. 505.* & omnis dispo-
7 sitio recipit restrictionem de habilitate, Bart. *in
authent. de nuptiis num. 3. col 4.* & verba disposi-
tionis ad intellectum possibilem referenda sunt
*l. fin. in princip. C. de contrah & commit. stipul. l. sti-
pulat ista §. hi qui sunt de verbor. obligat.* ergo cum
nondum esset constructa capella in conuentu
Carmelitarum, non est præsumendum testatri-
cem præcepisse assumere capellam iam factam,
siquidem id erat postulare quid impossibile, cum
ad hoc vt daretur capella facta necessario requi-
reretur quod Ecclesia etiam esset facta, vt dicunt
aduersarij, quæ tamen quando testatrix è viuis
discessit erat in fundamentis.

Confirmatur quia testatrix præcepit quod
suus hæres faceret quandam Capellam in Mona-
sterio Carmelitarum maiori breuitate possibili;
ergo clarum est præcipere illam de nouo con-
strui ab hærede, & non quod illam reciperet iam
factam, siquidem non erat possibile fieri à reli-
giosis illa breuitate, quod sic probatur, quia
verba in dispositione secundum vsum commu-
8 nem loquendi intelligenda sunt, & secundum
propriam significationem interpretanda, & in
dubio secundum grāmaticalem sensum accipien-
da sunt, & contra proferentem sunt interpretan-
da, vt ex multis iuribus, & Doctoribus latè
probat Simon Vas Barbosa, *lit. V. num. 23. & se-
quentibus*, & verba clara non indigent interpre-
tatione, Vas Barbosa *suprà num. 84.* Sed sic est
quod illa verba testatricis sunt adeò clara, &
possibilia secundum communem vsum loquendi
vsitatum, & significant propriam constructio-
nem Capellæ, & in eo nullum est inconueniens;
cur ergo impropriandа sunt, & dicere quod fuit
idem ac si diceret quod acciperetur Capella iam
facta.

Nec obstat si dicas testatricem præcipere quod 9
si Carmelitæ noluerint esse contenti eleemosyna
consueta, testator suus illam præcipiat facere
in Conuentu Eremitarum. S. Augustini, quibus
verbis, pro idem intellexit testatrix præcipere
facere Capellam, ac accipere iam factam; siqui-
dem in Monasterio. S. Augustini iam Capellæ
sunt constructæ. Non obstat inquam, respon-
deo namque primo, voluisse testatricem aliam
de nouo fieri Capellam in Monasterio, S. Augu-
stini, & noluisse aliquam ex iam factis, & con-
stat id euidenter, quia tempore, quo testatrix id
disposuit nulla erat Capella in Ecclesia, S. Augu-
stini, quæ non esset vendita.

Secundò respondeo, accepisse ibi testatricem
facturam Capellæ pro perfecta constructione,
hoc est, vt eam ornamentis, & aliis necessariis
perficeret, & eodem modo potest etiam dici lo-
cutam fuisse de Capella in Monasterio Carmeli-
tatum, quæ illo tempore iam erat cœpta, &
quod illud verbum facio sumatur pro perficere, 10
& ornare, & consummare, id quod cœptum est,
probatur; quia solum ille dicitur facere rem, qui
illam perfecit, nam factum nihil videtur cum
aliquid expetat agendum Surdus *consil. 168.* Si-
mon vas Barbosa *lit. F, num. 64.* & facere non di-
citur, qui causam ad finem non perduxit *l. qui
cum natu maior. § accusasse, D. de bon. libert.* Simon
vas Barbosa *lit. F, num. 9.* ergo qui rem ad finem 11
produxit solum dicitur fuisse, & in hoc sensu
in vtroque conuentu talis locutio verificari po-
test; siquidem etiam Capella in Ecclesia Carme-
litarum erat iam cœpta.

Tertiò respondeo, quod dato, & non con-
cesso quod nullo ex prædictis modis posset in-
telligi illud verbum facere, in hoc casu tunc
poterat impropriari, nam verba impropriari de-
bent, vt materiæ de qua agitur conueniant; & 12
verba restringuntur ne absurdum quid sequa-
tur ex vulgatis iuribus; ergo si Capella iam est
constructa in Ecclesia S. Augustini quando te- 13
statrix dixit quod in ea construatur Capella, de-
bet intelligi quod assumatur iam facta, nec se-
quatur absurdum faciendi quod factum iam est,
quæ improprietas non est necessaria quando lo-
quitur de Ecclesia Carmelitarum, quia ibi non-
dum erat Capella constructa, & verba clara non
indigent interpretatione, *l. licet. Imperator.* Bar-
bosa *suprà n. 84.* Deinde in sequenti responsione
clarius hoc argumentum patebit.

RESPON

RESPONSIO AVTHORIS
TERTIO QVÆSITO,

An hæc capella necessario construenda sit in Ecclesia, an vero sufficiat ad satisfaciendum voluntati testatricis, vt fiat intra prædictum conuentum.

REspondi quod cum testatrix non dicat in sua dispositione quod capella construatur in Ecclesia Carmelitarum, illis annuentibus, vel illis repugnantibus, in Ecclesia Eremitarum, S. Augustini, sed solum quod fiat in conuentu Carmelitarum, si illi annuerint,& contenti fuerint eleemosyna consueta, alias quod fiat in conuentu Eremitarum, S. Augustini, sufficere quod construatur talis capella in conuentu Carmelitarum, vel illo renuente, in conuentu Eremitarum, S. Augustini, ac per consequens non est necessarium, accipere illam, quæ iam facta, & constructa est in Ecclesia Eremitarum, S. Augustini, sed debet alia de nouo fieri in conuentu, & quod in hoc sensu possint, & debeant intelligi verba testatricis probatur.

14 Quia nomine conuentus, vel Monasterij non venit Ecclesia in odiosis, in his namque sempce iura vtrumque exprimunt, *vt patet ex titulo de religiosis domibus*, *cap.* 6. *&* 8. *cap.* 2. *de suppl. negl. prælat. & in* 6. *cap.* 8. *fin. de sent. excom. in* 6. & cum multis latè probat Bordonus, *tom.*2. *resol.*51, *num.* 357. Sed sic est, quod in hoc casu odiosum est Carmelitis intelligi per Monasterium Ecclesiam, siquidem vult testamentarius quod ex eo quod non habeant constructam Ecclesiam perpetuo duraturam amittant legatum; ergo non est intelligenda nomine Monasterij Ecclesia, imo interpretanda est hæc clausula contra testatricem, nam verba in dubio cootra proferentem interpretanda sunt, *l. veteribus* 40. & ex multis iuribus probat Barbosa, *suprà, num.*47. Ergo cum conuentus Carmelitarum iam existat,potest in eo fieri capella in claustro, vel vbi hæres voluerit, absque eo quod aliquid faciant contra voluntatem testatricis, imo secundum illam.

RESPONSIO AVTHORIS
QVARTO QVÆSITO,

An ad construendam hanc capellam necessarium sit, quod Ecclesia perpetuo duratura construatur, aut quod iam constructa sit?

15 REspondi negatiue. Et ratio est, quia capella non est pars Ecclesiæ, sed quid separatum ab illa, & illi contiguum & sic sufficit quod fiat iuxta Ecclesiam. Ita Azor. *p.* 2. *institutionum moralium, lib.* 3. *cap.*1. *in fine*, vbi dicit hanc esse inter
16 capellam, & capellaniam distinctionem, quod capellam vocant, quæ est per se Oratorium, siue ædes sacra ab alia separata, & diuisa, Capellaniam vero, quando est altare in aliqua æde sacra ab aliis altaribus separatum, huc vsque Azor. videatur etiam Fragosus, *p.* 2. *de regimine Reipublicæ Christianæ, lib.*1. *d.*11. § 4. *n.* 1. *fol. mihi* 770. vbi itatit, Capella dicitur, quæ est per se Oratorium, seu ædes sacra ab alia separata, Capellania autem, est altare in æde sacra, ab aliis quidem altaribus separatum, & non seiunctum ab ipsa æde sacra; sed sic est quod hic testatrix non petit in Ecclesia, vel conuentu Carmelitarum Capellaniam, sed tantum Capellam, vt constat ex verbis testamenti; ergo cum capella sit Oratorium per se separatum ab Ecclesia, optime potest fieri, absque eo quod fiat Ecclesia, quod esse non potest in Capellania, siquidem hæc est quoddam altare ipsius Ecclesiæ ab aliis seiunctum, & vsus id ostendit, siquidem capellæ construuntur ad latera Ecclesiæ per modum nouæ Ecclesiæ, vel Oratorij seiuncti ab Ecclesia, remanendo corpus Capellæ extra parietes Ecclesiæ, & solum patet aditus ad illam per Ecclesiam; ergo cum Ecclesia Carmelitarum sit iam media constructa optime potest iuxta illam fieri prædicta capella, vel eligi aliqua ex tribus iam factis. 17

RESPONSIO AVTHORIS
QVINTO QVÆSITO,

An sufficiat quod Ecclesia, & capella sint cœptæ, vt dicatur quod de facto est Ecclesia, & Capella vt circa illam fiat contractus.

REspondi affirmatiue. Ratio est, quia nomine Ecclesiæ, & Capellæ venit Ecclesia, & 18
Capella cœptæ authoritate Episcopi, & benedictæ etiamsi nondum sint finitæ, nec in eis Missa adhuc celebretur, vt docet cum Couarruuias, Syluester, Sanchez, *de matrim. lib.* 9. *d.* 15. *num.* 36. & cum multis Delbene, *de immunitate Ecclesiæ, cap.* 16. *dub.* 9. *sect.* 5. vbi citat Farinacium, & alios, qui probant talem Ecclesiam cœptam venire nomine Ecclesiæ, & capellæ, & gaudere immunitate, & omnibus priuilegiis, & pollui si in ea sanguis, vel semen humanum effundatur, & in ea possunt mortui sepeliri;ergo cum Ecclesia Carmelitarum sit in medio constructa, & non solum cœpta, & capella iam quasi facta, & hoc authoritate Episcopi, & sit iam benedicta, iam existit Ecclesia, & capella, & circa illas potest celebrari contractus, quando non sufficerent quæ suprà diximus; Alias si necessarium est quod ædificium Ecclesiæ sit omnino perfectum, nec etiam Ecclesia Eremitarum S. Augustini est omnino constructa,cum solum medietas illius sit facta, ex quibus omnibus constat Patres D. Augustini nullam habere iustitiam contra Carmelitas, & domini iudices debent sententiam proferre pro Carmelitis, siquidem iam existit capella apud Carmelitas,circa quam potest celebrari contractus, & Ecclesia existit etiam in spe morali, vt manet probatum,& sic in facti contingentia fuit in Senatu Bracherensi iudicatum; licet à prædictis patribus fuerit ad sanctam sedem appellatum de quo infra suo loco redibit sermo. 19 20 21

CONSVLTVM LX.

De quadam alienatione facta ab vno conuentu, an fuerit valida.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Iura, & annui redditus longi temporis censentur bona immobilia.*
3 *Ad alienationem rerum Ecclesiasticarum immobilium sufficit iuxta nostra priuilegia iusta causa, consensus prælati, & conuentus.*
4 *Non requiritur consensus Apostolicus.*
5 *Hæc priuilegia non sunt reuocata.*
6 *Reuocatio priuilegiorum facta à sacra Congregatione de mandato Vrbani VIII. non fuit promulgata in regno Lusitaniæ*
7 *Pontificia leges, vt obligent requiritur promulgatio illarum.*
8 *Requiritur vt promulgentur in omnibus prouinciis.*
9 *Declaratio legis non indiget hac promulgatione.*
10 *Declaratio legis si contineat derogationem priuilegiorum requirit dictam promulgationem.*
11 *Quando possessio rei est publica conuentus non tenetur ostendere titulum suæ possessionis.*
12 *Nemo tenetur probare titulum suæ possessionis.*
13 *Stante legitima possessione sufficienter constat de titulo.*
14 *Quando res est publica, & notoria non indiget probatione.*
15 *Alienatio potest fieri à regularibus ob solam vtilitatem conuentus.*
16 *De iure præsumendum est in alienatione facta à regularibus interuenisse talem vtilitatem.*
17 *Quando constat interuenisse in alienatione solemnitates iuris, præsumitur interuenisse iustam causam.*
18 *In dubio standum est pro valore actus.*
19 *Qui dicit alienationem fuisse nullam ex defectu causæ, illi incumbit onus probandi talem causam non fuisse.*
20 *Testamentarius legatum mille aureorum relictum ad eleemosynas, quotannis faciendas ab ipso testamentario, potest illud dare totum simul vni hospitali.*
21 *Potest testamentarius præuenire tempus restituendæ hæreditatis.*
22 *In legatis quando seruatur voluntas testatoris, verba non inspiciuntur.*
23 *Conuentus de licentia Prouincialis potest commutare legatum sibi ad vnam rem relictum in aliam.*
24 *Potest Prouincialis legatum relictum ad opera conuentus conuertere in emptionem cuiusdam Bibliotheca.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVÆDAM nobilis mulier reliquit cuidam 1
Monasterio Carmelitarum excalceatorum quingentos aureos quotannis in quodam iure regio, quod habebat ad perficiendum ipsum Monasterium, non enim erat adhuc perfectum, & illa illius accepit patronatum, indiguit autem prior dicti conuentus trecentis aureis, ad faciendum, claustrum eiusdem conuentus, adhuc enim non erat factum, & ad hoc de licentia prælati superioris, & sui conuentus vendidit alteri conuentui eiusdem ordinis quindecim aureos quotannis ex illis quingentis, quos in prædicto iure regio habebat, & solum non fuit dictum in scriptura titulum prædicti iuris fuisse præsentatum, nec prædictam venditionem fuisse factam ob necessitatem prædicti conuentus.

Quæritur ergo primo, An non obstantibus prædictis defectibus, talis alienatio sit valida. Secundo quæritur, An dictus conuentus posset alienare dictum ius, vel illius partem, ad perficiendum ipsum conuentum supposito quod testatrix illud reliquit ad construendum ipsum conuentum.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO,

An non obstantibus prædictis defectibus, talis alienatio sit valida?

REspondi affirmatiuè: ratio est quia ad licitam alienationem rerum Ecclesiasticarum immobilium, *prout reputantur iura, & annui reditus*
longi temporis, vt docet Lezana, *tom. 1. cap. 10. n. 4.* 2
Ego ipse *in nostro Directorio Regularium, p. 1. tract. 2. d. 1. sect. 4. n. 48.* Sufficit secundum priuilegia nostra iusta causa, consensus prælati, & conuentus, & definitorij generalis, nec amplius requiritur consensus Apostolicus, aut sacræ Congre-
gationis, vt constat ex priuilegio Pauli III. & Gre- 3
gorij XIII. quæ retuli *in nostro Directorio Regular. vbi supra, n. 153.* & docet Tamburinus, *tom 3. d. 19.* 4
q. 6. n. 2. Delbene, *tom 2. cap. 17. dub. 9. n. 16.* Ego ipse *in nostro Directorio Regularium, supra, n. 52.* Atqui in præsenti hæc venditio fuit facta ex causa de cõsensu nostri definitorij Generalis, & Conuentus, & prælati illius; ergo fuit bona, licita, & valida.

Nec obstat quod non fuerit requisitus consensus Apostolicus, vel sacræ Congregationis. Respondetur namque huiusmodi consensum non esse requisitum ex prædictis priuilegiis Pauli III. &
Gregorij XIII. & aliorum Pontificum. Nec etiam 5
obstat si instes hæc priuilegia esse reuocata à sacra Congregatione de mandato Vrbani VIII. prout refert Tamburin. *suprà, n. 7.* Non obstat inquam respondetur namque hanc reuocationem priuile-
giorum non fuisse promulgatam in hoc Lusitaniæ 6
regno, vt autem talis reuocatio obligationem induceret in vtroque foro necessario requirebatur
publicatio iuridica, sine qua non obligant etiam 7
Pontificiæ leges, bullæ, & decreta, vt est communis, & certa sententia: promulgatio enim legis, & publicatio est modus ita intrinsecus legi, vt iste sine illo non exerat vires suas ad obligandum, non secus ac ignis non exerit vim coquendi, nisi applicatus, vt bene Greg. Martinez, 12 *q. 99. art. 4. dub. 1. concl.*

*concl.*4.Montesinus Vasqu.& alij expositores cum D.Thoma,vnde Bandell.*lib 5.de lege,d.*27.*n.*7.Molina,*d.*395.*n.*4.*de iustitia,& iure*,Regnald.*in praxi lib.*5.*à n.*152.Sot.*lib.*1.*de iustitia q* 1.*art.*4. Maldcrus,*lib.*2.*q.*90.*art.*4.Th.Hurtado,*de congrua sustentatione Ecclesiasticarum, lib.*1.*resol.*2. *n.*269. & alij plures sentiunt, quod vt leges etiam Pontificiæ
8 obligent in conscientia debent publicari io qualiber Prouincia argumento ex authentico, vt nouæ factæ constitutiones, C.de legibus, vbi id determinatur de legibus imperialibus,quę determinatio nisi aliter Pontifex discernat in sua lege vim habet ex naturali dictamine,etiá in legibus Ecclesiasticis.

9 Nec obstat si dicas cum Mant que, *de differentiis vtriusque iuris,q* 54. *n.*6. quem sequitur Salgad. *de supplicationibus ad sanctissimum,p.*2.*cap.*2.*n.*11. *vsque ad* 12. Th.Hurtado,*to.*1.*moral tract.*3.*resol.*45. *n.*354.& 395.& *de sustentatione Ecclesiasticarum lib.* 1.*resol* 2.*n.*273.Declarationes Concilij quantum ad declarationem legis conciliaris,& bullæ Paulinæ, non indigere noua publicatione, declaratio enim nihil noui dat, nec de nouo aliquid inducit, nec nouum actum ad dispositionem nouam facit, sed dumtaxat ostendit quid dispositum,& factum fuerit à principio,seu qualis fuerit antiqua dispositio, solummodo aperit & demonstrat, vt notarunt Burgos de Paz, *in proœmio legis Tauri*, *à n.* 432. Mieres *de maioratibus*, *p q* 44 *n.*14.Castillo,*tom* 6. *cap.*186.Valenzuela,*consil.*23.*n.*10.ergo licet prædicta declaratio sacræ Congregationis non fuisset in hoc Lusitaniæ Regno promulgata, nullo modo,ea stâre,posśut regulares vti prædictis suis priuilegiis.

10 Non obstat,inquam:respondeo namque, quod data & concessa illa doctrina, adhuc nihil contra nos inferri. Nam prædicta Cardinalium declaratio non solum continet legis antiquæ declarationem, sed etiam continet derogationem priuilegiorum, quæ contra præfatam legem concesserunt insta ex causa summi Pontifices religiosis Communitatibus; Ad hanc autem derogationem non sufficit præcisa declaratio legis iam publicatæ sed vlterius requiritur iuridica publicatio, quæ requiritur in aliis legibus,quæ de nouo feruntur, vt bene aduertit P.Suar *lib.*8.*de leg.cap.vlt.n.*2.Bandell. *lib.*5. *de legib.d* 15 *n.*4.Regin.*in praxi.lib* 13. *cap.*16.*n.*156. qui ex Nauar.*cons* 2 *de constit.n* 36.& 37.notat *circa bullam Py V.de censibus*,quod si in aliqua Prouincia non sit promulgata,habendam ibi esse ac si non fuisset edita.& probabile putat Hurt. *de congrua sustentatione Ecclesiasticor.lib.*1.*resol.*2. *n.*175. cum ergo hæc reuocatio Priuilegiorum facta à sacta Congregatione de mandato Vrbani VIII. vel etiam ab ipso Vrbano VIII.speciali bulla non fuerit in hoc regno promulgata,iuridice non obligat, nec regulares in vtroque foro illi tenentur stare,ac per consequés dicendum est prædictá alienationé sine prædicto consensu Apostolico fuisse validam.

11 Nec obstat si dicas in illa alienatione non præsentasse partes illius conuentus titulum quo possidebant illud ius. Respondetur namque ex hoc capite talem contractum non fuisse nullum,siquidem constabat omnibus contrahentibus de titulo & de
12 possessione illius per plus 30.annorum,& hoc erat publicum,& notorium omnibus; ergo conuentus non tenebatur ostendere titulum suæ possessionis; Patet consequentia,quia nemo cogitur probare titulum suæ possessionis,*l.cogi.C.de pet har.*specialiter quando non datur præsumptio contra possessorem,vt cum multis Doctoribus probat Grat.*discep.forensium cap.*310.Alias si quilibet regularium conuentus vellet vendere quendam calicem non possct illum vendere,siquidem talis conuentus non 13
habet alium titulum quam possessionem,siquidem illum non possidet per scripturas,vt constat.

Tum quia quando res est publica, notoria, & 14
manifesta,noo indiget probatione,*argument. cap. de manifesta* 17.2 *q.*1.*l.si vero* § 1 *ff.qui satis* & cum Rodrig.& aliis tenet Bordon.*to.*2.*resol.*52.*n.*85.Sed sic est,quod est publicum,notoriũ, & manifestum in illo oppido, vbi est conuentus, & in tota religione,& regno,quod illa domina illustris dedit illud ius illi conuentui; ergo non est necesse quod talis titulus præsentetur. Tum quia inde tantó sequitur quod possit pars petere, vt illi ostendatur titulus,non vero potest argui quod cõtractus fuerit nullus. Tum quia casu dato,quod fuerit necessarium ad validitatem contractus quod ostenderetur,& exhiberetur titulus,hoc debebat esse coram iudice Ecclesiastico,hoc est coram illo prælato,qui dedit talem licentiam ad faciendum dictum contractum,nec prælatus tenetur rationem reddere iudici sæculari in licentia quam dedit,an contractus fuerit,vel nõ rite celebratus,sed id solum pertinet ad iudicem Ecclesiasticum,vt latè cum multis DD. probat Delb.*de immunitate Eccl.to.*2.*c.*10.*n.*1.& 2.

Dices hanc alienationem ex alio capite fuisse nullam, scilicet quia non fuit dictum in scriptura, quod fieret ex necessitate prædicti conuentus.Respondetur id non esse necessarium, quia absque necessitate poterat fieri prædicta alienatio,ob solam
vtilitatem,& commodum cõuentus,vt constat ex 15
priuilegio Greg.XIII. & Pauli III. apud nostrum compendiũ,fol.172.& ex alia bulla Pauli III quam refert Tambur.*de iure Abbat.d* 12 *to.*1.*q* 6.*n* 2.& ex duabus bullis,vna Leonis X.& altera Greg. XIII. quas refert Tamburin.*loco citato.* Imo addo,quod Paulus III.in bulla,quá nobis concessit,solum ponit conditionem quod talis alienatio fiat secundũ leges nostras,vt constat ex bulla quá refert nostrũ cõpendiũ,*f* 272. ergo cũ hæc alienatio fuisset facta secundũ leges nostras,sequitur quod fuerit valida.

Nec etiam obstat si dicas, in prædicta scriptura, nec etiam dici talem alienationem fieri in vtilitaté & cõmodum conuentus,Respondeo namque quod
licet id non dicatur in scriptura,de iure communi 16
esse præsumendum interuenisse talem vtilitatem, & alias solemnitates ex iure,& ex priuilegiis requisitas,vt cum multis doctoribus probat Gamma,*decis.*49.Mol.*de iustitia,d.*468.*n.*15. Ex qua doctrina etiam probatur id quod supra diximus scilicet non esse necesse ad valorem alienationis, quod in scriptura fiat mentio tituli, sed debet præsumi titulum fuisse præsentatum.

Tum quia quando constat fuisse obseruatam 17
solemnitatem iuris,præsumitur interuenisse iustam causam,quando contrarium non constat, nec probatur,Mol.*suprà* cum Baldo, Iason, Couar.& aliis, Felin.Bõnac.Vasq.quos refert & sequitur Delben. *tom* 1.*de immunitate Ecclesiastica c.*17.*dub.*20.*n.*13. Et ratio est,quia non est præsumendum Ecclesiam voluisse alienationem inualidam ex causa non legitima,vnde quando est dubium,an dicta alienatio fuerit in vtilitaté,eo quod non constat de scriptura,
præsumendũ est fuisse factam in vtilitatem,quia in 18
dubio standũ est pro valore actus,& quia in dubiis nemo præsumitur malus,& non pręsumitur delictũ nisi demonstretur, vt ex vulgaribus iuribus cõstat, & sic illi qui dicit talé alienationem fuisse nullam

incombit onus probandi non fuisse in vtilitatem conuentus, Masc. *de probationibus, conf* 488. *&* 1112. Redoanus, *q.*78. Sopranus, *cap.*5.*q.*5. Menochius *lib.*2 *præsumpt.*75.*n.*15. & est decisum à sacra Rota, 1. *p. diuersarum decisionum decisione* 716. Laiman, *lib.*1. *tract.*1. *cap.*5. §.4. Delbene, *tomo* 1. *cap.* 17. *dub.*9. *num.*10.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An conuentus potuisset alienare dictum ius, vel illius partem, ad perficiendum ipsum conuentum, supposito quod testatrix illud reliquit ad construendum ipsum conuentum?

RESpondi affirmatiuè. Ratio est quia testa-
20 mentarius potest censum annuum mille ducatorum relictum ad eleemosynas quotannis faciendas ab ipso testamentario totum simul clare vni hospitali, primando se iure quotannis distribuendi dictum legatum, vt docet Sanchez, *lib.*4. *consilio-*
21 *rum, cap.*2. *dub* 12. potest enim præuenire tempus testituendæ hæreditatis, vt patet *ex l. post mortem C. de fideicommiss.* Idem docet Diana. *p.*4. *tract.*4. *resol.*140. §. *nota* 4. quidquid dicat Thomas Hurtado, *de congrua sustentatione Ecclesiasticorum, tom.* 2. *lib.*6. *resol.*14. *n.* 1950. Atqui iste conuentus est executor testamenti prædictæ testatricis; ergo censuum annum quingentorum aureorum relictum ad quotannis distribuendum ab eodem conuentu in opera ipsius conuentus poterit totum simul insumere in vno anno in operibus eiusdem conuentus, non enim apparet maior ratio in contrarium.

Confirmatur 1. quia in legatis quando seruatur
22 voluntas testatoris verba non inspiciuntur, *l. penultima eodem titulo l. ha ed. mei. §. cum ita ff. de Trebell. l cum virum de fideicommiss.* sed voluntas testatricis in præsenti solùm fuit ædificare illum conuentum; ergo si ad hoc pars annui census relicti venditur, vt commodiùs & citius conuentus construatur, omnino seruatur voluntas testatricis, ac per consequens talis alienatio erit valida.

Confirmatur 2. quia Prouincialis de consensu
23 illius conuentus poterat commutare illud legatum in aliam rem extra illam ad quam fuerat relictum, Ergo multu à fortiori illud poterit commutare ad perficiendum id ad quod fuit relictum, licet non seruetur modus, quo fuit relictus; Patet consequentia, quia si potest mutare legatum quoad substantiam in aliam rem diuersam ab ea ad quam illud reliquit testatrix, multo magis poterit mutare quoad modum; Antecedens probatur, quia ita concessit Sixtus IV. & Leo X. *in duabus bullis*, quas refert Rodrig *tom.*1. *quæstionum regularium q.*125. *art.*9 & docet Henriquez, Capucinus, quos refert, & sequitur idem Rodrig. ibi. Vnde potest Prouincialis legatum relictum ad opera conuentus,
24 conuertere in emptionem cuiusdam Bibliothecæ, vel in soluendis debitis eiusdem conuentus, vel in aliam rem vtiliorem conuentui, vt late probat Bordon. *tom.*1. *resol.*55. *n.*49. Ergo multo melius poterit illud mutare ad meliori modo satisfaciendum voluntati ipsius testatricis; ergo cum talis alienatio facta fuerit de consensu Prouincialis, & definitorij generalis valida fuit, & vt talis sustinenda.

CONSVLTVM LXI.

De quodam ordinato cum patrimonio cum promissione illud restituendi, post ordinationem, an incurrerit aliquam suspensionem, vel teneatur restituere illud.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *In aliquibus textibus varia ponuntur pœna ordinatis sine sufficienti titulo.*
3 *Qui ordinem suscepit patrimonio vero, sed cum promissione illud restituendi, nullam ex prædictis pœnis incurrit.*
4 *Probatur discurrendo per omnes.*
5 *Constitutio Sixti V. in hac materia fuit abrogata à Clemente VIII.*
6 *Pœna contra simoniacè ordinantes, & ordinatos in sua vi permanserunt.*
7 *Ordinatus cum patrimonio vero, sed cum promissione illud restituendi, non potest dici ordinatus sine titulo.*
8 *Ordinatus cum prædicto patrimonio non incurrit prædictas pœnas, etsi omnes in sua vi persisterent.*
9 *Peccanit mortaliter, & incurrit pœnas positas sic ordinatis in suo Episcopatu per constitutiones Sinodales.*
10 *Clericus qui ficto patrimonio accepit demissorias vt ab alieno Episcopo promoueretur, & de facto promotus fuit, non incurrit pœnas,* in cap.8. sess.23. Tridentini.
11 *In pœnalibus non fit extensio, præsertim vbi est dissimilis ratio.*
12 *Ordinatus qui ante ordinationem iniit pactum de non petendo, vel de restituendo patrimonio, non incurrit pœnas,* in cap. per tuas, & cap. penult. de simonia.
13 *Probatur ratione.*
14 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
15 *Ordinatus qui accepit patrimonium cum pacto post ordinationem illud restituendi, tenetur illud restituere.*
16 *Episcopus sic ordinatum cum promissione restituendi patrimonium non tenetur alere.*
17 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluuntur.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

VINAM adolescens pauper volens fieri Sacerdos, petiuit à quodam homine diuite, vt ei faceret patrimonium, promittens quod postquam ordinatus fuisset, illud iterum ei restitueret, annuit diues ille cum pacto de patrimonio post ordinationem restituendo, facto igitur sic patrimonio, ordinatus fuit ordinibus sacris prædictus adolescens, & antequam restitueret patrimonium.

Quæsiuit à me, An sic ordinatus incurrerit aliquam suspensionem. Secundo an teneatur restituere patrimonium.

RESPON

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An sic ordinatus incurrerit aliquam suspensionem.

2 AD intelligentiam huius casus suppono *in c. neminem, & cap. sanctorum, dist. 70.* imponi ipso facto suspensionem, quoad executionem ordinis illis, qui sine certo titulo, promouentur ad ordines sacros, *& cap. cum secundum Apostolum, & cap. Episcopus de praebendis* prohiberi quempiam sacris initiari absque sufficienti titulo, imposita poena sic ordinanti, vt teneatur ordinato prouidere, donec titulum habear. Tridentinum vero *sess. 21. cap. 2.* iubet neminem sine sufficienti titulo ordinari in sacris, innouando antiquorum Canonum poenas. Et Sixtus V. in Constitutione sua, quae incipit *sanctum, & salutare* imponit suspensionem promotis ad ordinem sacrum fraudulenter, sine titulo: his suppositis,

3 Respondi nullam ex praedictis suspensionibus incurrisse sic ordinatum cum vero patrimonio, cum promissione de restituendo illud post ordinationem. Ratio est, quia in primis non incurrit suspensionem *in c. neminem*, neque quae habetur *in cap. sanctorum*, deinde probabo quod neque incurrit suspensionem positam in constitutione Sixti V. ergo cum alia in iure non detur, nullam suspensionem incurrit sic ordinatus.

4 Antecedens quo ad primam partem patet. Quia *cap. neminem, & cap. sanctorum, d. 70.* fuere renouata ab Alexandro III. *in cap. Episcopus*, & ab Innocentio III. *in dicto cap.* cum secundum Apostolum de praebendis, atqui Tridentinum non innouauit poenas impositas *in cap. neminem, nec in cap. sanctorum, d. 70.* sed solum poenam impositam *in cap. cum secundum Apostolum, & cap. Episcopus de praebendis*, vt tenent Henriquez *l. 13. summa cap. 37. §. 1.* Toletus *in summa lib. 1. cap. 49. num. 18.* Sa *verbo suspensio num. 18.* Sairus *de censuris 4. cap. 14. num. 16.* Gutierrez *pract. lib. 1. q. 65. num. 1.* Auila *de censuris part. 3. d. 5. dub. 4. & 5.* Garcias *p. 2. cap. 5. num 18.* Gonzalez *ad reg. 8. cancellariae, glossa 5 §. 10. num. 22.* Sispaeus *lib. 1. tit. de ordinandis num. 15. 25. & 26.* Sanctarellus *resolut. quaest. 46. num. 15.* Squilantes *de obligatione clericorum p. 3. num. 12.* Piasseciis *in praxi p. 2. num. 42.* Homobonus *de examine part. 2. tract. 11. cap. 12. quaest. 22.* Augustinus Barbosa *de potestate Episcopi allegat. 20. num. 17. & tom. 1. collect. lib. 3. tit. 5. cap. cum secundum num. 7. tom. 4. d. 70. num. 5. & collectanea ad cap. 2. sess. 21. num. 67.* Diana *p. 2. tract. 16. resol. 5. & p. 5. tract. 10. resol. 50.* Marchinus *de ordine tract. 3. p. 6. cap. 8. num. 9.* Et constat ex quadam declaratione sacrae Congregationis, quam refert Farinacius *in declarationibus ad dictum cap. 2. Trid.* ergo cum *in dicto cap. cum secundum Apostolum, & cap. Episcopus de praebendis*, nulla ponatur suspensio ordinatis ficto, vel falso titulo, sed solum imponatur obligatio ordinantibus sic ordinatis alendi; si sua culpa cos ficto patrimonio ordinarunt, sequitur quod sic ordinatis, etiam patrimonio ficto, quanto magis patrimonio vero, cum promissione de eo restituendo, non incurrerit suspensionem latam *in dicto cap. neminem, & cap. sanctorum*, cum iam omnino sint abrogata, & ita in terminis tenent Doctores supra citati, quibus adde Bosium *tom. 1. moralium tit. de ordinibus, §. 1. num. 3.* quidquid alij in contrarium dicunt, quos refert Diana *p. 2. tract. 16. resol 5. & p. 5. tract. 10. resol. 50.*

5 Quod autem nec etiam incurrerit suspensionem latam à Sixto V. in sua constitutione, quae incipit sanctum, & salutare, probatur quia talis constitutio cum nimis rigida multis visa fuisset, & scrupulos varios tam promouentibus, quam promotis generaret, fuit postea abrogata à Clemente VIII. Constitutione sua incipiente Romanum Pontificem motu proprio, & ex certa scientia de Apostolicae potestatis plenitudine sua perpetuo valitura ad terminos sacrorum Canonum, & constitutionis Pij I. incipientis cum ex sacrorum, & ad dispositionem Tridentini restricta & educta moderatis, & sublatis censuris, & poenis in eadem Sixti Constitutione contra quoscumque latis, exceptis contra simoniacè ordinantes, & ordinatos, quam 6 voluit Clemens VIII. in suo robore permanere; ergo cum praedicta poena sublata sit à Clemente VIII. non potuit à sic ordinato incurri. Ita Sanctarellus *variarum resol. quaest. 49. num. 3.* Barbosa *tom. 4. collect. d. 70. num. 6. & collect. ad c. 7. sess. 21. Trident. num. 68.* vbi alios allegat Sairus *lib. 4. thesauri cap. 22 in fine*, Bossius *supra §. 2. n. 6.* quidquid in contrarium dicat Gonzalez *dicta glossa 5. §. 10. n. 34.*

Imò addo, quod dato, quod dictum *cap. neminem, & cap. sanctorum d. 70.* fuerint innouata per Tridentinum, vt multi autumant, quos refert Diana *sup.* & dato quod constitutio Sixti V. esset in suo vigore, adhuc ordinatus de quo est sermo in praesenti non incurrit praedictas poenas. Ita Gar *ia de beneficiis p 2. cap. 5 num. 161 & 162.* Marchinus *capit. 8. numer. 10* & alij, quos refert, & sequitur Barbosa *de potesta e Ep... allegat 20. num 50. & tom. 1. collat. lib. 5. ti... cap 37. num 7.* & alij quos refert etiam Garcias *dicto cap. 5. num. 165.* & ratio est, Quia iste non 7 potest dici ordinatus sine titulo, nam reuera est ordinatus patrimonio vero, & non ficto, & illa donatio patrimonij fuit vera, & transtulit dominium in donatarium, licet fuisset cum pacto de restituendo. Imò etsi donatio fuisset formaliter ficta, & pro forma, & ad apparentiam, adhuc non incurrit praedictam poenam in motu Sixti V. nec aliorum Canonum, vt probant Garcias, & Marchinus, & Gonzalez *ad reg. 8. glossa 5. num. 18.* Diana *p. 2. tract 4 resol. 180.* & alij ab eo relati, Nam dicti Canones neminem, & Sanctorum, & constitutio Sixti V. non loquuntur de ordinato cum ficto patrimonio, sed indefinite de ordinato sine titulo, & alibi in iure non reperitur suspensio lata contra ordinatum cum ficto patrimonio; ergo siue donatio fuerit 9 valida cum pacto restituendi, siue fuerit ficta cum pacto non petendi id, quod datum fuit, nec eo vtendi, sic ordinatus ficto patrimonio nullam incurrit suspensionem, licet alias peccauerit mortaliter, nisi forte aliqua suspensio lata sit per constitutionem Synodalem in eo Episcopatu vbi aliquis sic ordinatus fuit. Ita Bossius, *supra num. 9.*

An autem Clericus, qui cum ficto patrimonio fraudulenter, obtinuit literas dimissorias

à proprio Episcopo vt ab alieno promoueretur,
10 & virtute illarum est promotus incurrat suspen-
sionem *in cap. 8. sess. 23. de reformatione à Conci-
lio Tridem.* statutam contra ordinatos ab alieno
Episcopo absque demissoriis proprij Episcopi?
Respondi negatiuè. Ita Henriquez *lib. 13. sum-
ma cap 37. §. 2. lit. G*, Diana *part. 2 tract. 16. re-
solut 5. & p. 5. tract. 10. resol 50 & 55.* Bosius
suprà num. 21, quidquid dicat Suarez *de censuris
d. 31. sect. 1. num 36.* Reginaldus *in praxi tom. 2.
lib 32. tract. 2. cap 25. sect 3 num. 71.* Ratio est
11 quia Concilium *dicto cap. 8. sess. 23.* loquitur de
ordinatis absolute sine dimissoriis, seu faculta-
te, & licentia proprij Episcopi, sed qui per
fraudem demissorias seu licentiam obtinet, ve-
ram habet licentiam, etsi alioquin habita scien-
tia de ficto patrimonio fuisset negata; ergo non
incurrit dictam suspensionem. Confirmatur quia
ad Episcopum pertinet sumere informationem
de titulo, sicut sumit de moribus, litteris, &
natalibus ordinandi; ergo sicut is qui in his de-
cipit Episcopum, & per fraudem obtinet demis-
sorias non incurrit suspensionem, ita neque qui
in titulo decipit.

12 An autem ornatus qui ante ordinationem
iniit pactum cum dante sibi patrimonium, seu
cum donatore patre, & aliis, de non petendo,
vel restituendo statim post ordines susceptos pa-
trimonio, comprehendatur pœnis suspensionis
statutis *in cap per tuas, & cap. penult de simonia.*
Respondi negatiuè. Ita Nauarrus sibi contra-
rius *consil 17. num. 2. in nouis* Gonzalez *ad reg 8.
glossa 5. §. 10. num 27.* Henriquez *lib. 10. summa
c. 17 §. 3 in glossa lit. O*, Toletus *lib. 1. summa c. 15.
num 5* Garcias *de beneficiis p 2. cap. 5 num. 168 &
173.* Quaranta *verbo orda, versiculo quod in-
tellige pag. 491.* Sanctarellus *variarum resolut.
quæst. 49 num 20.* Bonacina *de Sacram d 84. quæst.
...ica, p. 4. num. 27.* Barbosa *de potestate Episcopi
...at 20 num 29 & tom. 1. collect. lib. 5. titul. 3. c. 37.*
6. quidquid in contrarium dicat Azor. *p 3.
lib. 12 cap 15. quæst. 1.* Suarez *de censuris d 31 sect 1
num. 35. & de relig. tom. 1. tract. 3. lib 4. cap 38.
num. 4. & 5.*

13 Ratio est, quia præfati textus *cap. per tuas,
& cap penult.* loquuntur de ordinato ineunte
pactum cum ordinante de non petendo pensio-
nem, seu alimenta ab ipso ordinante, vel cum
beneficiario à præsentante, in quibus casibus ap-
paret aliqua ratio simoniæ; atqui donatio patri-
monij etiam ad illum finem vt quis possit ordi-
nari, & pactum de illo restituendo, est res distin-
cta ab ordinatione nullam inducens simoniam,
cum dare alicui patrimonium non sit spirituale,
sed vendi & emi possit; ergo cum sit dissimilis
casus, & diuersa ratio, non est facienda extensio
prædictorum textuum, quorum pœna prodire vi-
detur à simonia, quam non nisi remittentes or-
dinatori, & præsentatori ad ordines, vel ad be-
neficium committunt.

14 Nec dici potest donantem patrimonium etiam
ad finem suscipiendi ordines præsentare ad illos,
nam id proprium est episcopi dantis demissorias,
vel beneficiati præsentantis ad titulum suæ Ec-
clesiæ, vel beneficij, quare prædictum pactum
cum dante patrimonium non inducere suspen-
sionem declarauit signatura pœnitentiariæ, vt
referunt Garcia, & Quaranta *locis citatis.*

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An sic ordinatus teneatur, vel possit licitè restituere patrimonium datum cum pacto de restituendo illo?

Respondi posse licitè, & teneri dictum patri- 15
monium restituere. Ita Zipæus *li. 1. tit de or-
dinand. n. 18.* Sanch *lib 6. de matr d. 32 n. 8.* Garc. *d.
n. 163.* March. *tr. 1. p 2. c. 8. n 8.* Bosius *sup. n 11.* Ra-
tio est, quia prædicta remissio solum redit in re-
mittentis præiudicium, sed quilibet in re sua est
moderator, & arbiter; ergo si ordinatus à princi-
pio promisit non petere patrimonium, vel illud
restituere, tenetur stare promissioni, cum solum
cedat in sui ipsius præiudicium, quod volens
subire potest.

Nec obstat si dicas, id cedere etiam in Episcopi
præiudicium qui tenetur alere eum quem sine
legitimo patrimonio ad ordines promouit, vt
patet *ex c. Episc. & c cum secundum Apost. & c. vnic 16
quæst. de prabendis.* Non obstat inquã, Respondeo
namq; cum Sanch. *sup. n 8.* negando id cedere in
Episcopi præiudicium, quoniam cum bona fide
illum ad ordines promouerit, & ita culpæ expers
sit, non tenetur eum alere vt benè docent Decius
c. Episc n 13. de prab. Nauar. *lib consilior. tit. 1. de
temp. ord in 1 edit. cons. 14. & 46.* Tum quia cum iu-
re potuerit habere patrimonium, fictionem patri-
monij supponere non debuit, quia crimina non
præsumuntur, Bosius *sup. n. 11.*

Nec obstat quod patrimonium non possit alie- 17
nari ob causam publicam, ne ordinatus cogatur
mendicare, & alienatio à Concilio declaratur ir-
rita. Nam loquitur Concilium in obtinentibus
verè patrimoniũ, non in fictis, concludunt tamen
Sanch. & Zypæus *locis cit.* quod vterq; fingentiũ
peccat; & ordinatus poterit extraordinarie puniri
per Episcopum, & ficte donans re donata priuari
per sententiã eiusdem Episcopi, & idem docent
Quar: *verbo orde, §. quod intellige*, Garc *d. c. 5. n. 152.*
Barb. *collect. ad c. 2. sess. 21. n. 7.* Dia *p. 3 tr. 4. res. 189.*

CONSVLTVM LXII.

De quodam qui ante ordinationem patrimonium suum cuidam sorori dotauit, an possit ad titulum patrimonij dotati ordinari in sacris.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Qui post constitutionem patrimonij promisit illud in dotem suæ sorori potest ad titulum ordinari.*
3 *Patrimonium non est subiectum solutioni debiti post patrimonij constitutionem contracti.*
4 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
5 *Si res ante constitutionem patrimonij erat alteri pro debito obligata non est sufficiens titulus ad patrimonium.*
6 *Si Clericus tali patrimonio bona fide ordinatus fuit, non incurrit pœnas* cap. 2. sess. 21. de reformatione Trid.
7 *Si Clericus post ordinationem habet vnde congrue viuat, potest dare suæ sorori in dotem suum patrimonium.*
8 *Dictio*, donec, *restringit omnia antecedentia, & habet naturam suspensiuam.*

9 *Ante*

9 *Ante Tridentinum iure communi poterat patrimonium alienari.*
10 *In dubio, ius commune non censetur correctum per Tridentinum.*
11 *Cessante causa, cessat dispositio, ob prædictam causam facta.*
12 *Donans patrimonium alicui ad ordines potest ei apponere conditionem de eo reddendo cum ordinatus habuerit beneficium, vel vnde congruè viuat.*
13 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
14 *Patrimonium gaudet priuilegiis bonorum Ecclesiasticorum.*
15 *Ante Tridentinum patrimonium his priuilegiis gaudebat, & tamen poterat sine licentia Episcopi alienari.*
16 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
17 *Clericus qui habens vnde sufficienter viueret dedit in dotem sorori suæ suum patrimonium, si ea quæ habebat prodige consumpsit, non potest repetere patrimonium.*
18 *Episcopus antequam ille consumat prodige patrimonium potest illi prohibere distractionem illius.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 Vidam adolescens accepit à patre donatione sufficiens patrimonium, v. g. prædium vt ad titulum illius ad ordines promoueretur, & posteà ante ordinationem in sacris promisit cuidam sorori suæ certam summam, vt nuberet, quæ summa maior est valore prædij, vel illi æqualis, contraxit soror matrimonium prædicta promissione facta, vult adolescens ordinari.

Quæsiuit à me primò. An possit ad titulum illius prædij ordinari, & adhuc dicatur habere sufficientem titulum, an verò si ordinetur dici debeat ordinatus sine titulo sufficienti, & incurrat suspensionem, quæ lata est in suo episcopato contra promotos absque titulo, secundo An dato quod possit ad titulum illius patrimonij ordinari, post ordinationem, si habeat vnde congruè viuere, possit dare dictum prædium, ad cuius titulum ordinatus fuit prædictæ sorori suæ absque licentia Episcopi.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An prædictus adolescens possit ad titulum illius prædij ordinari, & adhuc dicatur habere sufficientem titulum, an verò si ordinetur dici debeat ordinatus sine titulo sufficienti, & incurrat suspensionem, quæ lata est in suo episcopatu contra promotos absque titulo.

2 Respondi posse prædictum adolescentem ad talis prædij titulum ordinari tanquam habentem verum titulum, & per ordinationem nullam incurrere pœnam contra promotos sine titulo latam in suo episcopatu, Ita Nauarrus *consil.* 18. *de tempor. ordinan. in* 2. *editi.* Rodriguez *tom.* 2. *summæ cap.* 15. Sanch. *lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 42. Bosius *tom* 2. *moralium, titul.* 3. *de ordinibus,* §. 14. *num.* 79. Ratio est, quia cum debitum fuerit contractum post patrimonium constitutum ad 3 ordines, patrimonium non manet subiectum solutioni illius debiti, nec ad illud soluendum potest alienari vt constat ex Tridentino, *sess.* 21. *capit.* 2.

Dices bona intelliguntur cuiusque, quæ de- 4 ducto ære alieno supersunt, *l. sub signatum,* §. *bona ff de verbor. signif. & l. cogi ff ad Trebellianum.* Vnde venit regula patia videri non habere bona, & debere tantundem. Respondetur hoc argumentum solum procedere quando æs alienum potest, & debet solui de illis bonis, vt quando debetur pure, & statin peti potest, & nulla iusta exceptione impediri; at debita in hoc casu, non possunt, nec debent solui de illo patrimonio, quia illud non potest peti vnde ordinationé, quia donatum fuit causa ordinationis faciendæ *per l.* 1. *&* 2. *C. de donat.* quæ sub modo, nec post ordinationem si aliàs non habeat beneficium, vel patrimonium sufficiens, quia vsque tunc non potest alienari ex Tridentino *dicto cap.* 2. vt *suprà* probatum est. 5 Argumentum igitur solum probat in casu quo bona patrimonij ante ipsius patrimonij constitutionem, & donationem factam alicui, vt causa ordinationis fuissent alteri obligata, nam tunc non esset sufficiens titulus, quamuis bona fide, & cum ignorantia obligationis ad titulum illius patrimonij sacris initiatus excusaretur ab omni pœna, vt decidit sacra Rota *die* 26. *Iunij* 1621. 6 provt refert Barbosa *dicto cap.* 43. *num.* 159. cuius declarationis verba sunt, ordinatus ad titulum patrimonij ipsi à patre, & patruo assignati, qui habuit posteà notitiam prioris obligationis dicti patrimonij, cum fuerit ab initio, cum bona fide, non incurrit *pœnas c.* 2. *sess.* 21. *de reformatione.*

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An in casu quo possit ad titulum prædicti patrimonij ordinari, post ordinationem si habeat vnde congrue viuere, possit dare validè, & licitè dictum prædium ad cuius titulum ordinatus fuit prædictæ sorori absque licentia Episcopi?

Respondi affirmatiuè. Ita Ceuallos *commun.* 7 *contra commun. quæst.* 527. *& quæst.* 561. *num.* 33. Garcias *p.* 2. *cap.* 5 *num.* 186. Stephanus Gratianus *cap.* 159. *num.* 14. Azorius, Flaminius, Parisius, Azeuedo, quos refert, & sequitur Bosius *tom.* 2. *moralium tit.* 3. *de ordinibus* §. 4. *num.* 69. quidquid in contrarium dicat Marchinus *cap.* 7 *n.* 12. Barbosa *de potestate Episcopi allegatione* 19. *num.* 90. Ratio est, quia Concilium Tridentinum *sess.* 21. *c.* 2. prius decernendo dicit, quod deinceps sine licentia Episcopi alienari patrimonium non possit, posteà limitans addit, donec sufficiens beneficium sint adepti, vel aliunde habeant vnde viuere possint; ergo ex verbis Concilij non est prohibita alienatio sine licentia Episcopi, sed potius est præmissa, siquidem exceptio debet esse de regula *ex l. præter. de indiciis*, alioquin tam regula tradita à Concilio, quam eius exceptio idem disponeret, quod esset absurdum.

Quod

Quod autem prædicta verba, *donec* &c. limi-
8 tatiouem præcedentium contiuuent, probatur,
qnia illud aduerbium, *donec*, restringit omnia
anteeedentia, est enim particula restrictiua tem-
poris, & habet naturam suspensiuam ex notatis
per Surdum *consil.* 186. *num.* 15. *& consil.* 319.
num. 5. Ceuallos *suprà quæst.* 806. *num.* 15. Bertazo-
lum *ad clausul. instrum. clausul.* 15. *glossa* 14. *num.* 1.
& per Augustinum Barbosa *dicta allegatione* 19.
num. 8. *& in tractatu de dictionibus dict* 93. *num* 3.

Confirmatur hæc sententia. Tum quia cum
9 de iure communi ante Tridentinum posset pa-
trimonium absolutè aliensri, vt docet Glossa *in
cap. tua de prebendis*, Imola, & Abbas *num* 8.
Felin. *in c. Eccles. S. Mariæ, n.* 610. *de constit.* & ibi-
dem Decius *num.* 8. Couarruuias *in cap. Raynal-
dus, de testam.* §. 2. *num.* 7. Gomezius, Selua,
Vasquez, Gutiertez, quos refert Ceuallos *dicta
q.* 527. *n.* 1. Gratianus *dicto c.* 5. *n.* 281. Saueh. *lib.* 7.
consil. c. 1 *dub.* 43. hoc in casu dubio non censetur
correctum per Tridentinum. Tum quia cum
10 clericus habeat aliunde congruam sustenratio-
nem, cessat ratio Concilij, scilicet na cum oppro-
11 brio status cogatur mendicare.

Confirmatur 2. Quia donans patrimonium
alicui ad ordines, rectè potest apponere pactum,
12 & conditionem de eo reddendo eùm ordinatus
habuerit beneficium, vel aliàs vnde viuere pos-
sit, & tale patrimonium est sufficiens vt ordina-
ri possit, non obstante tali pacto, quia hoc non
ast contra Concilium, vt tradunt Garcias *cap.* 5.
num. 169. Barbosa *allega.* 20. *num.* 31. & *collecta-
nea ad dictum cap.* 2. *sess.* 21 *num.* 4. vbi ex Bellio *in
selectis Canonicis, cap* 3. *num.* 1. refert ita resolu-
tum fuisse à sacra Congregatinne Concilij in En-
gubino 22. *Maij* 1590. quæ resolutio continetur
sequentibus verbis scilicet, patrimonium dona-
tum per parentes ea condirione, vt filius vsum-
fructum interim dum beneficium aliquod, vel
bona alia ad congruam sustentationem sufficien-
tia acquirir, est sufficiens, & ad illins titulum
potest ordinari; at qui in hoc casu patrimonium
extinguitur, eo ipso quod bona sufficientia ad
viuendum honeste acquisita sunt, vel beneficium
cum pacifica possessione obtinetur; ergo mens
Concilij quoad durationem, & perseuerantiam
patrimonij solum fuit, vt ordinatus non careat
victu honesto certo; ergo si aliunde talis victus
haberi potest, eo ipso extinguitur patrimonium,
ergo cum in nostro casu ordinatus iam habest
vnde congrue, & honeste sustentetur, optimè
potest dare patrimoninm sorori suæ, imò ad id
tenebitur cum donario ita debeat intelligi, &
non aliter, vt suprà dixi.

Dices ad Episcopum pertinet arbitrari an be-
13 neficium, vel quid aliud sit sufficiens ad con-
gruam sustentationem, iuxta Tridentinum, &
Doctores communiter; ergo sine licentia Epi-
scopi non potest ordinatus alienare patrimo-
nium, etsi bona sufficientia habeat ad congruam
sustentationem, donec id per Episcopum discer-
natur.* Respondetur hoc argumentum solum
probare quoad constitutionem patrimonij exa-
men quantitatis sufficientis spectare ad Episco-
pum, id enim solum colligitur *ex d c.* 2. Triden-
tini, & declarauit sacra Congregatio. An autem
posteà ad derelinquendum patrimonium ha-
beat, vel non bona sufficientia, id non pertinet
ad Episcopum, nec tale quid colligitur ex Trid.

Dices patrimonium erectum in titulum con-
numeratur inter bona ecclesiastica, & gaudet 14
priuilegiis, quæ conceduntur à iure bonis Ecele-
clesiasticis, vt docent Menoch. *remed.* 15. *recuper.
n.* 21. Garc. *d. c.* 259. *n.* 27. Barb. *alleg.* 19. *n.* 91. Vasq.
de successionum creat lib. 3. §. 22. *n.* 43. ergo non po-
test alienari absque licentia Episcopi. Responde-
tur quod etiam ante Tridentinum huiusmodi bo-
na habuisse iure communi attento priuilegium
bonorum ecclesiasticorum, & tamen secundum
ius antiquum commune poterant talia bona abs-
que licentia Episcopi alienari, ergo illud priuile- 15
gium ex se non impedit alienationem.

Dices si ordinatus ad titulum patrimonij dum
habet aliunde victum, posset sine licentia Episco-
pi patrimunium alienare, & carens congruendi 16
victu nec cum licentia Episcopi illud posset di-
strahere, nullius effectus essent illa verba Trid.
in d. c. 2. *sine licentia Episc.* & frustratoriè essent
addita contra vulgare axioma, quod in legibus
nullum verbum iudicatur superfluum. Respon-
detur ex Garcia *c.* 5. *n.* 188. verba illa non carere
omni effectu, nec esse frustratoriè apposita, nam
potest occurrere talis necessitas seu causa, ita vr-
gens, vt possit, ac debeat dari licentia alienandi
patrimonium, etiamsi ordinatus non habeat vn-
de viuere possit; v. g. si ipse, aut parētes, eius essent
captiui; ad sui, & parentum redemptionem de-
beret dari dicta licentia, item si pater aut frater
clerici ob homicidium, vel aliud delictum perpe-
tratum essent puniendi pœna mortis, nisi patri
accusanti pro remissione daretur certa quantitas,
& filius, aut fratres volendo non possent subue-
nire, nisi alienando patrimonium, quæ causa id
faciendi iustissima esset, sicut etiam talis causa
esset prouidere sorori versanti in magno pericu-
lo perdendi se, cum enim Episcopus ex simili
iusta causa concederet licentiam alienandi patri-
monium ad cuius titulum quis ordinatus est, ip-
se Episcopus maneret securus, etiam si illi non
haberet aliunde vnde viuere posset.

Sed quæres an clericus, qui prædictæ sorori
tradidit patrimonium eo quod habebat sufficien- 17
ter aliunde vnde viueret decēter, si fortè hæc quæ
habebat prodige distraxit, & consumpsit possit
iterum repetere patrimonium, & qui illud acce-
pit teneatur iterum illud reddere! Respondeo
negatiuè. Nam talis alienatio fuit omnino valida,
& consequenter donatarius non potest cogi ad
restitutionem. Ita cum prædictis Doctorib. Bos.
sup. n. 73. Poterit tamen Episcopus pœna arbitra-
ria punire clericum, qui post alienationem patri- 18
monij, prodige distraxit bona acquisita, quorum
intuitu alienauit patrimonium, & antequam pro-
dige ea bona distrahat poterit illi prohibere di-
stractionem talium bonorum, nisi prius aliunde
habeat vnde decenter viuat.

CONSVLTVM LXIIII.

De quodam qui professionem solemnem & ordines sacros per metum cadentem in virum constantem accepit, an sublato metu, possit inire Matrimonium.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*

2 *Ponuntur sufficientes causæ metus cadentis in virum constantem.*

3 *Metus*

3 *Metus cadens in virum constantem ad annullandam professionem debet durare tempore professionis.*

4 *Qui professus est ex metu cadente in virum constantem, etsi interius consenserit professio est irrita iure Ecclesiastico.*

5 *Religiosus qui professus est ex metu non reclamans viuente eo, qui metum intulit non est in mora.*

6 *Adolescens qui ex metu cadente in virum constantem professus est, eius professio fuit nulla.*

7 *Protestatio facta paulo ante professionem est clarum indicium, quod in professione defuit consensus.*

8 *Ponuntur aliqua obiectiones, & soluuntur.*

9 *Ex querimoniis continuis illius, qui professus est per metum, metus censetur probatus.*

10 *Professio facta per metum cadentem in virum constantem, etsi fuerit intentio profitendi ex parte profitentis iure Ecclesiastico est irrita.*

11 *Ordinatio facta per metum cadentem in virum constantē. si ordinatus in ea cōsensit est valida.*

12 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

13 *Ordinatus per metum cadentem in virum constantem non tenetur ad continentiam obseruandam, sed potest inire matrimonium.*

14 *Obligatio castitatis non est annexa per se ordini sacro, sed ex lege Ecclesiæ vel ex voto.*

15 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

16 *Votum solum est annexum ordini sacro, quando ordo libere fuit receptus, & non ex metu cadente in virum constantem.*

17 *Qui ex metu graui fuit baptizatus, tenetur ad fidem seruandam, & alias leges Ecclesiæ.*

18 *Decisio consilij Prouincialis non obligat totam Ecclesiam, si talis decisio non fuit recepta in tota Ecclesia.*

19 *Ordinatus per metum, si noluerit vti ordine, nec continere, non gaudet priuilegiis clericorum.*

20 *Vxoratus qui violenter fuit ordinatus, si contineat, non petendo debitum, & clericorum more viuat, & non fuerit bigamus gaudet priuilegiis clericorum.*

21 *Sic per vim ordinatus post matrimonium, etiam non consummatum, potest si velit vti matrimonio ac si nunquam fuisset ordinatus.*

22 *Ordinatus per metum cadentem in virum constantem, etsi multoties Missam dixerit durante metu potest postea contrahere matrimonium.*

23 *Si cessante metu semel sciens, & volens celebrauit, iam non potest contrahere matrimonium.*

24 *Gesta per metum, per ratificationem postea conualescunt.*

25 *Quid si sublato metu errore ductus credens teneri ad continentiam iterum celebrauit.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 IN oppido Viennæ in Lusitania, quidam homo nobilis petiuit à filio suo, vt ingrederetur quandam religionem, & ibi profiteretur quod cum filius nollet efficere, pater eum apprehendit, & in quadam domo reclusum, ligatum per duos annos continuos habuit, ei parcissimum victum tribuens, & quotidie eum magnis cruciatibus, & minis deterrens, absque eo quod puer vellet patris precibus importunis, & minis, imo & flagellis acquiescere; videns pater pertinaciam adolescentis, eum manibus, & pedibus ligatum misit in nauim, vt ad Indiam deportaretur, vt ibi labore, & ærumna, fame, & siti moreretur, & præcepit nauis præsidi, vt eum nimis affligeret. Videns puer maximam persecutionem patris, & quomodo non posset aliter euadere: dixit absque vlla voluntate, sed inuitus, se velle intrare religionem. Gauisus maxime fuit pater, & statim omnia ad ingressum parata sunt. Ingressus fuit adolescens protestando coram aliquibus amicis, se inuitum assumere illum statum. Assumpto igitur habitu, cum annum nouitiatus perficeret, professus est præmissa eadem protestatione coram amicis, se nolle profiteri, & se solum profiteri ob metum parentis: Postea intra annum ordinatus fuit omnibus ordinibus sacris, instante ipso patre, & per duos annos in eis ministrauit, interim mortuo patre filius sic professus, & Sacerdos vult relinquere statum religiosum, imo & clericatum, & ducere vxorem.

Quæsiuit: ergo à me primò, an eius professio fuerit nulla, & an probata illius nullitate posset exire à Religione. Secundo an illa susceptio sacrorum ordinum facta per metum cadentem in virum constantem fuerit irrita. Tertio an casu quo fuisset valide ordinatus, teneatur vitam saltem clericalem seruare, vel possit transire ad matrimonium. Quarto an ex eo quod multoties Missam celebrauerit, remanserit inhabilis ad contrahendum matrimonium.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO,

An professio facta per metum cadentem in virum constantem fuerit nulla, & an probata eius nullitate possit exire à religione?

PRo huius consulti intelligentia, suppono primo, esse causam sufficientem ad metum cadentem in virum constantem primo iniustum carcerem, tunc enim oritur metus cruciatus corporis si id fiat ad extorquendam professionem. Ita cum multis Bosius, *de matrimonio, cap.* 11. *n.* 46. Quod etiam intelligendum est de carcere priuato, vt ibi late probat Bosius, & constat *ex l. qua in carcerem ff. de eo quod metus causa, l. si donationis, l. si per impressionem, C. de his quæ vi metu.* Mascardus, *de probat. concl.* 1051. *à n.* 30. *& n.* 41. vbi de eo qui tenetur clausus, & restrictus, Tuscus, *verbo metus concl.* 217. *n.* 5. *&* 12. *cum sequentibus, & conclus.* 221. *n.* 16. *&* 24. *& conclus.* 222. *n.* 3. *& conclus.* 223. *n.* 34. *& conclus.* 224. *n.* 4. Sanchez, *de matrim. lib.* 4. *d* 5. *n* 9. Farinac. *in frag. metus reuerentialis, n.* 107. a

Secunda causa grauis metus cadentis in virum constantem est timor magnæ verecundiæ, vt quando quis aliquem denudauit capite, vel corpore, ita vt non posset apparere sine dedecore. Ita cum Bartolo, Baldo, Barbosa, & aliis Bosius, *suprà, n* 44. Tertia causa metus cadentis in virum constantem est periculum mortis. Ita cum communi sententia Bosius, *suprà, n.* 38. Quarto oritur metus cadens in virum constantem, quando agitur de perdendo magno lucro, vel de incurrēdo graue damnum, *l. fin. §. si fœnerator. de eo qui metus causa,* Sanchez, *de matrim. lib.* 4. *d* 5. *num.* 27. Farinac. *suprà, n.* 111. Quinto metus dicitur iustus, & cadens in virum

virum constantem quando ex eo timetur amissio omnium bonorum, aut maioris partis eorum, *cap. cum dilectus, de eo quod metus causa* 12. *eodem tit.* Farinacius, *suprà, n.* 87. Sanchez *dicta disp.* 5. *n.* 20. Vbi hanc conclusionem ampliat tribus modis, vt procedat etiam in paupere habente pauca bona, secundo quando amissa maiori parte bonorum posset metum passus se sustentare, tertio etiam si non sit timor maioris partis bonorum, sed solum alicuius rei magnæ, & notabilis, sequitur Menochius, *consil.* 442. *n.* 55.

Sexto metus iustus cadens in constantem virum nascitur ex importunis precibus, assiduisque sollicitationibus, & molestiis, præsertim eorum, qui aut iubere possunt, aut potentes sunt, *l.* 1. §. 2. *ff. seru. corrup.* Felinus, *in cap.* 1. *post. n.* 2. *de officio deleg.* Sanchez, *de matrim. lib.* 4. *d.* 7. *n.* 5. & 7. Farinacius, *suprà, n.* 98. & 99. Tuscus, *verbo metus concl.* 217. *n.* 22. & *consil.* 219. *n.* 3. *concl.* 323. Septimo metus iustus, & cadens in virum constantem oritur ex timore grauis exilij, & amissionis status, Farinacius, *suprà n.* 117. Sanchez, *de matrim d.* 5. *lib.* 4. *n.* 8. & 14. Octauo oritur metus grauis cadens in constaotem virum ex denegatione alimentorum, cum alimenta negare sit necare, & causet metum mortis, *l. necare videtur, ff. lib. agnosc.* & facit ordinatio Lusitana, *lib* 4. *tit.* 99. §. 1. Nonò etiam metus reuerentialis, si ei adiungantur minæ, & atroces cruciatus, sufficiens est ad annullandum votum tali metu extortum, vt cum multis latè probat Sanchez, *de matrim. lib.* 4. *disp.* 6. *n.* 18. Et Portel, *in responsionibus ad casus, p.* 2. *casu* 32. *n.* 5. Lugo, *de iustitia. d* 22. *sect.* 7. *n.* 145. & cum multis Lexana, *in consiliis consil.* 47. *n.* 63. Pelizarius, *tract.* 3. *cap.* 1. *n.* 56.

Secundo suppono non sufficere quod metus sit
3 impositus quando filius ingreditur religionem ad annullandam professionem, sed insuper debere persistere quando actu profitetur, vt cum communi sententia docet Metonius, *responso* 73. *n.* 10.

Tertio suppono, quod si quis emiterit professionem ex metu graui cadente in virum constantem,
4 etiamsi dicat verba professionis intendens profiteri, & se obligare, adhuc professio est nulla, siquidem ab Ecclesia irritatur talis professio. Ita cum Sanchez, & aliis Portel. 2. *tom. casuum p.* 3. *casu* 32. *n.* 2. Videatur Sanchez, *in decalog. tom.* 1. *lib.* 4 *cap.* 3. *n.* 13.

5 Quarto suppono Religiosum non reclamantem viuente patre, qui metum intulit, non esse in mora, & posse post eius mortem, si iusto metu patris professus est reclamare. Ita Nauarrus, *in commentario* 4. *de regularibus, n.* 71. *versu* 4. Pontius, *de matrim lib.* 4 *cap.* 17. *n.* 3. Tuscus, *verbo metus concl.* 220 Farinacius, *verbo metus, n.* 163. & *decis.* 705. *n.* 1. Nauar. *consil.* 6. *n.* 2. *tit. de his qua vi:* metus enim illatus semper durat, nisi per actus contrarios sublatus doceatur Brut. *in l.* 1. *n.* 10 *ff. quod metus causa*, Alex. *consil.* 98. *n* 8. *l* 3. Decius, *in l. in omnibus causis, n.* 14 *ff de reg iuris*, Ozasco. *decis.* 179. Themudus, *decisione* 125. *n.* 30. his suppositis,

Respondi primo quæsito, Professionem emis-
6 sam à tali adolescente fuisse omnino nullam; ac proinde posse exire à Religione. Ratio est vt quia professio facta per metum cadentem in virum constantem in vtroque foro est nulla, vt cum communi sententia docet Sanchez, *in Decalog. lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 12. Azor. *lib.* 11. *instit. moral. cap.* 15, *n.* 7, Portel, *in* 1, *tom. casuum, p.* 3. *casu* 32. *num.* 1. Atqui iste adolescens professus est ex metu cadente in virum constantem; ergo eius professio fuit nulla & potest exire à Religione. Minor in qua est dubium probatur, quia metus iustus cadens in virum constantem oritur ex carcere etiam priuato, ex verecundia orta ex dedecore, ex periculo mortis, & amissione magni lucri, vel grauis damni, ex amissione omnium bonorum, vel partis magnæ illorum, ex importunis precibus, assiduisque sollicitationibus, & molestiis, præcipuè si iungantur minæ, ex timore grauis exilij, ex denegatione alimentorum, ex minis, & cruciatibus, vt probanimus in primo prænotando, atqui hic adolescens per duos annos fuit ligatus, & carceratus, vestibus denudatus, alimenta ei fuere denegata, iuxta suam qualitatem, magnis cruciatibus, minis, & precibus fuit deterritus per duos annos continuos, in naui ad Indiam fuit relegatus, vt ibi ærumna, fame, & siti, omni auxilio humano destitutus moreretur, vt constat ex his, quæ in narratione casus ponuntur; Ergo eius professio fuit irrita, & nulla ex multis capitibus.

Confirmatur: quia iste adolescens antequam
profiteretur coram aliquibus amicis protestatus 7
fuit, se non habere intentionem profitendi, vt constat ex actis; ergo eius professio postea secuta, fuit nulla; Patet consequentia; quia protestatio facta paulò ante professionem est clarum indicium quod in ipsa professione defuit consensus, vt cum Ioanne Andreas, Calder. Batt. Gabriel, Ledesma, Emmanuel, docet Portel, *tom.* 1. *casuum, p* 3. *casu* 32. *n.* 1. Sanchez, *de matrim. d.* 45 *q.* x. *n.* 7. Atqui iste adolescens ante professionem protestauit; Ergo nec obstat quod protestatio non fuerit facta in ipso actu professionis, sed antecedenter. Nam vt talis protestatio annullet professionem non est necesse quod fiat in ipso actu professionis, sed sufficit quod fiat ante, quando quis habitum suscepit. Ita Gemeni. *consilio* 15. *num.* 13. Cornel. *consil.* 41. *n.* 14. Parisius, *consilio* 62. *n.* 14. *lib* 4. Couarruuias, *de sponsalibus, p.* 2. *cap.* 3. §. 5. *n.* 12. Bosius, *de matrim, cap.* 12. §. 22. *n* 361.

Nec obstat, quod talis protestatio fieret ab- 8
sente patre, qui metum intulit, nam etiam eo absente facta sufficit, ad annullandam professionem, vt cum Baldo, Glossa, Imola, Castro, Iason ibi probat Bosius, & Portel. *tom.* 1. *casuum, p* 3. *casu* 32. *n.* 1. Imo si constiterit illum fecisse talem protestationem ante sumptionem habitus id sufficit, ad annullandam professionem, etsi aliter metus non probetur. Ita cum Glossa, Celso, Imola, Alexandro, Bosius, *vbi suprà*; Dum enim persona quæ intulit metum durat, & persistit in eadem voluntate, & potentia, non purgatur causa metus, vt ex Aretino, Socino, Boëtio, Rota, Bosio, & aliis probat Lez. *in consiliis consil.* 47. *n.* 118. vbi dicit metus causam durare, donec viuit ille, qui metum intulit, & ille qui metum passus est non est in sua plena libertate, sed sub potestate illius, qui metum intulit, vt etiam cum multis probat Sanchez *de matrim lib.* 4. *cap.* 18. *n* 7. & nos diximus, *in* 4. *pernotando*; Ergo cum toto tempore, quo iste adolescens viuit in religione pater viueret, & statim quod ei de eius morte constitit, cœpit reclamare professionem, sequitur illum ex solo metu patris perstitisse in religione.

Confirmat. 2. quia toto tẽpore quo iste adolescẽs 9
fuit religiosus, & antequã religionẽ ingrederetur, & profite

voluntatem fieri, & esse religiosum; sed in hoc casu ex solis his querimoniis cootinuis metus censetur probatus secundum Farinacium, *tom.* 2. *decis.* 643. *n.*17. *& decisione crimin.* 224. *n.*190. & secundum Themudam, *decis.* 125.*n.*29. Ergo professio huius religiosi fuit omnino nulla.

Confirmatur 3. quia dato quod iste adolescens quando professus est habuerit intentionem profitendi, adhuc professio fuit omnino irrita iure Ecclesiastico, vt patet ex tertio prnotando,& cum communi sententia docet Sanchez, *in De-*
10 *calog. lib.*4. *cap.*3. *num* 13. Ecclesia namque illum consensum extortum per metum cadentem in virum constantem irritat, & insufficientem reddit, vt ex eo voti obligatio oriatur, sicut consensum clandestinum in matrimonium irritat, ne ex eo obligatio matrimonij oriatur, aliàs nihil peculiare concederetur metui, nam etiam eo deficiente, votum absque animo se obligandi est irritum; ergo quantumuis hic adolescens quando professus fuit habuerit animum profitendi, si alias ex metu graui cadente in virum constantem professus est, vt de facto fuit professus, eius professio fuit omnino irrita, & nulla iure Ecclesiastico, ac per consequens licite potest petere vt emittatur à religione vt de facto factum fuit.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO,

An susceptio sacrorum ordinum facta per metum cadentem in virum constantem fuerit irrita.

11 Respondi negatiue. Fuit enim talis ordinatio valida, si alias ordinatus quando actu recepit ordines non habuit voluntatem expressam non recipiendi ordines, secus si consensit ordinationi, licet hoc ex metu mortis efficeret. Vtrumque assertum patet, *ex cap. maiores §. item quaritur de baptismo, & cap. de indiciis dist.* 45. *& cap. vbi ista, dist.* 74. quibus in textibus distinguitur duplex coactio, altera præcisa, & absoluta, vt quando aliquis reclamans, & nolens vi detinetur, & contradicens baptizatur, vel ordinatur, nam tunc non recipit Sacramentum, nec caracterem, alia coactio dicitur conditionalis, vt quando quis vt mortem vitet, vel ne aliam sibi ominatam pœnam patiatur, baptismum, vel ordinem sibi conferri permittit, nam tunc recipit Sacramentum, & caracterem, quia iste est conditionaliter volens, licet absolute nolit Sacramentum recipere; Atqui prædictus adolescens in præsenti ex metu graui iniusto patris eius voluntati acquieuit. & ordines sacros suscepit,. imo & in eis ministrauit; ergo veros recepit ordines. Ita Gossa, *in dictum cap. Maiores, verbo conditionaliter*, Henriquez, *lib* 10. *cap.* 14. *num.* 3. Suarez, *tom.* 3. *de religione. lib.* 9 *cap.* 17. *num.* 17. *&* 23. Comitolus, *responsorum moralium lib.* 1. *q.*45. *n* 1. Bonacina, *de sacramentis*, *d*, 8. *num.* 4. Barbosa, *de potestate Episcopi allegat.* 2. *numero* 6. & cum aliis communiter Sanchez, *lib.* 7, *de matrim. d.* 29. *n* 1.

12 Nec obstat si dicas hunc adolescentem permittentem se ordinare ex metu caruisse intentione recipiendi sacros ordines, & habuisse voluntatem contrariam illos non recipiendi, siquidem protestatus fuit se non solum nolle esse religiosum, sed multo minus Sacerdotem. Non obstat inquam. Respondeo namque illam protestationem solum esse ad probandum metum extrinsecum, non vero ad probandam intentionem, nam de hac solus ipsemet ordinatus debet testari, metus enim extrinsecus non tollit voluntarium absolute, sed secundum quid, voluntas namque coacta per metum est vera voluntas, *cap. merito*, 15. *q.*1. & sufficienter voluntaria ad validam ordinationem; ergo si de facto iste adolescens consensit ordinationi, etiamsi ex metu coactus consenserit, verè fuit ordinatus, quidquid in contrarium, dicat Nauarrus, *consil.*3.*n* 1. de his quæ vi metúsve.

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO,

An casu quo fuisset valide ordinatus teneatur vitam clericalem seruare, vel possit transire ad matrimonium?

Respondi minimè teneri ad continentiam, sed 13
statim relicto habitu clericali post iudicis sententiam posse transire ad matrimonium. Ita Glossa, *in cap. maiores*, & cum multis Azor. 1. *p. lib.* 13. *cap.* 14. *q.*8. Sanchez *de Matrim. lib* 7. *d.* 29. *n* 5. Gutierres, *de Matrim. cap* 90. *n.*16. Rota, *in nouissimis, p.*1. *decisione* 561. Nauarrus, *in manuali, cap.*22.*n* 51. *& consil* 1.*n.*8. Henriquez, *lib.*10. *cap* 14 *n.*3.*& lib.*12. *cap.*5.*§.*9.*lit. Q.* Barbosa, *collectanea ad cap. maiores de baptismo, n.*5. *& Collectanea ad cap. vbi ita dist.* 74. *n* 4. Vgolinus, *de potestate Episcopi, cap.*13. *n.* 3. Sairus, *lib.*6 *clauis cap* 4. *n.*10. Reginaldus, *in praxi fori pœnit. lib.*3 *t.*1 *n.*145. Laiman, *lib.* 5. *tract.* 9. *cap.* 11. *n* 2. Squillantes, *de obligatione clericorum, p.* 1. *n.* 8. Suarez, *cap.*17. *n.*26. Bonacina, *de matrim. q.*3. *p* 9 *n.*11. *& de sacramentis, d.*8. *q vnica. p.*5. *n.*10. Marchinus, *de ordine, tract.*2 *p* 6 *cap.*8. *difficult.*6. Villalobos, *p.*1. *tract.*14 *difficult.*14.*n* 4. Diana, *p* 3.*tr.* 4. *resol.* 143. Auena *de ordine q* 4. *sect. §. putandum tamen*, Perez, *de matr. tit.*3.*de ordinibus*, *§.*10 *n.*169. Themudus, *decisione* 125.*n.*38. Escobar. *lib.*23. *Theologia moralis, sect.* 2. *cap.*20 *problema* 127. *n* 483.

Ratio fundamentalis est, quia obligatio castita- 14
tis non est annexa ordini sacro ex natura rei, sed vel ex lege Ecclesiæ, vel ratione voti quod Ecclesia statuit implicite emitti ab eo, qui sacrum ordinem suscipit; sed in hoc casu, nec lex Ecclesiæ, nec votum sic ordinatum per metum grauem iniuste incussum obligat ad perpetuam castitatem; ergo sic ordinatus nullo modo tenetur ad perpetuam castitatem. Minor quoad primam partem probatur, quia lex Ecclesiæ solum obligat, quando quis sponte ordinem sacrum suscepit, non vero quando quis coacte, & per metum cadentem in virum constantem ab extrinseco iniuste ad id illatum ordinem suscepit, siquidem lex humana, siue canonica, siue ciuilis non obligat ad sui obseruantiam cum probabili vitæ periculo, aut æquiualentis nocumenti, vt docet Azorius, *p.*1.*lib.*1 *cap* 11.*q* 8. Sanchez, *lib.*1.*summa cap.*18. Suar. *cap.*29 *n* 26. *& alij*; Quoad secundam vero partem etiam patet, quia quodcunque votum, siue solemne, siue simplex in ordine sacro metu graui extrinseco emissum est iure diuino & naturali irritũ est late probat Bos. *de matr. cap.* 12 *n.*276. Et dato quod nõ sit irritum iure

naturæ, saltem est irritum Iure Ecclesiastico, vt tradunt communiter DD. quos refert, & sequitur Barbosa, *Collectanea ad cap. perlatum. 1. de his quæ vi, num.* 3. Ecclesia enim in votis, etiam simplicibus, exrgit maximam libertatem, vt patet, *ex cap. perlatum, & ex cap. notificasti,* 33. *q* 5. *& ex cap.* 17. *sess.* 25. Trident. *de regul.* Ergo sic ordinatus per metum cadentem in virum constantem ab extrinseco iniuste illatum non contraxit obligationem obseruandi perpetuam castitatem, nec ex statuto Ecclesiæ, nec ex voto ordini sacro annexo.

Dices susceptio ordinis sacri per metum caden- 15 tem in virum constantem fuit valida vt *suprà* diximus; Sed obligatio obseruandi castitatem cum inhabilitate ad contrahendum valide matrimonium est annexa ordini sacro; ergo si susceptio ordinis sacri fuit valida, etiam obligatio castitatis fuit vere suscepta. Patet consequentia quia accessorium sequitur naturam principalis, *reg. accessorium, de reg. iuris in* 6. & adiectum alicui rei secundum illius terminos est iudicandum *cap. translato de constitutionibus,* Bartolus, *in l. si conuenerit, & l.* 2. *§ omnia, n.* 2. *de pignoribus,* Rota, *in nouissimis, p.* 1. *decisione* 561. *n.* 12. Respondetur primo obligationem seruandi castitatem solum esse annexam ordini sacro, quando ordo fuit sponte susceptus, & absque metu extrinseco iniusto cadente in virum constantem. Ita Rota, *decisione* 561. *num.* 13.

Secondo respondetur ex Rota Ibidem, idem iudicium faciendum de principali, & annexo, & accessorio, quando sunt essentialiter, vel connaturaliter connexa, vel secundam necessariam consequentiam sunt indiuidua; in præsenti aut sacer ordo, & obligatio castitatis non sunt essentialiter, vel cónaturaliter connexa; neque iure naturali, vel diuino inseparabilia, sed iure tantum humano Ecclesiastico coniuncta, & ita per metum qui humana rescindit, non diuina, licet non impediatur essentia Sacramenti ordinis, quod est diuinum, & ponitur in esse positis substantialibus, ex Christi institutione, impeditur tamen coniunctio continentiæ, quæ est humana. Tertio respondetur regulam accessoriorum procedere quando inter principale. & accessorium est eadem, & par ratio; non quando est diuersa, hic autem non militat eadem ratio in essentia Sacramenti ordinis, & obligatione continentiæ; Nam ad recipiendum ordinem, & characterem sufficit quæcunque voluntas, seu non resistentia per carentiam contradictionis, seu nolitionis in adulto, vel sola voluntas Ecclesiæ, in infante, ad contrahendam autem continentiæ obligationem, vel emittendum votum validum, requiritur plena libertas, seu voluntas perfecte libera, *vt suprà* ostensum est.

Dices, qui per metum cadentem in virum constantem suscepit ordinem sacrum vere vult ordinari, & in ordinem consentit; ergo etiam consequenter vult vouere castitatem ei annexam; Sed tale votum iure naturali est validum, nec iure Ecclesiastico irritatur, nam *cap. perlatum,* & alia iura quæ vota per metum immissa irritant, solum loquuntur de voto immisso in professione religiosa, & non de aliis; ergo sicut ordo sacer per metum susceptus fuit validus, ita & votum castitatis ei 16 annexum. Respondetur negando primam consequentiam. Nam tale votum vt *suprà* diximus solum est annexum ordini, quando ordo sine graui metu libere recipitur. Ad probationem respondetur, quod licet tale votum esset annexum ordini sacro iure diuino, vel saltem Ecclesiastico, irritari vt *suprà* diximus.

Dices qui ex metu graui iniuste baptizatur tenetur ad fidem seruandam, & alias leges Ecclesiæ, & ad id est cogendus eo quod recepit characterem baptismi, *cap. de Iudæis, dist.* 45. Ergo etiam qui ordinem suscepit ex metu graui tenetur ad perpetuam continentiam, siquidem etiam recepit characterem ordinis.

Respondetur dando diuersam rationem, nam 17 obligatio profitendi fidem est annexa essentialiter, & naturaliter iure diuino characteri baptismatis, quæ ab Ecclesia irritari nequit & qualicunque voluntate in adulto contrahitur, & in infante sola Ecclesiæ voluntate, ac proinde ex intra Sacramenti natura oritur obligatio profitendi fidem, & religionem Catholicam. At continentia perpetua, & inhabilitas ad matrimonium est ordini sacro annexa ex sola lege Ecclesiastica, vel mediante voto tacito, vel implicito, quæ omnia iure etiam Ecclesiastico irritantur, quando fiunt per metum vt *suprà* diximus.

Dices Concilium Toletanum VIII. *cap.* 7. dicit inuite vel per metum seu terrorem ordinatos teneri permanere in statu Ecclesiastico, prohibetque eos contrahere matrimonium; ergo signum est ordinatos per metum ad id teneri. Respondetur illud consilium forte secutum fuisse contrariam sententiam, quam tenent multi quos refert 18 Azorius, 1. p. *lib.* 13. *cap.* 14. *q.* 8. Rebellus, *de obligationibus instit. p.* 2. *lib.* 3. *q.* 12. *n.* 9. Vasquius, *to.* 3. *in* 3 *partem, d* 236. *cap.* 3 Pontius, *de matrim. lib.* 7. *cap.* 29. Gaspar. Hurtadus, *de matrim d.* 6. *difficult* 8. Bauni. *p.* 1. *tract.* 7. *post quæstionem* 13. *dub.* 7. Sed ideo non adest necessitas amplectendi eius decisionem, quia, vt ait Suarez fuit Prouincialis, nec fuit quoad illum canonem in Ecclesia receptum, nec communi corpori iuris incertum. Secundo Responderi Consilium loqui de ordinatis per metum qui postea sponte ratificauerunt ordinem per ordinis administrationem omnino liberam, quos certum est obligari ad castitatem, & esse inhabiles ad matrimonium vt *infrà* dicemus.

Aduerte tamen, sic ordinatum quoad forum externum cum metus regulariter non præsumatur, sed per allegantem sit probandus, debere in in foro externo probare adfuisse metum grauem cadentem in virum constantem coram iudice Ecclesiastico, vt sic ordinatus possit, seu ab Ecclesia permittatur contrahere matrimonium, neque ante iudicium prælati Ecclesiastici, quod metus interuenerit sufficiens ad impediendam hanc obligationem poterit, per se loquendo, matrimonium contrahere; quod si talem adfuisse violentiam (cum tamen certum sit ordinato fuisse illatam) non possit in foro externo, & coram iudice Ecclesiastico probare, tunc si velit contrahere matrimonium, oportebit vitare scandalum, obtinendo dispensationem, quam facile à Papa obtinebit, alias debet se habere vt clericus, non tamen tenebitur diuinum officium recitare sublato scandalo, quia hoc onus annexum est ordini sacro sponte assumpto, ita Nauarrus *dicto cap.* 22. *n.* 51. Sanch. *d.* 29. *n* 7. & alij *suprà* relati.

Aduertendum est secundò sic ordinatum in sacris ex metu graui iniuste incusso nolente vti ordine, nec continere, non gaudere, nec posse frui

permile

priuilegiis clericorum, cum æquum non sit, vt qui onus sentire recusat, sentiat commodum, contra regulam, qui sentit, *de reg. iuris in 6.* Ita Glossa, *in dicto capite maiores, §. item quæritur verb. conditionaliter fine de baptismo*, & dictum, *cap. vbi ista verbo honorem, dist. 74.* Hostiensis, *in dictum cap. maiores eodem, §. & verbo, num. 38.* Cardinalis, *ibidem, n. 1. q. 1.* Azorius, *dicta, q. 8.* Sanchez, *d. 29. n. 3.* Poterit tamen vti his priuilegiis dum non transit ad actum contrarium, vt in simili habetur, *cap. quisquis*, & ibidem Glossa, & post Hostiensem tradit Sanchez, *suprà, n. 3.*

20 Aliter dicendum est de eo, qui cum esset vxoratus per iniustam violentiam ordinatus fuit in sacris, nam is si vxore nolente ipse eligat quantum sibi per leges matrimonij permittitur continere, scilicet non petendo debitum, & obliget se ad castitatem, & more clericorum viuat, & non sit bigamus, gaudebit priuilegiis clericorum, *iuxta cap. mulierum 29. q. 2.* Non tamen omnibus priuilegiis clericalibus, sed tantum his, quibus fruuntur cæteri clerici coniugati, cum vnica, & virgine, portantes coronam, & viuentes clericaliter, *iuxta cap. vnicum de clericis coniugatis in 6. ita post alios,* Sanchez, *suprà, n. 5.* Bosius, *suprà, n. 185.* & alij.

21 Aducite etiam tertio sic ordinatum post matrimonium per iniustam violentiam posse si velit vti matrimonio, ac si nunquam fuisset ordinatus, etiamsi matrimonium non fuisset consummatum ante ordinationem, & etiamsi vxor vellet contineri. Ita Sanchez, *suprà n. 1.* Abbas, *in cap. maiores, §. item quæritur, num. 7.* non enim consentaneum rationi est priuari sic metu graui ordinatum iure vtendi matrimonio antea inito.

RESPONSIO AVTHORIS QVARTO QVÆSITO.

An ex eo quod iste sic per metum ordinatus multoties Missam celebrauit, remanserit inhabilis ad contrahendum matrimonium?

22 Respondi primo, quod si sic ordinatus sciens ex sua ordinatione meticulosa nullam fuisse ortam obligationem, aut inhabilitatem ad matrimonium, actum ordinis sacri per violentiam suscepti exercuit, v. g. Missam celebrando durante tamen metu, v. g. quia metu cadente in virum constantem à patre, vel à superiore illum ordinem sacrum suscepit, & patre seu superiore viuente semel, vel pluries in ordine violenter suscepto administrauit, vel dixit se velle permanere in statu Ecclesiastico, in hoc casu non censetur ratificasse ordinem, sed adhuc manet liber ab obligatione continentiæ, etiamsi millies celebrasset, hæc enim ratificatio tam expressa, quam tacita censetur coacta, nam quandiu durat causa, & ratio metus semel illati in omnes actus sequentes influere præsumitur, vt cum communi sententia tenet Barbosa, *suprà, num. 10.* Bosius, *suprà, n. 188.*

Secus dicendum est si sciens ex vi talis ordina-
23 tionis meticulosæ non teneri ad continentiam volens & absque omni coactione, & omnino sponte, & libere ordinationem verbo, vel facto ipso celebrando, etiam semel ratificauit; quia per illam ratificationem omnino spontaneam & liberam elegit in ordine permanere, atque adeo ad eius onera ex tunc obligabitur sicut etiam professu tacita inducitur faciendo opera propria professorum, *cap. vidua de regularibus.* Tum quia ge- 24
sta per metum, etiamsi ab initio sint inualida, per ratificationem tunc subsequentem conualescunt, *cap. ad id de sponsalibus, & cap. de illis 2. de sponsalibus & l. 2. C. quod metus causa*, & docent multi DD. quos refert, & sequitur Barbosa, *collectanea ad cap. 1. de his quæ vi metúsve n. 10.* quæ doctrina procedit non solum in ratificatione expressa, sed etiam in tacita, vt est casus, *in dicto cap. vidua & dicto cap. ad id*, & in terminis docet Butrius, *n. 8* Ioannes Andreas, *in fine*, Nauarrus, *consil. 2. n. 9. titulo de his quæ vi metúsve causa in 1. editione & consil. 4. n. 2.* Sanchez, *d. 29. nu. 9.* Perez, *d. & sect. 5. num. 9.* & ferè omnes *suprà*, citati Doctores.

Secundo Respondi, quod si iste per metum ordinatus errore ductus, & credens se ad sacri 25
ordinis per violentiam suscepti obseruantiam, & obligationes adimplendas adstrictum esse actus ordinis exercuit, vel verbis expressis obligationem ratificauit, licet iam sublata causa metus, eoque amplius non perdurante, v. g. quia iam pater, vel superior qui ab initio metum incussit sit defunctus, adhuc non tenetur ad obligationes ordinis. Ita Nauarrus, *dicto consilio 2. fere per totum*, Sanchez, & Perez, locis citatis, Bosius, *suprà, n. 189.* Ratio est, quia in tali casu non censetur ratificare, seu habere animum ratificandi vere, quoniam nunquam fit ratificatio actus nulli, dum ignoratur actum fuisse nullum, siquidem error tollit consensum, cum nihil tam contrarium sit consensui, quam error. *l. si per errorem, ff. de iurisd. omnium iudic.* & doctores communiter.

CONSVLTVM LXIV.

De quodam matrimonio contracto in facie Ecclesiæ post ordinem sacrum susceptum ex metu leui, & reuerentiali iniuste incusso in loco vbi talis ordinatio ignorabatur, an sit validum.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Qui ordinatus fuit ex metu leui, ita vt si ille non fuisset non ordinaretur in foro externo tenetur abstinere à matrimonio, & viuere modo clericali.*
3 *Si constet iudici Ecclesiastico illum contraxisse matrimonium separandus est, & puniendus pœnis statutis contra eos, qui ordinati in sacris ducunt vxores.*
4 *Metus leuis, etsi sit causa principalis actus, actum non annullat in foro externo.*
5 *Qui ex metu leui ordinatus est in loco vbi est ignotus potest licite ducere vxorem*
6 *Omnes actus humani præter matrimonium gesti per metum leuem iniuste incussum tanquam propter causam principalem iure natura & in foro conscientiæ sunt nulli, nullamque obligationem inducunt.*
7 *Probabile est metum leuem, & reuerentialem*

in foro conscientiæ, imo & in foro externo annullare professionem.

8 *Qui post talem ordinationem factam per metum leuē duxit vxorem in loco in quo ignotus est potest perseuerare in matrimonio cōtracto.*

9 *Bonum consilium erit, si postulat dispensationem.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 VIDAM adolescens natus in Indiis Occidentalibus, ibi ex metu leuē & reuerentiali Patris, inuitus tamen inuicto, ordinatus fuit ordine Diaconatus, qui metus & respectus patris si non adesset nullatenus ordinaretur, sed ille fuit tota causa suscipiendi talem ordinem, cum igitur sic iam esset ordinatus, mortuus fuit eius pater, & ipse vendita hæreditate, quæ parua non erat, relicto habitu clericali, transfretauit in Indiam Orientalem, deinde transfretauit in Lusitaniam, & feliciter ignotus omnino peruenit ad hanc Vlisiponensem Ciuitatem, & cum diuitiis abundaret, plura et, & nobilia matrimonia oblata sunt, existimantes ipsum esse sæcularem, & tandem ipse amore cuiusdam puellæ captus, cum ea iniit matrimonium sibi interius persuadens se non teneri ad castitatem, & abstinendum à matrimonio, cum prædictum ordinem propter patris metum recepisset, postea tamen scrupulis agitatus peruenit ad me, & hæc omnia mihi narrauit.

Et quæsiuit an eius matrimonium post ordinem factum ex metu leuē susceptum fuisset validum, vel an dimissa vxore teneatur redire ad ordinem susceptum?

RESPONSIO AVTHORIS

2 RESpondi ipsum in foro externo verè contraxisse obligationem obseruandi castitatem, & abstinendi à matrimonio, vnde si constet iudici Ecclesiastico eum post ordinem factum, etiam per metum leuem susceptum contraxisse matrimonium, & separandum esse ab vxore, & puniendum pœnis statutis contra ordinatos in sa-
3 cris ducentes vxorem. Ita Nauarrus *consil. 1. n. 7. titul. de his quæ vi metusvè causa in prima editione, & consil. 3. num. 9. eodem titulo in secunda editione*, & cum communi sententia Bosius 2. *tom. moralium titul.* 3. § 20. *num.* 195. Ratio est, quia metus leuis qualis est reuerentialis, etsi fit cau-
4 sa principalis actus, v g. voti etiam solemnis religionis, aut cuiusuis alterius actus in foro externo, & iure positiuo tam ciuili quam Ecclesiastico, illum non rescindit, neque annullat, impeditvè obligationem, vt constat *ex cap. cum dilectus de his quæ vi, metusvè causa, & toto titulo, ff. de eo quod metus causa*, quidquid in contrarium cum multis dicat Portel. *tom. 1. casuum, part. 3. casu 32. n. 2.* Atqui huiusmodi adolescens ex solo metu leui & reuerentiali ordinem sacrum suscepit; ergo licet metus fuisset causa recipiendi talem ordinem, illum in foro externo non annulauit, ac per consequens si de eo constet iudici Ecclesiastico, debet eum separare à coniugio, & cogere vt ad ordinem susceptum redeat.

5 Verùm licet hæc ita sint in foro externo, in foro tamen conscientiæ. Respondi, talem adolescentem non teneri abstinere à matrimonio, sed posse licitè ducere vxorem in loco, vbi eius ordinatio esset omnino ignota, nec esset spes, vt illius notitia ad locum vbi matrimonium contraheret, perueniret. Ita Coninkius *de sacramentis d. 14. n. 149.* Perez *de matrimon. d. 17. sect. 5. num. 10.* Bonacina *de matrim quæst. 3 p. 9. n. 11.* probabilius putat Sanchez *de matrim. lib. 7. d. 29. n.* 8. Nauarrus *consil. 1. num. 7. tit. de his quæ vi, metusvè causa*, Bosius 2. *tom. moralium tit. 3. § 20. num.* 196. & faciunt pro hac parte quæ dicit eum multis Portel. *tom 1. casuum. 3. part casu 32 n* a

6 Ratio est quia omnes actus humani præter matrimonium gesti per metum leuem iniuste incussum tanquam propter causam principalem, & sine quo gesti non fuissent, iure naturæ & in foro conscientiæ, sunt nulli, nullamque inducunt obligationem faciendi id quod præstitum; aliàs teneretur qui actum gessit, si absque tali metu omnino liberè fecisset; vt cum in numeria Doctoribus latè probat Sanchez *lib. 4. de matrim. d. 9. num. 4.* atqui iste adolescens, si non fuisset metus incussus à patre, non susciperet ordinem sacrum; ergo in foro conscientiæ non tenetur ad obseruantiam continentiæ quæ ex tali ordinatione consurgit; ergo vbi omnino fuerit ignotus poterit in foro conscientiæ licitè ducere vxorem, cum ibi ignoretur in foro externo eius ordinatio.

7 Confirmatur, quia satis probabile est metum leuem, & reuerentialem annullare in foro conscientiæ, imo & in foro externo professionem solemnem Religiosam, vt cum Farinacio, Sanchez, Riccio, Sairo, Barbosa, Valero, Molina, & aliis viginti Doctoribus latè probat Portel. *tom. 1. casuum p. 3. casu 32. num. 2.* ergo à fortiori annullabit votum quod implicitè immittitur in sacra ordinatione, non enim apparet maior ratio.

8 Quapropter cum iste adolescens versetur in Vlisipone, vbi omnino ignotus est, nec sit spes vt eius ordinatio vnquam sciatur, cum ex India Occidentali venerit in Indiam Orientalem, & inde in Vlisiponem, omnibus etiam cum eo venientibus omnino ignotus, & matrimonium iam sit contractum in facie Ecclesiæ, & in foro conscientiæ sit validum, respondi ipsum posse persistere in matrimonio, nec teneri redire ad
9 ordinem, aut se manifestare, quamuis bonum Consilium esset, à Pontifice dispensationem quærere pro maiori securitate, quam ipse in foro etiam externo facillimè concedet, vt benè notauit Bosius *suprà n.* 196. dum tamen eam non postulat, vel nulit impetrare, posse persistere in matrimonio.

CONSVLTVM LXV.

De occasione proxima peccandi, an ob aliquam causam vtilem, & notabiliter proficuam permitti possit.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*

2 *Clericus qui habet ancillam, quæ de re familiari optimè*

optimè tractat, & optimè in omnibus inseruit, ita vt difficulter alia similis inueniatur, si cum ea habet occasionem proximam peccandi, aliqui valnere asserere non tenere illam è domo eijcere.
3 Proponuntur pro hac sententia aliqua rationes,
4 Proponuntur aliæ rationes.
5 Talis parochus tenetur eijcere statim talem ancillam, quæ sibi est occasio peccandi, etiamsi sit valdè vtilis, & proficua.
6 Omnis occasio proxima peccandi demittenda est, etiamsi ex ea maxima vtilitas sequatur.
7 Charitas obligat ad praeferenda bona potiora bonis inferioris ordinis.
8 Si detur causa vrgens, & necessaria, & quasi moraliter impellens non tenetur quis eijcere occasionem proximam.
9 Qui ex causa vrgenti, & necessaria ponit se in periculo proximo peccandi non commutat bona potiora cum bonis inferioris ordinis.
10 Solum permittit occasionem per accidens, perdendo bona potiora ob bona inferioris ordinis.
11 Bona inferioris ordinis sunt necessaria ad conseruationem vitæ, & boni communis.
12 Adolescens qui versatur inter fœminas laborando &c. ad lucrandum victum non tenetur relinquere hoc exercitium, etiamsi fœminæ sint sibi occasio peccandi.
13 Concubinarius potest absolui si non demittit concubinam ob magnum detrimentum vitæ, honoris, vel famæ.
14 Hospita potest absolui, si non demittit hospitium, quod sibi est occasio peccandi cum hospitibus, si alias id non potest efficere sine graui & magno detrimento.
15 Qui frequenter relabitur in periurium potest toties quoties absolui.
16 Qui multoties relabitur in fornicationem, si domi non habeat concubinam, nec eam in alia domo habeat, suis expensis vbi quoties voluerit possit accedere sed ex fragilitate ad domum illius multoties tendit, potest toties quoties absolui, si alias proponat emendam, & pœniteat de præteritis.
17 Concubinarius qui iam nihil habet cum concubina, si eam adhuc cum scandalo domi habet non potest absolui.
18 Opinio Ioannis Sanctij de non dimittente occasionem proximam peccandi ob vtilitatem oblectamenti in epulis deleta est à sacra Congregatione.
19 Alij Doctores qui dicunt ob vtilitatem posse domi retineri concubinas explicandi sunt de vtilitate vrgente, & necessaria, alias illorum opinio reijcienda est.
20 Bonum vtile non necessarium non dat ius ad perseuerandum in occasione proxima peccandi.
21 Ex petitione mutui sub vsuris ab vsurario parato, & ex ornatu fœminæ, solum per accidens sequitur aliorum peccatum ex illorum malitia.

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 Vidam parochus habebat domi suæ ancillam, quæ de re familiari optimè tractabat, & omnes res ipsius clerici optimè sollicitabat, ei optimè in omnibus inseruiebat, ita vt difficulter aliam similem posset inuenire, cum ea tamen multoties relabebatur prædictus Sacerdos, & cū sæpè sæpius proposuisset ab ea abstinere, nihil toties occasioni succumbebat, confitebatur tamen, at confessor cum esset indoctus nunquam ei præcepit eijcere illam famulam. Peruenit tandem iste parochus ad confessorem doctum, qui ei dixit se teneri eijcere è domo illam fœminam, Renuit ipse parochus dicens illam esse omnia vtilem illam famulam, & non posse eam vllo modo excusare, se tamen proponere amplius cum ea non peccaturum. Institit confessor quod non obstante tali vtilitate, ipsum teneri eam statim è domo eijcere. Noluit parochus acquiescere, ob quod, & ei confessor absolutionem denegauit, infirmauit parochus, erat enim doctus in Theologia, & ad me profectus post narrationem casus sequentia proposuit.

Proponuntur rationes, quibus monitus prædictus parochus nolebat eijcere occasionem proximam peccandi.

Dicebat igitur ille Parochus; vir sane doctus, se non teneri illam mulierem è domo eijcere etsi ei esset periculum relabendi in fornicationem; nam cum illa esset ei adeo vtilis, vt raro similem inueniret, ipsum non teneri se priuare illa vtilitate, & commodo ob periculum peccandi, sed sufficere se dolere de præteritis, & habere firmum propositum non peccandi cum ea, & credulitatem quod Deo iuuante non peccabit iterum cum ea, quam quidem credulitatem, dolorem, & propositum ipse vere tenebat, quoties confitebatur, licet posteà ex fragilitate appetitui, & occasioni succumberet, & in confirmationem suæ sententiæ dicebat hanc esse opinionem Bauni *tract.* 4. *quæst.* 4. vbi ait bene potest confessarium absoluere pœnitentem, qui firmiter non proponit, & statuit peccati mortalis occasiones propinquas vitare, concurrentibus quatuor circunstantiis; prima quod sit vera pœnitudo præteritorum, secunda verum propositum non redeundi ad illa, tertia propositum semper cauendi adiuuante Deo ne peccet ob eam, quarta quod subsit aliqua notabilis causa non se abstinendi, & citat Bauni pro hac sententia Grafiom, Veigam, Laiman.

Et eandem sententiam tenet Henriquez *lib.* 4. *de pœnitentia cap.* 15 *num.* 3. vbi ait. Tertium periculum quod extrinsece adiacet, & tamen expertus est homo se facilè ex fragilitate, & incautela peccare dum ad certum locum, vel alicuius societatem accedit, quod periculum quamuis in generali debeat homo vitare, ab eo tamen cum in se ipso peccatum non sit, sed peccati occasio excusatur aliquando per impotentiam moralem, quæ occasionem reddit huic homini inuoluntariam, aut non Impotabilem, aut ob aliam notabilem causam: imo Nauarrus *in manuali cap.* 3. *num.* 15. non petit quod subsit notabilis causa sed rationabilis causa, ita enim ibi ait, quantum requiritur, vt subsit aliqua rationabilis causa non se separandi ab ea. Et idem docet Sa, *in summa verbo absolutio*: vbi ait, irem absolui potest qui ex rationabili, & iusta causa non

vult

vult omittere peccandi occasionem, modo proponat firmiter non peccare, etiamsi aliquando sit relapsus.

Et idem docet Iosephus ab ortu *in speculo, cap. 10. n. 3.* non solum si aliquando relapsus fuerit, sed etiamsi pluries, imo septuagesies septies, sit relapsus, dum tamen verum propositum non relabendi habeat, & subsit aliqua rationabilis causa se non separandi ab occasione peccandi, v. g. à concubina. quam sententiam etiam docet Tabiena, *verbo concubinatus, n. 1.* vbi ait posse absolui concubinarium promittentem abstinere, licet non eiiciat concubinam, & alios casus similes ponit Diana, *p. 4. tract. 4. resol.* 165. licet illos aliorum iudicio remittat. & Ioannes Sanctius, *in selectis, q. 10. num. 2.* ait si concubina nimis vtilis esset ob oblectamentum concubinarij vulgo *regalo*. dum deficiente illo, nimis ægre ageret vitam, & aliæ epulæ cum illo magno concubinarium afficerent, & alia famula ad id nimis difficile inueniretur, eiicere illam non erit concubinarius obligandus, quia oblectamentum dictis circumstantiis consideratum est maioris æstimationis, quam quodcunque bonum temporale.

5 Ex quibus hoc formabat præ dictus parochus argumentum. In opinione Bauni, Grafij, Vega, Laiman, & Henriquez, sufficit notabilis causa, & in opinione Nauarri, & Iosephi ab ortu, & Tabienæ, rationabilis causa, & in opinione Ioannis Sanctij vtilitas, seu speciale oblectamentum, etiam in epulis ad non eiiciendam concubinam cum qua quis habet occasionem proximam peccandi; sed ista mulier est mihi non solum vtilis ad oblectamentum epularum, sed notabiliter, & rationabiliter proficua omni rei familiari, ita vt raro similis inueniri possit; ergo subest notabilis, rationabilis, & vtilis causa ad eam non eiiciendam; cum ergo hoc sufficiat, si adsit dolor de præteritis, & propositum firmum non peccandi, non est cur habenti similes causas absolutio denegetur, eo quod nolit eiicere mulierem, quæ sæpe illi est occasio peccandi.

4 Deinde proposuit huiusmodi rationes. Qui vere pœnitet de peccatis, & firmiter proponit in futurum, si habeat causam rationabilem, seu notabilem ad non vitandam occasionem, eo ipso habet ius non vitandi illam, sed qui vtitur iure suo, nec Deo, nec Sacramento, nec sibi ipsi facit iniuriam; ergo non tenetur vitare illam occasionem proximam peccandi. Confirmatur 1. quia ex eo qui petit pecunias ab vsurario parato, vel Sacramentum à parocho existenti in peccato non peccat, licet sequatur peccatum vsurarij, & parochi, quia petens peccatum illorum non intendit, sed vtitur iure suo; sed qui exponit se occasioni proximæ ex rationabili causa, de facto nec committit, nec intendit peccatum, sed potius illud detestatur; sed tantum vtitur iure suo non dimittendi occasionem ex iusta causa; ergo illam non dimittendo non peccat; non enim apparet maior ratio.

Confirmatur 2. quia qui non dimittit occasionem ex iusta, & rationabili causa, non amat, nec vult periculum relabendi, sed solum vult illud bonum, quod sequitur ex illa iusta causa non euitandi periculum, sed velle illud bonum quod sequitur ex occasione non dimissa non est intrinsecè malum, licet aliàs ex illa per accidens sequatur peccatum, vt patet in fœmina se ornante iuxta morem patriæ, licet præuideat quod propter ornatum rupiret à lasciuis concupiscendam, quod ipsa non intendit, sed tantum ornatum suum, ad quod habet ius; ergo eodem modo habens causam rationabilem non deserendi occasionem proximam peccandi, non erit causa sui peccati, si illam non deserat, cum ex vna parte habeat iustam causam ad hoc, & ex alia parte non det operam rei per se illicitæ, nec vlla ratione intendat peccatum, imo de illo pœniteat, licet alias data illa occasione sequatur peccatum, siquidem hoc non per se, sed per accidens sequitur; ergo sic accedens ad Sacramentum, non dimissa occasione proxima peccandi, non debet priuari beneficio absolutionis.

RESPONSIO AVTHORIS.

Propositis illius parochi non contemnendis argumentis, quæ libenter, non sine animi oblectatione audiui, illius fundamentis, & relatis opinionibus adhærere non potui, sed ei resolutoriè Respondi, ipsum teneri prædictam ancillam è domo eiicere, & rationem reddidi. Quia nemo potest se exponere periculo proximo, siue proximæ occasioni peccandi mortaliter sine causa vrgente, & moraliter impotente, ad non deserendum, vel fugiendum periculum ipsum peccandi mortaliter, siue eiusdem peccati occasionem proximam, ita vt in illa maneat operans ex quadam impotentia morali, & nullatenus ex causa aliqua voluntaria, etiamsi sit valde vtilis, & rationabilis, vt docent D. Thomas, 2. 2. q. 10. art. 9. Sotus, *lib. 5. de iustitia, q. 1. art. 6. concl.* 2. Corduba, *in summa, q. 4. fol. 19.* Suarez, *de pœnit. d. 32. n. 4.* Sanchez, *lib. 1. summæ, cap. 8. n. 3.* & cum aliis Diana, *p. 2. tract. 6. resol. 47.* Lugo, *de pœnitentia d. 14. n. 152. & 156.* Basilius, *de matrim. in appendice, q. 6. per totam*, vbi quatuordecim Authores graues citat, & alij committet; Atqui operatio, & solicitudo rei familiaris quam hæc mulier exhibet in suo famulatu huic parocho, licet sit valde vtilis, & proficua, est tamen libera, & nullo modo vrgenter, & moraliter necessaria; cum possit aliam famulam inuenire, quæ etiam sufficienter de re familiari cogitet, & ei prospiciat; ergo si eam non vult dimittere, & aliam quærere, libenter, & non necessitatis vult periculum peccati, sed qui amat periculum peribit in illo, *iuxta illud Ecclesiastici 3.* Ergo talis parochus non dimittens talem famulam, est in peccato, & non potest ei impendi absolutio.

6 Confirmatur 1. quia omnis occasio peccandi dimittenda est, etiamsi ex ea maxima nobis vtilitas sequatur, *iuxta illud Matthæi 16. versic. 26.* [Quid prodest homini si vniuersum mũdum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur, aut quam dabit homo cõmutationem pro anima sua;] ergo licet causa in occasione proxima permanendi sit magnæ vtilitatis, & commodi, dummodo non sit vrgens, & moraliter quasi necessaria, ex ea non poterit quis se exponere periculo lethaliter peccandi. Confirmatur 2. quia charitas obligat ad præferenda bona potiora aliis inferioris ordinis in genere boni; sed maius bonum est vitare Dei offensam, quam bonum totius mundi; ergo erit iniqua commutatio præferre temporalia bonis spiritualibus, & æternis; ergo ex causa etiam valde vtili, dummodo non sit ex vrgente, & quasi 7 necessaria

necessaria non poterit quis manere in occasione peccati mortalis proxima, seu illi se exponere cum periculo amittendæ vitæ gratiæ, & bonum incommutabile, & infinitum, quod est Deus, propter quandam vtilitatem, seu commodum temporale.

Dices, ergo etiamsi detur causa vrgens, & necessaria nonquam erit licitum, vt quis ob bonum temporale se exponat occasioni proximæ, vel periculo amittendi gratiam, & committendi peccatum; siquidem iniquum est bona potiora bonis inferioris ordinis commutare; ergo si causa vrgens, & necessaria sufficit vt id fiat sine pec-
8 cato, ita vt causa vtilis, & commoda. Respondeo negando illationem: ad probationem Respondetur illum qui ob causam vrgentem & necessariam ponit se in periculo proximo, vel occasione peccandi, non commutare bona potiora bonis
9 inferioris ordinis, sed solum permittere occasionem per accidens perdendi bona potiora ob bona inferioris ordinis, quod tamen quis potest efficere, quando ad id datur vrgens, & necessaria
10 causa; siquidem bona inferioris ordinis necessaria etiam sunt ad conseruationem vitæ quam quis
11 absque peccato prodigere non potest omittendo bona temporalia, & necessaria ad illius conseruationem, vel ad conseruationem boni communis.

Hinc fit D. Baptistam militibus interrogantibus quid facturi essent ad salutem consequendam, non eos obligauit ad deserendam militiam, quæ valde periculosa est, & occasionata peccato, sed tantum dixit, neminem concutiatis, neque calumniam faciatis, sed contenti estote stipendiis vestris, nulla alia ratione, nisi quia talia officia necessaria erant reipublicæ, & ex eis reportabant militea stipendium, quo viuebant; nemo autem tenetur cum tanto detrimento, scilicet deserendi officium, vel rem de qua viuit, obligare occasionem proximam peccandi. Secus dicendum est quando non datur causa vrgens, & necessaria, nam tunc non inuoluntariè, & ex necessitate, sed liberè, & spontè, absque vlla necessitate eligitur periculum peccati ob bonum temporale non necessarium, sed solum vtile ad conseruationem vitæ, quod tamen homo vitare debet ob bonum spirituale, quid enim prodest homini si vniuersum mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur.

Et ex hac resolutione plures resoluuntur casus de occasione proxima, quæ forte obuia apud alios
12 non inuenies. Primum posse absolui adolescentes, seu viros qui conuersantur frequenter cū fœminis laborando, emendo, & vendendo, vel in aliis diuersis ministeriis cum ipsis conuersando, in quibus suam operam nauant, vel suam industriam exercent, ad lucrandum victum, vel alia sibi, vel suis vxoribus, liberis, parentibus, fratribus, vel sororibus necessaria, etsi ex tali occasione, consensu, tactibus, verbis obscœnis, vel cupula peccent mortaliter, & ab ea occasione nolint abstinere propter prædictam rationem, dummodo cum ipsis fœminis in eadem domo sine causa vrgente non habitent, & habeant pœnitudinem de peccatis præteritis, & propositum de futuro. Ita Nauarrus. *in manuali, cap. 3. num. 17.* Lugo, *de pœnitentia, d 14. num. 150.* Candidus, *disquisitione 24. n. 27. dub. 9* Veiga, *1. p. casu 39.* Leander. *de sacram. pœnitentia, tract. 5. d. 7. q. 74.* contra Caietanum,

Rodriguez, Lopez, Granad. & alios, quos ibi refert Leander.

Secundò posse absolui toties quoties concubinarium, non rejecta è domo concubina, quando 13 absque magno detrimento vitæ, honoris, vel famæ, vel notabilis iacturæ rei familiaris, eam eiicere non potest propter eandem rationem. Ita Vualdus, *de absolut. num. 89.* Sanctius, *in selectis, d. 10. num 16.* Diana, *p. 2. tract. 16. resol. 47.* Lugo, *de pœnit. n. 156. & 152.* Gaspar Hurtado, *de pœnitentia, d. 10. difficult. 23.* Bonacina, *de Sacramentis, q. 4. p. 4. n. 11.* Sà verbo *absolutio*, Veiga, Laiman, Graffius, quos refert, & sequitur Baunius, *tract. 4. q. 14.* contra Nauarrum, Suarium, Reginaldum, & alios. In eo enim euentu non dicitur pœnitens velle occasionem peccati mortalis, sed tantum illam subire, & permittere, ne damnum in vita, honore, fama, vel re familiari incurrat.

Tertiò ob eandem rationem potest absolui hospita, licet non habeat propositum non recipiendi hospitem, cum quo pluries peccauit, si absque 14 magno scandalo, & detrimento non possit eum ab hospitio suo prohibere. Ita Nauarrus, Lugo, Candidus, Leander, Baunius, & Hurtado locis citatis. Imo si ipsa hospita habeat ancillas, quæ verrunt domos, sternunt lectulos, &c. & ferè semper cum hospitibus copulantur, si alias fœminas honestas non possit habere, quæ prædicta ministeria faciant, nec eas eiicere possit sine notabili detrimento suo, vel nocumento, quia videlicet ad suum hospitium hospites non venirent, tunc potest absolui hospita ipsa toties quoties, etsi non proponat tales ancillas eiicere, dummodo eas non sollicitet, vt peccando alliciant hospites; Nam si hoc fecerit nequaquam absolui debet quoːvsque proponat omittere talem solicitationem. Ita cum Hurtado, Leander, *suprà, tract 5. d. 7. q. 55.* Ipsæ vero ancillæ si ibi sint vt faciant officium meretricum non sunt absoluendæ quoad vsque tale officium relinquant, secus si ibi sint animo seruiendi, & absque notabili incommodo, seu damno, vel scandalo non possint recedere ab hospitio, vel quia sunt hospitæ, vel hospitis consanguineæ, vel quia ab ineunte ætate cum ea commorantur, nec facile alibi habebunt vnde viuant, vel quia parentes earum sub stipendio pro suo seruitio cum pacto eas ibi collocarunt. Ita Gaspar Hurtado vbi *suprà*.

Quarto deducitur posse absolui toties quoties pœnitentem, qui sæpius absolutus relabitur in 15 periurium, mollities, aut frequentem fornicationem cum fœminis, quibus non cohabitat, nec illis donum; victum, nec vestitum præbet, vt sint paratæ ad copulam cum ipso, aut in alia peccata, in quæ ex inueterata consuetudine relabitur, non obstante præterita consuetudine, licet confessarius ex ea; & ex forti propensione quam ad ea peccata videt in pœnitente scilicet quod sit relapsurus, dum tamen iudicet illum verum dolorem de præteritis, & firmum propositum non relabendi habere. Non enim emendatio futura est dispositio Sacramenti, sed verus dolor de præteritis, & propositum firmum de futuro; secus dicendum, si confessor ex parte dispositione pœnitentis, hic & nunc iudicet illum non habere verum dolorem de præteritis, & propositum firmum non iterum relabendi,

Nam tunc etsi pœnitens dicat se verum propositum,& dolorē habere,non debet Sacerdos illi credere.nec illum absoluere. Ita Lugo, *de pœnitentia disp.* 14. *num.* 166. Reginaldus, Sanchez, Suarez,quos refert,& sequitur Granadus,*controuersia* 7.*tract.* 10. *d.*9. *num.*18. Henriquez, *lib.*4. *cap.*24. *numero* 4. Azor. *tom.*1. *lib.*11. *cap.* 3. *quæst.* 4. contra Petrum de Ledesma, Medinam, Lopez, Rodriguez, & alios. Et idem dicendum est de fœminis comedentibus terram, buccaros, salem, &c. si enim firmiter ab his abstinere proponant, toties quoties absoluendæ sunt, imo si dum prægnantes sunt, parum de his comedant, vt succurrant suo appetitui,cui si non succurrerint abortiri solent, non sunt existimandæ peccare, nec etiam venialiter, tum quia parum veneni non nocet, tum quia id faciunt ne sequatur abortus. Ita Ioannes Sanctius, *in selectis, d.*2. *num.* 5. Leander, *tract.* 5. *d.*7 *q.*82.

17 Quinto deducitur non esse absoluendum concubinarium, qui iam nihil habet cum concubina, eam tamen absque graui necessitate domi suæ retinet, vel eam frequenter inuisitat eum scandalo vicinia, quæ adhuc existimat illum rem habere cum illa, quoad vsque veritas publicetur, & ratio est quia iste licet non sit in occasione proxima peccandi peccato luxuriæ, est in occasione proxima peccandi peccato scandali, quam sine vrgenti causa non vult deserere; ita Sanctius, *in selectis, d.* 10. *num.* 12. Candidus, *disquisitione* 24. *dub.* 6. Bannius, *tract.* 4. *q.* 5. & cum Nauarro, Manuele, Syluestro, Grafio, Bonacina, Thomas Hurtadus, *tract.* 1. *cap.*6. *resol.* 24. Et eadem ratione non est absoluenda concubina, quæ non vult relinquere occasionem, & voluntatem visitandi suum concubinarium ægrotantem, aut porrigendi ei candelam in agone mortis, si sciebatur esse eius concubinam propter scandalum, ita cum Nauarro, Lopez, Leander, *suprà, q.*54. imo si nesciretur esse illius concubinam, propter scandalum quod ipsi ægrotanti præbet: ita prædicti DD.

Nec assentior illis, qui dicunt, quod si illa haberet intentionem adhortandi infirmum ad pœnitentiam præteritorum in generali,vt eorum memoria per præsentiam renouata, sit potius remedium, quam venenum posse absolui; existimo enim tale remedium potius fugiendum, & detestandum, quam permittendum: vidi enim quendam ægrotantem morti proximum, ad quem cum accessisset eius concubina, & ei plura diceret de contritione veterum peccatorum, ille exclamauit dicens: auferte istam hinc, quia non est contenta me seducendi in vita, sed etiam nunc vult in infernum me detrudere, quod cum audissem, nesciebam enim illam fuisse illius concubinam, illam è domo statim eieci,& cum per ostium nollet exire tentaui eam præcipitare è fenestra, illa tamen videns meam resolutionem; per ostium quieta exiuit, & statim accessi ad infirmum, & dispositum absolui, & magna cordis contritione mortuus est.Relegandæ igitur sunt prædictæ concubinæ è domo concubinantium ægrotantium,& nulla ratione eis permittendum ibi adesse, sed statim eiiciendæ, nisi aliquando magnum scandalum sequatur, eo quod concubinatus secretus sit: nam tunc sufficit si à præsentia infirmi eiiciantur, ita colligo ex *suprà* dictis Doctoribus, sed de bis, & aliis vide quæ latius dixi, *in nostro Directorio Confessariorum p.*1. *in tractatu de pœnitentia.*

18 Et ex his Respondetur ad argumenta nostri parochi in principio huius consulti proposita. Ad primum ex authoritate Ioaonis Sancij, & aliorum respondeo doctrinam illam Ioannis Sancij explosam esse à sacra Congregatione indicis anno 1646. prout testatur Thomas Hurtado, *tomo* 1. *moralium, cap.* 5. *resol.* 11. *numero* 88. Vbi eam vt scandalosam reiicit ipse Hurtadus, & alienam à viro Catholico. Aliorum vero Doctorum opiniones, debent intelligi in bono sensu: per notabilem enim, & rationabilem causam intelligunt causam vrgentem, necessariam, & moraliter competentem, quod si aliud velint dicere omnino reiiciendi, nec audiendi sunt, quoties enim causa libera est, etiam occasio est libera, & peccaminosa,ac per consequens deserenda; & dimittenda. 19

Ad primam rationem respondeo, negando antecedens; Ex suppositione enim quod prosequi aliquod bonum vtile, non tamen necessarium, sit occasio proxima peccandi, non habet quis ius prosequendi illud, sed potius ex charitate propria tenetur à tali vtilitate abstinere, debet enim præferre amicitiam Dei omni bono temporali voluntario, & non omnino necessario, vt *suprà* diximus. Ad confirmationem de petente vsuras ab vsurario, & Sacramenta à parocho existente in peccato, & illud de fœmina se ornante secundum morem patriæ; Respondeo, ex his actionibus non sequi per se aliorum peccatum, sed per accidens ex ipsorum malitia, quia adhuc posita tali petitione, & ornatu fœminæ, possent illi faciliter non peccare, cum talis actio per se non sit inductiua peccati illorum; at occasio proxima per se est inductiua peccati, & existentem in illa trahit ad peccandum tam forti efficacia, vt ferè compellat hominem moraliter loquendo ad committendum peccatum, adeo vt quasi impossibile sit moraliter peccatum euadere: hæc respondi,an bene iudicent viri docti. 20 21

CONSVLTVM LXVI.

De irregularitate, an plures irruentes in vnum repente, si nesciatur à quo vulnus lethale inflictum fuit, omnes maneant irregulares?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*

2 *Si plures de communi consilio aliquem aggressi sunt, & occiderunt, siue aggressus vno, siue pluribus vulneribus mortuus sit, omnes sunt rei homicidij, & irregulares.*

3 *Si plures in repentina rixa absque communi consensu contra vnum insurrexerunt, si vnum tantum vulnus lethale fuit, & ignoratur à quo illatum sit probabile est nullum in foro conscientiæ manere irregularem.*

4 *In foro externo post sententiam iudicis omnes*

nes habendi sunt irregulares.

5 *In dubio melior est conditio possidentis.*

6 *Pœnæ sunt molliendæ.*

7 *Textus de irregularitate loquentes, videntur loqui in foro externo.*

8 *Causa dubia non potest producere effectum certum moraliter.*

9 *Iniustum est pro facto peccaminoso dubio certam pœnam imponere.*

10 *Sanctius est impunitum relinquere factum nocentis quam innocentem damnare.*

11 *In dubio iuris nemo post sufficientem diligentiam censendus est irregularis.*

12 *Qui in pugna emittit sagittas in hostes, & dubitat an aliquem occiderit, nec de hoc facta diligentia potest constare, non tenetur, nec in foro externo, vel interno, se habere tanquam irregularem.*

13 *Qui consuluit, vel mandauit fieri abortum, in dubio an fœtus fuerit animatus, probabile est non incurrere irregularitatem, si post moralem diligentiam, adhuc perseuerat dubium.*

14 *Quando plures non inito consilio, sed ex negligentia culpabili, singuli proiecerunt lapides per fenestram, & pertransiens istac vnius lapidis mortuus est, nullus ex illis incurrit irregularitatem, si ignoratur à quo lapide fuerit occisus.*

15 *Contraria sententia quæ est authoris est probabilior.*

16 *Probatur authoritate Doctorum.*

17 *Probatur ex variis textibus iuris.*

18 *Probatur ratione.*

19 *Qui habet contra se præsumptionem iuris non est in possessione suæ immunitatis.*

20 *Pœna est emolliendа, si non detur præsumptio iuris in contrarium.*

21 *Textus loquuntur in vtroque foro.*

22 *Causa certa præsumptione iuris potest certum producere effectum.*

23 *Omnes irruentes in vnum hominem censentur præsumptione iuris nocentes, etsi non irruerent inito consilio.*

24 *In dubio facti censendus est quis irregularis, secus in dubio iuris.*

25 *Quando non constat de homicidio nemo censendus est irregularis.*

26 *Qui iussit fieri abortum, licet dubitetur an fœtus sit animatus incurrit irregularitatem.*

27 *Quando plures eiecerunt lapides per fenestras, & transiens ex vno lapide mortuus est, omnes qui eiecerunt lapides manent irregulares.*

28 *Quid si vnus solus eijceret vnum lapidem, & hic ignoratur.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 IN quodam foro erant decem homines colloquentes, accedit Petrus, & ab vno ex adstantibus, nescio quid petiuit, & cum ille ei peritum denegasset, exorta est quædam repentina rixa inter eos, & cum vnus gladium euaginasset, omnes simul euaginauerunt, & omnes in Petrum irruentes eum lethaliter percusserunt, & inter paucos dies mortuus est ex prædicto vulnere, dubitatum fuit quis ex adstantibus illum lethaliter percusserit, & occiderit, & cum facta fuisset diligentia super hoc, & non posset sciri quis percusserit.

Quæsierunt à me, An omnes qui præsentes erant, & gladios in Petrum aggressorem euaginarunt, incurrerint irregularitatem, an vero omnes liberi essent ab irregularitate.

RESPONSIO AVTHORIS.

RESpondi primo, quod si omnes illi, qui in 2
foro adstabant de communi consilio, & con-
sensu aggressi sunt Petrum, omnes sunt rei ho-
micidij, & incurrerunt irregularitatem, siue vno
tantum vulnere, siue pluribus vulneribus infli-
ctis, aggressus interierit, & siue sciatur, siue
nesciatur, quis vulnus lethale intulerit. Et ratio
est, quia omnes tunc fuerunt cooperatores ad il-
lud homicidium. Ita iurisperiti, & Theologi
communiter. Ita ex iuris peritis alios allegantes
Couarruuias, *in Clement. si furiosus, cap.* 2. §. 3. *n.* 3.
Gomez 3. *variarum, cap.* 3. *n.* 36. Vgolinus, *de
irregularitate, cap.* 14. *num.* 5. Rota, 2. *p. diuer-
sarum*, Farinacius, *decisione* 44. *num.* 2. Farina-
cius Frag. *crimin.* 2. *p. lit. T, num.* 446. Augusti-
nus Barbosa, Collectan. *ad cap. significasti* 2. *nu-
mero* 9. Ex Theologis Molina, *de iustitia tom.* 4.
tract. 3. *d.* 53. *membro* 1. *& membro* 7. Henriquez
lib. 14. *cap.* 14. *num* 2. Suarez, *de censuris, d.* 44.
sect. 3. *n.* 31. *& d.* 45. *sect.* 3. *num.* 9. Sairus, *de cen-
suris, lib.* 7. *cap.* 4. *num.* 12. Coninch. *de Sacra-
mentis, d.* 8. *num.* 70. Villalobos, *part.* 1. *tract.*
21. *difficult.* 22. *numero* 20. Banni, *part.* 2. *tract.*
11. *quæst.* 6. *& q.* 27. *quæstiuncula* 6. Bonacina, *de
censuris, d* 7 *q.* 4. *p.* 8. *numero* 22. Gaspar Hur-
tadus, *de irregularitate, dist.* 2. *difficult.* 6. *num.*
21. Escobar, *in Theologia morali tractatu* 4. *exa-
mine* 6. *numero* 88. Gordonus, *lib.* 7. *quæst.* 58. *nu-
mero* 41. *&* 53.

Secundo Respondi, quod si Petrus ab illis
decem adstantibus in foro sine sociali concursu
in repentina rixa fuit vulneratus, vel vno tan-
tum vulnere, eoque lethali, vel si pluribus vul-
neribus, vnum tamen vulnus lethale apparet, ex
quo & in breui mortuus est, si post factam mo- 3
ralem diligentiam ignoratur, seu dubium est,
quis ex rixantibus lethaliter percusserit, in tali
dubio satis probabile existimo, nullum eorum in
foro conscientiæ manere irregularem, sed so-
lum in foro externo post latam iudicis senten- 4
tiam, & non antea. Ita Henriquez, *libro* 14.
de irregularitate, cap. 13. *numero* 3. *&* 4. *& cap.*
14. *numero* 3. *& cap.* 15. *numero* 3. & citat Ho-
stiensem, Ioannem Andream, & Perez, pro-
babile putat Suarez, *de censuris, disp.* 40. *sect* 6.
numero 10. Salas, 12. *quæst.* 21. *tractatu* 8. *disp.
vnica, sectione* 6. *numero* 7. Rebellus, *tractatu de
obligationibus iustitiæ, part.* 2. *lib.* 1. *quæst.* 3. *sect.* 2.
numero 13. Leander à Murcia, *in primam secun-
dæ*, D. Thomæ, *lib.* 1. *d. vnica resolut.* 7. *nu-
mero* 34. Couarruuias, *Clement si furiosus, p.* 2.
§. 2. *num.* 5.

Ratio est, quia in dubio melior est conditio
possidentis; sed isti possident suam immuni- 5
tatem; ergo in foro conscientiæ non sunt censen-
di incurrisse irregularitatem. Confirmatur 1.
Quia pœnæ sunt molliendæ ex regula in pœ- 6
nis, *de regulis iuris in* 6. cum ergo hæc irregu-

laritas sit delictum, pœna est potius mollienda ne censeatur in dubio contrahi in foro conscientiæ.

7 Confirmatur. 2. quia textus irregularitatem statuentes, videntur clare loqui in foro externo, vt patet *in cap. ad audientiam de homicidio, ibi.* Ad audientiam Apostolicam nostram peruenit: Confirmatur 3. quia factum, seu culpa est causa pœnæ irregularitatis in genere meriti, id est in ge-
8 nere causæ efficientia moralis, sed factum est dubium, & causa dubia non potest producere effectum certum moraliter; ergo ex dubio facti non potest nasci irregularitas certa.

9 Confirmatur 4. quia iniustum videtur pro culpa, & facto peccaminoso dubio certam pœnam imponere, sed factum est dubium; ergo in eo dubio nemo censendus est certo irregularis. Con-
10 firmatur. 5. quia sanctius est impunitum relinqui factum nocentis, quam innocentem damnare, *l.*
11 *absentem, ff. de pœnis.* Confirmatur 6. quia in dubio iuris nemo post debitam diligentiam censendus est irregularis, nec in foro interno, nec externo, vt tenet cum innumeris Doctoribus Bosius, *in opere morali, p. 2. de conscientia, tit. 1. §. 40. num.* 1290. & cum aliis Leander à Murtia, *in 1. 2. D. Thomæ, lib. 1. d. vnica, resol. 7. n. 39.* contra Vas-
12 quium, Sanchez, & alios; ergo idem dicendum est in dubio facti. Confirmatur 7. Quia qui in pugna immittit sagittas in hostes, vel in eos explosit stopetum, vel bombardam, & dubitat an aliquem occiderit, nec de hoc facta diligentia potest constare, non tenetur se in foro interno, vel externo habere tanquam irregularem, vt docet Sanchez, *lib. 1. summa cap. 10. n. 44.* Bauni, *Theolog. moralis, tom. 1. tract. 11. q. 36. versiculo, hac sententia,* Præpositus, *in 3. partem, q. 5. dub. 25. n. 58.* Diana, *p. 4. tract. 2. resol. 16.* Arriaga, *t. 2. tom. 1. d. 25. n. 15.* Bosius, *suprà, n. 1317.* Ergo idem dicendum est in nostro casu, nam vtrumque est dubium facti, & per accidens est quod in vno constet de homicidio, non verò in alio.

13 Confirmatur 8. quia qui consuluit, vel mandauit fieri abortum, in dubio an fœtus sit animatus, probabile est eum non incurrere irregularitatem, si post moralem diligentiam adhuc perseuerat dubium, an fœtus fuerit animatus, vt tenet Præpositus, *suprà, n. 58.* Bañes, quem refert, & probabile putat Diana, *p. 4. tract. 2. resol. 16.* Gomez, *3. variarum, cap. 3.* Bajardus, *q. 68. versiculo, idem adde quod in dubio.* Quidquid cum aliis melius dicat Bosius, *suprà, n. 1319.* Ergo idem dicendum est in nostro casu, nam etiam hic est dubium facti homicidij, cum constet de abortu, & solum du-
14 bitetur de animatione fœtus. Confirmatur 9. quia quando plures sine præmisso consilio, nec ex dolo, nec ex mutua cooperatione, sed solum ex negligentia culpabili, singuli proiecerunt lapidem ex fenestra domus, & pertransiens ictu vnius lapidis occisus est, & constat vno tantum lapide fuisse percussum, nemo ex illis incurrit irregularitatem, vt tenet Henriquez, *lib. 14. cap. 14. n. 1333.* Villadiego, *cap. 6. n. 45.* Auila, *p. 7. d. 6. sect. 3. dub. 3. conclus. 2.* Farinacius, *2. p. fragm. crimin. lit. I n. 456.* Ergo idem dicendum est in nostro casu. Patet consequentia, nam etiam in hoc casu constat de facto homicidij, & nescitur à quo fuerit commissum.

15 Verum licet hæc sententia satis probabilis sit, & tute possit sequi in foro conscientiæ, communis tamen sententia docet omnes censendos esse, etiam in foro conscientiæ irregulares. Ita Glossa, *in cap. si quatuor, verbo quinque, 23. q. 8. & in cap. cupientes, §. verberum verb. qui culpabiles de electione in 6.* & cum Butrio, Abbate, Gofredo, Anania, Cardinale, Farinacio, Barbosa, Sairo, Molina, Suatio, Auila, Bonacina, Gordono, Escobar, 16
Hurtado, Bauni, Bosius, *in opere morali, p 2. de conscientia, tit. 1. §. 51. n. 1326.* & cum Axore, Salas, Sanchez, & aliis Leander à Murcia, *in 12. lib. 1. d. vnica, resol. 7. n. 5.*

Et probatur primo: Quia ita expresse deciditur, *in cap. ad audientiam, & cap. significasti 2. de homicidio*, quod cum iustum sit, nec falsæ præsumptioni innitatur, obligat in vtroque foro instar cuiuscunque legis iustæ, nec textus, *in cap. significasti.* loquitur tantum, quando est verisimilius fuisse commissum homicidium; sed absolute in casu dubio, licet ex superabundanti post decisionem addat Pontifex rationes, quibus constabat esse verosimilius fuisse commissum homicidium; *& cap. ad audientiam*, loquitur aperte in casu dubio, & casus illius textus indicat clare non esse verosimilius fuisse commissum homicidium. 17

Secundo probatur: Quia in foro externo, hic condemnaretur tanquam irregularis, iuxta illorum textuum decisionem, nec ex falsa præsumptione, cum constet homicidium esse dubium; ergo similiter est damnandus in foro conscientiæ, cum in vtroque foro idem iudicium sit, quando externum non innititur falsæ præsumptioni, vt citatis aliis probat Thomas Sanchez, *in summa, lib. 1. cap. 10. n. 11.* Et Denique probatur ratione *ab vtroque textu cap. ad audientiam, & cap. significasti*, adducta, scilicet quod in dubiis tutior pars sit eligenda, sed tutior pars est, vt hic se habeat pro irregulari, ne se exponat periculo peccandi, si celebret; ergo habendus est tanquam irregularis. 18

Nec obstat id, quod dicitur in primo contrariorum fundamento, scilicet hunc esse in possessione suæ immunitatis, à censura, & quod in dubio melior est conditio possidentis, quia ad hoc respondetur, istum non esse in possessione suæ immunitatis; Nam qui habet contra se præsumptionem iuris, non habet possessionem, imo possessio stat pro iuris præsumptione contraria, vt docet, & probat prædictus Sanchez, *vbi suprà n. 13.* Ad primam confirmationem respondetur, pœnam esse molliendam, si non detur præsumptio iuris in contrarium, vt in præsenti: ad secundam confirmationem respondetur textus loqui in vtroque foro, *vt suprà* diximus in ratione pro nostra sententia. 19 20 21

Ad tertiam confirmationem respondetur, concedendo maiorem, ad minorem respondetur, causam esse certam dispositione, & præsumptione iuris, ac per consequens posse producere effectum certum moraliter. Ad quartam confirmationem respondetur, in hoc casu factum esse certum, cum constet de homicidio patrato, quod autem ignoretur quis ex multis illud perpetrauit, hoc non tollit quin ius possit in dubio pro omnibus ad illud concurrentibus irregularitatem statuere. Ad quintam confirmationem respondetur, hic non damnari innocentem, cum omnes concurrerint ad idem homicidium irruendo in illum hominem, quod licet non fuisset ex inito consilio, attamen omnes simul in illum irruerunt, vnde sicut per accidens in illum simul irruerunt, ita per accidens omnibus 22 23

omnibus à iure imputatur, eum discerni nequeat, quis illorum commiserit homicidium.

24 Ad sextam confirmationem respondetur, con-
cedendo in dubio iuris neminem censeri irregula-
rem, secus io dubio facti. Et ratio diuersitatis
est, quia licet irregularitas procedat ex facto tan-
quam ex occasione, vel tanquam ex radice, at per
se oritur ex iure eam statuente tanquam ex causa
efficiente. & ideo si ius est dubium, nequit effe-
ctum certum producere, scilicet certam irregula-
ritatem, at stante facto dubio, potest esse ius cer-
tam statuens in eo dubio irregularitatem; ergo li-
cet in dubio facti quis censendus sit irregularis,
non tamen in dubio iuris.

Ad septimam coofirmationem respondetur,
concedendo antecedens cum Bosio, *suprà, n.* 1317.
Deinde negatur consequentia. Ad probationem
25 respondetur dari diuersam rationem, nam in pri-
mo casu, non constat de homicidio, & irregula-
ritas non est annexa incertitudini factorum, sed
ipsi facto, & iam posito in re, & durum esset pri-
uare hominem sua libertate, & eum obligare ad
habendum se tanquam irregularem, & abstinen-
dum à diuinis in casu, in quo non constat, nec con-
stare potest de facto, seu occisione; Secus dicen-
dum est in nostro casu, in quo constat de homici-
dio, & solum ignoratur quis ex pluribus ad illud
concurrentibus illud re ipsa perpetrauerit.

Ad octauam confirmationem negatur antece-
dens cum Sanchex, *in summa dicto cap.* 10. *n.* 47.
Barbosa. Quaranta, Molina, Rebello, Porrel. Scor-
26 tia, Bauni, Trullene. & alij communiter, quos re-
fert, & sequitur Bosius, *suprà, n.* 1319. Et ratio
est, quia hic constat de delicto, vt in nostro ca-
su, & solum dubitatur; an fœtus fuerit anima-
tus. Ad nonam Confirmationem respondetur, ne-
gando antecedens cum Bosio, *suprà, n.* 1349. Secus
dicendum est quando vnus solùm ex pluribus in
eadem domo existentibus ex negligentia culpa-
bili, vel etiam dolo lapidem proiecit qui homi-
27 nem prætereuntem interfecit, nam tunc, si pror-
sus ignoretur quis projecerit, nec de vllo in par-
ticulari indicia sint, tunc in foro iudiciali tenetur
iudex omnibus comminari, vt qui lapidem pro-
iecit, sciat se esse irregularem, neminem tamen
28 poterit declarare irregularem, ob rationem tex-
tus, *in l. absentem, ff. de pœnis*, quod sanctius est
impunitum relinquere, quam condemnare inno-
centem, vt etiam in terminis tradit cum Majolo,
Farinacius, *suprà, n.* 486. Molina. *d.* 34. *n.* 7. & cum
aliis Bosius, *suprà, n.* 1350. Nec idem potest dici in
nostro casu, nam hic solùm vnus proiecit lapi-
dem, at vero in nostro casu omnes gladiis euagi-
natis irruerunt in hominem interfectum, vel pro-
iecerunt singuli singulos lapides, & per accidens
est quod nesciatur quis interfecerit, cum omnes ad
homicidium concurrerint.

CONSVLTVM LXVII.

De filio nato à muliere vxorata adultera, an censendus sit legitimus, vel potius spurius, & adulterinus.

SVMMARIVM.

1 *Penitur casus, seu factum.*
2 *Adolescens natus ex fœmina vxorata extante matrimonio vero, præsumitur legitimus.*
3 *Hæc procedunt, etsi mater illius conuicta sit de adulterio.*
4 *In dubio illa præsumptio accipienda est, quæ benignior est partui.*
5 *Excipienti de illegitimitate incumbit onus probandi.*
6 *Delictum non præsumitur donec probetur.*
7 *Honesta coniectura inhonestam præsumptionem excludit in fauorem Innocentis.*
8 *Extantibus contrariis famis, vna de legitimitate, altera de illegitimitate, bona fama prænalere debet.*
9 *Esse illegitimum est infamia facti.*
10 *Ponitur argumentum in contrarium.*
11 *Ponitur illius solutio.*
12 *Etiamsi vxor habitet continue in domo adulteri, & ibi concipiat & pariat si alias maritus habebat accessum ad illam quando volebat, partus præsumitur legitimus*
13 *Quid si mulier post mortem viri intra decem menses peperit, cum antea non pepererit per annum.*
14 *Etiamsi filius nascatur post nouem, aut decem menses à morte mariti, censetur legitimus.*
15 *Quid si mulier vidua statim post mortem viri nubat alteri, & intra nouem menses pariat, cui marito tribuendus est fœtus.*
16 *In casu dubij actualis, possessio matrimonij possides.*
17 *Quid si dentur contraria verosimiles coniectura*
18 *Ponuntur plures coniecturæ, ob quas filius natus præsumi possit adulterinus.*
19 *Ponitur resolutio quæstionis.*
20 *Contra sic conceptum in domo adulteri semper remanet apud corda suspicio, quod sit illegitimus.*
21 *Religio non tenetur recipere hunc adolescentem de quo est talis suspicio.*
22 *Si sit receptus in religione debet manuteneri in sua possessione.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

MARIA cum per aliquot annos fuisset An-
tonij concubina, tandem Antonius eam in 1
matrimonium coniunxit Francisco famulo suo, qui post matrimonium celebratum eam in domum suam asportauit, vbi per decem dies permansit, quibus peractis, rediit ad domum Antonij, vbi per annum stetit, & multoties concubuit in hoc anno cum Antonio eius antiquo amasio, marito id sciente, & permittente, post annum mortuus est vir eius Franciscus adhuc illa stante in domo Antonij, & à die mortis viri sui ad nouem menses, & quinque dies, peperit filium, de quo mota est quæstio, an habendus tanquam filius Antonij, vel censendus sit filius mariti demortui, & quia Antonius erat ex genere Hebræorum, Franciscus vero Christianus vetus, & adolescens volebat ingredi quandam illustrem Religionem, erat enim adolescens optimo ingenio, & aliis dotibus ornatus.

Quæsierunt à me, an iste adolescens censendus foret filius Antonij; An vero Francisci, ac per consequens, an censendus ex gene-

re Hæbreorum, An ex immaculato sanguine procedens.

RESPONSIO AVTHORIS

Respondi adolescentem illum iudicandum
2 esse filium mariti demortui, ac per consequens vt ex sanguine immaculato procedentem habendum, & vt talem in vtroque foro iudicandum. Ratio fundamentalis est, quia huiusmodi adolescens natus fuit ex fœmina vxorata, extante matrimonio vero, & putatiuo, vicinia id scientibus; sed hæc coniectura est sufficiens ad inducandam quasi possessionem legitimitatis, & vt filius præsumatur legitimus, & ex matrimonio procreatus, vt habetur *l. filium 6 ff. de his qui sunt sui, vel alieni iuris, l. non Epistolis, Cod. de probat. cap. per tuas de probat. & cap. transmissa qui filij sunt legitimi*, quæ procedunt
3 etiam si vxor conuicta sit de adulterio, vt docent Gaillus, *obseru. pract. lib. 2. obseruat. 97. n 7.* Vasq. *quæst. illust. c. 48. n. 20. 21. & 22.* Palcotus *de nothis, c. 20. n. 4.* Menoch. *de arbitris casu. 89. n. 20. & lib. 6 præs. 53. n. 3. & præsum. 54. n 24.* Stephanus Gratian. *disceptionum forensium tom. 4. c. 653. n 50. & colligitur ex l miles §. defunct. ff ad legem* Iuliam, *de adulteriis*; ergo talis adolescens habendus est tanquam filius legitimus.

4 Confirmatur primo: Quia in dubio illa præsumptio est capienda, quæ benignior est, & partui fauorabilior, *cap. estote de reg. iuris & l. quoties*
5 *dubia, ff. eod. titulo.* Tum quia in dubio stat possessio legitimitatis pro filio; ergo excipienti de legitimitate incumbit onus illam probandi. Ita Baldus *consil. 74 lib. 1. & consil 437. lib. 5.* Ioannes Fari. *in §. vult. institut. de adopt.* Cæpolla *cautela 118.* Galliaula *in rubric. de verbor. oblig. num. 161.* Beto *consil. 19. num. 10. & consil. 20 lib. 2.* Palcotus *de nothis c. 20. per totum*, Menochius *de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 54. num. 20.* Surdus *de alimentis tit. 1. quæst. 10. num. 36.* Simon de Prætis *lib. 3 interpret. 1. dub. 2 solut. 2. num. 4.* Caualcanus *decis. 12 num. 12.* Farinacius *in repert. iudic quæst. 45. num. 52.* Vasquez 12. *d. 76. cap. 8.* Sairus *lib. 1. clauis, cap. 13. num 19.* Salas 1. 2. *tract. 8. sect. 24.* Azorius *p. 1. lib. 4. cap. 19. quæst. 7.* Villalobos *p. 1. tract. 1. dif. 20. num. 11.* Sanctatellus *variarum resolut. p. 1. quæst. 24. num. 23.* Pontius *de matrim lib. 11. cap. 9. num. 4.* Bresserus *de conscientia lib. 4. cap. 13.* Arriaga 12. *tom. 1. d. 26. n. 17.* Layman. *lib. 5. tr. 19 p. 3. cap. 5. n. 21.* Conink. *de sacram. d. 18. n. 105.* & alij quos refert, & sequitur Diana *p. 4. tract. 3. resolut. 6. & colligitur tum ex cap. lator, qui filij sint legitim. tum ex cap. accedens de prax. canonic.*

6 Confirmatur 2. Quia delictum non præsumitur donec probetur *leg. merito ff. pro socio*; ergo quando ex aliquo actu duæ possunt capi coniecturæ, quarum vna delictum significat, & altera excludit, potius eligenda est ea, quæ vitio, & crimine caret; ergo cum necesse sit filium nasci ex coïtu licito, vel illicito, præsumendum est natum ex licito, & legitimo, semper enim præsumendum id, quod est honestum, vt ait Baldus *in l. filium, ff. de his, qua sunt sui, vel alien. iuris.* Bartolus *in l. non solum, §. sed vt probari num. 5. ff. de operis noui nunc.* Vasquez *suprà n. 20.* Gaillus *obseruatione 97. n. 2. & 7.*

7 Confirmatur 3. Quia honesta coniectura in honestam præsumptionem excludit fauore innocentiæ prolis, vt dicunt Baldus *in l. 1. num. 31. Cod. de his qui accusare non possunt.* Abbas *in cap. per tuas, num. 2. de probat.* Menochius *præsumpt. 54. num. 22.* Gratianus *discept. forens. tom. 4. cap. 653. num. 81. idque argum. textus in l. miles, ff. defunct. ff. de adulteriis*, tum quia in dubio iudicandum est pro legitimitate, Ananias *in cap. 2. de infant. exposit.* Gaillus *obseruat. pract. lib. 2. obseruat.*
97. Puteus *decision. 2. lib. 3.* vbi ait, quod extan- 8
tibus contrariis famis, vna de legitimitate, altera de illegitimitate, bona fama præualere debet, & in tali dubio pro legitimitate iudicandum, & idem ait Peregrin. *de fideicommis. art. 43. num. 71.* Menochius *consil. 18. num. 15. col. 1.* Mantica *de coniecturis vlt. volunt. lib. 11. titul. 12. num. 1.* Sanchez *de matrim. lib. 3. d. 4. num. 2* & cum Barbatio, & aliis Merlinus *de legitima. lib. 1. titul 2. quæst. 7. num. 20.* est enim legitimitas maximè fauorabilis, vt tradunt Tiraquellus *de iure primog. q. 38. n. 20* Osascus *decis. 119. n. 1.* Mantica *de coniecturis lib. 11. tit. 12 n. 1.*

Confirmatur 4. Quia esse illegitimum est quæ- 9
dam non leuis, non solum filij, sed etiam ad parentes, præsertim matrem, se extendens infamia facti, vt tradit Azo. *in summa, Cod. de his qui not. infam.* Curtius *consil. 136. num 11.* Palcotus *vbi supra*, & cum aliis Menochius *dicta præsumptione 54. num. 30.* Sed infamia cum præsupponat delictum non præsumitur *cap. dudum de præsumptionibus*, Felin. *ibi num. 14.* Palcotus *cap. 20 num. 5. & 6.* Menochius *præsumpt. 54. num. 30.* ergo in dubio filius legitimus præsumi debet, & admitti ad hæreditatem patris, siue ipse, siue alter possideat.

Dices hæc omnia vera esse, si extante ma- 10
trimonio vero, vel putatiuo filius natus sit ex vxore in domo mariti, simul cohabitantibus, & vicinis id scientibus, vt docet Gaillus *obseru. 97. num. 1.* Gratianus *tom 2. cap. 167. num. 32.* Palaus *tom. 3. p. 1. d. 3 p. 5. num. 8.* Mascardus *de probationibus conc. 788. num. 1. & concl 198. num. 1.* Palcotus *cap. 21.* Petrus Barbosa *in rubric. solut. matrim. p. 1. num. 19. & 20.* & alij communiter, id enim sufficit ad probandam filiationem, etsi vxor sit conuicta de adulterio, seu habuisse consuetudinem cum adultero tempore conceptionis in domo mariti, vt rectè concludit cum multis Palaus *suprà num. 5.* imo etsi probetur alicuius vxorem concubuisse cum decem scholaribus, ita cum multis Gaillus *obseruat. quæst. 7. num. 7.* Menochius *casu. 89. num. 10.* Atqui hæc mulier concepit, & peperit extra domum mariti, & post mortem mariti nouem menses, & decem dies; ergo filius non debet præsumi legitimus, sed illegitimus.

Respondetur, non solum quando filius con- 11
ceptus, & natus est in domo patris deberi reputari legitimum in casibus assignatis, sed etiamsi vxor habitaret extra domum mariti in domo adulteri, si maritus ad eam accedere solebat, nam etiam tunc filius præsumitur mariti. Ita Gaillus *obseruat. 97. num. 9.* Palcotus *cap. 24.* Menochius *dicto casu 89. num. 2. & præsumpt. 53. num. 4.* Mascardus *consil. 788 num. 9.* Grattanus *c. 53. num. 8.* Vasquez *quæst. illustr. cap. 48. num 20.* Et idem dicendum est, licet habitaret vxor in lupanari tanquam meretrix, dummodo ad eam soleret accedere maritus, ita omnes præcitati DD. Et ratio est, qui cum ipsa causa matrimonij concurrat, etiam ipse accessus, seu ipsa cohabitatio

mariel

mariti qua fieri potest vt filius ex ipso marito sit procreatus sufficit, vt filius illius reputetur, vt honestius præsumatur, & quia in dubio proli vtpote innocenti fauendum est, & hoc idem de nato ex muliere, licet habitanti in lupanari ad quam accedere oleret maritus admittit etiam Petra *de fideicommiss.quæst.*11. *num.*340. nam cum filius inquit natus sit in prostibulo, nulla certa persona ostendi potest, ex quo potius præsumatur procreatus, quam ex marito.

12 Dices id verum esse, si vxor non continuo habitabat in domo adulteri; at si continuo habitabat in domo adulteri, & ibi concepit, & peperit, partus præsumitur illegitimus, & generatus ab adultero. Ita Capra *consil.* 1. *num.* 2. Ancarranus *consil.* 225. *num.* 5. Corneus *consil.* 1. *num.*22. *lib.*1. Alexander *consil.* 88. *num.* 14. *lib.*7. Gozadinus *consil.*12.*num* 22. Surdus *consil.*1. *n.*44. *& 57.lib.*1.*& cum multis præsumpt.*57.*num.* 9. vbi dicit esse communem. Respondetur, quòd nec in hoc casu filius debet præsumi illegitimus, si aliàs maritus habebat liberum aditum ad vxorem, vt in præsenti habebat, ita Petra *de fideicommiss.quæst.*11.*num.*401. Gailus *suprà*, Couarruuias *de sponsalibus c.*6.§.3. *num* 446. semper enim militat eadem ratio præsumptionis, si nihil aliud in contrarium sit, nempe constantia matrimonij, quod legitimam prolem monstrat, & fauor eiusdem matrimonij, & prolis.

13 Nec obstat quod mulier eo tempore, quo habuit maritum viuum nunquam pepererit, & statim post mortem viri intra decem menses pepererit. Respondetur namque id nihil obstare, vt filius dicatur mariti natus in ea figura, & circumstantia matrimonij, cum semper fauendum sit in dubio legitimitati, & quod proli fauorabilius, & honorabilius est, ita Felinus *in cap. per tuas de probat.* Alciatus *de præsumpt reg.* 3.*præsumpt.* 17.*num.*8. Ruin.*consil.* 3 *colum.* 5. Masc r- dus *consil.*788,*num.*2. Paleotus *cap.*24 *num.* 5. Menochius *de arbitris casu.*89,*num* 1. Quæ procedunt etiam si vxor facta vidua in continenti post mortem viri effecta sit concubina vnius scholaris, & intra nouem menses peperit puerum; nam & in hoc casu filius præsumitur mariti fauore legitimitatis, ita Vasquez *quæst.illustr cap* 48.*num.*10. Baldus *in l. si mater Cod.de suis, & legit.hæred per d l.miles,§.defuncti.ff ad leg Iuliam,de adult.* Franciscus Cremensis *singular.*127. Mascard *consil.*-88. *num.*13. Quæ omnia vera sunt etiamsi detur fama, seu existimatio, & opinio communis filium esse adulterinum, id enim non tollit præsumptionem iuris: *dicta l. filium*, ita Abbas *in cap. accedens num.*6.*de purg canonicæ*. Mantica *consil.*98. *colum.*1. Mascardus *consil.* 788. *num.* 13. quia vbi agitur de graui præiudicio, fama non probat, vt post alios Puteus *decis.*77.*num.*6.*lib.*2.*qui addit num* 8.*alios allegans*, quod non solum ex sola fama non potest quis illegitimus iudicari, sed neque etiam ex fama cum vno teste, Bosius *in opere morali p.*2. *titul.*1 §. 43. *num.* 1455. excipe nisi concurrant simul aliæ coniecturæ, vt infra dicemus.

14 Nec obstat id, quod ait peperisse post mortem mariti vltra nouem menses. Respondetur namque, id nihil obstare, vt filius dicatur legitimus, etiam si nascatur non solum post nouem menses, & decem dies; sed nec si nasceretur intra integros decem menses à morte viri, vt habetur *l. gallus in principio, ff. de liberis, & posthumis, & l. in testato, § post decem menses mortis, ff. de suis, & legit.hæred.& l.*12.*tabularum*, & tenent Mynsingerus, *singular. obseruat. cent.*6. *obseruat.*40. *num.* 16. *alios Iuristas allegans* Layman *lib.*5.*tract.*19.*p* 2. *cap.*5. *num.*22. nisi aliud seu verosimilis, & potens coniectura contrarium suadens obstet. nam partus iuxta Medicorum, Philosophorum, & Iurisconsultorum communem sententiam perficitur, & nascitur spatio nouem, aut decem mensium lunarium, à conceptione, quod tale explicat Menochius *de arbitris casu.*89. *num* 39. ac proinde filius natus intra dictum spatium à morte viri, vel à diuortio, præsumi debet mariti, Sceuola *in l. gallus in principio* ibi, *in decem mensibus proximis, ff. de liberis. & posthumis*, & colligitur ex Vulpiano *in l. in testato*, §. *post decem de suis & legit. hæred.* Menochius *dicto casu* 9.*num* 40.*ad* 49

Dices, ergo si mulier vidua effecta, statim post mortem viri alteri nubat, & in nono, vel decimo mense pariat, filius natus censendus est primi, & non posterioris mariti. Respondeo, 15 relictis variis dicendi modis, de quibus consule Bosium *in opere morali p.*2.*tit.*1.§.43. *n.*1466. quod si ex coniecturis non constet fœminam tempore mortis primi mariti esse prægnantem, nec aliunde veritas certo sciri possit, tunc debere partum præsumi filium eius, in cuius domo natus est, ac per consequens secundum filium illius, qui actualiter est in possessione matrimonij, ita colligitur *ex l si vicinus, Cod.de nuptiis*, Baldus *in l.si matre, Cod de suis & legit. hæred.* Bærous *consil* 162 *num.*9 *lib.*6. Menochius *de præsumptionibus, præsumpt.*53.*num.* 9. Vasquez 1.2.*d.*66.*cap.*8 Salas *ibidem tract.*8. *d.vnica sect.*4. *num.*145. Palaus *tomo.*1.*tract.*1 *d.*3 *p.*5 *num.*7. Bresserus *de conscientia lib.*4 *cap.*13. *num.*121. & ratio est, quia habenda est ratio eius, qui est in actuali possessione matrimonij. potius quam alterius mariti defuncti, nisi aliunde constet contrarium, putà de impotentia coeundi, seu generandi secundi mariti, nam in dubio possessio actualis præualere debet, quod si filius natus esset vitalis ante septimum mensem à secundis nuptiis, tunc iudicandus esset primi mariti.

16 Nec inde inferri potest, quod sit filius intra decem menses à morte mariti nascatur in domo adulteri, propter eandem rationem. Nam huic illationi: Respondetur, dari diuersam rationem, nam in casu dubij actualis possessio matrimonij præualet, nec hoc resultat in detrimentum filij, quoad legitimitatem, nam siue vnius, siue alterius mariti dicatur filius, semper est legitimus, at adulter nec erat in actuali possessione matrimonij, & illud resultat in damnum prolis. Ita Bosius *suprà n.*1474.

17 Dixi nisi aliud, seu verosimilis, & potens coniectura contrarium suadens obstet, nam si probetur maritum tempore conceptionis non concubuisse cum vxore, vel propter diuturnam absentiam, vel morbum, aut valetudinem, vel aliud impedimentum, putà senectutis, aut nimiæ frigiditatis, tunc filius non debet præsumi mariti, sed adulteri, ita habetur: *l. filium, ff.de his, qui sunt sui, vel alieni iuris* Gailus *lib.*1. *obseruat.*97. *num.*16. & 20. Menochius *de arbitr. casu.*89. *num.*40.& 45. Paleotus *dicto cap.*24 *n.*3. Couarruuias *de sponsalibus, cap.*6. §.3. *num.* 8.

Vasquius

Vasquius *quæst.illustr. cap.48. num.26.* & idem dicendum est, si constet tempore conceptionis maritum non habuisse facultatem accedendi, vel non accessisse ad vxorem extra domum mariti habitantem, nam tunc accessum probare debet, qui partum illum asserit esse filium mariti, ita post Salicetum Abbatem Castrensem, Aleiatum, Menochiu *præsumptione 53.num.:9.* & alij, quos refert, & sequitur Petra *q.11.n.400.*

Et idem dicendum est, si maritus raro acce-d ret ad vxorem in domo adulteri habitantem,
18 nam tunc ex ea natus potius præsumitur filius adulteri, qui frequentius cum muliere versabatur, quam mariti, ita Alciatus *de præsumpt reg 1. præsumpt.37 num* 11. Petra *de fideicommiss.quæst.11. num* 401. Mascardu *consil* 788.*num.*11. Quamuis alij etiam in hoc casu probabilius existiment censendum esse filium mariti, nam cum constet maritum ad eam, li. et raro accessisse, potius præsumendus est filius mariti, quam adulteri, in fauorem matrimonij, ita cum Paleoto, Vasquio, & alijs Bosius *supra n.*1473.

Non debet etiam præsumi filius mariti, si dentur aliæ plures coniecturæ contrariæ, vt si filius fuisset educatus, tractatus, nominatus, legitimatus, institutus, tanquam filius adulteri, & etiam concurrat vox publica, & fama viciniæ, seu talis reputetur à vicinis, maximè si etiam natus esset in domo adulteri, & multo magis si tanquam eius filius baptizatus, prædicta omnia marito approbante, seu permittente, & nullo modo contradicente, atque ita tanquam filius adulterinus haberetur, non solum à matre adultera, & ab eodem filio, & à vicinia, sed etiam ab ipso marito, hoc enim casu præsumeretur filius adulteri. Ita Paulus de Castro *consil.115.lib.1.* Hipolitus *in l. 1. §. ad quæstionem de quæstionibus*, Ancharanus *consil. 225. secundo dubio* Corneus *consil.1 colum.3.* Alexander *consil.88 num.7. vol.7.* Barbatia *consil.68.vol.4.* & cum aliis Bosius *suprà num.* 1478. omnes enim illæ coniecturæ simul sumptæ, illidunt præsumptionem iuris de legitimitate.

19 Ex quibus omnibus sic diligenter præpensis, existimo prædictum adolescentem, de quo est quæstio in præsenti reputandum esse filium Francisci, & non Antonij, ac per consequens censendum esse legitimum, & absque sanguine maculato productum, non obstante fama concubinatus matris illius, nec obstanti quod fuerit etiam post matrimonium contractum concubina Antonij sanguine Iudæorum maculati, nec obstanti quod pepererit post nouem menses & decem dies à morte viri, vt in superioribus probatum manet; Et ratio est, quia sola fama, & communis opinio adulterij non sufficit vt supra probauimus, nec etiam sufficit quod illa ante mortem viri non conceperit, cum matrimonium per solum vnum annum durauerit, vnde accidere potuit, quod per paucos dies ante mortem maritus filium genuisset, nec etiam obstat quod illa per totum tempus matrimonij habitasset in domo adulteri, si quidem ibi habebat etiam eius maritus accessum ad illam, quando volebat *vt suprà* diximus.

Verum licet hæc stando in electis iuribus ita sint, prædictæ tamen religioni consilium non darem vt talem adolescentem intra se reciperent, nec ego si prælatus fuissem illum ad statum religiosum reciperem, non obstanti, quod ille ad id habeat ius, vt admittatur vt docet Gallialua *in rubric ff de verbor.obligat num.*161. Mascardus *dicto consil.*882.*num* 10 & Palaus *d p.5.n.4.* Bosius *suprà num.* 1420. Nam licet hæc omnia se- 20
cundum ius ita sint, maxima tamen remanet apud cordatos suspicio, quod prædictus adolescens sit illegitimus, & per consequens ex sanguine maculato procedens, & cum Religio non 21
teneatur illum recipere, non est cur in tali dubio se periculo recipiendi Hebræum exponatur, secus dicerem, si adolescens iam esset receptus, nam tunc cum iam sit in possessione illius status debet manuteneri in sua possessione, donec ab opponente contrarium probetur, ita Gallialuam 22
*in rubricam ff de verbor.obligat.num.*161. Mascardus *consil* 882 *n* 9.& *consil* 591 *n* 8 Rota *decis.* 3.*in antiquis*, Menochius *de præsumpt præsumpt.*54. *num.* 54 Bosius *in opere morali part. 2. titul. 1.* § 43.*num.*1419.

CONSVLTVM LXVIII.

De quodam qui perdidit testamentum, vel aliud publicum instrumentum, ex cuius amissione sibi resultat amissio hæreditatis, an conficiendo priuatim occultè aliud omnino simile peccet mortaliter, & teneatur ad restitutionem?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Notarius faciens instrumentum falsum peccat contra iustitiam, & tenetur ad restitutionem.*
3 *Notarius si priuatim instrumenta deperdita conficiat, & si deperditis sint omnino & in omnibus similia peccat mortaliter.*
4 *Probabile est hominem particularem conficientem instrumentum publicum omnino simile deperdito, non peccare mortaliter.*
5 *Sententia authoris est contraria, & probabilior.*
6 *Contraria non caret sua probabilitate.*
7 *Referuntur DD. pro hac sententia.*
8 *Iste homo conficiendo tale instrumentum, non commisit crimen falsi.*
9 *In quo consistat crimen falsi?*
10 *Ponitur argumentum in contrarium, & illius solutio.*
11 *Ponitur aliud argumentum, & illius solutio.*
12 *Ponitur aliud argumentum, & illius solutio.*
13 *Conficiens tale instrumentum, si illius delictum sciatur, puniendus est.*
14 *Præsumendus est vehementer in foro exteriori falsarius.*
15 *In foro conscientiæ, solum veritas attenditur.*
16 *Si tale instrumentum fiat aliis scientibus, continebit malitiam scandali, & contemptus legis.*
17 *Si caute fiat, & à nemine sciatur, ab his extrinsecis maliis denudabitur.*
18 *Conficiens tale testamentum non tenetur restituere maioratum sibi ob tale instrumentum adiudicatum.*
19 *Qui in compensatione occulta omisit aliquam*

circum

circumstantiam postulatam à doctoribus, licet peccauerit, non tenetur tamen rem compensatam restituere.

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 PETRVS habebat antiquum testamentum institutoris cuiusdam maioratus, quod ei dabat certum ius ad succedendum in dicto maioratu. Accidit quod cum combureret quasdam papyros inter eas combussit prædictum testamentum, & ob defectum illius maioratus absque dubio alteri adiudicandus erat, quapropter Petrus necessitate compulsus alterum omnino simile fecit testamentum alteri combusto, quo viso existimantes iudices ipsum esse testamentum antiquum institutoris illius maioratus, ei maioratum adiudicarunt, ipse tamen Petrus scrupulis agitatus,

Quæsiuit à me, an in confectione illius testamenti peccauerit mortaliter, & an maioratum sibi ob illud testamentum confictum, adiudicatum teneatur restituere.

RESPONSIO AVTHORIS.

PRo huius casus solutione suppono conficien-
2 tem talem scripturam non esse tabellionem, seu notarium, hic enim non solum peccat mortaliter cum onere restitutionis, si falsa instrumenta in damnum alicuius conficiat, sed etiam si priuatim instrumenta conficiat absque authoritate publica, quamuis ex eis nulli damnum inferatur, peccat enim contra sui muneris fidelitatem reipublicæ promissam, & debitam, cum tabellio habeat publicam authoritatem inscribendi in-
3 strumenta, vt bene notat Machado, *tomo* 2. *de perfecto confessore*, *libro* 6. *p.* 3. *tract.* 2. *docum.* 2. Trullenc. *tom.* 2. *in præcepta Decalogi, lib.* 7. *cap.* 2. *dub.* 2. & alij. Difficultas igitur solum est de eo, qui priuatim scripturam deperditam absque vlla additione confecit, sed eandem prorsus transcripsit: his suppositis,

Respondi satis probabile esse prædictum Franciscum non peccasse mortaliter conficiendo tale testamentum omnino simile deperdito. Dixi satis
4 probabile esse; quia stando in mea opinione confectio talis instrumẽti est peccatũ mortale cuius ratio est, quia talis ficta confectio instrumenti conti-
5 net peccatum cõtra virtutem veritatis cum rei publicæ pernicie, sed intentare mendacio perniciem reipublicæ non potest non esse peccatum mortale; ergo talis confectio instrumenti est grauiter peccaminosa. Verum quia hæc ratio licet satis firma suam potest habere explicationem, vt statim videbimus, ideo dico satis probabile esse, prædi-
6 ctum Franciscum conficiendo tale testamentum non peccasse mortaliter.

Hanc sententiam docet Caietanus, *in summa*
7 *verbo falsarius*, Emmanuel Saà, *in summa verbo falsarius*, Nauarrus, *in summa Latina, cap.* 17. *n.* 168. Mendo, *in statera opinionum differt.* 13. *q.* 16. *n.* 252. Fauent qui asserunt non esse falsarium, qui mutat scripturam in aliqua re dummodo veritati innitatur, hi sunt Iulius Clarus, *lib.* 4. *§. falsum, n.* 34. Grammaticus, *in voto* 26. *n.* 12. Craueta, *consil.* 46. *n.* 8. Corneus, *consil.* 26 *n.* 15. Alciatus, *consil.* 461. *n* 6. Menochius, *de præsumptionibus. lib.* 5. *præsumptione* 20 *n.* 52. Gyptius, *tract. de casibus reseruatis, cap.* 13. *consil.* 7. *n.* 7. vbi ait quod amisso instrumento in quo testis subscripserat, si nouum conficiatur, posse subscriptionem similem primæ apponi, ita refertur à Diana cum aliis, *p.* 5. *tract.* 14. *resol.* 40. Fauent etiam illi, qui dicunt quod deperdita scriptura priuata, seu syngrapha, non esse peccatum mortale aliam similem conficere: hi sunt Mazuch. *tr. de casibus reseruatis, d.* 2. *cap.* 28. *q.* 2. *n.* 33. & alij.

Ratio huius resolutionis est, quia iste homo conficiendo tale instrumentum non commisit 8
crimen falsi, sed non datur aliud crimen graue, quod in confectione illius instrumenti posset committere; ergo conficiendo tale instrumentum non peccauit mortaliter; Maior in qua est difficultas probatur. Quia crimen falsi est per- 9
uersio veritatis cum dolo, & alterius iactura, vt ait Syluester, *verbo Falsarius, n.* 1. Sed qui deperdito testamento, vel alia scriptura publica, ei aliam omnino similem confecit, non peruertit veritatem cum dolo, vel alterius iactura; ergo non committit crimen falsi. Minor in qua est difficultas probatur, quia imprimis non datur dolus, cum reuera antea præcesserit verum testamentum, nec iactura alicuius, siquidem solum conficitur omnino simile instrumentum deperdito, vnde idemmet ius, quod ex primo habebatur, & non aliud, habetur ex secundo; ergo cum ea testamenti substitutio nulli obsit, & prosit illud conficienti, non est vnde in eo dolus arguatur, nec iactura alterius.

Dices dari iacturam, & iniustitiam contra rem 10
publicam; sed contra, quia hæc iactura contra bonum commune reipublicæ est generalis, & communis, & necessario reperitur in omni scriptura priuatim confecta. Leges autem prohibentes instrumenta publica priuatim confici, non intendunt hanc iacturam generalem, sed iacturam specialem, in qua dolus, & iactura alicuius reperiatur, aut quod in eis aliquid apponatur priuatim, quod authoritate publica non fuit appositum, siquidem ex eis solum instrumentis ruinam pateretur bonum commune, & priuatum, non autem ex scriptura in qua nihil contra veritatem, vel in præiudicium alterius imponitur, sed solum veritas, quæ in primo instrumento erat de nouo inscribitur, sed iste homo eandem prorsus scripturam transcripsit; ergo non incurrit crimen falsi, ac per consequens non peccauit mortaliter.

Dices, iste homo conficiendo tale instrumen- 11
tum intendit deceptionem iudicum, qui ei prædictum maioratum ex vi talis instrumenti adiudicandi sunt; sed deceptio iudicum est contra bonum commune; ergo talis homo commisit crimen falsi. Respondetur concesso maiori, distinguendo minorem, deceptio iudicum est contra bonum commune, quando deceptio est cum dolo, & iactura alterius concedo, quando non continet dolum, vel iacturam alterius nego, in præsenti autem hæc deceptio pro subtracto, vel materia illius non continet falsitatem, vel iacturam alterius, cum instrumentum productum nihil aliud contineat, quam id quod antiquum continebat, Fateor sic decipientem iudices peccare venialiter contra veritatem, sed quia talis deceptio nec est iurata, nec est in damnum alicuius, solum est mendacium leue, sicut pœnitens, si interrogetur à Confessore de aliquo non pertinente ad confectionem, & illud neget, peccabit quidem contra veritatem, & decipiet confessarium, quia tamen talis res negata non continebat aliquid pertinens ad præsentem confectionem, nec in damnum alterius, tantum erit culpa venialis, sic ergo in

in præſenti,licet illa confectio inſtrumenti iudices decipiat, quia tamen non continet aliquid doloſum,nec in præiudicium alterius, non erit culpa grauis falſi, ſed tantum venialis.

Dices, ergo talis confectio inſtrumenti nec
12 etiam culpam venialem contra veritatem continebit, patet illatio, quia mendacium eſt aliquid proferre, contra id quod quis habet in mente; ſed iſte humo nihil aliud fecit faciendo illud inſtrumentum quam ponere io executione id, quod habebat in mente, ſcilicet transferibere id, quod re vera continebatur io inſtrumento deperdito; Ergo faciendo tale inſtrumeorum non commiſit crimen mendacij. Nec obſtat quod ex tali confectione inſtrumenti alij decipiantur putantes eſſe idem,nam eorum deceptionem non intendit conficiens inſtrumentum, ſed ſolum intendit recuperare ſuum maiorarum, honorem, aut famam, quod autem inde aliorum ſequatur deceptio, id per accidens eſt, cum id à conficiente inſtrumentum non intendatur.

Reſpondetur negando illationem, ad probationem, conceſſa maiori,ad minorem bene ibi reſponſum eſt. Ad probationem in contrarium reſpondetur conficientem inſtrumentum non ſolum primario, & per ſe intendere recuperare bona ſua,ſed alios decipere, ſiquidem primo, & per ſe intendit aliis perſuadere illud teſtamentum eſſe primum authoritate publica confectum, ſiquidem aliter inſtrumentum eius fini ad nihil deſeruiret, niſi quatenus exiſtimatur primum, & legale, ſed iſta deceptio eſt inſeparabilis à confectione inſtrumenti, nec reſultat per accidens,ſed primario à conficiente intenditur, ſiquidem ſine illa non poteſt adipiſci bona, quæ intendit; ergo ſic conficiens teſtamentum peccat contra veritatem, non tamen commiſit peccatum mortale,quia vt diximus,tale mendacium, nec iuratur, nec eſt in damnum alterius.

Hinc fit conficientem tale inſtrumentum puniendum fore, ſi in hac falſitate deprehendatur,
13 ſiquidem forum exterius ſemper contra eum præſumet talia inſtrumenta non continere id, quod inſtrumenta deperdita continebant, ſed eſſe de nouo doloſè confecta, & ſic conficientem ſolere falſa inſtrumenta priuatim conficere, & ita per in-
14 dicia vehementia falſarius cenſebitur, & vt talis punietur; At in foro conſcientiæ in quo ſolum veritas attenditur, ſi conficiens tale inſtru-
15 mentū nihil addidit, vel detraxit de primo inſtrumento, ſed fideliter quidquid in altero deperdito erat in hoc tranſcripſit, non peccauit mortaliter,
16 quantum eſt ex vi confectionis inſtrumenti. Dixi ex vi confectionis inſtrumenti, nam ſi tale inſtrumentum non fuerit factum cum ſummo ſecreto, dabitur peccatum ſcandali, cum ignorantibus animum, & finem poſſit apparere falſificatio, & ad ruinam impellere ſeu excitare ad alia inſtrumenta doloſa conficienda, quia & contemptus legum ac publicæ authoritatis ex ea actione dimanare poſſet. Verum hæc omnia ſunt extrinſeca, & de his non loquimur, ſed ſolum loquimur de ipſa
17 actione conficiendi inſtrumentum priuatim, in locum alterius amiſſi, prædicta enim quæ ex hac actione poſſunt dimanare omnia tolleniur, ſi inſtrumentum ſecretiſſimè, & omni cautela fieret.

Secundo fit conficientem tale inſtrumentum
18 non teneri reſtituere maioratum ei ex tali inſtrumento adiudicatum,nam cum in foro conſcientiæ ad illum re ipſa pertineat, licet alias ille hoc illicito medio procurauerit conſecutionem illius, licet alias id nullo modo ſit conſulendum ante factum, cum patratio venialis nunquam ſit conſu- 19
lenda,ſuppoſito tamen peracto,poteſt licite poſſidere maioratum, ſicut ſi quis rem ſuam non poſſet aliter recuperare, niſi compenſando ſe occulte, nam is ſi compenſationem occultam fecerit, non ſeruatis conditionibus à Doctoribus requiſitis ad licitam occultam compenſationem, peccabit quidem, rem tamen non tenebitur reſtituere, ſed eam retinere poteſt, nemo enim tenetur reſtituere quod ſuum eſt, licet medio illicito acquiſierit, ita cum Medina,Leſſio,Vaſquio,& aliis Lugo, *de iuſtitia,d.16. num.* 108. Sic ergo in præſenti philoſophandum eſt.

CONSVLTVM LXIX.

De fœminis intrantibus clauſuram Religioſorum ſine prætextu priuilegiorum, an peccent mortaliter, & incurrant aliquam cenſuram?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur caſus, ſeu factum.*
2 *Fœminæ intrantes clauſuram religioſorum; etiam ſine prætextu priuilegiorum in multorum ſententia peccant mortaliter, & incurrunt excommunicationem.*
3 *Probatur ex motu Pij V.*
4 *Talis motus fuit promulgatus.*
5 *Ignorantia etiam affectata in hoc caſu excuſat à cenſura.*
6 *Quoties in motu proprio poſtulatur præſumptio, ignorantia, etiam affectata, excuſat ab incurſu cenſurarum.*
7 *Probabile eſt mulieres intrantes clauſuram religioſorum abſque prætextu priuilegiorum, nec peccare mortaliter, ſecluſa intentione mali finis, nec incurrere aliquam cenſuram.*
8 *Motus Pij V. nec fuit authenticus, nec fuit promulgatus.*
9 *Religioſi admittentes tales fœminas intra clauſuram ſine prætextu priuilegiorum, nec incurrunt ſuſpenſionem à diuinis, nec priuationem ab officio.*
10 *Tales religioſi ſic fœminas intra clauſuram admittentes, incurrunt pœnas poſitas in conſtitutionibus ſuæ religionis.*
11 *Noſtri religioſi admittentes tales fœminas incurrunt priuationem ab officio, & excommunicationem.*
12 *Conuentuales noſtrorum eremorum peccant mortaliter, & incurrunt excommunicationem fœminas admittentes intra clauſuram eremorum,etſi non fiat prætextu priuilegiorum.*
13 *Motus Pij V. caſu quod obligaſſet, non comprehendit Imperatrices, vel reginas, vel earum filias.*
14 *Imperatrices,Reges,& Imperatores,& eorum filij,& filiæ,poſſunt intrare clauſurā monialium.*
15 *Fundatrices poſſunt intrare clauſurā religioſorū.*
16 *Fœminæ poſſunt ingredi clauſtra religioſorum in aliquibus caſibus.*

17 *Si*

17 *Si ingressa diuertantur ad interiora conuentus non incurrunt excommunicationem.*

18 *Nuncius potest concedere fœminis licentiam ingrediendi clausuram religiosorum.*

19 *Quando regina, vel alia fœmina ex priuilegio ingreditur clausuram religiosorum, possunt eam aliæ fœminæ comitari, quantum necessarium fuerit ad eius ornatum decentem.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVÆDAM fœmina absqua prætextu priuilegiorum ingressa est quoddam monasterium Religiosorum ex curiositate illud videndi absque malo fine.

Quæsiuit à me, an peccauerit mortaliter, & incurrerit aliquam censuram.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 REspondi, plures Doctores asserere fœminas intrantes clausuram religiosorum etiam absque prætextu licentiarum, sed temere, & cum præsumptione, etiamsi fuerit ex curiositare absqua intentiona mali finis paccare mortaliter, & incurrere excommunicationem Pontifici reseruatam. Ita Sanchez, *in opere morali, lib. 6. cap.* 17. Gibalinus, Comitolus, Pelizarius, Palaus, Henriquez, Tamburinus, quos refert, & sequitur Andres Mendo, *in statera opinionum, differt.*13. *q.* 13. *n.* 170. quorum ratio est.

Quia licet Gregorius XIII. solum prohibuerit
3 huiusmodi ingressum fœminis respectu Monasteriorum virorum quando fit sub prætextu alicuius Priuilegij, postea Pius V. in quodam motu proprio, qui incipit Romanus Pontifex, *edito* 16. *Iulij* 1570. declarauit mentem Gregorij, non solum comprehendere fœminas, quæ prætextu priuilagiorum prætendant intrare dicta Monasteria, sed etiam omnes, & quascunque fœminas, alias tam in genere, quam in specie, & eundem tenorem continet quædam declaratio sacræ Congregationis, quam refert Quaranta, *verbo monasteria, & conuentus, vol.*2. Ergo siue prædictæ fœminæ intrent prætextu priuilegiorum, siue sine illo, semper peccant mortaliter, & incurrant excommunicationem Pontifici reseruatam.

Nec obstat id, quod communiter dicunt aduersarij, scilicet motum Pij V. non fuisse pro-
4 mulgatum: nam iste motus eadem solemnitate, qua primus fuit promulgatus, & habetur inter motos proprios huius Pontificis, & praxis Pœnitentiariæ Romanæ ostendit eum motum proprium vigere, addunt tamen prædicti Doctores huiusmodi fœminas intrantes clausuram religiosorum sine prætextu priuilegiorum excusari ab hac censura, si bona fides; vel ignorantia etiam
5 vincibilis, crassa, & supina, vel etiam affectata eas comitetur, nam cum in dictis motibus peta-
6 tur præsumptio in intrante clausuram quælibet ex prædictis ignorantiis excusat ab incursu censuræ. Ita cum aliis Mendo, *suprà, n.* 173.

Verum licet hæc sententia satis probabilis sit,
7 & vt talis semper consulenda. Contraria tamen quæ asserit mulieres intrantas clausuram virorum sine prætextu priuilegiorum, si excludatur circunstantia praui finis, scandali, violentiæ, vel iniuriæ Monasterio illatæ, non peccare mortaliter, nec incurrere, excommunicationem Papæ reseruatam, non caret sua probabilitate, eam tenent Rodriguez, *tom.* 1. *q* 47. *art.* 1. Phelirchus, *de officio Sacerdotum tomo* 1. *p.* 1. *lib.*3 *cap* 30. Zetula, *in praxi Episcoporum in secunda editione, p.* 1. *verbo monialis*, ad octauum quæsitum, Sairus, *de censuris, lib.* 3. *cap.* 31. *num* 10. Laiman, *libro* 4. *tractatu* 5. *cap.* 12. *numero* 4. Suarez, *tomo* 5. *de censuris, disput.* 22. *sect.* 6 & alij quos refert, & sequitur Delbena, *tom.* 2. *cap.* 19. *dub.* 76. *num.* 5.

Ratio est, quia in bulla Gregorij XIII. ex- 8
communicatio fertur contra fœminas præsumentes ingredi Monasteria virorum prætextu priuilegiorum; ergo cæteræ fœminæ non intrantes cum tali prætextu non comprehenduntur in tali censura. Patet consequentia quia excommunicatio vtpote odiosa non est amplianda. Nec obstat id, quod dicunt contrarij Doctores, de Motu Pij V. qui mentem Gregorij XIII. explicauit, & extendit ad omnes fœminas, etiam intrantes sine prætextu priuilegiorum. Respondetur namque de hac declaratione, & motu Pij V. non constare authentice, nec fuisse promulgatum. Ita cum Suario, Rodriguez, Sairo, Miranda, Barbosa, Zechio, Coriolano, Bonacina, Nauarro, Beja, & aliis Delbene, *tom.*2. *cap.* 19. *dub.* 58. *num.* 8. Nec obstat quod talis motus contineatur inter motus huius Pontificis, nam multi motus proprij, & bullæ ibi continentur, quæ alias nunquam fuere receptæ, nec promulgatæ.

Et idem dicendum est de religiosis tales fœ- 9
minas intra clausuram suorum Monasteriorum admittentibus absque prætextu priuilegiorum, nam licet iuxta motum Gregorij XIII. Religiosi qui præsumunt intromittere, vel admittere fœminas intra clausuram incurrant ipso facto suspensionem à diuinis, & priuationem officiorum, atque inhabilitatem ad illa, & alia in posterum obtinenda, talis pœna solum est respectu eorum, qui eas admittunt vel introducunt prætextu alicuius priuilegij, non tamen quando absque tali prætextu eas admittunt, vt aduertit cum Bonacina, Mendo, *suprà, num.* 174. & hoc etiam stando in contraria sententia; quidquid in contrarium dicat Filiucius, *tract.*15. *q.* 9. *num* 119.

Aduerte tamen 1. quod licet prædicti Religio- 10
si tales fœminas admittentes sine prætextu priuilegiorum non incurrant dictas pœnas à Gregorio XIII. impositas, incurrere pœnas impositas in suis legibus, & constitutionibus. Vnde si statuta tantum contineant pœnam, hanc solum incurrunt; si vero contineant peccatum, vel censuram, ad hanc etiam obligabantur, vt aduertit cum aliis Delbene, *suprà, n.* 6. Vnde cum
in nostris constitutionibus, p. 1. *cap.* 9. *n* 8. imponatur 11
præceptum, & excommunicatio admittentibus mulieres intra solam clausuram hanc absque dubio incurrunt, vt diximus, *in nostro Directorio regularium, tr.* 3 *d.* 6. *sect.* 5. § 4. *n.* 683. & idem dicendum 12
est de admittentibus fœminas intra septa nostrorum eremorum vt patet, ex 2. *p. cap.* 8. § 3. *n* 9. vbi lex ponit præceptum, & excommunicationem permittentibus mulieres ingredi clausuram nostrorum eremorum.

Aduerte 2. Quod dato quod motus Pij V.

13 obligasset, hæc prohibitio non comprehendit
Imperatrices, nec Reginas, aut illarum filias, ita
Suarez, *tom. 5. de censuris*, *d. 22. sect. 6. num. 22.*
Sanchez, *in opere morali, lib. 6. cap. 17. n. 9.* Imo
14 Imperatores, reges, Imperatrices, & reginæ, &
illarum filij, & filiæ, non solum virorum, sed etiam
monialium clausuram ingredi valent, ita Rodri-
guez, Sanchez, Palaus, Gibalious, & alij quos re-
15 fert, & sequitur Mendo, *suprà, n. 175.* Imo aliqui
dicunt Fundatrices posse ingredi monasteria re-
ligiosorum, ita cum Palao, Gibalino, Bonacina,
Mendo, *suprà, n. 176.*

Possunt etiam fœminæ ingredi claustra mona-
16 steriorum religiosorum, quando in eis fiunt pro-
cessiones, aut aliquæ festæ, ob quas claustra or-
nantur, etsi in claustris sint capellæ, & ibi diui-
na celebrentur. Ita declarauit Pius V. vt cum Ro-
driguez, Quaranta, & aliis notat Mendo, *suprà,*
n. 178. Imo aliqui dicunt posse fœminas ingredi
dicta claustra, si ibi in aliqua capella dicatur Mis-
sa, vel vesperæ, vel officium defunctorum, vel
cum datur habitus nouitio, ita Texeda, Portel, Pe-
lizarius, quos refert, Diana, *p. 7. tract. 12. resol. 6.*
17 *& p. 9. tract. 7. resol. 55.* An autem si mulieres in
casibus permissis ad claustra ingressæ ad alia lo-
ca Monasterij progrediantur, incurrant dictam
censuram, affirmat Mendo, *suprà, n. 178.* Ve-
rum alij dicunt non incurrere, quia censura lata
est contra præsumentes ingredi, illæ autem solum
illicite immorantur, non autem illicite ingressæ
sunt, ita cum Bonacina, Diana, *p. 4. tract. 4. re-*
solut. 174.

18 An autem Nuncius possit concedere fœminis
licentiam ingrediendi monasteria virorum? Res-
pondeo affirmatiue, habet enim hanc à Ponti-
fice potestatem, ita Mendo, *suprà, n. 179.* Quan-
do autem aliqua fœmina, vt regina, vel alia ex
priuilegio ingreditur Monasteria virorum, cum
ea possunt ingredi aliæ fœminæ, quæ ad de-
centem eius comitatum necessariæ sunt, cum
sit quid annexum, nec potest præsumi, aut cre-
19 di Pontifices prohibentes ingressum fœmina-
rum intra Monasteria virorum, velle quod si ali-
qua ex priuilegio ingrediatur, decenter co-
20 mitata non incedat ita Mendo, *suprà, nu-*
mero 180.

CONSVLTVM LXX.

De quodam qui non impediuit cum posset mortem filij sui, an incurrerit irregularitatem.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Pater non impediens mortem filij cum posset, multorum sententia incurrit irregularitatem.*
3 *Contraria sententia est satis probabilis.*
4 *Irregularitas non incurritur nisi ad mortem detur concursus positiuus.*
5 *Pater qui filium occidit petendo dispensationem super irregularitate non tenetur declarare occisum fuisse filium suum.*
6 *Qualitas persona, quoad irregularitatem, est quid extrinsecum, & accidentale.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

PETRVS rem habuit cum Maria, & cum ab eo 1
esset grauidata ei dixit Maria se velle procu-
rare abortum, Petrus nihil ei respondit, sed ta-
cuit, quod videns Maria abortum procurauit,
& consecuta fuit, cum autem aborriret, aborti-
uit filium adhuc viuum, Petrus autem sciens il-
lam abortiisse filium viuum, accessit ad domum
Mariæ, & absque baptismo puerum occidit, ne
casus à vicinis deprehenderetur, quibus peractis,
Petrus vult sacros ordines suscipere, quia tamen
est irregularis.

Quærit primo, An non impediendo abortum
huius mulieris, sed tacendo, cum illa ei dixit se
velle procurare abortum incurrerit irregularita-
tem: secundo, An dato quod non incurrerit, in
postulatione dispensationis irregularitatis, quam
contraxit ex occisione illa infantis, teneatur de-
clarare infantem occisum esse suum filium, & fuis-
se occisum absque baptismo, vel sufficiat dicere
se hominem occidisse.

RESPONSIO AVTHORIS, PRIMO QVÆSITO.

PRimo quæsito respondi multos Doctores di- 2
xisse scientem fœminam à se grauidatam
abortum procurare, & id non impedientem cum
posset, fieri irregularem. Ita Syluester, Nauar. San-
chez, Reginaldus, Bonacina, Sa, Portel. Bariol.
Rodriguez, Laiman quos refert Diana, *tom. 4. tract.*
de irregularitate, resol. 8. Quorum ratio est, quia
pater tenetur defendere, & seruare vitam filij,
eiusque occisionem impedire; verum licet hæc 3
sententia securior sit, satis probabile est patrem
non impedientem mortem filij non incurrere ir-
regularitatem. Ita Turrianus, *de censuris, lib. 9. d. 65.*
dub. 3. Hurtado, *de irregularitate, d. 2. difficult. 9.*
num. 14. Bauni, *tom. 2. tract. 11. q. 32. dicto 2.* Conin-
chus, Præpositus, Vasquez, & alij, quos refert, &
sequitur Diana, *p. 4. tract. 2. resol. 7. & p. 7. tract. 5.*
resol. 28. Lugo, *de iustitia, d. 10. tom. 1 sect. 1. n. 222.*

Ratio est, quia pater, siue ex iustitia, siue ex 4
pietate sola teneatur ad defensionem vitæ filij,
non impediendo tamen illius mortem, positiue
non concurrit, nec cooperatus est ad illius mor-
tem, sed solum mere negatiue, non defendendo,
quem defendere tenebatur; sed irregularitas so-
lum incurritur per cooperationem positiuam, ad
homicidium; ergo cum Franciscus solum negatiue
concurrerit ad filij mortem, nullo modo incurrit
irregularitatem minor in qua est difficultas pro-
batur, quia irregularitas ex homicidio, solum in-
curritur ab eo qui vere occidit; sed qui nullum
influxum habuit in homicidium non potest dici
occidisse; ergo cum hic pater nullum influxum po-
sitiuum haberet in homicidium filij, non incurrit
irregularitatem. Hinc fit scientem alios velle oc-
cidere aliquem propter iniuriam sibi illatam, &
non contradicentem, non incurrere irregularita-
tem. Ita cum Vasquio, Turriano, Hurt. Diana, Lu-
go, *suprà, n. 223.* Excipe, quãdo iniuriam passus non
solum non prohibuit homicidium, quod in vindi-
ctam illius alij facere volebant, sed in eo consen-
sit: nam consensus ille, aliqua cooperatio posi-
tiua fuit, ad homicidium. Ita Lugo, *suprà, n. 223.*
Secundo

5 Secundò quæsito, Respondi: Franciscum petendo dispensationem super irregularitate, quam contraxit ex occisione sui filij, non teneri dicere in narratiua occisum fuisse illius filium, sed sufficit si dicat se voluntariè hominem occidisse: Ita expresse Sanchez *de matrim. lib.8.d.21.num.12.* Salas, Basilius, quos refert, & sequitur Palaus *tom.1. tract.3. dub.6. p.16. §.4. num.16.* Portel, Merola, Texeda, & alij, quos refert, & sequitur Diana *p.8. tract.3. resol.11.*

Ratio est quia irregularitas non tantum imponitur propter grauitatem criminis, quam propter defectum perfectæ lenitatis; ergo quod occisus sit pater, vel filius, baptizatus, vel non baptizatus, masculus, vel fœmina, Clericus, vel 6 Laïcus, quid extrinsecum, & accidentale est ad irregularitatem; ergo licet qualitas occisi taceatur, non per hoc vitiatur dispensatio, cum hæc qualitas per accidens se habeat ad irregularitatem.

CONSVLTVM LXXI.

De pluribus qui furtum commiserunt; si vnus vult restituere, non vero alij, iste teneatur ad restituendam totam summam furatam, an sufficiat restituere id, quod ipse furatus est.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Qui est causa principalis furti tenetur in defectu aliorum, qui de furto participarunt totum damnum restituere.*
3 *Quando vnus solùm fuit socius furti, & non causa principalis, solum tenetur restituere partem, quam furatus fuit.*
4 *Tota ratio obligationis restituendi est causalitas, & influxus in damnum.*
5 *Non debet esse maior obligatio restituendi, quam influxus in damnum.*
6 *Potest dari casus, quod plures concurrant ad aliquod damnum, & nullus sit causa principalis illius.*
7 *Persuasio, est iterata suasio, cum instantia, & quadam improbitate.*
8 *Causalitas in effectum ita potest diminui, vt fere non sit causa illius.*
9 *Vnusquisque solum tenetur restituere id, in quo alterum damnificauit.*
10 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
11 *Vtilius est domino, à quo res furata fuit, vt singuli fures ad solum partem quam furati sunt teneantur restituere.*
12 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
13 *Ponitur Authoris sententia.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 Cum homines cognouerunt Petrum, v. g. habere magnam pecuniæ summam in quadam villa sua extra ciuitatem, & cum quadam die Petrus villam solam absque seruis reliquisset, dixit vnus qui Franciscus dicebatur ex decem illis viris ad alios. Petrus relicta villa venit hodie ad ciuitatem, habemus opportunam occasionem ad furandum eius pecuniam, vultisne vt eamus, & eum pecunia spoliemus? Responderunt omnes, volumus, & facta nocte, omnes simul properarunt ad locum vbi erat pecunia, & fractis foribus domus ingressi sunt, & vnusquisque asportauit quantitatem pecuniæ, quam afferre potuit, & vnusquisque ea quantitate, quam assumpsit contentus fuit. Post furti commissionem Franciscus tactus dolore cordis intrinsecus pœnituit facti, & ab aliis petiuit, vt simul cum eo vellent summam furatam restituere vnusquisque suam partem reddendo; Responderunt cæteri, se nolle restituere, recurrit Franciscus qui volebat restituere ad me, & quæsiuit,

An ipse, nolentibus aliis suas partes furatas restituere, teneatur ipse restituere totam summam furatam, An satisfaciat suæ obligationi si solum partem quam furatus fuit suo domino restituisset?

RESPONSIO AVTHORIS.

Respondi aliquos Doctores dixisse satisfacere dictum furem suæ obligationi si partem à se furatam restituat, & non teneri totam summam in defectu aliorum restituere. Ratio illorum est, quia licet ille, qui est causa principalis 2 totius furti, & damni illati proximo, vt si fuit dux, caput, & causa alios prouocans, vel persuadens, vel imperans, sicut dominus seruo, eques famulo, princeps subdito, qui ergo in tali re, & facto imperio furatus est, aut aliis pecunias debet pro furti, vel delicti patratione, teneatur ad restitutionem totius damni in defectu aliorum sociorum, vt docent D. Thomas 2.2. *quæst.62. artic.7. ad.2.* vbi Caietanus, & Mercado *opuscul.4. fol.186.* & alij communiter DD. Quando tamen 3 quis solum fuit socius delicti, & non fuit causa principalis illius, solum tenetur ad partem, quam furatus est restituere, vt docent Henriquez, Strouerdorff, *tract. de iustitia, & iure quæst.62. articul.8. d.4. conclus.2.* quem refert, nec impugnat Diana *4. p. tract.4. resol.74.* Nauarrus, *in summa Latina, cap.17. num.10.* probabilem putat Lugo *tom.1. d.19. de iustitia sect.2. num.5.* Ioannes Henriquez Augustinianus *in summa sect.10. quæst.8.* Quintanaduenas *2. p. singularium, tract.3. ad secundum Ecclesiæ preceptum singulari 20. 21. & 22.* Escobar *lib.37. num.287.* Trullenc. *lib.7. Decalogi cap.13. §.2. num.2.* Atqui Franciscus solum fuit socius criminis, & non causa principalis illius; ergo solum tenetur partem, quam furatus fuit restituere.

Maior quoad primam partem est communis, 4 quoad secundam, eam docent citati DD. estque probabilis. Minor vero probatur. Quia tota ratio restituendi est causalitas, & influxus in damnum; ergo non debet esse maior obligatio, quam est ipse influxus, sed Franciscus, & quilibet aliorum solum partialiter concurrerunt ad damnum; 5 ergo solum partialiter obligabuntur ad restitutionem. Antecedens, & consequens est certum, & ea admittunt etiam DD. contrariæ sententiæ.

Minor vero subsumpta probatur, quia potest dari casus, in quo multi simul ex condicto, & quasi cogitato consilio concurrant ad aliquod opus, & tamen quod nullus sit causa totalis concursus aliorum ad idem opus, imo nec causa concursus cuiuslibet concurrentium, vt patet *ex Euangelio*
6 *Ioannis cap.* 21. vbi dicitur, *Erant simul Simon, Petrus, & Thomas, qui dicitur Didimus, & Nathanael, qui erat à Cana Galilea, & fily Zebedei, & alij ex discipulis eius duo, dicit eis Simon Petrus, vado piscari, dicunt ei venimus & nos tecum, & exierunt, & ascenderunt in nauim, & illa nocte nihil prendiderunt.* In quo casu, Petrus non fuit causa principalis moralis piscationis aliorum discipulorum: ipse enim nec suasit ipsis piscationem, nec iussit, nec consiliatus est; sed solum eis proposuit, quod volebat ire ad piscandum; Atqui in præsenti: Franciscus solum proposuit occasionem furandi, & quæsiuit ab aliis, an aliquis vellet ire committere furtum, non tamen eis id persuasit, nec præcepit; ergo in hoc casu Franciscus non fuit causa totalis illius damni, sed tantum partialis; ergo solum tenetur ad restituendum partem, quam furatus est.

Nec obstat illa interrogatio Francisci, qua
7 Franciscus alios veluti inuitauit, & suasit ad furandum, quia illa interrogatio, licet fuisset quædam propositio, seu leuis suasio, qua Franciscus eis proposuit furtum, & occasionem illius, non tamen dici potest persuasio, quia persuasio est iterata suasio, cum instantia, & quadam improbitate, vt optime notat Leander à Murtia, *in disquisitionibus moralibus, lib.*2. *d.*2. *resol.* 14. *num.*12. Atqui Franciscus non eis persuasit furtum cum instantia, aut improbitate, sed solum ab eis simpliciter quæsiuit, an velint ire committere furtum illarum pecuniarum, non eis exhibendo ad id consilium, nec eis id imperando, sed solum proponendo optimam occasionem, eo quod domus esset sola, in loco deserto; ergo Franciscus, nec aliquis illorum, non tenetur restituere, nisi eam pecuniæ partem, quam secum asportarunt.

Confirmatur primo: Quia sicut diminui po-
8 test causalitas ex parte effectus propter minorem partem effectus, ad quem quis concurrit, ita diminui potest magis, & magis ex parte ipsius causalitatis, quæ adeo potest extenuari, vt licet terminetur ad totum damnum, ita tamen diminute, vt fere non sit causa illius propter debilissimam causalitatem qua concurrit; atqui in præsenti Franciscus solum concurrit ad totum illud furtum inquirendo ab aliis, an velint ire ad furandum, non vero eis id persuasit, consuluit, vel præcepit; ergo licet illa interrogatione aliquem concursum habuerit ad totum furtum, fuit tamen tam debilis, vt non possit dici causa totalis illius, sed tantum partialis; ergo solum tenetur partem ad quam concurrit restituere. Confirmatur 2. quia
9 id solum tenetur quisque restituere, in quo alterum damnificauit; sed Franciscus solum damnificauit, in ea parte, quam ipse subripuit, & quæ sibi obtigit ex furto; ergo ad eam solum restituendam teneretur.

10 Dices hoc argumento conuinci etiam imperantem, consulentem, persuadentem, si ex furto solum partem retinuit, hanc solum teneri restituere, siquidem solum in illa proximum damnificauit, sed id negant Caietanus, 2. 2. *q.*62. *art.* 7. & ibi Bañes, Sanchez, *lib.*7. *decalogi, cap.*21. *num.*19. Petrus Nauarra, *lib.*3. *de restitut. cap.*1. *num.*413. Bonacina, *d.*1. *de restitutione, q.*2. *p.*16. Fagundez, *lib.*7. *cap.*14. *n.*2. Serra, 2. 2. *q.* 62. *art.* 7. *concl.* 6. & alij communiter; ergo sicut qui iussit, persuasit, consuluit, &c. furtum, tenetur ad totum, si alij participantes illius non restituerint, vt docent prædicti DD. ita socij furti, si se ad inuicem exhortati, & suasi sunt, tenebuntur singuli ad restitutionem totius furti, si alij noluerint restituere. Respondent negando illationem, ad probationem Respondetur, dari diuersam rationem, quia consulens, imperans, persuadens, &c. fuere causa principalis totius damni, vnde moraliter totum damnum illis imputatur, licet alias non suscipeRent physice totum furtum; at in nostro casu omnes illi se ad inuicem exhortantes fuere causæ partiales, & nullus habuit influxum, vt causa principalis in alios, & ideo solum quisque tenetur id, in quo proximum damnificauit restituere.

Confirmatur 2. quia vtilius est domino, à quo 11
res furata fuit, vt singuli fures ad solam partem, quam furati sunt tenerentur restituere, quam quod vnusquisque teneatur ad totam summam, siquidem difficilior vnicuique redditur restitutio illius rei, quam nec accepit, nec vidit, quam illius, quam secum asportauit, comedit, & bibit, vt optime notat Quintenadueñas, *tom.* 2. *tract.* 3. *ad secundum Ecclesiæ preceptum singulari* 22. *n.* 6. Murtia, *suprà*, *num.* 6. Ergo attendendo maiora commoditati domini, melius est his furibus consulere, vt vnusquisque restituat quod assumpsit, & consumpsit, quam quod totum furtum restituat, si quidem primum facilius consequetur, & secundum tardius, vel nunquam.

Dices si decem homines furati fuissent ma-
gnum tripodem auri, quem solum decem homines possent amouere, vnusquisque teneretur ad 12
restitutionem totius tripodis in defectu aliorum; ergo pari ratione, si decem homines furati sunt magnam pecuniæ summam, quam solum decem homines secum possent asportare, vnusquisque tenebitur ad totam summam, si alij noluerint restituere, non enim apparet maior ratio. Respondent prædicti DD. concedendo antecedens, deinde distinguunt consequens, si decem homines furati sunt magnam pecuniæ summam, quam solum decem homines secum possent asportare, vnusquisque tenebitur ad totam summam, si alij noluerint restituere, distinguunt, etsi illam pecuniam asportarunt per modum vnius concedunt, si illam asportarunt diuisibiliter negant: & ratio diuersitatis est, quia tripus ille non poterat asportari nisi à decem viris, vnde vno deficiente furtum non committebatur; eodem ergo modo dicendum est, quando pecunia esset reserata in magna arca, vel scrinio, quæ non possent frangi, vel aperiri, & ad ea adsportanda decem homines essent necessarij, & non pauciores; nam tunc si vnus deficeret, iam furtum non committeretur, & alias in actu furandi partes furti non poterant separari.

Secus quando furtum est diuisibile, nam tunc vnusquisque assumit quod vult, & ex eo quod aliquis nolit suam partem accipere, non ob id impeditur furtum aliorum, vt impeditur in nolente concurrere ad asportandum tripodem, arcamve plenam nũmis aureis, vel argenteis, vt optime notauit Leander à Murtia, *suprà*, *num.* 12. Cum ergo in dicto casu pecunia furata non esset in aliqua

arca

arca magna, vel scrinio, nec furata fuerit per modum vnius, sed diuisibiliter asporrando vnusquisque eam quantitatem, quam poruit, sequitur euidenter oeminem illorum teneri ad totam summam restituendam, sed satisfaecere suæ obligationi si partem quam assumpsit domino restituat.

Verum licer hæc senteutia sic relata & defen-
13 sa, aliquibus fortasse probabilis videatur ego contrariam sustineo. Nam illa interrogatio Francisci fuit sua persuasio & consilium in communi modo loquendi, vnde sicut consulens, & suadens tenetur in defectu aliorum torum damnum restituere, vt *suprà*, dictum est, ita in hoc casu Franciscus in defectu aliorum tenetur totum damnum restituete vt consulens, & suadens; per quæ corruunt omnia pto contraria parte allegata, sed hæc saluo melioti iudicio.

CONSVLTVM LXXII.

De quodam venatore venante in locis prohibitis, an peccauerit, & teneatur ad restitutionem ferarum captarum, & quid dicendum sit de custodibus id permittentibus.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Venari in loca à Rege prohibita quod Lusitanico dicitur*, Coutada, *solum est veniale.*
3 *Lex prohibens venationem in locis venationi principum iuste assignatis, non obligat plusquam venialiter.*
4 *Hac lex tamum obligat ex obedientia, non vera ex iustitia.*
5 *Lex prohibens, ne quis vendat tabacum, saponem, nec asportet ex India piper, margaritas, adamantes, &c. solum obligat ex obedientia, & ad pœnam.*
6 *Lex humana ciuilis aliquando potest obligare ad culpam mortalem.*
7 *Lex pœnalis, si solum conducat ad bonum regimen, solam obligat ad pœnam, & non ad culpam.*
8 *Venator qui feras venatus fuit in prædicto loco prohibito non tenetur ad restitutionem ferarum captarum, vel illarum pretij.*
9 *Iste venator non peccauit contra iustitiam commutatiuam.*
10 *Dominus illius loci, qui dicitur*, Contada, *non erat dominus ferarum, sed solum habebat jus venandi.*
11 *Venator venando non abstulit à Domino jus venandi.*
12 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
13 *Ius venandi occulte, & cum periculo soluendi pœnas non est pretio æstimabile.*
14 *Custodes permittentes venari in prædictis locis prohibitis non peccarunt mortaliter, nec tenentur ad restitutionem ferarum.*
15 *Probatur ratione.*
16 *Custodes tenentur sub mortali impedire venationem grauiter iniustam.*
17 *In aliis casibus, si venationem non impediant, tenentur restituere pretium acceptum pro custodia in parte, vel in totum, iuxta eorum negligentiam.*
18 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVIDAM venator plura animalia per lon- 1
gum tempus apprehendit in quibusdam locis, in quibus lege regia erat prohibitum venari, quos Lusitanciè dicimus, *contadas reais*, & vt hoc seeurius efficeret, ipsos custodes nemorum regalium donis corrumpebat, vt ei permitterent venationem post aliquod tempus cœpit ipse venator dubitare, an id licite posset efficere, an vero venando, & mulro magis ad id custodes donis alliciendo peccaret contra iustitiam, & veniens ad me.

Quæsiuit primo, an ipse venando in prædictis locis peccasset mortaliter. Secundo an teneatur ad restitutionem ferarum captarum, vel illarum pretij. Tertio an custodes id ei permittentes peccauerint, & teneantur ad restitutionem.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An ipse venando in prædictis locis peccasset mortaliter?

REspondi venantem in prædicto loco ad sum-
mum solum peccasse venialiter. Ita cum aliis 2
Lugo, *de iustitia, d. 6. n. 68.* & cum aliis Trullenc. *lib. 7. Decalogi, cap. 3. dub. 6. n. 7.* Et cum Lessio, & Ianuario, Leander à Murtia, *in disquisitionibus moralibus, lib. 2. d. 2. resol. 10. n. 3. in fine.* Ratio
est, quia communiter loquendo, hæc lex prohi- 3
bens venationem in locis venationi Principum iuste assignatis non videtur tam stricte obligare, quamuis ibi Domini soleant venari. Nam feræ sunt nullius, & sylnæ sunt communes, & in his locis feræ vtuntur sua natiua libertate, & fiunt primi occupantis, non enim ibi fit sepimentum, vt feræ, vel frises ibi facilius capiantur, sed oe
inde ad alia loca fugiant, & vt maior copia suppe- 4
tat venationis, nec prohibitio principia obligat ex iustitia, sed tantum ex obedientia, sicut quando princeps prohibet, ne quis ex India asportet
piper vel gemmas, aut adamantes; vel quando pro- 5
hibet ne quis faciat saponem, vel vendat tabacum: nam his & similibus prohibitionibus non intendit obligare ex iustitia, sed tantum ex obedientia; ergo aliter facientes solum pœnæ legis subiacent, non vero culpæ, vel ad summum culpæ veniali contta obedientiam.

Confirmatur: quia licet lex humana etiam ci- 6
uilis possit obligare ad culpam, & pœnam impositam, vt cum Castro, Soro, Medina, Henriques, Toleto, Bartolo, Felino, Syluestro, Angelo, Armilla, & aliis docet Leander à Murtia, *in disquisitionibus moralibus, lib. 2. d. 6. resol. 6. num. 7.* Suarez, *lib. 5. de legibus, cap. 3. n. 6.* contra Nauarr. *in cap. fraternitas 12. q. 1. n. 28. & in summa, cap. 23. n. 55.* Decium, *in cap. non concupiscentia de constitut. lection. 2. n. 7.* Imolam, *in cap. 2. de maioritate, & in cap. cum contingat, de iureiurando*, Ludouic.

Gomez,

Gomez *in cap. 2. de constitutionibus, in 6. num* 60. attamen lex pœnalis, præcipuè si solum conducat ad bonum regimen politicum, & parum conducat ad bonum animæ, nullatenus obligat ad culpam, sed tantum ad pœnam, vt docent Nauarrus, & alij DD. *suprà* citati, quibus adde Victoriam *relectione de potestate ciuil. num.* 10. Castium *de lege pœnali, lib.1.cap.*8. Suarium *lib.5. de legibus cap.*4. Murciam *suprà resol. 7. num.* 5. Atqui hæc lex probibens venationem solum respexie regimen politicum, & nullo modo bonum animæ, vt docet cum aliis Murcia, *suprà num.*9. ergo facientes contra dictam prohibitionem nullo modo peccant mortaliter, sed ad summam venialiter contra obedientiam.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An teneatur ad restitutionem ferarum captarum, vel illarum pretij?

8 RESpondi nullo modo teneri ad restitutionem ferarum captarum, vel illarum pretij. Ita Vasquez *de restitutione cap. 5. dub. 7. num.* 28. Turrianus *d.36.dub.2.num.*19. Ianuarius *resol.moral.p.1.resol.*67. Decastillus *de iustitia lib.2.tract.2, d.9.dub.10.num.*308. Diana *p.9.tract.9.resol.*39. probabile putat Lugo *de iustitia tom.1.d.1.sect.7. numero* 75. Leandar à Murtia *in disquisitionibus moralibus lib.2.d.2.resol.*20.*n.*2.

9 Ratio est quia iste venator non peccauit contra iustitiam commutatiuam, sed solum contra legem prohibentem, vt supra diximus; sed iustitia legalis non obligat ad restitutionem, vt cum communi sententia docet Lessius *lib.2.cap.*1, *dub* 3. *num.*11. & nos diximus *in septimo præcepto Decalogi sect.*1. *dicto* 2. ergo iste venator non tenetur ad restitutionem ferarum captarum, vel illarum pretij. Maior in qua solum est difficultas probatur. Quia dominus illius loci diplomate re-
10 gis prohibiti nondũ erat dominus ferarum, quia illæ adhuc nullius erant in bonis, & licet dominus syluæ haberet ius eas capiendi, nondum tamen eas ceperat; adque adeo syluestres manebant, & in sua libertate; ergo animalia adhuc erant communia, & in sua libertate, & apta vt fierent primi occupantis; ergo venator eas capiendo non lędit aliquod ius domini, hic enim vt diximus solum habebat ius venandi, & capiendi feras, quam
11 facultatem, & ius non adimit ab eo venator præripiens animalia, sed relinquit ei totam facultatem, & licentiam quam habebat venandi impune, vtitur tamen iure suo, sicut qui in loco communi nou prohibito venatur, non lædit iniuste ius alterius, qui poterat etiam sibi impune venari in eodem loco, & capere feras.

12 Nec obstat quod in nostro casu prohibitum sit in prædicto loco venari, quæ prohibitio non datur in loco communi; Non obstat inquam, nam id parum interest, siquidem prohibitio solum facit quod talis venatio sit contra obedientiam, & contra legem, seu iustitiam legalem, non vero quod sit contra iustitiam commutatiuam, cum feræ illæ adhuc maneant nullius in bonis, & aptæ vt fiant primi occupantis. Nec obstat quod locus sit circumseptus, nam si locus vastus sit, vt vnius leucæ, ita vt in illo animalia difficillimè capiantur, animalia degentia adhuc sunt dicenda communia, & non propria, si quidem gaudent sua libertate, vt docet cum Decastillo, Leander, à Murtia *in disquisitionibus moralibus, lib.2. resol.* 10. *num.* 4. ergo illa capientes non tenentur ad restitutionem, siquidem non læserunt ius alicuius, vt rectè cum Decastillo notauit ibi Leander à Murtia. Dixi si locus vastus sit: nam si sit locus paruus, & circumseptus, ita vt facilè posset dominus ea capere, vt cuniculos in cunicnlario, gallinas in gallinario, pisces in stagno, &c. illa sunt in dominio domini, & illa surripere est furtum contra iustitiam, & obnoxium restitutioni, vt docent communiter DD. & notauit ibi Leander; sed in nostro casu sic venator feras cepit in loco vasto regio, vbi feræ sua libertate gaudebant, & nimia difficultate capi poterant; ergo nullius lædit ius, nec tenetur ad restitutionem.

Dices ius venandi est pretio æstimabile; ergo 13
si aliquis venator lædit aliquid pretio æstimabile tenetur ad restitutionem, sed iste venator læsit ius venandi domini illius loci; ergo tenetur ad restitutionem. Respondetur cum Ianuario ibi suprà distinguendo antecedens, ius venandi tanquam potestatem habẽdo libere, & ad libitum est pretio æstimabile concedo antecedẽs, ius venandi feras habentes suam libertatem clam, & occultè, & cum periculo soluendi pœnas impositas est pretio æstimabile nego. Id enim quod emitur non est ius ad animalia, cum dum retinent suam naturalem libertatem, nemo habet ius speciale ad illa, sed vnusquisque habet ius capiendi ea à iure gentium, sed emitur tantum ius speciale libere, & ad libitum piscandi, vel feras capiendi in hoc loco, sine periculo luendi pœnas, & cum potestate applicandi sibi pœnas piscantium, vel venantium sine licentia, quæ pœnæ debentur post iudicis sententiam, & sic negatur consequentia, quia ius conductoris non læditur per venationem clandestine factam cum periculo pœnas luendi, cum eiusdem conductoris ius sit libere piscari, & venari sine periculo pœnas luendi, & pœnas piscantium, vel venantium sine licentia sibi applicare, quæ omnia nullo modo læduntur per piscationem, & venationem clandestinam.

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO.

An custodes id ei permittentes peccauerint, & teneantur ad restitutionem.

RESpondi custodes talium nemorum, vel flu- 14
uiorum, in quibus sunt feræ in sua naturali libertate non peccasse mortaliter, nec teneri ad restitutionem ferarum captarum, si non custodierunt vel permiserũt venatoribus ea capere. Ita cum Nauar, Trull. *lib.7. Decalogi c.13.dub.3 n.4.* & cum aliis Leander à Murcia *suprà num.* 4. &
ratio est, quia non cooperati sunt ad rem graui- 15
ter iniustam, seu ad venationem iniustè factam; ergo nec peccauerunt mortaliter, nec tenentur ad restitutionem. Antecedens patet, quia venator venando prædictas feras non commisit peccatum furti, nec operatus fuit contra iustitiam commutatiuam, siquidem dominus nemoris non

erat

erat dominus ferarum, sed solum habebat ius eas capiendi, nondum tamen eas ceperat, & adhuc erant in sua natiua libertate; sed hoc ius ab eo non abstulit venator, sed liberum vt antea reliquit; ergo non peccauit peccato furti, nec iniustitiæ; ergo custodes cum eo cooperantes, nec peccarunt mortaliter, nec tenentur feras captas restituere.

16 Dices ex parte custodum dari peccatum, siquidem tenebantur ex contractu venationem impedire. Respondetur custodes solum teneri sub
17 mortali impedire venationem grauiter iniustam, quod si in aliis casibus venationem non impediant, tenebuntur restituere pretium, quod accipiunt pro custodia syluarum in totum, vel in partem secundum eorum negligentiam, non tamen peccabunt mortaliter, nec tenebuntur ad restitutionem ferarum captarum, quia venatores eas capientes non peccarunt mortaliter.

18 Dices venatores venando prædictas feras peccarunt mortaliter; ergo custodes eos permittentes etiam peccarunt mortaliter, & tenentur ad restitutionem. Antecedens patet, quia venatores venando abstulerunt à domino syluarum ius prædictas feras libere capiendi, nam si feræ à venatoribus capiantur, quando eas voluerit capere dominus syluarum non eas inueniet, ac per consequens dominus syluarum priuabitur iure libere eas capiendi. Respondeo negando antecedens: ad probationem respondetur, quod cum sylua illa adeo vasta sit, vt supponimus, non enim erat locus angustus, vt cunicularius, vel gallinarius, vt *suprà* diximus, sed sylua Regia, etsi venatores multos capiant cuniculos, vel alias feras, semper manebit magnus ferarum numerus, quas potest dominus syluæ capere, si voluerit, quod si non sint tantæ, quantæ poterant esse, si venatores eas non caperent, id per accidens est.

Secundo respondetur, quod cum feræ non sint domini syluæ, cum adhuc sint in sua natiua libertate, nullam iniuriam facere venatores domino syluæ, si eas capiant, per accidens enim est quod domini volentes venari eas non inueniant, Venatores enim non abstulerunt à dominis ius venandi libere, licet alias abstraherent feras. Nam ius venandi libere dari potest sine feris, quæ venari possint, vt patet in venatoribus, qui in syluis communibus venantur, nam per hoc quod in ipsis syluis communibus non inueniant feras, vel quia alij antea eas ceperant, vel quia ibi forte non erant, non per hoc eorum ius venandi libere sublatum, vel diminutum fuit.

CONSVLTVM LXXIII.

De altari priuilegiato pro omnibus hebdomadæ diebus, an possit à prioribus nostrorum Conuentuum de nouo fundatorum assignari ex vi nostrorum priuilegiorum in vnaquaque Ecclesia prædictorum Monasteriorum.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Nostri Priores possunt designare vnum altare priuiligiatum in vnoquoque conuentu, etiam nunc denuo fundato.*
3 *Priuilegium, vel indulgentia concessa vni, vel pluribus ex nostris conuentibus, extenditur ad omnes, etiam de nouo fundandos, quando ratio concessionis est generalis.*
4 *Probatur id ex variis priuilegiis.*
5 *Ratio concessionis huius priuilegij est eadem in omnibus conuentibus, tam fundatis, quam fundandis.*
6 *Eadem ratio concessionis militat æqualiter in omnibus conuentibus constructis, & construendis.*
7 *Gratia quæ fuit extensa ad omnes conuentus totius ordinis, fuit gratia facta religioni in communi.*
8 *In generali concessione veniunt ea, quæ quis esset concessurus, si fuisset de eo interrogatus.*
9 *Quando excluduntur conuentus aliorum ordinum, conuentus ordinis non censentur exclusi.*
10 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

GREGORIVS XV. concessit vnum altare priuilegiatum ad omnes hebdomadæ dies in vnaquaque Ecclesiarum Carmelitarum discalceatorum, quæ vsque tunc essent fundatæ, vt constat *ex compendio nostrorum priuilegiorum, fol. 310.* Et Gregorius XIII. concessit idem altare priuiligiatũ pro omnibus hebdomadæ diebus pro vnoquoque conuentu Carmelitarum sine distinctione ex iam fundatis, vel de nouo fundandis, & quod Prior vniuscuiusque conuentus posset tale altare designare in qualibet Ecclesia, vt patet ex tribus eius bullis, quæ refert Ioannes à Cruce ad finem Epitomi in compendio, & ego refero, *in nostro Directorio Regularium, tract. 2. d. 5. sect. 2. §. 3. n. 41.* Accidit autem quod postquam hi Pontifices hæc concessere priuilegia, plura monasteria Carmelitarum discalceatorum de nouo fundata sunt. 1

Quæritur ergo: An priores horum nouorum conuentuum ex vi prædictorum priuilegiorum possint assignare, & deputare in vnaquaque Ecclesia horum nouorum Monasteriorum vnum altare priuilegiatum pro omnibus hebdomadæ diebus sicut fecerunt Priores conuentuum iam fundatorum, tempore concessionis prædictorum priuilegiorum.

RESPONSIO AVTHORIS.

Respondi affirmatiuè. Et omitto priuilegium à Pauli V. quod refert nostrum compendium *fol. 309.* Nam hoc solum concedit vnum altare priuilegiatum pro tribus conuentibus vniuscuiusque Prouinciæ, vel iam fundatis, vel fundandis pro aliquibus hebdomadæ diebus, vt constat ex eius bulla, quæ incipit *omnium saluti*, apud Bouerium *in regesto, tomo 2. annalium pag. 977.* & refert; P. Fr. Augustinus à Virgine Maria, Carmelita, *verbo Missa, n. 31.* 2

Ratio nostræ resolutionis est, quia priuilegiũ, vel indulgentia cõcessa vni, vel multis nostrorũ conuẽ- 3
tuũ extenditur ad omnes, tam ad iam fundatos quã de nouo fundandos, quando ratio concessionis est propter generalẽ rationẽ, vt dixi, *in nostro Directorio*

Regularium, tract. 1. d. 1. sect. 3. n. 46. Et clarius
constat ex *bulla Iulij 2.* quæ incipit *Dudum*, vbi
ita ait, *num. 14.* Quin etiam omnia priuilegia, &
indulgentiæ, &c. vni, aut pluribus ordinis domi-
bus in genere concessa, & in posterum conceden-
da, omnibus & singulis aliis domibus, & fratri-
bus eiusdem ordinis essent, & intelligantur con-
4 cessa. Et eadem bulla, *n. 15.* addit, Idem intelli-
gendum esse vult, de omnibus domibus, etiam
in posterum construendis. Et Clemens VII. idem
concessit bulla Deuotionis 2. apud Confessium, &
apud Peirinum, quæ ad hoc vnice data fuit, vt
etiam testatur Fr. Augustinus à Virgine Maria,
verbo communicatio, n. 9. quod etiam constat ex
aliis innumeris priuilegiis, quæ breuitatis causa
5 omitto. Atqui ratio concessionis huius priuile-
gij in omnibus conuentibus iam fundatis, quam
de nouo fundandis est eadem, & generalis, vt
patet, *ex bulla Gregorij XIII.* quæ concedit di-
ctum priuilegium omnibus conuentibus Carme-
litarum Excalceatorum, non distinguendo inter
iam fundatos, vel de nouo fundandos; ergo ad om-
nes Conuentus, tam iam fundatos, quam de no-
uo fundandos extenditur.

6 Confirmatur primo. Quia eadem ratio conces-
sionis æqualiter militat in conuentibus constru-
ctis, & construendis, neque adest peculiaris ratio
in vno, quam in alio, quæ mouere posset volun-
tatem Pontificis concedentis; sed quando eadem
ratio militat in vno, ac in alio conuentu, gratia
concessa vni, extenditur ad alium conuentum,
etiam de nouo construendum, ergo eadem gratia
non solum conuentibus constructis, sed de nouo
7 construendis debet communicari. Confirmatur 2.
quia eo ipso quod illa gratia fuit extensa ad om-
nes conuentus totius religionis satis diffusæ per
orbem fuit gratia facta religioni in communi; er-
go non est localis, sed generalis; ergo sicut con-
uentus nouiter constructi participant omnia alia
priuilegia communia religionis, ita debent partici-
pare præsens priuilegium.

Confirmatur 3. Quia in generali concessione
8 veniunt ea, quæ quis esset concessurus, si fuisset
de eo interrogatus; at Pontifices qui dictam gra-
tiam ex peculiari affectu ad Religionem, & ob pe-
culiares rationes sibi notas, quæ in omnibus con-
uentibus æqualiter currunt, id certo concessissent
si fuissent interrogati; ergo. Confirmatur 4. Ex
dictione exclusiua participationis aliarum Reli-
gionum, vbi non excluduntur Conuentus ipsius
ordinis, sed aliorum; ergo reputantur inclusi ex
9 communi axiomate exceptio firmat regulam in
contrarium, maxime in re fauorabili pro salute
animarum, qualis est prædicta gratia, vnde hanc
sententiam docet acerrime P. Fr. Petrus ab An-
gelis, *in speculo priuilegiorum, d. 2. sect. 1. num. 19.*
& ego probabilissimam existimo propter prædi-
ctas rationes.

Nec obstat si dicas clausulam illam vsque in il-
10 lum diem iam fundati videri taxatiuam, & ex-
clusiuam aliorum conuentuum, qui post talem
concessionem fundati sunt. Respondetur nam-
que, quod illa clausula vsque in illum diem con-
structi, non contineri nisi *in bulla Gregorij XV.*
Non vero *in bulla Gregorij XIII.* Iste namque ab-
solute concessit pro omnibus conuentibus Car-
melitarum discalceatorum, non distinguendo
inter conuentus iam fundatos, vel de nouo fun-
dandos, & clausula vniuersalis ad omnes debet
extendi, quando in omnibus militat eadem ra-
tio, vt diximus. Dato tamen quod in vtraque
bulla tam Gregorij XV. quam Gregorij XIII.
esset eadem taxatiua, vsque in illam diem con-
structi, Respondeo istam clausulam non deberi
reputari taxatiuam in hoc casu, sed magis expres-
siuam affectus, & voluntatis Pontificis circa hanc
religionem, quod ex alia dictione exclusiua alia-
rum religionum satis clare constat: ita Respondet
P. Fr. Petrus ab Angelis, *supra, n. 20.*

CONSVLTVM LXXIV.

De Religioso atrocissimum delictum committente, An propter illud posset à religione expelli absque eo quod fuisset ter pro eodem delicto punitus, vel per annum incarceratus.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Sacra Congregatio decreuit nullum religiosum posse expelli ab ordine, nisi fuerit vere incorrigibilis.*
3 *Quando censeatur quis incorrigibilis.*
4 *Præcipit etiam quod per annum incarceretur, & pœnitentiis affligatur, etsi resipuerit non expellatur.*
5 *Religiosus qui commisit atrocissimum delictum ob quod meretur pœnam mortis, potest statim expelli absque eo quod ter sit punitus, & absque eo quod per annum sit incarceratus, vel nolit pœnitentiam acceptare.*
6 *Datur incorrigibilis de facto, & incorrigibilis præsumptione iuris.*
7 *Quid vtrumque sit.*
8 *Iste licet non sit incorrigibilis de facto, est incorrigibilis præsumptione iuris.*
9 *Decreta Congregationis præcipiunt expellere incorrigibiles.*
10 *Potest dari delictum adeo atrox, & scandalosum, vt non possit alia pœna puniri, neque alia via scandalo satisfieri, nisi expulsione.*
11 *Bonum commune singulari est præferendum.*
12 *Trina monitio non est de forma legis, sed datur ad solemnitatem experimenti.*
13 *In hoc casu magis attenditur ad satisfactionem dandam pro scandalo quam ad emendationem delinquentis.*
14 *Visitatores possunt expellere rebelles iuxta*, cap. fin. *de statu monachorum.*
15 *Qui inter bonos malus est, inter malos peior erit.*
16 *Ad triremes damnatus manet perpetuo infamis.*
17 *De homine infami nulla in futurum spes emendæ moraliter dari potest.*
18 *Proponitur argumentum in contrarium, & ponitur etiam illius solutio.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 VINAM religiosus commisit atrocissimum delictum cum scandalo sæcularium, quod fane dignum erat morte, vel condemnationis ad Triremes.

Quæsitum fuit à me, An Religio in pœnam illius delicti posset eum expellere à Religione, absque eo quod ter fuisset pro eodem delicto punitus, vel per annum incarceratus.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 PRo expositione huius casus, qui sane grauissimus est, suppono, Sacram Congregationem per suum decretum approbatum, & publicatum ab Vrbano VIII. datum Romæ 21. Septembris anno 1624. decreuisse, quod deinceps nullus religiosus professus è Religione expelli posset, nisi
3 si fuerit vere incorrigibilis, & quod nullus, vt talis iudicetur, nisi concurrant illa, quæ ius commune requirit, videlicet quod sit prius de delicto, vel delictis punitus, & quod post punitionem non præbeat spem emendationis, quod tunc accidit, quando delinquens correctus, & punitus tribus vicibus recidit in culpas graues, esto sint speciei diuersæ, vel quando delinquens non vult acceptare pœnitentiam pro suis delictis, vel quando delinquens iusto incarceratus pro suis delictis fugit à carcere, vt docet cum S. Augustino, Panormitano, Saito, Alderete, Sanchez, & aliis Fr. Petrus ab Angelis, *in suo ordine iudiciali, cap. 26. n. 2.*
4 Et insuper præcipit Pontifex, quod sit incarceratus per integrum annum, afflictusque ieiuniis, & pœnitentiis, & transacto anno, si se non emendauerit, veluti vt membrum putridum abscindatur, & à Religione expellatur, & tales sic expulsos condemnat Pontifex ad perpetuam suspensionem ab exercitio ordinum interdicendo Episcopis facultatem concedendi eis licentiam eos execendi, quæ omnia patent ex ipso decreto, quod refert P. Fr. Petrus ab Angelis, *in suo ordine iudiciali supra n. 16.* His igitur suppositis inquirit prædictum consultum, An non obstanti tali decreto, si religiosus aliquis commiserit atrocissimum delictum, vt si suum prælatum occiderit vel crimen Sodomiæ commiserit, vel captum cum scandalo sæcularium commiserit, vel crimen læsæ Majestatis Diuinæ, vel humanæ, vel per annum fuerit in Apo-
5 stasia, vel quid simile, ob quod mereretur pœnam mortis, vel triremium, possit statim expelli à Religione, absque eo quod ter sit punitus, & non emendatus, & absque eo quod per annum sit incarceratus, vel nolit pœnitentiam acceptare.
6 Et respondi affirmatiue. Pro quo sciendum est dari duo genera incorrigibilium, scilicet incorrigibilem de facto, & incorrigibilem præsumptione iuris. Incorrigibilis de facto est ille, qui ter monitus, & per annum incarceratus non resi-
7 piscit, nec de eo est spes emendæ. Incorrigibilis præsumptione iuris est ille, qui ausus est committere delictum, qui merito præsumi potest eadem sæpe, & grauiora commisisse, vt est homicidium qualificatum, crimen læsæ Majestatis, hæresis, Sodomiæ, falsificationis monetæ, rebellionis, & aliorum similium, vt notauit Palaus, *tom. 4. de voto, p. 19. num. 17.* & cum Peirino, Miranda, Rodriguez, Portel, Syluestro, & aliis Sanctorius, quem refert P Fr. Petrus ab Angelis, *in additionibus ad suum ordinem iudicialem, additione ad cap. 26. dicto 3.* His ergo suppositis, sumitur ratio nostræ resolutionis.

Iste talis licet non sit incorrigibilis de facto, 8
est tamen incorrigibilis præsumptione iuris; sed decretum sacræ Congregationis concedunt, & præcipiunt expelli incorrigibiles secundum ius 9
commune; ergo Religiosi qui prædicta crimina commiserunt, etsi nondum de eis fuissent puniti, nec per annum carcerati, statim expelli possunt à Religione, vtpote præsumptione iuris incorrigibiles.

Confirmatur primo. Quia dari potest vnum solum delictum ita atrox, graue, & scandalosum, 10
vt non possit alia pœna puniri, neque alia via scandalo satisfieri, neque honori religionis consuli, nisi expulsione à religione; potestque tunc 11
delinquens expelli, siquidem bonum commune singulari est præferendum. Hæc ratio est Castri Palai, à quo si quæras, quæ sint hæc crimina; Respondet, *num. 8.* putarem esse peccatum, quod à sæculari commissum, pœnam mortis mereretur, quia tam huius criminis reus, absque nota religionis contineri in religione potest, hoc tamen requirit maturum examen, & magnam prudentiam, attendendo ad grauitatem, & substantiam delicti, prout notarunt Rodriguez, Miranda, & alij.

Confirmatur 2. quia trina monitio non est de forma legis, adeo vt ea non seruata actus corruat, sed datur ad solemnitatem experimenti; 12
sed tale experimentum cumulatissime habetur sine tali solemnitate, cum notorium sit hunc esse pestilentem; ergo non est necesse vt illud aliunde venemur expectando trinam monitionem, pecus enim morbidum eiiciendū est, antequam alios inficiat, non enim expectare debemus, vt qui suum prælatum occidit; v. g. occidat alterum, & hic est scopus sacrorum canonum, neque enim ita adhærere debemus literæ legis, vt contra legis voluntatem nitamur.

Confirmatur 3. Quia in hoc casu non tantum 13
attenditur ad emendationem delinquentis, quantum ad satisfactionem dandam pro scandalo, & infligendam pœnam pro delicto, ad terrorem cæterorum, nec non ad bonum religionis, extirpando, & eradicando arborem tam malos, & nocinos fructus proferentem; vt qui his omnibus non satisfit, nisi expulsione talium delinquentium; ergo etsi non sit præmissa trina monitio, nec præcesserit annus carcerationis, tales sic delinquentes expellendi sunt.

Confirmatur 4. Quia *in cap. fin.* de statu mo- 14
nachorum conceditur visitatoribus posse eijcere ab ordine, quos contumaces inuenerint, & rebelles; sed contumacia licet regulariter trinam monitionem requirat, sufficit tamen vna pro tribus, vt aperte traditur, *cap. contingit. de sententia excommunicationis in 6.* Ergo in hoc, & similibus casibus, licet non præcesserit trina monitio, stando in iure communi, tales delinquentes, vt incorrigibiles de iure expellendi sunt.

Confirmatur 5. Quia cum tales scelerati sint ad triremes damnandi, expulsio videtur omnino necessaria, quia in societate aliorum cemiganium hominum adeo deprauatorū non sunt meliorandi

quoad motes, sed potius deteriorandi; quia qui
15 inter bonos malus est, multo peior erit inter ma-
los, & peruersos; Tum quia sic ad triremes dam-
nati manent perpetuo infames; sed de sic infami-
16 bus nulla in futurum moraliter loquendo affulget
spes emendæ, sed potius timeri possunt plura in-
commoda, & nocumenta, & ipsi, & Religioni,
nam vt ait D. Thomas, *cap.19. n.15.* Si Religio-
17 si quando se infamatos conspiciunt irrefrænato
peccant, multo magis peccabunt, quando se in-
fames conspiciunt de facto, & de iure, & in reli-
gione euadunt, vt plurimum magis temerarij, &
insolentes, quam fuerint in sæculo, propter mi-
norem timorem cum quo viuunt abutentes pie-
tate, & compassione bonorum; ergo tales om-
nino eiiciendi sunt à religione ne pecus morbida
alias inficiat.

18 Et hanc sententiam tenet Sanctorus post præ-
dicta decreta sacræ Congregationis, quem refert
Fr. Petrus ab Angelis, *in additionibus ad ordinem
iudicialem dicto 3.* tenet eam etiam Palaus, *de vo-
to religiosa obedientia. p. 19. n. 17.* Brunus Casain-
gus, *tract.4. cap.6 propositione 9. postulato 1. ver-
siculo, si certo constaret de aliquo*, eam probabilem
iudicauit ipse P. Fr. Petrus ab Angelis, nam licet
in prædicto loco suarum additionum ad suum or-
dinem iudicialem, eam viris doctis enucleandam
relinquat, interrogatus tamen à me Matriti anno
1668. quid ipse censuerit in hoc casu? Respondit,
se dictam sententiam semper probabilissimam iu-
dicasse, & ad praxim reduci posse, & ipsum eam
reduxisse cum esset Definitor generalis nostræ
Congregationis.

Nec obstat prædictum decretum sacræ Con-
gregationis de eiectis præcipiens seruari quæ ex
iuris communis dispositione mandantur, quia vt
vidimus ius commune declarat etiam incorrigi-
bilem, non tantum ter monitum, & punitum,
sed etiam qui contumax & rebellis fuerit, & per
vnum delictum quando est nimis atrox talis à iu-
re delinquens præsumitur, & iudicarut, vt *suprà*
diximus; ergo hac ratione extra ius commune
non sumus, maxime cum tot graues, & Pij Do-
ctores in hanc sententiam veniant, ita Sanctorus
suprà, & ego saluo meliori iudicio.

CONSVLTVM LXXV.

De quodam priore suspenso ab officio, an antequam inciperet suspensionem posset assignare vicarium pro suo conuentu, an necessario debet succedere Subprior in nostra Religione.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Prior suspensus ab officio antequam incipiat suspensionem non potest designare vicarium pro suo conuentu. cui vices suas deleget pro tempore suæ suspensionis.*
3 *In nostra religione pro tempore suspensionis prioris præsidere debet est subprior, nisi Vicarius à Prouinciali imponatur.*
4 *Iurisdictio data a priore Vicario à se electo pro tempore suæ suspensionis finitur statim, ac prior incipit suam suspensionem.*
5 *Extincta voce authoris, extinguitur ius successoris.*
6 *Nullus actus incipere potest, vbi finem accipere debet.*
7 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
8 *Idem dicendum est quoties cessa iurisdictio prioris, siue per mortem, vel priuationem ab officio.*
9 *Idem dicendum est quando prior est excommunicatus vel suspensus dummodo sit denunciatus.*
10 *Quando Prior est in separata adicula intra cœpta Monasterij iurisdictio prioris non deuoluitur ad superiorem.*
11 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
12 *In casibus vrgentis necessitatis in quibus est periculum in mora, & non potest prior adiri, tunc deuoluitur iurisdictio prioris ad tales casus ad subpriorem.*
13 *Ponitur quædam instantia in contrarium, & soluitur.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVIDAM prior Carmelita excalceatus fuit 1
à Prouinciali pro suis culpis per duos men-
ses suspensus ab officio prioris.

Quæsitum fuit à me, An antequam iste prior
inciperet tempus suæ suspensionis, posset desi-
gnare Vicarium pro suo conuentu, cui vices suas
delegaret pro toto tempore suæ suspensionis, an
vero necessario debeat succedere subprior con-
uentus, nisi alius Vicarius à Prouinciali fuisset de-
signatus.

RESPONSIO AVTHORIS.

Respondi nullo modo posse priorem talem Vi-
carium designare, qui præsit tempore suæ 2
suspensionis, sed necessario debet præsidere sub-
prior conuentus, nisi aliter à Prouinciali sit dis-
positum. Ratio est, quia Vicarij electi à priore 3
iurisdictio est delegata à priore, & ab eo dependet;
ergo illius suspensione finitur, vt patet ex textu, *in* 4
l. quod principi iuncta l. si Augusta seq ff de leg. 1. &
tradunt Fulg. *in l. More, n.25. ff de iurisd omni. iud.*
Sebast. de Medina, *tr. M. rs omnia soluit, n.83.* Nam
extincto iure authoris extinguitur ius successoris, *l.* 5
*lex vectigalis ff. de pign. l. 1. Cod. si pignus pignori da-
tum sit.* Confirmatur quia nullus actus incipere po- 6
test, vbi finem accipere debet, iuxta illud Philoso-
phi synthesis rerum, sic se habet cum analysi, vt ex
inde primum synthesis cœperit, ibi Analysis termi-
netur, alias duos effectus contrarios daremus, quod
cum ipsa rei natura pugnat.

Nec obstat id, quod ait nostra constitutio 3. 7
part. cap.13. num.12. Subprior in absentia prioris
præsideat, nisi ab eo alius Vicarius fuerit designa-
tus. Respondetur namque constitutionem loqui de
absentia prioris à conuentu retento munere prio-
rali & habituali iurisdictione, tūc enim integrū illi
est Vicarium designare, non vero in nostro casu, in
quo est prior suspensus à iurisdictione; esset enim
maxima verborū distorsio, seu impropria vsurpatio
si verbū illud, in absentia prioris, intelligeretur de

suspensione, verba autem debent intelligi iuxta communem loquendi vsum *l.li.§. quod tamen casus* vbi Bartol. *ff. de legat.3.l. Labeo ff de supellect. leg.* Mantica *de coniecturis*, *lib.* 3. *titul.* 8. *num.* 1. Sousa *in relectione de censuris bulla cœna cap.* 2. *n.4.& cap.6 d.39 n.3.& cap.7.num.5*, verbum vero absentia, iuxta vulgarem vsum solum significat egressionem à loco in locum, seu defectionem à loco, non vero defectionem ab officio; cum ergo nullu. alius detur locus vnde colligatur, quod prior tempore suspensionis ab officio possit Vicarium designare, euidenter sequitur deuolui prioris iurisdictionem ad superiorem, nam cum lex non disponat quid in hoc casu faciendum sit, id iuris communis dispositioni relictum credimus, nam casus à noua constitutione omissus intelligitur secundum ius antiquum *l. si vero*, §. *de viro, ff. solut matrim. l. commodatissimè, ff. de liber.& posth.* Gironda *de priuileg.n.556. & 586.* ius autem commune decernit, quod abbate suspenso à collatione beneficiorum ad priorem claustralem collatio deuoluatur Clementina *in agro* §. *si quis autem*, *vers. abbate de statu monach.*

8 Et idem dicendum est quoties cesset iurisdictio prioris, siue per mortem, vel priuationem ab officio; siquidem in his casibus eadem est ratio, & prorsus in iure æquiparantur, vt patet *ex cap.1. de officio vicarij in 6.* Et idem dicendum est, quando prior est excommunicatus, vt patet *ex text.c.in cap.1.de officio vicarij in 6.* vbi sancitur, nullius esse valoris, quidquid Episcopo excom-

9 municato eius vicarius exequitur, & tenent plures DD. citati à Sanchez *lib.3.d.30.num.6.* Rebuf. *regul.3.* Bertach. *in repertor. verb vicarius, num.20.* Maranta *specul. aur p.4. dist.1. num.7.* Guttierrez 1. *canonicarum quæstionum cap.1 num.83.* Vgolinus *de censuris tab.2. cap.* 11. § 3. *num* 8. debet tamen esse denunciatus, vel publicus percussor clerici, iuxta Constantiensis Concilij determinationem decernentis excommunicatum non amittere iurisdictionem, nisi duobus casibus prædictis, vt multis probat Sanchez 3. *de matr.d.22. num.32.* & idem dicendum est, quando prior est suspensus, prout suspensio est censura, requiritur tamen vt sit denunciatus, vt aduertit Sanchez *dicta disp.3. de matrim. num* 8. quia ante quam denuncietur, adhuc prior retinet iurisdictionem, & consequenter perseuerat iurisdictio sui vicarij *argum. text. in dicto cap.* 1. *de officio vicarij lib.6.* & ita receptum est in mea religione, statim enim ac Prior decedit, siue per aliquod tempus suspenditur, etsi suspensio non sit censura, sed tantum cessatio ab officio, vel si promouetur ad aliquod officium incompatibile cum munere priorali, eo ipso absque alia nominatione succecedit superior in regimine conuentus, & ad illum tota potestas prioris deuoluitur, nisi aliud à Prouinciali, vel Generali fuerit sancitum.

10 Sed quæres. An prioris iurisdictio deuoluatur etiam ad Subpriorem modo dicto, quoties ipse prior in sacra separata ædicula à communitate semotus spiritualibus exercitiis operam nauat, ac si prorsus abesset prior? Respondeo negatiuè. Ita P. Fr. Ioannes à sanctissimo Sacramento *in disquisitionibus regularibus 4 p.num.105.* Ratio est, quia in hoc casu prior domi est, nulla ergo graui præpeditus infirmitate, aliovè constrictus impedimento, ne possit domestico gubernio intendere, sed præsente priore, nulla præter œconomicam, seu propriùs domesticam conceditur subpriori potestas, & hæc, non nisi dependenter à priore præsenti, cuius subest iurisdictioni; ergo pro tempore, quo prior est in ædicula separatus, non deuoluitur iurisdictio conuentus ad subpriorem. Conf. quia velle priorem sese in cellam seu sacram ædiculam ad tempus recipere, vt intentius spiritualibus vacet, non tollit ab eo iurisdictionem, vel Conuentus regimen? sed tantum occasioni est vt ille ampliorem subpriori potestatem mandet, vt sic expedirior curis temporalium exutus interiora tractare valeat, quo casu quidquid à superiore tractandum sit iure delegationis illi conuenier, poterit ergo pro libito prior mandatam reassumere potestatem, quia sicut sponte illam commisit, ita poterit commissionem, siue coarctare, siue auferre iuxta textum *in c.1.de reg iuris in 6.*

Nec obstat si sacra ædicula sit extra claustra, siue extra clausuram sita, nam quoad hoc pro parte Conuentus reputatur, cum intra conuen- 11
tus cœpta conclusa sit, ideoque de priore inibi degente, ac si communitati interesset loquendum est. Nec etiam obstat talis segregatio, vt possit ad priorem deferri quidquid tempore talium exercitiorum gerendum occurrat, si enim diu quidquã se obtulerit facillimè potest adiri prior, si vero noctu necesse sit vt aliquis religiosus egrediatur ad confitendum infirmũ, vel quid simile, tunc sicut fores vt egrediatur aperiantur, sic vt prior fiat certior ad aperiri queunt; Imo Quintanad. *sing. ad septem Eccl. Sacr. t.1.tr.3 singul.13.n.2.* sentit, nullam Subpriori potestatem accrescere, eo quod prior ad vicinum aliquod prædium recreationis, seu visitationis causa per vnum, vel duos dies diuerterit, quasi idem sit in suburbiis, seu vicino prædio degere, ac manere domi, ergo à fortiori id concedere debet de priore habitante in sacra ædicula intra cœpta Monasterij.

Sed non ideo comprehensos volo casus vr- 12
gentis necessitatis, in quibus, si consulatur prior, aliquid imminet periculi moræ causa; tunc enim ipsa necessitas post se raptat [quamuis prior spiritualibus exercitiis non insisteret] omnes leges, omniumque legum dispositiones, necessitas enim non habet legem; vnde vt benè subdit Quintanadueñas *dicto num.* 2. si communicandi, aut celebrandi vrget tempus, poterit Subprior, si non est aditus ad Priorem à reseruatis absolutionem concedere, cum onere comparendi, & à fortiori idem dicetur de concessione, siue facultate ad alia leuia, siue minus grauia.

Hæc omnia inspecto iuris rigore certissima 13
autumo, nec vllo modo nostris constitutionibus contraria. Nam licet. 1.*p.cap.3. num.2.* dicatur quod, qui in huiusmodi exercitiis versantur, ab omni officio, & conuersatione liberi esse debent, noctu, diuque in cella, siue solitaria ædicula Deo vacantes morari, non intelligitur de Prælatis, sed de reliquis conuentus Officialibus, & ministris exterioribus occupationibus deputatis: Nec ad consequendum finem, quem ipsa cõstitutio exoptat, scilicet spiritualium frequentationem exercitiorũ, supposita humana fragilitate, proportionatum medium foret, priores tandiu ab officio suspendere; quandiu vacaret prædictis exercitiis, sed æquum fuit eorum arbitrio relinqui, vt vel omnino à negotiis superfedc-

rent, vel aliquibus intendere possent, debito pro suo libito gubernationis onere, cum Subpriore, vt antea dicebamus.

CONSVLTVM LXXVI.

De Subpriore succedente Priori demortuo, vel priuato ab Officio, an debeat Priori succedere in loco Prioris, & an ei debeatur honorificus titulus, Patris nostri, & an debeat benedictionem in prima, & completorio impertire.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Subprior in nostra religione licet per priuationem Officij, vel mortem Prioris succedat in omni iurisdictione Prioris, non succedit in loco illius.*
3 *Non potest impertire benedictionem in prima, vel completorio.*
4 *Vicarius electus à definitorio succedit in loco Prioris.*
5 *Vicarij electi, siue à Generali Prouinciali, vel Priore, habent eminentiorem locum Superiore Conuentus.*
6 *Qui de vno dicit, de alio negare videtur.*
7 *Electio vnius, est alterius reprobatio.*
8 *Titulus Patris nostri, nec Superiori, nec Vicario electo, Generale, tribuendus est.*
9 *Ponuntur Prælati quibus talis titulus de iure nostro dandus est.*
10 *Probatur id ex consuetudine religionis.*
11 *Probatur ex multis capitibus iuris.*
12 *Subprior licet habeat totam iurisdictionem conuentus, non potest dicere confessionem, vel impertire benedictionem in choro in prima, vel in completorio.*
13 *Idem dicendum est de Vicario etiam posito à Generali.*
14 *Subprior, etsi præsideat in Conuentu sedet in Choro post Sacerdotes vestibus sacris indutos.*
15 *Idem dicendum est de Vicariis etiam electis à Generali.*
16 *Qui per Prælatos intelligantur in nostris constitutionibus de iure nostro.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 VIDAM Prior nostræ congregationis Carmelitanæ Excalceatæ priuatus fuit ab Officio, & eius Subprior successit in iurisdictione conuentus cum omni potestate, ac si Prior esset in defectu Prioris ex vi legis, ex eo quod Prouincialis alium Vicarium non designauit, dubitatum fuit.

Et quæsitum fuit à me, an successerit etiam in loco Prioris, & an deberet dare benedictionem in completorio, & in prima, & an deberet ei dari titulos honorificus Patris nostri, aliis Prælatis debitus: & quid dicendum foret de aliis Vicariis, tam electis à definitorio, quam à Prouinciali, vel Generali, vel etiam Priore?

RESPONSIO AVTHORIS

RESpondeo nullo modo deberi Subpriori per 2
vacationem Prioris locum debitum Priori.
Ita P. Fr. Ioannes à sanctissimo Sacramento *in
disquisitionibus regularibus p. 4. num.* 121. Et ratio
est, quia licet Subprior ex vi nostræ constitutio-
nis, & iuris communis, & antiquæ consuetudi-
nis succedat in omni iurisdictione ordinaria Prio-
ris, id tamen intelligitur limitationibus, quæ ex
eadem constitutione habentur; Atqui nostra
constitutio *3. p. cap.* 13. *num.* 13. decernit, quod 3
solus Vicarius electus à definitorio eandem po-
testatem, & præeminentiam habeat, ac si esset
Prior; ergo si præeminentiam Prioris hoc solo 4
Vicario à definitorio electo concedit, euidenter
sequitur eam aliis Vicariis, & præsidentibus,
etiam positis à lege denegare.

Confirmatur. Quia nostrum Capitulum gene- 5
rale anno 1667. concessit Vicariis positis, non so-
lum à Definitorio, sed etiam à Generali, Prouin-
ciali, vel Priore eminentiorem locum Superiori
Conuentus; vt patet *ex declaratione prædicti capi-* 6
tuli, n. 43. & nihil disposuit de Superiore quan-
do ex vi legis præsidet in conuentu; ergo si-
gnum est noluisse illum in loco meliorare in de-
fectu Prioris; patet consequentia, quia qui de
vno dicit, de alio negare videtur, vt constat per
textum *in cap. nonne de præsumpt. cum similibus,* 7
& electio vnius est alterius reprobatio *l. cum ita
legatum, §. 1. ff de condit. & demonstr.* Surdo *con-
sil.* 428. *num.* 8. ergo cum lex superiorem locum
prædictis Vicariis concedat, & nihil de Superio-
ribus disponat, voluit eos relinquere in sua sede,
quam anteà habebant, non si lex aliud voluis-
set, expressisset.

Et idem dicendum est de honorifico titulo 8
Patris nostri, nam hic titulus dandus est solum
Patri nostro generali, & definitoribus generali-
bus in toto ordine, prouincialibus in suis pro-
uinciis, & prioribus in suis conuentibus. Et ra-
tio est, quia nostra Constitutio *1. p. cap.* 15. *num.* 9
finali determinat Prælatos, qui hoc titulo hono-
randi sunt, scilicet generalem, & definitores ge-
nerales in toto ordine, prouincialem in sua pro-
uincia, & priorem in suo conuentu; ergo præ-
ter hos, nulli alteri etiam, si sit præses conuen-
tus, vel Prouinciæ, vt infra dicemus, dandus est
talis titulus, Patris nostri, Patet consequentia,
quia illa particula, scilicet, est præcedentium de-
claratoria, vt tenet cum multis Barbosa *de dictio-* 10
nibus, dictione 413. *num.* 1. ergo euidenter exclu-
dit superiorem, etiamsi cum plena potestate
præsideat in conuentu, & idem dicendum est de
aliis Vicariis siue positis à Prioribus siue à Pro-
uincialibus, vel à Generale, propter eandem ra-
tionem vt *infra* magis explicabimus.

Confirmatur ex vsu, & consuetudine totius 11
Religionis, quæ nunquam consueuit tales Vica-
rios, siue præsidentes titulo Patris nostri hono-
rare; sed consuetudo generalis Religionis est op-
tima legum interpres, vt patet *ex cap. cum dile-
ctus de consuetudine, l. more, ff de legibus l. si de in-
terpretatione, ff. eodem*, Siluan. *consil.* 88. *num.* 17.
Tiraquello *de nobilitate cap.* 10. *num.* 9. Afflictis
decis. 266. *num.* 9. Menoch. *consil.* 33. *num.* 44.
Mascard. *de probationibus consil.* 1415. *num.* 10.
Caldas *in l. si curatorem, verbo contractum, n.* 29.

Cod.

12 *Cod. de in integr. restit.* ergo nullo modo talis titulus prædictis Vicariis, vel præsidentibus dandus est.

13 Et eadem ratione in prima, & completorio nec confessionem, nec benedictionem impertire debent, vel possunt, vt habetur *in nostro ceremoniali, cap. 7. num. 3.* Nam hæc pertinent ad prælatum, & non ad superiorem, vel vicarium, insuper licet Priores in Choro ministris, & hebdomadario sacris indultis præcedant, vt ibi habetur, Subprior etsi præsideat in Conuentu mi-
14 nime, sed primus ab illis sedet, & idem dicendum est etiam de Vicariis conuentualibus, positis à Generali; in omnibus enim his casibus coarctata est authoritas Subprioris, & Vicariorum,
15 vt colligitur *ex cap. 12. nostri caremonialis, num. 3.* vbi cum disposuisset debere ministros altaris sedere in Choro immediate post Prælatos subiungit, nomine autem Prælatorum intelligitur. P. Fr. Generalis, & Definitores generales in toto ordine, Prouincialis in sua Prouincia, & Prior in suo Conuentu, & in quocumque loco vbi Prælatorum facta fuerit mentio ad simi es res,
16 dicti intelligantur, vbi nota, ad similes re, id est, ad præcedentiam loci, & aliàs præeminentias; ergo tam Supprior quam alij Vicarij ab his omnibus præeminentiis à lege excluduntur. Ita P. Fr. Ioannes à sanctissimo Sacramento *p. 4. in disquisitionibus regularibus n. 120.*

CONSVLTVM LXXVII.

De Religioso irrogante iniuriam Subpriori actu præsidenti in Conuentu, an puniendus sit eadem pœna, si ac iniuriam Priori ipsi irrogaret?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Subditus qui percussit Subpriorem præsidentem in Conuentu idem delictum commisit, ac si Priorem percuteret.*
3 *Subprior quando habet eandem iurisdictionem ac Prior, eadem reuerentia tractandus est.*
4 *Subprior in absentia Prælati potest imponere præcepta.*
5 *Subditi in absentia Prioris tenentur obedire Subpriori, ac Priori.*
6 *Constitutio correctoria iuris communis, solum in casibus assignatis obseruanda est, & minimè ad alios similes extrahenda.*
7 *Vicario non est tribuendus tantus honor sicut principali, quando Vicarius actualiter subditus est principali, & iurisdictione caret.*
8 *Secus quando vices Prælati exercet.*
9 *Honor non debetur Superiori quando præsidet in Conuentu ratione personæ, sed officij.*
10 *Si in aliqua religione datur certa pœna contra offendentem Prælatum, eadem pœna mulctandus est offenden subpriorem, quando actu præsidet in Conuentu.*
11 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
12 *Qui in Prælatos iniicit manus puniendus est iure nostro considerata Prælatorum qualitate.*
13 *Subprior cum præsidet in Conuentu non est minor Prælatus, quam Prior.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVIDAM Religiosus oblitus vocationis suæ, 1
irrogauit quandam iniuriam grauem subpriori, tempore quo ipse præsidebat in Conuentu in absentia Prioris per multum tempus.

Quæsitum fuit à me an puniendus esset delinquens eadem pœna, ac si Priorem ipsum eadem iniuria afficeret.

RESPONSIO AVTHORIS.

REspondi affirmatiuè, Ita P. Fr. Ioannes à 2
sanctissimo Sacramento *in disquisitionibus regularibus p. 4. num. 127.* Ratio est, quia tunc temporis Subprior Prælati locum obtinebat, & ea- 3
dem potestate fungebatur; ergo eadem reuerentia à subditis illi præstanda erat, ac Priori; ergo subditus iniuria illum afficiens eadem pœna puniendus est, ac si Priorem ipsum iniuria afficeret.

Confirmatur: quia Subprior in ordine nostro in 4
absentia Prælati potest imponere præcepta; ergo subditi ei obedire tenentur eodem modo, ac si à 5
Prælato impositi fuissent, nihil enim in hoc nostra constitutio minuit Superioris Vicarij authoritatem.

Confirmatur 2. Quia constitutio, quæ Sub- 6
prioris authoritatem aliqualiter minuit, est iuris communis correctoria; ergo solum in casibus expressè ab illa assignatis obseruanda est, & minimè ab alios similes extrahenda, vt patet *ex l. præcipimus, Cod. de appellat.* & cum commum Doctorum tenet Veracruz *in appendice dubio 14. consil. 3.*

Nec obstat si dicas cum Roderico *tom. 2. regul.* 7
quæst. 33. art. 2. non tantum honorem deberi Vicario, sicut principali. Respondetur namque id intelligi, quando Vicarius actualiter Prælato subditus est, omnique iurisdictione est viduatus, secus quando ipse vices Prælati exercet cum authoritate ordinaria. Nec obstat aliquando sub- 8
priorem iuuenem esse, & non dignum tanta authoritate, & reuerentia, ac Prælatus ipse, nam hic honor non illi debetur ratione personæ, sed officij, quod sufficit, vt iniurius in illum eadem pœna mulctetur, ac si in Prælatum ipsum delinqueret, vnde si in aliqua religione assignata est 9
pœna pro tali, vel tali iniuria inferente in Prælatum, eadem pœna multandus est, qui Subpriorem 10
præsidentem affecit.

Nec obstat, quod in nostra Religione Sub- 11
prioris authoritas quando præsidet in Conuentu in aliquibus deminuta sit, siquidem lex nostra, vt *suprà* diximus illi non concedit præeminentias Priori debitas, quæ attento iure communi illi debebantur quando actualiter præsidet; ergo non illum iniurians æquali pœna puniendus est, ac si Priorem iniuriasset; siquidem non eædem præeminentiæ illi debitæ sunt ac Priori, & pœna debet commensurari delicto *cap. non adferamus 24. quæst. 1. authentico, vt patris familias succedat. §. quia vero*

vero cap. Felices versu, illud autem de pœnis lib. 6. cap. final. de his quæ fiunt à maiori parte capituli Sanchez *de matrim. d. 22. n. 9.*

Respondetur namque constitutionem nostram solum limitare iurisdictionem Subprioris quoad præeminentias ibi assignatas, vt patet *ex illis verbis capituli 2. num 3. pera causas semelhantes,* quæ verba solum loquuntur de præeminentiis ibi assignatis; aut similibus, vnde illa restrictio non est ad alios casus dissimiles pertrahenda, nam lex diminuens authoritatem Subprioris est iuris communis correctoria, & ideo solum in casibus expressis est obseruanda, & non ad dissimiles casus pertrahenda, *l. præcipimus, Cod. de appellationibus.*

12 Nec obstat quod nostra constitutio *p. 4. c. 4. §. 4.* loquens de percussoribus, quo supplicio castigãdi sint, quãdo manus violentas injiciunt in Prælatos dicit, quod qui in prælatũ manus violentas injicit, puniendus est considerata prælatorum qualitate; ergo cum authoritas Subprioris minor sit, ac prælati, videtur dicendum, quod stando in nostra lege minori pœna puniendus sit, qui in Subpriorem, v. g. alapam inieeit, quam si in prælatum injiceret. Respondetur legem solum velle dicere minori pœna puniendum esse, qui minorem prælatum iniuria afficeret, in præsenti autem Sub-
13 prior non est minor prælatus, ac ipse Prior, cum eadem prorsus fulgeat authoritate, ac potestate, vnde delinquens eadem pœna puniendus est; ac si Priorem ipsum iniuria afficeret.

CONSVLTVM LXXVIII.

De Subpriore præsidente in Conuentu in absentia Prioris: An antequam transirent 24. horæ absentia Prioris, possit amouere Officiales Conuentus à suis Officiis, & inobedientes inycere in carcerem, & de eis formare processus, &c.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *In Subpriorem non deuoluitur iurisdictio ordinaria in absentia Prioris, nisi transactis 24. horis, dummodo aliud lege non sit sancitum.*
3 *Pro nostratibus datur de hoc lex in nostris constitutionibus.*
4 *Per hanc legem non habent locum variæ opiniones, quæ de hoc dantur in nostra Congregatione.*
5 *Nostra lex quæ disponit quod Subprior non possit imponere in absentia Prioris præcepta in Conuentu, nisi post 24. horas, idem disponit in aliis actibus iurisdictionis.*
6 *Casus præcepti, exempli gratia expressus fuit, & non restringit legem generalem.*
7 *Subprior in absentia Prioris antequam sint transacta 24 horæ non potest ostiarium positum à Prælato amouere ab officio, ipso renitente.*
8 *Subprior in absentia Prioris nequit aliquid innouare.*
9 *Dictio*, aliquid, *pro minima etiam re supponit.*
10 *Remouere officialem ab Officio, in quo eum posuit Prælatus, est magna innouatio.*
11 *Si sit periculum in mora, potest Subprior remouere officialem ab Officio in quo erat positus à Priore.*
12 *Lex solum prohibet, ne Subprior aliquid in absentia Prioris innouare præsumat.*
13 *Qui ex iusta causa operatur, non temere, vel fraudulenter operatur.*
14 *Præsumptio, dolum & temeritatem profert.*
15 *Talis remotio ab officio ex causa est conformis legi.*
16 *Capitulum sede vacante cum causa potest excommunicare subditos rebelles.*
17 *In nostro casu non erat periculum in mora, nec iusta causa amouendi ostiarium ab officio.*
18 *Quoties lex aliquid prohibet nulla adiecta pœna pro transgressoribus, quamuis lex non apponat clausulam annullantem, quidquid contra illam prohibitionem fit, est nullum.*
19 *Secus dicendum est quando lex imponit pœnam.*
20 *Lex nostra prohibens Subprioribus ne aliquid innouent in absentia Prioris, nullam imponit pœnam.*
21 *Subprior in absentia Prioris antequam transeant 24. horæ non potest formare processum contra aliquem religiosum.*
22 *Non potest probato crimine, illum in carcerem detrudere.*
23 *Subprior antequam transeant 24. horæ nullam habet iurisdictionem in conuentu.*
24 *Formare processum, inycere in carcerem est actus iurisdictionis coactiua.*
25 *Castigare Religiosum pertinet priuatiuè ad illius Prælatum, vel ad Papam.*
26 *Subprior antequam transeant 24 horæ ab absentia Prioris non est prælatus Conuentus.*
27 *Quod non inuenitur concessum, expressè intelligitur esse prohibitum.*
28 *Priores nostri ex vi legis, etiam absentes habent omnem iurisdictionem, non solum habitualem, sed actualem in subditos suos.*
29 *Lex non absolutè concedit iurisdictionem Subprioribus in absentia Prioris, sed cum limitatione, vt nihil innouare possit.*
30 *Pro tempore absentiæ Prioris dandus est prælatus, qui absolutam habeat totam iurisdictionem Conuentus.*
31 *Prior etiam absens potest exercere omnem iurisdictionem voluntariam in subditos, dummodo possint scripta mandari.*
32 *In aliis religionibus deuoluitur omnis iurisdictio ad Subpriores, & solum remanet habitualis in prioribus.*
33 *Subprior pro eo tempore, quo ad eum iurisdictio non est deuoluta non est prælatus Conuentus etsi in eo præsideat.*
34 *Solum est coadiutor Prioris, & habet ius præcipiendi intra limites domesticæ gubernationis.*
35 *Subditi in prædictis rebus domesticis tenentur ei obedire ex vi voti obedientiæ*
36 *Si Subprior excedat limites suæ iurisdictionis quæ solum est ad res leues, & ad gubernationem domus concernentes, subditi non tenentur ei obedire.*
37 *Si culpæ religiosorum sint graues Subprior dum ad eum iurisdictio deuoluta non est non potest*

eos

eos corrigere, & castigare.

38 *Excipe nisi periculum sit in mora, nam tunc potest carcerare religiosum ne fugiat, non tamen formare processum; interrogare testes, vel alia similia efficere.*

39 *Prædictus Subprior incarcerando dictum religiosum in verris in censuram si quis suadente* Diabo o.

40 *Carcer solum ex magna causa tribuendum est religiosis; præcipue in ordine nostro.*

41 *Carcer in nostro ordine est magna infamia.*

42 *Prædictus religiosus pro eo tempore non tenebatur subpriori tuam præcipienti in carcerem obedire.*

43 *Sententia carceris lata pro eo tempore à subpriore fuit lata à non iudice.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVIDAM Subprior nostræ Congregationis, recedente à Conuentu priore, non reuersurus per multos dies, cum præsideret in conuentu iuxta formam legis, accidit quod post paucas horas quod prælatus à domo exierat, hostiarius domus noluit facere rem quandam quam subprior illi præceperat, iratus subprior eum statim ab officio amouit, & statim de inobedientia formauit processum, & probata inobedientia, reclusit in carcere antequam transirent 24. horæ post recessum prioris.

Quæsitum fuit à me primò, An subprior licite posset amouere illum hostiarium à suo officio. Secundo; An pro inobedientia posset formare processum, & probata inobedientia eum in carcerem detrudere. Tertio an incurrerit censuram contra inijcientes manus violentas in clericum, eo quod absque iurisdictione miserit religiosum illum in carcerem.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An subprior licite posset amouere illum hostiarium à suo officio?

2 PRo huius quæsiti resolutione notandum est, in subpriorem in absentia prioris non deuolui iurisdictionem ordinariam nisi post 24. horas à recessu prioris à Conuentu, dummodo aliud lege Sancitum non sit, seu consuetudine receptum, in aliqua religione. Sic expresse Nollus, *verbo abesse, n. 11.* & cum eo Peirinis, *de priuilegiis, const. 4. Sixti IV. n. 16.* qui ait debere abesse a Conuentu per vnum diem naturalem, quem refert, & sequitur Pelizarius, *manual. regul. tom 2. tract. 8. cap. 11. n. 50.* Miranda, *tom 2. Manual. prælator. q. 20. art. 1. conclus.*; F. Ioannes à Sanctissimo Sacramento, *in disquisitionibus regularibus p. 3. n. 385.* & pro nos-
3 stratibus colligitur ex nostra constitutione 1. *p. cap. 1.* Vbi ait, volumus, & declaramus, quod in absentia proprij prælati Conuentus quando est extra oppidum, & amplius quam per 24. horas immoratur eius Vicarius, vel præses possit in casu necessitatis præceptum imponere.

Ex quibus verbis colligitur legem solum tunc voluisse subpriorem verum prælatum haberi, & omnes iurisdictionis actus posse exercere post viginti quatuor horarū spatium, vt tolleret opinio- 4
nes, quæ circa hoc circumferebantur. An statim ac prior à Conuentu exibat extra locum vbi constructum est Monasterium, statim ei iurisdictio ordinaria competeret; alij namque ita existimabant, ita Peregrinus 1. *p. constit. 5. cap. 9. lit. F.* Alij dicebant exeunte priore ad ciuitatem vbi Conuentus existit statim iurisdictionem acquiri subpriori, ita Lezana, *tom. 2. cap. 13. n. 4.* Alij dicebant tunc solum superiori conferri iurisdictionem, quando prælatus exit à Conuentu in alterum oppidum eadem die non reuersurus, ita Diana, *p. 3. tract. 2. de dub. regularib. resol. 28.* Omnes ergo has opiniones volens infringere nostra constitutio statuit, vt subprior non habeat iurisdictionem ordinariam in Conuentu, nisi post 24. horarum spatium, & non antea.

Nam licet constitutio solum loquatur de præ- 5
ceptorum impositione, eadem ratio militat pro quibuslibet potestatis, & iurisdictionis actibus, casus vero præcepti exempli gratia expressus fuit, 6
quod minime restringit generalem dispositionem textus, *in l. 1. §. quod vulgo, ff. de vi armata l. damni infecti, ff. de damn. infect. l. penult. §. vult. ff. de iur. & facti ignor. l. scire, §. oportet. ff. de excusat. tutor.* Tiraquell. *in l. si vnquam, verbo libertas, n. 17. Cod. de reuocat. donat.* Surd. *consil. 308. n. 10.* Molina, *de primogeniis, lib. 2. cap. 8 n. 4.* Lezana, *verbo leges regularium, n. 45.* Gratian. *Disceptionum forensium, cap. 563. n. 73.* Tuleus, *tom. 3. lit. E. concl. 547.* Fla. *de consid. 9. 6. n. 55.* & alij passim: his suppositis,

Respondi primo, quæsito subpriorem non pos- 7
se hostiarium illum antequam transirent 24. horæ amouere à suo officio, in quo erat positus à prælato. Ratio est, quia 3. *p. nostrarum constitutionum, c. 13. n. 12.* statuitur ne subprior, nec illi qui in absentia 8
prioris vices eius gerunt aliquid innouare præsumant, dictio vero illa, aliquid, pro minima etiam
re supponit, vt docet Tiraquel. *in l. si vnquā Cod. de* 9
renouanda donat, verb. omnia n. 4. Menoch. *remed. 14. recuper. n. 8. & consil 4. n. 18. & consil. 39. n. 9. & consil. 1782. n. 29.* Surd. *decis. 283. n. 8. & consil 383. n. 12.* Cened. *singul. n. 14.* Gracian. *Disceptionum forensium, cap. 509. n. 3.* Barbosa, *de dictionibus, dictione 14. n. 6.* Atqui remouere officialem ab officio in quo eum posuit prior est magna innouatio, vt bene aduertit P. Fr. Ioannes à Sanctissimo Sacra- 10
mento, *in disquisitionibus regularibus p. 4. n. 145.* Ergo nullo modo subprior ad id habebat authoritatem, præcipue cum nondum ad illum deuoluta fuerit iurisdictio, nec vllum esset periculum in mora.

Fateor enim quod si sit periculum in mora tunc 11
optime poterit subprior auferre officialem ab officio in quo erat positus à priore, quod colligitur ex verbis illis legis, ne aliquid innouare præsumant; nam si ex graui ratione, & causa officialem ab officio auferat, tunc non temere, & fraudulenter, vt supponit verbum, præsumat, sed iuste, eum ab officio aufert; præsumptio namque dolum, temerita- 12
temque præfert, vt bene Cardin. *Clem. 1. de priuil. qu. 39.* Imola, *Clem. 1. de rescriptis, n. 11.* qui ait hoc 13
verbum importare vexationem, & attentationem contra ius, Sanch. *9. de matrim. d. 32. n. 38.* Barb. *tract.* 14
de dictionibus, dictione 278. & 274. & in Collectan. tom. 1. cap. decernimus n. 5. de iudic. cum autem rationabilis causa superuenit persuadens dictam innouationem quæ non patitur recursum ad prio- 15
rem absentem, tunc talis innouatio, non so-

lum non est contra legem, sed menti illius valde
conformia.
16 Quod probatur ex textu, *in cap. his quæ 11. de
maior. & obedien.* Vbi sibi reseruans Pontifex
corrigere, seu censuras imponere sede vacante
prouidens hac via Ecclesiæ tranquillitati & paci,
ista reseruatione non obstanti commentatur Gloss.
verbo pro bono pacis, quod satis potest conci[illegible] i ar-
gumento illius capitis, quod capitulum, vacan-
te Ecclesia, cum causa rationabilis subest, pote-
rit excommunicare subditos, si fuerint contuma-
ces, & inobedientes; Similiter ergo quamuis no-
stra constitutio prohibeat pro bono pacis ne
subprior in absentia prioris aliquid innouare præ-
sumat, satis ei potest concedi argumento ipsius
constitutionis id posse, si causa rationabilis subsit,
cum autem in præsenti nulla subesset causa cum
17 ex obedientia denegata nullum periculum immi-
neret ex mora, cum alias religiosus in officio ho-
stiarij antea bene processisset, nec de eo in officio
esset aliqua querela, & inobedientia illa fuisset ca-
sualis, & ex impetu passionis exorta, inde est quod
auferre eum ab officio, non solum antequam ad
subpriorem deuoluta esset tota domus iurisdictio,
sed etiam postea fuisset magna innouatio, ac per
consequens nulla, siquidem omnia illa quæ sub-
prior in absentia prioris innouando, attentauerit
sunt prorsus nulla.
18 Et ratio est, quia quotiescunque lex, siue sta-
tutum aliquid prohibet, & remanet pura prohi-
bitio, nulla pro transgressoribus adiecta pœna,
quamuis lex non apponat clausulam annullantem
quidquid contra talem prohibitionem fit redditur
cassum, & inane, ita Vantius, *de nullit. rub. ic.
quot. & quibus modis nullitas in iudicio proponatur,
n.55.* Bosan. *in const. Gicen. glosa 6. n. 17.* Soarez,
lib. 5. de legibus, cap. 8. n. 10. Salas, *eodem tracta-
19 tu, q. 96. tract. 14. d. 16. sect. 8. n. 22.* Quod non ac-
cidit quando lex imponit pœnam, nam tunc tol-
lit actus nullitatem, Suarez, *dicto cap. 28. n. 29.* Sa-
las, *dicta sectione 3. n. 27.* Cephalus, *consil. 47. n. 4.*
20 Bechius *praxi nouitiur. d. 4. dub. 4.* Atqui nostra
lex in prædicto casu nullam imponit pœnam sub-
prioribus aliquid innouantibus; ergo quidquid
egerint innouando absque legitima causa erit
prorsus irritum & inane, & subditos non tene-
bitur ei in conscientia obedire; nam quando su-
perior aliquid iniuste, & vltra suam potestatem
præcipit, subditus non tenetur ei obedire vt, di-
ximus, *in nostro Directorio Regularium p. tract. 3.
d. 4. num. 174.*

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An pro inobedientia posset formare proces- sum, & probata inobedientia eum in carcerem detrudere.

21 Respondet subpriorem non posse antequam
transierint 24. horæ formare processum, nec
recipere informationes, & testes contra reum,
22 nec eum probata inobedientia posse detrudere in
carcerem. Ratio autem est; quia subprior pro eo
tempore non habebat vllam iurisdictionem in
23 conuentu, nisi transactis 24. horis; Atqui forma-
re processus; inijcere in carcerem, est actus iuris-
dictionis coactiuæ, vt tenent Henriquez, *de in-
dulgent. cap. 14.* Confectius, *cap. 2. de exemptione,*
Brunus, *tract. 2. priuilegiorum regularium, cap. 14.* 24
propositione 2. versu accedit, estque communis sen-
tentia apud DD. Ergo subprior si antequam ha-
beat iurisdictionem in conuentu hæc faciat, nihil
operatur.

Confirmatur primo, quia castigare religiosum 25
spectat priuatiue ad illius superiorem, vel ad
Pontificem, vt tenet Abbas, *cap. fin. n. 5. versu si
vero populus de clericis.* Peregrin. Bartol. *à Diuo
Dio in pr[illegible] de iurisdictione [illegible] tom. 1. p. 4. q.
33. n. 4.* Portel. *verbo Episcopus,* Sanchez, Henri-
quez, Rodriguez, quos citat Barbosa *de potestate
Episcopi. p. 2. alleg. 8. n. 25.* Tamburinus, *de iure
Abbatum, tom. 1. d. 9. q. 1. n. 7.* Scortia, *in Bullar.
Pontific. Theoremate 1.* Pellizzarius, *de priuileg. fo. 14.
ad const. 110. Sixti IV. n. 6.* Villalobos, *tom. 2. tract.
8. difficul. 6. n. 17.* Zambrana, & Lupus, *in cap.
Archiepiscop. §. fin. 5. de priuilegiis;* Atqui sub- 26
prior pro illo tempore antequam transirent 24.
horæ non erat verus prælatus, & superior illius
religiosi, nec habebat iurisdictionem ordinariam
spiritualem, vel temporalem vt tradunt commu-
niter DD. *super Clement. 2. de rescriptis,* vbi Be-
nedict. Capra. *ibi,* quia tota potestas est penes
abbatem, non penes ipsum, quod antea docue-
rat Zabarell. *ibidem, n. 2 per textum in cap. quo-
rundam, & in cap. si religiosus de elect.* & tenet
Syluester, *verbo confessor n. 9. 5. dicto 4.* Sotus, *in
4. dist. 8. q. 4. art. 2.* Azor. *in instit. moral. [illegible] cap 16.
q. 7.* Sanchez, *in Decalogum, tom. 1. lib. 4. cap. 33.
n. 16. & cap. 39. n. 6 & li[illegible] cap. 5. n. 71.* Suarez,
*de religione, lib. [illegible] cap 7 n. 17. & tom 4. lib. 2. cap. 3.
n. 2.* Tamburinus, *de iure Abbatum, tom. 2. d. 1.
q. 4. n. 4.* Molina, *tract. 5. de iustitia, d. [illegible] n. vltimo;*
ergo subprior antequam transirent 24. horæ non
poterat prædictos actus iurisdictionis exercere.

Confirmatur 2. Quia quod non inuenitur con- 27
cessum expresse, intelligitur esse prohibitum,
cap. illa nec sede vacante, glos. ibidem lit. D. Sed
subprioribus nostris nondum fuit alicubi conces-
sum in lege ante 24. horas absentiæ prioris posse
actus iurisdictionis exercere; ergo ei intelliguntur
esse prohibiti: ergo subprior eos antequam tran-
sirent viginti quatuor horæ exercendo nulliter
procedit. Dices quid ergo faciet subprior pro il-
lo tempore? nam si ille non potest vti actibus iu-
risdictionis conuentus, manebit pro eo tempore
sine gubernio & sine prælato, quod dicere prorsus
absurdum videtur.

Respondeo quod in nostra religione hæc obie- 28
ctio nullam vim habet, siquidem priores nostri ex
priuilegio, qui in absentes, etiam post 24 horas ha-
bent ordinariam iurisdictionem, non solum ha-
bitualem, sed etiam actualem in subditos suos, siquidem
lex non absolute concedit iurisdictionem subprio-
ribus, sed cum limitatione, vt nihil innouare pos-
sint: vnde cum authoritas subpriorum pro eo tem-
pore non sit absoluta, sed limitata, datur qui est præ- 29
latus qui absolute habeat illam, hic autem est
ipse prior qui etiam vt absens potest exercere
omnem iurisdictionem voluntariam in subditos,
dummodo commode valeant scripta mandari, 30
ita Portel, *verbo prælati potestas in additioni-
bus, numero 11.* N. Fr. Ioannes à Sanctissimo 31
Sacramento, *in Disquisitionibus regularibus, p. 4.
num. 174.*

In aliis vero Religionibus, in quibus absente 32
priore post 24. horas tota iurisdictio absoluta de-
uoluitur

uoluitur ad Subpriorem, & solum manet habitualiter in Priore, nisi aliud lege stabilitum sit, vt docent DD. & Glossa, *in Extrauaganti venerabilis, verbo Prioratus de præbendis*, Syluester, *verbo prælatus, n. 2.* Azorius, *p. 1. lib. 7. cap. 18.* Sanch. *in Decalog. tom. 1. libro 4. cap. 24. numero 25.* Sairus, *in claui Regia, lib. 6. cap. 10. dub. 6.* Rodriguez, *1. regul. quæst. 10. art. 3.* Diana, *part. 3. tract. 2. de dub. regul. resolut 28.* Tamburinus, *tom. 2. d. 2 q. 18.* Pelizarius, *tom 2. tract. 3. cap. 2. num. 3.* Dicendum est, pro eo tempore prælatum adhuc censeri, ac si domi esset, vnde sicut si exister ad einitatem Subprior ex defectu iurisdictionis non posset exercere actus iurisdictionis, sed debet expectare aduentum prælati, nisi periculum sit in mora, ita pro illo tempore antequam transeant 24. horæ à recessu prioris à domo, debet spectare quod iurisdictio ad eum deuoluatur; interim tamen debet considerare quid faciendus sit & transactis 24. horis iterum vocare religiosum coram duobus, vel tribus testibus, & ab eo inquirere, an velit ei obedire, an vero persistat in sua inobedientia, & si dicat se velle obedire lucratus est illum, sin minus tunc vtatur gladio iurisdictionis quo potitur.

33 Et ratio huius doctrinæ est, quia Subprior pro eo tempore, quo iurisdictio, sine absoluta, sine limitata ad eum non est delata, non est verus prælatus conuentus, etsi in eo præsideat, sed tantum est coadiutor Prioris, & solum habet ius præcipiendi intra limites domesticæ gubernationis, vnde circa res domesticas potest præcipere, corrigere, & leuibus pœnis iuxta religionis morem punire, non quia ei absolute dominatiua potestas incumbat: nam hæc ex vi voti obedientiæ soli prælato incumbit, sed quia eo ipso quod constitutus est vt prælatum adiuuet, sufficiens illi potestas in sua nominatione tribuitur, vt intra claustrum illa possit obire, quæ suæ curæ, & ex proprio munere committuntur. Ita Suarez, *tom. 4. de relig. lib 2. cap. 2. num. 2.* & patet, *ex textu in cap. cum ad Monasterium, versu Prior autem, de statu monachor.* Sanchez, *tom. 1. in Decalogum, cap. 33. num. 16. lib. 4. & tom 2. lib. 6. cap. 13. numero 75.* Rodriguez, *t. tom. regular. quæst. 24 artic. 1.* Molina, *tract. 5. de iustitia, disp. 10.* Barbosa, *in Collectanea ad ius canon. tom. 3. clem. 2. de rescriptis, verbo subpriori claustrali.*

34 (margin number beside "rus prælatus conuentus")

35 Vnde subditi in prædictis rebus tenentur ei obedire non solum vt filij parentibus, sed ex vi voti obedientiæ, vt tenet Vasquius, *tom. 2. in 1.2 quæst. 96. art. 4. num. 16.* Sanchez, *in Decalog. tom. 2 lib 6. cap. 1. num. 21. & 22.* Suarez, *3. de relig lib. 10. cap. 11. num. 19.* Pelizarius, *tom. 1. tract. 4 cap. 4. sect. 4. num. 1. 6.* Et ratio est, quia religiosi ex vi voti obedientiæ tenentur obedire ei in quem prælatus suas vices delegauerit; ergo multo à fortiori tenebuntur obedire, si lex ipsa potestatem præcipiendi delegauerit, sed lex præcipit vt subprioribus in eis quæ sui muneris sunt omnes obediant; ergo ad id tenentur subditi ex

36 vi voti obedientiæ. Aduerte tamen, quod si subprior excedat limites suæ iurisdictionis, quæ solum est ad res leues, communes, & ordinarias, & ad gubernationem domus concernentes, tunc religiosi non tenentur ei obedire, siquidem eius iurisdictio ad solas res concernentes suo officio extenditur, vt diximus.

Vnde si culpæ religiosorum sint graues, vt est inobedientia in faciem ipsius subprioris præsidentis, tunc non potest subprior dum non habet iurisdictionem eum corrigere, hoc enim pertinet ad prælatum ad quem spectat iudicare de culpa graui, sed debet spectare quod iurisdictio ad eum deuoluta sit. Et minus potest processum formare, carcerare, &c. Qui sunt actus iurisdictionis coactiuæ. Dixi nisi periculum sit in mora, nam tunc poterit recludere religiosum ne fugiat, vel alia ad vitandum periculum efficere, vt *suprà* diximus, non tamen formare processum, testes inquirere, quia in hoc nullum est periculum in mora, breuissime enim transeunt 24. horæ, & postea vt diximus poterit formare processum, & cætera ad suum munus spectantia efficere, vt *suprà* diximus. 37 38

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO,

An incurrerit censuram contra inicientes manus violentas in clericum, eo quod absque iurisdictione miserit religiosum illum in carcerem.

Respondi prædictum Subpriorem incurrisse in censuram si quis suadente Diabolo, iniiciens prædictum Religiosum in carcerem. Ita Tuscus, *lib 2. de visitatione cap. 2. num 2.* Paulus de Seas, *in cap. si clerici de sent. excomm. lib. 6.* & DD. *in Clementin. frequent. de excessibus prælatorum*, & Abbas, *in eandem Clement. in verbo capiunt.* Sic etiam Sorbus, *in compendio priuilegiorum verbo conuenire.* Villalobos, *in summa, tom. 2. tract. 35. difficult. 5. num. 5.* Diana, *tract. 2. de dubiis regularibus resolut. 31.* Hieronymus Rodriguez, *quæstion. regul resol. 62. num. 8.* Brunus Casaingus, *de priuilegiis, tract. 2. cap. 4 propos. 2. versu imo Paulus.* 39

Et ratio est, nam sicut alij qui clericum aut religiosum iniuriose caperent, aut carceri mancipparent absque iurisdictione incurrerent prædictam censuram, sic procul dubio dictus subprior, eum absque iurisdictione prædictum religiosum in carcerem iniiceret, imo & absque sufficienti causa, vnde videant prædicti subpriores, ne sic contra religiosos inuehantur, inde enim tribuunt occasionem multis dissensionibus, carcer enim cum magna cautela, & ex magna causa tribuendus est religiosis, præcipuè in ordine nostro, in quo carcer est grauissima infamia. 40 41

Hine fit prædictum religiosum non teneri obedire prædicto subpriori, siquidem sententia carceris lata fuit à non suo iudice, cum pro eo tempore iurisdictione Subprior careret, ac per consequens fuerit omnino nulla, vt constat, *ex cap. cum olim. de priuileg.* & ex Panormitano, *in prædictum caput.* & cum aliis Rodericus, *q. 36. art 4. tom. 1.* Ioannes de Lomede, *de exemptione cap. 8.* qui canones leges, & Authores ad hoc probandum allegat. Brunus Casaingus, *de priuileg tract. 2. cap. 4. prop. 2. versu neque propter defectum*, & ita in casu contingenti iudicatum fuit. 42 43

CONSVLTVM LXXIX.

De quodam subpriore nostri ordinis præsidente in conuentu cum prior ad capitulum Prouinciale iret, an eo quod officiales positos à priore, & alia multa ad gubernium pertinentia alterauit, & mutauit, possit puniri à priore redeunte à capitulo.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Subprior, vel Vicarius in absentia prioris cuius vices gerunt nihil possunt innouare.*
3 *Lex in hoc intendit pacem inter priorem, & subpriorem.*
4 *Multa pro pace conseruanda conceduntur de iure, quæ alias non licebant.*
5 *Subprior in absentia prioris, neque minimum potest innouare.*
6 *Non potest mutare officiales conuentus, quos prior reliquit.*
7 *Non potest aliquid præcipere contrarium illi, quod prælatus præceperat.*
8 *Non potest aliquid considerabile emere, vendere, alienare, seu contractus efficere.*
9 *Solum potest efficere, quæ sunt omnino necessaria, & cedunt in commodum conuentus.*
10 *Quidquid secus fecerit est irritum, & nullum.*
11 *Excipe nisi causa rationabilis superueniat, quæ non pateretur ad priorem absentem recursum.*
12 *Potest vendere sepulturas pro humandis aliquibus defunctis.*
13 *Potest vendere capellas Ecclesiæ de consensu Conuentus ad aliquem defunctum tumulandum, si cedat in euidentem vtilitatem Conuentus.*
14 *Potest in absentia prioris corrigere, & punire subditos.*
15 *Potest vota irritare, & in eis dispensare.*
16 *Potest dispensare in ieiuniis Ecclesiæ.*
17 *Potest secum dispensare in casibus, in quibus potest dispensare cum subditis.*
18 *Potest subditorum confessiones audire, & eos à reseruatis absoluere, censuris ligare, & ab eis absoluere.*
19 *Potest corporalia, & cætera pro cultu diuino benedicere.*
20 *Super his non cadit illa prohibitio, ne aliquid innouare præsumat.*
21 *Prædicta non cedunt in præiudicium prioris, vel Conuentus.*
22 *Prædicta non procedunt quando prior tendit vt socius ad capitulum generale, vel ad Prouinciale.*
23 *Pro hoc tempore concedit lex totam iurisdictionem Conuentus subpriori.*
24 *In hoc casu non potest prior Vicarium ponere in Conuentu.*
25 *Pronomina hi, & illi, sunt demonstratiua rei ad oculum.*
26 *Pro hoc tempore potest subprior mutare officiales relictos à priore.*
27 *Potest contractus efficere.*
28 *Propter hoc non potest reprehendi, vel puniri à priore redeunte.*
29 *Pro eo tempore subprior erat absolute prælatus Conuentus.*
30 *Par in parem non habet Imperium.*
31 *Pro eo tempore non erat subditus prioris sed prælatus illi æqualis.*
32 *Episcopus non potest suum Vicarium punire in his, quæ deliquit circa suum officium.*
33 *Vicarius Episcopi quoad iurisdictionem, & ea quæ potest ratione officij non dicitur subditus Episcopo.*
34 *Pro delictis quæ subprior pro eo tempore tanquam priuatus commisit potest eum prælatus castigare.*
35 *Idem dicendum est quoties subprior in locum prioris priuati, vel demortui subrogatur.*
36 *Subrogatus in locum alterius in eius locum, & cura subrogatus censetur, nisi lex aliud explicet.*
37 *Lex nostra in his casibus non restringit potestatem subprioris.*
38 *In his casibus licet subprior succedat priori cum omni potestate, & iurisdictione non succedit tamen cum præminentiis priori debitis.*
39 *Lex nostra præeminentias loci, & patris nostri, ad certos prælatos restrinxit.*
40 *Vicarius electus à definitorio eandem potestatem, & præeminentias habet, ac si esset prior.*
41 *Iurisdictio quæ conuenit alicui per electionem collegij ad aliquod officium est ordinaria.*
42 *Vicarius electus à Generali, Prouinciali, vel priore solum est delegatus.*
43 *In nostra religione potestas eligendi, & nominandi prælatos, qui potestate ordinaria polleant, reseruatur capitulo Generali, vel definitorio Generali.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVIDAM subprior nostræ Congregationis, cum prior iret ad capitulum Prouinciale omnes officiales quos prior reliquit in officiis mutauit, quosdam contractus emptionis, & venditionis graues fecit, debita grauia contraxit, & alia similia fecit, non enim gubernium prioris sui illi placebat. Rediens autem prior ex capitulo vt moris est voluit prædictum subpriorem castigare, eo quod prædicta innouauerit, & fecerit, dicens deliquisse contra illam legem tertiæ partis nostrarum constitutionum, *cap.* 13. *n.* 12. Subprior in absentia prioris nihil innouare præsumat. 1

Quæsitum fuit à me, an eum ex prædicta causa, & propter illos actus, quos exercuit dum esset præses in conuentu posset prior castigare, & an subprior prædicta, efficiens fecisset contra illam legem.

RESPONSIO AVTHORIS.

PRo explicatione huius casus notandum est. 3. *p. nostrarum constitutionum, cap.* 13. *n.* 12. disponi, subpriorē, vel alium Vicarium in absentia prioris cuius vices gerūt nihil posse innouare, sic enim ait lex, & tam ij, quā illi in absētia prioris cuius vices gerūt nulla ratione aliquid innouare præsumāt. 2

Hinc

Hinc orta est prædicta difficultas, quæ ponitur in interrogatione huius casus, pro cuius clariori notitia suppono, legem calluisse, quod Subprior, vel alius Vicarius in absentia Prioris
3 Conuentum in eo statu conseruaret, sicut ipse Prior reliquit, intendens in hoc pacem inter Priorem & subpriorem, quæ omnino turbaretur, si innouationi circa regimen locus daretur, vt colligitur ex argumento textus *inc. his quæ de*
4 *de maiorit. & obedient.* ibi pro bono pacis nostræ præsidentiæ reseruamus. Multa enim pro conseruanda pace conceduntur de iure, quæ alias non licebant *c. vltim. de transaction. cap. nisi essent l. æquissimam, ff. de vsufruct.* Flamin. *de resignat. lib.5.c.3.n.165.* Gonzalez *ad reg.8. Cancellariæ glossa 25.n.12.*

5 Et hoc modo interpretandum est verbum, innouare, quemadmodum interpretatur in rubrica decretali; ne sede vacante aliquid innouetur, vnde sicut iuxta illum textum, neque in minimo admittitur innouatio, nam illa particula, seu dictio, aliquid, pro minima etiam re supponit, vt docet Tiraquellus *in l. si vnquam Cod. de renouand. donat. verbo omnia num.4.* Menochio *remed.14. recuperat n.8. & consil.4.n.18. & consil.39. num 9.* Surdus *decisione 283. num.8.* Barbosa *de dictionibus, dict.14. num.6.* ita sumenda est illa dictio in nostra lege, vnde Subprior in absentia Prio-
6 ris nihil innouare potest. Vnde si Prior aliquod præceptum imposuerat illud auferre non potest, nec etiam mutare officiales Conuentus, quos Prior designatos reliquit, nec potest aliquid præcipere contrarium illi, quod prælatus præceperat, omnia enim censentur illi prohibita illo verbo,
7 nulla ratione aliquid innouare præsumant, vt patet *ex cap. ne sede vacante*, & tenet N. P. Fr. Ioannes à sanctissimo Sacramento *in suis disquisitionibus regul p.4.n.146.*

Vnde non potest aliquid considerabile alie-
8 nare, emere, vendere; seu contractus efficere, hæc enim omnia cedunt in Prioris præiudicium, cuius est habenas pro totius triennij curriculo moderare; vnde sicut capitulum vacante sede non potest exercere nisi necessaria, vt tenet Pa-
9 uinus *de potestate capituli sede vacante, p. 1. princip quæst.7. n.7.* Azeuedo *ad Curiam Pisan. lib.1. cap.8. num.11. & 12.* Sarmient. *select. lib.3. cap.15. n.3.* Barbosa *de potestate Episcopi p.3. allegat.13 3.n 4.* sic nec Subprior noster, nisi omnino necessaria, & quæ cedunt in bonum conuentus efficere potest, vt aduertit Barbosa *in Collectanea tom.3 di-*
10 *cto cap. fin. sede vacante, num.12.* Quod si secus fecerit, omne quod fecerit, erit nullum, vt *supra* diximus. Excipe nisi causa rationabilis superueniat persuadens dictam innouationem, quæ non pateretur ad absentem priorem recursum,
11 si quidem in tali euentu immutare, seu innouare non modo contra legem, censeo verum & menti illius valde conforme, quod probatur *ex cap. hi quæ 11. de maiorit. & obedient.*
12 Hinc fit posse Subpriorem vendere sepulturas, quæ pro humando defuncto tempore suæ præsidentiæ postulantur, cum defunctus non possit inhumatus aduentum Prioris spectare.
13 Idem dic de venditione capellæ, vel altaris pro tumulando defuncto, si cedat euidenter in vtilitatem conuentus, & fiat de consensu communitatis, vt lex ipsa præcepit, secus dicendum est si venditio sepulturæ vel capellæ non sit pro tumulando corpore præsenti, sed pro tempore futuro, nam hæc, & alia quæ aduentum prælati expectare possunt, vel possunt ad eum deferri vbicunque sit nulla ratione potest Subprior efficere. Potest tamen Subprior in absentia Prio- 14
ris subditos punire, & corrigere, vota eorum irritare, super eisdem dispensare, nec non super 15
ieiuniis Ecclesiæ, reliquisque regularibus obseruantiis, insuper poterit secum dispensare, quem- 16
admodum cum sibi subditis, eorum confessio- 17
nem excipere, & à reseruatis absoluere, censuris 18
ligare, & ab illis absoluere, etiam reseruatis, corporalia, & cætera pro cultu diuino benedi- 19
cere.

Et ratio est, quia hæc omnia tam ex vi iuris 20
communis quam specialis priuilegij pertinent ad Subpriorem præsidentem, nec religio quoque modo restrinxit talem potestatem, neque super prædicta videtur cadere illa prohibitio, nulla ratione aliquid innouare præsumant; Quia eisdem verbis inhibetur capitulo ne sede vacante aliquid innouet *in rubric. ne sede vacante aliquid innouetur*, quæ prohitio notat ibi, glossa sequitur negatiuè, & ponit orationem perfectam, & ex ea potest argui, quod nihil potest innouari sede vacante in ipsius sedis præiudicium, Argumentum vero bene desumitur à Rubrica, vt probat Moneta *tract. de option. canon. cap.1 n 14.* ideoque validum reputatur in iure, vt constat per textum 1. *l.1. versu quoniam*, vbi Bartol. *ff. si cert. petat.* Euerardus *in Topic.7. loc.45.* Petr. Andr. Gamar. *in dialect. leg lib.2. loc.7.* Aldouinus *consil.101. num.6.* Menochio *consil.3. n.11. & consil.485. n.2. 11. & 12.* Cenedo *Canonicarum quæst. q.21. num.16.* 21
Barbosa *de locis communibus argument. loc. 98. n.2.* Atqui prædicta non cedunt in præiudicium prioris, vel conuentus; ergo illa omnia potest Subprior efficere, & alia similia quæ non cedant in præiudicium prioris, vel conuentus.

His vt certis stabilitis inquiritur, An dicta 22
procedant etiam tempore quo Prior recedit à Conuentu in capitulum prouinciale, vel socius tendit ad Capitulum generale, qui est casus propositus in præsenti difficultate. Et videtur affirmatiuè respondendum, cum lex absolute loquatur, & tam hi quam illi in absentia Prioris cuius vices gerunt nulla ratione aliquid innouare præsumant. Verum his non obstantibus, dicendum est istam prohibitionem legis respectu Subprioris non habere locum quando Prior à Conuentu abest accessurus ad generale, vel ad prouinciale Capitulum. Et ratio est, quia pro eo tempore absolute Subpriori constitutio præsidentiam defert *3. p. cap.4. num.11.* ibi, quando Prior 23
tendit ad Capitulum Prouinciale, seu generale, eius hoc præsideat in Conuentu Subprior, nisi aliud prouinciali iusta ex causa videatur. Vnde 24
cum in hoc casu Prior non possit Vicarium designare, censetur tota iurisdictio à lege commissa Subpriori.

Vnde *cap.13.* vbi præcipitur, quod tam Vicarius designatus à Priore, quam Subprior in in absentia Prioris, nulla ratione aliquid innouare præsumant, non intelligitur in hoc casu, quando Prior tendit ad Capitulum generale, vel Prouinciale, sed in aliis absentiis, quod clarius apparet ex illis pronominibus, *hi*, & *illi*, quibus vsa est constitutio, quæ quidem sunt demonstra- 25
tiua rei ad oculum coram se positæ, iuxta tex-

Gg 3 tum

tum *in l. s. ff. de non. oper. nuntiat.* & notata ibi per
Bartolum, & alios Nauar. *de dictu, & premissis,*
num 42. & de pronomine, hic probat textus *in l.*
neme, ff de hered. instit. & tenet Surdus *decis.* 125.
num. 1. *& consil.* 308. *num* 16. Tuscus *tom.* 1. *lit. D,*
consil. 260. *num.* 13. Vulpell. *de aduerb. signific. dicto*
hactenus, versu hac. Et de pronomine, ille, tenet
expressè idem Surdus citatus, Monachus, Bo-
noniens. *decis* 66. *num.* 46. & vtrumque docet Ge-
mioian. *consil.* 108. *num.* 2. ergo non comprehen-
ditur in tali constitutione præsidentia, qua Sub-
prior emicet tempore Capituli Prouincialis, vel
Generalis de qua *ibi.*

Per quod Respondetur ad præposita in quæ-
sito. Nam cum cum Subprior pro eo tempore
potiretur absoluta potestate, & iurisdictione,
26 etiamsi mutaret officiales Conuentus, quos reli-
querat Prior, vel aliquos contractus efficeret,
non propter hoc potest puniri, nec reprehendi à
27 Priore. Et ratio est, quia Subprior à lege con-
stitutus Vicarius, & potestate, & iurisdictione
28 Prælati fulgens, non subditur Priori, neque vlla-
tenus debet dici sub litus illius, cum æquali, ac
illa potestate & iurisdictione à lege polleat, par
29 enim in parem non habet imperium, text. *in l.*
magistratus, ff de arbitr. cap innotuit de electione, &
30 tenet Sanchez *de matrim. lib* 9 *disp.* 32. *n.* 6. Azo-
rius *institut. moral.* 1 *p lib.* 12. *cap.* 20 *num.* 14 ergo
31 cum pro eo tempore non esset subditus illius,
sed prælatus illi æqualis, non potest ab eo puni-
ri pro rebus quas fecit tempore suæ præsidentiæ,
vt prælatus.

32 Confirmatur quia Episcopus non potest suum
Vicarium punire in his quæ deliquit circa suum
officium, & iurisdictionem vt docet Glossa c. 1.
verb. rationabili de officio Vicarij in 6. & ibi Inno-
centios, & Archidiaconus *cap. Romana, §. fin. de*
fore compet. quoad iurisdictionem enim, & ea
quæ potest ratione officij obire, non dicitur sub-
ditus Episcopo, nec minor illo, Boërius *cons.* 22.
num. 13. *volum.* 1. sed idem dicendum est de Sub-
priore nostro, cum non sit delegatus à Priore,
sed à lege ordinarius, & succedat ei cum plena
33 potestate, sine vlla restrictione; ergo cum non
sit inferior Priori pro illo tempore suæ præsi-
dentiæ, nec subditus illius, non potest puniri ab
eo pro excessibus quos commisit in sui officij
administratione, sed hoc debet fieri a prouincia-
li in visitatione. Dixi in sui officij administratio-
ne, nam pro illis delictis, quæ tanquam priua-
tus commisit potest puniri à Priore ratione de-
licti, commissi sicut quilibet alius monasterij.
34 ita Sorbus *de Vicarijs Episcopi lib.* 3. *quæst.* 17. *n.* 8.
& 9 N P Fr. Ioannes à sanctissimo Sacramento
in suis disquis. regul. tract. 3 *n.* 371.

35 Et idem dicendum est quotiescumque Subprior
in demortui, siue amoti, aut suspensi Prioris
loco subrogatur. Quia talis constitutio horum
casuum non meminit, & ideo in illis locum non
habet illa restrictio, nulla ratione aliquid inno-
nare præsumant, quia est correctoria, ac proin-
de nullatenus extendenda, & cum alià Sub-
prior subrogetur in his casibus à lege loco prio-
ris habet plenam iurisdictionem, ac ille cuius lo-
co succedit, nam subrogatus in locum alterius,
in eius loco, & cura subrogatus censetur, nisi
lex aliud explicet, *l si cum §. qui iniuriarum, ff si*
36 *quis caution* vbi Bartol. Baldus. & Angel *& l* 1.
§. hac actio, ff. si quis testament. liber esse iussus est,
Thomas de Thomasset. *regul.* 289. Pichard. §. *ex*
condit. num. 13. *instit. de verb. oblig.* Tobias Nonius
ad § sed nec heres instit. de testam. num. 5. Surdus 37
decis. 35. *num* 9. Portel. *verbo prouincialis in addit.*
num. 5. Atqui lex in his casibus non restringit
potestatem Subprioris, quia solum loquitur de
absentia Prioris in qua ipse potest Vicarium de-
signare si velit, & non in his casibus, in qui-
bus non potest Vicarium designare, vt supra di-
ximus; ergo Subprior succedit illi cum plena
potestate, ac si esset Prior.

Aduerte tamen, quod licet Subprior in his 38
casibus sucedat cum omni iurisdictione, & pote-
state Prioris, non tamen succedit in præemi-
nentiis debitis Priori. Nam quoad hoc restri-
cta est Subprioris authoritas, nam lex solum vo-
luit præeminentias loci, & patris nostri, &
alias quæ supra retulimus tribui. P. Fr. generali, 39
definitoribus generalibus, prouinciali, &
Priori, vt *supra* diximus. Quando vero lex vo-
luit similibus præeminentiis aliquem vicarium
decorarè id expressit, vt fecit 3. *p. cap.* 13. *in fine,* 40
ibi declaramus tandem quod omnis vicarius ele-
ctus eandem potestatem, & præeminentiam in
omnibus habeat, ac si esset Prior, loquitur au-
tem hic lex de Vicario electo à definitorio gene- 41
rali. Et ratio est, quia iurisdictio quæ conuenit
alicui per electionem Collegij, vel vniuersitatis
ad aliquid officium, sui vel natura sua, vel vir-
tute legis talis iurisdictio competat, est ordina-
ria; ergo secum trahit non solum iurisdictio-
nem, sed omnes præeminentias, vt bene Pettua
de Ancarrano *Clement.* 2. *num* 9. *de rescriptis* Sua-
rez *tom.* 4 *de relig. lib.* 1. *cap.* 2 *num,* 8 P. Fr Ioannes
à sanctissimo Sacramento *p.* 4. *in disquisitionibus*
regularibus. num 237.

Hinc fit quod cum vicarius electus à generali,
vel prouinciali, aut etiam à Priore solum sor-
tiatur iurisdictionem delegatam, non succedit in
præeminentiis debitis prælato cuius est vicarius,
sed tantum in iurisdictione, vel in aliqua præe-
minentia, si à lege ei concedatur, vt patet ex
Textu *in l. filius, ff. de legat* & rationem reddit
Iurisconsultus, quia per filium legatione fun-
ctus videtur, tenetque Rodrig 3. *regul. q.* 76. *art.* 1.
P. Fr Ioannes à sanctissimo Sacramento *in disqui-* 42
sit. regul p. 3. *num.* 462. Dixi vel in aliqua præemi-
nentia, si a lege ei concedatur, nam Vicariis de-
legatis à generali, prouinciali, vel Priore con-
cessus fuit locus eminentior Subpriori, non ta-
men definitoribus generalibus, vel prioribus
hospitibus, aut procuratoribus generalibus
vtriusque curiæ à nostro Capitulo generali anno
1567. vt patet ex eius declaratione *n.* 43.

Nec obstat quod generalis, vel etiam prouin- 43
cialis, attento iure communi, possint vicarium
cum iurisdictione ordinaria delegare, vt docet
Rodriguez 3. *reg quæst.* 76. *articul* 1. Respondetur
namque, talem potestatem in nostra Congrega-
tione eis limitatam fuisse à nostris constitutio-
nibus *p* 3. *cap.* 2. *in principio, & cap.* 1. *num.* 6. vbi
potestatem eligendi prælatos cum potestate or-
dinaria reseruauit lex Capitulo generali, & pro
tempore interlabente à Capitulo generali in ca-
pitulum definitorio generali; non ergo generalis
vel prouincialis, & multo minus Prior possunt
delegare Vicarium cum potestate ordinaria. Nec
obstat quod Vicarius electus à generali sit à su-
premo prælato designatus, qui in toto ordine
resplendet,

resplendes, tam iure, quam Pontificum priuilegiis, tum nostræ, tum cæteris religionibus concessis, tum hæc potestas debet exerceri iuxta sanctiones, & limitationes religionis, vt constat ex 3. p. nostrarum constitutionum cap. 6. n. 2. cum ergo potestas Patris nostri Generalis quoad prædictum effectum restricta sit; nequaquam valebit ordinarios creare, sed delegatos.

CONSVLTVM LXXX.

De praeminentiis quibus gaudet præses Prouinciæ per mortem Prouincialis

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Hoc consultum fuit communicatum cum P. Fr. Generali, & PP. FFr. Definitoribus generalibus; & ab eis laudatum, & approbatum, licet in mensa non fuerit definitum nec propositum.*
3 *De iure communi omnes praeminentiæ, & honores Prouinciali debiti debentur præsidi Prouinciæ nominato à lege loco Prouincialis demortui.*
4 *Probatur textibus, & Doctoribus.*
5 *Iurisdictio quæ competit alicui per electionem Collegij est ordinaria.*
6 *Talis præses habet totam iurisdictionem ordinariam Prouincialis.*
7 *Quando lex aliquem ad vniuersitatem causarum designat, siue alicuius Conuentus, vel Prouinciæ præfecturam, aut loco principalis prælati demortui præsidentiam concedit, constituitur ordinarius.*
8 *Quoties quis iurisdictionem ordinariam concedere potest, in dubio id facere videtur.*
9 *Omnes praeminentiæ debitæ Prouinciali, debentur de iure præsidi prouinciæ in locum prouincialis demortui.*
10 *Vicarius electus à Definitorio generali in locum Prouincialis, vel Prioris gaudet omni iurisdictione, & praeminentiis, ac si esset prouincialis, vel Prior.*
11 *Gaudet exemptione ab examine pro confessionibus, vel concionibus.*
12 *Magis est esse deputatum à lege in præsidentem Prouinciæ, quam à definitorio generali.*
13 *Præses Prouinciæ deputatus à lege loco prouincialis demortui solum gaudet supremo loco Prouinciæ, tam in choro, quam in aliis locis.*
14 *Debet cedere in choro ante Sacerdotes sacris indutos.*
15 *Non potest exire à domo in qua est, donec veniat Prouincialis electus à definitorio*
16 *Non potest alia efficere quæ à lege ibi disponuntur.*
17 *Non potest impertire benedictionem in choro in completorio, vel prima, vel dicere confessionem.*
18 *Hæc solum conceduntur certis prælatis, qui à nostro ceremoniali nominantur.*
19 *Hæ praeminentiæ omnes conceduntur Vicario electo à definitorio.*
20 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
21 *Præses positus à lege loco Prouincialis demortui habet omnem iurisdictionem ordinariam Prouincialis.*
22 *Subprior quando præsidet in Conuentu eo quod Prior mortuus est, habet solum iurisdictionem ordinariam Conuentus.*
23 *Subpriori loco Prioris demortui denegantur à nostra lege praeminentiæ titulo Patris nostri.*
24 *Consuetudo Religionis est optima legum interpres.*
25 *Denegatur etiam ei dare benedictionem in completorio, & prima, & dicere confessionem, & cedere ante Sacerdotes sacris indutos.*
26 *Idem dicendum est de præside Prouinciæ loco prouincialis demortui, excepto loco; nam hic sedet ante Sacerdotes sacris indutos.*
27 *Benedictio, & confessio in prima, & completorio debet etiam in eius præsentia fieri à Priore, vel ab hebdomadario, absente Priore.*
28 *Vicarius positus à definitorio gaudet omnibus prædictis praeminentiis.*
29 *Nomen Vicarij impropriè competit Vicario posito à definitorio loco prælati demortui.*
30 *Vicarius est alteri principali subordinatus.*
31 *Iste Vicarius positus à definitorio nemini subordinatur.*
32 *Idem inuenitur in præsidente posito à lege.*
33 *Præsidi prouinciæ posito à lege loco prouincialis demortui non debentur dictæ praeminentiæ, licet debeantur Vicario electo à definitorio.*
34 *Si lex id voluisset expressisset.*
35 *Lex correctoria iuris communis nullatenus extendi potest.*
36 *Subrogatus in locum alterius in eius quoque iura, & priuilegia subrogatus censetur, si lex aliter non disponat.*
37 *Nostra lex prædictas praeminentias denegat prædictis præsidentibus.*
38 *Primus Definitor generalis quando loco generalis demortui præsidet in Choro in præsentia Prioris Conuentus non potest dicere confessionem, vel impertire benedictionem in completorio, vel prima.*
39 *Absente Priore id potest efficere, eo quod sit definitor generalis.*
40 *Si hoc durum alicui videbitur legi imputet, non mihi.*
41 *Subprior in nullo casu potest sedere in loco Prioris.*
42 *Locus Prioris, & alia praeminentia prioris debentur Vicario electo à definitorio.*
43 *Nomenclatura Patris nostri, non debetur Subpriori in vllo casu.*
44 *Non potest vnquam impertire benedictionem, vel dicere confessionem in prima, & completorio in choro.*
45 *Non potest sedere ante Sacerdotes sacris indutos.*
46 *Vicarij positi à generali, prouinciali, vel priore gaudent loco prioris, non tamen aliis praeminentiis.*
47 *Non gaudent loco superiori definitoribus generalibus, Vicariis electis à definitorio, vel prælatis hospitibus, vel Procuratoribus generalibus vtriusque curiæ.*
48 *Non eis debetur nomenclatura Patris nostri.*

49 Non

49 *Non possunt facere confessionem, vel dare benedictionem in prima, & completorio in choro.*

50 *Vicarius positus à Priore non potest aliquid innouare in regimine Conuentus, sed tantum exercere necessaria.*

51 *Vicarij positi à Prouinciale, vel generale non eis est prohibitum innouare quæ sibi bene visa fuerint.*

52 *Idem dicendum est quando Subprior præsidet, eo quod mortuus sit Prior, vel priuatus, vel ierit ad capitulum, vel designetur vicarius à Prouinciali, vel Generali.*

53 *In his casibus Subprior debet sedere in loco Prioris.*

54 *Si Prior suum subpriorem faciat Vicarium conuentus, debetur ei locus Prioris.*

55 *Quando Subprior præsidet ex vi legis non debet mutare locum.*

56 *Præses prouinciæ loco Prouincialis demortui gaudet loco Prouincialis in tota Prouincia.*

57 *Debet sedere ante Priores, & Sacerdotes sacris indutos.*

58 *Non ei debetur nomenclatura Patris nostri.*

59 *Non potest impertire benedictionem, nec facere confessionem in prima, & completorio.*

60 *Visitatores, & commissarij de iure communi eis debentur omnes honores, qui debentur eis, à quibus mittuntur.*

61 *De iure nostro debetur ei supremus locus inter eos, quibus constituuntur visitatores, vel commissarij.*

62 *Debet præcedere Sacerdotes sacris indutos.*

63 *Concessa re aliqua a Superiore, conceduntur omnia necessaria ad illam comparandum.*

64 *Vicarius Prouincialis pro tota prouincia, vel pro maiori parte illius de iure nostro à solo definitorio generali poni potest.*

65 *Visitatoribus, vel commissariis de iure nostro non eis debetur nomenclatura Patris nostri.*

66 *Non possunt dicere confessionem in choro, vel impertire benedictionem in prima, vel completorio.*

67 *Visitator, vel commissarius missus à Definitorio generali, non ei debentur omnes præeminentiæ prædictæ, sicut Vicario electo à definitorio generali.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 MORTVVS fuit in nostra Portugaliæ prouincia Prouincialis, successit eius loco vt præses totius prouinciæ antiquior Prouinciæ definitor, iuxta legem nostram, 3. p. nostrarum constitut. cap. 9. num. 7. Et cum ipse, vt præses prouinciæ sederet in loco prouincialis demortui, & in prima, & completorio emitteret benedictionem communitati, vt mos est apud Prælatos nostræ Religionis, & aliis vellet gaudere præeminentiis debitis prouinciali demortuo, dubitatum fuit inter viros non mediocris scientiæ, An id posset efficere, cum in hoc videatur huius præsidentis limitata iurisdictio in nostro Ordinario, & cæremoniali, *cap. 2. num. 3. & cap. 7. num. 3.* qui à nostris constitutionibus 1. *p. cap. 2. num. 2.* præcipitur inuiolabiliter obseruari, in quo decernitur, quod prædictæ benedictiones, & alia ibi apposita à solis prælatis exerceantur, vbi etiam declarat quod nomine prælati ad has, & similes functiones intelligitur; P. Fr. Generalis, & definitores generales in toto ordine, prouincialis in sua Prouincia, & Prior in suo conuentu; vbi etiam addit, quod vbicumque facta fuerit mentio prælatorum ad res similes, prædicti sunt intelligendi. Vnde cum prædictus præsidens à lege deputatus, nec sit generalis, nec definitor generalis, prouincialis, nec Prior, videtur nec posse his præeminentiis gaudere, tempore suæ præsidentiæ, quapropter Patres illius Prouinciæ.

Quæsierunt à me, An prædictus pater tempore suæ præsidentiæ posset emittere benedictionem in prima, & completorio, facere confessionem, tam in prima, quam in completorio, sedere ante Sacerdotem sacris vestibus indutum, & alia similia. An vero hæc omnia, etiam in illius præsentia, deberent fieri à Priore Conuentus, vel in eius absentia ab hebdomadario?

RESPONSIO AVTHORIS.

FAteor me valde dubium fuisse in responsione 2
huius consulti. Sed post maturam considerationem & communicationem cum P. Fr. Generali P. Fr. Stephano à sancto Ioseph, sequentia resolui, An bene iudicent viri docti, ego enim cum res sit noua, solum contentus sum dicere, quod censui, non erit tamen mea resolutio improbabilis, cum sit canonicata, & approbata à Reuerendissimo P. Fr. Generale & ab aliis Patribus nostris Definitoribus generalibus quibus præsentem casum proposui, licet illam in mensa non definierint.

Fateor ergo omnes præeminentias, & honores 3
prouinciali debitos deberi de iure communi præsidi Prouinciæ nominato à lege loco Prouincialis demortui, quod clare colligitur ex doctrina Bartoli *in l. si filius, ff. de legatis*, qui sentit Vicerectorem immunitatibus Rectoris non gaudere, si deputetur ab eo, secus si ab vniuersitate, subscribit Alciatus *rubric. de offic. ordinar.* Colligitur 4
etiam ex textu in clementina, quæ de Ecclesia de officio Vicarij; idem docet Emanuel. 3. *regular. quæst. 76. art. 10.* Suarez *tom. 4. de religione lib. 2. c. 2. num. 8.* Et fauent huic doctrinæ satis emunctæ naris Doctores, qui non modo asserunt prædictum præsidentem in Prouincialis demortui locum cum eadem potestate succedere, verum & cum eadem authoritate, quos refert, & sequitur Azor *instit. mor. lib. 7. c. 18.* eandem sententiam tenet Peirinus *tom. 2. Prælati, quæst. 1. cap. 4. §. 3. num. 4.* Tamburinus de iure Abbatum *tom. 1. d. 18. quæst. 12. num. 2.*

Quorum ratio est, quia iurisdictio quæ conuenit alicui per electionem Collegij, vel vniuersitatis ad aliquod officium, cui vel natura sua, virtute legis talis iurisdictio competit, est ordinaria, vt bene Petrus de Ancharano *Clement. 2. num. 9. de rescriptis*, vbi ait quod facta prouisione de dignitate, intelligitur facta de iurisdictione ei annexa, sed talis præses est constitutus à lege in defectu Prouincialis demortui, ergo sortitur omnem iurisdictionem ordinariam, & illius authoritatem. 5 6

Confirmatur. Quia quando lex aliquem ad vniuersitatem causarum designet, siue alicuius

conuentui,

7 Conuentus, vel Prouinciæ, perfectutam, aut loco Prouincialis demortui præsidentiam concedit, constituitur ordinarius, vt tenent Glossa, & Bartolus, *in l. 1. ff. de officio eius*, & idem Bartolus, *in l. ne quidquam 1. §. vbi decretum, ff. de offic. per consul.* Alexander, *Rubric. n. 3. ff. de officio eius*, Alciatus, *rubric. de offic. ordinar.* Et ratio est, quia quoties quis iurisdictionem ordinariam potest concedere, in dubio id facere creditur *cap.*
8 *fin.* & ibi per DD. de officio Vicarij expendentes illud verbum iurisdictio, quæ in dubio de ordinaria interpretatur secundum Panormitanum ibi, Marant. *specul. aure. 4. p. dist. 5. num. 9.* Molina, *tom. 6. tract. 5. de iustitia, d. 4. num. 13.* Sed lex potest concedere ordinariam iurisdictionem. Ergo hoc ipso quod, prædictum definitorem in præsidentem Prouinciæ loco Prouincialis demortui posuit, censetur ei concessisse iurisdictionem ordinariam; ergo omnes præeminentiæ debitæ Prouinciali demortuo ei debentur, siquidem loco eius succedit cum tota iurisdictione or-
9 dinaria, & est præses proprius totius Prouinciæ, vt supra diximus.

Confirmatur 2. Quia stando, *in nostra lege 3.*
10 *p. cap. 13. num. 13.* Vicarius deputatus à nostro Definitorio generali in loco Prouincialis, vel prioris, eo ipso iurisdictione ordinaria fulget, nec non eadem potestate, & eisdem præeminentiis, ac si esset Prouincialis, vel Prior, vt habetur expresse in citata lege ibi, declaramus tandem quod omnis Vicarius electus à definitorio eandem potestatem, & præeminentiam in omnibus habet,
11 ac si esset Prior; vnde non solum gaudet loco, & aliis præeminentiis Prioris, & Prouincialis, sed etiam gaudet exemptione, ab examine, seu scientiæ periculo, quod singulis trienniis à Prouinciali fieri consueuit, tam pro his qui sacris concionibus operam nauent, quàm pro his qui confessiones excipiant, vt docet N. P. Fr. Ioannes à Sanctissimo Sacramento *in suis disquisitionibus regularibus, p. 4. num. 238.* Sed iste est deputatus præses Prouinciæ non à Definitorio ge-
12 nerali, sed à lege quod videtur quid excellentius; ergo eisdem præeminentiis debet gaudere, ac Vicarius deputatus à Definitorio.

13 Verùm his & aliis non obstantibus, ego existimo prædictum præsidentem à lege solum gaudere supremo loco Prouincialis, & præsidentia, tam in choro, quam in aliis locis in domo in qua repetitur, vnde debet sedere in cho-
14 ro ante Sacerdotem sacris indutum, nam cum debeat sedere ante Priorem, & hic præcedat Sacerdotem sacris indutum, necessario id nostro præsidenti concedendum est, vt infra dicemus loquendo de visitatoribus missis à Prouincia-
15 le, vel Generale, non tamen ex tali domo potest exire donec veniat Prouincialis electus à Definitorio, nec potest alia efficere, quæ ei
16 prohibentur, *in nostra constitutione 3. part. cap. 9. num. 7.* Vnde non potest impertiri benedi-
17 ctionem in completorio, nec in prima, neque dicere confessionem.

18 Ratio horum omnium est. Quia hæc omnia solum conceduntur secundum nostrum cæremonialem, *cap. 2. num. 3. & cap. 7. numero 3.* quod à nostris constitutionibus, *1. p. cap. 2. num. 2.* inuiolabiliter præcipitur obseruari, P. N. Generali, Definitoribus Generalibus in toto ordine, Prouinciali in sua Prouincia, & Priori in suo Conuentu, vt patet ex nostro cæremoniale, *cap. 2. num. 3.* & iuxta nostras constitutiones eadem præeminentiæ conceduntur Vicario electo à definitorio loco Prouincialis, Generalis, vel Prio- 19
ris demortui, vel quomodolibet impediti, vt patet *ex nostra constitutione 3. p. cap. 13. num. 13.* Atqui prædictus præses, nec est Generalis, definitor Generalis, Prouincialis, nec Prior, aut Vicarius electus à Definitorio, sed tantum purus præses deputatus à lege cum nimia restrictione; ergo hæc omnia ei denegantur, nec tamen ei denegatur locus Prouincialis, nec præsidentia, in actibus communitatis, nam cum hæc, & aliæ perrogatiuæ, & præeminentiæ non ei à lege denegantur, censentur ei concessæ iuxta ius commune.

Dices etiam in nostro cæremoniali loco citato non præcipitur dari prædictas præeminen- 20
tias Vicariis electis à Definitorio, sed tantum Generali, Definitoribus generalibus Prouinciali, & Priori, & tamen per nos eis debentur, eo quod nostra constitutio, *3. p. cap. 13. numero 13.* dicit eos gaudere omnibus præeminentiis, ac priores; ergo idem dicendum est de hoc præside Prouinciæ; Nam licet in cæremoniali ei non præcipiantur dari, præcipiuntur ei dari à iure communi quod maiorem vim videtur habere, quam nostra constitutio.

Respondetur Constitutiones confirmatas à Papa derogare iuri communi. Ita cum Nauarro, Perez, Suario, Tiraquello, Gonzales, Lezana, *tom. 1. p. 1. cap. 12 num. 3. & tom 3. in mari magno Carmelitarum ad caput. 1. Regulæ n. 47.* & *consult. 13. num. 74. & 86.* & *consult. 27 num. 4.* Fr. Laurentius Espin. *consulto 1... num. 1477.* Vide de non est mirum, quod licet de iure communi tales præeminentiæ essent debitæ prædicto præsidi, illi sint ablatæ per nostras constitutiones, quæ sunt à Papa confirmatæ. Ad id vero quod dicitur de cæremoniale, qui ad tales præeminentias non enumerat Vicarios electos respondetur, nomine prioris includi Vicarium electum à definitorio, cum reuera sit prior cum omni iurisdictione ordinaria.

Et ratio est quia correctio legum vitanda est, & itamra taliter interpretanda sunt, ne sequentia corrigant præcedentia, vt cum Romano, & aliis notauit Barbosa, *in axiomatibus iuris, axiomate 60. numero 2.* Et verba legis impropriãda sunt ad tollendam contrarietatem, vt cum Daciano, ait Barbosa, *axiomate 222. num. 28.* Ergo cum nostra constitutio concedat omnes præeminentias Vicario electo à Definitorio, ac si esset Prior, non est credendum nostrum cæremonialem eis ab eas abstulisse, sed nomine prioris intellexit etiam Vicarium electum à definitorio, illa enim verba cæremonialis improprianda sunt, vt tollatur legum contradictio, & ne sequentia corrigant præcedentia.

Secundo facilius respondetur quod dato, quod in cæremoniali prædictæ præeminentiæ soli generali, definitoribus generalibus, Prouinciali, & Priori concedantur, id non tollit quin dandæ etiam sint Vicario electo à Definitorio. Cuius ratio est, quia prædictæ constitutiones factæ fuerunt, & confirmatæ à Pontifice, multis annis post dictum cæremonialem, etsi est

facienda correctio corrigendus est ipse ceremonialis, nam lex posterior abrogat priorem, in quantum illi contraria est, vt eum multis probat Fr Laurentius Espin. *consult. 17. num. 1505.* Ergo cum ceremonialis in hoc contrarius sit ipsi constitutioni, non illi, sed constitutioni, vt posteriori, & efficaciori standum est, dato quod sit facienda correctio, quæ tamen necessaria non est, cum vtraque lex possit conciliari, si nomine prioris intelligatur etiam Vicarius electus à definitorio, vt *suprà* diximus.

Dices etiam nomine Vicarij electi potest venire iste præses prouinciæ; ergo sicut Vicario electo à definitorio debentur istæ præeminentiæ, non obstante dicto ceremoniali, ita & huic præsidi Prouinciæ; Antecedens patet, quia *in illo loco constitutionis 2.p.c.13.n 13.* non dicitur dictas præeminentias debere Vicario electo à definitorio generali, sed solum dicitur, declaramus quod omnis Vicarius electus eandem potestatem, & præeminentiam in omnibus habeat ac si esset prior, sed nomine Vicarij electi potest venire iste præsiden, siquidem electus est à lege, & habet authoritatem ordinariam in tota Prouincia, vtpote constitutus à lege, vt tenet cum communi sententia N. P Fr Ioannes à sanctissimo Sacramento, *in suis disquisitionibus regularibus, part. 4. numero 112.* & patet, *ex l. Et quia 6. ff. de iurisdic. omnium iudic.* & tenet Suarez, *tom. 4. de relig. lib. 1. cap 2. numero 7. & 8.* Ioannes à sanctissimo Sacramento, *part. 1. disquisitionum Regularium, numero 97.* & cum Alexandro, & aliis tenet Menochius, *specul. aur. 4 part distinct. 5. num. 7. & 9.* Molina *tract. 5 de iustitia, d. 14. numero 13.* Ergo sicut Vicario electo à definitorio debentur dictæ præeminentiæ, ita & huic præsidi Prouinciæ, vtpote Vicario electo à lege pro tota Prouincia.

Respondetur negando antecedens. Ad probationem respondetur, concedendo in illo loco constitutionis solum dici prædictas præeminentias debitas esse Vicario electo, licet tamen non dicat electo à Definitorio, non potest aliter talis lex intelligi, siquidem electio prælati regularis solum pertinet ad congregationem de iure communi, *cap. 1. de electione*, nec potest aliter fieri prælatus regularis quam per electionem canonicam à Collegio, vt patet *ex cap. congregatio 15. quæst vltima*, & docet cum aliis Tamburinus, *de iure abbatum, disput. 1. tom. 1. quæst. 8. num. 1. & 2.* Ergo cum lex tribuat dictas præeminentias Vicario electo, debet intelligi à definitorio, vel capitulo Generali, nam omnes electiones canonicæ in nostra Religione reseruantur capitulo Generali, vel definitorio generali, vt patet, *ex 3. p. nostrarum constitutionum cap. 2. numero 1. & 15.* Hinc fit dictam legem non comprehendere nostrum præsidem Prouinciæ, nec de eo loqui, siquidem ille non est electus, nec à definitorio, vel capitulo generali electione canonica ad tale officium, sed tantum subrogatus à lege loco Prouincialis demortui, quæ subrogatio non est electio canonica: sed legis dispositio.

Nec obstat, quod talis præsidens Prouinciæ
21 habeat potestatem, & iurisdictionem ordinariam in tota Prouincia; Nam etiam subprior in nostra religione per mortem prioris sortitur iurisdictionem ordinariam in conuentu, vt 22
docent P. Fr. Ioannes à sanctissimo sacramento, *in suis disquisitionibus regularibus, p. 3. sect. 1. n. 2.* & patet, *ex cap. 1. de officio Archidiaconi*, & tenet Azor. *2. part institutionum moralium, lib. 3. cap. 2. & 1. part. lib 7. cap. 18. & lib. 11. cap. 18. quæst 3.* Syluester, *verbo prælatus, num. 1.* Sairus, *in Claui Regia, lib 6. cap 10. dub. 6.* Rodriguez *to. regul. quæst. 28. art. 3. & tom 3. quæst. 76. art. 1.* Sanchez, *in Decalogum, tom. 1 lib 4. cap. 14. num. 23. & cap 31. num. 6. & cap 39. numero 6.* Suarez *2. de Religione, lib. 6 cap. 17. num 7.* Diana, *3. part. tract. 2. de dubiis regularibus, resol. 28.* Tamburinus *de iure Abbatum, tom. 2. disput. 15. quæst. 8. num. 2. & tom. 2. disp 2 quæst. 8.* Pelizarius, *tom. 2. tract. 3. cap. 2. numero 3.* Et tamen non gaudet eisdem præeminentiis prioribus 23
concessis in multis casibus, qui illi limitantur ab ipsa lege; ergo idem dicendum est de nostro præside Prouinciæ, licet alias habeat iurisdictionem ordinariam in Prouincia.

Minor patet quia subprior in nullo casu potest decorari titulo patris nostri, siquidem hoc nomine solum decorantur P. N. Generalis, & definitores generales in toto ordine, Prouincialis in sua Prouincia, & prior in suo Conuentu, vt patet ex nostra constitutione, *part. 1. cap.. num. vltimo*, & tenet consuetudo reli- 24
gionis, quæ est optima legum interpres, *iuxta textum in cap. cum dilectus de consuetudine, l. more, ff. de legibus, l. si de interpretatione ff. eodem*, & tenet cum eo multis sententia Mascardus, *de probationibus concl. 3415. numero 10.* Caldas, *in l. si curatorem verbo contractum, num. 29. Cod de integr. restitut.* Et eadem ratione in prima, & completorio, nec confessionem di- 25
cit, nec benedictionem impertit, quemadmodum ex nostri cæremonialis præscripto, *cap. 7. numero 3.* prælatus facere debet, nec in choro hebdomadario, & ministris sacris indutis præcedit, vt ibidem habetur, quorum omnium ratio est, quia *in nostro cæremoniali, cap. 2. numero 3.* decernitur, quod hæ præeminentiæ solum competunt prælatis, per prælatos autem solum intelligit generalem; & definitores generales, Prouincialem, & priorem, modo dicto; ergo si hæc omnia ex lege, & religionis consuetudine nullo modo tribuuntur subpriori, etiam quando ad eum deuoluta est tota iurisdictio Conuentus per mortem prioris, idem omnino dicendum est de nostro 26
præside à lege constituto per mortem Prouincialis, siquidem licet præsideat in Prouincia sicut Subprior in suo conuentu, attamen non est Generalis, Definitor Generalis, aut Prouincialis aut Prior, vel Vicarius electus à Definitorio, quibus solis, & non aliis lex nostra prædictas præeminentias concedit.

Vt de solum debet sedere in primo loco, & toti Prouinciæ præsidere limitationibus positis à lege; benedictio tamen in prima, & com- 27
pletorio, confessio, &c. debent fieri à Priore, vel in eius absentia ab hebdomadario; Debet tamen præcedere Sacerdotes sacris indutos in choro; cum isti sedeant post Priorem, vt *suprà* diximus, & quando lex concedit vnum, censetur concedere necessaria ad consequendum illud vt infra probabimus, quod tamen non

28 non poteſt Subpriori conuenire.
Nec obſtat ſi dicas, legem præcipere Vicarium
electum à definitorio gaudere omnibus præemi-
nentiis illius cuius eſt Vicarius; ergo idem dicen-
dum eſt de præſide poſito à lege in regimine Pro-
uinciæ loco Prouincialis demortui; Patet conſe-
quentia, quia hic nomen Vicarij impropriè com-
petit præſidenti à definitorio loco prælati demor-
tui, vel impediti ſuffecto, nam iſte ſic poſitus à de-
finitorio non pendet à prælato cuius vices gerit,
quod eſt propria ratio Vicarij, vt notauit Suarius,
tom. 4. de religione lib. 2. cap. 2. n. 2. Sed abſolutè
ad eum deuoluta eſt à definitorio ordinaria iuriſ-
dictio, ac per conſequens verus prælatus euadit;
ſed hoc idem inuenitur in præſidente poſito à
lege in Prouincia loco Prouincialis demortui; er-
go ſicut illi debentur omnes præeminentiæ, ita &
huic præſidenti poſito a lege.
Fateor hoc argumentum valde vrgere, ſed
non eſt cur à data ſolutione recedamus. Nam vt
ſuprà diximus idem reperitur in ſubpriore, quando
præſidet ex vi legis loco prioris demortui, atta-
men non potitur præeminentiis prioris, quia non
eſt ex illis quibus ſolum lex præcipit exhiberi, er-
go idem dicendum eſt de noſtro præſidente, licet
enim ſit præſes à lege, non eſt Vicarius electus à
definitorio, & licet in præſenti nomen Vicarij im-
29 proprie ponatur Vicario electo à definitorio, cum
ſit abſolutus præſes conuentus, & non proprie Vi-
carius, de cuius ratione eſt, quod alteri principali
30 ſubordinetur, quod non accidit in prædicto Vica-
rio poſito à definitorio, cum ſit verus, & abſolutus
prælatus, vt notauit N. P. Ioannes à ſanctiſſimo
Sacramento, *in ſuis diſquiſitionibus regularibus, p. 3.*
31 *n. 338.* Id tamen non conuincit vt dicamus quod
ſicut Vicario electo à definitorio debentur prædi-
32 ctæ præeminentiæ, ita & præſidenti poſito à lege,
nam ſi lex voluiſſet expreſſiſſet: *l. vnica, §. ſin.*
33 *autem ad deficientis, Cod. de caduc. tollen. l. ſi
ſeruus, § præter ait, verſ. non dixit. ff. de acquir.
hered cap. ad audientiam 2. de decim cap 2. de*
34 *tranſact.* Lex enim id noluiſſe præſumitur cum
facile id exprimere potuiſſet, neque expreſſit, Me-
nochius, *conſil. 30. n 8.* Armendar. *in proœm. ad-
dit. ad recopila legum,* Nauarr. *nu.* 150. quia quod
35 lex non dicit, non eſt ab homine præſumendum,
*l. diſſentientis Cod de repud. cap. illa ne ſede va-
cante,* Surdus, *conſil.* 219. *n* 21. & cum aliis Barbo-
ſa, *axiomate* 136. *n* 5. *& ſequentibus.* Tum quia
cum lex ſit correctoria iuris communis nullatе-
nus extendi poteſt ad non expreſſos, *l. præcipimus,
Cod de appellat. cum ſimilibus,* Fr. Ioannes à ſan-
ctiſſimo Sacramento, *in ſuis diſquiſitionibus regu-
laribus p. 4. n.* 231. Nec obſtat quod iſte præſes
præſideat prioribus, nam etiam ſubprior quando
præſes conſtituitur à lege loco prioris demortui
præſidet in choro, & tamen benedictiones, &
confeſſio fiunt ab hebdomadario, parum ergo
intereſt, quod iſte præſes Prouinciæ præſideat vel
non præſideat in choro.
36 Nec obſtat ſi dicas cum Diana, 1. *p. tract. 2.
de dubiis regularibus reſolut.* 1. Subrogatum in
locum alterius in eius quoque iura, & priuile-
gia ſubrogatum cenſeri, *l. ſi autem, §. qui in-
iuriarum, ff. ſi quis cautionibus,* quod idem vi-
detur docere Tamburinus, *de iure abbatum, tom.
2. d. 23. quæſt. 8. num 2. & tom 2. diſp 2. quæſt.
18. & diſp. 13. quæſt. 11 num. 1.* Reſpondeo nam-

que prædictam doctrinam veriſſimam eſſe ſtando
in iure communi, ſi aliàs lex, vel conſtitutio
aliter non diſponat, cum autem lex noſtra præ-
dictas præeminentias deneget ſimilibus præſi-
dentibus, imo & Vicariis delegatis, ſiue à Ge-
nerale, ſiue à Prouinciale, ſiue à priore, & ſo- 37
lum illas concedat Generali, & definitoribus ge-
neralibus in toto ordine, Prouinciali in ſua pro-
uincia, & priori, ſiue Vicario electo à definito-
rio in ſuo conuentu, vel etiam Prouincia, vt
ſuprà diximus, inde eſt quod ſolis iſtis dandæ
ſunt huiuſmodi præeminentiæ, non verò aliis.
Et idem dicendum eſt de primo definitore
generali, quando præſidet in tota religione lo- 38
co generalis demortui, nam hic etiam in præ-
ſentia prioris Conuentus in quo eſt non poteſt
dicere confeſſionem in prima, & completo-
rio, vel impertire benedictionem; ſiquidem lex
ſolum illi tribuit quod conuocet definitorium,
& eligat Vicarium Generalem, & interim ni-
hil amplius poſſit efficere, vt patet, *ex 3 p no-
ſtrarum conſtitutionum, cap. 7. num. 4.* ibi primus
autem definitum in hoc caſu & quouis alio ſi-
mili, nullum alium actum præcedentiæ, aut
præſidentiæ in religione exercere valebit, quam
prædictum congregare definitorium, quid cla-
rius dici poterat; in abſentia tamen prioris, hæc
omnia poteſt efficere, eo quod ſit definitor ge-
neralis, non tamen quia præſes religionis, quæ
omnia ita data fuere executioni à P. Fr. Petro 39
ab Angelis cum eſſet primus definitor genera-
lis in morte N. P. Fr. Gabrielis à matre Dei, vt
ipſe mihi Matriti teſtatus eſt, quæ ſi alieni dura
videantur, non mihi, ſed legi tribuant, quæ ita
diſpoſuit, quæ an bene, vel male diſpoſuerit, id
non mihi diſputare licet, alij quibus id com-
petit iudicent, ſi placuerit, dum tamen lex 40
aliter non diſpoſuerit, ita inuiolabiliter obſer-
uandum.
Et ex his deduces pro caſibus occurrentibus
generalem doctrinam practicandam in noſtro or-
dine. Primo ſubpriorem in nullo caſu etiam 41
in abſentia prioris, ſiue in morte, vel priua-
tione illius, vel in qualibet abſentia, etiamſi
ſit illa, quæ fit quando prior tendit ad capi-
tulum generale, vel Prouinciale nunquam poſ-
ſe ſedere in loco prioris, vt patet, *ex lege noſtra
3. part. cap. 15. numero 1.* Vbi decernitur, quod
poſt priorem ſedeat ſubprior, nulla facta diſtin-
ctione, an ſit, vel non præſidens: has enim præ-
eminentias loci, & alias debitas priori ſolum il-
las concedit lex noſtra Vicariis electis à definito-
rio, vt patet *ex 3 p. cap. 3. num. finali.* Et præ- 42
eminentia loci hodie de iure nouo per quandam
declarationem noſtri capituli generalis, quam
ſtatim referemus ſolum conceditur omnibus
Vicariis ſiue poſitis à priore, Prouinciali, vel
Generali, non tamen conceditur ſubpriori; er-
go ſubprior quocumque modo, vel occaſione
præſideat, ſi alias non ſit Vicarius poſitus à
priore, Prouinciali, vel general, vt *infrà*
dicemus, non debet vnquam ſedere in lo-
co prioris, ſed debet in ſuo permanere, &
ita tenet vniuerſalis conſuetudo religionis,
quæ eſt optima legum interpres vt *ſuprà* di-
ximus. Ita Fr. Ioannes à Sanctiſſimo Sacra-
mento, *in ſuis diſquiſitionibus regularibus, p. 4.
num* 117.

Vnde subpriori quocunque tempore præsideat,
43 si alias non fuerit Vicarius electus à definitorio
generali, nec debentur aliæ præeminentiæ debi-
tæ prioribus, vt nomenclatura P.Nostri, nec po-
test facere confessionem in choro in prima, vel
44 completorio, nec impertire communitati bene-
dictionem, nec potest sedere ante Sacerdotem sa-
cris indutum in choro; hæc enim omnia ei pro-
hibentur, *in nostro cæremoniali, cap.2. n.3.* & con-
stat, *ex 1. p. nostrarum constitutionum, cap.15. n fi-*
45 *nali*; & tenet idem P. Ioannes à Sanctissimo Sa-
cramento, *suprà, n* 118. Alij verò Vicarij, siue
positi à generale, Prouinciale, vel priore gaudent
loco eminentiori, & præsident in omni loco ipsi
subpriori Conuentus, non tamen diffinitoribus
generalibus, nec prælatis hospitibus, nec Vicariis
46 electis à definitorio, nec procuratoribus genera-
libus vtriusque curiæ, vt patet, *ex quadam de-*
claratione nostri capituli generalis facta anno 1667.
47 *num.* 4. Non tamen eis debentur præeminentiæ
tituli Patris nostri, nec possunt facere confessio-
nem, vel impertire benedictionem in choro, tam
48 in prima, quam in completorio, propter ratio-
nem supradictam.
49 Licèt autem hæc omnia competant æqualiter
Vicario posito à priore, vel à Prouinciale, ac ge-
50 nerale, siquidem declaratio constitutionis quam
suprà retulimus indistinctè loquitur de omnibus
Vicariis; Attamen inter eos magna est distinctio.
Nam Vicarius positus à priore non potest aliquid
innouare in regimine conuentus, sicut nec Sub-
prior, aut antiquior conuentus cum in defectu
subprioris præsidet, vt patet ex nostra constitu-
tione, *3.p.cap.13.n.12.* Vbi ait, & tam ij, quam
illi in absentia prioris, cuius vices gerunt nulla
ratione aliquid innouare præsumant, per quæ ver-
ba eis prohibetur omnis innouatio, seu gubernij
alteratio, vnde non possunt præcepta posita à
priore auferre, nec officiales à priore relictos mu-
tare, nec aliquid præcipere contrarium iussis, ac
dispositioni prioris absentis, nec denique aliquid
facere, quod in præiudicium prioris cadere possit;
vnde non possunt emere, vendere, siue aliena-
tionis, aut obligationis circa bona Conuentus
contractus efficere, & tandem prædicti Vicarij ni-
hil aliud exercere possunt nisi necessaria, vt tenet
Glossa, *verb capitulum in clement.* 1. § 1. *de borer,*
Pauinus, *de potestate capituli sede vacante* . *p.* 1.
princ q 7. n.7. Azeued. *ad curiam Pi, an lib.*1.*c.*8.
*n.*11. & 12. Sarmiento, *select. lib.* 3 *cap.* 15. *n* 3.
Barbosa, *de potestate Episcopi alleg.*21.13. *p* 3. *n.*4.
Fr. Ioannes à Sanctissimo Sacramento, *supra, p.*4.
*n.*149. & alij.
Quòd tamen non accidit in Vicariis positis à
51 Prouinciale, vel generale, nam his non est prohi-
bitum aliquid innouare, nisi alias in literis suæ
commissionis aliqua prohibeantur; illa enim li-
mitatio nostræ legis, ne possint innouare in ab-
sentia prioris, non dirigitur ad hos Vicarios, &
cum sit correctoria iuris communis, nullatenus
extendi potest ad non expressos, *l præcipimus, Cod.*
52 *de appellat. cum similibus*, & tenet Fr. Ioannes à
Sanctissimo Sacramento, *loco citato. p.*4 *n.*232. Et
idem dicendum est de subpriore, quando prior
tendit ad capitulum prouinciale, vel generale, vt
suprà diximus. Et idem dicendum est quoties sub-
prior in demortui, siue amoti, aut suspensi prio-
ris loco subrogatur, vt *suprà* notauimus. Et idem
dicendum est, quando ipse subprior constituitur
Vicarius à Prouinciale, vel generale; Nam tunc
sicut, & alij Vicarij positi a Prouinciale, vel ge-
nerale potest res conuentus immutare, & innoua-
re, imo tunc debet, sicut & alij Vicarij positi à
Prouinciale, vel generale sedere in loco prioris
iuxta declarationem *suprà* dictam, & cum eisdem
limitationibus. Ita P. Ioannes à Sanctissimo Sa-
cramento, *in suis disquisitionibus p* 4 *n.*202. 53
An autem si Prior constituat Vicarium ipsum
subpriorem in sua absentia, debeatur ei etiam lo-
cus prioris? An vero debeat sedere in loco sub-
prioris? Respondeo debere ei locum prioris. Ra-
tio est, quia prædicta declaratio nostri capituli 54
Generalis discernit omnes Vicarios debere sede-
re in loco superiori ipsi subpriori, dummodo se-
deant post definitores generales, Prælatos hospi-
tes, Vicarios electos à definitorio, & procurato-
res generales vtriusque curiæ; ergo non est cur
subprior dum à suo priore decoratur titulo Vica-
rij sit peioris conditionis, quam quilibet alius, si
ab eo relinqueretur Vicarius: Vnde solum quan-
do subprior præsidet ex vi legis non debet mu-
tare locum, nam tunc non est Vicarius à priore, 55
vel à Prouinciale positus, sed est præsidens à lege
deputatus, cui ipsa lex noluit eminentiorem lo-
cum concedere, sed eum in suo loco reliquit;
quando enim lex id voluit, illud expressit, vt fecit
3.p. cap.13.n. 3. loquendo de Vicario electo à de-
finitorio, & tandem id etiam fecit loquendo de
aliis Vicariis, siue à priore, Prouinciale, vel ge-
nerale positis, vt constat ex *supra* citata decla-
ratione.
Secundo deduces, præsidem Prouinciæ posi-
tum à lege in loco Prouincialis demortui, de quo
est quæstio in præsenti gaudere eminentiori loco
in Prouincia, & debere sedere ante priores, & Sa-
cerdotes Sacris indutos, cum hi debeant sede- 56
re secundum nostrum cæremonialem post priorem
domus, non tamen tali præsidenti Prouinciæ de-
betur nomenclatura Patris nostri, nec potest im- 57
pertire benedictionem in prima, vel completo-
rio, nec facere confessionem, sed hæc debent
etiam in eius præsentia fieri à priore domus, vel 58
in eius absentia ab hebdomudario, vt satis proba-
tum manet. De præside autem religionis in mor- 59
te patris nostri generalis aliter philosophandum
est. Nam iste in domo in qua est non sedet in cho-
ro, vel aliis locis ante priorem domus; sed prior
domus ei præcedit, vt antea. Cuius ratio est,
quia nostra lex 3. *p. cap.7. n.*4. Nullam ei præsi-
dentiam in religione concedit, vt concedit præsi-
dentiam primo definitori Prouinciæ per mortem
Prouincialis, 3 *p. cap.9. n.* 7. Mortuo Prouinciali
præsideat in Prouincia primus definitor Prouin-
cialis, Econtra verò loquens de primo definitore
in morte generalis tantum ei concedit vt conuo-
cet definitorium, imo ei prohibet omnem actum
præcedentiæ, vel præsidentiæ in religione, ibi
primus autem definitor, & quicunque alius ex
definitoribus in hoc casu, & quouis alio simili,
nullum alium actum præcedentiæ, aut præsiden-
tiæ in religione exercere valebit, quam prædictum
congregare definitorium; vnde sicut ante mor-
tem Generalis sedebat post priorem in choro, &
aliis locis communibus, ita efficere debet mortuo
Generali, imo si in choro ponatur ex parte prio-
ris debet sedere post Sacerdotem celebrantem sa-
eris

eris indotum; siquidem noster ceremonialis præcipit, vt hebdomodarius sedeat in choro post primum prælatum in choro, qui dicitur cantor & ante omnes alios prælatos, qui ex illa parte fuerint; nec thuriferarius eum debet incensare tribus vicibus, sed tantum duabus post priorem; & tandē in omnibus se debet habere sicut antea quando solum erat diffinitor generalis, & in solis illis casibus præsidere in choro, & aliis locis communibus, in quibus præsidebat quando solum erat definitor generalis, vt patent ex dicta lege.

60 Sed quæres: An præ dictæ præeminentiæ loci, nomenclaturæ Patris nostri, dandi benedictionem in completorio, & prima, & faciendi confessionem debeantur visitatoribus, vel commissariis missis à Prouinciale pro aliquo conuentu visitando? Respondeo tales visitatores, vel commissarius esse delegatos illorum à quibus mittuntur, vt patet, *ex nostra constitutione 3. p. cap. 10. n. 7.* Et licet de iure communi eis deberentur omnes præeminentiæ, quæ debentur illis à quibus mittuntur, de quo nunc non disputo, de lege tamen nostra eis non debentur, sed tantum eis debetur su-
61 premus locus respectu illorum, quorum sunt visitatores, vt patet, *ex nostra constitutione, 3. p. cap. 10. n. 6.* Aliæ autem præeminentiæ eas solum habebunt, quas generalis, vel Prouincialis qui eos miserunt eis assignarunt, vt patet, *ex 3. p. nostrarum constitutionum cap. 16. n. 12.* Vnde si eis præeminentias debitas Prouincialibus non assignauerint, vt moris est apud nos, non eas habebunt, sed cum, ex lege nostra 3. *p. cap. 10. n. 6.* debeant præcedere in loco priorem illius domus ad quam mittuntur, debent in choro præcedere Sacerdotes sacris indutos; nam cum prior præcedat hebdomedarium sacris indutum, & visitator præcedat
62 priorem, necessario debet præcedere ipsum hebdomadarium sacris indutum; concessa namque re aliqua à superiore, conceduntur & necessaria omnia ad illam comparandam textus, *in lege 1. ff.*
63 *de iurisdict. omnium iudic. & l. penult. ff. de vsufruct. & cap. præterea de offic. & potest. iudic. de legat.* Tuscus, *tom. 1. lit. A, concl.* 77. Pottel. *in dubiis regularibus verbo prælati potestas in additionibus*, Peirinis, *tom. 2. de prælato, q. 3. cap. 3. n. 16.* Pelizarius, *tom. 2. tract. 8. cap. 2. num.* 50. Cum ergo dictis visitatoribus concedatur, quod sedeant ante priorem, necessario eis conceditur præeminentia loci respectu Sacerdotum sacris indutorum in choro; quod etiam *suprà* diximus de primo definitore, quando præsidet in Prouincia loco Prouincialis demortui ex vi legis.

Hoc tamen non reperitur in Vicariis positis à generale, Prouinciale, vel priore, in aliquibus conuentibus; nam hi debent sedere post Sacerdotes sacris indutos, cum non sint positi à defini-
64 torio generali, vt *suprà* diximus, nec sedem habent ante priorem, sed ipsi vices gerunt priorum: Vicarius enim Prouincialis pro tota Prouincia, vel maiore parte illius à solo definitorio generali fieri potest, vt patet, *ex nostra constitutione 3. p. cap. 9. n. 3.* de aliis autem missis à Prouinciale pro visitanda aliqua domo iam diximus locum qui eis debetur; non possunt tamen prædicti visitatores se immiscere in re aliqua regiminis domus illius ad quam mittuntur, nec eis debentur præeminentiæ nomenclaturæ Patris nostri, nec possunt dicere confessionem, nec benedictionem
impertire in prima, & completorio, vt patet *ex* 65
nostro ceremoniali, qui solum concedit has præeminentias Patri nostro generali, & definitoribus generalibus in toto ordine, & Prouinciali in sua
prouincia, & priori, siue Vicario electo à defini- 66
torio General in suo conuentu, vt *suprà* diximus; cum autem prædictus visitator, vel commissarius non sit aliquis ex supradictis, inde est quod ei dictæ præeminentiæ non debentur, sed hæc omnia debent fieri etiam in præsentia illius à priore si ibi fuerit, vel à definitore generali, aut Vicario electo à definitorio; quod si nullus istorum adsit, debet fieri ab hebdomadario vt moris est apud nostrates.

An autem si visitator, vel commissarius mis- 67
sus sit à nostro definitorio generali pro visitanda aliqua Prouincia debeantur eis omnes præeminentiæ, ac debentur Vicario electo ab ipso definitorio generali; maiorem habet difficultatem. Respondeo tamen negatiue, ita cum Bartolo, Lezana, *in summa tom. 2. p. 1. verbo sacra congregatio, n. 3.* Noster Laurentius Espin. *consulto 15 n. 1318. & n. 419.* Et ratio est quia tales commissarij, & visitatores sunt amouibiles ad nutum instituentium sunt enim illorum ministri, & iurisdictio residet in illis non per se, sed per accidens, & tanquam in subalternis habentibus super se, non solum generalem, sed & omne definitorium, eo quod regimen ordinis non est pure Monarchicum, sed mixtum ex Monarchico, & Aristocratico, vt cum Vrbano, ab Ascensione, Lezana, & aliis notat Fr. Laurentius Espin. *consult. 15. num. 1413. & 435* Ergo eorum iurisdictio non est ordinaria, sed delegata, nec eam possunt delegare, nisi in casu eis expressè præmisso, & in particularibus negotiis, quamuis sint instituti ad vniuersitatem causatum, vt docet Lezana, *in summa tom. 1. p. 2. cap. 13. n. 6 & 28. & tom. 2. p. 2. verbo Vicary, num. 3.* Ergo licet isti visitatores debeant honorari, non tamen tantum, quantum hi, qui eos constituerunt; siquidem illi sunt ordinarij, isti delegati illorum. Ita cum S. Antonino, Nauarro, Rodriguez, Peirinis, *tom. 1. de subdito q. 1. cap. 18.* Barbosa, *in Collectanea bullarum verbo Vicarius generalis, Episcopi 2.* Franciscus Pertinatus, *lib. 1. n. 53. ff. de officio eius, cui mandata est iurisdictio*, & cum Tamburinos, Fr. Laurent. Espin. *consulto 1. n. 1440. in fine.*

Et potest hoc confirmari, ex *lege nostra 3. p. cap. 10. n. 7.* Vbi lex supponit tales visitatores, & commissarios esse delegatos, sic enim ait, statuimus visitatores, & quicunque alij qui iurisdictione aliqua subdelegata vtuntur, teneantur suæ commissionis literas manifestare: Atqui illa dictio, alij, importat relationem in qualitate similem, vt post Romanum, Fuscum, & alios notauit Augustinos Barbosa, *de dictionibus dictione 16. num. 3.* Est enim hæc dictio repetitiua similium, vt cum innumeris Doctoribus probat Barbosa, *ibi numero 4.* Ergo sicut illi, alij, de quibus loquitur lex, vtuntur iurisdictione delegata, ita & visitatores ad quos talis dictio alij refertur; ergo iuxta nostram constitutionem visitatores à quibuscunque sint missi non ordinaria, sed iurisdictione delegata pollent.

Confirmatur ex eadem *tertia parte nostrum constitm. cap. 16. num. 12.* vbi visitatori misso à nostro Definitorio generali ad visitandam Prouinciam

S. Alberti apud Indos solum concedit lex posse habere eas præeminentias, quæ à Definitorio generali ei fuerint assignatæ, sic enim ait lex. Qui eas vices, ac præeminentias in omnibus habeat, quæ sibi fuerint à Definitorio concessæ; ergo talis visitator non est ordinarius, sed delegatus; nam concessa iurisdictione ordinaria de iure eam sequuntur omnes præeminentiæ, & integra potestas, vt colligitur ex doctrina Bartoli *in l. filius ff de legation.* subscribit Alciatus *rubric. de offic. ordinar.* & colligitur *ex textu, in clement. qua de Ecclesia de offic. Vicarij*, vt bene notauit Emannel. 3. *regular. quæst.* 76. *art.* 10. Azor. *instit. moral. lib.* 7. *cap.* 18. Peirinis *tom* 2. *de prælato q.* 1. *cap* 4. §. 4. *n.* 4. Tamburinus *de iure abbatum tom.* 2. *d.* 18. *q.* 1 *n.* 2.

Tum quia subrogatus in locum alterius, in eius quoque iura, & cura, & priuilegia subrogatus censetur *l. si cum §. qui iniuriarum, ff si quis caution.* vbi Bart. Baldus, & alij communiter, ergo cum hæc potestas possit tali commissario a definitorio coarctari, talis commissarius & visitator non est ordinarius, sed delegatus, ac per consequens solum habebit eas præeminentias, quas ei definitorium concesserit, quod si ei nullus concedat, solùm habebit præeminentiam loci concessam sibi à lege 3. *p. cap.* 10. *num.* 6. & solum præsidebit prioribus, & Prouinciali, quorum visitator constituitur, & eos punire poterit, iuxta literas suæ commissionis, non tamen ei debitæ erunt aliæ præeminentiæ debitæ prouinciali, vel generali, aut definitoribus, à quibus mittitur, vt nomenclatura Patria nostri, nec in choro poterit dicere confessionem, aut benedictionem impertire in prima, & completorio, sed hæc omnia debent fieri à Prouinciali, definitore, vel Priore, si ibi fuerint, vel eis absentibus ab hebdomadario.

Dices, talis visitator, vel commissarius fuit electus à Collegio, sed iurisdictio, quæ competit alicui per electionem Collegij, vel vniuersitatis ad aliquod officium est ordinaria, vt tenet Petrus de Ancharrano *Clement.* 2. *n.* 9. *de rescriptis*, Suarez *de Religione lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 7. & 8. ergo iurisdictio ei concessa à definitorio non delegata, sed ordinaria est; ac per consequens ei debentur omnes præeminentiæ, ac eis cuius visitat gerunt; consequentia videtur certa, nam vt *sup.* diximus, concessa iurisdictione ordinaria, eam comitantur omnes præeminentiæ, & integra potestas, si alias à lege non restringantur; sed hic nulla datur lex quæ horum visitatorum, vel commissariorum præeminentias limitet, vel auferat; ergo omnes præeminentiæ debitæ eis à quibus mittuntur eis censentur concessæ, minor patet, *nam nostra lex* 3. *p cap.* 16. *num.* 12. vbi dicit visitatorem missum à Definitorio Generali ad visitandam Prouinciam S. Alberti apud Indos, ei solum deberi præeminentias, quæ ei à definitorio fuerint assignatæ non loquitur de omnibus visitatoribus, sed de solo illo, qui mittitur ad Indos, cuius iurisdictionem, & præeminentias forte lex ex aliqua iusta causa voluit limitare; ergo talis legis dispositio cum sit restrictiua iuris communis, non debet ad alios visitatores extendi, vt sæpè diximus.

Respondetur concedendo maiorem, deinde distinguo minorem, sed iurisdictio, quæ competit alicui per electionem Collegij, vel vniuersitatis ad aliquod officium est ordinaria distinguo, si tali officio ex natura sua, vel virtute legis, talis iurisdictio competat concedo, si et non competit hoc modo nego; & ratio est quia ad consequendam iurisdictionem ordinariam non sufficit, quod quis ad aliquod officium electus sit à Collegio, sed debet esse electus ad officium, cui vel natura sua, vel virtute legis talis iurisdictio competat, nam facta prouisione de dignitate, intelligitur facta de iurisdictione ei annexa, vt bene notauit cum Ancharrano, Suario, & aliis N. P. Fr. Ioannes a sanctissimo Sacramento *p.* 4 *n.* 137.

Secus quando officio, nec ex natura sua, nec ex lege talis iurisdictio est annexa, & aliàs Collegium, quod ad tale officium eligit non habet potestatem constituendi munera publica cum potestate ordinaria, vt bene notauit Molina Theologus *de iustitia tom* 6. *tract.* 1. *disp.* 14 *num* 4. Atqui tale officium visitatoris, vel commissarij, nec ex natura sua, nec ex lege habet talem iurisdictionem ordinariam annexam, & alias nostrum definitorium non habet potestatem constituendi noua munera publica cum potestate ordinaria, seu solum habet potestatem eligendi Prælatos à lege iam constitutos, & destinatos, vt Priores, Prouinciales, & Vicarios Conuentuum, vel Prouinciarum, vel etiam Vicarium generalem totius religionis; ergo quando eligit specialem visitatorem pro aliqua prouincia, licet sic electus sit ad vniuersitatem causarum, non est propriè ordinarius, sed delegatus definitorij, vt bene notauit Molina *suprà num.* 4. quia nec ex lege, nec ex natura sua tali officio est annexa iurisdictio ordinaria, vt est annexa officio Prioris, Prouincialis, vel Vicario Prouinciali, Generali, vel etiam Priorali.

Et ex his manet responsum ad replicam, quam fieri posset de Vicariis conuentualibus, prouincialibus, vel etiam generalibus à definitorio electis, qui proculdubio habent iurisdictionem ordinariam, & non delegatam, vt *suprà* diximus, nam hi sunt ordinarij, non solum, quia sunt electi à definitorio generale, seu Collegio, sed quia talibus officiis natura sua, vel virtute legis talis iurisdictio ordinaria annexa est, ac per consequens eo ipso quod eliguntur à definitorio, à lege eis conceditur iurisdictio ordinaria, quod tamen non cernitur in commissariis, vel visitatoribus; quia nec ex natura sua, nec lege talis iurisdictio ordinaria ei competit, imo semper sunt delegati vt patet in dominis Inquisitoribus, qui licet sint commissarij Pontificia ad vniuersalem causam fidei sunt delegati, vt tenent communiter DD. & ideo tale officium visitatoris non illud comitantur nisi eæ tantum præeminentiæ, quæ eis conceduntur ab illis, à quibus mittuntur, quod si definitorium nullas eis præeminentias concesserit, vt moris est, solum gaudebunt supremo loco, & præsidentia respectu illorum, quorum constituuntur visitatores, non vero gaudebunt præeminentiis, quæ solum debentur generali, vel definitoribus generalibus, Prouincialibus, & Prioribus, vel eorum Vicariis à definitorio electis, vt *suprà* diximus. quæ omnia stando in iure nostro certissima reputo, saluo meliori iudicio, nam cum res sit noua, eam aliis trutinandam relinquo.

CONSVL

CONSVLTVM LXXXI.

De altari priuilegiato in Ecclesiis Regularium, an semel designatum possit de vno altari ad alterum à Prælato mutari.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Prior nostri Conuentus potest mutare altare priuilegiatum iam designatum ad aliud altare.*
3 *Facultas ad aliquid determinatè agendum non expirat per vsum ipsius in primo actu.*
4 *Priuilegiatus vti ea poterit, & repetere toties quoties sibi bene visum fuerit.*
5 *Facultas ad designandum prædictum altare in nostris Ecclesiis non est ad semel tantum designandum illud, sed absoluta ad designandum.*
6 *Quando concessio priuilegij est absoluta, non est cur limitetur ad primum actum.*
7 *Licentia concessa Episcopo ad testandum non cessat ex vsu primi actus.*
8 *Lex boues non habet vim in priuilegiis.*
9 *Si priuilegium haberet clausulam*, quod semel tantum posset vnum altare designari, *adhuc Prior loco vnius posset alterum designare*
10 *Illa dictio*, semel, *non ponitur in priuilegiis taxatiue, sed designatiue.*
11 *Illa dictio*, semel, *idem est, ac prius, & facit hunc sensum, altare debet prius designari à Priore.*
12 *Repetita designatio in alio altari non est designatio, sed mutatio primæ in aliud altare.*
13 *Pontifex solum intendit, quod detur vnum altare designatum.*
14 *Ponitur quoddam argumentum in contrarium, & soluitur.*
15 *Priores possunt mutare designationem vnius altaris priuilegiati in nostris Ecclesiis, quando sibi bene visum fuerit.*
16 *Hæc designatio potest fieri siue à generali, siue à Prouinciali, siue etiam à quocunque Superiore locali.*
17 *Subprior quando absolutè est Superior in Conuentu; vt quando mortuus, vel priuatus fuit Prior, seu iuit ad Capitulum prouinciale, vel generale, potest mutare dictum altare.*
18 *In his casibus tota potestas, & iurisdictio Prioris deuoluitur in Subpriorem.*
19 *Deuoluitur etiam ad illum potestas designandi dictum altare.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 CVm in quodam Ecclesia Carmelitarum iam esset designatum à prælato vnum altare priuilegiatum pro Missis defunctorum iuxta priuilegium Gregorij XIII. quod supra retulimus consulto accidit, quod necessarium fuit mutare idem altare ad aliam capellam, eo quod patronus illius postulasset, quod in sua capella designaretur prædictum altare, cum autem iam à prælato designatum esset.

Quæsitum fuit à me, An Prior posset mutare dictum altare, & designare altare huius capellæ pro altari priuilegiato, transferendo illud de vno ad alterum altare, non obstante Prioris designatione.

RESPONSIO AVTHORIS.

REspondi posse; Ratio est quia facultas ad 2
aliquid determinatè agendum non expirat
per vsum ipsius in primo actu sed priuilegiatus 3
vti ea poterit, & repetere toties quoties sibi bene
visum fuerit; sed huiusmodi concessio desi- 4
gnandi vnum altare priuilegiatum in vnaquaque nostrarum Ecclesiarum est facultas ad aliquid determinate agendum; ergo non expirat per vsum ipsius in prima designatione; ergo Prior optime potest illud iterum designare, etsi iam primo designatum fuisset, dummodo vnum solum altare remaneat in Ecclesia.

Confirmatur, quia facultas ad designandum 5
prædictum altare in nostris Ecclesiis, non est ad semel tantum designandum illud, sed est absoluta ad designandum vnum altare, vt patet ex priuilegio supra relato, & tenet N.P. Petrus ab Angelis *de priuilegiis in communi d.7. sect.* 10. *num.*12. 6
sed quando concessio priuilegij est absoluta, non est cur limitetur ad primum actum, ita vt quod designato vno altare in vna Ecclesia; non possit alterum eius loco designare; ergo quamuis illud altare iam fuerit designatum, optimè potest mutari à Priore.

Confirmatur secundo. Quia licentia concessa 7
Episcopo ad testandum non cessat ex vsu primi actus, & sic virtute ius suis poterit renouare primum testamentum, & aliud conficere toties quoties sibi placuerit, vt resoluit Rota *in vna Piacensi* 14. *Ianuary* 1587. vt testatur Gonzalez *de mensibus, & alternat. glossa* 1. *num.*49 habeturque *in decis. diuersor p.* 1. *decis.*47. quia cum iste priuilegium sit gratia principis, & concessa sine restrictione, non ad vnicum actum, sed absolutè debet interpretari; sed nostrum priuilegium absoluto concedit, quod possit Prior tale altare designare; ergo non de vno actu, sed absolute debet interpretari: ita Felinus *in cap.* 2. *de Treuga, & pace limit.* 7. Alciatus *in l. boues, §. hoc sermone, num.*6. Afflictus *decis.*392. N. P. Petrus ab Angelis *de priuil in comm. d.*7 *sect.*10. *n.*8.

Nec obstat si dicas cum aliquibus iuristis, & canonistis, quod sermo simpliciter prolatus intelligitur de primo actu, seu prima vice tantum, vt patet *in l. Boues, §. hoc sermone, de verbor. signific.* & Afflictus *decis.* 392. testatur sic fuisse resolutum in regali Consilio Neapolitano: Tum quia licentia disponendi de feodis, seu testandi intelligitur tantum de prima dispositione; ergo idem dicendum est in nostro casu. Respondetur namque dictam legem Boues, non habere vim in priuilegiis, quia si dispositio priuilegij realis de
primo actu tantum intelligeretur esset, & non 8
esset priuilegium, esset quia supponitur, non esset, quia non esset perpetuum, sed finiretur

primo

primo actu, quod est contra rationem priuilegij realis, sicut & legis; non ergo potestas priuilegij extinguitur, sed debet durare, & permanere quandiu non reuocatur. Ad confirmationem patet ex supradictis.

Sed quæres quid dicendum sit, si priuilegium
9 habeat clausulam, *quod semel tantum possit tale altare designari?* Respondeo, adhuc posse Priorem illud mutare, & designare quoties sibi bene visũ fuerit. Ratio est, quia si Princeps concederet facultatem ad primum actum tantum, non esset priuilegium, sed quædam particularis licentia ad illum
10 actum faciendum; ergo tale priuilegium esset, & non esset priuilegium; esset quia ita supponitur, non esset quia esset tantum specialis licentia; ergo quando apponitur illa dictio, *semel*, in priuilegiis, apponitur non taxatiuè, & definitiuè, sed solum designatiuè, id est, quod semel designatum, v.g. altare priuilegiatum à Superiore non possit ab alio inferiore mutare; vel dicito quod aduerbium;
11 *semel*; significat in his priuilegiis idem, quod, prius, & facit hunc sensum, altare debet prius designari à Superiore, & semel designatum non potest in aliud mutari indulgentia, nisi ab ipso Superiore, vel ab alio cum simili potestate.

12 Vnde non ad formam, sed ad meram conditionem reducitur. Vel dicit, quod talis repetita designatio in alio altari in rigore non est alia designatio absolutè, sed mutatio primæ in aliud altare, in quo nullum inconueniens reperitur, nec voluntati Pontificis contradicitur, siquidem Pontifex solum prætendit quod ibi non dentur
13 duo altaria priuilegiata, neque vnum indeterminatum; quod vero sit hoc, vel illud, tanquam quid accidentale, nec pertinens ad formam remittit Superiori. Ita P. Fr. Petrus ab Ang. *de priuil. in comm d.7. sect.*10.*n.*11 quod à viris doctis Romæ testatur se id accipisse.

14 Nec obstat si dicas, illam dictionem, *semel*, esse taxatiuam; ergo non potest extendi ad secundam altaris designationem, nam cum sit taxatiua in primo actu finitur. Respondetur illam dictionem in præsenti non poni taxatiuè, & definitiuè, sed solum designatiuè, quia si poneretur taxatiuè, iam talis concessio nõ esset priuilegium, siquidem vno actu finiretur, quod est contra rationem priuilegij, quod debet esse perpetuum.

15 Ex quibus omnibus concludo quod cum in nostris priuilegiis ad designandum altare priuilegiatum non apponatur illa clausula, *semel designandum à Superiore*, sed absolute concedatur altare designandum à Superiore, inde est, quod ipsi possunt illud designare, vel mutare quomodo opportunum sibi visum fuerit, quod etiam verum est, etsi talis clausula poneretur, vt *suprà* diximus.

16 Superior autem, à quo talis designatio, vel mutatio fieri potest non determinat Pontifex. Vnde concessio intelligenda est de quolibet Superiore, etiam locali, & sic quilibet Prior si causa adsit poterit altare priuilegiatum iam designatum relinquere, & aliud loco illius in eadem Ecclesia designare, quia non datur ratio cur ad aliquem Superiorem limitetur gratia, cum Pontifex eam non limitet. Vnde tam Generalis, quam Prouincialis, & etiam Prior localis veniunt in-
17 telligendi. Ita P. F. Petrus ab Angelis *suprà n.*12.
Non tamen intelligitur id concessum Subpriori,
18 etiam quando actu præsidet, quia hic non est verè Superior, sed subditus. Excipe nisi fuerit tempore, quo absolute est Superior in Conuentu, vt per amotionem Prioris ab officio, vel per illius mortem, vel eo quod Prior tenderit ad capitulum generali, vel Prouinciale, nam tunc 19
cum vetus sit Superior Conuentus ad illum deuoluta est tota iurisdictio ordinaria Prioris, vt *supra* diximus, ac per consequens, & potestas ad designandum dictum altare, sicut & aliæ facultates conceduntur.

CONSVLTVM LXXXII.

De irregularitate, excommunicatione, & aliis pœnis ortis ex quodam homicidio, cum quadam circumstantia notabili.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Mandans est causa principalis, & efficax damni.*
3 *Longitudo temporis non est causa sufficiens reuocationis voluntatis.*
4 *Vnusquisque vult quod eius voluntas sit mandatum perpetuum.*
5 *Tempus non est modus tollendæ, vel inducendæ obligationis.*
6 *Mandans occidere Petrum sæcularem, si Petrus factus sit religiosus, & mandatarius illum occiderit, mandans non incurrit irregularitatem, vel excommunicationem.*
7 *Maior deliberatio requiritur ad occidendum religiosum, quam sæcularem.*
8 *Si occidendus factus esset Papa mandans non censetur persistere in mandato.*
9 *Mandatarius quando persona quæ præcipitur occidi mutata est de sæculari in Ecclesiasticum tenebatur consulere mandantem.*
10 *Mandatum censetur reuocatum, si mandans tempore Paschalis confessus est sacramentaliter.*
11 *Reuocatum est mandatum, si mandans factus sit religiosus, vel Sacerdos.*
12 *Mandatum censetur reuocatum quando occidendus factus est religiosus, vel Episcopus, vel Sacerdos.*
13 *Mutatus status ex parte mandantis, vel occidendi censetur virtualis reuocatio mandati.*
14 *Hæc resolutio multis visa fuit intolerabilis, & improbabilis.*
15 *Hæc opinio fuit Romæ practicata à viris doctis propter easdem rationes.*
16 *Per ingressum in religionem Paulus Petro, & omnibus pro iniuria, & scandalo satisfecit.*
17 *Illa ingressio religionis fuit virtualis reuocatio mandati.*
18 *Mandatarius tenebatur iterum reportare ad mandantem.*
19 *Mandatarius in hoc casu, & non mandans pœnas homicidij incurrit.*
20 *Idem dicendum est quando is, qui iubetur occidi factus est Episcopus, vel Sacerdos.*
21 *Episcopatus perfectior status est quam status religiosus.*

CASVS

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 PETRVS mandauit famulo suo Francisco
vt occideret Paulum, qui eius sororem de-
florauerat, ipse autem Paulus fugerat ad Brasilicam
ciuitatem dictam Bahiam, nauigauit Franciscus ad
Brasilicam illam ciuitatem, vbi sciebat residere
Paulum, vt eum occideret; peruenit ad eum lo-
cum, & inuenit Paulum factum esse religiosum
discalceatum iam professum; hoc tamen non ob-
stante cum quadam die prædictus Paulus Religio-
sus exiret è conuentu eum in platea ciuitatis tru-
cidauit, peruenit de hoc casu nuncius ad ciuita-
tem Vlisiponensem, & qui mandatum dederat
promotus erat ad quandam insignem dignitatem
Ecclesiasticam, & volebat ordinari ordinibus sa-
cris, anxiatus tamen, & agitatus scrupulis, eo
quod iussisset Francisco prædictum Paulum oc-
cidere.

Quæsiuit à me, an incurrerit irregularitatem,
excommunicationem, & alias pœnas ortas ex il-
lo homicidio, quod ipse præcepit fieri.

RESPONSIO AVTHORIS.

FAteor in hoc casu nimis perplexum stetisse,
nam ex vna parte videbam expressum manda-
2 tum non reuocatum, & cum mandatum non est
reuocatum, siue tacite, siue expresse homicidium
secutum imputatur mandanti, cum mandans sit
causa principalis, & efficax damni, vt tradunt
Siluius, *verbo restit.* 3. *q*.6. Angel. *eodem verbo,
& verbo furtum, num*.17. Tabiena, *verbo restitu-
tio, n*.21. Ioannes Medina, *C. de restitutione, q.* 7.
& 8. Petrus Nauarra, *lib*.3. *de restitutione cap*. 4.
n. 26. & alij communiter; cum ergo in hoc casu
constaret de mandato, & non de reuocatione il-
lius, videbatur mandantem incurrisse omnes pœ-
nas homicidij voluntarij.

Nec obstat mandatum dilatatum fuisse per
3 multum tempus. Nam per se loquendo longitu-
do temporis non est sufficiens causa reuocationis
voluntatis; Nam vnusquisque vult, quod eius
voluntas sit mandatum perpetuum, & quod per-
4 petuo duret. Tum quia tempus non est mo-
dus tollendæ obligationis, *l. obligationem, §. pla
5 cet. ff. de actibus, & obligat.* & tradit in Glossa,
in cap. cum ex officiis de rescriptis, verbo ordinem,
Gomez, *variarum, tom*.2. *cap*.11.*n*.21.

6 Verum his & aliis non obstantibus, ego tunc
in ea opinione fui, quod mandans non incurrerit
irregularitatem, excommunicationem, & alias
pœnas impositas homicidiis. Ratio, quæ me
mouit fuit, quia Petro nunquam venit in men-
tem Paulum factum fuisse Sacerdotem, & reli-
giosum, si enim hoc illi veniret in mentem ex-
7 presse illud explicaret, cum autem putasset illum
esse sæcularem, ideo præcepit occidi, maior enim
deliberatio requiritur ad occidendum religiosum
Sacerdotem, quam sæcularem.

8 Confirmatur 1. Quia si talis Paulus fuisset fa-
ctus summus Pontifex, Cardinalis, vel Episcopus
non est credibile mandantem velle persistere in
9 primo mandato illum occidendi, sed vel quod ab
eo exquireretur, an etiam in illo statu vellet illum
occidi, non enim aliud potest credi de mandante,
cum maius peccatum, & magis contra bonum
commune sit Papam, vel Episcopum occidere,
quam hominem ordinarium sæcularem; ergo idem
dicendũ est, si talis homo factus est religiosus: nam
per sumptionem habitus videtur fieri alter homo.

Confirmatur 2. quia mandatum censetur reuo-
catum, si mandans tempore paschatis confessus 10
est, tunc enim debuit voluntatem occidendi re-
uocare, & idem dicendum est, si incepit viuere mo-
re timoratorum, vt si factus est Sacerdos, religio- 11
sus, vel Episcopus, vt cum aliis docet N. P. Fr. Ga-
briel à S. Vincent. *de iustitia, & iure, d*.6.*q*.16.*§*.1.*n*.
599. Ergo idem dicendum est quando occidendus 12
factus est religiosus, Episcopus, vel Sacerdos, sicut
enim mutatio status ex parte mandantis censetur
virtualis retractatio mandati, ita mutatio status ex
parte occidendi videtur virtualis reuocatio man- 13
dati, non enim apparet maior ratio distinctionis.

His, & aliis fundamentis ductus tunc in eam fui
sententiam, quod prædictus Petrus potuisset illam 14
dignitatem, & ordinem sacrum recipere, non ob-
stante executione mandati, & homicidio prædicti
religiosi secuti. Sed mea resolutio multis visa fuit
intolerabilis, & improbabilis, & quia nullum pro-
ponebam doctorem, cum casus adhuc à doctoribus
non fuisset discussus, & alias noluissent meæ sen-
tentiæ assentiri, prædictum Petrum alij iurisperiti
obligarunt, vt à Papa dispensationem obtineret, in
quo ego ad tollendos scrupulos etiam consensi.

Verum post hæc scripta inueni, hanc meam
opinionẽ consultam, & practicatam fuisse Romæ 15
à viris doctissimis propter easdem & alias ratio-
nes. Sic testatur N. P. Fr. Gabriel à S. Vincent. *de
iustitia & iure, d*.6.*q*.17.*§*.1.*n*.598. Ratio illorum do-
ctorum Romanorum, & eiusdem Patris, qui hanc 16
sententiam vt probabilem proponit fuit; quia
per illum ingressum in religionem Paulus, & Pe-
tro, & omnibus pro iniuria, & scandalo sufficienter
satisfecit, ac per consequens illa ingressio, & reli- 17
gionis professio fuit virtualis reuocatio mandati,
& mandatarius debebat iterum recurrere ad man-
dantem, an vellet quod, non obstante, quod Paulus
factus fuerit religiosus, adhuc velit eum occidi, non 18
enim de simplici mandato pro sæculari occidendo
colligitur mandantem velle occidi religiosum,
quod cum mandatarius non fecisset, excessit man-
datum, nam illi non fuit mandatum religiosum oc-
cidere, sed sæcularem, ac per consequens manda- 19
tarius temerarius fuit, ac per consequens non man-
dans, sed mandatarius pœnas homicidij incurrit, *ex
l. diligenter, ff. mandati*, Siquidem in eius potestate
fuit fines mandati seruare, & noluit. Ita docet Bald.
in l. non ideo minus Cod. de accusat. §. item quæro, P.
N. Fr. Gabriel à S. Vincentio, *de iustitia, & iure d*.6.
q 17.*§*.1.*n*.660. & alij communiter.

Et idem dicendum existimo quoties ille qui iu-
betur occidi ex statu sæculari factus est clericus, 20
vel Episcopus, propter easdem rationes; sufficien-
ter enim per sumptionem illorum sacrorum statuũ
videtur satisfecisse damno illato, & licet perma-
neat in sæculo, id non obstat quominus mandata-
rius teneatur inquirere à mandante, an etiam in il-
lo statu Sacerdotali velit illum occidi; difficilius
enim præcipitur occidi Sacerdotem, & Episco-
pum, quam sæcularem. Tum quia Episcopatus
perfectior status est, religioso; sed susceptio status 21
religiosi censetur virtualis retractatio mandati;
ergo & susceptio status Episcopalis, & Sacerdota-
lis; nam status Sacerdotis perfectior est statu sim-
plicis religiosi, ita censeo saluo meliori iudicio.

CONSVLTVM LXXXIII.

De quodam filio nato ex duobus coniugibus factis religiosis, an sit legitimus, & succedat in bonis suorum parentum, etiam post renunciationem illorum in fauorem monasterij, & de quodam homicidio ab eo patrato ad dicta bona recuperanda, an ob illud incurrerit irregularitatem, & casu quo incurrerit, quis cum eo possit dispensare, vt ordinetur ordinibus sacris.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Quidquid dixero in hoc consulto, non de mea sententia profero, sed ex aliorum probabilibus sententiis.*
3 *Si maritus, & coniux post matrimonium ratum profiteantur solemniter religionem, si postea sacrilege coniunguntur, proles nata est legitima, licet sacrilega.*
4 *Probatur multorum doctorum authoritate.*
5 *Quando coniuges de communi consensu profitentur religionem non dissoluitur vinculum matrimonij, sed ratum manet.*
6 *Filius progenitus ex valido matrimonio est legitimus.*
7 *Quando coniuges de communi consensu profitentur religionem post matrimonium ratum, nullius vinculo matrimonij renunciat, sed solum renuntiant seculo.*
8 *Non est contra substantiam religiosi status, quod cum eo detur vinculum matrimonij.*
9 *Ponitur argumentum in contrarium.*
10 *Ponitur solutio huius argumenti.*
11 *Ponitur alia instantia in contrarium, & soluitur.*
12 *Ponitur alia instantia in contrarium, & soluitur.*
13 *Ponitur alia instantia.*
14 *Soluitur predicta instantia.*
15 *Filius ex predictis coniugibus genitus, si casus est occultus, potest sine dispensatione super illegitimitate ordinari ordinibus sacris.*
16 *Proles legitima non indiget dispensatione vt ordinetur.*
17 *Ponitur argumentum in contrarium.*
18 *Soluitur predictum argumentum.*
19 *Hec opinio non est destituta authoribus.*
20 *Donatio omnium bonorum facta conuentui à predictis coniugibus tempore, quo filio carebant, nato filio, reuocatur; vt inofficiosa, quoad eius legitimam.*
21 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
22 *Ponitur alia instantia.*
23 *Soluitur predicta instantia.*
24 *Renunciatio omnium bonorum facta Conuentui contra formam Tridentini non valet.*
25 *Iste adolescens occidens predictum religiosum, vt ab eo surriperet pecuniam, quam deferebat grauissimè peccauit.*
26 *Supposita morte religiosi potest occulte compensari in sua legitima de bonis Conuentus, qua secum deferebat dictus religiosus.*
27 *Probatur ratione.*
28 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
29 *Ponitur alia instantia, & soluitur.*
30 *Iste adolescens occidendo predictum religiosum occultissime, ita vt à nemine fuerit visus, non incurrit irregularitatem.*
31 *Probatur authoritate doctorum.*
32 *Irregularitas solum incurritur in casibus in iure expressis.*
33 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
34 *Dato quod talis adolescens occidendo occultissime dictum religiosum incurreret irregularitatem, potest ab Episcopo dispensari.*
35 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
36 *Potest etiam dispensari à Regularibus mendicantibus per sua priuilegia.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

PETRVS duxit Mariam in vxorem, & an- 1
tequam consummarent matrimonium ambo de communi consensu ingressi sunt religionem, & ibi professi sunt, & ante professionem dederunt omnia bona sua religioni; postea temporis decursu, habita quadam occasione, Petrus ingressus Conuentum vbi Maria erat professa habuit cum ea copulam, ex quo coitu natus fuit Ioannes, qui occultissime post eius natiuitatem è Conuentu extractus, & iussu Patris sui educatus est in quodam oppido extra illum locum vbi sacrilegium accidit in loco nimis remoto. Postea veniens Ioannes ad eum locum vbi viuebat Pater suus, & mater, & certior ab illis factus de parentibus suis, siquidem tam Pater, quam mater id occultissime ei narrarunt, voluit promoueri ad sacros ordines, & cum non haberet patrimonium, cogitauit de illo procurando, & anxiatus eo quod pater eius omnia bona sua dedisset religioni; cum quadam die in quadam via illi obuius fuisset quidam religiosus Conuentualis, illius conuentus, cui pater suus fecerat donationem, quæsiuit ab eo quo tenderet, & cum ab eo cognouisset se deferre magnam quantitatem auri, & argenti ad illum Conuentum ex illius redditibus; cogitauit secum de tali religioso occidendo, & pecuniam quam deferebat suscipiendo, ad comparandum suum patrimonium; sicut cogitauit, ita fecit, & repente irruens in religiosum eum trucidauit, & abstulit pecuniam, quam secum deferebat, quæ erant duo millia aureorum in auro, & alia magna quantitas in argento, & misso cadauere in quandam speluncam, reuersus est gaudens in domum suam, & postquam illa pecunia comparauit quandam hæreditatem, vineas, & olineta, voluit ordinari; sed scrupulis agitatus secum reuoluebat quomodo id fieri posset, cum ille esset spurius, & haberet commissum homicidium voluntarium, & si quæreret à Papa dispensationem necessarium foret narrare defectum suorum parentum, & quod ad impetrandum dispensationem super irregularitate multam pecuniam insumendam esse, tandem sic anxiatus accessit ad me.

Et quæsiuit primo, An ille stando in aliqua opinione,

opinione probabili esset filius legitimus, licet sacrilegus, ex eo quod ante professionem suorum parentum inter eos præcesserit matrimonium ratum? Secundo An posset sine dispensatione super illegitimitate ordinari sequendo talem opinionem? Tertio An donatio illa facta à suis parentibus Conuentui per Natiuitatem illius possit irritari, & reuocari, in aliqua opinione probabili? Quarto An ille posset occulte suscipere per compensationem ex bonis illius Conuentus, quousque integraret suam legitimam debitam ex parte patris stando in aliqua probabili opinione? An vero teneretur bona occulta suscepta restituere dicto Conuentui? Quinto An occidendo illum religiosum occultissime, ita vt à nullo viuente tale homicidium fuerit cognitum incurrerit irregularitatem ex homicidio voluntario, vel non, stando in aliqua opinione probabili? Sexto An dato quod talem incurrerit irregularitatem, An alius præter Papam, posset cum eo in tali irregularitate dispensare ad effectum suscipiendi ordines sacros; stando in aliqua opinione probabili?

RESPONSIO AVTHORIS
PRIMO QVÆSITO,

An ille stando in aliqua opinione probabili esset filius legitimus licet sacrilegus, eo quod ante professionem suorum parentum inter eos præcesserit matrimonium ratum?

FAteor casum esse grauissimum, & magna circumspectione dignum, Deo tamen fauente quid nobis visum fuit aperiam, cupiens magis audire alios, quam propriam proferre sententiam. Aduertendum tamen est, dictum consulentem solum inquirere, an in his casibus detur aliqua opinio probabilis, quam sequendo deoneretur, non enim propriam meam sententiam quærit, nec probabiliorem, sed aliorum doctorum, dummodo sit
2 probabilis; vnde quidquid dixero, non de mea sententia profero, sed aliorum. Dicam tamen quando sit, vel non, probabile, ad effectum satisfaciendi dicto consulenti.

3 Primo igitur proposito quæsito Respondi affirmatiuè. Ita D.Th *in 4 dist.27.q.1. art.3. quæstiuncula 3. ad primum*; & ibi Paludanus, *q.3 art.2. concl.2.n.11.* Palacius, *eadem dist.d.2.fol.570.concl.2 §. est autem*, Corneio, *d.6.de matrim.dub.2.vers. quæ-*
4 *res 3 pag 941.* Biesca, *in Apologia pro doctrina, D. Thom.q.11.art.4 dub.5 propositione* 10.*p.*812. quam opinionem probabilem dicunt Sanch. *lib.2. de matrim d.*10.*n* 1. Ledesm.2 *p.art.4.q.63.art.3.* Henriq. *lib.11.cap.8.n.6.* Machado, *lib.3.p.1.tract.10, documento 2 n.4.* Leander *de sacramentis p.2. tr.9.q* 10. Gutier. *tract. de matrim cap.45 n 9.*

5 Ratio fundamentalis huius sententiæ est, quia quando coniuges ante consummationem matrimonij de communi consensu profitentur religionem, non dissoluitur vinculum matrimonij, sed ratum
6 manet, vt antea; Sed filius progenitus ex valido matrimonio, licet sit cum sacrilegio conceptus, est legitimus, vt post alios docet Sanch. *de matr lib.9. de debito coniugali, d 38.n 4.5.& 6.* Ergo cum hi contrahentes de communi consensu ante consummationem matrimonij profiterentur religionem, filius postea conceptus, licet fuisset cum sacrilegio, ob vota parentum, ipse tamen legitimus euasit. Ma-
7 ior in quæst tota difficultas probatur à D.Thom.

quia quando vterque pari voto continentiam vouet, tunc neuter coniugali vinculo renuntiat, cum nullus maneat indifferens ad suscipiendum alium statum, & ad disponendum de se libere, sed solum ambo renunciant sæculo ad suscipiendum religio- 8
sum statum; ergo adhuc manet vinculum matrimonij, siquidem non est contra substantiam religiosi status, vel solemnia professionis, quod cum illa stet vinculum matrimonij, vt patet in coniugibus, qui post consummatum matrimonium de communi consensu professi sunt religionem.

Dices Trident. *sess.24 de matrim.can.6.* ait, *si quis dixerit matrimonium ratum non consummatum per* 9
solemnem religionis professionem alterius non dirimi anathema sit, quod antea definitum fuerat ab Eusebio Papa, & habetur, *in cap. decreta legalia 27.q.2.* & à Ioan.22. vt habetur, *in eius extrauag. antiqua de voto*, & ab Alex.III. *cap.2.& cap ex publico de conuers. coniugatorum*, & ab Innocent, III. *cap. ex parte tua eodē titulo*, Ergo iuxta prædicta iura, & nouum ius Tridentini, solemnis professio dirimit matrimonium solum ratum; sed hoc matrimonium solum erat ratum; ergo per professionem solemnem illorum coniugum mansit dissolutum.

Respondetur Tridentinum, & alia iura loqui, 10
quando alter sponsus religionem profitetur, vt patet ex illis verbis Tridentini, per professionem alterius; & ratio est, quia tunc vno profitente, relicto alio in sæculo, qui manet in sæculo, remanet cum indifferentia ad suscipiendum statum, vel matrimonij, vel cælibatus, quæ tamen indifferentia non remanet in neutro, quando ambo de communi consensu profitentur in religione, & hæc est ratio, ob quam in primo casu dirimitur matrimonium, non vero in nostro; quia in primo datur renunciatio vinculi matrimonij ex parte illius qui profitetur, relicta indifferentia in manente in sæculo ad suscipiendum statum quem voluerit, non tamen in nostro casu, nam in nostro casu, cum ambo de communi consensu intrent religionem, nemo illorum renunciat vinculo, relicta libertate in alio ad suscipiendum statum quem voluerit, sed ambo se determinant ad vnum statum religiosum, in nullo manente indifferentia ad suscipiendum alium statum; vnde non vinculo, sed sæculo solum, renunciant, ac per consequens per illorum professionem non dirimitur vinculum matrimonij.

Dices non sufficit vtriusque coniugis, vel alte- 11
rius, sola renunciatio, vt prædicti matrimonij vinculū dissoluatur, sed dissolutio prouenit ex Christi priuilegio; Sed Christi priuilegium melius exequitur vtroque coniuge profitente, quam vno solo; ergo per vtriusque cōiugis professionem dissoluitur tale vinculum. Respondetur concessa prima parte maioris, distinguendo secundam, sed dissolutio prouenit ex Christi priuilegio, tanquam ab approbante dictam renunciationem concedo, tanquam ab aliquo per se solum sufficiente ad tale vinculum dissoluendum, nego. Ratio est, quia Christi Priuilegium, professione emissa, dat vires renunciationi præsuppositæ, non tamen habet locum nisi quando illa renunciatio præcedit, cumque non præcedat, nisi quando vnus tantum coniugum professionem emittit, solum tunc dissoluitur matrimonij vinculum, vnde nec sola renunciatio sufficit sine professione, nec sola professio sine renunciatione.

Dices consensus vnius sponsi profitentia est 12
expressa, vel implicita vinculi matrimonij renunciatio habens effectum ratione solemnis profes-

fionis; ergo etiam consensus vtriusque sponsi solemniter profitentis; Patet consequentia. Nam vtriusque contrahentis matrimonium consensus firmauit illius matrimonij vinculum ab vtroque admissum; ergo etsi solus consensus non sufficiat ad illud dissoluendum, at quantum est, de se erit talis mutuus consensus vtroque coniuge profitente sufficiens prædicti vinculi renunciatio, res enim per quas causa constituitur, per easdem dissolui potest, aliquo intrinseco non obstante. Respondetur concedendo antecedens; Deinde negatur suppositum in consequenti, siquidem in illo supponitur adesse consensus vtriusque coniugis, qui sit vinculi renunciatio, cum solum sit renunciatio sæculi; itaque quando vnus solum profitetur, tunc respectu illius est duplex renunciatio, vna vinculi, & altera sæculi; quando vero ambo profitentur de communi consensu, datur renunciatio sæculi, non tamen vinculi; ex parte vtriusque. Nam cum res per quas causa constituitur, per easdem dissoluitur, requirirur vt ea omnia concurrat in vtrumque contrahentem communis eorum dissensus, quæ abstulerat ab vtroque communis ipsorum in contractum consensus; Atqui per consensum vtriusque contrahentis ablatum fuit ab vtroque ius, & libertas cum alio contrahendi, & [ablato Christi priuilegio] aliter de se ipso disponendo: ergo vt adsit contrarius dissensus debet vel vnus, vel vterque manere in libertate ad contrahendum cum quo voluerit; Atqui auferrur huiusmodi indifferentia vtroque coniuge se libere ad professionem solennem determinante, vt in casu posito, ergo non adest mutuus consensus, qui sit renunciatio vinculi firmati, antea per mutuum contrahendi consensum, sed solum adest mutuus vtriusque consensus, qui sit sæculi renunciatio, per quod patet ad argumentum.

13 Dices moraliter loquendo impossibile est quod vterque coniux eadem hora, eodemque momento profiteatur, sed si vnus per horam, diem, vel dies profiteatur, datur vere professio vnius coniugis sine professione alterius; ergo manet matrimonium ratum dissolutum: Patet consequentia quia de fide est per professionem alterius coniugis dirimi matrimonium ratum non consummatum, cum ergo non possit amborum dari professio in eodem momento moraliter, semper matrimonium manebit dissolutum. Respondetur concedendo maiorem, & minorem; deinde negatur consequens. Ad probationem Respondetur,

14 distinguendo; antecedens per professionem alterius coniugis dirimitur matrimonium ratum, si profitens saltem tacite renunciet vinculo matrimonij, & sæculi vt accidit quando alter solum profitetur religionem concedo, si tamen habeat intentionem renunciandi solum sæculo, & non vinculo, vt accidit quando ambo profitentur, de communi consensu nego.

Fateor equidem, quod ille, qui prius professus fuit, mansit irreuocabiliter ex parte sui obligatus ad religionem, ille vero qui in sæculo mansit posse profiteri si voluerit, vel manere in sæculo, & iterum nubere virtus Priuilegio Christi, quia tamen Priuilegio vtimur cum volumus, dum iste vnus, qui in sæculo mansit non amplectitur Priuilegium Christi iterum nubendi, suspensa manet vinculi dissolutio; ergo si eligat non nubere, & simul profiteri. profecto impediet dissolutionem vinculi prædicti matrimonij; atqui ille elegit etiam profiteri; quod fecit statim; ergo non renunciauit vinculo matrimonij, quod per se loquendo cum statu religioso compatitur, siquidem ad hoc tendit renunciatio vinculi, vt vinculum aliud possit acquirere, vel alium eligere statum.

Nec est inconueniens, quod ex parte prius profitentis detur obligatio ad religiosum statum, quod assumpsit, ex parte verò nondum profitentis non detur talis obligatio, sed detur libertas assumendi alium statum, si voluerit vti Priuilegio Christi, nam etiam qui promisit manet obligatus ad promissionem, promissarius autem potest si velit acceptare, vel non acceptare promissionem. Item profitens in Societate, votis biennij tenetur ad professionem ipsa vero religio, si ille deliquerit, poterit si velit illum excludere à Religione; non est ergo inconueniens quod ex parte primi profitentis detur obligatio ad religiosum statum, & ex parte alterius; dum non profitetur detur libertas ad vtendum Priuilegio Christi assumendi alium statum, si tamen tali priuilegio noluit vti, sed statim professus est, non renunciauit vinculo matrimonij, sed tantum sæculo, ac per consequens matrimonium mansit validum, vt antea, vtpote compatibile cum professione.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An possit filius ex hoc matrimonio sacrilige genitus sine dispensatione super illegitimitate ordinari stando in aliqua opinione probabili?

Respondi affirmatiue. Ratio est, quia proles legitima nulla indiget dispensatione vt ordinetur, vt est certum apud omnes: Sed proles nata ex hoc matrimonio licet fuerit sacrilege conceptus est legitima in opinione D. Thomæ, & aliorum, quos supra retulimus; & post alios docet Sanchez, *de Matrimonio lib. 9. de debito coniugali, d. 38. num* 4. 5. & 6. quem sequuntur alij recentiores; ergo filius ex hoc matrimonio natus, licet conceptus fuerit sacrilege, vt legitimus sine dispensatione potest ordinari. Ita expresse, P. Fr. Lodouicus à Conceptione, *in examine veritatis Theologiæ, tom. 1. tract. 1. casu 1. n.* 8. & à fortiori debet tenere Sanchez, licet sui oblitus, *lib. 9. de matrim. d.* 38. Certissimum apud omnes existimat, spuriam esse sobolem habitam ex vtroque coniuge professo ante matrimonij consummationem; Nam si probabile est in illius sententia, *lib. 2. de matrimonio, d. 20. n. 1.* tale matrimonium non fuisse solutum per professionem amborum coniugum, vt ipse fatetur, necessario debet concedere prolem postea ex tali matrimonio natam esse legitimam. 15 16

Dices, *in cap. literas de filiis presbyterorum*, ob parentum incontinentiam filius remanet irregularis, ac proinde impeditus ad suscipiendos ordines sine dispensatione; sed iste filius habitus fuit per incontinentiam sacrilegam parentum; ergo mansit irregularis, ac proinde sine dispensatione non potest ad ordines promoueri; quod videtur communi calculo Doctorum acceptum, licet aliàs matrimonium antecedens professionem fuerit validum. Respondeo *prædictum cap.* præsentem casum 17 18

casum non comprehenderet, siquidem loquitur de filiis Presbyterorum nullo supposito valido matrimonio, cum autem hic præcesserit validum matrimonium, incontinentia parentum non reddit prolem illegitimam, vt apparet, si duo coniuges manentes in sæculo de communi consensu vouerent simplicem castitatem, & postea coniungerentur, nam tunc proles nata fuisset sacrilega, in omnium tamen opinione legitima, ac per consequens posset sine dispensatione ordinari; hic ergo in præsenti, licet proles habita fuisset sacrilega, & illicitè habita, fuit tamen legitima, ac per consequens potest sine dispensatione ordinari.

19 Nec obstat illud quod ait de communi Doctorum consensu in contrarium, nam cum illorum ratio non sit conuincens, & aliàs opinio D. Thomæ sit probabilis, non est cur illorum sententiæ assentiamur. Tum quia hæc nostra opinio non est destituta Doctoribus, siquidem illam defendit P. Fr. Ludouicus à Conceptione *suprà num. 7.* & alij, estque absque dubio valde probabilis, siquidem deducitur euidenter ex doctrina præceptoris Angelici, & aliorum Doctorum, quos supra retulimus.

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO.

An donatio illa facta à parentibus conuentui per natiuitatem filij posset reuocari in aliqua opinione probabili?

20 Respondi affirmatiuè. Ratio est, quia donatio à patre facta tempore, quo filiis carebat, tenebetur siue de iure naturali, siue positiuo, iuxta varias Doctorum opiniones per prolem legitimam

21 postea susceptam, vt patet *ex l. si vnquam 8. Cod. de reuocanda donatione*, vtpote inofficiosa filiis, vt cum communi sententia docet Lugo *de iustitia d. 15. num. 179.* sed hæc donatio facta fuit à patre tempore quo filio carebat, & postea habuit filium ex legitimo matrimonio, saltem in opinione probabili multorum Doctorum, vt *suprà* diximus; ergo stando in hac opinione per prolem susceptam reuocata fuit donatio facta Monasterio.

22 Nec obstat quod hæc donatio facta fuerit conuentui à non habente filios. Nam inde solum infertur non posse reuocare donationem in totum, bene tamen quoad id, in quo est inofficiosa filiis, scilicet quoad legitimas. Nam quoad portionem filiis debitam, non præsumitur donans Ecclesiam pertulisse, sed potius voluisse primo loco suo pietatis debito satisfacere, vt cum communi sententia tenet Lugo *suprà n. 194.*

Nec obstat quod iste homo ingrediendo religionem renunciauerit omnia bona sua conuentui iuxta formam Trident. *sess. 25. de regularibus c. 16.* sed renunciatio facta à nouitio conuentui post eius

23 professionem, & volente illo perseuerare in conuentu reuocari non potest, vt docet cum Peregrino, Sanchez, Bartholomæo à sancto Fausto, Peirino, & aliis Pelizarius *tom. 1. tract. 2. cap. 9. n. 52.* ergo huiusmodi donatio reuocari non potest, siquidem fuit vera cessio, & renunciatio facta à nouitio volente perseuerare in religione. Respondetur renunciationem, seu cessionem bonorum factam à nouitio iuxta formam Tridentini religioni posse reuocari in omnibus illis casibus, in quibus iuxta *l. si vnquam, Cod. de reuocanda donatione* possunt reuocari aliæ donationes, vt cum aliis docet Pelizarius *suprà num. 61.* sed vnus casus in prædicta lege ad reuocandam donationem est susceptio prolis legitimæ postea habita; ergo in hoc casu ob prolem legitimam susceptam potest prædicta renunciatio reuocari, quod clarius hoc exemplo probatur.

Demus enim casum, quod duo vxorati post consummatum matrimonium ingrederentur religionem, & decimo mense ambo facerent renunciationem bonorum, & statim vxor peperisset filium habitum ex coniunctione, quam inter se ipsi vxorati ante ingressum religionis habuere, siquidem iuxta opinionem medicorum, partus aliquando potest detineri vsque ad decimum, & vndecimum mensem, post conceptionem, quis dicet quod in hoc casu ob prolem susceptam non foret reuocanda; saltem quoad legitimam, renunciatio facta à parentibus, vtpote inofficiosa filio legitimo postea nato; eodem ergo modo cum in nostro casu matrimonium fuerit validum, nec per professionem dissolutum, stando in hac opinione, si vir coniungatur licet sacrilege suæ vxori moniali, & ex prædicta coniunctione nascatur proles, procuIdubio rescinderetur renunciatio bonorum, saltem quoad legitimam, licet facta fuisset conuentui, quia in hac parte est inofficiosa proli legitimæ susceptæ ex legitimo matrimonio. 24

Tum quia prædicta donatio non fuit renunciatio facta iuxta formam Tridentini, sed sine vlla solemnitate, nec cum licentia ordinarij, vt ex consulente accepi, & in hoc casu, talis renunciatio, etsi fuerit firmata iuramento fuit nulla, tam in foro externo quàm in foro conscientiæ, vt tenet cum Rodrig. Miranda, & aliis communiter Pelizarius *sup. num. 29.* Vnde concludo, quod licet fuisset vera renunciatio facta iuxta Tridentinum, siue fuerit simplex donatio, siue donatio ex testamento causa mortis, in omnibus his casibus, ob prolem legitimam postea susceptam, potest donatio, saltem quoad legitimam filiorum reuocari.

RESPONSIO AVTHORIS QVARTO QVÆSITO.

An ille posset occulte suscipere per compensationem ex bonis illius Conuentus, quo vsque integraret suam legitimam debitam ex parte patris, stando in aliqua probabili opinione? An vero teneatur bona occulte suscepta restituere dicto Conuentui?

Respondi occisionem prædicti Religiosi fuisse iniustam, supposita tamen illius morte, potuisse homicidam compensare occulte in pecunia, quam secum Religiosus occisus deferebat, quæ erat illius Conuentus, cui pater illius dederat omnia bona sua. Ratio est, quia supposita morte dicti religiosi, acceptio pecuniæ fuit occulta; atqui compensatio occulta est licita; quando vitatur periculum spirituale, & temporale debitoris, & quando non sequitur alteri damnum, nec res quæ accipitur est, alteri data in depositum, nec est aliena 25 26 27

aliena, nec poteſt aliter comparari, & quando ſit in re eiuſdem ſpeciei, vel ſaltem in re vſu conſumptibili, vt docet cum Molina, Soto, Leſſio, & aliis Lugo *de iuſtitia d. 16. ſect. quinta*, *num.* 86. ergo cum hæ conditiones dentur in præſenti caſu, ſiquidem damnum datum religioſo fuit per accidens reſpectu debitoris, qui erat conuentus, & alias debitum non poterat peti in iudicio, cum partus fuerit occultiſſimus, licita erit in tali caſu compenſatio occulta.

28 Dices in opinione horum Doctorum debitum debet eſſe liquidum, & certum, vt licita ſit occulta compenſatio: atqui in præſenti debitum non eſt certum, cum ſolum ſit probabile talem filium eſſe legitimum & ei deberi legitimam; ergo. Reſpondetur, ſufficere debitum eſſe probabile quando probabilitas non verſatur tantum circa factum, ſed circa ius, vt cum aliis docet Lugo *de iuſt. d.* 16. *n.* 99. ſed in præſenti probabilitas non ſolum verſatur circa factum, ſed circa ius, an, v. g. iſte homo ex legitimitate habeat ius ad legitimam ex parte patris; ergo licet eius ius ſit minus probabile, ſatis eſt ad faciendam compenſationem occultam, vt rectè docet cum aliis Lugo *ſuprà num.* 106. faciendo ergo prædictus homo dictam compenſationem in re vſu conſumptibili illius conuentus pro ſua legitima non tenetur aliquid conuentui reſtituere, niſi fortè acceptum excedat ſuam legitimam.

29 Dices, compenſatio fieri non poteſt cum alterius damno, Atqui hæc compenſatio facta fuit cum grauiſſimo damno religioſi, qui pecuniam deferebat, ſiquidem, & fuit occiſus, & cum eadaner fuiſſet ſepultum in occulto poterant religioſi illius Conuentus exiſtimare illum furatum fuiſſe pecuniam, & fugiſſe, quæ omnia ſunt grauiſſima damna in vita, & honore; ergo compenſatio facta cum hoc peccato proculdubio erit illicita. Reſpondetur iniquiſſimam fuiſſe mortem, & grauiſſimè hominem peccaſſe, religioſum prædictum occidendo, imo tenebatur omittere compenſationem, ne talia patraret delicta, ſuppoſita tamen morte, compenſatio ex pecunia relicta eſt licita, nam illa damna ſunt per accidens reſpectu compenſationis, & alias licet occiſor peccaſſet, non ſolum contra charitatem, ſed etiam contra iuſtitiam reſpectu religioſi occiſi, non tamen compenſando ſe, nam illa damna ſunt per accidens reſpectu compenſationis. Exemplum habes proportione ſeruata in Aſſaſſino, cui oblata fuit merces, ſi aliquem occideret, nam iſte tenetur non occidere, nec accipere oblatum pro patranda morte ex charitate, & ex iuſtitia, ſuppoſita tamen patratione homicidij, licitè poteſt accipere, nam acceptio præmij pro illa obligatione, quam ſuper ſe ſuſcepit, per accidens ſe habet reſpectu iniuſtitiæ commiſſæ; ſic ergo proportionaliter in præſenti, licet actio occiſionis fuerit iniuſta, & non poſſet licitè ordinari ad compenſationem, illa tamen ſuppoſita, licita eſt compenſatio, ita in ſimili caſu cum Molina, Lugo *de iuſtitia d.* 16. *n.* 88.

RESPONSIO AVTHORIS QVINTO QVÆSITO.

An occidendo illum religioſum occultiſſimè, ita vt à nullo viuente tale homicidium fuerit cognitum incurrerit irregularitatem ex homicidio voluntario, vel non, ſtando in aliqua opinione probabili?

Reſpondi non incurriſſe irregularitatem. 30 Nam quando homicidium ita eſt occultum, quod nulla ratione probari poſſit, nec in notitiam hominis deuenite, niſi ex confeſſione ipſius occiſoris, probabile eſt non incurri per illud irregularitatem, vt cum Caſtro, docet Rodriguez *tom.* 1. *quæſt.* 14. *artic.* 11. Pelizarius *tract.* 9. 31 *cap.* 5. *num.* 140. & alij multi quos refert Diana *p.* 10. *tr.* 13. *reſ.* 38 & *p.* 12. *tr.* 3. *reſ.* 6. quod probatur tum *ex c. ex tenore, de tempore ordin.* vbi ait Alexander III. *Veruntamen, quia peccatum occultum eſt, ſi promoueri volueris, non debet aliqua ratione prohiberi*: eſt autem ibi ſermo de delicto degradatione digno. Tum quia irregularitas incurritur 32 ſolum in caſibus in iure expreſſis; in nullo autem iure expreſſum eſt, quod per delictum omnino occultum incurratur irregularitas; nam iura quæ dicunt irregularitatem incurri, quando culpa latet, vel quando delictum eſt occultum, non loquuntur de delicto, quod ſit omnino occultum; ergo cum hoc delictum in præſenti fuerit omnino occultum, cum à nullo fuerit viſum, nec poſſit in hominum venire notitiam, abſque confeſſione rei, per illud non incurrit homicida irregularitatem.

33 Nec obſtat ſi dicas Tridentinum *ſeſſ.* 14. *de reformatione cap.* 6. negare Epiſcopis poſſe diſpenſare in irregularitate ex homicidio voluntario occulto; ergo ſupponit per tale homicidium incurriſſe homicidam irregularitatem. Reſpondetur Tridentinum loqui de homicidio occulto, quod ſcilicet non ſit probatum in iudicio, ſed poſſit probari aliquo modo publicum, non autem de homicidio omnino occulto, de quo loquitur Rodriguez, & Pelizarius. Tum quia excommunicatus, aut ſuſpenſus omnino occultus ex delicto omnino occulto, non tenetur abſtinere ab vſu ordinis, ne ſe prodat, vt dicunt omnes teſte Nauarro *cap.* 27. *num.* 239. ſic ergo conſtat Eccleſiam nolle pœnam externam infligere ob delictum omnino occultum, nec adhuc vllam pœnam exteriorem intulit contra delictum omnino occultum, licet enim excommunicatio incurratur ſtatim ob delictum omnino occultum exterius commiſſum quoad priuationem ſuffragiorum, quæ eſt occulta, ac ſecreta, at non incurretur quoad excommunicationem exteriorem, & participationem Sacramentorum, cum in tali caſu excommunicatus poſſit ſe ingerere ne ſe prodat, ac infamet, vt docet Rodriguez contra Sairum *lib.* 7. *de cenſuris cap.* 1. *num.* 6. Diana *parte ſecunda, tract.* 17. *reſolutione* 69. & *parte ſeptima, tractat.* 11. *reſolutione* 48. cum ergo delictum in prætedenti fuerit occultiſſimum probabile eſt prædictum homicidam non incurriſſe irregularitatem.

RESPONS.

RESPONSIO AVTHORIS SEXTO QVÆSITO,

An dato quod per tale homicidium licet occultissimum incurrerit irregularitatem, An alius præter Papam possit eum eo in tali irregularitate dispensare ad effectum suscipiendi ordines sacros stando in aliqua opinione probabili?

34 Respondi quod dato, quod per tale homicidium voluntarium omnino occultum prædictus homicida incurrerit irregularitatem, posse dispensari ab Episcopo. Et ratio est, quia quando homicidium voluntarium ita est occultum, vt nullo modo sciri, aut probari possit, possunt Episcopi dispensare in irregularitate vi illius contracta, vt docet cum aliis Auila *de censuris p.7.d.6.sect.5.d.5.* Miranda *p.2.q.8.art.7.* Lezana *tom.1.cap.*18. *num* 44. Ludouicus à Conceptione *in examine veritatis tom.1.tract.1. casu.1. num.*34. Pelizarius *tract.9.cap* 3.*num.*140. Sed hoc homicidium ita fuit occultissimum, vt à nullo sciri, aut probari possit; ergo Episcopus potest in irregularitate ex illo contracta dispensare.

35 Nec obstat Concilium Tridentinum *sess.* 14. *cap.6. de reformatione*, in quo videtur Episcopis denegare possa dispensare super irregularitate ex homicidio voluntario occulto, cum tamen ibi concedat Episcopis facultatem dispensandi super quacumque irregularitate ex delicto occulto; Respondetur namque cum prædictis Doctoribus, Concilium ibi loqui de homicidio occulto quando aliquo modo probari possit, aut certo de eo, quod factum est proditoriè per insidias, ac proinde iuxta *cap.7.sess.*14. eiusdem Concilij; Atqui prædictum homicidium fuit ita omnino occultum, vt nullo modo ab aliquo sciri possit, nisi ex confessione ipsius homicidæ; nec fuit proditorium, siquidem homicidium proditorium dicitur; quod fit per insidias, & de industria, vt cum Rodriguez, Suarez, Miranda, Cruz, Salzedo, Dias, Auila, docet Peirinis *de priuilegiis ad constit.2. Iulij 2.num.*104. Atqui hoc homicidium non fuit factum per insidias, nec de industria, cum homicida nunquam de eo cogitasset, sed forte cum sibi obuius fuisset ille religiosus, sciens deferre pecuniam illius Conuentus, ex intentione acquirendi pecuniam repente in eum irruit, & occidit; ergo sicut ille; qui in rixa repente exorta aliquem etiam voluntario occidit, non dicitur homicida proditorius, vt docet Peirinis *suprà*, & nos diximus consultò ita hoc homicidium non potest dici proditorium, ac per consequens potest in irregularitate ex eo contracta Episcopus dispensare.

36 An autem hæc dispensatio super hac irregularitate possit etiam prædictus homicida obtinere à regularibus ex vi suorum priuilegiorum? Respondi posse. Ratio est, quia Regulares possunt dispensare cum sæcularibus ex *priuilegio Sixti IV. Bulla 9. & Iulij 2. Constitutione qua incipit dum ad sacrum ordinem Minimorum in omnibus irregularitatibus, in quibus potest Episcopus dispensare iure ordinario, non solum communi, sed etiam speciali per cap. liceat in Tridentino*, vt docet Veiga, Rodriguez, Henriquez, quos refert, & sequitur Pottel. *in responsionibus ad casus conscientia, casu* 8. *n.*1. Belasius, *verbo irregularitas n.*12. Lezana *tom.3.verbo confessarius n.*10. Bauni *tom.2. tract.*11. *quæst.*58. *dicto* 4. Vrbanus *tract.2. dist.1. cap.1.regul.*8. Murtia *in quæstionibus regular.cap.7. regula* 98.*num.*8. sed Episcopus potest in prædicta irregularitate dispensare iure communi per *cap. liceat in Tridentino*, vt probatum manet; ergo eodem modo possunt regulares per prædictum priuilegium, & hæc saluo semper meliori iudicio.

CONSVLTVM LXXXIV.

De domo Abbatis, seu Parochi contigua Ecclesia, an gaudeat immunitate?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Domus Abbatis contigua Ecclesia, & ad quam per atrium Ecclesia est aditus gaudet eadem immunitate, ac Ecclesia.*
3 *Priuilegia immunitatis ad omne, quod Ecclesia inhæret extenditur.*
4 *Monasterium contiguum Ecclesia gaudet eadem immunitate Ecclesia.*
5 *Priuilegium concessum Ecclesia extenditur ad Cæmeterium annexum Ecclesia.*
6 *Extenditur ad ædes sæcularium positas in atrio Ecclesia, vel intra eius fines ad 40. passus.*
7 *Furnus Seminarij gaudet eadem immunitate, ac Seminarium.*
8 *Palatium Episcopi vbi cumque sit gaudet hac immunitate.*
9 *Apotheca hospitalis, si habeat ostium in via publica non gaudet immunitate.*
10 *Hospitale Episcopi authoritate contractum gaudet immunitate.*
11 *Oratorium in domo priuata non gaudet immunitate.*
12 *Domus Abbatis coniuncta Ecclesia est accessoria Ecclesia.*
13 *Accessorium sequitur naturam principalis.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

Petrvs cum esset multorum criminum reus 1
à satellitibus quæsitus, & tandem inuentus aufugit in domum cuiusdam Abbatis in prouincia Interamnensi in Lusitania quæ domus coniuncta erat Ecclesiæ ipsius Abbatis, & habebat ostium principale in atrio ipsius Ecclesiæ, vt omnes ferè domus Abbatum illius Prouinciæ habent, insecutus fuit satelles reum & eum in domo Abbatis apprehendit, ac inuitum, & reluctantem abduxit in carcerem; recurrit reus ad iudicem Ecclesiasticum petens, vt ei immunitatis priuilegium concederetur, iudex Ecclesiasticus anceps, an in hoc casu reus ille gauderet priuilegio immunitatis?

Quæsiuit à me, an in eo casu potiretur priuilegio immunitatis reus ille, an non.

RESPON

RESPONSIO AVTHORIS.

2 Respondi affirmatiuè. Ratio est quia priuilegium immunitatis ad omne quod Ecclesiæ inhæret extenditur, quæ enim religionis inhærent, religiosa sunt *l. quæ religiosis, ff. de rei vend. not. in l. prædiis, §. Balnea. §. Titio, ff. de legatis* Alban. *consil.* 12. *num.* 7. Ric. *decis.* 171. *n.* 4. *p.* 1. Decius *lib.* 6. *crimin. cap.* 25. *num.* 15. & alij citati à Giurba *consil.* 10. *num.* 8. sed hæc domus Abbatis adeo Ecclesiæ coniuncta est, vt sub vno pariete à suo initio constructa videatur, vnumque veluti corpus existimetur; ergo gaudet eadem immunitate, ac Ecclesia. Ita Decian. *consil.* 80. *num* 28. *colum.* 3. Clarus, §. *fin. q.* 30. Macerat. *variar. lib.* 1. *resol.* 18. *n.* 4. Farinacius *q.* 28. *n.* 12. *de immunitate Ecclesiarum, cap.* 18. *n.* 289. Cartarius *decis.* 46. *n.* 20. & cum Bonacina, & aliis Diana *p.* 3. *tract.* 1. *resol.* 75. *& p.* 6. *tract.* 1. *resol.* 2. Ausonius *in summa Dianæ, verbo immunitas, num.* 9. decisumque fuit à sacra Rota in vna Venetacen. anno 1607. vt testatur Diana *p.* 6. *tract.* 1. *resol.* 2. totus enim Ecclesiæ circuitus gaudet hac immunitate, Alexander *consil.* 145. *dub.* 2. *volum.* 7.

3

4 Confirmatur primo; quia ob hanc adhærentiam gaudet totum Monasterium contiguum Ecclesiæ hac immunitate, vt docent Rodriguez *tom.* 2. *regul. quæst q.* 50. *art.* 1. 2. *&* 3. & alij multi, quos refert, & sequitur Giurba *supra n.* 9. ergo idem dicendum est de domo Abbatis connexa Ecclesiæ.

5 Confirmatur 2. quia priuilegium Ecclesiæ concessum extenditur ad cœmeterium cōnexum Ecclesiæ *ex cap. fin. de immunitate Ecclesiar.* Alexander *consil.* 145. *n.* 11. Mantica *consil.* 60. *n.* 8. Nauar. *in manuali cap.* 25. *n.* 17. Azor. *lib.* 9. *c.* 8. *q.* 6. imo ad ædes clericorum positas in atrio Ecclesiæ, vel
6 intra eius fines ad 40. passus vt patet *ex cap. si quis contumax* 17. *q* 4. & tenet Oldradus *consil.* 55. Alexander *cons.* 145. *n.* 7. & cum aliis Giurba *cons.* 10. *n.* 11. sed hæc domus coniuncta est Ecclesiæ & posita iuxta atrium, & eius fores sunt in atrio Ecclesiæ, & solum per atrium Ecclesiæ est ad eum aditus; ergo etiam ad eam extendendum est priuilegium immunitatis, non enim apparet maior ratio.

7 Hinc est quod cum homicida quidam confugeret in quoddam Seminarium, & se absconderet in furno eiusdem Seminarij, iudicatus fuit gaudere immunitate Ecclesiæ, vt testatur Genuens. *in Praxi Archiepisc. cap* 22. *num.* 10. Farinacius *de immunitate Ecclesiarum cap.* 17. *n.* 252. Ric. *collect.* 17. *quæst.* 7. *& decis.* 171. non obstante quod domus furni haberet ianuam magnam ad viam publicam per quam intrauit homicida, & hoc solum quia Seminarium est locus pius, Farinacius *dicto n.* 225. ergo idem dicendum est de domo Abbatis iuncta Ecclesiæ, ad quam solum est aditus per atrium, & Cæmeterium Ecclesiæ, est enim locus pius, ita & bene cum aliis à se citatis Giurba *cons.* 101. *n.* 12.

8 Dices palatium Episcopi hac immunitate non gaudet, vt tenet cum aliis Butr. *num.* 9. Tuscus *lit. E, concl.* 10. *num.* 7. Farinacius *quæst.* 28. *num.* 38. & alij; ergo idem dicendum est de domo Abbatis, siue parochi, Respondetur palatium Episcopi gaudere hac immunitate, quidquid prædicti Authores dicant, vt patet *ex cap. id constituimus* 17. *quæst.* 4. hoc siue connexum & Ecclesiæ aut intra quadraginta passus, vel non, vt late probat Barb. *cons.* 33. *num.* 7. *colum.* 4. Oldradus *cons.* 55. Nauarrus *in manuali cap.* 25. *num.* 18. Suarez *de statu Relig. lib.* 3. *cap* 9. Remigius *de immunitate Ecclesiar. ampl.* 15. & cum aliis Giurba *cons.* 10. *num.* 13. & cum Lorca, Azorio, & aliis multis Diana *p.* 1. *tract.* 1. *resol.* 27. *& p.* 4. *tract.* 1. *resol* 96. *& p.* 6. *tr.* 1. *resol.* 4. Auzonius *verbo immunitas, num.* 7. ergo non propter hoc neganda est immunitas domo parochi coniunctæ & connexæ Ecclesiæ.

Dices, nec hospitalis, nec Ecclesiæ apotheca eius gaudet immunitate, si ianuam habeat in via publica hospitali, vel Ecclesiæ deseruientem, & omnibus in ea publicè versantibus, Castro, & Alexander, quos laudat Iason. *in l. plerique n.* 17. *ff. de in ius vocan.* & tamen hospitalis, si Episcopi authoritate sit constructus gaudet immunitate, vt tenet cum aliis Menochius *cons.* 798. *n.* 26. Remigius *de immunitate ampl.* 17. Azor. *p.* 2. *lib.* 9. *c.* 8. *quæst.* 2. Valascus *decis.* 105. *num.* 43. Rodriguez 9
tom. 2. *quæst.* 75. *artic.* 2. ergo idem dicendum de domo parochi, non enim magis coniuncta est Ecclesiæ, quam apotecha hospitalis Ecclesiæ ipsius hospitalis. Respondetur, apothecam prædictam 10
habere ostium ad viam publicam, & cum per illud esset ad apothecam frequentius aditus, ab eo sumenda est denominatio, qui magis frequentatur *cap. Ossius de electione lib.* 1. *& ibi* Bart. *l.* 1. *ff. de Alb. scriben.* & alij citati à Giurba *supra num.* 14. Non ergo mirum est, quod apotheca prædicta iudicetur profana, cum ad eam per viam publicam esset frequentiùs aditus, quod tamen non accidit in nostro casu, cum ad dictam domum solum sit aditus per Cæmeterium Ecclesiæ.

Dices Oratorium in domo priuata, etsi in 11
eo Missa celebretur non gaudet immunitate, vt docet Nauarrus *in manuali cap.* 25. *num.* 17. Farinacius *de immunitate cap.* 17. *num.* 252. & alij; ergo à fortiori non gaudebit immunitate domus Abbatis, in qua nec diuina celebrantur, nec vllum Oratorium habet. Respondetur Oratorium domus priuatæ non gaudere hac immunitate, quia cum ad ædificantis voluntatem destrui possit, quidquid factum non est, nec locus pius, licet in eo diuina celebrentur, si absque authoritate Episcopi constructum sit, siquidem non ad publicam, sed priuatam domini, eiusque familiæ vtilitatem erectum sit, ibi ita cum Decian. Suario, Claro, Syluestro, & aliis Giurba *supra num.* 15. Quod 12
tamen non accidit in nostro casu, nam domus Abbatis non ratione sui, sed ratione Ecclesiæ, cui annexa, & accessoria est, gaudet eadem immmunitate, iuxta illud axioma *accessorium sequitur naturam principalis*, quapropter eadem immunitate gaudet atrium, & Cæmeterium; 13
quamuis ergo prædictum Oratorium priuatum non gaudeat, immunitate, non per hoc domus prædicta illa carebit, & sic in facti contingentia iudicatum fuit anno Domini 1660.

CONSVL

CONSVLTVM LXXXV.

De quodam occidente amicum suum reconciliatum, an gaudeat immunitate Ecclesiæ?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Occidens amicum reconciliatum in aliquorum opinione non est proditor, ac per consequens gaudet Ecclesiæ immunitate.*
3 *Probatur authoritate multorum doctorum.*
4 *Quis censeatur, & dicatur proditor in horum doctorum sententia explicatur.*
5 *Amicus reconciliatus in horum doctorum sententia æquipollet inimico.*
6 *Non est integer testis, etiam in criminibus exceptis.*
7 *Inimicus semper mala cogitat de inimico.*
8 *Bulla Gregorij XIII. non debet extendi ad alios casus præter exceptos.*
9 *Occidens amicum reconciliatum per insidias, & industriam in aliorum doctorum sententia est vere proditor.*
10 *Probatur authoritate multorum doctorum.*
11 *Proditio est deceptio contra fidem in alterius perniciem.*
12 *Qui amicum reconciliatum per insidias occidit, fidem datam in eius perniciem fregit.*
13 *Qui sub promissione de non offendendo pacem iniit, & alterum nihil tale cogitantem occidit, est proditor.*
14 *Reconciliatio extinxit rancorem.*
15 *Per reconciliationem causa ad non causam, est redacta.*
16 *Amicitia remouet omnem suspicionem.*
17 *Si cum inimico inita sit pax, qui illum sub pacis fide viuentem occidit, proditor homicida est.*
18 *Qui per insidias occidit proximum suum iuxta* cap.21. Exodi *caret immunitate.*
19 *Hæc Lex Exodi est recepta, & viget hodie in Ecclesia.*
20 *Non est credendum Pontificem velle occidentem inimicum reconciliatum per insidias gaudere immunitate Ecclesiæ.*
21 *Pontifex nec iure Diuino, nec canonibus per suos antecessores factis intendit derogare.*
22 *Hæc secunda sententia in opinione Authoris est magis conformis loco Exodi, & ordinationi regni Lusitaniæ, & bonæ rationi.*
23 *Romani gentiles dedecori habebant occidere inimicum per insidias.*
24 *Prima sententia fauet magis immunitati Ecclesiæ, & vt talis in sententia authoris tenenda.*
25 *Proditio est deceptio contra fidem in perniciem alterius, si fiat sub colore amicitiæ.*
26 *Ex eo quod pax sit inita inter eos inimicos non infertur inter eos amicitia.*
27 *Occidens inimicum dormientem, vel à tergo, vel per insidias, vel veneno non est proditor, nec priuatur immunitate Ecclesiæ.*
28 *Licet inimici sint reconciliati, semper ex inimicitia prahabita remanet rancor.*
29 *Rancor includit inimicitiam, & amicitiam excludit.*
30 *Ad constituendam amicitiam non sufficit, quod detur promissio de non vltra offendendo, sed requiritur arctior amicitia. vt si semel comedant, dormiant, ambulent, &c.*
31 *Non sufficit quod inter eos dentur communes salutationes.*
32 *Salutationes sunt signa communia.*
33 *Raro inter amicos reconciliatos tollitur inimicitia, & rancor.*
34 *Quomodo intelligatur locus Exodi.*
35 *Occidere amicum reconciliatum per insidias maximum peccatum est, & abominabile à gentilibus, non tamen caret immunitate.*
36 *Sodomia abominabilis maxime est, & tamen non caret immunitate.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

PETRVS rixam habuit cum Francisco, ita vt adinuicem inimici capitales manerent, postea interuentu cuiusdam religiosi reconciliati 1
sunt, & facti amici, ipse tamen Petrus cum ex rixa acciperet vulnus quæsiuit opportunitatem, & cum illam haberet, irruit in Franciscum & eum occidit, occiso illo aufugit in quoddam Monasterium, quem sequens iudex apprehendit, & in carcerem detrudit. Conquestus fuit reus apud Episcopum iniuste fuisse ablatum è loco sacro, cum illius immunitate gauderet; Dicebat iudex illum non gaudere immunitate, quia erat proditor, & proditores non gaudebant immunitate Ecclesiæ, iuxta bullam Gregorij XIV. & nostram ordinationem Lusitanam: simplex Episcopus.

Quæsiuit à me, An iste homo occidendo amicum suum reconciliatum esset verè proditor, ac per consequens exclusus, iuxta bullam Gregorianam ab immunitate Ecclesiæ?

RESPONSIO AVTHORIS.

FAteor hunc casum esse grauissimum, & in eo
diuisos esse Authores. Alij namque dicunt oc- 2
cidentem amicum reconciliatum non esse proditorem. Ita Ric. *Decisione* 168.*n*.4. Theor. *compend. Decis. verbo proditor.* & alij multi quos refert Giurba, *consil.*60.*n*.7. & alij quos refert, & sequitur
Diana, *p.*1.*tract.*1.*resol.* 33. *& p.*4. *tract.*1. *resol.* 34. 3
Ausonius, *verbo immunitas, n* 28. quod procedit, etsi occisor dedisset fideiussionem de non offendendo, quia adhuc se tueri debebat, & præsumere perseuerantiam odij, Marinus, *cap.*174 *n*.3. Ausonius, & Diana, *suprà* contra Peregrinum, *cap* 7.*n*.1.

Ratio horum Doctorum est, quia solus ille dici- 4
tur proditor, qui fingens se alicui amicum aliud exterius simulans, aliud gerens in pectore sub ipso amicitiæ signo mortem intulit non cogitanti, nec præcauenti, nulla prius exorta cum eo rixa, vt patet ex, *l.*1 *ff de pœnis* vbi Alexand. *consil.*13.*n*.8. *in* 6. *consil.*145 *num.*15. Gerard. *sing.* 14. *num* 6. Suarez. *de statu religioso, lib.*3. *cap.* 11 *num* 12. & alij relati à Giurba, *consil.*60 *num.*1. & 2. Vnde præcipua proditoris criminis qualitas, est amicitia; qua cessante, cessat proditio, sed inimici recon-

vti odium adhuc, & occidendi animum retinere
præſumuntur, vt præcedentis inimicitiæ reliquia,
vt docet Baldus, *conſil.*91. Farinacius, *q.*53.*num.*59.
Ric. *deciſ.*168.*n.*4. Ergo ſi inter eos ſecutum eſt
homicidium, proditorium non eſt; Patet conſe-
quentia, quia rancor iſte inimicitiam includit, ex-
cluditque amicitiam, quæ eſt præcipua inducendæ
proditionis cauſa, vt *ſuprà*, dixi.

Confirmatur primo: Quia amicus reconcilia-
5 tus æquipollet inimico, Imola, *l. filius familias. ff.*
de donat. Tiraquellus, *ceſſant. cauſa, limit.*16. *n.* 7.
Menochius, *de arbitris, q.*28.*n.*8. Couarruuias, *pra-*
*cticarum, q.*28. *n.*108. Et proinde à iudicando vt
ſuſpectus repellitur, Iaſon, *l. apertiſſimi, n.*8 *C. de iu-*
dic. Nec integer eſt teſtis in criminalibus, etiam
6 exceptis, Iaſon, *dicta l. apertiſſimi n.*7. Alexander,
conſil 99 *n.*2. Crauetа, *conſil.*9.*n.* 6. Surdus, *conſil.*
371.*n.*17. Gomes, *p.*3. *delict. cap.*12.*n.*14. Sed ſi ali-
quis ſuum inimicum per inſidias, vel retro, & in-
caute occidat, non poteſt dici proditor; ſiquidem
ab eo præcauere debebat vt notat Gerard. *ſingul.* 14.
*n.*5. *&* 6. Iacob *de feudis Gloſſ dictique vaſſalli, n.* 17.
Germon *de ſacror. immunit. lib.*3. *cap.* 16. *n* 64. Gu-
tierres, *lib.* 1. *Practicarum quaeſt.* 1 *n.*14. Farin. *conſil.*
132. *&* *conſil.*136 *n.*4. *&* *conſil.* 188. *n* 68. Inimicus
namque ſemper mala cogitat de inimico, *cap. re-*
7 *pellantur. cap. cum oporteat de accuſat. l.*1 *§ prate-*
rea ff. de q. l. inimicitia ff. de his quibus, *vt indign.*
Farinac. *q.*49. *num.*58. Surd. *conſil*, 32. *n.*6. ergo ſi
amicus reconciliatus æquipollet inimico, ſi alter ab
eo occidatur, ceſſat proditio, ſiquidem inter eos
non erat vera amicitia, & occiſus poterat ſibi præ-
cauere, & ſe defendere.

8 Confirmatur tandem; quia bulla Gregorij XIII.
non debet extendi ad alios caſus, etiam graues,
præter exceptos. Bartolus, *l. ſi conſtant ff. ſolut.*
matrim. Bald. *l.* 1. *§. excipiuntur ad fin ff de fer.* Ro-
manus *conſil.*271 *n.*3. Dictio enim, tantum, qua
Pontifex vtitur omnia excludit, quæ expreſſa non
ſunt, *l. non tantum, ff. de petit. heredit. l. aduerſus,*
C. ſi aduer. re iudic. l. ſi aliena, *§. libertas, ff. de*
*negot geſtis, l.*1. Vbi Bart. Farin. *deciſ.*123. *num.*4.
& alij, quos refert Giurba, *ſuprà, n.*13. Sed bulla
Gregoriana ſolum excepit homicidium prodito-
rium, quale non eſt commiſſum ab inimico recon-
ciliato, vt diximus; ergo ad hunc caſum non eſt ex-
tendenda exceptio Gregoriana, ſi enim ille vellet
excipere homicidium factum ab amico reconcilia-
to, ipſe excepiſſet, quod cum non fecit, velle illud
excipere quod à lege non eſt exceptum, eſt legem
impropriare, *argum. l. cum lege ff. de teſtam.* Sur-
dus, *conſil.*22. *num.*9. & alij notati à Giurba, *ſu-*
*prà, num.*13.

9 Sed his non obſtantibus alij exiſtimant occi-
dentem amicum reconciliatum per inſidias, & de
induſtria carere priuilegio immunitatis. Ita cum
Gloſſa, Felino, Archidiacono, Specul. Alexandro,
Guido, Boer, Igneo, Couar. Claro, Remigio, Mil-
10 leo, Papienſ. Alciat. Caſſan. Mantiſell. Gomes, Fa-
rinacio, & aliis Gambacurta, *de immunitate, lib.*5.
*cap.*31. Curtellius, *de immunitate Eccleſiæ, lib.* 1.
*q.*5. *num* 10. *&* *q.* 33. *num.*9 & cum multis Giur-
ba, *conſil.* 60. *num.*15. Aretin. *in cap. cum non ab*
*homine colum.*10. *de iudic.* Menochius, *de arbitris*
caſu 361. Couar. *cap* 20. *num.* 25. Placa, *in Epi-*
tom. delict. cap 21. Caualcan. *de brachio regio. p.*1.
num 81. Villad. *in politic. cap.* 3. *num.* 208. Sua-
rez, *de religione, lib.* 3. *cap.*11. *num.*10. Azeuedo,
& alij apud Franch. *deciſ.* 73.*num.*9. Caballus, *de*
omni genere homicidij, num. 436. *&* *num.* 460. Fa-
gundes, *de præceptis Eccleſiæ, tract.*1. *lib* 4. *n.* 46.
Portel. *in dubiis regularibus*, *verbo Eccleſia immu-*
*nitas n.*15.

Ratio fundamentalis eſt, quia proditio nihil 11
aliud eſt, quam deceptio contra fidem in alte-
rius perniciem, *l. fin. C. de delator. lib.* 1. *l. pro-*
ditores, ff. de re milit. Vel vt alij dicunt Fractio
pacis, Menochius, *conſil.*150 *num.*38. *vol.* 1. *crim.*
Atqui qui amicum reconciliatum occidit, & fi- 12
dem datam in eius perniciem fregit, & pacem
initam violauit, altero incauto, & nihil tale co-
gitante; ergo procul dubio talis proditor vere
eſt, ſed bulla Gregoriana excipit proditorem; er-
go qui inimicum reconciliatum per inſidias, & in-
caute occidit, vt verus proditor non gaudet im-
munitate.

Confirmatur primo: Quia qui ſub promiſſio- 13
ne de non offendendo pacem iniit, & alte-
rum nihil tale metuentem oppreſſit, & occidit,
proditor eſt, quia amicitiæ colore id pertexit,
cum nulla ſubſit amplius inimicitia ex pace fa-
cta, nec rancor; cum namque reconciliatio ex-
tinxit, vt notat Ioannes Andreas, *in cap. cum opor-* 14
teat de accuſat. Baldus, *l. ex ipſis C. famil. hercis.*
& *in authent ſi dicatur, C. de teſtibus*, Alexander,
conſil 188 *num* 10. Caball. *crimi. reſol. caſu* 272. *n.*
7 Bertaz *crimi conſil.* 157. *num.* 2. Borrel. *con-*
ſil. 75. *num* 3. Tuſcus, *lit. P, concluſ.*172. *num.*8. *&*
lit. R, concluſ. 54. *num.* 6. Per reconciliationem
namque cauſa ad non cauſam eſt redacta. Lancell.
Gall. *conſil.* 18. *num.* 107. Vnde timere potuiſſet 15
interfectus, ſi inimicitia propter reconciliatio-
nem iam extincta adhuc ſubſiſteret, cum autem
iam fuerit extincta, non erat cur interfectus præ-
caueret, nam amicitia remouet omnem ſuſpi-
cionem Gloſſa, *lib.* 1. *C. de ſicar.* Felin. *cap. fin.*
de homicid. Maceрat. *variar. lib.* 3. *reſol.*40. *num.*6. 16
Bertaz. *conſil.* 556. *num.* 19. cum ergo per recon-
ciliationem extincta fuerit inimicitia, occidens in-
caute, & per inſidias ſuum inimicum reconcilia-
tum vere proditor extitit; ſed proditor iuxta bul-
lam Gregorianam non gaudet immunitate; er-
go occidens ſuum inimicum reconciliatum inopi-
nate, cum ſit verus proditor, non gaudet immu-
nitate Eccleſiæ.

Confirmatur 2. Quia ſi cum inimico inita ſit
pax, qui illum ſub pacis fide viuente, nihil-
queſuſpicantem, aut præcauentem enſe, bacu- 17
lo, aut lapide occidit, proditorius erit homi-
cida, quia occidit illum, qui ſub pace de illo
confidebat, vel promiſſione de non offendendo,
l. 1. *ff. de prauar. l. ſi quis aliquid*, *§. inſtrumen-*
tis, ff. de pœnis, Farinacius, *de immunit. Eccle-*
ſia, num. 137. *ad fin.* & cum Menochio, & aliis
Giurba, *conſil* 60. *num.* 21. Atqui iſte interfecit
inimicum, cum quo inierat pacem, nihil ſuſpi-
cantem, & ſub pacis fide viuentem; ergo fuit ve-
rus proditor, atque vt talis iuxta bullam Gregoria-
nam caret immunitate.

Confirmatur tertio; Quia Exodi, *capit. vi-*
geſimo primo, ſtatuitur, ſi quis per induſtriam oc- 18
ciderit proximum ſuum, & per inſidias, ab altari
meo euelles eum, vt moriatur. Sed hoc ius ad-
huc viget, vtpote diuinum, & receptum eſt
inter canones, *capit. primo*, *de homicidio*,
vtpote in executione præcepti naturalis in
lege

19 lege humana contentum; vt docet Montesinus,
1.2.*disp.*23.*q.*3.*n* 44. Ergo cum Pontifices summi
iuri diuino obsequi, potius, quam detrahi profi-
teantur, vt ait D. Augustinus, *in l.2. de Baptismo*
contra Donatistas, cap. 3. relato in cap quis nescit,
20 *dist.* 9. non est credendum Gregorium velle oc-
cidentem inimicum suum reconciliatum incaute,
& de industria, & per insidias gaudere immuni-
tate, nam quando Pontificum sententiæ cum iu-
re diuino, & scriptura sacra conuenire possunt,
non est per scriptores correctio somnianda,
cum illi non tantum scripturis Canonicis, verum
quoque & prædecessorum Pontificum canonibus
21 derogare nolle sciamus, estque lex pro humana
iurisdictione insignis, prædecessorum instituta
seruare, quo & præsentium successores illibata
demittant, vt bene D. Gregorius aduertit, *lib.* 5.
epistola 112. *ad Montanum relatus in cap. institua*
25. *q.* 1. Non ergo est credendum Gregorium
hunc casum excipere, sed nomine proditoris in-
telligit, qui alterum per insidias, & industriam
incaute occidit, sic enim accipitur hoc verbum,
prodo, seu proditorie, vt cum Calepino, Suetonio,
& aliis multis probat late Curtell. *lib.* 1. *q.* 5. *n.* 22.

His sententiis vnde ex quaque prælibatis, quæ
22 à nobis eligenda sit animum torquet: prima enim
nimium fauet immunitati Ecclesiasticæ, secunda
magis conformis videtur illi loco Exodi, & bonæ
rationi, & nostræ ordinationi Lusitanæ *lib.* 1. *tit.*
vbi excipit homicidium factum ex industria, &
de proposito; Tum quia inter homines cordatos
infamis habetur, qui etiam inimicum incaute, &
à tergo occidit. Vnde Romani gentiles hoc genus
vindictæ dedecori habebant; vt videre est apud
Tacitum 11. *annal in fine* (*Reperio,* inquit, *apud*
23 *scriptores, Senatores quæ eorumdem temporum Ad-*
gadestrij principis Chattorum lectas in senatu lite-
ras, quibus mortem Arminij promittebat, si patran-
da neci venenum mitteretur. Responsumque esse non
fraude, nec occultis, sed palam & armatum popu-
lum Romanum hostes suos vlcisci) Qua gloria æ-
quabat se Tiberius priscis Imperatoribus, qui ve-
nenum in Pirrhum regem vetuerant, prodiderant-
que; si ergo gentiles hoc genus mortis proditio-
nem existimabant, & in magnum dedecus illam
habebant, quomodo credendum est Pontificem
summum, mortem per insidias, & inopinate, &
per industriam factam non eam proditoriam exi-
stimet.

Verum licet hæc ita sint, Existimo priorem
24 sententiam probabiliorem esse, vtpote benignio-
rem, & magis immunitati Ecclesiæ fauentem. Vn-
de in hoc casu illam consului, sicut feceram Vien-
næ in alio casu non multum dissimili quem refe-
ro, *in nostro Directorio Confessariorum, p.* 1. *tract*...
Nec opinionis contrariæ argumenta nos terrent.
Ad primum namque respondetur, distinguendo
maiorem, proditio nihil aliud est quam deceptio
25 cōtra fidem in alterius perniciem, distinguo, si fiat
sub colore amicitiæ concedo, aliàs nego; non enim
ex eo quod pax sit inita inter duos inimicos in-
fertur inter eos amicitia, nam cum præcesserit ini-
26 micitia inter eos, debebat alter præcauere. Nam
cum ante pacem staret inimicitia habebat occisus
causam ad sibi præcauendum, & poterat, & debe-
bat sibi præcauere.

27 Hinc fit occidentem inimicum dormientem, vel,
à tergo, vel stlopeto, per insidias, vel veneno, non
priuari immunitate Ecclesiæ, quia non dicitur il-
lum occidere proditorie, vt docet Palaus, *tom.* 2.
tract. 11 *d. vnica p.* 9. *n.* 28. & alij quos refert, & se-
quitur Diana, *p.* 6. *tract.* 1, *resol.* 12. Quia non quæ-
cunque insidiæ priuant immunitate, sed insidiæ
quæ proditorem constituunt; sed stante inimici-
tia insidiæ non constituunt proditionem, nam ini-
micus semper habet fundamentum se præcauendi,
vt bene cum Palao, notat Pelizar. *tract.* 9. *cap.* 5. *n.*
17. Ergo idem dicendum est in nostro casu; Nam
licet illi inimici essent ad inuicem reconciliati sem-
per ex inimicitia præhabita manet quidam rancor; 28
sed vbi in amicis aliquis remanet rancor, iam inter
eos non est vera amicitia, quam præcipuam indu-
cendæ proditionis causam esse dixi, ex Bart. *d.* §. *de-*
linquunt. n. , & cum multis docet Diana. *p.* 6 *tract.* 1. 29
resol. 12. *versu sed;* Ergo cum occisus sibi præcauere
debuerit, & non fecit homicidium secutum non
fuit proditorium. Ita cum multis Diana, *p.* 4. *tract.*
1. *resol.* 34. & *p* 1. *tract.* 1. *resol.* 35.

Ad primam Confirmationem respondetur, ne- 30
gando antecedens, non enim solum sufficit ad con-
stituendam amicitiam, quod detur promissio de
non vltra offendendo, sed requiritur quod inter
eos sequatur arctior amicitia, vt si simul comedant
colloquantur, associentur; nam si hæc signa non de- 31
tur, poterat occisus præsumere non esse veram cō-
tractam inter eos amicitiam, & adhuc permanere
aliquem rancorem, & veram inimicitiam, vt docet
Riccius *p* 1 *decisione* 168. *n.* 2. Ausonius, *in summa*
Diana verbo immunitas, n 28. Diana. *p.* 1. *tract.* 1. *re-*
sol. 35. contra Gambacurtam *lib.* 1. *cap.* 28. *n.* 2. Nec
sufficit quod inter eos darentur salutationes ordi- 32
nariæ: nam hæ non constituunt effectum amicitiæ,
cum salutationes sint signa communia Diana, *p* 6.
tr. 1. *res.* 12 *versu ad authoritatem.* Ad secundam cō-
firmationem, Respondetur eodem modo, quod om-
nia illa quæ ait vera sunt, si arctior inter eos amici-
tia præcessit, vt si adinuicem ambularent, comede-
rent, &c. vt in responsione ad primam Confirma-
tionem dixi, secus si solum reconciliati sunt, nam 33
raro inter inimicos reconciliatos tollitur totaliter
inimicitia, & semper inter eos remanet quidā rācor,
quem occisus timere debebat, & sibi præcauere.

Ad vltimam Confirmationem deductam ex
Exodo, & *ex cap* f. de homicidio, respondetur, illa 34
verba textus per industriam, & insidias idem esse
significatum, vnus enim terminus alterius est de-
claratio, neque ibi esse propositionem simplicem,
sed copulatiuam, & facere hunc sensum, qui per in-
dustriam insidiosam occiderit proximum suum ab
altari euellatur, hoc est sub colore amicitiæ, vnum
gerendo in corde, & aliud in verbis, & ita indicatū
fuit in supremo consilio Castellæ in facti contin-
gentia, vt restatur Villal. *to.* 2. *tr.* 39. *diffic.* 7. *n.* 12. pro
vt refert Dian *p.* 6. *tr.* 1. *res.* 13. *vers. his non obstantibus.*

Ad illud quod ait, quod gentiles hoc genus vin- 35
dictæ in dedecus habuisse, Respondeo nos illum
modum vindictæ non laudare, sed maxime repro-
bare, ex eo tamen quod sit malus, non inde sequi-
tur Reum sic se vindicantem carere immunitate,
nam etiam Sodomia abominabilis, & nefanda est, 36
etiam inter gentiles, & tamen Sodomita gaudet
immunitate, vt docet Maranta, *p.* 2. *resp.* 26. *n.* 22.
Ausonius, *in summa Diana verbo immunitas, n.* 22.
Diana *p* 4 *tr.* 1. *resol.* 26. contra Curtell *in l. Marti-*
ni, cap. 17. *n.* 15. non ergo ex eo quod talis vindictæ
modus apud gentiles abominabilis esset. & adhuc
sit apud homines illo vtentes debent carere im-
munitate, & hæc saluo meliori iudicio.

CONSVLTVM LXXXVI.

De iurisdictione ad quem iudicem spectet punire eum, qui cum esset clericus in minoribus hominem occidit, & postea relicto habitu clericali factus est miles, an eius punitio pertineat ad iudicem Ecclesiasticum, vel sæcularem.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *In multorum sententia ad sciendum ad quem iudicem pertinet punire delinquentem accusationis tempus inspiciendum est.*
3 *Probatur authoritate multorum doctorum.*
4 *Omne delictum temporale est. & solum ratione personæ ad hoc, vel illud tribunal pertinet.*
5 *Priuilegium personæ attendi debet, quando iudicium incipit.*
6 *Ad personæ statum, eiusque mutationem motæ litis & non commissi delicti tempus inspiciendum est.*
7 *Mutato personæ statu, mutatur forus.*
8 *Qui commisso delicto factus est Cardinalis gaudet Cardinalis indultis.*
9 *Nouitius si tempore nouitiatus committat delictum gaudet priuilegio fori, & canonis.*
10 *A solo suo prelato puniendus est.*
11 *Si demittatur antequam sit punitus à sæculari iudice pro delicto puniendus est.*
12 *Clericus in minoribus, qui deferebat habitum, & tonsuram clericalem, si commisso delicto factus est miles, non à ministro militiæ, sed à prelato Ecclesiastico iudicandus est.*
13 *Hæc opinio est communior, & multis authoribus probatur.*
14 *Ad fundandam iudicis iurisdictionem tempus commissi delicti inspiciendum est.*
15 *In delictis initium spectamus in fauorem Rei.*
16 *In delictis patrati criminis tempus inspicitur.*
17 *Non est necesse quod iudex Ecclesiasticus præueniat iudicem sæcularem.*
18 *Priuilegium personæ debet attendi quando delictum commissum est, & non quando iudicium incipit.*
19 *Mutatio status operatur multa, non tamen in præiudicium iudicis Ecclesiastici, cui ius acquisitum fuit.*
20 *Per ordinem clericatus imprimitur character.*
21 *Per characterem acquisitum fuit ius, quod clerici voluntate auferri non potest.*
22 *Per primam tonsuram deputatur homo ad diuinum cultum.*
23 *Contrariorum non est eadem disciplina, si diuersa est ratio.*
24 *Si sæcularis commisso delicto fiat clericus eximitur à iurisdictione iudicis laici, non tamen è contra.*
25 *Ecclesiasticus ordo eum liberat à iurisdictione iudicis laici.*
26 *Forum quod acquiritur per ordinem non mutatur per mutationem habitus.*
27 *Per mutationem status non mutatur forum, si delictum fuit commissum tempore quo habebat statum clerici.*
28 *Nouitius qui commisit delictum tempore nouitiatus, etiamsi expellatur à suo prælato regulari apud quem deliquit, puniendus est.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVIDAM clericus in minoribus nomine 1
Petrus, qui tamen deferebat tonsuram, &
habitum clericalem occidit quendam hominem,
& cum se videret irregularem; & non posse ad
Superiores ordines ascendere factus est miles in
exercitu Lusitaniæ in Prouincia Interamnensi;
occisi vero hæredes à Generale militiæ petierunt,
vt eum comprehenderet, & pro homicidio facto
puniret, comprehendit eum generalis; ipse vero
homicida reclamauit dicens non à generali, sed
à prælato Ecclesiastico debere puniri, & iudicari.

Quæsiuit à me generalis militiæ, qui amicissimus meus erat, quid faceret in præsenti casu?

RESPONSIO AVTHORIS.

EXcellentissime Domine, cum pietas, quæ ab 2
incunabulis in te splendet à me postulet, quid
in hoc casu facere debeas, visum mihi fuit tuo
pietatis officio responsum non denegare, scio
enim te illam partem amplecti velle, quæ magis
Ecclesiæ fauorabilis est.

Fateor multorum Doctorum sententiam fuisse
accusationis tempus inspiciendum esse. Ita enim
arbitratus est Noster insignis Lusitanus Gabriel
Pereira, *de manu regia, p.2. cap.42. num.8.* Quia
omne delictum de se temporale est, solum ergo
ratione personæ ad hoc, vel illud iudicium spectat.
Vnde cum priuilegium personæ attendi debeat
quando iudicium incipit ex *l. cum quadam* 3
puella. ff. de iurisd. omnium iudic. & *ex cap. penultimo de foro competenti plane*, si eo tempore clericus
nullum habet priuilegium, nulla ratio est ob 4
quam ad iudicium Ecclesiasticum remitti debeat;
sed Petrus in præsenti factus est miles cum iudicium
incipit, & dimisit habitum clericalem; ergo 5
nulla est ratio cur ad iudicium Ecclesiasticum
remittatur, sed à Generali militiæ, vtpote eius
iudex competens puniendus est.

Confirmatur: Quia ad personæ statum, eius- 6
que mutationem motæ litis, non commissi delicti
tempus inspiciendum est § *omnis autem, §.1. seruus instit. de noxalibus*, Marz. *rubr. de fideiuss. q. 12.
n.136.* Hinc reus assumpto post militiam clericatu,
non à sæculari, sed ab Ecclesiastico iudice cognosci
debet, *cap. proposuisti, de foro competenti,* 7
l. si quis postea ff. de iudic. vbi innumeri, quos refert
Gurba, *consilio 25. n.2.* Tum quia mutato personæ
statu, mutatur Forus, *l. si filius* & ibi Baldus,
ff. de tutel. Surdus, *consil. 396. n.19.* Hinc si
paganus commisso delicto fiat miles, sub secundo 8
militari iudice puniendus est, *l. qui cum vno,
§ reus. ff. de re militari l. hos accusare, §. 1. ff. de
accusat.* Ancharranus, *cap. ea, q. 13. de reg. iuris, in
6.* Oldradus, *consilio 4.* Barbosa, *dicta l. si quis postea, n. 114.*
Et idem dicunt Authores de eo, qui
commisso delicto factus est Cardinalis, nam in
eius cognitione priuilegiis gaudebit, & Cardinalium

nalium indultis, *cap. præsul.* 5. q. 2. Gratian. *in deceptionibus deceptione* 126. n. 23.

9 Et idem dicunt Doctores de nouitio Religionis approbatæ, nam licet in multis censeatur laicus ex relatis à Molina, *de primogeniis, lib.* 2. *cap* 9. *num.* 32. Gutierres, *lib.* 2. *canon.* 91. *n.* 107. Durante tamen nouitiatu, si aliquem occidat, cum persona sit Ecclesiastica, *cap. religioso de sent. excom. in* 6. Gratia, *decept.* 126. *num.* 33. Nouarius, *de electione for. fecth.* q. 35. *n.* 1. Gaudet fori, & Canonis priuilegio, Toletus, *lib.* 5. *summa*, *cap.* 2. *n.* 2. Molina, *d.* 139. Azor. *inst. moral. lib.* 12. *cap.* 3. *q.* 2.

10 Rodriguez, *p.* 3. *reg.* q. 51. *art.* 12. Ac per consequens à solo suo prælato pro homicidio puniendus est, Nouarius, *de electione fori sect.* 1. *q.* 35. Marta, *de iurisdictione p* 4. *sect.* 2. *casu* 121. *n.* 24. Rodriguez, *q.* 2. *art.* 10. & alij communiter; at si habitum dimittat durante nouitiatu; vt integrum illi est, vel à religione vel à prælatis ob sua demerita expellatur, tunc à sæculari iudice pro eo delicto puniendus est, pœna, quam pro eo delicto promeruerat attento statu, in quo erat delicti tempore Molina, *p.* 4. *de iustitia commutatiua*, *d.* 49. *n.* 24. Farinacius, *q.* 8. *n.* 49 licet sæcularem iudicem præuenisset prælatus, quod procedere ait Molina, *pra*

11 *dicto, num.* 24. In Societate Iesu in omnibus, qui peractis duobus annis probationis vota emiserunt, vetique Religiosi eiusdem Societatis sunt, non tamen professi ea *Pij V. Iulij III. Gregorij XIII. bullis*, quod etiam ait Azor. *inst. moral. lib.* 13. *n.* 7 Rodriguez, *q.* 56 *a.* 1. Fr. Ioannes de Cruz, *de statu religioso lib* 1 *cap.* 2. *conclusione* 5. Barbosa, *ad Tridentinum, sess.* 25. *cap* 16 *n.* 10.

12 Sed his non obstantibus ego existimo prædictum Petrum militem non à Generali militiæ, vel ab alio iudice sæculari, sed à iudice Ecclesiastico esse iudicandum, & condemnandum. Ita Baiardus, *in additionibus ad Iulium Clarum*, *q.* 36. *num* 46 Francus, *decision.* 417 *n* 4. *volum* 2. Squilante, *de priuilegiis clericorum, cap.* 7. *n.* 110. & 224. Barbosa, *de potestate Episcopi, p.* 2. *allegat.* 82. *n.* 6.

13 Sanchez, *in opuscul. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 1. *dub.* 3. *n.* 1. Bonacina, *in bullam cœna. d.* 1. *q* 16. *sect.* 1. *p* 3. *n* 4. Gauantus, *in Enchirid. Episcoporum, verb. fori priuilegium num.* 31. Riccius, *p.* 5 *collect.* 1864. Diana, *p.* 4. *tract* 1. *resol.* 6. Giurba, *consil.* 15. *n.* 12. & constat, *ex declaratione sacra Congregationis immunitatis in nullius Garopoli die* 9. *Septembris* 1633.

14 Ratio est, quia ad fundandam iudicis iurisdictionem commissi delicti tempus inspicitur, vt sciamus ad quem illius punitio pertineat, *l. quid ergo ff. de his qua not. infa.* & docent Alexander, *consil* 149. *n.* 9. *volum.* 6. Valenzuela, *consil.* 4 *n* 23.

15 & alij, quos refert, & sequitur Giurba, *consil.* 15. *num.* 12. in delictis enim initium spectamus fauore rei, *l. si quis ff. de furt.* Valenzuela, *dicto consilio* 4, *n* 20. Eo enim ipso quod eitem committitur quæsitum illi ius est, cuius subest iurisdictioni, *Authentica qua in Prouincia. C, vbi de crimina agi oport. l. licitatio, §. quod illicite ff. de publ. l. fin. de priuat. delict. l. fin. ff. de furt.* ac proinde iurisdictio quæsita iudici ratione alicuius qualitatis in criminosa persona consistentis actus aut delicti tempore mutata qualitate non tollitur, vt notat Peregrin. *tract. var. lib.* 1. *n.* 139. Sed tempore, quo Petrus deliquit Ecclesiastico iudici subiectus erat; ergo licet mutaret habitum, & assumeret habitum militiæ, non à sæculari iudice, sed Ecclesiastico iudicandus est.

Confirmatur: Quia in delictis patrati criminis tempus attenditur, *l.* 1. *ff. de pœnis*, *l imin ria. æstimatio*, *ff de iniuriis*, *l doli*, *§. fin ff de seru. corrupt l* 1. *§.* 1. *ff. ad Silla. l. si quis postea*, vbi Marta, *de iurisdictione*, *p.* 4. *sent.* 2. *casu* 121. *n.* 3. Farinacius, *decisione* 76. *n.* 32. Peregrinus, *consil.* 103. *n.* 3. *volum.* 1. & cum aliis Giurba, *supra*, *n* 15. Valenzuela, *cons* 4 *n.* 21. Sed tempore delict. Petrus erat clericus; ergo non ad iudicem sæcularem, sed Ecclesiasticum pertinet eius delictum iudicare. Nec est necesse vt iudex Ecclesiasticus in delicto præueniat, à iure namque præuentum 17 censetur, vt recte probat Giurba, *supra*, *n.* 16. & sic plures decisiones refert Gratian. *decisione* 10. *n.* 12. Craueta, *tit* 66 *n.* 9. qui etsi, *n.* 10. censeat præuentionem esse necessariam, improbatur tamen à Canale. *decisione* 10. *num.* 20. & hoc verius ducete Ceuall. *canon. quæst.* 365. *num.* 5 Gratian. *discept.* 216. *num.* 2. 16

Nec obstant argumenta adducta pro contraria parte. Ad primum namque Respondetur priuilegium personæ attendi debere quando delictum fuit commissum, & non quando iudicium incipit, nam licet mutatio status operetur multa, vt bene ex illis legibus colligitur, non tamen in Ecclesiasticis iudicis præiudicium, cui delicti tempore acquisitum fuit ius cleri atus prætextu, quo fungebatur, vt docet Baldus, *l. officiales, n* 2. *C. de Episcopis, & clericis*, & ratio est quia per clericatum imprimitur character in quolibet ordine, & per characterem illi acquisitum fuit ius, quod clerici authoritate auferri non potest, sed retro fingitur clericus, & ideo à solo iudice Ecclesiastico puniendus est, si post delictum clericatus tempore commissum demisit habitum, & tonsuram, & factus est sæcularis; & licet in prima tonsura non imprimatur character, siquidem non est Sacramentum, per eam tamen deputatur homo ad diuinum officium, seu cultum, quod sufficit, vt bene cum aliis Giurba, *consil.* 15. *n.* 30. per quod paret ad primam confirmationem. 18 19 20 21 22

Ad primam instantiam Respondetur contrarium non esse eandem disciplinam, si diuersa est ratio, *l. inter stipulantem*, *§ Sacram.* vbi cum aliis Valenzuela, *consilio* 100. *n.* 28. Sed inter vnum, & alium casum diuersa datur ratio, quia vbi laicus commisso delicto fit clericus, adeo à sæculari iurisdictione eximitur, vt molestari à iudice sæculari amplius non possit, quia Ecclesiasticus ordo eum omnino liberat à sæcularis iudicis iurisdictione argumento, *l. hos accusare §. hoc beneficio*: Adeo vt laicus effectus statum mutet, & forum, etsi in sæcularis iurisdictionis fraudem fieret, vt cum multis docet Giurba, *supra, n.* 32. ergo non ea eo quod laicus fiat clericus, & mutet forum sequitur, quod si clericus mutet habitum amittat forum, quia hoc fundatur in ordine, quod per mutationem habitus non deperditur. 23 24 25

Ad secundam instantiam Respondetur, per mutationem status non mutari forum, si delictum commissum fuit tempore, quo habebat statum clerici, nam iam ex delicto iudici Ecclesiastico quæsitum erat ius ratione ordinis, vel primæ tonsuræ, quod tamen non accidit in eo, qui commisso delicto fit miles, bene tamen in eo, qui ex sæculari factus est Cardinalis, quia ille forus in quo deliquit incompatibilis est cum statu, qui nunc personæ inhæret, propter assumptos primæ tonsuræ ordines, quod tamen non accidit in 26 27

eo, qui post delictum fit miles, ita cum multis Giurba, *suprà, n.*40.

Ad vltimam Confirmationem de nouitio Respondetur non solum debere puniri dum est in religione pro delicto commisso in anno nouitiatus à suo prælato Ecclesiastico, sed etiam si expellatur debere puniri à Prælato regulari apud quem deliquit. Ita Bonacina, *de legibus, d.*10. *q.*2. *p.* 1. §.2 *n.*5.Grammaticus,*decisione* 10. *n.*3. Diana, *p.*3. *tract.*1. *resol.*34. Ausonius,*verbo iudex laicus,n.*15. Quia considerandus est status in quo quis delictum commisit; quod si contendas quod à iudice sæculari debeat puniri, vt vult Molina, Nauarrus, Ambrosinus, Farinacius, quos refert Bonacina, *suprà*,& tandem Giurba,*suprà, n.*41.Respondeo, id ideo esse, quia fingitur retro, quod sæcularis semper fuerit, quia nullo initiatus fuerit charactere ex religionis ingressu, & licet per admissionem ad habitum deputatus fuerit ad diuinum cultum, non fuit deputatus absolute, & irreuocabiliter, vt deputatur quis per primam tonsuram, sed sub conditione, dum persisteret, etsi vellet in religione persistere; quamuis nec hæ rationes nos cogant vt à prima solutione recedamus; nam eum fictio illa non sit fauorabilis reo, nec statui religioso, non est eur admittatur, siquidem dictus nouitius tempore nouitiatus in fauoralibus fuit religiosus, & eum puniri à iudice Ecclesiastico sit fauor, non est eur retro antea sæcularis fingatur, sed potius status in quo deliquit inspeciendus est, vt. *suprà* diximus, & hæc saluo meliori iudicio.

CONSVLTVM LXXXVII.

De occidente clericum ex subita ira in Ecclesia, an gaudeat immunitate ipsius Ecclesiæ?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Aliqui doctores docent occidentem clericum non gaudere immunitate Ecclesiæ.*
3 *Qui occidit clericum commisit sacrilegium.*
4 *Committens sacrilegium non gaudet Ecclesiæ immunitate.*
5 *Qui occidit clericum est excommunicatus.*
6 *Excommunicatus non gaudet immunitate Ecclesiæ.*
7 *Committens crimen læsæ Maiestatis diuinæ non gaudet immunitate.*
8 *Qui occidit clericum commisit crimen læsæ Maiestatis diuinæ.*
9 *Delinquentes in Ecclesia non gaudent immunitate Ecclesiæ.*
10 *Qui in Ecclesia occidit ex multis iuribus, & ex Constitutione* Gregorij XIV. *non gaudet immunitate.*
11 *Bulla Gregorij excipit homicidium, etiam in subita rixa commissum in Ecclesia.*
12 *Homicidium ex proposito, & proditorium in omni loco commissum est exceptum à* Gregorio 14.
13 *Legis auxilium frustra inuocat, qui legem contempsit.*
14 *In quo quis deliquit debet puniri.*
15 *Qui in Ecclesia deliquit eam spernere videtur.*
16 *Occidens in Ecclesia, Ecclesiam iniuria afficit.*
17 *Contraria sententia in vtroque casu sustinenda est.*
18 *Referuntur plures Doctores pro hac sententia.*
19 *Homicidium factum à clerico in Ecclesia ex subita rixa per nullum textum est exceptum.*
20 *Verba constitutionis* Gregorij IV. *debent intelligi de homicidio plene voluntario, & deliberato.*
21 *Homicidium factum in subita rixa calore iracundia non est plene deliberatum.*
22 *Ita fuit Romæ iudicatum.*
23 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
24 *Animus offendendi ex insolito armorum genere probatur.*
25 *Hoc axioma intelligitur, quando reus non esset solitus talia arma semper secum deferre.*
26 *Inimicitia; vt ex ea animus occidendi præsumatur, non præsumitur nisi probetur.*
27 *Committens sacrilegium gaudet immunitate.*
28 *Excommunicatus non amittit forum, nec Ecclesia interdicta priuilegium protegendi reos.*
29 *Occidens clericum etiamsi lædat Ecclesiam gaudet immunitate.*
30 *Ecclesia diligit inimicos.*
31 *Non datur ius decernens excommunicatos non gaudere immunitate.*
32 *In constitutione Gregorij non excipiuntur omnes rei læsæ Maiestatis sed qui in personam principis delinquit.*
33 *Bulla Gregorij solum excipit occidentes, vel mutilantes in Ecclesia, animo plene deliberato, & ex proposito.*
34 Cap. fin. *de immunitate Ecclesiæ, intelligitur de homicidio plene deliberato, & ex proposito.*
35 *Quid sit homicidium proditorium, quid homicidium ex proposito, & plene deliberatum.*
36 *Bulla Gregorij excipit homicidium ex proposito, & plene deliberatum, in Ecclesia, non tamen extra Ecclesiam commissum, & proditorium commissum extra Ecclesiam.*
37 *In hoc sensu intelligenda est nostra Ordinatio Lusitana.*
38 *Occidens in subita rixa non contempsit legem.*
39 *Qui ex subita rixa in Ecclesia occidit non deliquit proprie in Ecclesia.*
40 *Occidens ex subita rixa, non intendit spernere Ecclesiam, sed solum intendit vindicari.*
41 Cap. *de vero*, & cap. *quia frustra intelligendi sunt de eo, qui occidit animo deliberato, & ex proposito.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 DVo Canonici in Ecclesia Cathedrali Bracharensi super prouisione cuiusdam Abbatiæ rixati sunt, in choro ipsius Ecclesiæ Cathedralis, & vnus ex illis passione ductus arripiens stopletum, quem semper secum deferebat explosit illum in alterum Canonicum, & cum statim occidit

occidit, & eum videret homicidium Clerici à se
in Ecclesia patratum, noluit ab Ecclesia exire,
dicens gaudere illius immunitate; voluerunt sa-
tellites illum apprehendere, & de facto appre-
henderunt, & miserunt in carcerem, ille vero
reclamauit ad Iudicem Ecclesiasticum, vt eum
restitueret ad Ecclesiam cuius immunitate gau-
debat, eo quod homicidium fuit patratum acci-
dentaliter in rixa forte exorta, & non ex propo-
sito, & animo deliberato, nec per insidias, aut
proditoriè.

Quæsitum fuit à me, an reus iste in casu præ-
senti gauderet immunitate Ecclesiæ, an vero vt
sacrilegus ab omni priuilegio immunitatis esset
exclusus.

RESPONSIO AVTHORIS

Hic casus duas habet partes, prima est an
occidens Clericum gaudeat immunitate;
secunda est, an occidens in Ecclesia ex subita ri-
xa, & ita gaudeat immunitate, quoad primam
partem non gaudere immunitate occidentem
tenent Ludouicus Cotea *in relectione de immuni-*
2 *tate Ecclesia p.3.num.*37. Boerius *decis* 109 *num.*3.
Riccius *in praxi p.* 2. *decis.*309. Bouadilla *tom.*1.
*lib.*4 *cap.*14.*num.*47. qui citat Vasquium, Bensi-
gium, & Suarez de Paz. *in praxi tom.*1.*p.*5.*cap.*3.
*num.*67.& probabile iudicat Ioannes Sanchius *in*
*selectis d.*44.*num* 52. secundam vero partem, hoc
est, non gaudere immunitate, qui occidit ali-
quem in Ecclesia, etiam ex subita ira, & rixa ex-
orta in Ecclesia tenent Gambacutta *lib* 5. *cap.*25.
Peregrinus *de immunitate cap* 6. *num.* 15. Palaus
*tom.*2.*d.vnica p.*9.*n.*12.qui citat Suarium, Nauar.
Clarum, & alios, & tenent etiam Lezana, Sesse,
Raphaël de la Torre, Trullene, Fagundez, & alij,
quos larga manu refert; & sequitur Barbosa *de*
*iure Ecclesiastico cap.*3 *num.*102.*&* *n.*104. Currell.
lib. 1. *quest.* 51. *num.* 2. Sarpus *cap.*5.*fol.* 43. Pe-
lizarius *tract.*8. *cap* 5.*n.*12. vbi dicit esse commu-
nem Doctorum, & aliorum, quos refert Diana
*p.*1.*tract.*1.*resol.*11.

Prima pars, quod scilicet non gaudeat immu-
3 nitate Ecclesiæ occidentem Clericum probatur.
Quia qui occidit clericum commisit sacrilegium,
4 vtpote personam sacram offendens, sed com-
mittens huiusmodi sacrilegium immunitate non
gaudet; ergo.

Confirmatur primo: Quia occidens Clericum
5 est excommunicatus, sed excommunicatus non
gaudet immunitate Ecclesiæ; ergo.

Confirmatur 2. Quia hæc immunitas non con-
6 ceditur committentibus crimen læsæ Majestatis
diuinæ, sed offendens Clericum committit cri-
7 men læsæ Majestatis diuinæ; ergo. Confirmatur 3.
8 Quia delinquentes in Ecclesia non fruuntur hac
immunitate, sed hic Canonicus occidit alium ca-
nonicum in Ecclesia; ergo. Confirmatur 4. quia
9 delinquentes in Ecclesia non fruuntur immuni-
tate; ergo nec delinquentes in Sacerdotem.

Secunda vero pars, scilicet non gaudere hac
10 immunitate, in Ecclesia occidit probatur. Tum
ex cap. fin. de immunitate Ecclesiarum. Tum *ex*
constitutione Gregorij XIII. tale crimen excipien-
11 tis, sic enim indistincte ait Bulla. *Quivè homi-*
cidia, aut mutilationes membrorum in ipsis Ecclesiis,
earum vè Cœmeteriis committere non verentur, aut
qui proditoriè proximum suum occiderint. Ex quibus
verbis Bullæ videtur exceptum homicidium,
etiam in subita rixa commissum, nam tale homi- 12
cidium, vt suppono, fuit voluntarium, & non
casuale, nec requiritur quod sit apostata, vel per
insidias, vel de industria factum, nam homici-
dium proditorium, non solum commissum in
Ecclesia, sed etiam extra illum, est exceptum, vt
patet ex verbis bullæ.

Confirmatur 1. Quia legis auxilium frustra in-
uocat, qui legem contemnit *cap. quia frustra de* 13
de vsuris, & *l auxilium* §. *in delictis de minor.* Tum
quia in quo quis deliquit debet puniri, ideoque
cum deliquerit in Ecclesia priuari debet immuni-
tate Ecclesiæ. Confirmatur 2. Quia qui in Ec-
clesia deliquit, eam spernere videtur, & contem- 14
nere *cap. de vero* 12. *quæst. cap. An sit de appellat.*
cap. quia frustra de vsuris. Confirmatur 3. Quia
occidens intra Ecclesiam, ipsam summa afficit 15
iniuria, quæ cum munda sit, & immaculata,
impium sane est deturpare eam, vel inficere, &
vbi crimina obsecrationibus & piis demittuntur 16
precibus, ibidem mala instruere, & grauiora
committere *dicto cap. de vero*, & *dicto cap. quia*
frustra.

Verùm his non obstantibus, in vtroque casu
contrarium existimo: & nostram sententiam 17
quoad primam partem hoc est, occidentem Cle-
ricum gaudere immunitate, tenent Antonius de
Marinis *quotidian. resolut. cap.*107.*num.*14. Pere-
grinus *de immunitate Ecclesiarum cap.*12. *num.*13.
Cæuall. *tract. de cognitione per viam violent. d.* 2.
quæst. 01. Farinacius *de immunitate cap.*7.*num.*114.
retractans se de contraria sententia, quam do-
cuerat antea *in tractatu de carcer. quæst.*29.*num.*29.
& cum multis Giurba *cons.* 70. *num.*2. secundam
vero partem, occidentem scilicet in Ecclesia ex 18
subita ira, & passione in rixa forte suborta gau-
dere immunitate, tenent Marius Italian. *de im-*
*munitate lib.*1 *cap.*5.*num.*24. Tuscus, *verbo Eccle-*
*sia, concl.*11. *num.*13.*&* 14. Azor *p.*2. *lib.*9. *cap.*9.
Nouarius *in summa bullarum, titulo de immunita-*
*te Ecclesia, n.*58. Zambellus *in repertorio mer. ver-*
*su Ecclesia, quoad eius immunitatem num.*13. Spe-
tellus *decis.*51.*num.*36. Farinacius, Gutierrez quos
refert Diana *parte.*1. *tract.*1. *resolut.*11.*&* *parte* 6.
*tract.*1.*resol.*7 *&* *p.*4.*tract.*1. *resol.*97. & alij multi
quos refert Barbosa *de iure Ecclesiast. cap. tertio,*
*num.*103.

Ratio fundamentalis in vtroque casu est.
Quia neque per sacros Canones, neque per con- 19
stitutionem Gregorij XIV. excipitur homici-
dium factum à Clerico in Ecclesia ex subita ira,
& rixa, vt bene notat Diana *p.*4.*tract.*1.*resol.*68.
ergo non est cur dicamus talem Clericum in Ec-
clesia occidentem priuari immunitate. Antece-
dens patet, quia ius commune in nullo loco
priuat immunitate occidentem Clericum, vt be-
ne Giurba *cons.* 70. *num.*4. Neque Constitutio
Gregorij XIV. excipit nisi homicidium, vel
mutilationem factam in Ecclesia; sed hæc verba 20
Constitutionis Gregorij debent intelligi de ho-
micidio plene voluntario, & deliberato, quod non
est homicidium factum ex subita ira, & rixa ca- 21
lore iracundia, siquidem talis non videtur habe-
re animum irreuerentem offendendi, & violandi
Ecclesiam, vt recte notat Diana *p.*6.*tr.*1.*ref.*7. *&*
*p.*1.*tr.*1.*ref.*15. Auson. *verbo immunitas, n.*26. ergo
in

in neutro casu priuatur reus immunitate Eccle-
22 siæ, & ita decisum fuit Romæ annu 1639 occa-
sione cuiusdam homicidij facti in Ecclesia sancti
Ioannis Lateranensis, vt testatur Diana *parte* 1.
tractat. 1. *resolutione septima*, *vers. sed quid di-
cendum.*

23 Dices sacrilegus non gaudet immunitate Ec-
clesiæ ex *cap. nullus Clericorum*, §. *si quis Clericus
cap frater*. 17. *quæst*. 4. Respondetur cum Giurba
suprà num 4. nullam in illo *cap*. fieri mentionem
de confugio ad Ecclesiam, aut de immunitatis
priuatione, vt aduertit Gambacutta *de immuni-
tate Ecclesiæ, lib*. 1. *cap*. 5. *num*. 2. *Cap vero fratres*,
licet de alio casu sacrilegij tractet, cum tamen
fundet se in ipsa ratione sacrilegij, quæ cum
omni sacrilegio competat, videtur omne sacrile-
gium excludere ab immunitate, verum quia in
pœnalibus euiusmodi est immunitatis priuatio
non sit à paritate, vel identitate rationis facien-
da extensio à casu expresso ad casum non expres-
sum, ideo in præsenti ab illo casu non est facien-
da extensio ad nostrum casum, vt notat Gam-
bacutta *dicto cap*. 5. *num*, 2. Giorba *suprà num*. 5. &
cons 90 *n*. 3.

Secundo Respondetur cum Diana *p* 6. *tract*. 1.
resol. 26. *vers. quære* 6. in nullo textu inueniri ex-
pressè sacrilegium immunitate priuatum: dato
tamen quod detur tale ius antiquum, iam est
reformatum per Bullam Gregorij, quæ solum
excipit occidentes, siue mutilantes in Ecclesia,
quæ verba cum intelligantur de homicidio om-
nino deliberato, vt *suprà* diximus quale non est
homicidium, vel mutilatione ortum in subita
rixa, & ita, non est cur propter solum sacrile-
gium commissum in Ecclesia iste priuandus sit
immunitate. Ita etiam Suarez *tom*. 1 *de religio-
ne, tract* 1. *lib*. 3 *cap* 10. *num* 3. Altedus *de censuris*,
tom. 1. *lib*. 2 *cap* 6. alij, quos plena manu citat Spe-
rellus *decis*. 22. *num* 10. & ante illum Diana *p*. 1.
tr. 1. *resol*. 39. & *parte* 4 *tr*. 1. *resol*. 68, & iuxta
hanc solutionem explicandi sunt plures Docto-
res, qui dicunt sacrilegos non gaudere immuni-
tate Ecclesiæ. Nam prædicti Doctores loqnun-
tur, stando in iure antiquo, vt patet ex illo cap.
frater, vt notat Giurba *suprà num* 6. Diana *p*. 1.
tr. 1. *resol*. 39.

Dices qui ex animo omnino deliberato & ple-
ne voluntario occidit in Ecclesia non gaudet eius
immunitate, vt *suprà* diximus, & tenet cum mul-
tis Giurba *cons*. 90. *num*. 2. Sed iste canonicus
occidens alium in Ecclesia stlopeto videtur id
fecisse animo omnino deliberato, & ex propo-
24 sito; ergo non gaudet immunitate. Minor in
qua est difficultas probatur, nam animus offen-
dendi ex insolito armorum genere probatur, vt
ait Baldus *in cap* 1. *de pace* tenet Mars. *cons*. 21.
num 25. Amit. *cons*. 23. *num* 13. Cepol. *crim. con-
sil* 32. *num* 4. Grammat *volum*. 14. *num* 6. Felic. *al-
leg*. 30. *num*. 6. Aldouin. *cons*. 20. *n* 205. Vospell.
cons 44. *n* 14. Farin *cons*. 142. *n*. 16. Menoch. *de arbitris
casu* 361 *n* 42 & 363. *n*. 8. Sed delatio stlopeti est
insolitum genus armorũ, nec talia arma deferun-
tur animo deambulandi per ciuitatem, sed de-
linquendi, vel aliquid mali committendi, vt
notat Blanc. *de ind. num*. 67. Cepol. *crim. consil*. 18.
num. 7. Hercular. *de caut non offend. casu* 30. *n*. 18.
Bertaz. *crim cons*. 27. *num* 18. Mascardus *de pro-
bat. conf*. 72. *num*. 11. *conclus*. 1128. *num*. 12. Hæc
enim arma malum animum ostendunt, vt notat

Surdus *cons*. 40. *num*. 7. Menochius *de arbitris
casu* 394. *num*. 26. ergo cum prædictus Clericus
stlopeto alterum Clericum occiderit, præsumi-
tur id deliberato, & plene voluntario animo, &
ex proposito fecisse, ac per consequens non gau-
det immunitate Ecclesiæ.

Respondeo delationem stlopeti arguere ani- 25
mum deliberatum, & præmeditatum offenden-
di, si reus non esset solitus talia arma secum sem-
per deferre, secus quado ipse esset solitus talia
arma secum semper deferre, vt docet Blanc. *in
prax*. §. 13. *p* 2. *num* 45. Menochius *dicto casu* 361.
num. 31. Giurba *cons*. 13. *num*. 9. sed prædictus Cle-
ricus solitus erat deferre semper secum præ-
dictum stlopetum, vt multi in illa Ciuitate de-
ferunt, cum gladium, vel alia arma secum affer-
re non possint, vt est notorium; ergo ex illius
delatione non potest præsumi criminis præme-
ditatio. Tum quia inopinatio huius homici-
dij indicium est; quod antea nulla inimicitia
inter istos duos Canonicos præcesserat; vt do-
cet Cabal. *de omni genere homic. num*. 294. Giurba 26
cons. 51. *num* 13. inimicitia enim vt ex ea occiden-
di animus præsumatur non præsumitur, nisi
probetur Crauet. *cons*. 8. *n*. 8. Mascardus *de proba-
tionibus consil*. 107. *num* 17. sed inter istos duos
Canonicos nulla præcesserat inimicitia, sed an-
tea erant amici, & forte rixati sunt super proui-
sione illius beneficij, vt constat; ergo non præ-
sumitur reum deportare stlopetum animo occi-
dendi, nec ex deliberato animo, & ex proposi-
to occidisse, sed forte ex calore iracundiæ, & ex
animo non plene deliberato.

Nec argumenta in contrarium adducta ali- 27
quid conuincunt. Respondetur namque ad pri-
mum pro prima parte, negando minorem, com-
mittens enim sacrilegium gaudet immunitate, vt
supra diximus. Ad Confirmationem concedimus, 28
occidentem Clericum esse excommunicatum,
negamus vero non gaudere immunitate, nam
Clericus excommunicatus non amittit fotum,
nec Ecclesia interdicta priuilegium protegendi
reos Couar. *lib*. 2. *cap*. 10. *num*. 11. Ausonius *verbo* 29
immunitas num. 22. Vnde gaudet immunitate per-
cutiens, vel occidens clericum, etiamsi lædat
Ecclesiam, nam Ecclesia diligit inimicos, & be-
nefacit persequẽtibus illam, Sperell. & alij multi 30
apud ipsum *decis*. 22. *num*. 10. Diana *p*. 1. *tractat*. 1.
resol 34. & *p*. 4. *tract*. 1. *resol*. 68. Tum quia talis
casus non est exceptus in Bulla Gregoriana; Tum
quia hoc priuilegium non est datum fauore per-
sonarum, sed propter reuerentiam sacrorum
locorum: Tum quia excommunicatio non de-
bet habere alios effectus, nisi quos iura decla-
rarunt; sed nullum ius statuit vt excommunica-
tus immunitate non gaudeat; ergo. & ita contra
Felinum *in cap*. 2. *de except. num*. 5. docent omnes 31
Doctores, tam ante Bullam Gregorianam, quam
post illam, vt cum Suario, Ioanne à Cruce, Fa-
gundez, Alterio, Nauarro, & aliis notat Diana
p. 1. *tract*. 1. *resol*. 34.

Ad secundam Confirmationem: Respondetur 32
quod *in Constitut. Gregorij XIV*. non excipiuntur
omnes delinquentes in crimine læsæ Majestatis,
sed tantum excipiuntur, qui committunt crimen
læsæ Majestatis, in personam principis. Ita
Diana *tom*. 1. *tr*. 6. *resol*. 34. Ad tertiam Confir-
mationem: Respondetur, ex dicta Bulla Grego-
rij omnes delinquentes in Ecclesia gaudent im- 33
munitate

manitate præter ibi committentes homicidia, & membrorum mutilationem non absolute, sed ex præposito, & animo plene deliberato, vt *suprà* diximus; Nam cum bulla excipiat homicidium, debet eius exceptio stare pro homicidio omnino voluntario, & plene deliberato, vt *suprà* diximus, & notant Ricc. *p. 5 collect. 17. n. 92.* & cum aliis communiter Diana *p. 1. tract. 1. resol. 34.*

Ad primum pro secunda parte, scilicet occiden-
34 tem in Ecclesia non gaudere immunitate Respondetur, illud *cap. fin.* de immunitate Ecclesiarum intelligi, quando quis deliberato animo, & appensate homicidium in Ecclesia commisit, non vero quando in subita rixa. Ita cum multis Giurba, *consil. 9. n. 5.* Ad constitutionem vero Gregorij XIV. Respondetur solum excipere homicidium plene voluntarium, vt *suprà* diximus, non vero commissum ex subita ira, nam iste non potest dici ple-
35 ne voluntarium. Vbi nota aliud esse homicidium Apostatæ, & ex proposito factum, aliud proditorium. Nam proditorium est quando committitur colore amicitiæ & cum insidiis, fingens quis se alterius amicum, & sub hac amicitia illum occiderit, secus est homicidium ex proposito, & plena deliberatione factum, nam hoc accidit quando quis aliquem spectat in certo loco ex proposito ad eum occidendum, cum quo non habebat vllam amicitiam, sed potius inimicitiam, vt *suprà* di-
36 ximus, vnde bulla Gregorij vtrumque homicidium excludit, & homicidium factum ex proposito in Ecclesia, non tamen extra Ecclesiam commissum, & proditorium, etiam extra Ecclesiam,
37 & in hoc sensu intelligenda est nostra ordinatio regia Lusitana, *lib.... tit....* vbi excipit homicidium ex proposito factum, vt diximus in nostro Directorio Confessariorum, *p. 1. tract.... n....*

38 Ad Confirmationem 1. Respondetur occidentem in subita ira non contemnere legem, siquidem non appensate, sed ex calore iracundiæ tale crimen in Ecclesia commisit. Vnde verba illa præfati textus solum intelliguntur de eo, qui plena deliberatione, & ex proposito aliquem in Ecclesia occidit. Ad secundam Confirmationem Respondetur, istum
39 homicidam proprie non deliquisse in Ecclesiam cum non proposito, sed forte, & ex subita rixa clericum in Ecclesia occiderit. Ad tertiam Confirmationem Respondetur, prædictum homicidam non intendisse spernere Ecclesiam, cum homici-
40 dium ex iracundiæ calore commiserit, sed solum intenderit vendicari, vnde prædictum, *cap. de vero 12. q. 2.* Intelligendum est de eo, qui ex proposi-
41 to in Ecclesia occidit, nam hic saltem implicite spernit Ecclesiam, cum plene deliberato animo in Ecclesia occidit. Ad vltimam Confirmationem respondetur, omnia illa accidere præter intentionē homicidæ, cum ille nec deturpare Ecclesiam, aut inficere intendat, sed calore solum iracundiæ velit ab inimico vindicari, vnde illud *cap. de vero, & can. quia frustra*, non de occidente in rixa repente exorta intelligenda sunt, sed de occidente ex proposito, & ex animo omnino deliberato, & Apostolo, vt dicunt; & hæc saluo meliori iudicio.

CONSVLTVM LXXXVIII.

De quodam heretico furante Eucharistiam fugiente ad ipsam Eucharistiam furatam, an gaudeat immunitate Ecclesiæ?

F. Ant. à Spir. Sanct. Consult. var.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Hæreticus qui furatus est pyxidem cum Diuina Eucharistia recurreus ad locum vbi eam habebat, & pyxidem apprehendens, gaudet Ecclesiæ immunitate respectu iudicum sæcularium, non tamen Ecclesiasticorum.*
3 *Qui confugit ad domum vbi forte est Eucharistia pro communicando infirmo, gaudet immunitate, in criminibus non exceptis.*
4 *Qui confugit ad Sacerdotem deferentem Eucharistiam gaudet immunitate in criminibus non exceptis.*
5 *Reus qui in castris confugit ad altare portabile, & dum castra mouentur manibus portat gaudet immunitate.*
6 *Crimen quod ille hæreticus commisit furando pyxidem cum Eucharistia non est exceptum.*
7 *Non est exceptum ex eo quod sacrilege furatus sit Eucharistiam.*
8 *Non est exceptum eo quod ille sit hæreticus.*
9 *Non est exceptum eo quod furatus sit Eucharistiam ex Ecclesia.*
10 *Hæreticus si crimen, quod commisit non fuit hæresis, non caret immunitate.*
11 *Qui furatus est pyxidem Eucharistiæ non caret immunitate.*
12 *Hic hæreticus furatus fuit Eucharistiam, non ob Eucharistiam, sed ob argentum pyxidis.*
13 *Qui occidit actu confitentem in Ecclesia, non animo heretico contra Sacramentum, sed vindictâ in inimicum, gaudet immunitate.*
14 *Iste hæreticus non furatus est pyxidem cum Sacramento animo hæretico circa Sacramentum, sed cupiditate argenti.*
15 *Suspectus de hæresi non gaudet immunitate Ecclesiæ.*
16 *Non constat hunc hæreticum animo hæretico furatum fuisse Eucharistiam.*
17 *Hoc à Dominis inquisitoribus discutiendum est, & non à iudice laico.*
18 *Causa Ecclesiastica ab Ecclesiasticis iudicibus iudicibus tractanda est.*
19 *In dubio an reus animo hæretico furatus sit Eucharistiam non est priuandus a iudice laico immunitate Ecclesiæ.*
20 *Sacrilegi gaudent immunitate Ecclesiæ.*
21 *Sacrilegium est mixti fori, quando reus non confugit ad Ecclesias secus si ad Ecclesiā confugit.*
22 *Scandalum in materia fidei non à iudice laico, sed a dominis inquisitoribus, probato scandalo, debet iudicari.*
23 *Committens crimen læsæ Majestatis in personam principis non gaudet immunitate.*
24 *Iste hæreticus proprie non deliquit in personam Christi.*
25 *Nihil volitum, quin præcognitum.*
26 *Iste hæreticus non credebat Christum esse in Eucharistia.*
27 *Hæreticus licet sit indignus beneficio immunitatis, Ecclesia ob suam pietatem illum non vult ab immunitate excludere.*
28 *Iste hæreticus à quo per vim è manibus erepta fuit Eucharistia, restituendus est loco sacro, quousque a iudice Ecclesiastico iudicetur eius causa.*
29 *Reus per vim, vel dolum extractus ab Ecclesia, restituendus est loco sacro.*

RESPONSIO AVTHORIS.

2
Respondi affirmatiuè. Ratio est quia priuilegium immunitatis ad omne quod Ecclesiæ
3 inhæret extenditur, quæ enim religionis inhærent, religiosa sunt *l. quæ religiosis ff. de rei vend. not. in l. prædiis, §. Balnea. §. Titio, ff. de legatis* Alban. *consil.12.num.7.* Ric. *decis.171.n.4.p.1.* Decius *lib.6. crimin. cap.25. num.15.* & alij citati à Giurba *consil.10.num.8.* sed hæc domus Abbatis adeo Ecclesiæ coniuncta est, vt sub vno pariete à suo initio constructa videatur, vnumque veloti corpus existimetur; ergo gaudet eadem immunitate, ac Ecclesia. Ita Decian. *consil.80.num 28. colum.3.* Clarus, *§ fin q.30.* Macerat. *variar. lib.1. resol.18.n.4.* Farinacius *q.28. n.12. de immunitate Ecclesiarum, cap.18.n.189.* Cartarius *decis.46.n.20.* & cum Bonacina, & aliis Diana *p.3.tract.1. resol.75. & p.6. tract.1. resol.2.* Ausonius *in summa Dianæ, verbo immunitas, num.9.* decisumque fuit à sacra Rota in vna Venetacen. anno 1607. vt testatur Diana *p.6. tract.1. resol.2.* totus enim Ecclesiæ circuitus gaudet hac immunitate, Alexander *consil. 145. dub.2. volum.7.*

4 Confirmatur primo; quia ob hanc adhærentiam gaudet totum Monasterium contiguum Ecclesiæ hac immunitate, vt docent Rodriguez *tom 2. regul. quæst q.50. art.1.2. & 3.* & alij multi, quos refert, & sequitur Giurba *supra n. 9.* ergo idem dicendum est de domo Abbatis connexa Ecclesiæ.

5 Confirmatur 2. quia priuilegium Ecclesiæ concessum extenditur ad cœmeterium cõnexum Ecclesiæ *ex cap. fin. de immunitate Ecclesiar.* Alexander *consil.145.n.11.* Mantica *consil.60.n.8.* Nauar. *in manuali cap.25.n.17.* Azor. *lib.9.c.8.q.6.* imo ad ædes clericorum positas in atrio Ecclesiæ, vel
6 intra eius fines ad 40. passus vt patet *ex cap. si quis contumax 17.q.4.* & tenet Oldradus *consil.55.* Alexander *cons.145.n.7.* & cum aliis Giurba *cons. 10. n. 11.* sed hæc domus coniuncta est Ecclesiæ & posita iuxta atrium, & eius fores sunt in atrio Ecclesiæ, & solum per atrium Ecclesiæ est ad eum aditus; ergo etiam ad eam extendendum est priuilegium immunitatis, non enim apparet maior ratio.

7 Hinc est quod cum homicida quidam confugeret in quoddam Seminarium, & se absconderet in furno eiusdem Seminarij, iudicatus fuit gaudere immunitate Ecclesiæ, vt testatur Genuens. *in Praxi Archiepisc. cap 22. num.10.* Farinacius *de immunitate Ecclesiarum cap.17. n.252.* Ric. *collect. 17. quæst.7. & decis.171.* non obstante quod domus furni haberet ianuam magnam ad viam publicam per quam intrauit homicida, & hoc solum quia Seminarium est locus pius, Farinacius *dicto n. 225.* ergo idem dicendum est de domo Abbatis iuncta Ecclesiæ, ad quam solum est aditus per atrium, & Cæmeterium Ecclesiæ. est enim locus pius, ita & bene cum aliis à se citatis Giurba *cons.101.n.12.*

8 Dices palatium Episcopi hac immunitate non gaudet, vt tenet cum aliis Butr. *num.9.* Tuscus *lit. E, concl.10. num.7.* Farinacius *quæst.28. num.38.* & alij; ergo idem dicendum est de domo Abbatis, siue parochi, Respondetur palatium Episcopi gaudere hac immunitate, quidquid prædicti Authores dicant, vt patet *ex cap. id constituimus 17. quæst.4.* hoc siue connexum & Ecclesiæ aut intra quadraginta passus, vel non, vt late probat Barb. *cons. 33. num.7. colum. 4.* Oldradus *cons. 51.* Nauarrus *in manuali cap.25.num.18.* Suarez *de statu Relig. lib.3. cap 9.* Remigius *de immunitate Ecclesiar. ampl.15.* & cum aliis Giurba *cons.10.num.13.* & cum Lorca, Azorio, & aliis multis Diana *p.1. tract.1 resol.27. & p.4. tract.1. resol 96. & p.6. tr.1. resol. 4.* Auzonius *verbo immunitas, num.7.* ergo non propter hoc neganda est immunitas domo parochi coniunctæ & connexæ Ecclesiæ.

Dices, nec hospitalis, nec Ecclesiæ apotheca eius gaudet immunitate, si ianuam habeat in via publica hospitali, vel Ecclesiæ deseruientem, & omnibus in ea publicè versantibus, Castro, & Alexander, quos laudat Iason. *in l plerique n.17. ff de in ius vocan.* & tamen hospitalis, si Episcopi authoritate sit constructus gaudet immunitate, vt tenet cum aliis Menochius *cons.798. n.26.* Remigius *de immunitate ampl.17.* Azor. *p.2. lib.9. c.8 quæst.2.* Valascus *decis.105. num.43.* Rodriguez 9
tom.2. quæst.75. artic.2. ergo idem dicendum de domo parochi, non enim magis coniuncta est Ecclesiæ, quam apotecha hospitalis Ecclesiæ ipsius hospitalis. Respondetur, apothecam prædictam 10
habere ostium ad viam publicam, & cum per illud esset ad apothecam frequentius aditus, ab eo sumenda est denominatio, qui magis frequentatur *cap. Ossius de electione lib.1. & ibi* Bart. *l. 1. ff. de Alb. scriben.* & alij citati à Giurba *supra num. 14.* Non ergo mirum est, quod apotheca prædicta iudicetur profana, cum ad eam per viam publicam esset frequentiùs aditus, quod tamen non accidit in nostro casu, cum ad dictam domum solum sit aditus per Cæmeterium Ecclesiæ.

Dices Oratorium in domo priuata, etsi in 11
eo Missa celebretur non gaudet immunitate, vt docet Nauarrus *in manuali cap.25.num.17.* Farinacius *de immunitate cap.17.num.252.* & alij; ergo à fortiori non gaudebit immunitate domus Abbatis, in qua nec diuina celebrantur, nec vllum Oratorium habet. Respondetur Oratorium domus priuatæ non gaudere hac immunitate, quia cum ad ædificantis voluntatem destrui possit, quidquid sacrum non est, nec locus pius, licet in eo diuina celebrentur, si absque authoritate Episcopi constructum sit, siquidem non ad publicam, sed priuatam domini, eiusque familiæ vtilitatem erectum sit, ibi ita cum Decian. Suario, Claro, Syluestro, & aliis Giurba *suprà num. 15.* Quod 12
tamen non accidit in nostro casu, nam domus Abbatis non ratione sui, sed ratione Ecclesiæ, cui connexa, & accessoria est, gaudet eadem immunitate, iuxta illud axioma *accessorium sequitur naturam principalis*, quapropter ea- 13
dem immunitate gaudet atrium, & Cæmeterium; quamuis ergo prædictum Oratorium priuatum non gaudeat, immunitate, non per hoc domus prædicta illa carebit, & sic in facti contingentia iudicatum fuit anno Domini 1660.

CONSVL

CONSVLTVM LXXXV.

De quodam occidente amicum suum reconciliatum, an gaudeat immunitate Ecclesiæ?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Occidens amicum reconciliatum in aliquorum opinione non est proditor, ac per consequens gaudet Ecclesiæ immunitate.*
3 *Probatur authoritate multorum doctorum.*
4. *Quis censeatur, & dicatur proditor in horum doct rum sententia explicatur.*
5 *Amicus reconciliatus in horum doctorum sententia æquipollet inimico.*
6 *Non est integer testis, etiam in criminibus exceptis.*
7 *Inimicus semper mala cogitat de inimico.*
8 *Bulla Gregorij XIII. non debet extendi ad alios casus præter exceptos.*
9. *Occidens amicum reconciliatum per insidias, & industriam in aliorum doctorum sententia est vere proditor.*
10 *Probatur authoritate multorum doctorum.*
11 *Proditio est deceptio contra fidem in alterius perniciem.*
12 *Qui amicum reconciliatum per insidias occidit, fidem da am in eius perniciem fregit.*
13 *Qui sub promissione de non offendendo pacem iniit, & alterum nihil tale cogitantem occidit, est proditor.*
14 *Reconciliatio extinxit rancorem.*
15 *Per reconciliationem causa ad non causam, est redacta.*
16 *Amicitia remouet omnem suspicionem.*
17 *Si cum inimico inita sit pax, qui illum sub pacis fide viuentem occidit, proditor homicida est.*
18 *Qui per insidias occidit proximum suum iuxta* cap.21. Exodi *caret immunitate.*
19 *Hæc Lex Exodi est recepta, & viget hodie in Ecclesia.*
20 *Non est credendum Pontificem velle occidentem inimicum reconciliatum per insidias gaudere immunitate Ecclesiæ.*
21 *Pontifex nec iure Diuino, nec canonibus per suos antecessores factis intendit derogare.*
22 *Hæc secunda sententia in opinione Authoris est magis conformis loco Exodi, & ordinationi regni Lusitaniæ, & bonæ rationi.*
23 *Romani gentiles dedecori habebant occidere inimicum per insidias.*
24 *Prima sententia fauet magis immunitati Ecclesiæ, & vt talis in sententia authoris tenenda.*
25 *Proditio est deceptis contra fidem in perniciem alterius, si fiat sub colore amicitia.*
26 *Ex eo quod pax sit inita inter eos inimicos non infertur inter eos amicitia.*
27. *Occidens inimicum dormientem, vel à tergo, vel per insidias, vel veneno non est proditor, nec priuatur immunitate Ecclesiæ.*
28 *Licet inimici sint reconciliati, semper ex inimicitia prahabita remanet rancor.*
29. *Rancor includit inimicitiam, & amicitiam excludit.*
30 *Ad constituendam amicitiam non sufficit, quod detur promissio de non vltra offendendo, sed requiritur arctior amicitia. vt si semel comedant, dormiant, ambulent, &c.*
31 *Non sufficit quod inter eos dentur communes salutationes.*
32 *Salutationes sunt signa communia.*
33 *Raro inter amicos reconciliatos tollitur inimicitia, & rancor.*
34 *Quomodo intelligatur locus Exodi.*
35 *Occidere amicum reconciliatum per insidias maximum peccatum est, & abominabile à gentilibus, non tamen caret immunitate.*
36 *Sodomia abominabilis maxime est, & tamen non caret immunitate.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

PETRVS rixam habuit cum Francisco, ita vt adinuicem inimici capitales manerent, postea interuentu cuiusdam religiosi reconciliati 1
sunt, & facti amici, ipse tamen Petrus cum ex rixa acciperet vulnus quæsiuit opportunitatem, & cum illam haberet, irruit in Franciscum & eum occidit, occiso illo aufugit in quoddam Monasterium, quem sequens iudex apprehendit, & in carcerem detrudit. Conquestus fuit reus apud Episcopum iniuste fuisse ablatum è loco sacro, cum illus immunitate gauderet; Dicebat iudex illum non gaudere immunitate, quia erat proditor, & proditores non gaudebant immunitate Ecclesiæ, iuxta bullam Gregorij XIV. & nostram ordinationem Lusitanam: simplex Episcopus.

Quæsiuit à me, An iste homo occidendo amicum suum reconciliatum esset verè proditor, ac per consequens exclusus, iuxta bullam Gregorianam ab immunitate Ecclesiæ?

RESPONSIO AVTHORIS.

FAteor hunc casum esse grauissimum, & in eo diuisos esse Authores. Alij namque dicunt oc- 2
cidentem amicum reconciliatum non esse proditorem. Ita Ric. *Decisione* 168.*n*.4. Theor. *compend. Decis. verbo proditor.* & alij multi quos refert Giurba *consil.* 60.*n*.7. & alij quos refert, & sequitur Diana, *p*.1.*tract*.1.*resol*. [illegible]. *& p*.4. *tract*.1. *resol*. 34. 3
Ansonius, *verbo immunitas*, *n*.28. quod procedit, etsi occisor dedisset fideiussionem de non offendendo, quia adhuc se tueri debebat, & præsumere perseuerantiam odij, Marinus, *cap*.174 *n*.3. Ausonius, & Diana, *suprà* contra Peregrinum, *cap* 7.*n*.1.

Ratio horum Doctorum est, quia solus ille dici- 4
tur proditor, qui fingens se alicui amicum aliud exterius simulans, aliud gerens in pectore sub ipso amicitiæ signo mortem intulit non cogitanti, nec præcauenti, nulla prius exorta cum eo rixa, vt patet ex, *l*. 1 *ff de pœnis* vbi Alexand. *consil*.13.*n*.8. *in* 6. *consil*.145 *num*.15. Gerard. *sing*. 14. *num* 6. Suarez. *de statu religioso*, *lib*.3. *cap*. 11 *num* 12. & alij relati à Giurba, *consil*.60. *num*.1. & 2. Vnde præcipua proditoris criminis qualitas, est amicitia; qua cessante, cessat proditio, sed inimici reconciliati

vti odium adhuc, & occidendi animum retinere
præsumuntur, vt præcedentis inimicitiæ reliquia,
vt docet Baldus, *consil.*91. Farinacius, *q.*53. *num.*59.
Ric. *decis.*168. *n.*4. Ergo si inter eos secutum est
homicidium, proditorium non est; Patet conse-
quentia, quia rancor iste inimicitiam includit, ex-
cluditque amicitiam, quæ est præcipua inducendæ
proditionis causa, vt *suprà*, dixi.

Confirmatur primo: Quia amicus reconcilia-
5 tus æquipollet inimico, Imola, *l. filius familias, ff.
de donat.* Tiraquellus, *cessant. causa, limit.*16. *n.* 7.
Menochius, *de arbitris, q.*28. *n.*8. Couarruuias, *pra-
cticarum, q.*28. *n.*108. Et proinde à iudicando vt
suspectus repellitur, Iason, *l. apertissimi, n.*8 *C. de iu-
dic.* Nec integer est testis in criminalibus, etiam
6 exceptis, Iason, *dicta l. apertissimi n.*7. Alexander,
consil 99 *n.*2. Crauetta, *consil.*9. *n.* 6. Surdus, *consil.*
371. *n.*17. Gomes, *p.*3. *delict. cap.*12. *n.*14. Sed si ali-
quis suum inimicum per insidias, vel retro, & in-
caute occidat, non potest dici proditor, siquidem
ab eo præcauere debebat vt notat Gerard. *singul.*14.
*n.*5. & 6. Iacob *de feudis Gloss dictique vassalli, n* 17.
Germon *de sacror. immunit. lib.*3. *cap.*16. *n* 64. Gu-
tierres, *lib.*1. *Practicarum quæst.*2 *n.*24. Farin. *consil.*
132. & *consil.*136 *n.*4. & *consil.*188. *n* 68. Inimicus
namque semper mala cogitat de inimico, *cap. re-*
7 *pellantur. cap. cum oporteat de accusat. l.*1 §. *prætere-
rea ff. de q. l inimicitia ff. de his quibus, vt indign.*
Farinac. *q.*49. *num.*58. Surd. *consil.*32. *n.*6. ergo si
amicus reconciliatus æquipollet inimico, si alter ab
eo occidatur, cessat proditio, siquidem inter eos
non erat vera amicitia, & occisus poterat sibi præ-
cauere, & se defendere.

8 Confirmatur tandem; quia bulla Gregorij XIII.
non debet extendi ad alios casus, etiam graues,
præter exceptos. Bartolus, *l. si constant ff. solut.
matrim.* Bald. *l.*1. §. *excipiuntur ad fin ff de fer.* Ro-
manus *consil.*271 *n.*3. Dictio enim, tantum, qua
Pontifex vtitur omnia excludit, quæ expressa non
sunt, *l. non tantum. ff. de petit. heredit. l. aduersus,
C. si aduer. re iudic. l. si aliena, §. libertas, ff. de
negot gestis, l.*1. Vbi Bart. Farin. *decis.*123. *num* 4.
& alij, quos refert Giurba, *suprà, n.*13. Sed bulla
Gregoriana solum excepit homicidium prodito-
rium, quale non est commissum ab inimico, recon-
ciliato, vt diximus; ergo ad hunc casum non est ex-
tendenda exceptio Gregoriana, si enim ille vellet
excipere homicidium factum ab amico reconcilia-
to, ipse excepisset, quod cum non fecit, velle illud
excipere quod à lege non est exceptum, est legem
impropriare, *argum. l. cum lege ff. de testam.* Sur-
dus, *consil.*22. *num.*9. & alij notati à Giurba, *su-
prà, num.*13.

9 Sed his non obstantibus alij existimant occi-
dentem amicum reconciliatum per insidias, & de
industria carere priuilegio immunitatis. Ita cum
Glossa, Felino, Archidiacono, Specul. Alexandro,
Guido, Boer, Igneo, Couar. Claro, Remigio, Mil-
10 leo, Papiens. Alciat. Cassan. Mantisell. Gomes, Fa-
rinacio, & aliis Gambacurta, *de immunitate, lib.*5.
*cap.*31. Curtellius, *de immunitate Ecclesiæ, lib.* 1.
*q.*5. *num* 10. & *q.* 33. *num.*9. & cum multis Giur-
ba, *consil.* 60. *num.*15. Aretin. *in cap. cum non ab
homine colum.*10. *de iudic.* Menochius, *de arbitris
casu* 361 Couar. *cap* 20. *num.* 15. Placa, *in Epi-
tom. delict. cap.* 21. Canalcan. *de brachio regio p.*1.
num 81. Villad. *in politic. cap.* 3. *num.* 208. Sua-
rez, *de religione, lib.* 3. *cap.*11. *num.*10. Azeuedo,
& alij apud Franch. *decis.* 73. *num.*9. Caballus, *de
omni genere homicidij, num.* 436 & *num.* 460. Fa-
guodes, *de præceptis Ecclesiæ, tract.*1. *lib* 4. *n.* 46.
Portel. *in dubiis regularibus, verbo Ecclesiæ immu-
nitas n.*15.

Ratio fundamentalis est, quia proditio nihil 11
aliud est, quam deceptio contra fidem in alte-
rius perniciem, *l. fin. C. de delator. lib.* 1. *l. pro-
ditores, ff. de re milit.* Vel vt alij dicunt Fractio
pacis, Menochius, *consil.*150 *num.*38. *vol.*1. *crim.*
Atqui qui amicum reconciliatum occidit, & fi- 12
dem datam in eius perniciem fregit, & pacem
initam violauit, altero incauto, & nihil tale co-
gitante; ergo procul dubio talis proditor vere
est, sed bulla Gregoriana excipit proditorem; er-
go qui inimicum reconciliatum per insidias, & in-
caute occidit, vt verus proditor non gaudet im-
munitate.

Confirmatur primo: Quia qui sub promissio- 13
ne de non offendendo pacem iniit, & alte-
rum nihil tale metuentem oppressit, & occidit,
proditor est, quia amicitiæ colore id pertexit,
cum nulla subsit amplius inimicitia ex pace fa-
cta, nec rancor; eum namque reconciliatio ex-
tinxit, vt notat Ioannes Andreas, *in cap. cum opor-* 14
teat de accusat. Baldus, *l. ex ipsius C. famil. hercis.*
& *in authent si dicatur. C. de testibus*, Alexander,
consil 188 *num* 10. Caball. *crimi. resol. casu* 272. *n.*
7 Bertax *crimi consil.* 157. *num* 2. Borrel. *con-
sil.*45. *num* 3. Tuscus, *lit. P, conclus.*172. *num.*8. &
lit. R, conclus. 54. *num* 6. Per reconciliationem
namque causa ad non causam est redacta. Lancell.
Gall. *consil.* 18. *num.*107. Vnde timere potuisset 15
interfectus, si inimicitia propter reconciliatio-
nem iam extincta adhuc subsisteret, cum autem
iam fuerit extincta, non erat cur interfectus præ-
caueret, nam amicitia remouet omnem suspi-
cionem Glossa, *lib.* 1. *C. de sicar.* Felin. *cap. fin.
de homicid.* Macerat. *variar. lib.* 3. *resol.*40. *num.*6. 16
Bertax. *consil.* 556. *num.* 19. cum ergo per recon-
ciliationem extincta fuerit inimicitia, occidens in-
caute, & per insidias suum inimicum reconcilia-
tum vere proditor extitit; sed proditor iuxta bul-
lam Gregorianam non gaudet immunitate; er-
go occidens suum inimicum reconciliatum inopi-
nate, cum sit verus proditor, non gaudet immu-
nitate Ecclesiæ.

Confirmatur 2. Quia si cum inimico inita sit
pax, qui illum sub pacis fide viuente, nihil-
que suspicantem, aut præcauentem ense, bacu- 17
lo, aut lapide occidit, proditorius erit homi-
cida, quia occidit illum, qui sub pace de illo
confidebat, vel promissione de non offendendo,
l. 1. *ff. de præuar. l. si quis aliquid, §. instrumen-
ta. ff. de pœnis*, Farinacius, *de immunit. Eccle-
siæ, num.* 137. *ad fin.* & cum Menochio, & aliis
Giurba, *consil* 60. *num.* 21. Atqui iste interfecit
inimicum, cum quo inierat pacem, nihil suspi-
cantem, & sub pacis fide viuentem; ergo fuit ve-
rus proditor, atque vt talis iuxta bullam Gregoria-
nam caret immunitate.

Confirmatur tertio; Quia Exodi, *capit. vi-* 18
gesimo primo, statuitur, si quis per industriam oc-
ciderit proximum suum, & per insidias, ab altari
meo euelles eum, vt moriatur. Sed hoc ius ad-
huc viget, vtpote diuinum, & receptum est
inter canones, *capit. primo, de homicidio*,
vtpote in executione præcepti naturalis in
lege

19 lege humana contentum, vt ducet Montesinus, 1.2.*disp*.23.*q*.3.*n* 44. Ergo cum Pontifices summi iuri diuino obsequi, potius, quam detrahi profiteantur, vt ait D. Augustinus, *in l*.2. *de Baptismo contra Donatistas, cap*. 3. *relato in cap quis nescit,*
20 *dist*. 9. non est credendum Gregorium velle occidentem inimicum suum reconciliatum incaute, & de industria, & per insidias gaudere immunitate, nam quando Pontificum sententiæ eum iure diuino, & scriptura sacra conuenire possint, non est per scriptores correctio, somnianda, cum nihil non tantum scripturis Canonicis, verum
21 quoque & prædecessorum Pontificum canonibus derogare nolle sciamus, estque lex pro humana iurisdictione insignis, prædecessorum instituta seruare, quo & præsentium successores illibata demittant, vt bene D. Gregorius aduertit, *lib*. 5. *epistola* 112. *ad Memanum relatus in cap. instituta* 25. *q*. 1. Non ergo est credendum Gregorium hunc casum excipere, sed nomine proditoris intelligit, qui alterum per insidias, & industriam incaute occidit, sic enim accipitur hoc verbum, prodo, seu proditorie, vt cum Calepino, Suetonio, & aliis multis probis late Curtell *lib*. 1 *q* 5 *n*. 21.

His sententiis vnde ex quaque prælibatis, quæ
22 à nobis eligenda sit animum torquet: prima enim nimium fauet immunitati Ecclesiasticæ, secunda magis conformis videtur illi loco Exodi, & bonæ rationi, & nostræ ordinationi Lusitanæ *lib*. 1. *tit*. vbi excipit homicidium factum ex industria, & de proposito; Tum quia inter homines cordatos infamis habetur, qui etiam inimicum incaute, & à tergo occidit. Vnde Romani gentiles hoc genus vindictæ dedecori habebant, vt videre est apud Tacitum 2 1. *annal. in fine* (*Reperio*, inquit, *apud*
23 *scriptores, Senatores que eorundem temporum Adgadestrij principis Chattorum lectas in senatu literas, quibus mortem Arminij promittebat, si patrandæ neci venenum mitteretur. Responsumque esse non fraude, nec occultis, sed palam & armatum populum Romanum hostes suos vlcisci*) Qua gloria æquabat se Tiberius priscis Imperatoribus, qui venenum in Pirrhum regem vetuerant, prodiderantque; si ergo gentiles hoc genus mortis proditionem existimabant, & in magnum dedecus illam habebant, quomodo credendum est Pontificem summum, mortem per insidias, & inopinate, & per industriam factam non eam proditoriam existimet.

Verum licet hæc ita sint, Existimo priorem
24 sententiam probabiliorem esse, vtpote benigniorem, & magis immunitati Ecclesiæ fauentem. Vnde in hoc casu illam consului, sicut feceram Viennæ in alio casu non multum dissimili quem refero, *in nostro Directorio Confessariorum, p*.1. *tract*...

Nec opinionis contrariæ argumenta nos terrent. Ad primum namque respondetur, distinguendo maiorem, proditio nihil aliud est quam deceptio
25 cótra fidem in alterius perniciem, distinguo, si fiat sub colore amicitiæ conceda, alias nego, non enim ex eo quod pax sit inita inter duos inimicos infertur inter eos amicitia, nam cum præcesserit ini-
26 micitia inter eos, debebat alter præcauere. Nam cum ante pacem staret inimicitia habebat occisus causam ad sibi præcauendum, & poterat, & debebat sibi præcauere.

27 Hinc sit occidentem inimicum dormientem, vel, à tergo, vel sclopeto, per insidias, vel veneno, non priuari immunitate Ecclesiæ, quia non dicitur il-

lum occidere proditoriè, vt docet Palaus, *tom*. 2. *tract*. 11 *d. vnica p*. 9. *n*. 28. & alij quos refert, & sequitur Diana, *p*.6. *tract*. 1. *resol*. 12. Quia non quæcunque insidiæ priuant immunitate, sed insidiæ quæ proditorem constituunt; sed stante inimicitia insidiæ non constituunt proditionem, nam inimicus semper habet fundamentum sibi præcauendi, vt bene cum Palao, notat Pelizar. *tract*. 9. *cap*. 5. *n*. 17. Ergo idem dicendum est in nostro casu; Nam licet illi inimici essent ad inuicem recóciliati, semper ex inimicitia præhabita manet quidam rancor, 28
sed vbi in amicis aliquis remanet rancor, iam inter eos non est vera amicitia, quam præsuppositum inducendæ proditionis causam esse dixi, ex Bart. *d*. §. *delinquunt. n*., & cum multis docet Diana, *p*.6 *tract*. 1. 29
resol. 12. *versu sed*; Ergo cum occisus sibi præcauere debuerit, & non fecit homicidium secutum non fuit proditorium. Ita cum multis Diana, *p*. 4. *tract*. 1. *resol*. 34. & *p* 1. *tract*. 1. *resol*. 35.

Ad primam Confirmationem respondetur, ne- 30
gando antecedens, non enim solum sufficit ad constituendam amicitiam, quod detur promissio de non vltra offendendo, sed requiritur quod inter eos sequatur arctior amicitia, vt si simul comedant colloquantur, associentur; nam si hæc signa non dé- 31
tur, poterat occisus præsumere non esse veram cótractam inter eos amicitiam, & adhuc permanere aliquem rancorem, & veram inimicitiam, vt docet Riccius *p* 1 *decisione* 168. *n*. 1. Ausonios, *in summa Diana verbo immunitas, n* 28. Diana. *p*. 1. *tract*. 1. *resol*. 35. contra Gambacurtam *lib*. 1. *cap*. 28. *n*. 2. Nec sufficit quod inter eos darentur salutationes ordinariæ: nam hæ non constituunt effectum amicitiæ, 32
cum salutationes sint signa communia Diana, *p* 6. *tr*. 1. *resol*. *versu ad authoritatem*. Ad secundam cófirmationé, Respondetur eodem modo, quod omnia illa quæ ait vera sunt, si arctior inter eos amicitia præcessit, vt si adinuicem ambularent, comederent, &c. vt in responsione ad primam Confirmationem dixi, secus si solum reconciliati sunt, nam 33
rato inter inimicos reconciliatos tollitur totaliter inimicitia, & semper inter eos remanet quidam rácor, quem occisus timere debebat, & sibi præcauere.

Ad vltimam Confirmationem deductam ex Exodo, & *ex cap* 1. de homicidio, respondetur, illa 34
verba textus per industriam, & insidias idem esse significatum, vnus enim terminus alterius est declaratio, neque ibi esse propositionem simplicem, sed copulatiuam, & facere hunc sensum, qui per industriam insidiosam occiderit proximum suum ab altari euellatur, hoc est sub colore amicitiæ, vnum gerendo in corde, & aliud in verbis, & ita indicatio fuit in supremo consilio Castellæ in facti contingentia, vt refertur Villal. *to*. 1. *tr* 39. *diffic*. 7. *n*. 12. prout refert Dian *p*. 6. *tr*. 1. *resol*. 13. *vers. his non obstantibus*.

Ad illud quod ait, quod gentiles hoc genus vin- 35
dictæ in dedecus habuisse, Respondeo nos illum modum vindictæ non laudare, sed maxime reprobare, ex eo tamen quod sit malus, non inde sequitur Reum sic se vindicantem carere immunitate, nam etiam Sodomia abominabilis, & nefanda est, 36
etiam inter gentiles, & tamen Sodomita gaudet immunitate, vt docet Maranta, *p*. 2. *resp*. 36. *n*. 12. Ausonius, *in summa Diana verbo immunitas, n*. 12. Diana *p* 4 *tr*. 1. *resol*. 26. contra Curtell *in l. Marchini, cap*. 17. *n*. 15. non ergo est eo quod talis vindictæ modus apud gentiles abominabilis esset, & adhuc sit apud homines illo vtentes debent carere immunitate, & hæc saluo meliori iudicio.

CONSVLTVM LXXXVI.

De iurisdictione ad quem iudicem spectet punire eum, qui cum esset clericus in minoribus hominem occidit, & postea relicto habitu clericali factus est miles, an eius punitio pertineat ad iudicem Ecclesiasticum, vel sæcularem.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *In multorum sententia ad sciendum ad quem iudicem pertinet punire delinquentem accusationis tempus inspiciendum est.*
3 *Probatur authoritate multorum doctorum.*
4 *Omne delictum temporale est. & solum ratione personæ ad hoc, vel illud tribunal pertinet.*
5 *Priuilegium personæ attendi debet, quando iudicium incipit.*
6 *Ad personæ statum, eiusque mutationem motæ litis & non commissi delicti tempus inspiciendum est.*
7 *Mutato personæ statu, mutatur forus.*
8 *Qui commisso delicto factus est Cardinalis gaudet Cardinalis indultis.*
9 *Nouitius si tempore nouitiatus committat delictum gaudet priuilegio fori, & canonis.*
10 *A solo suo prelato puniendus est.*
11 *Si demittatur antequam sit punitus à sæculari iudice pro delicto puniendus est.*
12 *Clericus in minoribus, qui deferebat habitum, & tonsuram clericalem, si commisso delicto factus est miles, non à ministro militiæ, sed à prælato Ecclesiastico iudicandus est.*
13 *Hæc opinio est communior, & multis authoribus probatur.*
14 *Ad fundandam iudicis iurisdictionem tempus commissi delicti inspiciendum est.*
15 *In delictis initium spectamus in fauorem Rei.*
16 *In delictis patrati criminis tempus inspicitur.*
17 *Non est necesse quod iudex Ecclesiasticus præueniat iudicem sæcularem.*
18 *Priuilegium personæ debet attendi quando delictum commissum est, & non quando iudicium incipit.*
19 *Mutatio status operatur multa, non tamen in præiudicium iudicis Ecclesiastici, cui ius acquisitum fuit.*
20 *Per ordinem clericatus imprimitur character.*
21 *Per characterem acquisitum fuit ius, quod clerici voluntate auferri non potest.*
22 *Per primam tonsuram deputatur homo ad diuinum cultum.*
23 *Contrariorum non est eadem disciplina, si diuersa est ratio.*
24 *Si sæcularis commisso delicto fiat clericus eximitur à iurisdictione iudicis laici, non tamen è contra.*
25 *Ecclesiasticus ordo eum liberat à iurisdictione iudicis laici*
26 *Forum quod acquiritur per ordinem non mutatur per mutationem habitus.*
27. *Per mutationem status non mutatur forum, si delictum fuit commissum tempore quo habebat statum clerici.*
28 *Nouitius qui commisit delictum tempore nouitiatus, etiamsi expellatur à suo prælato regulari apud quem deliquit, puniendus est.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVIDAM clericus in minoribus nomine 1
Petrus, qui tamen deferebat tonsuram, & habitum clericalem occidit quendam hominem, & cum se videret irregularem, & non posse ad Superiores ordines ascendere factus est miles in exercitu Lusitaniæ in Prouincia Interamnensi; ote si vero hæredes à Generale militiæ petierunt, vt eum comprehenderet, & pro homicidio facto puniret, comprehendit eum generalis; ipse vero homicida reclamauit dicens, non à generali, sed à prælato Ecclesiastico debere puniri, & iudicari.

Quæsiuit à me generalis militiæ, qui amicissimus meus erat, quid faceret in præsenti casu?

RESPONSIO AVTHORIS.

EXcellentissime Domine, cum pietas, quæ ab 2
incunabulis in te splendet à me postulet, quid in hoc casu facere debeas, visum mihi fuit tuo pietatis officio responsum non denegare, scio enim te illam partem amplecti velle, quæ magis Ecclesiæ fauorabilis est.

Fateor multorum Doctorum sententiam fuisse accusationis tempus inspiciendum esse. Ita enim arbitratus est Noster insignis Lusitanus Gabriel Pereira, *de manu regia, p.2 cap.42. num.8.* Quia omne delictum de se temporale est, solum ergo ratione personæ ad hoc, vel illud iudicium spectat. Vnde cum priuilegium personæ attendi de-
beat quando iudicium incipit ex *l. cum quædam* 3
puella. ff. de iurisd. omnium iudic. & ex *cap. penultimo de foro competenti plane*, si eo tempore cle-
ricus nullum habet priuilegium, nulla ratio est ob 4
quam ad iudicium Ecclesiasticum remitti debeat; sed Petrus in præsenti factus est miles cum iudicium incipit, & dimisit habitum clericalem; er- 5
go nulla est ratio cur ad iudicium Ecclesiasticum remittatur, sed à Generali militiæ, vtpote eius iudex competens puniendus est.

Confirmatur: Quia ad personæ statum, eius- 6
que mutationem motæ litis, non commissi delicti tempus inspiciendum est § *omnis autem.* §. 1. *seruus instit. de noxalibus*, Marz. *rubr. de fideius. q.* 12. *n.*136. Hinc reus assumpto post militiam clericatu, non à sæculari, sed ab Ecclesiastico iudice co-
gnosci debet, *cap. proposuisti. de foro competenti,* 7
l. si quis postea ff. de iudic. vbi innumeri, quos refert Giurba, *consilio* 15. *n.*2. Tum quia mutato personæ statu, mutatur Forus, *l. si filius* 1 & ibi Baldus, *ff. de iudic.* Surdus, *consil.* 396. *n.*19. Hinc si
paganus commisso delicto fiat miles, sub secun- 8
do militari iudice puniendus est, *l. qui cum vno,* § *reus. ff. de re militari l. hos accusare,* §. 1. *ff. de accusat.* Ancharranus, *cap. ea, q.* 13. *de reg. iuris, in* 6. Oldradus, *consilio* 4. Barbosa, *dicta l. si quis postea, n.* 114. Et idem dicunt Authores de eo, qui commisso delicto factus est Cardinalis, nam in eius cognitione priuilegiis gaudebit, & Cardinalium

naltum indultis, *cap. præsul. 5. q. 2.* Gratian. *in deceptionibus deceptione 226. n. 23.*

9 Et idem dicunt Doctores de nouitio Religionis approbatæ, nam licet in multis censeatur laicus ex relatis à Molina, *de primogeniis, lib. 1, cap 9. num. 12.* Gutierres, *lib. 2. canon. 91. n. 107.* Durante tamen nouitiatu, si aliquem occidat, cum persona sit Ecclesiastica, *cap. religioso de sent. excom. in 6.* Gratia, *decep. 226. num. 33.* Nouarius, *de electione for. sect. 1. q. 35. n. 1.* Gaudet fori, & Canonis priuilegio, Toletus, *lib. 5. summa. cap. 2. n. 2.* Molina, *d. 139.* Azor. *inst. moral. lib. 12. cap. 3. q. 2.*

10 Rodriguez, *p. 3. reg. q. 51. art. 12.* Ac per consequens à solo suo prælato pro homicidio puniendus est, Nouarius, *de electione fori sect. 1. q. 35.* Marta, *de iurisdictione p 4. sect. 2. casu 111. n. 24.* Rodriguez, *q. 2. art. 10.* & alij communiter; at si habitum dimittat durante nouitiatu; vt integrum illi est, vel à religione vel à prælatia ob sua demerita expellatur, tunc à sæculari iudice pro eo delicto puniendus est, pœna, quam pro eo delicto promeruerat attento statu, in quo erat delicti tempore Molina, *p. 4. de iustitia commutatiua, d. 49. n. 24.* Farinacius *q 8. n. 49* licet sæcularem iudicem præuenisset prælatus, quod procedere ait Molina, *prædicto, num. 24.*

11 In Societate Iesu in omnibus, qui peractis duobus annis probationis vota emittunt, verique Religiosi eiusdem Societatis sunt, non tamen professi ex *Pij V. Iulij III. Gregorij XIII. bullis*, quod etiam ait Azor. *inst. moral. lib. 13. n. 7* Rodriguez, *q. 56 art. 1.* Fr. Ioannes de Cruz, *de statu religioso lib 1 cap. 2. conclusione 5.* Barbosa, *ad Tridentinum, sess. 25. cap 16 n. 10.*

12 Sed his non obstantibus ego existimo prædictum Petrum militem non à Generali militiæ, vel ab alio iudice sæculari, sed à iudice Ecclesiastico esse iudicandum, & condemnandum. Ita Baiardus, *in additionibus ad Iulium Clarum, q 36. num 46* Franceus, *decision 4 7 n 4. volum 2.* Squillante, *de priuilegiis clericorum, cap 7. n. 110. & 214.* Barbosa, *de potestate Episcopi, p. 2 allegat. 12. n. 6.* Sanchez, *in opuscul tom. 2. lib. 6. cap 1. dub. 3. n. 1.*

13 Bonacina, *in bullam cœnæ. d 1. q 16 sect. 1. p 3. n 4.* Gauantus, *in Enchirid. Episcoporum, verb. fori priuilegium, num. 31.* Riccius. *p. 5 collect. 1864.* Diana, *p. 4. tract 1. resol. 6.* Giurba. *consil. 15. n. 12.* & constat, *ex declaratione sacræ Congregationis immunitatis in nullius Garopoli die 9. Septembris 1631.*

14 Ratio est, quia ad fundandam iudicis iurisdictionem commissi delicti tempus inspicitur, vt sciamus ad quem illius punitio pertineat, *l. quid ergo ff. de his que not. infa* & docent Alexander, *consil 149. n. 9. volum. 6.* Valenzuela, *consil. 4 n 13.*

15 & alij, quos refert, & sequitur Giurba, *consil. 15. num. 12.* in delictis enim initium spectamus fauore rei, *l. si quis ff. de furt.* Valenzuela, *dicto consilio 4. n 20.* Eo enim ipso quod crimen committitur quæsitum illi ius est, cuius subest iurisdictioni, *Authentica qua in Prouincia C, vbi de crim. agi oport. l. licitatio. §. quod illicite ff. de publ. l. fin. de priuat. delict. l. fin. ff. de furt.* ac proinde iurisdictio quæsita iudici ratione alicuius qualitatis in criminosa persona consistentis actus aut delicti tempore mutata qualitate non tollitur, vt notat Peregrin. *tract. var. lib. 1. n. 139.* Sed tempore quo Petrus deliquit Ecclesiastico iudici subiectus erat; ergo licet mutaret habitum, & assumeret habitum militiæ, non à sæculari iudice, sed Ecclesiastico iudicandus est.

Confirmatur: Quia in delictis patrati criminis tempus attenditur, *l. 1. ff. de pœnis, l iniuria. æstimatio, ff de iniuriis, l doli, §. fin ff de seru. corrupt l 1. §. 1 ff. ad Sulla. l. si quis postea*, vbi Marta, *de iurisdictione, p. 4. sent. 2. casu 121. n. 3.* Farinacius, *decisione 76. n. 11.* Peregrinus, *consil. 103. n 3. volum. 1.* & cum aliis Giurba, *supra, n 15.* Valenzuela, *cons 4 n. 21.* Sed tempore delict. Petrus erat clericus; ergo non ad iudicem sæcularem, sed Ecclesiasticum pertinet eius delictum iudicare. 16

Nec est necesse vt iudex Ecclesiasticus in delicto præueniat, à iure namque præueptum censetur, vt recte probat Giurba, *supra, n. 16.* & hic plura decisum refert Gratian *decisione 10. n 22.* Crauetta, *tit 66 n. 9.* qui etsi, *n. 10.* censeat præuentionem esse necessariam, improbatur tamen à Caualc. *decisione 10. num. 20.* & hoc verius dixere Ceuall. *canon. quest. 505. num. 5* Gratian. *discept. 226. num 2.* 17

Nec obstant argumenta adducta pro contraria parte. Ad primum namque Respondetur priuilegium personæ attendi debere quando delictum fuit commissum, & non quando iudicium incipit, nam licet mutatio status operetur multa, vt bene ex illis legibus colligitur, non tamen in Ecclesiasticis iudicis præiudicium, cui delicti tempore acquisitum fuit ius clericatus prætextu, quo fungebatur, vt docet Baldus, *l. officiales, n 1. C. de Episcopis, & clericis*, & ratio est quia per clericatum imprimitur character in quolibet ordine, & per characterē illi acquisitum fuit ius, quod clerici authoritate auferri non potest, sed tacito fingitur clericus, & ideo à solo iudice Ecclesiastico puniendus est, si post delictum clericatus tempore commissum demisit habitum, & tonsuram, & factus est sæcularis; & licet in prima tonsura non imprimatur character, siquidem non est Sacramentum, per eam tamen deputatur homo ad diuinum officium, seu cultum, quod sufficit, vt bene cum aliis Giurba, *consil 15. n 30.* per quod patet ad primam confirmationem. 18 19 20 21 22

Ad primam instantiam Respondetur contrariorum non esse eandem disciplinam, si diuersa est ratio, *l. inter stipulantem, § Sacram.* vbi cum aliis Valenzuela *consilio 100. n. 28.* Sed inter vnum, & alium casum diuersa datur ratio, quia vbi laicus commisso delicto fit clericus, adeo à sæculari iurisdictione eximitur, vt molestari à iudice sæculari amplius non possit, quia Ecclesiasticus ordo eum omnino liberat à sæcularis iudicis iurisdictione argumento, *l. hos accusare § hoc beneficio*: Adeo vt laicus effectus statum mutet, & forum, etsi in sæcularis iurisdictionis fraudem fieret, vt cum multis docet Giurba, *supra, n. 32.* ergo non ex eo quod laicus fiat clericus, & mutet forum sequitur, quod si clericus mutet habitum amittat forum, quia hoc fundatur in ordine, quod per mutationem habitus non deperditur. 23 24 25

Ad secundam instantiam Respondetur, per mutationem status non mutari forum, si delictum commissum fuit tempore, quo habebat statum clerici, nam iam ex delicto iudici Ecclesiastico quæsitum erat ius ratione ordinis, vel primæ tonsuræ, quod tamen non accidit in eo, qui commisso delicto fit miles, bene tamen in eo, qui ex sæculari factus est Cardinalis, quia ille forus in quo deliquit incompatibilis est cum statu, qui nunc personæ inhæret, propter assumptos primæ tonsuræ ordines, quod tamen non accidit in 26 27

eo, qui post delictum fit miles, ita cum multis Giurba, *suprà*, *n*.40.

Ad vltimam Confirmationem de nouitio Respondetur non solum debere puniri dum est in religione pro delicto commisso in anno nouitiatus à suo prælato Ecclesiastico, sed etiam si expellatur debere puniri à Prælato regulari apud quem deliquit. Ita Bonacina, *de legibus*, *d*.10. *q*.2. *p*. 1. §.2 *n*.5. Grammaticus, *decisione* 10. *n*.3. Diana, *p*.3. *tract*.1. *resol*.34. Ausonius, *verbo index laicus*, *n*.15. Quia considerandus est status in quo quis delictum commisit; quod si contendas quod à iudice sæculari debeat puniri, vt vult Molina, Nauarrus, Ambrosinus, Farinacius, quos refert Bonacina, *suprà*, & tandem Giurba, *suprà*, *n*.41. Respondeo, id ideo esse, quia fingitur retro, quod sæcularis semper fuerit, quia nullo initiatus fuerit charactere ex religionis ingressu, & licet per admissionem ad habitum deputatus fuerit ad diuinum cultum, non fuit deputatus absolute, & irreuocabiliter, vt deputatur quis per primam tonsuram, sed sub conditione, dum perlisteret, etsi vellet in religione persistere; quamuis nec hæ rationes nos cogant vt à prima solutione recedamus, nam cum fictio illa non sit fauorabilis reo, nec statui religioso, non est cur admittatur, siquidem dictus nouitius tempore nouitiatus in fauorabilibus fuit religiosus, & cum puniri à iudice Ecclesiastico sit fauor, non est cur retro antea sæcularis fingatur, sed potius status in quo deliquit inspeciendus est, vt *suprà* diximus, & hæc saluo meliori iudicio.

CONSVLTVM LXXXVII.

De occidente clericum ex subita ira in Ecclesia, an gaudeat immunitate ipsius Ecclesiæ?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Aliqui doctores docent occidentem clericum non gaudere immunitate Ecclesiæ.*
3 *Qui occidit clericum commisit sacrilegium.*
4 *Committens sacrilegium non gaudet Ecclesiæ immunitate.*
5 *Qui occidit clericum est excommunicatus.*
6 *Excommunicatus non gaudet immunitate Ecclesiæ.*
7 *Committens crimen læsæ Majestatis diuinæ non gaudet immunitate.*
8 *Qui occidit clericum commisit crimen læsæ Majestatis diuinæ.*
9 *Delinquentes in Ecclesia non gaudent immunitate Ecclesiæ.*
10 *Qui in Ecclesia occidit ex multis iuribus, & ex Constitutione* Gregorij XIV. *non gaudet immunitate.*
11 *Bulla Gregorij excipit homicidium, etiam in subita rixa commissum in Ecclesia.*
12 *Homicidium ex proposito, & proditorium in omni loco commissum est exceptum à* Gregorio 14.
13 *Legis auxilium frustra inuocat, qui legem contempsit.*
14 *In quo quis deliquit debet puniri.*
15 *Qui in Ecclesia deliquit eam spernere videtur.*
16 *Occidens in Ecclesia, Ecclesiam iniuria afficit.*
17 *Contraria sententia in vtroque casu sustinenda est.*
18 *Referuntur plures Doctores pro hac sententia.*
19 *Homicidium factum à clerico in Ecclesia ex subita rixa per nullum textum est exceptum.*
20 *Verba constitutionis* Gregorij IV. *debent intelligi de homicidio plene voluntario, & deliberato.*
21 *Homicidium factum in subita rixa calore iracundiæ non est plene deliberatum.*
22 *Ita fuit Romæ iudicatum.*
23 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
24 *Animus offendendi ex insolito armorum genere probatur.*
25 *Hoc axioma intelligitur, quando reus non esset solitus talia arma semper secum deferre.*
26 *Inimicitia; vt ex ea animus occidendi præsumatur, non præsumitur nisi probetur.*
27 *Committens sacrilegium gaudet immunitate.*
28 *Excommunicatus non amittit forum, nec Ecclesia interdicta priuilegium protegendi reos.*
29 *Occidens clericum etiamsi lædat Ecclesiam gaudet immunitate.*
30 *Ecclesia diligit inimicos.*
31 *Non datur ius decernens excommunicatos non gaudere immunitate.*
32 *In constitutione Gregorij non excipiuntur omnes rei læsæ Majestatis, sed qui in personam principis delinquit.*
33 *Bulla Gregorij solum excipit occidentes, vel mutilantes in Ecclesia, animo plene deliberato, & ex proposito.*
34 Cap. fin. *de immunitate Ecclesiæ, intelligitur de homicidio plene deliberato, & ex proposito.*
35 *Quid sit homicidium proditorium, quid homicidium ex proposito, & pleno deliberatum.*
36 *Bulla Gregorij excipit homicidium ex proposito, & plene deliberatum, in Ecclesia, non tamen extra Ecclesiam commissum, & proditorium commissum extra Ecclesiam.*
37 *In hoc sensu intelligenda est nostra Ordinatio Lusitana.*
38 *Occidens in subita rixa non contempsit legem.*
39 *Qui ex subita rixa in Ecclesia occidit non deliquit proprie in Ecclesia.*
40 *Occidens ex subita rixa, non intendit spernere Ecclesiam, sed solum intendit vindi. ari.*
41 Cap. *de vero*, & cap. *quia frustra intelligendi sunt de eo, qui occidit animo deliberato, & ex proposito.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

Duo Canonici in Ecclesia Cathedrali Bracharensi super prouisione cuiusdam Abbatiæ rixati sunt, in choro ipsius Ecclesiæ Cathedralis, & vnus ex illis passione ductus arripiens stoplerum, quem semper secum deferebat explosit illum in alterum Canonicum, & eum statim occiait, 1

occidit, & cum videret homicidium Clerici à se
in Ecclesia patratum, noluit ab Ecclesia exire,
dicens gaudere illius immunitate; voluerunt sa-
tellites illum apprehendere, & de facto appre-
henderunt, & miserunt in carcerem, ille vero
reclamauit ad Iudicem Ecclesiasticum, vt eum
restitueret ad Ecclesiam cuius immunitate gau-
debat, eo quod homicidium fuit patratum acci-
dentaliter in rixa forte exorta, & non ex propo-
sito, & animo deliberato, nec per insidias, aut
proditoriè.

Quæsitum fuit à me, an reus iste in casu præ-
senti gauderet immunitate Ecclesiæ, an vero vt
sacrilegus ab omni priuilegio immunitatis esset
exclusus.

RESPONSIO AVTHORIS

Hic casus duas habet partes, prima est an
occidens Clericum gaudeat immunitate;
secunda est, an occidens in Ecclesia ex subita ri-
xa, & ita gaudeat immunitate, quoad primam
partem non gaudere immunitate occidentem
tenent Ludouicus Cotea *in relectione de immuni-*
2 *tate Ecclesiæ p.3.num.37.* Boërius *decis. 109 num.3.*
Riccius *in praxi p. 2. decis. 309.* Bouadilla *tom. 1.*
lib.4 cap.14.num.47. qui citat Vasquium, Bensi-
gium, & Suarez de Paz. *in praxi tom.1.p.5.cap.3.*
num.67 & probabile iudicat Ioannes Sanchius *in*
selectis d.44.num 52. secundam vero partem, hoc
est, non gaudere immunitate, qui occidit ali-
quem in Ecclesia, etiam ex subita ira, & rixa ex-
orta in Ecclesia tenent Gambacutta *lib 5. cap.25.*
Peregrinus *de immunitate cap 6. num. 15.* Palaus
tom.2.d.vnica p.9.n.12. qui citat Suarium, Nauar.
Clarum, & alios, & tenent etiam Lezana, Sesse,
Raphaël de la Torre, Trullenc. Fagundez, & alij,
quos larga manu refert; & sequitur Barbosa *de*
iure Ecclesiastico cap.3 num.102.& n.104. Cuttell.
lib.1. quæst. 11. num. 2. Sarpus *cap.5.fol.43.* Pe-
lizarius *tract.8. cap 5.n.12.* vbi dicit esse commu-
nem Doctorum, & aliorum, quos refert Diana
p.1.tract.1.resol.11.

Prima pars, quod scilicet non gaudeat immu-
3 nitate Ecclesiæ occidentem Clericum probatur.
Quia qui occidit clericum commisit sacrilegium,
4 vtpote personam sacram offendens, sed com-
mittens huiusmodi sacrilegium immunitate non
gaudet; ergo.

Confirmatur primo: Quia occidens Clericum
5 est excommunicatus, sed excommunicatus non
gaudet immunitate Ecclesiæ; ergo.

Confirmatur 2. Quia hæc immunitas non con-
6 ceditur committentibus crimen læsæ Majestatis
7 diuinæ, sed offendens Clericum committit cri-
men læsæ Majestatis diuinæ; ergo. Confirmatur 3.
8 Quia delinquentes in Ecclesia non fruuntur hac
immunitate, sed hic Canonicus occidit alium ca-
nonicum in Ecclesia; ergo. Confirmatur 4. quia
9 delinquentes in Ecclesia non fruuntur immuni-
tate; ergo nec delinquentes in Sacerdotem.

Secunda vero pars, scilicet non gaudere hac
10 immunitate, in Ecclesia occidit probatur. Tum
ex cap. fin. de immunitate Ecclesiarum. Tum *ex*
constitutione Gregorij XIII. tale crimen excipien-
11 tis, sic enim indistincte ait Bulla. *Quivè homi-*
cidia, aut mutilationes membrorum in ipsis Ecclesiis,
earum vè Cæmeteriis committere non verentur, aut
qui proditoriè proximum suum occiderint. Ex quibus
verbis Bullæ videtur exceptum homicidium,
etiam in subita rixa commissum, nam tale homi- 12
cidium, vt suppono, fuit voluntarium, & non
casuale, nec requiritur quod sit apostata, vel per
insidias, vel de industria factum, nam homici-
dium proditorium, non solum commissum in
Ecclesia, sed etiam extra illum, est exceptum, vt
patet ex verbis bullæ.

Confirmatur 1. Quia legis auxilium frustra in-
nocat, qui legem contemnit *cap. quia frustra de* 13
de vsuris, & l auxilium §. in delictis de minor. Tum
quia in quo quis deliquit debet puniri, ideoque
cum deliquerit in Ecclesia priuari debet immuni-
tate Ecclesiæ. Confirmatur 2. Quia qui in Ec-
clesia deliquit, eam spernere videtur, & contem- 14
nere *cap. de vero 12. quæst. cap. An sit de appellat.*
cap. quia frustra de vsuris. Confirmatur 3. Quia
occidens intra Ecclesiam, ipsam summa afficit 15
iniuria, quæ cum munda sit, & immaculata,
impium sane est deturpare eam, vel inficere, &
vbi crimina obsecrationibus & piis demittuntur 16
precibus, ibidem mala instruere, & grauiora
committere *dicto cap. de vero, & dicto cap. quia*
frustra.

Verùm his non obstantibus, in vtroque casu
contrarium existimo: & nostram sententiam 17
quoad primam partem hoc est, occidentem Cle-
ricum gaudere immunitate, tenent Antonius de
Marinis *quotidian. resolut. cap.107.num.14.* Pere-
grinus *de immunitate Ecclesiarum cap.12. num.13.*
Cæuall. *tract. de cognitione per viam violent. d. 2.*
quæst. 101. Farinacius *de immunitate cap.7.num.114.*
retractans se de contraria sententia, quam do-
cuerat antea *in tractatu de carcer. quæst.29.num.29.*
& cum multis Giurba *cons. 70. num.2.* secundam
vero partem, occidentem scilicet in Ecclesia ex 18
subita ira, & passione in rixa forte suborta gau-
dere immunitate, tenent Marius Italian. *de im-*
munitate lib. 5 cap.5.num.24. Tuscus, *verbo Eccle-*
sia, concl.11. num.13.& 14. Azor *p.2. lib.9. cap.9.*
Nouatius *in summa bullarum, titulo de immunita-*
te Ecclesiæ, n.58. Zambellus *in repertorio mor. ver-*
su Ecclesia, quoad eius immunitatem num.13. Spe-
rellus *decis.51.num.36.* Farinacius, Gutierrez quos
refert Diana *parte 1. tract.1. resolut.11.& parte 6.*
tract.1.resol.7.& p.4.tract.1. resol.97. & alij multi
quos refert Barbosa *de iure Ecclesiast. cap. tertio,*
num.103.

Ratio fundamentalis in vtroque casu est.
Quia neque per sacros Canones, neque per con- 19
stitutionem Gregorij XIV. excipitur homici-
dium factum à Clerico in Ecclesia ex subita ira,
& rixa, vt bene notat Diana *p.4.tract.1.resol.68.*
ergo non est vt dicamus talem Clericum in Ec-
clesia occidentem priuari immunitate. Antece-
dens patet, quia ius commune in nullo loco
priuat immunitate occidentem Clericum, vt be-
ne Giurba *cons. 70. num.4.* Neque Constitutio
Gregorij XIV. excipit nisi homicidium, vel
mutilationem factam in Ecclesia; sed hoc verba 20
Constitutionis Gregorij debent intelligi de ho-
micidio plene voluntario, & deliberato, quod non
est homicidium factum ex subita ira, & rixa ca- 21
lore iracundiæ, siquidem talis non videtur habe-
re animum irreuerentem offendendi, & violandi
Ecclesiam, vt recte notat Diana *p.6.tr.1.res.7. &*
p.1.tr.1.res.11. Auson. *verbo immunitas, n.26.* ergo
in

manitate præter ibi committentes homicidia, & membrorum mutilationem non absolute, sed ex præposito, & animo plene deliberato, vt *suprà* diximus; Nam cum bulla excipiat homicidium, debet eius exceptio stare pro homicidio omnino voluntario, & plene deliberato, vt *suprà* diximus, & notant Ricc. *p.5 collect. 17. n. 92.* & cum aliis communiter Dian. *p.1. tra. 1. resol. 34.*

Ad primum pro secunda parte, scilicet occiden-
54 tem in Ecclesia non gaudere immunitate Respondetur, illud *cap. fin* de immunitate Ecclesiarum intelligi, quando quis deliberato animo, & appensate homicidium in Ecclesia commisit, non vero quando in subita rixa. Ita cum multis Giurba, *consil. 9. n. 5.* Ad constitutionem vero Gregorij XIV. Respondetur solum excipere homicidium plene voluntarium, vt *suprà* diximus, non vero commissum ex subita ira, nam iste non potest dici ple-
55 ne voluntarium. Vbi nota aliud esse homicidium Apostatæ, & ex proposito factum, aliud proditorium. Nam proditorium est quando committitur colore amicitiæ & cum insidiis, fingens quis se alterius amicum, & sub hac amicitia illum occiderit, secus est homicidium ex proposito, & plena deliberatione factum, nam hoc accidit quando quis aliquem spectat in certo loco ex proposito ad eum occidendum, cum quo non habebat vllam amicitiam, sed potius inimicitiam, vt *suprà* di-
56 ximus, vnde bulla Gregorij vtrumque homicidium excludit, & homicidium factum ex proposito in Ecclesia, non tamen extra Ecclesiam commissum, & proditorium, etiam extra Ecclesiam,
57 & in hoc sensu intelligenda est nostra ordinatio regia Lusitana, *lib... tit...* vbi excipit homicidium ex proposito factum, vt diximus in nostro Directorio Confessariorum, *p. 1. tract... n...*

58 Ad Confirmationem 1. Respondetur occidentem in subita ira non contemnere legem, siquidem non appensare, sed ex calore iracundiæ tale crimen in Ecclesia committit. Vnde verba illa prædicti textus solum intelliguntur de eo, qui plena deliberatione, & ex proposito aliquem in Ecclesia occidit. Ad secundam Confirmationem Respondetur, istu
59 homicidam proprie non deliquisse in Ecclesiam cum non proposito, sed forte, & ex subita rixa clericum in Ecclesia occiderit. Ad tertiam Confirmationem Respondetur, prædictum homicidam non intendisse spernere Ecclesiam, cum homici-
60 dium ex iracundiæ calore commiserit, sed solum intenderit vendicari, vnde prædictum, *cap. de vero 12. q. 2.* Intelligendum est de eo, qui ex proposi-
61 to in Ecclesia occidit, nam hic saltem implicite sprevit Ecclesiam, cum plene deliberato animo in Ecclesia occidit. Ad vltimam Confirmationem respondetur, omnia illa accidere præter intentionē homicidæ, cum ille nec deturpare Ecclesiam, aut inficere intendat, sed calore solum iracundiæ velit ab inimico vindicari, vnde illud *cap. de vero, & can. quia frustra*, non de occidente in rixa repente exorta intelligenda sunt, sed de occidente ex proposito, & ex animo omnino deliberato, & Apostolo, vt dicunt; & hæc saluo meliori iudicio.

CONSVLTVM LXXXVIII.

De quodam haeretico furante Eucharistiam fugiente ad ipsam Eucharistiam furatam, an gaudeat immunitate Ecclesiæ?

F. Ant. à Spir. Sanct. Consult. var.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Hæreticus qui furatus est pyxidem cum Diuina Eucharistia recurrens ad locum vbi eam habebat, & pyxidem apprehendens, gaudet Ecclesiæ immunitate respectu iudicum sæcularium, non tamen Ecclesiasticorum.*
3 *Qui confugit ad domum vbi forte est Eucharistia pro communicando infirmo, gaudet immunitate, in criminibus non exceptis.*
4 *Qui confugit ad Sacerdotem deferentem Eucharistiam gaudet immunitate in criminibus non exceptis.*
5 *Reus qui in castris confugit ad altare portabile, & dum castra mouentur manibus portat gaudet immunitate.*
6 *Crimen quod ille hæreticus commisit furando pyxidem cum Eucharistia non est exceptum.*
7 *Non est exceptum ex eo quod sacrilege furatus sit Eucharistiam.*
8 *Non est exceptum eo quod ille sit hæreticus.*
9 *Non est exceptum eo quod furatus sit Eucharistiam ex Ecclesia.*
10 *Hæreticus si crimen, quod commisit non fuit hæresis, non caret immunitate.*
11 *Qui furatus est pyxidem Eucharistiæ non caret immunitate.*
12 *Hic hæreticus furatus fuit Eucharistiam, non ob Eucharistiam, sed ob argentum pyxidis.*
13 *Qui occidit aliquem confitentem in Ecclesia, non animo hæretico contra Sacramentum, sed vindicta in inimicum, gaudet immunitate.*
14 *Iste hæreticus non furatus est pyxidem cum Sacramento animo hæretico circa Sacramentum, sed cupiditate argenti.*
15 *Suspectus de hæresi non gaudet immunitate Ecclesiæ.*
16 *Non constat hunc hæreticum animo hæretico furatum fuisse Eucharistiam.*
17 *Hoc à Dominis inquisitoribus discutiendum est, & non à iudice laico.*
18 *Causa Ecclesiastica ab Ecclesiasticis iudicibus iudicibus tractanda est.*
19 *In dubio an reus animo hæretico furatus sit Eucharistiam non est priuandus a iudice laico immunitate Ecclesiæ.*
20 *Sacrilegi gaudent immunitate Ecclesiæ.*
21 *Sacrilegium est mixti fori, quando reus non confugit ad Ecclesiam secus si ad Ecclesiā confugit.*
22 *Scandalum in materia fidei non à iudice laico, sed a dominis inquisitoribus, probato scandalo, debet iudicari.*
23 *Committens crimen læsæ Majestatis in personam principis non gaudet immunitate.*
24 *Iste hæreticus proprie non deliquit in personam Christi.*
25 *Nihil volitum, quin præcognitum.*
26 *Iste hæreticus non credebat Christum esse in Eucharistia.*
27 *Hæreticus licet sit indignus beneficio immunitatis, Ecclesia ob suam pietatem illum non vult ab immunitate excludere.*
28 *Ille hæreticus à quo per vim è manibus erepta fuit Eucharistia, restituendus est loco sacro, quousque a iudice Ecclesiastico iudicetur eius causa.*
29 *Reus per vim, vel dolum extractus, ab Ecclesia, restituendus est loco sacro.*

30 *His hæreticus restitutus fuit Ecclesiæ, & traditus fuit ordinario.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

PETRVS miles quidam Anglicanus hære-
1 ticus in quadam inuasione; quam Generalis
Prouinciæ Interamnensis regni Portugalliæ fecit
in regnum Gallœciæ anno 1664. in illa magna de-
uastatione illius Regni, forte intrauit in quan-
dam Ecclesiam, & accedens ad sacrarium illud
infregit, & furatus fuit pyxidem argenteum, in
quo erat repositum sanctissimum Eucharistiæ Sa-
cramentum, & secum illud abstulit in Lusitaniam,
cum autem deficeret Sacramentum in illa Eccle-
sia conquesti sunt Gallœciæ Optimates, eo quod
sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum defice-
ret. Militiæ Lusitaniæ Princeps, cum adeo Chri-
stianissimus esset, fecit omnem diligentiam, vt
apprehenderet, qui tam immane sacrilegium com-
miserat, & tandem ministri regij, qui de hoc de-
licto summo conatu inquirebant certiores facti
à quodam amico ipsius sacrilegi hæretici illum,
& pyxidem, & sanctissimum Eucharistiæ Sacra-
mentum furatum fuisse, statim ad illius domum
accessere, vt eum apprehenderent. Ille autem vi-
dens ministros iustitiæ eum requirentes, cucurrit
ad locum vbi habebat pyxidem cum Eucharistia,
& in manibus accepit pyxidem cum diuino sacra-
mento appellans Ecclesiam, & dicens se gaudere
illius immunitate, & non posse comprehendi.
Obstupuere ministri regij, & steterunt. Interim
quidam Sacerdos accessit ad eum, & ex manibus
eius abstulit pyxidem cum Eucharistia, quo facto
iudices iniecerunt manus in eum, & fortiter com-
prehenderunt, & adduxerunt ad carcerem, illo
clamante, & inuocante immunitatem Ecclesiæ.
Certior factus de prædicto casu Princeps militiæ,
& Gubernator exercitus Dominus D. Franciscus
à Souza amicissimus meus, & in cuius domo tunc
ego forte aderam,

Quæsiuit à me, An prædictus hæreticus com-
mittens tam immane delictū in Ecclesia confugiēs
ad ipsum Sacramentum, quod sacrilege furatus fue-
rat gauderet immunitate Ecclesiæ, etiam postquam
per vim illud ab eius manibus ereptum fuit.

RESPONSIO AVTHORIS.

Respondi prædictum hæreticum in dicto casu
2 gaudere immunitate respectu iudicum sæcu-
larium, non vero Ecclesiasticorum, & non po-
tuisse comprehendi à ministris militiæ, sed de-
3 bere restitui Ecclesiæ. Ratio fundamentalis est,
quia qui confugit ad domum vbi forte est Eucha-
ristia pro communicando infirmo, vel confugit
4 ad Sacerdotem deferentem Eucharistiam, etiam in
platea, gaudet immunitate in criminibus non ex-
ceptis, vt tenet Suarez de Religione, *tom.1. tract.2.*
5 *lib.3. cap.9. n.10. in fine*, & cum Peregrino, & Mario,
Diana, *p.1. tract.1. resol.28.* Et reus qui in castris ad
altare portatile in tentorio confugit, & dum castra
mouentur illud manibus suis portat, gaudet immu-
nitate, vt cum Quintanadueñas, & Suario docet
6 Diana, *p.10. tract.15. resol.15.* Sed iste homo confu-
git ad domum, vbi erat Eucharistia, & eam mani-
bus apprehendit; ergo multo à fortiori gaudebit
immunitate Ecclesiæ in criminibus non exceptis;
sed crimen quod iste hæreticus commisit non est
exceptum; ergo absque dubio gaudebit immunita-
te Ecclesiæ.

Hæc vltima minor subsumpta probatur, quia 8
istius crimen non est exceptum eo quod ipse sit
hæreticus, nec etiam quia furatus sit Eucharistiam 9
ex Ecclesia; ergo ex nullo capite priuandus est im-
munitate, Antecedens quoad primam partem pro- 10
batur; quia hæreticus ob solam hæresim, si alias
crimen quod commisit non fuit crimen hæresis,
sed aliud non exceptum non caret immunitate, vt
docent Porrel, *in dubiis regularibus verbo Ecclesiæ
immunitas, n.10.* Azor. *p.2. lib.9 cap.9. q.9.* Sylu. *ver-
bo immunitas 3. q.3.* Suar. *de religione, to.1. tr.2. lib.3.
cap.10. n.13.* Bonac. *de legib d.3. q.7 §.3. n.3.* Diana,
p.1. tr.1. resol.29. contra Gambacurt. *lib.7. cap.3 n.6.*
Peregrin. *de immunitate, cap 8. n.13.* Bobadill. *to.1.
lib.2. c.14. n.54.* Tannerum, *in 22. d.5. q.8. n.16.* Et ra-
tio est, quia non habemus fundamentum ad exci-
piendam personam, vbi crimen non est exceptum,
vnde in illis locis vbi hæretici impune habitare
permittuntur, nec propter hæresim puniuntur, di-
cendum est in criminibus non exceptis gaudere, vt
cæteri immunitate Ecclesiarum; sed iste hæreticus
impune permittebatur habitare in illo exercitu in
Lusitania, vt cæteri hæretici Anglici permittuntur,
ergo ob solam hæresim, quam profitebatur, non est
priuandus Ecclesiæ immunitate.

Secunda vero pars antecedentis, scilicet, non 11
priuari immunitate eo quod ab Ecclesia furatus sit
pyxidem cum Diuina Eucharistia tenent cum Fari-
nac. Barb. *de iure Ecclesiastico, lib.2. c.3 n.123.* Ga-
nantus, *in additamentis ad manual. Episcoporū ver-
su immunitas Ecclesiastica, n.8.* Diana, *p.6. tract.... re-
sol.9 versu sed indigemus.* Et licet ibi solum prædicti
Authores loquantur de pyxide sanctissimi Sacra-
menti, non declarantes, an sit simul cum Sacramen-
to, idem in vtroque casu dicendum existimo in no- 12
stro casu; Et ratio est, quia hic hæreticus non fura-
tus fuit Eucharistiam propter se ipsam, & propter
aliquam irreuerentiam, quam in illam vellet exer-
cere, si enim id intenderet, statim eam conculcaret,
laceraret, vel alias iniurias in illam exerceret; Sed
propter argentum in quo erat reposita, ipse enim
cum non crederet ibi esse verum Christi corpus
non curauit de irreuerentia Sacramenti, vnde in-
uenta fuit Eucharistia sine vlla læsione, vel dimi-
nutione, eo modo, quo eam è sacrario furatus est,
vt confessus est ipse parochus Gallœciæ è cuius 13
Ecclesia furata fuit, sed solum curauit de argēto in
quo erat reposita Eucharistia; ergo sicut si quis oc-
cidat actu confitentem Sacramentaliter non ani-
mo hæretico contra pœnitentiæ sacramentum, sed
animo vindictæ contra inimicum, gaudet immu-
nitate Ecclesiæ, vt cum Cattario, docet Diana, *p.6.
tr.1. resol.26.* versu quarto duodecimo contra Bar-
bosam, Trull. & alios. ibi iste sacrilegus fur, licet 14
alias esset hæreticus, quia non furatus fuit pyxidem
animo hæretico circa Sacramentum, sed cupiditate
argenti, gaudebit vtique immunitate Ecclesiæ.

Dices suspectum de hæresi non gaudere immu- 15
nitate Ecclesiæ, vt cum communi sententia docet
Diana *p.1. tract.1. resol.38.* Sed hic suspectus est de
hæresi circa Sacramentum; ergo non debet gaude-
re immunitate. Respondeo hunc non solum esse
suspectum de hæresi, sed esse hæreticum for- 16
malem; An autem animo hæreticali contra
Sacramentum furatus sit Eucharistiam, de hoc
non constat, vnde hoc à Dominis inquisitoribus 17
discutiendum est, & non à iudice laico, vt recte
docet

docet Diana, *ibi resol.* 38. Nam iudicare an reus
18 gaudeat, vel non immunitate, non ad iudicem laicum, sed Ecclesiasticum spectat in casu dubio, vt cum Gutierres, Azeuedo, Barbosa, Palao, Rodriguez, Peregrino, Diana, *p. 6. tract.* 1. *resol.* 30. *versu sed miror, & p.* 4. *tract.* 1. *resol.* 49. & patet, *ex*
19 *cap. fin. de immunitate*, & ex *cap. ad Episcopos* 17. *q.* 4. *& cap. metuentes eadem causa*, & *quaest.* & ex *cap. ex parte de verbor. significatione.*

Et ratio est, quia causa Ecclesiastica ab Ecclesiasticis iudicibus tractari debet per textum, *in cap. Ecclesia Sanctae Mariae de constitut.* Sed causa immunitatis vt de se patet est Ecclesiastica: ergo à Iudicibus Ecclesiasticis, & non laicis tractanda est. Confirmatur; Quia iudices laici, etiam in criminibus exceptis non possunt ab Ecclesia extrahere reum, vt late probat Diana, *p.* 1. *tract.* 1. *resol.* 15. *& p.* 6. *tract.* 1. *resol.* 28. *& p.* 7. *tract.* 1. *resol.* 52. Ergo multo à fortiori quando est dubium, an casus sit exceptus; sed hic sumus in dubio an talis reus furatus fuerit Eucharistiam animo formali hæretico, an animo furandi argentum; ergo reus extrahi non potest ab Ecclesia sine licentia Episcopi; qui iudicaturus est, an commiserit, vel non crimen exceptum.

20 Dices reum istum commisisse immanissimum Sacrilegium: sed sacrilegium non gaudet immunitate, vt docet Boërius, *decisione* 109. *num.* 3. Godofredus à Brano, *in praxi criminali, lib.* 2. *§ sacrilegium, n.* 23. Gutierres, *in quaestionibus practicis, lib.* 3. *q.* 35. est enim crimen mixti fori, vt docet Diana, *p.* 6. *tract.* 1. *resol.* 9. ergo iste reus non gaudet immunitate. Respondeo negando maiorem, Nam licet illi, & alij Doctores ita censuerint de sacrilegio, contrarium probabilius est, vt cum Bonacina, Peregrino, Docet Diana, *p.* 6. *tract.* 1. *resol.* 26. Suarez, Alterius, & alij, quos plena manu refert Sperellus, *decisione* 22. *n.* 10. & idem Diana, *p.* 1. *tract.* 1. *resol.* 39. *& p.* 4. *tract.* 1. *resolutione* 68. & nos *suprà* diximus.

21 Et ratio est: Quia sacrilegium non est ex criminibus exceptis in bulla Gregorij XIV. vt late probat Diana, *p.* 6. *tract.* 1. *resol.* 15. Vnde licet sacrilegium sit mixti fori, id intelligitur, quando reus non confugit ad Ecclesiam, nam tunc non à iudice laico debet comprehendi, gaudet enim immunitate Ecclesiæ, sed à iudice Ecclesiastico, vt bene ait cum Sperello, Diana, *p.* 6. *tract.* 1. *resol.* 9. *versu notandum est*; Secus dicendum est, quando non confugit ad Ecclesiam, nam tunc tale crimen cum sit mixti fori, erit primo occupantis, vt dicunt communiter DD.

22 Nec obstat si dicas huiusmodi Hæreticum dedisse grauissimum scãdalum toti reipublicæ Christianæ furando diuinissimum Eucharistiæ Sacramentum, ergo ratione scandali quod dedit poterit puniri à iudice sæculari. Respondetur cum Carena, *p.* 2. *de officio inquisitorum, tract.* 17 *§.* 6. *n.* 22. Huiusmodi hæreticum propter hoc scandalum, cum sit in materia fidei, non à iudice sæculari, sed à Dominis inquisitoribus, probato plene scandalo, debere iudicari.

23 Nec obstat si dicas hunc hæreticum commisisse crimen læsæ Majestatis diuinæ in personam Christi; ergo non debet gaudere immunitate. Patet consequentia, quia vnum ex criminibus exceptis in bulla Gregorij XIV. est crimen læsæ Majestatis in personam principis, vt notat cum aliis Diana, *p.* 6. *tract.* 1. *resol.* 18. sed hoc crimen fuit contra personam Christi, qui est Rex regum, & Dominus dominantium; ergo talis reus non gaudet immunitate, sicut nec hæreticus, si crimen hæresis commisit.

Respondetur, hunc propriè, & formaliter non 24
deliquisse contra personam Christi, quam non credebat illic esse, nihil enim volitum, quin præcognitum, quod colligitur ex eo, quia nullam
iniuriam in diuinum Sacramentum exercuit, sed 25
eodem modo illud in pyxide conseruabat, sicut illam furatus fuerat, & forte nesciebat ibi esse Deum, sicut non credebat in Eucharistia existere verum corpus Christi Domini, sed solum habuit
intentionem furandi argentum, vnde per acci- 26
dens fuit offensa facta personæ Christi in Eucharistia, propter tamen tam immane sacrilegium tradendus est Episcopo, vt eum remittat Dominis inquisitoribus, vt cognoscant de hoc casu, vt *suprà* dixi.

Nec obstat si dicas Hæreticum esse indignum 27
hoc beneficio, & priuilegio, cum sit Ecclesiæ hostis, & proditor. Respondeo namque, hæreticum esse quidem indignissimum hoc priuilegio, sed Ecclesia ob ostentionem suæ eximiæ pietatis illum ab hoc priuilegio non vult excludere ad imitationem Christi, qui etiam pro eum crucifigentibus Patrem exorauit, & inimicos iubet diligere, vt notat Diana, *p.* 6. *tract.* 1. *resol.* 24.

Dices, quando iste hæreticus fuit comprehensus à satellitibus iam non erat in præsentia Eucharistiæ, quidam enim clericus ab eius manibus pyxidem cum Diuino Sacramento per vim abstulerat, vt *suprà* diximus; ergo non gaudebat
eius immunitate. Respondeo quod cum per vim 28
ab eo fuerit ablata Eucharistia, non ob id priuandus est immunitate, si alias illa ex apprehensione pyxidis cum Sacramento gaudebat; nam sicut reus qui violenter extractus est ab Ecclesia in casibus non exceptis restituendus est eidem, vel alteri Ecclesiæ, vt docet Farinacius *tom.* 2. *consil.* 168. *n.* 49. Diana, *p.* 1. *tract.* 1. *resol.* 27. Quod verum est, etsi non vi, sed dolo ab Ecclesia fuerit extractus, vt cum Villadiego, Bobadilla, Megala, Mastril. docet Diana, *p.... tr.* 1. *resol.* 26. Ita iste reus restituendus est Ecclesiæ, dum certior fit iudex Ecclesiasti-
cus; vt cum iudicet, an gaudeat immunitate, necne, 29
& interim non potest à iudice laico extrahi ab Ecclesia, & in carcere suo incarcerari, sed debet conseruari in Ecclesia, donec de veritate quæstionis appareat, vt cum Deciano, Farinacio, Peregrino, & aliis docet Diana, *part.* 6. *tract.* 1. *resol.* 32.

Et ita fuit ille militiæ excellentissimus prin- 30
ceps, qui consilio meo fretus iussit hæreticum illum restitui Ecclesiæ illius loci, & statim certiorem fecit Ordinarium de delicto, qui videns immanitatem illius, certiores fecit dominos inquisitores, qui prædictum reum pro dicto immani Sacrilegio, & scandalo, vt per erat punierunt, sic meo consilio factum fuit, sed an bene iudicent viri docti, ego enim cum casus fuerit inauditus, nec à doctoribus, quos viderim discussus, volui potius fauere immunitati Ecclesiæ, quam ab illa recedere, sed hæc saluo semper meliori iudicio.

CONSVLTVM LXXXIX.

De confessione an fuerit nulla ex eo quod quis certam notabilem circunstantiam in ea non explicauerit.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Committens mollitiem, & solum declarans in confessione commisisse mollitem cum tertia persona, non declarando an fuerit mas, vel fœmina in probabili sententia fecit validam confessionem.*
3 *Quod mollities sit commissa cum masculo, vel fœmina non habet maiorem malitiam, quam si furtum fuisset commissum cum masculo, vel fœmina.*
4 *Quod cooperans ad furtum vel mollitiem sit mas, vel fœmina, est quid accidentale.*
5 *Species quæ solum differunt in genere entis non est necesse explicare illas in confessione.*
6 *Quod mollities sit commissa cum masculo, vel fœmina, solum datur diuersitas in genere entis.*
7 *Sodomita non tenetur explicare, an sodomiam commiserit cum mare, vel fœmina.*
8 *Quod patiens sit mas, vel fœmina, per accidens est.*
9 *In mollitie per accidens est quod socius sit mas, vel fœmina.*
10 *In sodomia sufficit quod sodomita dicat in confessione toties commisi sodomiam.*
11 *In mollitie id non sufficit, sed debet dicere pœnitens, toties commisi mollitiem cum tertia persona.*
12 *Ponitur argumentum in contrarium.*
13 *Soluitur prædictum argumentum.*
14 *Qui commisit mollitiem tactu pueri nondum doli capacis, vel iuuenis dormientis, vel bestia citra concubitum, secundum aliquos doctores non tenetur dicere in confessione se tactibus alienis fuisse pollutum.*
15 *Sufficit si dicat, se habuisse pollutionem.*
16 *Illæ circunstantiæ solum differunt in genere entis, & non in genere moris.*
17 *Cooperatio pueri nondum doli capacis, vel iuuenis dormientis, non fuit peccatum ex parte illorum, sed solum excitatiuè concurrerunt ad peccatum, vt tactus statua.*
18 *Circunstantiæ quæ tantum differunt specie in genere entis non sunt necessario explicandæ in confessione.*
19 *Hæc opinio etiam stante decreto Alexandri VII. aliquam habet probabilitatem.*
20 *Qualitas personæ cum qua fuit commissa mollities, vel sodomia, an scilicet sit mas vel fœmina, in mea sententia explicanda necessario est in confessione.*
21 *Probatur id optima ratione.*
22 *Prædictus pœnitens secutus sententiam contrariam bene operatus est.*
23 *Ratio nostræ sententiæ non reddit improbabilem contrariam sententiam.*
24 *Respondetur nostræ rationi satis probabiliter.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVIDAM multoties commisit mollitiem cum quodam adolescente, & confitebatur 1
se habuisse pollutionem cum alia persona non explicando, an fuisset homo, vel fœmina, & cum confessor esset indoctus, de hoc eum non interrogabat, postea iste pœnitens scrupulis agitatus, eo quod non explicuerit, an complexus esset mas, vel fœmina.

Quæsiuit à me, an eius Confessiones factæ hoc modo fuerint validæ, & an in posterum sic posset confiteri?

RESPONSIO AVTHORIS.

Respondi vtrumque casum in satis probabili 2
sententia esse probabile, & quod confessiones fuerint validæ, & quod sic posset in posterum confiteri. Ita Reginaldus, *lib. 22. n. 49.* Diana, *p. 7. tract. 12. resol. 32.* & cum Nauarro, Filiucius, *tom. 2. tract. 30. cap. 8. nu. 153.* Mazuchellus, *tract. de casibus reseruatis, cap. 22. difficult. 1. n. 24.* Caramuel, *in Theologia morali, n. 1607.* & probabile putat P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *in suo examine veritatis tom. 1. tract. 5. casu vltimo. n. 6. & 26.* Ratio fundamentalis est, quia quod molli- 3
ties sit commissa cum masculo, vel fœmina, non habet maiorem malitiam, quam si quis induceret masculum, vel fœminam ad secum furandum, vel hominem occidendum; sed in peccato furti, & homicidij, quod cooperans mecum sit mas, vel fœmina, est quid accidentale, nec tenetur quis
explicare in confessione, nisi quod aliam perso- 4
nam induxerit ad secum furandum, vel hominem occidendum; ergo idem dicendum est in peccato mollitiei; non enim apparet maior ratio.

Confirmatur primo. Quia species quæ solum
differunt in genere entis, & non in genere moris 5
non est necesse explicare illas in confessione, scilicet diuinatio per terram, per aëra, per aquam, item
furtum auri, ligni, vestis, &c. Sed quod mollities sit 6
commissa cum homine, vel fœmina solum datur diuersitas ex parte cooperantis in genere entis, & non moris, siquidem mollities constituitur ex voluntaria pollutione absque concubitu quocunque, siue propriis tactibus, siue alienis; ergo siue pollutio sit procurata tactu fœminæ, siue viri, id non est necesse explicari in confessione, sed sufficit si dicat illam commisisse tactu alterius personæ.

Confirmatur 2. Quia Sodomita non tenetur 7
explicare an Sodomiam commiserit cum mare, vel fœmina, sed sufficit si dicat, commisisse sodomiam vt tenent Diana *p. 7. tract. 12 resol. 23.* Mazuchell. *tract. de casibus reseruatis, cap. 22 difficult. 1. n. 24.* Caramuel. *in Theologia morali, n. 1607.* &
Ratio illorum est, quia licet sodomia cum fœmina 8
non sit vera sodomia, ad illam reducitur, vnde iuxta horum Doctorum sententiam, quod patiens sit vir, vel fœmina, quid materiale, & accidentale est in ordine ad peccatum sodomiæ; sed etiam in mollitie per accidens, & quid materiale est, quod socius sit mas, vel fœmina; siquidem cooperatio fœminæ etiam ad mollitiem reducitur; ergo si in so-
domia non est necesse explicare, an patiens sit vir, 9
vel fœmina, idem dicendum est in mollitie.

Dices: ergo sicut in sodomia sufficit quod sodo- 10
mita dicat in confessione commisi toties sodomiam

non

non explicando,an fuerit cum mare,vel fœmina,
ita in mollitie sufficiet dicere cōmisi toties mol-
litiem,non explicando an fuerit cum alia persona
mare,vel fœmina. Respondetur negando illatio-
nem : nam sodomia non potest dari sine socio,
siue mari ; siue fœmina , Vnde si quis dicat se
11 commisisse sodomiam , satis explicat concubi-
tum socij , cum quo illam commisit , quod ta-
men non inuenitur in mollitie, quæ potest dari
sine socio,nec cooperatione alterius,vnde ad ex-
plicandam malitiam cooperationis socij debet
pœnitens explicare,an fuerit cum alia persona.
12 Dices ex hac ratione inferri ,non esse necesse
explicare an mollities fuisset cum tactibus alte-
rius personæ ; nam per me quod mollities sit ta-
ctibus proprijs , vel alienis quid accidentale est ;
sed circumstantiæ accidentales non sunt necessa-
rio explicandæ in confessione ; ergo quod molli-
ties commissa fuerit tactibus proprijs , vel alie-
nis, vel bestiæ , vel alterius viri , vel fœminæ id
non est explicandum in confessione Respondeo
negando sequelam. Ad probationem : Respon-
13 deo negando maiorem ; ad probationem Re-
spondetur , distinguendo minorem , circum-
stantiæ accidentales non sunt necessario expli-
candæ, distinguo , quando pertinent ad integri-
tatem peccati nego, si non pertineant ad illius
integritatem concedo , in præsenti autem , quod
mollities sit commissa cum alia persona,pertinet
ad integritatem peccati , nam si non explicetur
quod fuerit cum tertia persona , non explicatur
cooperatio alterius ad peccatum, cuius ille qui
commisit pollutionem fuit , quod sic explico.
Quando quis solum proprijs tactibus commi-
sit pollutionem , tunc in ipsa pollutione tan-
quam in fine , vel in delectatione essentialiter
cum fine coniuncta sistit delectatio ipsa exterius
consummatá , quando vero sumitur pollutio ad
quem se delectandum tactibus alterius personæ,
tunc pollutio ipsa assumitur vt medium ordina-
tum ad captandam delectationem ex tactibus il-
lius personæ , cum quibus tactibus procuratur
tāquam ad finem executum,proindeque ad con-
summationem actus pertinentem ; non ergo suf-
ficit vt quis dicat se habuisse pollutionem , nam
iam non diceret totam peccati entitatem, siqui-
dem non explicaretur malitia cooperationis al-
terius socij , ad quam fuit pollutio , vt medium
ordinata ; si tamen dicat se commisisse illam cum
socio , iam explicat totam entit[illegible]tem , non solum
ipsius pollutionis , sed etiam cooperationis alte-
rius ad quam fuit ordinata , non tamen infertur
teneri declarare qualitatem socij , an fuerit vir,
vel fœmina, nam qualitas socij, nisi noua super-
addatur circumstantia specie distincta sacrileg[illegible]
incestus, adulterij , vel superstitionis , &c. nihil
facit ad rem. Ita P. Fr. Ludouicus à Conceptio-
ne *in examine veritatis tom.1. tract.5. casu vltimo,*
num.6.& 7.
14 Dices ergo si quis commiserit mollitiem tactu
pueri nondum doli capacis , vel iuuenis dor-
mientis , vel bestiæ citra concubitum , non tene-
bitur dicere in confessione , se tactibus alienis
fuisse pollutum , sed sufficit si dicat , se habuisse
pollutionem. Patet consequentia, quia iam coo-
peratio ex parte socij non pertinet ad integrita-
tem peccati , cum talis cooperatio, ex parte dor-
mientis non fuerit peccatum , nec ex parte pueri
nondum doli capacis, vel bestiæ. Respondetur
aliquos doctores concedere sequelam. Ita Caiet.
2.2.q.154.art.11. probabile putat Azor. quem re- 15
fert, & sequitur Diana *p.7.tract 12.resol.15.* Dica-
stillus *de iustitia, lib.1.d 3.dub* 8.§.2.*num.3.* Cara-
muel *in Regulam Sancti Benedicti, d.66.num.*1013.
Mazuchellus, quem refert Diana *p.7. tractat.12.*
resol.23. Et ratio est , quia illæ circumstantiæ so- 16
lum differunt specie in genere entia , non in ge-
nere moris , vt diuinatio per terram , per aquam,
&c. cooperatio enim pueri nondum doli ca-
pacis , vel iuuenis dormientis , in genere mo- 17
ris non fuit peccatum , sed tantum concurrerunt
ad peccatum entitatiuè , & materialiter , vt ta-
ctus statuæ , vel vestis ; &c. vel si quis haberet
concubitum cum muliere mortua , quæ copula 18
solum habet malitiam pollutionis , cum mulier
solum entitatiuè, & vt statua concurreret ad pol-
lutionem,vt docet Diana *p.9.tract.9.res.1.* contra
Pelizarium *tom 1. tractat. 4. capit. 3. num. 7.* sed
quando circumstantiæ tantum differunt in gene-
re entis non sunt necessario explicandæ ; ergo.
Verùm licet omnes hæ opiniones aliquam 19
habeant probabilitatem , etiam stando *in decreto*
Alexandri VII. propositione 24. sub anathema
damnantis opinionem illorum,qui dixerunt mol-
litiem, sodomiam, bestialitatem esse peccata eius-
dem speciei , siquidem prædicti Authores tale
quid non asserunt , sed solum dicunt , qualita-
tem personæ , cum qua fuit habita mollities non
esse explicandam, quod tamen non dānauit Pon-
tif. x , nec de hoc tractat decretum ; Hoc tamen 20
non obstante dico , qualitatem personæ cum qua
fuit habita mollities ; vel sodomia,necessario ex-
plicandam esse in confessione,etiam dato, & con-
cesso quod illi modi committendi mollitiem , vel
sodomiam cum masculo , vel fœmina non distin-
guantur specie in genere moris , vt vult Cara-
muel *in Theologia fundamentali , num* 1707. con-
tra Borgian. *quæst.5.* Dic[illegible]lum , *de iustitia lib.1.*
d 3 dub 8. *num* 182. ita expresse docet ipse Cara-
muel *in Theologia fundamentali , num* 1707 Ego
ipse *in nostro Directorio Confessariorum p.A.tract.5.*
d.8.n.439.
Ratio fundamentalis est , quia in præcepto, 21
quod dirigit semen ad generationē, & prohibetur
quod effundatur contra naturam , dantur plures
partes eterogeneæ , & diuersæ rationis ; nam de-
cisio seminis , vt sit connaturalis petit primo ,
alterius personæ contactum , secundo eiusdem
speciei , tertio diuersi sexus , quarto in vase legi-
timo , quinto non in præpostero , & vt sit licita,
petit sexto vt sit inter maritum , & vxorem , si
ergo detur decisio seminis illicita tactibus alte-
rius non in vase legitimo , nec in præpostero,
tunc adhuc potest illi deficere quod sit tactu al-
terius personæ eiusdem speciei, & alterius sexus;
ergo si non sit persona alterius sexus , & eius-
dem speciei , totum id explicandum est , vt ex-
plicetur tota entitas peccati , nam si id non ex-
plicetur , & deficiunt huic decisioni seminis non
solum illa connaturalitas vasis legitimi , & vt sit
licita, propriæ vxoris , sed etiam deficit quod sit
tactu personæ eiusdem speciei , & alterius sexus;
ergo vt hæc entitas peccati declaretur, requiritur
vt pœnitens dicat in confessione quod commisit
mollitiem cum persona eiusdem speciei , sed eius-
dem , vel alterius sexus cum persona alterius
speciei , scilicet , cum bruto , vel cum Dæmo-
ne , &c.

22 Verùm licet hæc ſententia ſic à me explicata
ſit vera, & communior inter Doctores, adhuc
exiſtimo prædictum conſulentem rectè confeſ-
ſum fuiſſe in ſatis probabili opinione, quam *ſu-*
prà retulimus, non explicando; An mollitiem
commiſerit cum viro, vel fœmina, ſed dicendo
illam habuiſſe cum alia perſona eiuſdem ſpeciei,
& ſic poſſe in poſterum confiteri ſi velit. Nec
ratio pro noſtra ſententia ſententiam illorum
Doctorum reddit improbabilem, poſſunt enim
23 prædicti Doctores ei reſpondere, connaturalita-
tem ſexus eſſe accidentalem in ordine ad molli-
tiem, & ſodomiam, nec variare hoc peccatum
in genere moris, ſed in genere entis, ac per con-
24 ſequens non pertinere ad integritatem peccati,
cum ſatis cooperatio compl eis in vtroque pec-
cato explicetur dicendo ſe commiſiſſe ſodomiam,
vel mollitiem cum alia perſona eiuſdem ſpe-
ciei.

Vnde prædictus conſulens non tenetur iterare confeſſiones, & ſi verecundia premitur in explicando, an mollitiem, vel ſodomiam commiſerit cum viro, vel fœmina, poteſt ſolum dicere commiſiſſe ſodomiam, vel mollitiem habuiſſe cum ſocio, vel altera perſona, nec tenetur dicere, An mollitiem habuerit inter crura, vel brachia, vel in ore pueri, ſed ſufficit dicere, ſe cum ſocio habuiſſe mollitiem, vel pollutionem, vt docent Bonacina *de matrimon. quæſt. 4. p. 11. num. 11.* Diana *p. 1. tract. 7. reſol. 52.* Ego ipſe in noſtro directorio confeſſariorum *parte 1. tractat. 5. d. 8. num. 462. & 464.*

CONSVLTVM XC.

De Homicida qui voluntariè occidit Petrum v. gr. quem inuincibiliter exiſtimauit Paulum, An incurrerit irregularitatem, & alias pœnas annexas dicto homicidio.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur caſus, ſeu factum.*
2 *Qui occidit Petrum Clericum, putans inuincibiliter eſſe Franciſcum Clericum, in multorum ſententia non incurrit excommunicationem, aut irregularitatem*
3 *Probatur multorum Doctorum authoritate.*
4 *Probatur ratione.*
5 *Ponitur argumentum in contrarium & ſoluitur.*
6 *Si quis voluit contrahere cum Maria primogenita Petri, & inuincibiliter contraxit cum Antonia ſecundo genita Petri, non contraxit matrimonium.*
7 *Tale Matrimonium fuit nullum, quia inuoluntarium.*
8 *Occiſio Petri non fuit peccatum externum, quia inuoluntarium.*
9 *Non ſufficit dare operam rei illicitæ, vt quis dicatur reus illius quod ignorabat.*
10 *Accedens ad mulierem ignorans inuincibiliter eſſe vxoratam dabat operam rei illicitæ, & tamen non commiſit adulterium.*
11 *Si quis volens adulterare cum Maria vxorata excludendo omnes alias fœminas vxoratas, ſi ignorantia inuincibili loco illius agnouit alteram vxoratam, non commiſit adulterium.*
12 *Peccauit tamen peccato fornicationis.*
13 *Ponitur argumentum in contrarium, & ſoluitur.*
14 *Ponitur alia inſtantia, & ſoluitur.*
15 *Ponitur alia inſtantia, & ſoluitur.*
16 *Qui occidit Petrum Clericum, putans inuincibiliter eſſe Franciſcum Clericum, melior ſententia tenet incurriſſe excommunicationem & irregularitatem.*
17 *Probatur authoritate Doctorum.*
18 *Probatur ratione.*
19 *Confirmatur prædicta ſententia,*
20 *Conſulens poteſt ſequi opinionem contrariam tuta conſcientia, cum non ſit periculum quod tale crimen ſciatur in loco, in quo reſidet.*
21 *Argumentis factis ex ime pro noſtra ſententia facilè reſpondetur.*
22 *Primo argumento ex ratione reſpondetur.*
23 *Reſpondetur eius confirmationi.*
24 *Dato quod prædictus conſulens in prædicto caſu, ſtando in noſtra ſententia, incurrerit irregularitatem, cum eo poteſt Epiſcopus diſpenſare.*
25 *Quando delictum eſt publicum in vno loco, & occultum in alio, in quo non eſt ſpes, quod publicetur, poteſt Epiſcopus vigore Tridentini diſpenſare in irregularitate ex homicidio caſuali, etiam culpabili contracta.*
26 *Probatur multorum Doctorum authoritate.*
27 *Hoc homicidium fuit caſuale culpabile, & eſt occultum in loco, in quo reſidet conſulens, & non eſt timor quod ibi publicetur.*
28 *Epiſcopus poteſt diſpenſare in irregularitate ex homicidio caſuali contracta; etiam quando eſt publicum, ad maiores ordines, & ſimplex beneficium, & officium cura.*
29 *Tridentinum non abſtulit ab Epiſcopo facultatem, quam antea ex iure habebat ad diſpenſandum in irregularitate ex homicidio caſuali culpabile publico.*
30 *Tridentinum circa homicidium caſuale, etiam culpabile nihil diſpoſuit.*
31 *In hoc homicidio non interuenit voluntarium directum.*
32 *Tridentinum ſolum excepit homicidium voluntarium directum.*
33 *Homicidium voluntarium directè ſolum dicitur, quod fit de propoſito, & induſtria, & per inſidias.*
34 *Epiſcopus poteſt diſpenſare cum eo, qui in repentina rixa aliquem, etiam voluntariè occidit, non tamen per inſidias, ſed ex repentina ira*
35 *Tale homicidium eſt caſuale, licet fuerit culpabile, & volitum non ſolum in cauſa, ſed in ſe.*
36 *In hac irregularitate, etiam regulares poſſunt diſpenſare.*
37 *Regulares poſſunt diſpenſare cum ſæcularibus in omnibus caſibus, in quibus iure ordinario poteſt Epiſcopus diſpenſare.*
38 *Epiſcopus iure ordinario, & non extraordinario poteſt in hac irregularitate diſpenſare.*

CASVS,

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 IN Ciuitate Bahiæ in Brasilica regione procurauit Petrus occidere Franciscum Clericum, & cum quadam die in quadam Ecclesia ei fuisset obuius Ioannes Clericus, putans inuincibiliter esse Franciscum Clericum, cum quo ipse Ioannes multum similis erat, explosit in eum sclopetum, & occidit illum, postea sciens esse Ioannem Clericum, & non Franciscum, maximè de homicidio dolens, profectus est in Lusitaniam, vbi crimen omnino erat ignotum, & volens insigniri ordinibus sacris:

Quæsiuit à me primo, An per tale homicidium Clerici, quod commisit, incurrerit irregularitatem, excommunicationem, & alias pœnas contra Clerici homicidas in iure positas, ac per consequens maneret inhabilis ad accedendum ad sacros ordines sine dispensatione? Secundo, An dato quod eas omnes pœnas incurrerit, quis possit cum eo dispensare ad suscipiendum ordines sacros?

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An Per tale homicidium Ioannis Clerici, quem putabat esse Franciscum Clericum, incurrerit irregularitatem, & omnes pœnas contra occidentes Clericos stabilitas, ac per consequens maneret inhabilis ad suscipiendos sacros ordines sine dispensatione?

2 REspondi non esse improbabilem sententiam aliquorum Doctorum dicentium talem homicidam in præsenti casu non incurrisse excommunicationem, nec irregularitatem, nec alias pœnas Clerici homicidæ impositas. Ita Fagund.
3 *in quinque Eccl. præcepta, præcept. 2 lib. 4 c. 4. n. 15.* referens Suarium, *tom. 5. de censuris d. 22. sect. 1. num. 54.* & alij, quos refert Henriquez *lib. 13. c. 13. num. 1.* Pater F. Ludouicus à Conceptione *in suo examine veritatis, tom. 1. tr. 5. de Sacramento pœnitentiæ casu 6 n. 2.* & videtur approbare Lugo *de iustitia tom. 1. d. 7. num 25.* vbi ait, Aliqui addunt, quod si volens occidere vnum Clericum, alium Clericum per errorem occidit, eum non agnoscens, non incurrere excommunicationem, quia occisio illius Clerici non fuit sibi voluntaria, licet voluerit Clericum occidere; sic Lugo, & Probatur *ex l. item apud Labeonem 15. §. interdum 45. ff. de iniuriis, & ex textu in l. eum, qui §. at cum aliqui, ff. de iniuriis.*

4 Ratio autem est: Quia Petrus intendens occidere in Ecclesia Franciscum Clericum inimicum suum, nullo modo intendebat occidere Ioannem similiter Clericum, clericalique habitu indutum, nec de facto occideret, si ex ignorantia concomitante Franciscum non reputaret, omnem enim vt suppono diligentiam adhibuit ad cognoscendum Franciscum, & ex ignorantia inuincibili eum reputauit, eo quod cum eo habebat magnam similitudinem; ergo nullum externum commisit peccatum, ac per consequens non incurrit censuram, nec irregularitatem, quæ dari non possunt ex delicto sine peccato. Antecedens est certum, vt supponimus. Consequens vero probatur. Quia nulla actio externa est peccatum, quin sit imperata à libera voluntate, vel volita; Atqui nullus præcessit actus liber à quo ortum haberet externa Ioannis occisio, eum solum intenderet Franciscum similiter Clericum occidere, quem non occidit: ergo externa Ioannis occisio peccaminosa non fuit; ergo nec inductiua fuit excommunicationis, vel irregularitatis, nam hæ semper supponunt actum externum peccaminosum, & non sufficit internum tantum peccatum, sicut nec violatur Ecclesia, aut polluitur, nisi externum apponatur sacrilegium, quale hic non fuit.

Dices. Petrus intendens occidere Franciscum Clericum, nec statu clericalis, aut habitus, nec loci sacti ignorantia laborauit, sed vere in Ecclesia hominem Clericum cognitum occidit; ergo verè duplicis sacrilegij externi reus fuit; ergo & violauit Ecclesiam, & excommunicationem, & irregularitatem ex suo delicto incurrit. Respondetur distinguendo antecedens, Petrus non laborauit ignorantia status clericalis vt sic, concedo, non laborauit ignorantia circa statum clericalem Ioannis nego; ergo occidens Ioannem Clericum, quem inuincibiliter putauit Franciscum similiter Clericum in Ecclesia, fuit reus duplicis sacrilegij nego; Ratio est, quia Petrus non occidit Ioannem ex odio in statum clericalem vt sic, sed ex odio in talem Clericum, scilicet Franciscum, quem tunc ignorauit, vnde scientia illa status clericalis vt sic, per accidens fuit, & de materiali se habuit, quod patet hoc exemplo. 5

Nam si quis volens contrahere matrimonium cum Maria primogenita Petri, & errore inuincibili cum filia secundo genita Petri contraxit, matrimonium est nullum, & tamen volens contrahere cum primogenita Petri, implicitè voluit cum muliere filia Petri contrahere, ergo licet volens occidere Franciscum Clericum, implicitè vellet occidere hominem Clericum; non ob id erit voluntaria occisio Ioannis Clerici, sicut volitio implicita fœminæ, non sufficit ad reddendum voluntarium & validum matrimonium de facto contractum; ergo sicut illud matrimonium de facto nullum est, quia inuoluntarium, posita non solum cognitione fœminæ, sed etiam cognitione filiæ Petri, quì primogenitam ignorauit, ita occisio Ioannis Clerici erit inuoluntaria, licet & rationem hominis, & statum clericalem agnouisset, implicitèque voluisset, quia Franciscum, quem intendebat occidere ignorauit. 6 7

Confirmatur: Quia si quis intendens suum equum occidere, alium equum ex ignorantia occidit, non esset illi talis occisio voluntaria, licet alias, esse equum cognosceret; sic ergo licet Petrus cognosceret, esse Clericum illum, quem occidit, quia hoc tamen vt sic non intendebat, sed talem; v. gr. Franciscum, & hunc ignorabat, hinc est, quod hic, & nunc, fuit illi talis occisio saltem non voluntaria, proindeque externum sacrilegium non commisit, nec incurrit excommunicationem, vel irregularitatem. 8

Dices dari diuersam rationem in nostro casu ab ea, quæ in adductis exemplis; siquidem in 9

exemplis

exemplis adductis, non adest prohibitio aliqua
ob quam operans det operam rei illicitæ, in no-
stro autem casu adest præceptum naturale pro-
hibens homicidium; ergo Petrus cognoscens
esse hominem, tenebatur abstinere ab occisione.
Respondetur non sufficere dare operam rei illi-
citæ, vt quis dicatur reus illius, quod ignorat,
10 vt patet in hoc exemplo, si Petrus accedat ad
mulierem ignorans esse vxoratam, non commit-
tit adulterium, & tamen dat operam rei illicitæ;
ergo licet Petrus occidens Ioannem Clericum
daret operam rei illicitæ, quia tamen ignorabat
illum esse Ioannem, non ob id incurrit sacrile-
gium.

11 Dices; ergo si quis volens adulterare cum
Maria, excludendo omnes alias fœminas vxo-
ratas, & ingressus domum eius, cognouit ibi
aliam etiam vxoratam visam sibi Mariam omni-
bus ad id diligentiis adhibitis, iste non peccaret
peccato adulterij; Patet consequentia, quia non
adulterauit cum ea, cum qua solebat adulterare.
Respondetur cum P. Fr. Ludouico à Conce-
ptione *in suo examine veritatis tom. 1. tract. 5. ca-
su 6. num* 24. concedendo sequelam, ob paritatem rationis.

Dices; ergo nec peccauit peccato simplicis
fornicationis. Patet consequentia, quia per nos
etiam Petrus non peccauit peccato homicidij
cum hominem scienter occiderit; ergo licet iste
scienter mulierem agnosceret, non peccaret pec-
cato fornicationis, eo quod non peccauit cum
12 ea, quam ipse intendebat. Respondetur ne-
gando illationem. Ad probationem Responde-
tur: dari diuersam rationem; nam ille actus non
potest extrahi à libidinis ratione, eo quod
in exteriori se quis polluat, & voluntarie con-
tra præceptum se non polluendi, qui enim vult
rem habere cum Maria, licet alias excludat fœ-
minas, & habet voluntatem adulterandi contra
speciale præceptum, & se polluendi contra
aliud distinctum præceptum, & certè indepen-
dens ab eo, quod cum hac, vel illa sit fœ-
mina.

13 Dices etiam ille, qui vult occidere Franciscum
Clericum habet intentionem faciendi sacrile-
gium in Francisco Clerico contra speciale præ-
ceptum, & voluntatem faciendi homicidium
contra distinctum etiam præceptum non occi-
dendi: Respondetur dari diuersam rationem,
nam immunditia vt culpabilis sit, sufficit quod
fiat cum aduertentia intellectus; cum qualibet
voluntate illam procurandi, & habendi, licet
alias non ordinetur vt medium ad fornicationem,
vel adulterium, quod tamen non accidit in ex-
plosionem sclopeti, vel proiectione sagittæ, nam
talis explosio, seu proiectio, non est mala, quia
cum aduertentia, & voluntate fiat, sed vlterius
requiritur, quod ad finem prohibitum, & vo-
litum tanquam medium ordinetur; cum autem
explosio illa sclopeti solum fuerit volita in ordi-
ne ad occidendum Franciscum Clericum; non
occisum, non potuit habere in exteriori mali-
tiam finis, siquidem finis intentus non fuit opere
consecutus, & propter hoc non est illa explosio
sclopeti exterius peccaminosa, quia non fuit
coniuncta voluntarie cum fine intento, & aliàs
non erat prohibita, vt pollutio cum aduerten-
tia habita, & procurata, cum sit secundum se
prohibita, quia mala, ideo externi peccati ma-
litiam induit, & cum aliàs sit quantum est ex se
per accidens coniuncta cum debito sexu, per ac-
cidens amittit rationem peccati contra naturam,
induitque quod minus est, & tanquam speciem
simplicis fornicationis malitiam, tam ex inter-
pretatiua voluntate se polluentis, quam ex fa-
cto ipso indebito sexu per accidens contingen-
te, & ex suppositione illius per se constituen-
tis ad minus simplicis fornicationis peccatum.

Dices: Explosio illa sclopeti pro hic, & nunc est 14
libera; ergo est bona, vel mala, non bona, vt
patet; ergo mala: sed est coniuncta cum homi-
nis occisione: ergo re vera est homicidium, ac
per consequens sacrilegium, ac per eam induci-
tur irregularitas, & excommunicatio, & Eccle-
siæ violatio. Respondetur: explosio illa sclopeti
pro hic, & nunc est libera distinguo, est libera
prout ab effectu finis intenti procedit, concedo
antecedens, prout de facto cum talis Clerici oc-
cisione coniungitur nego, ergo est mala, distin-
guo similiter, est mala affectiuè ratione finis in-
tenti concedo consequens, ratione effectus secu-
ti nego.

Dices. Sufficit quod sit exterius libera ad hoc 15
vt si effectus secutus sit malus sit volunta-
rius. Respondetur negando antecedens, & ratio
est, quia si quis libere mittat sagittam dum vena-
tur in obiectum existimatum feram; cum sit ho-
mo, talis proiectio sagittæ libera est, & nullate-
nus mala, licet effectus secutus sit malus, scili-
cet hominis occisio; ergo eodem modo in nostro
casu. Nec obstat si dicas in hoc exemplo homi-
nem non fuisse præuisum, cum alias obie-
ctum inuincibiliter putaretur fera à sagittario,
quod tamen non occidit in nostro casu cum Pe-
trus hominem Clericum, & non feram præuide-
rit. Non obstat, inquam; Respondetur namque,
quod sicut in dicto exemplo, quia inuincibiliter
non fuit præuisus homo, nullatenus imputatur
effectus, sic quia in nostro casu non præuisus
fuit inuincibiliter ille, quem homicida intende-
bat, nullatenus secutum homicidium forma-
liter est tale, nec ad culpam exteriorem impu-
tatur.

Verùm licet hæc sententia sic explicata satis 16
probabilis sit: Contraria verior & probabilior
est. Ita cum Corduba, Ledesma, & aliis San-
chez *lib 9. de matrimonio, d* 32 *num* 27. Corneio
d. vltima, de censuris in genere, dub. 2. Candidus
disquisitione 22. *artic.* 31. *dub.* 10. & cum Veiga,
Sairo, Henriquez, Leander, *de censuris tract.* 1.
d. 9. *quæst.* 10. & penes illum omnes Thomistæ 17
cum D. Thoma 1. 2. *quæst.* 16. *artic.* 3. Bonacina
d. 1. *de censuris q.* 1. *p.* 1. *num* 20. Molina *d.* 30. *&* 53.
num. 2. Castro Palaus *tom.* 1. *tract.* 2. *de peccatis,
d.* 1. *p.* 17. *num* 3. ego ipse *in nostro Directorio Con-
fessariorum, parte secunda, tractat.* 12. *de censu-
ris, d.* 1. *num.* 174. & patet *ex l. eum, qui inno-
centem, § si iniuria, ff. de iniuriis*, & ex aliis iu-
ribus.

Ratio autem est, quia ignorantia non excusat 18
ab ea parte malitiæ, quam quis agnoscit, & vo-
luntariè exequitur in obiecto, sed iste agnouit
illum, quem occidit esse hominem, & Cleri-
cum; ergo ignorantia non potuit eum ex hac
parte liberare, siquidem percussus iuste conque-
ritur, quod videns eum esse hominem, & Cle-
ricum, sponte percusserit, cum id malum, &
damnum vitare teneretur.

Confirma

19 Confirmatur primo. Quia licet ista percussio fuerit inuoluntaria respectu personæ in particulari, scilicet respectu Ioannis, ratione erroris, & ignorantiæ inuincibilis, fuit tamen voluntaria ratione sacrilegij, aut iniuriæ factæ statui clericali; sed contra hanc percussionem lata est excommunicatio, & irregularitas; ergo Petrus occidens Ioannem clericum inuincibiliter putans esse Franciscum similiter clericum, & incurrit excommunicationem, & irregularitatem. Confirmatur 2. quia qui ex sua actione videt secuturum homicidium, & voluntarie non impedit, si sequatur reus est homicidij; sed in hoc casu Petrus videbat ex sua actione secuturum homicidium, & voluntarie non impediuit, cum posset si vellet, ergo reus fuit homicidij secuti, proinde quo excommunicationem, & alias pœnas incurrit.

20 Verum licet hæc sententia communior, & probabilior sit, adhuc existimo prædictum consulentem posse priorem contrariam amplecti, secundum quam nec in foro conscientiæ incurrit excommunicationem, vel irregularitatem, nec commisit sacrilegium, aut Ecclesiam violauit, & cum de præsenti versetur in ciuitate longinqua à loco vbi homicidium patratum fuit, in quo sciri non potest, nec in notitiam hominum istius Regni tale factum venire, vt suppono, procul dubio absque vlla dispensatione potest ordinari, & ad sacros ordines ascendere. Ita Fr. Ludouicus à Conceptione, *in suo examine veritatis, tom. 1. tract. 5. casu 6. n. 1. & 2.* Nec rationes pro nostra sententia adductæ reddunt hanc opinionem improbabilem si quidem.

21 Ad illum textum, *ex l. cum qui 18. §. si iniuria ff. de iniuriis.* Respondetur textum illum intelligi de eo, qui alicui vult iniuriam facere, non quatenus talis est, sed vt quidam est indefinite, ad quod per accidens se habet quod Petrum, vel Paulum existimet, vt cum tempore belli inter Lusitanos, & Iberos, Lusitanus solebat occidere Iberum, quemcumque, vt huc vsque faciebant, per accidens namque tunc erat, quod esset Petrus, vel Paulus, cum Lusitanus non hunc, vel illum in particulari, sed quemcunque Iberum vellet occidere.

22 Ad primam rationem Respondetur, concedendo maiorem. Ad minorem Respondetur, sed iste cognouit illum, quem occidit esse hominem, & clericum, vt sic concedo, & talem hominem, & clericum nego, deinde negatur consequens, nam ipse non occidit hunc clericum ex odio in statum clericalem, vel in naturam humanam, sed in talem hominem, & clericum, quem cum non occiderit, sed alium hominem & clericum, quem non volebat, eius actio non fuit voluntaria, vnde percussus si sciret ignorantiam occidentis non iuste de eo conquereretur, nam licet vidisset illum esse hominem, & clericum, inuincibiliter existimauit esse Franciscum inimicum suum, quem ille intendebat occidere, & non Ioannem, quem forte, & præter suam intentionem occidit.

23 Ad 1. Confirmationem respondetur negando istam percussionem fuisse voluntariam respectu iniuriæ factæ statui clericali, siquidem iste homo non percussit ex odio in statum clericalem vt sic, sed solum intendit occidere Franciscum inimicum suum alias clericum, vnde circunstantia clericatus per accidens fuit respectu illius percussionis. Ad secundam Confirmationem Responde-

tur qui ex sua actione videt secuturum homicidium, si sequatur reus est homicidij distinguo, reus est homicidij, quia vult illud quod sequi prævidetur concedo maiorem, si non velit nego maiorem, & ad minorem similiter distinguo, sed in casu proposito videt Petrus secuturum homicidium distinguo, quod vult, & existimat secuturum nego minorem, quod non vult, neque secuturum putat nego suppositum, quia quod vult sequi homicidium nullatenus videt, siquidem illius ignorantia liberat, per quod patet ad replicam.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An dato quod incurreris per tale homicidium excommunicationem, & irregularitatem quis posset cum eo dispensare ad suscipiendos ordines sacros?

Respondi quod dato quod incurrerit prædictam irregularitatem in probabiliori sententia in præsenti casu posse in irregularitate Episcopum dispensare. Ratio est, quia quando delictum est publicum in vno loco, & occultum in alio, in quo non est spes vt publicetur, potest Episcopus vigore Tridentini dispensare in irregularitate ex homicidio casuali, etiam culpabili contracta, vt docet Fagundez, *de præceptis Ecclesiæ, cap. 2. lib. 8. cap. 8. n. 28.* Auila, *de censuris p. 2. cap. 7. d. 3. dub. 11. conclus. 3.* Sanchez, *in summa, lib. 2. cap. 11. n. 20.* Duardus, *in bullam cœnæ lib. 3. §. 2. q. 11. n. 10.* Machado, *de perfecto confessore, tom. 2. lib. 4. p. 6. tract. 12. docum 4. n. 2.* Diana *p. 7. tract. 2. resol. 16.* Ansonius, *verbo Episcopi iurisdictio in irregularitates, n. 14.* Sed huiusmodi delictum fuit casuale, & de facto est occultum in loco in quo residet homicida, nec est timor, aut spes quod illic deueniat illius notitia cum fuerit commissum in Brasilica regione, vbi homicida non erat notus, & per eius recessum omnino res in obliuionem desiit, licet fuerit culpabile; ergo optime potest cum eo Episcopus dispensare. 24 25 26 27

Confirmatur. Quia Episcopus potest dispensare in irregularitate contracta ex homicidio casuali, etiam quando est publicum ad maiores ordines, & simplex beneficium, & officium curæ, vt docet Calpensis, *in cursu Theologia, tom 2. tract. 25. d. 5. sect. 17. n. 119.* Auila, *de censuris, p. 7. d. 6. sect. 5. dub. 1. n. 2. in glossa litera R.* Saitus, *de censuris lib. 7. n. 20.* & alij, quos citat, & sequitur Marchinus *de sacramento Ordinis, tract. 2. part. 4. cap. 1. difficultate, & n. 3.* Diana, *p. 7. tract. 2. resol. 31* Ansonius, *in summa Diana verbo Episcopi iurisdictio quoad irregularitates, n. 22.* Et patet, *ex cap. continebatur, & cap. ad audientiam de homicidio,* secundum quæ iure Episcopi ante Tridentinum poterant facultate dispensandi in irregularitate orta ex homicidio casuali, etiam publico, quam facultatem Tridentinum ab eis non abstulit, siquidem circa homicidium casuale nihil innouauit, vt probat Marchinus, *de sacramento ordinis tract. 1. p. 9. cap. 1. difficult. 3. n. 9.* Diana, *p. 7. tract. 2. resol. 31.* Sed hoc homicidium fuit omnino casuale, cum tale quid homicida non intentauerit, ergo licet sit publicum in irregularitate ex eo contracta potest Episcopus dispensare. 28 29 30

Hh Nec

Nec obstat si dicas in hoc homicidio interce-
dere saltem voluntarium indirectum, imo & di-
rectum, cum ex intentione, & animo delibera-
to hominem clericum occiderit; sed Episcopus
non potest dispensare in homicidio voluntario,
etsi sit occultum, vt patet ex *cap. liceat in Triden-
tino*; ergo multo minus poterit in hoc dispensa-
re, cum sit publicum. Respondetur negando in
31 hoc homicidio interuenisse voluntarium dire-
ctum, cum homicida talem clericum nullo mo-
do vellet occidere, dato tamen quod aliquod
voluntarium indirectum intercederet, de quo etiā
est dubium, Respondeo, adhuc Episcopum posse
cum eo dispensare, quia Tridentinum solum exce-
pit Episcopis homicidium voluntarium, etiam oc-
cultum, sed homicidium voluntarium solum dici-
32 tur illud, quod fit de proposito, & de industria, &
per insidias, vt tenet Antonius verbo Episcopi iu-
risdictio quoad irregularitates, *n.* 22. & cum Bar-
bosa, Marchino, Aluin, Caspense, Masuchello,
Diana, *p.7. resol.* 32. Ergo cum hoc homicidium
33 fuerit casuale, licet fuerit culpabile per aliquod
voluntarium indirectum, adhuc poterit in eo Epi-
scopus dispensare, vt cum Marchino docet Anto-
nius *in summa*, Diana, *verbo Episcopi iurisdictio
quoad irregularitates, n.2.* Diana *p.7. tract.2. resol.31.*
34 Confirmatur quia in aliquorum sententia Epi-
scopus potest dispensare cum eo, qui in repentina
rixa aliquem etiam voluntarie occidit, non per in-
sidias, vel ex consilio, vel matura deliberatione,
sed ex repentina ira, quia tale homicidium est ca-
suale, licet fuerit culpabile, & volitum, & non so-
lum in causa, vt dicit Sairus *de censuris, lib.7. cap.7.*
35 *n* 8. & alij, quos refert Diana, *p.1. tr.15. resol.19.* Sed
etiamsi sit volitum in se, non ex animo omnino
deliberato, sed casu ex subita ira, & rixa, vt cum
Perez, Salzedo, Rodriguez, Auila, Comme. tenet
Diana, *p.1 tract.15. resol.*19. & cum Caspense, &
Mazuchello idem Diana, *p.7. tract.1. resol.*31. Sed
homicidium de quo est sermo, nec in se fuit voli-
tum, etiam in subita rixa, nec in causa cum de eo
homicida nunquam cogitauerit, ergo cum fuerit
omnino casuale, & alias sit occultum, in loco in
quo postulatur ab Episcopo dispensatio, optime
in illo potest Episcopus dispensare, licet in eo in-
tercederet aliquod voluntarium indirectum, siue
etiam directum, cum fuerit omnino casuale.
36 Sed Quæres, An etiam in hoc casu cum hoc ho-
micida possint regulares per sua priuilegia quoad
hanc irregularitatem dispensare? Respondeo af-
firmatiue. Nam confessores regulares possunt dis-
pensare cum sæcularibus in omnibus irregularita-
37 tibus, in quibus possunt iure communi Episcopi
dispensare, vt concessit Sixtus IV. bulla 9 quam
postea confirmauit Iulius II. vt cum Rodriguez,
Veiga, Henriquez Portel, Belasio, Basseo, Vrbano,
Murcia, Lezana diximus, *in nostro Directorio Re-
gularium, p.1. tract.2. d.3 n.63.* Vbi hoc latius pro-
baui; & *in nostro Directorio Confessariorum, p.1.
tract.13. d.3. num.*322. Sed Episcopi iure ordina-
rio possunt dispensare in prædicta irregularitate
vt patet, *ex cap. cum illo aliud, & cap. ad audien-
38 tiam*, vt *supra* diximus; ergo etiam in ea pos-
sunt confessores regulares mendicantes, & cum
eis communicantes dispensare. Sed hæc saluo me-
liori iudicio.

❧❧❧❧❧❧❧❧❧❧❧❧❧

CONSVLTVM XCI.

De quadam dispensatione ad matrimonium, An fuerit nulla ex defectu narrationis causa.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*

2 *Dispensatio ad ducendum consanguineum data causa, ne fœmina maneat innupta, ex defectu dotis verificatur, si fœmina actualiter nihil possideat, licet expectet magnam hæreditatem parentum.*

3 *Ius ad hæreditatem post mortem patris non tribuit filia dominium viuente patre, quo tempore dispensatio fuit concessa.*

4 *Causa huius dispensationis verificatur si fœmina ratione copula habita cum consanguineo indigeat maiori dote, quam posset habere ex hæreditate patris.*

5 *Ista fœmina in ordine ad matrimonium vere est pauper, & ob defectum dotis maneret innupta, si cum consanguineo, à quo deflorata est non contraheret matrimonium.*

6 *Paupertas allegata vt causa, non est absoluta, sed respectiua ad dotem ad matrimonium.*

7 *Dos quæ ante copulam cum consanguineo ad ducendum cum alio erat sufficiens post copulam iam non est sufficiens, nisi ad ducendum consanguineum.*

8 *Quo plura vitia fœmina habet, eo indiget ampliori dote ad nubendum.*

9 *Pontificis mens eo tendit, vt ista fœmina ratione dotis non maneat innupta.*

10 *Causa finalis in hac dispensatione est Mariam innuptam fore permansuram ex defectu dotis sufficientis.*

11 *Posita tali infamia, hæc fœmina permansura erat innupta ex defectu dotis, si non contraheret cum prædicto consanguineo.*

12 *Parum refert quod causa finalis ex hac, vel illa probatione verificetur.*

13 *Qui petit dispensationem eam implicat conditionem, si quod ego non valet, valeat vt valere potest.*

14 *Non est necesse explicare in narratiua copulam præcessisse.*

15 *Incestus habitus cum consanguinea non est impedimentum dirimens.*

16 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

17 *Si Papa in dispensatione ponat clausulam, dummodo copula non interfuerit, si dispensatio fuit pro foro externo, & de copula tantum detur infamia, vel semiplena probatio, & contrahentes interrogati illam licite, vel illicite negent, valet dispensatio.*

18 *Contrahentes, si de copula habita detur infamia, vel semiplena probatio, tenentur interrogati fateri illam habuisse.*

19 *Si ordinario in foro externo plene constat de copula, & adhuc dispensat, dispensatio est nulla.*

20 *Si tantum detur infamia, vel semiplena probatio, & contrahentes licite, vel illicite negent copulam, valet dispensatio.*

21 *Licet de copula constaret, satis probabile est validam esse dispensationem.*

22 *Illa*

22 *Illa clausula, dummodo copula non interfuerit, non est conditio, sed modus.*
23 *Si ponatur clausula, dummodo copula non interfuerit spe facilioris dispẽsationis, & dispensatio fuerit pro foro externo, si in foro externo plene non constet de copula, valet dispensatio.*
24 *Hæc dispensatio, de qua est præsens consultum, tam in foro externo, quam interno fuit valida, si contrahentes interrogati, licet illicite negarunt copulam.*
25 *Si contrahentes celebrassent matrimonium in loco, ubi copula ignoratur, licite possent copulam negare.*
26 *Ponitur argumentum in contrarium.*
27 *Ponitur solutio prædicti argumenti.*
28 *Vt dispensatio sit valida sufficit, quod causa tempore quo Romæ dispensatio impetrata fuit sit vera.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 PETRVS, & Maria consanguinei in secundo gradu lineæ transuersalis petierunt dispensationem à Papa ad contrahendum matrimonium, & dederunt causam, quod scilicet Maria non inueniret æqualem sibi coniugem ob paupertatem fundatam in eo, quod cum Maria esset filiafamilias, non possidebat bona parentum suorum, qui aliàs diuites erant, de quibus erat hæc filia legitima hæres, inter eos tamen præcesserat copula, & de hac infamati erant, quam tamen in narratiua non exposuerunt.

Quæsitum fuit à me, an talis dispensatio esset valida, si alias talis mulier absque ampliori dote aliam æqualem non inueniret sponsum, ob infamiam copulæ, cum suo consanguineo præhabita, vel illius infamia.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 RESpondi talem dispensationem esse validam. Tum quia satis probabile est causam finalem in narratiua declaratam fuisse veram. Et ratio est, quia hic, & nunc, verum est Mariam esse pauperem, eo quod ius ad hæreditatem capiendam post
3 mortem parentum non tribuat illi dominium, ratione cuius tempore concessionis dispensationis possit esse diues; ergo tempore dispensationis Maria vere pauper erat, & ita tenet Curialium practica. Ita cum aliis à se consultis, P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *in suo examine veritatis, tom. 1. tract. 1 casu 14. n. 1.* Tum quia dato quod ratio posita non sit adeo firma, alia probatur ratione. Nam Maria ratione infamiæ, quam ex copula cum suo
4 consanguineo contraxit, maiori indiget dote quam habet, vt cum æquali sibi contrahat matrimonium, nullus enim ei æqualis cum ea ab alio viro non suo corrupta vellet contrahere, nisi augmentata dote; sed illa non habet maiorem dotem, vt suppono; ergo in ordine ad matrimonium vere est pauper, & ob defectum dotis maneret innupta, si cum suo consanguineo à quo deflorata
5 est non contraheret matrimonium; Patet consequentia, quia allegata paupertas in dispensatione non est in ordine ad vitam agendam cœlibatam, sed in ordinem ad competentem dotem, vt patet
Confirmatur quia paupertas allegata, non est
6 paupertas absoluta, sed respectiua in ordine scilicet ad dotem, ad matrimonium sufficientem; At-

qui eadem dotis quantitas perseuerans, quæ antea erat sufficiens, scilicet ante copulæ diffama- 7
tionem, posita publicitate copulæ, insufficiens fit, vt patet; ergo in hoc casu dos illa, quæ ante diffamationem copulæ sufficiens erat, insufficiens manet post tale delictum. Patet consequentia, Nam quo plura vitia mulier habet, eo ampliori indiget dote, qua illa vitia compensentur, ita Sanchez, *lib. 8. de matrimonio, d. 19. n. 19.* P. Fr. Ludou. à 8
Conceptione, *in suo examine veritatis, to. 1. tract. 1. casu 14. n. 2.* & cum aliis Diana, *p. 10. tract. 51. resol. 42.*
Tertio probatur: Nam Pontificis mens eo tendit, vt Maria innupta non maneret, vt bene cum 9
Sanctio, notat Diana, *loco citato*; ergo parum refert, hoc aliu ex capite illi non relato dimanare, si aliunde tenera futurum est, vt non posita dispensatione Maria innupta remaneat, nisi dispensetur.
Confirmatur quia causa finalis in hac desponsatione, & similibus semper est Mariam innuptam forte permansuram ex defectu dotis sufficientis, sed posita prædicta infamia, vel alio defectu naturali; 10
Maria innupta permansura est, ob defectum dotis, 11
eo quod posita tali infamia copulæ, vel alio naturali defectu, alium non inueniret virum, qui cum ea vellet contrahere, nisi augmentata dote; ergo causa finalis paupertatis allegata, siue talis reddatur ob infamiam copulæ, siue ob deformitatem fœminæ, siue ob aliam causam, quæ si dos augeretur cessaret, semper est vera, quia intentio Pontificis est concedere dispensationem, ne Maria maneat innupta ob defectum dotis.
Confirmatur 2. quia stante diffamatione copulæ, Maria permansura est innupta, nisi dispensatione apposita cum tali consanguineo matrimonium iniret; Atqui parum refert quod causa finalis ex hac, vel illa probatione iustificetur; ergo si 12
sufficienter probatur ratione publicitatis copulæ, & ex illius infamia resultante, valida prorsus erit talis dispensatio. Confirmatur 3. quia petentis informatio dispensationem eam implicite conditio- 13
nem, vel voluntatem in illa regula iuris contentam, scilicet si quod ago non valet vt ago, valeat vt valere potest; Atqui valere potest hæc dispensatio tam ratione criminis ob publicitatem minuentis dotem, & paupertatem respectiuam ad dotem constituentem, tum etiam ratione eiusdem criminis, ob infamiam aliquo modo inducẽtis impossibilitatem saltem moralem, vt Maria contrahat cum æquali, non posita tali dispensatione; ergo vno ex prædictis modis, vel omnibus supradictis valet talis dispensatio.
Nec obstat quod in petitione dispensationis tacuerint prædicti contrahentes copulam præhabitam, & illius diffamationem. Respondetur namque 14
id non reddere nullam dispensationem, siquidem non est necesse explicare in narratiua copulam præcessisse inter contrahendos consanguineos, vel affines. Ita Auersa, Perez, Præpositus, Hurt. Ochogauia & alij multi, quos refert, & sequitur Dian. 8. *p. tr. 3. resol.* 81. Rodrig. Nau. Henriq. Salz. Bernard. Diaz, quos refert, & probabile putat Trull. *lib. 7. praxi sacrament. c. 10 dub. 5 n. 7.* Ego ipse *in nostro Directorio Confessariorum, p. 1. tr. 11. d 9 n.* 584. cõtra Sanch. Led. Fillluc. Bon. quos refert, & vt probabilius docet Trull. *suprà, n. 3.* Et ratio est; quia incestus habitus cum cõsanguinea non est impedimentum dirimens iuxta veriorem sententiam, & affinitas 15
licet præstet impedimentũ, est tamen iam abrogatũ ob cõtrariã cõsuetudinẽ; valet ergo talis dispẽsatio

ſuppreſſa copula in precibus oblatis, cum non ſint
narranda, niſi quæ iura præcipiant, quamuis illius
conditionis ſint, vt illis expreſſis Papa difficilius
diſpenſaret, ſed nullo iure cauetur quod copula
inceſtuoſa narretur; ergo.

16 Dices id obſeruare ſtilum Curiæ Romanæ, vt
patet ex declaratione Cardinalium relata ab Ami-
co hic, *d.25. ſect. 3. n.92.* Reſpondetur primo de
tali ſtilo curiæ non conſtare, ſiquidem de illo nec
Nauarrus, nec Henriquez, aut Sa, vel etiam Dia-
na, qui Romæ ſcripſerunt de illo mentionem fa-
ciunt. Ita Reſpondet Diana. Secundo ad decla-
rationem Cardinalium Reſpondetur, Cardinales
reſpondiſſe ſecundum opinionem contrariam, ſed
forſan non probabiliorem, vt cum Hurtado no-
tauit Trullenc. *ſuprà, n.7.*

17 Sed Quæres, quid dicendum ſit, ſi Papa appo-
neret in diſpenſatione clauſulam, dummodo co-
pula non interfuerit, vt dicitur feciſſe in hac diſ-
penſatione? Reſpondeo quod ſi diſpenſatio fuit
pro foro externo, vt fuit hæc, & de copula de-
tur tantum infamia, vel ſemiplena probatio, &
contrahentes interrogati illam illicite negent, (te-
18 nentur namque exiſtente infamia, vel ſemiplena
probatione eam fateri) valere diſpenſationem.
Quia cum commiſſio facta fuerit ordinario pro
foro externo, pro eodem foro debet illa clauſula
intelligi, Sa *verbo diſpenſatio, n. 10.* & cum Trull.
ego ipſe, *in noſtro Directorio Confeſſariorum, p. 1.
tract. 1. d. 8. n 587.* Pontius, & alij quos refert, &
ſequitur Diana *p. 8. tract. 5. reſol 8. & p 10 tract. 11.
19 reſol. 44. & p. 11. tract. 5. reſol. 36.* Vnde ſi ordina-
rio in foro externo plene conſtet de copula, &
hoc non obſtante diſpenſet, diſpenſatio eſt nulla,
Trullenc. *ſuprà, n. 8.* Secus ſi tantum detur infa-
mia, vel ſemiplena probatio, & contrahentes licet
illicite negent, ita cum Sa, P. Fr. Ludouicus à Con-
ceptione, *in ſuo examine veritatis, tom. 1. tract. 1.
caſu 14. n. 6.* & cum aliis Diana *ſuprà*, Et ratio eſt,
20 quia nullitas diſpenſationis, poſito quod Ponti-
fex dicat, dummodo copula non interfuerit, de-
pendet ex appoſitione conditionis; ergo illa non
appoſita, valida erit, atqui non ponitur, etſi illi-
cite, dum crimen non fatetur, nec aliunde de eo
iuridice conuincitur, quidquid ſit de fama, popu-
lique exiſtimatione; ergo.

Tum quia licet de copula conſtaret valida eſſet
prædicta diſpenſatio. Nam illa verba, dummodo
21 copula non interfuerit, non adiunguntur per mo-
dum conditionis, ſed vt quidam modus, vt do-
cet Henriquez apud Sanchez, *lib. 9. de matrimonio,
d. 25. n. 12. in fine,* P. Fr. Ludouicus à Conceptione,
22 *ſuprà, n. 7.* Quidquid dicat cum aliis Diana, *p. 11.
tract. 5. reſol. 36.* Sed quando illa verba ponuntur
vt modus, & non vt conditio, datur abſoluta di-
ſpenſandi voluntas; ergo talis diſpenſatio eſt va-
lida, & ſi in ea talia verba apponantur; vide de
hoc latius prædictum Ludouicum, *ſuprà.*

Sed Quæres quid dicendum ſit ſi apponatur
non ſolum illa clauſula, dummodo copula habita
non ſit, ſed ſi etiam addatur, vel habita ſit ſpe
23 facilioris diſpenſationis? Reſpondeo, quod ſi com-
miſſio diſpenſationis eſt pro foro externo, ſi alias
in foro externo non conſtet, nec plene probe-
tur copulam fuiſſe habitam illa ſpe, valet diſpen-
ſatio. Ita cum aliis communiter Trullenc. *ſuprà,
n 8.* Ego ipſe *in noſtro Directorio Confeſſariorum,
p 1 tract. 11. d. 9. n. 588.* & cum aliis Diana, *p. 10.
tract. 11. reſol. 44.* Quid autem in vtroque caſu di-
cendum ſit quando diſpenſatio conceſſa eſt pro
foro, interno, ſiue copula ſit occulta, ſiue de ea de-
tur aliqua ſemiplena probatio; vide me ipſum *in
noſtro Directorio Confeſſariorum, p. 1. tract. 11. d. 9.
ſect. 8. per totam à n. 584.*

Ex quibus omnibus concluditur, talem diſpen- 24
ſationem in caſu præſenti fuiſſe validam, ſi tales
contrahentes interrogati negent, licet illicite, præ-
dictam copulam. Sed quæres an dari poſſit ca-
ſus, quo interrogati de copula ipſi contrahentes
eam negent ſine peccato, manente diſpenſatione
valida? Reſpondi poſſe, ſi celebrarent matrimo-
nium in loco in quo copula ignoratur, & in quo
de ea nulla detur infamia, vel ſemiplena probatio, 25
vt ſi Petrus moretur in loco, vel oppido, in quo
Mariæ infamia ignoratur, & diſpenſationis com-
miſſio facta ſit parocho dicti oppidi, nam tunc ſi
eo petant, vt ibi contrahant matrimonium, & à
parocho interrogentur de copula, non tenentur
fateri, ſi abſque ſufficientibus indiciis interroget,
vt ſuppono, ac per conſequens valida erit diſ-
penſatio. Ita P. Fr. Ludouicus à Conceptione,
ſuprà, num. 8.

Dices ſi matrimonium contrahatur in loco vbi 26
Maria non eſt infamata de copula, iam non adeſt
cauſa diſpenſationis. Et ratio eſt, quia cum in eo
oppido non ſit Maria de copula diffamata, non erit
pauper, ſiquidem vt *ſuprà* diximus infamia crimi-
nis commiſſi dotem minuebat, quod tunc ceſſat;
ergo verificari non poteſt illa vnica, & vniuerſa-
lis clauſula, ſcilicet Mariam manſuram fore inoup-
tam ratione infamiæ; ergo nulla tunc erit diſ-
penſatio, cum bonæ famæ in tali oppido exiſtens
æqualem ſibi poſſet reperire virum, cum quo
contraheret, verificabiturque illud Poëtæ dictum,
incidit in Scyllam, cupiẽs vitare Carybdim, ſiqui-
dem fugientes peccatum, reddunt nullam diſpen-
ſationem. Reſpondeo tamen, adhuc negando ſe- 27
quelam, & ratio eſt, quia forte in eo oppido non
inuenietur æqualis cui Maria nubere poſſit, & ſi
detur, forte Maria nollet, vel ob iuſtas cauſas, vel
quia ſibi non placet illi nubere. Tum quia Maria
eo conuenit vt matrimonium contraheret, de quo
contrahendo publicitas erat in ſuo oppido, cum
enim iuxta communem ſententiam ſufficiat cu-
iuſquam contrahentis parochus, poteſt in cuiuſque
oppido matrimonium celebrari.

Nec hoc erit in fraudem legis beneficio vti,
quia cum poſſit licite eo tendere, per accidens eſt
iuris effugere rigorem, & diſpenſationis beneficio
potiri, ita & bene P. Fr. Ludouicus à Conceptio-
ne, *ſuprà, n. 10.* Tum quia vt diſpenſatio ſit vali-
da; ſufficit in ſatis probabili opinione, (quidquid
alij in contrarium dicant, quos ego retuli, *in no-
ſtro Directorio Confeſſariorum, p. 1. tract. 11. d. 9.
n 556.* quod cauſa tempore, quo Romæ diſpenſa- 28
tio impetrata fuit, ſit vera, vt tenent Sa, *verbo
gratia, n. 6. & clarius, n. 10.* Salas, & alij apud Bo-
naciniam, quem refert, & ſequitur P. Fr. Ludo-
uicus à Conceptione, *ſuprà, n. 12.* Sed tempore
quo diſpenſatio Romæ fuit impetrata aderat
prædicta infamia probans Mariam innuptam fore
manſuram, tum ob paupertatem reſpectiuam, ſci-
licet inſufficientis dotis, tum ob infamiam ipſam
ratione talis delicti, cum quo nullus ei æqualis
in nobilitate, etiam ſuperabundantiſſima aucta
dote, vellet nubere; ergo valida eſt prædicta diſ-
penſatio, & ſi matrimonium celebretur in oppi-
do vbi Maria nulla laborat infamia, licet ibi in-
ueniretur

ueniretur æqualis, cum quo sine dispensatione, nec maiori dote posset matrimonium contrahere, sic censeo, saluo semper meliori iudicio.

CONSVLTVM XCII.

De quodam suscipiente ordines sacros ante legitimam ætatem cum notabili circunstantia, quas pœnas incurrerit, & quis cum eo possit dispensare.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Aliqui dixerunt ætatem ad suscipiendos ordines computandam esse à die conceptionis, & non natiuitatis.*
3. *Probatur id ex aliquibus iuris textibus.*
4 *Quoad honores, & dignitates, & maioratus aliqui admittunt hanc computationem à die conceptionis.*
5 *Hæc sententia quoad ordines communiter reiicitur.*
6 *Secundum ius canonicum ætas ad ordines computanda est a die natiuitatis.*
7 *Respondetur textibus, qui pro contraria parte afferuntur.*
8 *Iste ordinatus ante legitimam ætatem, si eum bona fides non excusauit, incurrit suspensionem ab exercitio ordinum susceptorum ante legitimam ætatem, non vero quoad alios.*
9 *Ad incurrendam hanc suspensionem requiritur dolus, & temeritas.*
10 *Ab incursu illius excusat bona fides, & ignorantia, etiam culpabilis, dummodo non sit affectata.*
11 *Iste consulens sequendo opinionem supra relatam, licet fuerit cum formidine, & timore, non incurrit hanc suspensionem.*
12 *Non dicitur temerarie agere, qui secundum aliquorum doctorum sententiam operatur.*
13 *Si durante hac bona fide ministrauit in ordinibus susceptis non incurrit irregularitatem.*
14 *Etiamsi celebrauerit postquam cognouit dictam opinionem esse falsam non incurrit irregularitatem.*
15 *Qui bona fide sine peccato ante legitimam ætatem ordinatus est, habet ius exercendi ordines quos sine peccato suscepit.*
16 *Stando in hac doctrina omnes casus sequentes huius consulti corruunt.*
17 *Iste consulens mala fide suscepit ordines, certum est incurrisse dictam suspensionem.*
18 *Si iste sic ordinatus ante legitimam ætatem mala fide postea celebrauit, licet peccauerit, si absit contemptus, in aliquorum sententia, non incurrit irregularitatem.*
19 *Sententia quæ asserit incurrisse irregularitatem est communis, & sequenda*
20 *Suspensio contracta ab hoc ordinato ante legitimam ætatem non fuit ad tempus, vt aliqui voluere asserere, sed absoluta, & debet tolli per absolutionem.*
21 *Quando quis bona fide suscepit ordines ante legitimam ætatem solum incurrit suspensionem vsque ad legitimam ætatem.*
22 *Si iste consulens celebrauit post ordines mala fide susceptos ante legitimam ætatem incurrit irregularitatem.*
23 *Si delictum fuit publicum solum Papa potest tollere hanc suspensionem, & irregularitatem*
24 *Si delictum fuit occultum possunt tolli ab Episcopo, vel eius Vicario ex vi Tridentini.*
25 *Si delictum promotionis ante legitimam ætatem fuit occultum, potest Episcopus in irregularitate dispensare, licet celebratio fuerit publica.*
26 *Si hæc suspensio fuerit occulta, potest tolli per bullam Cruciatæ.*
27 *Per bullam non potest tolli irregularitas contracta ob celebrationem post dictam suspensionem.*
28 *Contraria sententia probabilis est.*
29 *Si casus deductus fuit ad forum contentiosum, & ibi non fuit probatus, adhuc Episcopus potest in hac irregularitate dispensare, & à suspensione absoluere.*
30 *Lex Tridentini, cum sit odiosa, debet restringi ad irregularitatem, & suspensionem probatas in foro contentioso.*
31 *Illa quæ non probantur manent occulta.*
32 *Si casus fuit deductus & probatus in foro contentioso, finito iudicio, & punito delicto, potest Episcopus tollere suspensasionem, & irregularitatem.*
33 *Tridentinum quando reseruat hos casus deductos ad forum contentiosum intelligitur, ante finitum iudicium.*
34 *Regulares per sua priuilegia possunt absoluere ab hac suspensione, & si delictum sit publicum, & deductum ad forum contentiosum.*
35 *Possunt regulares dispensare in hac irregularitate in casibus in quibus diximus posse Episcopum dispensare.*
36 *Collatio beneficij facta huic consulenti suspenso ob receptionem ordinum ante legitimam ætatem fuit valida.*
37 *Talis collatio est irritanda secundum ius.*
38 *Hæc irritatio non habet locum in hoc consulente, cum casus sit occultus, & completa ætate possit per bullam à suspensione absolui.*
39 *Collatio beneficij facta irregulari non denunciato, vt fuit iste consulens, non est irrita.*
40 *Collatio beneficij facta excommunicato tolerato, est valida.*
41 *Etiamsi de irregularitate publice constaret collatio benefici, facta tali publico irregulari est valida.*
42 *Nullo iure talis inapacitas constat.*
43 *Pœnæ non sunt augendæ præter in iure expressas.*
44 *Ponitur argumentum in contrarium & soluitur.*
45 *Dato quod hæc collatio beneficij facta suspenso, & irregulari fuerit nulla, resignatio illius in fauorem tertij cum reseruatione pensionis de licentia Papæ fuit valida.*
46 *Probatur hæc sententia optima ratione.*
47 *Ponitur argumentum in contrarium, & simul ponitur illius solutio.*
48 *Resignãs prædictum beneficiũ potest sumere quotannis pensionẽ, sine onere vllius restitutionis.*
49 *Intrusus in beneficium licet sit in habilis ad obtinendum idem beneficium, non est tamen inhabilis ad obtinendam pensionem.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 PETRVS desideraos promoueti ad Ecclesiam patochialem, quæ fotte tunc vacsuerat, & quę ei à collatore libentet conferebatur, quam occasionem si perdidisset difficulter aliam consequererur cum noo haheret legitiinsm ætstem ad ordinem Presbyteratus, deficiebant enim illi octo meoses computando tempus à die natiuitatis, secum teuoluit, an posset computare tempus à die concepioois, & existimans, licet cum magna fotmidioe, id sibi licitum fore, ordinatus fuit ordine Presbyteratus, & post otdinationem multotics celebrauit, imo post duos mêses prouisus fuit in dicta Ecclesia parochiali, & per aliquot annos fructus tecepit, & consumpsit, postea sctupulis agitatus de sua promotione ad ordinem ptesbyteratus ante vigesimum quintum annum, numeraudo tempus à die natiuitatis, resignauit Ecclesiam cum reserustiooe pensionis annuæ in fauorem alterius, non explicando se ordinatum, & prouisum fuisse in ipsa Ecclesia ante legitimam ætatem. Annuit Poutifea, & Bullæ eapeditæ sunt sicut fuete postulatæ.

Quæsitum fuit à me ptimo, An Petrus incurretir suspensionem, eo quod fuerit ordinatus ante legitimam ætatem numerando eam à die natiuitatis? Secundo, An dato quod incurretit suspensionem celebrando post talem suspensionem, an incurrerit irregularitatem? Tertio, An dato quod incurrerit irregularitatem, quis eum eo possit in illa dispensare & à suspensione absoluere? Quarto, An prouisio Ecclesiæ curatæ in illo facta fuerit nulla, tum quia suspenso, & irregulari facta est, tum quia prouisus fuit ante 25. annum requisitum ad beneficium curatum, & an teneatur fructus receptos restituere? Quinto, Ao dato quod talis prouisio fuerit nulla, resignatio ab eo facta de licentia Pontificis, non declarando prædictos defectus, fuerit nulla? Sexto, An prædicta nullitate non obstante, licitè possit quotannis recipere pensionem assignatam, sine onere restitutionis.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An Petrus incurrerit suspensionem, eo quod fuerit ordinatus ante legitimam ætatem numerando eam à die natiuitatis.

a ALiqui Doctores voluere assêrere talem otdinationem computando ætatem à die conceptionis fuisse legitimsm, quæ doctrina si vera esset facilè ab hoc casu expediremur. Ita autumauit Oddo Sfortias *tr. de restit. in integrum, p.2.q 12.art.7.n.48.* Glossa *in regula 8.cancellaria,* quos cum Quintiliano, Mandosio *de ætate minorum cap.1 n.20.& c.3.n* 8. tefert Thomas Sanch. *lib.7 consil. cap.1. dub.33.* de qua etiam sententia meminit Bonacina *tr.2 de suspension.in particulari, d.3. q.1. part. n 6.* & in han opinionem maximè inclinat P.Fr. Ludou. à Concept. *in suo examine veritatis tom.1 tr.1.casu 6 n 6.*

3 Probatur hæc sententia, tum ex iure antiquo *in 1.p.decret.dist.78.can.4.* cui Trid. non derogauit Tum ex iure ciuili *ex l qui in vtero, ff.de statu hominum,* vbi Iurisconsultus sic haber, qui in vtero est, proinde ac si in rebus humanis esset custoditus, quãdiu de eius commodia agitur. Facit etiam textus *in l.quod diuinus 231.ff.de verb sign.* & text. *in l.cum quidam 30 §.1.vers.in eo venire ff.de aquirenda hæredit.* & teatus *in l nuper.C.de natis liberis,* & text. *in l.si seruum 5.§.ingenui ff.de statu hominis, & 4.§ sufficit, de nuptiis,* circa quod videri potest Anton Faber *lib 20.coniect.cap.1.* quem tefert, & sequitur Cattanea *de legitim.c.254.n.19.* & quoad dignitates sæculares & honores hanc ætstis computationem à die conceptionis admittunt plures, quos refert Narbona *annot.25.q.64.n 11. & 12.* & in maioratibus hanc etiam admittunt compu- 4
tationem ætatis Molina *de primogeniis lib. 3. c.10.* Sanchez *tom.1.consil.l.4.c.1 dub.16. n.5.* ergo non solum iure ciuili, sed etiam canonico valet fieri ætstis computatio à die conceptioois, etiam ad ordinea sacros, ad officium Abbatiæ, ad professionem religionem, & ad matrimonium. Ita P.Fr. Ludou. à Concept. *suprà n.18.20. & 21.* qui licet hanc sententiam non audest docere, in eam tamen maxime inclinat.

Verùm cum hæc sententia ab omnibus rejicia- 5
tur, vtpote contraria iuri canonico, secundum quod tempus ad legitimam otdinationem computandum est à die natiuitatis, & non à die conceptionis, vt optime probat Sanch. *tom.2.consil. lib.7.c.1. dub.25. n.8.* & ego dixi *in nostro Direct. Confessariorum, p.tr.9.d.4.n.84.* Garcis de Beneficiis *p 7. cap.4 num.59.* & alij communiter, non est cur in ea improbanda immoremur; nam licet iuxta ius ciuile talis computatio admittatur, vt patet ex his, quæ pro prædicta sententia allegãtur, secundum tamen ius canonicum aliter dicendum est, siquidem in Tridentino *sess.24 c.1.* 6
ætates ad omnes ordioes declarantur. Nec ex texto allegato ex prima parte decretali *dist.78.canon.* aliquid colligitur; nam ibi ætas Christi sumitur 7
incepta pro completa, sicut etiam sumitur in ordinatione Sacerdotis annus vigesimus quintus inceptus pro completo, non tamen inde licet colligere, quod computstio annorum pro ordinibus sumenda sit à die conceptionis, hoc enim est contra Ecclesiæ praxim, & communem Doctorum sententism, quamuis non omnino improbem prædictam sententiam, quæ aliquos patronos habet, sicut nec eam improbat Sanchez *lib.7,consil cap.1,dub.33.* nec Bonacina *tr 3. de suspensionib in particulari d.3 q.1 p.2.n.6.* & eam maximè extollit, sed absolutè non sequitur P.F.Ludouicus à Conceptione *suprà n.6.*

Reiecta igitur huiusmodi opinione, dicen- 8
dum est prædictum consulentem ordinatum sacris ante legitimam ætatem, nisi aliàs eum bona fides excusauit, de quo infra, incurrisse iure communi suspensiooem ab ordinum susceptorũ executione, vsque ad legitimsm ætatem, & ex Bulla Pij V. cum ex sacrorum est ipso iure suspensus, donec absoluatur, & idem habetur in extrauaganti Xisti V. Huiusmodi autem suspensio non extenditur ad omnes ordines, sed ad illum, quem suscepit ante legitimam ætatem. Ita cum Toleto, Nauarro, Henriquez, *lib.13.cap.32.* & cum Toleto, Auila, Diana *p.3. tr.4.resol.181.* & alij contra Philibertum *tr.1 p 5.cap.3. n.8.* Villalobos *tom.1. tr.18. difficult.11. n.2.*

Dixi

9 Dixi nisi illum excusauit bona fides, nam ad
incurrendam hanc suspensionem requiritur do-
lus, & temeritas, & consequenter scientia illius
constitutionis, seu prohibitionis: Quia tam in
Bulla Py V. quàm Sixti V. habetur hoc verbum,
præsumpserit, quare excusant bona fides, aut
ignorantia, etiam culpabilis, dummodo non sit
affectata, vt cum Nauarro, Suario, Villalobus,
10 Barbosa, Bonacina, doc. & Trullenc, *lib.6. dub.10.*
num 6. Hinc fit non incurrere hanc suspensio-
nem eum, qui facta debita diligentia, putans
habere legitimam ætatem, cum reuera non ha-
beat, fuit ordinatus, vt bene cum Diana, & aliis
dixi *in nostro Directorio Confessariorum, parte 1,*
11 *tract.9.d.4. num 90.* qua doctrina supposita, non
improbabiliter ego hunc consulentem excusa-
rem à dicta suspensione, nam cum secutus fuerit
opinionem Glossæ, & Sfortiæ, suprà relatam,
licet hoc fecerit cum magna formidine; id suffi-
cit ad excusandum eum à præsumptione, & te-
12 meritate; Non enim dicitur temerariè agere, qui
secundum aliquorum Doctorum sententiam
operatur, sicut nec temere operator, qui solum
ex testimonio suorum parentum bona fide ordi-
natus est ante legitimam ætatem, vt dixi *in no-
stro Directorio Confessariorum suprà n.9.*
13 Vnde cum durante bona fide, ministraret in
ordine suscepto ante legitimam ætatem, nec
peccauit, nec incurrit irregularitatem, vt cum
multis Diana *3. parte, tract. 14. resol. 182. & 192.*
14 *& parte 5. tract. 10. resol. 32.* Quod verum est,
etiamsi celebraret postquam informatus fuit ta-
lem opinionem non esse veram, nec posse in
praxi sequi, cum sit contra communem Docto-
rum opinionem, & iam inueteratam, & contra
decretum sacræ Congregationis, quod refert
Barbosa. Et ratio est, quia cum ille legitimè ob
15 bonam fidem fundatam in dicta opinione, quam
putauit esse probabilem ordinatus fuerit, habet
ius exercendi ordines, quos sine peccato suscepit,
vt bene Nauarrus *in Manuali cap. 27. num. 156.*
Machado *tom.2. lib 4. parte 1. tract.7. document.4.
n. 5.* & probabile putat Ledesma *cap.7.* Ludo ui-
cus à S. Ioanne, *quæst.2. de ordine artic. 8. diffi-
cult.7. conclusione 3.* Leander *tract.5. d.6. quæst.13.*
Ego ipse *in nostro Directorio Confessariorum*, vbi
suprà n.92.
16 Vnde stando in hac doctrina, omnes sequen-
tes casus corruunt. Nam cum ille suscipiendo or-
dines ante legitimam ætatem non incurrerit sus-
pensionem, nec celebrando irregularitatem, &
iuxta eandem sententiam licite etiam susceperit
collationem beneficij, optimè poterat illud resi-
gnare, & pensionem concessam de licentia Papæ
recipere, verum quia iste casus multam doctri-
nam habet, supponamus illum mala fide susce-
pisse ordines, quod etiam non parum ostendit
illa magna formido, quam ipse sequendo talem
opinionem habuit, nam cum de probabilitate
dictæ sententiæ tantum dubitaret, tenebatur
17 inquirere, An vere esset probabilis, & non te-
merarie illam sequi, supposito igitur quod ma-
la fide processerit certum est incurrisse dictam
suspensionem, & per hoc manet responsum pri-
mo quæsito.

RESPONSIO AVTHORIS

SECVNDO QVÆSITO.

*An dato quod incurrerit suspensionem,
celebrando post talem suspensionem in-
currerit irregularitatem?*

RESpondi non deesse graues Doctores dicen- 18
tes non solum per celebrationem, quam ipse
ordinatus fecit cum Episcopo, quando ordines
suscepit non incurrisse irregularitatem, vt te-
nent cum Henriquez, Molina, Siluio, Maiolo,
Suario, Rodriguez, Saito, Hugolino, Qua-
ranta, Auila, Naldo, Homobono. Philibertus,
tract. 1 parte 1. cap.3. num. 16. & Diana *parte 5.
tract. 10 resol. 37.* ego ipse *in nostro Directorio
Confessariorum, p. 1. tract.9. d. 4. num.95.* Verum
nec etiam per celebrationem post dictam ordi-
nationem sæpius factam, licet alias celebrando
peccauerit mortaliter in vnaquaque celebratio-
ne antequam à tali suspensione sit absolutus,
vel illa alias cesset, ita tenet Sà, *verbo irregu-
laritas ex ordinis abusu, num.7. in fine*, vbi ait,
quod si quis sit suspensus solum ad tempus mul-
ti censent, si celebret non fieri irregularem; sed
suspensio quam ordinatus ante legitimam æta-
tem incurrit est ad tempus, & transacto illo
per se tollitur, vt post Sà, *verbo suspensio nu-
mero 17.* vt probabile tenet Corduba, *casu 144.*
Soto *in 4. dist.25. quæst. 1. art. 2. in fine*, Medina
in inst. lib.1. cap.11. §.6. quos non improbans refert
Diana *5. p. tract. 10. resol. 34.* ergo per dictam ce-
lebrationem sic ordinatus non incurrit irregula-
ritatem. Ita etiam tenet P. Fr. Ludouicus à Con-
ceptione *tom.1. Examinis veritatis tract. 2. casu 25.
n 2.* Tum quia idem Sà, *verbo suspensio, num.22.*
asserit, quod si ordinatus ante legitimam æta-
tem celebret absque contemptu non incurrit ir-
regularitatem, sed iste absque contemptu cele-
brauit, siquidem secundum opinionem Glossæ,
& Sfortiæ celebrauit; ergo non incurrit dictam
irregularitatem. Ita etiam tenet P. Fr. Ludouicus
à Conceptione *suprà n. 2.*
Verum quidquid sit de veritate huius opinio- 19
nis, quam quidem improbabilem ego non iudi-
co, absolute dicendum est prædictum ordina-
tum ante legitimam ætatem celebrando postea
incurrisse irregularitatem. Ita Arauio *in suis se-
lectis decisionibus tract 3. q 31. casu 6 num.23.* Bar-
bosa *de potestate Episcopi allegatione 16 num. 15.*
Ego ipse *in nostro Directorio Confessariorum, p. 1.
tract.9. d 4. num 95.* ipse Sà, *verbo suspensio ipso
iure num.21.* vbi loquens de ordinato in sacris
sine legitima ætate, aut dimissoriis, aut extra
tempora, sic habet, est suspensus ab executione
ordinum, nisi fecisset absque dolo, etsi ordine
vtatur, non quidem quando ab Episcopo ordi-
natur, sed post [tunc enim solùm incurritur su-
spensio] fit irregularis nisi, absit contemptus,
requiritur enim præsumptio; ergo etiam stando
in opinione Sà, per talem celebrationem incur-
ritur irregularitas.
Nec obstat id quod ait P. Fr. Ludouicus à 20
Conceptione *suprà*. Nam quando talis suspen-
sio incursa fuit, quia mala fide quis ordines su-
scepit ante legitimam ætatem, talis suspensio

non

non fuit ad tempus, siquidem non tollitur completa legitima ætate, vt voluerunt prædicti Doctores relati à Ludouico *suprà*, & alij relati à Diana *p. 3. tract. 4. resol.* 282. *& p. 5. tr.* 10. *resol.* 34. Sed fuit absoluta, & debet tolli per absolutionem, vt dixi *in nostro Directorio Confessariorum, p.* 1. *tr.* 9. *d.* 4. *num.* 93. quod non accidit quando quis bona fide ordines ante legitimam ætatem suscepit, nam tunc solum fuit incursa suspensio vsquequo compleatur legitima ætas, vt
21 cum Bonacina, Couarruu. Roderico, & aliis docet Diana *suprà*, Philibertus *tr.* 1. *p.* 5. *cap.* 3. *numer.* 3. ego ipse *suprà num.* 94. Hic autem vt supponimus, non bona fide ordines suscepit sed mala, siquidem cum maxima formidine falsitatis illius
22 opinionis illos suscepit, vt *suprà* diximus; ergo proculdubio postea celebrando incurrit irregularitatem.

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO.

An dato quod incurrit irregularitatem, quis cum eo possit in illa dispensare, & à suspensione absoluere?

23 Respondi quod si delictum fuit publicum, solum Pontificem posse tollere hanc suspensionem, & irregularitatem. Ita cum aliis Barbosa *de potestate Episcopi, allegatione* 16. *numer.* 15. Ego ipse *in nostro Directorio Confessariorum, p.* 1. *tr.* 9. *d.* 4. *num.* 97. Araujo *in suis selectis decisionibus tr.* 3. *quæst.* 31. *casu* 6. *num.* 25. si
24 tamen delictum fuerit occultum, potest tolli prædicta suspensio, & irregularitas per Episcopum, vel eius Vicarium, facultate sibi concessa in Tridentin. *sess.* 14. *cap. sexto, de reformatione.* Imo si delictum promissionis sit occultum, potest Episcopus in irregularitate dispensare, li-
25 cet celebratio fuerit publica, quia non constat publicè de delicto. Barbosa *loco citato, & allegat.* 39. *num.* 44. Trullenc. *lib.*6. *dub.* 10. *num.* 9. Imò si hæc suspensio fuerit occulta poterit absolui per Bullam Cruciatæ, ita cum Henriquez,
26 Medina, Auila, Ludouicus, à Cruce, Trullenc. *in Cruciatam lib.* 1. §. 7. *cap* 2. *dub.* 15. *num.* 3. Diana *p.* 5. *tr.* 10. *resol.* 33. ego ipse *vbi suprà num* 98.
27 contra Rodericum, & alios penes ipsum Dianam, Et ratio est quia Bulla absolute concedit facultatem absoluendi ab omni censura; sed prædicta suspensio est censura; ergo, An autem per eandem bullam possit etiam tolli irregularitas, quæ contrahitur ob malam ordinum executionem? negant communiter Doctores, apud
28 Trullenc. *in Cruciatam, lib.* 1. §. 7. *cap.* 2. *dub.* 17. sed contraria sententia satis probabilis est, ita Sotus, Medina, Corduba, Salon. & alij quos refert Diana *p.* 5. *tr.* 11. *res.* 17.
29 Sed quæres quid dicendum sit si delictum fuerit deductum ad forum contentiosum? Respondeo, quod si delictum deductum ad forum contentiosum in eo non fuerit sufficienter probatum; siue quia testes re vera non erant, siue quia reus sua industria eos remouit à testimonio, aut ad taciturnitatem induxit, adhuc posse Episcopum in tali irregularitate dispensare, & à suspensione absoluere, nam lex Tridentin quando excipit irregularitates, & suspensiones deductas ad forum contentiosum cum pœnalis sit,
& odiosa debet restringi ad eas, quæ absolute, 30
& simpliciter dicuntur deductæ cum omni rigore, id est, quæ sunt probatæ, & quæ fiunt no-
toriæ, & desinunt esse occultæ, illa autem quæ 31
non probatur manet occulta, & de genere illarum, quæ ex delicto occulto proueniunt, quas
Episcopi possunt dispensare. Ita Araujo *in suis* 32
selectis decisionibus, tr. 3. *quæst.* 3. *casu* 6. *num.* 27. Imò si forte casus fuit deductus ad forum contentiosum, & probatus, post finitum iudicium, & impositam pœnam à iudice, adhuc potest Episcopus, & absoluere à suspensione, & dis-
pensare in irregularitate *ex cap. & clerici de iudic.* 33
Tum quia cum Tridentinum solum excipiat suspensionem, & irregularitatem deductam ad forum contentiosum, intelligitur ante finitum iudicium. Ita Araujo *suprà n.* 17.

An autem Confessores Regulares per sua 34
priuilegia possint Clericum sic promotum à suspensione absoluere? Respondeo affirmatiuè. Et ratio est, quia Regulares possunt absoluere ab omnibus censuris Sedi Apostolicæ reseruatis; vt concessit Paulus III. *Bulla* 3. vt cum Cruce, Portel, Sorbo, & aliis multis latius dixi *in nostro Directorio Confessariorum, p.* 1. *tr.* 5. *d.* 16. *num.* 1359. Quod verum est, etsi delictum sit publicum, & deductum ad forum contentiosum, vt ibi diximus; sed hæc suspensio solum est Sedi Apostolicæ reseruata, quando est publica; adhuc in hoc casu possunt Regulares ab ea absoluere, vt ibi
latius diximus. Possunt etiam Regulares in hac 35
irregularitate contracta ob malam ordinis executionem dispensare in omnibus illis casibus, in quibus potest Episcopus, & ratio est, quia Regulares possunt dispensare in omni irregularitate, in qua dispensat Episcopus iure ordinario, vt patet ex Bulla Sixti V. quam postea confirmauit Iulius II. Ita cum Rodriguez, Veiga, Henriquez, Portel, Belasio, Bauni, Vrbano, Murcia, Lezana, quos ego ipse refero, & sequor *in nostro Directorio Regularium, p.* 1. *tr.* 2. *d.* 3. *num* 665. vbi latius hoc probamus, sed Episcopus in hoc casu dispensat iure ordinario, vt dixi *in nostro Directorio Regularium loco citato*; ergo.

RESPONSIO AVTHORIS QVARTO QVÆSITO,

An prouisio Ecclesiæ curatæ in tali Clerico facta fuerit nulla, tum quia suspenso, & irregulari facta est, tum quia prouisus fuit ante vigesimum quintum annum requisitum ad beneficium curatum, & an teneatur fructus receptos restituere?

Respondi illam collationem beneficij curati 36
factam huic Clerico quantumuis suspenso fuisse validam, & licitam, ita contra Auilam *p.* 3. *d.* 2. *dub.* 10. & contra Coninkum *disp.* 15. *dub.* 2. *num.* 7. Acuña *in decretum Gratiani, p.* 1. *dist.* 71. *cap.* 3. *num.* 3. Hurtado *de suspensione difficult.* 4. *num.* 8. *tr. de censuris* Diana *p.* 5. *tr.* 10. *resol.* 2. Suarez, Laiman, apud ipsum Dianam *suprà* Antonius *verbo suspensio num.* 2. P. Fr. Ludouicus à

Conce

Conceptione, *in examine veritatis, tom. 1. tract. 2.*
casu 25. n. 5. Et patet, *ex cap. vel non est compos,*
14. de tempor. ordin. Nec pro contraria opinione
facit aliquid, *cap. vltimum de cleric. excomm.* nam
cum prædictum caput loquatur de clerico excom-
municato, non debet transferri ad clericum suſ-
penſum, quia ſumus in odioſis, Acuña, *in decre-*
tum, p. 4. tract. 71. cap. 3. num. 5. Tum quia dictum
caput ſolum probat collationem eſſe irritandam,
non tamen eſſe irritam. Nec aliud probat, *cap.*
cum dilectus, 8. nec cap. qui diuerſitatem 5. de con-
37 *ceſſ. præbend.* vt aſſerunt prædicti Doctores. Fa-
teor iuxta communem ſententiam talem collatio-
nem eſſe irritandam, ſi ſuſpenſus in ſuſpenſione
cum beneficio per triennium perſeuerer, *ex cap.*
cum bonæ memoriæ 8. de ætate, & qualitate, & or-
dine perficiendorum, & notat Hurtado, *vbi ſu-*
prà, ſed quia talis ſuſpenſio eſt occulta non ha-
bet locum collationis irritatio, nam completa
38 ætate ab illa poterit ſic ordinatus abſolui, vt *ſu-*
prà diximus virtute Cruciatæ in foro conſcien-
tiæ, vt recte Corneio, *in 3. partem tract. 5. de ſuſ-*
penſione d. 4. caſu 3.

Dico 2. illa collatio beneficij facta prædicto
39 clerico ſuſpenſo tolerato, non ſolum fuit licita, &
valida; vt manet probatum, ſed etiam fuit valida,
etſi dictus clericus fuerit irregularis, dummodo
non fuerit denuntiatus; & ratio eſt quia collatio
beneficij facta excommunicato tolerato valida
40 eſt, vt docet Hurtado Mondex. *d. 6. de excommu-*
nicatione difficult. 2. num. 6. & 7. P. Fr. Ludoui-
cus à Conceptione, *tom. 1. examinis veritatis tr.*
2. caſu 25. num. 7. Baunius, *d. 7. de excommuni-*
catione, q. 18. dicto 3. & probabile putat Thomas
Hurtadus, *tract. 12. cap. 5. num. 94.* Quidquid
alij communiter in contrarium dicant, quos ego
refero, & ſequor, *in noſtro Directorio Confeſſario-*
rum, p. 12. tract. 12. d 2. num. 358. Ergo à fortiori
collatio beneficij facta clerico irregulari non de-
nunciato valida erit.

41 Confirmatur, Quia dato quod de irregulari-
tate publice conſtaret, adhuc collatio beneficij
facta tali irregulari valida eſſet, vt docent Sylue-
ſter, *verbo excommunicat. 4. num. 4.* Felinus, *in*
cap. inquiſitionis de accuſat num. 6. Nicolai Plo-
nij, quos ſequitur Suarez, *d 4. ſect. 2.* Ægidius,
d. 18. num. 6. Hurtado, *de irregularitate, diffic. 5.*
42 *num. 2.* P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *ſuprà,*
num. 8. Quorum ratio eſt quia nullo iure dicta
incapacitas conſtat; nam in *cap. cum bonæ ſu-*
prà relato, tantum eſt ſermo de ſuſpenſis perſeue-
rantibus per triennium in ſuſpenſione, & in *cap.*
7. de clerico excommunicato, eſt tantum ſermo
de excommunicatis, *ex cap. vero vltimo eodem ti-*
tulo, & ex cap. 2. de clericis pugnantibus, ad ſum-
43 mum deducitur beneficium illicite conferri irre-
gulari, & collationem eſſe irritandam; ergo cum
pœnæ non ſint augendæ præter in iure expreſ-
ſas, dicendum eſt, prædictam collationem be-
neficij curati factam huic conſulenti, etſi fuerit
ſuſpenſus, & irregularis, fuiſſe validam, pro-
indeque illum in conſcientia totum eſſe poſſe, ad
nullamque teneri reſtitutionem. Ita P. Fr. Ludo-
uicus à Conceptione, *ſuprà n. 8.*

44 Nec obſtat ſi dicas huiuſmodi beneficium fuiſ-
ſe curatum, ad cuius collationem requiritur æ-
tas vigintiquinque annorum ex Tridentino, *ſeſſ.*
24. cap 21. & nos diximus, *in noſtro Directorio*
Confeſſariorum. part. 1 tract. 9. d. 4. num 8. Non
obſtat inquam, Reſpondetur namque, quod ſe-
cundum ius commune beneficium curatum licite
poteſt conferri non Sacerdoti, dummodo in-
tra annum poſſit fieri Sacerdos, vt patet, *ex cap.*
cum in cunctis de electione cap. is cui 29. de præ-
bend. in 6. Clement. general. de ætate, & quali-
tate, Tridentinum, *ſeſſ. 22. cap. 4. & cap. 12 ſeſſ.*
24. & conſtat ex celebri Rotæ, *deciſione 1. in tit.*
de præbend. in nouis, vbi deciditur, decernitur-
que, illum qui ætatis patitur defectum, poſſe ac-
ceptare beneficium Eccleſiaſticum, & Sacerdo-
talem præbendam ſi intra annum poſſit presby-
ter fieri, pro quo plures refert Ceuallos, *tom. 2.*
quæſtion. pract. quæſt. 693. numero 6. P. Fr. Ludo-
uicus à Conceptione, *in examine veritatis, tom.*
1. part. 1. tract. 2. caſu 33. numero 5. Nam quan-
do Conſilium petit ordinem presbyteratus in eo,
qui parochus conſtituendus eſt, intelligitur de
ordine presbyteratus non actu, ſed aptitudine,
vt cum Spino, ait Ceuallos, *ſuprà, numero 71.*
P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *ſuprà, num. 5.*
Sed iſte conſulens quando factus eſt Parochus
poterat intra annum fieri Sacerdos, ſi iam or-
dinem presbyteratus non habuiſſet, ſiquidem
ſolum illi octo menſes deficiebant; ergo vali-
de recepit collationem beneficij curati non ob-
ſtanti quod non haberet vigeſimum quintum
annum quando tale beneficium illi collatum fuit,
ac per conſequens de fructibus receptis nihil
tenetur reſtituere; per quod patet reſponſio
quarto quæſito.

RESPONSIO AVTHORIS QVINTO QVÆSITO,

An dato quod talis prouiſio fuerit nulla, reſignatio ab eo facta, de licentia Pontificis, non declarando prædictos defectus fuerit nulla?

Reſpondi, quod dato quod illa collatio bene- 45
ficij fuerit nulla, adhuc reſignationem in
fauorem tertij cum reſeruatione penſionis de li-
centia Papæ fuiſſe validam. Ita Araujo, *in ſuis*
ſelectis deciſionibus, tract. 1. quæſt. 5. num. 4. Na-
uarrus, *lib. 1. conſiliorum tit. de reſcriptis conſilio 1.*
Ratio eſt, quia eadem eſt ratio de reſignante cum
titulo nullo atque cum titulo deperdito; ſed re- 46
ſignans cum titulo deperdito, qualis eſt ille, qui
reſignat beneficium curatum, quod legitime ob-
tinuit, & per annum integrum, & amplius reti-
nuit ſine aſſenſu ad ordinem presbyteratus poteſt
optime, & valide illud reſignare in fauorem ter-
tij, reſeruando ſibi aliquam penſionem, etiam ta-
cendo huiuſmodi defectum in ſpecie, dummodo
explicet illum in genere, vtendo ſcilicet, clau-
ſulis generalibus, v. g. quibuſcumque de cauſis, &
ſimilibus, & dummodo non decipiat ſummum
Pontificem in cauſa motiua principali gratiæ ob-
tinendæ, vt bene probat Nauarrus *in propriis ter-*
minis, lib. 1. conſiliorum titulo de reſcriptis conſi-
lio 1. Ergo pariter valida erit reſignatio bene-
ficij curati cum reſeruatione penſionis facta à
reſignante cum titulo nullo per defectum æta-
tis, quamuis hunc defectum in ſpecie non ex-
primat.

Confirmatur, quia titulus deperditus nihil

amplius potest operari in resignante, quoad valorem resignationis, & gratiæ pensionis reseruatæ, quam titulus nullus ex defectu ætatis proueniens, siquidem in re vterque titulus nullus est pariter, ac proinde nullius virtutis ac efficaciæ; sed titulus deperditus non reddit irritam resignationem in fauorem tertij cum reseruatione pensionis; ergo neque titulus nullus ob defectum ætatis reddet resignationem, aut gratiam pensionis inualidam.

47 Dices cum Azorio, *tom. 2. summæ moralis, lib. 7. cap. 19. quæst.* 8. Resignatio est voluntaria demissio iuris, quod quis habet in beneficio; sed iste qui titulum amisit nullum ius habet in beneficio; ergo nec ratam ac validam potest facere illius resignationem. Respondetur quod resignatio non est dimissio iuris, sed dimissio ipsiusmet beneficij, quod resignans, siue iuste, siue iniuste, siue cum titulo, siue sine illo, possidebat. Tum quia vel hæc resignatio est absolute facta in manibus Papæ, & hæc valida est in omni sententia, vel fit conditionatè, hoc est, vt detur cuidam tertio, & de hac est controuersia inter Nauarrum affirmantem esse validam, & Azorium negantem; sed ego Nauarro affirmanti subscribo, cui etiam subscribit Arauio, *suprà, num.* 7. ob rationes factas, & quia ratio Azorij non conuincit dictam resignationem esse inualidam, maxime quando in narratiua neque exprimitur falsum, neque subticetur causa motiua principalis; sed in nostro casu hæc omnia ita se habent; ergo prædictus consulens resignare potest prædictum beneficium curatum in fauorem tertij cum reseruatione pensionis, etsi prouisio fuerit nulla ex defectu ætatis.

RESPONSIO AVTHORIS SEXTO QVÆSITO.

An prædicta nullitate non obstante licite possit resignans quotannis recipere pensionem assignatam sine onere restitutionis?

48 RESpondi affirmatiuè. Ita Nauarrus, *lib. 1. consiliorum titulo de rescriptis consilio* 1. Arauio, *in suis selectis decisionibus, tract. 1. quæst.* 8. & alij. Ratio est, quia licet intrusus in beneficium sit ipso iure inhabilis ad obtinendum beneficium quod per intrusionem arripuit, nihilominus non manet inhabilis ad obtinendum ex illo pensionem, quia pensio non est beneficium ad quam proinde lex pœnalis contra intrusum in beneficium extendi non debet; ergo licet iste clericus ob defectum ætatis sit inhabilis ad obtinendum beneficium, in
49 quod fuit intrusus, non tamen erit inhabilis ad obtinendam pensionem, quam sibi reseruat mediante gratia, quam à summo Pontifice impetrauit; ergo licite potest eam recipere quotannis sine onere restitutionis, quod etiam patet ex rationibus pro antecedenti quæsito, & hæc saluo meliori iudicio.

CONSVLTVM XCIII.

De committente homicidium ante annos pubertatis, an incurrerit irregularitate vbi alia multa de irregularitate ex homicidio, & de illius dispensatione notatu digna.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Adolescens antequam perueniat ad annos pubertatis occidens hominem in aliquorum sententia non incurrit irregularitatem.*
3 *Nulla censura neque irregularitas ex delicto incurritur ante annos pubertatis.*
4 *Odia sunt restringenda.*
5 *Pueri ante annos pubertatis non ligantur censuris, nec à iure, nec ab homine.*
6 *Irregularitas ex delicto in aliquorum sententia est censura.*
7 *Irregularitas ex delicto in aliquorum sententia non incurritur, nisi detur peccatum mortale ex contemptu, & dolo.*
8 *Iste consulens licet peccauerit mortaliter alterum proditoriè occidendo, non tamen peccauit ex contemptu censuræ, sed ex vindicta inimici.*
9 *Qui hominem occidit ignorando tali delicto impositam esse irregularitatem illam non incurrit.*
10 *Iste puer ignorabat irregularitatem esse impositam tali delicto.*
11 *Dato quod iste puer per illud homicidium incurrerit irregularitatem aliqui dicant quod talis irregularitas potest tolli per bullam cruciatæ stando in sententia asserente irregularitatem ex delicto esse censuram.*
12 *In bulla non excipitur aliqua censura.*
13 *Stando in prædicta sententia, etiam à regularibus per sua priuilegia potest tolli hæc irregularitas.*
14 *Per hoc homicidium non incurritur irregularitas ex defectu lenitatis.*
15 *Irregularitas ex defectu lenitatis solum incurritur à publicis ministris.*
16 *Irregularitas ex defectu lenitatis tolli potest ab Episcopo.*
17 *Potest etiam tolli à regularibus per sua priuilegia, quæ ibi referuntur.*
18 *Hæc sententia horum doctorum, quoad absolutionem ab irregularitate per bullam cruciatæ non placet authori.*
19 *Ex ea sequitur omnem irregularitatem, etiam ex delicto per industriam, & proditoriè posse tolli per bullam in quacunque persona, & per regularium priuilegia.*
20 *Si talis sententia esset tolerabilis frustra Tridentinum exciperet irregularitatem ex homicidio voluntario, etiam occulto in concessione facta Episcopis.*
21 *Etiam stando in sententia asserente irregularitatem ex delicto esse censuram, nec per bullam cruciatæ, nec priuilegia regularium potest talis irregularitas tolli.*

22 Per

22 *Per bullam vel priuilegia solum potest tolli irregularitas in prædicta sententia, quæ est pura pœna peccati, non vero quæ est pœna, & inhabilitas.*

23 *Irregularitas ex homicidio voluntario non solum est pura pœna, sed & inhabilitas ob significationem.*

24 *Doctrina Ludouici à Conceptione in hac parte reiicienda est.*

25 *Talis adolescens dato quod per tale homicidium incurrerit irregularitatem non potest in ea dispensari, nisi à Romano Pontifice.*

26 *Aliqui dixerunt occidentem clericum inuentum in adulterio cum vxore sua non incurrisse excommunicationem, neque irregularitatem.*

27 *Multorum sententia fuit marito licere occidere adulterum inuentum cum sua vxore in adulterio, dummodo zelo iustitiæ id faciat.*

28 *Hæc propositio non peccat maritus occidendo propria authoritate vxorem in adulterio deprehensam damnata est ab Alexandro VII. vt scandalosa.*

29 *Pontifex non damnauit hanc propositionem, licet marito occidere adulterum inuentum cum sua vxore, sed hanc, licet marito occidere vxorem inuentam in adulterio.*

30 *Iste homicida non occidit vxorem, sed adulterum.*

31 *In pœnis non est facienda extentio ob paritatem rationis de casu ad casum.*

32 *Pontifex non condemnauit dictam propositionem vt falsam, sed vt scandalosam.*

33 *Bene potest dari propositio damnata sub anathemate vt scandalosa, & probabilis.*

34 *Deductio ad practicam illius prohibitionis damnatæ à Pontifice est mortale peccatum.*

35 *Facta suppositione quod iste homicida vellet talem opinionem practicare peccaret quidem, in ea opinione tamen non incurreret irregularitatem.*

36 *Non constat de tali decreto Alexandri, nec fuit promulgatum in Hispania, aut Lusitania, nec receptum.*

37 *Vt decreta Pontificia obligent requiritur in multorum opinione, quod in omnibus Prouinciis promulgentur, & acceptentur.*

38 *Contraria sententia est probabilior.*

39 *Prædicta sententia est probabilis.*

40 *Lex Pontificia declarans aliquid pertinens ad mores, & propositio de fide, vt obliget debet esse promulgata.*

41 *Fides ex auditu.*

42 *Prædictum decretum non loquitur de occidente adulterum, sed vxorem.*

43 *Hic homicida saltem incurrit irregularitatem ex defectu lenitatis.*

44 *Irregularitas ex defectu lenitatis potest tolli ab Episcopo, & à confessoribus regularibus.*

45 *Vnicuique licitum est occidere cum moderamine inculpatæ tutelæ inuasorem iniustam rerum suarum, nec hæc propositio est ab Ale*xandro VII.*damnata.*

F. Ant. à Spir. Sanct. Consult. var.

46 *Iste clericus inuadebat pretiosiorem rem huius homicidæ.*

47 *Vnusquisque ob defensionem sui honoris potest licite absque metu censura, vel irregularitatis inuasorem iniustum occidere.*

48 *Pontifex non damnauit propositionem asserentem licite posse maritum occidere adulterum deprehensum cum sua vxore, sed solum propositionem asserentem posse licite occidere vxorem deprehensam in adulterio.*

49 *Mulier non est aggressor, sed patiens in hoc casu.*

50 *Adulter est aggressor honoris homicidæ.*

51 *Homo nobilis potest licite occidere eum publice appellantem Iudæum, cornutum.*

52 *Homo nobilis non potest occidere licite inuasorem rerum suarum & sui honoris, nisi quando inuasor nolit desistere ab inuasione, vel inuasus aliter non potest res suas, & suum honorem recuperare.*

53 *Iste inuasus potest recuperare res suas, & honorem accusando clericum apud iudicem.*

54 *Iste inuasus omittendo hæc, & clericum occidendo, & peccauit, & incurrit excommunicationem, & irregularitatem.*

55 *Iste inuasus accusando clericum adulterum non videtur habere suam vxorem liberam ab inuasione clerici.*

56 *Per accusationem inuasoris honoris apud iudicem non recuperatur honor apud homines.*

57 *Hæc sententia ad excusandum hunc homicidam ab excommunicatione, & irregularitate non est necessaria.*

58 *Aliquo modo opponitur decreto* Alexandri VII.

59 *Iste homicida occidendo clericum adulterum cum sua vxore peccauit; non tamen incurrit excommunicationem, aut irregularitatem.*

60 *Iste Homicida occidendo clericum in dicto casu non incurrit excommunicationem capitis si quis suadente Diabolo.*

61 *Ecclesia reputat hanc occisionem fuisse factam ex vehementi passione.*

62 *Irregularitas & excommunicatio ex delicto parificantur, quoad pœnam.*

63 *Per tale homicidium non incurritur irregularitas.*

64 *Ecclesia non vult suo obligare præcepto in hoc casu.*

65 *Dato quod per tale homicidium incurratur irregularitas, cum sit occulta in ea potest Episcopus dispensare.*

66 *Hoc homicidium non fuit factum proditoriè.*

67 *Solum homicidium voluntarium de proposito, & proditoriè excipitur in Tridentino.*

68 *Episcopus potest dispensare cum homicida occulto, quando excessit debitum moderamen.*

69 *Vt homicidium sit occultum, sufficit quod non sit publicum, notorium, aut famosum.*

70 *Vt tale sit requiritur, vt sciatur à maiori parte viciniæ, quæ ad minus constet decem personis, vel quod non sit deductum ad forum contentiosum, aut si est deductum quod ibi non sit probatum.*

71 *Quando reus absoluitur in iudicio defectu*

probationis non dicitur crimen deductum ad forum contentiosum.

72 *Hoc homicidium non fuit scitum, nisi à quinque personis in magno populo.*

73 *Reus qui occidit iudicem volentem eum extrahere per vim ex loco sacro vbi tanquam ad azilum recurrit non incurrit irregularitatem.*

74 *Vnusquisque potest ius suum defendendo cum moderamine inculpata tutela iniustum inuasorem occidere.*

75 *Iste homicida non incurrit irregularitatem ex defectu lenitatis.*

76 *Irregularitas ex defectu lenitatis solum incurritur à publicis ministris.*

77 *Occidens clericum iniuste, non tamen proditorie, gaudet immunitate Ecclesiæ.*

78 *Oratoria authoritate Episcopi fundata gaudent immunitate.*

79 *Ad gaudendum immunitate sufficit quod reus portam, vel muros Ecclesiæ tangat.*

80 *Dato quod iste homicida occidendo dictum iudicem incurrerit irregularitatem cum eo potest Episcopus dispensare.*

81 *Episcopus potest dispensare in irregularitate ex homicidio casuali occulto, quando quis illud fecit in sui defensionem atque moderamine.*

82 *Episcopus potest dispensare in irregularitate ex homicidio occulto commisso in subita rixa.*

83 *Hoc homicidium fuit culpabile, vel quia homicida excedit moderamen, vel quia fuit ex subita ira.*

84 *Quinque testes in magno populo non sufficiunt ad faciendam rem publicam, vel notoriam.*

85 *Regulares per sua priuilegia possunt dispensare in hac irregularitate.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

IN illustri quodam oppido Lusitaniæ, quidam adolescens antequam perueniret ad an-
1 nos pubertatis cum duobus sociis ex proposito, & proditorie occidit alium iuuenem inimicum suum, & facta inquisitione à iudice de homicida non fuit inuentus quis fuisset homicida illius hominis, socij namque tacuere. Postea accidit, quod cum iste adolescens iam esset quindecim annorum duxit vxorem quandam suam consanguineam; certior tamen factus à duobus seruis suis, & duabus ancillis, illam committere adulterium cum quodam Sacerdote, finxit se longius ire, & noctu venit in domum, & cum inueniret clericum in lecto dormientem cum vxore sua, illum occidit, & ob infamiam, quæ poterat oriri ex occisione vxoris noluit eam occidere, sed eam in quadam domo inclusit, & arrepto cadauere clerici, illum cum prædictis duobus seruis de duxit ad locum desertum, vt author homicidij occultaretur; cum autem deferrent cadauer obuius eis fuit iudex regius cum duobus satellitibus, qui iniiciens in eum manus apprehendit, serui enim eum solum reliquerunt, & cum eum deferret vinctum in carcerem, cum appropinquarent ad quoddam sacellum, quod erat in loco illo deserto, authoritate tamen Episcopi fundatum, adolescens se è manibus illorum euasit, & reposuit in porta ipsius Ecclesiæ quæ prope erat viæ publicæ, & cum iudex vellet eum eripere è loco illo, ipse adolescens euaginato gladio eis restitit dicens se esse in loco sacro, & non posse ab illis apprehendi; cum autem iudex insisteret, vt eum è loco illo eriperet adolescens eum occidit, qoam occisionem è quadam fenestra viderunt duæ fœminæ, quæ prope illud sacellum viuebant; quibus, & satellitibus ipse adolescens magnam pecuniæ summam promisit, si tacerent mane facto, & inuento clerico, & iudice regio mortuo, magnæ ab aliis regiis ministris factæ sunt inquisitiones, non tamen potuerunt scire, quis homicidium illud iudicis regij, vel clerici patrarit; vnde homicidia illa manserunt impunita, nec adolescens fuit pronuntiatus post aliquos dies mortua vxore ipsius adolescentis, ille volens ascendere ad ordinem presbyrcratua accedit ad me,

Et quæsiuit primo, An per primum homicidium incurrerit irregularitatem? Secundo An dato quod incurrerit, quis posset cum eo in tali irregularitate dispensare? Tertio, an per secundum homicidium clerici incurrerit excommunicationem, & irregularitatem? Quarto An dato quod incurrerit, quis posset cum eo in tali irregularitate dispensare? Quinto an per tertium homicidium incurrerit irregularitatem? Sexto An dato quod incurrerit, quis posset cum eo dispensare.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO,

An per primum homicidium iste adolescens incurrerit irregularitatem?

PRimo quæsito Respondi satis probabilem esse
sententiam illum adolescentem occidentem, 2
etiam ex proposito, & industria, & per insidias, & proditorie illum inimicum suum non incurrisse irregularitatem, quæ resolutio si aliquibus videatur dura, non eam reprobent, antequam vi- 3
deant rationes. Probatur primo: Quia nulla censura, nec irregularitas ex delicto incurritur ante annos pubertatis, vt docent, Sa *verbo censura, n.* 5. Sanchez, *in selectis, d.* 56. & citat Auillam, & Henriquium, vt ait Diana, *p.* 4 *tract.* 5. *resol.* 67. & quamuis hic contrarium asserat Diana, maxime inclinauit in hanc senteotiam, *p.* 3. *tract.* 6. *resol.* 88. §. *ex quibus*, vt ait Ausonius, *verbo irregularitas, numero secundo.* Eandem sententiam tenet vt probabilem Bassæus, *verbo irregularitas, num.* 5.
Ego ipse, *in nostro Directorio Confessariorum* 4
tract. 3. *d.* 1. *n.* 13. P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *in suo examine veritatis, tom.* 2. *tract.* 2. §. 1. *n.* 3. Et ratio istorum Doctorum est, quia odia sunt restringenda, *ex reg. iuris in* 6. *Odia, &c.* Sed iste adolescens nondum peruenerat ad annos pubertatis, ergo, &c.

Confirmatur primo: Quia pueri ante annos
pubertatis non ligantur censuris, neque à iure, 5
neque ab homine vt patet *ex cap. fin. de sent. excomm.* & tenent cum aliis Leander, *tract.* 1. *d.* 2. *q.* 12. Fr. Christophorus à sancto Ioseph. *verbo censura dub* 5. §. 3. *n.* 3. Ego ipse, *in nostro directorio*
Confessariorum, p. 2. *tract.* 15. *d.* 1. *n.* 22. Sed irre- 6
gularitas ex delicto est censura, vt probabiliter

tenent

tenent Corduba, *lib.5.q.3. dub.4. & casu* 28. 37.
& 144. Medina, 12. *q.6. art.4. & lib.5. instruct.cap.*
11. §.9. *&* 12. *& lib.2. cap.*12. Gutierres, *Quæstion.*
*Canonic. cap.*2. Vega, *in summa* 2. *p. cap.* 13. *ca-*
su 9. *&* 12. Bañes, *q* 64. *art.8. dub.*14. P. Chrysto-
phorus à Sancto Ioseph, *verbo censura, dub.*1. *n.*6.
& probabile putat P. Fr. Ludouicus à Conceptio-
ne, *suprà, n.*3. Quidquid alij probabilius dicant,
quos ego retuli, & secutus fui, *loco citato*; ergo
cum iste adolescens non dum peruenisset ad an-
nos pubertatis occidendo, etiam per insidias, &
proditorie alium, non incurrit vllam irregulari-
tatem.

7 Confirmatur 2. quia in sententia Sà, *verbo ir-*
*regularitas, n*6. Irregularitas ex delicto non in-
curritur nisi detur peccatum mortale cum dolo, &
contemptu, quam opinionem refert, & proba-
bilem putat Fr. Ludouicus à Conceptione, *tom.*2.
*examinis veritatis, tract.*2. §.1. *n.*2. eam tenent Bal-
delus, *p.*1. *lib.*1. *d.*29 *n.*7. Felinus, Nauarrus, Pa-
8 normitanus, quos refert Palaus, *d.6.p* 3. *n.*2. Sed
prædictus occisor, etsi mortaliter occidendo pec-
cauerit, non tamen peccauit ex contemptu cen-
suræ, vt ipse fatetur, sed ex odio in inimicum, er-
go non incurrit vllam irregularitatem.

Confirmatur 3. Quia qui hominem occidit
9 ignorando inuinsibiliter tali delicto esse imposi-
tam irregularitatis pœnam illam non incurrit, vt
docent Sanchez, *de matrimonio, lib.9. d.*32. *n.* 16.
& 17. Nauarrus, Couarruuias, quos refert, & se-
quitur Basæus *verbo ignorantia, num.* 17. Diana,
*p.4. tract.*12. *resol.*15. Candidus, Suarez & alij,
quos lata manu retuli ego ipse, secutus fui, *in*
*nostro Directorio Confessariorum, p.2. tract.*12. *d.*1.
*num.*172. Sed prædictus adolescens omnino ta-
lem pœnam impositam esse illi delicto ignorabat
10 inuinsibiliter, vt ipse fatetur; ergo nullam in-
currit irregularitatem per quod patet responsio
primo quæsito.

RESPONSIO AVTHORIS
SECVNDO QVÆSITO.

An dato quod incurrerit prædictam irregu-
laritatem, quis posset cum eo in hac
irregularitate dispensare?

Respondi non deesse doctores asserentes hanc
11 irregularitatem posse tolli à quolibet confes-
sore per bullam cruciatæ. Et ratio illorum est,
quia in sententia asserente irregularitatem ex de-
licto esse censuram, quam suprà retulimus, no-
mine absolutionis ab omnibus pœnis, & cen-
suris, quæ conceditur per bullam cruciatæ, ve-
nit intelligenda quælibet irregularitas ex delicto,
vt docent Curduba, & Medina, quos refert Lu-
douicus à Conceptione, *tom.* 2. *examinis verita-*
12 *tis tract.*1. §.1 *num* 8. Atqui in bulla non exci-
pitur censura aliqua; ergo nec excipitur hæc ir-
regularitas, siue ex publico, siue ex occulto de-
lictu procedat, & siue fuerit ex proposito, siue
per industriam, & ex insidiis, & proditorie; er-
go in foro conscientiæ talis homicida absolui po-
test per bullam cruciatæ. Ita P. Fr. Ludouicus à
13 Conceptione, *suprà, n.* 8. quod idem à fortiori
dicere poterat de confessoribus regularibus, qui
ex priuilegio Pauli III. bulla 7. possunt absolue-
re sæculares ad se vnde quaque venientes ab om-
nibus casibus, & quibuscunque censuris, & pœ-
nis sedi Apostolicæ reseruatis, nulla excepta, ni-
si illæ quæ continentur in bulla cœnæ, vt cum Le-
zana, Naldo, Sanchez, Bordono, Delbene, Vi-
dal, & aliis diximus, *in nostro Directorio Confes-*
*sariorum, p.*1. *tract.5.d.*16. *n.* 1359. cum ergo nul-
la irregularitas sit excepta in bulla cœnæ, conse-
quenter videtur dicendum in ea posse confessores
regulares dispensare.

Nec obstat si dices in hoc casu vltra irregula- 14
ritatem ex delicto dari irregularitatem ex defectu
lenitatis, quæ per bullam, nec per priuilegia re-
gularium tolli potest. Respondet namque ipse 15
Ludouicus à Conceptione negando antecedens,
nam irregularitas ex defectu lenitatis solum in-
curritur à publicis ministris vt docet Lessius, *lib.* 16
2. *de iudice*, Villalubos, Suarez, Filiutius, & alij,
quos refert, & sequitur ipse Ludouicus à Con-
ceptione, *tom.2. examinis veritatis, tract.* 2. §. 1.
num. 2. Et licet ab aliis incurratur, potest tolli
ab Episcopo, vt tenent Rodriguez, Couarruuias,
Campanili, Viualdus, Medina, quos refert, &
sequitur Barbosa, *de potestate Episcopi, p.* 2. *alle-*
gat. 3 *num.* 47. P. Fr. Ludouicus à Conceptione,
supra, num. 7. Probabile putat cum multis Dia-
na, *p.4. tract.2. resol.* 69. Potest etiam stando in
hac opinione tolli talis irregularitas à confessori-
bus regularibus, nam hi possunt dispensare in om- 17
nibus irregularitatibus, in quibus possunt Episco-
pi, *ex priuilegio Sixti IV. bulla* 9. quam postea
Confirmauit Iulius II. vt cum Roderico, Ve-
ga, Henriquez, Portel. Bellasio, Bauni, Vrba-
no, Murcia, Lezana, *dixi in nostro Directorio Re-*
gularium, p.1. tract.2. d. 5. *num.*65, *& in nostro Di-*
*rectorio confessariorum, p.2. tract.*13. *d* 2 *num.*332.
Cum ergo Episcopi possint iure ordinario in hac
irregularitate ex defectu lenitatis dispensare,
idem poterunt consequenter facere regulares per
sua priuilegia.

Verum licet prædicta sententia aliquibus for- 18
tassis probabilis videatur mihi non placet. Et ra-
tio est, quia ex ea infertur omnem irregularita-
tem ex delicto, etiam homicidij voluntarij, ex in-
dustria, & ex insidiis, & proditorie, esse dispen-
sabilem per bullam cruciatæ, & per priuilegia
regularium, siue homicidium fuerit occultum, si-
ue publicum, & hoc non solum sit commissum
sit à puero ante annos pubertatis, sed etiamsi
commissum sit post annos pubertatis; siquidem
in omnibus militat eadem ratio, & infertur ea- 19
dem consequentia. Nam si ex eo, quod in cru-
ciata non excipitur aliqua irregularitas, censetur
omnis irregularitas ex delicto, etiam homicidij
voluntarij concessa vt vult P. Fr. Ludouicus à
Conceptione, *suprà, num* 8. sequitur idem dicen- 20
dum esse, tam in eo, qui annos pubertatis habet,
quam in eo qui nondum attingit annos puberta-
tis, quod quam durum sit, nemo est qui non vi-
deat, frustra enim Tridentinum irregularitatem,
ex homicidio voluntario, etiam occulto excipe-
ret in concessione facta Episcopis, cum etiam ab
irregularitate ex homicidio voluntario publico
pœnitens in prædicta sententia à quolibet con-
fessore per bullam in foro conscientiæ potest ab-
solui.

Dicendum igitur est, quod etiam stando in 21
prædicta sententia asserente irregularitatem ex de-
licto esse censuram, quam cum multis à se relatis
docet Diana, *p.*1. *tract.*11. *resol.*17. Confessores

per bullam, nec Regulares per sua priuilegia
non posse absoluere ab ea irregularitate, quæ
simul est pœna, & inhabilitas, qualis est illa,
quæ contrahitur ex homicidio iniusto volunta-
rio, vel mutilatione, & solum per bullam posse
22 tolli in prædicta sententia irregularitatem, quæ
est pura pœna peccati, vt recte cum Cornein,
& aliis discipulis Diui Thomæ, docet Diana
parte 4. tract. 2. resol. 81. cum ergo irregularitas
23 orta ex homicidio voluntario, non solum sit
pœna peccati, sed inhabilitas ob significatio-
nem, non potest tolli etiam in hac sententiâ
per bullam Cruciatæ. Per quod patet non bene
24 inferre P. Ludouicum à Conceptione ex prædi-
cta sententia illam consequentiam, vnde eius
doctrina omnino reijcienda est.

Et dicendum quod dato quod dictus adoles-
cens, etiam ante annos pubaritatis incurrerit præ-
dictam irregularitatem, vt melior docet senten-
tia, quam tenent Gauantus, Præpositus, & alij
25 quos refert Diana *p.4 tr.2. resol.6.* Bonacina, &
alij, quos ego refero *in nostro Direct. Confess p.2.
tr. 13. d. 1. num.* 13. Tunc solum posse dispensari
à summo Pontifice, siquidem homicidium fuit
ex proposito, per insidias, & de industria, &
proditorium, in quo casu dispensatio super irre-
gularitate ex eo orta reseruatur Pontifici, vt re-
ctè cum Barbosa, Turriano, Vasquio, & aliis
communiter docet Diana *p. 4. tr. 1. resol.* 72. &
ego cum multis dixi *in nostro Directorio Confessa-
riorum p.2.tr.13.d.1.n.*162. per quod patet respon-
sio ad secundum quæsitum.

RESPONSIO AVTHORIS.

TERTIO QVÆSITO.

*An per secundum homicidium Clerici in-
currerit excommunicationem, &
irregularitatem.*

CVm hunc casum cum quodam non infimæ
26 notæ Theologo communicassem, ipse in eam
fuit sententiam, prædictum consulentem occi-
dentem Clericum cum vxore sua dormientem
non incurrisse excommunicationem, aut irregu-
laritatem. Et ratio illius erat, Quia multorum
Doctorum sententia fuit, licere marito occidere
adulterum inuentum cum sua vxore in adulterio,
dummodo non liuore vindictæ, sed zelo iusti-
tiæ id faciat. Ita docuerunt Gomez. *l. 8. Tauri
num* 52. *&* 55. Castillo *l* 82 *Tauri num.*6. Mencha-
ca *lib.*1. *controuersiarum c* 8 *num* 2. Sà *verbo homi-
cidium, num.*15 Iulius Clarus *lib* 5. *sententiarum*, §.
27 *homicidium. num.*5. Fagundex *in* 5. *precepto deca-
logi, lib.*5.*cap* 10 *num.*19 *&* 20. Barbosa *in l si ab
hostibus*, § *final.num.*56.*tom.*2.*pag.*229 *col.*2. Feli-
nus *in cap. quæ in Ecclesiarum, num.*13. *de constit.*
P. Fr. Ludouicus à Conceptione *in suo examine
veritatis tom* 2.*tr.*8.§ 1 *casu* 2.*n.*1. probabile putat
Lessius *lib.*2 *cap.*9.*dub.*5. *num.* 6. & citari potest
cap admonere 23 *quæst.*2.*& l.merito, ff.de adulterio
& l. graues eodem titulo*, & patet *ex legibus Ca-
stellæ lib.*8.*ordinament. lib.*5.*titul.*20. ibi iustè pos-
sunt occidere, lex vero nostra Lusitana *lib.*5 *or-
dinationis titul.*38. initio ait, licitè possunt occi-
dere. Quorum ratio est, quia in hoc casu le-
ges ipsæ faciút maritos executores delicti quam-
uis nulla præcedat sententia quæ leges iustissi-
mæ sunt propter bonum commune; ergo mari-
tus occidens adulterum apprehensum cum vxore
sua in adulterio stando in hac sententia nullum
peccatum committit, si id zelo iustitiæ fecit,
nec vllam incurrit censuram, aut irregulari-
tatem.

Sic discurrebat iste Theologus; cui Respondi 28
hanc propositionem, non peccat maritus occi
dens propria authoritate vxorem in adulterio
deprehensam, damnatam esse sub anathemate,
saltem vt scandalosam, ab Alexandro VII. *in suo
decreto edito anno* 1665.*die* 24,*Septembris,prop* 18.
ergo cum iuxta decretum Pontificis consulens
peccauerit occidendo adulterum inuentum cum
sua vxore in adulterio, & incurrit excommuni-
cationem, siquidem Clericum occidit, & incurrit
irregularitatem. Verum iste Theologus audacter 29
Respondit, Pontificem non damnasse proposi-
tionem dicentem, occidentem adulterum in-
uentum cum sua vxore propria authoritate non
peccare, sed tantum damnasse propositionem
asserentem, non peccare occidentem vxorem 30
deprehensam in adulterio propria authoritate,
vt patet ex ipso decreto, vnde cum dictus ho-
micida non occiderit vxorem, sed adulterum,
cum ea inuentum, non comprehenditur in de-
creto Alexandri.

Quod si dicas idem in vtroque casu dicendum 31
esse ob paritatem rationis, vt ego ei respondi,
ipse huic obiectioni respondit primo, quod in
pœnalibus non est facienda extensio ob parita-
tem rationis de casu ad casum non expressum, vt
cum Pòttello notat Antonius *verbo lex quomodo* 32
interpretanda, *n.*46. Secundo respondit, Pontifi-
cem in suo decreto non damnare dictam propo-
sitionem vt falsam, & improbabilem, sed vt
scandalosam, stat autem esse propositionem
scandalosam, & tamen esse probabilem, scimus
enim aliquam propositionem esse damnatam, vt
scandalosam, & cunctis prohibitam illam de-
fendere, asserere, prædicare, imprimere, de ea
tractare, etiam sub anathemate, & tamen talis
propositio non est damnata vt improbabilis ab
Ecclesia, sed potius vt probabilis ab Ecclesia 33
aliquibus permittitur vt consideranti faciliter
patebit, & nos ex proposito, nec illam in ore
assumere volumus, vtpote nobis maximè abhor-
rente; stat ergo posse dari propositionem scan-
dalosam, & sub anathemate prohibitam, cum
tamen in se sit probabilis, & tolerata ab Ec-
clesia.

Suppono ergo, quod iste homicida ita discur-
rit. Pontifex solum vt scandalosam condemnat
hanc propositionem, & solum sub anathemate
prohibet illam docere, defendere, edere, aut
de ea disputare publicè, aut priuatim tractare,
nisi fortan impugnando, non vero vt falsam, &
improbabilem eam condemnat, aut prohibet,
hoc supposito, ego nec doceo, nec defendo hanc
propositionem, nec eam edo, nec de ea di-
sputo, sed solum eam in practicam redigo, quæ
reductio ad practicam, licet etiam mihi sub mor-
tali prohibita sit ab Alexandro VII. in dicto de- 34
creto, ego vt ab irregularitate in tali opinione
probabili me liberem, non verò de hoc peccato,
de quo postea per Sacramentum confessionis
mundabor, si igitur iste homicida fecerit hoc 35
discursum, de quo eum condemnabis; ego non
laudo

laudo eius determinationem peccandi, dicebat
ille Theologus, reducendo ad practicam talem
opinionem, sed facta suppositione, non il-
lum de irregularitate, vel excommunicatione
condemno.
36 Addo, dicebat ille, quid erit, si iste homici-
da dicat mihi non constat de tali decreto Ale-
xandri VII. nec tale decretum fuit promulga-
tum in Hispania, aut Lusitania, nec receptum,
quod erat necessarium, vt obligaret, vt tenent
37 plures Doctores, quos citat Diana *p. 4. tractat. 4.*
resol. 127. & p. 1. tr. 8 resol. 5. & p. 3. tr. 1. resol. 54. de
quo vide etiam Auzonium *verba lex, n. 22. & 26.*
38 ergo tale decretum me non obligat. Quid igi-
tur illi respondebis? Fateor contrariam opinio-
39 nem probabiliorem esse, quam tamen sequitur
iste homicida de necessaria promulgatione, &
acceptatione legis in maiori parte Ecclesiæ non
esse improbabilem necesse est vt confitear.
40 Dices id intelligi de lege aliquid de nouo im-
perante; non tamen de lege declarante aliquid
pertinente ad mores esse peccatum, nam hæc
sufficit quod à Pontifice in Roma publicetur,
vt vbique obliget. Sed quid si iste homicida
41 Respondeat, quod etiam propositio de fide vt
obliget fideles requirere promolgationem, nam
fides ex auditu, quomodo enim credent, si non
audierunt; si ergo nobis talis veritas non fuit
sufficienter proposita, quomodo ad eam cre-
dendum obligabimur, quis mihi dixit tale de-
cretum esse Pontificium, si mihi authoritatiuè
non fuit intimatum? Sed demus quod fuerit le-
gitime promulgatum; quid dices si iste homici-
42 da Respondeat, se non dubitare de decreto, præ-
dictum tamen decretum non loqui de occidente
adulterum, nec condemnare dictam propositio-
nem vt falsam, nec dicere talem occisionem
fuisse peccatum, sed solum dicere talem doctri-
nam, & occisionem fuisse, & esse scandalosam,
sed cum propositione & facto scandaloso potest
esse probabilitas ex parte rei prohibitæ, vt *suprà*
diximus; ergo stando in illa opinione nulla datur
irregularitas in hoc casu.
Nec obstat si dicas saltem incurrisse hunc ho-
micidam irregularitatem ex defectu lenitatis;
nam cum tanquam publicus minister adulterum
occiderit, saltem incurrit irregularitatem ex de-
43 fectu lenitatis publicis ministris concurrentibus
ad mortem delinquentis impositam: Respondit
dictus Theologus, se non dubitare illum eam ir-
regularitatem incurrisse, non tamen incurrisse
irregularitatem ex delicto, de qua solum est con-
44 trouersia in præsenti; ab illa enim irregularitate
ex defectu lenitatis posse prædictum homicidam
dispensari, tum ab Episcopo, vt cum Rodri-
guez, Couar. Campanill. & aliis docet Barbosa
de potestate Episcopi, parte 2. allegatione 39. n. 47.
quidquid cum aliis dicat Diana *p. 4. tract. 2. res. 84.*
Candidus *disquisitione 27. articul. 14 dub. 3. num. 5.*
Tum etiam a Confessoribus regularibus, siqui-
dem ex priuilegio Sixti IV. possunt dispensare
in omnibus irregularitatibus, in quibus potest
Episcopus dispensare iure ordinario, vt diximus
in nostro Directorio Regularium, parte 1. tractat. 2.
d. 3. num. 65.
Hanc doctrinam alia ratione confirmauit iste
Theologus dicendo, si adhuc huic rationi, &
opinioni non aquiescis, dico ex alio capite præ-
dictum homicidam occidendo prædictum cleri-
cum, nec peccasse, nec incurrisse excommuni-
cationem, aut irregularitatem. Non quia id ei
leges ciuiles permittant, quæ propositio damna-
ta est ab Alexandro VII. Sed ex alia ratione fun-
data in iure naturali, quam sic ostendo. Vnicui- 45
que licitum est occidere cum moderamine incul-
patæ tutelæ iniustum inuasorem rerum suarum,
vt colligitur *ex capit. olim de restitutione spoliat.*
cap. 2. de homicid. tum quia vim vi repellere licet,
vt cum Cornejo, Gordono, Portel, Turria-
no, Villalobos, & aliis multis tenet Diana *p. 4.*
tractat. 2. resolut. 4. Ego ipse *in nostro Directorio*
Confessariorum, p. 2. tract. 13. d. 2. num. 228. & in
præsenti casu P. Fr. Ludouicus à Conceptione 46
tom. in examinis veritatis, tract. 2. §. 1. casu 2. num. 5.
Sed iste Clericus inuadebat prætiosiorem rem
huius hominis, scilicet vxorem suam, quam se-
curam habere non poterat, illo viro relicto,
cum quotidie ad eam accedere posset, nec alia
ex parte mariti posset dari aliqua securitas, vt
consideranti patebit; ergo cum id à Pontifice
Alexandro damnatum non sit, cum solum con-
demnet opinionem asserentem marito licere oc-
cidere vxorem deprehensam in adulterio, sequi-
tur licitè eum occidere posse, quæ ratio si adhuc
debilis videatur, accipe aliam, dicebat ille sa-
pientissimus Theologus.
Vnusquisque ob defensionem sui honoris po- 47
test licitè, & absque metu excommunicationis,
vel irregularitatis inuasorem iniustum illius
etiam Clericum cum moderamine inculpatæ tu-
telæ occidere, vt cum Cornejo, Gordono, Vil-
lalobos; Filliuc. Castro, Coninko, Turriano,
& aliis multis docet Diana *p. 5. tract. 4. resolut. 4.*
Fagundez *in decalogum, lib 5. cap. 3. num. 19.* Lugo
de iustitia tom. 1. d. 10. num. 5. & ego dixi *in nostro*
Directario Confessariorum. p. 2. tract. 13. d. 2. n. 233.
Sed hic Clericus inuadebat præcipuum hono-
rem huius homicidæ, siquidem eius vxorem co-
gnoscebat, quod magni apud homines æstima-
tur, & plusquam amissionem omnium diuitia-
rum, & etiam propriæ vitæ, cum ergo Pontifex
Alexander non damnauerit propositionem asse- 48
rentem; licitè posse maritum occidere adulterum
deprehensum cum propria vxore in adulterio,
sed solum propositionem asserentem, posse licitè
occidere vxorem deprehensam in adulterio, lici-
tè eum potest occidere.
Nec obstat si dicas eandem rationem prohi- 49
bitionis dari in vtroque casu. Respondit nam-
que dictus Theologus negando antecedens; nam
mulier non est aggressor honorum, & honoris
mariti, bene tamen adulter, Vnde rectè Ponti- 50
fex damnat propositionem asserentem maritum
posse licitè occidere vxorem deprehensam in
adulterio, cum illa tantum sit patiens, & non
aggressor bonorum mariti, nec illius honoris,
quod tamen non inuenitur in adultero, qui est
verè aggressor, & deceptor illius miserrimæ
adulteræ.
Confirmatur quia homo nobilis potest licitè 51
occidere eum publicè appellantem Iudæum, cor-
nutum, &c. vt cum Molina, & Escobar, & aliis
dixi *in nostro Directario Confessariorum, suprà nu-*
mero 237. quod etiam tenet Petrus Nauarra,
Henriquez, Baldellus, quos refert Diana *part. 5.*
tract. 4. resol. 12. ergo à fortiori poterit occidere,
non solum appellantem eum cornutum, sed in
rei veritate eum facientem cornutum. Quibus sic
assertis,

assertia, cum ego responderem, quod in his casibus tunc solum inuasum posse licitè occidere inuasorem rerum suarum, & honoris quando
52 inuasor non vult desistere ab inuasione, vel inuasus aliter suum honorem, vel diuitias recuperare non potest, vt latius ego dixi *locis citatis*, Atqui in præsenti inuasor desistit ab adulterio, & inuasus suum honorem recuperare potest,
53 Clericum prædictum apud suum iudicem accusando, vt eum condigna pœna castiget; ergo
54 iste homicida omittendo hæc, & peccat, & contrahit excommunicationem, & irregularitatem prædictum adulterum Clericum occidendo.

55 Respondit dictos Theologus, inuasum aliter vxorem suam securam habere non posse, nisi adulterum occidendo, cum semper sit illa exposita adulterio cum ipso Clerico, cum quo toties adulterium commisit, vt experientia docet: Ad id vero quod dicitur de recuperatione honoris accusando prædictum Clericum coram suo iudi-
56 ce Respondit, hoc modo non recuperari honorem apud homines, nam etiam ille cui aliquis alapam impegit, vel quem aliquis Iudæum, vel cornutum appellauit, poterat eum apud iudicem accusare pro iniuria accepta, & tamen Doctores dicunt in continenti posse eum occidere vt *suprà* diximus; ergo eodem modo poterat ipse homo occidere dictum Clericum eum de facto facientem cornutum sine metu excommunicationis, vel irregularitatis.

57 Hæ sunt rationes, & argumenta, quibus hic Theologus suā acerrimè probabat sententiam verùm quia hæc sententia ad excusandū prædictum homicidam ab excommunicatione,& irregularitate necessaria nobis non est, & aliquo modo opponitur *Decreto Alexandri VII, suprà relato*, vt
58 etiam fatetur P. F. Lud. à Concept *in principio to. 2. examinis veritatis*; ideo ne homicidam istum in has angustias inijcimus, ex alio principio dico, quod licet iste homo occidendo talem Clericum adulterum innentum cum sua vxore
59 peccauerit vt statuit Alexander VII. non tamen incurrit excommunicationem, aut irregularitatem.

60 Et ratio est; Quia iste homo occidendo prædictum Clericum adulterum innentum cum vxore sua non incurrit excommunicationem *cap. si quis suadente Diabolo*, vt docent Suarez *tom. 5. de censuris d. 22. sect. 1. num. 34.* & cum Molina, Emanuele, Sà, Nauarro, Filliucio, & aliis communiter Bonacina *de censuris d. 2. quæst. 3. p. 6. sect. 4. num 6.* & patet *ex cap. si vero de sententia*
61 *excommunicationis*: Ecclesia namque non reputat huiusmodi percussionem factam fuisse suadente Diabolo, sed vehementi passione, cum difficillimum sit in huiusmodi casu iustum temperare dolorem; ergo nec etiam incurrit irregularitatem.

62 Patet consequentia: Quia vt cum multis probat Sanchez *lib. 9. de matrimonio, d. 32. num. 16. & 17.* Excommunicatio; & irregularitas ex delicto, qualis est hæc ex homicidio voluntario, purificantur, quoad pœnam; si ergo per tale homicidium non incurritur excommunicatio, vt certi iuris est, quia Ecclesia non vult suo obligare præcepto in hoc casu, vt *suprà* diximus,
63 nec etiam incurretur irregularitas. Ita Fagundez *in 5. Decalogi præceptum lib. 5. cap. 10. num. 31.* Farinacius *in praxi tom. 4. quæst. 121. num 2. & 5.* propter eandem rationem, & allegans Textum *in* 64 *l. nec in ea, ff. ad l. Iuliam de adulteriis*, & cum Farinacio idem tenet Glossa *in l. pat. i, num. 1. verbo item non est ius, ff. eodem*, & nouissimè tenet etiam hanc sententiam P. Fr. Ludouicus à Conceptione *tom. 2. examinis veritatis, §. 1. casu 2. fol mihi 479.* per quod patet responsio 3. quæsito. Verum quia non desunt Authores contrarium asserentes Respondeo 4. quæsito.

RESPONSIO AVTHORIS QVARTO QVÆSITO,

An dato quod hic homicida Clerici adulteri incurrerit irregularitatem, quis possit cum eo dispensare?

Respondi in hac irregularitate posse Episco- 65
pum dispensare Ratio est, quia hoc homicidium est occultum, & non fuit proditorium, 66
nec per insidias factum, sed quando homicidium non est proditorium, nec factum per insidias, si est occultum non est Papæ reseruatum per *cap.* 67
liceat in Trident. siquidem censetur homicidium causale culpabile, vt docent Turrianus, Vasquez, Hurtadus, & cum Barbosa, Diana *p. 4 tract. 2. resol. 72.* & cum Sà, Suario, Palao, Machado, ego ipse *in nostro Directorio Confessariorum, p. 2. tr. 13 d 2. num. 162.* ergo cum quia Episcopus potest 68
dispensare cum homicida occulto, quando excedit modedamen inculpatæ tutelæ se, & sua defendendo, vt cum multis dixi *in nostro Directorio Confessariorum, p 2. tr. 13. d. 2. num 1331.* sed iste homicida est occultus, & non est proditor, sed ad summum solum excessit in moderamine inculpatæ tutelæ se,& sua defendendo; ergo optimè cum eo potest Episcopus dispensare, vt cum communi sententia ego docui *in eodem Directorio Confessariorum, suprà num. 1331.* & idem possunt facere Regulares per priuilegium Sixti IV. quod *suprà* retulimus, & ego cum multis dixi *in nostro Directorio Regularium. p. 1. tr. 2. d 3. num. 65 & in Directorio Confessariorum, p 2. tr. 13. d. 3. num. 332.*

Dices hoc homicidium non fuisse occultum, cum à duobus seruis, & duabus ancillis, & ab ipsa vxore fuerit visum. Respondetur negando antecedens; nam ad hoc vt delictum sit occultum, quale requiritur in Tridentino, vt Episco- 69
pus possit ab illo absoluere, vel cum illud committente dispensare in irregularitate ex eo contracta, non requiritur quod à nemine sciatur, sed sufficit quod non sit publicum, aut noto- 70
rium, aut famosum, vt autem tale sit, requiritur vt sciatur à maiori parte viciniæ, quæ ad minus constet decem personis, vel quod non sit deductum ad forum contentiosum, aut si est, quod non sit in eo probatum vnico saltem teste, vt bene cum alijs Sanchez *lib 2. cap. 11. num. 2. & lib. 8. de matrim. d. 34. num. 57. & 58.* Bonacina *d. 1. q. 3. parte 2. num. 1.* & ego dixi *in nostro Directorio Confessariorum, parte 2. tract. 12. d. 1. num. 121.* Quando enim reus absoluitur in iudicio defectu 71
probationis non dicitur crimen deductum ad forum contentiosum cum effectu, etsi hoc fiat saluis testibus, vt ibi cum Sanchez dixi; Atqui

hoc

hoc crimen noo fuit deductum ad forum contentiosum, etsi fuit deductum, reus non fuir cognitus, nec citstus, oec fuit publicum, eum solum fuerit cognitum à quinque personis in magno populo, nec delictum in iudieio fuit saltem vnieo teste contra reum probatum; ergo mansit inter terminos occulti.ac per consequens potest sb Episcopo, vel eriam à regularibus dispensari per quod patet responsio quarto quæsito.

RESPONSIO AVTHORIS
QVINTO QVÆSITO,

An per tertium homicidium incurrerit irregularitatem?

73 REspondi prædictum homicidam non incurisse irregularitatem occidendo iodicem, qui eum è loco saero vnlebat extrahete. Ratio est, quia reus in eo easu gaudebat immunitate Ecclesiæ, vt late iu simili casu docet Ginrba, *in consiliis crim. consil.*30. *n.*21. & in præsenti easu cum Mario, Farinaeio, Turriano, Palao, Diana, *p* 4.*tract.*10. *resol.* 6. Ergo si iudex per vim illum volebat ex atrio Ecclesiæ extrahere, eum licite poterat occidere. Patet consequentia, quia reus percussit iudicem cum moderamine inculpatæ tutolæ ob de-
74 fensionem immunitaris, qua fruebatur; Sed vnusquisque potest ius suum defendendo inuasorem occidere, si res grauis sit, sicut præsens vt patet, *ex cap. olim. de restitutione spoliat. cap.*2. *de homicidiis*, vim enim vi repellere licet, vt cum Corneio, Gordono, Portel, Turriano, Villalob Filiuc.& aliis dixi, *in nostro Directorio Confessariorum, p.*2.*tr.*13. *disp.*2. *num.*228. Diana, *part.* 4. *tr.* 2. *resol.*4. & in præsenti casu P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *tom.* 2. *examinis veritatis, tr.*2. §1. *num* 36. Ergo iste homicida occidendo iudicem per vim eum volentem è loco saero exttahere non incurrit irregularitatem.

Dices ad minus incurrisse irregularitatem ex
75 defectu lenitatis. Respondeo negando antecedens, nam irregularitas ex defectu lenitatis non
76 incurritur, nisi à publicis ministris, vt tenet cum Vasquio, Turriano, Diana, *p.*3.*tr.*5.*resol.*79. *& p.*1. *in additamentis ad resolutionem* 46. & cum aliis Ausonius, *verbo irregularitas, n.* 54. P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *suprà, n* 35. Nec obstat quod iste reus inuentus fuerit à iudice cum elerico mortuo, sed occidens clericum iniuste non gaudet immunitate, vt docet Cotrea, *in relectione de im-*
77 *munitate Ecclesiæ, p.*3. *n.*37. & alij; ergo Respondetur negando minorem, nam hoc delictum noo est exceptum in constitutione Gregotiana. Ita cum Marino, & aliis multis Diana, *p.*1. *tr.*1. *resol.* 34 *& p.*4 *tr.*1 *resol.*86.

78. Nec obstar si dicas hunc reum noo esse in Ecclesia, sed tantum confugisse ad ostium cuiusdam Saeelli, siue oratorij in medio eampi existentis. Respondetor namque, quod etiam oratorium, siue Sacellum authoritate Episcopi fundatum, qualia sunt quæ habent cymbalum, siue campanam super rectum, & publice pulsantur, gaudent immunitate, vt cum Peregrino, Sanchez, & aliis docet Ausonius verbo, *immunitas quoad loca, num.*3.

Nec obstat quod solum portam dicti saeelli
79 apprehenderet, nam id sufficit ad immunitatem;

Nam appellatione Ecclesiæ venit etiam ostium, ita cum Gambacurta, & aliis Ausonius, *verbo irregularitas quoad loca, n.* 11. Imo etiamsi solum tangeret muros ipsius Sacelli, siue oratorij gauderet immunitate, vt tenet eum Riecio, & aliis Diana, *part.* 3. *tr.*1. *resol.* 73. *& p.*6. *tr.* 1. *resol.* 3. Ausonius, *suprà, num.* 11. Per quod patet responsio quinto quæsito.

RESPONSIO AVTHORIS
SEXTO QVÆSITO,

An dato quod per tale homicidium incurrerit irregularitatem, quis possit cum eo dispensare?

REspondi quod dato quod hic homicida oc- 80
cideodo illum iudicem incurrerit irregularitatem, cum eo posse Episcopum dispensare, Et ratio est, quia iste homo solum potuit incurrere irregularitatem, quia aliquo modo grauiter excessit moderamen inculpatæ totelæ se ipsum defendendo, ne è loco sacro à iudiee per vim extraheretur; sed Episcopus potest dispensare in irre- 81
gularitate orta ex homicidio casuali occulto, vt quando fit in sui defensionem absque moderamine inculpatæ tutelæ, vt docet cum multis Diana, *p.*10. *tr.*11. *resol.*21. Ego ipse, *in nostro Directorio Confessariorum, p.*2. *tr.*13. *d* 2. *num.* 131. Tum
quia Episcopus potest dispensare in irregularitate 82
orta ex homieidio casuali occulto commisso ex subita rixa, vt ibi dixi cum Diana; ergo cum istud homicidium solum fuerit culpabile, vel quia fuit commissum non seruato moderamine inculpatæ
tutelæ, vel quia fuit commissum ex subita ira, 83
& rixa; & aliàs sit occultum, cum illud solum sciaor duo serui ipsius homicidæ, & duo satellites, & 84
duæ fœminæ, qui testes non sufficiunt ad faciendam rem publicam, vel notoriam, vt diximus in responso quarto huius consulti, nec alias delictum fuerit deductum, ad forum contentiosum, optime in hac irregularitate potest Episcopus dispensare. Et idem possunt facere Regulares per sua priuilegia, siquidem possunt dispensare in irregularita-
te in omnibus casibus, in quibus potest Episcopus 85
iure ordinario, *ex priuilegio Sixti IV.* vt *suprà* diximus, *quæsito* 4. & latius dixi, *in nostro Directorio Regularum, p.*1. *tr.*2. *d.*3. *n* 6. & *in nostro Directorio Confessariorum, p* 2. *tr.* 13. *d.*3. *num.* 332. & hæc saluo meliori iudicio.

CONSVLTVM XCIV.

De religioso expulso ab ordine, an possit ad ordines promoueri, & ad beneficium curatum sine Papa dispensatione vbi multa de expulsis quoad beneficia.

SVMMARIVM.

1. *Ponitur casus, seu factum.*
2. *Donati primæ professionis nostra Carmelitana excalceatæ familiæ cum tribus votis simplicibus sunt veri religiosi.*

3 *Talis modus viuendi fuit approbatus ab Clemente VIII. & nouissimè ab Alexandro VII.*

4 *Satisfit Magno Magistro Aranio in hac parte.*

5 *Donatus primæ professionis expulsus à nostra religione licitè potest in sæculo promoueri ad sacros ordines, si alias habeat patrimonium, vel beneficium.*

6 *Decretum sacræ Congregationis de mandato Vrbani VIII in contrarium, solum loquitur de religiosis solemniter professis.*

7 *Prædicti donati primæ professionis non sunt solemniter professi.*

8 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

9 *Religiosi votorum simplicium eiecti à religione non sunt incapaces beneficiorum, aut dignitatum.*

10 *Licitè possunt promoueri ad beneficia, etiam curata.*

11 *Religiosi votorum simplicium eiecti à religione aliquam notam incurrunt, non tamen irregularitatem ex infamia.*

12 *Irregularitates non incurruntur, nisi expressæ sint in iure.*

13 *In iure nulla irregularitas imponitur eiectis, etiamsi sint solemniter professi.*

14 *Eiecti à religione debent postponi aliis in petitione beneficij, ob eam solam causam, quia fuere eiecti.*

15 *Optime faciunt prælati Ecclesiarum facientes statutum eos non admittendi ad beneficia, Canonicatus, & prebendas.*

16 *Donati secundæ professionis in ordine nostro sunt veri religiosi solemniter professi.*

17 *De illis idem iudicium faciendum est, ac de aliis religiosis si à religione eiciantur.*

18 *Solum ob incorrigibilitatem possunt eiici ab ordine.*

19 *Aliqui Doctores dicunt donatos solemniter professos, & alios religiosos eiectos posse promoueri ad ordines sacros.*

20 *Aliqui id negant prædictis eiectis solemniter professis.*

21 *Religiosi solemniter professi si eis à religione non imponatur suspensio contra eos lata à sacra Congregatione, possunt promoueri ad ordines, & possunt exercere in ordinibus susceptis ante eiectionem.*

22 *Dicta suspensio lata à sacra Congregatione est solum comminatoria, & ferenda.*

23 *Verbum sit, est futuri temporis.*

24 *Talis eiectus si ordinetur non debet ordinari ad titulum religiosi, nec titulo patrimonij proprij.*

25 *Debet ordinari titulo aliquorum redituum ab Episcopo assignandorum.*

26 *Talis eiectus debet ordinari ab Episcopo suæ originis.*

27 *Stando in opinione, quæ ait eiectos esse ipso iure suspensos, nec posse promoueri ad ordines talis sententia non procedit, quando aliquis eiicitur, eo quod eius professio fuerit nulla.*

28 *Idem dicendum est de illis, qui iniustè eiiciuntur.*

29 *Dum non constat de iniustitia eiectionis se debet habere expulsus in foro externo, vt vere suspensus.*

30 *Idem dicendum est quando religiosus licet culpatus non eiicitur seruatis conditionibus in decreto de eiectis requisitis.*

31 *Conditiones appositæ in decreto de eiectis non sunt obseruandæ in eiectione nostrorum donatorum primæ professionis.*

32 *Cum coadiutoribus formatis, tam spiritualibus, quam temporalibus Societatis Iesu, nec cum illis, qui tantum vota biennij habent in eorum eiectione, non obseruantur dictæ conditiones, positæ in decreto de eiectis*

33 *Aliqui dixerunt donatos, & alios religiosos solemniter professos, si eiciantur esse incapaces ad recipiendum beneficium, cui annexa sit functio ordinis.*

34 *Collatio beneficij supponit ordinis exercitium.*

35 *Nequit conferri illi, qui est suspensus ab omni exercitio ordinis, etiam minoris.*

36 *Regularis qui ex ordine mendicante transit ad non mendicantem est ibi incapax officij prioris, ministri, Vicarij, &c.*

37 *Taliter transfactus, etiamsi fuerit canonicus regularis, est incapax beneficij sæcularis.*

38 *Maiori pœna dignus est, qui eiicitur ab ordine, quam qui transit ab ordine mendicante ad non mendicantem.*

39 *Tales eiecti, si eis non imponatur dicta suspensio à prælatis religionis sunt capaces beneficiorū.*

40 *Si talis suspensio à prælatis religionis eis imponatur adhuc sunt capaces recipiendi beneficia, etiam curata.*

41 *Diuersæ & separabiles pœnæ sunt, suspensio ab officio, & suspensio a beneficio, & vna aliam non includit.*

42 *Vna sine altera potest executioni mandari.*

43 *Compati potest fructio beneficij, etiam curati sine ordinis exercitio.*

44 *Suspensus ab ordinis exercitio, si ei conferatur beneficium curatum intra debitum tempus debet procurare suspensionis absolutionem, vt possit frui beneficio*

45 *Suspensio ab officio per se non includit suspensionem à beneficio.*

46 *Suspensus à beneficio non est suspensus ab officio.*

47 *Suspensus ab officio, seu ordinum exercitio, non est suspensus a beneficio.*

48 *Collatio beneficij facta suspenso ab officio licita, & valida est.*

49 *Collatio beneficij facta his eiectis licita, & valida est.*

50 *Respondetur* ad cap. final. de rescriptis.

51 *Ad simplicis beneficij collationem sufficit prima tonsura.*

52 *Prima tonsura non est ordo.*

53 *Beneficij actiua receptio, & collectio passiua dari, & existere potest, sine ordine, & sine exercitio illius.*

54 *Beneficium curatum non supponit in illud recipiente actualem ordinem sed solum potentialem, seu aptitudinalem.*

55 *Qui est suspensus ob exercitia ordinis actualiter non est capax recipiendi beneficium curatum.*

56 *Pœna non irrogatur, nisi expresse in iure imponatur.*

57 *Ponitur argumentum in contrarium.*

58 *Ponuntur aliquæ confirmationes eiusdem argumenti.*

59 *Soluitur primum argumentum.*

60 *Soluitur prima Confirmatio.*

61 *Soluitur secunda confirmatio.*

62 *Si prælati religiosis solemniter professis non imponant suspensionem ab exercitio ordinis non*

non indigent aliqua dispensatione ad ministrandum in sacris.

63 *Si talis suspensio eis imponatur, vel in sententia, quæ dicit ab eis incurri ipso iure, talis suspensio tollenda est à Romano Pontifice, vel à prelatis regularibus ipsius expulsi.*

64 *Non potest tolli ab Episcopo.*

65 *Res per quas causas nascitur, per easdem dissoluitur.*

66 *Prelati regulares possunt absoluere à suspensione Papæ reseruata, etiam seculares.*

67 *Eiecti non possunt exercere munus predicandi, nec audiendi confessiones.*

68 *De licentia prælatorum religionis, à quibus eiecti sunt, si sint ab Episcopo approbati, possunt predicta munera exercere.*

69 *Religiosus approbatus ad Confessiones in aliqua Diocesi, si à religione eiiciatur, ex vi talis approbationis non potest audire confessiones in ea diœcesi; non ex defectu approbationis, sed ex defectu iurisdictionis.*

70 *Per Iubilaum, vel delegationem parochi, vel per bullam cruciatæ, potest talis religiosus eiectus eligi ad audiendas confessiones.*

71 *Si Religiosus eiectus in aliqua Diœcesi sit approbatus ad audiendas confessiones, & ad prædicandum, de licentia prælati regularis, qui eum à religione eiecit; potest in ea Diœcesi audire confessiones, & prædicare.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVIDAM donatus nostræ religionis primæ professionis à me ipso fuit expulsus in nostro Collegio Viennensi in Lusitania, qui postquam à religione eiectus fuit, ordinatus fuit ordinibus sacris, & accepit beneficium curatum.

Quæsitum fuit à me primo, An prædictus à religione expulsus posset licite ascendere ad sacros ordines? Secundo An posset licitè & valide ei conferri beneficium curatum? Tertio An idem iudicium faciendum sit de donatis secundæ professionis in ordine ad ordines? Quarto An donatis secundæ professionis vel religiosis choristis expulsis possint conferri licite, & valide beneficia etiam curata? Quinto quis possit dispensare cum religiosis professis solemniter expulsis, ad hoc vt ministrent in sacris, vt prædicent, & audiant confessiones?

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An donatus Carmelitarum discalceatorum primæ professionis ab ordine expulsus possit licite in sæculo ascendere ad sacros ordines?

2 PRo huius casus explicatione suppono vt certum, Donatos nostræ Carmelitanæ excalceatæ familiæ professionis votorum simplicium, esse veros religiosos, siquidem eius vita, & professio cum tribus votis simplicibus, vt laudabilis approbata fuit tum à Clem. VIII. vt latius dixi in nostro Directorio Regularium, p. 2. tract. ... num. ...

3 Tum quia nouissime approbata fuit ab Alex. VII. vt patet ex bulla, qua omnes & singulas constitutiones nostras approbauit, & confirmauit his verbis, *Et præterea constitutionibus, quas pro stabiliendo sub vera religionis obseruantia eorum laudabili proposito, prouide cognoscimus emanasse, libenter cum a nobis petitur Apostolici muniminis adiungimus firmitatem, prout in Domino conspicimus salubriter expedire.* Et infra, per incertas constitutiones Apostolica authoritate tenore præsentium approbamus, & confirmamus, illisque inuiolabilis Apostolicæ firmitatis robur adiicimus: Sed vna ex his constitutionibus approbatis, & confirmatis in hac bulla, est quæ continet modum, & vitam horum Donatorum primæ professionis, vt patet ex 1. *parte nostrarum constitutionum, cap. 3. num. 4.* Ergo talis modus viuendi vt vere religiosus, & laudabilis ab Alexandro VII. fuit approbatus, & confirmatus, vt patet ex illis verbis, & præterea constitutionibus, quas pro stabeliendo sub vera religionis obseruantia eorū laudabili proposito, prouide cognoscimus emanasse.

Vnde reiiciendus est Arauio, *in suis Decisionibus* 4 *tract. 3. q. 32. n. 23.* Nam si ideo ibi negabat huiusmodi donatos trium votorum simplicium nostræ excalceatæ Carmelitanæ familiæ esse veros religiosos, quia deficiebat approbatio sedis Apostolicæ, sicut fecit cum Iesuitis, approbando eorum primam professionem trium votorum simplicium, iam talis approbatio à sede Apostolica habetur, vt patet *ex prædicta bulla Alexandri VII.* & ex alia *Clementis VII.* quam ipse Arauio non viderat, vt dixi *in nostro Directorio Regularium, vbi supra*, quæ omnino videnda fuit, vt videas firmitatem huius sententiæ; ibi enim omnibus argumentis in contrarium respondemus, & quæ ibi dicta sunt, hac approbatione nouissima Alexandri VII. manent magis roborata, & confirmata. His igitur suppositis,

Dico huiusmodi donatum expulsum à nostro 5 Carmelitano excalceato ordine licite posse ad ordines sacros promoueri, si aliàs habebat competens patrimonium, vel beneficiū ad cuius titulum ordinetur. Ratio est, quia in iure nulla alia datur prohibitio, nisi Decretum Sacræ Congregationis de speciali mandato Vrbani VIII. editum 21. Septembris anno 1624. in quo eiecti à Religione suspenduntur perpetuo ab exercitio ordinum, imo & à receptione illorum; siquidem vetita censetur susceptio ordinum, quibus est vetitus vsus illorum, vt vult cum Bonacina, Lezana, Pelizarios, *tract. 8.* 6 *cap. 7. n. 25.* Sed tale decretum solum loquitur de eiectis solemniter professis, vt notauit Pelizarius, *supra n. 14.* Quintenaduenas, *tract. 15. singularium ad suspensionis censuram, singulari 12 n. 5.* & colligitur ex eodem decreto ex illis verbis, vt in posterum ex religionibus nullus legitime professus eiici possit, &c. Ergo cum prædicti donati non sint so- 7 lemniter professi, de illis non loquitur prædictum decretum, sicut nec etiam loquitur de patribus Societatis, qui tantum habent prædicta vota simplicia, vt ait Quintanaduenas, *suprà, n. 5.* & Pelizarius, *loco citato.*

Dices sacra Congregatio in prædicto decreto 8 hanc pœnam imponit omnibus religiosis eiectis extra religionem degentibus; sed prædicti donati erant veri religiosi vt *suprà* diximus, & eiecti degunt extra religionem; ergo etiam de illis loquitur decretum. Et idem de patribus Societatis votorum simplicium dicendum est. Respondetur prædicta verba decreti referri ad professos solemniter; Nam cum hæc clausula antecedat clausulam

suspensionis præfatæ pro eiectis impositæ, ad illam refertur, nam regulariter clausula sequens, refertur, & trahitur ad omnia præcedentia vt docet Bartolus, *l. vltima, ff. de reb. dub. C. 2. requiris* 41. *de appellat.* Anton.Gab. *lib.* 6. *eodem titul. de clausul. concl.* 9. Gonzales, *ad reg.* 8. *Cancellariæ glossa* 32. *num.* 3. Riccius, *prax. resol.* 92. *num.*2. & Rota apud Cened. *post tractatum de censuris decisione* 51. *num.* 4. Quæ regula præcipuum locum habet in odiosis, vt notant aliqui DD. præcedentem autem clausulam de eiectis solenni professione ligatis loqui patet ex incorrigibilitate, pœnitentia, & aliis circumstantiis in ea appositis ad professorum eiectionem requisitis, quæ iuxta nostras constitutiones confirmatas ab Alexandro VII. minime ad eiectionem prædictorum donatorum primæ professionis requiruntur, cum ipsi propter solum vnum peccatum mortale cum scandalo sæcularium ab ordine eiici possint, vt patet, *ex* 2. *p. nostrarum constitutionum, cap.* 3. *num.*.... Ergo prædicti donati non includuntur in dicto decreto, sicut nec etiam Patres Societatis Iesv, qui tantum habent vota simplicia, vt ait Quintanaduenas, *supra, num.* 5. Ergo licite possunt prædicti donati primæ professionis ab ordine expulsi promoueri ad ordines sacros, si alias habeant titulum patrimonij, vel beneficij, vt supponimus.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An eis possit tribui licite, & valide beneficium curatum?

9 Respondi me non inuenire in iure, nec in Pontificiis decretis huiusmodi religiosos votorum simplicium eiectos, etiam ob suos defectus à religione esse incapaces beneficiorum, aut dignitatum, sicut nec ipsos patres Societatis votorum simplicium ob similes defectus eiectos à religione incapaces inuenit Quintanaduenas, *tract.*

10 16. *singulari* 1. *num.* 3. Vnde sicut illi, ita & nostri donati, sicut possunt licite promoueri ad ordines sacros, ita & promoueri ad beneficia simplicia, & etiam curata, siquidem in iure nulla datur prohibitio, & alias decretum de eiectis non loquitur de his donatis votorum simplicium, sed de Religiosis solenniter professis.

Dices prædicti donati etiam votorum simplicium eo ipso quod à Religione eiiciantur sunt infames infamia facti; sed quilibet infamis est irregularis; ergo tales censendi sunt omnes eiecti à religione, vt ait Lezana, *tom.* 1. *cap.* 23. *num.* 18. Rodriguez, *tom.* 1. *q.* 30. *art.* 21. Portel. *verbo eiicere, n.* 7. Miranda, *p.* 1. *manualis, q.* 51. *art.* 7. & de ipsis donatis qui tantum habent vota simplicia idem docet Nauarrus apud Quintanaduenas, *supra, n.* 5. Ergo tales donati non possunt promoueri ad ordines, nec ad beneficium curatum. Respondeo Prædictos Doctores loqui de religiosis solenniter professis, & dato quod loquantur etiam de illis, qui tantum habent vota simplicia, vt sunt patres Societatis, & nostri donati primæ

11 professionis; Respondeo cum Pelizario, *tract.* 8. *cap.* 8. *num.* 34. Quod licet tam illi, qui solum habent vota simplicia, quam etiam religiosi solen-

12 niter professi ex eiectione aliquam notam incurrant, non tamen censentur irregulares, siquidem irregularitates non incurruntur, nisi expressæ sint in iure; sed in iure nulla talis irregularitas impo- 13 nitur prædictis eiectis, etiam solemniter professis, sed tantum suspensio ab ordinibus; ergo non est cur nos eam illis imponamus, sed de hoc *infrà* redibit sermo.

Aduerte tamen, quod licet prædicti donati 14 non sint irregulares, aut incapaces beneficiorum, etiam curatorum, debere proponi in petitione beneficij aliis ob eam solam causam, quia eiecti fuere à religione, siquidem ob eiectionem magnam incurrerunt notam, eo quod deseruerint Dei castra, ad quæ se voto, & Sacramento obstrinxerant. Ita Nauarro, & cum eo Felicianus de Solis, & Vasquius, quos refert & sequitur Quintana- 15 duenas, *suprà, num.* 5. Vnde optime facient Prælati Cathedralium Ecclesiarum, si faciant statutum eos non admittendi ad dignitates, canonicatus, præbendas, & beneficia curata: nam cum hi regulariter ob graues culpas eiiciantur, nunquam possunt bonum præbere exemplum, quod in eis qui ad prædicta eliguntur desideratur; per quæ patet resolutio ad secundum quæsitum; nam cum id prædictis eiectis non interdicatur, licite potuit prædictus donatus promoueri, non solum ad ordines sacros, sed etiam ad beneficium curatum.

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO.

An idem iudicium faciendum sit de donatis nostræ religionis secundæ professionis in ordine ad ordines, ac de donatis primæ professionis?

Respondi negatiuè: Nam donati Carmelitani 16 excalceati secundæ professionis sunt veri religiosi solenniter professi, vt patet ex breui Vrbani VIII. confirmato ab Alexandro VII. quod refertur, *in nostris constitutionibus* 2. *p. cap.* 3. *n.*6. Vbi loquens constitutio de donatis secundæ professionis ait, ipsos enim vere, & proprie religiosos fuisse, & esse semper religio censuit, & cen- 17 set, & sanctissimus dominus noster Vrbanus Papa VIII. per suas literas Apostolicas in forma breuis declarauit, vnde de illis idem iudicium faciendum est, ac de aliis religiosis solemniter professis, vt etiam declarauit Gregorius XV. in alia bulla, quæ affertur, *in nostris constitutionibus* 4. *p. cap.* 4. *n.* 4. prope finem, quæ omnia confirmauit Alexander VII. vt diximus.

An autem Religiosi solemniter professi eiecti 18 ob incorrigibilitatem, ob quam solam, iuxta prædictum decretum sacræ Congregationis, & nostras constitutiones, *p.* 4. *cap.* 6. *n.* 2. possunt eiici, tam donati secundæ professionis, vt patet *ex eadem constitutione, p.* 4. *cap.* 4. *n.* 6. quam alij religiosi solemniter professi, possint ad sacros ordines promoueri? Affirmat cum Nauarro, Sanchez, *lib.* 19 7. *consil. cap.* 1. *d.* 24. si habeant omnia requisita, & alioquin delicta, ob quæ eiiciuntur, non inducant irregularitatem, aut aliam inhabilitatem, non enim est textus ait Sanchez, id prohibens.

Alij absolute dicunt eiectos, siue donatos so- 20 lemniter professos, siue religiosos choro deputatos,

tatos, non posse promoueri ad ordines sacros. Ita Bonacina, *q. 2. de clausura, p.* 12, §.6.*n.*1. Lezana, *tom.*1.*cap.*13.*n.*8. Pelizarius, *tract.*8. *cap.*7. *n.*25. Quintenaduenas, *tract.*14. *singularium, singulari* 12. *n.*5. *& singulari* 15. *n.*1. Et ratio illorum est, quia cum prædictis eiectis vetitus sit vsus cuiuscunque ordinis sacri, etiam censetur vetita susceptio ipsius ordinis sacri, siquidem ordines suscipiuntur, vt exerceantur. Tum quia hujusmodi eiecti carent titulo, ad quem promouentur, vtpote, qui carent titulo paupertatis proprio religiosorum, cum non debeant ali à religione, nec sint capaces patrimonij, aut beneficij habentis annexum ordinem, aut functionem illius, siquidem illum exercere non valent.

21 Verùm ego existimo tales eiectos, si ets à religione à qua eiiciuntur non imponatur dicta suspensio, vt imponi potest, attenta qualitate delictorum, & posse promoueri ad ordines sacros, si aliàs habeant titulum, & exercere in ordinibus susceptis ante eiectionem. Ita cum Nauarro, Sanchez, Lezana, Cespedes, *de exemptione d.* 3. *n.* 15. Rodriguez, *tom.*3 *quæstionum regularium q.*23.*art.*3. probabile putat Pelizarius, *tract.* 8. *cap.*7. *n.*25. *& tract.*8. *cap.*2. *n.* 167. Ratio est, quia dicta sus-

22 pensio est solum comminatoria, ac ferenda, siquidem lata est per verbum futuri temporis, sint per-

23 petuo suspensi, nam verbum sint, est futuri temporis Sanchez, *lib.*2 *moralium, cap.*38. *n.*90. Aut saltem ambiguum, an sit futuri optatiui modi, aut præsentis subiunctiui; sed in dubio inclinandum est in partem mitiorem; ergo si prædicta suspensio non feratur à prælatis, à quibus tales eiiciuntur, & promoueri possunt ad ordines, si alias habeant titulum, & ministrare in susceptis, & ita habet vsus, siquidem quotidie videmus hos expulsos ministrare in ordinibus susceptis, nec Episcopi, aut prælati religionum id videntur impedire, quod signum est, ita intelligere prædictum decretum sacræ Congregationis.

24 Aduerte tamen primo, quod vt prædictus eiectus ordinetur non debere ordinari ad titulum religionis, cum sit ab ea expulsus, nec titulo patrimonij proprij, cum sit incapax illius ratione voti paupertatis, sed titulo aliquorum redituum ab Episcopo designatorum, qui sint in proprietate Ecclesiæ, aut Episcopi, & assignati ad vsum religiosi eiecti. Ita Lezana, *verbo eiecti n.*6. & cum

25 Rodriguez, Cespedes, Pellizarius, *tract.*8. *cap* 2. *n.*167. Item talis eiectus debet ordinari ab Episcopo suæ originis, cum subiectio originis sit à natura, & amitti non possit, ideoque manet in religio-

26 so eiecto, quippe quæ non amittitur, etsi quis per mille annos extra originis domicilium extiterit, teste Bartolo, *in l. quasinum, ff. de legibus* 3. *& Soncin. consil.* 35. Pelizarius, *tract.* 8. *cap.* 2. *num.*167.

27 Aduerte 2. Quod etiam stando in sententia asserente eiectos ipso jure esse suspensos ab ordinibus, nec posse ad sacros ordines promoueri, quam *suprà* retulimus, talis sententia non procedit, quando aliquis eiicitur, eo quod eius professio fuit nulla; siquidem hic nunquam fuit Religiosus. Ita Quintanaduenas, *supra singulari* 14. *num.*1. Item talis suspensio non ligat professos, qui de Superiorum licentia exeunt ob iustas causas, v. g. ad subueniendum parentibus, nam cum horum electio culpæ non innitatur, pœna afficienda non est; Ita cum D. Thoma 2.2. *quæst.* 108. *art.* 4. Gutierres, *can. lib.* 2. *cap.* 30. *num.*12

Idem dicendum est de illis, qui iniuste eiiciuntur, vel quia eis falsa crimina imposita, & com- 28 probata fuere, vel quia prælati rigidiores plus iusto male se cum illis gesserunt; hæc enim pœna suspensionis solos delinquentes tenere debet, *iuxta l. Sancimus, C. de pœnis, l absentem, ff. eodem* & docent Bertazol. *in l. si quis maior. C. de transactionum* 111. Escobar, *de ratiociniis, cap.*24 *n.*7. Tuschus, *tom.* 6. *lit. P. conclus.* 212. Dum tamen non constat de iniustitia expulsionis, se gerere debent expulsi in foro externo vt vere suspensi, 29 propter scandalum. Quintanaduenas, *suprà, num.*2.

Idem dicendum est, quando religiosus licet culpatus non eiicitur seruatis conditionibus in hoc 30 decreto assignatis, hoc est post annum incarcerationis, & incorrigibilitatem, &c. Nam forma legis omissa, seu non seruata corruit actus, seu dispositio legis, *l. si eum bi,* §. *si prætor de transactio, l. traditionibus, C. de pactis, reg. cap. cum dilecta, de rescriptis, cap. quia propter de elect. & c. de rebus Eccles. non alienandis, lib.*6. & docet cum Escobar, Farinacio, & aliis Barbosa, *de princip. lit. A. num.*45, quæ omnia à fortiori procedunt in nostra sententia, nam si prælati eiectis imponant dictam suspensionem in prædictis casibus, eos non ligat. Ita præcitati DD.

Aduerte 3. Conditiones appositas à sacra Congregatione in decreto de eiectis non debere ob- 31 seruari in expulsione nostrorum fratrum donatorum primæ professionis; nam hi comparantur cum coadiutoribus spiritualibus, & temporalibus formatis Societatis Iesu, carent enim proprio, sicut illi, vt late diximus, *in nostro Directorio Regularium, p.* 1. *tr.* ... *d.*..*n.*... Sed cum coadiutoribus 32 formatis Societatis Iesu, tam spiritualibus, quam temporalibus, nec cum illis qui tantum vota biennij emiserunt, non sunt obseruandæ conditiones in prædicto decreto, vt sunt annus carceratio, incorrigibilitas, &c. vt docet Quintanadueñas, *tract.*14. *singulari* 14.*n.*7. Ergo idem dicendum est de nostris donatis primæ professionis, per quod patet responsio tertio quæsito.

RESPONSIO AVTHORIS QVARTO QVÆSITO.

An Donatis solemniter professis, vel aliis religiosis choro destinatis expulsis, possint conferri licite, & valide beneficia Ecclesiastica.

Aliqui voluere asserere prædictos eiectos ex 33 vi prædicti decreti sacræ Congregationis, quo priuantur ab ordinum exercitio, manere inhabiles ad recipiendum beneficium Ecclesiasticum, cui annexus sit aliquis ordo, seu functio ordinis; suspensus enim ab exercitio ordinum, suspenditur etiam à beneficio, cui ordo annexus est. Ita Bonseina, *tom.*3. *q.* 2. *p.* 1. §.6. *num.* 4. consonant Glossa, Valentia, Couarruuias, Syluester, Henriquez, apud Dianam, *p.*5. *tract.*10. quatenus asserunt suspensum absolute ab officio propter crimina, suspensum esse à beneficio, quia hoc non datur, nisi propter illud, & accessorium sequitur principale. Tum quia collatio Ecclesiastici beneficij necessario præsupponit ordinis exer- 34 citium

citium saltem passiuum; ergo conferri nequit
35 illi, qui absolutè ab omni ordinis, etiam minoris, exercitio suspensus est.
36 Confirmatur: Quia in Clemen. de regularibus, cap. 1. statuitur, vt regularis, qui ex ordine mendicante ad non mendicantem, etiam diplomate Pontificio transit, ibi fit incapax officij Prioris, Ministri, Vicarij, &c. Et in Tridentino sess. 14.
37 cap. 12. statuitur, quod taliter translatus, etiamsi canonicorum regularium fuerit, ad beneficia sæcularia, etiam curata omnino incapax existat; sed grauiori ignominia, & pœna dignus est, qui
38 de religione mendicante, vel non mendicante ad sæculum redit, quam qui ad aliam religionem transit; ergo sicut qui ad ordinem non mendicantem ex mendicante transeunt, sunt ibi incapaces beneficij, ita & hi qui ad sæcula ejiciuntur ab ordine.
39 Verum hæc omnia in nostra sententia non habent locum, casu quo eiecti de facto non suspendantur ab exercitio ordinis à prælatis religionis, cum ipsi alias possint exercere ordines antea susceptos, & ad non susceptos promoueri, vt supra diximus. Dato tamen quod talis suspensio eis à prælatis imponatur, vel quis velit
40 stare sententiæ asserenti ipsos per eiectionem manere ipso iure suspensos ab ordinum exercitio, nec ad ordines ascendere posse, adhuc dico prædictos eiectos, si alias habeant, quæ de iure communi requiruntur, esse capaces recipiendi beneficia Ecclesiastica, etiam curata, nec suspendi à beneficio obtento, nec obtinendo. Ratio
41 est, quia diuersæ, ac separabiles pœnæ sunt, suspensio à beneficio, & suspensio ab officio, ac
42 proinde, vna aliam non includit, & vna sine altera potest executioni mandari.
43 Confirmatur: Quia compati potest fruitio beneficio, sine simplicis, siue curati, sine ordinum exercitio; nam beneficio simplici sufficienter satisfit horas canonicas recitando, sine alio Ecclesiastico munere, aut ordinum functione, nec sub hac comprehenditur temporalis beneficij administratio, aut fructuum perceptio; si vero curatum sit, potest ab ordinum exercitio suspensus constituere Vicarium, qui pro se inseruiat, donec suspensionis obtineat dispensationem, quam intra debitum tempus obtinere debet, vt possit frui dicto beneficio suscepto. Ita
44 Quintanadueñ. s. tr. 14. singul. 16. num. 2. quæ sententia fulcitur authoritate Vgolini, Tamburi, Villalobos, Filliucij, Gordoni, Megalæ, Reginaldi, Turriani, Hurtadi, Coninck, Suarez, Saiti, Auilæ, Layman, quos citat, & sequitur Diana p. 5. tr. 10. resol. 1. asserentium suspensionem ab officio, per se non includere suspensionem à be-
45 neficio. Adduntque Sanchez de matrimonio lib. 3. d. 51. num. 12. & Coninkius de Sacramentis d. 15. dub. 2. num. 5. cum aliis, hoc intelligendum, etiamsi suspensio ab officio sit diuturna, ad perpetua.
46 Confirmatur 2. Quia suspensus à beneficio, non est suspensus ab officio, vt est communis Doctorum sententia cum Glossa in cap. cum Vintoniensis de electione; ergo è contra, suspensus ab officio, seu ordinum exercitio, non est sus-
47 pensus à beneficio; nam vt tradit Mendosius ad reg. 32. Cancellariæ quæst. 2. num. 2. Cabedo Lusitanus decisione 91. num. 4. parte secunda, validum argumentum est de beneficio ad officium, vt docent Caldeta, de iure Fisci, cap. 13. num 16. Pereira l. si curatorem, vel hoc locus, cap. 39. de integr. restit minor.

Confirmatur 3. Quia vt ait Hurtadus difficultate 4. de suspensione, num. 8. Collatio beneficij 48
facta suspenso absolute ab officio non solum valida, sed licita est, vt dicitur in cap. vel non est compos. 14. de tempor. ordinat. quam sententiam tenet etiam Acuña in decret. p. 1. dist. 71. c. 3. num. 3. Quintanadueñas supra nu. 7. Ego in se in nostro Directorio Confessariorum, p. 2. tract. 13. d. 4. num. 713. contra Coninkium d. 15. dub. 2. num. 7. Layman lib. 1. tr. 5. p. 3. cap. 1. num. 5. & Marcellum de Sacramentis in 3. part. quæst. 2. qui dicunt talem collationem beneficij validam esse, non tamen licitam; ergo collatio beneficij facta huiusmodi eiectis 49
suspensis, non solum valida, sed etiam licita est.

Ad rationes dubitandi Respondeo, beneficium dari propter officium, ex cap. fin. de rescriptis in 6. solum est, quod datur in sustentationem eorum, qui officiis diuinis v. gr. canonicis horis, vel aliis functionibus incumbunt, vt explicant Toletus lib. 5. cap. 76. & Garcias p. 5. cap. 1. num. 60. Hatum autem plures esse possunt, quæ non sint necessario ordinum exercitio annexæ, & quarum exercitiis capaces sunt ex se beneficium obtinentes, & exercebunt sublata suspensione, & quid accessorium est beneficium respectu officij, cum ad inuicem separentur, & licet beneficium conferri nequeat sine ordine, seu ordinis dispositione, conferri verò potest sine ordinis exercitio. 50

Ad vltimum Respondetur, quod cum ad 51
simplicis beneficij collationem sufficiat prima tonsura, quæ non est ordo, beneficij actiua re- 52
ceptio, & collatio passiua dari, & existere possit, sine ordine, & à fortiori sine exercitio illius ordinis, ac ita suspensus ab hoc exercitio capax est recipiendi simplex beneficium; curati vero beneficij, seu muneris parochi acceptio, 53
seu assignatio passiua, eum non supponat, vel afferat actuale ordinum exercitium, sed quasi potentiale, vt ita dicam, seu aptitudinem ad parochi functiones exercendas, qui ab actuali 54
ordinum exercitio suspenditur, minime à passiua collatione, & actiua receptione suspensus manet, nec absolutè ineptus, aut incapax est, eum suspensionis dispensationem obtinere queat. 55

Ad vltimam Confirmationem Respondetur, quod licet grauiori pœna expulsi digni sint, quam illi qui ab ordine mendicante ad non mendicantem transeunt, quia tamen pœnæ non irrogatur, nisi expressè iure caueatur, iuxta authentic. de non eligend. secund. nubend. §. fin autem, & 56
Doctores in l. cum quidem, ff. de liber. & posth. & in cap fin de iure patron. cum expressè hæc pœna non sit imposita eiectis à religione, sed tantum ex mendicante ordine ad non mendicantem transeuntibus, his, & non illis, irrogatur.

Dices, Religiosis intra claustra degentes sunt incapaces beneficij curati, vt patet ex decreto 57
sanctæ Congregationis Concilij Tridentini in cap. 1. sess. 14. vbi sanctissimus Gregorius XIII. declarauit, non licere Canonicis regularibus, etiam de licentia sui generalis, absque permissu summi Pontificis, assumere curam animarum ad tempus, multoque minus beneficium curatum

ad

ad tempus; & quod sint incapaces beneficij simplicis patet ex *cap. super de regul.* & ex aliis textibus, quos refert, & sequitur Sanchez *lib.7. summæ cap. 29. num.* 75. ergo si regulares intra claustra religiose degentes incapaces sunt beneficij, tam simplicis, quam curati, expulsi à religione propter crimina; proculdubio incapaces erunt prædicti beneficii.

58 Confirmatur: Quia prædicti deserentes Dei castra sunt infames, vt patet tum ex definitione infamiæ, quæ est famæ priuatio, aut diminutio status personæ alicuius; sed hi priuantur felicissimo statu religioso; ergo sunt infames. Tum quia infamia iuris contrahitur, quando ius dicit aliquem esse infamem, *sed in iure ciuili l.1. C. de dign. lib.*10. statuitur, quod infamia notatur, qui ab exercitu ignominiæ causa ab Imperatore, covè cui de ea re statuendi potestas fuerit, demissus est: ergo cum idem de spirituali malitia censendum sit, vt probat Euerardus, *lo.56. glossa* 1. *l. miles, ff. de re iudicata*, & Bartolus *ibi n.*3. sequitur eiectum ob sua crimina incurrere infamiam iuris.

Tum quia ipsi eiecti, etiam incurrunt infamiam facti; nam hæc contrahitur cum apud bonos, & graues viros est opinio de crimine graui alicuius, vt ait Alex. Scotus, *in Lexico ex l.1.* Basilius *c.22. de const. monast.* sed incorrigibilitas ob quam professus ejicitur est grauissimum crimen, vt tradit Menochius *num.22. cap cum ab hominibus de iudiciis*, Sanchez *lib.2. cap.24. num.*19. ergo tales eiecti sunt infames infamia iuris, & facti, ac per consequens incapaces beneficij, tam simplicis, quam curati, vtpote irregulares.

59 Respondeo ad primum, in illis decretis solum transeuntibus à religione mendicante ad non mendicantem imponi illam pœnam, non vero expulsis; vnde cum simus in materia pœnali, non est facienda extensio. Tum quia in expulsis non datur eadem ratio, ac in Religiosis mendicantibus transeuntibus ad non mendicantes, nam expulsi iam sunt liberi ab exercitiis religionis, à quibus tamen non sunt liberi non mendicantes, & maximè negotiis sæcularibus implicarentur, si essent capaces beneficiorum, tam simplicium, quam curatorum, quæ ratio in expulsis non militat, cum liberi degant in sæculo.

60 Ad primam Confirmationem Respondetur, negando prædictos eiectos esse infames infamia iuris, vnde ad probationem Respondetur, infamiam iuris non incurri nisi sit expressa in iure, expulsis autem nulla in iure expressa est infamia: Ad illud quod dicitur ex *l.1. C. de dignitatibus*, Respondetur, prædictam legem intelligi de eo, qui ob crimina ab ordinibus degradantur, non vero de illis, qui ab ordine religioso expelluntur, non hæc pœna in iure illis non est imposita.

61 Ad secundam confirmationem de infamia facti Respondetur, infamiam facti præcisè non impedire præcisè exercitium ordinum susceptorum, nisi crimen tale sit, vt inducat ipso iure irregularitatem peculiarem, quale est homicidium, nullum enim est delictum, quantumuis grauissimum sit, quod ratione delicti inferat irregularitatē nisi homicidium; alia enim delicta, faciunt irregularem non est ratione delicti, sed ratione infamiæ ex eis resultantis, vt cum Suario, Nauarro, & aliis dixi *in nostro Directorio Confessariorum, parte 2. tr.13. dub.2. n.*313. Ab hac autem irregularitate ex infamia liberari potest eiectus per emendationem illorum delictorum, ob quæ fuit expulsus, nam res per quascunque causas nascitur, per easdem dissoluitur; ita Basæus *verbo irregularitas* 10. *num.* 5. & cum Bonacina ego ipse *suprà num.* 313. cum ergo prædicti eiecti emendati sint ab illis criminibus, ob quæ eiecti sunt, vt suppono, & ministrare possunt in ordinibus susceptis, & capaces sunt beneficiorum Ecclesiasticorum, per quæ patet responsio quarto quæsito.

RESPONSIO AVTHORIS
QVINTO QVÆSITO,

Quis possit dispensare cum religiosis solemniter professis expulsis ad hoc vt ministrent in sacris, vt prædicent, & confessiones audiant?

Respondi, quod in nostra sententia, in qua diximus prædictos expulsos non incurrere ipso iure suspensionem ab exercitio ordinum, sed talem suspensionem tantum esse comminatoriam & posse illis à prælatis imponi, in hac igitur sententia, si prælati talem suspensionem eis non 62 imposuerunt, tunc nulla indigent dispensatione ad ministrandum in sacris, sed solum ipsi expulsi tenentur bene viuere, vt purgent infamiam, quam ob incorrigibilitatem contraxerunt. Posita tamen bona vita, ex qua apud probos, & graues viros, bona opinio de nouo insurgat, & mala quæ antea orta erat ex incorrigibilitate tollatur, possunt ipsi expulsi ministrare in sacris, non esto ex tali infamia facti insurgeret aliqua irregularitas, hæc per emendationem vitæ omnino tollitur, vt *suprà* diximus, & latius *in nostro Directorio Confessariorum, p.2. tract.12. dispu.2. num.*313. & 317.

In opinione tamen asserente professos expulsos 63 contrahere ipso iure dictam suspensionem, vel casu quo à prælatis eis imponatur in nostra sententia, tunc Respondeo, talem suspensionem debere tolli, vel à Romano Pontifice, de quo 64 non est dubium, vel ab ipsis prælatis regularibus ipsius expulsi. Non potest vero tolli ab Episcopo, quia in ipso decreto ab Episcopis aufertur potestas absoluendi à tali suspensione, vt patet ex illis verbis decreti, item vt eiecti extra religionem degentes sint perpetuo suspensi ab exercitio ordinum, sublata ordinariis locorum facultate dictam suspensionem relaxandi, aut moderandi, per quæ verba videtur Pontifex hanc suspensionem sibi reseruare. Quod autem Prælati 65 regulares ipsorum expulsorum eam possint relaxare patet; Tum quia res per quas causas nascitur, per easdem dissoluitur, & cum ab illis hæc suspensio eis imponatur, ab eis absque dubio tolli potest, in hoc enim subsunt illis.

Tum, quia prælati regulares possunt absolue- 66 re à suspensione Papæ reseruata, non solum suos subditos, sed etiam sæculares, vt patet *ex Bulla Pauli III.* vt cum Sorbo, Portel, Miranda, Bordono, & aliis multis dixi *in nostro Directorio Confessariorum*

fessariorum, p.1. tr.1. d.16. num. 1359. Ergo quam-
uis expulsi non subdantur prælatis regularibus,
nisi quoad reuocationem ad statum regularem, vt
vult Pelizarius, *tom.5. tract. de votu cap.4. sect.4.*
q. 24. Adhuc ab illis possunt à prædicta suspen-
sione absolui, imo expedit; vt aduertit Rodri-
guez, *tom.3. q.* 53. *art.* 13. & cum eo Pelizarius,
*tr.8. cap.2. n.*167. vt prælati regulares eum prædi-
ctis eiectis dispensent in quibus possunt, ne postea
miselli cogantur pro dispensatione Episcopos, aut
etiam Papam adire, cum magno labore, &
difficultate.
Ao autem prædicti eiecti possint exercere mu-
67 nos prædicandi, vel audiendi confessiones? Res-
pondeo non posse proptio suo motu, vt patet, *ex*
decreto bullato Innocentij IV. concesso fratribus
minoribus, quod refert Miranda, *p.* 5. *manualis,*
q 52 *art.5.* Lezana, *suprà, n.*18. Portel, *verbo eii-*
*cere, n.*10. Quod priuilegium etiam est concessum
prædicatoribus, & nobis Carmelitis, vt testatur
Emanoel, *tom* 3 *q.*32. *art.*9. Illo tameo licet odio-
so, quoad regulares particulares, gaudent omnes
religiones communicantes, siquidem est fauora-
bile Religioni. Ita cum Rodriguez, Cespedes,
Pelizarius, *suprà, n.*26.
68 Ao autem de licentia prælatorum religionis
possint ipsi eiecti exercere munus prædicandi, &
confitendi, si alias sint ab Episcopo approbati?
affirmat Portel, *verbo eiicere, num.* 10. Quintana-
dueñas, *tr.* 14. *singulari* 15. *num.* 3. nec dissentit
Pelizarius, *suprà num.* 26. & patet, *ex eodem de-*
creto Innocentij IV. illis verbis, proprio motu non
præsumant prædicare, seu confessiooes audire, vel
docere, nisi de licentia sedis Apostolicæ, aut præ-
dictorum ministrorum; ergo de licentia ipsorum,
possunt & audire confessiooes, & prædicare, sup-
posita approbatione Episcopi.
Ao autem regularis in aliqua Diœcesi appro-
batus; si forte dimittatur à Religione possit vi
talis approbationis audire confessiones in ea Diœ-
cesi, in qua fuit approbatus, etiam postquam di-
missus est? Respondeo non posse, non quidem
69 ex defectu approbationis, quæ durat vsquequo
reuocetur, sed ex defectu iurisdictionis, quam il-
le regularis habebat à Papa ex Priuilegio regula-
ribus concesso, quod cessat, hoc ipso quod ille
desinit esse religiosus. Vnde fit vt huiusmodi re-
70 gularis per delegationem parochorum, nec non
per Iubilæum, vel bullam cruciatæ, in dicta Diœ-
cesi eligi possit in confessarium, vtpote qui re
vera est approbatus ab ordinario loci, & de nouo
modis supradictis acquirit iurisdictionem, quæ
sola illi deerat. Ita cum aliis à se consultis Peli-
zarius, *tr.*8 *cap.*3. *n* 38.
Secundo fit quod si talis regularis eiectus in
71 aliqua Diœcesi sit approbatus ad audiendas con-
fessiones, si prælatus regularis ei det licentiam
ad audiendas confessiones, & prædicandum, vt
potest, *ex citato decreto Innocentij IV.* non indi-
gere alia licentia Episcopi ad audiendas confessio-
nes in ea Diœcesi; siquidem approbatio Episcopi
adhuc durat, & iurisdictio in hoc casu conceditur
eis à Papa, sicut aliis religiosis, siquidem non
fuit illis ablata, nisi dependenter à voluntate præ-
latorum, vt patet ex illis verbis decreti, non præ-
sumant prædicare, vel confessiooes audire, ni-
si de licentia sedis Apostolicæ, aut prædicto-
rum ministrorum. Ita Portel, *verbo eiicere nu-*
mero decimo. A quo non dissentit Pelizarius,
tractatu 8. *cap.* 7. *numero* 26. Sed hæc saluo
meliori iudicio.

CONSVLTVM XCV.

De Confessione quomodo se gerere debet Confessor cum pœnitente non bene disposito.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*

2 *Si pœnitens bona fide existimet se habere causam ad non ieiunandum, cum re vera illam non habeat, absoluendus est.*

3 *Quando quis existimat bona fide adesse causam iustam non ieiunandi non peccat non ieiunando.*

4 *Si confessor post examen inueniat non adesse causam iustam, & id ostendat pœnitenti, si pœnitens admittendo rationes confessoris, ex aliis rationibus sibi persuadeat, licet speculatiuo errore, se habere iustam causam non ieiunandi adhuc tunc non ieiunando absoluendus est à confessore.*

5 *Pœnitens operans ex bona fide non est in mala fide à confessario ponendus.*

6 *Si pœnitens noluerit examinare causam dimittendus est.*

7 *Si pœnitens dicat se non posse ieiunare ob magnam difficultatem, quam sentit ieiunando, si talis difficultas proueniat ex habitu vitioso golositatis, non est absoluendus, si non proponat ieiunare.*

8 *Si talis difficultas proueniat ex aliis causis, puta ex debilitate stomachi, &c. excusandus est à ieiunio.*

9 *Si pœnitens dicat se non posse ieiunare, nisi cum aliqua circunstantia in omni opinione opposita substantiæ ieiunij, non est absoluendus, nisi proponat omittere talem circumstantiam.*

10 *Si talis circunstantia in aliqua opinione probabili non opponatur substantiæ ieiunij absoluendus est, etsi non proponat eam dimittere.*

11 *Confessor debet se accommodare opinioni probabili pœnitentis.*

12 *Si pœnitens dicat se non posse ieiunare, nisi sumendo in die ter magnam potionem chocolatis potest absolui.*

13 *Idem dicendum est si dicat non posse ieiunare, nisi ad refectiunculam sumat pisciculos paruos, vel partem piscis magni in debita quantitate.*

14 *Idem dicendum est si dicat non posse ieiunare, nisi ad refectiunculam sumat duo oua, vel butyrum, aut caseum, vel quandam almendradam, vel aliquas herbas, vel legum na decocta, vel aliquam ex saccharo conseruam.*

15 *Potionem chocolatis ter in die ieiunij in magna quantitate concedunt aliqui DD. qui ibi referuntur sine fractione ieiunij.*

16 *Pisciculos paruos, vel partem piscis magni concedunt alij, qui ibi referuntur in debita quantitate.*

17 *Oua si ieiunans habeat bullam cruciatæ concedunt*

cedunt alij, qui ibi referuntur.
18 *Lacticinia, si ieiunans habeat bullam cruciatæ, concedunt alij, qui ibi referuntur.*
19 *Insula ex herbis concedunt alij ibi relati.*
20 *Electuaria concedunt alij, qui ibi referuntur.*
21 *Secundum prædictorum doctorum sententias in collatione serotina non ad qualitatem, sed ad quantitatem attendendum est.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVIDAM accedit ad Confessionem, & quæsitus à Confessore an ieiunaret in quadragesima, respondit se non posse ieiunare, ob magnam difficultatem, quam sentiebat, etsi ieiunaturus esset, se non posse aliter ieiunare, nisi sumendo ter in die magnam potionem chocholatis, & in refectiuncula nocturna partem piscis magni, vel pisciculos paruos, aut duo oua assa, vel aliqua electuaria, aut lacticinia.

Quæsitum fuit à me quomodo confessor se debeat gerere cum hoc pœnitente.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 RESpondi primo, quod si pœnitens, etsi non habeat veram causam ad non ieiunandum, ipse tamen bona fide existimat illam se habere, absoluendus est; siquidem hic non ieiunando non peccat mortaliter, vt docent Caietanus, Paludanus, Syluius, Molphesius, Henriquez, Filliuc. Lessius, Laiman, Trullenc. & plurimi alij, quos re-
3 fert, & sequitur Pascaligus, *de ieiunio decisione* 353. Et ratio est, quia quando censetur adesse causam iustam non ieiunandi secundum rectam rationem non peccatur, ac proinde non fit contra legem, quæ eximit eos, in quibus censetur adesse iusta causa.

4 Si tamen confessor post examen causæ inueniat eam iustam non esse, & rationibus id ostendat pœnitenti, si pœnitens admittendo confessarij rationes, ex aliis rationibus, bona fide sibi persuadeat, licet cum speculatiuo errore, se legiti-
5 mam habere causam, tunc adhuc à confessario absoluendus est, siquidem non est in mala fide à confessore ponendus. Ita præcitati Doctores. Secus dicendum est, si pœnitens nollet causam
6 examinare, nam tunc nollet intelligere vt bene ageret, ac per consequens, tunc non est absoluendus, donec pœnitens post examen cognoscat, quod adhuc ille iustam, bona fide, licet speculatiuo errore, adesse causam existimaret. Ita Quintanaduenas, *tract. 9. singularium, singulari* 12. *n.* 1.

7 Dico 1. si pœnitens dicat se non posse ieiunare ex eo præcise quod magnam difficultatem censeat in ieiunando, tunc considerandum est, an hæc magna difficultas proueniat ex habitu vitioso gulositatis, vel an proueniat ex naturali conditione,
8 vel stomachi, quia calor illius causat quandam naturalem voracitatem, cui resistere maxime difficile sit, vel ex alio simili capite, non actualiter vitioso, licet ex vitiorum consuetudine, cui iam non possit resistere, proueniat, si hæc difficultas proueniat ex habitu vitioso gulositatis, non est absoluendus talis pœnitens, nisi proponat ieiunare. Ita Angelus, *q.* 5. *dist.* 4. *dub.* 1. *propos.* 2. Filiuc. *tract.* 27. *cap.* 6 *p.* 7. *q.* 9. *n.* 123. Cruz *cap.* 19. *sum. n.* 13. Et ratio est quia adest specialis obligatio tollendi habitus vitiosos, & ad hoc institutum est ieiunium; ergo etiam cum magno incommodo debemus abstinere nos à ieiunij fractione; At si prædicta magna difficultas in ieiunando prouenit ex aliis præcitatis causis, tunc pœnitens excusandus est à ieiunio, & absoluendus. Ita Bonac. *to.* 3. *q.* 1. *p. vltim. n.* 15. Quintanaduenas, *suprà, n.* 3. debet tamen talis difficultas esse grauis, & extraordinaria, nam ordinaria annexa est ex se ieiunij præcepto.

Dico 3. si pœnitens dicat, se non posse ieiuna- 9
re, nisi cum aliqua circunstantia, quam confessarius existimat opponi substantiæ ieiunij, tunc considerare debet, an talis circunstantia in aliorum opinione sit opposita substantiæ ieiunij, vel non, & si inueniat in omnium opinione opponi substantiæ ieiunij, tunc si pœnitens non proponat illam omissurum, non debet eum absoluere; siquidem
pœnitens pro se non habet opinionem probabi- 10
lem, cui se confessor conformet. Secus dicendum est, si confessor inueniat talem circunstantiam se-
cundum aliorum opinionem probabilem, non op- 11
poni substantiæ ieiunij; Nam tunc debet se accommodare opinioni pœnitentis, iuxta communem doctorum sententiam, v.g iudicat confessarius potio- 12
nem chocholatis opponi substantiæ ieiunij, vt docent, Anton. de Leon. *q. moral. de chocholate. p.* 3. *n.* 20. Trullenc. *lib.* 3. *Decalogi cap.* 2. *dub.* 2. *num.* 215. & cum aliis Pascalig. *de ieiunio decis.* 341 *n.* 1. At pœnitens iudicat non soluere ieiunium, vt docet Turrian. *p.* 1. *summa cap.* 256. *dub.* 24 Lezana, *verbo ieiunium, n* 2. & cum Ludou. Lopez, Anton. Basil. Pontio, Diana, D. Did. eo, Tasmera, Ludou. Ramires, D. Iosepho Pellizer. D. August. de Padilla, Escobar, Raphaele Luzan, Roderico, Manriq. Marco de Castillo, Christophoro Rodrigu. Ferdinando de los Dios, Didaco Tello, Ildefonso Fernandes de Cordoua, Hurtadus. *tractatu de hac quæstion. cap.* 7. & 8. *n.* 71. & probabile putat Quintanaduenas, *suprà n.* 4. in hoc igitur casu absoluendus est pœnitens, dicens se non posse ieiunare nisi sumendo ter in die potionem chocholatis in magna quantitate, etsi confessor talem opinionem iudicet improbabilem, siquidem talis opinio in aliorum doctorum opinione est probabilis. ita cum Taneto, Soto, Mercato, Candido, Verricelli, Machado. Amad. Gimen. *tractatu de opinione probabili propositione* 1. *n.* 2.

Idem dicendum est, si pœnitens diceret se 13
non posse ieiunare, nisi sumendo ter in die magnam potionem chocholatis, & ad collationem serotinam pisciculos paruos, vel partem piscis 14
magni, in debita tamen quantitate, vel duo oua, vel butyrum, aut caseum, vel quandam almendradam, vel aliquas herbas, vel legumina decocta vel aliquam ex saccharo conseruam; Ratio est 15
quia potiones chocholatis, etiam ter in die in magna quantitate concedunt prædicti Doctores sine fractione ieiunij, pisciculos paruos, vel partem piscis magni in debita tamen quantitate conce-
dunt Bonacina. *de legibus disputatione vltima, q.* 16
1. *p.* 3. *num.* 1. Ghilin. *thesaur. verbo ieiunium. cap.* 7. *num.* 4. Bizozerus, *part.* 4. *sum. de* 3. *præcepto. Decalogi, cap. vltimo membro* 1. *numero* 9. probabile putat Quintanaduenas, *suprà singulari decimo tertio, num.* 1. Eam quo ad pisciculos paruos admittit, Azor. *libro sexto, cap. octauo, quæstion. sexta*, qui citat Armillam, Caietanum, Nauarrum, Laiman, consonat Bosius, *sect.* 4. *de Iubileo casu* 18. *numero* 26. Laberius, *part.* 1. *de Iubileo, cap.* 20. *num.* 10. Escobar, *tract. de ieiunio*,

probabile putat Pascaligus, *de ieiunio, decisione* 113. *num.* 8.
17 Et quoad oua, si alias oua non sint prohibita,
eo quod ieiunans habeat bullam cruciatæ, tenet
hanc opinionem Thomas Sanchez, Ildefonsus,
Rodericus, quos refert Quintanadueñas, *suprà*,
*n.*4. Pascaligus, *decisione* 115. *n.*7. & citat pro hac
sententia Caietanum, Bonacinam, Bizozerum, &
18 in Biscotis concedit oua Ioannes Sancius, *d.* 52.
*n.*7. Villalobos, *tom.*1. *tract.*23. *dub.*7. *n.*3. Vega,
*cap.*14. *casu* 9. Diana, *tom.* 1. *tract.* 9. *resol.* 3. Ledesma,
tom. 2. *tract.* 27. *cap.* 2. *difficult.* 5. Pascaligus,
decisione 115. *num.* 7. Lacticinia vero, si aliàs,
vt diximus non sint prohibita, vt caseum, butyrum,
& alia, sacchato condita, concedunt Siluius,
2. 2. *q.* 147. *art.*6. Azor. *suprà*, *q.* 8. Laiman,
*lib.*4. *tract.*8. *cap.*1. *n.*9. Turrianus, *p.* 1. *cap.* 256.
dub 57. *concl* 2. Bosius, *suprà*, *n.*132. Ghesius, Fusat,
*verbo ieiunium, cap.*1 *n* 4. Pascaligus, *decisione* 114.
19 *num.* 3. Iuscula vero ex herbis conceduntur ab
Azorio, *p.*1. *lib.*7. *cap* 9. *q* 8. Reginaldo, *praxi tomo*
1. *lib.*4. *cap.*14. *n.*185. *& d* 14. *dub.* 10. *n.* 185.
Electuaria vero concedunt B. rard. *p.* 1. *cap.* 1.
num 69. Bosius, *tract. de iubil sect.*4 *p* 8. *num.*128.
20 Ergo si hæc omnia probabilia iudicet confessor
(ego enim de horum opinionum probabilitate,
nunc non iudico) debet se accommodare sententiæ
pœnitentis, & eum absoluere, si aliter noluerit
ieiunare, cum in opinione illorum doctorum
hæc omnia non opponantur substantiæ ieiunij,
si sumantur in debita quantitate, secun-
21 dum enim prædictorum sententias, non ad qualitatem
sibi in collatione serotina attendendum
est, sed ad quantitatem, vt ait Bonacina *suprà*, &
cum eo Quintanadueñas, *loco citato*.

CONSVLTVM XCVI.

De quodam Priore nostræ Congregationis punito à Prouinciali paternaliter ob culpas ordinarias inuentas in visitatione generali ad eum pertinentes, an ob alias iustas causas posset à definitorio generali priuari ab officio Prioris.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Prouincialis puniendo Priorem vnius Conuentus in visitatione ordinaria ob culpas, quæ ad suam iurisdictionem pertinebant, & culpas quæ ad definitorium generale pertinebant, ei remittendo non excessit suam iurisdictionem.*
3 *Prouincialis tenetur secundum nostras leges culpas inuentas in Priore vsque ad culpam grauiorem inclusiue punire.*
4 *Tenetur processum a se formatum in aliqua causa pertinente ad definitorium eidem definitorio remittere, vt ab eo iudicetur.*
5 *Processum formatum in hoc casu à Prouinciali, & continebat culpas pertinentes ad iurisdictionem Prouincialis, & defectus pertinentes ad definitorium*
6 *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*
7 *Correctio legum in omni interpretatione vitanda est.*
8 *Duæ actiones pœnales possunt exerceri contra eundem ob idem crimen, quando vna tendit ad vindictam, non vero alia.*
9 *Actiones pœnales, quæ contra hunc Priorem exercitæ sunt, vna tendebat ad vindictam, non vero alia.*
10 *Fur licet pro furto suspendatur, non tamen ob id liberatur à restitutione furti.*
11 *Priuatio officij data in hoc casu huic Priori non respiciebat directe culpam Theologicam.*
12 *Solum respiciebat defectum naturalis talenti, & defectum pacis in communitate.*
13 *Definitorium generale priuando dictum Priorem officio, non eum dupliciter pro eodem delicto condemnauit.*
14 *Definitorium priuauit dictum priorem ob defectum naturalis talenti.*
15 *Ob id non erat Prior à Prouinciali puniendus.*
16 *Prouincialis eum castigauit ob culpas graues in eo repertas.*
17 *Causæ ob quas definitorium prædictum Priorem officio priuauit non erant per se culpabiles.*
18 *Ad hoc vt definitorium priuet aliquem Priorem suo officio Prioris non est necesse quod in eo dentur culpæ, sed sufficit quod detur causa rationabilis.*
19 *Si detur causa boni communis possunt Prælati regulares absque vlla culpa ab officiis priuari.*
20 *Priuatio officij aliquando potest esse iusta pœna.*
21 *Prælatiæ religiosæ institutæ sunt ad bonum commune, & non ad commodum priuatum.*
22 *Cura boni communis maxime pertinet ad supremos prælatos religionis.*
23 *Turbatio pacis, & publicæ communitatis relaxatio directe opponuntur bono communi.*
24 *Ad restituendum bonum commune potest definitorium priuare aliquem Priorem suo officio.*
25 *Ponitur argumentum in contrarium.*
26 *Ponitur illius solutio.*
27 *Ad priuandum dictum Priorem sufficit processus factus à Prouinciali.*
28 *De iure nostro processus vsque ad sententiam definitiuam exclusiuè pertinet in prima instantia ad Prouincialem, vel Priorem localem, etiam in casibus pertinentibus ad definitorium generale.*
29 *Probatur ex nostra lege, & variis priuilegiis.*
30 *Quid sit citatio rei, explicatur.*
31 *Processus incipit ab informatione summaria.*
32 *Ponitur argumentum in contrarium.*
33 *Respondetur prædicto argumento.*
34 *Ponitur alia instantia in contrarium.*
35 *Soluitur prædicta instantia.*
36 *Ponitur alia instantia.*
37 *Soluitur prædicta instantia.*
38 *Quando sunt plura petita in eodem libello diuersa, & separata, iudex potest ferre sententiam super vno petito, & non super alio diuerso, & separato.*

39 *Præ*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

IN nostra Congregatione datur statutum,
1 quod si Prouincialis visitando aliquem Conuentum inuenerit Priorem minus habilem ad officium Prioris ex defectu naturalis talenti, ita vt ob illius incapacitatem maior pars communitatis viuat sine pace, & obseruantia, vel dentur aliqua incommoda in populo, tunc, etsi Praelatus sit religiosae vitae, Prouincialis arbitrio suspendatur, & quod tunc teneatur certiorem facere definitorium generalem, vt videat an in eo casu oporteat eum omnino officio priuare. Ita habetur 3 *p. nostrarum constitutionum, cap. 10. n. 7.*

Accidit autem, quod Prouincialis Lusitanus visitans vnum Conuentum inuenit illius Praelatum multas culpas, & relaxationes contra leges commisisse, & insuper quod ob defectum naturalis talenti, & ilius mali exempli maior pars communitatis sine pace, & obseruantia viuebat, & quod plura dabantur incommoda in populo ex eius gubernio, Quapropter de his omnibus post visitationem generalem Conuentus; antequam processerit ad puniendum dictum Priorem ad petitionem ipsius Prioris formauit processum, ex quo cum haec omnia probata apparuerint, dedit ipsi Priori copiam culparum, & horum defectuum & suae incapacitatis, vt se defenderet.

Cum autem Prior ad omnia respondisset per scriptum, & ex parte sua dixisset causam esse conclusam, Prouincialis eam etiam ex parte sua pronunciauit conclusam, & illius vltimum iudicium, quoad defectum naturalis talenti ipsius Prioris, & turbationis pacis & relaxationis communitatis remisit ad definitorium generale, culpas vero ipsius Prioris contra leges, & constitutiones ex processu, & visitatione generali resultantes, quae suam potestatem non excedebant in capitulo reprehendit, & ei conuenientes poenas imposuit, & insuper eum suspendit ab officio per vnum mensem iuxta formam ipsius legis, vt in eo faceret certiorem definirorium generalem, tum de defectu naturalis talenti huius Prioris, tum de turbatione pacis, & de relaxatione communitatis ex malo exemplo ipsius Prioris ortis.

Rogatus tamen ab ipso Priore, etiam ei remisit quindecim dies suspensionis, & partem aliarum poenarum, in aliis autem quindecim diebus suspensionis processum factum contra dictum Priorem, eius grauamina, & responsiones coram definitorio exhibuit, quod videns Prioris incapacitatem, pacis turbationem, & communitatis relaxationem, & illius friuolas responsiones, & videns causam ex parte sua conclusam eum ab officio absoluit.

Intimata sententia definitorij dicto Priori conquestus maxime fuit dicens, se pro eisdem culpis dupliciter puniri contra formam iuris, secundum quod semel condemnatus pro eodem delicto non potest iterum condemnari, iuxta *l. senatus, ff. de accusat.* vbi cum multis Tuschus, *lit. C, conclusione 573. num. 1. & lit. P, conclusione 210. n. 1.* & alij communiter scribentes, quapropter cum post illius priuationem pax inter Iberos, & Lusitanos fuisset stabilita, & nostra Prouincia Carmelitana, quae tempore belli à communi corpore religionis, & à suo generali authoritate Pontificia erat separata, iterum suo generali fuisset vnita, & eius definitorium quod authoritate Pontificia eandem habebat iurisdictionem, ac definirorium generale cessasset, praedictus Prior recurrit ad dictum definitorium generale per modum supplicationis dicens, se maxime grauatum fuisse à Definitorio Pontificio Lusitano in priuatione illius officij, eo quod dupliciter fuerit punitus pro eisdem delictis, & quod inauditus fuerit per definitorium Lusitanum priuatus à suo officio; delata autem causa ad definitorium generale, in quo ego vnus eram ex definitoribus generalibus.

Quaesitum fuit à me primo. An talis Prior iam à Prouinciali punitus posset in eo casu ab officio à Definitorio Lusitano priuari? Secundo, An ad hanc priuationem sufficeret processus à Prouinciali formatus, & citatio Prioris ab eo facta, an vero deberet formari alius processus, & de nouo citari ab ipso definitorio, & de nouo audiri talis Prior? Tertio, An definirorium generale posset cognoscere, An definitorium Pontificium Lusitanum errauerit in danda illa priuatione illi Priori?

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVAESITO,

An talis Prior iam à Prouinciali punitus, posset in eo casu ab officio à definitorio, Lusitano priuari?

REspondi quod nec Prouincialis puniendo dictum Praelatum praedictis poenis, nec eum a suspendendo ab officio, & mittendo processum ad definitorium, vt ab eo iudicaretur excessit

 suam

suam iurisdictionem, nec definitorium eum priuando ab officio, eum pro eadem culpa dupliciter condemnauit. Hoc responsum duas habet partes prima quod nec Prouincialis excessit suam iurisdictionem, seconda quod nec definitorium eum pro eisdem culpis dupliciter condemnauit. Ratio Prioris partis est.

Quia Prouincialis solum verbaliter dictum priorem in capitulo reprehendit ob defectus, & culpas contra leges religionis, quæ ex visitatione generali, & occasionaliter, siue concomitanter ex processu resultarunt, & pro eisdem conuenientes pœnas imposuit, & insuper eum officio suspendit arbitrio suo, vt interim certiorem faceret definitorium de eius incapacitate; Sed hæc omnia tenebatur efficere secundum leges nostræ religionis; ergo ita faciendo non excessit suam iurisdictionem. Maior est certa, vtpote quid notorium in Conuentu, nec ab ipso priore negatur; minor vero probatur.

Quia Prouincialis tenebatur iuxta nostras con-
3 stitutiones, 3. *p. cap.* 10. *n.* 5. punire defectus, &
culpas inuentas in priore vsque ad culpam grauiorem inclusiue. Tenebatur deinde, si aliquem processum formauit, in quo aliquid inuentum
4 fuit, quod suam excederet iurisdictionem, illum remittere definitorio, vt ab eo iudicaretur, iuxta eandem legem, *cap.* 10. *num.*9. Vbi dicitur *si processum aliquem formauerit, aut aliquid aliud pro cognitione illius negotij quod (scilicet suam facultatem excesserit) in scriptis habuerit, illud definitorio mittat.* Atqui prædictus processus continebat non
5 solum res pertinentes ad iudicium ipsius Prouincialis, scilicet culpas grauiores ipsius prioris, sed etiam res, quarum iudicium ad Prouincialem non spectabat, scilicet incapacitatem naturalem prioris, seu defectum naturalis talenti ad gubernium, pacis turbationem, & relaxationem in maiori parte communitatis ortam ex prædictis defectibus prioris, quorum iudicium ad definitorium generale pertinebat, iuxta eandem legem, *capit.* 10. *tertia partis nostræ constitutionis num* 7. vbi dicitur, *si inuenerit prælatum minus habilem, & idoneum ad ministerium, quod exercet, quod continget, quando ex defectu naturalis talenti, omnis, vel maior pars Conuentus irreligiose sine pace, & obseruantia viuant, vel alias grauia alia, siue in populo siue in monasterio incommoda sequantur, & denique, si talis sit, vt omnes fere fructus boni regiminis in eo desiderentur, tunc quamuis alias prælatus sit Religiosæ vitæ, Prouincialis arbitrio suspendatur, qui teneatur definitorium generale consulere, an in eo casu oporteat officio omnino priuari;* Ergo cum hæc omnia concurrerint in dicto prælato, siquidem vt ex processu constabat religiosi sine pace, & irreligiose viuebant, & multa incommoda in Conuentu, & in populo sequebantur ex gubernio ipsius prioris, quæ in processu continebantur, optime fecit Prouincialis puniendo culpas dicti prioris, quæ ex visitatione generali, & concomitanter ex ipso processu resultarunt, quæ suam facultatem non excedebant, & quæ ad definitorium pertinebant eas cum processu facto eidem definitorio remittendo.

6 Dices *in prædicta lege cap.* 10. *num.* 7. solum
præcipi quod talis prior à Prouinciali arbitrio suo suspendatur, & quod certiorem, faciat definitorium, vt videat, an oporteat eum omnino priuari, vt patet ex verbis *ipsius legis suprà relatis*; atqui dictus Prouincialis non solum eum ab officio suspendit arbitrio suo, sed ei alias pœnas, & pœnitentias imposuit, vt ieiunium panis & aquæ, & quandam mortificationem extraordinariam, & alia similia; ergo Prouincialis vel his pœnis debebat esse contentus, vel vltra eas eum remittendo definitorio transgressus fuit pœnas, & legis dispositionem.

Respondetur in prædicta lege solum præcipi, quod talis prior ab officio arbitrio Prouincialis suspendatur, si alias prior fuerit religiosæ vitæ, vt patet ex verbis ipsius legis, *tunc quamuis alias prælatus sit religiosa vita Prouincialis arbitrio suspendatur.* Si tamen fuerit irreligiosæ vitæ, tunc lex nihil disponit, sed id aliis legibus mensurandum reliquit; Vnde cum prior, & fuerit defectuosus contra leges religionis, & simul habuerit defectum naturalis talenti ad gubernium; ratione defectuum contra leges eum puniuit Prouincialis prædictis pœnis iuxta eandem legem, *cap.*10.*n.* 5. Ratione defectus naturalis talenti eum suspendit arbitrio suo dum definitorium de eius defectu consulebat, in quo à prædicta lege, *cap.*10. *n.* 7. nec in apice deuiauit.

Confirmatur: Quia correctio legum in omni 7
interpretatione vitanda est, vt ex multis iuribus cum Abbate, Gemin. Tuscho, Ancartano & aliis docet Barbosa, *in axiomatibus iuris axiomate* 60. *num.*3. Sed si Prouinciali ratione huius legis, *cap.* 10. *n.*7. non posset punire dictum priorem ob culpas ab eo commissas, quæ suam potestatem non excedebant, iam daretur correctio iuris contra prædicta iura, & Doctores; ergo ne dicamus dari talem correctionem iuris sine causa, dicendum est Prouincialem, non obstante hac lege, propter prædictas causas, & culpas eum potuisse punire.

Maior est certa; minor verò probatur. Quia Prouincialis ex, *eadem lege*, *n.* 5. tenebatur prædictum priorem ob culpas repertas in visitatione generali punire; si ergo ex eo quod, *eadem lex*, *num.* 10. disponat, quod si inueniat in illo defectum naturalis talenti eum suspendat, & consulat definitorium an oporteat eum omnino priuari non posset eum pro suis culpis castigare, iam secunda lex esset correctoria primæ; sed correctio legis, vt diximus, in omni interpretatione vitanda est; ergo dicendum est Prouincialem, & eum potuisse punire ob prædictas culpas, & simul eum suspendere ob defectum naturalis talenti, dum definitorium de sua incapacitate naturali, & aliis inconuenientibus consulebat.

Confirmatur 2. Quia licet sit contra ius quod 8
duæ actiones pœnales contra eundem ob idem crimen exerceantur, quando ambæ tendunt ad vindictam, non tamen quando vna tantum tendit ad vindictam, non vero alia; sed in nostro ca- 9
su actiones pœnales, quæ contra hunc priorem exercitæ sunt, solum vna tendebat ad vindictam, scilicet punitio Prouincialis, non vero priuatio data à definitorio; ergo optime ambæ secundum
ius poterant in dictum priorem exerceri. Maior 10
est certa, & patet in fure, qui licet pro furto suspendatur, non tamen obinde liberatur à restitutione furti, vt notauit Bartolus, *consilio* 203. & cum eo Tusch. *lit. P, conclus.* 21c. *n.*2.

Minor vero probatur: Quia priuatio in illo
casu non respiciebat directe culpam Theologi- 11
cam, cum lex eam præcipiat imponere, etiam prælato religiosæ vitæ, sed tantum respiciebat defe-

ctum

ctum naturalis talenti, vel tantum posita fuit ad
tollendum defectum pacis in communitate; & re-
laxationem religiosorum, quæ ex malo exemplo
12 prioris, & ex eius malo gubernio resultarunt, si-
cut restitutio respicit damnum secutum ex furto
latronis; ergo sicut suspensio facta furis in pœ-
nam furti non impedit, quod ei etiam restitutio
damni imponatur, ita punitio delictorum facta à
Prouinciali huic priori, non impedit quod ei etiam
imponatur priuatio officij à definitorio, per quam
damnum illatum communitati suo malo exemplo
resarciatur.

Secunda vero pars Responsionis; Quod scili-
13 cet Definitorium priuando dictum priorem suo
officio non eum dupliciter condemnauerit pro
eodem delicto, sic ostenditur. Quia definitorium
priuauit dictum priorem suo officio ob defectum
14 naturalis talenti, & quia in eo omnes fere fru-
ctus boni regiminis desiderabantur, & quia ex
eius malo exemplo, & priori gubernio non erat
pax, nec obseruantia in tota, vel in maiori par-
15 te communitatis; sed prædictus prior ob hæc non-
dum erat à Prouinciali punitus; ergo definito-
rium priuans eum ob has causas non sæpe pro eo-
dem crimine condemnauit. Maior est certa, &
constat ex sententia definitorij, vbi ait se ob has
16 causas illum priuare, iuxta legem illam sæpè, *ci-
tatam, num. 7.* Minor vero probatur, quia Prouin-
cialis solum eum puniuit ob culpas, quæ ad eum
priuatiue pertinebant, vt constat ex pœnitentiis,
quas pro eis imposuit, quæ omnes non excede-
bant suam iurisdictionem; ergo definitorium pri-
uans eum ab officio post prædictam punitionem
Prouincialis, non eum bis pro eisdem criminibus
condemnauit. Patet consequentia.

17 Quia causæ ob quas definitorium priuauit di-
ctum priorem non erant per se culpabiles, cum
possent inueniri in Prælato religiosæ vitæ, vt ait
prædicta lex, *cap. 10. num. 7.* Sed solum erant de-
fectus naturalis talenti, ob quos communitas si-
ne pace, & obseruantia viuebat, & licet hoc
etiam procederet ex relaxationibus ipsius prioris
contra regulam, & constitutiones, propter has
tamen eum non priuauit definitorium, cum iam
ob transgressiones regulæ, & constitutionum à
Prouinciali esset punitus, & alias culpæ non erant
dignæ hac pœna secundum nostras leges, sed so-
lum illa priuatione attendit ad satisfaciendum bo-
no communi, ad tollendam relaxationem, & de-
fectum pacis inter religiosos ortum, ex malo
exemplo Prioris, vt patet, nam si definitorium
etiam attenderet ad punitionem dictorum deli-
ctorum vltra priuationem ab officio ob defectum
naturalis talenti eum aliis condignis pœnis pro
dictis legum transgressionibus puniret, quod non
fecit, vt constat ex sententia ipsius definitorij;
ergo definitorium eum priuans ab officio post pœ-
nas impositas à Prouinciali non eum bis pro ea-
dem culpa condemnauit.

18 Confirmatur: Quia ad hoc vt definitorium
priuet aliquem priorem à suo officio non est ne-
cesse quod in tali priore dentur aliquæ culpæ di-
gnæ priuationis, sed sufficit quod detur causa ra-
tionabilis; sed hæc causa dabatur in hoc nostro
priore; ergo seclusa omni culpa illius optime eum
poterat definitorium à suo officio priuare vt fe-
cit. Maior est certa, & patet, *ex cap. qualiter, &
quando de accusat.* Vbi Innocentius III. postquam
posuit ordinem quo prælati sæculares suis benefi-
ciis deberent à superioribus priuari, loquens de
prædictis Prælatis regularibus addit hæc verba.
*Hunc autem ordinem circa regulares personas non
credimus vsquequaque obseruandum, quae cum cau-
sa requirit facilius, & liberius à suis possunt admi-
nistrationibus amoueri*, & ita etiam teneut Sigis-
mundus de Bononia, *de Electione dub. 49. num 4.
& 6. & dub. 102. n. 6.* Lauorius, *Variarum lucubrat.
tom. 1. tit. 4. cap. 23.* Barbosa, *in Collectanea Docto-
rum in dictum cap. qualiter, & quando num. 18. &
in votis Decisiuis, lib 1. voto 4. n. 46.* Iosephus de
S. Maria, *in tribunali religiosorum tract. 5. cap. 6.
§. 1.* Rodriguez, *tom. 2. q. 25. art. 10.* Lezana, *in con-
siliis, consil 41 n. 16.* & colligitur etiam, *ex cap. cum
ad Monasterium de statu monachorum, §. tales*, vbi
dicitur de Prælato regulari. *Cum oportuerit amo-
ueri sine contradictione quilibet reuocetur.* Minor
vero etiam patet, quia in hoc casu dabatur causa,
quæ à lege sufficiens iudicatur, vt talis Prælatus
officio priuetur, scilicet defectus naturalis talenti
in prælato, defectus pacis, & obseruantiæ in com-
munitate ex eius malo gubernio ortus; ergo opti-
me fecit definitorium illum suo officio pri-
uando.

Confirmatur 2. Quia communis Doctorum 19
sententia asserit, quod si detur causa boni com-
munis possunt Prælati regulares absque vlla cul-
pa sua à suis officiis amoueri: Sed hic dabatur cau-
sa boni communis; ergo sine vlla culpa ipsius
Prælati poterat à definitorio à suo officio amoue-
ri. Maior est certa & eam tenet Suarez, *tom 4. de
religione tract. 8. lib. 2. num 25.* vbi ait: *Certum est
ex iusta causa posse hoc, & licite, & valide fieri,* 20
*quia iurisdictio non deest, & ad licitum vsum sufficit
iusta, & proportionata causa, quod ita explicatur;
Nam hæc causa generaliter loquendo duplex esse po-
test, vna est culpa sufficiens ipsius Prælati, nam iuste
potest à suo Superiore priuari, sed priuatio offici, po-* 21
*test esse iusta pœna; ergo. Alia est ratio aliqua vr-
gens maioris boni communis, nam hæc munera non
ad priuatum commodum Prælatorum, sed ad bonum* 22
*commune religionis ordinanur, cura autem huius
boni communis, & iurisdictio ad illud tuendum pro-
portionata maxime pertinet ad supremos, & vniuer-
sales Prælatos, vt suprà declaraui; ergo in eo ca-
su, & ex parte eorum est sufficiens potestas, & ex
parte causæ sufficiens ratio, vt talis mutatio sanctè
fiat*, huc vsque Suarez.

Idem ait ex Panormitano, Tamburinus *de iure
Abbatum tom. 1. d. 13. q. 2. n 9.* Lezana, *in Consiliis
consilio 42. n. 14.* Minor vero in qua est difficul-
tas probatur, quia in hoc nostro casu ex defectu
naturalis talenti Prioris, & ex eius malo exem-
plo dabatur turbatio pacis, defectus obseruantiæ
in tota communitate, & alia grauia incommoda
in populo; Sed hæc turbatio pacis, & publica
communitatis relaxatio directe opponuntur bono 23
communi, vt docet Palaus, *tom. 1. tract. 6 d. 3 p. 13.
num. 2.* & Ego ipse dixi *in nostro Directorio Regu-
rium, p. 3 tract. 4. d. 3. num. 130.* Ergo ad resar-
ciendum, & restaurandum bonum commune de- 24
perditum, scilicet pacem, & obseruantiam commu-
nitatis, optimè poterat definitorium hunc prio-
rem, etiam absque culpa illius ab officio amo-
uere.

Dices, relaxatio prioris, & eius lingua ma-
xime detractoria fuere causa turbationis pacis in-
ter religiosos, & relaxationis communitatis; si 25
ergo definitorium illum priuauit ob turbationem

pacis, & relaxationem communitatis, priuauit
eum ob suam relaxationem, quæ fuit causa tur-
bationis pacis, & relaxationis communitatis; Pa-
tet consequentia; quia causæ, & causati idem est
iudicium, *l. commissa ff. de fluminibus, l. & si ami-
cis, ff. ad l. Iuliam de adulter. l. si autem in fin. ff.
de aqua plu. l. non ideo C. de hered. instit. l. mari-
tus, C de procurat.* Et disposita in causato magis
procedunt in causante, vt cum Tuscho notat Bar-
bosa, *in axiomatibus iuris axiomate* 40. *n.* 28. Sed
propter hæc crimina iam prior punitus erat à Pro-
uinciali; ergo si pro eisdem culpis priuatur, du-
pliciter pro eisdem culpis punitur.

Respondetur Definitorium non priuasse istum
26 Priorem, eo quod pacem turbauit, & relaxatio-
nem in communitate causauerit sua mala lingua,
& exemplo, id enim fecit Prouincialis, ad quem
hæ culpæ pertinebant iuxta nostras leges; sed sup-
posita turbatione pacis, & relaxatione à priore
causata, ad eam resarciendam ex motiuo boni
communis eum priuauit; vnde non eum ob illas
culpas priuauit, sed ex causa rationabili boni com-
munis. Ad illud vero quod ait quod causæ, & cau-
sati idem est iudicium, & quod disposita in causa-
to, magis procedunt in causante. Respondetur
illa iura intelligi de causa, & causante proximo,
vt cum Anchartano notauit Tuschus, *lit. C, conclu
sione* 45 *num.* 1. & 2. Hic autem prior non fuit
causa proxima turbationis pacis, & relaxationis,
sed remota, & per accidens; causa enim proxima
fuere ipsi religiosi, qui moti malo exemplo Prio-
ris pacem turbarunt, & leges non obseruarunt;
ad tollendam ergo huiusmodi causam proximam,
& causatum, quæ opponebantur bono communi
priuatus fuit Prior; non ergo dupliciter pro ea-
dem culpa fuit punitus, sed fuit punitus pro cul-
pis, quas commiserat, quæ fuere causa remota
relaxationis, & turbationis pacis Religiosorum,
& priuatus ex causa tollendi relaxationem, & tur-
bationem pacis, quam proxime ipsi religiosi ma-
lo exemplo illius moti introduxerunt.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

*An ad hanc priuationem sufficeret proces-
sus à Prouinciali formatus, & citatio
Prioris ab eo facta, an vero deberet for-
mari alius processus, & de nouo citari
ab ipso definitorio, & de nouo audiri ta-
lis Prior?*

27 Respondi sufficere processum factum à Pro-
uinciali ad priuandum prædictum Priorem
suo officio, nec requiri nouum processum, aut
nouam Prioris citationem, aut nouam ipsius res-
ponsionem. Ratio est: Quia prædictus proces-
sus factus fuit à Prouinciali, tum ex officio, tum
ad petitionem ipsius Prioris, qui videns culpas si-
bi impositas, & quod ex eis, & ex eius malo
exemplo, & gubernio, & defectu naturalis ta-
lenti imputabatur ei turbatio pacis, & relaxatio,
quæ erat in communitate, petiuit à Prouinciale,
vt formaret processum, quod fecit Prouincialis
vsque ad sententiam diffinitiuam exclusiue; At-
qui huiusmodi processus sufficit ad hoc vt defini-
torium sine alio nouo processu posset procedere
contra dictum Priorem, & eum priuare; ergo li-
cet definitorium posset alium processum præcipe-
re efficere, ad id non tenebatur, sed per eum po-
terat dictum Priorem priuare: maior est certa &
admittitur ab ipso Priore. Minor vero probatur.

Quia de iure nostro, processus neque ad sen- 28
tentiam definitiuam exclusiue pertinet in prima
instantia ad Prouincialem, Visitatorem, vel Prio-
rem etiam in culpis, & causis pertinentibus ad
definitorium generale, nisi alias definitorium
alium processum voluerit efficere, vt docet P. Fr.
Petrus ab Angelis, *in suo ordine iudiciali, p.* 2. §. 1.
num. 21. N. P. Thomas à Iesu, *de visitatione regu-
larium tract.* 3. *cap.* 2. *num* 1. Ego ipse, *in nostro Di-* 29
rectorio Regularium, p. 3. *d.* 3. *tract.* 4. *sect.* 11. *n.* 322.
& patet, *ex nostra constitutione* 3. *p. cap.* 10 *n.* 9. vbi
de Prouinciale, seu Visitatore dicitur. *Si proces-
sum aliquod formauerit, aut aliquid aliud pro co-
gnitione illius negotij: (quod scilicet suam facul-
tatem excesserit) in scriptis habuerit, illud definito-
rio remittat*, quod reperit, *cap.* 11. *n.* 8. *prope finem.*
Colligitur etiam ex bulla Gregorij XIV. quæ in-
cipit, *Quoniam non ignoramus*, in qua decreuit
Pontifex Prouincialem posse formare processum,
etiam in culpa grauissima vsque ad sententiam
definitiuam exclusiue, & illum remittere defini-
torio, vt bene notat P. N. Fr. Thomas à Iesu *ibi*,
& patet ex verbis bullæ, & quotidiana experien-
tia comprobatur; ergo definitorium licet si vellet,
posset alium processum præcipere efficere, non ta-
men ad id tenebatur, sed ex eo poterat priuare præ-
dictum Priorem, nec indigebat alia citatione, vel
responsione prædicti Prioris.

Confirmatur: Quia vt bene ait N. P. Fr. Pe- 30
trus ab Angelis, *in suo ordine iudiciali, p.* 1. *cap.*
17. *num.* 2. Citatio rei nihil aliud est quam pro-
ponere reo ea, quæ contra eum testificantur, &
responsio illius, quæ interrogatio, & responsio
dicitur litis contestatio, vt patet ex *cap.* olim de
litis contestatione, vbi glossa ait, *Litis contestatio
fieri debet interrogante iudice, & reo respondente
ad interrogationem iudicis.* Vnde ab hac citatio-
ne, siue litis contestatione dicunt multi incipere 31
processum, vt notat *ibi*, P. Fr. Petrus ab Angelis,
licet ille cum aliis probabilius teneat processum
incipere ab informatione summaria; Atqui Pro-
uincialis iam dederat dicto Priori capitula culpa-
rum, iam eum interrogauerat de his quæ contra
eum opponebantur, iam ille responsum dederat,
& ex parte sua causam conclusam pronunciauerat;
ad quid ergo requirebatur noua illius citatio, vel
responsio? ad quid dandi ei iterum erant articu-
li culparum? optimè ergo fecit definitorium
nouum processum non faciendo, vt poterat.

Dices, dictum Prouincialem tulisse sententiam 32
suprà processum à se formatum contra istum Prio-
rem; ergo definitorium generale super eundem
processum non poterat ferre suam sententiam, sed
debebat de nouo formare processum ad proce-
dendum ad illius priuationem. Antecedens est
certum siquidem Prouincialis post formationem
processus ob culpas in eo contentas Priorem re-
prehendit, & ab officio per vnum mensem sus-
pendit, & alias pœnas imposuit. Consequentia
vero probatur. Quia secundum nostras constitu-
tiones nullus Prælatus Canonice electus, qualis
erat iste, potest à suo officio priuari sine processu,
vt patet, *ex* 3. *p. nostrarum constitutionum cap.* 11.
num. 8. Sed processus factus à Prouinciali ad id
non

non sufficiebat; Nam iudicium vbi cœptum est
per citationem, ibi finem accipere debet: *l. ibi*
cœptum, ff. de iudic. Glossa, *in cap. proposuisti de*
foro competenti, & cum aliis multis Barbosa, *in*
axiomatibus iuris axiomate 132. *num.* 1. Ergo cum
prædictum iudicium inceperit coram Prouinciali,
ibi finire debebat; si ergo definitorium vult vl-
tra procedere contra dictum Priorem, cum non
possit eum priuare ab officio sine processu, debet
id efficere de nouo illum citando, & nouum pro-
cessum formando.

33 Respondetur primo. Prouincialem non casti-
gasse prædictum Priorem sententiando dictum
processum, sed eum castigasse ob culpas repertas
in visitatione generali, & processum remisisse de-
finitorio vt iudicaret, an talis prior deberet om-
nino priuari ab officio ob defectum naturalis ta-
lenti, & turbationem pacis, & relaxationem
communitatis. Vnde in illa castigatione proces-
sit vt iudex ordinarius, in confectione vero pro-
cessus processit vt commissarius definitorij insti-
tutus à lege ad conficiendum dictum processum
vsque ad sententiam definitiuam exclusiue; vnde
cum idem sit iudicium commissarij, & commit-
tentis, & per commissionem processus non cen-
seatur alterata iurisdictio ordinarij, vt docet Fe-
linus, *in cap. licet in corrigendis de offic. ordin. n.* 1.
vbi Baldus, Matthes. & cum aliis Barbosa, *de di-*
ctionibus, Dictione 61. *n* 3. Non ex eo quod Pro-
uincialis formauit processum, non propterea de-
finitorium illum non posset iudicare; Alias quo-
ties Prior, vel Prouincialis formaret processum
in casu culpæ grauissimæ in prima instantia, vt
de iure nostro potest, vt *suprà* diximus, non pos-
set definitorium talem processum iudicare, quod
est contra ius, & stylum nostræ religionis vt *su-*
prà diximus. Dicendum ergo est Prouincialem
castigasse dictum Priorem propter crimina reper-
ta in visitatione generali, quæ ad eum priuatiue,
& non ad definitorium pertinebant. Processum
vero quia continebat casum pertinentem ad defi-
nitorium generale priuatiue, scilicet defectum na-
turalis talenti, & torbationem pacis, & relaxa-
tionem communitatis, ortum ex malo exemplo,
& gubernio ipsius Prioris, remisit definitorio, vt
ab ipso tanquam à iudice ordinario in hoc casu
iudicaretur.

34 Nec obstat quod in eodem processu contine-
rentur eadem crimina Prioris, quæ inuenta fue-
re à Prouinciale in visitatione generali Conuen-
tus, nam hæ solum concomitanter contine-
bantur in processu ad effectum probandi defe-
ctum naturalis talenti ipsius Prioris, & defectum
pacis, & relaxationem Conuentus ortam ex ma-
lo exemplo Prioris circa quæ definitorium se non
intromisit, cum hæc crimina ad Prouincialem
priuatiue iuxta nostram constitutionem, *p.* 3. *cap.* 9.
num. 3. pertinerent, quas ad se non potest defi-
nitorium in nullo casu aduocare, vt patet ex no-
stra constitutione, 3. *p. cap.* 8. *num.* 24. Ergo vbi
iudicium cœptum fuit, ibi fuit finitum, nam
processus fuit cœptus à Prouinciale, vt commis-
sario definitorij virtute legis, & à definitorio iu-
dicatus; Culpæ vero repertæ in visitatione ge-
nerali fuere punitæ à Prouinciali, tanquam à iu-
dice ordinario, quod si contendas ipsum Prouin-
cialem etiam pronuntiasse sententiam super pro-
cessum formatum, ac per consequens iudicium
non fuisse finitum vbi cœptum fuit; sed fuisse cœ-
ptum à Prouinciale, & finitum à definitorio su-
per eundem processum contra dictam legem iu-
dicium vbi cœptum, *ff. de iudic.* Non multum
grauabor tibi concedere quod portendis, vnde
ad argumentum deductum ex, *dicta l. iudicium*
vbi cœptum.

Respondeo secundo. Illam regulam iudicium
vbi cœptum ibi finem accipere debere, fallere re- 35
spectu iudicis, cui non obstat dicta regula, quæ
procedit respectu partium, ita Tuschus, *lit. I, clau-*
sula 487. *num.* 3. & cum Ioan. Monacho. & Ioan-
ne Andrea, & aliis docet Felinus, *in cap. de re-*
scriptis ex tenore, n. 18. vbi ait, *Inquisitor non in-*
tromittit se de vsuris, vt habetur in cap. accu-
satus de hæresi, & tamen si de ipsis cœperit se in-
tromittere propter concomitantiam purganda hæ-
resis, causa de vsuris expediri debet per alium, non
obstante l. iudicium vbi cœptum, quæ loquitur, vbi
non fit præiudicium iurisdictioni alterius, quæ ver-
ba extollit Baldus, *in cap. ad edual.* §. *ad hæc de*
pace iura firman. & Ana. *in dicta cap. postulasti*;
Atqui si Prouincialis in nostro casu iudicaret pro-
cessum à se formatum, quoad casum in eo con-
tentum pertinentem priuatiue ad definitorium ge-
nerale, inferret præiudicium iurisdictioni defini-
torij; ergo licet cœperit se intromittere in co-
gnitione dicti casus pertinentis ad definitorium
per concomitantiam purgandi alios casus ad se
pertinentes, casus ad definitorium pertinentes ab
ipso definitorio expediri debent, non obstanti
l. iudicium vbi cœptum, quæ loquitur vbi non
fit præiudicium iurisdictioni alterius, vel quando
iudex habet iurisdictionem super tota lite; secus
quando iudex non habet iurisdictionem super to-
ta lite, vt notat Iason, *in l nullus, C. de iudiciis*
in 6. Tuschus, *litera I, clausula* 487. *n.* 26.

Sed contra instabis concomitantiæ causa- 36
rum non debent diuidi, vt vna causa sit coram
vno iudice, & pars eiusdem causæ coram alio, *l.*
nulli Cod. de iudiciis, vbi Alexander, *consilio* 65.
num. 11. *lib.* 7. Tuschus, *lit. C, concl.* 976. *num.* 1.
Sed causa istius Prioris erat coram Prouinciale; er-
go pars eiusdem causæ non debet iudicari à defi-
nitorio; alias iam eadem causa esset coram duobus
iudicibus contra prædictam regulam legis nulli
Cod. de iudiciis. Respondetur prædictam legem,
nulli, non habere locum in causis diuiduis, quia
diuiduntur continentiæ causarum propter diuer-
sas iurisdictiones, ita cum Felino, Romano, &
aliis communiter Tuschus, *lit. C, concl.* 976. *n.* 13.
& patet exemplo, *ex cap. accusatus de hæresi suprà*
citato, vbi inquisitor non intromittit se de vsuris, 37
& tamen si de ipsis cœperit se intromittere prop-
ter concomitantiam purgandæ hæresis, causa
de vsuris expediri debet per alium, non obstanti,
l. iudicium, vbi cœptum, aut lege nulli, & hoc
propter diuersas iurisdictiones, ad quas vnusquis-
que istorum casuum pertinet; cum ergo in præ-
senti cognitio culparum huius processi pertineret
priuatiue ad Prouincialem, & cognitio defectus
naturalis talenti, pacis turbationis, & commu-
nitatis relaxationis, pertineret priuatiue ad defi-
nitorium, vt *suprà* diximus, inde est quod pars
huius processus, quæ culpas continebat iudicanda
erat à Prouinciale, tanquam à iudice competenti,
vt factum fuit; & pars eiusdem processus, & cau-
sæ quæ prædictos defectus naturalis talenti, &c.
continebat iudicanda erat à definitorio, quod so-
lum erat iudex competens in hoc casu, non ob-
stanti dicta, *l. nulli, C. de iudiciis*, quia dicta lex
loquitur de causis indiuiduis, & non de causis di-
uiduis

uiduis pertinentibus ad diuersas iurisdictiones, & ita expresse tenet Portel.*tom.1.casuum,p.3.casu 51.* in omnino simili casu, qui videri potest.

Confirmatur: Quia quando sunt plura petita
38 in eodem libello diuersa, & separata, iudex potest ferre sententiam super vno petito, & non super alio diuerso, & separato, vt docent Felinus, *de re iudicata in cap. cum inter, num.6.* Tuschus, *litera I, conclus.* 399. *num.* 17. & cum multis Farinacius, *tom.2. decisionum, decisione* 427.*n.2.& 3. non obstante lege in hoc iudicio*, & *l. nulli, & l. iudicium vbi cœptum*, & *l. 1. cum materia, C. si aduersus rem iudicatam.* Quia prædictæ leges loquuntur, vt dicunt prædicti Doctores, quando petita in eodem libello, & processu sunt inter se connexa; Atqui in libello, & processu huius prioris continebantur duo petita omnino diuersa, & separata, scilicet culpæ ipsius prioris, quæ priuatiue pertinebant ad Prouincialem, & defectus naturalis talenti, &c. Qui non erat culpa; cuius iudicium pertinebat priuatiue ad definitorium generale; ergo optime potuit Prouincialis pronunciare suam sententiam super parte processus, & libelli, quæ ei competebat, & aliam partem diuersam, & separatam remittere definitorio, cui competebat; ergo non requirebatur nouus processus, vel noua prioris citatio, vel illius auditio, & responsio ad hoc ac definitorium dum ab officio eum posset deponere; siquidem ille iam in prædicto processu fuerat citatus, & auditus, & processus pro vtroque iudicio regulari validus erat.

39 Confirmatur: Quia Nicolaus V. concessit Mendicantibus, vt eorum Prælati possent procedere contra suos subditos simpliciter, summarie, & de plano, & sola veritate facti inspecta, & Bonifacius VIII. concessit vt ad correctiones, & punitiones fratrum delinquentium infligendas Prælati ordinis ad ea, quæ spectare noscuntur, tumulis iuris, & apicibus eius postpositis, libere procedere valerent, secundum constitutiones approbatas, & generalia, & facienda ordinis instituta, vt videri est apud N. P. Fr. Petrum ab Angelis, *de ordine iudiciali, part.1. cap. 1. n. 6.* Sed secundum nostras leges ad priuandum dictum
40 priorem solum requirebatur processus, & quod pars esset audita summarie, & de planò, postpositis omnibus regulis, & apicibus iuris, vt constat ex 3. *p. nostrarum constitutionum cap.11. numero* 8. Ergo cùm hæc omnia in priuatione huius prioris præcederent, si quidem processus fuit factus, ab eo fuit confessio acceptata, dati ei fuere articuli culparum, eis latissime respondit, & ex parte sua dixit causam esse conclusam, omnia alia non videntur pertinere ad substantiam iudicij; Nam etiam stando in iure communi super eodem processu, quando continet diuersos articulos separatos, & diuersos, possunt duo indices ferre diuersas sententias. vt *suprà* diximus; Ergo multo à fortiori Prælati regulares, qui non apices iuris, sed substântiam eius solum tenentur obseruare id possent efficere; ergo cum in hoc processu continerentur duo casus maxime diuersi, & separati, & pertinentes ad diuersas iurisdictiones, optime potuit vnus ab vno, & alter ab alio iudice iudicari, non obstantibus legibus, & iuribus allegatis, nam hæ non loquuntur in hoc casu, nec in casibus regularium, qui apices iuris non tenentur seruare, sed solum substantiam eius.

RESPONSIO AVTHORIS
TERTIO QVÆSITO,

An definitorium generale posset cognoscere, an definitorium Pontificium Lusitanum errauerit in danda illa priuatione illi Priori?

RESpondi negatiuè: Ratio est, quia par in pa- 41
rem non habet iurisdictionem, *l. nam & magistratus, ff. de recept. arbitr. l. ille à quo §. tem-*
pestiuum, ff. ad Trebell. cap. inferior, cap. deni- 42
que 21. dist. cap. innotuit. 20. §. quamuis de elect. cap. 1. de locato, & ita docent Bartolus, Clarus, Rebuffus, Menochius, Surdus, & alij, quos refert, & sequitur Barbosa, *in axiomatibus iuris, axio-*
mate 174. num.1. Tuschus, *lit. P, conclusione 89.* 43
num.1. Atqui definitorium Lusitanum authoritate Pontificia Vrbani VIII. Innocentij X. & Alexandri VII. pro tempore belli erectum habebat eandem iurisdictionem, & potestatem à Papa, ac definitorium generale Hispanum, vt constat ex bulla Vrbani VIII. Innocentij X. & Alexandri VII. Ergo definitorium generale Hispanum non habet iurisdictionem super illud, vt il-
lud possit iudicare. Patet consequentia, Quia 44
vt posset iudicare, an prædictum definitorium Lusitanum errauerit, debebat definitorium Lusitanum esse inferius, & subiectum ipsi definitorio generali Hispano, vt est certi iuris; sed definitorium Lusitanum æquali pollebat iurisdictione, & potestate, ac definitorium generale Hispanum; ergo definitorium generale Hispanum non potest cognoscere, an Definitorium Lusitanum in hoc, vel aliis casibus bene iudicauerit, sed hoc pertinet ad capitulum Generale, iuxta nostras constitutiones, 3 *p.cap.11.n.1.*

Quod autem nec sententiam ab eo latam pos- 45
sit reuocare, aut annullare, etiam liquet; quia legatus de latere non potest reuocare gesta per suum prædecessorem. vt docet Socinus, *consil.* 128. *n.* 14.*lib.* 3. Surdus, *consil.*47. *num.*1. Tuschus, *lit.P, conclusione* 89. *num.*24. Ergo neque definitorium Hispanum potest reuocare gesta per definitorium Lusitanum suum antecessorem; Patet consequentia, quia ex eo legatus de latere non potest reuocare gesta per suum legatum antecessorem, quia est illi æqualis in iurisdictione, & potestate; sed definitorium Hispanum est æquale in iurisdictione, & potestate definitorio Lusitano: ergo non potest reuocare gesta per illum.

Confirmatur 1. quia non valet consuetudo, 46
quod appelletur ad parem, Surdus, *consilio* 47. *n.* 13. Tuschus; *lit. P, conclusione* 89. *n.*25. Sed definitorium Lusitanum habet parem iurisdictionem, ac definitorium generale Hispanum; ergo ab vno ad alterum non datur appellatio, nec recursus.
Confirmatur 2. Quia sententia quæ transit in iu- 47
dicatum facit ius, & habetur pro veritate specialiter, si non fuit oppositum de nullitatibus, & appellatum, vt multoties canonizatum fuit per sacram Rotam, & cum multis docet Farinacius,
tom.2. decisionum, decisione 572. *num* 2. Tum quia 48
sententia à qua non fuit appellatum transit in iudicatum, *cap. quod ad consultationem de re iudicata, l. 1. C. si sap. in integr. restit.* & cum Rota, & aliis Farinacius, *tom. 1. decisione* 81. *n.* 1. Sed

sententia

sententia latá contra dictum Priorem à definitorio Lusitano non fuit appellata, nec contra eam aliquid ab ipso Priore oppositum coram definitorio Lusitano per tres menses, per quos durauit iurisdictio ipsius definitorij, post probationem illius sententiæ; ergo transit in rem iudicatam, & fecit ius, ac per consequens præsumitur iusta, & recta, & sic rite, & recte lata. Ita cum Alexandro, Tuschus, *litera B, conclusione 166. num. 17.* Ergo ab eodem definitorio, vel ab æquali in iurisdictione, quale est definitorium Hispanum, reuocari non potest, sed debet ab ipso Priore recurri ad superiorem, scilicet ad capitulum generale, quod constando de nullitate sententiæ notorie, tunc circa eam poterit iudicare, vt sibi visum fue-
49 rit, citando prius, & audiendo ipsum Definitorium Lusitanum, de quo non dubitamus, sed solum dicimus id à Definitorio Hispano, vtpote æquali in potestate cum definitorio Lusitano non posse effici.

Dices, Definitorium generale potest ea, quæ à se sunt decreta concurrentibus sex ex septem votis alterare, & mutare, vt patet, *ex nostra consti-*
50 *tutione 3. p. cap. 8. n. 24.* Ergo etiam poterit sententiam à se, siue à definitorio antecedenti latam alterare, & mutare; siquidem eius loco succedit. Respondetur concedendo nostrum Definitorium generale posse alterare, mutare, &c. acta, & ordinationes ab ipso, vel ab alio factas, iuxta illam regulam res per quas causas nascitur, per easdem dissoluitur, *cap. omnis 27. q. 2. cap. omnis res, de regulis iuris,* in decretalibus, & cum multis Barbosa, *in axiomatibus iuris, axiomate 199. n. 8.* Non potest tamen alterare, vel mutare, aut reuocare sententias iudiciales à se, vel ab alio definitorio latas, quæ transierunt in rem iudicatam, nisi diminuendo pœnitentiam in eis datam infra dimidium, vt patet ex nostra constitutione, *p. 4. cap. 7. n. 2* per quod probatum, & roboratum manet nostrum responsum.

Tum quia dato, & non concesso, quod definitorium posset, etiam sententias à se latas, vel à suo antecessore alterare, vel reuocare, vt potest acta, & ordinationes reuocare, ad id debebant esse præsentes omnes illi definitores qui fuere præsentes in prolatione talis sententiæ, vel constitutione illius actus, vel decreti, vt patet *ex 3. p. nostrarum constitutionum cap. 8. n. 24.* vbi ait: *Et quando aliquid in definitorio decretum fuerit, non poterit iterum proponi, aut reuocari absente aliquo eorum qui quando primum decretum fuit ibi adfuit;* Atqui in definitorio generali Hispano non sunt, nec possunt esse præsentes definitores Lusitani, qui talem sententiam tulerunt; ergo saltem ex hoc capite, etiam data, sed non concessa illa hypotesi, adhuc definitorium Hispanum, non potest reuocare sententiam definitorij Lusitani.

Nec obstat si dicas adesse tot definitores in de-
51 finitorio Hispano, quot adfuere in definitorio Lusitano. Nam contra hoc est, quod lex non postulat, quod adsint tot definitores, quot adfuere quando decretum fuit factum; sed quod non desit aliquis eorum, qui quando primum decretum fuit factum ibi adfuit, illa anté dictio, eorum, est restrictiua ad personas præcedentes nominatas cum suis qualitatibus, vt *in l. vltima Cod. de hered. instituend.* & notant Ruin. *consil. 99 num. 2. volum. 2.* Roland, *consil. 74. n. 54. tom 3.* & cum Menochio, Mendozio, Cephalo, & aliis Barbosa, *de dictioni-*

bus, dictione 103. num. 3. Imo ista dictio eorum, non habet tractum ad futurum, vt notat cum Tiraquello, Socin, Cenedo, Barbosa, *suprà*; ergo talis dictio, non debet extendi ad alios à personis nominatis, nec ad futuras, sed ad illas, quæ fuerunt 52
præsentes, quando primum decretum factum fuit, nec ex eo quod hæc lex in hoc sensu intelligatur potest vnquam sequi aliquod inconueniens considerabile, quia decreta Definitorij solum durant vsque ad capitulum generale, vt patet *ex nostra constitutione 3 p. cap. 8. n. 11.* Vnde parum interest, quod interim aliquod decretum non possit reuocari à Definitorio, sicut non est reuocandum, si duo definitores cum aliis non concordauerint. Sed hæc saluo meliori iudicio.

CONSVLTVM XCVII.

De quinque religiosis propositis ab electoribus ad electionem cuiusdam Prælatiæ Regularis, vno relaxato, alio nimis tractando, alio superbo, alio nimis ambitioso, alio de sanguinis puritate diffamato. An aliquis illorum sit dignus, vt eligatur, & in casu quo in aliquo ex illis necessario debeat fieri electio, quis illorum aliis præponendus.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Inter regulares non sunt semper necessario eligendi in Prælatos digniores, iuxta probabilem sententiam.*
3 *Non est per se licitum eligere indignum prætermisso digno.*
4 *Omnes illi quinque religiosi propositi in hoc casu sunt indigni ad prælatiam regularem.*
5 *Moraliter non est possibile in hac religione non dari alios dignos, licet iuniores.*
6 *Homo relaxate viuens est indignus vt eligatur in prælatum.*
7 *Integritas præsidentium est salus subditorum.*
8 *Prælatus debet suo exemplo vitam subditorum sustentare.*
9 *Malum exemplum prælati inficit, & destruit communitatem.*
10 *Ponitur argumentum in contrarium.*
11 *Soluitur dictum argumentum.*
12 *Qui non obseruat leges, etiam obligantes ad veniale, & sanctas ordinationes, est indignus, vt eligatur in prælatum.*
13 *Religiosus particularis non obseruando leges obligantes tantum sub veniali, secluso contemptu, vel graui scandalo non peccat mortaliter.*
14 *Prælatus, si aliquid faciat, etiam indifferens, quod sit occasio subditis peccandi peccat mortaliter.*
15 *Prælatus, qui regulam relaxat in se ipso deponi debet.*
16 *Turpius reiicitur quam non admittitur hospes.*
17 *Ad recte imperandum, quæ requirantur explicantur.*
18 *Præcipuum quod requiritur in eligendo in Prælatum est vita exemplaris, & rectitudo morum.*

19 *Si in prælato deficit legum obseruantia inde sumit initium relaxatio.*
20 *Vt aliquis censeatur dignus ad aliquam dignitatem, non sufficit quod sit aptus ad illam.*
21 *Aliud est esse aptum, aliud esse dignum.*
22 *Ineptus ad beneficium quis dicatur.*
23 *Sæpe malus, semper præsumitur malus in eodem genere mali.*
24 *Quando sunt alij probatæ vitæ, non licet eligere in prælatum hominem vita scandalosæ, etiamsi detur spes quod positus in officio emendetur.*
25 *Religiosus maxime iracundus, & qui contra rationem irascitur contra subditos indignus est, vt eligatur in prælatum regularem.*
26 *Qui inordinate est iracundus destruit pacem communitatis.*
27 *Perturbator pacis communitatis est indignus vt eligatur in prælatum.*
28 *Prælatus maxime intendere debet ad pacis conseruationem.*
29 *Qui pacem turbant dissipandi sunt.*
30 *Sine pace nulla religio subsistere potest.*
31 *Vnitas est forma essentialis congregationis.*
32 *Rixa est filia iræ immoderatæ.*
33 *In prælato necessaria est mansuetudo, & clementia cum prudentia.*
34 *Mansuetudini opponitur iracundia.*
35 *Clementiæ opponitur crudelitas.*
36 *Exordium recti regiminis est amor inter prælatos, & subditos.*
37 *Prælatus iratus, & nimis rixosus, non consequitur amorem subditorum.*
38 *Amor inter prælatos & subditos acquiritur misericordia, clementia, & benignitate.*
39 *Vbi prædominat ira, non est misericordia, & ille in quo ira superat rationem, appetit vindictam iniustam.*
40 *Qui appetit vindictam sine misericordia est indignus, quod eligatur in prælatum.*
41 *Prælatus est Dei minister.*
42 *Qui appetit vindictam sine misericordia non potest esse Dei Vicarius, vel minister.*
43 *Minister Dei non est iracundus, sed benignus.*
44 *Minister Dei debet Deum ipsum imitari.*
45 *Qui habet animum ferum, & inhumanum non conseruat signa, & notas bonitatis, quæ in patre cœlesti est.*
46 *Diuina nobilitate cecidit.*
47 *Non est Dei minister, & fidelis dispensator.*
48 *Est taurus saltans, vel asinus calcitrans.*
49 *Minister Dei, & scit punire, & parcere.*
50 *Qui nescit parcere, nescit punire.*
51 *Qui solum sciunt punire, debent esse cum ministris Tartariæ regionis.*
52 *Qui caret prudentia necessaria ad suum munus exercendum, est indignus vt eligatur in prælatum.*
53 *Homo nimis iracundus omni prudentia, & sapientia caret.*
54 *Vnus ex effectibus iræ est impedire vsum rationis.*
55 *Vbi non est vsus rationis non potest dari prudentia.*
56 *Prudentia proprie est in ratione.*
57 *Ille censetur indignus ad prælatiam, qui positus in illa suo gubernio destruit communitatem.*
58 *Homo iracundus non attendit ad iustitiam.*
59 *Deficiente iustitia in prælato communitas stare non potest.*
60 *Finis principalis prælati est obseruantia iustitiæ.*
61 *Ponitur argumentum in contrarium.*
62 *Soluitur prædictum argumentum.*
63 *Religiosus incorrigibilis in suis dictaminibus, rigidus in exequendis mandatis, & puniendis delictis, est indignus vt eligatur in prælatum.*
64 *Homo in quo regnat elatio, & superbia est indignus vt eligatur in prælatum.*
65 *Homo qui in suis dictaminibus multum confidit, & qui amoueri non potest à suo conceptu est summe superbus.*
66 *Superbus procul abiiciendus est à prælatia in sententia D. Pauli.*
67 *Prælatus debet esse benignus.*
68 *Ponitur exemplum regis Antigoni.*
69 *Prælatus debet instruere subditos in spiritu lenitatis.*
70 *Deus non dedit prælatis spiritum timoris, sed virtutis, & dilectionis.*
71 *Prælatus humilis & affabilis facile religiosos ad se attrahit.*
72 *Prælatus debet magis procurare amari, quam timeri.*
73 *Moyses fuit mitissimus super omnes homines.*
74 *Deus dereliquit Petrum peccare, quia erat conditione durus, vt postea de aliis compateretur.*
75 *Qui est nimis iustus perit in iustitia sua.*
76 *Prælatus qui quærit potius timeri verberibus, quam verbis, ab officio est priuandus.*
77 *Subditi non acceperunt spiritum seruitutis iterum in timore.*
78 *Prælati dantur ad conseruationem, & vtilitatem communitatis.*
79 *Qui multum in se confidit, & sapientum consilia spernit, non attendit ad conseruationem, & vtilitatem communitatis.*
80 *Inter superbos semper iurgia sunt.*
81 *Qui agunt omnia cum consilio reguntur sapientia.*
82 *Prælatus in omni negotio semper debet esse pauidus, timens, & tremens, atque formidolosus, ne discedat à tramite iustitiæ.*
83 *Qui omnia per se solos posse autumant, in sua sapientia decipiuntur.*
84 *Prælatus ne plus sapiat quam oportet sapere, nec sibi plus credat, quam expedit.*
85 *Maior tentatio prælati est proprio censui nimis inniti.*
86 *Prælatus debet consilia seniorum libenter audire, & humiliter quærere.*
87 *Aliqui prælati, ita se repletos spiritu sapientiæ reputant, vt antecessorū facta omnia calumnient.*
88 *Alij quando absoluuntur ab officiis, omnia quæ agunt successores condemnant, & deprimunt.*
89 *Prælatus habens consilium bonum à senioribus, non debet suam potius sequi sententiam.*
90 *Prælatus nunquam sui ipsius tantum consilio debet operari in rebus grauibus.*
91 *Maior tentatio Diaboli est persuadere prælatis, quod spretis seniorum consiliis suo tantum ductu gubernet.*
92 *Prælati nimis anxij in delictis subditorum conquirendis à consortio hominum sunt arcendi.*

93 Præla-

93 *Prælatus debet esse vigilans, non tamen quæstor, nec occultus insidiator.*

94 *Non semper pœna, sed aliquando etiam in grauibus delictis pœnitentia contentus esse debet.*

95 *Prælatus qui leues culpas venenatis verbis mordet indignus est vt iterum eligatur in prælatum.*

96 *Nihil perniciosius est regimini regularium, quam quod rectores nimium suo iudicio confidant.*

97 *Rigidus in exequendis mandatis, & puniendis defectibus, indignus est vt eligatur in Prælatum.*

98 *Nihil magis turbat amicam societatem, quam nimius rigor, aspera, & arguta facies, verborum asperitas, & actionum incomitas.*

99 *Plures in religione perdidit nimius rigor, quam suauitas.*

100 *Etiam bruta suas proprias matres derelinquunt, si nimio rigore ab eis tractentur.*

101 *Plus volunt mori, vt in notabili casu expertus fui, quam tyrannidem propriæ matris tolerare.*

102 *Ponitur argumentum in contrariam & soluitur.*

103 *Religiosus nimis ambitiosus indignus est vt eligatur in Prælatum.*

104 *Ambitiosus, etsi aliàs esset sanctus, ex ambitione redditur indignus ad prælatiam.*

105 *Qui appetit prælatias per subornationes, dolos, & fraudes, est grauiter ambitiosus.*

106 *Qui appetit prælatias, quarum indignus est, vel minus dignus, est grauiter ambitiosus.*

107 *Ambitio est secretum venenum, pestis occulta, doli artifex, virtutum ærugo, & tinea sanctitatis.*

108 *Quos capit ambitio, sunt inuidi, contentiosi, insimulatores.*

109 *Elector qui omnes prælatos procurat efficere ex certa Prouincia, vel oppido, eo quod sint sibi connaturales, vel amici, vt ipse ab eis postea eligatur, & sustenteiur in superiori prælatia, vt caput Prouinciæ, est in graui peccato ambitionis.*

100 *Inter Apostolos concitata fuere murmurationes, eo quod aliqui procurabant sedes primarias.*

111 *Primus Angelus de cœlo, & primus homo de Paradiso eiecti sunt, eo quod volebant plus quod eis debitum erat.*

112 *Qui murmurationibus, etiam leuibus procurat alienare animos electorum, ne suffragia præstent in fauorem alicuius religiosi, sed sibi ipsi, peccat grauissime.*

113 *Iste sua murmuratione, licet leui, intendit graue nocumentum proximi.*

114 *Intendit perpetuare regimen in propria persona, vel factione, scindendo pacem, & vnitatem religionis.*

115 *Factionum capita pœnitùs sunt euertenda.*

116 *Religiosus qui proposito bono communi suo priuato inhæret prætendendo dignitates est causa multarum dissentionum, & discordiarum.*

117 *Affectus proprij commodi, & non communis, est origo omnium perturbationum.*

118 *Talis religiosus dici potest Tyrannus.*

119 *Religiosus qui dignitates prætendit procurando per se, vel per alios suffragia, siue directe, siue indirecte precibus, vel donis, incurrit pœnam priuationis ipsius officij, in quo est electus, & inhabilitatem ad quacunque in futurum.*

120 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

121 *Religiosus de quo est fama, & rumor quod sit ex sanguine Hebræorum, etsi sit virtuosus est indignus, vt eligatur in prælatum regularem.*

122 *Descendentes ab infidelibus, si à natiuitate, vel decennio baptizati sint de iure communi non sunt incapaces dignitatum.*

123 *Descendentes ex hæreticis solum sunt de iure incapaces vsque ad secundam generationem per lineam paternam, & vsque ad primam per lineam maternam.*

124 *In ordine minorum descendentes ex Iudæis vsque ad quartum gradum inclusiue non possunt eligi in prælatos.*

125 *Similem prohibitionem habent Hyeronimiani.*

126 *Rigidiorem prohibitionem habent Benedictini.*

127 *Inter Benedictinos sufficit quod ascendentes vsque ad 4. gradum fuerint inquisiti.*

128 *Probabile est hæc priuilegia omnibus religionibus communicantibus communicari.*

129 *In regno Lusitaniæ ex priuilegio Clementis VIII. & Pauli V. descendentes ex Hebræis per lineam paternam, aut maternam vsque ad septimam generationem non possunt eligi ad prabendas, canonicatus, beneficia simplicia, siue curata, siue sæcularia, siue regularia.*

130 *Hæc dispositio Pauli V. in regno Lusitaniæ extenditur ad prælatos regulares.*

131 *Appellatione Ecclesiæ venit Monasterium.*

132 *Prælati regulares vere, & proprie habent curam animarum.*

133 *Verba dispositionis sunt intelligenda in propria significatione.*

134 *Eadem inconuenientia dantur in parocho quam in prælato regulari.*

135 *Impugnatur Fragosus in hac parte.*

136 *In nostra religione Carmelitana sunt inhabiles ad habitum, & professionem descendentes ex Iudæis vsque ad quartum gradum, vel vltra.*

137 *In nostra religione descendentes ex Hebræis, in quocunque gradu sunt innabiles ad prælatias.*

138 *Per professionem non fiunt habiles ad prælatias.*

139 *Si ingredientibus fiat protestatio in nostro ordine quod religiosi non habent intentionem eos recipiendi, si descendant in quocunque gradu ex sanguine maculato, si de facto ex tali sanguine descendant professio est nulla.*

140 *Hæc protestatio fit nouitiis in nostra Prouincia Lusitana.*

141 *Si non fiat illis talis protestatio adhuc multi Doctores dicunt talem professionem esse nullam.*

142 *Si clare constet aliquem esse de sanguine Hebræorum vsque ad quartum gradum, talis est incapax, vt eligatur in quocunque beneficio sæculari, vel prælatia aliqua regulari*

143 *Hæc doctrina est valde conformis iuri communi.*

144 *Hi homines habentes hanc maculam in Hispania reputantur veluti infames.*

145 *Vilior est sanguis Iudæorum inter catholicos, quam sanguis spuriorum.*

146 *Iudæi sunt dolosi, superbi, insolentes, ambitiosi, rixosi, mendaces, procaces, tenaces, auari.*

147 *Tales homines, vt infames relegandi sunt à dignitatibus.*

148 *Per crimen læsæ Maiestatis diuinæ perditur omnis nobilitas.*

149 *Descendentes ex sic infectis excluduntur ab honoribus, & dignitatibus in multis capitibus iuris, quæ ibi referuntur.*

150 *Iudæi commiserunt crimen læsæ Maiestatis in Christum Dominum.*

151 *Quotidie idem crimen in eum repetunt.*

152 *Vt infames relegandi sunt à dignitatibus.*

153 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

154 *Negare esse licitum descendentes à Iudæis excludere à dignitatibus est temerarium.*

155 *In nostra Religione Carmelitana excalceata, si constet aliquem esse ex sanguine Iudæorum in quocunque gradu est inhabilis, vt eligatur in prælatum.*

156 *Descendentes ex Hebræis in nostra religione vsque ad quartum gradum, & vltra sunt inhabiles ad habitum & professionem.*

157 *Multo à fortiori sunt inhabiles ad prælatias.*

158 *Maior habilitas requiritur vt quis in prælatum eligatur, quam vt religiosus fiat.*

159 *Illegitimi licet per professionem, vbi non est statutum irritans, fiant religiosi, non tamen fiunt habiles ad prælatias.*

160 *Descendentes ex Hebræis sunt veluti infames.*

161 *Tales eos reputat nostra constitutio Pontificis authoritate confirmata.*

162 *Infames, siue iuris, siue facti, sunt inhabiles ad prælatias.*

163 *Probabile est professionem descendentium ex Hebræis in nostra religione in quocunque gradu esse nullam.*

164 *Nullus potest eligi in Prælatum alicuius religionis, si non sit vere professus illius.*

165 *Illa dictio, vltra, importat infinitatem, & omnes gradus sequentes in infinitum excludit.*

166 *Religiosus de quo certo non constat esse ex sanguine Hebræorum, datur tamen rumor, & fama, esse ex eo sanguine maculato, est inhabilis vt eligatur in Prælatum regularem.*

167 *Potest aliquis esse indignus, non tamen inhabilis ad Prælatiam.*

168 *Indignus potest fieri dignus, si emendetur, inhabilis non potest fieri habilis, nisi dispensetur.*

169 *Descendentes ex genere Iudæorum, siue vsque ad quartum gradum, siue ad septimum in regno Lusitaniæ, siue in quocunque, vt in ordine nostro, sunt inhabiles ad Prælatias regulares.*

170 *Hic religiosus, de quo datur talis rumor, & fama, vt vere Hebræus debet reputari.*

171 *Ad probandam consanguinitatem non restrictam ad certum gradum sufficit communis reputatio, & fama.*

172 *Quando consanguinitas est antiqua excedens memoriam hominum probatur per testes ex auditu, etiam sine fama, & adminiculis.*

173 *In antiquis excedentibus memoriam hominum testes ex auditu probant plene.*

174 *Consanguinitas huius religiosi est antiqua excedens memoriam hominum, & de ea datur fama, & rumor.*

175 *Quid sit fama explicatur.*

176 *Quid sit rumor explicatur.*

177 *Ponuntur aliquæ conditiones requisitæ ad famam, & rumorem.*

178 *Licet talis rumor, & fama fuerit falsa, adhuc sufficit talis rumor, & fama, vt talis religiosus sit indignus, vt eligatur in Prælatum.*

179 *In electionibus regularibus, præcipue in nostro ordine, digniores eligendi sunt.*

180 *Talis religiosus habens talem famam non est dignior illis, qui eam non habent.*

181 *Falsus rumor, licet non soleat obesse, potest obesse.*

182 *Rumor publicus, quantumuis falsus maxime denigrat personam.*

183 *Homo denigratus, & signatus in fama non est tam dignus prælatia, quam ille, qui nullam nigredinem habet in fama, etsi iunior sit.*

184 *Sæpè debet prætermitti senior, vt eligatur dignus, vt paulatim aptus fiat.*

185 *Non est quis dignior ad prælatiam, eo quòd antiquior.*

186 *Ille censendus dignior ad prælatiam, qui aptior est ad vtilitatem Ecclesiæ, & maiorem animarum profectum.*

187 *Religiosus qui non habet talem nigredinem aptior est ad prælatiam religiosam.*

188 *Religiosi nunquam habebunt plenam fiduciam cum eo, qui habet famam, licet falsam, esse ex sanguine Iudæorum.*

189 *Ab eo maxime fugient in receptione Sacramentorum.*

190 *Multos vidimus comprehensos à sancto officio de quibus solum erat similis rumor falsus reputatus, qui tamen erat verus.*

191 *De hoc religioso datur talis rumor, & contrarium certo sciri non potest.*

192 *Casu quo Electores præter vnum sint determinati ad eligendum vnum ex prædictis quinque religiosis, iste vnus potest ferre suffragium in eum, in quem maior pars suffragiorum inclinauerit.*

193 *Iste elector conformando se maiori parti capituli nihil facit, sed permittit aliorum peccatum.*

194 *Si prædicti electores præter vnum sint determinati eligere vnum ex istis, quem iste vnus elegerit, talis elector debet inclinare in illum, qui solum habet defectum in obseruantia.*

195 *Quando electio indigni est necessaria ad impediendam electionem magis indigni, tunc electio indigni est licita.*

196 *Ex duobus malis minus est eligendum.*

197 *Minus indignus est, qui solum habet defectum in obseruantia citra peccatum mortale, homine nimis iracundo, superbo, ambitioso, siue Iudæo.*

198 *Ex pluribus indignis, ille minus iudicandus est, de quo datur maior spes emendæ.*

919 Ex

199 *Ex prædictis indignis, maior spes emendæ datur in eo, qui est parum obseruans, quam in aliis.*

200 *Iste operatur contra legem ex passione, alij operantur ex malitia.*

201 *Minor spes emenda datur de eo, qui operatur ex malitia, quam ex passione.*

202 *Qui peccat contra legem ex passione, operatur minori aduertentia impetu passionis.*

203 *Qui operatur ex malitia, operatur ex mala inclinatione, & electione voluntatis, & veluti ex habitu.*

204 *Habitus vel consuetudo est altera natura.*

205 *Homo iracundus, superbus, ambitiosus, & Iudæus difficultime à suis erroribus emendatur.*

206 *Homines parum reformati, sæpe positi in dignitatibus emendantur.*

207 *Honores mutant mores.*

208 *Sæpe conuenit eligere potius peccatorem, qui vere pœnituit, quam qui nunquam peccauit.*

209 *Morum probitas magis sumitur à statu, & modo ordinario procedendi, quam ab vno, vel altero actu.*

210 *Iste religiosus est bene morigeratus in obseruantia legis Dei, & regulæ, quoad res graues.*

211 *Inclinationes naturales semper præsumuntur durare dum contrarium non probatur.*

212 *Si nec de hoc detur probabilis spes emendæ, & omnes electores præter vnum sint determinati eligere vnum ex prædictis quinque indignis, quem iste elector elegerit, adhuc eligendus est iste defectuosus in obseruantia regulæ citra mortale.*

213 *Quilibet potest eligere minus indignum, ad impediendum electionem magis indigni.*

214 *Iste religiosus est minus indignus aliis.*

215 *Ille censetur minus indignus, qui positus in prælatia minus lædet bono communi.*

216 *Ille religiosus positus in prælatia, minus lædet bono communi aliis.*

217 *Prælatia instituta sunt ad consulendum bono communi.*

218 *Magis opponitur bono communi inordinata arrogantia, superbia, & ambitio, & Iudaismus, quam non obseruantia legis, non obligantis ad mortale.*

219 *Ira inordinata appetit vindictam iniustam.*

220 *Superbia generat discordias.*

221 *Ambitio est pestis religionis.*

222 *Sanguis maculatus est periculosissimus in fide.*

223 *Ex iniustitia oriuntur seditiones.*

224 *Ex superbia oriuntur iurgia, & odia.*

225 *Ex ambitione oriuntur omnia mala.*

226 *Ex sanguine maculato oritur infidelitas.*

227 *Hæ magis opponuntur bono communi, quam non obseruantia legis non obligantis ad mortale.*

228 *Prædicta vitia tendunt ad destruendam pacem.*

229 *Sunt in damnum tertij.*

230 *Non obseruantia legis solum indirecte lædit bono communi.*

231 *Prælatus frangens legem non intendit, quod id subditi faciant.*

232 *Non obseruans legem solum sibi directe malum facit.*

233 *Defectus contra legem huius prælati non inducunt subditos ad peccandum mortaliter.*

234 *Causa exemplaris non potest plus mouere, quam habet virtutis, vel malitia.*

235 *Religiosus nimis iracundus, vel superbus, vel ambitiosus, aut Hæbreus inducit subditos ad similia peccata mortalia.*

236 *Potest dari communitas adeo reformata, quæ non indigeat exemplo prælati ad continuandum in obseruantia.*

237 *Peccatum veniale multitudine operum bonorum obruitur.*

238 *Per solum peccatum mortale redditur homo indignus dignitate.*

239 *Subditi adeo perfecti sua obseruantia reprehendunt prælatum minus reformatum, & faciunt illum bene viuere.*

240 *Cum homine multum iracundo, superbo, vel ambitioso, vel hæretico non potest dari pax.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

IN Regno Castellæ, in quodam capitulo Prouinciali cuiusdam insignis Religionis, propositi fuere electoribus ad quandam Prælaturam regularem vnius Conuentus quinque religiosi, quorum primus erat optimus prædicator, sed parum reformatus, & qui de obseruantia legum non obligantium ad mortale non multum curabat, licet publice nunquam mortaliter peccauerit. Alius erat vir maxime reformatus in sua persona, pœnitentiæ eximiæ, & qui in omnibus obseruantiis regularibus primus erat; erat tamen valde iracundus, & rixosus, facileque contra subditos irascebatur, & sine causa contra eos inuehebatur. Tertius erat vir eximiæ obseruantiæ, sed incorrigibilis in suis dictaminibus, rigidus in exequendis mandatis, & puniendis defectibus. Quartus erat vir maxime reformatus, pœnitentiis deditus, & alias habebat genium ad guberninm, sed erat vir valde ambitiosus, maiores namque dignitates, quæ sibi adhuc non erant debitæ, summe appetebat, pro eis consequendis omnes perturbabat, fraudes, & dolos, etiam amicis faciebat, Religiosis quibus tales dignitates debitæ erant, ne sibi anteponerentur, imputabat graues defectus, qui re vera nunquam fuere, sed ille eos deducebat ex actionibus indifferentibus, & sæpe defectus leues ita exaggerabat, vt ex parua musca gigantem efformaret, vt solus ipse tali dignitate dignus electoribus appareret, & alia huiusmodi. Quintus erat nimium reformatus, bonæ indolis, & omnes partes ad gubernandum habebat, sed erat rumor, ipsum sanguine Hæbreo esse infectum.

Quæsitum fuit à me, quem ex illis ad talem prælatiam tuta conscientia electores essent electuri?

RESPONSIO AVTHORIS.

REspondi quod si casus accideret in mea religione, quod tamen reuera non accidit, sed vt dixi accidit in alia grauissima Religione, in quodam capitulo Prouinciali celebrato in regno Castellæ, vbi de hoc casu à patribus illius capitulo fui interrogatus, si igitur casus accideret in mea

religione, & ego essem elector, nulli ex quinque illis religiosis propositis ad aliquam prælatiam darem suffragium, & idem consilium dedi illis, qui de hoc casu me interrogarunt.

2 Ratio est, quia licet inter Regulares, secluso speciali statuto, secundum aliquos Doctores, non sint necessario eligendi semper digniores, vt cum Valero, Palao, Hieronymo, Rodriguez, Caietano, & Lugo, & aliis docet Thomas Hurtado, *in tra-*
3 *ctatibus variis, tom.1. tract. 12. cap.1. n.1561.* non est tamen per se licitum eligere indignum, prætermisso digno, vt cum communi sententia, Ego dixi *in nostro Directorio Regularium, p.3. tract.5. d.4. n.20.*
4 Atqui omnes illi quinque religiosi sunt indigni, vt eligantur ad prælaturam aliquam regularem, & alias non est moraliter possibile, non dari alios religiosos in illa religione, etsi sint Iuniores, vt *infrà* dicemus, digni tali prælatia; ergo nullus
5 illorum, sed aliquis illorum iuniorum eligendus est. Maior est certa; minor verò probatur discurrendo per illos.

§. I.

In quo ostenditur hominem non reformatum, & qui de obseruantia legum obligantium ad veniale citra mortale non curat, esse indignum vt eligatur in Prælatum regularem.

DOctrina huius §. *sic ostenditur* 1. Quia inte-
6 gritas præsidentium est salus subditorum, vt habetur, *in cap. miramur dist. 61.* Sed iste Religiosus etsi sit optimus prædicator, non curat de
7 regulæ, & legum obseruantia, nec habet illam integritatem morum, quæ in prælato regulari requiritur; ergo nullo modo dignus est, vt Prælatus constituatur. Confirmatur primo. Quia qui
8 Prælatus eligendus est, debet non solum verbo, sed suo exemplo vitam spiritualem subditorum sustentare, vt cum Vgone, & aliis notauit Peirinis, *de Prælato q.2. cap.7. §. 4. n. 48.* & habetur *in nostra constitutione 3.p. cap.11. n.4.* Sed hic religiosus leges non obseruat; ergo potius suo malo exemplo destruet communitatem, quam eam in vita spirituali, sustentabit.
9 Confirmatur 2. Quia malum exemplum Prælati inficit, & destruit totam communitatem, vt habetur, *in cap. ex merito, q.1. n.6.* vbi dicitur capite languescente, cætera corporis membra inficiuntur, & S. Gregorius, *lib.6. Epist. reg. epistol.7.* Ait mala actio præsidentis valde nocet subditis, & Philo, *lib. de vita Moysis*, ait, si princeps totum se voluptatibus ad vitam delicatam deflectit, vniuersa propemodum multitudo ad voluptates proclinat. Quorum rationem reddit D. Gregorius, 21. *moral cap.1.* quia rationales nostri spiritus, dum in Prælatorum intentione defixi, singulis quibusque actionibus permiscentur, vt tales fœtus operum procreent, qualia exempla præcedentium in vocibus præceptorum vident. Vnde meritò potest subditus dicere, vt ait D. Augustinus, *lib. de past. cap.4.* sic præpositus meus sic viuit, ego quid sum, qui non faciam, quod ille facit; Sed hic religiosus suis prauis moribus solicitat ad relaxationem conscientiam subditorum; ergo indignus, & ineptus est positiue, vt in Prælatum eligatur. Ita cum Lessio, & Filiucio, docet Thomas Hurtado, *in tractatibus variis, tract. 12. cap.1. n.1501.*

Dices, defectus huius religiosi non sunt pec- 10
cata mortalia contra legem Dei, sed solum sunt culpæ veniales contra regulam, & defectus veniales contra constitutiones, & sanctas ordinationes; ergo per hoc non videtur indignus ad prælaturam regularem, siquidem solum videtur homo indignus Prælatia per peccatum mortale, vt ait D. Thomas, *Quodlibeto 8. art. 6.* Respondetur quod licet defectus huius religiosi contra re- 11
gulam tantum sint veniales culpæ, hoc tamen tollit, quod talis religiosus sit dignus ad Prælatiam regularem. Et ratio est, quia suo malo exemplo est perniciosus bono publico, vt bene ait Giragus, *de regimine Regularium, p.3. dub.1. n.17.* vbi ait, aduertendum est, quod quando locuti sumus debiles, & infirmos non esse excludendos à 12
regimine, non ideo intelleximus eos admittere, qui tantum expellunt à se peccatum mortale, parui æstimando culpas veniales; Religionis constitutiones, sanctásque ordinationes, quia hi tanquam notabiliter perniciosi bono publica inter indignos sunt numerandi. Hæc Giragus, quod quid clarius, & illustrius pro casu præsentis diei posse non intelligo. Vnde ad illud quod affertur de D. Thoma, Respondetur D. Thomam loqui de beneficiis sæcularibus, & non de prælatiis regularibus, in quibus maior requiritur perfectio, ob perfectiores leges, quas regulares tenentur obseruare.

Confirmatur 3. nostra sententia & responsio huius argumenti, quia licet religiosus particularis non peccet mortaliter non custodiendo regu- 13
lam, & constitutiones obligantes solum sub veniali, vel ad pœnam secluso contemptu, vel graui scandalo, vt diximus, *in nostro Directorio Regularium, p.1. tract.3. d.6. n.207, & d.1. eiusdem tra-*
ctatus, n.39. Non tamen sic accidit in prælatis, 14
nam Prælatus, si aliquid faciat, etiam indifferens, quod subditis sit occasio peccandi, peccat mortaliter, vt cum Nauarro notauit Peirinis, *suprà, n.53.* Sed huiusmodi Religiosus cum sit assuefactus regulam non obseruare, si prælatus fiet, idem efficiet, ac per consequens semper erit in peccato mortali, siquidem aliis erit occasio scandali; ergo indignus est, vt eligatur in prælatum regularem.

Confirmatur 4. Quia Prælatus qui regulam re-
laxat in se ipso deponi debet ab officio vt patet ex 15
cap. Monachi de statu Monachorum vbi Panormitanus, *n.5. & 6. & in cap. vt si clerici, & in cap. cum*
non ab homine de iudiciis, & docet Giragus, *p. 3.* 16
dub.26. n.1. Ergo multo à fortiori non est eligendus. Patet consequentia, quia turpius reiicitur, quam non admittitur hospes: si ergo omnino priuandus est Prælatus, qui regulam non obseruat, multo à fortiori non erit in Prælatum eligendus, qui in se ipso regulam, & leges religionis non obseruat; sed talis religiosus de quo est noster casus regulam non obseruat, nec de hoc curat; ergo indignus est vt eligatur in prælatum regularem.

Confirmatur 5. Quia ad rectè imperandum 17
tria requiruntur, vt docet Aristoteles 5. *polit. cap. 3.* Primum vt imperantes ament præsentem statum Ciuitatis. Secundum vt habeant potentiam ad ea exequenda, quæ magistratus requirit. Tertio vt habeant virtutem, & iustitiam ad rem publicam regendam necessariam; Atqui hæc omnia in tali religioso deficiunt, siquidem

quidem

quidem non amat leges, & obseruantiam status, vtpote illarum publicus præuaricator, non potest habere potentiam ad ea exequenda, quæ prælatura requirit; Nam vt ait Plinius, *lupus in lupum non sæuit*, hoc est, qui leges non obseruat, non punit non obseruantes leges, vnde religio in perditionem iret, Nam vt ait Aristoteles, 4. *polit. cap.* 4. Vbi lex non præualet, non est respublica, nam lex dominari omnibus debet; cum ergo iste Religiosus non curet de legum obseruantia in se ipso, factus prælatus, nec curabit de illarum obseruantia in aliis, ac per consequens Religio in præcipitem ibit: ergo talis religiosus indignissimus est ad prælatiam regularem.

18 Confirmatur 6. Quia præcipuum quod requiritur in eligendo ad Prælatum est vita exemplaris, iustitia, & rectitudo, & morum reformatio; vt ait Apostolus, *ad Titum* 2. *In omnibus te ipsum præbe exemplum bonorum operum.* Cuius ratio est,
19 quia si in prælato deficit legum obseruantia, relaxatio religionis inde sumit initium vt habetur, *ex cap. exemplum casu* 12. *q.* 1. Et colligitur ex illo vulgari axiomate, superiorum actio nostra est instructio, & ex illo Regis ad exemplum totus componitur orbis, vt notat cum Tiraquello, Barbosa, & alij Giragus, *p.* 3. *dub.* 16. *n.* 180. Et quod agitur à Prælatis facile trahitur ad exemplum à subditis, vt dicitur, *Cap. magnæ de voto*, & notat Pelizarius, *tom.* 2. *tract.* 9. *cap.* 2. *n.* 131. Sed prædictus religiosus nullam habet obseruantiam legum, vt dicitur in consulto; ergo nullo modo est dignus vt in prælatum eligatur. Patet consequentia, quia si eligatur totam communitatem facillime relaxabit; Nam vt optime ait Cassiodorus 5. *variar. epistol.* 12. Facilius est errare naturam, quam dissimilem sui Principis possit rem publicam formare, & idem dicit Plato apud Giragum *suprà*: Nemo nobis persuadeat, ô amici vlla ratione citius, aut facilius ciuitatem, leges, moresque immutare, quam Principum exemplo præeunte, nec aliter nunc esse, nec in posterum vnquam futurum; cum ergo prædictus Religiosus assuefactus sit regulam, & leges religionis non obseruare, non solum non est dignus, vt eligatur in Prælatum, sed si electus sit, debet deponi vt *suprà* diximus; ergo talis religiosus ab electione, vt omnino indignus, reiiciendus est.

20 Confirmatur 7. Quia vt aliquis censeatur dignus ad aliquam prælatiam, non sufficit quod sit aptus ad illam, Nam aliud est esse ineptum, &
21 non idoneum, aliud esse indignum, sicut aliud est aliquem esse idoneum, & aptum, & aliud esse dignum, Aptus enim, & idoneus, ille est, qui
22 habet scientiam, & doctrinam & industriam ad munus, ad quod eligitur; Dignus vero qui morum habet probitatem, & illis dignus efficitur, vt munus Prælati illi conferatur, vt docet Malderus 22. *tract.* 9. *cap.* 2. *dub.* 6. Hurtado, *in tractatibus variis tract.* 12. *cap.* 1. *n.* 1350. & colligitur ex Tridentino *sess.* 24. *cap.* 18. *versu peracto*; atqui in hoc religioso licet sit aptitudo ad talem prælatiam non habet tamen morum probitatem, nec operatur habendus, nam cum illi vitæ relaxatæ sit à multis annis assuefactus, non potest de eo concipi probabilis spes, vt emendetur, sæpe enim malus semper præsumitur malus in eodem genere mali, *cap.*
23 *semel malus extra de reg. iuris in* 6. Et talis quis præsumitur, qualis per triennium fuit Dyn. *Reg. semel malus de reg. iuris in* 6. Tuschus, *lit. M, conclusione* 28. *n.* 16. Ergo cum iste religiosus non solum per triennium relaxate vixerit contrà regulam, sed per multos annos, de eo nulla potest dari spes probabilis vt emendetur positus in dignitate, sed potius quod peieretur, vt experientia constat; ergo talis religiosus indignus est vt eligatur.

Confirmatur 8. Quia quando sunt alij Religiosi probatæ vitæ nullo modo licet, etiamsi concipiatur spes certa emendæ eligere in prælatum religiosum vitæ scandalosæ, & publicum regulæ transgressorem, vt notauit Thomas Hurtado *in tractatibus variis, tract.* 12. *cap.* 1. *n.* 1364. Sed in tali religione dantur multi probatæ vitæ, non enim est credibile omnes esse relaxatos; ergo non est licitum hunc vitæ relaxatæ, & scandalosæ eligere, etsi daretur certa spes, quod emendaretur. 24

Confirmatur 9. quia ineptus ad beneficium est, qui non potest satisfacere obligationi muneris, ad quod eligitur, & vt talis agnoscitur ab electoribus. Ita Turrianus 2. 2. *tom.* 2. *d.* 22. *dub.* 2. Hurtado, *suprà, n.* 1352. Atqui talis religiosus non potest satisfacere obligationi muneris, ad quod eligitur, & vt talis cognoscitur ab electoribus, siquidem in se ipso est publicus regulæ transgressor, nec speratur quod positus in prælatia emendetur, sed potius timetur quod authoritate prælatiæ arrogantior, & dissolutior euadat, vt *suprà* diximus; ergo talis religiosus indignissimus est, vt ad prælatiam regularem eligatur. & ita docet cum Lessio, Filiucio, & aliis Hurtado, *in tractatibus variis, tract.* 12. *cap.* 1. *n.* 1501. vt *suprà* dixi.

---

§. II.

In quo ostenditur Religiosum inordinate, & nimium iracundum esse indignum, vt eligatur in prælatum regularem.

VEniamus ad secundum religiosum, qui erat vir maxime reformatus in sua persona, pœnitentiæ eximiæ, & qui in omnibus obseruantiis regularibus primus erat; erat tamen valde iracundus, & rixosus, facileque contra subditos inuehebatur, & sine causa contra eos irascebatur, & quod etiam iste sit indignus vt eligatur in prælatum regularem sic ostendo. 25

Qui natura sua est iracundus, facileque sine ratione irascitur contra oues suas, destruit pacem, & vnionem communitatis, vt ait D. Chrysostomus, *tom* 6. *homilia* 20. *de ira, & furore*, vbi ait, loquendo, de ira *etiam integras domus subuertit, antiquas familiaritates dissoluit, & inconsolabiles tragœdias excitauit iste morbus*; sed perturbator pacis communitatis indignus est vt eligatur in prælatum; ergo cum talis religiosus sua naturali, & inordinata iracundia omnia inquietet, & perturbet, indignus est vt eligatur in prælatum regularem. 26 27

Confirmatur primo. Quia Prælatus maxime intendere debet ad pacis conseruationem, dissipando illos, qui eam perturbant, vt ait Psalmista 67. *dissipa gentes, quæ bella volunt*, Discordiæ enim inter religiosos sunt radix, & origo omnium relaxationum, sine pace enim nulla religio potest subsistere, siquidem vnitas est forma essentialis Congregationis, Conuentus enim, & Congregatio, nihil aliud est, nisi multitudo hominum in vno vinculo redacta concordiæ, vt colligitur ex D. Augustino *epist.* 4. 28 29 30 31

ad

ad Marcellum, & nos latius diximus, *in nostro di-*
rectorio Regularium, p.3. tract. 4. d. 4. n. 306. *& n.*
394. Sed iste Religiosus sua innata, & inordina-
ta iracundia, & mala conditione, rixas, & discor-
dias inter religiosos mouet, Rixa enim est filia
iræ immoderatæ, est ait D. Thom. 2 2, *q*. 158. *art*. 6.
& 7. Ergo dissipandos est talis religiosus, & nullo
32 modo in Prælatum eligendus.

Confirmatur 2. quia in Prælato maxime ne-
cessaria est mansuetudo, & clementia cum pru-
33 dentia, iuxta illud Christi discite à me quia mitis
sum, vnde D. Augustinus, *in sermone ad fratres in*
eremo 26. *tom*. 10. ait, Melius est vt redarguamur
de misericordia, quam de crudelitate in die no-
uissimo, superexaltat enim misericordia iudi-
cium; sed in hoc religioso cum magno excessu, vt
suppono, dantur vitia opposita mansuetudini, &
clementiæ, nam mansuetudini opponitur iracun-
dia, clementiæ vero crudelitas, vt ait Seneca, *lib.*
34 2. *de clementia, cap* 4. & tenet Decastillus, *de iu-*
stitia, tom. 1. *lib*. 1. *d*. 3, *dub*. 22. *n* 373. Ergo cum in
hoc religioso maxime perdominet iracundia, &
35 crudelitas omnino reiiciendus est ab officio Præ-
lati, oportet enim, vt ait Paulus, *ad Titum* 1. *Epi-*
scopum sine crimine esse, non elatum, non iracun-
dum, hoc est, *ferocem & crudelem*, vt explicat Glos-
sa interlinearis, sed benignum.

Confirmatur 3. Quia exordium totius boni
36 regiminis, & rectæ gubernationis, est amor inter
Prælatos, & subditos, vt ait Miranda, *tom*. 2. *q*. 5.
art. 3. Giragus, *p*. 3. *dub*. 16. *n*. 118. Sed prælatus
qui irrationabiliter irascitur in subditos nunquam
consequetur amorem subditorum; ergo eius re-
gimen erit pessimum, ac per consequens detestan-
dum. Minor patet, quia amor inter prælatos,
& subditos acquiritur misericordia, clementia, &
benignitate, vt ait D. Bonauentura, *de sex alis*
37 *Seraph n. cap*. 7. vbi ait, Ad benignitatis partem
plus declinet, per quam reddatur subditis magis
amabilis; sed vbi perdominat ira non est miseri-
cordia, clementia, vel benignitas, iuxta illud
38 *Prouerbiorum* 27. *ira non habet misericordiam; nec*
erumpens furor, Vnde D. Gregorius, 5. *moral. cap.*
39 30. inquit, *ira sua stimulus accensum cor palpitat,*
corpus tremit, lingua se perpedit, facies ignoscit, ex-
asperantur oculi, & nequaquam recognoscuntur no-
ti, lingua quidem clamorem format, sed sensus quid
loquatur ignorat; Ergo cum hæc omnia reperian-
tur in hoc religioso, qui quidem cum irascitur,
taliter ab ira deuincitur, vt nec personas reuerea-
tur, nec verbis inordinatis pareat, & extra se
exeat, inde est, quod talis religiosus indignus est
vt in prælatum regularem eligatur.

Confirmatur 4. quia ille in quo ira superat ra-
40 tionem, appetit vindictam, & punitionem contra
ordinem rationis, vel quia volt punire eum, qui
non meruit, vel vltra quam meruit, vel etiam non
secundum legitimum ordinem, vel non propter
debitum finem, qui est conseruatio iustitiæ, & cor-
rectio culpæ, vt ait D. Thomas, 2. 2. *q*. 157. *art*. 2.
Sed qui appetit vindictam, & punitionem sine mi-
sericordia est indignus quod eligatur in Præla-
tum; ergo cum hoc detur in hoc religioso, in-
dignus est vt eligatur in Prælatum. Minor patet,
quia Prælatus est Dei minister, iuxta illud, qui
41 vos audit me audit, quod etiam ait D. Thom. 2. 2.
q 63. *art*. 2. & D. Bonauentura, *opusculo de sex*
alis Seraphim. cap. 3. vbi ait, Prælatus Vicarius
42 æterni iudicij; sed qui appetit vindictam sine mi-
sericordia non potest esse Dei Vicarius, aut mi-
nister; ergo cum hic religiosus solum appetat pu-
nire, vtpote valde iracundus, indignus est vt Præ-
latus constituatur, maior est certa minor vero
probatur.

Quia minister Dei oportet esse non iracun- 43
dum, sed benignum, vt ait D. Paulus, *ad Titum*
1. *Oportet enim Episcopum sine crimine esse, sicut*
Dei dispensatorem, non superbum, non iracundum,
sed benignum; Tum quia minister Dei debet Deum
ipsum imitari, vt ait Christus, discite à me quia 44
mitis sum, sed qui animum habet ferum, & in-
humanum, vt ait Chrysostomus, *homilia* 20. *de*
ira, & furore, non conseruat signa, & notas bo- 45
nitatis, quæ in patre cœlesti est, sed in speciem fe-
rinam se ipsum transmutauit, diuinaque nobili- 46
tate excedit; ergo non Dei minister, & fidelis
dispensator, vt ait Paulus, dicendus est, sed tau- 47
rus salians, aut asinus calcitrans, aut vrsus ra- 48
piens, aut lupus feriens, vt ait Chrysostomus vbi 49
supra.

Tum quia, minister Dei & scit punire, & scit
parcere vt bene ait Guillelmus Parisiensis; *in suo*
tractatu de moribus, cap. de Zelo: vbi ait, Quo- 50
niam parcere, & punire contraria sunt, erit disci-
plina eadem, & eadem virtus, quare qui nescit
parcere, nescit punire, & sicut eius non est par-
cere, sic nec punire, quare non ministri Dei, qui
punire solummodo, & norunt, & volunt, falso
ergo zelatores nominantur quidam, quorum to- 51
tum studium, & officium est, punire, qui non
deberent esse, nisi in inferno, vt essent adiuto-
res ministris tormentorum, vbi nemo est, qui de
manu torquentium quempiam eripiat, aut qui eis
resistat; ergo cum in hoc religioso perdominet
ira per vitium, vt ait D. Thomas, & cum solum
appetat inordinatam punitionem, inde est quod
sit indignus vt in Prælatum regularem eligatur,
sed vt inter feras viuat, quas imitatur, demitten-
dus est, vt ait Chrysostomus, vel inter damnatos,
vt ait Guillelmus Parisiensis, *suprà*.

Confirmatur 5. quia ille censetur indignus ad
Prælatiam, qui caret prudentia, & sapientia ne- 52
cessaria ad suum munus exequendum; sed homo
nimis iracundus omni prudentia, & sapientia ca- 53
ret; ergo indignus est vt eligatur in Prælatum.
Maior est D. Thomæ, 2. 2. *q*. 5. *art*. 1. *in corpore,*
vbi ait, ad prudentiam pertinet regere, & præ-
cipere, & ideo vbi inuenitur specialis ratio regi-
minis, ibi etiam inuenitur specialis ratio pruden-
tiæ. Et Aristoteles 3 *polit cap*, 3. ait, Prudentia pro-
pria virtus est præsidentis. Et Plato, *cap*. 2. *ad*
Dionem, ait, nulla ciuitas potest esse felix, nisi vbi
cum prudentia sub iustitia viuitur; & Salomon
ad bene Gubernandum solum petiuit sapientiam,
sapient. 9. *Da mihi sedium tuarum assistricem sa-*
pientiam. Minor verò probatur quia vnus ex ef- 54
fectibus iræ est impedire vsum rationis, iuxta il-
lud Gregorij, *lib*. 5. *moral. cap*. 31. ira intelligen-
tiæ lucem subtrahit, mentem promouendo con-
fundit, & D. Chrysostomus, *tom*. 6. *homilia* 20.
de ira, & furore ait, homines iracundi, nec quid-
quam distant ab insanientibus, imo nec à feris asi-
nis, tam fœdus, & male compositus est homo
iracundus. Et Regius Vates, *psalmo* 30. ait, *con-*
turbatus est in ira oculus meus, quæ verba de ocu-
lo mentis intelligit D. Thomas, *q*. 48. *art*. 3. Sed
vbi non est vsus rationis, & intelligentiæ, sed
potius insanitas, & feritas asini, vt ait Chry- 55
sostomus,

ſoſtomus, non poteſt dari prudentia, vel ſapientia, nam prudentia proprie eſt in ratione, vt ait D. Thomas, 2.2.q.47.art.1.in corpore; ergo cum
56 iſte Religioſus ſit nimium iracundus, & vt talis omni careat prudentia in agendis, indignus eſt vt eligatur in prælatum, niſi forte illum velis Prælatum aſinorum, vel ferarum conſtituere, vt ait Chryſoſtomus.

Confirmatur 6. Quia ille indignus cenſetur ad
57 Prælatiam, qui poſitus in illa ſuo gubernio deſtruet communitatem; ſed homo iracundus poſitus in Prælatia ſuo gubernio diſſipabit communitatem; ergo indignus eſt vt eligatur in Prælatum. Maior eſt certa; nam Prælatus non conſtituitur ad deſtructionem, ſed ad ædificationem, & vtilitatem ſubditorum, vt ait D. Thomas, 1. de
58 reg. princ. cap. 1. Minor vero probatur quia homo iracundus non attendit ad iuſtitiam, nam vt ait D. Gregorius, lib. 5. homiliarum, cap. 12. Per iram iuſtitia relinquitur, quia dum perturbata mens iudicium ſine ratione exaſpetat omne quod furor fugerit, ratum putat; ſed deficiente iuſtitia in Prælato communitas ſtare non poteſt, vt
59 ait Auguſtinus, lib. 2. de ciuitate Dei, cap. 21. vbi ait, Reſpublica regi, aut ſtare non poteſt, ſine iuſtitia. Et Ariſtoteles, 5. polit. cap 9. ait, diſſoluuntur autem maximæ, & reſpublicæ, & optimatum Gubernationes propter tranſgreſſionem iuſtitiæ
60 in ipſis factam. Vnde finis principalis Prælati eſt obſeruatio iuſtitiæ, vt ait D. Thomas, de reg. Princip. cap. 1. & cum multis Giragus, p. 1. dub. 1. n. 1. ergo cum in hoc religioſo deficiat iuſtitia, ob nimiam iracundiam, inde eſt, quod ſit indignus vt in Prælatum eligatur, & ita expreſſe tenet Th. Hurtado, in tractatibus variis, 10.1 tr. 12. cap. 1. n. 1495.

61 Dices cum Ariſtotele 4. Eth. cap. 6. Qui non iraſcitur pro quibus oportet, & vt oportet, & in quos oportet, is procul dubio fatuus, & ſtupidus eſt, vnde David, Pſal 40. ait, Iraſcimini, & nolite peccare, & Lact. lib. de ir. cap. 17. ait, ira quæ ad correctionem vitiorum pertinet, nec homini adimi debet, nec Deo poteſt, quia vtilis eſt rebus humanis, & neceſſaria: ſed huiuſmodi Prælatus ſolum iraſcitur contra ſubditos, quoad correctionem vitiorum, quod abſque dubio eſt, pro quibus homo debet iraſci, vt ait Ariſtoteles ſuprà; ergo eius ira eſt bona, ſiquidem iraſcitur quando oportet, & in quos oportet; ergo ob prædictam iram non eſt inhabilis vt eligatur in Prælatum regularem.

62 Reſpondetur concedendo iram moderatam, & eo modo quo ait Ariſtoteles, & Pſalmiſta, optimam eſſe ad gubernium, vt ait D. Thomas, 2.2. q. 15. art. 2. in corpore, & art. 1. vbi ait, iraſci ſecundum regulam rationis laudabile eſt, vnde aliqui apud Peirinum, de prælato q. 2. cap. 3. §. 23. n. 223. vocant iram rationis Satellitium; At ſi ira modum à ratione præſcriptum non ſeruat, peccatum eſt, vt ſi quis appetat puniri eum, qui non meretur, vel vltra quam meretur, vel non ſecundum legitimum ordinem, vel non propter debitum finem, qui eſt conſeruatio iuſtitiæ, & correctio culpæ, vt cum D. Thoma, ſuprà, art. 2. ait Peirinis, ſuprà, num. 223. Atqui hic Religioſus vt ſuppono, non obſeruat in ira modum præſcriptum à ratione; ergo iraſcendo contra ſubditos, ex genere ſuo peccat grauiter, quia peccat contra charitatem, & iuſtitiam; ergo indignus eſt vt eligatur in Prælatum; Nam vt ait Sapiens 12.

Tu autem dominator virtutis, cum tranquillitate iudicas; Licet enim impoſſibile ſit, quod non iraſcatur Prælatus ad vitia ſubditorum, præſertim ſi in commune damnum vergant, iratum tamen iudicare periculoſum eſt, cum furor, iraque mentem præcipitent, iuxta illud impedit ira animum, ne poſſit cernere verum, vnde Plato teſte Peirino, de prælat. q. 2. cap. 3. §. 15 num. 145. dixit iracundos ad diſciplinas diſcendas idoneos, ad regendum rempublicam inutiles; Ergo ſi iuxta Platonis ſententiam iracundi ſunt ad regendum inutiles, procul dubio ſunt indigni, vt eligantur ad Prælatias regulares.

§. III.

In quo oſtenditur Religioſum incorrigibilem in ſuis dictaminibus, rigidum in exequendis mandatis, & puniendis defectibus, eſſe indignum vt eligatur in Prælatum regularem.

Venimus ad tertium Religioſum, qui eum eſſet vir eximiæ obſeruantiæ, eſt tamen incor- 63 rigibilis in ſuis dictaminibus, rigidus in exequendis mandatis, & puniendis defectibus, & hunc etiam dico indignum, vt eligatur in Prælatum regularem, quod ſic euidenter probo.

Homo in quo regnat elatio, & ſuperbia indi- 64 gnus eſt vt eligatur in Prælatum, vt patet ex illis verbis Chriſti, quæ referuntur in regula noſtra, qui voluerit inter vos primus eſſe, erit veſter ſeruus; ſed homo qui in ſuis dictaminibus multum confidit, & aliorum conſilia ſpernit, rigi- 65 dus in exequendis mandatis, & puniendis aliorum defectibus, & qui amoueri non poteſt à ſuo conceptu, eſt ſumme ſuperbus, vt patet ex illa parabola, Lucæ 18. dixit Ieſus ad quoſdam; qui in ſe confidebant, & ſpernabant cæteros; ergo talis religioſus indignus eſt vt eligatur in Prælatum regularem.

Confirmatur primo ex illis verbis Pauli ad Titum 1. Vbi enumerans eos, qui ab Epiſcopatu, & 66 aliis Prælaturis Eccleſiæ excludendi ſunt ait, *Non ſuperbum*, id eſt, ait Cornelius, ibi, *ſui ſenſus tenacem*, & vt Syrus, *qui ſua ducitur propria voluntate*, id eſt, *porfractus, durus, aſper, inflexibilis, qui ſibi ipſi ita placet, vt cæteri diſpliceant*. Ita Chryſoſtomus, & Theophilactus, S. Hieronymus vertit proteruum, alij contumacem, hucuſque Cornelius. Sed hæc omnia inueniuntur in hoc religioſo, eſt enim ſui ſenſus tenax, proteruus, & contumax, propria ducitur voluntate, & conſilium etiam ſeniorum deſpicit, inflexibilis in ſuis dictaminibus, præfractus, durus, aſper cum ſubditis; ergo vt omnino indignus ex doctrina D. Pauli omnino relegandus eſt à Prælatia regulari, Prælatus namque debet eſſe benignus, vt ait D. 67 Paulus; vnde etiam Antigonus Rex, vt ibi notat Cornelius, videns filium ſuum ferocius tractantem ſubditos, ei dixit, An ignoras fili regnum noſtrum eſſe ſplendidam ſeruitutem; ſi ergo Antigonus cognouit principem, etiam ſæcularem, non dominaturum in ſubditos, ſed eis 68 ſeruiturum, & indignum eſſe regno, qui potius ferociter dominatur in ſubditos, quam eis ſeruiat, quomodo nos non iudicabimus indignum

ad Prælatiam regularem hominem, in quo non
inuenitur nisi ferocitas, asperitas, & inhumana
subditorum tractatio, qui potius dominatur in
fratres, quàm eis seruiat, absit, sed vt omnino
indignus ad Prælatiam regularem talis religiosus
iudicandus est.

Confirmatur secundo: Quia Prælatus regu-
laris non debet esse rigidus, & minax, vt norat
69 cum Valerio maximo, Rodriguez, *tom. 2. quæst.*
2. *art.* 4. Prælati enim debent instruere subdi-
tos in spiritu lenitatis, considerantes se ipsos, ne
70 & ipsi tententur: Non enim Deus dedit illis spi-
ritum timoris, sed virtutis, & dilectionis, & so-
brietatis, nec subditi acceperunt spiritum serui-
tutis, iterum in timore, sed acceperunt spiri-
tum adoptionis filiorum, in quo clamant *Abba*
71 *Pater*, vnde D. Bonauentura, *in opusculo de*
sex alis Seraphin. cap. sexto. de eis ait, sit etiam
Prælatus humilis, affabilis, vt subditi facilem
72 accessum ad eum habeant, & fiducialiter ei allo-
qui possint, & studeat magis amari, quam ti-
meri, quia libentius ei obeditur, qui diligitur,
73 quam timetur, & Rodriguez, *tomo tertio, quæst.*
trigesima quarta, articulo septimo; ait Prælatus
debet esse mansuetus, & benignus, considerando
do quod Deus primum Principem populi sui
Moysem constituit, qui erat vir mitissimus super
omnes homines.

Vnde Augustinus, *de tempore sermon.* 125.
74 ait, Ideo Christum reliquisse Petrum in pec-
catum labi, quia erat re vera Petrus paulo du-
rior, atque seuerus: (hic igitur tam durus, &
tam seuerus, si donum non peccandi a Do-
mino fuisset adeptus, quæ venia commissis po-
pulis donaretur, sed ideo diuinæ Prouidentiæ
secretum ita temperauit, atque permisit, vt
primus ipse laberetur, ac rueret in peccatum
quo erga peccantes duriorem sententiam pro-
prij casus intuitu temperaret) & *homil. de pœ-*
nitent. cap plerumque, secunda quæst. ait, idem Au-
75 gustinus [illi robusti dicuntur, qui de sua iusti-
tia præsumunt, misericordiam peccantibus ne-
gandam putant, & impendentes reprehendunt:
vnde à Domino percussi intereunt, quia iudi-
cium sine misericordia erit illis, qui nolunt
facere misericordiam delinquentibus, quibus per
Salomonem dicitur, noli esse nimis iustus, qui
est nimis iustus, petit in iustitia sua]

Vnde prælatus qui quærit timeri potius ver-
beribus, quam verbis, ab officio est deponen-
76 dus, vt habetur, *cap. Episcopus, distin. quadra-*
gesima quinta, & notat Bertachinus, *in tracta-*
tu de Episcopis, tertia part. libro quarto, nu-
mero vigesima quinta, Rodriguez, *tomo secundo,*
quæst. vigesimo primo, artic. primo, Giragus,
part. tertia, dubio trigesimo, numero centesimo
nonagesimo secundo Sed huiusmodi Religiosus ma-
xime rigidus, & minax est, & nullum habet spi-
ritum lenitatis, sed timoris, siquidem contra
subditos incidentes in aliquem defectum taliter
scandescit, & furit, vt accepi ab ipsis patribus
consulentibus, vt sæpe etiam manibus, & pe-
dibus eos velit delineare, vt non semel visum
fuit, vt ipsi mihi consulentes testati sunt; ergo
talis religiosus omnino indignus est ad offi-
77 cium Prælati regularis, & si electus est, de-
bet deponi vt habetur, *in dicto cap. Episcopus*;
non enim subditi acceperunt spiritum seruitu-
ris iterum in timore, sed spiritum adoptionis
filiorum, vt *suprà* diximus. Tum quia ei de-
est præcipua qualitas ob quam est instituta præ-
latia, siquidem ei deest munus proprium Præ-
lati, quod est incumbere ad pacem, vt ait Gi-
ragus, *part. 1. dubio primo, numero septimo*, &
vt ait D. Cyprianus, *de oratione Dominica*, Pa-
cificos enim, & concordes, atque vnanimes es-
se in domo sua præcipit Deus, & vt ait D. Au-
gustinus, *tomo decimo, sermon. de tempore* 168.
Vnitatis vinculum omnes debent Prælati simul, &
subditi in fide, & dilectione per omnia seruare,
quia sine pace non suscipitur Sacerdotis oratio, nec
plebis oblatio.

Confirmatur 3. Quia prælatia datur ad con-
seruationem, & vtilitatem communitatis; sed 78
homo qui multum in se confidit, & sapien-
tum consilia spernit, qui in suis dictaminibus
incorrigibilis est, & qui quod semel apprehen-
dit nunquam dimittit, non attendit ad conser-
uationem, vel vtilitatem commonitatis, sed 79
potius ad illius destructionem? ergo indignus
positiue omnino est, vt eligatur in Prælatum.
Maior est certa, & eam cum multis, docet
Giragus, *part. prima dubio primo, numero quar-*
to, & dubio quarto, numero vigesimo nono. Mi-
nor vero probatur, quia prælatus qui nimis de
ingenij sui viribus, ac scientia sibi promittit,
& timorem errandi à corde abiicit, in multa
incommoda in negotiis pertractandis, iustitia-
que administranda ruet, quia emergentia dubia
propria scientia, & ingenio absque doctorum
consilio demetietur, aliaque negotia etiam ma-
gni ponderis sua propria æstimatione absoluet,
vnde necessario inconuenientia exorientur, qua- 80
re, *in Prouerbiis, cap. 3. numero* 10. habentur, hæc
verba, *Inter superbos semper iurgia sunt. qui au-*
tem agunt omnia cum consilio reguntur sapienter, 81
hoc est, vt optime explicat Salazar ibi, cum
superbi de re aliqua deliberant, dum suum quod-
libet consilium, aliorum consiliis, ac placitis
præponunt, multæ quidem suboriuntur conten-
tiones, ac iurgia, qui autem agunt omnia cum
consilio reguntur sapientia, id est, qui ex humi-
litate, & animi sui deiectione, posthabitis con-
siliis propriis, de aliorum consilio, & opinio-
ne cuncta gerunt, hi quidem sapientissime, ac
prudentissime rea administrant, inter hos nul-
læ oriuntur discordiæ, nullæ sunt disgregan-
tes sententiæ, nullus enim ita adhæret suæ, vt
perspecta ratione alteri libens non cedat, huc
vsque Salazar. Sed iste Religiosus ita est deuin-
ctus suo iudicio, vt cuncta omnia spernat, & so-
lum quod sibi obiicitur iustum diiudicat; ergo
cum ex illius gubernio plures rixæ, sediriones, &
mala necessario exoriri debeant, vt Sapiens pro-
uerbiorum 3. ait; Inde est, quod sit indignus vt in
Prælatum eligatur.

Confirmatur 4. quia *cap. omnis qui distinct.* 45. 82
inter alia ad Prælatos spectantia habetur, quod iu-
dex seu Prælatus in omni negotio semper debet
esse pauidus, timens, & tremens, atque formido-
losus, ne iustitiæ tramite deuians cadat, & vnde
iustificetur, inde potius condemnetur; sed iste Re-
ligiosus intrepidus est in suis dictaminibus, rigi-
dus in exequendis mandatis, & in puniendis defe-
ctibus inexorabilis; ergo indignus est vt eligatur
in Prælatum regularem.

Confirma

Confirmatur 5. Ex illis verbis Isaiæ, væ vobis qui
83 sapiétes estis in oculis vestris, & coram vobismet-
ipsis prudentes, quasi diceret velit, Superiores qui
omnia per se posse autumant, qui sibi se solos suffi-
cere prædicant, qui auxilio opus esse, non consilio
clamant, in sua sapientia decipiuntur, dum negotia
peruertunt, iustitiamque in iniustitiam vertunt.
Vnde Caietanus, 2.2. *q.* 49. *art.* 3. ait, Quod tam
negligentia, quam contemptus audiendi viros,
& vita sanctos, mater est imprudentiæ, & Hora-
tius, *lib.* 3. *ode* 4. inquit: vis consilij expers, mole
ruit sua; & Bonauentura, *in opusculo de sex alis*
Seraphin cap. 7. loquendo de superiore ait, ne plus
84 sapiat, quam oporteat sapere, ne sibi plus credat,
quam expedit, ne sit sapiens in oculis suis quia te-
ste D. Gregorio, *lib.* 23. *Moral. cap.* 74. circa fi-
nem, sicut subditorum tentatio est reprehende-
re in Prælatis, quod in multis non recte agant,
ita Prælatorum tentatio est, quod se cæteris sa-
pientiores æstiment, vnde dicitur *Prouerbiorum* 29.
Vidisti hominem sapientem sibi videri, magis il-
lo spem habebit stultus; stultus enim sibimet non
confidens quærit consilium à sapientibus, nè deci-
piatur, ille autem dum de se plus quam debet
præsumit, etiam vbi erat recte se plerumque sen-
85 tire deceptus putat; inter omnes tentationes vi-
detur ista periculosior cuique Christiano, scilicet
proprio sensui nimis inniti, cum enim nemo re-
periatur ita perspicacis intelligentiæ, quin possit
in aliquibus falli, qui hoc totum, & solum repu-
tat iustum, quod ipse senserit, astuto aduersario
ad varias seductionea sub specie boni liberum adi-
tum pandit, ait enim *Psalmista* 9. sedet in insi-
diis cum diuitibus in occultis, vt interficiat in-
nocentem, ibi enim libentius insidiantur, vbi
maiorum diuitias cernit inquirit, vt ibi innocen-
tem inquirat, & occidat, vbi se Deo maius ob-
sequium præstare spectabat; vnde cautum est sem-
per rectori, consilia libenter audire, & humili-
ter quærere, & in hoc triplex humilitas consistit,
86 Prima si alij idem sentiunt, quod & ipse, securior
est, quod non decipiatur; Secunda quidquid fe-
cerit cum prudentum consilio, si aliquid euenerit
contrarij, minus ei poterit imputari, quam si de
suo tantum sensu id fecisset; Tertia quod sæpe
in merito humilitatis talis Deus dat ei agnosce-
re per se, vel per alium quod antea non intellexit,
Aliqui vero cum ad officium regiminis assurgunt,
ita se continuo repletos spiritu sapientiæ repu-
87 tant, vt omnia antecessorum suorum facta stulta
iudicent, & peruersa: Alij vero è contrario, cum
88 ab eodem absoluuntur officio, quæcunque suc-
cessores faciunt simili modo condemnant, non
attendentes quod sicut ipsi aliorum facta depri-
munt, ita eorum facta alij possunt despicere, huic
89 dicit *Isaias* 37. Væ qui spernis, nonne, & ip-
se sperneris? nonnullorum enim facta solent ab
aliis obseruando notari, sicut illorum, qui alio-
rum facta seuerè diiudicant, si forte in quo ipsi
alios arguunt reprehensibiles deprehendantur.
hucvsque Bonauentura.

Et S. Gregorius Nazianzenus oratione de
moderatione *in disput.* ait, Præstat cum doctrina
instructus sis, propter animi æquitatem facili-
tatem consulto credere, quam cum eruditione
careas, per insolentiam ac temeritatem altius
90 efferri. Et S. Basilius Magnus, *oratione* 21. ait,
qui habens consilium bonum, suam potius se-
quitur sententiam, similis profecto est Regi Je-

F. Ant. à Spir. Sanct. Consult. var.

roboam, qui spreto salutari consilio senum, ado-
lescentum qui secum educati erant secutus, de-
cem tribus Israel ab Imperio suo abscidit. Et *in*
Epistola ad Chilonem ait, Maxime omnium caue,
ne tuo vnius consilio innixus, tibi vni permit-
tas plus æquè fiduciæ, ne quando per rudem re-
rum inexperientiam è sublimi fastigio religionis,
quam ex professo accepisti deturbere. Et Cassia-
nus, *Collat.* 2. *cap.* 11. ait, Nullo alio vitio tam 91
præcipitem Diabolus monachum pertrahit, ac
perducit ad mortem, quam cum neglectis consi-
liis seniorum, suo iudicio persuaserit, definitio-
nique confidere, quorum omnium ratio est, quia
humana mens dominantis, ita est debilis, vt ex-
cogitare nequeat ea omnia, quæ possunt prodes-
se, vel obesse rei determinandæ; sed prædictus
religiosus ita de se confidit, ita suo iudicio est
deuinctus, ita in suis dictaminibus est incorrigi-
bilis, vt nequaquam ab ipsis dimoueri possit, sed
potius seniorum, & sapientum consilia despicit,
& spernit; ergo indignus est vt eligatur in Præ-
latum, de hoc enim dicitur, *Prouerbiorum* 27.
numero 12. Expedit magis visæ occurrere rap-
tis fœtibus, quam fatuo confidenti in stultitia
sua.

Et Peirinis, *de Prelato q.* 2. *cap.* 3. § 15. *n.* 145. 92
loquens de huiusmodi prælatis nimium anxiis in
delictis subditorum conquirendis, eos vocat
quæstores, & subditorum occultos insidiatores,
& tandem de iis ait, isti prælati sunt parum pru-
dentes, minus misericordes, multo maligni, in
summo gradu superbi, & hypocritæ, peruersi,
à consortio hominum arcendi; Nam licet Præ- 93
latus debeat esse vigilans, & curare pro posse, vt
regula, & constitutiones seruentur, non tamen
debet esse importunus quæstor, nec multo mi-
nus occultus insidiator, imo præstat aliquando
habere oculos, & non videre, aures & non au-
dire, Nam vt ait Tacitus, *in Agric.* Princeps om-
nia scire debet, non omnia persequi, paruis pec-
catis veniam, magnis seueritatem accommodare, 94
nec pœna semper, sed sæpius pœnitentia conten-
tus esse. Et Aristoteles 12. *Meta. textu* 5. ait,
Quædam melius est, non videre quam videre, quod
obseruasse videtur Sapiens *Prouerbiorum* 7. Vbi
ait, de fenestra domus meæ per cancellos prospe-
xi, & video paruulos, considero vecordem iuue-
nem; sed huiusmodi Prælatus ob quamcunque
etiam leuem culpam, tam venenatis verbis mor- 95
det, vt acerbam putent sibi subditi eam esse vi-
tam; ergo arcendus est à consortio hominum vt
ait Peirinis, & vt indignus dimittendus à Præla-
turis regularibus.

Vnde Thomas Hurtado vir sane eruditus in
suo, *tomo de variis tractatibus*, *tract.* 12. *cap.* 1. 96
numero 1497. Hæc aurea verba ponit; nihil exi-
stimo perniciosius regimini regularium, quam
quod Rectores nimium suo iudicio confidant, si
enim Superiores Prælati illud deponere iubent,
vel non faciunt contra regularem disciplinam,
& pacem, vel si faciant, ita insipide, & acer-
be, quod omnes perturbant, & inquietant, &
statim, *numero* 1498. concludit, idem author,
Rigidus in exequendis mandatis, & puniendis
defectibus, indignus est vt eligatur, vt pul- 97
chre & satis ad rem probat S. Ambrosius *libro* 2.
de offic. cap. 7. confirmans exemplo Moysis, qui
præpositus fuit populo Dei, & Dauidis electi in re-
gem, & concludit, Legimus non solum in priuatis

Nn a sed

sed etiam in ipsis regibus, quantum facilitas blan-
98 dæ affabilitatis profuerit aut superbia, verborum-
que obfuerit tumor, vt regna ipsa labefacta-
ret, & potestatem solueret. Fateor nihil magis
turbare amicam societatem, quam nimius rigor,
aspera, & arguta facies, verborum asperitas, actio-
num incomitas, quibus subditi in desperati-
nem vergunt, & spreta vita regulari, vel malè
viuunt, vel torquentur intolerabiliter, vel tan-
99 dem obliti suæ professionis apostatantur, & qui-
dem plures vidi in religione perdere rigorem,
quam suauitatem. Hæc Thomas Hurtado, nec
quid melius in hac re dici posse existimo.

Ad cuius doctrinam confirmandam materiale
100 quoddam exemplum afferam, quod quidem mihi
satis fuit in admirationem, & ad casum præsen-
tem maxime conducens. Die enim quo hæc scri-
bo, cum essem Segouiæ contingit, quod cum quæ-
dã Gallina in monasterio nostro viginti pullos ab
onis sua communi accubatione extraheret, cum ip-
sa natura sua esset aspera, dura, & ferox in pullos
paruulos, & quotidie contra eos exasperaretur, &
quosdam morderet, quosdam pedibus ipsis cal-
caret, quid facerent pulli illi paruuli? mirabile
dictu omnes propriam matrem dereliquerunt,
indicantes melius sibi esse matre carere, imo &
vitam amittere, quam tam inhumanam matrem
tolerare, quod & factum fuit: Nam cum paruuli
non haberent, qui eis victum ministraret, omnes
periere. Si ergo id accidit in brutis, si id in paruis
101 pullis omnes experti sumus, qui potius dissipari,
& mori voluere, quam tyrannidem matris tole-
rare? quid erit inter creaturas rationales? O Bo-
ne Deus, quot destruit Prælatorum crudelitas,
quot dissipauit cæca, & impia aliquorum Præla-
torum conditio? certe non video maiorem in ho-
mine indignitatem ad officium pastoris, quam ter-
ribilis, crudelis, & dura conditio; optime ergo
dicit Hurtado, plures esse quos perdidit rigor,
quam beneuolentia, quod etiam ait Giragus, *p. 3.
dub.* 24. *n.* 157. Cum igitur hæc omnia in præ-
dicto religioso reperiantur, procul abigendus est
ab officio Prælati; est enim illius indignissimus,
ita Hurtado, *suprà n* 1498 Giragus. *suprà. n.* 159.
Ego ipse, *in nostro Directorio Regularium, p.* 1 *tr.* 4.
disp. 4. *num.* 500.

Nec obstat quod iste religiosus, & antecedens
102 fint alias religiosi nimis reformati, nimium pœ-
nitentes, & abstinentes. Respondetur namque
cum D. Gregorio, *in Pastorali, p.* 1. Quod nemo
plus in Ecclesia nocet, quam qui peruerse agens,
nomen, vel ordinem sanctitatis habet; delinquen-
tem namque hunc redarguere nullus præsumit;
Atqui prædicti religiosi, licet alias nomen sancti-
tatis habeant, peruerse agunt, omnes perturban-
do, & inquietando, tum rixis, tum aliis innu-
meris vexationibus? ergo licet alias habeant ali-
quam speciem virtutis in aliis rebus non sunt
conuenientes ad officium Pastoris. Bonum enim
debet esse ex integra causa, malum ex quocun-
que defectu; vnde cum hi Religiosi in rebus
adeo necessariis ad bonum regimen deficiant,
omnino ab eo excludendi sunt, saltem dum non
resipiscunt.

§. IV.

*In quo ostenditur Religiosum nimis ambi-
tiosum esse indignum vt eligatur in
Prælatum regularem.*

VEniamus ad quartum Religiosum, qui cum
esset reformatus, pœnitens, & alias haberet
genium ad gubernandum, erat nimium ambitio-
sus, maiores enim dignitates, quæ adhuc sibi non
erant debitæ, quia alij digniores erant, quibus de-
bitæ erant, summe appetebat, pro eis consequen-
dis omnes perturbabat, fraudes, dolos etiam ami-
cis faciebat, Religiosis quibus tales maiores di-
gnitates debitæ erant, ne sibi anteponerentur
imputabat defectus, qui reuera nunquam fuere,
sed ille eos deducebat ex aliquibus actionibus in-
differentibus, & sæpe leues defectus ita exaggera-
bat, vt ex parua musca gigantem efformaret, vt
solus ipse tali dignitate dignus electoribus appa- 103
reret, & alia huiusmodi. Hunc igitur religiosum
dico etiam esse indignissimum vt eligatur in Præ-
latum regularem.

Ratio fundamentalis est; quia ambitiosus, etiam-
si alias esset sanctus, ex ambitione redditur indi- 104
gnus ad Prælatiam, *cap. principatus* 1. *q.* 1. Barbo-
sa, *de iure Ecclesiastico, lib.* 1. *cap.* 19. *n.* 135. Leza-
na, *verbo ambitio, n.* 2. Sed talis religiosus est gra-
uiter contra iustitiam ambitiosus; ergo indignus
est vt eligatur in Prælatum. Maior est certa. Minor
verò probatur quia ille censetur grauiter contra
iustitiam ambitiosus, qui appetit prælaturas per 105
subornationes, dolos, & fraudes, vel qui appetit
propter vindictam, vt scilicet aliquos à Prælatiis
excludat, vel qui appetit dignitates, quarum in-
dignus, vel minus dignus est, quia aliis dignio- 106
tibus debitæ sunt, vt docet Lezana, *verbo Am-
bitio, num.* 2. Sed huiusmodi Religiosus ad con-
sequendum maiores dignitates Prouinciæ, quæ se-
cundum iustitiam distributiuam aliis religiosis an-
tiquioribus, & dignioribus debitæ erant vteba-
tur subornationibus, amicos subornando, & suf-
fragia procurando, vtebatur dolis, & fraudibus,
etiam maiores amicos illudendo, & tandem tales
dignitates procurabat, vt aliqui qui ei contrarij
erant, omnino à Prælatiis excluderet; ergo talis
religiosus vt fictus, falsus, fraudulentus, ambi-
tiosus, omnino à Prælatiis relegandus est.

Confirmatur primo: Quia ambitio est secre- 107
tum venenum, pestis occulta, doli artifex, virtu-
tum ærugo, & tinea sanctitatis, vt ait D. Bernar-
dus, *serm.* 6. *in psalm* Qui habitat; sed hæc om-
nia inueniuntur in hoc religioso; siquidem ille
dolis, & artificiis vtebatur ad consequendam di-
gnitatem, omnes inficiebat vt venenum, & pestis,
vt ipse solus dignus appareret, omnium virtutes
annihilabat vt ærugo, & tinea, vt ipse solus vir-
tuosus videretur, cuncta euertebat vt ipse sua in-
tentione exiret; ergo talis religiosus vt pestis, ve-
nenum, & doli artifex, ærugo & tinea sanctitatis,
omnino à dignitatibus deiiciendus est.

Confirmatur 2. quia quos capit ambitio sunt 108
inuidi, contentiosi, simulatores, vt ait D. Basi-
lius, *de constitut. monasticis, cap.* 1. Sed talis est
iste religiosus, siquidem ad consequendam digni-
tatem, quam desiderabat, contentionibus, & si-
mulationibus vtebatur, & videns se illam non
potuisse

potuisse tot fraudibus consequi, summe inuidebat illius possessorem, contra eum ignitos inuidiæ, & iracundiæ radios è venenosis visceribus euomens, vt ab ipsis consulentibus accepi; ergo talis religiosus indignus est, vt in quamcunque prælatiam regularem eligatur.

Confirmatur 3. Quia elector qui omnes Præ-
109 latias procurat efficere ex certa Prouincia, vel oppido, eo quod sint sibi connaturales, vel amici, vt ipse ab eis postea in supremum Prælatum eligatur, & ipse semper permaneat in gubernio, vt caput Prouinciæ, vel Congregationis, est in peccato mortali ambitionis, & vt talis indignus Prælatiæ, vt notat Bellarminus, *de Princip. Christ. lib.1. cap.10.* Lugo, *de iustitia, d. 34. sect. 1. n. 3. tom.2.* & cum Lessio, Salon, Aragonio, & aliis Giragus, *p.1. dub.1. n 3. & 4. & 7. & p.3. dub.63. num. 367.* Sed huiusmodi Religiosus cum esset vnus ex electoribus in capitulo, arte & industria omnes Prælatos inferiores procurabat eligi ex amicis suis, & conciuis illius, vt ipsi eum postea eligerent, & conseruarent in Prælatia suprema, vt accepi à consulentibus; ergo talis religiosus, vt caput factionum, & vt acceptor personarum, omnino à Prælatiis relegandus est.

Confirmatur 4. Quia etiam inter Apostolos concitatæ sunt murmurationes aduersus Ioannem
110 & Iacobum, eo quod eorum mater primatum sedium ob amicitiam, & consanguinitatem à Christo postulauit, vt habetur Matthæi 20. *Audientes decem indignati sunt de duobus fratribus*, Arabicus, *legit murmurauerunt de duobus fratribus*, quia ægre ferebant, inquit, Caietan. in Matthæum 20. *quod illi duo ambientes voluissent omnibus præferri*; Sed iste religiosus omnibus vult præferri, & ad hoc vtebatur dolis, arte, & industria, distribuendo minora officia amicis, & suis naturalibus; ergo si hæc intentata præferentia causa fuit murmurationis, & seditionis inter Apostolos, procul dubio maiores seditiones causabit inter religiosos minoris perfectionis, ac Apostoli; ergo sicut illa matris postulatio pro filiis, vt ambitiosa reiecta fuit à Christo (non est meum dare vobis: sed quibus paratum est à patre meo) ita huic religioso tale munus non est dandum, sed quibus paratum est à Deo, & ille omnino est ambitiosus ab officio Prælati relegandus.

Confirmatur 5. Quia primus Angelus eo ipso quod in cœlo intentauit plus ascendere, quam si-
111 bi debitum erat, [sedebo in monte testamenti, similis ero altissimo,] omnino à cœlo ad inferos in æternum deiectus est, cum omnibus illis, qui eum in tali sede collocare voluerunt. Et primus homo eo, ipso quod in paradiso intentauit plus assequi, quam ei debitum erat, (eritis sicut Dij scientes bonum & malum,) comparatus est iumentis, & similis factus est illis, & vt talis statim in perpetuum è Paradiso cum suis sequacibus deiectus est; sed iste religiosus intendit plus ascendere, quam ei debitum est, anteponendo se dignioribus; ergo velut malus Angelus, & homo similis iumento factus, omnino ab omni honore, & dignitate in perpetuum deiiciendus est.

112 Confirmatur 6. Quia religiosus qui murmurationibus, etiam leuibus quærit alienare electorum animos, ne suffragia præstent in fauorem alicuius religiosi, sed sibi ipsi, vel alteri suæ factionis, & qui intendit alterum ab optimæ famæ opinione detrubare apud electores, vt ipse ei præferatur in prælatura, peccat grauissime peccato ambitionis, quia sua murmuratione intendit graue nocumentum proximi, vt ait D. Thomas, *2.2.q. 6. art.2. ad 4.* Azor. *p.2. lib.6. cap.5. q. 16.* Et quia
113 illis murmurationibus intendit conseruare regimen in propria persona, vel factione, scindendo vnitatem, pacemque conturbando, vt notat Caietanus *in summa tit. ambitio.* Bassæus *verbo Ambitio*, Giragus, *p.1. dub. 9. num. 60.* Sed iste religio- 114
sus de quibusdam aliis religiosis, quorum aliquem timebat eligi in superiorem Prælatum defectus, licet leues patefaciebat; vt electorum animos ab alicuius eorum electione remoueret, & eos in se ipsum inclinaret, vt patet ex narratione huius casus; ergo talis religiosus tales murmurationes, & defectus leues cum tali intentione patefaciendo, peccabat mortaliter peccato ambitionis, & intendendo electionem suam, indignus factus est, vt eligatur, & si de facto eligatur electio est cassanda, vt statuit Clemens VIII. in decretis pro reformatione regularium, & tenet, cum Barbosa, Lezana, *verbo ambitio, n 2.* Ergo cum hæc omnia concurrant in hoc religioso, omnino à Prælatia relegandus est; De eo enim ait Cyprianus de oratione Domini; discordans, & dissidens, & pacem cum fratribus non habens, nec si pro nomine Christi occisus fuerit, crimen dissensionis fraternæ poterit euadere; tale enim peccatum est alios exauthorizare, illorum defectus aperiendo, vt quisquam solus dignus appareat dignitate, vt ad talem maculam abluendam, etiam martyrium passus fluuius Cypriano videatur.

Et ne verba mea vobis leuia videantur, audito 115
ea, quæ scribit Bernardus Epistola 116. *Obtestor vos Religionum capita, per sanguinem Iesu Christi Saluatoris nostri, vt capita talium factiosorum euellere non tardetis, eaque in malam crucem amandetis*; Et paulo antea inuehens idem sanctissimus Bernardus contra prædictos ambitiosos ait, *O stulti filij Adam, qui contemnentes pacem, & gloriam appetentes, & pacem perdunt, & gloriam! va vobis viri impij, qui dereliquistis legem domini altissimi, quia retributio vestra dabitur vobis? va qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis, ambitione, superbia & inuidia; quibus quasi loris adstricti planstrum peccati trahitis! va qui dicitis malo bonum est, & bono malus est, vocantes tenebras lucem, & lucem tenebras, & ponentes amarum in dulci, & dulce in amaro! va vobis, qui sapientes estis in cordibus vestris & coram vobismet ipsis prudentes! va vobis etiam filiis sceleratis genti peccatrici, populo graui, iniquitate nemini nequam!* quid pro nostro præsenti themate pulchrius afferri poterat, nihil sane cum de nostro religioso, de quo est præsens disputatio videatur mores describere D. Bernardus. Mitto alia grauissima verba eiusdem S. Patris in eodem loco, ne lectori fastidiosus appaream.

Confirmatur 7. Religiosus, qui postposito bo- 116
no communi, suo priuato inhæret, prætendendo dignitates, & officia, est causa multarum dissensionum, & discordiarum; affectus enim proprij commodi, & non communis, est radix, & origo omnium perturbationum, quæ repetiuntur in re- 117
ligionibus, vt ait Rodriguez, *tom 3. q.34. art. 5.* Giragus, *p.5. dub.15. n.88.* Imo ipsam religionem scindit, vt ait D. Chrysostomus, *homil.11 ad Ephes.* vbi ait. *Nihil Ecclesiam æque potest diuidere, vt ambitio,*

ambitio , & amor imperij , & gerendi magistratus ,
118 *vnde talis religiosus dici potest Tyrannus*, vt ait Ari-
stoteles,*3.Polit. cap.5.* Tyrannidem enim dicimus,
dominatum vnius ad proprium commodum in-
tendentis , & D.Thomas, 1. *de regim. cap.1.* ait,*Si
vero non ad bonum commune multitudinis , sed ad
bonum priuatum regentis regimen ordinetur, erit re-
gimen iniustum , atque peruersum* ; sed huiusmodi
religiosus procurandu prælariam supremam , non
bonum commune intentat , sed eo postposito,
solum curat de proprio commodo , de se conser-
uando in suprema dignitate , alios deprimendo ,
& solum intendit suos naturales , & concines,
etiam minus dignos ad officia eleuate , vt ipsum
in suprema dignitate quantum fieri possit susti-
neant ; ergo talis religiosus vt seditiosus , pacis
turbator , & vnionis diuisor , Religionis Tyran-
nus ; ab omni officio , & dignitate detruden-
dus est.

Confirmatur 8. quia religiosus qui officia, &
119 dignitates pertendit , procurando directe , siue
indirecte suffragia pro se , vel pro aliis , preci-
bus , vel donis, vel iniuste propalando defectus
eligendorum, vt electio in se ipsum , vel alium
cadat , incurrit pœnam priuationis ipsius officij,
in quo est electus, & inhabilitatem ad quæcun-
que in futurum , vt statuit Clemens VIII. in de-
cretis pro reformatione regularium approbatis
iussu Vrbani VIII. vt testatur cum Nauarro , Pei-
rino , & aliis Lezana , *tom.1. cap. 15. num.24.* Sed
prædictus religiosus precibus, imo etiam donis,
procurabat saltem indirecte suffragia pro se ; ergo
talis religiosus vt vere ambitiosus omnino est in-
habilis ad quamcunque Prælatiam regularem , &
vt talis ab omni electione excludendus iuxta de-
cretum Clementis & Vrbani VIII.

120 Nec obstat si dicas huiusmodi religiosum esse
alias virtuosum , pœnitentiis , & orationi dedi-
tum , vt dicitur in consulto. Nam ad hæc Res-
pondeo cum S. Isidoro , *3. lib. sentent. cap.19.* cu-
ius titulus est de perfectione Monachorum , *quod
qui ad hoc conuersionem sanctitatis pertendit , vt
aliis quandoque præesse desideret , iste non disci-
pulus Christi, sed prauitatis sectator extitit ; sed iste
religiosus , si aliquam speciem virtutis & sanctita-
tis ostendit, est, vt electores videntes illius virtutem,
illum in dignitatibus supremis constituant, aliis enim
præesse desiderat*, vt ex huc vsque dictis constat: er-
go non discipulus Christi, vt ait Isidor. *sed praui-
tatis sectator extitit ; ergo vt talis ab omni dignita-
te cum sanctitate sua apparenti detrudendus ; nihil
enim Ecclesiæ Dei , & religioni* , vt suprà diximus
*perniciosius esse potest , quam colore sanctitatis ficta
dignitates Ecclesiæ, & religionis procurare* , quia
hunc nemo redarguere audet , vt ait D. Gre-
gorius, *in pastorali p.1.*

---

§. V.

*In quo ostenditur Religiosum de quo est rumor
ipsum sanguine Hebræo esse maculatum
esse indignum vt eligatur in Prælatum
regularem.*

VEniamus ad quintum Religiosum , qui cum
esset nimium reformatus , bonæ indolis, doci-
lis,erat tamen proh dolor ! rumor, ipsum sangui-
121 ne Hebræo esse maculatum , & hunc etiam dico
indignum , vt eligatur in Prælatum regularem.

Pro cuius intelligentia notandum est primo ,
quod licet hic casus in Regno Castellæ acciderit ,
cum tamen etiam in regno Portugalliæ, & in om-
nibus religionibus accidere possit , non solum il-
lum decidemus stando in iure communi,sed etiam
iuxta aliqua Priuilegia Pontificia , concessa tum
Regno Lusitaniæ , tum aliquibus religionibus, &
tandem quid dicendum sit de iure meæ Religionis
Carmelitanæ excalceatæ palam proponam. Lo-
quendo igitur de iure communi descendentes ab
infidelibus, si à natiuitate , vel à decennio bapti-
zati fuerint , non sint incapaces dignitatum , vt
cum Suario , Pelizario , Peirino notaui , *in nostro
Directorio regularium, p.3. tract. 5. d.5. n. 152.* Et 122
descendentes ex hæreticis, vel ex eorum fautori-
bus , solum sint incapaces vsque ad secundam ge-
nerationem per lineam paternam , & vsque ad 123
primam per lineam maternam , vt patet , *ex cap.
quicunque de hæreticis , & cap. statutum, el 2. de
hæreticis in 6.* vt cum Pelizario , Tamburino , &
alij dixi loco citato.

Ex specialibus tamen priuilegiis, in multis re-
ligionibus descendētes ex Iudæis non possunt eli- 124
gi in aliquam Prælatiam : Et quoad Minores pa-
tet ex bulla Pauli IV. & Gregorij XIII. in qui-
bus præcipitur , vt descendentes ex Iudæis , hæ-
reticis , & Sarracenis , quorum ossa , vel statuæ
combustæ fuerunt , non possint eligi in Prælatos
vsque ad 4. gradum inclusiue. Et similem prohi- 125
bitionem habent Hieronimyani, per bullam Ale-
xandri VI. & Gregorij XV. Et Benedictini ri-
gidiorem habent prohibitionem ; siquidem inter 126
eos sufficit ad perfectam inhabilitatem , quod as-
cendentes vsque ad 4.gradum fuerint confessi cri-
men , vel conuicti , aut de crimine fuerint in par- 127
ticulari ab Inquisitoribus puniti , vel inquisiti , vt
patet ex bulla Pij IV. vt cum Portel dixi *loco ci-
tato, num. 156.* Quibus priuilegiis An gaudeant 128
omnes communicantes , licet ego ibi , *num. 157.*
Responderim negatiue ; Contraria tamen senten-
tia mihi satis probabilis videtur , vt tenet Samue-
lius loquens de bulla Gregorij XIII. pro Mini-
mis, *tract.2. d.6. controuersia 28. num.4.* Nam li-
cet tale priuilegium sit odiosum religiosis parti-
cularibus , est fauorabile religioni , vt in simili
casu docet cum Rodrig. Cespedes,Pelizarius,*to.1.
cap 4 sect.49.n.26.*

Secundo notandum est in Regno Portugalliæ
descendentes ex Hebræis per lineam paternam , 129
aut maternam vsque ad septimam generationem ,
non possunt eligi ad canonicatus, præbendas, aut
dignitates cathredalium , siue Ecclesiarum colle-
giatarum , vel ad officium parochi , vel Vicarij
perpetui, vel ad quæcunque alia beneficia, etiam-
si sint Vicariæ amouibiles , quæ habeant curam
animarum , siue sæculares, siue regulares. Ita sta-
tuit ex grauissimis rationibus Clemens VIII. an-
no 1600.die 8. Octobris,& Paulus V. anno 1612.
die 17. Ianuarij , vt testatur Thomas Hurtado , *de
variis tractatibus tractatu 12. cap.1. n.1331.* Frago-
so,*p.1.lib.1.d.2.§.8.n.245.*

Et licet ibi Fragoso , *n.246.* huiusmodi consti-
tutionem Clementis VIII. velit solum extendi
ad præbendas,& beneficia sæcularia, constitutio-
nem vero Pauli V. præter prædictas præbendas, 130
& beneficia sæcularia , solum extendi ad benefi-
cia regularia, hoc est ad Ecclesias parochiales sæ-
cularium Monasteriis cuiusuis ordinis vnitas , &
nullo

nullo modo extendi ad Prælatias Religionum; ego ei non possum acquiescere. Nam postquam Clemens VIII. ad instantiam magni Regis Philippi statuit, vt ex tunc canonicatus, & præbendæ, ac dignitates in Cathedralibus, & dignitates principales in Collegiatis Ecclesiis, nec non parochiales Ecclesiæ, & earum perpetuæ Vicariæ, cæteraque curam animarum habentia beneficia Ecclesiastica, dictorum Regnorum minime conferrentur habentibus originem ab Hebræis, vsque ad 7. gradum inclusiue, tam ex parte patris, quam matris, Paulus V. hoc decretum Clementis extendit, vt etiam personæ, tam sæculares, quam regulares ex Hebræorum genere, seu stirpe descendentes, non possent exercitium curæ animarum, tam in sæcularibus, quam in cuiuscuis ordinis regularibus Ecclesiis, vllo modo obtinere, si descendant ex Hebræis vsque ad 7. gradum inclusiue; sed dispositio Clementis VIII. extenditur non solum ad beneficia curata sæcularia, sed etiam ad beneficia curata regularia, respectu sæcularium; ergo extensio Pauli V. vt etiam personæ, tam sæculares, quam regulares ex Hebræorum stirpe descendentes, non possint exercitium curæ animarum, tam in sæcularibus, quam in cuiuscuis ordinis regularibus Ecclesiis, vllo modo obtinere, aliquid amplius debet operari; sed nihil aliud amplius potest operari, nisi quod etiam comprehendat Prælatos regulares; ergo ad illos extendenda est.

Minor in qua est difficultas probatur: Quia Clemens VIII. in sua dispositione comprehendit omnia beneficia curata, etiam regularia. Nam illa verba, cæteraque beneficia, extenduntur ad omnia beneficia curata, etiam regularia, nomine enim beneficij curati, proprie, & in rigore veniunt etiam beneficia regularia, vt cum multis probat Garcia, *de beneficiis, part. 1. cap. 6. numero 37. & 38.* Barbosa, *in appellatiuis appellat. 32. numero 1.* Et illa verba, cæteraque beneficia, est repetitina similium, vt patet, *ex l. non solum 39.* & cum multis tenet Barbosa, *de dictionibus dictione 53.* Ergo cum non possit repetere beneficia sæcularia curata, quæ Pontifex explicat in dispositione, debet repetere beneficia regularia, primis similia, siquidem sunt etiam respectu sæcularium. Tum quia illa dictio, etiam, quæ habetur in dispositione Pauli V. est implicatiua, & explicat casum magis dubitabilem, & implicat minue dubitabilem, etiam in materia odiosa, vt cum multis latè probat Barbosa, *de dictionibus, dictione 112. numero 1. & 2.* Sed non potest explicare beneficia regularia, quia hæc comprehenduntur in dispositione Clementis VIII. vt diximus; ergo explicat etiam prælaturas regulares, quæ vere sunt beneficia curata in Ecclesiis regularibus, vt docet Peirinis, *de Prælato, quæst. 2. cap. 5. §. 3. numero 47.* Suarez, *tomo quarto, de religione, tractatu octauo, libro secundo, cap. 3. num. 24.* Lezana, *verbo beneficium, numero 3.*

Confirmatur 1. Quia Paulus V. statuit, vt
131 nullus descendens ex Hebræis, siue sæcularis, siue regularis habeat curam animarum; tam in sæcularibus, quam in cuiuscuis ordinis regularibus Ecclesiis, sed appellatione Ecclesiæ in fauorabilibus veniunt Monasteria regularium *cap. cum dilectus in fine de consuetudine*, & cum Caldeira, Frederico de Senis, Verall. Tuscho, & aliis notauit Barbosa, *de appellat. verb. iuris, appellat. 85. num. 10.* & multo a fortiori appellatione Ecclesiæ regularis; ergo cum in præsenti simus in materia fauorabili, respectu religiosis, vt *suprà* diximus, Dispositio Pauli V. non solum debet intelligi de Ecclesiis regularibus, hoc est, de Ecclesiis parochialibus Monasteriis vnitis, sed etiam de ipsis Monasteriis, in quibus nullus regulare exercere potest curam animarum respectu religiosorum, si descendat ex prædictis Hebræis vsque ad 7. gradum inclusiue.

Confirmatur 2. quia Pontifex ait, quod descendentes ex prædictis Hebræis, non possint habere curam animarum, tam in Ecclesiis sæcularibus, quam in cuiuscuis ordinis regularibus; sed Prælati regulares vere, & proprie curam animarum habent in Ecclesiis regularibus, vt cum Suario, Pellizario, notauit Lezana, *verbo beneficium, num. 3.* & cum multis Garcia, *de beneficiis, p. 1. cap. 6. n. 6.* & patet, *ex cap. dudum 2. de electione*; Ergo dispositio Pontificis, non solum ad parochos Ecclesiarum parochialium regularium extendenda est, sed etiam ad ipsos Prælatos regulares, qui vere in Ecclesiis regularibus habent curam animarum. 132

Confirmatur 3. Quia verba dispositionis Pontificiæ sunt intelligenda, & interpretanda secundum propriam significationem, *l. non aliter, ff. de legat. 3.* & cum multis notat Barbosa, *axiomate 2. num. 224.* Et hoc etiam in materia odiosa, vt cum Surdo notauit ibi Barbosa; sed Prælati regulares proprie, & rigorose habent curam animarum in Ecclesiis regularibus, vt *suprà* diximus; ergo prædicta dispositio Pontificia debet proprie, & in rigore intelligenda esse. 133

Confirmatur 4. Quia eadem inconuenientia dantur in Prælato regulari respectu suorum subditorum, quam in parocho sæculari respectu suorum parochianorum, vterque enim potest non ministrare fideliter suis subditis Sacramenta, ergo non est cur hæc dispositio Pauli V. restringatur ad solos parochos Ecclesiarum vnitarum Ecclesiis regularibus, cum alias proprie, & rigorose possit de ipsis etiam Prælatis regularibus intelligi, nisi alias velis dicere, maiorem curam habuisse Pontificem de salute animarum hominum sæcularium, quam religiosorum, quod absit; Dicendum igitur absolute est contra Fragosum, dictam dispositionem Pauli V. non solum loqui de parochis Ecclesiarum parochialium, etiam vnitarum conuentibus regularibus, sed etiam de ipsis Prælatis regularibus, quorum munera, & officia descendentes ex Hebræis vsque ad 7. gradum inclusiue in nulla religione in Regno Lusitaniæ obtinere possunt. 134 135

Tertio notandum est in nostra religione Carmelitana excalceata esse inhabiles ad habitum, & professionem descendentes ex parentibus per Sanctum Inquisitionis officium punitis, siue à Iudæis, Saracenis, seruis, hæreticie, vel alterius vitæ professoribus, vsque ad 4. gradum, & vltra, si aliqua notentur infamia, vt patet *ex nostra constitutione parte secunda, cap. secundo, numero nono.* Quam constitutionem confirmauit Alexander VII. *speciali bulla anno 1658. die tertia Iuly*: Vnde cum descendentes ex Hebræis in quocunque gradu in ordine nostro 136

137 nostro sint inhabiles ad habitum, & professio-
nem, multo à fortiori sunt inhabiles ad Prælatias.
Nec per professionem fiunt habiles ad prædictas
138 dignitates vt diximus, *de illegitimis in nostrs Di-
rectorio regularium*, *p.3. tract.3. d.4. n.60.* Tum
quia adhuc sub iudice est, an illorum professio sit
valida, & in primis, si ingredientibus fiat inter-
rogatio, an habeant prædictum sanguinem infe-
ctum, cum protestatione, quod si postea inuen-
139 ti fuerint talem sanguinem maculatum habere,
professionem non valere, vt fit in nostra Prouin-
cia Lusitana, certum est talem professionem esse
nullam, vt cum Rodriguez, Sanchez, Lezana, di-
xi, *in nostro Directorio Regularium, p.2. tract.3. d.
2. num.36.* Quod si non fiat illis talis protestatio,
140 adhuc multi dicunt, talem professionem esse nul-
lam, ex defectu consensus totius Religionis, &
ex defectu potestatis in admittente, ad professio-
nem, & ex dolo, & errore circa qualitatem per
141 modum conditionis conceptam, & ob dolum
dantem causam contractui, vt cum Rozella, Lan-
celoto, docet Vidal, *inquisitione 2. de voto, num 48.*
Ego ipse, *in nostro Directorio Regularium p.2. tract.
3. d.3. n.122.* Vbi hanc sententiam multis rationibus
probaui, eandem sententiam tenet Nauarrus, *lib.
3. consiliorum titul. de Regular. num.* 11. Portel.
*tom. 1. responsionum moralium, p.1. casu 5. num. 5.
prope finem.*

Quarto suppono quod si constet aliquem esse
142 ex sanguine maculato Hebræorum vsque ad 7.
generationem in Regno Portugalliæ esse incapa-
cem vt eligatur in Canonicum, præbendatum, vel
ad beneficium curatum, nec ad vllam Prælatiam
regularem, vt patet ex bullis Clementis VIII. &
Pauli V. & multis probat Hurtado, *suprà, n.*1331.
& nos *suprà* diximus. Quæ doctrina valde con-
143 formis est iuri Canonico, & ciuili, & Sanctis Pa-
tribus, *cap. consideranda, dist.*86. quod est S. Am-
brosij, *lib. 1. de officiis, cap.* 30. iuncta Glossa ver-
bo ingenuos *cap statuimus, quod est Honorij III.
iuncta glossa verbo potiorem, versu sed dic de maio-
rit. & obedi. l. Honor. C. de muner. & honor.* Vbi
id expresse dicitur, tenet D. Thomas, *lect.2. cap 2.
epistol.* ad Hebræos, D. Bernardus, *epist.*113. Ca-
saneus, *in catalog. p. 8. consideran.* 36. Felinus, *in
cap. cum ades, num 6. de rescriptis*, Baldus, *in cap.
statuimus, num.2.* Peña, *l. mulieres colum.4. C. de
dignit. lib.* 12. Est etiam hæc doctrina valde con-
sona rationi.

Quia contra hos homines est rationabilis præ-
sumptio, quod redeant ad vomitum contra fi-
dem, de eis probabiliter timetur, quod alios sub-
uertant. Tum quia eorum odium contra fidem
144 Catholicam est immane, & sanguine, & generatione
videtur transfundi. Tum quia homines ha-
bentes hanc maculam ciuilem in his Hispaniæ re-
gnis veluti infames reputantur. Tum quia teste
D. Thoma, 1.2. *q.*105. *art.*1. Sacra scriptura Deu-
teronomij 23. exclusit spurios ab Ecclesia He-
145 bræorum vsque ad decimam generationem prop-
ter generis vilitatem, propter quam tanquam in-
fames habebantur; sed vilior est sanguis Iudæo-
146 rum inter Catholicos, sunt enim Iudæi dolosi,
superbi, insolentes, & vltra modum ambitiosi,
rixosi, cauillosi, mendaces, procaces, tenaces, aua-
ri, & pecuniarum auidissimi, de quibus dicit
Apostolus ad Titum, *cap.*1. sunt enim multi in-
obedientes, vaniloqui, & seductores, maxime qui
ex circumcisione sunt, qui vniuersas domos sub-
uertunt, docentes quæ non oportet turpis lucri
gratia, vt etiam notauit Otalora, *de nobilitate
p.2. cap.7. n.*20. Ergo tales homines velut infa- 147
mes, & morum deprauatorum relegandi sunt
à dignitatibus Ecclesiasticis, est enim generatio
praua, & adultera, vt dicitur *Deuteronomio* 32.

Confirmatur. Quia per crimen læsæ Majesta- 148
tis diuinæ perditur omnis nobilitas, & sanguis
proditoris taliter inficitur, quod filij, & nepo-
tes, & descendentes quasi geniti ex sanguine in-
fecto priuantur, & excluduntur ab honoribus,
officiis, & dignitatibus, *vt in l. quisquis, C. ad l.* 149
Iuliam Majest. maxime, in §. filiis. Vbi dicitur,
infamia eos paterna semper comitetur, ad nul-
los prorsus honores, ad nulla sacramenta perue-
niant, &c. Facit textus, *in cap. si qui cum mili-
tibus 6. & q.1. & cap. Vrgentis, & cap. statuimus
de her. & l.2. tit.2. p.7. & l.1. & 2. tit. de las tra-
tiones, lib.8. ordinat.* Sed isti conuersi, vel eorum
parentes commiserunt tale crimen in proditione,
& morte Domini nostri Iesu Christi, quia conue- 150
nerunt in vnum, aduersus Dominum, & aduer-
sus Christum eius, vt dicitur, *Psal.* 2. Et quoti-
die id faciunt, vt dicitur, *Psal.* 84. Quadraginta 151
annis offensus fui à generatione ista; ergo vt in-
fames, & ignobiles relegandi sunt à dignitati-
bus Ecclesiasticis, Nam, *reg. 2. cap.* 2. ait Domi-
nus, *qui me contempserunt erunt ignobiles, & facit* 152
textus in cap. constituit. 17. q.4. quem dixit singu-
larem ad hanc conclusionem Ludouic. Romanus,
*singular.*672. Otalora, *suprà, n.*18.

Nec obstat illud quod dicit Paulus ad Roma-
nos X. *Non est distinctio Iudæi, & Græci*; Nam 153
hic locus intelligitur quoad animæ salutem, &
spiritualem iustitiam. Et eodem modo intelli-
guntur cæteræ omnes rationes Theologicæ, &
sacræ Scripturæ. Secus vero quantum ad statum
reipublicæ Ecclesiasticæ, vel sæcularis; Nam in
hoc optime cadit distinctio graduum, & persona-
rum, quoad honores, & dignitates, vt dicit Tex-
tus in Authent. *quib. mod. nat. effic. legit. §. illud,
versu quisquis, autem col.* 5. & docet Otalora, *de
nobilitate, p.3. cap.7. n.*22. Tum quia ita statue-
runt plures summi Pontifices confirmantes plura
statuta religionum, & multarum Ecclesiarum, 154
quæ tales homines ab honoribus, & dignitatibus
excludunt, vnde temerarium erit, ne dicam er-
rori proximum, negare id licitum esse, vt ait Tho-
mas Hurtado, *in tractatibus variis tractatu 12. cap.
1. num.*1538.

Quinto suppono, quod in mea Religione Car-
melitana excalceata, si certo constet aliquem esse 155
ex sanguine Hebræorum maculatum, non solum
vsque ad 4. gradum, vel septimum, sed in alio
quocunque gradu, esse inhabilem, vt eligatur in
aliquam Prælatiam meæ religionis; & Ratio est,
quia descendentes ex Hebræis vsque ad 4. gra- 156
dum, vel vltra, in mea religione sunt inhabiles
ad receptionem, & professionem in illa: ergo
multo à fortiori ad Prælatias. Patet consequen- 157
tia, quia maior habilitas requiritur, vt quis in
Prælatum eligatur, quam vt religiosus fiat, vt
patet in illegitimis; qui licet per professionem 158
maneant veri religiosi, in quacunque religione,
si non detur statutum irritans, sed tantum prohi-
bens professionem illorum, vt dixi, *in nostro Di-* 159
rectorio Regularium, p.2. tract.3. d.2. num.3. Non
tamen per professionem manent habiles ad di-
gnitates, & Prælatias ordinis, vt dixi *in eodem*

Directorio, p.3. tract. 5. d. 4. num. 59. Ergo licet
talis descendeos ex sanguine maculato per pro-
fessionem fiat verus religiosus, non tamen manet
habilis ad dignitates, & Prælatias.

Tum quia descendentes ex Hebræis in his Hi-
160 spaniæ, & Lusitaniæ regnis, sunt veluti infames
reputati, propter præsumptionem rationalem
de eorum redditu ad vomitum contra fidem, vt
ait Thomas Hurtado vbi, *suprà, tract.* 12. *cap.* 1.
161 *n.*1. *&* 338. Otalora, *de nobilitate* 2. *p. cap.*7. *nu-*
mero 17. Et tales eos reputat nostra constitutio,
2.*p. cap.*2. *n.*9. confirmata ab Alexandro VII. vt
ait, descendentes ex Iudæis vsque ad 4. gradum, &
& vltra, si aliqua notentur infamia, hoc est, si de
162 tali descendentia sint infamati, vel si notentur in-
famia, huius descendentiæ; Atqui infames, siue
iure, siue facti, sunt inhabiles ad Prælatias regu-
lares, vt patet *ex reg.* 86. *infamibus, de reg. iuris*
in 6. *& cap. infames* 6. *q.* 1. *cap.* cum in cunctis de
electione, vt latius dixi, *in nostro Directorio Re-*
*gularium, p.*3. *tract.* 5. *d.*4. *n.*115. ergo. Tum quia
163 satis probabilis opinio est, professionem talium
descendentium ex Iudæis esse nullam, vt *suprà* di-
ximus cum Rozella, Lancelloto, Vidal, Nauarro, &
Portel. Sed nullus potest eligi in Prælatum ali-
cuius religionis, si non sit vere professus illius,
164 vt patet, *ex cap. cum causa, cap. ad nostram cap.*
cum in magistrum, de electione, & tenent Miranda,
tom 2 *q.*3. *art.*11. Rodriguez, *tom.*2 *q.* 12. *art.* 8.
Suarez, *de Religione, tom.*4. *tract.* 8. *lib.*2. *cap.* 3.
num. 11. Lezana, *in consiliis consilio* 9. *numero*
16. ergo.

Quod autem constitutio meæ religionis, non
solum excludat descendentes ex Iudæis vsque ad
165 4. gradum, vt in ordine minorum, vel vsque ad
7. vt in regno Lusitaniæ, sed in quocunque gra-
du, patet ex illis verbis, vsque ad 4. gradum,
vel vltra, Nam illa dictio, vel vltra, importat
repetitionem sicut, dictio, hoc amplius, Calder.
consil. 336. *alias* 7. *de testament.* Et includit se-
quentia eiusdem conditionis, quibus erant inclu-
sa præcedentia, vt cum Calderino, Tuscho, & aliis
notat Barbosa, *de dictionibus, dictione* 135. *n* 1. *&*
dictione 428. *n* 3. Sed in antecedentibus excludit
à professione descendentes ex Iudæis vsque ad 4.
gradum; ergo & excludit eos in sequentibus vs-
que in infinitum per illam dictionem vel vltra his
igitur vt certis, & in dubitatis suppositis.

Tota difficultas est, An iste Religiosus de quo
certo non constat esse descendentem ex sanguine
Iudæorum, sed de quo datur rumor, & fama non
solum intra suam religionem, sed etiam inter sæ-
culares, quod sit descendens ex sanguine Iudæo-
rum, non solum intra 7. gradum, & vltra, sed in
propinquiori gradu, sit omnino inhabilis, vt eli-
gatur in Prælatum regularem? Et suppono, quod
in illius religione, datur statutum, quod non re-
cipiantur ad habitum, & professionem vllo modo
descendentes ex Iudæis, sine vlla gradium distin-
ctione quæ prohibitio æquiualet vniuersali, &
omnes gradus prohibet, vt dixi de statuto meæ
religionis. Et si quod censeo dicere debeo, exi-
stimo talem religiosum non solum esse indignum
vt eligatur, sed esse omnino inhabilem. Pro
166 quo nota, posse aliquem esse indignum vt eli-
gatur, non tamen inhabilem, vt patet in eo
qui est in peccato mortali, nam hic est indignus,
167 vt eligatur, vt ait D. Thomas, *quodlibeto* 8 *ar-*
tic. 6. non tamen est inhabilis, quia non habet
aliquam iuris inhabilitatem, vnde si resipiscat,
poterit esse aptus, vt ait Hurtado, *tractatu* 12.
*cap.*1. *num.* 1352. Ille autem qui est inhabilis, ci- 168
tra dispensationem nunquam potest eligi, siqui-
dem habet iuris inhabilitatem, vt patet in ille-
gitimis, & descendentibus à Iudæis vsque ad 7.
gradum in Regno Lusitaniæ.

Dico igitur talem Religiosum esse inhabilem 169
vt eligatur ad Prælatiam regularem. Ratio est,
quia descendentes ex genere maculato Iudæo-
rum, siue vsque ad 4. gradum, vt in ordine mi-
norum, siue vsque ad septimum, vt in Lusita-
nia, siue in quocunque gradu, vt in mea, & 170
in religione istius religiosi, sunt inhabiles ad
Prælaturas regulares; sed iste Religiosus est de-
scendens ex Iudæis intra quartum, vel 7. gra-
dum, vel ad minus in aliquo gradu; ergo est om-
nino inhabilis vt eligatur. Maior iam manet in
superioribus probata. Minor vero in qua est diffi-
cultas probatur. Quia vt dicitur in quæsito hu-
ius responsi, de hoc religioso datur fama, & ru-
mor esse ex consanguine Hebræorum, sed hoc
sufficit vt talis reputetur; ergo vt talis relegandus
est à dignitatibus, & prælatiis regularibus. Maior
est certa minor vero satis efficaciter probatur.

Quia ad probandam consanguinitatem, & 171
parentelam non restrictam ad certum gradum,
sufficit communis reputatio, & fama vt docet
Mascardus, *de probationibus conclus.* 409. Pacian.
eodem tractatu lib. 2. *cap.*2. Rota in vna Placen-
tinæ capellaniæ coram domino Peña 15. *Nouem-*
bris 1593. & cum multis Garcia, *de beneficiis.p.*7.
*cap.*15. *num.*28. Imo quando consanguinitas est
antiqua excedens memoriam hominum, proba-
tur per testes ex auditu, etiam sine fama, & ad- 172
minitulis, & sine requisitis, *cap. licet ex qua-*
dam, de testibus. Aret. *consil.* 37. Decius, *consil.*
595. Cephalus, *consil.* 137. *n.* 45. *lib.* 1. Gregorius
Lopez, *lib.* 2. *tit.* 6. *par. & glossa* 1. Simon. de
Prætis, *de interpretat. vlt. volunt. lib.* 5. *interpret.*
2. *dub.* 4. *num.*224. Mascardus, *concl.* 419. *num* 9.
Peregr. *de fideic. art.*43. *n.*81. Cabedo, *decis.*73 *p.*2.
Perez. de Lara. *de Vniuersar. & capellan. lib.*2 *cap.*
4. *n.* 11. Garcia, *de beneficiis suprà. n.*35. quidquid
velit Farinacius, *de testibus q.*69 *cap.* 2. *n.*103.

Et ratio est, quia in antiquis excedentibus me- 173
moriam hominum, testes de auditu probant plene,
l. si arbiter. ff de probat. leg. 2. *§. idem* Labeo, *ff de*
aqua pluuia arcen. vbi DD. *l.*29. *tit.* 16 *p.*3. Feli-
nus, *in cap. veniens primo de testibus, n.*16. Gregor-
rius Lopez, *dicta glossa* 1. Antonius Gabriel di-
cens esse communem, *concl.*3. *de testibus*, Mietes,
de maioratibus 4 *p.q.*20.*n.* 56. Ioann. Garcia plures
referens, *de nobilitate, glossa* 18. §. 1. Perez. de Lara,
*dicto c.*4. *n.*11. *& n.*141. & plures relati per Farinac.
*dicta q.*69. *cap.*3. *n.*115. Atqui in præsenti hæc con-
sanguinitas, & descendentia ex sanguine Iudæorum 174
in hoc religioso est antiqua excedens memoriam
hominum, & aliàs de ea datur fama, & dantur plu-
res testes ex auditu, non solum intra, sed etiam ex-
tra suam religionem, & alias non agitur de proban-
do certo gradu consanguinitatis; sed solum quod
detur talis descendentia in quocunque gradu; ergo
satis probatur per dictã famam, & testes ex auditu,
vt nos infra latius probabimus; Minor huius syl-
logismi quoad primam partem, scilicet quod dicta
consanguinitas sit antiqua est certa apud omnes,
quoad secundam vero partem, quod scilicet de ea
detur fama, & testes ex auditu probatur,

Quia fama est quidam rumor ortus, non à maleuolis, sed à probatis, & honestis personis, sparsus inter multos, vt habetur in cap. qualiter
175 & quando secundo de accusationibus, & *in cap. inquisitionis eodem titulo*; Hic autem rumor vt causet famam, vel infamiam debet esse sparsus ad minus inter decem personas, vt notat Fr. P. Petrus ab Angelis *in suo ordine iudiciali p. 1. capite 3. num. 1.* differt autem rumor à fama, quia rumor est, quando pars aliqua viciniæ clamat, fama vero quando pars maior, ita Syluester *verbo fama q. 5. §. 6.* Panormitan. *in cap. bona memoria primo de elect.* Glossa *in cap. super eo, eodem titulo.* Fr. P. Petrus ab Angelis *supra num.* 11. Vnde rumor dicit minus quam fama, sed est superior illa,
176 quia omnis fama est rumor non tamen omnis rumor est fama. Nam rumor tunc datur quando notitia est sparsa inter paucos, vt inter tres, vel quatuor, aut quinque; fama vero est quando notitia est sparsa inter plures, qui ad minus sint decem, vel in maiori parte viciniæ, vt *supra* diximus. Non est autem necesse quod hæ perso-
177 næ inter quas rumor iste est sparsus, semper viderint rem, de qua datur fama, sed sufficit, quod dentur verosimiles coniecturæ, illius, apud personas graues, & prudentes, & si nullus viderit, vt notat Fr. P. Petrus ab Angelis, *supra num.* 1213. R. P. Fr. Thomas à Iesu *de visitatione regulari tract. 2. cap. 2. n. 5. & 6.* & nos *infra* de hac re iterum agentes latius demonstrabimus. Et idem est, si vnus solus viderit, & iustè, vel iniustè sparserit inter alios, vt notant ibi ijdem Authores; Atqui inter multos, & graues personas, tam regulares, quam sæculares, qui numerum non solum decem, sed quadraginta, & plus centum excedunt, sparsus est rumor abhinc multis annis, prædictum religiosũ descendere ex genere Iudæorum, qui omnes dicunt, id à suis maioribus, & à certis, & nominatis viris grauissimis audiuisse, & ex illorum dicto hunc rumorem in ea prouincia, & regno inter graues personas sparsum fuisse, vt ab ipsis consulentibus accepi; Ergo id sufficit ad probandum prædictum religiosum esse ex sanguine Iudæorum.

Patet consequentia: Quia consanguinitas quando non agitur de certo gradu probando, probatur ex sola fama, & quando est antiqua probatur per testes ex auditu, vt supra diximus; sed hic datur vera fama, dantur insuper testes ex auditu quamplurimi, qui personas à quibus id audierunt declarant, imò & plures testes gradum consanguinitatis distinguant, qui est infra septimum? Ergo vere probatur descendentia huius religiosi à sanguine Iudæorum; Ergo talis religiosus in suo ordine est inhabilis vt eligatur in prælatum regularem, & idem dicendum est de alio simili siue in mea religione, siue in regno Lusitaniæ propter easdem rationes.

178 Imo addo, Quod licèt talis rumor, & fama sit falsa, adhuc sufficit talis rumor, & fama, vt talis religiosus non possit eligi in prælatum in sua religione, quod sic probo. Regulares tenentur sub mortali eligere ad prælatias regulares digniores, vt cum communi sententia probat Lu-
179 go *de iustitia tom. 2. d. 35. num. 14.* Samüelius *tract. 1. d. 6. controuersia 5. num. 6.* Giragus *parte 1. dub. 2. num. 1.* & quoad nostrates patet *ex. 3. p. nostrarum constitutionum cap. 2. num. 10.* vbi dicitur in omnibus electiones digniores præferantur, in quo electorum conscientias grauiter oneramus, Atqui prædictus religiosus quamuis catholice viuat, & doctrina, vita, & moribus sit condecoratus, eo ipso, quo de eo datur rumor, & fama, & si aliàs sit falsa, ipsum esse descendentem 180
ex sanguine Iudæorum, est indignus, vel ad minus non est dignior illis qui talem rumorem, & famam non habent; Ergo talis religiosus omnino relegandus est à prælatiis regularibus. Maior est certa minor vero probatur. *ex l. fin. de hared. instituend.* vbi dicitur, falsus rumor non solet 181
obesse, ergo potest obesse.

Tum quia rumor publicus, quantumuis sit falsus, nescio quid nigredinis inducit, & vt dici solet, *se naon mancha, tisna*; Sed homo denigratus, & quia possessione famæ puritatis deiectus est, & si violenter deiectus sit, per falsum rumorem, quem inducunt testes iurati, & si periurati, non est tam dignus ad prælatiam, vt ille qui est in possessione famæ puritatis, vt notant Amaia in Apologia pro Collegio Conchensi *num* 16. Hurtado *tract. 12. cap. 1. num.* 1580. & ex se patet; Ergo cum alias in tali religione non desint plures religiosi virtute, & literis condecorati, qui talem nigredinem, & notam non habeant, hi in omnibus electionibus anteponendi sunt prædicto religioso sic denigrato, licet sint iuniores, & inexperti, sæpe enim expedit, imo oportet prætermitti senior, & qui multum gubernauit, & se probauit digniorem, & eligi alius iunior, tum vt prælaturæ non præscribantur apud quosdam paucos, tum vt alij paulatim apti fiant, vt notat Lugo *de iustitia d. 35. num. 50.* Ergo multo magis poterunt hi iuniores, & inexperti eligi ad impediendum electionem indigni.

Tum quia non est censendus quis dignior, eo quia antiquior est in habitu, vel sacerdotio, vel ætate, vt decidit Rota *decisione* 38. *lib 2 p. 3. diuersarum*, & cum multis probat Tamburinus *de iure Abbatum tom. 1. d. 5. q. 18. num.* 10. sed ille censendus est dignior, qui aptior est ad vtilitatem Ecclesiæ, & maiorem animarum profectum, iuxta illud Pauli. 1. ad Corinth. *cap. 12. num. 16.* vnicuique datur manifestatio spiritus ad vtilitatem, & docet D. Thomas 2. 2. *q. 63. art. 11.* & cum aliis Hurtado *tract. 12. cap. 1. num.* 1326. Atqui religiosus, qui talem nigredinem, rumorem, aut famam maculatam non habet, aptior est ad officium prælati, si alias habeat scientiam, & morum honestatem, & aliquam ad gubernandum habilitatem, etsi iunior sit, siquidem maiorem de eo subditi fiduciam habebunt, & non erunt dubij de fide sui prælati, cum certi sint esse ex sanguine puro procreatum, quod tamen habere non possunt de illo, qui difamatus est de sanguine impuro: Nam licet non cõstet certo de veritate illius rumoris, & famæ, semper remanet quidam timor, & scrupulus in subditis de illius fide, vnde timent ab eo recipere Sacramenta; quotidie enim vidimus plures, de quibus solum prædictus erat rumor, & fama comprehendi ab Inquisitoribus fidei, & sæpe inueniuntur nunquam habuisse intentionem ministrãdi sacramenta, vt hoc anno 1669 in quodam sacerdote vidimus Vlisipone; Ergo cum dubium sit, an huiusmodi religiosus sit ex sanguine Iudæorum, nec contrarium possit certo cognosci, cum sit rumor, & fama de tali defectu; & aliàs sint multi, licet iuniores, qui talem famam non habent, & qui habent illa, quæ de iure

re requiruntur ad prælatiam regularem, hi omnino præferendi sunt tali religioso denigrato, & difamato, vt digniores; Nam vt ait D. Petrus, in sua Epistola 1. cap. 2. Probatur electum pretiosius, & Paulus epistola 1. ad Titum *cap.* 1. eos qui de circuncisione sunt ab officio Prælati præcipit amoueri.

§ VI.

In quo quæritur, An in casu quo omnes electores præter vnum, velint eligere vnum ex dictis quinque indignis ad prælatiam regularem possit etiam iste vnus elector, in vnum ex illis indignis ferre suum suffragium, in quem omnes alij concordarunt.

192 Respondi affirmatiuè: ita Bordonus *tom.* 2. *resolut.* 61. *num.* 12. Ego ipse *in nostro Directorio Regularium parte* 1. *tract.* 5. *d.* 4. *num.* 14. Et
193 ratio est. Quia quando minor pars capituli certò cognoscit maiorem partem eligere indignum, prętermisso digno, conformando se in suis suffragiis cum ea nihil efficit, cum electio à maiori parte capituli pendeat, & non à minori, sed tantum permittit malum ex materiali votorũ suffragatione, quod non est peccatum; sed iste elector certò scit, alios electores velle eligere vnum
194 ex illis indignis prætermissis dignis; Ergo conformando se cum illis non peccat, sed tantum illorum peccatum permittit.

Sed Quæres, quis ex his indignis eligendus
195 sit ab hoc electore, si alij electores solum sint determinati ad vnũ ex illis, quem talis elector voluerit, non tamẽ ad hunc, vel illum in particulari? Respondi me in ea hypothesi, electurum esse il-
196 lum qui solum habet defectum in obseruantia regulæ, & constitutionum, citra peccatum mortale. Et ratio est, Quia licet indignus per se
197 nunquam sit eligendus, vt supra diximus, Quando tamen electio minus indigni necessaria est ad euitandam electionem magis indigni, tunc optimè potest eligi minus indignus, siquidem ex duobus malis minus est eligendum. Ita Lugo *de iustitia d.* 35. *sect.* 3. *num.* 29. & cum Lessio, Filiucio, ego ipse *in nostro Directorio Regularium p.* 3. *tract.* 5. *d.* 4. *num* 23. Atqui minùs indignus est ille, qui habet defectum in obseruantia regulæ, & constitutionum, citra peccatũ mortale, homine nimium iracundo, & rixoso, & qui absque
198 ratione contra subditos inuehitur, & homine superbo, incorrigibili in suis dictaminibus, rigido in exequendis mandatis, & puniendis defectibus, & homine nimium ambitioso, & homine de quo
199 est fama esse de sanguine Iudæorum; Ergo hic, & non illi, eligendus est in tali suppositione. Minor in qua est difficultas patet.

Quia ex pluribus indignis, ille minus indignus iudicandus est, de quo datur maior spes, quod positus in officio emendetur, vt docet cum
200 Azor, Bañes, Aragonio, Ledesma, Hurtado, *tract.* 12. *cap.* 1. *num.* 1364. Sed ex prædictis indignis maior spes datur de eo, qui ex fragilitate, &
201 passione regulam, & constitutiones non obseruat, quod positus in officio emendetur, quam de aliis; Ergo in prædicta hypothesi, iste eligendus est. Minor patet. Quia iste operatur contra legem ex passione & infirmitate, alij verò quatuor operantur ex malitia; Sed minor spes emendæ datur in eo, qui operatur ex malitia, quam in eo qui operatur ex passione, & infirmitate, vt ais D. Thomas 1. 2. *q.* 78. *art.* 4. *in corpore*, vbi ait, passio quæ inclinat voluntatem ad peccandum cito transit, & sic homo cito redit ad bonum propositum pœnitens de peccato; Ergo ille potius eligendus est in prælatum, quam alij.

Minor huius syllogismi in qua est difficultas probatur. Quia qui peccat contra legem ex pas- 202
sione, & infirmitate, operatur minori aduertentia, & libertate, siquidem impetu passionis appetitus sensitiui impeditur culpabiliter ratione malitiæ, quam scit, & tenetur aduertere, actu aduertat, vt notat illustrissimus Tapia *lib.* 2. *de vitiis, & peccatis q.* 11. *art.* 3. *num.* 2. qui verò 203
peccat ex malitia operatur ex praua inclinatione, & electione voluntatis mota ex peculiari, ac indiuiduali complexione prauæ dispositionis, qua homo inclinatur ad aliqua determinata peccata, propter illam corruptionem naturæ, peculiariter hunc disponentem; sed huiusmodi inclinatio 204
est quidam habitus prauus aquisitus consuetudine malè operandi, quo malum efficitur homini quasi connaturale, cum habitus, seu consuetudo sit altera natura, vt ait cum D. Thom. 1. 2. *q.* 78. Doctissimus Tapia *lib.* 3. *catena moralis, q.* 11. *art.* 1. *num.* 2. Ergo potius sperãda est emenda ex eo, qui ex fragilitate peccat, quam ex eo, qui ex mali- 205
tia, & innata inclinatione voluntatis ad malum, sed prædicti quatuor religiosi naturaliter ex praua quadam naturæ dispositione sunt inclinati voluntariè, quia cum sæpè reprehensi sint de tali vitio nolunt emendari, vnus ad inordinatam iram, & vindictam, à qua difficillime dimouetur, iuxta illud *Prouerbior.* 27. ira non habet misericordiam, nec erumpens furor: alius est inclinatus ad arrogantiam, & superbiam, à quo etiam difficillime dimouetur, iuxta illud Psalm 73. superbia eorum, qui te oderunt ascendet semper. Alius ad ambitionẽ, quæ est pestis inueterabilis, omnia contaminans, vt ait Bernardus *sermone* 6. *in psal. qui habitat.* Alias est inclinatus ad Iudaismum à qua inclinatione difficillime dimouetur, cum sit inclinatio ab vtero, vt ait, *Psalmista* 57. *errauerunt ab vtero*, hoc est, à natura, vel quia ita à parentibus didicerunt, vt cum D. Gregorio exponit Lorinus *in Psalm* 57. *versu* 4 vel vt ait Glossa interlinearis *à ventre in quo est veritas*; Er- 206
go tales religiosi, cum de eis non operetur moraliter vlla emenda in suis vitiis, procul abijendi sunt à prælaturis, & in prædicta hypothesi potius eligendus, qui ex fragilitate, & passione peccat contra regulam.

Patet consequentia, quia de hoc datur pro- 207
babilior spes emendæ, sæpe enim vidimus huiusmodi homines sorte positos in prelatiis suauiter allici ad strenuum certamen contra malas inclinationes, vt ait Giragus *p.* 1. *dub.* 3. *num.* 22. Tum quia multi sunt, vt ait D. Thomas, *de reg. princip. cap.* 7. qui magis proficiunt in dignitatibus constituti, quam sine illis; sæpè enim, vt ait commune proloquium, honores mutant mores; Tùm quia vt ait D. Chrysostomus *tom.* 1. *in* S. Petrum, & Eliam, loquens de prælatis, Deus illos ipsos quorum fidei Ecclesiam, & populum commis- 208
surus erat, permisit peccato subijci, vt à suorum conscientia admonerentur, in alios esse benignio

benigniores, nam si ipsi non peccassent, nullsm
peccātibus veniam daturi essent. Tùm quia sæpe
conuenit potius eligere peccatorem, quem verè
pœnituit, quàm innocentem, vt cum Abbate
208 notauit Baldus *verbo eligere num.* 55. Pellizzarius
tomo 2. tract. 9. cap. 2. num. 131. & cum D. August. &
Chrysostom. Giragus *p. 3. dub. 34. n.* 218.

Tum quia morum probitas magis sumitur à
statu, & ordinario modo procedendi, quam ab
209 vno, vel altero actu ex fragilitate commisso,
vt ait cum Sanchez, Lugo *de iustitia tom* 2. *d.* 35.
num 1. Sed iste Religiosus, licet aliquando ex
fragilitate non obseruauerit regulam in rebus le-
uibus, est tamen bene morigeratus in obseruan-
tia legis Dei, & regulæ quoad res graues; Ergo
optime potest præsumi, & operari de eo quod
sicut extra dignitatem bene morigeratus fuit in
rebus grauibus, ita positus in prælatia, etiam
resipiscet, quoad fractiones regulæ in rebus le-
210 uibus, & venialibus. Ergo cum de hoc religio-
so maior detur spes emendæ, & cum defectus
præteriti cum alia non inhabilitent, quin po-
tius reddent humaniorem, ad prælatiam, si vere
pœnitens sit, vt ait Chrysostomus, iste in illa hy-
pothesi, præferendus est aliis, de quibus non da-
tur tam certa spes emendæ, cum naturales incli-
nationes, & mali habitus ex eis prouenientes dif-
ficiliores, diuturniores sint, & non ita facile ex-
pellantur, sed semper præsumantur durare, dum
contrarium non probatur, vt patet ex Glossa in-
signi in cap inter canonicos, & cum Ioanne An-
211 dæas Butt. Imola, & aliis tenet Mascardus *de pro-
bationibus conclus.* 815. *num.* 1. Natura enim non
patitur repentinam mutationem, vt dixit Decian.
consil. 34. *num.* 21. *vol.* 3. & cum aliis Mascardus
supra num. 4. Ergo cum de hoc religioso maior
detur spes emendæ, quam aliis eis procuildu-
bio, in illa hypothesi, eligendus est.

---

§. VII.

In quo quæritur, An in casu quod nec de hoc religioso minus reformato detur probabilis spes, quod positus in officio emendetur, & alias omnes electores, præter vnum, sint determinati eligere vnum ex illis quinque indignis, in quem iste talis elector inclinauerit, quem tum eliget iste elector, ex his quinque indignis.

212 R̲Espondi me electurum esse illum, qui cum
alias habeat omnes partes requisitas ad bene
gubernandum, deficit solùm ei obseruantia in re-
gula, & constitutionibus, extra peccatum mor-
213 tale. Ratio est: Quia quando electores sunt de-
terminati ad eligendum indignissimum, vel ma-
gis indignum, potest quis licite ferre suffragium
minus indigno, ad impediendum electionem in-
dignissimi, vel magis indigni, vt docet cum Les-
sio, & aliis Lugo *de iustitia d.* 35. *n.* 29. Pontius
lib. 5. de matrim cap. 18. *num* 28. & alij quos refert,
214 & sequitur Diana *p. 5. tract. 7. resol.* 19. quidquid in
contrarium, dicat cum aliis Hurtado *in tractati-
bus variis tract.* 12. *cap* 1. *num.* 1472. Sed huiusmodi
religiosus parū reformatus est minus indignus ad
prælatiam regularē, quàm alij enumerati; ergo iste
eligendus est ad impediendam electionem alicu-
ius aliorum. Minorem in qua solum est difficul- 215
tas sic probo. Ille censetur minus indignus ad
prælatiam, qui positus in illa minus lædet bonum
commune iustitiæ, paci, & vnitati communitatis,
sed iste positus in prælatia, minus aliis nocebit 216
bono communitatis; Ergo iste in illa hypothesi,
aliis præferendus est.

Maior est certa: quia prælatiæ institutæ sunt 217
ad consulendum bono communi, ad obseruan-
dam iustitiam, & impediendum eius damna, vt ait
Lugo *de iustitia d.* 35. *num* 18. *&* 55. & cum aliis
Giragus *p. 1. dub. 1. num. 4. & dub. 4. num.* 18. ex iusti-
tia namque oritur pax religionis, nutrimentum
spirituale, Monachorum gaudium, silentium, secu-
ritas, in pulchritudine pacis; Ex iniustitia vero,
oriūtur seditiones, inimicitiæ, & cōtentiones pul-
lulant, vt ait cum vtroque Rodriguez, & aliis
Giragus *p. 1. dub. 1. num.* 1. Minor vero in qua est 218
difficultas probatur. Quia magis opponitur bono
communi, paci, & iustitiæ communitatis, ita nimis
inordinata, arrogantia, & superbia, ambitio, & Iu-
daïsmus, quam non obseruantia legis non obli-
gantis ad mortale ex fragilitate; sed iste religio-
sus solum habet hunc defectum obseruantiæ, alij
vero, vnus est valde, & inordinate iracundus, ri-
xosus, & præcipitatus; alius arrogans, superbus, &
aliorum etiam seniorum, & totius boni consilij
aspernator, incorrigibilis in suis dictaminibus, ri-
gidus in exequendis mandatis, & puniendis defe-
ctibus; alius ambitiosus; & alius vtpote ex sangui-
ne Iudæorum procreatus in fide suspectus; Ergo
iste licet, etiam indignus, aliis vt magis indignis,
præferendus est.

Maior huius vltimi syllogismi probatur dis-
currendo per omnia. Nam in primis ira inordi- 219
nata appetit vindictam, & punitionem contra or-
dinem rationis, & contra iustitiam, vt ait D. Tho-
mas 2. 2. *q.* 157. *art.* 2. superbia generat discordias, vt 220
ait Sapiens *Prouerbiorum* 3. inter superbos semper
iurgia sunt, nimius rigor turbat amicam societa-
tem, & religiosos in desperationem ponit, vt ait
Hurtado *tract.* 12. *cap.* 1. *num.* 1498. Ambitio est 221
pestis occulta, doli artifex, virtutum ærugo, & ti-
nea sanctitatis, vt ait Bernardus *in serm. 6. in Psal.* 222
qui habitat: sanguis maculatus est periculosissimus
in fide; sed ex iniustitia oriuntur seditiones, ini-
micitiæ, contentiones. vt ait Giragus *p. 1 dub. 1. n.* 1. 223
Ex iurgiis oriuntur odia, ex perturbata pace
oriuntur inimicitiæ, desperationes, apostasiæ, vt
ait Hurtadus *suprà*, ex ambitione oriuntur omnia 224
mala, nam vt ait Apostolus, radix omnium malo- 225
rum est cupiditas. Ex sanguine maculato regula-
riter oritur infidelitas in fide; sed hæc omnia 226
magis opponūtur bono communitatis, quam non 227
obseruantia legis non obligantis ad mortale;
Nam hæc vitia directe tendunt ad destruendam 228
pacem, vnitatem, concordiam, & societatem com- 229
munitatis, sunt enim omnia in damnum tertij, &
contra iustitiam, ex cuius violatione oriuntur se-
ditiones, inimicitiæ, contentiones, vt ait cum Ro-
driguez, Giragus *p. 1. dub. 1. n. 1. & p. 2. dub. 2. n.* 11.
quod sumpsit ex D. Thoma 12. *q.* 96. *art.* 2. *in cor-
pore*; Non obseruantia vero legis, licet etiam nō- 230
ceat bono communitatis, nam capite languescen-
te cetera corporis membra inficiuntur, vt dicitur
cap. ex merito, q. 1. n. 6. & nos supra multis rationi-
bus ostendimus, non tamen ita nocet ac alia vitia,
ergo religiosus, qui solum hunc defectum habet,
aliis præferendus est.

Minor

Minor quoad istam vltimam partem probatur,
231 quia Prælatus frangens legem, solum intendit suis inclinationibus satisfacere; Et licet inde aliqui subditi sumant occasionem non obseruandi, etiam legem, id est præter intentionem prælati, & omnibus peccatis conuenit, quia per omnia peccata, etiam quæ sunt in damnum solius committentis, præbetur malum exemplum, vt bene aduertit Giragus, *p.3. dub.57. n.128.* Id tamen non intendit Prælatus. Non enim Prælatus frangens legem intendit, quod subditi idem faciant, id enim solus Diabolus intendit, qui non est contentus facere malum, sed etiam aliis suggerit, vt idem faciant, vt optime ait Giragus, *p.3. dub.24. n.159.* Vnde Chrysostomus *homilia 25. in Matthæum,* ait, siquidem bene
232 vixeris, & docueris, omnium iudex es, si autem bene docueris, & male vixeris, tui solius condemnator es. Nam bene viuendo, & bene docendo populum instruis, quomodo debeat viuere, bene autem docendo, & male viuendo, Deum instruis quomodo te debeat condemnare; sed huiusmodi religiosus bene docet, licet ex fragilitate male viuat; ergo solum sibi malum directe facit, quod autem inde alij sumant exemplum, id per accidens est, nec id ille intendit, sicut alij, quorum nimium iracundus intendit vindictam iniustam subditorum, sub nomine iustitiæ, vt ait D. Thomas, 1.2. *q.84. art.4 ad.2.* Superbus, & arrogans intendit aliorum contemptum, vt patet ex illa Christi Parabola *Lucæ* 18. Dixit ad quosdam, qui in se confidebant, & aspernabantur cæteros ex desiderio propriæ excellentiæ, vt ait D. Thomas, 1.2 *q.844. art.2.* in corpore. Ambitiosus intendit omnibus alijs dignioribus contra iustitiam distributiuam anteponi, vt ait Lezana, *verb. ambitio, n.2.* Sanguine maculatus intendit destructionem fidei, est enim hoc peccatum ex se infectiuum aliorum, & contra bonum publicum, vt notat cum communi sententia Giragus, *p.3. dub 37. n. 228.* De talibus enim dicitur *Iob.* 34. quasi de industria recesserunt à Deo, & vias eius intelligere noluerunt; ergo horum peccata magis opponuntur bono communi, quam defectus illius prælati contra regulam, citra mortale, ex propria fragilitate.

Confirmatur, quia licet culpæ huius Prælati contra regulam sint peccata mortalia, ob scandalum quod inde sumunt subditi, & ob malum exemplum, vt cum communi sententia docet Giragus, *p.3. dub.5. n.61.* Huiusmodi tamen Præ-
233 lati defectus non inducunt, etiam indirecte, subditos ad peccata mortalia contra leges, siquidem causa exemplaris non potest plus mouere, quam
234 in se intrinsecè habet malitiæ, vel virtutis; illi autem defectus contra leges secundum se, & secluso scandalo, tantum erant veniales contra legem. Atqui aliorum religiosorum defectus sunt
235 secundum se peccata mortalia, siquidem grauiter opponuntur iustitiæ, & fidei, vt *suprà* diximus cum D. Thoma, & inducunt Religiosos ad peccata mortalia, scilicet ad inimicitias, seditiones, Apostasias, desperationes, hæreses, & alia huiusmodi, vt *suprà* diximus; ergo magis nociui sunt defectus horum religiosorum communitati, quam non recta obseruantia legum huius religiosi.
236 Confirmatur 2. Quia potest dari communitas adeo reformata, & in qua subditi interno feruore ducti, adeo sint propensi ad regularem obseruantiam retinendam, qui fere non indigeant superiore, sed iuxta illud, *Isaiæ cap.11.* puer paruulus minabit eos absque vlla difficultate, vt notauit Lugo, *de iustitia, d. 35. num.56.* Sed huic communitati non potest multum nocere malum exemplum prælati in materia leui. Tum quia pec- 237
catum veniale multitudine bonorum operum, in quibus religiosus versatur, veluti obruitur, vt notat Sanchez, *in summa lib.4. cap.4. num.7.* Giragus, *p.3. dub. 51. n. 310.* Tum quia per solum mortale frequentatum redditur homo indignus 238
dignitate, vt notat cum Soto, Ledesma, Aragonio, & aliis Giragus, *p.3. dub.47. n.184.* & cum aliis Hurtado, *tract. 12. cap. 1. num. 1494.* Tum 239
quia subditi adeo præfecti de tali inobseruantia leui prælati non curant, nec eum imitantur, sed potius sua obseruantia reprehendunt, quod tamen non poterunt facere cum homine nimis iracundo, superbo, ambitioso, vel hæretico, qui 240
omnes etiam bene viuentes inquietant, & perturbant; ergo saltem in Communitate reformata, melius est imponere hunc Prælatum nimis reformatum, quam alium ex *suprà* dictis, & hæc de toto hoc consulto, saluo meliori iudicio dicta sint.

CONSVLTVM XCVIII.

De quodam Prælato regulari qui accipiebat stipendia pro Missis, quas ex lege tenebatur applicare pro religiosis defunctis sui ordinis, an peccauerit mortaliter, & teneatur ad restitutionem.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Prælati recipientes stipendia pro Missis, quas religiosi tenentur ex lege dicere pro suis religiosis defunctis peccant mortaliter, & tenentur ad restitutionem.*
3 *Sacerdos non potest duplici obligatione ex iustitia vnica Missa satisfacere.*
4 *Prælatus tenetur ex iustitia suas Missas, & suorum subditorum applicare pro religiosis defunctis sui ordinis, quando id lex præcipit.*
5 *Professio religiosa est quidam contractus inter religionem, & religiosum.*
6 *Ad quid obliget hic contractus tam religiosum profitentem, quam religionem.*
7 *Si prælatus negaret subdito rem grauem, quam lex religionis ei concedit, sine causa peccaret grauiter contra iustitiam.*
8 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
9 *Si lex vel constitutio non obligat ad mortale, religiosus transgrediens illius mandatum non peccat mortaliter.*
10 *Religiosi non vouent absolute obedientiam, vt castitatem & paupertatem, sed iuxta declarationes suarum legum.*
11 *Nostra constitutio non obligat ad mortale, nisi quando imponit formale præceptum.*
12 *Ponitur quædam obiectio, & soluitur.*

13 *Ponitur aliud argumentum in contrarium, & soluitur.*

14 *Ponitur alia obiectio, & soluitur.*

15 *Religiosi recipientes stipendia pro missis, quas ex constitutione religionis tenentur applicare pro aliis religiosis defunctis, si talia stipendia consumant sine licentia tacita, vel expressa Prælati, peccant mortaliter contra paupertatem.*

16 *Quid si religiosus applicet dictas Missas pro stipendiis, quæ iam consumpsit, siue licite, siue illicite.*

17 *Quid si applicet illas pro religiosis defunctis secundum legem, & simul pro stipendiis ab aliis acceptis.*

18 *Ponitur aliquorum doctorum sententia.*

19 *Ponitur contraria sententia authoris.*

20 *Prælatus applicando dictas Missas pro Religionis defunctis, & simul pro stipendio, peccat contra iustitiam.*

21 *Religiosi particulares applicantes dictas Missas pro aliis religiosis defunctis, & simul pro stipendiis, tenentur dicta stipendia restituere.*

22 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

23 *Ponitur alia obiectio, & soluitur.*

24 *Prælatus siue applicet dictas Missas pro solis dantibus stipendium, siue simul pro dantibus stipendium, & pro Religiosis defunctis, semper peccat mortaliter, & tenetur ad restitutionem*

25 *Quid si illas applicet modo dicto ex ignorantia.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 QVIDAM Prælatus pro Missis quas Religiosi ex vi nostræ constitutionis dicunt pro Religiosis, quando è vita decedunt, & pro aliis, quæ pro defunctis in aliquibus diebus per discursum anni à lege nostra præcipiuntur offerri, accipiebat stipendium, fretus in quadam opinione Pelizarij, *tract. 5. cap. 9. n. 12.* quam ego secutus fui, *in nostro Directorio Regularium, p. 2. tract. 3. d. 6. n.* 1662. Vbi dico Regulares non celebrantes Missas pro defunctis sui ordinis non peccare mortaliter, si alias regula, vel statutum non obligat ad mortale. Nam cum hæc obligatio sit ex lege, non transcendit obligationem simplicis ordinationis. Ita colligit ex Suario Pelizarius, *suprà, n.* 12. quam opinionem sequitur, etiam Marchinus *de ordine p. 2. tract. 3. cap.* 17. Thomas Hurtado, *tract. 11. de obligatione Sacerdotum, cap. 4. resolutione* 17. *n.* 183. & 184. Diana, *p. 10. tract. 15. resol.* 43. Pater Leander à sanctissimo Sacramento, *tomo 2. tract. 8. d. 4. quæst.* 15. Fretus igitur hic Prælatus huic opinioni accipiebat stipendia pro dictis Missis, postea scrupulis agitatus.

Quæsiuit à me, an peccauerit mortaliter ita prædictas Missas suorum subditorum applicando, & an teneatur de restitutionem.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 RESpondi dictum Prælatum, seclusa ignorantia, peccasse mortaliter contra iustitiam, & teneri ad restitutionem, ita à fortiori debet tenere Bossius, *de conscientia, p. 1. tit. 1. §. 25. à num.* 412. *vsque ad* 414. Ludouicus à Sancto Raimundo, *in tractatibus variis, p. 2. tract. 13. num.* 129. Ratio est,
quia Sacerdos non potest duplici obligationi ad
quam tenetur ex iustitia vnica Missa satisfacere; 3
Atqui iste prælatus tenebatur prædictas Missas,
tam suas, quam suorum subditorum applicare ex
iustitia pro religiosis defunctis sui Ordinis; ergo 4
accipiendo pro eis stipendia peccauit mortaliter contra iustitiam, & tenetur ad restitutionem. Maior est certa, & constat ex declarationibus sacræ Congregationis, & eam tenent fere omnes Doctores, qui post talia decreta scripserunt. Minor vero in qua est difficultas probatur.

Quia professio religiosa, quam faciunt religiosi, est quidam contractus celebratus inter religio-
sum, & religionem, quo contractu religiosus se 5
obligat religioni ad obseruantiam regulæ, & constitutionum, & ad ea omnia, quæ ad statum Re-
ligionis pertineant, & religio se obligat obserua-
re, mediantibus Prælatis, ea, quæ in regula, & 6
constitutionibus præcipiuntur in fauorem, tam spiritualem, quam temporalem ipsius religiosi; sed religio præcipit tales Missas applicare pro religiosis defunctis; ergo prælati eos illis defraudantes peccant grauiter contra iustitiam, & tenentur ad restitutionem. Consequentia est certa. Quia
si prælatus negaret religioso rem grauem, quam 7
illi regula, vel constitutio concedit, sine causa, vt si nollet ei dare victum, vel vestitũ in materia graui, peccaret mortaliter contra iustitiam, ratione pacti professionis violati, vt docet Suarez, *tom. 4. de religione, lib. 1. cap. 11. n. 9.* prope finem, ergo eum defraudando Missis, quas ei religio concedit, potiori iure peccabit, contra iustitiam, siquidem deficit in re graui pertinente ad bonum animæ.

Dices; ergo etiam Religiosi, qui prælati non 8
sunt, si accipiant stipendia pro dictis Missis, peccabunt contra iustitiam, & tenebuntur ad restitutionem; Sed id est contra id, quod ego ipse dixi, *in nostro Directorio Regularium, part. 2. tract. 3. d. 6. num.* 662. & contra doctores *suprà* citatos; ergo sicut religiosi particulares accipientes stipendia pro dictis Missis non peccant mortaliter in mea sententia, ita nec Prælati pro talibus Missis stipendia accipientes. Respondeo negando illationem. Ad probationem Respondeo quoad hoc dari magnam differentiam inter Prælatum, &
subditos; Nam subditi si lex, vel constitutio ali- 9
quid præcipiens non obligat ad mortale, vt est nostra constitutio, etiamsi materia præcepta sit
grauis, Religiosus illam non adimplens non pec- 10
cat mortaliter, cuius ratio est, quia Religiosi non vouent absolute obedientiam, vt vouent castitatem, & paupertatem, sed secundum declarationes suarum constitutionum, vt diximus cum Fagundez, *in nostro Directorio Regularium p. 2. tract. 3. d. 4. n. 113. & tract. 3. d. 6. num.* 15. & tenet Suarez,
tom. 4. de religione lib. 1. cap. 11. n. 9. Atqui nostra 11
constitutio non obligat ad mortale, nisi quando imponit præceptum formale, vel censuram; ergo cum in hoc casu non ponat præceptum, illa constitutio tantum erit quædam dispositio, & simplex ordinatio, obligans religiosos ad pœnam, non tamen transgredientes obligabit ad culpam grauem contra iustitiam, nec etiam contra obedientiam, vt diximus, *loco citato nostri Directorij.*

Aliter dicendum est de prælatis. Nam Prælatus ex officio sine nouo præcepto habet hanc obligatio

obligationem dandi religiosis id, quod constitutio, & regula præcipit; Ad hoc enim constituitur Prælatus à Religione, vt loco religionis immediate ministret subditis id, quod in pacto professionis Religio eis promisit, vt optime notauit Suarez, *loco citato, num. 9.* Vnde sicut negando subdito necessaria ad suam sustentationem peccaret contra iustitiam sine nouo præcepto, vt ibi notauit Suarez, eo quod deficit in pacto inito in traditione professionis, ad quod adimplendum immediate constituitur Prælatus à Religione, ita negando religioso defuncto sacrificia ei debita ex lege peccat contra iustitiam, quia ei negat, & ab eo subtrahit, necessaria ei concessa à religione ad bonum animæ in materia graui; Quod tamen non cernitur in subditis, nam subditi immediate ex officio solum tenentur obedire, hæc autem obedientiæ obligatio in particulari semper est iuxta gradum præcepti, seu legis impositæ, & nunquam intelligitur obligatio iustitiæ ab ipsis exigi, nisi quando actus ita præcipitur, vt *suprà* diximus, & tenet Suarez, *suprà loco citato*; ergo subditi accipientes stipendia pro dictis Missis solum ibunt contra constitutionem, non vero contra iustitiam, ac per consequens non peccabunt mortaliter, nec tenebuntur ad restitutionem.

12 Dices cum Ludouico Raymundo, *suprà, n.119.* Legislatores, & Patres, qui tales constitutiones fecerunt, & Pontifex, qui eas confirmauit volunt, & intendunt quod religiosi dictas Missas pro aliis religiosis defunctis applicent; ergo religiosi tali legi non obedientes peccant contra iustitiam, & tenentur ad restitutionem. Patet consequentia quià in re graui defraudant defunctos in re iuste à Prælatis eis præcepta. Respondetur concedendo antecedens, deinde negatur consequentia. Ad probationem Respondetur quod obedientia etiam in re graui non obligat ad mortale ex vi voti, nisi simul adsit præceptum, Nam hoc modo vouent religiosi obedientiam, vt *suprà* diximus. Nec ex vi contractus professionis, nam ex vi professionis ad nullos actus immediate se obligat religiosus, nisi ad id quod vouet, non vouet autem immediate actus illos, ad quos ex regula, vel ex constitutione detinetur, sed præter castitatem, & paupertatem vouet tantum obedire secundum regulam, & constitutiones, Tunc ergo solum ex vi voti obligabitur ad illos actus præceptos in regula, & constitutionibus, quando interuenerit obedientiæ præceptum, vel regulæ, vel hominis; ergo si vtrumque secludamus, non remanet obligatio ex vi voti; ergo nec ex vi professionis; ergo nec ex iustitia obligatio interueniet, donec Prælatus rigorose præcipiat, & exigat ius suum; Tunc enim fateor peccatum esse contra iustitiam ratione traditionis, & pacti contra virtutem religionis, ratione voti obedientiæ, vt optime ait Suarez, *suprà, n. 9.* ergo cum religio in nostris constitutionibus tales Missas non præcipiat dicere religiosis pro defunctis sub præcepto, nec ex obedientia, nec ex iustitia ex vi professionis tenebuntur religiosi eas eis applicare, sed tantum ex vi constitutionis, quæ tantum obligat ad pœnam.

13 Dices si Prælatus præcipiat officiali Conuentus, vt tribuat Petro religioso, v. g. vestem interiorem, illi omnino necessariam, & officialis ex malitia illam ei non dederit, peccabit ipse officialis contra iustitiam; siquidem obligationem quam Prælatus habebat ex vi contractus professionis dandi necessaria religiosis ad vitam corporalem transfundit in officialem monasterij ei præcipiendo vt tali religioso indigēti succurreret, sed etiam legislatores præcipiendo, vt religiosi dicant tres Missas pro defunctis religiosis, vt præcipit nostra constitutio, 1. *p. cap.* 17. *num.* 2. Transfundit in ipsos religiosos obligationem quam ex vi contractus professionis habebant ex iustitia tribuendi religiosis necessaria ad salutem spiritualem; ergo sicut officialis Conuentus non tribuendo vestem religioso indigenti peccat contra iustitiam, ita religiosi non dicentes Missas pro religiosis defunctis peccabunt contra iustitiam.

Respondetur concessa maiori, negando minorem. Nam legislatores quando talem legem fecerūt, non habebant obligationem iustitiæ præcipiendi dicere tot Missas pro religiosis defunctis, sicut Prælatus habebat tribuendi religiosis necessaria ad vitam corporalem; vnde non refuderunt talem obligationem iustitiæ in dictos religiosos dicendi tales Missas, cum talis obligatio in eis non antecederet. Et ratio est, quia legislatores si vellent, quando leges fecerunt, poterant talem legem non efficere, nec tales Missas præcipere dicere pro religiosis defunctis, vt ex se constat; quando ergo præceperunt, vt dicerentur, non id fecerunt ex debito iustitiæ, quod in eis præcesserit, sed ex affectu pietatis, succurrendi religiosis defunctis. Secus dicendum est de Prælato, nam Prælatus ex vi regulæ tenetur ex officio succurrere religiosis, dādo eis necessaria ad vitam, vnde si officiali præcepit, vt alicui religioso aliquā rem necessariam tribueret, & officialis neglexerit id facere, excusabitur Prior, eo quod refundit suam obligationem in officialem, ad id deputatum iuxta regulam, quæ non obligat Prælatum, vt per se succurrat religiosis, sed per se, vel per fratrem ad idem officium deputatum, vt patet ex *nostra regula cap. de non habendo proprio*, vbi ait, legislator, sint vobis omnia communia, & distribuantur vnicuique per manum Prioris, vel per fratrem ab eodem ad idem officium deputatum, prout cuique opus erit, inspectis ætatibus, & necessitatibus singulorum satisfacit; ergo Prælatus suæ obligationi, si id officiali committat, quod si ille non adimpleuerit peccabit quidem contra iustitiam, quia ex officio, & mandato Prælati tenebatur id efficere, ipse tamen Prælatus, si alias prædictam negligentiam officialis ignorauerit, excusabitur, quia iam refundit suam obligationem, quam habebat ex iustitia in officialem Conuentus.

Dices, ergo etiamsi Prælatus non applicet dictas Missas suorum subditorum pro religiosis defunctis, sed pro eis accipiat stipendia non peccabit contra iustitiam, nec tenebitur ad restitutionem. Patet consequentia quia per nos tales Missæ non sunt debitæ ex iustitia ex vi contractus professionis dictis religiosis, siquidem in legislatoribus talis obligatio ante constitutionem legis non præcesserat, nec eam legislatores refuderunt in Sacerdotes ex vi legis; ergo Prælati tales defunctos defraudantes non peccabunt contra iustitiam, sed tantum contra pietatem, vel charitatem. 14

Respondetur. Negando illationem. Ad probationem Respondetur distinguendo antecedens; tales

tales Missæ non sunt debitæ ex iustitia respectu sacerdotum particularium concedo, respectu prælati nego; Et ratio est quia sacerdotes particulares solum tenentur ex vi constitutionis tales Missas dicere pro defunctis, quæ constitutio cum non contineat præceptum non ab eis petit legislator, vt ex iustitia teneantur eas applicare pro defunctis, vt *suprà* diximus, nec in eos refundit aliquam obligationem ex iustitia, quam antea legislator haberet applicandi tales missas pro defunctis, cum in eo talis obligatio nunquam præcesserit. At prælatus conuentus supposita lege, quæ præcipit tales missas dici pro defunctis, tenetur ex officio curare, vt pro eis tales missæ applicentur, ad id enim constituitur prælatus à Religione ad curandum, vt religiosis dentur ea, quæ regula, & constitutio præcipit, eis tam viuis, quam defunctis dare, vnde si ei constet quod aliquis religiosus eas non applicat, tenetur ei imponere præceptum, vt eas applicet; ergo si contrarium faciat, deficiet in re graui pertinente ad suum officium, cum deficiat in re debita ex lege religioso, quam illi tenetur ex officio dare, vel procurare vt ei conferatur, procul dubio peccabit contra iustitiam, & tenebitur ad restitutionem, vt *suprà* diximus, quam tamen obligationem non habet religiosus particularis, cum id ad eum non pertineat ex officio, sed ex lege, quæ eum non obligat ad culpam, sed ad pœnam.

Aduerte tamen quod licet tales religiosi recipientes stipendia pro dictis missis non peccent contra paupertatem, nec teneantur ad restitutionem, sed tantum faciant contra legem prohibentem, vt cum Palao dixi *in nostro Directorio Regu-*
15 *larium p.* 2. *tract.* 3. *d.* 4. *num.* 57. Peccare tamen mortaliter contra paupertatem, si tales eleemosynas consumant, sine licentia tacita, vel expressa prælati, siquidem in hoc casu se gerunt tanquam domini accipiendo dominium, & vsum rei notabilis pretio æstimabilis, vt cum Ledesma, Sanchez, Peirino, & aliis dixi *in nostro Directorio*
16 *Regularium suprà num.* 136. Hæc enim stipendia, eo ipso, quod à tali religioso pro dictis missis recipiuntur, monasterio acquiruntur; Secus dicendum est, si talis religiosus applicet dictas Missas pro stipendiis, quæ iam consumpsit, siue licite, siue illicite, cuius ratio est, quia in hoc casu non acquirit stipendia, sed tantum se liberat ab obligatione, quam siue licite, siue illicite contraxerat, vt cum Sanchez, Palao, dixi *in nostro Directorio loco citato, numero* 264. vbi circa hoc plura inuenies.

An autem tales Religiosi, vel etiam prælatus
17 applicando dictas missas pro religiosis defunctis possint etiam eas simul applicare pro dantibus stipendia, & pro illis stipendia accipere, maius est dubium: Affirmant Marchinus *de ordine parte secunda, tract.* 3. *cap.* 17. Thomas Hurtado *tract.* 2. *de obligatione sacerdotis, cap.* 4. *resol.* 17. *num.* 183. *&* 184. Diana *p.* 10. *tract.* 15. *resol.* 43. Leander *de sacramentis, tom.* 2. *tract.* 8. *d.* 4. *q.* 15. & eam debent tenere omnes qui dicunt sacrificium Missæ posse simul applicari pro dante stipendium, & pro aliis ex charitate, gratitudine, vel liberalitate, vt sunt Lezana, Escobar, Decastillo, Gaspar Hurtado, Vasquez, & aliis, quos refert, P. Ludouicus. Raymundus *p.* 2. *tract.* 3. *num.* 122.

Quorum ratio est, Quia ex eo talis sacerdos non posset simul applicare hoc sacrificium pro suis religiosis, ad quod tenetur ex lege, & simul pro dante stipendium, vel faceret contra decreta sacræ Congregationis, vel defraudaret dantem stipendium in re graui spirituali; sed neutrum efficit; Ergo potest hoc sacrificium simul pro dictis religiosis, & pro dantibus stipendium applicare. 18
Minor quoad primam partem patet, quia decreta sacræ Congregationis solùm prohibent accipere plura stipendia à diuersis personis pro eadem Missa, non vero illam pro pluribus gratis sine stipendio applicare. Quoad secundam vero partem etiam liquet, quia hoc sacrificium quoad fructum ex opere operato habet infinitatem extensiuam, & æque prodest vni, quam pluribus, vt tenet Thomistarum Schola, & multi alij grauissimi Doctores; Ergo applicando sacerdos illud pro dante stipendium, & simul pro illis, pro quibus tenetur ex lege, vel charitate applicare, nulli facit iniuriam, siquidem vnicuique tribuit integrum sacrificium.

Nec obstat, quod in hac applicatione detur periculum non dandi integrum sacrificium danti stipendium, cum non sit certum sacrificium esse infiniti valoris, sed tantum probabile, & sacerdos tenetur certum sacrificium applicare pro dante stipendium, vt ait Bossius *tomo primo de conscientia, p.* 1. *tit.* 1. §. 25. *num.* 396. & nos *supra* diximus, Nam contra hoc est; Quia vt sacerdos possit sacrificium Missæ pro pluribus applicare, satis est vt sequatur opinionem probabilem, & certam moraliter, licet talis opinio sit dubia dubietate physica, aut metaphysica, quia supposita tali opinione probabili, tollitur periculum morale non applicandi certam Missam pro dante stipendium, quod solum operans tenetur vitare, ita respondet Raymundus *supra numero* 123.

Verum quidquid sit de probabilitate huius sen- 19
tentiæ, quam suis patronis relinquo; Ego existimo nec prælatum, nec religiosos posse dictas Missas applicare pro religiosis defunctis ad quod tenetur ex lege & simul pro eis accipere stipendia; Et in primis quoad prælatos patet, quia cum in nostra sententia illi ex iustitia teneantur applicare dictas Missas pro religiosis defunctis, non possunt pro eis accipere stipendium; nam iam applicarent sacrificium pro duplici obligatione ex iustitia, quod fieri non potest, vt *suprà* diximus. Quoad religiosos vero particulares, qui tantum ex lege non obligante ad culpam tenentur dictas Missas applicare pro religiosis defunctis, & in quibus procedit opinio prædictorũ Doctorũ probatur. Quia 20
quidquid sit de infinitate sacrificij, nullus fidelis dat stipendium pro dicenda sibi Missa, nisi cum intentione, quod ad participandum in illa Missa nullus alius admittatur, quoad fructum medium; Ergo sacerdos admittens alios ad participationem illius fructus medij, siue finiti, siue infiniti, siue ex gratitudine, siue ex charitate, siue ex lege, vel ex alio stipendio, id faciat, deficit in promissione in re graui; Ergo non potest acquire- 21
re dominium stipendij, siquidem illud accipit contra voluntatem dantis, dans enim non habebat intentionem ei dandi talem eleemosynam, si ille alios ad participationem dicti fructus medij illius sacrificij admisisset.

Nec obstat si dicas donationem stipendij ex parte petentis Missam esse absolutam, & libera- 22
lem, & non conditionalem, sub conditione applicandi Missam, Nam si talis conditio poneretur,

teneretur

teneretur Sacerdos ex iustitia dare spirituale pro temporali, quod re ipsa, & facto esset venditio, & velle pecunia possidere donum Dei, ac per consequens simonia; ergo tale pactum non interuenit ex parte petentis Missam, sed ipse dat stipendium libere, ad alliciendum animum Sacerdotis, vt pro eo offerat sacrificium, vt ait D. Thomas, *in 4 dist 25. q.3. art.2, q.2. ad 1*. & Nos *suprà* diximus *consulto* 64. Ergo Sacerdos applicando pro eo, qui stipendium dedit, & pro alio ex lege, vel charitate nullam ei facit iniuriam, nec deficit in promissione.

Respondetur concedendo donationem stipendij ex parte petentis Missam esse liberalem, & absolutam, prout refertur ad sacrificium, ex parte tamen dantis, & recipientis interuenire obligationem iustitiæ. Nam dans eleemosynam, ex eo quod vult, quod sibi liberaliter applicetur totum sacrificium sine alterius consortio, quoad participationem fructus medij tenetur alere Sacerdotem, dando ei eleemosynam taxatam ab Ecclesia, & Sacerdos eo ipso quod ei datur debita sustentatio secundum taxam Ecclesiæ, tenetur integrum sacrificium sine consortio alterius, quoad participationem fructus medij applicare pro eo, qui ei tribuit sustentationem; sed qui Missam postulauit dat integram sustentationem Sacerdoti iuxta taxam Ecclesiæ; ergo Sacerdus tenetur ex iustitia ei integrum sacrificium sine consortio alterius, quoad participationem fructus medij applicare, aliàs non faciet suam eleemosynam.

23 Dices Sacerdotem applicando sacrificium pro dante stipendium, & simul pro alio ex lege dare illi integrum sacrificium, & in nihilo eum defraudare. Respondetur intentionem dantis stipendium non esse alere Sacerdotem celebrantem pro alio, sed solum velle, & intendere alere Sacerdotē celebrantē pro se solum, vnde si Sacerdos pro alio simul celebret, non potest facere suum stipendium, non quia donatio stipendij fuisset conditionalis, sed quia datus fuit error ex parte personæ donatarij, siquidem intentio dantis non fuit directa ad Sacerdotem celebrantem pro se, & pro alio, sed ad Sacerdotem solum pro se celebrantem: vnde cum Sacerdos pro illo, & alio celebraret, datus fuit error in persona donatarij; sed quando error versatur circa personam donatarij, donatio non subsistit vt cum Lessio, & aliis communiter docet Trullenc. *lib.7. decalogi, cap.17 dub 14. n. 1.* & Nos *suprà* diximus; ergo talis Sacerdos non potest facere suam eleemosynam, & tenetur eam restituere.

24 Hinc fit, quod siuè iste Prælatus applicet dictas Missas pro solis dantibus stipendium, siue pro religiosis defunctis, & simul pro dantibus stipendium peccasse mortaliter, seclusa ignorantia, & teneri ad restitutionem. Dixi seclusa ignorantia, nam cum Prælatus fretus illa opinione male intellecta, operatus fuerit ignorantia inuincibili, illa eum potuit excusare à peccato, si eam habuit, data tamen sciencia veritatis, & intellecto sensu,
25 in quo illi Doctores, & ego loquutus fui, tenetur Prælatus, siue eas Missas applicauerit solum pro dantibus stipendia, siue pro illis, & religiosis defunctis, alias tot in numero applicare, siue prò religiosis, si forte Missas solum applicauit pro dantibus stipendia, & non pro religiosis, siue pro illis qui dederunt stipendia, si forte pro religiosis, & simul pro illis applicauit, siquidem conuentus, vel debet ex iustitia tot sacrificia religiosis defunctis, vel illis à quibus recepit stipendia, vtque ab hoc debito iustitiæ liberetur, tenetur tot Missas applicare, etiam si dicta stipendia consumpserit bona fide, quia in his factus est ditior conuentus, vt ex se patet.

CONSVLTVM XCIX.

De quodam mercatore certos contractus vsurarios faciente, cum extraordinaria, & notabili circunstantia.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Quod multis, & doctis placet probabile iudicatur.*
3 *Referuntur aliquæ opiniones in materia vsuræ.*
4 *Mercator potest licite vendere merces, quas habet summō pretio iusto.*
5 *Potest eas iterum emere ab emptore pretio infimo iusto, si non intercedat pactum de retrovendendo minori pretio, nec cognitio ex parte venditoris, quod emptor eas iterum vellet vendere.*
6 *Quid si intercedat tale pactum.*
7 *Merces vltroneæ vilescunt per dimidiam.*
8 *Venditio pretio summo, iusto tamen, est licita.*
9 *Emptio pretio infimo iusto est licita.*
10 *Ponitur obiectio in contrarium. & soluitur.*
11 *Vendens credito ratione periculi amittendi capitale potest aliquid vltra capitale petere absque vsura.*
12 *Periculum amittendi capitale est pretio æstimabile.*
13 *Non tenetur quis illud gratis subire.*
14 *Ratione damni emergentis & lucri cessantis potest aliquid accipi vltra sortem.*
15 *Mutuans ratione periculi amittendi mutuum potest aliquid petere supra sortem.*
16 *Vendens ad creditum ratione lucri cessantis potest accipere ab emente id, quod illa pecunia lucraturus erat.*
17 *Pro obligatione quam vendens ad creditum accipit non petendi principale vsque ad certum tempus potest aliquid exigere sine vsura.*
18 *Venditor suarum mercium si rogatus vendiderit ad creditum potest statim emere easdem merces ab emptore minori pretio, quam vendidit vsque ad dimidium.*
19 *Potest insuper ab eo petere lucrum cessans.*
20 *Potest petere aliquid pro periculo amittendi principale.*
21 *Potest aliquid exigere supra sortem pro obligatione non petendi debitum vsque ad certum tempus.*
22 *Censura Authoris circa has omnes opiniones recensitas.*
23 *Venditor ad creditum potest aliquid prò lucro cessante vltra sortem exigere, si in promptu habeat, vel moraliter certo speret, quo res suas numerata pecunia emerit, secus si non haberet.*

24 *Venditor non potest merces suas vendere credito summo pretio cum pacto eas iterum emendi pretio infimo.*
25 *Hic contractus continet usuram palliatam.*
26 *Si talis contractus liceret, tolleretur de medio usura, & omnes usuræ honestarentur.*
27 *Venditor vendens rem suam credito pretio summo ignorans emptorem illam iterum venditurum potest eam emere pretio infimo iusto pecunia numerata.*
28 *Venditor credito potest aliquid accipere ultra sortem ratione periculi, cui exponitur perdendi pretium illarum cum certis conditionibus.*
29 *Ponuntur conditiones, quæ ut id licitum sit requiruntur.*
30 *Venditor credito potest petere ab emptore fideiussorem.*
31 *Venditor credito non potest sine usura aliquid accipere supra sortem pro obligatione non petendi debitum usque ad certum tempus.*
32 *Dilatio solutionis est quoddam implicitum mutuum.*
33 *In mutuo nihil suprà sortem recipi potest absque labe usura.*
34 *Qui suscipit obligationem mutuandi ad libitum mutuatarij potest aliquid suprà sortem accipere sine labe usuræ.*
35 *Qui priuat se in instrumento quo laborat ad aliquod tempus potest ob id aliquid accipere.*
36 *Venditor ad creditum summo pretio iusto, non potest res suas vendere cum pacto redimendi illas pretio infimo, nec sciendo emptorem id intentare post celebratum contractum venditionis.*
37 *Potest postulare ab emptore lucrum cessans, si certo sciat, qui numerata pecunia tales res emat, secus si non habeat, nec de proximo speret habendum.*
38 *Poterit aliquid postulare pro periculo vero non recipiendi pretium quanti ipse daret pro tali periculo, si pecuniam ab alio mutuatam postulasset, nisi venditor alium fideiussorem assignasset.*
39 *Non potest aliquid suprà sortem recipere pro obligatione non petendi pecuniam debitam per tantum tempus.*
40 *Non potest aliquid pro hac obligatione gratis oblatum accipere ex obligatione ciuili.*
41 *Ponitur resolutio totius huius consulti.*

CASUS, SIVE FACTI SPECIES.

1 Cum forte accederem ad domum cuiusdam ditissimi mercatoris in quadam huius Lusitaniæ regni Ciuitate, accidit, quod me præsente accessit quidam nobilis homo, & dixit ad domum eiusdem mercatoris, & quæsiuit ab eo, An ei vellet vendere credito centum cubitos telæ aureæ: Annuit ipse mercator, si ipse emptor illos centum cubitos telæ vellet recipere pro pretio mille aureorum, quod erat iustum pretium summum illius telæ, admisit emptor pretium. Postea ei dixit venditor, quod dum non solueret principale mille aureorum, deberet ei quotannis soluere lucrum cessans, quod erant in suo computo, quinquaginta aurei, ad rationem quinque pro centum, in quo etiam consensit emptor; quibus peractis dixit ei venditor, quod etiam ei deberet aliquid soluere quotannis pro periculo amissionis capitalis, quod in suo computo erant viginti quinque aurei, & quod deberet etiam soluere alios viginti quinque aureos quotannis pro obligatione, quam ipse venditor accipiebat non postulandi ab eo capitale, dum illud non postulabat; quibus omnibus annuit, & consensit emptor.

His sic stabilitis, telam mensus illi est venditor, & eam ei tradidit, post traditionem telæ, dixit emptor venditori ipsius telæ, An illam vellet emere, nam ille volebat eam iterum vendere. Respondit primus venditor se eam ab illo velle emere, si illam minori pretio per dimidium illi daret, siquidem hoc erat iustum pretium infimum, pro quo eam ipse acciperet, quod si amplius vellet, quæreret emptores, nam ipsum pro ea amplius non daturum. Respondit ille, qui telam volebat vendere, se pro eo pretio illam velle vendere, numerauit secundus emptor pecuniam, & dedit ei quingentos aureos, remanente primo emptore, cum debito mille aureorum pro capitali, & cum obligatione soluendi quotannis dicto mercatori centum aureos, pro lucro cessante, pro periculo sortis, & pro obligatione non petendi principale.

Hæc cum ego viderem, non mihi placuere, & zelo iustitiæ motus dixi dicto mercatori, quomodo posset ille iam iniquum contractum celebrare cum dicto homine, si quidem pro quingentis aureis, quotannis acciperet centum aureos reddituum, cum solum ei debiti essent viginti quinque, ad rationem quinque pro centum, At ipse mercator intendens in me dixit, Tu es Magister in Israel, & hæc ignoras, & aperiens scrinium suum, abstulit quendam papyrum cuiusdam eximij doctoris, in quo hæc sequentia continebantur.

PROPONUNTUR RATIONES, *quibus quidam Theologus dictum contractum ut licitum defendebat.*

Attente consideraui contractum, quem exerces in venditione tuarum mercium, & sane post magnam considerationem inueni talem contractum undequaque licitum esse, omnia enim puncta, quæ à me quæstis à grauissimis tuentur doctoribus. Et si illud quod multis, & doctis placet in statera Scholastica, & morali probabile indicatur, procul dubio hic tuus contractus ab omni improbabilitate securus est, quare ut hæc probabilitas clarius elucescat, ad omnia sigillatim respondere proposui.

Et in primis ad illud, quod à me quæris, an possis merces,

merces, quas habet ad vendendum vendere cre-
dito summo pretio, iusto tamen, & post modum
3 eas emere ab emptore, pretio infimo, iusto ta-
men? Respondeo affirmatiue. Et in primis si
non intercedit pactum de retronendendo merces
4 minori pretio, nec cognitio ex parte venditoris,
quod emptor eas iterum vellet vendere, tenent
hanc sententiam Syluester, *verbo vsura n.2 q.3* Ro-
5 sella, *verbo vsura n.20.* Fr. Ludouicus Lopez, *de
contractibus, lib.1.cap.34.* referens Peñam, & alios
apud Bonacinam, *tom 2 de contractibus d.3.q.2.p 3.
n.20.* Fr. Accatius de Valasco, *tom.1. verbo contra-
ctus resol.206.n.3.* Fr. Ioannes à Cruce, & alij quos
refert, & sequitur Diana, *p 3 tract.8.resol.33.& 58.*
Mercatus 1. *de contractibus, cap. 26.* Angelus, Sa-
lon, Garcia, Guttieres, Palatius, Azebedus, Graf-
fiis, Salas, *tract. de contractibus vbi de venditione
dub 37. n.2. & de vsuris, n 16.* Mendo, *in statera opi-
nionum q.5. dis.6. n 42.* idem videtur sentire Ama-
dæus Guimenius, *tract de vsuris propositione 2 n.2.*
6 Si vero intercedat pactum de retrouendendo,
eam tenet Bonac. Caietan. & alij, quos refert, &
sequitor Diana, 1.*p tract. 8. resol.53.* Imò addo te
posse prædictas res à te venditas ab emptore sta-
tim emere, si ab eo rogeris, minori pretio, quam
7 vendidisti, per medietatem, nam merces vltro-
neæ, & cum emptor rogatur, vilescunt, & decres-
cunt in pretio, quoad medietatem, vt tenent Conr-
radus, *in responsione casuum, p. 1. q.130.* Palatius,
Megala, Faustus, & alij, quos refert Diana *p. 1.
tract.8. resol.78.* Caramuel, *in Theologia fundamen-
tali, fundamento 43. n 791.* Imo quandoque pluf-
quam pro medietate vilescunt, vt tradit Fr. Mar-
cus Serra, *in 2.2.q.77. art.1.dub. 3. § aduertendum,*
Bañes, 2 2.*q.78. de vsuris, art.2.* quèm videtur sequi
Amadæus Guimenius, *tractatu de vsuris propositio-
ne 2. n.5.* & alij.
8 Et horum omnium ratio est, quia venditio pre-
tio summo, iusto, est licita, nec in ea datur do-
lus. Deinde emptio pretio infimo iusto, est etiam
9 licita, siquidem pretium iustum summum, me-
dium, & infimum, reddit contractum venditio-
nis, ac emptionis licitum, nec in eo fraus vlla in-
tercedit, siquidem emptor, & venditor vtitur iu-
re suo, vendens merces summo pretio, sed iusto,
& postea emens infimo pretio, sed etiam iusto;
ergo licitum est vendere merces carius, & iterum
eas emere vilius, siquidem merces vltroneæ, &
quando rogatur emptor, vilescunt, ex eo quod
ex modo vendendi minuitur pretium rei, & mer-
ces efficiuntur vltroneæ, vt tradit Villalobos,
tom.1. tract.21. difficult. 6. n. 20. Nauarra, Bonac.
quos refert, & sequitur Diana, *p 1.tract.8.resol.78.*
10 Nec obstat lex 22. *tit. 11. lib. 5. noua recopilatio-
nis,* in qua damnatur mercator, qui credito ven-
dit, si iterum emat pecunia numerata quocunque
pretio, & si quæ aliæ dantur leges municipales.
Respondeo namque, eam legem, & similes pro-
cedere contra vendentes, & iterum ementes pre-
tio iniusto, non vero pretio iusto, vt explicant
Palatius & Azebedo, apud Magistrum Salas, *tract.
de venditione dub.37.*
Ad secundum vero quod à me quæris, an pos-
11 set vendens credito ratione periculi, cui expone-
ris perdendi capitale petere aliquod suprà sortem
principalis absque labe vsuræ? Respondeo etiam
affirmatiue. Ita docet Sylu *verbo vsura 1.q.35* Me-
dina, *codice de restitutione q.38. §. ad tertiam:* Mar-
cus Serra, *2.2. q 77.art.1.dub.4* Ledesma, *1.p summa
tract.8.cap.33.concl 27.* Aragonius, *2.2.q.77. art.4.*
Conrrad. *1.p respons casuum, q.130.* Rebell. *p.1.lib.
9.q.12* Bonac Malder. Rodrig & alij, quos refert, &
sequitur Diana, *p 1. tract.8.resol.37. & 57.* & alij,
quos refert, & sequitur Amadæus Guimenius, *de
vsuris propositione 1.n.1.*
Ratio est, quia periculum amittendi principa- 12
le, est pretio æstimabile, & non tenetur quis illud
gratis subire; ergo ratione illius poterit quis ali- 13.
quid petere vltra sortem. Confirmatur quia ratio-
ne damni emergentis, & lucri cessantis potest vltra 14
principale aliquid exigi; ergo etiam ratione pericu-
li amittendi sortem, cum hic titulus non sit mi-
noris efficaciæ, nec minus honestet, id quod vltra
sortem accipitur. Confirmatur 2. quia mutuans ra- 15
tione periculi, cui exponitur amittendi mutuum,
potest aliquid petere supra sortem, vt tenent Sylu.
verbo vsura q.37. Marcus Serra, *2.2.q 77 art.2.dub.
3.* Aragonius, Couarr. Ioa. Maior, Peña, & alij apud
Salas, *tract. de vsura cap.22 n.13.* & *tract. de vendi-
tione cap.41.n 5.* Medina, *codice de restitutione.q.38.*
Petr. Nauarra, *de restitutione lib 3.cap 2.n 343* Bo-
nac. *to.2 de contractibus d 3.q 3.p 5.* Maior, *in 4 d st.
15 q.31 casu 15.* Fr. Ioan. Henriq *in quæstionibus pra-
cticis sect.33. q.4. n.10.* Malderus, Rodrig. & alij,
quos refert, & sequitur Diana, 1 *p.tract.8. resol 37.
& 57.* Lessius, *de iustitia, lib.2.cap.1. dub.13.* Rebel-
lus, *p.2 lib.9.q.12.* Imo pro hac sententia citatur D.
Thom. *opusculo de vsuris, cap 10.* eam tenet etiam
Mendo, *tom.1. in bullam cruciata, d. 4 n.12. & in sta-
tera opinionum, dissert.6.q.8.n.57.* Ergo idem potest
efficere vendens credito ratione periculi amitten-
di pretium mercium, quas credito vendit.
Ad tertium quod à me quæris, An ratione lucri 16
cessantis, vel damni emergentis vendens ad credi-
tum possis exposcere ab emente id, quod illa pe-
cunia lucraturus eras si eam statim numerato ac-
ciperes? Respondeo affirmatiue. Et ratio est, quia
venditio ad creditum est quoddam mutuum, sed in
mutuo licitum est vltra sortem accipere lucrum
cessans, & damnum emergens, vt cum D.Th Na-
uarro, Lessio, & aliis multis tenet Bonac *d.3.q.3.p.
4.n.12.* Villalob. *2 p tract.33.def.8.n 4.* & cum aliis
Trullenc *lib.7. Decalogi, cap 19.dub.9.n.2. & dub 8.
n 4.* Ergo etiam quando venditur ad creditum po-
test aliquid peti supra sortem ratione lucri cessan-
tis, vel damni emergentis Ita cum communi sen-
tentia docet Trull. *lib 7 Decalogi, c 20 dub 18 n.3.*
Ad quartum vero quod quæris. An pro obliga- 17
tione quam accipis non petendi principale vsque
ad certum tempus possis aliquid exigere vltra sor-
tem principalem absque labe vsuræ? Respondeo
affirmatiue. Cuius ratio est, quia in mutuo id licet
vt tenent Marcus Serra, *2.2 q.78.art.1.* Medina, *co-
dice de restitutione q.32* Diana, 1. *p. tract 8. resol.
48.* Caramuel, *in Theologia Fundamentali funda-
mento 60 §.1.* Philippus de Cruz *tract vnico de in-
teresse, fol.7* Ledesma, 1 *p summa tract. 8. cap. 33.
conclus.4.def 2.* probabile iudicat Bertrandus *in re-
sol. Theolog. tract.9.q.1.art.4. tit 1.* Ioannes Hen-
riquez, *in quæstionibus practicis sect.33. resol. 451.*
Fr. Accatius de Velasco, *tom. 2. resol moral. verbo
vsura resol.455.* Fr. Ioannes Martines del Prado,
tom 2. Theolog. moral. cap.16. dub. 12. Basæus, *in
floribus verbo vsura, n.9.* Ergo idem dicendum est
in venditione ad creditum, nam venditio ad credi-
tum, est quoddam mutuum vt *suprà* diximus.
Vnde concludo, quod in venditione tuarum mer- 18
cium, si rogatus vendideris ad creditũ potes statim

emere easdem merces ab emptore minori pretio quam vendidisti, vsque ad medietatem, &
19 insuper potes petere ab eo lucrum cessans, quod tanti æstimatur, quanti lucraturus erat, si numerata pecunia statim pretium reciperes. & insuper potes petere ab emptore aliquid pro periculo amittendi principale, cum his temporibus hoc
20 periculum vt experientia docet semper illi annexum sit, vt docet Syluester, *in summa verbo negotium q.4.* Marcus Serra, *22. q. 77. art. 2. dub. 2.*
21 Et insuper potes petere ab eo aliquid supra sortem pro obligatione non petendi debitum, vsque ad tale tempus, vt asserunt prædicti Doctores, & hoc sine vllo conscientiæ scrupulo, nec vsuræ labe: Vale.

Legi prædictam cedulam, & cum multorum Doctorum opiniones contineret, vt commodius illi responderem eam mecum attuli in domum; & altera die sequentia respondi,

RESPONSIO AVTHORIS.

22 Legi amice schedulam illius Theologi, qui tuum contractum ex omni parte iustificat, afferendo ad illius iustificationem aliquas Doctorum opiniones, sed si tibi dicturus sum, quod intelligo, huiusmodi Theologus magis voluit prurię auribus, & lucro tuo prospicere, quam veritatem dicere; cuius ratio est, quia licet aliqua vera dicat, ex mente doctorum, quos refert, multa tamen confundit, & non ea dicit, eo modo, quo à Doctoribus traduntur, quædam enim cum aliquibus limitationibus, & conditionibus aliquando vera sunt, quibus tamen sublatis, falsissima omni iure reputantur, & aliqua ab aliquibus Doctoribus dicta sunt, quæ tamen, vel non vera, vel in bono sensu intelligenda sunt, vnde si veritatem sincere assequi pertendis, attende ea, quæ tibi dico, & ea executioni mandando securus ibis.

23 Dico igitur. Verum esse te pro lucro cessante, vel damno emergente posse petere id, quod sperabas lucrandum, si in promptu haberes, aut moraliter certus esses, statim habiturum, qui dictas merces pecunia numerata emeret, secus si non haberes; Et ratio est, quia si talem, qui certo emeret numerata pecunia non haberes, nec cum certo moraliter sperabas per multum tempus, non cessat lucrum ratione pecuniæ datæ ad creditum pro illis mercibus, vt bene cum Salone, Villalobos, & aliis notauit Trullenc. *lib.7. decalogi, cap. 20. dub.18 n.2.* Ergo pro lucro cessante non potes vltra sortem aliquid recipere, vnde in hoc maxime debes considerare, an te ipsa habiturus sis, vel non, qui numerata pecunia statim dictas merces emeret, vt possis petere lucrum cessans.

24 Dico 2. te non posse merces tuas vendere summo pretio cum pacto eas iterum emendi ab eodem emptore pretio infimo, ita Molina, & alij, quos refert & sequitur Bonacina, *vbi suprà, d. 3. q. 3. p.5. n 6.* Toletus, *in summa lib.5. cap.31 n. 3.* Lessius, *de iustitia lib.2. cap 21. dub.16. num* 130. Salas, *de contractibus de venditione dub 37. num.2. & tract. de vsuris dub.17. num 2.* Azor. *p. 3. lib. 7. cap. 9. casu* 8. Busembaus, *lib. 3. tract. 5. cap. 3. num.* 8. Laiman. *tom. 1. sect. 5. tract. 4. cap. 16. numero 5.* Mendo, *in statera opinionum dissert. 6. q.5. num 3.* & alij.

25 Et ratio est, quia hic contractus continet vsuram palliatam, quoad rem namque nihil aliud in eo agitur, quam sub ea apparente specie venditionis, & emptionis accipere primum emptorem mutuos, v. g. mille aureos cum obligatione soluendi postea mille, & quingentos aureos, quod reprobatur, *in cap. in ciuitate cap consuluit de vsuris.* Et ratio est, quia emptor petiit à mercatore merces sibi credito vendendas mille aureis, & statim reemendas ab ipso mercatore quingentis aureis, numerata pecunia, accepit quingentos aureos, & reliquit merces, & obligationem accepit soluendi mille aureos, hæc omnia sub pacto fuere peracta, expendat nunc vnusquisque, quid re ipsa differat contractus à petitione, ex concessione mille aureorum sub mutuo cum pacto soluendi mille quingenta, ego nullum reperio discrimen, sed solum video interponi illam apparentem speciem venditionis, & reemptionis, vt nomen mutui cum vsura non audiatur.

Sed quid refert nomen mutui non audiri, si re
ipsa mutuum est, non venditio, & ibi vsura pal- 16
liata datur, sane si is contractus liceret, tolleretur de medio vsura, & facile omnes vsuræ cohonestari possent; licet igitur venditio pretio summo iusto sit licita, & emptio pretio infimo iusto sit licita, attamen vt coniunctæ cum illo pacto, non sunt licitæ, quia includunt vsuram, & transeunt ad speciem mutui cum lucro ex eo proueniente; & hoc verum est etiamsi non præcedat expressum pactum reemendi, si ex circunstantiis cognoscat venditor ad hoc à se merces credito vendendas maiori pretio possit, vt illico ipsimet reuendantur minori pretio numerata pecunia, & eo animo eas vendere simulet, siquidem vsuram imbibit mentalem, & re ipsa perinde se habet, ac si in animum haberet mutuum præbere cum intentione accipiendi lucrum ex illo.

Quod si absque pacto, nec cognitione animi 27
emptoris, qui reuenditurus est merces ei vendat merces credito pretio summo iusto, sincere credens eum eas emere ad vsum, sicut à cæteris emuntur, & post celebratum contractum venditionis eas emptor vellet vendere, potest primus venditor ipsas reemere pretio infimo iusto, pecunia numerata: Nam in hoc contractu sub his terminis celebrato nihil illicitum apparet, cum in eo nulla fraus detur, & illas merces alius posset emere eo pretio infimo iusto, nec in coniunctione vtriusque contractus quidquam est malitiæ, cum non interuenerit pactum, aut intentio pacto æquiualens; sed bona fide peracta fuerit prima venditio, & postea reemptio absque dolo fiat, & aliunde, vt suppono, nullum inde scandalum datur; quod autem lucrum proueniat mercatori ex contractibus nihil obest, cum id ex licita negotiatione accrescat, cum igitur Domine mi merces tuas vendas cum pacto, vel saltem cum cognitione, quod ideo à te credito petuntur summo pretio, vt tibi iterum pretio infimo vendantur, inde est, quod vsuram committis in tali venditione, & emptione, & teneris ad restitutionem illorum quingentorum aureorum, quos accepisti vltra sortem, per quod patet ad rationem allatam pro defensione huius puncti, nam illa coniunctio contractuum cum dicto pacto, vel cognitione tenenditionis minori pretio, est vsura palliata, & prorsus illicita, & reiicienda.

Ad illud vero quod dictus Theologus dicebat 28
te posse aliquid accipere vltra sortem ratione periculi cui exponeris perdendi pretium illarum.

Respon

Respondeo illam doctrinam veram esse cum his
conditionibus: Prima, vt periculum sit verum, sæ-
pe enim tale periculum non datur, vt infra dice-
mus, secunda vt venditor non cogat emptorem,
29 vt se potius quam alium fideiussorem pro pericu-
lo præstando accipiat. Tertia est vt non accipiat
plusquam ipse libenter alteri daret, si necesse fo-
ret. Quarta vt significet emptori, quo titulo tan-
tum exigat, præsertim si dubium sit, an illi pla-
30 ceat, nam forte nollet eo titulo quidquam dare, &
ratio totum est, quia exponere se tali periculo,
si vere, & re ipsa datur, est pretio æstimabile;
ergo sicut potest venditor petere ab emptore fi-
deiussorem, poterit ipse venditor hoc periculum
subire, dummodo ad id non obliget emptorem,
non enim debet esse prioris conditionis venditor,
eo quod beneficium præstat, quam alij, vt bene
Bonacina, *d.2.p.2. q.2 p.4. num.*18. & cum Villa-
lobos, Trullenc. *lib.7. Decalogi, cap.*1. *dub.*18. *n.* 4.
His igitur obseruatis circunstantiis, licitum exi-
stimo illud lucrum acceptum pro periculo amit-
tendi pretium mercium venditarum, quæ com di-
ctus Theologus non distinguat, omnino reiicien-
da est, quoad hoc punctum illius resolutio. An
vero Amice Domine pro tali periculo vero possis
petere tantam summam quantam ipse postulas, ab
illo emptore, de quo est sermo, tu considera, an
si fuisses emptor, tantum dares pro tali periculo,
etsi tantum non eras daturus, quod tibi non vis
alteri ne facias, vt diximus in tertia condi-
tione.

Ad illud vero, quod dictus Theologus dice-
31 bat, venditorem posse aliquid accipere supra sor-
tem pro obligatione, quam accipiebat non pe-
tendi debitum vsque ad certum tempus. Respon-
deo hoc falsissimum esse, est enim manifesta vsu-
ra aliquid exigere pro dilatione solutionis, si alias
32 res vendita fuit pretio summo. Ita cum commu-
ni sententia Trullenc. *lib.7. Decalogi cap.*20. *dub.*
18. *num.*1. Et ratio est, quia dilatio solutionis est
quoddam mutuum implicitum; sed in mutuo vltra
sortem nihil communiter recipi potest; ergo. Tum
33 quia ea carentia pecuniæ, ad tale tempus est in-
trinseca, & essentialis mutuo; ergo sicut pro mu-
tuo non potest lucrum accipi absque labe vsuræ,
ita neque pro ea carentia, aut pro obligatione non
repetendi pecuniam intra certum tempus, & ita
tenent Lessius, *lib.*2. *cap.*20. *dub.*14. Molina, *tract.*
2. *d.*308. *n.*8. Reginaldus, *lib.* 23 *n.* 52. Amicus,
*tom.*5. *d.*20. *sect.*8. *n.* 131. Lugo, *de iustitia. tom.*2.
*d.*25. *n* 17. Laiman, *tom.*1. *lib* 3. *sect.*5. *tract.*4. *cap.*
16. *num* 8. Ex quibus aliqui dicunt contrariam
sententiam esse periculosam, & vsuris expositam,
& ex ea totam quæstionem de vsuris ad quæstio-
nem de nomine reuocare, siquidem nullus contra-
ctus esset vsurarius, cum in eo pro carentia pe-
cuniæ, aut dilatione in solutione posset apponi ti-
tulus lucri licite acquirendi vltra sortem.

Nec obstat quod qui suscipit obligationem mu-
34 tandi ad libitum mutuatarij possit aliquid vltra
mutuum accipere; ergo etiam poterit qui se
obligat ad non petendum mutuum, nisi post cer-
tum tempus. Non obstat inquam. Respondeo
namque, negando consequentiam. Nam potest
quis accipere pretium pro actione ex se primo
æstimabili, cum eam peragere non teneatur, ta-
lis est obligatio mutuandi ad libitum mutuatarij,
& actio fideiubendi pro alio, ac similes; at pro
mutuandi actione, nihil accipi potest, cum vsura
sit lucrum prouениens ex mutuo, quod prohibi-
tum est lege naturali, diuina, & Ecclesiastica, ex-
pectare autem tempus ad recuperandum mutuum,
est prorogatio beneficij gratuiti mutui.

Dices qui priuat se instrumento, quo laborat 35
ad aliquod tempus, potest ob id aliquid accipe-
re; ergo qui priuat se pecunia per aliquod tem-
pus, potest etiam aliquid accipere. Respondeo
negando consequentiam. Nam qui priuat se in-
strumento huiusmodi, locat illud retinens illius
dominium, & pro locatione accipit lucrum lici-
tum, at mutuans non locat pecuniam, sed trans-
fert dominium illius in mutuatarium, pro qua
translatione lucrum nequit accipere, nam id est
vsura. Et ex his reiiciendus est F. Philippus à
Cruce, *tract. de interesses fol.* 7. asserens mutua-
tarium afferentem ex gratitudine donare aliquid
pro mutuo teneri obligatione ciuili ad illud sol-
uendum, hæc enim obligatio ex instrumento
publico, quod fieri posse ille tuetur, est vsuraria,
& omnino reiicienda, vt communis sententia do-
ctorum docet.

Ex quibus omnibus concludo, & dico amice
Domine te non posse licite, & absque vsura ali- 36
cui vendere merces tuas credito summo pretio
cum pacto de reemendo illas infimo pretio, nec
cum cognitione, quod talis reemptio post cele-
bratum contractum venditionis postuletur, po-
teris tamen ab emptore tuarum mercium credito 37
postulare lucrum cessans, si statim certo habeas,
qui numerata pecunia illas emeret, vel moraliter
certo illum speratas, secus si talem certitudinem
moralem non habebas, vt fere nunquam habent
mercatores, cum raro sint qui tales telas aureas
emant, vnde hoc conscientiæ tuæ remitto. Pote-
ris etiam aliquod postulare pro periculo recupe-
randi pretium, quantum tu ipse dares pro tali 38
periculo, si pecuniam ab aliquo mutuatam postu-
lasses, & dummodo tale periculum vere detur, vt
infra diremus, & nisi emptor alium fideiussorem
assignet; nullo vero modo poteris aliquid pete-
re pro obligatione non petendi pecuniam debi- 39
tam per tantum tempus, neque aliquid gratis
oblatum ex obligatione ciuili, vel contractu 40
per scripturam celebrato, pro tali obligatione
accipere.

Vnde stando in hac doctrina, quam veram re- 41
puto, debes dicto emptori restituere quingentos
illos aureos, quibus illum defraudasti, emendo
telam illam auream pretio infimo per medieta-
tem, quam antea vendideras pretio summo, si-
quidem sciebas ideo à te postulari talem venditio-
nem credito summo pretio, vt statim reemeres
dictam telam auream infimo pretio numerata pe-
cunia. Debes etiam demittere illos viginti quin-
que aureos, quos postulasti pro obligatione non
postulandi pretium debitum per tantum tempus;
& si forte re ipsa non erat periculum amittendi
sortem non potes pro tali periculo aliquid acci-
pere, sæpe enim tale periculum, non est, vt si
mutuatarius potens est soluendo, & est homo in-
dustrius, verax, & de quo non datur moralis, &
verosimilis præsumptio, quod non sit soluturus,
vt docet Soto, *de iustitia, lib.* 6. *q.*4 *art.*1. *ad pri-
mum*, Azor, 3. *p. lib* 7. *cap* 7 *quæsito vltimo*, Re-
ginaldus, *lib* 25. *num.*211. Salas, *tract. de vsuris,
d.*23. *num.*7. & patet, *ex cap. Nauiganti in ciuitate
de vsuris*; Dicere enim quod semper datur tale
periculum, vt voluere Syluester, *in summa verbo*

negotium,q.4. Marcus Serra, *2.2. q.75. art.2. dub.2.* est cohonestare omnem vsuram, semper enim posset aequiri lucrum ex mutuo, si id semper verum esset, quod tamen reprobatur à D. Antonino, *3. p. tit. 8. cap.3. §. 1.* quem multi, & grauissimi Doctores sectantur, vt notauit Mendo, *in statera opinionum differt.6. q. 8. num.58.* Solum ergo licitum erit tale lucrum pro dicto periculo, quando dantur conditiones, quas supra assignauimus, quæ si dentur in præsenti casu, tu Domine considera, & Vale.

CONSVLTVM C.

De filio an teneatur denunciare Patrem suum hæreticum cum periculo vitæ, & honoris, & diuitiarum.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Aliqui Doctores dixerunt non teneri quempiam denunciare patrem hæreticum.*
3 *Alij dixerunt non teneri quempiam denuntiare hæreticum, si timeat probabiliter amissionem vitæ, famæ, aut bonorum ex denuntiatione.*
4 *Filius tenetur denuntiare patrem hæreticum, vel alium sanguine coniunctissimum.*
5 *Tenetur denuntiare hæreticum, etsi timeat periculum graue vitæ, famæ, vel diuitiarum, sibi imminere.*
6 *Præceptum denunciandi hæreticum, etiam occultum, est diuinum.*
7 *Obligat omnes sub quocunque periculo.*
8 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
9 *Quilibet iure naturali tenetur succurrere bono communi, etiam cum periculo vitæ, famæ, & diuitiarum.*
10 *Crimen hæresis tendit in damnum commune.*
11 *Quid si denuntiator non possit crimen probare.*
12 *Filius tenetur denuntiare patrem, qui sit hostis patriæ.*
13 *Hæreticus æquiparatur hosti patriæ, imo peior est illo.*
14 *Crimen læsæ Majestatis humanæ denuntiandum est, etsi delinquens sit pater.*
15 *Idem dicendum est de crimine læsæ Majestatis diuinæ.*
16 *Occurritur obiectioni in contrarium.*
17 *Occurritur alteri obiectioni in contrarium.*
18 *Ordo charitatis postulat vt bonum priuatum, etiam proprium bono publico postponatur.*
19 *Bonum fidei est bonum publicum.*
20 *Non est impietas, quod filius patrem hæreticum denuntiet, sed potius est quoddam genus pietatis.*
21 *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*
22 *Ponitur alia obiectio, & soluitur.*
23 *Filius denuntians patrem hæreticum bene tractandus est à Dominis inquisitoribus.*
24 *Filius denuntians patrem hæreticum non debet timere minas ipsius parentis.*
25 *Denuntiatus pendente denuntiatione à testimonio repellitur contra denuntiantem.*
26 *Excipe crimen hæresis propter criminis atrocitatem.*
27 *Testes in hoc casu, etiam in crimine hæresis non sunt integræ fidei.*
28 *Domini inquisitores tunc maxime attendere debent euentum causæ.*
29 *Notandi sunt, an denuncians denuntiationem procurasset ad vitandum denuntiati testimonium.*
30 *Denuntians non debet timere, quod à denuntiato occidatur.*
31 *Si forte occidatur patienter ferat.*
32 *Filius tenetur patrem hæreticum denuntiare nulla præcedente correctione fraterna.*
33 *Non excusatur ob timorem probabilem mortis, vel ob amissionem famæ, vel diuitiarum.*
34 *Filij Iudæorum ordinarie sequuntur, & imitantur suorum parentum hæreses.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVIDAM homo sanguine Hebræo maculatus forte inuenit suum Patrem, & alium fratrem in quadam domo Iudaizantes, qui cum ab eo peterent, vt idem efficeret, & ipse noluisset, eum minati sunt, quod si eos dominis inquisitoribus denuntiasset, & ob id comprehenderentur, eos statim confessuros esse suum crimen, & dicturos prædictum denuntiatorem cum illis iudaizasse, & quod si id non sufficeret, vt ab inquisitoribus pro tali delicto puniretur, post egressum illorum ab inquisitione, eum per se, siue per alios occisurum esse; erant enim personæ diuites, potentes, & magnam habebant familiam, & solitæ minas exequi, ob quod perterritus iste homo ex vna parte timens incidere in excommunicationem, si non denuntiaret prædictos patrem, & fratrem, & ex alia parte timens infamiam inde sibi prouenturam, & timens quod ab illis etiam denuntiaretur, vel saltem mortem, quam procul dubio, si liberi euaderent ei procuraturos certo timebat, accessit ad me, &

Quæsiuit, an cum tanto onere teneretur patrem suum, & fratrem denuntiare, vel possit desistere à denuntiatione.

RESPONSIO AVTHORIS.

RESpondi aliquos authores dixisse filium non 2
teneri denuntiare patrem hæreticum. Ita Alexander de Alex. *p.3. q.33. membro 4. art.2 dub. vltimo.* Boias, *singulari 12. n.2. & singulari 5 n.29.* Riccius, *p 3. decisione 278. num. 8.* Ioannes Valerus, *in differentiis vtriusque fori verbo hæresis differ. 1. num.4.* Idem docent casu, quo pater non dogmatizat, aut filios hæresi imbuat, Simancas, *lib. de Catholic. instit. tit. 29. num. 4.* Genuensis, *in praxi cap.18. num 9.* Thom. Hurtado, *tom.1. tract. 6. resol.36. num.107. & resol.37.* Nec displicet hæc sententia Candido, *tom. 2. disquisitione 5. art. 5.* 3
dub.4. Et non teneri quempiam denuntiare hæreticum, si timeat probabiliter amissionem vitæ famæ, aut bonorum ex denuntiatione fore sequendam docent Santarellus, *in tractatu de hæresi cap.9. num.16.* Citans pro hac sententiæ Pœnam, & Scacciam, Homobonus, *de casuum reseruatione p.2. cap.1.* Marcus Serra, *2.2. q.68. art.1.* Peirinis, Genuensis, Abulensis, & alij apud Dianam, *p.4. tract.4. resol. 8.* Accarius de Velasco, *tom. 1. verbo*

accusare

accusare resol. 16. *num.* 3. Lezana, Acuña, Ioannes Sanctius, Sousa, quos refert, & sequitur Diana, *part.* 4. *tract. quinto*, *resol.* 19. Trullenc. Thomas Hurtado, & alij quos citat & sequitur Leander, *de sacramentis de pœnit. tract.* 5. *d. decima tertia*, *quæst.* 41. Quod intelligunt dicti Doctores, nisi ex delicto timeatur probabiliter publica pernicies, cui postponendum est damnum priuatum.

Verùm ex hac ipsa limitatione, quam om-
4 nes prædicti Doctores apponunt suæ sententiæ
colligo ego, teneri quempiam denuntiare hæreticum, etiamsi sit pater, mater, frater, vxor, vel alius sanguine strictissime coniunctus. Ita Suarez, *de fide disp.* 20. *sectione* 4. *numero* 21. Toletus, *libro* 3. *summæ*, *cap.* 1. *numero* 10. Azor. *tom.* 2 *libro* 1. *cap* 2. Hurtado de Mendonza, *de fide. d.* 183. *sect.* 3. *subsect.* 1. Baldellus, *tom* 2. *disp* 62 *numero* 16. & 18. Sanchez, *lib.* 6. *consil. cap* 2 *dub.* 19. Theophilus Raynaudus, *de monitoriis*, *p* 1. *cap.* 3. *q.* 2. Gaspar Hurtado, *de fide disp.* 2. *difficult.* 8. Fagundez, *tomo* 1. *decalogi libro primo. cap.* 26 *numero* 26. Et idem dicendum est,
5 si timeat periculum graue vitæ, famæ, vel
diuitiarum sibi imminere. Ita Fagund. *in decalog. tract.* 2. *libro* 4. *cap.* 1. *numero* 31. Genuensis, *in praxi cap.* 18 *numero* 8. Carena, *de officio inquisitionis part.* 2 *tit.* 9. § 7. *numero* 34. Mendo, *in statera opinionum differta.* 1. *quæst.* 11. *numero* 122.

6 Ratio fundamentalis est, quia præceptum
denuntiandi hæreticum, etiam occultum est di-
7 uinum; ergo omnes, & respectu omnium, &
sub quocunque detrimenti periculo obligat; Antecedens patet *ex Deuteronomio cap.* 13. vbi dicitur, *si tibi persuadere voluerit frater tuus, vel filius, vel vxor, vel amicus, clam dicens eamus, & seruiamus Diis alienis non acquiescas ei, nec audias, aut parcat ei oculus tuus, vt miserearis, & occultes eum, sed statim interficies, sit primum manus tua super eum, & postea omnis populus mittat manum*: hoc est statim eum denuntia, & ad internecionem vsque prosequere; atqui relatiuorum eadem est ratio; ergo idem præceptum diuinum vrget, si parens, aut maritus, illud perpetrent crimen.

8 Nec obstat si dicas, hunc textum loqui de
Idololatria, & Apostasia à fide. Nam contra hoc est, quod hæreticus verum Deum deserit cum eius fidem rectam non teneat, vndequaque. Vnde hæretici, qui alia ab Ecclesia dogmata tenent, Deos alienos adorare, & esse veros Apostatas à fide, dicunt S. Hieronym. & S. Aug. vt notauit Sanctarellus, *c.* 9. *n.* 1. Carena, *de officio S. Inquisit. tit* 9. §. 1. *n.* 1.

9 Secundo probatur. Quia quilibet iure naturali
tenetur succurrere bono communi, etiam cum periculo vitæ famæ. & bonorum fortunæ, vt cum D. Thoma, Salon, Bonacina, Aragonio, & aliis communiter notat Genuensis, *in praxi*, *cap.* 18 *n.* 1. Carena, *supra*, *tit.* 9. §. 1. *n.* 3. Sed crimen hæresis tendit in perniciem reipublicæ, & in damnum
10 commune; ergo quisque iure naturali non obstante quocunque damno, vel periculo famæ vitæ vel bonorum fortunæ, tenetur illud denuntiare.

11 Nec obstat quod prædictus denuntiator non
possit delictum hæresis contra denuntiatum probare. Nam etiamsi non possit tale delictum probare tenetur illud denuntiare, quantumuis occultissimum. Ita Suarez, *de fide disp.* 20. *sect.* 4. *n.* 7. Fagundez, *de præceptis Ecclesiæ*, *tract.* 2. *cap.* 3. *lib* 4. *num.* 31. Gaspar. Hurtado, *disput.* 2. *de accusatore diffic.* 7. Valentia, *tom* 3. *disp.* 3. *quæst.* 1. *part.* 5. §. 1. Laiman, *tom.* 1. *lib* 3. *tract.* 3. *sect.* 5. *part.* 2. *cap.* 4. *num.* 3. Escobar, *tract.* 5. *moralis Theologiæ*, *cap.* 6. §. 1. *num* 137. Quidquid in contrarium dicant Megala, Nauarrus, Angelus, Felinus, & alij, quos refert Diana, *part.* 1. *tract* 4. *resol.* 1. Et ratio est, quia maior est iactura bonæ fidei, & religionis, & damni publici, quod timetur, quam iactura famæ proximi denunciandi, vt bene notat Valentia *supra*; ergo iactura communitatis, quæ timetur, præualere debet iacturæ priuatæ.

Tertio probatur. Quia filius tenetur denun- 12
ciare Patrem, qui sit hostis Patriæ, vt colligitur, *ex l. minime*, *ff. de religiosis*, & *sumptibus funerum*, sed hæreticus æquiparatur hosti patriæ,
imo peior est illo, quia est Ecclesiæ hostis in his 13
quæ ad Deum, & ad animarum bonum spectant; ergo filius tenetur patrem hæreticum denunciare. Confirmatur: Quia crimen læsæ Majestatis
humanæ denunciandum est, etsi delinquens sit 14
pater: ergo & crimen læsæ Majestatis Diuinæ. Nec obstat si dicas crimen læsæ Majestatis humanæ, vel proditionis patriæ in momento totam perdere rempublicam, secus vero crimen hæ-
resis. Non obstat inquam, respondetur nam- 15
que, quod licet hæresis paulatim serpat, ingentem ferre perniciem, quia omnia perdit, cum animas è medio tollat.

Nec obstat si dicas denonciationem esse actum 16
charitatis, cum ordinetur ad emendationem proximi; sed Charitas non obligat cum tanto detrimento proprio, quia nullus est magis proximus, quam quisque sibi; nec etiam hanc obligationem potest inducere præceptum positum ab Ecclesia denunciandi hæretico. Nam cum hoc præceptum positiuum & humanum sit, ab illo excusat metus cadens in virum constantem, argumento textus, *in cap.* 2. § *cum autem*, & §. *præterea de obseruatione ieiunij cap. cum dilectus de his qui vi*, &c. Sed metus amittendi vitam, famam honorem, & diuitias absque dubio est metus cadens in virum constantem; ergo filius cum tanto detrimento proprio non tenetur patrem, & fratrem denunciare.

Non obstat, inquam: Respondetur namque, 17
hoc præceptum denunciandi hæreticos, etiam cum proprio damno, & sanguine coniunctissimos, non esse solum Ecclesiasticum, sed diuinum; vnde sicut quis debet mortem subire, & omnes diuitias, famam, patrem, & matrem, perdere antequam violet præceptum non iurandi falsum, non fornicandi & reliqua alia præcepta diuina, ita hæc omnia debet postponere, ne frangat hoc præceptum: Ad
illud vero quod dicitur de charitate Respondetur, 18
charitatis ordinem postulare, vt bonum priuatum, etiam proprium, postponatur bono publico, quale
est bonum fidei. Nec impietas est dedecens filios, 19
aut parentes propter Dei fidem seruandam, ac ob bonum publicum Ecclesiæ patrem, vel filios, aut
fratres denunciare, quin potius est quoddam genus 20
pietatis, cum sic, etiam eorum animabus consulatur, quarum spirituale bonum æstimabilius est, quam cætera bona temporalia, quorum amissionis imminet periculum.

Dices filius non tenetur seipsum denunciare 21
per nos: ergo nec parentem: patet consequentia,

quia

quia denunciandò parentem se ipsum infamat, & bonis paternis priuat. Retur filium denunciantem parentes hæreticos non debere sibi timere detrimentum adeo graue; Nam vt aduertunt Peña, Rojas, Castro, Suarez, Fagundez, quos refert, & sequitur Carena, *de officio inquisitionis*,
22 *p.2. tit.9. §.3. num.* 11. Quæsitores fidei seruaturi sunt indemnem quantum fieri possit filium, qui
23 denunciaret patrem hæreticum, ita vt bona hæreditaria non amittat, nec alias pœnas impositas in filios hæreticorum à sacris Canonibus incurrat, & famæ ipsius prospiciatur, ne propter dictas pœnas deterreantur filij à denunciandis parentibus hæreticis, idque olim statuit Fredericus Imperator, & eius constitutionem approbauit Innocentius IV. vt refert Peña *suprà*. Et id ipsum colligitur, *argumento legis quisquis*, §. *vlt. Cod. ad legem Iuliam Majestatis*.
24 Ad illud vero quod affertur de minis, quibus Pater, & frater dictum denunciantem minati sunt. Respondetur de hoc non esse curandum, & quoad minas eum accusandi, idem cum illis peccatum perpetrasse, existimo nihil esse timen-
25 dum, nam denunciatus pendente denunciatione à testimonio repellitur contra denunciantem, *cap. fin. de testibus*. vbi Abbas, *n.6.* Felinus, & cum aliis Farinacius, *de testibus, lib.2. tit. 6. q.55. num.*168. Et licet in criminibus exceptis, quale est hæresis,
26 denunciatus admittatur in testem contra denunciatorem propter criminis atrocitatem, iuxta *dictum cap. fin. de testibus*, vt cum Felino, & Abbate, notat Farinacius, *suprà num.* 173. Non ta-
27 men tales testes sunt integræ fidei, & omni exceptione maiores, vt notat cum aliis Farinacius,
28 *de testibus lib.6. tit. 6. quæst. 56. num.* 71. Vnde domini inquisitores maxime tunc attendere, & expectare debent euentum causæ, & notare, an denuncians denunciationem procurasset, ad cui-
29 tandum denunciati testimonium, vt bene cum Abbate, & Felino, notat Farinac. *de testibus lib. 2. tit. 6 q.55 num* 117
Quo ad minas vero de eo occidendo, si è car-
30 ceribus liberi exeant, de hoc etiam minus curandum est, nam Domini Inquisitores de hoc etiam solent prouidere, quod si ipsi rei adeo temerarij sint, quod nec sanctum Tribunal verentes, nec etiam mortem metuentes, minas dictas exequantur, & alias denuncians non possit liberari, vel ab illorum accusatione, quæ ob aliquas coniecturas, & circunstantias, licet in se falsas, effectum tenent, vel etiam à morte sibi ab illis inferenda
31 minata tunc denuncians patienter ferat, sicut etiam tenebatur mortem subire, ne aliquod præceptum diuinum impingat.
32 Quapropter resolutorie consului dicto homini, vt fratrem, & patrem denunciaret nulla præcedente correctione fraterna, & ad id te-
33 neri, nec eum coniunctionem sanguinis, aut mortis metum, vel accusationis falsæ excusare; faxit Deus, vt ipse ita fecisset, & ne parentis delictis se
34 immisceret, vt frequentius solent efficere homines huius sanguinis maculati.

CONSVLTVM CI.

De trina celebratione Missæ, quæ fit in Regno Valentiæ, an per communicationem Priuilegij, vel extentionem consuetudinis, possit transferri in Regnum nostrum Lusitaniæ, vel in aliud regnum?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *In regno Valentiæ est priuilegium dicendi tres Missas in die commemorationis defunctorum.*
3 *Hoc priuilegium concessum fuit Dominicanis Regni Valentiæ.*
4 *Illo communicant alij Religiosi illius regni, qui cum Dominicanis habent communicationem.*
5 *Sacerdotes sæculares in regno Valentiæ possunt bis in eadem die celebrare.*
6 *In regno Nauarræ vtitur eodem priuilegio.*
7 *Hoc priuilegium fuit viuæ vocis oraculum Pauli III.*
8 *In Catalonia Sacerdotes vtuntur dicto priuilegio.*
9 *Quam varie locuti sint authores de hoc priuilegio, explicatur.*
10 *Datur vera notitia huius priuilegij.*
11 *Hæc trina celebratio incepit in regno Valentiæ sine priuilegio.*
12 *Iulius II. ad succurrendum scrupulis ter in ea die celebrantibus concessit Dominicanis, vt licite possent illa die ter celebrare.*
13 *Participatum, & datum executioni fuit à Religiosis Aragoniæ, & Cataloniæ*
14 *In Archiepiscopatu Cæsaraugustano inaluit eadem consuetudo.*
15 *Inde ad alios Episcopatus peruenit.*
16 *Hæc trina celebratio apud clericos illorum Regnorum ortum duxit ex consuetudine.*
17 *In religionibus ortum duxit ex oraculo Iulij III. & Pauli III.*
18 *Priuilegium concessum vni, vel pluribus conuentibus mendicantium, extenditur ad omnes, tam fundatos, quam fundandos, quando ratio concessionis est propter generalem rationem.*
19 *Quando priuilegium conceditur alicui monasterio ob titulum, qui aptari potest saltem inadæquate omnibus aliis Monasteriis eiusdem ordinis communicatur ab aliis communicantibus.*
20 *Idem dicendum est, quando est fauor, & gratia facta Monasterio, aut eius religiosis vt talibus, aut ad eorum supplicationem.*
21 *Probatur id multis priuilegiis.*
22 *Oracula quæ sunt religioni fauorabilia veniunt in communicatione priuilegiorum.*
23 *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*
24 *Ponitur aliud argumentum in contrarium, & soluitur.*
25 *In reuocatione oraculorum facta à Gregorio XV. & Vrbano VIII. non fuere comprehensa oracula confirmata per bullas.*

26 *Hoc*

26 *Hoc oraculum iam erat per bullas confirmatum.*

27 *Omnia oracula concessa vsque ad annum 1610. sunt confirmata per bullas.*

28 *Vt priuilegium concessum vni ordini non censeatur amissum per non vsum, sufficit quod sit in vsu apud aliquam Prouinciam, seu Conuentum ipsius ordinis.*

29 *Tacita renunciatio ex non vsu negatiuo, vel priuatiuo priuilegiorum regularium mere gratiosiorum, & quæ aliis onerosa non sunt, siue iuri alterius non nocent, nunquam inuenitur.*

30 *Tacita renunciatio deducitur ex quadam iuris interpretatione.*

31 *Non habet locum, nisi in casibus iure expressis.*

32 *Non vsus non inducit tacitam renunciationem, quando nulli nocet.*

33 *Priuilegium quod dat facultatem ad agendum non necessitat vsu priuilegij.*

34 *Priuilegia regularium etiam negatiua non amittuntur per non vsum.*

35 *Contraria non potest præscribi.*

36 *In regno Valentiæ datur consuetudo apud regulares ter celebrandi in die defunctorum.*

37 *Consuetudo habet vim priuilegij.*

38 *Priuilegia consuetudine acquisita veniunt in generali communicatione priuilegiorum.*

39 *Illud communicare possunt regulares communicantes, licet illo nunquam vsi fuerint.*

40 *Ponitur quadam obiectio in contrarium, & soluitur.*

41 *In regno Valentiæ datur consuetudo apud clericos ter celebrandi in die defunctorum.*

42 *Consuetudo, & præscriptio præter ius introducta in vna Prouincia, Regno, ciuitate, vel oppido, potest participari ab alia Prouincia, regno, ciuitate, vel oppido, vbi est eadem ratio.*

43 *Potest extendi de persona in personam, vbi est eadem ratio.*

44 *Consuetudo ter celebrandi in die defunctorum secundum aliquos est præter ius, & nullo modo contraria iuri.*

45 *In iure non datur præceptum prohibens trinam celebrationem in eadem die secundum aliquos Doctores.*

46 *Probatur id ex variis textibus, & glossis.*

47 *Si aliqua prohibitio datur in iure iuxta opinionem horum Doctorum est contra Sacerdotes ter in die celebrantes ex cupiditate.*

48 *Regulares Lusitaniæ, vel Hispaniæ, & multo minus clerici, non possunt vti priuilegio, vel consuetudine ter celebrandi in die defunctorum, etiam per communicationem.*

49 *Ad eos non potest extendi consuetudo, quæ datur in regno Valentiæ ter celebrandi in hac die.*

50 *Communicatio priuilegiorum non extenditur ad eas gratias, quæ raro, & cum magna difficultate conceduntur.*

51 *Hoc priuilegium solis illis regnis fuit concessum.*

52 *In tota Ecclesia nullibi alibi inuenitur concessum.*

53 *Vsus talis priuilegij est quid exorbitans à iure communi.*

54 *Exorbitantia à iure communi non extenduntur.*

55 *In generali concessione non veniunt ea, quæ cum magna difficultate conceduntur, nec ea quæ quis interrogatus verosimiliter non esset concessurus.*

56 *Priuilegium ter celebrandi in die defunctorum, nec per communicationem potest extendi ad alios religiosos aliorum Regnorum.*

57 *Priuilegia concessa aliquibus Conuentibus vnius religionis ob maximam populi illius loci deuotionem, quæ circa illos habetur, non communicatur ab aliis Conuentibus eiusdem, vel alterius ordinis.*

58 *Hoc priuilegium ter celebandi in die defunctorum fuit concessum illi Conuentui Dominicano, & communicatum ab aliis eiusdem regni, ob specialem deuotionem illorum populorum succurrendi animabus purgatorij in illa die.*

59 *Hæc specialis deuotio nunquam fuit in aliis regnis.*

60 *Si aliqua gratia ex his, quæ raro conceduntur concessa sit aliquibus Conuentibus, vel alicui religioni, ob aliquam specialem rationem, non potest communicari ab aliis Conuentibus eiusdem, vel alterius ordinis in quibus eadem ratio non inuenitur.*

61 *Probatur id variis exemplis.*

62 *Ratio concessionis huius priuilegij ter celebrandi in die defunctorum in Conuentibus regni Valentiæ, Aragoniæ, & Cataloniæ non inuenitur in aliis Hispaniæ Regnis, nec in Lusitania.*

63 *Hoc priuilegium ter celebrandi in die defunctorum fuit oraculum.*

64 *Omnia oracula in multorum sententia fuere reuocata a Gregorio XV. & Vrbano VIII.*

65 *Tale oraculum hodie non existit.*

66 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

67 *Particularis, qui rem actu possidet non potest ab ea priuari publice ex sola opinione probabili, absque iudicis sententia.*

68 *Opinio probabilis sufficit ad contraueniendum iuri communi, quando ius non est in certa possessione.*

69 *Dari potest compensatio occulta cum sola opinione probabili, contra actu rem possidentem.*

70 *In nullo casu licet Sacerdoti sine vestibus sacris celebrare, etiam ad vitandam mortem.*

71 *Non potest Sacerdos celebrare in vna specie ad dandum viaticum infirmo.*

72 *Noui ritus circa Missæ celebrationem non sunt propria authoritate admittendi.*

33 *Quæcunque præcepta Ecclesiæ, quæ vsu communi obseruantur, non sunt tollenda ex sola opinione probabili.*

74 *Nullus Episcopus audebit præcipere, quod non ieiunemur feria quatuor temporum, ex sola opinione aliquorum Doctorum, qui dixerunt in talibus feriis non dari præceptum ieiunij.*

75 *Dum lex obligat in foro externo, onus probandi eam euanuisse spectat ad illum, qui hoc affirmat.*

76 *In foro externo nulli creditur, sine probatione.*

77 *Lex non celebrandi ter in eadem die viget hodie in tota Lusitania, & Hispania.*

78 *Nemo in foro externo poterit probare oraculum concedens licentiam ter celebrandi in die defunctorum non esse reuocatum.*

79 *Declaratio priuilegij in foro externo, & iudiciali pertinet ad solum summum Pontificem.*

80 *Sine Pontificis declaratione non potest fieri trina celebratio in die defunctorum.*

81 Consuetudo contra ius commune non extenditur de loco ad locum, vel de persona ad personam.

82 Consuetudo ter celebrandi in die defunctorum est contra ius commune.

83 Talis consuetudo non potest ad alia regna extendi.

84 Verbum, sufficit, aliquando importat praeceptum.

85 Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.

86 Consuetudo vniuersalis dicitur forma, & quasi alterum ius naturale.

87 Religiosi Valentiae hodie ter celebrant in die defunctorum, non ex vi priuilegij, sed ex antiqua consuetudine.

88 Consuetudo legitime introducta, omne ius, praeter diuinum,& naturale, abrogat.

89 Quidquid potest princeps condere, potest consuetudo legitima introducere.

90 Haec consuetudo Valentiae ter celebrandi in die defunctorum habet omnes conditiones requisitas ad legitimam consuetudinem.

91 Consuetudo omnia potest, quae non sunt contra ius naturale,& diuinum.

92 Proponuntur conditiones quae requiruntur, vt consuetudo legitime sit introducta.

93 Haec consuetudo Valentiae ter celebrandi in die defunctorum habet omnes conditiones requisitas, vt consuetudo sit legitima.

94 Probatur hoc discurrendo per omnes.

95 Consuetudo vnius communitatis non obligat alteram distinctam.

96 Consuetudo vnius loci non extenditur ad alium locum, nec de persona in personam, ac de casu ad vsum.

97 Consuetudo ter celebrandi in die defunctorum non potest extendi de regno Valentiae ad Lusitaniam, vel alia regna Hispaniae.

98 Consuetudo habet vim conferendi priuilegium.

99 In generali concessione priuilegiorum veniunt priuilegia acquisita per consuetudinem, si detur eadem ratio, vel similis, vel quando gratia non magna difficultate conceditur.

100 Quod fuerit motiuum concessionis huius oraculi ad ter celebrandum in die defunctorum declaratur.

101 Ratio ob quam fuit concessum hoc oraculum Conuentibus Valentiae non potest aptari, etiam inadaequate conuentibus Lusitaniae, vel Hispaniae.

102 Gratia, vel priuilegium concessum vni monasterio, aut religiosis, vt talibus, participatur ab aliis Monasteriis, quando est ex illis, quae solent concedi, non vero quando rare, & cum magna difficultate conceduntur.

103 Hoc priuilegium ter celebrandi in eadem die est ex illis, quae raro conceduntur.

104 Priuilegium consuetudine acquisitum tunc venit in communicatione priuilegiorum, quando datur eadem, vel similis ratio.

105 Oracula veniunt in communicatione priuilegiorum.

106 Reuocatio priuilegiorum facta à Gregorio XV. non comprehendit oracula signata manu alicuius Cardinalis.

107 Reuocatio oraculorum facta ab Vrbano VIII. non comprehendit oracula, quae in suo effectu principali vnicum tantum habent actum, licet successiue transeuntem.

108 Plura oracula in suo effectu principali vnicum tantum habent actum, licet successiue transeuntem.

109 Ponuntur aliqua exempla.

110 Aliter dicendum est de oraculis, quae plures effectus independentes habent.

111 Reuocatio oraculorum non includit oracula confirmata per bullas, si dentur executioni, siue abusu, & scandalo.

112 Oracula concessa Praelatis pro bono regimine religionis non sunt reuocata.

113 Idem dicendum est de oraculis concedentibus indulgentias pro religiosis.

114 Probabile est Gregorium, & Vrbanum reuocasse oracula etiam confirmata per bullas, ex quorum vsu dabatur scandalum.

115 Melior opinio docet omnia oracula confirmata per bullas non esse reuocata.

116 Oraculum ter in eadem die celebrandi non potest à communitatibus, quae illo nunquam vsae sunt executioni mandari.

117 Personae priuatae non possunt priuilegio tantum probabili operari contra ius commune actu possidens, cum scandalo sine iudicis sententia.

118 Omnia oracula confirmata per bullas non fuere reuocata à Gregorio XV. nec ab Vrbano VIII.

119 Hoc oraculum ter celebrandi in die defunctorum non fuit reuocatum à Gregorio XV. nec ab Vrbano VIII.

120 Ex vi illius per communicationem non possunt regulares Lusitaniae ter in die defunctorum celebrare.

121 Ratio concessionis huius priuilegij non potest aptari regno Lusitaniae, vel aliis regnis Hispaniae.

122 Hoc priuilegium est veluti priuilegium locale, vel personale.

123 Tale priuilegium quando fuit concessum conuentui Dominicanorum Valentiae non poterat ab aliis Conuentibus eiusdem ordinis, etiam regni Valentiae communicari.

124 Hodie licite in illis regnis ab omnibus celebratur ob consuetudinem introductam.

125 Consuetudo contra ius non potest extendi de loco ad locum.

126 Haec consuetudo ter eadem die celebrandi est contra ius commune.

127 Consuetudo est optima legum interpres.

128 Ponitur quaedam obiectio, & soluitur.

129 Aliqui dicunt posse hanc consuetudinem transferri de regno Valentiae ad regnum Lusitaniae ex dispensatione Episcoporum.

130 Episcopi possunt in sua Dioecesi, quidquid Pontifex in tota Ecclesia, nisi à Pontifice aliquid eis reseruetur.

131 Non datur lex reseruans Pontifici trinam in eadem die celebrationem, iuxta aliquorum Doctorum opinionem.

132 Etiamsi detur lex prohibens trinam celebrationem in eadem die, adhuc Episcopus potest in tali lege dispensare secundũ aliquos doctores.

133 Ponitur contraria sententia Authoris.

134 Inferior non potest in lege Superioris propria authoritate dispensare.

135 Dispensatio est actus iurisdictionis.

136 Datur praeceptum Pontificium non celebrandi ter in eadem die.

137 Datur

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 IN regno Valentiæ solent Sacerdotes regulares dicere tres Missas, & sæculares duas in die commemorationis defunctorum 2. die Nouembris, vt testantur aliqui Doctores dicentes id facere ex priuilegio Pontificio concesso Fratribus, S. Dominici, vt testatur Ledesma, *p. 1. de Eucharistia, cap 19. dub. 5. conclus. 6. in editione Barchinonensi, pag. mihi 183.* Et idem testatur Lugo, *de Sacramento Eucharistia d. 2. sect. 1. n 4.* idem affirmat Leander. *de Sacramentis, tract. 8. d. d. 5. q. 41.* Marcus de Huertos, *de sacrificio Missa, q. 13.* Gabriel Henao *de sacrificio Missa, p. 2, d. 21. sect. 1. num. 1. & p. 3. d. 28 sect. 21. num 320.* & alij.

Quæsiuit igitur à me Excellentissimus Dominus meus, D. Petrus ab Ab Alencastro meritissimus Dux Auerij in Regno Lusitaniæ, An in Regno Portugalliæ per communicationem dicti Priuilegij possint saltem Religiosi huius Lusitaniæ Regni vti dicto priuilegio, dicendo tres Missas in die commemorationis defunctorum.

RESPONSIO AVTHORIS.

EXcellentissime Domine alacri animo desidero satisfacere tuæ interrogationi, sed quia res obscura est, ideo aliqua mihi prius pertractanda, antequam deueniam ad responsionem, quam à me postulas, vel, vt melius loquar, quam mihi imperas, & in primis referam, quid de hac re dicant Doctores, quos vidi, deinde dicam quid censeam.

In primis P. Ledesma, *p 1. de Eucharistia cap.*
2 *19. dub. 5. conclusione 6.* ait: *Aduertendum est, quod in Regno Valentia propter particulare Priuilegium concessum nostris Religiosis Dominicanis pos-*
3 *sunt bis ter celebrare Missam in die Animarum, & hoc priuilegium est in vsu, & eo fruuntur per viam communicationis alij Religiosi.* Idem ait Rodri-
4 guez, *in summa, tom. 1, cap. 247. concl. 5.* addit tamen hoc priuilegio solum communicare Religiosos, quibus est communicatio cum Dominicanis in Regno Valentiæ, non tamen extra. Et Lugo, *de Eucharistia, d. 2. sect. 1. num 43.* ait. *Hoc*
5 *Priuilegium bis celebrandi in die commemorationis defunctorum 2. die Nouembris habent Sacerdotes ex concessione sedis Apostolica in regno Valentia in Hispania.* Et Leander a sanctissimo Sacramento, *tom. 2. de Sacramentis tract. 8. d 5. q. 41.* ait: *In Regno Valentia in Hispania possunt Sacerdotes celebrare ex concessione summi Pontificis.* Et addit, quod non potest sic fieri extra Regnum Valentiæ.

Et Marcus de Huertos idem docet, *de sacrificio Missa, quæst. 13.* vbi ait: *Aliquibus in locis est Priuilegium, & potest etiam Sacerdos dicere tres Missas, quo priuilegio gaudet Conuentus iste, S. Iacobi Dominicanorum ciuitatis Pampilonensis.* Ex 6
quibus verbis colligit Leander *supra*, quod hoc priuilegio non solum in Regno Valentiæ, sed etiam in Regno Nauarræ, posse religiosos vti. Et noster Elias à sancta Theresia, *de legatione Ecclesia triumphantis ad militantem, lib. 3. cap 50. n. 3.* adducit Priuilegium concessum pro Regno Poloniæ, ad preces Regis Vladislai, vt testatur Henao, *p. 2. d. 21. sect. 2. n. 20. de sacrificio Missa* vbi idem Henao ait: *Occasione trium Missarum monet Cardinalis Lugo posse Sacerdotes in Regno Valentia bis celebrare in die commemorationis omnium defunctorum ratione Priuilegij à sede Apostolica concessi, esseque in more positum respectu Sacerdotum sacularium; testatur Trullenc lib. 4 de Sacramentis, cap 8. dub 10. num 3. scribens in eodem Regno Valentia, non reuocans ad expressum priuilegium, sed ad implicitum summi Pontificis scientia, & consentientis.* Et Garcia *tract. 3. de excellentia Sacerdotij difficult. 1. dub. 5 num 6 extendit priuilegium, aut vsum Valentinum ad tres Missas.*

Et *p. 3. d. 28. sect. 21. num. 316.* addit idem Henao: *In nostra Hispania multis Ecclesijs ad fauorem defunctorum in die commemorationis eorum dua, aut tres celebrantur Missa ab eodem Sacerdote, & anno 1540. Ex authoritate, & mandato Pauli III.* 7
Pontificis maximi dato viua vocis oraculo Antonius Cardinalis quatuor Coronatorum, pœnitentiarius que Papa, concessit vt in Maxima, alijsque Ecclesijs, & capellis ciuitatis Oriolensis, celebrarentur dua Missa die omnium Sanctorum, & totidem die omnium defunctorum, cuius concessionis subscripta manu Cardinalitia, & non vrgentis in vllius præiudicium, nunc etiam extat vsus. Et n. 319. prosequitur idem Henao, *Patres prædicatores Prouincia Aragonia in Capitulo Prouinciali apud Luchense anno 1553. denunciarunt Iulium III. Papam ad supplicationem, Cardinalis Compostellani, viua vocis oraculo, ad securitatem fratrum scrupulosorum concessisse, & confirmasse antiquam consuetudinem Prouincia, vt absque scrupulis, etiam sine necessitate: possint fratres in die commemorationis defunctorum, tres Missas celebrare, iuxta quod viua vocis oraculum in Prouincia Aragonensi patres Prædicatores hodie ter sacrificant, multique alij Regulares, qui cum Dominicanis habent communicationem Priuilegiorum, & pluribus placet in hoc communicare; quia vero olim Monasterium Pampilonense prædicatorum erat vnitum Prouincia Aragonia, retinet nunc consuetudinem antiquam, & si ab ea Prouincia sit diuisum.*

Et n. 318. addit idem Henao: *In caremoniali quodam sacra Religionis Carmelitana impresso Roma anno 1616. lib. 1. rubrica 46. num. 5. dicitur, hic notare oportet: pro conuentibus, in quibus indulto Apostolico hac die Sacerdotes nostri tres Missas celebrant. De alio etiam indulto Apostolico ad tres Missas in Eremitorio Sancti Antonij extra muros Calaris apud Sardiniam confusa extat notitia, sed quod eiusdem vrbis extra muros in monasterio Petrum Dominicanorum tres Missa celebrantur, refertur ex fide digno testimonio, dua que fiunt & totidem die omnium Sanctorum ex immemorabili consuetudine in Patrum Prædicatorum Monasterio de Hucte Prouincia Hispania, seu Castellana.*

Et addit idem Ptet Henao, *n.*319. *Sacerdotes sæculares Regni Valentiæ, & Maioriæ, nec non ci-*
8 *uitatis, & Archiepiscopatus Calaritani die commemorationis defunctorum bis litant, vt in Prouincia Catalonia, excepta Cathedral. Tortosa, nec non in Diœcesibus Osca, Teruela, & Albonasi, & non longe ante id temporis in Barbastri. Tandem in Archiepiscopatu, Cæsaraugustano, suffraganeisque Diœcesibus, sed non in templo Archiepiscopali, semel, & iterum sacrificatur die, tum sanctorum, tum defunctorum, quæ omnia recensuit* Vasquez de Miranda, *discursu 2. cap. 7. num. 22. vsque ad cap. 10. inclusiue.*

Ecce Excellentissime Domine quam vstie, & obscute locuti sunt Authores. Nam Ledesma solum dicit extare priuilegium pro patribus Domi-
9 nicanis Regni Valentiæ ad ter eo die celebrandum. Lugo restrinxit ad bis celebrandum, & ait esse concessionem sedis Apostolicæ, nec distinguit, inter sæculares, & tegulares. Leander dicit Sacerdotes sæculares Regni Valentiæ ex concessione summi Pontificis posse die defunctorum bis celebrare, Regulares vero ter. Mateus de Huertos dixit, esse priuilegium eo die tres Missas celebrandi, quo priuilegio dicit gaudere Conuentum Dominicanorum Pampilonensis, & addit eodem priuilegio posse vti Conuentus Nauarræ, & Valentiæ, Fr. Elias à sancta Theresia dicit, hoc priuilegium fuisse concessum Regi Poloniæ. Pater Henao dicit Sacerdores sæculares in Regno Valentiæ posse bis celebrare in die defunctorum ex priuilegiu sedis Apostolicæ, Sacerdotes vero Regulares ter, in Regno Valentiæ non veto extra, & idem concedit pro multis locis Hispaniæ, vt videre est in illius verbis *supra* relatis.

Hac igitur varietate Doctorum cum nullus af-
10 fetat priuilegium. Fr. Laurentius Angelus Espin procurauit à fratribus Dominicanis Ciuitatis Valentiæ, vt sibi indicarent dictum priuilegium, vt ipse testatur, *consulto* 11. *num.* 997. Et responsum accepit à Reuerendo Patre Acacio Mareh. de Velasco postea Episcopo Oriolanensi eisdem verbis daris à patre Hénao, *supra, n.*319. Circa denunciationem factam in illo capitulo Prouinciali celebrato in Luchente, vnde postquam hæc omnia docte, & erudite considerauit Noster Espin. *loco citato concludit, num* 998. quod tota ratio, & motiuum huius trinæ celebrationis, quæ in aliquibus Hispaniæ locis inualuit, ortum habuit ex eo quod Patres Dominicani Ciuitatis Valentiæ ducti natiua pietate illius nationis, & soliciti de suble-
11 uandis cruciatibus animarum Purgatorij, cœperunt ter celebrare die 2. Nouembris nullo suffragante ad id priuilegio, stimulante tamen conscientiæ dictamine, interuentu Cardinalis Compostellani, & pro sedandis animis ipsorum, amouendisque scrupulis obtinuerunt viuæ vocis oraculo à Iulio Pa-
12 pa III. facultatem ad trinam eo die celebrationem. Patres Dominicanos secuti sunt religiosi aliorum ordinum, vel vt æmularentur eorum deuotionem, vel vt vterentur eorum per communi-
13 cationem priuilegio, paulatimque ita excreuit ea pietas, vt diffusa fuerit ad Regna Aragoniæ, & Cataloniæ, in his religionibus quæ cum Valentinis vnam confluunt Prouinciam, imo etiam & peruenit ad alios regulares, qui non sunt ex eadem Prouincia cum Valentinis, & Aragonensibus, & Cathalanis.

In Archiepiscopatu vero Cæsaraogustano, Sa-
cerdotibus sæcularibus in Synódo Diœcesana ce- 14
lebrata in loco Valderrobles, obiecta fuit ea celebratio vt illicita. Tandemque illis fuit permissa, probata iuridice consuetudine, bis eo die celebrandi, quæ consuetudo peruenit ad Diœceses
Oscensem, Turiasonensem Abbarrasinensem, 15
Barbastrensem. Igitur originarius fons istius trinæ, vel binæ celebrationis fuit priuilegium illud Iulij III. viuæ vocis oraculo concessum patribus Dominicanis Conuentus Valentiæ circa annum 1550. quando ad sedem Apostolicam fuit sublimatus Iulius III. vel si mauis sit originarium priuilegium Antonij Cardinalis quatuor Coronatorum concessum de mandato, & authoritate viuæ tamen vocis oraculo, à Paulo III. qui infulatus fuit Pontifex anno 1534.

Ex quibus omnibus concludo, quod ista duplex 16
celebratio in die defunctorum apud clericos sæculares in illis Regnis ortum habuit ex consuetudine antiqua, in religionibus vero illa trina celebratio ortum duxit ex illo priuilegio viuæ vocis oraculi Iulij III. vel Pauli III. His ergo suppositis
tota difficultas est. An in Regno Lusitaniæ Do- 17
minicani, vel alij Regulares, vel etiam Clerici sæculares, possint hodie vti dicto priuilegio concesso Dominicanis Regni Valentiæ per communicationem priuilegiorum, vel ex alio quocunque titulo.

Proponitur sententia affirmans.

ET videtur affirmatiue respondendum: Nam
vt diximus, *consulto* 73. *n.* 3. & sequentibus, 18
priuilegium concessum vni, vel multis conuentibus mendicantium extenditur ad omnes, tam iam fundatos, quam fundandos, quando ratio concessionis est propter generalem rationem, vt dixi *in nostro Directorio Regularium tract.* 1. *d.* 1. *sect.* 3. *n.* 46. & docet P. Fr. Petrus ab Angelis, *in speculo priuilegiorum, d.* 2. *sect.* 2. *n.* 16. & clarius constat, *ex Bulla Iuly II.* quæ incipit *Dudum*, & ex aliis bullis, quas loco citato retuli; sed ratio concessionis huius priuilegij est omnibus conuentibus mendicantium eadem, & generalis; ergo omnibus competit per communicationem. Minor patet quia ratio concessionis huius priuilegij fuit deuotio erga animas Purgatorij; sed hæc deuotio est communis, non solum omnibus religiosis mendicantibus Regni Valentiæ, Aragoniæ, & Cataloniæ, sed etiam Hispaniæ, & Lusitaniæ, vbi hæc deuotio animarum maxima est; ergo tale priuilegium ab omnibus mendicantibus Hispaniæ, & Lusitaniæ, communicari potest.

Confirmatur 1. quia quando priuilegium con-
ceditur alicui monasterio, ob titulum, qui aptari 19
potest saltem inadæquate omnibus aliis eiusdem ordinis Monasteriis, seu vt gratia, & fauor factus
Monasterio, aut eius religiosis, vt talibus, aut ad 20
eorum supplicationem, tunc omnia alia Monasteria eiusdem ordinis, & aliorum communicantium participant idem priuilegium, vt patet ex priuile-
gio Pij IV. concesso ordini S. Hieronymi in Hispa- 21
nia in hunc modum: *Prærogatiua, indulta temporalia, fauores, & gratiæ, ordini, & singulis, & cuiusuis monasterij, per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores suos, ac per se, & sedem Apostolicam, eiusque legatos, & nuncios in genere, vel in specie conces-*

sa,

sa, ad omnia & singula Monasteria ordinis, tam virorum, quam mulierum, quibus ea specie concessa non sunt, & in quibus alia causa concessionis, & indultorū prædictorum, alias quam, vt præfertur suberat ad id, vt illa monasteria illis pariformiter vti frui, & gaudere possint, authoritate Apostolica extendit, & ampliauit. Quod priuilegium etiam confirmauit Paulus III. vt refertur à Manuele, *tom. 3. q. 55. art. 9.* & Miranda, *tom. 2. q. 46. art. 7.* Et eandem concessionem confirmauit Clemens VIII. Præmonstratensibus, & Iulius II. Miolmis, & alij Pontifices aliis Religionibus, vt videre est apud Crux, *Epitom. lib. 2. cap. 3. concl. 3.* quam concessionem, tam ad priuilegia concessa, quam concedenda extendi adstruunt omnes Doctores; sed titulus ob quem fuit concessum hoc priuilegium illi Monasterio S. Dominici Valentiæ aptari potest omnibus aliis conuentibus, tum Dominicanorum, tum aliarum Religionum, non solum Valentiæ, Aragoniæ, & Cataloniæ, sed etiam Lusitaniæ, & totius Hispaniæ; siquidem titulus fuit deuotio animarum Purgatorij, quæ inest omnibus religiosis, etiam Hispaniæ, & Lusitaniæ, & alias illud priuilegium fuit gratia, & fauor facta illi Monasterio, & eius religiosis, vt talibus, & ad eorum supplicationem; ergo illo gaudent omnes aliæ religiones mendicantes, non solum Valentiæ, sed etiam Lusitaniæ, & Hispaniæ; ita in simili casu Quintanaducña, *tract. 2. singulari 15. numero 5.*

22 Nec obstat, quod hoc priuilegium fuerit oraculum. Nam etiam oracula, quæ sunt Religioni fauorabilia, veniunt in generali communicatione priuilegiorum, vt notauit Fr. Petrus ab Angelis, *in speculo priuilegiorum, d. 2. sect. 2. n. 34. & 35.* Et ratio est, quia in bullis communicationum generalium ponitur hæc clausula, quomodolibet concessa, vel quouis modo alio concessa; ergo licet priuilegium fuerit oraculum, venit in generali communicatione priuilegiorum.

23 Nec obstat id quod ait Noster Espin. *consulto 11. n. 999.* scilicet Gregorium XV. in constitutione sua, quæ incipit *Romanus Pontifex*, reuocasse omnia oracula, ac per consequens etiam hoc oraculum in illa generali reuocatione fuisse comprehensum. Nam contra hoc est, quod reuocatio Gregorij, solum fuit, quoad oracula, quæ non erant signata manu alicuius sanctæ Ecclesiæ Romanæ Cardinalis, hoc autem oraculum, vt suprà diximus signatum fuit à Cardinali Antonio, vel Campostellano, & de illo ipsi Cardinales testimonium perhibuere.

24 Nec etiam obstat, quod postea Vrbanus VIII. die 20. Decembris anno 1631. motu proprio, quem refert Lezana, *tom. 1. p. 1. cap. 3. n. 20. & p. 2. verbo oraculum, n. 2. & 3.* reuocauerit omnia oracula, etiamsi à Cardinalibus essent subscripta. Non obstat inquam. Nam talis reuocatio, non comprehendit oracula, quæ iam sortita erant suum primarium effectum, licet haberent tractum successiuum in futurum, vt docet Lezana, *tom. 1. cap. 2. num 21.* Peirinis, *tom. 3. Priuilegiorum ad Constitutionem 18. Vrbani VIII.* Nouarius, *in Lucerna regularium verbo priuilegium, n. 4.* Donatus, *tract. 16. q. 5. n. 7.* Leander à Sacramento, *tract. 9. de matrimonio d. 24.* Et patet *ex quadam declaratione Sacræ Congregationis*, quam refert Peirinis, *tom. 2. Priuilegiorum ad constitutionem 5. Gregorij XV.* Et Pater Castellinus, *de electione, cap. 5. n. 3.* & Fr. Petrus ab Angelis, *in suo speculo priuilegiorum d. 8. sect. 3.* Sed hoc oraculum iam sortitum est suum effectum, etiamsi habeat tractum successiuum; ergo non fuit inclusum in reuocatione Vrbani VIII.

Minor in qua est difficultas probatur, quia actus primus priuilegij consistit in acceptatione illius, post illius concessionem, actus vero secundus est exercitium illius potestatis concessæ: v. g. concessit Pontifex potestatem ad absoluendum vndequaque ad se venientes à reseruatis mendicantibus, vel dispensandi in votis, vel in debito coniugali, acceptarunt ipsi gratiam, nihilominus hucvsque respectu aliquorum, aut multorum prædicta facultate non sunt vsi, hæc igitur priuilegia, licet sint oracula, non censentur reuocata per Vrbanum VIII. quia iam sortita sunt suum primarium effectum per acceptationem, licet in exercitio respectu aliquorum non fuissent posita, vt docet Donatus, *tractatu 16. q. 4. de oraculis, n. 2.* Leander à Sacramento, *tract. 9. de matrimonio, d. 24.* Sed hoc oraculum dicendi tres Missas, vel duas in die animarum fuit acceptatum, & datur executioni per multos annos ante reuocationem Vrbani VIII. à mendicantibus, Imo & non mendicantibus, & Clericis sæcularibus Valentiæ, Aragoniæ, & Cataloniæ; ergo non fuit comprehensum in illa generali reuocatione oraculorum Vrbani VIII.

Confirmatur 2. quia in dicta reuocatione ora- 25
culorum facta à Gregorio XV. & Vrbano VIII. non fuere comprehensa oracula confirmata per bullas, vt tenent Pelizarius, *tract. 8. cap. 1. sect. 5. num. 131. & 132.* Philippus à sancto Antonio, *tract. de priuilegiis viue vocis oracul. dub. 1. num 15.* Lezana, *in summa verbo oracula, n. 7.* Peirinis, *tom. 3. priuilegiorum, cap. 12. const. 18. alias Vrbani VIII. in scholiis, num. 1.* Vidal. in *Arca Theologiæ moralis tract. de iurisdictione inquisitione 4. n. 1.* Hieronymus Garcia, & alij quos refert Diana, *part. 10. tract. 14. resol. 24.* & nos diximus, *in nostro Directorio Regularium p. 1. d. 1. tract. 2. num. 57.* Quidquid in contrarium dicat cum Donato, Bordonus,
& Ioannes Martines del Prado Fr. Petrus ab An- 26
gelis, *in suo speculo priuilegiorum d. 8. sect. 6. n. 11.* Sed hoc oraculum iam erat confirmatum per bullas; ergo non fuit comprehensum in dicta reuocatione. Minor patet quia multi summi Pontifices ante dictas reuocationes confirmarunt, & innouarunt per bullas ex certa scientia, & de plenitudine potestatis, & cum clausula, quorum tenores, quæcunque priuilegia concessa religionibus, etiam ore tenus tantum, vt fecit Paulus III. Pius V. & Gregorius XIII. Clemens VIII. & Paulus V. pro Dominicanis, vt testatur Fr. Petrus ab Angelis, *suprà d. 8. sect. 6. n. 28.* Vnde concludunt prædicti DD. omnia oracula concessa vsque ad annum 1610. esse confirmata per bullas, vt testatur Fr. Petrus ab Angelis, *suprà, num. 10.* & nos dixi-
mus, *in nostro Directorio, loco citato, num. 3.* Sed 27
hoc oraculum fuit concessum à Iulio III. anno 1553. vel à Paulo III. anno 1534. vt *suprà* diximus; ergo iam est confirmatum per Bullam Pauli V. concessam Dominicanis, & per alias aliorum Pontificum; ergo non fuit inclusum in dicta reuocatione Vrbani VIII.

Nec obstat quod Regulares Lusitaniæ, vel etiam Hispaniæ, nunquam vsi fuerint tali priuilegio dicendi tres Missas in die

defunctorum. Nam vt priuilegium concessum
28 alicui ordini non censeatur amissum per non vsum
sufficit, quod illud sit in vsu apud aliquem, seu
aliquas Prouincias, vel conuentus ipsius ordinis,
vel alterius ordinis, cum quo communicat dicta
religio, quæ nunquam vsa fuit tali priuilegio,
vt bene notat Rodriguez, *tom.* 1. *q.* 8. *art.* 4. *in fine* Portel, *verbo priuilegium, n.* 55. Pellizarius, *tract.*
8. *cap* 1. *sect.* 3. *q.* 8. *n.* 14. & cum Donato Fr. Petrus ab Angelis, *in speculo. d.* 3. *sect.* 2. *n.* 11. Sed
Patres Dominicani, Carmelitæ, & fere omnium
religionum vsi sunt hoc priuilegio in Valentia,
Aragonia, & Catalonia, vsque nunc; ergo licet
religiosi eorundem Ordinum aliorum regnorum
illo non vsi fuerint vsque nunc, illo ex nunc, tam
in Lusitania, quam in Hispania possunt vti.

Nec obstat si dicas dictos Fratres Lusitaniæ, tacite renunciasse dicto priuilegio, cum nunquam
29 illo velint vti. Nam contra hoc est, quod tacita
renunciatio ex non vsu negatiuo, seu priuatiuo
priuilegiorum regularium more gratiosorum, &
quæ aliis onerosa non sunt, siue juri alterius non
30 nocent, nunquam inuenitur, & sic nunquam dicta priuilegia deperduntur per talem renunciationem, quia tacita renunciatio deducitur ex quadam iuris interpretatione, quæ locum non ha-
31 ber, nisi in casibus à iure expressis, vt docent Paris, *de resign beneficiorum, lib* 1. *q.* 1. & alij. Non
vsus autem illam non inducit, quando nulli nocet; Priuilegium enim, seu lex, quæ dat facul-
32 tatem ad agendum, non necessitat vti priuilegio,
sed dat priuilegiato ius liberum, vt scilicet vtatur
priuilegio cum voluerit, vt bene ait Fr. Petrus
33 ab Angelis, *in suo speculo, d.* 3. *sect.* 2. *num.* 11. sed
hoc priuilegium est gratiosum, & nemini onerosum, nec alicuius ius offendit; ergo non censetur
reuocatum per non vsum.

34 Confirmatur quia priuilegia, etiam negatiua
regularium non amittuntur per non vsum, nec
contra ea potest præscribi, vt patet ex bulla Eugenij IV. concessa Benedictinis, quam refert Por-
35 tel, *in dubiis regularibus verbo priuilegium, n.* 4. *in additamentis*, Diana, 3. *p. tract.* 2. *resol.* 88. Ioannes de la Cruz, *lib.* 1. *cap* 3. *dist.* 2. *concl* 2. Fr P. Petrus ab Angelis, *suprà, d.* 3. *sect.* 2 *n.* 7. & cum Roderico, dixi *in nostro Directorio Regularium, p.* 1.
tract. 2. *d* 4. *num.* 179. Sed hoc priuilegium est
affirmatiuum; ergo contra illud non potest præscribi per non vsum, nec per contrarium vsum;
ergo stando in hac doctrina, Regulares Lusitaniæ
possunt vti dicto priuilegio celebrandi ter in die
defunctorum, non obstante, quod nunquam tali priuilegio vsi sint vsque nunc.

Probatur 2. Quia quidquid sit de reuocatione
dicti oraculi, negari non potest in Regno Va-
36 lentiæ, Aragoniæ, & Cataloniæ, dari consuetudinem apud omnes regulares ter celebrandi in die
animarum; sed consuetudo habet vim priuilegij
37 ex tacita principis voluntate; longæua namque
consuetudo per actus priuatorum inducta paulatim suscipit à principe efficaciam, & virtutem concessionis, seu priuilegij, & probata immemoriali
consuetudine non indiget alio diplomate Pontificio ad probandum priuilegium, vt rectè ait Nauarrus, *lib.* 3. *consiliorum, consilio* 15. *de regularibus, n.*
4. N. P. Petrus ab Angelis, *in suo speculo, d.* 2. *sect.*
2. *num.* 28. Ergo hæc consuetudo ter celebrandi
38 apud regulares iam habet vim priuilegij; sed priuilegia, quæ sunt consuetudine acquisita veniunt
in generali communicatione priuilegiorum, vt
cum Donato notat Fr. P. Petrus ab Angelis, *suprà, n.* 28. Ergo cum hoc priuilegium fuerit consuetudine à Principio acquisitum, & postea, siue tacite, siue expresse confirmatum viuæ vocis oraculo à
Iulio III. & Paulo III. vt *suprà* diximus, venit in
generali communicatione priuilegiorum; ergo 39
non solùm possunt illo vti mendicantes Valentiæ, sed etiam mendicantes Lusitaniæ, & Hispaniæ.

Nec obstat si dicas hanc consuetudinem fundatam fuisse, & ortum duxisse in illis regnis à dicto 40
oraculo Iulij III. & Pauli III. sed quando consuetudo fundata fuit in suo principio in aliquo oraculo, reuocato oraculo, reuocatur ipsa consuetudo,
vt tenet Portel, *in responsionibus moralibus, tom.* 2.
casu 13. *num.* 18. Sed hæc consuetudo in illis regnis ortum duxit ex illo viuæ vocis oraculo; ergo reuocato oraculo, reuocata fuit ipsa consuetudo; ergo sicut nunc non possunt etiam in regno
Valentiæ dicti patres ex vi oraculi ter celebrare
in die defunctorum, nec etiam id poterunt efficere ex vi talis consuetudinis. Non obstat, inquam: nam dato quod talis consuetudo fundata
fuerit, & ortum duxerit ab illo oraculo, quod tamen non fuit, cum oraculum potius concessum
fuerit ob antecedentem consuetudinem, vt *suprà*
diximus, dato tamen quod oraculum fuerit fundamentum ipsius consuetudinis, adhuc negatur,
quod reuocato oraculo, reuocatur etiam consuetudo, tum propter vim consuetudinis, quæ potest inducere, & abrogare legem: Tum quia dato quod posset dici talem consuetudinem esse
abrogatam, quatenus fundata in illo viuæ vocis
oraculo, non tamen quatenus est consuetudo legitima, & rationabilis, habens conditiones ad illam requisitas. Ita Lezana, *verbo oraculum, n.* 7.
Quidquid dicat Portel, & licet tale oraculum fuerit reuocatum, priuilegium acquisitum consuetudine, adhuc est in suo vigore; sed priuilegia per
consuetudinem acquisita veniunt in generali communicatione priuilegiorum; ergo hoc priuilegium
potest à Religiosis Lusitaniæ, adhuc communicari, non obstante, quod oraculum fuerit reuocatum, vt *suprà* dixi.

Et idem videtur dicendum de clericis; cuius
ratio est, quia in Regno Valentiæ apud clericos 41
datur consuetudo bis, vel ter celebrandi in die defunctorum; sed hæc consuetudo potest participari ab aliis clericis Hispaniæ, & Lusitaniæ; Ergo
sicut Religiosi Hispaniæ, & Lusitaniæ possunt
participare prædictum priuilegium concessum à
Pontifice, vel consuetudine introductum; ita &
clerici sæculares. Maior est certa: nam talis consuetudo in illis regnis apud clericos introducta fuit
absque priuilegio, imo & apud regulares; ex tali
enim consuetudine moti religiosi Dominicani 42
scrupulosi postulârunt à Pontifice dictum priuilegium ad se ab scrupulis liberandos vt *suprà* diximus. Minor vero in qua est difficultas probatur. Quia consuetudo, & præscriptio præter ius 43
introducta in vna Prouincia, Regno, ciuitate, vel
oppido, potest participari ab alia Prouincia, Regno, ciuitate, vel oppido, imo & de persona ad
personam extendi, vbi est eadem ratio, & æquitas, vt post Ioannem Parisium, & Bartolum affirmat Menochius, *de retinend. possession. remedio* 5.
num. 92. Salas, *de lege d.* 19. *sect.* 4. *n.* 10. Tuschus,
lit. C. conclus. 821. Barbosa, *in Collectaneis ad textum*

in

in cap. olim in 6. de consuetudine in decretalibus, &
eam tenet Diana, *p.6. tract.5. resol. 31.* & tandem
eam tenet Ludouicus à Conceptione, *in suo exa-
mine veritatis tract.4. tom.1. q.3. n.1, & tom.2. tract.
1. §.3. lit. C, illatione 1. n.1.* Sed huiusmodi con-
suetudo celebrandi ter, vel ad minus bis apud cle-
44 ricos, quæ datur in Regnis Valentiæ, Aragoniæ,
& Cataloniæ, ob deuotionem animarum, est præ-
ter ius commune, & nullo modo contraria iuri, &
aliàs eadem ratio, & æquitas ter celebrandi pro
animabus in die defunctorum datur in Lusitania,
& aliis Hispaniæ regnis, quam in regnis Valen-
tiæ, Aragoniæ, & Cataloniæ; ergo talis consue-
tudo hodie potest participari à clericis Regni Lu-
sitaniæ, & totius Hispaniæ.

Minor in qua est difficultas, quo ad primam par-
45 tem probatur quia in iure non datur præceptum
prohibens sub mortali trinam, vel duplicem ce-
lebrationem in eadem die. Nam *in cap. consuluisti*
46 *de consecratione dist.1.* quod est Alexandri II. non
adest expressa prohibitio, siquidem ibi solum di-
citur sufficit Sacerdoti vnam Missam in die vna
celebrare; & idem habetur, *in cap. referente eodem
titulo*, ibi cum cuilibet Sacerdoti quacunque di-
gnitate præfulgeat, vnam in die Missam celebra-
re sufficiat, nam & valde est felix, qui celebrat di-
gne vnam, & ita tenet Glossa, *in cap. consuluisti*,
vbi ait necessitas facit licitum, quod alias est illi-
citum. Item nota contra Sacerdotes, qui plures
Missas celebrant in die, causa cupiditatis, & ea-
dem Glossa, *in cap. te referente* ait; nec expresse
prohibetur, quin plures possint celebrari, ex eo
quod dicit, sufficit, vnde potest vnam celebrare
de die, & aliam pro defunctis, & quoties cele-
brat, toties sumat corpus Christi, & sanguinem,
de consecrat. dist.2. comperimus, & cap. tribus; er-
go cum ex citata Glossa, nulla detur prohibitio
ter celebrandi in die, & aliàs eadem ratio, &
æquitas, quæ fuit causa huius consuetudinis in re-
gnis Valentiæ, quæ fuit deuotio animarum, æqua-
lis, vel maior existat in Lusitania, & tota Hispa-
nia, vt omnibus notum est, inde est, quod optime
potest hæc consuetudo, quæ est in regnis Valen-
tiæ ab aliis clericis totius Hispaniæ, & Lusitaniæ
participari, sublato scandalo, quod fieri potest,
prædictas doctorum allegando opiniones.

Confirmatur; Quia dictum *cap. consuluisti*,
eiusque dispositio, etsi contineat præceptum, tan-
47 tum procedit contra Sacerdotes, qui plures Missas
celebrant, causa cupiditatis, ergo si Sacerdotes
non ex cupiditate, sed ex deuotione, absque sti-
pendio, ter celebrent in illa die defunctorum, non
facient contra dictum præceptum. Antecedens
probatur quia illud verbum, *sufficit*, illius capitis
consuluisti, etiamsi contineat præceptum non ac-
cipitur in dicto textu negatiue, quo casu æquipol-
leret vniuersali, iuxta *textum in lege 1. §. quod an-
tem ibi iudicium non dabo ff. de alea vsu. & aleat.*
Sed tantum accipitur affirmatiue, ac per conse-
quens æquipollet particulari, vt dicitur in textu,
in cap. licet de electione in 6. ad quod necessario
succedit regula illa, *quæ de tota ff. rei vindic.* vt
docet Barbosa, *de iure Ecclesiastico tom. 2. lib. 3.
cap. 26. §. 1. pag. 373.* Ergo cum illa dispositio
textus, tantum sit affirmatiua, & particularis ra-
tione scilicet solius cupiditatis, si Sacerdotes ce-
lebrent tantum ex deuotione, absque stipendio,
item dispositio textus, cum sit particularis contra
5 Sacerdotes celebrantes ter ex cupiditate, vt ait
Glossa, *in dicto capite consuluisti*, ibi, item nota
contra Sacerdotes, qui plures Missas celebrant
in die causa cupiditatis, non procedit contra tan-
tum celebrantes ter in eadem die ex deuotione.
Ita expresse tenet P. Fr. Ludouicus à Conceptio-
ne, *in suo examine veritatis, p.2. tract.1. §.4. lit. C,
num.6. & 13.* Loquens de consuetudine, quæ est
in illis regnis Valentiæ, Aragoniæ, & Cataloniæ,
tam respectu clericorum, quam regularium totius
Hispaniæ, quod à fortiori melius diceret, de priui-
legio respectu regularium communicantium, si
sciret in illis regnis Valentiæ, dari tale priuile-
gium, quod tamen illum latuit, vt ille fatetur,
supra, num. 3.

Ponitur sententia Authoris.

VErùm his omnibus non obstantibus resoluto- 48
rie dico Regulares Lusitaniæ, vel Hispaniæ,
& multo minus clerici, exceptis illis, in quibus
tale priuilegium, vel consuetudo ter celebrandi
in die defunctorum est in vsu, non posse tali vti 49
priuilegio, etiam per communicationem, nec ad
eos, secluso priuilegio, posse talem consuetudi-
nem ter celebrandi in illa die extendi, quidquid
in contrarium dicat prædictus Ludouicus, *loco ci-
tato*, qui in hac opinione singularis est; ita ex-
presse tenent loquentes de priuilegio concesso il-
lis regnis Rodriguez, *in summa, tom. 1. cap. 247.
conclus. 5.* Leander à Sacramento, *tom. 2. tract. 8. de
Sacramentis, d. 5. q. 42.* Noster Espin *consulto 1 1.
numero 999.* idque supponunt alij communi-
ter DD.

Et in primis, quod tale priuilegium non pos-
sit communicari aliis religiosis Lusitaniæ, vel His- 50
paniæ, probatur efficaciter. Quia communicatio
priuilegiorum non extenditur ad eas gratias, quæ
raro, & cum magna difficultate conceduntur, vt
notat cum aliis Diana, *p.10. tract.... resol. 67.* &
cum Lezana Fr. P. Petrus ab Angelis, *in suo spe-
culo, d.2. sect.2. num. 27.* Sapiunt enim naturam
priuilegiorum personalium, quæ non participan-
tur ex vi communicationis priuilegiorum, etiam
ex identitate rationis, vt notat Miranda, *tom. 2.
q 46. art 7.* Portel. *verbo communicatio, n.6. & ver-
bo priuilegium, n.21.* Sed huiusmodi priuilegium
nunquam fuit concessum in Ecclesia, nisi illis 51
Regnis, & illis religionibus pro illis locis; er-
go non potest participari à Religiosis aliorum
Regnorum per communicationem priuilegio-
rum.

Confirmatur quia vsus talis priuilegij est quid
exorbitans, à iure communi, siquidem in tota 52
Ecclesia nemini alibi vnquam fuit concessum;
Sed exorbitantia à iure communi non extendun-
tur, *iuxta regulam iuris 81. in 6.* vbi dicitur, quod
in generali concessione non veniunt ea, quæ cum 53
magna difficultate conceduntur, neque ea quæ
quis verosimiliter interrogatus non esset conces-
surus, vnde nisi expresse, & nominatim non ex- 54
primantur, non intelliguntur concessa, pro vt
multoties decisum refert Rota Romana, *decisione
214. p. 2. recent. & decisione 55. n. 14. & 15. &* 55
in aliis multis relatis, *à* Donato, *q. 14. num. 4.* &
tenet Fr P. Petrus ab Angelis, *in suo speculo, d. 2.
sect. 2. num. 12.* Ergo tale priuilegium, nec etiam
per viam communicationis potest extendi ad reli- 56
giosos aliorum Regnorum.

Secundo

57 Secundo Probatur: Quia priuilegia concessa aliquibus Conuentibus vnius Religionis ob maximam populi illius loci deuotionem; quæ circa illos habetur non censentur communicata aliis Conuentibus eiusdem ordinis, nec aliorum ordinum communicantium, vti talis specialis deuotio non est in populo erga illos, vt notat Fr.P.Petrus ab Angelis, *in suo speculo*, *d.2.sect.2.n.15.* Sed hoc priuilegium fuit concessum illi Conuentui
58 Dominicanorum Valentiæ, & communicatum ab aliis eiusdem Regni Aragoniæ, & Cataloniæ, propter maximã deuotionem illorum populorum succurrendi illa die defunctorum animas Purgatorij multis sacrificiis, quæ deuotio nunquam fuit
59 in aliis Regnis, nam licet in eis sit maxima deuotio succurrendi animas Purgatorij multis sacrificiis, non tamen succurrendi eis multis sacrificiis in illa defunctorum die, sed per discursum totius anni; ergo tale priuilegium, nec per viam communicationis potest ab aliis Conuentibus eiusdem ordinis, & minus ab aliis ordinibus communicantibus aliorum regnorum communicari.

60 Tertio probatur: Quia si aliqua gratia ex his, quæ raro conceduntur, concessa sit aliquibus Conuentibus, vel alicui Religioni, ob aliquam specialem rationem, non censetur concessa aliis Conuentibus eiusdem ordinis, nec communicantibus, in quibus eadem, vel similis ratio non inuenitur, vt tenent Donatus, *q.14.* Bordonus, *resol.52. n.75.* Lezana, *tom.1. cap.1 n 5.* Fr.P.Petrus ab Angelis; *in suo speculo d.2.sect.2. n.10.* Et patet exemplo
61 Patrum Societatis, quibus concessum est priuilegium non recitandi diuinum officium in choro, non canendi, non eundi ad processiones publicas, quæ priuilegia ab aliis religionibus communicantibus non participantur, quia in eis non datur ratio cõcessionis, quæ in Societate, scilicet propter scholas, & munus docendi, & propter maiora exercitia literaria, quæ in ea Religione est, quam in aliis. Et ideo dicendum est de priuilegio celebrandi Missam solemnem Pontificalem cum insigniis Pontificalibus, cum mitra & baculo concesso Abbatibus S.Benedicti, & S. Bernardi, & aliis; quis enim dicat tale priuilegium posse hodie participari à mendicantibus, in quibus non inuenitur ratio ob quam illis religionibus tale priuilegium fuit concessum, scilicet maior magnificentia, & Majestas, quibus ob suas multas opes, & diuitias celebrant diuina officia ex proprio instituto, quæ omnino aliena sunt à viris pauperibus, & mendican-
62 tibus; sed etiam ratio concessionis huius priuilegij dicendi tres Missas in conuentibus Dominicanorum, & communicantium, Valentiæ, Aragoniæ, & Cataloniæ, non inuenitur in aliis eiusdem ordinis, vel aliorum ordinum communicantium aliorum Regnorum; ergo tale priuilegium non potest ab illis vi communicationis participari.

Minor patet: Quia ratio concessionis huius priuilegij illi Conuentui Valentiæ fuit vitatio scrupulorum, quæ fratres scrupulosi habebant dictas tres Missas ea die celebrandi ex antiqua consuetudine, quæ introducta fuit sine priuilegio, vt *suprà* diximus, vel ad summum fuit, maxima deuotio illorum popolorum faciendi celebrare fratres illorum Conuentuum ter in illa die defunctorum pro animabus Purgatorij: sed neutra ex his rationibus militat in Conuentibus Lusitaniæ eiusdem, vel alterius ordinis communicantis, siquidem in illis nunquam tale scrupulum fuit apud scrupulosos, cum nunquam consueuerint tales Missas illa die celebrare, nec in illo Regno fuit vnquam deuotio faciendi celebrare Religiosos ter in illa die defunctorum, licet alias maxima sit deuotio eum animabus Purgatorij per totius anni discursũ; ergo tale priuilegium non potest ab illis Conuentibus, nec eiusdem, nec alterius ordinis participari.

Quarto probatur argumento Laurentij Espin. *consulto 11.n.999.* Quia illud priuilegium fuit oraculum, sed omnia oracula in multorum sententia 63
fuere reuocata à Gregorio XV. & Vrbano VIII, ergo tale oraculum hodie iam non existit, ac per consequens non potest ab aliis religiosis aliorum regnorum communicari. 64 65

Nec obstat id, quod *suprà* diximus pro sententia affirmante, scilicet tale oraculum fuisse confirmatum per bullam, oracula autem confirmata per bullas ex multorum Doctorum sententia non fuere reuocata, vt *suprà* diximus; Ergo cùm sit probabile tale oraculum non esse reuocatum, probabile etiam erit, posse participari adhuc hodie à religiosis Lusitaniæ, & totius Hispaniæ. 66

Non obstat igitur, hæc responsio: Nam contra hoc est, quod quando ius commune est incerta, & pacifica possessione suæ prohibitionis in aliquo regno, vel Prouincia, non potest publice, & cum scandalo violari à particularibus totius regni, vel Prouinciæ; cum sola opinione probabili dicente talẽ ius priuilegio esse abrogatum; sed hoc debet probari coram indice competenti, & ab eo iudicari, quod sic euidenter probatur primo.

Quia si quidam particularis aliquid pacifice possideat, non potest publice deturbari à sua possessione auferendo ab eo rem alius, qui tantum habet opinionem probabilem rem esse suam, sed id debet fieri coram iudice competenti, & supposita illius sententia, vt rectè ait Lugo, *de iustitia, d.16.n.134.* Sed ius commune publice in toto Regno Lusitaniæ est in pacifica possessione suæ prohibitionis trinæ celebrationis in die defunctorum: ergo ex sola opinione probabili non potest à sua possessione à particularibus, sine iudicis authoritate publice deturbari. 67

Fateor opinionem probabilem sufficere ad contrauenienđum iuri communi, quando non constat ius commune esse in certa possessione, & quando tali priuilegio probabili solum vtitur contra ius commune in foro conscientiæ, vt quando datur opinio probabilis adhuc existere priuilegium à Pontifice reuocatum absoluendi à reseruatis, dispensandi in aliquibus casibus, & in aliis similibus rebus, quæ executioni dati possunt in foro interno, & sine nota & admiratione, & scandalo fidelium, & aliàs non constat ius commune esse in certa possessione, quomodo etiam dari potest compensatio occulta cum sola opinione probabili contra actu rem possidentem, cum sola opinione probabili, vt cum multis docet Lugo, *d.16 de iustitia, n. 86.* vt quando ius certo possidet, deturbare illud publice à sua possessione cum scandalo, & nota fidelium, cum sola opinione probabili, id videtur illicitum, non minus, ac auferre rem ab actu possidente publice ex sola opinione probabili; ergo tale ius communicans non potest à particularibus deturbari per vim publice à sua possessione, sine iudicis competentis authoritate; & ratio à priori est. Quia priuatus homo solum potest vim vi repellere; sed ille qui cum iure probabili possidet, & retinet rem, 68 69
nullam

nullum cuique infert vim; ergo contra illum non
potest ab aliqua persona priuata vis inserri; ita in
simili casu Lugo; *suprà, n. 134.* Arauio, *in 1.2.q.d.3.*
97. sect. 7. diff. 4. n. 51.
70 Et hinc est, Quod in nullo casu licet Sacerdo-
ri sine vestibus sacris celebrare, etiamsi sit ad se
ipsum pro viatico sumendo, vt voluit Sotus, Ta-
biena, quos refert Mendo, *in statera opinionum*
differt. 11. q. 1. n. 22. Vel si sit ad vitandam mor-
tem minatam, non in contemptum religionis, sed
in alium finem, vt cum Ledesma, Suario, Trul-
lene. & aliis communiter, dixi *in nostro Directorio*
Confessariorum, tract. 7. d. 5. num. 173. quamuis
71 Nauarrus, Hurtado, & alij, quos refert Tambu-
rinus, *lib. 1. de sacrificio Missa, cap. 3. §. 1. n. 6.* di-
cant id in hoc casu licere. Item multorum opinio
est posse Sacerdotem celebrare in vna specie, casu
quo vnica ex illis detur, ad dandum viaticum mo-
ribundo, cum aliunde subuenire non valeat, vt
tenet Maior, & Adrianus, quos refert Mendo,
in statera opinionum differt. 11. q. 2. num. 23. Et
72 tamen id nullo modo faciendum est, vt ait cum
Suario, Nuño, & aliis Mendo, *loco citato*, Quia
noui ritus circa celebrationem huius sacrificij,
propria authoritate non sont admittendi, vt be-
ne aduertit Mendo, *suprà differt. 11. q. 2. num. 25.*
Alias in multis rebus daretur magna inuersio, &
turbatio in Ecclesia, quod tamen admitti non de-
bet, nec credo aliquem Sacerdotem, aut Episco-
pum, vel Prælatum sine assensu Apostolico tale
quid ausurum efficere; ergo idem dicendum est in
nostro casu.

Imo addo quod non solum in ritibus circa hoc
73 sacrificium, nullo modo ex sola opinione proba-
bili debet alterari consuetudo vniuersalis Eccle-
siæ, sed nec in aliis præceptis, quæ communi vsu
obseruantur. Hinc existimo, quod nullus Episco-
74 pus, aut Prælatus audebit introducere in suo Epi-
scopatu, Regno, vel ciuitate, aut communitate,
quod non ieiunentur feriæ quatuor temporum, vt
moris est in tota Ecclesia, cum tamen Pascalius,
decisione 169. de ieiunio, & Turrianus, *in scholio cir-*
ca cap. 19. const. Apostolica dicant, illa non obli-
gare, nec ex iure, nec ex consuetudine sub mor-
tali, & idem dicit cum aliis Pascaligus, *de ieiunio*
Vigiliæ Pentecostes, decisione 171. & de ieiunio
in vigiliis, S. Ioannis Baptistæ, S. Laurentij, & om-
nium sanctorum, *decis. 172. cum aliis quos ibi citat.*
Quorum ratio est, quia cum extet Ecclesiæ saltem
consuetudo vniuersalis ieiunandi in feriis quatuor
temporum, & in prædictis vigiliis, & tale ius pos-
sideat pacifice hanc suam prohibitionem, non est
publicè, & cum scandalo fidelium deturbandum à
sua possessione, ob aliquam solùm opinionem pro-
babilem, sed ad hoc debet dari priuilegium cer-
tum; alias daretur turbatio magna in Ecclesia, quæ
vitanda semper est; sed talis turbatio daretur in
illis regnis Lusitaniæ, & Hispaniæ, vbi nunquam
tales tres Missæ in die defunctorum celebratæ sunt
si ob opinionem Ludouici à Conceptione, tali die
à Sacerdotibus, sine alio priuilegio certo celebra-
rentur; ergo licet talis opinio fuerit probabilis, nul-
lo modo posset in illis regnis reduci ad practicam,
cum ius commune possit publice deturbari à sua
possessione à particularibus, vt *suprà* diximus, &
alias celebratio Missæ est actio ex se publica, & au-
thoritatiuè facta à Sacerdote nomine totius Ec-
clesiæ.

75 Confirmatur. Quia dum lex obligat in foro ex-
terno, onus probandi eam euanuisse spectat ad il-
lum, qui hoc affirmat, Ideoque si hoc sufficienter
non probetur in foro externo, lex remanebit in sua
possessione, & vigore, vt optime ait cum Roderico,
Diana, *p. 11. tract. 1. Miscellaneo. resol. 16.* In foro 76
enim externo nulli creditur, sine probatione vt pa-
ret, *ex cap. sua nos, de sponsalibus, & cap. accepimus*
de priuilegiis, & cap. cum persona 7. eodem titulo, est-
que commune axioma iuristarum, & curialium, &
habetur in extrauaganti Iulij II. quæ incipit Ro-
mani Pontificis; sed lex non celebrandi ter in vna 77
die viget hodie in Portugallia, & Hispania; ergo
dicenti hanc legem esse abrogatã per aliquod Pri-
uilegium, illi incumbit onus probandi in foro ex-
terno dari tale priuilegium, alias lex manebit in sua
possessione; sed nemo probare poterit in foro ex- 78
terno tale oraculum non fuisse reuocatum, cum
alias constet de reuocatione, & solum detur quæ-
stio ad quæ oracula talis reuocatio se extenderit,
cuius intentionis solum potest esse iudex in foro
externo ipse summus Pontifex, vt patet *ex l. vlti-* 79
ma, §. ex his C. de legatis, & cap. inter alia de senten-
tia excommunicationis, & cap. cum venissent. de iu-
dic. Declaratio enim iuris diuini, vel canonici, vel
etiam priuilegij, ad solum Pontificem spectat, *cap.*
venerabilis, qui filij sint legitimi, & cum commu-
ni sententia tenet N. P. Petrus ab Angelis, *in suo*
speculo d. 1. sect. 2. n. 2. Ergo cum nemo possit esse
iudex in foro externo, an intentio Pontificis re-
uocantis omnia oracula se extenderit ad hoc ora-
culum, vel non, nisi solus Ipse Pontifex, & alias 80
ad contrariam probandum non sufficiat sola opi-
nio probabilis, cum sententia in hoc casu pro fo-
ro externo, non à Doctoribus, sed ab ipso sum-
mo Pontifice debeat conferri, vt manet probatum,
inde est, quod absque declaratione Pontificia, non
potest fieri licite talis trina celebratio, sed debere
expectari assensum Apostolicum, quod si detur,
tunc de tali participatione non dubitamus.

Deinde, quod tale priuilegium ex vi consuetu-
dinis non possit extendi ad Lusitaniam, ad aliud 81
Regnum Hispaniæ probatur. Quia consuetudo
contra ius commune non extenditur de vna Pro-
uincia, Regno, vel ciuitate ad aliam Prouinciam,
regnum, vel ciuitatem, nec de persona ad perso-
nam, vt patet *ex l. 3. §. si quis hoc interdicto, & ibi,*
Bartolus, *de itin. actuque priuat. ex l. ius singulare,*
& l. quod vero, ff. de lege Aretin. *consilio 522. n. 4.*
Decius, *consil. 483. n. 22.* Purparat. *consil. 512. n. 12.*
& cum aliis Diana, *p. 6. tract. 5. resol. 31.* & admittit
ipse, P. Ludouicus à Conceptione, *tract. 1. §. 3 lit. C.*
tom. 2. examinis veritatis, n. 1. Sed consuetudo quæ
datur in Regnis Valentiæ celebrandi ter in die de-
functorum non solum est præter ius, vt vult Lu- 82
douicus à Conceptione *loco citato*, sed contra ius;
ergo non potest extendi etiam in opinione proba-
bili de loco ad locum, hoc est, de vno regno ad 83
aliud regnum, ac per consequens nec clerici, nec
Religiosi Lusitaniæ possunt participare de tali
consuetudine; quæ datur in dictis Regnis Valen-
tiæ, &c.

Minor in qua est tota difficultas probatur, *ex*
cap. sufficit de consecratione dist. 1. vbi dicit textus,
sufficit Sacerdoti vnam Missam in die vna celebra-
re, quia Christus semel passus est, & totum mundũ
redemit, non modica res est vnam Missam facere, & 84
valde felix est, qui vnam digne celebrare potest;
sed verbum illud, sufficit, in vi præcepti intelligen-
dum est; ergo dicere tres Missas in eadem die est

contra hoc præceptum iuris communis minor patet ex verbis sequentibus eiusdem textus, quæ declarant verba præcedentia, statim enim ait textus; qui vero pro pecuniis, aut adulationibus sæcularium, vna die præsumunt plures facere Missas, non æstimo euadere damnationem æternam; & hoc præceptum in eodem sensu confirmarunt Innocentius III. *in cap. consuluisti*, Honorius II. *in cap. te referente, de celebr. Missarum.*

85 Nec obstat id, quod respondet cum Glossa, Ludouicus à Conceptione, scilicet dictum *cap.* loqui de Sacerdotibus, qui ex auaritia pluris in die celebrant, vt etiam colligitur ex verbis eiusdem textus, qui vero pecuniis, & adulationibus sæcularium, vna die præsumunt plures facere Missas, non vero loqui vniuersaliter de omnibus, etiam celebrantibus ex deuotione. Nam contra hoc est, quia licet tale caput, non sit ita expressum, vt bene ait Ludouicus à Conceptione, consuetudo tamen vniuersalis Ecclesiæ præceptum hoc vniuersaliter confirmauit, & ita illud recepit vt optime ait cum communi sententia Suar. *de sacramentis, d.* 8. *sect.* 3.

86 Sed consuetudo vniuersalis dicitur forma, & quasi alterum ius naturale, Baldus, *consil* 433. Tusehus, *lit. C. conclus.* 806 *n.* 16. & cum aliis Barbosa, *in axiomatibus iuris, axiomate* 56. *n.* 1. & nos iam *supra* diximus; ergo talis consuetudo Valentiæ ter celebrandi in eadem die non solum est præter, sed contra ius; ergo nullo modo potest träsferri de loco ad locum, & de regno ad regnum; ergo nec ex vi communicationis Priuilegij, nec ex vi participationis consuetudinis, potest de nouo, nec à religiosis, nec à clericis introduci in aliis regnis talis trina celebratio in die animarum, quidquid dicat in contrarium Ludouicus à Conceptione loquendo de consuetudine.

87 Dices: quo ergo titulo Religiosi Valentiæ, Atagoniæ, & Cataloniæ ter celebrantiu die defunctorum? Respondeo non id facere ex vi dicti oraculi, cum de illius existentia tantum detur opinio probabilis, quæ non sufficit ad contraueniendum publice, & cum scandalo mi communi certo prohibenti talem trinam celebrationem, sed id licite hodie facere ex vi antiquæ consuetudinis, ratione cuius præscripserunt contra ius commune; consuetudo enim quando est legitime introducta, omne ius præter diuinum, & naturale, abrogat, & facit licitum, quod alias ex iure communi erat illicitum.

88 Tum quia habet vim legis, vt tenet Fr. Ioan. Beetz. *in Decalogum circa præceptum* 2. *exposit.* 1. *cap.* 1. *& circa præceptum* 3. *exposit.* 2. *cap.* 2. Fr. Lezana, *tom.* 1. *cap.* 8. *n* 24. *& tom.* 2. *verbo leges, n.* 24. Graffi. *p.* 1. *decisionum, lib.* 3. *cap* 5. Fr. Espin *consulto* 17 *n.* 1505. Tum quia habet vim parem cum lege, *l. de quibus, ff de legibus, § ex non scripto instit. de iur. nat gentium l. fin. de consuet. cap. consuetudo* 1. *dist.* 1. *l.* 2. *C. quæ sit longa consuetudo* Guido, *singulari* 83. Belletus, *in disquisit. cleric. p.* 1 *tit. de fauor. cleric. §.* 3. *n.* 10.

89 Tum quia, quidquid potest princeps concedere, potest consuetudo legitima introducere, *l. si quispiam de diuers. & tempor. præscrip. & l.* 1. *Cod. de feudis, cap. super quibusdam de uerbor. signif. dist.* 2. Mi-singius, *centur.* 4. *singul. obseru* 14. Oldradus, *consil.* 172 *in principio, & consil.* 146. *in fine, & consil.* 154.

90 *n.* 8. Anchatranus, *consil.* 50. Bald. *lib.* 1. *consil.* 49. Sed huiusmodi consuetudo habet omnes conditiones requisitas ad veram, & legitimam consuetudinem, ergo abrogauit, quoad illas Prouincias, vbi est introducta, ius commune, non celebrandi ter in eadem die, & fecit licitum, quod alias erat illicitum; Lezana, *supra, n.* 47. *& consilio* 55. *n.* 5. Consuetudo enim appellatur forma, & quasi alterum ius naturale, & omnia potest, quæ non sunt contra ius naturale, & diuinum. Bald. *lib.* 3 *consil.* 43 3. Surdus, *de alimentis, tit.* 1. *n.* 7. Tusc. *lit. C. concl.* 806. *n.* 6. 91

92 Minor in qua est difficultas probatur; quia conditiones ad legitimam consuetudinem sunt. Prima quod sit rationabilis, vt patet, *ex cap fin. de consuetudine*, & tenet Sylu. *verbo consuetudo, n.* 6. Sairus, *in claui regia, lib.* 3. *cap.* 11. *n.* 6. Nald. *in summa, verbo consuet. n* 4. Suar. *de legibus lib.* 7. *cap.* 6 *n.* 14. Secunda quod sit voluntaria, vt cum Bonac. Azor. Suar. Reginaldo, Salas, Granado, tenet Lezana, *in summa tom.* 2. *verbo, leges, n* 55. Tertia conditio est, quod consuetudo inducatur ab his, qui tenentur seruare legem contrariam, nam consuetudo inducitur per actus contrarios legi. Ita cum Bonac. Lezana, *supra, n.* 55. Quarta conditio est, quod sit vniuersalis, id est, à maiori parte communitatis, *l. de quibus ff de legibus*, & tenet D Thomas, 1. 2. *q.* 97 *art.* 3. Suar. *de legibus lib.* 7. *cap.* 3. *n.* 7. *& cap.* 9. Quinta conditio est vt consuetudo sit longæua. Ita cum Suar. Azor. Salas, & aliis Lezana, *verbo leges, n.* 55. Sexta conditio est, quod inducatur per frequentiam actuum publicorum, ita vt possit innotescere principi. Ita Sylu. *ueft. verbo consuetudo q.* 4. Suar. *de legib lib.* 7. *cap.* 10. Septima conditio est, quod detur consensus saltem tacitus principis, seu legislatoris, vt tenent idem Doctores, & Fr. Espin. *consulto* 11. *n.* 1008. At omnes has conditiones habet hæc consuetudo; ergo legitime fuit introducta in illis regnis. 93

94 Minor patet discurrendo per omnes. Est enim rationabilis, & potest esse materia legis, siquidem maxime rationabile est, quod multoties pro animabus Purgatorij celebretur, & quod fiat in eadem die potest esse materia legis, vt patet, de trina celebratione in die natalis Domini; fuit voluntaria, & non coacta, imo adeo libera fuit, quod cum solum fuisset oraculum concessum dominicanis, omnibus Religionibus, imo & clericis illarum Prouinciarum placuit, cum eis communicare, vt notauit Henao, *de sacrificio Missæ, p.* 3. *decis.* 28. *sect.* 21. *n.* 993. Fuit inducta ab his, qui tenebantur obseruare legem de non celebrando, nisi semel in die, vt erant Fratres illi Dominicani, & alij, qui eos imitarunt. Fuit vniuersalis, hoc est, à maiori parte communitatis recepta, siquidem fuit à tota communitate Dominicanorum, & aliarum Religionum, imo & à clericis fuit recepta, & executioni mandata. Et plusquam longæua, siquidem anno 1553. fuit vocata antiqua, quando illi patres Dominicani illam denunciarunt Iulio III. Consuetudo autem, quæ est contra legem, qualis est hæc, præscribit spatio 40. annorum, teste Lezana, *verbo leges. n.* 54. Imo forte sufficit decennium, vt tenent Sylu. Sairus, & alij plures apud Bonacinam, quos refert ibi Lezana, *n.* 58. Fuit inducta per actus frequentes, quos permittit anni deuolutio, & per actus publicos in templis coram omni populo. Quod autem id potuerit summo Pontifici innotescere, nemo negare poterit, cum id typis datum sæpe sæpius sit. Quod autem accesserit summi Pontificis tacita approbatio, & consensus patet, ex oraculo Iulij III. & Pauli III. & successores Pontifices nunquam id reprobarunt, nec contradixerüt; ergo cum talis cõsuetudo habeat omnes conditiones requisitas, vt sit legitima; ex ea solum hodie possunt dicti Patres, imo & clerici dicere duas, vel

tres

tres Missas in die defunctorum in illis locis, vbi talis consuetudo est introducta, iuxta inductionis mensuram, & non ex vi oraculi Iulij III. quod certe reuocatum est ab Vrbano VIII. Ita Espin. *consulto* 11. *n*,1008.

Dixi vbi talis consuetudo introducta est, iuxta
95 ta inductionis mensuram; Nam consuetudo vnius communitatis, non obligat alteram distinctam, nec ad hoc censetur princeps præbere consensum, vt cum Panormitano, Viguerez, notat Dia-
96 na, *p.6. tract.5.resol.*17. Nec consuetudo vnius loci extenditur ad alium locum, nec de persona ad personam, nec de casu ad casum, vt bene cum Salas, & Palao ait Diana; *suprà*; & ita *intelligendum est cap. super eo de cognat. spiritual.* vt ibi notat Diana. Vnde cum consuetudo ter celebrandi
97 in die defunctorum solum detur in Regno Valentiæ, Aragoniæ, & Cataloniæ, non potest extendi ad regnum Lusitaniæ, vel ad aliud regnum Hispaniæ.

Nec obstat si dicas, hanc consuetudinem introductam à Patribus Dominicanis Valentiæ, Ara-
98 goniæ, & Cataloniæ, saltem à religiosis eiusdem Ordinis, & aliorum communicantium posse participari. Et ratio est, quia consuetudo habet vim conferendi priuilegium, ex tacita concessione
99 Pontificis, vt *suprà* diximus; sed in generali communicatione priuilegiorum veniunt, etiam priuilegia per consuetudinem acquisita, vt *suprà* diximus; ergo tale priuilegium licet iam non tanquam oraculum, saltem vt priuilegium per consuetudinem acquisitum potest participari à religiosis communicantibus Portugalliæ, & aliorum Regnorum Hispaniæ. Respondetur in generali communicatione priuilegiorum venire priuilegia consuetudine acquisita, si detur eadem ratio, vel similis in Conuentibus, tam eiusdem ordinis, qui illis fruuntur, quam in illis, qui illis non fruuntur, & quando gratia non magna difficultate conceditur, vt *suprà* diximus. Vnde cum hic non detur eadem, vel similis ratio, vt *suprà* diximus, & hoc priuilegium sit difficillimę concessionis, inde est, quod sicut quando est concessum per bullam, vel oraculum, non venit in generali communicatione priuilegiorum multo minus veniet, quando solum acquisitum est per consuetudinem.

Et ex his facilis est responsio ad obiecta pro parte affirmatiua. Ad primum enim respondetur, concessa maiori negando minorem: nam ra-
100 tio concessionis huius oraculi, & permittendi consuetudinem, non fuit sola deuotio erga animas Purgatorij, sed ratio motiua fuit liberatio scrupulorum illorum Religiosorum, & deuotio animarum solum fuit causa impulsiua. Tum quia deuotio etiamsi fuisset causa motiua, non fuit qualiscunque deuotio, sed deuotio faciendi celebrare ter in eadem die defunctorum; hæc autem deuotio, vel scrupuli nunquam fuere in religiosis, vel in ciuitatibus Lusitaniæ, vt constat. Nam licèt populi magnam semper habeant deuotionem succurrendi animabus Purgatorij multis sacrificiis, si tamen vnquam habuerunt deuotionem, succurrendi eis trina celebratione cuiusdam Sacerdotis in illa die defunctorum vt ex se constat.

Ad primam Confirmationem Respondetur concedendo maiorem, quoad primam partem, deinde negatur minor, quoad primam partem.
101 Nam titulus ob quem fuit concessum hoc priuilegium Conuentibus Valentiæ non potest aptari, etiam inadæquate Conuentibus Lusitaniæ, vt *suprà* diximus; cum in illis non detur scrupulus apud Religiosos dictæ trinæ celebrationis, nec in populis deuotio faciendi celebrare ter in illa die. Ad secundam vero partem minoris Respondetur, distinguendo illam, quando priuilegium 102
conceditur alicui Monasterio vt fauor, & gratia facta Monasterio, aut religiosis vt talibus, aut ad eorum petitionem; tunc omnia alia Monasteria illius ordinis, & aliorum, communicantium participant per communicationem idem priuilegium distinguo, si gratia, & fauor sit ex illis quæ raro solent concedi, & cum magna difficultate, & propter aliquam specialem rationem, quæ non inuenitur in aliis Conuentibus eiusdem Ordinis, vel communicantium, nego; si sit ex illis gratiis, quæ solent concedi, & ratio concessionis, vel similis æque militat, tam in Conuentibus, quibus primum concessa est, & aliis eiusdem ordinis, vel communicantium, concedo. Hic autem hæc 103
gratia est ex illis, quæ raro, vel nunquam solent concedi, vt *suprà* diximus; & ratio concessionis
non est eadem in omnibus Conuentibus, tam 104
eiusdem ordinis, quam communicantium, vt *suprà* diximus.

Ad illud vero, quod in illis instantiis affertur de oraculis respondetur, concedendo oracula ve-
nire in communicatione priuilegiorum, vt ibi be- 105
ne responsum est. Concedo etiam reuocationem 106
oraculorum factam à Gregorio XV. non comprehendere, nisi oracula, quæ non erant signata manu alicuius Cardinalis. Concedo etiam reuo- 107
cationem Vrbani non comprehendere oracula, quæ in suo effectu principali vnicum tantum habent actum, licet successiue transeuntem, secus vero alia, quæ plures affectus independentes habent, ista enim in his, quæ non sortita sunt effectum 108
cassata remanserunt. Pro cuius distinctionis intelligentia Nota plura oracula esse, quæ in suo effectu principali vnicum tantum habent actum, licet successiue transeuntem: sit exemplum in Religioso, qui à Romano Pontifice obtinuit per viuæ vo- 109
cis oraculum gradum magisterij, seu præsentati, iste talis gaudet gradu recepto, & præeminentiis illi annexis, quandiu viuit, etiam post prædictas reuocationes, si quidem effectus principalis est constituere graduatum in tali dignitate, cum præeminentiis, & honoribus illis annexis, quibus per totam vitam gaudet, quia reputatur, & est vnicus effectus, licet in exercitio non semper manifestetur ex defectu casuum occurrentium.

Similiter si quis per viuæ vocis oraculum haberet facultatem comedendi lacticinia per totam quadragesimam, si postquam cæpit vti priuilegio, adueniret perfecta reuocatio oraculorum non ideo censeretur reuocatum priuilegium; sed posset illo vti per totam quadragesimam, quia cum tale oraculum haberet vnicum actum successiue perficiendum per totam quadragesimam, semel iam ante reuocationem sortito effectu, licet non omnino perfecto, non manet reuocatum, quoad perfectionem ipsius effectus successiue recipiendam, faciunt enim postremi dies cum primis quasi vnicum indiuisibile tempus, & comestio lacticiniorum per totum illud tempus est quasi vnicus effectus successiue perfectus, cum per gratiā sublatam sit impedimentū obligationis non comedendi lacticinia pro tota illa Quadragesima.

110 Hoc autem non verificatur in facultatibus absoluendi, aut dispensandi, aut ter celebrandi in vna die singulis annis; quia respectu cuiuslibet anni, vel non absoluti, res est integra, cum nullam cõnexionem babeat trina celebratio huius anni, cum trina celebratione anni præcedentis, vel futuri, vel absolutin, aut dispensatio huius pœnitentis, cum dispensatione, aut absolutione alterius: neque enim illa potestas habet tractum successiuum per vnicum actum, vt requiritur, vnde adueniente reuocatione, manet reuocata illa potestas respectu eorum, qui non sunt absoluti, aut dispensati, vel illius anni, in quo nondum in die defunctorum ter est celebratum. Quæ doctrina constare videtur ex verbis reuocatoriæ Gregorij XV. ibi in his videlicet, quæ non sunt sortita suum effectum tenore præsentium reuocamus, cassamus, soluimus, abrogamus, & annullamus; vbi nota illa verba in his, quæ non sunt sortita suum effectum, in quibus verbis annullat potestatem concessam ad plures actus, qui in effectu non sunt positi, non vero quo ad illos actus, qui in executione sunt positi; ergo cum in executione non sit posita trina celebratio annorum sequentium dictam reuocationem, potestas concessa ad trinam celebrationem quotannis reuocata est, si quidem trina celebratio huius anni nullam haber annexionem cum trina celebratione anni præteriti.

Et hoc modo debet intelligi reuocatio facta à Gregorio XV. & Vrbano VIII. oraculorum, quæ non sunt sortita suum effectum, alias inutilis, & vana foret reuocatio, tam Gregorij, quam Vrbani, cum omnes gratiæ, & facultates concessæ religiosis ante ipsas reuocationes per viuæ vocis oracula sint acceptatæ, & multæ positæ in executione, quoad aliquos effectus; non ergo hoc sufficit, vt dicatur, quod tales gratiæ per solam acceptationem sortitæ sunt suum effectum, cum tractu successiuo pro futuris temporibus; & quod nullæ istarum inclusæ sint in prædictis reuocationibus; quia alias inutiles, & vanæ fuissent tales reuocationes, quod non est dicendum. Ita Bordonus, *tom. 1. resol.* 31. *n.* 8. Lezana, *verbo oraculum*, *num.* 6. Fr. P. Petrus ab Angelis, *in suo speculo*, *d.* 7. *sect.* 3. *n.* 14. *& d.* 8. *sect.* 4. *n.* 4.

Ad secundam Confirmationem poterat ex ali-
111 quorum Doctorum sententia responderi, distinguendo maiorem, in dicta reuocatione non includuntur oracula confirmata per bullas distinguo, si dentur executioni sine abusu, & scandalo concedo, si dentur executioni cum scandalo, & abusu illorum nego. Ita colligo ex Donato, *tractatu* 16. *q.* 7. & ex Fr. P. Petro ab Angelis, *in suo speculo*, *d.* 8. *sect.* 8. *n.* 3. Pro quo nota, prædictos Pontifices solum intentasse tollere abusus, & scandala quæ ex vsu aliquorum oraculorum dabantur in Ecclesia, & non intentasse reuocare oracula confirmata per bullas, in quorum vsu talis abusus, & scandalum non erat, vt sunt oracula concessa prælatis pro bono regimine religionis, & salute animarum suorum Religiosorum, quia Prælati non
112 abutuntur oraculis sibi concessis, nec sine magna prudentia, & circunspectione illa interpretantur. Ita Donatus *suprà*; & sic fuisse declaratum à sacra Congregatione testatur Castellinus, *de electione cap.* 5. *n.* 37. & docet etiam Fr. Petrus ab Angelis, *suprà*, *d.* 8. *sect.* 8. *num.* 3. Et idem dici potest de oraculis concedentibus indulgentias pro reli-
113 giosis, in quarum concessione nullum datur scandalum, nec potest esse abusus.

Secus dicendum est in oraculis, ex quorum vsu potest resultare scandalum fidelium, vt est 114
oraculum ter celebrandi in eadem die; nam hæc etiamsi sint confirmata per bullas omnia censentur reuocata, per reuocationem Vrbani VIII. vt bene ait N. P. Petrus ab Angelis, *suprà*, *d.* 8. *sect.* 6. *num.* 11. Et in hoc sensu bene poterant explicari quæ ego dixi *in nostro Directorio Regularium*, *p.* 1. *tract.* 2. *d.* 1. *n.* 37. Non enim credendum est Pontifices illos velle permanere illa oracula, eo quod fuissent confirmata per bullas, si alias ex vsu illorum sequeretur scandalum, nam si Alexander VII. aliquas propositiones damnauit, & prohibuit sub anathemate, quia erant scandalosæ, quanto magis huiusmodi Pontifices vellent, & intenderent auferre, & annullare, & reuocare oracula, ex quorum vsu sequitur scandalum sæcularium; Atqui si in Lusitania tale oraculum ter celebrandi in eadem die daretur executioni magnum insurgeret scandalum inter omnes fideles; ergo tale oraculum iam reuocatum est. Verum quia hæc responsio aliquo modo aduersatur his, quæ ego *dixi in nostro Directorio Regularium loco citato*, vbi absolute dixi omnia oracula confirmata per bullas non esse reuocata à Gregorio XV. nec ab Vrbano VIII. accipe aliam solutionem.

Respondeo igitur secundo concedendo omnia 115
oracula confirmata per bullas non fuisse reuocata in mea, & aliquorum Doctorum opinione. In opinione tamen aliorum doctorum reuocata fuerunt, vt tenent Bordonus, *resol.* 31. *num.* 5. Donatus, *tract.* 16. *q.* 3. Iuniper, *Ad repa. d.* 3. *de iure Pontific. q.* 1. Ioannes Martines del Prado, *tom.* 1. *q.* 6. §. 3. Fr. P. Petrus ab Angelis, *in suo speculo*, *d.* 8. *sect.* 7. *num.* 11. Vnde cum tantum detur opinio probabilis existentiæ huius oraculi, non po- 116
test à communicantibus, quæ illo nunquam vsi fuere dari denuo executioni; Nam cum ius commune prohibeat trinam celebrationem in eadem die, non possunt personæ priuatæ regulares priuilegio tantum probabili agere contra dictum ius commune: nam ius respectu illorum est in certa, 117
& pacifica possessione, & melior est conditio possidentis, & ex tali introductione, trinæ celebrationis sequeretur turbatio, & scandalum fidelium illius regni, vbi talis celebratio eo die nunquam visa fuit, sicut qui solum habet probabilitatem rem esse suam, non potest eam publice auferre ab actu illam possidente, etiam cum iure probabili, si inde sequatur scandalum, vt notat Lugo, *de iustitia*, *d.* 16. *n.* 104. Sed id debet adducere ad iudicium, & expectare iudicis sententiam, vt *suprà* diximus; sic ergo in nostro casu, cum ius commune pacifice possideat, vt à sua possessione publice expellatur, vt fit per celebrationem trium Missarum, quæ ex se sunt actiones publicæ factæ nomine totius Ecclesiæ, debet rem afferre ad iudicium, & expectare sententiam iudicis, qui in hoc casu debet esse summus Pontifex, qui si declaret tale oraculum non esse reuocatum, de illius communicatione non dubitamus, vt *suprà* latius dixi; Sed quia hæc solutio meo videri multas patitur instantias accipe 3. Solutionem.

Respondeo igitur tertio eidem Confirmatio- 118
ni: concedendo omnia oracula confirmata per bullas non fuisse reuocata, nec à Gregorio XV. nec ab Vrbano VIII. Concedo etiam hoc oraculum iam esse confirmatum per bullam, ac per con- 119
sequens

sequens non fuisse reuocatum per illam generalem reuocationem Gregorianam, vel Vrbanam.
120 Nego tamen ex vi illius per communicationem posse regulares Lusitaniæ ter celebrare in die defunctorum. Et ratio est, quia quando ratio concessionis priuilegij factæ vni, vel pluribus Monasteriis vnius regni, non potest adaptari aliis conuentibus aliorum regnorum, vel gratia concessa est ex illis, quæ raro, & cum magna difficultate solant concedi, & est exorbitans a iure communi, non communicatur conuentibus eiusdem, vel aliorum ordinum mendicantium, vt *suprà* dixi-
121 mus; sed ratio concessionis huius oraculi illi Conuentui Dominicanorum Valentiæ, non potest aptari conuentibus eiusdem ordinis Lusitaniæ, vel aliorum regnorum, vt *suprà* diximus, & alias gratia est ex illis, quæ raro, & quæ cum magna difficultate conceduntur, & est valde exorbitans à iure communi; ergo licet tale oraculum sit confirmatum per bullam, & non sit reuocatum, imo sit in suo vigore, non potest à religiosis Lusitaniæ eiusdem, vel alterius ordinis mendicantis participari.

Per quod patet ad illam instantiam de non vsu, vel renunciatione priuilegij. Nam licet priuilegia regularium non amittantur per non vsum, quando in aliquo Conuentu sunt in vsu, vt bene ibi probatum est, & quamuis regulares nunquam censeantur tacite priuilegiis renunciare, vt bene ibi probatum est, & licet contra eorum priuilegia non præscribatur per non vsum, vt ibi bene probatum est, adhuc in Lusitania, vel alibi extra Valentiam, & illa loca in quibus talis trina celebratio est in vsu non potest denuo executioni mandari, esto oraculum sit bullatum, & sit in vsu, & contra illud non sit præscriptum, siquidem ratio illius concessionis non potest adaptari aliis conuentibus, præter illum, cui fuit concessum, & quia est veluti priuilegium locale, & personale,
122 quod non potest communicari de loco ad locum, vt *suprà* diximus. Vnde nec alij Conuentus Valentiæ aliorum ordinum, nec Aragoniæ, vel Ca-
123 taloniæ, tam eiusdem, quam alterius ordinis, poterant dictum priuilegium communicare quando concessum primo fuit illi conuentui Valentiæ, nec in eo hodie communicant, vnde à principio ter celebrantes, nisi eos ignorantia excusasset, non liberarentur à peccato, sed quia consuetudo inualuit, tum apud omnes illos religiosos, quam
124 apud clericos, ideo hodie iam licite ter celebrant, quod tamen hodie fieri licite non potest in Lusitania, vel in altero Regno, cum consuetudo vnius
125 loci contra ius commune non possit transferri de loco ad locum: & licet talis consuetudo, pro vt habet vim priuilegij, posset communicari ab aliis regularibus Lusitaniæ, vt probat secundum Argumentum, id ad summum foret, quando eadem ratio concessionis daretur in regno Lusitaniæ, ac Valentiæ, & quando gratia non esset ex illis, quæ raro conceduntur, quæ rationes, cum non dentur in præsenti, nec etiam per modum priuilegij talis consuetudo potest communicari, sicut non potest communicari oraculum, etiamsi esset in sua vi, vt *suprà* diximus.

Tandem ad illud quod ait Fr. Ludouicus à Conceptione, de consuetudine, quæ quando est præter ius potest de loco ad locum transferri, si est eadem ratio, iam supra responsum est, & iterum Respondeo, quod quidquid sit de tali opinione, quam etiam loquendo de consuetudine, quæ est præter ius, reiicit cum aliis communiter Dia- 126
na, *p 6. tract. 5. resolut. 51.* Loquendo tamen de consuetudine, quæ est contra ius, ab omnibus reiicitur; Vnde cum hæc consuetudo sit contra ius commune, vel saltem contra vniuersalem consue- 127
tudinem Ecclesiæ, quæ facit ius, & est optimus ipsius iuris interpres, *l. minime, ff. de legibus. l. si de interpretatione, ff. eodem titulo, cap. cum dilectus de consuetudine*, & cum Menochio, Mascardo, Giurba, & aliis docet Barbosa, *in axiomatibus iuris axiomate 56. n. 6.* nullo modo potest transferri talis consuetudo de loco ad locum.

Nec obstat illud quod ait idem Ludouicus, il- 128
lam prohibitionem textus *Consuluisti*, non esse vniuersalem, sed particularem, quoad illos, qui ex auaritia, & adulatione sæcularium ter celebrant, non verò contra illos, qui celebrant ex deuotione. Non obstat inquam. Respondetur namque talem prohibitionem esse vniuersalem, vt declarat totius Ecclesiæ consuetudo, illi autem casus exprimuntur exempli gratia, & non tollunt vniuersalitatem legis, vt recta docet cum Syluestro, Naleto, Bonacina, Lezana, *verbo leges regularium, n. 43.* & Nos *suprà* diximus; ergo nullo modo talis consuetudo contra ius commune potest transferri de regno ad regnum, vel de Prouincia in Prouinciam, quidquid dicat prædictus Ludouicus, *loco citato.*

DVBIVM APPENDIX AD DICTVM CASVM.

An ex dispensatione Episcoporum, vel ordinariorum, possit talis consuetudo transferri de regno Valentiæ ad regnum Lusitaniæ verbi gratia.

AFfirmat idem Ludouicus à Conceptione, *dicto tractatu 1. §. 3. lit. C, tom. 1. examinis veri-* 129
tatis, n. 4. Quod sic probat, Episcopi iure communi, & ordinario possunt in suis Ecclesiis quid-
quid in tota Ecclesia summus Pontifex, nisi ipsius 130
summi Pontificis obstet reseruatio; Atqui summus Pontifex potest concedere, vt omnes, & singuli presbyteri in vniuersa Ecclesia ter celebrent
in die defunctorum; ergo idem possunt facere 131
Episcopi, & ordinarij pro suis Diœcesibus. Maior est certa & ab omnibus admittitur. Minor patet, quia non adest Pontificia lex, decretum, statutum, aut bulla in contrarium; ergo vera est consequentia. Antecedens patet, *quia cap. consuluisti*, non continet præceptum, sed tantum sufficientiam, & conuenientiam, & consilium.

Tum quia dato, quod contineret præceptum, non est vniuersale, sed particulare pro illis, qui ex auaritia celebrant, vt suprà probauit; Ergo si Episcopus dispenset, vt Sacerdotes ter celebrent sine receptione stipendij in die defunctorum, non faciet contra dictum *cap. consuluisti*; Tum quia posita licentia ter celebrandi in illa die, nullus relinquitur locus auaritiæ, & cupiditati, vt patet in trina celebratione in die Natalis Domini, in quo pro qualibet Missa potest Sacerdos sumere suum stipendium.

Tum quia dato, quod *in dicto cap. consuluisti* 132
 contine

131 contineretur præceptum vniuersale prohibens trinam celebrationem in vna die, stante iusta causa potest Episcopus præbere facultatem dicendi plures Missas in vna die. Nam *in cap. consuluisti*, ita dicitur, nisi causa necessitatis suadeat; cum ergo non explicet Pontifex, necessitatis causas, hoc certe Episcopis iudicandum relinquit; ergo optime potest Episcopus iudicare causam sufficientem esse, necessitatem animarum Purgatorij. Nam si hæc causa fuit sufficiens ad mouendum Pontificem ad dispensandum, quod in Regno Valentiæ ter in illa die celebraretur, cur eadem causa non erit sufficiens, vt quilibet Episcopus in suo Episcopatu idem explicet, sequendo vestigia sui pastoris, præcipuè cum nullum sit in prædictis textibus verbum, quoad hoc auferens iurisdictionem Episcoporum.

133 Verum licet huiusmodi rationes prædicti Ludouici aliquam habeant apparentiam, & alicui fortasse videantur probabiles; Ego non illis assentior; sed absolute dico, Episcopos nullo modo posse dispensare, vt in suis Diœcesibus ter à quolibet Sacerdote in die defunctorum celebretur.
134 Ratio fundamentalis est, quia inferior qualis est Episcopus respectu Papæ, non potest propria authoritate dispensare in lege superioris, nisi superior expresse, vel tacitè concedat. Contrarium enim esset destruere, quod superior facit, cum dis-
135 pensatio sit actus iurisdictionis, & relaxatio iuris inducti per legem, vt tenet D. Thomas, *in p. 2. q. 97. art. 4. ad 3.* Suarez, *lib. 3. cap. 14. n. 4.* Sanchez, Gutierrez, Valentia, Syluius, Granados, Gordonus, Amicus, Azorius, quos refert, & sequitur Diana, *p. 8. tract. 3. resol. 11.* Quidquid alij dicant apud idem Dianam; sed datur præceptum
136 Pontificium non celebrandi ter in eadem die, *in cap. consuluisti*; ergo Episcopi non possunt in tali iure dispensare.

Dixi nisi Superior tacite, vel expresse conce-
137 dat, quia dantur aliqui casus, in quibus Episcopus potest dispensare in legibus Papæ, primus est in rebus, quæ frequenter occurrunt, vt sunt ieiunia, recitatio horarum, auditio Missæ, &c. Secundus quando materia est leuis, & exigui mo-
138 menti, id est, quæ non obligat sub mortali. Tertius quando materia legis non est communis, sed propria solum subditorum talis Episcopi. Quartus quando recursus ad Superiorem esset valde difficilis, seu quando occurreret magna necessitas, & periculum esset in mora. Quintus quando datur præscriptio ex parte inferioris, vt recte cum aliis à se citatis notat Diana, *p. 8. tract. 3. re-*
139 *sol. 12.* Atqui noster casus non est aliquis ex supra enumeratis, nisi quartus, quando scilicet occurrit magna necessitas, & periculum est in mora; siquidem non accidit frequenter, nec eius materia est leuis, nec est particularis alicuius Episcopatus, sed communis totius Ecclesiæ, & alias potest facile dari recursus ad Superiorem, & nulla de eo datur præscriptio apud aliquem Episcopum; ergo cum solum possit esse casus quando occurrit aliqua magna necessitas, & periculum est in mora, qui est casus qui continetur in textu, vbi dicitur nisi causa necessitatis suadeat, in multo alio casu potest Episcopus in hoc præcepto dispensare; sed etiam in hoc quarto non potest dispensare, siquidem deuotio fidelium, & necessitas animarum, non est casus necessitatis, de quo loquitur textus, nam in his datur facilis recursus ad Pontificem, & non est periculum in mora; ergo in tali casu non potest Episcopus dispensare.

Nec obstat id quod ait prædictus Ludouicus, 140
Episcopum posse in sua Diœcesi quidquid Papa in tota Ecclesia, nisi specialiter aliquid ei prohibeatur; sed hæc trina celebratio in eadem die nullibi apparet reseruata; ergo non obstat inquam: Respondeo namque, illud axioma esse falsum, nisi multis modis limitetur, vt bene *inquit* Suarez, *lib. 6. de legibus, cap. 14. n. 6.* & cum aliis Diana, *p. 8. tract. 3. resol. 11.* Nam supponit in primis Episcopos habere ex iure diuino absolutam, & vniuersalem iurisdictionem in suis Diœcesibus, limitabilem tamen à summo Pontifice, quod tamen falsum est: nam Episcopi immediate habent iurisdictionem à summo Pontifice, ad quem etiam spectat gradum, & modum illius iurisdictionis definire.

Deinde multa sunt, quæ potest efficere Papa in tota Ecclesia, quæ in rigore nunquam potuerant facere Episcopi, saltem eo modo, quo illa potest Pontifex, v. g. committere presbytero ministerium Sacramenti Confirmationis, vel ordinis minoris; Dispensare in matrimonio rato non consummato in voto solemni instituere censuras Canonizare sanctos. Deinde dato, quod tale axioma esset verum, prohibitum est in iure multoties in vna die celebrare, vt patet *ex cap. consuluisti*; ergo iam Episcopus non potest concedere licentiam ad ter celebrandum in die defunctorum in suo Episcopatu.

Ad illud vero quod ait *cap. consuluisti*, non continere præceptum, est falsum, vt *suprà* diximus, & tenet vniuersalis Ecclesiæ consuetudo, quæ est optimus legis interpres. Ad illud vero quod ait, quod dato quod contineret præceptum tale præceptum non esse vniuersale, sed particulare contra eos tantum, qui celebrant ex cupiditate, id etiam falsum est, quia si hoc verum esset, posset quilibet Sacerdos sine vlla dispensatione, etiam Episcopi multoties ex deuotione in vna die celebrare; Nam per dictum Ludouicum, tale caput *consuluisti* non continet præceptum, sed tantum consilium, & dato quod contineret præceptum, tale præceptum solum est particulare, contra eos qui celebrant ex cupiditate pecuniæ, & ex auaritia; ergo si quis non ex auaritia, sed ex deuotione ter in die celebraret, non infringeret tale præceptum, & cum alias non teneatur semper sequi consilium, posset quilibet Sacerdos absque vlla etiam Episcopi dispensatione, quotidie ter celebrare; sed hoc est ridiculum, & inauditum, nec credo ipsum Ludouicum concessurum, ergo tale præceptum est vniuersale, & extenditur ad omnes, etiam ex deuotione celebrantes.

Nec obstat id, quod ait prædictus Ludouicus, 141
quod stante iusta causa potest Episcopus præbere facultatem celebrandi ter in vna die. Nam cum *cap. consuluisti* dicat, nisi causa necessitatis suadeat, & non explicet necessitatis causas, id certe Episcopis examinandum relinquit; ergo si Episcopus iudicet necessitatem animarum in Purgatorio, & deuotionem fidelium respectu animarum in illa die defunctorum ad hoc esse sufficientem causam, vt eam iudicauit Pontifex respectu Ecclesiæ Valentiæ, optime talem potestatem ter celebrandi poterit dare, sicut eam dedit Pontifex in regno Valentiæ eius vistigiis inhærendo,

hærendo, non obstat inquam. Respondeo namque necessitatem quam ibi postulat lex, & quam examinandam reliquit Episcopis, vel etiam Parochis esse necessitatem contra dispositionem legis, & cui lex ipsa non est subiecta, *l. Tutor. qui repertorium ff. de administrat. tutor. l. vt gradatim. §. 1. de muneribus, & honoribus l. non solum. § fin ff. de excusat tutor. l. aliquando. ff. de offic. proconf. cap. licèt de feriis, cap. exiii, in fin. de verbor signific.* & cum Calderino, Iason, & aliis notat Barbosa, *axiomate 157. num. 1.* Illa enim dictio, *nisi*, exceptiua est & in affecta, aduersatur præcedentibus, vt in *l. actione* vbi Bartholus, Iason, & cæteri. *C. de transact. & in reg. peccatum de reg. iuris in 6.* & cum multis tradit Barbosa *de dictionibus, dictione 217. num. 2.* Atqui hæc necessitas non potest esse necessitas animarum Purgatorij, nec deuotio circa illas; ergo ex hac causa non poterit Episcopus in trina celebratione pro suo Episcopatu dispensare.

Minor patet: nam necessitas animarum Purgatorij, & deuotio circa illas, sunt subiectæ legi, nec aduersantur legi præcedenti, siquidem videmus, quod Ecclesia sciens hanc quotidianam animarum necessitatem, & deuotionem fidelium, adhuc prohibet trinam celebrationem quotidie, etiam pro animabus purgatorij, & nolit, nisi quod semel tantum in die pro eis celebretur, ergo lex non loquitur de hac necessitate, sed de necessitate, quæ non est subiecta legi, vt quando pro communicando moribundo necesse est, quod Sacerdos, qui iam sumpsit hostiam, iterum sacrificet, vel in aliis casibus raro contingentibus, quorum vrgentiam examinandam reliquit Episcopis, imò & Parochis, in quibus necessitas persuadet duplam, vel etiam trinam celebrationem; alias si dicta necessitas animarum, & fidelium deuotio esset sufficiens causa ad multotes in die celebrandum, posset Episcopus dispensare, vt quotidie ter celebraretur, ex deuotione pro animabus purgatorij, imò quod decies, vel vigesies, cum necessitas animarum omni hoc auxilio semper indigeat, quod cum rediculum sit, rediculum etiam reputo dicere Episcopum posse in hoc iure dispensare.

142 Nec obstat id quod ait prædictus Ludouicus, Episcopum in hac dispensatione trinæ celebrationis imitari Romanum Pontificem, qui ob deuotionem & necessitatem animarum cum illis Regnis Valentiæ dispensauit. Non obstat, inquam. Nam motiuum, & causa dispensationis Pontificis, non fuit deuotio, nec necessitas animarum, sed vitatio scrupulorum, & quies conscientiæ illorum religiosorum, qui ex antiqua consuetudine solebant ter in illa die celebrare, vt *suprà* diximus, alias non æquè procederet Pontifex cum aliis Regnis, in quibus est tanta, & maior deuotio cum animabus Purgatorij non eis concedendo idem priuilegium, nec charitatem haberet cum animabus, siquidem stante causa ex parte illarum sufficiente ad dispensandam cum tota Ecclesia vt ter pro animabus in die Defunctorum celebretur, imo & quotidie, id non concedit, sed potius prohibet, quod quidem dicere de summo Pastore maxima iniuria erit, cum in eius pectore æquitas, & misericordia, & charitas eluceat; causa ergo quam petit Pontifex in dicto textu non est necessitas animarum, vel deuotio fidelium, cum hæc ab eo cognita fuerint tempore prohibitionis & illam noluit exceptuare. Tum quia magis ponderat digna celebratio illius sacrificij, quod multum faciet homo, si digne semel in die offerat, vt ait textus, & mystica repræsentatio mortis Christi, quæ vna tantum fuit pro redemptione totius mūdi, quam succurrere animabus Purgatorij, quibus aliis viis succurrere possunt fideles, si velint. Non ergo ex prædictâ causa Episcopi possunt dispensare *in dicto c. significasti*, quidquid dicat Ludouicus à Conceptione, cuius opinioni in hac re non assentior, licèt laudem illius deuotionem erga sanctissimas illas animas, quarum ego etiam amicissimus sum, sed magis amica veritas. 143 144

Hæc sunt, Excellentissime Princeps, quæ in hac re potui inuenire; & quæ diligentia, & studio meo potui inuestigare, quæ si tibi arrideant, ea magni faciam, si displiceant, nihil a me actum esse existimabo, siquidem Superiorem te scientia, & sapientia veneror, & tunc credam rem non intellexisse, & nihil ad rem dixisse quando quæ mihi placuerunt, vt vera tibi vt falsa displiceant, Faxit Deus, vt quæ ingenij tenuitate adeptus non fui, tui intellectus excellentiori, & Superiori omnium perspicuitati patefiant, vt sic veritas doctrinæ, quam omnes assequi desideramus, appareat, & deuotio sanctarum Animarum Purgatorij in fidelium animis huius Regni in dies magis augeatur. Vale. Post hæc scripta, videns excellentissimus Dominus Dominus Petrus ab Alancastro Dux Auetij meas rationes, & quomodo ex vi communicationis dicti priuilegij, vel consuetudinis, non potest transferri illam trinam celebrationem in die Defunctorum à Regno Valentiæ ad Regnum Lusitaniæ, postulauit à Sanctissimo Clemente IX. priuilegium ad hoc vt in Regno Lusitaniæ talis dicta celebratio fieret in die Defunctorum; rationes autem, quas allegauit in supplica ad Sanctissimum, dignatus est ad me mittere, vt eas viderem, & ingenue fateor admiratum fuisse tantam excellentissimi Principis sapientiam, vnde vt totum hoc volumen illis exornaretur eas in fine huius Consulti propono, tum vt toti orbi huius excellentissimi Principis sapientia innotescat, tum vt illius erga sanctissimas animas, deuotio resplendeat; nam licèt adhuc responsum à Sanctissimo non habeamus; eo quod mors è viuis nobis abstulit sanctissimum Clementem IX. & hucusque Sedes vacat, speramus tamen, talem supplicam habituram felicissimum effectum, volui autem dictam supplicam eisdem verbis, & idiomate Lusitano hoc loco proponere, vt eas ad me misit excellentissimus Dux, quia aliquid ex eis vertere, mutare, aut alterare, piaculum iudicauit. 145

Suplica

Suplica Excellentissim' Domini D. Petri ab Aelencastro Ducis Auerij ad Sanctissimum, in qua postulat priuilegia ad trinam celebrationem in die Defunctorum 2. die Nouembris.

PEdesse à S. Sanctidade indulto, paraque em o Reyno de Portugal possaoa os Sacerdotes Seculares, & Regulares, no dia da Commemoraçaon dos Defunctos a 2. de Nouembro dizer cadahum tres Missas, & oque deue mouer o animo de sua Sanctitade a fazer esta graça he o seguente.

1. *Porque à prohibiçaon de no mesmo dia dizer cada Sacerdote multas Missas, he so de dreito positiuo, aquàl se acba no* cap. consuluisti de celebrat. Miss. *& no* cap. Sufficit de consecrat. dist. 1. *Donde Cened. & Barb. allegam largamente & neste nampadesse duuida poder sua Sanctitade dispensare.*

2. *Senaon fora o costume, que interpetron a prohibiçaon dó dreito podiasso duuidar se neste caço, punha esto precepto, onora so concelho: tomando fundamento de Christo Señor Nosso padescer huam so vez, oque se funda na palaura par la qual hum, & outro Texto falla, que he,* Sufficit Sacerdoti, *aqual* (semota consuetudine) *parece nam induzir precepto, bem como conforme à graues DD. onam induz a palaura* (par est) *do* cap. denique dist. 4. *Explicando o verbo* sufficit *diz Pardulfo Prateo, & Ioam Caluino no seu Lexicon iuris, que este verbo,* Significat quod fieri potest, non quod debet.

5. *Fazem para esta concessaon a limitaçaon de ditto,* cap. consuluisti v. Nisi causa necessitatis suadeat: *& sendo tam euidente, & grande a das Almas, que partiram desta vida em graça, & estam no Purgatorio padescendo, podia seter senam fora o custume, que qualquer Sacerdote sem mais licença fundado nas dittas palauras as podia dizer.*

4. *O mesmo seedhe da outra prohibiçaon do* cap. Sufficit, *allegado.* v. Quidam tamen pro Defunctis vnam faciunt & alteram de die, si necesse fuerit: *Logo a necessidade por lo mesmo, capitulo far licito, oque altas por elle era prohibido.*

5. *Porque os DD. como* Nauar. *Henr. Ledesm. Tabien. Azor. &c. Vulgarmente todos dizem ser cauza justa de hum Sacerdote dizer duas Missas ò custume, o Constituçaon Synodal de que os Defunctos se enterrem, com Missa, & sea Necessidade particular de huam Alma interpetra assi ò dreito, a quello mais deue obrigar a de tantas, inclinando o animo de sua Sanctitade.*

6. *Faz o que dizem os DD. Como Nauar. Ledesm. Palud. Syluest. Tabiena, Angel. Azor. è S. Thomaz,* 3. part. quæst. 31. art. 2. ad 5. *que pode ò Sacerdote dizer seguada' Missa, quando tendo consummido ò aduertem hauer hum enfermo de commungar* per modum Viatici: *donde se faz a mesma ponderaçaom, que assima da necessidade particular, e general.*

7. *Dizem os DD. como Henriq. Ledesm. Nauar. Fagund & outros, ser justa cauza de hum Sacerdote dizer segunda Missa o custame d'u graçia, & statuto de que na Vigilia emque corre dia duplex se diga nas graçia duas Missas, & ha hum so Sacerdote para o que Henriquez allega o* cap. Creatura de celebratione Missarum, *& parece mais justificada ado apertodas sanctas Almas.*

8. *Porque Nauar. no Manual. Latino* cap. 25. n. 87. Azor. 1. tom. inst. moralium, lib. 10. cap. 24. §. excipiunt. Henr. lib. 9. de Miss. c. 3. n. 7. *Hallandoque multas dizem se pode dizer seconda Missa pro lo mesmo Sacerdote no proprio dia,* cum occurrit causa, quæ iusta videtur arbitrio boni viri. *Vam fundados no* cap. Consuluisti sup. *o que tambem tem Abb. no ditto cap. & hearezam porque quando ò dreito,* aliquid absolute, & non certo, ac definito modo statuit; diffinio, arbitrio, ac iudicio prudentis viri committitur. l. 1. ff. iur. de liberand. c. de caus. de offic. iudic. delegat. *& assim exceptuando ò ditto. cap. assima a cauza justa, ou necessidade, ficam estes no* arbitrio boni viri: *& que cauza mais iusta? & que necessidade maior? que aque tem as sanctas Almas?*

9. *Porque admittindo os Capitulos de dreito, & o commun sintir dos DD. ser cauza justa à necessidade, em esto Reyno a ha precisa, porque naquelle dia estam carregadas as igreçias com grande quantidade de Missas, para que nelle se digam, aque senam pode dar satusfaçaon.*

Vltimamente para esta concessam ha exemplo, porque no Reyno de Valença, Aragam, & Catalunha, se dizem tres Missas por cada Religioso deso Doctores no ditto dia, & pellos que partecipam de seus priuilegios per indulto de Iulio III. de que testemunham multos, & graues DD. como saon Ledsm. Trulleng. Fr. Andr. de Spirit. sanct. & Fr. Mich. Roiz na sua summa, cap. 247. n. 5. concl. 5. *a onde allegua Fr. Vincent. Iustinian. Nauida de S. Luiz Beltraon & acrescenta. El qual priuilegio esta en vso en aquel Reyno, (falla nodo Valença) y losque gozan de sus indultos por via de comonicacion, gozan tambien del y ansi hallandome yo en aquel dia en el Conuento de Nuestro Padre San Francesco de Valençia, dixe tres Missas, como dizian los mas Sacerdotes.*

Acrescemamos ser costume posto que antiquado, dizer nam so naquello dia, mas en todos cada Sacerdote multas Missas, como se vee do Concil. 12. Tolet. *que so celebren na era de 719. iuntadose para elle 35. Bispos no,* cap. Relatum. *que he o. 5. onde condemna aos Sacerdotes que dizendo multas Missas so na vltima se commonganaon,* & notam alij Garçia, de Loaysa, & o P. Coriolano, *que era costume dizer cada Sacerdote multas Missas em huon dia* vrgente aliqua necessitate; *& que no Concil. Salugnstadense no, cap. 5. sedispros que Sacerdote dicesse so tres Missas cada dia, & no Antesiodorenso, c. 10. que se celebren ò anno de 590. Sende Papa Greg. I. se prohibe, que sobre ò mesmo Altar nam possa o proprio Sacerdote no mesmo dia dizer mais que huan Missa, è deste còstume antigo depoem multos como* Vvalafrido Strabo, de reb. Ecclesiast. cap. 21. *donde refere hauer entendido que ò Pap. Leon dizia 7. & 8. Missas cada dia.*

Nouiter sabio Autor Español, & multo clacico que leua per opiniaon que em todo España se pode vzar de Priuilegio de Valença per participaçaon dizendo nodia de Commemoraçaon dos Defunctos trez Missas cada Sacerdote sem de nouo se recorrer à See Apostolica de quem se espera faça esta graça a o Reyno de Portugal, sendo entre todos os da Christandade o maes bene merito.

CON

CONSVLTVM CII.

De Pralato regulari, an possit dispensare cum suo subdito podagra laborante, vt sedens Missam celebret?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*

2 *Nullus pralatus regularis potest dispensare cum suo subdito podagra laborante, vt sedens celebret Missa sacrificium.*

3 *Qui celebrat sedendo necessarie debet emittere plures Missa caremonias.*

4 *Nullus pralatus regularis potest dispensare cum suo subdito, vt celebret absque aliquibus Missalis caremoniis.*

5 *Tales caremonia pracipiuntur à Papa sub pracepto obseruari.*

6 *Inferior non potest dispensare in legibus Papa, nisi detur implicita voluntas illius.*

7 *Nisi detur implicita voluntas superioris nequit inferior reuocare legem Superioris.*

8 *In hoc casu non datur talis voluntas implicita Superioris.*

9 *Ponitur quoddam argumentum in contrarium.*

10 *Ponitur illius solutio.*

11 *Ponitur aliud argumentum in contrarium, & soluitur.*

12 *Inferior ex iusta causa potest dispensare in lege Superioris, quando non reseruatur.*

13 *Ponuntur causa, qua requiruntur, vt inferior possit dispensare in lege Superioris.*

14 *Nulla ex dictis causis vrget in prasenti.*

15 *Probatur discurrendo per omnes.*

16 *Prelatus regularis non potest dispensare cum suo subdito, vt celebret si careat pollice.*

17 *Non potest dispensare cum omnino cæco vt celebret.*

18 *Sacerdos celebrans sedende non potest multas efficere caremonias.*

19 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

20 *Prelati regulares possunt dispensare cum suis subditis in irregularitate, qua prouenit ex corpore vitiato, quando defectus non impedit totaliter vsum aliquarum caremoniarum, secus si impediat.*

21 *Pralatus regularis non potest dispensare, vt sacrificium sine caremoniis prascriptis celebretur.*

22 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

23 *Non defuit author, qui dixit, nec Papam posse licite dispensare, vt Sacerdos sedendo celebret.*

24 *Ponuntur illius rationes.*

25 *Pontifex non potest dispensare in iure diuino naturali, sed solum illud interpretare ex legitima causa.*

26 *Pontifex nunquam dispensauit, vt quis sedende celebraret.*

27 *Ex facto negatiuo arguitur illius impotentia.*

28 *Pontifex non potest dispensare, vt celebrent perpetuo amentes, omnino cæci, vel priuati pedibus, vel manibus.*

29 *Perpetuo amentes, omnino cæci, & carentes pedibus, vel manibus, iure natura non sunt habiles ad sacrificandum.*

30 *Pontifex non potest dispensare, vt Sacerdos iacendo celebret.*

31 *Æquipollentium eadem est disciplina.*

32 *Argumenta huius Doctoris, si aliquid probant, non solum probant Papam non posse licite dispensare, vt quis sedendo celebret, sed neque valide.*

33 *Pontifex potest licite, si detur iusta causa, & valide, etiamsi non detur, dispensare, vt Sacerdos sedendo celebret.*

34 *Praceptum de celebrando stando est Ecclesiasticum.*

35 *Dispensatio Pontificis in iure Ecclesiastico, etiam sine causa est valida.*

36 *Solum est illicita venialiter, secluso scandalo.*

37 *Celebrare stande non est de iure diuino naturali.*

38 *Christus non celebrauit stando.*

39 *Christus omnem adimpleuit legem.*

40 *Christus recumbens celebrauit.*

41 *Recumbere, est quasi sedere.*

42 *Solum qui sedet, vel iacet, surgit.*

43 *Maior indecentia est celebrare capite cooperto, quam sedendo.*

44 *Sacerdos de Pontificis licentia potest celebrare capite cooperto.*

45 *Orans velato capite deturpat caput suum.*

46 *Maior honor est loqui cum rege capite cooperto, quam sedendo.*

47 *Aliqui Pontifices celebrarunt sedende, qui referuntur.*

48 *Occurritur cuidam obiectioni, & soluitur.*

49 *Pontifex potest dispensare cum omnino cæco, vt celebret.*

50 *Potest dispensare cum carente manibus, vt celebret.*

51 *Maior indecentia est celebrare sine manibus, quam sine cruribus.*

52 *Papa non potest dispensare in iure naturali, sed tantum ex causa illud declarare.*

53 *Ex eo quod Sacerdos ex dispensatione Pontificis celebret sedendo, non deficit in reuerentia debita huic sacrificio.*

54 *Causa iusta facit licitum, quod alias esset illicitum.*

55 *Ex facto negatiue Pontificum nihil infertur.*

56 *Pontifex non potest dispensare cum omnino amentibus, vt celebrent.*

57 *Amentia reddit hominem sine iudicio, & ratione, quae necessaria est de iure naturali ad valide celebrandum.*

58 *Pontifex non potest dispensare cum omnino iacente, vt celebret.*

59 *Talis situs omnino repugnat venerationi huius sacrificij, & cur.*

60 *Ponitur causa, qua requiritur vt Pontifex dispenset, vt quis celebret sedendo.*

61 *Summus Pontifex ob solam deuotionem, & affectum celebrandi hoc sacrificium potest secum dispensare ad celebrandum sedendo.*

62 *Conclusio, & iudicium authoris circa casum huius consulti proponitur.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 VNAM Grauissimus religiosus laborans podagra, ita vt non posset pedibus stare, habebat magnum desiderium, & consolationem dicendi Missam, sed quia pedibus stare erat ei impossibile.

Quæsiuit à me, an possit dispensari à prælato regulari, vel saltem à summo Pontifice, vt sedens posset celebrare.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO,

An laborans podagra possit dispensari à Prælato regulari, vt sedendo celebret.

CVm de hoc casu fuissem interrogatus, & in specie in nullo authore illum inuenissem, forte venit ad manus meas N. Laurentius Espin. Carmelitanæ familiæ decus, & ornamentum, qui mouer hunc casum respectu Episcopi, & summi Pontificis, satis eru ite, & docte; Verum quia non omnia, quæ ille asserit mihi placuerunt, dicam quid in hac re sentio. Vnde resolutorie respondi primo quæsito,

2 Nullum prælatum regularem posse dispensare cum suo subdito podagra laborante, vt sedens celebret Missæ sacrificium. Ratio fundamenta-
3 lis est, quia qui celebrat sedendo necessario debet omittere multas cæremonias, & genufle-
4 ctiones, conuersiones ad populum, assistentiam ad cornu Epistolæ, & Euangelij; sed nullus Prælatus regularis potest dispensare cum suis subditis vt celebret sine his cæremoniis præ-
5 ceptis ab Ecclesia; ergo Prælatus regularis non potest dispensare cum suo subdito, vt sedendo celebret. Maior est certa minor vero probatur,
6 quia tales cæremoniæ præcipiuntur à Papa obseruari in celebratione Missarum, & hoc præceptum obligat ad mortale, vt patet ex breui Pij V. posito in principio Missalis, & colligitur ex Tridentino, *sess. 7. canone 17. & sess. 22.* in decreto de obseruandis, & vitandis in celebratione Missarum; Sed nullus inferior Papa potest dispensare, vt sacrificium sine his cæremoniis fiat; ergo Prælatus regularis non potest dispensare vt suus subditus sedendo celebret.

Minor patet. Quia nullus Papa inferior potest dispensare in legibus ipsius Papæ, *vt colligitur ex cap. inferior dist. 21. & ex cap. cum inferior. de maioritate, & obedientia*, & ex *Clementina, ne Romani de electione*, & tenet, cum Suario, Sanchez, Granado, Amico, & aliis communiter Diana, *p. 8. tract. 3. resol. 11.* Et ratio id ostendit, cum voluntas Superioris lege explicata, nequeat per inferiorem reuocari. Tum
7 quia nisi detur saltem implicita voluntas Superioris, nequit inferior reuocare legem Superio-
8 ris; sed in hoc casu nulla datur Pontificis saltem implicita voluntas; ergo in eia non potest Prælatus regularis cum suo subdito dispensare.

9 Nec obstat si dicas, Episcopum posse dispensare cum suis subditis in omnibus legibus Pontificiis, quoties Pontifex potestatem dispensandi in aliqua lege sibi non reseruat, vt tenet Pontius, *in relectione de sacram. confirmationis, p. cap. 5. num. 5.* Valerus, Veiga, Solorzanus, Marchinus, Aragonius, Torre, Homobonus, Baunius, quos refert Diana, *p. 8. tract. 3. resol. 11.* Sed nullibi dispensatio in hac lege apparet Pontifici reseruata; ergo optime potest Episcopus in ea cum suis subditis dispensare; ergo idem possunt facere Prælati regulares cum suis subditis. Pater hæc vltima consequentia. Tum quia Prælatus Regularis habet potestatem quasi Episcopalem. Tum quia Prælati regulares possunt dispensari in legibus Papæ cum suis subditis, in omnibus illis casibus, in quibus potest Episcopus cum suis subditis, per Clementinam, *ne Romani de electionibus*, & patet ex Priuilegio Pij V. in bulla, quæ incipit ne Romani Pontificis, quam refert Bordonus, *tom. 1. resol. 10. num. 6.* & ex alio priuilegio Sixti IV. Iulij II. Gregorij XIII. & Eugenij IV. quæ refert Fragoso, *2. p. lib. 11. d. 24. § 7. num. 15.* & cum Lezana, Bordono, Ego dixi, *in nostro Directorio Regularium, p. 1. tract. 2. d. 1. n. 118.*

Non obstat inquam. Respondetur namque 10 negando maiorem. Nec obstat si inters cum eisdem Doctoribus. Quod quoties Papa non reseruat sibi absolutionem censuræ potest inferior prælatus ab ea absoluere; ergo quoties sibi non reseruat legem, potest inferior Prælatus in ea dispensare. Non obstat inquam. Respondetur namque negando consequentiam, nam absolutio à censuris non est contra, aut præter legem Superioris, sed secundum illam; Canones enim instituerunt censuras, vt homines corrigerentur; vnde qui iam sunt correcti, non possunt censuris puniri, sicut aliis pœnis, & si post censuras inflictas corriguntur, debent statim absolui à parocho, nisi absolutio sit reseruata superiori, vnde nihil mirum, si cum officio conceditur ab inferiori dari absolutionem, quando non reseruatur.

Dispensatio vero est contra legem. Vnde *cap. cum illorum de sent. excomm.* difficilior censetur dispēsatio, quam absolutio. Præterea absolutio à censura præsertim ab excommunicatione ordinatur ad bonum animæ, & est necessaria ad vsum Sacramentorum, & ideo ex consuetudine merito concessa intelligitur, quando non reseruatur, quod secus est de irregularitate, & similibus; vnde non solum Episcopo, sed etiam parocho censetur concessa absolutio à censura Canonis non reseruata dicto *cap. nuper.* nemo autem dicet Parochum, etiam dispensare posse in omni lege canonica, non specialiter reseruata.

Dices grauius est dispensare in votis, quam 11 in legibus Pontificiis, quia hæ sunt leges humanæ, vota vero obligant iure diuino naturali; sed Episcopus potest dispensare in omnibus votis non reseruatis Papæ; ergo idem poterit efficere in omnibus legibus Pontificiis Papæ non reseruatis; ergo idem potest efficere Prælatus regularis, qui vt *suprà* diximus dispensare potest in omnibus legibus Pontificiis, in quibus potest Episcopus: Respondetur concessa maiori, distinguendo minorem; sed Episcopus potest dispensare in votis distinguo; iure proprionego, ex Papæ præsumpta commissione, ex eo quod vota

votanon reseruata frequenter occurrant , & eo-
rum dispensatio est animarum saluti necessaria
cnncedo ; Deinde negatur consequenria ; Quia
hæc voluntas Pontificis in dispeusatinne legis
non præsumitur nisi in casibus ordinariia , vt acci-
dir in vnria , vel in casibus parui momenri , vel
quando materia legis non est communis,seu quan-
doinstar aliqua vrgens necessitas , & est pericu-
lum in mora vt cum multis late probat Diana *tom.*
8. *tract.* 3. *resol.* 12.

Hic autem casna est extraordinariua , & ratus,
& magni momenti,inuoluens multas cæremonias
missalis , quo ad genuflexionea , inclinationes,
conuersiones ad populum , & præ.ipitur ab om-
nibus sacerdotibus obseruari : Nec instat aliqua
necessiras com periculo in mora , cum alià t lis
Sacerdos nullam habeat necessitatem eelebrandi,
sed solum id velit efficere ex deuotione,ergo Epis-
copus nec iure ordinario nec extraordinario potest
in tali casu dispensare , & ita in proprio casu te-
net P.Espin.*consulto* 11. *n.* 972. ergo nec prælatus
regularis, quia iste , vt supra diximus solum potest
dispensare in legibus Pontificiis , in easibus in
quibus potest Episcopus.

12 Secundo probatur nostra sententia: Quia etiam
stando in opinione Pontij , & aliorum asserente
inferiorem posse dispensare in legibus Pontificiis,
quotica non reseruantur,id debet fieri ex iusta cau-
sa proportionars & correspo idente materiæ, quæ
cnntinetur in lege , sed in hoc casu nulla datur
causa correspnndens , & proportionata grauitati
legi, de celebrando cum veneratione , & reueren-
tia præscripta in rubricia missalis ; ergo prælatus
regularia, & idem dicendum est de Episcopo, non
potest dispensare , vt suus subditua , sedendo ce-
lebret. Msior est certa ; eam docet Nauarrus *in
manuali cap.* 31. *n.* 74. Syluester *in summa verbo dis-
pensatio n.* 2. Lezan. *tom.* 1. *cap.* 18. *n* 42. *& tomo* 2.
verbo dispensatio n. 2. Minor vero probatur , quia
causæ quæ ad dispensandum in lege superioria re-
gulariter requiruntur ex parte inferioris dispen-
santis sunt pieras erga Deum , necessitas commu-
nis, vel priuata, vtilitas communis, vel priuata, ita
13 Axor *tomo* 1. *instit. moral. lib.* 15. *cap.* 14. *quæstion.* 8.
Syluester *in summa verbo dispensatio* , *numer.* 2.
sed nulla ex his eaosia vrget in præsenti ; ergo
prælatus regularis , nec etiam Episcopus potest
dispensare cum suo subdiro , vt sedendo cele-
bret.

Minor patet discurrendo per omnes. Et in pri-
mis non datur pietas erga Deum , quia licet deuo-
14 tio erga sacrificium huius sacerdotis sit pia , respe-
ctiue tamen ad transgressionem tot cæremonia-
rum,non debet cēseri pia,nec Deus eam vult;Nnn
datur necessitas communis, cum sint alij Sacerdo-
15 tes, qui eelebrenr secundnm rubricas. Non datur
necessitas priuata cum celebratio huius sacrificij
non sit medium necessarium ad salutem,& iste sa-
cerdos communicando more laicorum satisfaciat
præcepto communicandi , & alias ille nullo præ-
cepto cogatur celabrare , cum sit infirmitate im-
peditus. Non datur vtilitas communis , cum Ec-
clesia nullam recipiat vtilitatē ex sacrificio absqne
cæremoniis & ritibus præscriptis celebrato ; non
datur vtilitas priuata, quia augmentum gratiæ lu-
crandum ex sacrificio , potest compensari com-
munione more laicorum , & deuotione maiore
in eius receptione , & obedientia legibus Pontifi-
ciis ; ergo cum nulla extet causa , nec etiam
stando in prædictorum Doctorum sententia nec
prælatus regulatis , nec Episcopus possunt
dispensare cum suis subditis , vt sedendo cele-
brent.

Tertio probatur : Quia prælatus regularis
non potest dispensare cum suo subdito , vt cele- 16
bret si careat pollice,vt cum Laiman notauit Le-
zana *part.* 5 *in mari magno Minorum n.* 144. Can-
didus *tom.* 2. *disquisitione* 24. *art.* 61. *dub.* 7. Ego ipse
in nostro directorio Confes. pag. 2. *tract.* 13. *d.* 2.
n. 61. Nec cnm eo , qui est omnino cæcus , vt
cum Auila , & Nuño dixi loco citato *nostri dire-* 17
ctorij Confessariorum n. 63. ergn nec etiam poterit
dispensare cum subdito,qui non potest celebrare,
nisi sedendo. Consequentia patet , quia ex eo
non potest dispensare eum eo , qui caret pollice,
sed hæc dispensatio Pontifici reseruatur , quia
talis Sacerdos carens pollice non potest accipere
hostiam inter pollicem , & indicem , licet a iàs
aliis digitis eam posset accipere , vt notat Diana
part. 10. *tract.* 16. *res.* 80. Auersa *quæst.* 10. *sect.* 6 *vers.* 18
2. Franciscus de Lugo *lib.* 4. *cap.* 12. *q* 24 *n.* 18. Bo-
nacina *d.* 4. *q.* 5. *p.* 2. *n.* 10. sed etiam iste sacerdos
celebrana sedendo , non potest multas efficere
cæremonias , quarum defectus est magis scanda-
losua , & admirabilis videntibus , quam non ac-
cipere hostiam inter iudicem & pollicem , si
quidem nec potest genuflectere , nec verti
ad populum , & alia similia ; ergo sicot præ-
latus regularis non potest dispensare com
eo , qui caret pollice vt celebret , nec etiam
eum eo , qui non potest celebrare , nisi se-
dendo.

Dices : Prælati regularea possunt dispensare 19
cum suis subditis corpore vitiatis , & in irregu-
laritate inde exurgente , vt ordinentur , & mi-
nistrent in sacris , vt cnm Laiman , Palao , Pelli-
zario,Ego dixi *in nostro Directorio Confessariorum
part.* 2. *tract.* 13. *d.* 2. *n.* 61. sed hæc tncapacitas
huiua religiosi est defectus corporis ergo præla-
tus regulstis potest in ea dispensare , & in irre-
gularitate inde resultante. Respundetur disti-
guendo maiorem. Prælatus regularia potest
dispensare enm suis subditis corpore vitiatis,
& in irregnlaritate inde resultante distinguo ,
quando defectua corporales sunt parum scan-
dalosi concedo , si sint nimis scandalosi ne-
go , Hinc fit non posse prælatum regula-
rem dispensare cum caduco , vel cæco ,vel
eum eo , cui deest pollex , hic autem defe-
ctua celebrandi sedendo , est nimis scandalo-
sus.

Secundo Respondetur: Prælati regulares pos- 20
sunt dispensare cum suis subditis corpore vitia-
tis, & in irregularitate inde resultante distin-
guo , quando defectus non impediunt totaliter
excentionem aliqnarum cęremoniarum grauium,
sed solum causant aliqoem errorem , vel scan-
dalum in audientibus missam, concedo , quando
defectus impediunt totaliter aliquam cæremo-
niam grauem, nego ; Et ratio est , quia prælarus
regularis , vt *supra* dixi non potest dispensare 21
vt sacrificium celebretur sine cæremoniis præ-
scriptis. Hinc est qood non potest dispensare
cum carenre pollice , quia non solum dispensa-
ret in irregnlaritate proueniente ex defectu cor-
poris sed quod posset celebrare sine cæremoniis
contra legea pontificias. Vnde solum poterit di-
spensare cum eo , qui caret auriculis , vel naso,

vel aliquibus digitis, præter pollicem, & indicem, cum claudo, cum gibboso, & aliis similibus defe-ctibus, qui non impediunt totalitet vsum cæremoniarum, nec sunt adeo scandalosi, vt dixi, *loco citato, num. 61.*

22 Dices, prælatus regularis potest dispensare cum suo subdito carente pede, & ambulante cum pede ligneo, quod celebret, & cum eo, qui non potest accedere ad altare, nisi cum baculo, vt cum Villalobos, Rodriguez, Diana, Ego dixi, *in nostro Directorio Confessariorum, loco citato, num. 63.* Ergo etiam poterit dispensare cum eo, qui non potest celebrare, nisi sedendo. Patet consequentia quia iste veluti pedibus ligneis assistit altari, & potest ei effici scabellum, quo sedeat, ita vt videatur quasi stare in pedibus ligneis. Respondetur concesso antecedenti, negando consequentiam: Ad probationem Respondetur dari magnam differentiam inter vnum, & aliom casum, Nam celebrans cum vno pede ligneo, ambulat, & potest genuflectere, vel saltem profunde inclinare corpus, potest verti ad populum, vt ego Bracharæ vidi quendam Sacerdotem cum vno pede ligneo, qui recte ambulabat, currebat, & genua flectebat, hic autem, & alius similis, potest omnes cæremonias efficere; At qui sedet non potest moueri à loco, nec genuflectere, nec ambulare à cornu Epistolæ ad Euangelium, nec verti ad populum, quapropter, licet prælatus regularis possit in primo casu dispensare, non tamen in secundo.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO,

An summus Pontifex possit cum dicto Sacerdote dispensare vt celebret Missam sedendo.

NOster Laurentius Espin. *consulto* 10. *n.* 972. Absolute negat summum Pontificem posse
23 licite dispensare, vt quis sedendo celebret Missæ sacrificium. Ratio illius est, quia de iure naturali, & diuino est, vt insinuatur in Tridentino, *sess.* 22. *cap.* 4. Sancta sancte esse tractanda, & Missæ
24 sacrificium esse reuerenter offerendum; sed non solum non videtur hoc sacrificium sancte tractari, & reuerenter offerri à sedente, verum irreuerenter, & quasi vti mensa profana; Ergo Pontifex non potest dispensare, vt Sacerdos sedendo celebret. Patet consequentia, quia Pontifex non
25 potest dispensare in iure naturali, & diuino; sed solum interpretare, & declarare ex causa legitima, illud hic, & nunc non obligare; sed hic talis causa non apparet, vt *supra* diximus; ergo Papa non potest hanc dispensationem concedere.

Secundo probatur ex facto negatioo, quia cer-
26 tum est moraliter loquendo multos extitisse in Ecclesia viros grauissimos, & affectos valde ad hoc venerabile sacrificium laborantes aliqua infirmitate qua præpediti non poterant stando sacrificare, & inter hos aliquos Eminentissimos Cardinales de Ecclesia benemeritos, & tamen nescitur cum illis esse dispensatum ad sacrifican-
27 dum sedendo; ergo signum est, saltem probabile negatiuum, Pontificem pœnes sa non cognouisse potestatem ad hanc dispensationem.

Tertio probatur. Quia Pontifex non potest dispensare cum perpetuò amentibus, cum omnino cœcis, cum priuatis pedibus, vel manibus 28
ad celebrandum; sed talis videtur iste religiosus, cum pedes ad standum, genuflectendum, & se conuertendum ad populum sint necessarij, & aliunde non detur causa rationabilis ad non sacrificandum, modo decenti; ergo Pontifex saltem licite non potest cum eo dispensare. Maior est certa quia Amentes, omnino cœci, vel carentes pedibus, & manibus, iure na- 29
turæ non sunt apti ad ministrandum in ordinibus susceptis, vt cum aliis docet Basæus, *tom.* 1. *verbo ordo num.*6.

Quarto probatur quia Pontifex non potest dispensare cum Sacerdote non potente habere alium situm, nisi iacentis, vt iacens celebret, eo 30
quod situs iste est notabiliter deformis reuerentiæ debitæ tanto sacrificio; ergo cum sessio fere eodem modo aduersetur venerationi huic sacro sacrificio debitæ, videtur Pontificem non posse dispensare, vt iste sedens sacrificet; *Æquipollentium enim eadem est disciplina l. si mater* 31
cum Glossa, *Cardin. de verbor. signif.* Hæc sunt fundamenta Nostri Espin. quæ si aliquod probant, probant quod Pontifex non solum licite, sed neque valide, potest in hoc casu dispensare; cum Pontifex nec licite, nec valide possit in iu- 32
re diuino vel naturali dispensare; sed tantum declarare ius naturale, vel diuinum in aliquo casu non obligare, quæ declaratio non est dispensatio propria sed impropria, vt bene ait Araujo *in* 1.2. D. Thomæ, *q.*94.*d.*2. *sect.*2.*dest.*2. *versu secundum est*, & alij communiter, quidquid tamen de hoc sit.

Ego absolute dico contra Espin. summum Pontificem posse licite, si detur iusta causa, & valide, etiamsi non detur, dispensare vt Sacer- 33
dos sedendo celebret. Ratio est. Quia præceptum de eelebrando stando est Ecclesiasticum; 34
sed Pontifex dispensando sine causa in iure Ecclesiastico, licet alias peccet venialiter, secluso scandalo; vt cum multis docet Diana, *p.*8.*tract.* 35
3. *resol.* 6. dispensatio tamen est valida, vt tenet cum Palao, Sanchez, & aliis ipse Diana, *part.* 8. *tract.* 3. *resol.*4. Ergo Pontifex potest cum causa licite dispensare, & sine causa valide cum Sa- 36
cerdote, vt sedendo celebret; Maior in qua est difficultas patet. Quia si celebrare stando esset de iure naturali, vt ait Espin, Christus celebra- 37
ret stando, siquidem non venit soluere legem, sed adimplere; Atqui Christus discumbendo celebrauit hoc sacrificium, *vt patet ex cap.* 26. Matthæi, *versiculo* 20. *vespere autem facto discumbe-* 38
bat, cum duodecim discipulis suis, vbi ait Cornelius, dicitur autem Iesus cum suis hic discubuisse, quia veteres Senatores in thoris, id est lectu- 38
lis, mensalibus discumbebant, id est, prono deorsum corpore iacebant, summum vero innixi cubitis, quasi sedebant, iuxta mensam, ex 39
quo ritu, etiam nunc. mansit phrasis, qua dicimus accumbere mensæ, id est, accubare mensæ, cum illi more nostro assidemus, huc vsque 40
Cornelius; ergo cum Christus celebrauerit recumbendo, id est more nostro sedendo; vt ait Cornelius, celebrare stando non est de iure natu- 41
rali, nec diuino, sed solum de iure Ecclesiastico;

nam

nam si esser de iure naturali Christus procul
dubio illud obseruaret ; & patet clarius ex il-
lis verbis Ioannis surgit à cœna , quod verbum
supponit antea sedere , nam qui pedibus stat ;
non potest surgere , sed solum qui sedet , vel
42 iacet, & patet ex Himno quod recitat Eccle-
sia in festiuitate huius Sacramenti, recumbens
cum fratribus: obseruata lege plene cibi illegalibus
se dat suis manibus.

Secundo probatur. Quia maior indecentia, &
irreuerentia est celebrare capite cooperto , quam
43 sedendo ; sed Sacerdus de Pontificis dispensa-
tione potest celebrare capite cooperto ; ergo
etiam sedendo. Maior videtur certa. Nam ca-
44 pitis nudatio est significatiua nostræ erga Deum
obseruantiæ , & reuerentiæ teste Gregorio Gi-
raldo , *Syntogmate 27. Historia Deorum pag. mi-
bi 499.* Et clarius, *patet ex 1. ad Corinthios , cap.
11. n. 4.* vbi ait Apostolus, omnis vir orans, vel
prophetans, *velato capite, deturpat caput suũ: conso-
45 nant Concilia Treuerense cap. de Missæ sacrificio, &
Mediolanense primum part. 2. tit. de pertinentibus
ad celebrationem Missæ.* & patet ex vsu apud Re-
ges , apud quos maiur honor est loqui cum rege
46 capite cooperto , quam sedendo ; siquidem ali-
quibus Dynastis caput reges conceditur sedes, non
tamen velare apud , vt experientia constat. Mi-
nor vero patet ex decreto Sacræ Congregationis
rituum confirmato ab Vrbano VIII. vbi ait ne-
mo audeat vti paleato in celebratione Missarum,
sine expressa licentia sedis Apostolicæ , & ita te-
net Henao, *de sacrificio Missæ, p.2. d. 27. sect. se-
cunda, numero vigesimo* , Scortia, *libro tertio , cap.
quarto* , Lugo , *libro quinto, cap. octauo, quæst. sex-
ta , numero* 29. & alij communiter : ergo sicut
Pontifex potest dispensare , vt Sacerdos cele-
bret capite cooperto , ita & quod celebret se-
dendo.

Tertio probatur ex facto aliquorum Pontifi-
47 cum : Nam Honorius IV. celebrauit sedendo ,
quia ossa pedum , & manuum fere abstulerat
ægritudo. Et Pius III. idem fecit ob cruris vul-
nus, teste Henao , *de sacrificio Missæ , p. 3. d. 28.
sect. 35. num. 666.* Ergo signum est celebrare
48 stando non esse de iure naturali. Nam si esset de
iure naturali , Pontifices tale quid non efficerent.
Nec obstat id quod ait Espin. *loco citato, num.* 981.
prædictos Pontifices in hoc casu non secum dis-
pensasse , sed declarasse , ius naturale ob causas
eximias concernentes bonum totius Ecclesiæ in
Illis casibus eos non obligare , quod efficere pos-
se Pontificem nemo negat , vt ait Amicus, *tom 7.
d.16. sect.9. num.*158. Non obstat inquam , quia
de tali causa nobis non constat , sed scimus il-
los celebrasse , nec scimus dari posse causam
conseruantem bonum totius Ecclesiæ , quod
Pontifex summus celebret ; si ergo celebrarunt, id
fecerunt , quia non erat de iure naturali , sed tan-
tum Ecclesiastico.

Quarto probatur. Quia Pontifex potest dis-
49 pensare cum omnino cœco , vt celebret , vt
cum Auila dixi , *in nostro Directorio Confessario-
rum , p. 2. tract. 13. d. 2. num.* 63. Et cum ca-
rente vna, vel ambabus manibus , vt ibi dixi
cum Henriquez , *lib. 14. cap. 8. num.* 4. Per ma-
50 num enim alterius potest eleuare , frangere , &
sumere ; ergo etiam poterit dispensare cum ca-
rente pedibus , vt sedendo celebret ; Non
51 enim apparet maior ratio ; siquidem maior de-
formitas est celebrare sine manibus , vel brachiis,
quam sine cruribus.

Per quod patet ad Argumenta Espin. Ad pri-
mum enim Respondetur , concedendo Papam 52
non posse dispensare in iure naturali , sed tan-
tum illud interpretare ex aliqua causa vigente.
Negatur tamen dari ius naturale de celebrando
stando. Ad illud vero , quod ait , quod sancta
sancte tractanda sunt concedemus assertum , ne-
gamus tamen sacrificium non tractari reuerentia
debita iure naturali, eo quod celebrans sedeat ex
dispensatione summi Pontificis , sicut non tra-
ctatur sacrificium irreuerenter , eo quod Sacer-
dos celebret cooperto capite ex eadem dispen-
satione Pontificis , Nam licet celebrare sedendo 53
sit irreuerentia , id intelligitur , quando est si-
ne causa , vt videmus apud Reges , quibus lo-
quitur sedendo , etiam vilis homo , si alias ali-
ter stare non possit , & alias locutio cum Rege
sit necessaria ex aliqua iusta causa ; causa enim 54
iusta facit licitum , quod sine causa esset illici-
tum , vt videmus in eo , qui ex iusta causa , &
ex concessione Pontificis celebrat cooperto ca-
pite. Nec inde fit celebrari hoc sacrificium qua-
si si vteretur Sacerdos mensa profana, vt ait Espin.
Nam in mensa profana stando sæpe comedant ho-
mines , magna enim differentia datur , cum Sa-
cerdos , etsi sedendo celebret , celebrat sacris in-
dutus, cum vasis sacris, non ad mensam profanam,
sed ad altare sacrum, vt ex se patet.

Ad secundum Respondetur ex facto negatiuo 55
Pontificum nihil inferri. Nam etiam Pontifex
nunquam dispensauit , vt vnus frater cum soro-
re sua nuberet. Et tamen grauissimorum Docto-
rum opinio est posse in hoc gradu consanguini-
tatis dispensare , vt cum Escobar , Texeda , D.
Thoma, Caietano , & aliis docet Diana , *part.8.
tract. 1. resol.*70. Ergo quamuis nunquam cum
aliquo Eminentissimo Cardinale dispensauerit ,
non inde inferri potest , non posse absolute dis-
pensare, cum videamus Honorium IV. & Pium
III. id secum fecisse. Sed solum inferri potest
non euenisse iustam causam ad id faciendum. Ad
3. Respondetur concedendo Pontificem non pos-
se dispensare cum amentibus , cum amentia red- 56
dat hominem sine iudicio , & ratione , quæ ne-
cessaria est de iure naturali , non solum ad lici- 57
tam , sed etiam ad validam celebrationem huius
sacrificij, Nego tamen non posse dispensare cum
omnino cœcis , cum orbatis manibus , vel pedi-
bus , vt *suprà* dixi cum his enim omnibos da-
ta sufficienti causa potest Papa dispensare , vt ce-
lebrent.

Ad 4. Respondetur concedendo Papam non 58
posse dispensare cum eo, qui non habet aliom
situm nisi iacentis , vt celebret , Non tamen in-
de fit , non posse dispensare cum eo , qui non po-
test celebrare , nisi sedendo. Et ratio est , quia
celebrans sedendo nullo exponitur periculo ef-
fundendi sanguinem, qui autem iacendo celebraret
euidenti periculo exponeretur effundendi sangui-
nem. Et hac ratione negat Nugnus , *in 3. partem,*
974. *dub.4. ad* 2. posse Papam dispensare cum om-
nino cœco , vt celebret propter periculum effun-
dendi sanguinem, quæ effusio esset contra ius na-
turale tractandi sancta sancte. Tum quia talis si-
tus est totaliter repugnans confectioni huius sa- 59
crificij , siquidem nec posset vestibus sacris
decenter indui , nec ad altare assistere , nec ali-

quam efficere cæremoniam, & licet eas omnes posset facere per aliam, vt qui caret manibus, vt *suprà* diximus, adeo in omnino iacente videtur dari maior defotmitas, quam in manibus orbato, ob quod non audeo talem potestatem Pontifici concedere, vt etiam eam illi negat prædictus Espin. *loco citato, num.* 983. In iacente namque semper datur periculum effundendi sanguinem, quod non datur in manibus orbato.

Sed quæres, quæ causa requiratur, vt Sum- 60 mus Pontifex dispenset cum Sacerdote, vt sedendo celebret? Respondeo ad hoc requiri causam grauissimam, & ad bonum publicum pertinentem. Talem autem reputarem, si in aliquo Regno non daretur, nisi vnus tantum Episcopus, nec Papam vellet alium dare ob aliquam sibi iustam causam, nec Rex illius regni alium vellet admittere, qui non fuisset pronisus ad sui nominationem, & præsentationem, vt accidit annis præteritis in nostro Regno Lusitaniæ, per spatium 27. annorum, nam si detur hic casus, & talis Episcopus ob dictam infirmitatem non posset celebrare, nisi sedendo, tunc posset Pontifex licite huic Episcopo concedere, vt sedendo celebraret, ad conferendos ordines sacros ritibus præscriptis ab Ecclesia, hæc enim causa videtur satis vrgens, & sufficiens. Et idem putarem, si in aliquo regno, vel prouincia non esset, nisi vnus Sacerdos, ne fideles multo tempore careient hoc sacrificio, vt sæpe accidit in partibus Americæ, & in partibus Orientalibus.

Ob autem deuotionem specialem cuiuscunque, etiam Cardinalis, non tamen ipsius Pontificis, id non audetem licite, absque peccato saltem veniali, summo Pontifici concedere, cum cuiuscunque deuotioni, aliis mediis posset succurri, vt receptione Sacramenti more laicorum, maiori deuotione, &c. Dixi non tamen ipsius summi Pontificis; Nam summo Præsuli, ob 61 Eminentiam suæ dignitatis in tota Ecclesia, non id auderem negare, etiam ob solam propriam deuotionem, & affectum celebrandi, cum videam id ipsos aliquando fecisse, & nobis non constat habuisse aliam causam, quam propriam deuotionem, & affectum ad hoc sacrificium, quæ causa in tanto Præsule, ratione exempli, respectu aliorum Prælatorum, qui absque vlla causa multoties omittunt celebrationem huius sanctissimi sacrificij ad eos excitandos ad illius deuotionem, & quotidianam celebrationem, sufficiens causa mihi videtur, vt summus Pontifex id possit efficere, vt sæpe fecerunt alij summi Pontifices prædecessores.

Ex quibus colligitur nostrum religiosum non 62 debere postulare talem dispensationem, siquidem eam ei non concedet summus Pontifex, non ex defectu potentiæ, sed ex defectu causæ sufficientis, & proportionatæ, vt *suprà* diximus, quæ semper requiritur ex parte dispensantis, etiam in propria lege, vt euitetur saltem culpa venialis, vt cum aliis docet Diana, *p.* 8. *tract.* 3. *resol.*6. & hæc saluo semper meliori iudicio.

CONSVLTVM CIII.

De religioso veneno occidente suum prælatum, an incurrerit excommunicationem, & irregularitatem, & à quo possit absolui, & dispensari in irregularitate casu; quo contraxisset excommunicationem, & irregularitatem.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Aliqui dixerunt propinantem venenum Sacerdoti, etiamsi hausto veneno Sacerdos moreretur non incurrere excommunicationem*, si quis suadente Diabolo.
3 *Ponitur illorum fundamentum.*
4 *Alij dixerunt propinantem venenum clerico non incurrere excommunicationem* si quis suadente, *etsi mors subsequatur, si post propinationem veneni pœnituit facti propinantem ante mortem propinati.*
5 *Ponitur illorum ratio.*
6 *Idem dicunt alij de irregularitate.*
7 *Religiosus propinans venenum suo Prælato, si mors secuta fuit, & incurrit excommunicationem* si quis suadente Diabolo, *& irregularitatem.*
8 *Propinatio veneni est iniectio violenta manuum, ex qua mors sequitur.*
9 *Propinans venenum habet se vt explodens stlopetum.*
10 *Ponitur quoddam argumentum in contrarium, & soluitur.*
11 *Mandans, aut consulens occisionem clerici incidit in excommunicationem si quis suadente, & in irregularitatem, secuta morte.*
12 *Ponitur quadam obiectio in contrarium, & soluitur.*
13 *Ponitur aliud argumentum in contrarium.*
14 *Respondetur eidem argumento.*
15 *Ponitur aliud argumentum in contrarium, & soluitur.*
16 *Qui propinauit venenum, & fecit violentiam natura, & persona.*
17 *Quoad hoc non potest separari persona à natura.*
18 *Ecclesia potest punire peccata præterita, etsi per pœnitentiam sint retractata.*
19 *Aliqui dixerunt irregularitatem ex homicidio simpliciter voluntario tolli posse per bullam cruciata in foro conscientia.*
20 *Ponitur illorum ratio.*
21 *Idem possent predicti Doctores dicere de priuilegiis Regularium.*
22 *Probatur ratione.*
23 *Qui alteri propinauit venenum, ex quo mors secuta est non potest dispensari in irregularitate per bullam cruciata, vel per priuilegia Regularium.*
14 *Nomine censura non venit irregularitas, etiam ex delicto.*

25 *Irregula*

25 *Irregularitas ex delicto erogatur per modum pœnæ punitiua, ex se perpetua.*
26 *Non tollitur per absolutionem, sed per dispensationem.*
27 *Ita tenet stylus Curiæ.*
28 *Stylus Curiæ facit ius.*
29 *Sub nomine censuræ nulla venit irregularitas.*
30 *Etiam stando in opinione dicente irregularitatem ex delicto esse censuram, adhuc irregularitas ex homicidio voluntario non potest tolli per bullam cruciatæ.*
31 *In omni concessione ad dispensandum in irregularitatibus semper irregularitas ex homicidio voluntario censetur exclusa.*
32 *In generali concessione non veniunt ea, quæ quis verosimiliter non esset concessurus.*
33 *Idem dicendum est de priuilegio Regularium.*
34 *Iudicium authoris circa probabilitatem prædictæ opinionis exprimitur.*
35 *Religiosus potest dispensari à suo prælato regulari in irregularitate ex homicidio voluntario, siue homicidium fuerit occultum, siue publicum.*
36 *Referuntur varia ad id priuilegia.*
37 *Ponitur specialissimum, & notandum priuilegium in hac materia.*
38 *Ponitur argumentum in contrarium.*
39 *Ponitur illius solutio.*
40 *Verbum*, alias, *regulariter comprehendit solum similia, at si illi addatur signum vniuersale, quinis, comprehendit maiora expressis.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVIDAM Religiosus propinauit venenum suo Prælato, quo hausto breui tempore mortuus est Prælatus.

1 Quæsitum fuit à me primo. An talis religiosus incurrerit excommunicationem, *si quis suadente Diabolo*, & irregularitatem? Secundo. An dato quod incurrerit, possit absolui à censura, & dispensari in irregularitate per bullam cruciatæ, à quocunque Sacerdote approbato, vel per priuilegia suæ Religionis ab alio Religioso? Tertio an dato, quod non possit dispensari in irregularitate ab alio Religioso per priuilegia, vel per bullam cruciatæ, An possit à suo Prælato regulari dispensari in irregularitate.

RESPONSIO AVTHORIS
PRIMO QVÆSITO.

An talis religiosus occidendo veneno suum Prælatum incurrerit excommunicationem si quis suadente Diabolo, *& irregularitatem?*

2 ALiqui Doctores voluerunt asserere propinantem venenum Sacerdoti, etiamsi hausto veneno talis Sacerdos moreretur, non incurrere excommunicationem : capitis si quis suadente Diabolo. Ita Emmanuel Rodriguez, *in summa verbo excommunicatio, à n. 13. cap. 8.* Affirmantque sic respondisse præcipuos doctores, & magistros Salmanticéses, & eum ita refert, & sequitur P. Auila, *de censuris, p. 2. cap. 5. disp. 2. dub. 12.* Et non dissentit P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *in suo examine veritatis, part. 1. de matrimonio casu vltimo n. 22.* quorum ratio est.

Quia *cap. si quis, suadente Diabolo* dicit, si
quis manus violentas, &c. Sed non occidit 3
clericum manibus violentis, qui illum occidit
p propinando ei venenum; ergo non incurrit prædictam excommunicationem si quis suadente Diabolo, nec etiam incurrit irregularitatem. Maior est certa. Minor vero probatur, quia qui propinauit venenum, non intulit vim personæ clerici, sicut ille qui per vim illud faceret sumere venenum; sed solum intulit vim naturæ; Nam persona libenter bibit venenum, ignorans esse venenum; ergo cum vim personæ clerici non intulerit, sed illius naturæ, non incurrit dictam censuram, nec irregularitatem.

Non multum discrepant ab his Autoribus
alij, qui dicunt propinantem venenum clerico
non incurrere excommunicationem si quis sua- 4
dente, etsi mors subsequatur, si post propinationem veneni, pœnituit facti ante mortem propinati: ita docet Marcus Serra, *2. 2. q. 62. art. 7. dub. 1.* Nec dissentit Diana, cum Machado, Hieronymo Garcia, & Mazuchello, à se relat. *p. 8. tract. 7. resol. 85. & p. 9. tract. 4 resol. 56.* & in hoc sensu Ego ipse probabile iudicaui, licet contrarium tenuerim, *in nostro Directorio Confessariorum, p. 2. tract. 5. d. 6. n. 341.*

Ratio horum Doctorum est, quia si quem 5
propinato veneno clerico pœniteat facti ante mortem clerici, iam in eo non perseuerat contumacia, nec peccatum actuale; ergo in foro conscientiæ non incurrit dictam censuram tempore quo clericus moritur; nam hæc supponit peccatum, & contumaciam, quæ per pœnitentiam fuere deleta. Et idem a fortiori debent 6
dicere de irregularitate, nam cum per pœnitentiam tollatur contumacia, non potest incurri irregularitas ex delicto in sententia illorum qui dicunt, irregularitatem ex delicto esse censuram, & ita non solum de aliis censuris, sed etiam de irregularitate docet hanc sententiam cum Mondegatensi Fr. Christophorus à Sancto Ioseph, *verbo censura, dub. 2. §. 5. num. 9.* quem Ego retuli, *in nostro Directorio Confessariorum, part. 2. tract. 12 d. 1. n. 33.*

Verum quidquid sit de probabilitate huius 7
sententiæ, saltem quando post propinationem veneni quem pœnituit, vel confessus est, vt dixi loco citato nostri Directorij Confessariorum. Absolute dicendum est, talem religiosum etiam in foro conscientiæ incurrisse excommunicationem, & irregularitatem, etiam in sententia eorum, qui dicunt irregularitatem ex delicto esse censuram, vt sunt Corduba, Medina, Gutierres, Veiga, Bañes, Christophorus à sancto Ioseph, quos Ego retuli, *in nostro Directorio Confessariorum, part. 2. tract. 12. d. 1. numero 1.* & hoc, siue pœnituerit, vel non pœnituerit facti.

Ratio fundamentalis est: quia propinatio ve- 8
neni est iniectio violenta manuum, ex qua mors sequitur; ergo per illam incurritur censura, & irregularitas. Antecedens probatur, quia ad iniectionem manuum violentam non est opus vt

ipsæ

ipsæ manus violentæ aliquid agant, sed quod
9 petagant aliquid, quod è manibus prodiens operetur violenter, sicut excutiens ſtlopetum nihil immediate per violentiam operatur, sed globus igneus, qui inde excutitur mortem infligit, quod nullus negabit sufficere ad violentam manuum iniectionem; sed venenum propinatum habet se sicut globus igneus, & propinans venenum sicut excutiens ſtlopetum; ergo ficut per mortem inflictam explosione ſtlopeti incurritur censura, & irregularitas, ita per propinationem veneni.

10 Nec obſtat, quòd globus igneus operetur citius, & venenum tardius, nam id per accidens eſt, & aliquando venenum eſt adeo actiuum, vt illico operetur. Nec etiam obſtat quod venenum hauriat ipse occidendus libenter, explosionam vero ſtlopeti recipiat nolens, & repugnans. Nam dari etiam poteſt caſus, vt quidam globo igneo exploso à ſtlopeto occidatur non repugnans, vt si inuaderetur, & repente in eum explodatur ſtlopetum, cuius ictum quando præsentit iam eſt mortuus, vel pœne mortuus, vt accidit in eo qui bibit venenum, qui illius efficaciam non sensit, nisi quando venenum incepit operari; quod autem ipse sibi propinaret venenum, fuit ex ignorantia, sicut ille qui quietus ſtetit quando in eum exploserunt ſtlopetum.

11 Secundo probatur, quia mandans, aut consulens occisionem clerici, incidit in excommunicationem, *ſi quis ſuadente Diabolo*, & in irregularitatem; ergo & qui venenum clerico propinauit: antecedens eſt certum, & illud docent Molina, *de iuſtitia, tract.3.d.52.* Suarez, Laiman, Nauarrus, Iulius Clarus, Sanchez, Auila, & alij communiter, quos refert, & ſequitur Mendo, *in ſtatera opinionum differt.73.q.11.n.146.* Consequentia rectè infertur. Nam ſicut propinans venenum non exercet violentam iniectionem manuum immediate, ſed mediante veneno, ita mandans & consulens non immediate occidit, nec violentam manuum iniectionem exercet, sed solum aliquid immediate, & non violenter operatur, ex quo poſtmodum violenta iniectio manuum exequitur; ergo ſicut in hoc caſu mandans, & consulens secuto effectu incidunt in excommunicationem, & irregularitatem, ita & propinans venenum.

12 Nec obſtat quod propinans venenum poſſit ante mortem clerici pœnitere; Nam ex ſua parte malitiam operis prohibiti iam compleuit, & mors solum expectatur, vt conditio ad contrahendam pœnam iure inflictam, ſicut qui iniecit lapidem, vel explosit in clericum ſtlopetum, antequam effectus ſequeretur ſtatim poteſt pœnitere, & tamen id non sufficit ad euadendam censuram, vel irregularitatem, vt docet Innocentius *in cap. ad audientiam, de homicidio*, & cum communi sententia tenet Mendo, *ſuprà, n.147.*

13 Dices, qui mandauit fieri homicidium clerici, vel dedit de illo perpetrando consilium, ſi poſt mandatum, vel consilium reuocauerit, mandatum, vel consilium ſi iam non potuit intimare reuocationem mandati, vel consilij mandatario, vel consiliario, non incurrit censuram *ſi quis ſuadente Diabolo*, nec irregularitatem, nec tenetur ad reſtitutionem, quia ceſſauit contumacia; Poſita namque reuocatione quantum eſt ex parte mandantis, vel consulentis, actio subſequens non amplius habet illum influxum à mandato, vel consilio, vt cum Laiman, docet Gibalinus, *de cenſuris diſquiſitione 5.q.3.n.38.* & Ego dixi *in noſtro Directorio Confeſſariorum, tract.12. d.1. ſect.5.* & cum Filondogarence Fr. Chriſtophorus à ſancto Ioſeph. *ſuprà, n.9.* Ergo idem dicendum eſt in caſu præsenti, nam ſicut quando eſt impoſſibile mandanti intimare reuocationem mandati mandatario, excuſatur à censura, & irregularitate, ita qui propinauit venenum clerico, eo quod non poteſt effectum veneni impedire ſi de facto pœnituerit ante mortem propinati, excuſabitur à censura, & irregularitate.

Non obſtat inquam. Nam datur magna diuerſitas in vtroque caſu; Nam propinato veneno mors neceſſario ſequitur, ſicut exploso ſtlopeto, vel iacta ſagitta; Vnde iam non eſt in manu propinantis venenum, vel proiicientis ſagittam effectum naturalem, & neceſſarium impedire, vnde ex ſuppoſitione, quod propinauit venenum, iam neceſſario voluit mortem ſecutam. In noſtro autem caſu, non ita eſt. Nam dato consilio, & mandato, adhuc poteſt qui consilium dedit, vel mandatum, impedire effectum, intimando reuocationem mandati mandatario. Vnde ſi vere mandans, vel consulens reuocauit mandatum, vel consilium, & procurauit intimare reuocationem mandatario, ſi alias non potuit intimare, effectus ſecutus fuit per accidens reſpectu mandati, vel consilij illius, cum iam in illud non concurrerit, & imputabitur mandatario, vtpote cauſæ liberæ, qui potuit aduertere, & quod poſt mandatum, potuerit mandans, vel consulens reuocare mandatum, vel consilium ad tempus, quod iam ei non poſſet intimare reuocationem mandati, vel consilij: Vnde ſemper tenebatur abſtinere à perpetrando mandato, vel consilio, quod ſi noluit, niſi executioni mandare, non mandanti, vel consulenti imputabitur, ſed ipſi mandatario, vel consiliario, quod tamen non accidit in veneno, vel ſagitta, quæ non ſunt cauſæ liberæ, ſed neceſſariæ, & poſito impulſu proiicientis vel propinantis, neceſſario operantur. 14

Nec obſtat ſi dicas, censuram, vel irregularitatem non poſſe incurri ſine peccato, ſed quando iſte homo veneno propinato moritur, iam qui ei venenum propinauit eſt in gratia, & alias quando propinauit venenum non incurrit censuram; ergo nec etiam ſecuta morte incurrit censuram, vel irregularitatem. Non obſtat inquam. Reſpondetur namque quod non eſt neceſſe, quod tempore quo quis excommunicationem, vel irregularitatem contrahit peccatum committit, ſed sufficit quod illud antea perpetrauerit, & poſtea conditio, aut tempus adueniat, pro quibus in iure, aut ab homine lata eſt excommunicatio. Patet exemplo in eo, qui mandauit occidere clericum, ſi dormiens aut ebrius ſit, cum mandatum exercetur, tunc enim, & non antea, incidit in excommunicationem: Nam Eccleſia poteſt punire peccata præterita quantumuis homo iam ſit iuſtificatus, vt bene notat Suarius, *de cenſuris d.5. ſect.1. num 1.* Mendo, *ſuprà, n.149.* Ego ipſe, *in noſtro Directorio Confeſſariorum. part.2. tract.5. d.6. num.341.* 15

Et ex his facilis eſt reſponſio ad rationes pro cõtrariis ſententiis Ad rationem pro ſentẽtia Rodarici, & illius ſequacium. Reſpondetur, negando minorem. Ad rationem Reſpondetur, quod qui

16 qui propinauit venenum, & fecit violentiam naturæ, & personæ; impossibile enim est, quod detur violentia naturæ clerici, quin etiam detur
17 violentia personæ, cum illa natura, & vita clerici sit in persona clerici, & quo ad hoc non potest separari à persona, vitæ enim & personæ clerici fit iniuria, & non vitæ aliorum, quod probatur exemplo. Nam si quis tormentum igneum contra clericum excutiat, nec tamen globus igneus illum tangat, sed tamen clericus pauore perterritus illic concidat defunctus, is qui explosit tormentum ferreum incurrit excommunicationem, & irregularitatem, vt docent Filiucius, & Bonacina, quos refert, & sequitur Mendo, *suprà, num.* 152. & tamen nulla vis inflicta fuit personæ, sed naturæ, quam pauor causatus ab explosione tormenti interemit, ergo sicut in hoc casu, qui explosit tormentum ferreum incurrit censuram, ita & qui propinauit venenum. Ad rationem pro parte aliorum Doctorum Respondetur, Ecclesiam posse punire pec-
18 cata præterita, & si iam per pœnitentiam sint retractata, vnde non sufficit pœnitentia ex parte propinantis venenum, quia effectus necessario secutus fuit ex propinatione, vt *suprà* diximus.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An dato quod dictus religiosus incurrerit censuram, & irregularitatem possit absolui à censura, & dispensari in irregularitate per Bullam cruciata, vel per priuilegia suæ Religionis?

NOn defuerunt Doctores asserentes homicidam simpliciter voluntarium, qualis fuit, qui
19 propinauit venenum suo Prælato, secuta morte, posse absolui à censura, & irregularitate ex homicidio voluntario in foro conscientiæ per bullam Cruciatæ. Ita Ludouicus à Conceptio-
20 ne, *in suo examine veritatis tom. 2. tract. 1. lib. 6. §. 12. numer.* 16. Et videtur ei assentiri Ausonius, *in summ. Diana, verbo censura n.* 1. Ratio est, quia probabilis est opinio defendens omnem irregularitatem ex delicto esse censuram, vt tenent Corduba, Medina, Gutierres, Veiga, Bonc, Christophorus à Sancto Ioseph quos ego retuli *in nostro Directorio Confessariorum, part.* 2. *tract.* 12. *d.* 1. *num.* 1. Cruz, *p.* 2. *tract. de irregularitate dub.* 15. *conclusione* 2. probabile putat, Diana, 1. *part. tract.* 11. *resol.* 17. Trullenc. *in bullam lib.* 1. *§.* 7. *cap* 2. *dub.* 13. *n* 4. Fr. Barnabas Gallego, *in bullam, cap.* 9. *p.* 2. *dub.* 137. *prope finem*, sed per bullam Cruciatæ potest quis absolui semel in vita, & semel in articulo mortis ab omnibus censuris Papæ reseruatis, etiam publicis, pro foro conscientiæ, non tamen externo, vt cum communi sententia ait Mendo, *in sua statera opinionum, dissert.* 14. *q.* 8. *num.* 104. & toties quoties ab omnibus censuris occultis Papæ reseruatis excepta hæresi, vt tenet cum Egidio, Sanchez, Diana, Fragoso, Quintanadueñas, Escobar., idem Mendo, *ibi, num.* 161. Ergo stando in hac opinione potest, qui venenum clerico propinauit absolui per bullam cruciatæ ab excommunicatione capitis si quis suadente Diabolo, & ab irregularitate, quam contraxit ex homicidio voluntario ob mortem secutam pro foro interno, imo & pro foro externo, licet talis absolutio non ei suffragetur pro foro externo, ne forum exterius turbetur, vt rectè notauit Mendo, *suprà, num.* 104. Non enim adest decretum, vel lex, aut præceptum, talem irregularitatem excludens in rei veritate.

Et idem posset dicere prædictus Ludouicus à
Conceptione posse fieri per priuilegia regularium, 21
nam hi etiam possunt absoluere suos pœnitentes
vndequaque venientes ab omnibus censuris
sedi Apostolicæ reseruatis extra bullam cœnæ,
non solum semel in vita, vt fit per bullam, sed
toties quoties, etiamsi casus sint publici, vt pa- 22
tet ex priuilegio Pauli III. & aliis, quæ retuli *in nostro Directorio Confessariorum, p.* 1. *tract.* 2. *d.* 3. *n.* 36. & ibi cum Sanchez, Couar. Rodriguez, Merola, Vidal, Sotho, & aliis multis. Ego ipse docui, *n.* 8. Vnde cum nullum sit decretum, nulla vel lex, aut præceptum, talem irregularitatem excludens, etiam respectu Regularium idem posset prædictus Ludouicus affirmare de priuilegiis regularium.

Verum, quidquid sit de probabilitate huius
sententiæ prædicti Ludouici, ego absolute dico, 23
quod licet ille qui veneno suum Prælatum occidit, possit per bullam Cruciatæ, vel per priuilegia Regularium absolui à censura si quis suadente Diabolo, vt asserunt prædicti Doctores; Non tamen potest dispensari in irregularitate ex tali homicidio simpliciter voluntario proueniente. Ratio fundamentalis est, quia per bullam solum potest quis absolui semel in vita, & semel in articulo mortis à casibus Papæ reseruatis ex-
cepta hæresi, vel à casibus Episcopalibus toties 24
quoties, vt constat ex ipsa bulla, & tenent omnes, sed nomine censuræ non venit vlla irregularitas etiam ex delicto; ergo irregularitas ex homicidio voluntario non potest tolli per bullam.

Minor præter quam colligitur *ex cap. quærenti de verborum significatione*, & eam tenet cum D. Thoma, Caietano, Ledesma, & aliis Diana, *p.* 1. *tract.* 11. *resol.* 27. Scotus, Sairus, Cartusianus, Quintanadueñas, Villadiego, Pacifius, Cenedo, Trullenc. Vitaldus, Gomez, Nauarrus, Majolus, Acosta, Zerola, Llamas, Bardi, Zechius, Graffis, Sanctarellus, Basilius, Toletus Suarez, Auila, Reginaldus, Laiman, Homobonus, Sanchez, quos refert, & sequitur Mendo, *in sua statera dissert* 14. *quæst. decima quinta, numero* 150. Ostenditur Ratione. Nam irregularitas, etiam ex delicto, non irrogatur per modum pœnæ medicinalis, sed per modum pœnæ punitiuæ, ex se perpetuæ, vnde non tollitur per absolutionem, sicut censura, sed per dispensationem, vt cum Palao, Bonacina, Bassæo, & aliis dixi, *in nostro Directorio Confessariorum, part.* 2. *tract.* 12. *d.* 1. *num.* 5.

Hinc fit quod Clemens VIII. anno 1593.
in Iubilæo, quod concessit post facultatem 25
absoluendi à censuris, expressit facultatem dispensandi in irregularitate, quæ expressio superflua esset, si irregularitas ex delicto esset censura, & ita tenet Stylus Curiæ, vt docet Nauarrus, Saitus, Trullenc. quos refert & sequitur Mendo, *suprà num.* 153. qui facit ius, *iuxta cap.*

28 *ex literis de constitution. cap. quam graui de crimine falsi*; ergo sub nomine censuræ non venit quælibet irregularitas ex delicto; ergo cum per bullam solum possit quis absolui à censuris Papæ reserua-
29 tis, nullo modo potest dispensari, iste homicida voluntarius ab irregularitate.

Imo addo, Quod etiam stando in sententia
30 asserente irregularitatem ex delicto esse censuram, adhuc irregularitas ex homicidio simpliciter voluntario non potest tolli per bullam cruciatæ. Ita supponit Mendo, *in sua sfaera opinionum dissert. 14. q. 15. num. 48.* Vbi ait, solum est sermo de irregularitate contracta in pœnam delicti, [excepta adhuc ea, quæ contrahitur ex homicidio voluntario.] Et ratio est, quia in omni priuilegio in quo conceditur potestas absoluta ad dispensandum in omnibus irregularitatibus, si non fiat mentio de irregularitate ex homicidio voluntario, semper talis irregularitas censetur exclusa, nam in generali concessione non veniunt ea, quæ verosimiliter quis non
31 esset concessurus, *l. obligatio. 6.* & ibi Glossa & cum Fr. Martino à Sancto Ioseph; Ego dixi, *in*
32 *nostro Directorio Regularium p. 1. tract. 1. d. 1. n. 93.* Sed in tali priuilegio nulla fit expressio irregularitatis ex homicidio voluntario; ergo etiam stando in dicta sententia irregularitas ex homicidio voluntario censetur exclusa.

33 Et idem dicendum est de priuilegio regularibus concesso propter eandem rationem, Quamuis non improbem prædictam opinionem Ludouici à Conceptione, cuius probabilitatem aliis iudi-
34 candam relinquo, Ego enim non solum Authorum opiniones improbare; est qui iudicet, solet enim summus Pontifex opiniones improbabiles, non solum improbare; sed etiam anathematizare, vt fecit Alexander VII. in suo decreto, quod refert idem Ludouicus, *in 2. tom. Examinis veritatis in fine tomi.*

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO.

An dato quod talis homicida non possit dispensari in irregularitate per bullam vel priuilegia regularium, an saltem à suo Prælato regulari possit dispensari in irregularitate ex tali homicidio voluntario?

HVic tertio quæsito. Respondi talem Re-
35 ligiosum posse à suo Prælato regulari dispensari in hac irregularitate contracta ex homicidio simpliciter voluntario, & hoc siue homicidium fuerit occultum, siue publicum. Ita quando homicidium non est notorium concessit Martinus V, vt testatur Rodriguez, Cordoua, Molina, Portel, quos refert, & sequitur Bordonus,
36 *tom. 1. resol. 13. num. 5.* Idem concessit Pius V. etiam quando homicidium fuerit publicum, dummodo patratum fuerit ante ingressum Religionis vt testatur cum Lezana, Polizario, Diana, *p. 10. tract. 2. d. 1. n. 81.*

Sed quia hæc priuilegia sunt limitata. Accipe aliud Pauli III. in quadam bulla concessa
37 Prælatis Valesoletanis, In qua eis concedit, vt singulis annis, prima die lunæ Quadragesimæ, possint dispensare cum suis subditis in omni irregularitate, quauis occasione, vel causa contracta, vbi nihil excepit, nec etiam homicidium voluntarium publicum, quæ bulla confirmatur alia Sixti IV. Concessa Carthusiensibus, in qua Pontifex eandem facultatem illis concedit, vt testatur Portel, *in Additionibus ad dubia regularia verbo dispensare, n. 5.* & ita tam de homicidio voluntario occulto, quam publico tenent idem Portel, *loco citato*, Bordonus, quem refert Diana, *p. 4. tract. 2. resol. 63.* Peirinis *de Prælato tom. 2. q. 2. cap. 5. §. 8.* & cum Bauni, & Fr. Martino à Sancto Ioseph, Ego ipse, *in nostro Directorio Regularium loco citato, n. 52.*

Nec obstat si dicas in hac concessione non fieri mentionem de irregularitate ex homicidio voluntario; sed per nos quando in generali concessione ad dispensandum in omni irregularitate non fit mentio homicidij voluntarij, talis irregularitas ex homicidio voluntario semper censetur exclusa; ergo in tali priuilegio non conceditur Prælatis regularibus potestas ad dispensandum in irregularitate proueniente ex homicidio voluntario, præsertim quando fuerit publica, siquidem de tali irregularitate non fit mentio in illo priuilegio. 38

Non obstat inquam: Respondetur namque, 39
cum Fr. Martino à S. Ioseph, *fol. 35. n. 4.* Hoc ita esse, quando priuilegium absolute tantum concedit facultatem generalem ad dispensandum in omni irregularitate. Hoc autem priuilegium Pauli III. & Sixti IV. est magis generale: Nam vltra quod dicit, posse dispensare in omni irregularitate addit, quauis occasione, vel causa contracta, quæ verba tam vniuersalia ampliant dispositionem iuxta Glossam *in clement. C. de re iudicata verbum, quauis vbi probatur verbum aliud comprehen-* 40
dere regulariter solū similia, at si additur signū vniuersale quiuis, comprehendere maiora expressis, quā Glossam *vt singularem commendat* Panormitanus *1. p. cons. consilio vltimo n. 5.* Barbosa *in c. 3. de approbat.* Vnde respondetur ad argumentum, illa regula in generali concessione non veniant ea, quæ quis verosimiliter non esset concessurus, & alias leges citatas intelligi, quando verba priuilegij tantum sunt generalia, Non tamen quando addantur alia verba adeo vniuersalia, vt in priuilegio præsenti, vt latius dixi in *nostro Directorio Regularium p. 1. d. 3. n. 1. tract. 93.* per quod patet ad replicam, quæ ex priuilegio bullæ cruciatæ posset fieri.

CONSVLTVM CIV.

De quodam Prælato regulari; an posset recusare suum visitatorem regularem in generali sui Conuentus Paternali Visitatione, eo quod ei dederit per scriptum articulos culparum, vbi an etiam potuerit ab eo ad definitorium generale appellare.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum:*
2 *In generali visitatione paternali, qua solet fieri*

à Prouincialibus in Conuentibus, non potest Prælatus, nec fratres visitatorem reuocare.

3 *In visitatione generali nemini potest resultare infamia.*

4 *In visitatione generali solum potest visitator castigare culpas leues.*

5 *Si ex visitatione generali resultauerint graues culpæ, debet visitator procedere ad inquisitionem specialem, & citare reum, & dare ei articulos culparum.*

6 *Non tenetur visitator in inquisitione speciali facere nouum processum ad procedendum contra grauiter culpatum, sed ex probationibus visitationis generalis potest procedere contra reum, nullo alio processu facto.*

7 *Causa religiosorum resoluuntur de plano, non seruatis apicibus iuris.*

8 *Testes qui cum iuramento deposuerunt in visitatione generali, non est necesse quod ratificent suum dictum in inquisitione speciali.*

9 *Testes in generali inquisitione debent deponere cum iuramento, etiam de iure nostro, quando deponunt de aliquo in re graui.*

10 *In casu nimis graui, melius faciet Prouincialis, si formet nouum processum, & iterum inquirat testes, &c.*

11 *Prædictus Prior optime poterat recusare Prouincialem, si alias habebat iustam causam eum recusandi.*

12 *Illa exhibitio articulorum culparum est effectus visitationis specialis contra dictum Priorem.*

13 *Visitator potest recusari à religiosis, si habeant legitimam causam, quando contra eos procedit specialiter.*

14 *In visitatione generali non potest visitator inquirere de culpis alicuius in particulari.*

15 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

16 *Visitatio generalis non fit ad damnandum, nec ad decidendum in rebus grauibus, sed ad inueniendum, & præparandum.*

17 *In rebus leuibus, quæ non afferunt infamiam religiosis, potest visitator ex visitatione generali procedere ad supplicium religiosorum secundum constitutiones, & consuetudinem approbatam religionis, sola audita parte sine processu, &c. nec admittendo recusationes, aut appellationes.*

18 *Religiosi renunciarunt in professione, vt in his rebus cum eis obseruetur ordo iudicialis.*

19 *Regulares non secundum iura, sed iuxta eorum consuetudines, & generalia statuta debent puniri, si delinquant.*

20 *Prior, nec alius Religiosus non potest impedire visitationem generalem, quantumuis suspectus sit visitator.*

21 *Visitatio generalis tendit ad bonum commune.*

22 *Quando visitator ex generali visitatione descendit ad visitationem specialem dando alicui articulos culparum in re graui, potest licite à quolibet recusari, si habeat legitimam causam, & ab eo appellare.*

23 *Ponitur argumentum in contrarium.*

24 *Ponitur illius solutio.*

25 *Visitator ex eo solum quod in visitatione speciali dederit articulos culparum in scriptis, vel in voce non potest recusari.*

26 *Inquisitio specialis regulariter fit in scriptis.*

27 *Dare articulos culparum in scriptis in visitatione speciali nulli affert iniuriam, imo de ordinario ita dantur.*

28 *Visitator in visitatione speciali potest dare articulos culparum, vel scripto, vel viua voce.*

29 *Excipe si culpæ multa sint, nam tunc debent dari in scriptis.*

30 *Scriptura non est de substantia rei gestæ, nisi quando lex specificat, vt fiat per scriptum.*

31 *Regulares non tenentur seruare apices iuris, sed solum illud, quod est de substantia.*

32 *Quod culpæ dentur in scriptis, vel viua voce pertinet ad apices iuris, & non ad substantiam, excepto quando lex id specificat, vel culpæ multa sunt.*

33 *Reus non potest recusare iudicem, eo quod in visitatione speciali ei det articulos culparum sine scripto, voce tenus.*

34 *Dare scriptis vel voce tenus articulos culparum in visitatione speciali est liberum visitatori, exceptis duobus casibus supra relatis.*

35 *Ponitur obiectio in contrarium & soluitur.*

36 *Recusatio non est nulla, eo quod fiat viua voce, & non in scriptis.*

37 *Recusans solum tenetur coram recusato assignare causas recusationis, quod potest fieri verbo tenus.*

38 *Appellatio, si non fiat in scriptis est nulla.*

39 *In appellatione assignat lex pro forma scripturam.*

40 *In appellatione scriptura pertinet ad substantiã.*

41 *In recusatione requiritur expressio causa.*

42 *Lex præcepit vt in recusatione exprimatur causa recusationis.*

43 *Quando lex tradit formam substantialem seruandam in aliquo actu, si illa forma non seruetur, ruit actus.*

44 *Si causa assignata pro recusatione non fuerit iusta, ruit recusatio.*

45 *Si causa fuerit sufficiens, debet visitator remittere causam alicui personæ graui, & sine suspicione, vt eam iudicet.*

46 *Potest etiam nominare vnum iudicem arbitrum, & reus alium, qui eam iudicet.*

47 *Potest etiam visitator associatus alicui religioso graui, sine suspicione causam iudicare.*

48 *Si causa recusationis fuerit dubia, an sit iusta, vel friuola tenetur iudex vocare arbitros, qui illam iudicent.*

49 *Melius faciet visitator si eam mittat superiori, vt ipse iudicet, an causa recusationis sit iusta, vel non.*

50 *Si causa recusationis certo sit friuola, tunc iudex recusatus debet eam reiicere, & procedere contra recusantem.*

51 *Tunc causa recusationis censetur friuola, quando recusator non allegat specialem inimicitiam visitatoris, contra recusantem, vel aliam causam sufficientem.*

52 *Prouincialis potest reiicere appellationem, quando solum assignatur pro causa quod*

dederit articulos culparum reo in scriptis.

53 *Idem dicendum est quando reus recusauit visitatorem, eo quod dederit ei articulos culparum in scriptis, & ob alias causas.*

54 *Prouincialis licet in visitatione speciali non teneatur dare articulos culparum in scriptis, melius faciet eos dando in scriptis.*

55 *Occurritur cuidam obiectioni, & soluitur.*

56 *Si aliquis in visitatione generali ex malitia, vel ignorantia peccatum occultum Prælati, vel alterius manifestauerit, si peccatum non est in damnum publicum, vel in damnum tertij, vel nimis atrox, non debet Prouincialis ex tali notitia procedere ad inquisitionem specialem.*

57 *In hoc casu solum debet reum fraternaliter corrigere.*

58 *Solum debet Prouincialis ex generali inquisitione descendere ad specialem in aliquo crimine, quando rumor sparsus est per maiorem partem Conuentus, vel quando crimen ita est publicum vt de illo publico sine detractione loqui possit.*

59 *Si peccatum est in damnum commune, vel tertij, vel nimis atrox, in his ad descendendum ex inquisitione generali ad specialem, sufficiunt indicia, vel suspiciones non leues, vel aliqua semiplena probatio.*

60 *Prouincialis potest suspendere ab officio Priorem, quando Prior talem pœnam meretur iuxta ordinis constitutiones.*

61 *Quando recusatio sine causa ab aliquo intentata est, eam potest reijcere visitator.*

62 *Potest castigare recusantem propter intentatam recusationem sine causa, vel cum causa non probata.*

63 *Iuxta nostras leges potest visitator castigare priorem pro recusatione friuola intentata, pœna suspensionis ab officio.*

64 *Pœna priuationis officij de iure nostro imponitur, cuicunque transgressori votorum cum scandalo.*

65 *Prior nolens recipere articulos culparum sine causa data à Prouinciali cum scandalo, transgressus fuit votum obedientiæ.*

66 *Hoc verum est, etsi cum articulis culparum non fuisset impositum præceptum formale.*

67 *Nolle obedire Prælato in facie eius in re graui est peccatum mortale, & contemptus obedientiæ.*

68 *Qui per metum amissionis patrimonij suo beneficio renunciauit illud repetere potest.*

69 *Quæ metu, & vi fiunt, de iure debent in irritum reuocari.*

70 *Renunciatio beneficij facta ob terrorem laicorum, nisi forte iuramento sit confirmata non valet.*

71 *Qui per metum cadentem in virum constantem renunciauit beneficio, illud repetere potest.*

72 *Quæ vi, & metu cadente in virum constantem fiunt, vt irrita debent declarari.*

73 *Timor amissionis famæ, & honoris est cadens in virum constantem.*

74 *Metus incussionis est cadens in virum constantem.*

75 *Renunciatio officij facta ex metu extrinseco iniusto cadente in virum constantem est valida, potest tamen irritari ad petitionem illius, qui metum passus est.*

76 *Metus istius Prioris, ob quem officio renunciauit, non fuit iniustus, sed iustus.*

77 *Renunciatio officij ab illo facta fuit valida, nec potest irritari.*

78 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

79 *Vt metus sit cadens in virum constantem requiritur, vt incutiens potens sit, & præsumatur probabiliter executurus rem minatam.*

80 *Requiritur vt metum patiens non possit occurrere malis sibi minatis.*

81 *Metus illatus ab eo, qui rem minatam non potest dare executioni non est probabilis.*

82 *Renunciatio officij facta ex timore non cadente in virum constantem est valida, nec potest irritari.*

83 *Professio facta ex timore amissionis rei grauis ignoranter à profitente concepto est valida.*

84 *Metus illatus ex culpa metum patientis non debet illi prodesse.*

85 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

86 *Qui per metum cadentem in virum constantem officio, vel beneficio renunciauit, talis renunciatio est nulla.*

87 *Timor amissionis honoris, & famæ est cadens in virum constantem, quando illatus est ab eo, qui tali honore, & fama potest priuare.*

88 *Qui ignoranter putauit metum incutientem posse rem minatam dare executioni, cum alias non posset, sibi imputet.*

89 *Metus concussionis est cadens in virum constantem, quando illum incutiens potest dare executioni rem minatam.*

90 *Reuocatio renunciationis facta à renunciante, si non peruenit ad manus superioris ante illius acceptationem, non valet.*

91 *Impedito non currit tempus.*

92 *Si reuocatio renunciationis non peruenit ad manus Superioris ante illius acceptationem, ob culpam alicuius, acceptatio renunciationis est nulla.*

93 *Reuocatio Procurationis ad matrimonium, annullat matrimonium, si facta fuit ante contractum matrimonium, etiamsi non peruenerit ad manus Procuratoris ante contractum matrimonium.*

94 *In dubio melior est conditio possidentis.*

95 *In dubiis & in pœnalibus benignior pars est eligenda.*

96 *Reuocatio renunciationis facta per Procuratorem, si non peruenit ad manus Superioris ante illius acceptationem est nulla.*

97 *In hoc casu ius supplet consensum renunciantis.*

98 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

99 *Quando quis renunciauit officio ob suam ignorantiam, vel culpam fuit causa, quod eius reuocatio renunciationis non perueniret ad manus procuratoris eius nomine renunciantis ante acceptationem renunciationis, reclamatio facta non valet.*

100 *Si renunciatio facta fuit per chartam missam ad Superiorem, aliqui Doctores docent in*

in validari per reuocationem illius, etiamsi non fuerit intimata ante renunciationis acceptationem.
101 *Contraria sententia probabilior est.*
102 *Probatur ratione.*
103 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 CVM quidam Prouincialis visitaret quendam Conuentum suæ Prouinciæ, inuenit in visitatione generali Prælatum culpatum, & cum ei dedisset copiam capitulorum culpatum per scriptum, vt se defenderet, Prælatus noluit accipere copiam capitulorum, sed Prouincialem recusanit, dicendo illum non posse ex visitatione generali dare ei articulos culparum per scriptũ, sed ad hoc debere prius procedere inquisitione speciali cõtra eum, quod cum non fecerit, eum accusabat propter hunc, & alias causas, non tamen hanc causam, aut alias dedit per scriptum, quod cum vidisset Prouincialis, reiecit recusationem, & eum suspendit ab officio per quatuor menses, & ei persuasit, vt renunciaret officium, alias ipsum præsentaturum esse illius culpas definitorio generali, quibus visis proculdubio definitorium eum esse priuaturum ab officio ob talem culpam, eam exponendo. Prior videns resolutionem Prouincialis, existimans talem culpam esse dignam priuatione officij secundum legem dictæ religionis renunciauit officium, & misit renunciationem definitorio. Facta autem renunciatione, & Missa definitorio, antequam à definitorio acceptaretur, informatus Prior, quod talis culpa non erat digna priuatione officij, pœnituit eum se renunciasse, & coram notario publico reclamauit, & annullauit talem renunciationem, & eam reclamationem misit ad definitorium, sed quando peruenit iam renunciatio erat acceptata, & nouus prælatus electus, & confirmatus à Definitorio.

Quæsierunt igitur à me primo. An Prior ille potuerit non acceptare capitula culparum, & recusare suum Prouincialem, eo quod ei dederit capitula culparum in scriptis, deducta ex visitatione generali, & non facta prius inquisitione speciali? Secundo an dato, quod potuerit prædicta recusatio fuerit nulla, eo quod eam in scriptis non exhibuit, nec assignauit aliam causam recusationis, quam dictam? Tertio an Prouincialis potuerit dictam recusationem vt friuolam reiicere, & dictum Prælatum suspendere ab officio? Quarto an illa renunciatio, quam dictus Prior fecit ex metu fuerit valida? Quinto an per reuocationem factam dictæ renunciationis coram notario annullauerit acceptationem factam à Definitorio generali, & impedierit electionem noui Prælati, etiamsi copia illius non fuerit præsentata definitorio, ante dictam acceptationem renunciationis, & electionem noui Prælati?

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO,

An Prior ille potuerit non acceptare capitula culparum, & recusare suum Prouincialem, eo quod ei dederit capitula culparum in scriptis deducta ex visitatione generali, & non facta prius inquisitione speciali?

PRo explicatione huius casus, qui sanè ordinarius est inter regulares notandum est, in visitatione generali paternali, quam solent Prouinciales facere in conuentibus suæ prouinciæ, non posse, nec prælatum, nec alios religiosos illum recusare, vt infra latius dicemus *consulto* 110. Ex hac enim visitatione generali nemini potest resultare infamia, siquidem visitator in visitatione generali, solum potest castigare culpas leues, ex quarum correctione nemo infamatur, ita habetur in Tridentino *sess.* 14. *cap.* 10. *de reformatione*, & ibi Barbosa *n.*11. & idem decidit Paulus 3. in quadam bulla, quam refert Barbosa *de potestate Episcopi allegat.* 73. *n.* 38. & cum aliis, Pascaligus *in decisionibus, de recusatione iudicij, decisione* 346. *num.* 3. *&* 7. Quod si ex visitatione generali resultauerint contra prælatum, vel alium religiosum graues culpæ, debet visitator procedere ad informationem specialem, & citare reum grauiter culpatum in visitatione generali, dando ei per scriptum capitula culparum, & acceptata illius responsione illum castigare vt bene notauit Portel. 1. *part. casuum. casu.* 21. *n.* 5. 2 3 4 5

Non tenetur autem visitator facere nouum processum ad procedendum contra grauiter culpatum in visitatione generali; sed ex indiciis, vel probationibus repertis in inquisitione generali, nullo alio processu formato potest procedere contra reum, dando tamen primo ei capitula culparum. Ita Paulinus, Bertus *in sua praxi criminali tit.* 8. *c.* 5. Author repertorij inquisitorum *verbo testis.* §. *item nota fol.* 747. Panormitanus *in cap. ad Apostolicam de accusationibus*, vbi ait, nota ex textu, quod si in inquisitione generali, aliquis reperiatur culpabilis potest contra eum procedi ad impositionẽ pœnæ ex illis probationibus in inquisitione generali receptis, nec est opus, vt de nouo illæ probationes specialiter recipiantur, sed satis est illum nominatum citare, vt veniat ad opponendum, & tenet Portel. *t.* 2. *casuum casu.* 20. *p.* 1. *n.* 7. & colligitur *ex c. ad petitionem de accusatione*; vbi Glossa *in verbo non citatum*, & clarius patet *ex cap. qualiter, & quando de accusat.* vbi in fine ait textus, hunc tamen ordinem circa regulares personas non credimus vsquequaque seruandum. 6

Cuius ratio est, Quia causæ religiosorum iuxta nostra priuilegia resoluuntur summarie, & de plano, non seruatis apicibus iuris, vnde non est necesse, quod testes, qui cum iuramento deposuerunt in visitatione generali, vt debent, deponere etiam ex iure nostro, quando deponunt de aliqua culpa graui, vt patet ex quadã declaratione nostri capituli generalis anni 1667. *n.* 41. denuo ratificent suum dictum in nouo processu, sed ex dicto illorum in visitatione generali, si cum iuramento 7 8 4

Tt 3 fuit

fuit formatum, vt etiam de iure nostro debet esse,
potest prouincialis procedere ad punitionem cul-
pæ grauis,vt dicũt prædicti Doctores, & tenet P.
Iosephus à sancta Maria *in sua tribunali Religio-*
sorum tract.4.cap. 10. fol. mihi. 307. Portel.*suprà.*
10 Quamvis in negotio grauissimo, melius facEret
Prouinciali, si formet nouum processum, & faciat
testes, qui testificati sunt in visitatione generali
iurare in dicto processu, vt notauit idem P. Iose-
phus à sancta Maria *cap.* 11. *&* Portel. *loco citato*
his suppositis,

11 Respondi primo quæsito prædictum priorem
optimè potuisse recusare prouincialem, quando
ei dedit capitula culparum grauium in scriptis
cum animo puniendi, si alias habebat iustam cau-
sam eum recusandi. Non tamen eum potuit re-
cusare ex eo solum, quod ei dederit articulos cul-
12 parum in scriptis. Prima pars huius asserti patet
quia illa exhibitio articulorum culparum cum ani-
mo puniendi est effectus visitationis specialis
contra dictum priorem, sed quando visitator
specialiter procedit contra priorem, vel alium
religiosum, potest ab eis si legitimam habeant
13 causam, recusari, vel ab eo appellare, ergo talis
prior quando ei fuere exhibita capitula culpa-
rum, nolendo ea recipere, & recusando visita-
torem, nulli fecit iniuriam sed bene processit.
14 Maior est certa. Nam in visitatione generali
non inquirit, nec potest inquirere prælatus de
culpis alicuius in particulari, ergo si alicui dedit
articulos culparum grauium, vt se defenderet,
talis exhibitio articulorum non est effectus vi-
sitationis generalis, sed inquisitionis specialis.

15 Nec obstat si dicas illas culpas graues resultas-
se ex visitatione generali contra dictum priorem,
ergo optime eas ei potuit visitator exhibere, vt
se defenderet absqua eo quod talis exhibitio cul-
parũ fuisset effectus inquisitionis specialis. Non
obstat inquam, Respondeo namque ex visitatio-
ne generali non posse resultare contra aliquem
16 culpas graues. Nam hæc visitatio generalis, vt
ait Nauarr. *lib. consiliorum tit.de accusat. in-*
quisit. consilio 3. neminem infamat, non enim
fit ad damnandum, nec ad decidendum in re-
bus grauibus, & quæ possunt infamare aliquem,
sed solum ad inueniendum, & præparandum;
Vnde per testes acceptos in illa nemo potest dam-
nari, nisi in inquisitione speciali ratificentur ita
cum Baldo, Aretino, Nauarrus, *tom.3. suorum*
operum in rubrica de iudic. num. 49. Portel.2.*tom.*
*Responsianum p.*1 *casu.*20 *n.*1.ergo si prouincialis
in re graui dicto priori dedit articulos culparum,
talis exhibitio culparum non processit ex sola
visitatione generali, sed ex inquisitione spe-
ciali.

17 Dixi in rebus grauibus. Nam si res fuerint le-
ues, ex quibus religiosis non oritur infamia,
tum paternaliter potest prælatus ex sola visita-
tione generali contra eos procedere,eos paterna-
liter corrigendo, secundum constitutiones, &
consuetudinem approbatam in religione, atten-
dendo solum ad veritatem, rectitudinem, & ob-
seruantiam, sine formatione processus, nec dan-
do sententiam per scriptum, nec admittendo ap-
pellationem, aut recusationem, imponendo pœ-
nas iuxta legea Religionis, ita Panormitanus *in*
cap. deprehensibilis de appellationibus, & in
cap. ad nostram Lupus *Allegat.* 74 *n.*5. Federicus
de Senis *cons.*55.*n.*105. Ioannes Monachus *cap.*1.
*de religios.dom.lib.*6.*canc.*3. & alij communiter Et
vt aduertit Fr.Thomas à Iesu *tract.* 13. *de visita-*
*tione regularium cap.*1.*n.*11. res esset intolerabilis,
si Prælati quando visitant conuentus inuenis-
sent in visitatione generali aliquos non obser-
uasse silentium, ieiunia,vel alias constitutiones,
deberent formare processum iudicialem ad cor-
rectionem & punitionem harum culparum.

Idem dicit F.P.Petrus ab Angelis *in sua ordine* 18
iudiciali, part. 1. *cap.* 1. *numer.* 9. Et ratio
horum est, quia religiosi in professione renun-
ciarunt ius, quod habebant, vt in his re-
bus cum eis obseruetur ordo iudicialis vt ad-
uertit Clauis Regia *lib.* 12. *cap.* 21. *num.*20. Tum
quia obseruare ordinem iudicialem in his rebus
esset occasio turbationis, & destructionis ob-
seruantiæ, & ita in his rebus sufficit procedere
de plano, attendendo ad stylum commune, & ad
id, quod constitutiones disponunt, sine respectu
ad alia iura; in his enim rebus habent locum
priuilegia, quando absolute concedunt regula-
ribus, vt nequaquam secundum iura, sed iuxta 19
eorum consuetudines approbatas, & generalia
statuta facta, & facienda delinquentes corrigan-
tur, & puniantur, vt habetur in compen-
dio priuilegiorum, verbo correctio fratrum,
numer. 6. *&* 8. Et sic etiam faciunt iudices
sæculares in rebus leuibus innixi, *in l. leuia, ff.*
de accusat. Et ratio est quia in his rebus su-
periores magis exercent officium parentum,
quam iudicum ita Fr. P. Petrus ab Angelis, *su-*
prà, num 9.

Minor verò etiam liquet, quia licet prior, nec 20
alius particularis non possit vllo modo impedire
visitationem generalem, & ordinariam, quam
Prælatus facit ex officio,quamtũvis suspectus sit,
cum hæc visitatio tendat ad bonum commune, 21
quod nemo impedire potest, siquidem contra
neminem in speciali ordinatur, vt decernit Pau-
lus III.in suo decreto, quod refert Barbosa in re-
missionibus ad Tridentinum *seß.* 24. *cap.* 10. *de*
*reform.n.*4.& docet Portel.*supr.casu.* 21.*n.*5.Potest 22
tamen quilibet particularis, quando visitator ex
visitatione generali descẽdit ad inquirendũ con-
tra aliquem in particulari in re graui dando ei
articulos culparum cum animo puniendi, potest
subditus licite eum recusare, vel ab illo appel-
lare, si habeat legitimas causas recusationis, vel
appellationis, ita cum Nauarro, Portel. *casu.*21.
*n.*5.*& casu* 21.*n.*1.

Dices Prior, tacuit & consensit prouincialem 23
visitare,ergo etiã non potest eum recusare. Patet
consequentia *ex cap.ad petitionem de accusat.* vbi
Papa iussit quendam legatum visitare vnum mo-
nasterium petente id, ipso Abbate monasterij,
& præsente ad visitationem legati, nec Abbate
reclamante; facta visitatione, & resultantibus
culpis contra Abbatem, Legatus obtulit Abba-
ti capitula culparum vt responderet pro sua de-
fensione; Abbas appellauit ad Papam dicens le-
gatum sibi esse suspectum, quo non obstante,
legatus Abbatem priuauit officio, & post priua-
tionem officij,Abbas recurrit ad Papam per ap-
pellationem, Papa illo audito confirmauit sen-
tentiam legati, & reiecit appellationem, & re-
cusationem, & addit Papa notanter, tanquam
concedens pro causa iustitiæ, quod dictus lega-
tus

tus præsente, nec reclamante Abbate, super statū monasterij cœpit inquirere diligenter; sed iste videtur noster casus in terminis; ergo sicut Papa rejecit hunc Abbatem, quia cum esset præsens non reclamauit, quando legatus cœpit inquirere super statu monasterij, idem de hoc priore dici potest, qui videns prouincialem incipere inquirere de statu monasterij tacuit, & non reclamauit, & clarius patet *hoc ex regula illa 21. iuris in 6.* quod semel placuit amplius displicere non potest, sed huic Prælato semel placuit litigare coram isto prouinciali acceptando illum, vt ille visitaret; ergo licet antea haberet causam appellandi, & eam recusandi sibi cognitam; non potuit posteà appellare, vel recusare; quia tali causæ vel appellationi renunciauit, eo quod prouincialem in iudicem acceptauit. Idem confirmetur à simili ex iure nostro Lusitano *in ordinatione lib. 4. tit. 21. §. 1.* vbi rex decernit, non posse aliquem recusare iudicem illum, coram quo fecit vllum actum acceptetionis, per quem actum videtur in illum consensisse.

24 Respondetur concedendo antecedens, & negando consequentiem. Nec obstat illa taciturnitas prioris, & consensus in visitatione generali; nam prior tenebatur consentire in visitatione generali sui conuentus, vt *suprà* diximus. Vnde hæc taciturnitas, & consensus in visitationem generalem non potest ei nocere, quin posteà recusaret, vel appellaret validè in secunda inquisitione speciali. Ad probationem respondetur illum legatum processisse contra ordinem iuris contra illum Abbatem non iudicando recusationem, vt patet ex eodem textu, vbi ait, cum igitur nobis de talibus fuerit facta fides, propter quæ præfatus Galterius merito amouendus, etsi restituendus foret, propter iudiciarium ordinem non seruatum, ipsum prouidimus manere priuatum regimine Abbatiæ. Vbi Glossa, *verbo, etsi restituendus*, notat, quod hic Abbas de iure erat restituendus, propter iudiciarium ordinem non seruatum; sed Papa de officio suæ potestatis voluit eum manere priuatum. Non igitur ex tali textu potest afferri contra nos argumentum; nam ideò talis legatus processit nulliter contra dictum Abbatem, quia quando ex visitatione generali descendit ad specialem inquisitionem dando dicto Abbati articulos culparum non accepit, & iudicauit eius recusationem secundum ius; vnde Papa non ideo confirmauit sententiem, quia dictus Abbas consensit in visitatione generali, vt aliqui volunt colligere ex illis verbis, quia dictus legatus præsente, nec reclamante Abbate, super statu monasterij cœpit inquirere diligenter; siquidem ipse pontifex in eodem textu dicit, legatum iniustè processisse; sed inde sumpsit Pontifex motiuum, vt ex potestate absoluta sententiam nullam dicti legati, confirmaret non tamē id dedit pro causa iu-
25 stitiæ sententiæ legati cum eam pronunciauerit nullā, sed pro conuenientie illius confirmationis.

Dixi si haberet iustam causam eum recusandi. Nam ex eo solum quod Prælatus ei dederit articulos culparum in scriptis, vel in voce, non potest eum recusare, quæ est secunda pars nostri asserti. Et ratio est, quia dicti articuli culparum in
26 scriptis supponebant inquisitionem specialem
27 contra dictum priorem, vt suprà diximus; sed inquisitio specialis regulariter fit in scriptis; ergo dando visitator capitula culparum in scriptis deducta ex inquisitione speciali, nullam iniuriam intulit priori, ob quam eum posset recusare, vel ab eo appellare.

Confirmatur primò: quia *in cap. qualiter, & quando de accusat. secundo.* Vbi Papa tradit formam citandi, & audiendi reum, solùm dicit quod culpæ sunt reo exponendæ, & explicandæ; ergo vtroque modo id potest efficere Prælatus, vel per scriptum, vel sine scripto sola voce, cum exponere, & explicare, vtroque modo æquè 28
fieri possit, nisi alias culpæ multæ sint, & indigeant scripto, quia facilè memoriæ retinere non 29
poterant; nam tunc tenetur Prælatus ea dare in scriptis, quia hoc pertinet ad substantiam propriæ defensionis; ergo visitator dando huic priori capitula culparum in scriptis nullam ei iniuriam intulit; ergo propter id non potuit eum recusare.

Confirmatur secundò: quia etiamsi dictum *cap. diceret*, quod culpæ non darentur in scriptis, adhuc si Prælatus eas dedisset in scriptis, nullam faceret iniuriam priori, ob quam eum posset recusare, quod sic euidenter probo. Quia 30
scriptura non est de substantia rei gestæ, nisi quando lex specificat vt fiat per scriptum; nam scriptura non est inuenta, nisi vt res de memoria non pereant, vt constat *ex cap. cum de pactis, & l. contrahitur. ff. de pignoribus*, & tenet Glossa super *cap. Cordi nobis est, de appellat. in 6. in fine casus*, Portel. *tom. 2. casuum, casu 21. p. 1. n. 4.* Sed 31
Prælati regulares non tenentur seruare apices iuris, nisi solum illud, quod est de substantia iuris, vt constat ex multis priuilegiis; ergo cum illa 32
dispositio iuris, quod culpæ non dentur per scriptum pertineat ad apices iuris, quos Prælatus regularis ex speciali priuilegio non tenetur obseruare, dando articulos culparum per scriptum, nullam faceret iniuriam reo, sed potius beneficium, cum faciliùs posset eis respondere.

Confirmatur tertiò: quia si visitator in hoc 33
casu daret dicto reo articulos culparum absque scriptura, voce solum, non posset prædictus prior eum recusare, eo quod ei non dederit articulos culparum in scriptis, eo quod *in dicto cap. qualiter, & quando* non specificatur, quod articuli culparum dentur per scriptum vt cum Gloss. tenet Portel, *suprà num.* 4. Ergo è contrariò, non potest conqueri prior, eo quod ei visitator dederit culpas per scriptum; nam cum dare per 34
scriptum, vel voce tenus, fuerit liberum visitatori, vt suprà diximus, nullam iniuriam illi fecit visitator dando ei culpas per scriptum, sic ne nullam ei iniuriam faceret, si eas dedisset absque scripto, sola voce.

Dices, si ius disposuisset specialiter, quod ar- 35
ticuli culparum darentur in scriptis, si eos Prælatus daret sine scriptis faceret iniuriam reo; ergo si lex disposuisset, quod darentur in voce absque scriptis, etiam visitator faceret iniuriam dando eos reo in scriptis; sed *in dicto cap. qualiter*, non dicitur, quod dentur in scriptis; ergo iniuriam fecit visitator dando eos reo in scriptis. Respondetur concedendo antecedens. Nam tunc scriptura pertinet ad substantiam iudicis, cum specialiter postuleiur in tali casu à iure ob aliquam specialem rationem, quod rarò accidit, vt diximus. Deinde negatur consequentia. Ad probationem

bationem respondetur. Tale *cap. qualiter*, & *quando non dicere*, quod culpæ non dentur reo in scriptis, sed solum dicit, quod ei exponantur, & explicentur, vnde negatur suppositum, quia dictum *cap. vtroque modo* admittit posse dari articulos culparum, tam in generali, quam speciali inquisitione, cum solum dicat, quod culpæ reo exponantur, & declarentur, quod fieri potest, & scriptis, & viua voce, prout visitator voluerit.

36 Dato tamen, quod id diceret tale caput, tunc talis dispositio pertineret ad apices iuris, cum reus non grauetur per exhibitionem scripturæ, quando lex præcipit, vt res fiat absque scriptis; sed potiùs id ei magis commodum est, ad suam defensionem; quod non accidit quando ius petit specialiter quod res fiat per scriptum; nam defectus scripturæ in tali casu posset esse nociuus reo, eo quod posteà argueretur de re, quæ in voce ei non fuit proposita. Tum quia scriptura sæpè postulatur, vt res fiat maiori consideratione, & circunspectione, eo quod grauitas rei id postulet; Vnde si ita non fiat, fit iniuria reo, cum res contra eum sine ea consideratione, quam grauitas rei postulat gesta sit, quod non accidit in rebus leuibus, & ordinariis, in quibus lex disponit, vt procedatur sine scriptis; Nam id fit eo quod per punitionem illarum reus non infamatur. Vnde si Prælatus forte culpas leues ob aliquam causam in visitatione generali dedisset in scripturis contra formam ipsius legis, non ob id posset recusari vt *infra* dicemus; nam id non pertinet ad substantiam, nec vllam iniuriam infert reo, cum sit de rebus, quæ de se non afferunt infamiam, quales sunt quæ in visitationibus generalibus puniuntur, vt suprà diximus.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO,

An dato quod prior potuerit recusare visitatorem, prædicta recusatio fuerit nulla, eo quod eam in scriptis non exhibuit, nec assignauit aliam causam recusationis, quam dictam in præcedenti quæsito?

37 REspondi recusationem non esse nullam ex eo tantum, quod fiat viua voce, & non in scriptis. Ita colligitur *ex c. cum speciali de appell*, vbi solum dicitur, quod recusans coram superiore recusato assignet causas recusationis, quod verbo tenus fieri potest, & cum textus non requirat scripturam, nec nos requirere debemus. Ita cum Sua-

38 rio, Portel. 2. *tom casuum*, *casu 22. num. 6.* Secus dicendum est in appellatione. Nam hæc si non fiat in scriptis est nulla, vt patet *ex cap. Cordi nobis est, de appellat. in 6. & ex l. contractus* ibi *de fide*

39 *instrumenti.* Et ratio est, quia ibi assignat lex pro

40 forma scripturam; ergo scriptura in appellatione pertinet ad substantiam. Ita cum Sanchez, Portel. *suprà num. 7.*

41 Licèt autem in recusatione non requiratur ad eius valorem scriptura; requiritur tamen expres-

42 sio causæ. Et ratio est, quia lex *in dicto cap. cum speciali.* tradit formam recusationis, vt scilicet in

43 ea exprimatur causa recusationis; sed quando lex tradit formam Substantialem seruandum in aliquo actu, si illa forma non seruetur, corruit actus, vt tradunt communiter Doctores, maximè Suarez *de legibus lib. 5. cap. 31. num. 3.* Ergo si causa re- 44
cusationis iusta non exprimatur, recusatio est nulla. Ita Portel. *suprà num. 6.* Fr. P. Petrus ab Angelis, *in suo ordine iudiciali*, *part. 1. cap. 21. §. 1. num. 12.*

Quod si causa fuerit sufficiens, tunc visitator 45
debet, vel remittere causam alicui personæ graui, & sine suspicione, cum potestate vt eam iudicet, vel debet nominare vnum iudicem arbitrum, & reus alium, qui eam iudicent, vel ipse visitator 46
associatus alio religioso graui, sine suspicione, debet causam iudicare, vt latiùs docet ex multis textibus, & Doctoribus Fr. P. Petrus ab Angelis, 47
in suo ordine iudiciali, *part. 1. tractat. 20. §. 1. n. 3. & 14.* Quod si causa recusationis fuerit dubia, An sit iusta, vel friuola, tunc iudex tenetur absti- 48
nere, & vocare arbitros, qui illam iudicent, iuxta formam dictam *in citato cap. Cum speciali.* Ita Portel. *dicto casu 21. num. 5.* Sed meliùs fa- 49
ciet visitator, si recusationem in casu dubio, an sit iusta, vel non remittat superiori, vt ipse iudicet, an causa recusationis sit iusta, & an debeat procedere contra reum, vel non, vt optimè docet Fr. P. Petrus ab Angelis, *suprà num. 16.*

Dixi, si dubia sit causa recusationis, nam si cau- 50
sa recusationis certò sit friuola, vt quando recusans non est grauatus iniustè, vel quando causa est vana, & inutilis, ita vt non possit sortiri effectum, tunc iudex debet eam reiicere, & procedere contra recusantem, vt docet Portel. *suprà num. 5.* Fr. P. Petrus ab Angelis, *suprà num. 18.* Erit autem fri- 51
uola; quoties non allegat specialem inimicitiam visitatoris contra recusantem, vt ait ibi, Fr. P. Petrus ab Angelis, *num. 19.* vbi alias causas recusationis affert, quas videre ibi potes, si casus occurrat; quas omitto, quia non sunt tam frequentes.

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO,

An prouincialis potuerit dictam recusationem vt friuolam reiicere, & dictum priorem suspendere ab officio.

REspondi optimè potuisse dictum Prouincia- 52
lem reiicere dictam recusationem; & punire priorem suspensione ab officio. Ratione primæ partis nostri asserti est, quia dictus prior nullam aliam causam recusationis allegauit, nisi quod prouincialis ei dederit capitula culparum ex sola visitatione generali, absque inquisitione speciali; sed hæc causa est friuola omninò; ergo cum aliam non allegauerit, sed solum dixerit, & propter alias causas, optimè potuit prouincialis talem recusationem, vt friuolam, & inutilem, reiicere. 53
Maior constat ex interrogatione huius casus. Minor verò constat ex dictis superiori quæsito. Nam 54
Prouincialis licèt non teneretur ei dare capitula culparum in scriptis melius fecit dando ea in scriptis, siquidem id magis conforme est iuri, vt notat Portel. *tomo 2. casuum casu 20. num. 8.*

Nec obstat id, quod allegat dictus prior, quod 55
Prouincialis ex inquisitione generali contra eum, processerit; nam vt iam supra dictum est, id absque iniuria prioris potuit optimè efficere Prouincialis,

cialis, Quamuis melius, & securius faceret, si post factam visitationem Generalem formaret inquisitionem specialem, quando ex visitatione generali contra aliquem resultauit infamia, cum notorietate, vel probatio in particulari, faciendo nouum processum contra reum, citato illo, & repetitis testibus antiquis, & aliis testibus, si forte fuerint necessarij, vt bene ibi ait Portel, *suprà, num.*8.

56 Dixi, quando resultauit infamia cum notorietate. Nam si aliquis ex malitia, vel ignorantia in visitatione generali peccatum occultum Prælati manifestauit Prouinciali, si peccatum non est in damnum publicum, vel in damnum tertij, vel non est peccatum nimis atrox, non debet Prouincialis ex tali notitia procedere ad Inquisitio-
57 nem specialem, sed solum debet fraternaliter reum corrigere inter se, & ipsum solum, vel ad summum adhibendo duos testes, iuxta præceptum correctionis fraternæ, vt optime ait Soto, *de secreto membro* 1. *q.*6. *conclus.*3. *casu* 5. Nauarrus, *cap. inter. verba*, *q.* 3. *concl.* 6. *resol.* 62. *num.* 176. mutans sententiam, quam tenuit *in rubric. de iudic. n.*89. Miranda, Sanchez, Fr. Iosephus a sancta Maria, Villalobos, Rodriguez, Bañes, quos refert, & sequitur Fr. P. Petrus ab Angelis, *in suo ordine iudiciali*, *part.* 1. *cap.* 11. §. 1. *numero septimo.*

58 Solum igitur Prouincialis debet descendere ex generali inquisitione ad specialem contra reum, quando rumor est sparsus per maiorem partem Conuentus, vbi delinquens commoratur, dummodo in tali Conuentu ad minus sint decem personæ, inter quas talis rumor sparsus sit, ita cum Sanchez, & aliis Tamburinus, *tom.* 3. *in praxi criminali*, *quæsito* 7. *num.* 2. Vel vt alij dicunt, taliter debet esse publicum, quod de eo publice sine detractione loqui possit, vt cum Lugo, & Suario, *dixi in nostro Directorio Regularium*, *p.*3. *tract.*4. *d.* 3. *n.*108. Dixi si peccatum non est in damnum publicum, vel tertij, vel nimis atrox, nam in his sufficiunt Indicia, vel sus-
59 piciones non leues, vel aliqua semiplena probatio, vt cum Lugo, dixi *in nostro Directorio Regulari loco citato*, *num.* 116. Vbi plura ad intentum inuenies.

60 Secunda vero pars nostri asserti, Potuisse scilicet Prouincialem suspendere dictum Priorem officio, etiam probatur. Tum quia, vt suppono, illius culpis talis pœna iuxta ordinis constitutiones imposita erat. Tum quia cum recusatio
61 Prouincialis intenta à Priore fuerit friuola, & nulla, vtpote sine causa sufficienti, vt *suprà* diximus, eam potuit reiicere Prouincialis, vt patet, *ex cap. cum speciali de appellat.* & tenet Portel,
62 *suprà casu* 22. *num.* 5. & Priorem ipsum castigare pro intentata recusatione, sine causa, vel cum causa non probata, vt bene cum Rodriguez, ait N. Fr. Petrus ab Angelis, *in suo ordine iudiciali.p.* 1. *cap.*21. §.2.*n.*17.

An autem pro sola recusatione friuola, vel non probata, potuisset Prouincialis castigare Priorem, pœna suspensionis ab officio, non declarat illis Fr. P. Petrus ab Angelis, sed ideo dicit debere commensurari cum pœnis, quæ in aliis tribunalibus dantur recusantibus iudices friuolè, vel non probantibus reuocationes. Ego tamen dico iuxta
63 nostras leges, talem Priorem debere suspendi ab officio. Ratio est, quia in 4. *parte nostrarum constitutionum*, *cap.*4.§.2.*n.*1. Imponitur pœna priuatio-
nis ab officio, cuicunque transgressioni votorum 64
cum scandalo; sed iste Prælatus nolendo acceptare capitula culparum absque causa, & cum recusatione friuola, cum scandalo noluit obedire præcepto formali imposito in fine articulorum cul-
parum; Ergo incurrit pœnam priuationis ab offi- 65
cio, sed hanc non potest Prouincialis alicui Priori dare; ergo ad minus poterit talem Priorem suspendere, & causam remittere ad definitorium, vt videat an expediat Priorem priuare ob talem culpam, & ob alias, super quas erat professus, vt statuitur, *in nostra constitutione* 3. *part. cap.* 10. *num.* 7.

Tum quia dato quod in dictis capitulis cul- 66
parum non daretur tale præceptum formale, nolle obedire Prælato in facie illius in re graui est
peccatum mortale, & contemptus formalis obe- 67
dientiæ, etiamsi non præcedat præceptum, vt cum Caietano, Lezana, Sanchez, & aliis dixi, *in nostro Directorio Regularium p.*2. *tract.* 3. *d.* 6. *sect.*3. *n* 460. Sed tale delictum non potest alia pœna conuenientiori puniri, quam suspensione ab officio, ad tollendum scandalum subditorum; ergo optime fecit dictus Prouincialis suspendendo Priorem ab officio vt latius infrà dicemus casu 110. & colligitur, *ex cap. specialis de appellat.* & cum aliis docet Portel, 1. *part. casuum casu* 22. *num.* 3.

RESPONSIO AVTHORIS
QVARTO QVÆSITO,

An illa renunciatio, quam Prior fecit ex metu fuerit valida.

NOn defuit qui dixit talem renunciationem
fuisse nullam. Ita P. Fr. Ludouicus à Con- 68
ceptione, *tom.*2 *examinis veritatis*, *tract.* 1. *litera O*, § 12. *num* 2. Et probat, *id primo ex cap. ad aures*, vbi dicitur, quidquid per metum amissionis patrimonij suo beneficio renunciauit, illud
repetere potest; & in corpore sic redditur ratio, 69
vnde quia, quæ metu, & vi fiunt, de iure debent in irritum reuocari, mandamus inquit Alexander III. quatenus prædicto cum integritate restituas vniuersa. Secundo probatur *ex cap.*
ad aures, *quod cap. pro titulo habet*, qui terrore 70
laicorum electioni de se factæ renunciat, si renunciatio iuramento, vel fide firmata non sit, regimini ad quod electus erat præfici poterit, & in corpore textus ait Pontifex, tuæ igitur discretioni præsentibus innotescat, quod renunciatio facta ad terrorem laicorum, nisi forte iuramento, vel fide interposita sit confirmata, non impedit quominus, is qui renunciauit Ecclesiæ, ad cuius regimen prius erat electus præficiatur eidem.

Tertio idem probat *ex cap. ad audien-* 71
tiam, quod sic in titulo continet, qui per metum, qui cadere potuit in constantem virum beneficio suo renunciare iurauit, & renunciauit, illud repetere poterit. In corpore autem capitis sic habet, Quia vero, quæ vi metusve causa fiunt, carere debent ro-

brte firmitatis,mandamus quatenus si eundem ad
resignationem constiterit vobis per talem metum
fuisse coactum,qui potuerit & debuerit cadere in
virum constantem , non obstante iuramento præ-
dicto,quo ad non repetendum,sed ad resignandum
dum solummodo tenebatur præfatam Ecclesiam ei
restitui faciatis.

Deinde probat Ratione Quæ vi & metu cau-
sa fiunt , quando metus est cadens in virum con-
72 stantem , vt irrita debent haberi , & declarari;
sed metus illatus à dicto prouinciali huic prio-
ri fuit metus cadens in virum constantem ; ergo
eius renunciatio fuit irrita , & nulla. Maior patet
ex dictis testibus. Minor vero probatur , quia di-
ctus prior renunciauit ob timorem amissionis ho-
noris , & famæ , quam passurus erat priuatione
officij sibi minata; sed huiusmodi timor est cadens
in virum constantem ; ergo. Minor patet quia ti-
73 mor amissionis patrimonij est cadens in virum
constantem, vt dicitur *in cap. Abbas* ; sed grauior
est timor amissionis famæ,& honoris,quam patri-
monij , siquidem homines pluris æstimant fa-
mam, & honorem , quam diuitias , vt ex se pa-
tet ; ergo.

Confirmatur quia inter metus cadentes in vi-
rum constantem , præcipuum obtinet locum me-
tus concussionis , hoc est metus à superiore indu-
74 ctus , à prælatis ve incussus; Atqui metus de quo
in informi, fuit metus concussionis, vt patet;ergo
inter metus cadentes in constantem virum numer-
rari debet. Probatur totum ex doctrina Basilij
Poncij *l. 4. de matrim. cap. 4. num.* 11. vbi expresse
hoc ait,& multis iuris ciuilis textibus probat.

His tamen non obstantibus , Respondi dicto
quæsito , talem renunciationem fuisse vali-
75 dam , & ad summum solum posse irritari ad
petitionem illius , qui metum passus est ita
Nauarrus *in cap. accepta oppositione* 1. *per to-
tum de restitut. spoliatorum.* Lessius *cap.* 17. *dub.*
6. *numero* 37. Lugo *de iustitia dub.* 22. *nume-
ro* 130. Rebellus *part.* 2. *lib.* 1. *quæstion.* 5.
numero 12. Sanchez *lib.* 4. *de matrim. d.* 8. *nu-
mero* 6. Dixi ad summum posse irritari ad petitio-
nem illius , qui metum passus est. Nam in præ-
senti casu , adhuc iudico probabilius , nec ad pe-
titionem illius posse talem renunciationem ir-
ritari.

Et ratio est : Quia renunciatio beneficij
solum tunc est irritanda ad petitionem illius,
qui metum passus est , quando metus fuit ab
extrinseco illatus iniuste , vt cum communi sen-
tentia docet Lugo *de iustitia d.* 22. *numero* 155.
Et hoc siue metum fuerit illatus ab acceptante
renunciationem , siue ab alio tertio , vt docet
idem Lugo *ibi. numero* 172. sed metus illatus
ab hoc prouinciali non fuit iniustus , sed iustus,
76 ergo renunciatio fuit valida , nec potest rescindi
ad petitionem renunciantis : Probatur minor , in
77 qua est difficultas. Quia prouincialis solum mi-
natus est se delaturum culpas dicti prioris ad de-
finitorium ; sed hoc ipse poterat facere , si culpæ
excedebant suam iurisdictionem , vt patet *ex* 3.
part. nostrarum constitutionum cap. 10. *nume-
ro* 9. vel si ob defectum talenti prioris iudicauit
ipsum oportere priuare ab officio , vt patet ex
*eadem lege tertia partis nostrarum constitutio-
num cap* 10. *numero* 7. ergo cum hic prouin-
cialis iudicauerit ipsum priorem debere pri-
uari ob dictas culpas , vel ob defectum talenti , ex
delatione minata non intulit metum iniustum,
sed iustum.

Nec obstat si dicas illas culpas non esse cul- 78
pas pertinentes ad definitorium vt supponimus;
ergo prouincialis iuste non poterat eas deferre
ad definitorium ; ergo minando se illas dela-
turum , metum iniustum incussit minato. Res-
pondeo quod licet culpæ non fuissent perti-
nentes ad definitorium directe poterant ad il-
lud pertinere ratione scandali , vel ob turba-
tionem pacis communitatis , vel ob aliqua incô-
moda grauia , quæ ex illis sequebantur in mona-
sterio , vel in oppido , in quo casu *iuxta nostram
constitutionem* 3. *part. cap.* 10. tenetur prouincia-
lis definitorium consulere an oporteat dictum
priorem officio priuare , & remittere casum ad
illud , vnde cum dictus prouincialis in hoc ca-
su iudicauerit sa ob dictas causas posse remit-
tere culpas ad definitorium , licet alias culpæ
non essent pertinentes ex se ad definitorium,
non incussit metum iniustum dicto priori , sed
iustum.

Imo addo quod si tales causæ petitæ à lege
dicto cap. 10. non darentur , adhuc talem me-
tum non fuisse metum iniustum cadentem in
virum constantem , qui solum sufficiens est ad ir-
ritandam dictam renunciationem , quod sic 79
probo. Quia vt metus sic grauis cadens in vi-
rum constantem requiritur , vt incutiens po-
tens sit , & præsumatur probabiliter executu-
rus , & alias requiritur , vt metum patiens non
possit occurrere malis sibi minatis , vt Ego ip-
se cum communi sententia *dixi in nostro Directo-
rio Confessariorum p.* 1. *tract.* 11. *d.* 5. *numero* 222. 80
& 226. Sed Prouincialis non poterat priuare
priorem officio , nec poterat remittere culpas
illius ad definitorium siquidem ad eum non per-
tinebant , & prior poterat facile occurrere tali
priuationi , & remissioni culparum ad definito-
rium sibi minatæ ostendendo talem culpam secun-
dum nostras constitutiones non esse dignam
priuatione , nec pertinere ad definitorium , qua-
propter Prouincialem non posse eam ad de-
finitorium remittere ; ergo si hoc efficere no-
luit , sed ex tali timore officio renunciauit , ta-
lis metus non fuit cadens in virum constan-
tem , sed in virum inconstantem , vt lo-
co citato dixi , cum Palao , & aliis commu-
niter.

Confirmatur quia metus iste non erat pro- 81
babilis quia non fuit illatus à Definitorio , qui
talem priorem poterat ab officio priuare , nec
à prælato qui posset talem culpam remittere
ad definitorium , quod necessarium erat ad in-
ducendum iustum metum , vt docet Hostien-
sis *in cap. Abbates numero* 9. de his quæ vi , aut 82
metu causa ; sed à prouinciali dicente quod si
non renunciaret officio , cum definitorium pri-
uaturum officio ; sed talis priuatio minata à de-
finitorio non habebat vllum fundamentum , nec
fieri poterat secundum legem ; ergo iste præ-
latus timuit , vbi non erat timor , ac per conse-
quens si ex tali timore renunciauit , eius timor
vtpote non cadens in virum constantem , non
irritauit renunciationem ita in casu vrgen-
tiori Graffis *lib.* 3. *consiliorum de regularibus cons.*
7. *numero* 16. vbi quærens, An professio cuiusdam
nouitij ,

83 nouitij, qui cum ante ingressum religionis renunciasset bonis suis, & postea cum esset nouitius nollet profiteri, ad suasionem cuiusdam monachi, qui ei dixit, quod si exiret à religione eum fratrem priuandum esse omnibus bonis ob renunciationem ab eo factam ante ingressum religionis, Nouitius credens renunciationem fuisse validam, & à patre esse bonis spoliandum, professus est, quo in casu quærit Grassis, an talis professio ex tali metu facta fuerit valida, & Respondet affirmatiue, *num.* 12. Quia iste nouitius timuit vbi non erat timor, & metus illatus ex sua culpa
84 non debet illi prodesse, *l. si mulier in fine, ff. quod metus causa.* Sed idem accidit in nostro casu, nam Prouincialis non poterat dictum Priorem priuare, nec mittere culpas ad definitorium, & dato quod eas misisset, ob eas eum non poterat definitorium priuare secundum ius nostrum; Ergo si prior facile credit, & sua ignorantia, & culpa incidit in timorem, vbi non erat timor, sibi id imputare debet, nec per hoc renunciatio irritatur, aut irritari potest, sicut nec professio in illo casu, vt notauit Grassis *suprà.*

Nec obstat quod dolus illatus à Prouinciali
85 fuerit totalis causa renunciationis; Nam quando dolus qui dat causam actui non fuit causatus ab eo respectu cuius factus est actus, sed eo ignorante, ab alio tertio, talis dolus non irritat actum, nec propter dolum venit talis actus rescindendus, vt constat, *ex l. eleganter, ff. de dolo & l. si proxineta, ff quod censeo,* & tenet cum Molina, Rebello, & aliis Lugo, *de iustitia, d.* 22. *num.* 84. Et ratio id ostendit. Quia totum ius ad rescindendum actum prouenit ex iniuria decipientis, sed definitorium, qui acceptauit renunciationem non decepit, nec particeps fuit deceptionis, sed Prouincialis; ergo si Prouincialis malitiose decepit Priorem renunciantem, contra eum habebit actionem deceptus, & non contra definitorium, vel contra renunciationem factam, cum definitorium nec deceperit eum, nec fuerit causa deceptionis. Dixi si Prouincialis malitiose decepit: Nam si bona fide hoc consilium dedit dicto Priori, putans talem culpam posse deferri ad definitorium, & Priorem posse propter eam à definitorio officio priuari, ad nihil etiam Prouincialis ipse tenebitur, saltem in foro conscientiæ, vt eleganter ait Lugo, *de iustitia, d.* 22. *num* 85. Sed deceptus id suæ ignorantiæ, & culpæ debet tribuere.

Et ex his patet solutio ad rationes factas in contrarium. Nam ad omnes illos textus Respondetur, locum solum habere quando metus
86 est cadens in virum constantem, vt ex verbis illorum constat; iste autem metus non fuit cadens in virum constantem, sed in virum inconstantem, & ignorantem. Ad rationem negatur minor. Ad probationem Respondetur quod talis timor amissionis honoris est cadens in virum constantem, quando illatus fuisset ab eo, qui potuisset tali honore, & fama priuare; Prouincialis autem in hoc nihil efficere poterat. Quod si
87 Prior deceptus fuit, id suæ ignorantiæ tribuat, quæ quidem fuit vincibilis, siquidem poterat vi-
88 dere legem, imo illam tenebatur scire, vel id poterat ab aliis doctioribus inquirere, quod si noluit efficere, sed statim credere Prouinciali, suæ cordis leuitati hoc tribuat, vt ait Sapiens, qui cito credit leuis est corde, & suæ ignorantiæ, quam facile remouere poterat id inquirendo ab aliis, tribuat: vt ait Ecclesiasticus 32. fili sine consilio nihil facias, & post factum non pœniteris.

Ad Confirmationem Respondetur concedendo metum concussionis esse metum grauem ca- 89
dentem in virum constantem, si incutiatur à Prælato potente priuationem minatam executioni mandare; hic autem non accidit, quia Prouincialis nec poterat dictum Priorem priuare, nec mittere eius causam ad definitorium, quia non excedebat eius iurisdictionem, nec pertinebat ad definitorium; & supponimus, non dari alias causas legis, videlicet scandalum, vel alia incouenientia, vel defectus talenti in Prælato, ob quæ iuxta dictam nostram constitutionem, 3. *p. cap.* 10. Prouincialis posset prædictas culpas, etti secundum se non pertinerent ad definitorium, ad illud eas remittere, vt *suprà* diximus.

RESPONSIO AVTHORIS QVINTO QVÆSITO.

An per reuocationem factam dictæ renunciationis coram notario annullauerit acceptationem factam à definitorio dictæ renunciationis, vel impedierit electionem noui Prælati, etiamsi copia illius reuocationis non fuerit præsentata dicto definitorio ante dictam acceptationem renunciationis, & electionem noui Prælati?

PAter Fr. Ludouicus à Conceptione, *dicto* 1. *tomo examinis veritatis, tract.* 1. *litera O, §.* 12. 90
num. 9. Existimat dictam reuocationem, etsi non peruenerit ad definitorium ante eius acceptationem impedire, & annullare illius acceptationem, & electionem noui Prælati. Ratio illius est, quia in hoc casu prædictus Prælatus impeditus fuit, vel per ignorantiam, vel impotentiam, vt reuocatio dictæ renunciationis non perueniret ad manus definitorij coram quo fuit re- 91
nunciatus; Atqui sicut impedito, ita & impotenti non currit tempus, vt communiter ab vtriusque iuris doctoribus recipitur; ergo Maior constat tum ex distantia loci, in quo erat Prior ab oppido, in quo definitorium celebrabatur, quæ multa erat, tum ex tenore renunciationis eiusdem, quæ & ignorantiam, & impotentiam, & violentiam arguit, à qua si posset se statim eximeret.

Confirmatur primo. Quia si quis reuocauerit renunciationem officij à se factam, & reuo- 92
catio non peruenerit ad manus illius, qui renunciationem acceptaturus est ante illius acceptationem ob culpam alicuius, qui impediuit, quominus reuocatio tempore habili peruenisset ad manus acceptaturi renunciationem, acceptatio renunciationis est nulla, & reuocatio valet, vt tenet Sanchez, *libro secundo, consiliorum, cap.* 3. *dub.* 37. *num* 31. Et habetur expresse in Clementina vnica de renunciatione, vbi Glossa *versiculo facienda*; sed ex malitia Prouincialis, qui Priorem decepit, factum fuit, quod reuocatio renunciationis non peruenisset ad definitorium ante illius acceptationem; ergo acceptatio re-

nunciationis fuit nulla, & electio subsecuta; nam vt ait Glossa, *ad cap. ad petitionem de accusat.* si aliqois est iniuste remotus ab officio patet quod alius in locum prioris est iniuste substiturus, ita ista annexa sunt.

Confirmatur 2. quia reuocatio procurationis
93 ad matrimonium annullat matrimonium, si facta
fuit ante contractum matrimonium, etsi non peruenerit ad manus Procuratoris ante contractum matrimonium; ergo idem dicendum est in nostro casu. Maior est certa in iure. Consequentiam admittunt aliqui, inter quos est ipse Ludouicus, *suprà, num.*8. ob similitudinem, quam habet matrimonium carnale cum spirituale, & è contra, quale est esse quem Prælatum.

Confirmatur 3. Quia in dubiis melior est con-
94 ditio possidentis; ergo melior erit conditio pos-
sidentis in opinione probabili; sed iste Prior est in possessione sui prioratus, & alias hibet opinionem probabilem eius renunciationem per reuocationem cassatam fuisse, etsi talis reuocatio non peruenerit ante acceptationem coram definitoriu; ergo non est detrudendus à sua possessione, sed manutenendus in suo officio. Confirmatur 4. Quia in dubiis, imo & in pœnalibus cer-
95 tis benignior pars est eligenda; ergo & in pro-
babilibus, quod benignius fuerit, sed in dicto casu benignius est manutenere dictum Priorem in sua possessione; ergo manutenendus est.

Verum ego in hoc casu respondi, quod vel
96 prædicta renunciatio facta fuit per chartam Mis-
sam ad definitorium, vel per procuratorem, qui nomine prioris renunciaret coram definitorio, si facta fuit per Procuratorem, eius reuocatio postea facta coram notario, si non peruenit ad procuratorem ante acceptationem renunciationis non est fortita effectum, sic habetur, *expresse in Clement. vnica de renunciat.* vbi glossa, versiculo facienda, Panormitanus, Felinus, Imola, quos refert, & sequitur Sanchez, *in consiliis, lib.*2*, cap.*3 *dub.*36*. num.*31. Lambertinus, Castro, quos refert, & sequitur idem Sanchez, *dicto libro consiliorum cap.*3*. dub.*71*. n.*7.

Et ratio est. Quia licet illa quæ à libertate pen-
97 dent, vt est renunciatio sui officij, requirant
consensum renunciantis, & hic posita reuocatione tollatur, attamen ius supplet consensum in hoc casu, ne detur locus fraudibus, vt bene notat Sanchez, *lib.*2*. de matrim. d.*11*.n.*6. Ergo quantumuis dictus Prior reuocauerit dictam renunciationem, si eius reuocatio non peruenit ad manus procuratoris ante acceptationem renunciationis, nullum habuit effectum, sed ius consensum à Priore reuocatum supplenit, & de facto habuit plenum effectum eius renunciatio, non obstante illius reuocatione; facta etiam ante renunciationis acceptationem.

Nec obstat. Quod in Matrimonio ius consen-
sum non suppleat, quod idem videtur dicendum
98 de Pastore renunciante suam Ecclesiam cum qua
habet contractum veluti vinculum matrimonij spiritualis, vt dicebat P. Fr. Ludouicus à Conceptione *suprà* Respondetur namque cum Sanchez, *hoc esse speciale in matrimonio.* Nam cum sit Sacramentum necessario requirit consensum contrahentium, nec iste suppleri potest à iure. Secus dicendum est in Prælato, vbi consensus suppleri potest à iure. Ad illud vero quod dicit Ludouicus eodem modo Philosophandum esse in matrimonio carnali, quam spirituali, vt est Prælatus cum suo conuentu; Respondetur, negando simile. Nam vinculum matrimonij iure diuino naturali est indissolubile, vinculum vero Prælati cum suo Conuentu, est dissolubile per solam illius renunciationem, quod tamen non accidit in matrimonio, vt recte notauit N. Laurentius Espin. *consulto* 1*.n.*106.

Vnde ad obiecta ex parte prædicti Ludouici.
Respondetur ad primum, nullum adfuisse im- 99
pedimentum ex parte Prælati renunciantis; Nam si permansit in renunciatione vsque ad tempus, quo iam eius reclamatio non poterat definitorio, vel eius Procuratori intimari, id suæ culpæ debet attribuere, cum antea habuerit commodum tempus ad reclamandum; vnde ad confirmationem Respondetur, Prouincialem non impedisse Prioris reclamationem, nam dato, & non concesso, quod ex malitia ei persuaserit, quod renunciaret, id non eum impediuit, quod ab aliis quæreret, an id sibi conueniens esset, vel an eius culpæ meretentur priuationem officij, quod si non fecit, sibi imputet, vt diximus, Nam Prouincialis non impediuit, quod eius reclamatio perueniret tempore habili ad definitorium. Ad vltimam Confirmationem Respondetur, id esse speciale in matrimonio, ob rationem *suprà* dictam, non tamen in renunciatione beneficij, aut officij, & ad instantiam in contrarium iam *suprà* responsum est.

Dixi si renunciatio facta fuit per procuratorem
non reuocati per reuocationem non intimatam 100
procuratori ante acceptationem renunciationis; Nam si renunciatio facta fuit per chartam missam ad definitorium, vt fuit renunciatio huius Prioris, maius est dubium an per reuocationem etiamsi reuocatio non peruenerit ad definitorium ante acceptationem, renunciatio fuerit valida? Partem negantem tenet cum Armacano, Domin. Ioanne Andr. quos refert Sanchez, *lib.*2*. de matrim. d.*11*. numero septimo.* Et colligitur, *ex leg. si pater de manuum vindic. in princip.*

Quorum ratio est. Quia Epistola est tanquam merum instrumentum, & organum per quem dominus profert verba, & ita concipit verba in persona mittentis, vnde consensu domini deficiente tempore, quo profert verba, nihil operatur epistola, aut nuncius, quamuis reuocationis ignarus sit, quod non accidit in procuratore, nam quando quis Procuratorem instituit, facto illius voluit obligari, vnde necesse est eum per quem consensus præstatur reuocationis conscium esse.

Verum quidquid sit de probabilitate huius 101
sententiæ, absolute dicendum est, talem renunciationem factam per chartam, vel nuncium fuisse validam, nec reuocari per dictam reuocationem, si non peruenit ad definitorium tempore habili ante illius acceptationem. Ita Glossa, *l.* 1*. fine de contrah. emption.* & videtur tenere Sanchez, *suprà*, *numero septimo.* Et ratio est, quia etiam Procurator est merum instru-
mentum, & organum per quem dominus pro- 102
fert verba, & tamen si ad eum non peruenit notitia reuocationis, gesta per eum valent; ergo sicut quod renunciatio facta per Procuratorē, non reuocatur per reuocationē si ei non fuit intimata ante

renuncia

renunciationis acceptationem, ita quando renunciatio facta fuit per chartam; vel nuncium, non enim apparet maior ratio distinctionis.

Vnde ad rationem in contrarium respondetur, quod sicut Dominus se obligauit stare factis per Procuratorem, ita se obligauit stare dictis in sua epistola, si notitia reuocationis non peruenit ad tempus ante illius acceptationem, per quod manet responsum nostro quæsito, non enim per dictam reuocationem impedita fuit prædicta renunciatio, nec impedita electio noui prioris, siquidem extra tempus peruenit, & post factam electionem noui prioris.

103 Nec obstat id, quod ait dictus Ludouicus, quod sicut in dubiis melior est conditio possidentis ita melior est conditio possidentis in opinione probabili. Nam obstat inquam. Respondetur namque in primo cum Sanchez, *de matrimonio d. 41. libr. 2. num. 30.* quod illud axioma, solum habet locum in dubiis, & quando sunt diuersæ opiniones circa aliquam rem, non tenetur iudex facere possidenti, quia tantum in dubio melior est conditio possidentis; Iudex autem in præsenti non est dubius, sed probabiliter opinatur, talem reuocationem non annullare renunciationem factam, constat autem quod in rebus moralibus iuxta communem sententiam satis est amplecti opinionem probabilem.

Secundò respondetur, quod adhuc dato, sed non concesso, quod dictum axioma haberet locum, quod tamen reuera non habet, in eo qui possidet aliquo titulo saltem probabili, nullo tamen modo habet locum in eo, qui certò cessit omni titulo, quod habebat ad possidendum, qui autem renunciant officio, quod habebat, cessit iuri, quod ad illud habebat, & non habet iam vllum ius, aut regressum ad ius, cui per renunciationem cessit, vt patet *ex l. quartar. § si vendita ff de adulter. l. 1. §. qui semel. ff. de successor. cap. cum inter. cap ex transmissa. cap. cum in præsentia de renunciatione*, & cum Decio, Romano, Caucta, Lezana, *in consiliis, consil. 7 num 27. & in summa, tom 2. verbo renunciatio.* Fr. Espin. *consulto 1. num. 40.*

Et ratio est quia renuncians, quoad effectum repetendi rem, cui renunciauit, habetur pro mortuo, sic sacra Rota in nouissimis *decisione 28. de proc.* Lezana, *in consulto Apannang. dub. 5. n. 124.* Gonzales *in reg. 8. Cancellaria §. 2. proœm. num 14.* quod adeò verum est, vt Papa papatui renuncians habetur pro mortuo, sunt enim paria, Papam obiisse, & Papam renunciasse, vt in specie probatur in clementina de Romanis? iuncta Glossa, cur moriente, de electione, Atqui iste prior certo renunciauit suo officio; ergo iam nullum habet ius probabile possidendi, & solum versatur probabilitas, an per reuocationem renunciationis reassumerit titulum, vel ius quod habebat, quod cum versetur sub opinione, melior est conditio definitorij possidentis acceptationem renunciationis tempore habili, stando etiam in dicto axioma, quod melior est conditio possidentis in opinione probabili, propter eandem rationem: per quod manet responsum obiectioni prædicti Ludouici à Conceptione, & toto huic consulto, & hæc saluo semper meliori iudicio.

CONSVLTVM CV.

De fundatione Monasteriorum, an possit hodie fieri à Carmelitis excalceatis in toto orbe, ex sola licentia ordinary, nulla alia requisita?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *In iure communi prohibetur mendicantibus fundare noua Monasteria, sine licentia Sedis Apostolicæ.*
3 *Mendicantes habent varia priuilegia ad fundandum noua Monasteria sine Pontificis licentia, de sola licentia ordinarij.*
4 *Concilium Tridentinum determinauit, quod noua loca à regularibus non recipiantur, sine licentia Episcopi.*
5 *Vltra hanc licentiam alias conditiones postulat Clemens VIII. in quadam constitutione.*
6 *Vrbanus VIII. abrogauit omnes licentias concessas regularibus erigendi noua Monasteria, & præcepit, quod in erigendis nouis Monasteriis obseruarentur sacri Canones, & Concilij Tridentini decreta, & constitutio Clementis VIII. & Gregorij XV.*
7 *Stando in dicto decreto Vrbani, hodie secundum aliquos non potest fundari aliquis Conuentus regularium, sine consensu Apostolico.*
8 *Nostri Carmelitæ qui in Lusitania de sola licentia ordinarij fundarant vnum Monasterium sine consensu Apostolico, non sunt intrusi.*
9 *Mendicantes habent priuilegia Sixti IV. & Iulij II. ad fundanda noua Monasteria de sola licentia ordinarij.*
10 *Prædicta priuilegia non sunt abrogata ab Vrbano VIII.*
11 *Vrbanus solum abrogauit priuilegia concessa mendicantibus ad fundanda noua Monasteria post Concilium Tridentinum, & Clementem VIII.*
12 *Nostri Carmelitæ ante Tridentinum, & decretum Clementis VIII. habebant dicta priuilegia.*
13 *Vrbanus non reuocauit priuilegium Pauli V. concessum Trinitariis ad fundandum in Regnis Hispaniæ.*
14 *Vrbanus solum reuocauit priuilegia fundandi cuique concessa post Tridentinum.*
15 *Quando maiori derogatur non est visum minori derogari.*
16 *Si constet Ordinario Conuentum de nouo fundandum posse sustentari sine detrimento aliorum ibi existentium, non est necesse vocare Prælatos aliorum Conuentuum, nec requiritur illorum consensus ad dandam licentiam ad fundandum.*
17 *Dictio, vel, disiunctionem significat in toto rigore*
18 *Est aduersatiua illius, quod sequitur contra id, quod antecedit.*
19 *Dictio, vel, sumitur pro saltem.*

Fratribus B. Mariæ Tuliensis, ordinis Cister
ciensis concessit idem Paulus V. anno 1608. vt
vbique de sola ordinariorum licentia possent no-
ua Monasteria fundare.
4 Tertiò Notandum est quod Concilium Tri-
dentinum *sess. 25 de regularibus, cap. 3. mandauit*,
quod noua loca à Regularibus non recipiantur,
sine Episcopi in cuius Diœcesi erigenda sunt
licentia prius obtenta, posteà verò Clemens VIII.
5 in constitutione, quæ incipit quoniam ad in-
stantiam præcepit, locorum Ordinarios non
posse licentiam ad nouos Conuentus quorum
cumque mendicantium erigendos impertiri, nisi
vocatis, & auditis aliorum in eisdem Ciuitatibus,
& locis existentium conuentuum prioribus, seu
procuratoribus, & aliis interesse habentibus. Et
sacra Congregatio sub Gregorio XV. præcepit,
ne aliqua monasteria de nouo erigerentur, nisi
in eis saltem duodecim religiosi inhabitare, ac
ex redditibus, & consuetis eleemosynis susten-
tari valeant, ac priores, seu procuratores alia-
rum Religionum, non solum in prædictis, sed
etiam in aliis, per quatuor millia passuum cir-
cumuicinis locis ad id vocati, & auditi fuerint,
aut tali erectioni consenserint, vel alias ordina-
riis locorum constiterit, religiosos monasterij
sic erigendi, absque detrimento Religiosorum
in monasteriis antea in Ciuitatibus degen-
tium, ibi in numero duodecim commode,
& congruè sustentari, ac ali posse. Vrbanus ve-
rò VIII. in literis in forma breuis, anno 1624.
omnes licentias, & facultates concessas regulari-
6 bus erigendi monasteria, & loca regularia, abro-
gauit, & annullauit, simúlque præcepit, in
huiusmodi locis regularibus erigendis seruari
debere secreta sacrorum Canonum, & Concilij
Tridentini decreta, & hoc sub variis pœnis, vt
videri est in ipso decreto, quod, & alia refert
Fr. Lezana *tom. 1. cap. 9. num. 35. & tom. 3. verbo
monasterium, num. 4.*

Ex quibus prænotandis deducitur, quod ex
cap. cum ex eo de excessibus Prælatorum, & ex
Clementina cupientes, de pœnis, non posse
mendicantes fundare noua monasteria sine li-
centia sedis Apostolicæ. Ex Concilio verò Tri-
dentino, requiritur ad talem fundationem con-
sensus ordinarij, quod etiam ante requirebatur,
ex can. quidam & sequent. 18. quæst. 2. Ex de-
creto verò Clementis VIII. & Gregorij XV.
id debet fieri auditis, & vocatis prioribus, seu
procuratoribus conuentuum iam existentium in
loco vbi erigendus est nouus Conuentus. Ex
decreto verò Vrbani VIII. requiritur ad funda-
tionem alicuius Conuentus obseruatio sacro-
rum Canonum, decreti Tridentini, & decreti
Clementis VIII. & Gregorij XV. non obstanti-
bus quibuscumque priuilegiis, in contrarium,
quibus omnibus derogat sanctitas tua.

Ex quibus euidenter concluditur, quod stando
7 in decreto Vrbani VIII. hodie non potest fundari
nouus aliquis conuentus regularium, etiam men-
dicantium, absque consensu Apostolico, & cum
consensu ordinarii; vocatis prius, & auditis re-
ligiosis aliorum conuentuum, ex quibus con-
cludebant prædicti Patres Eremitæ. Sancti Au-
gustini, quod cum noster Conuentus, sine ob-
seruatione istorum decretorum, Brachatæ Au-
gustæ fuerit fundatus, de sola licentia capituli
sede vacante, quam Vicarius capituli sedis va-
cantis dare non poterat, vt declarauit sacra Con-
gregatio, vt testatur Barbosa. *in Collectanea Bul-
larum, verbo Monasteria, num. 1.* Nauarrus, *in
Lucerna Regularium, verbo Monasteria, num. 2.*
Fr. Lezana. *verbo Monasterium, num. 3.* quod talis
Conuentus erat intrusus, & sine debita licentia
fundatus, ac per consequens, vt talem debere
excludi à consecutione illius legati, & legatum,
ex defectu subiecti reuerti ad ipsos Fratres Ere-
mitas, qui legitimè fuere in illa Ciuitate fun-
dati.

Verum his omnibus non obstantibus, ego 8
respondi, prædictos nostros Patres Carmelitas,
qui ex sola licentia ordinarij in dicta Ciuitate
fundarunt, non esse intrusos, sed legitimè fun-
dasse quod vt probem notandum est. Sixtum IV.
concessisse nostris Carmelitis, & Iulium II. Mi-
nimis, posse fundare noua Monasteria, sine li-
centia Papæ, non obstantibus, *cap. cum ex eo,
de excessibus Prælatorum*, & Clementina *Cu-
pientes, de pœnis*, vt testatur Couarruuias, 9
*in compendio priuilegiorum mendicantium, verbo
ædificare, num. 18. & 20.* Lezana, *verbo Mona-
steria, num. 4.* Concilium verò Tridentinum his
priuilegiis non derogauit, sed solum præcepit,
quod non erigantur dicta monasteria, sine or-
dinarij licentia. Ita cum Suario, Nauarro, Fr.
Thomas a Iesu Lezana, *suprà num. 4.* Nec con-
tra id, facit quædam declaratio sacræ Congre-
gationis, quam refert Barbosa, *ad cap. 3 sess. 25.*
Concilij Tridentini. Nam de tali declaratione
non constat authenticè, & solum loquitur de
Monachis, vt *ibi* testatur Lezana, *num. 4.*

An autem prædicta priuilegia Sixti IV. & 10
Iulij II. sint abrogata per decretum Vrbani
VIII. maius est dubium. Affirmat Peliza-
rius, *tractat. 8. cap 7. num. 92.* Verum contra-
rium probabilius est. Ita enim Rodericus, Sorbo,
Cespedes, *cap. 1 de exceptione, d 2. num. 4.* afferr-
que pro sua sententia decisionem Rotæ, quam
adducit Farinacius, *decisione 745. tom 2. part. 2.*
Ego ipso, *in nostro Directorio Regularium, p. 1.
tract. 2. d. 1. num. 86.* Idem probabile putat Le-
zana, *verbo Monasteria, num. 4.* vbi ait Vrba-
num VIII. solum loqui de illis religiosis, qui
facultates, seu licentias ad fundanda noua Mo-
nasteria, non seruata debita forma obtinuerunt,
post Concilium Tridentinum, & Clemen- 11
tem VIII. non de illis, qui ante Concilium 12
priuilegia, & indulta ad id obtinuerunt, quales
sunt nostri, Carmelitæ, & Minimi, idque ait
se sæpè vidisse practicari apud multos.

Idem docet cum suo Reuerendo Patre Ge- 13
nerale Petro ab Ascentione Fr. Ludouicus à
Conceptione in suo examine veritatis, *tom. 2.
tract. 1 litera M, §. 10. num. 1. & 2.* Et *num. 5.* af-
ferr quod iam priuilegium Pauli V. concessum
suæ Religioni ad fundandum vbique in Re-
gnis Hispaniæ, quod priuilegium ait, non fuis-
se reuocatum ab Vrbano VIII. Nam Vrba- 14
nus VIII solum reuocauit priuilegia fundandi
vbique terrarum, non vero priuilegium funden-
di in certis Regnis; nam sicut cui conceditur 15
minus, non censetur maius concessum, sic quan-
do maiori derogatur, non est visum esse minori
derogatum, præsertim quando in minori non
eadem ratio reperitur, quia non eadem incon-
uenientia currunt: hæc prædictus Ludouicus,
ex quibus omnibus concluditur, saltem proba-
bile

bile esse posse nostros Carmelitas, & alios communicantes fundare noua Monasteria absque licentia sedis Apostolicæ, de sola liceotia Ordinarij.

An autem consensus Prælatorum, vel procuratorum aliorum ordinum, ita requiratur, vt si
hi dissentiant, ordinarius loci oon possit dare li-
16 ceutiam illa erigendi? Respondeo non requiri ta-
lem consensum, si cooster Ordinario Religiosos
Monasterij construendi, absqoe detrimento religiusorum in Monasteriis ibi antea erectis degentium in numero duodecim posse commodè sustentari. Ita Cespedes, *cap.1. de exemptione, d.4. num.2.* Lezana, *verbo Monasteria, num.7.* Pelizarius, *tract.8. cap.7. n.99.* & constat ex prædicto Decreto sacræ Congregationis iussu Gregorij XV. edito, in eo enim post verba illa erectiooi concesserunt, ita addit sacra Congregatio de mandato Gregorij XV. Vel alias ordinariis locorum constiterit, religiosos Conuentus sic erigendi, absque detrimento Religiosorum in Monasteriis antea erectis degentium, ibi in numero duodecim commode, & congrue ali posse. Vbi nota,
17 quod illa dictio, vel, in toto rigore disiunctionem significat. *14. q.1. schisma 20. dist. incl. non debet, ff. de verborum signif. l. alienatio §. vult.* Estque aduersatiua illius, quod sequitur, contra id quod
18 antecedit, taliter quod quodlibet illorum contenta sit, *l. sape, ff de verborum, obligat. l. si haredi plures, ff. de condu. instit.* ex quo constat, quod dictio, *vel*, sumitur pro, *saltem*, significat, ergo quod ex duobus disiunctis vltimum, sal-
19 tem, exequi debeat, *25. q 3. cap alias, ff. de liber. agnosc. l. alimenta.*
20 Et tandem dictio, *aliàs*, diuersum innuit modum exercendi rem, *l. 1. §. aliud tamen, ff. de aqua quotid. & ast* Præterquam, quod quia dicta dictio, alias exclusiuè significat, facitque, quod illud, quod sequitur, excludat id, quod antecedit,
21 & consequenter significat alterationem in antecedenti, *ff. de iureiurand l. admonendi*; Ergo si Gregoriana sacræque Congregationis constitu-
22 tio, sic habet, vocatis, & auditis Prælatis, Vel alias, si ipsis ordinariis constiterit, &c. Planum est, non esse necessarium consensum Prælatorum in antiquis existentium conuentibus, & ita tenet cum Cespede, & Lezana, Pelizarius, *suprà, num 99.* Fr. Ludouicus à Conceptione, *suprà, n.9.* Vbi asseruerat prædictum decretum Gregorij fuisse confirmatum ab Vrbano VIII, per bullam, quæ incipit Romanus Pontifex, quod non aduertit Peirinis, *tom. 3. de Priuilegiis in adduamentis ad constitutionem* Vrbani VIII. *cap. 12. not. 2.*

An autem huiusmodi licentia possit concedi
23 non solum ab Episcopo, sed etiam à Vicario capituli sedis vacantis, maius est dubium, propter prædictam declarationem sacræ Congregationis, quam supra retulimus. Verum absolute dicendum est, talem licentiam posse concedere Vicarium capituli sedis vacantis. Ita ex Bizono,
24 Rota, Iasone Abbate, Sanchez, Cespedes, *d.21. n.3.* Nec dissentit Peirinis, *suprà, n.93.* Et ratio est, quia Vicarius Generalis capituli sedis vacantis est, & dici potest ordinarius; ergo cum in præcitatis decretis sola licentia ordinarij requiratur, sufficit licentia Vicarij capituli sedis vacantis in omnibus illis casibus, in quibus eam concedere potest Episcopus. Nec obstat dicta
declaratio sacræ Congregationis. Nam de ea 15
non constat authentice, vt alteri declarationi in hac materia Respondet Lezana, *verbo Monasteria, num.4.* Et dato quod authenticè de ea constaret, noo ei necessario standum est, vt melior docet opinio Doctorum.

Ex quibus omnibus concludo directe Respon-
dendo quæsito huius consulti, quod cum nostri 16
Religiosi fundauerint in dicta Ciuitate de licentia ordinarij, qui optime sciebat nostros Religiosos in maiori numero duodecim posse ex assuetis eleemosynis in ea ciuitate sustentari, est enim Ciuitas magna, & non habet in circuitu plusquam millia passuum, nisi vnicum Conueotum pauperem, talis fundatio fuit legitima, & non intrusa, siquidem licentia Papalis non erat necessaria, vt pro nostris religiosis, & aliis communicantibus probatum manet, & sufficiebat liceotia ordinarij, etiam non requisitis Prælatis, vel procuratoribus aliorum ordinum, quaodo ordinario coostabat, talem erectionem noui Conuentus, non esse in præiudicium aliorum iam fundatorum, quod cum acciderit in præsenti, non est cur dicatur talis fundatio conuentus intrusa, maxime cum ipsi Prælati illorum Conuentuum assisterent eidem erectiooi, & dederint mutuata ornamenta, ad celebrandam primam Missam, & singulares eleemosynas, per spatium duodecim annorum, in quibus terminis non potest dici defecisse consensum Prælatorum aliorum Conuentuom iam fundatorum.

Quia tulerantia approbatiua indicat tacitum 17
consensum, vt asserunt communiter Doctores, quos refert, & sequitur Vidal, *titulo de residentia inquisitione vnica, n. 20.* Sed dicti Prælati videntes fieri conuentum, non solum non restiterunt, sed ornamenta, & paramenta dederunt ad eius constructionem, cum tunc possent resistere
eius constructioni, absque vllo impedimento; er- 18
go signum clarum habetur, quod ipsi approbarunt, & concesserunt in dicta constructione Con-
uentus; Non enim minus facto ipso, quam ver- 19
bo consensus elicitur, *l. Paulus, l. non tantum, ff. rem ratam haberi, l. de quibus circa fin. de legibus,*
& Doctores plures, apud Barbosam *in axiomatibus* 30
iuris, axiomate 93. n. 6. Imo plus ex facto aliquid declarare, quam verbo, *Canone dilecti filij primo de appellat.* & cum pluribus Doctoribus Lezana, *in Consiliis, consilio 41. n. 9. & 10.* Atqui dicti Prælati facto ipso approbarunt, & consenserunt in dictam fundationem, præbendo ornamenta, & paramenta ipsis religiosis Carmelitis, ad dicendum primam Missam, & ponendum in noua Ecclesia, & Conuentu de nouo fundato diuinum Eucharistiæ Sacramentum; ergo facto ipso concesserunt constructioni dicti Conuentus, vt ex se patet.

Tum quia, cum per duodecim annos non re-
clamassent dicti Prælati ex temporis antiquitate, 31
quo ipsi Carmelitæ perstiterunt in dicto Conuentu in pacifica possessione sine vlla cõtradictione præsumitur dictum consensum interuenisse, vt cum Alexandro, Decio, Cephalo, Surdo, & aliis innumeris probat Lezana, *in consiliis consilio 45. num.22.* Dato, ergo quod talis consensus esset necessarius, quod tamen negamus, casu quo ordinarius iudicet dictos patres Carmelitas sine præiudicio aliorum Conuentuum iam existentium posse in dicto loco commode sustentari ex assuetis

eleemo

eleemosynis, vt de facto iudicauit, re ipsa talis consensus de facto non defuit; ergo talis Conuentus non intrusus, sed ritè, & iuxta ius, & nostra priuilegia Pontificia fundatus fuit, ac per consequens non potest ex hoc capite impediri à consecutione prædicti legati.

32 Tandem vt hæc difficultas penitus abscindatur sanctissimus Clemens IX. ad instantiam Nostrorum Carmelitarum excalceatorum Congregationis Hispaniæ, in quadam bulla incipiente *Ecclesiæ Catholicæ regimini*, data die 6. Octobris anni Domini 1668. Pontificatus sui anno 2. Confirmauit motum proprium Gregorij XV. & Pauli V. in quibus dicti Pontifices concesserunt nobis Carmelitis excalceatis licentiam ad fundandationem Monasterij vbi libet cum sola licentia ordinarij, nullo alio requisito consensu Apostolico, & hoc etiamsi fuisset prope alias domos regularium, cum derogatione Priuilegij Clementis IV. Sixti IV. Iulij II. & aliorum Pontificum, in quibus prohibebatur fundari noua Monasteria, etiam mendicantium, iuxta alia Monasteria aliorum mendicantium per spatium 100. canarum, verba autem dicti Pontificis Clementis IX. in dicta bulla sunt,

33 Nos per incertas Pauli, & Gregorij prædecessorum literas cum omnibus, & singulis in eis respectiue contentis, authoritate Apostolica tenore præsentium approbamus, & confirmamus, illisque inuiolabilis Apostolicæ firmitatis robur adiicimus; non obstantibus, &c. Quia concessione Apostolica extante non potest amplius controuerti, An nostri religiosi de sola licentia ordinarij sine alia noua sedis Apostolicæ licentia, vel alterius consensu possint vbique fundare noua Monasteria, nec quoad hoc ab aliquo impediri vt declarauit Sacra Congregatio Regularium, ad quam cum recurrerent Prædicti Patres Eremitæ D. Augustini Collegij Beatissimæ Virginis Mariæ de Populo Ciuitatis Bracharensis in Regno Lusitaniæ, asserentes Carmelitas discalceatos Congregationis Hispaniæ intendere erigere quoddam Monasterium in dicta ciuitate Bracharensi, cum sola licentia ordinarij, quod videbatur esse contra determinationem summorum Pontificum Clementis VII. & Gregorij XV. &c. Quapropter postulabant, vt sacra Congregatio dignaretur declarare prædictam fundationem non potuisse fieri, &c.

34 Sacra Congregatio eorum petitioni Respondit quod citaretur Procurator Generalis Fratrum Discalceatorum Prouinciæ Portugalliæ, qui procurator citatus respondit, ita esse, quod Fratres Carmelitani discalceati intenderunt perfectam fundationem in dicta ciuitate Bracharensi cum sola licentia Ordinarij illius loci, &c. Attamen hoc fecisse virtute Priuilegiorum, quæ illis concessere Felicis recordationis Paulus V. & Gregorius XV. quæ Priuilegia confirmauit in totum sanctissimus Dominus noster Clemens Papa IX. die sexta octobris immediate præteriti; per quæ Priuilegia tribuitur dictis fratribus Carmelitis discalceatis facultas, vt possint erigere Monasteria cum sola licentia ordinarij locorum nullo aliarum personarum, etiam regularium requisito consensu; quorum Priuilegiorum ibidem, & confirmationis copiam exhibuit dictus Procurator, coram sacra Congregatione, quibus visis respondit sacra Congregatio Eminentissimorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium negotiis, & consultationibus Episcoporum, & regularium præposita, referente Eminentissimo Spinola; *censuit oratores, non posse à prædictis fratribus S. Augustini in erectione noui Monasterij impediri. Romæ octauo Februarij Millesimo sexcentesimo sexagesimo nono Marinis Cardinalis Ginetus.*

Ex quibus omnibus constat prædictam fundationem Monasterij Bracharensis Carmelitarum excalceatorum fuisse legitimam cum sola licentia ordinarij. Tum ex priuilegiis antiquis, vt *suprà* explicuimus. Tum ex priuilegio Pauli V. & Gregorij XV. Tum ex noua concessione Clementis IX. Per quam omnis lis in hac materia sublata est, licet talis Conuentus fuerit fundatus de sola licentia Vicarij generalis Capituli sedis vacantis, vt declarauit sacra Congregatio optime sciens in dicta ciuitate Bracharensi non dari hodie abhinc multis annis alium ordinarium, nisi dictum Vicarium, cum omnes sedes Episcopales Regni Portugalliæ sint sine Episcopis abhinc multis annis, vt ipsis eminentissimis, & toti orbi notum est, & tamen ipsa sacra Congregatio censuit, dictum Conuentum fundatum cum licentia dicti ordinarij, legitime iuxta dicta priuilegia fuisse fundatum.

Vnde non est vlla ratio cur prædicti Patres Carmelitæ priuentur dicto legato facto suo Monasterio, cum illud velint recipere, iuxta dispositionem testatoris. Nec contra hoc facit quod tempore quo Conuentus fundatus fuit, & legatum relictum, adhuc non extabat confirmatio Clementis IX. Nam etiam ea non existente, vt *suprà* probauimus, Conuentus legitime fundatus erat, ex sola licentia ordinarij, vt *suprà* probauimus, ac per consequens capax erat legati, & ita indicatum fuit in Senatu Bracharensi, & à Iudice Apostolico delegato, per quod manent soluta omnia, quæ contra hanc resolutionem afferri poterant. 35

CONSVLTVM CVI.

De quadam Moniali sine causa negante suffragium omnibus fœminis volentibus ingredi Religionem, An illius suffragium debeat, vt iniustum, & nullum à Prælatis declarari.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Si monialis in receptione nouitia apta iniuste suffragium denegauerit, habetur pro concesso.*
3 *Quotiescunque consensus est in aliquo actu necessarius, si qui illum præstare debet, sine causa denegauerit, habetur pro præstito.*
4 *Si lex postulet vota omnium Monialium ad receptionem alicuius nouitiæ, & aliqua monialis votum iniuste denegauerit, censetur habere omnia suffragia.*

5 *Non tantum debet attendi suffragiorum numerus, quam Zelus, & meritum suffragantium.*

6 *Si maior pars capituli ex odio, & passione dederit votum reprobatiuum nouitia, standum est minori parti capituli, qua votum approbatiuum cum zelo religionis dedit.*

7 *Ponitur in contrarium argumentum ex lege nostra que postulat omnia vota in approbatione vigesima prima monialis, & in aliis maiorem partem capituli Conuentualis.*

8 *Respondetur eidem argumento.*

9 *Ponitur alia obiectio, & soluitur.*

10 *Ponitur aliud argumentum in contrarium, & soluitur.*

11 *Ponitur alia obiectio, & soluitur.*

12 *Monialis ex odio, & passione denegans suffragium volenti ingredi in loco vigesimo primo peccat contra iustitiam, & tenetur ad restitutionem.*

13 *Prelatus dictarum monialium non tenetur stare eius suffragio, sed potest nouitiam recipere ad habitum.*

14 *Talis monialis defecit absque causa, in eo ad quod tenebatur ex officio.*

15 *Eo ipso quod à Religione deputatur ad recipiendas nouitias, tenetur habiles, que illi proponuntur, approbare, & inhabiles reprobare.*

16 *Non fuit fidelis dispensator bonorum Christi.*

17 *Sine causa impedit conuentum, ne possit recipere monialem vigesimam primam.*

18 *Conuentus habet ius ad recipiendam nouitiam vigesimam primam fundatum in lege.*

19 *Qui impedit sine causa aliquem à consecutione rei ad quam habet ius, peccat contra iustitiam, & tenetur ad restitutionem.*

20 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

21 *Si aliquis vocalis in electione canonica nolens neminem eligere sine causa dederit suffragium indifferens, vel miserit schedulam albam, per hoc non irritatur electio.*

22 *Tale votum habetur, ac si non esset de corpore capituli.*

23 *Si in receptione nouitia vigesima prima aliqua monialis nullam fœminam voluerit approbare, & ob id semper dederit votum nigrum, sine alia causa, tale suffragium debet reputari, ac si non esset de corpore capituli, & receptio ex aliis suffragiis debet fieri.*

24 *Si aliqua Monialis clausis oculis assumeret fabam albam, vel nigram, & qua acciderit, misit in approbationem nouitia, cognito errore, tale suffragium, etsi sit reprobatiuum, habetur pro non prastito.*

25 *Monialis qua sine distinctione omnibus fœminis volentibus ingredi Religionem dat suffragium reprobat, illud votum habetur pro non prastito.*

26 *Suffragium non debet dari cæco modo, sed modo humano, & rationali.*

27 *De iure communi ad receptionem nouitia solùm desideratur consensus prelati, & maioris partis capituli.*

28 *Statuto Religionis petenti in aliquo casu vota omnium monialium ad receptionem alicuius nouitia satisfit per consensum maioris partis capituli.*

29 *In iure factum à maiori parte capituli ab omnibus fieri dicitur.*

30 *Illa particula*, omnium, *intelligenda est secundum subiectam materiam, id est, maioris partis.*

31 *Statutum postulans suffragia omnium monialium in receptione alicuius nouitia est nullum.*

32 *Mulieres sunt nimis faciles ad dissentiendum.*

33 *Papa obligans se cum iuramento non facere Cardinales, nisi concurrant vota omnium Cardinalium, non ligatur iuramento.*

34 *Statutum postulans vota omnium monialium in receptione alicuius nouitie debet intelligi, secundum iustitiam, hoc est, quando iniuste non denegant.*

35 *Votum sine ratione, & iniuste denegatum, habetur pro concesso.*

36 *Quomodo poterit sciri inter suffragia secretè datum vnum esse datum ab aliqua certa moniali contra iustitiam, & ex odio, & passione demonstratur.*

37 *Lingua est cordi nuncia.*

38 *Confessio extraiudicialis probat contra confitentem, donec constet de eius errore.*

39 *Animus talis presumetur, qualem verba ipsa declarant.*

40 *Voces sunt signa eorum, que sunt in anima passionum nota.*

41 *Nullum est maius mentis nostra testimonium, quam qualitas inspecta verborum.*

42 *Voluntatis mutatio non prasumitur.*

43 *Qui voluntatem mutatam dicit, probare debet.*

44 *Id non procedit in fœmina, in qua prasumitur voluntatis mutatio.*

45 *A facto prasentis temporis, coniectura deducitur ad futurum.*

46 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

47 *Vehemens suspicio urdat iudicem ad credendum delictum.*

48 *Vt omne dubium tollatur Prelatus Moniali, de qua prasumitur, quod iniuste dat votum nigrum recipienda ad habitum debet pracipere, vt manifeste suffragetur coram Prelata, & duobus testibus.*

49 *In receptione nouitiorum non est necesse de iure communi, vt suffragia occulte dentur.*

50 *Lex Religionis pracipiens quod talia suffragia dentur secretò, vt est lex harum monialium saluatur, si aliarum Monialium vota sint secreta.*

51 *Per hoc quod in electione canonica vnum suffragium, etiam consentiente capitulo publicetur, non desinit esse secreta, nec electio irritatur.*

52 *Vota data coram tribus testibus, adhuc dicuntur secreta.*

53 Sa

53 *Si talis monialis noluerit coram Prælata suffragari, maior contra eam oritur suspicio.*

54 *Cum quis non facit id, ad quod tenetur, censetur facere aduersus id, ad quod tenetur.*

55 *Contumax contra se habet præsumptionem malæ causæ.*

56 *Si reus inquisitus recuset præstare iuramentum calumniæ, contra eum oritur grauis suspicio.*

57 *Quando reus interrogatus à iudice noluit illi respondere, vel ei parere, grauissima contra eum oritur suspicio delicti.*

58 *In hoc casu poterit Prælatus præcipere tali moniali cum præcepto, vt suffragetur coram Prælato.*

59 *Si noluerit obedire potest eam priuare voce actiua in receptione nouitiarum.*

60 *Idem potest efficere Prælatus, si dentur duo testes affirmantes illam dixisse, nunquam aliquam nouitiam approbaturam, si dentur simul alia coniectura ibi assignata.*

61 *Potest Prælatus dictam monialem priuare voce actiua ob peccatum iniustitiæ, quod commisit negando iniuste suffragium omni fœminæ volenti ingredi religionem.*

62 *Ponitur argumentum in contrarium.*

63 *Ponitur illius solutio.*

64 *Quando opinio vna circa ius est minus probabilis, quam alia, potest iudex in iudicando sequi minus probabilem, relicta probabiliori.*

65 *Probabile est iudicem in iudicando, siue probabilitas versetur circa ius, siue circa factum, posse sequi opinionem probabilem, quam maluerit, non solum in causis ciuilibus, sed etiam in criminalibus.*

66 *Hic versatur probabilitas circa ius, scilicet An negando sine causa ista suffragium, monialis peccet contra iustitiam, & charitatem, vel non.*

67 *Prælatus in iudicando potest sequi opinionem, quæ dicit eam deliquisse, non vero quæ eam à peccato excusat.*

68 *Talis monialis ex odio denegando votum omni fœminæ in omni opinione peccat contra charitatem, & contra iustitiam.*

69 *Ostenditur hæc veritas ratione efficaci.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 RELigiosæ Carmelitæ excalceatæ Congregationis Hispaniæ habent quandam constitutionem, vt non accipiant nisi viginti, & vnam monialem, & quod illa vna suprà vigesimam recipiatur per suffragia omnium monialium, nemine discrepante. Accidit autem, quod quædam monialis parum contenta status religiosi, quem professa est, apud se statuit non dare suffragium approbatiuum ad recipiendam vllam nouitiam, etiam dignissimam, & vtilissimam religioni, & hoc quibusdam aliis monialibus dicti Conuentus dixit, & de facto in illo Conuentu non potest, ab hinc multis annis, recipi vigesima prima monialis, quia cum ad illius receptionem requirantur suffragia omnium monialium, nemine discrepante, & hæc monialis semper mittat suffragium reprobatiuum, semper ex defectu suffragij illius, vigesima prima manet exclusa. Et idem accidit in alio Conuentu, in quo alia monialis apud se statuit non dare suffragium approbatiuum alicui fœminæ viduæ, etsi fuisset dignissima, & vtilissima Religioni, quapropter in loco vigesimo primo in illo Conuentu non potest recipi fœmina aliqua vidua, quia hæc monialis nullam etiam dignissimam vult approbare, & hoc aliis similiter monialibus manifestauit.

Quæsitum igitur fuit à me, an si constet de determinatione harũ monialium denegantium suffragium prædictis fœminis volentibus ingredi religionem, & à Prælatis propositis communitati sine vlla ratione, sed ex sola sua passione, & odio in dictas nouitias, possit Prælatus sine illarum suffragiis, recipere vigesimam primam monialem non obstante, quod in receptione vigesimæ primæ monialis lex harum monialium postulet, vt omnes moniales, nemine discrepante, consentiant per vota secreta.

RESPONSIO AVTHORIS

RESpondi affirmatiuè. Ita in propriis terminis Bartolomæus, 2 *de verbo in praxi nouitiorum disp. 7. dubio secundo, numero 11.* Peirinis, *tomo secundo, de Prælato, quæstione tertia, cap. primo, numero vigesimo secundo.* Tamburinus, *de iure Abbatum, tomo tertio, d. sext. quæstione prima, numero decimo tertio.* Pelizarius, *tractatu secundo, cap. secundo, numero decimo tertio.* Ratio fundamentalis est Quia quotiescunque consensus est in aliquo actu necessarius, si qui illum præstare debet, sine causa denegauerit, habetur pro præstito *l. in iure ciuili,* 3 *ff. de reg. iuris, & cap. licet, §. talis, ergo, de regular.* & Doctores, *in l. non solum, §. de voluntate, ff. solut. matrimon.* quod etiam decisum fuit, *à sacra Rota Romana, decisione nonagesima prima, numero quinto, part. secunda, in recent.* Sed consensus harum monialium in hoc casu erant 4 omnino necessarij, ad receptionem vigesimæ primæ monialis, & alias illæ debebant illum dare tum ex officio, tum ex charitate, cum fœminæ propositæ haberent omnes conditiones requisitas, tam ex parte religionis, quam ex parte ipsarum, Ergo talia suffragia habentur pro præstitis.

Confirmatur quia tales Moniales denegando votum non adimplerent suum officium, & grauiter offenderent religionem priuantes eam suo augmento, & suo fine, facerent etiam contra charitatem respectu proximi, qui sine causa hoc magno beneficio priuari non debet, quia Ioannis VI. dicitur eum, qui venit ad me non eiiciam foras. Tum quia tales moniales tenentur vt fideles dispensatores præbere id beneficium ex bonis communibus Christi, & Ecclesiæ illud procuranti, si habeat omnia requisita, vt tenet Suarez, *tom. 3. de religione lib 5. cap. 10. numero 18.* Peirinis, *suprà numero 24.* & cum Palao, Pelizarius, *tract. 2. cap. 2. num. 28. & alij, quos infra referemus*; Ergo si sine vlla ratione, seu causa, sed ex solo odio, & passione denegent suffragium, & consensum, vna omni fœminæ volenti recipere statum religiosum, altera omni

fœminæ viduæ volenti similiter fieri religiosam,
earum suffragia habentur pro præstitis, non ob-
stante quod sint reprobatiua, ac per consequens
si solum deficiant suffragia harum religiosarum,
recipienda censetur habere omnia suffragia, &
secundum legem, quæ postulat omnia suffra-
gia potest recipi ad habitum, quia suffragia
negata harum monialium habentur pro præ-
stitis.

Secundo probatur *ex cap. in genesi de electione & cap. Ecclesia de eodem titulo*, cum glossis vtrius-
5 que capitis, ibi namque expresse dicitur, ac in-
betur, vt non tantum attendatur suffragiorum
numerus, sed multo magis inspiciatur zelus, &
dignitas, & meritum suffragantium; sed huius-
modi moniales ex odio, & passione denegant suf-
fragia huiusmodi fœminis volentibus ingredi re-
ligionem; ergo licet ipsarum suffragia excludant
omnino nouitias, eo quod lex postulat omnium
suffragia, nemine discrepante, non illarum suf-
fragia attendenda sunt, sed aliarum, quæ ex ze-
lo religionis suffragium approbatiuum pro noui-
tiis dederunt.

6 Confirmatur. Quia si maior pars capituli ex
odio, & passione dederit votum reprobatiuum
nouitiæ, standum est minori parti capituli, quæ
votum approbatiuum ex zelo religionis dedit,
vt ex textu cap in genesi, & c. Ecclesia, tenet Portel
*in additionibus ad dubia regularia, verbo electio,
num 3.* P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *in 2. to-
mo examinis veritatis, tract. 1. de opinione proba-
bili, §. 11. litera O, num. 6.* Sed votum cuiusli-
bet harum religiosarum reprobatiuum in recep-
tione vigesimæ primæ monialis habet se, vt ma-
ior pars capituli, siquidem ob illud suffragium
negatum non recipitur talis nouitia, eo quod lex
postulat, vt omnes moniales consentiant in vi-
gesima prima moniali; ergo non illius suffragio,
sed aliarum monialium standum est, siquidem il-
læ ex zelo religionis, istæ vero ex odio, & passio-
ne suffragata est.

7 Nec obstat quod lex postulet, quod omnes
moniales consentiant in hac vigesima prima mo-
niali; Nam vt *suprà diximus* illarum vota haben-
tur pro præstitis; siquidem ea sine causa, vel
vlla ratione, sed solum ex odio denegarunt, vt
8 *suprà diximus.* Nec etiam obstat Clementina
exiui, de verborum signif. Vbi dicitur, quod ele-
ctus à maiori parte capituli confirmetur non ha-
bita collatione zeli, & meriti suffragantium.
Nam reuocatio facta in dicta Clementina, so-
lum est pro fratribus minoribus, quo ad electio-
nes, non tamen quoad suffragia danda pro noui-
tiis, vt ait Portel, *suprà, n. 3.* P. Fr. Ludouicus à
Conceptione, *suprà n. 5.*

Nec etiam obstat *cap. si quando de electione
9 in 6.* vbi videtur limitari, *cap in genesi & cap. in
Ecclesia.* Non obstat inquam: Respondetur nam-
que quod, *cap. si quando*, solum limitat, *cap. in
genesi, & cap in Ecclesia*, quando pars sana ex-
cedit in duplo à minus sana; sed in nostro casu
pars, quæ denegat votum, est minor parte sana,
& non est minus sana, sed iniqua, siquidem ex
odio, & passione denegat suffragium; ergo in
nostro casu non habet locum *cap. si quando.*

Nec etiam obstat si dicas, Portelum, & Lu-
10 douicum à Conceptione, *loqui de parte maiori
capituli*, quæ ex odio, & malo affectu denegat
suffragium nouitio, non vero quando denegat
suffragium illi, qui vult ingredi religionem. Non
obstat inquam. Respondetur namque, cum Sua-
rio, *tom. 3. de religione, lib. 5. cap. 10. num. 9.* quod
vbi est vnum propter aliud, ibi est vnum tantum, 11
vt Aristoteles dixit, vnde cum prima receptio to-
ta ordinetur ad secundam, ideo Authores indif-
ferenter de vtraque loquuntur, & id quod di-
cunt de approbatione nouitiorum, proportiona-
liter applicari possunt approbationi ad receptio-
nem ad habitum, vt ibi *ait* Suarez.

Tertio probatur. Quia ista monialis denegans
in hoc casu suffragium fœminæ idoneæ ad ha- 12
bitum peccat contra iustitiam, & tenetur ad re-
stitutionem, tum ipsi fœminæ volenti ingre-
di religionem, tum ipsi conuentui, qui ob vo-
tum denegatum illius monialis priuatur monia-
li vigesima prima; ergo Prælatus prædictarum
monialium non tenetur stare voto reprobatiuo
huius monialis, sed potius tenetur recipere no-
uitiam ad habitum. Antecedens quo ad primam
partem, scilicet quod dicta monialis denegan- 13
do sine causa suffragium peccet contra iustitiam,
& teneatur ad restitutionem ipsi fœminæ vo-
lenti ingredi religionem tenent plures Autho-
res, scilicet Sotus, Syluester, quos refert, & se-
quitur Lezana, *tom. 1. cap. 24. num. 28.* & cum
Molina, Sairo, Vasquio, Aragonio, & aliis Bo-
nacina, *tom. 2. d. 2. de restitutione, q. 1. proposi-
tione 2. num. 4.* Portel, *tomo 2. casuum casu 95. n.
1.* & cum Peirino, Tamburinus, *de iure abba-
tum, tom. 3. d. 6. q. 1. n. 16.* Pelizarius, *tom. 2. cap.
2. num. 28.*

Quorum ratio est, quia talis monialis sine cau-
sa, ex solo odio, vel prauo affectu negando suf- 14
fragium dictæ fœminæ volenti ingredi religio-
nem deficit absque causa in eo, ad quod tene-
tur ex officio, eo enim ipso quod tales monia-
les à Religione deputantur ad approbandum, vel 15
reprobandum nouitias, quæ in capitulo à Præla-
tis eis proponuntur, tenentur ex officio appro-
bare eas, quas idoneas iudicauerint, & reproba-
re eas, quas aptas non inuenerint. Tum quia pri-
uant proximum beneficio, quod ex bonis Chri-
sti, & Ecclesiæ, vt fideles dispensatores, tene-
bantur ei conferre, vt ait D. Basilius, *in Regula*, 16
fus. disp. reg. 10. vbi *ait*, Cum Christus prædicet,
ac dicat venite ad me omnes, qui laboratis, & one-
rati estis, non sit sine periculo, si qui ad Domi-
num accedere in animum habent, hi à nobis reii-
ciantur, quod etiam ait Suarez, *tom. 3. de Religio-
ne, lib. 5. cap. 1. n. 28.*

Quoad secundam vero partem, scilicet quod
dicta monialis peccet contra iustitiam, & tene-
tur ad restitutionem ipsi conuentui, etiam pro- 17
batur. Quia ista monialis denegans votum om-
ni fœminæ volenti ingredi religionem sine cau-
sa, sed ex sola passione, & malo affectu, im-
pedit Conuentum, ne possit habere Monia-
lem vigesimam primam, siquidem hæc, se-
cundum legem harum monialium, debet reci-
pi de consensu omnium Monialium, nemine
discrepante; ergo peccat contra iustitiam con- 18
tra ipsum Conuentum. Consequentia patet quia
Conuentus habet ius ad recipiendam vigesi-
mam primam monialem fundatum in lege; sed
qui inique impedit aliquem à consecutione
rei, ad quam habet ius, peccat contra iustitiam, & 19
tenetur ad restitutionem, vt optime in simili
casu notat Portel, *tomo secundo casuum, casu 95.
num. 1.*

*num.*1. Ergo talis Monialis negando votum omni fœminæ, sine vlla ratione, peccat contra iustitiam, & tenetur ad restitutionem, tum ipsi fœminæ volenti ingredi religionem, tum ipsi conuentui; ergo Prælatus prædictarum monialium non tenetur stare voto reprobatiuo huius monialis, sed potius tenetur recipere nouitiam ad habitum; hæc vltima consequentia.

Probatur à Portel. *tom* 2. *casuum casu* 95. *num* 1. Quia quando Prælatus scit, quod subditus suus debet aliquid ex iustitia, quod est obnoxium restitutioni, & subditus ex malitia non vult restituere, potest imò & debet Prælatus obligare subditum, vt restituat, eoque nolente rem illam ab eo auferre, & dare creditori; cúmque hæc monialis teneatur quasi de iustitia dare suffragium petenti religionem, si est idonea, & insuper teneatur non priuare sine ratione conuentum iure, quod habet ad habendum monialem vigesimam primam, si tale suffragium ex malitia, & odio denegauerit, poterit, imò tenebitur Prælatus obligare talem monialem, vt det votum dictæ fœminæ habili, quod si noluerit, ipse Prælatus poterit dare habitum dictæ fœminæ, quasi per viam restitutionis, cum illi solum sit denegatum ob votum iniustum prædictæ monialis.

20 Dices, lex istarum monialium *c* 2. *suarum constitutionum n.* 11. præcipit, quod monialis vigesima prima recipiatur de omnium monialium consenso, nemine discrepante; sed ad receptionem huius nouitiæ vigesimæ primæ defecit votum illius monialis, quæ denegat votum omni volenti ingredi religionem, vel alterius quæ denegat votum omni fœminæ viduæ, etiamsi sit idonea, & proficua conuentui; ergo prælatus sine talibus votis, vel aliquo illorum, non potest ad habitum talem sæcularem recipere. Respondetur cum Portel. *tomo* 2. *casuum casu.* 95. *versu ad primum argumentum*, talem statutum intelligendum, esse, quando tales moniales iuste ex aliqua ratione, vel causa sufficiente, sua suffragia denegarunt, secus quando iniuste, & sine vlla ratione, vel causa sufficiente illa denegarunt, nam tunc non reiicienda est fœmina, quæ vult ingredi Religionem, sed debet recipi ad habitum, propter rationes satis efficaces à nobis suprà adductas, cum in tali causa Prælatus teneatur, quasi ex iustitia talem fœminam ad habitum admittere.

Quod autem tale statutum sic debeat intelligi euidenti exemplo probatur ibi, ab eodem Portello. Nam in eadem religione datur statutum, vt Religiosus, vel Religiosa, qui alium vulnerauerit, pœna carceris, & aliis grauissimis puniatur, vt patet ex nostra constitutione, *p.* 4. *cap.* 4. §. 4. *num.* 1. cui moniales nostræ, etiam subiiciuntur ex sua constitutione *cap.* 22. *num.* 3. Demúsque quod aliqua Monialis aliam vulneret, vel occidat iuste, & in veram suam defensionem, seruato moderamine inculpatæ tutelæ, numquid ista occidens punietur illa pœna? non profecto: quia occidit iuste. Eodémque modo in nostro casu attendendum est, an fuerit huic fœminæ suffragium iuste denegatum, an iniustè, & constito quod negatum fuerit iniuste, non habet locum citatum statutum Religionis, ita doctissimus Portel. Secundò respondetur in hoc casu, quod suffragium à tali Moniali iniustè denegatur, habetur pro præstito, vt suprà diximus ac per consequens iam talis fœmina cum omnibus votis recipitur.

Quartò probatur. Quia si aliquis ex vocali- 21
bus in electione Canonica neminem sine vlla causa voluerit eligere ad prælatiam, & ob id dederit suffragium indifferens, & indeterminatum, vel miserit schedulam albam per hoc non irritatur electio, sed talia vota habentur, ac si non essent de corpore capituli, & electio, consurgit ex maiori parte suffragantium, quæ his
demptis remanserunt, vt cum Sigismundo, Sa- 22
muele, & Bordonu, dixi *in nostro directorio regularium*, *p.* 3. *d.* 2. *tract.* 5. *num.* 14. Ergo similiter in nostro casu, si in receptione nouitiæ vigesi-
mæ primæ, aliqua Monialis nullam fœminam 23
voluerit approbare ad habitum, & ob id semper dederit votum nigrum, sine aliqua iusta causa, tale suffragium habebitur, ac si non esset de corpore capituli, & receptio fiet ex aliis suffragiis Monialium. Patet consequentia, quia sicut illud votum album, vel indeterminatum reiicitur in electione, quia absque causa, & inique opponitur bono communi electionis, ita hoc votum nigrum in receptione nouitiæ vigesimæ primæ debet reiici, quia inique, & iniustè opponitur bono communi Conuentus, qui ex eo solo voto priuatur iure ex lege sibi competenti recipiendi vigesimam primam Monialem.

Quintò probatur, Quia si aliqua monialis in 24
receptione ad habitum alicuius nouitiæ clausis oculis assumeret fabam albam, vel nigram & sine cognitione an sit alba vel nigra illam miserit in vrnam in qua recipiuntur suffragia pro receptione alicuius nouitiæ, si forte misit fabam nigram, & ob illud suffragium maior pars capituli reprobauit nouitiam, cognito facto talis monialis, tale votum reiiciendum est, etsi eo reiecto maior pars capituli approbauerit nouitiam, recipienda est, vel si iam est recepta dan-
da est ei professio religiosa, vt docet Portel *tom.* 1. 25
casuum casu 10. *num.* 2. Ergo similiter, si aliqua monialis in receptione alicuius fœminæ ad habitum absque distinctione omnibus fœminis votum denegauerit ob odium, quod habet contra statum religiosum, si ob id solum suffragium fœmina fuit reprobata, vt accidit in nostro casu, in receptione monialis vigesimæ primæ, si factum talis monialis sciatur à Prælatis, tale votum reiiciendum est, etsi alia vota fuerint approbatiua, fœmina recipienda est ad habitum. Patet consequentia. Quia ex eo tale votum missum clausis oculis, & sine cognitione illius, re-
jicitur à Portel. *loco citato*, quia talis monialis 26
sine electione finis, nec mediorum, sed cæco modo dedit suffragium, sed etiam monialis in nostro casu cæca passione contra statum religiosum, sine electione finis, vel mediorum omnibus fœminis suffragium nigrum præbet; ergo sicut illud suffragium missum clausis oculis, vt irrationale, & non datum humano modo reiicitur à Portel, ita in nostro casu tale suffragium nigrum datum ab hac moniali cæca sua passione, vt irrationale, & contra modum humanum missum debet reiici, & non debet computari cum aliis suffragiis capituli.

Sextò probatur. Quia fœminæ postulanti habitum monialis vigesimæ primæ, solum defuit

votum istius monialis; ergo cum votis aliarum,
27 quæ faciũt maiorẽ partẽ capituli recipi potest ad
habitum. Patet consequentia, quia de iure communi ad receptionem nouitiæ ad habitum solum desideratur consensus prælati, & maioris partis capituli, vt patet *ex cap. cum Ecclesia Volaterrana de electione, & cap. vult. 16. quæst. 7.* quod incipit congregatio, Et tenet Nauarr. *lib. 1. consiliorum de constitut. consil. 9.* & cum aliis Miranda *in manuali q. 15. art. 1. conclusione 3.* patet etiam *ex cap. nouit. de his quæ fiunt à prælatis, & ex cap. quarto eodem titulo & cap. cauoscitur*, & notat glossa *in cap. fin. de regular. lib. 6.* & tenet Sanchez *lib. 5. Decalogi cap. 4. n. 65.* Portel. *tomo 1. casuum, casu 95. versu quod attinet.*

Dices statuta harum monialium ad receptionem monialis vigesimæ primæ requirunt vota omnium monialium; ergo si defuit votum vnius monialis non potest recipi nouitia vigesima pri-
28 ma. Respondeo primo si cũ Barbosa *in votis decisiuis lib. 3. voto 121. n. 3.* Tali statuto satisfieri per consensum maioris partis capituli, cuius ratio est, quia in iure factum à maiori parte capituli, ab omnibus fieri dicitur *l. quod maior ff. ad municip. ibi*, quod maior pars curiæ effieit, pro eo habetur, ac si omnes egerint *l. alias 160. §. re-*
29 *feratur ff. de verbor signif. l. plane ff. quod cuiusque vniuers. l. nomination. C. decurion. l. 10. 6. & fin. de his quæ fiunt a maiori parte capituli, & vtrobique glossa*, & Doctores, Afflictus *decis. 1. n. 4.* Cabedo *decisi. 6. n. 4. & 5. p. 1.* Barbos. ibi; illa enim particula
30 omnium, intelligenda est circa subiectam materiam, id est maioris partis, ne alias detur occasio rarius, ac difficilius expendendi negotia pro-vt fieret cum semper homines sua natura ad dissentiendum proni sint *l. quia poterat ff. ad Trebel.* & tenent Dacian. Gratian. Bartol. & alij quos refert, & sequitur Barbosa *ibi n. 34.* Idem resoluunt glossæ *in cap. non potest. 3. & in cap. cum olim verbo plena de sent. & re iudicata, & in cap. 1. glossa fin de maioritat. & obedient.* quarum Glossarum authoritas cæterorum authoritatem plane superat, vt post Bartolum, Bald. Alexandrum, & Iason. tradit Motl. *in emporio iuris tit. 1. q. 13. n. 13.* vbi cum Imola, dicit opinionem glossæ sufficere pro textu, quando textus non reperitur.

Secundo Respondetur, quod tale statutum
31 postulans vota omnium monialium, nemine discrepante, esse nullum: impedit enim communem vtilitatem conuentus, cum homines, & multo magis fœminæ, sint faciles ad dissentiendum: ita Alexander *conf. 124. in re iam graui n. 1. &*
31 *3. lib. 7.* Thuscus *litera. D, conclusione 454 n 10. vbi n. 11.* scribit etiam non ligari Papam se obligan-
33 tem, & vouentem cum iuramento non facere Cardinales, nisi concurrant vota omnium Cardinalium, quia per vnius facilem discordiam impediretur bonum publicum; Sed quia hæ solutiones Barbosæ valde opponuntur statutis harum monialium, quæ semper, vt valida habita sunt in religione: Tertio Respondeo facilius, & melius, cum Portel *tomo 2. casuum casu 95. versu ad primum argumentum*, Tale statutum intelli-
34 gendum esse, quando aliqua monialis iuste denegauit votum, non vero quando iniuste,
35 & sine ratione illud negauit vt iam *supra diximus.* Quarto Respondetur tale suffragium negatum sine ratione haberi pro concesso, vt *suprà diximus* cum Tamburino.

Sed ex hac solutione maius insurgit dubium sc. quomodo sciendum sit, illud suffragium reprobatiuũ esse illius monialis, & quod sit datũ iniuste, sine vlla ratione? Respondeo id debere constare ex testimonio aliarum monialium, quæ à dicta 36
moniali audierunt se nunquam daturam suffragium alicui fœminæ ad recipiendum statum religiosum. Et ratio est, quia lingua est cordis nuncia *l. Labeo ff. de sup. lege.* Et confessio extra-
iudicialis probat contra confitentem, donec 37
constet de errore, & dicitur probatio omnium
melior *l. generaliter. C. de non num. pecun.* Animus 38
enim talis præsumitur, qualem verba ipsa declarant *l. Labeo. §. idem, Tit. ff. de sup. legat,* Nemo
enim dixit, quod non sensit. Hinc Aristoteles 39
cap. 1. Peribermenias, scriptum reliquit, voces esse signa earum, quæ sunt in anima passio- 40
num notæ; Et Cassiodorus *lib. 3.* dixit, quod nul-
lum est maius mentis nostræ testimonium, quam 41
qualitas inspecta verborum, Vide Menochium *de præsumptionibus lib. 6. præsumptione 35. n. 4. & lib. 3. præsumptione 130. num. 50.* sed hæc monialis aliquibus monialibus dixit, se nunquam daturam suffragium alicui fœminæ, vt reciperet habitum, vel alicui viduæ; ergo illius confessio contra illam est legitima probatio.

Nec obstat si dicas, hanc monialem potuisse
mutare voluntatem, & quod dixit non adimple- 42
re in futurum, Nam licet voluntatis mutatio non præsumatur, sed potius credatur, eum qui semel vnius fuit sententiæ, in ea adhuc persistere, *l. eum* qui voluntatem mutatam dicit, probare hoc debet, & *l. cum hic status 2. §. pœnitentiam, ff. de donat. in. virum & vxorem*, quod procedit etiam-
si lapsum sit longum tempus, vt bene probat 43
Menochius *de præsumptionibus lib. 6. præsumptione 37. numero 28.* id non procedit in fœminis, in
quibus præsumitur voluntatis mutatio, vt cum 44
multis late probat Menochius ibi *n. 41.* ergo licet hæc monialis aliquando dixerit, se non daturam suffragium vlli fœminæ, non inde præsumi potest illam persistere in ea voluntate, sed potius præsumendum est, illam voluntatem mutasse.

Respondetur istam doctrinam procedere quando solum constaret de dicto istius monialis; At si simul coniungatur cum dicto factum, & experientia constet illam semper dare suffragium reprobatiuum, tunc præsumendum est contra illam, etsi fœmina sit, quod idem faciet in futurum; Nam à facto præsentis temporis, coniectura ducitur ad futurum, vt ait Iustinianus *in §.*
vult. vbi Glossa *inst. de iniuriis.* Qui enim in præ- 45
senti est incontinens, ita etiam præsumitur quod erit in futurum *C. si quis Diaconus 10. distinct.* Menochius *de præsumptionibus lib. 1. q. 19. n. 6.* Tum quia qui semel delictum commisit, præsumitur quod in futurum simile sit perpetraturus, ita cum Bartolo, Felino, Aleiato, Menochius *de præsumptionibus lib. 5. præsumptione 32. n. 43.* sed huiusmodi fœmina multoties recepturis ad habitum negauit suffragium; ergo ex dicto, & facto, illius præsumendum est ita in futurum facturam.

Dices, quod licet pro receptione alicuius no-
uitiæ in hoc conuentu semper inueniatur suffra- 46
gium quoddam nigrum, inde tamẽ non probatur esse istius monialis, cum possit esse alterius, cum suffragia sint occulta per fabas albas, vel nigras;
ergo

ergo ex eo solum, quod vnum suffragium nigrum inter alia suffragia totius conuentus inuenia tur, non statim præsumendum est esse huiusmodi monialis. Respondetur ita esse, si alias non cōstaret de dicto istius monialis, quæ dixit se nunquam daturam suffragium vlli moniali, nec aliæ moniales confiterentur se omnes dedisse suffragia approbatiua fœminæ petenti habitum religiosum; At si constat de tali dicto, & cæteræ moniales dicant, se omnes dedisse votum approbatiuum, datur vehementissima suspicio, quod tale suffragium reprobatiuum sit illius monialis; sed vehemens suspicio arctat iudicem ad creden-
47 dum delictum; ita vt tergiuersationibus non excusetur, vt tenet cum Humberto, Emerico, Farinacio, Lezana, *in consiliis consulto* 10. *num* 37. Vnde in delictis occultis, & difficilis probationis, quale est istud, sufficit ad condemnandum, vt post Baldum, Alexandrum, Paritium, & alios tenet idem Farinacius, *in praxi criminali q.* 86. *num.* 29. & 32. & 51. præcipuè in tractatibus secretis, qualis est approbatio nouitiarum, vt etiam post Baldum, Brunum, Menochium, & alios affert idem Farinacius, *ibidem num* 36 Lezana, *num.* 38. ergo cum in hoc casu detur vehementissima suspicio contra talem monialem, quod illa sit, quæ semper præbet suffragium reprobatiuum omni fœminæ volenti ingredi Religionem, vel omni viduæ, Prælatus. Ita debet iudicare.

48 Vnde vt omnis dubitatio tollatur, & honori talis monialis consulatur, & constet de veritate, debet Prælatus præcipere tali moniali, vt suum votum tribuat coram Prælata, & aliis duabus monialibus, vt constet, an votum reprobatiuum sit
49 illius, vel alterius monialis; non enim est necessarium, vt in receptione nouitiorum vota occultè promantur, sed potest publicè haberi consensus, vt censuit sacra Congregatio prout testatur Tamburinus, *tomo* 3. *de iure Abbatum*, *d.* 6. *quæst.* 3. *num.* 13.

50 Nec obstat, quod lex harum monialium præcipiat, quod vota in receptione nouitiarum tribuantur secretè; nam talis lex saluatur, si aliarum monialium vota sint secreta, per hoc enim, quod vnum suffragium sit publicum inter viginti, non dicitur suffragia non esse occulta, vt patet in electione Canonica, in qua si quis ob aliquam rationabilem causam, etiam de consensu capituli
51 ostendat alicui electori suum suffragium, non ideo electio irritatur, nec fit aliquid contra Tridentinum, *sess.* 25. *cap.* 6. *de Regularibus.* Nam in Tridentino solum dicitur, vt nunquam singulorum eligentium nomina publicentur, per hoc autem, quod nomen vnius eligentis publicetur, non publicantur nomina singulorum, nec electio desinit esse secreta, vt rectè docet Pascaligus, *decisione* 204. *num.* 1. ego ipse in nostro Directorio Regularium, *part.* 3. *tract.* 5. *d.* 2. *num.* 62. Sicque in præsenti, licet lex præcipiat, quod nouitiæ recipiantur per vota secreta, non desinunt suffragia esse secreta, per publicationem vnius ex iusta causa; Sicútque præses capituli potest præcipere ex iusta causa alicui electori, vt manifestet suum votum, ita Prælatus ex iusta causa, potest præcipere alicui moniali, vt manifestè coram se votet, præcipuè cum secretum votorum in receptione nouitiarum non sit de iure communi, vt declarauit sacra Congregatio, vt est receptio votorum, *in electione Canonica.*

Secundo respondetur, cum Portel. *tomo* 1. *casuum casu* 14. *num.* 2. Quod suffragia exhibita coram tribus testibus, adhuc dici, & manere secreta; nam quod fit coram tribus testibus, adhuc dici, & manere secreta; nam quod fit coram tribus tantum, vel quatuor dicitur secretum, antequam diuulgetur, & publicetur, vt tradit Nauarrus *in summa cap* 18. *num.* 52. citans D. Thomam, Scotum, Caietanum, & tenet Sanchez, *lib.* 2. *de matrimonio*, *d.* 37. *num.* 11. *in fine.* Ergo cum votum huius monialis solum manifestetur Prælatæ, & duobus testibus, adhuc dicitur dari secreto per fabas albas, vel nigras, nec aliquid fit contra dictam legem. 52

Quod si dicta monialis noluerit dare suum 53
suffragium coram Prælata, & dictis duobus te- 54
stibus, contra eam oritur suspicio, siquidem cum qui non facit id ad quod tenetur, censetur facere aduersus id, ad quod tenetur: §. *si aduersus institut. de nuptiis. l. qui non facit. de reg. iuris*; & tenet cum Aretino, & aliis Mantica, *de coniecturis lib.* 12. *tit.* 11. *num.* 9. Tum quia contumax contra se habet aliquam præsumptionem malæ
causæ, vt notauit Alciatus, *reg.* 3. *præsumptio-* 55
ne 32. Menochius *de præsumptionibus, lib.* 2. *præsumptione* 70. *num.* 14. & patet ex *cap. nullus de præsumptione.* Vbi præsumitur contra eum, qui
dilationibus quærit subterfugere iudicium. Tum 56
quia si reus inquisitus recuset præstare iuramentum calumniæ, contra eum oritur grauis suspicio, sufficiens ad torturam, vt cum Caterio, Alexandro, & aliis docet Menochius, *de præsumptionibus lib.* 1. *quæst.* 89. *num.* 138.

Tum quia quando reus interrogatus à iudice 57
nollit respondere, vel illi parere, grauissima contra eum oritur suspicio, & præsumptio delicti, sufficiens ad torturam, vt cum Capicio tenet Diana, *part.* 4. *tract.* 6. *resol.* 34. Cartena, *p.* 3. *titulo* 10. §. 10. *num.* 159. *de officio inquisitionis*. sed huiusmodi monialis iussa dare suffragium coram Prælata, & duabus aliis monialibus noluit parere, & obedire; ergo contra eam euidenter præsumitur, ideo nolle dare suffragium modo dicto, quia vult illud dare reprobatiuum. Et in hoc casu ob dictam contumaciam, & inobedientiam, & propter præsumptiones, quæ
inde contra dictam monialem oriuntur poterit 58
Prælatus ei præcipere cum præcepto, vt det suffragium coram Prælata, & duobus testibus,
quod si noluerit efficere, ob violationem præ- 59
cepti, poterit Prælatus eam voce actiua in receptione nouitiarum priuare, vt patet *ex nostra constitutione, part.* 4. *cap.* 4. §. 2. *num.* 3.

Imò idem etiam efficere poterit Prælatus, si per 60
duos testes constet, talem monialem dixisse se nunquam daturam suffragium alicui fœminæ, ad hoc vt fieret religiosa, si dentur aliæ coniecturæ, vt si semper votum vnum nigrum in receptione nouitiarum inueniatur, si aliæ moniales protestentur se non dedisse tale suffragium nigrum; Et ratio est, quia dicta monialis negando semper suffragium saltem vigesimæ primæ moniali extra omnem opinionem peccat contra iustitiam, & violat præceptum naturale priuando sine causa conuentum iure; quod certo habet ex lege ad recipiendā monialem vigesi-

mam-

mam primã, vt *suprà diximus*, sed violans præceptum Prælatorũ, secundum nostras cõstitutiones punitur pœna priuationis vocis actiuæ, vt patet, ex 4. *part. nostrarum constitutionum, cap. 4. §. 2. n. 1.* ergo multo magis, qui violat præceptum Dei, & præceptum naturale, ergo ob id poterit Prælatus eam suffragio priuare, vt suffragium irregulare, & irrationale,

61 Potest etiam eam priuare voce actiua, ob peccatum iniustitiæ, quod committit contra ipsam postulantem habitum religiosum, eam priuando statu religioso; siquidem ob id non solum peccauit contra iustitiam, sed etiam incurrit excommunicationem latam in Tridentino *sess. 25. cap. 8.* vt docet Suarez, quam refert, & sequitur Bonacina, *puncto fin. de excommunicatione, num. 2.* quam sententiam Ego ipse probabilem reputaui, *in nostro Directorio Regularium, part. 1. tract. 3 d. 1. n. 19.*

62 Nec obstat si dicas, cum Portel. *tom. 1. casuum, casu 40. num 1.* & cum Diana, *part. 2. tr. 13. resol. 3. & part 9. tract. 8. resol. 62. & part. 11. tract. 2. resol. 60. Religiosum,* Et idem dicendum est de moniali, non posse à Prælato condemnari, si detur opinio probabilis illum non deliquisse contra præceptum, nec incurrisse excommunicationem; siquidem vt reus condemnetur, debet constare de delicto commisso, vt habetur, *cap. Etsi clerici, de iudiciis, & cap. Sciunt cuncti secundo, quæst. vltima*; sed quando sunt diuersæ opiniones non constat certo de delicto, cum alij dicant deliquisse, alij negent; ergo non potest declarari vt talis, siquidem ad condemnandum debent esse probationes luce meridiana clariores; sed satis probabilis est opinio impedientem fœminam ne recipiat habitum religiosum non incurrere excommunicationem latam *in Tridentino sess. 25. cap. 18.* vt tenet Sanchez *lib. 4. moralium, cap. 41. num. 15.* Bordonus, *tom. 2. resol. 53. num. 147.* Imò neque incurrere peccatum non recipiendo nouitium idoneum ad habitum, vt tenet Bordonus *tom. 2 resol. 54. num. 138.* ergo Prælatus non potest condemnare dictam monialem ad priuationem vocis actiuæ, eo quod negauit votum fœminæ volenti ingredi religionem, siquidem iuxta opinionem probabilem, in hoc nullum peccatum commisit, nec excommunicationem incurrit, sed vsa est iure suo.

63 Non obstat inquam respondetur namque prædictam doctrinam Portel. & Dianæ habere locum quando opiniones versantur circa factum, secus quando opiniones probabiles versantur circa ius; nam tunc potest iudex sequi opinionem probabiliorem, etiam in criminalibus, vt cum Claui Regia, Bonacina, Rodriguez, Valentia, & aliis tenet Bassæus, *verbo conscientia, n. 16.* Ioannes Sanchez, *in selectis, d. 44. num. 32.* vbi plura exempla affert, & Doctores refert, & cum Salas, Villalobos, Filliucio, Sousa, Salon, Trullenc. *in Decalogum, lib. 8. cap 1. dub. 2. num. 3.* quæ opinio securè procedit, quando talis opinio est benignior, & consentanior religiosæ perfectioni, *l. semper in dubiis ff. de reg. iuris l. sunt personæ. ff. de relig.* vt cum Nauarro, & Cornelio notat Lezana, *verbo Iudex num. 10.* sed in præsenti opinio quæ ait talem monialem deliquisse contra iustitiam, & charitatem, & fauet religiosæ perfectioni, siquidem negare suffragium omni fœminæ habitum religiosum postulanti opponitur statui perfectionis, & religionis, qui sine monialibus conseruari non potest; ergo.

Tum quia etiam quando vna opinio circa ius 64
est minus probabilis, quam alia potest iudex sequi minus probabilem relicta probabiliori, vt tenet cum Aragonio, Diana, Sanctio, & aliis Bassæus, *ibi num. 16.* & cum Sairo, Salas, Bonacina, aliis Trullenc. *ibi. num. 5.* Imo Bonacina, *tom. 2.*
d. 2. quæst. 4. p. 9. num. 15. ait, satis probabile esse in 65
opinione æquè probabili siue ex parte iuris, siue ex parte facti, licere iudici quam maluerit sequi, non solum in ciuilibus, sed etiam in crimi-
nalibus; sed si versatur probabilitas circa ius, 65
an detur vel non obligatio ex charitate, vel iu- 66
stitia approbandi fœminam habentem omnia requisita ad statum religiosum, ergo Prælatus
potest sequi eam opinionem, quæ dicit talem 67
monialem deliquisse contra charitatem, & contra iustitiam, & incurrisse censuram, & iuxta hanc opinionem eam priuare voce actiua in receptione nouitiorum ad habitum religiosum.

Imò addo, quod quando Doctores dicunt Monialem non peccare negando votum volenti ingredi religionẽ debere intelligi, quando ex aliqua ratione id faciunt, non verò quando ex odio status religiosi, vel status personæ, id faciunt, nam si ex tali odio id faciunt, iam talis negatio suffragij ex malo fine est peccaminosa contra charitatẽ vt rectè notauit Suarez, *tom. 3. de religione, lib 5. c. 10. n. 18. in fine.* Imò si suffragium negatum est totalis causa nunquam recipiendi monialem vigesimam primam, vt in præsenti, erit etiam contra iustitiam, siquidem sine causa priuat conuentum moniali vigesima prima ad quam conuentus habet ius ex constitutionibus ordinis vt *suprà diximus.*

Tum quia licèt in illa opinione Porteli Mo- 69
nialis posset negare suffragium sine peccato vni, vel alteri, aut aliquibus etiam dignis volentibus ingredi religionem, non tamen id potest etiam in ea opinione omnibus efficere; nam si omnibus denegasset suffragium totum capitulum, vel maior pars illius, impediretur absque causa conseruatio religionis, quæ absque nouis religiosis continuari non potest; sicut licèt electores in electione Canonica possint aliquibus dignis negare suffragium, ad Prælatiam, non tamen omnibus dignis; quia si omnibus negarent suffragium, vel religio ab indignis deberet gubernari, vel carere Prælatis; sic qua in præsenti, ex nullo ergo capite hæc monialis denegans suffragium omni fœminæ volenti ingredi religionem excusari potest, quod peccet contra charitatem, & contra iustitiam, & contra bonum commune, nec etiam altera, quæ negat votum omni fœminæ viduæ ex odio illius status; ergo etiam stando in opinione Porteli tales moniales possunt priuari voce actiua à Prælato, vel saltem obligari cum præcepto, si aliter noluerint, vt suffragentur coram Prælata, & duabus monialibus; quod si nec hoc efficere voluerint, tunc ob transgressionem præcepti formalis eas extra omnem opinionem priuare potest, voce actiua in receptione nouitiarum, imò & aliis condignis pœnis punire; & hæc saluo meliori iudicio.

CON

CONSVLTVM CVII.

De fuga vnius Monialis de suo Conuentu ad alium eiusdem ordinis, & an in secundo Conuentu de licentia sui Prælati possit permanere, vel ad hoc requiratur consensus Apostolicus?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Monialis ob grauem rixam cum alia Moniali, & persecutionem iniustam Abbatissæ non habuit causam legitimam ad exeundum à suo Conuentu furtiue.*
3 *Talis causa non concernit bonum commune totius Monasterij, nec est expressa in bulla Pij V.*
4 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
5 *Moniales eiusdem ordinis alterius Conuentus licite poterant recipere Monialem ab alio Conuentu fugientem, absque licentia Prælati.*
6 *Moniales vnius Monasterij possunt licite recipere intra clausuram absque licentia Prælati Monialem eiusdem ordinis, siue causa hospitij, siue causa recreationis, quando Monialis licite è suo Conuentu egressa est.*
7 *Etiam poterunt eam recipere quando illicite è suo Monasterio egressa est.*
8 *Prohibitio recipiendi aliquem intra clausuram solum est contra extraneos.*
9 *Hæc monialis non est extranea, sed eiusdem ordinis.*
10 *Egressio è proprio Conuentu siue licita, siue illicita, non facit licitum ingressum in alium Conuentum, absque licentia Prælati.*
11 *Monialis alterius ordinis, etiam licite è suo Conuentu egressa non potest recipi in Conuentu alterius ordinis, sine Prælati licentia.*
12 *Monialis siue licite, siue illicite egressa à suo Conuentu, ingrediens Conuentum, etiam alterius ordinis sine licentia Prælati, non incurrit vllam censuram.*
13 *Moniales eam recipientes, etiam nullam incurrunt censuram.*
14 *Prælatus dictæ Monialis poterit ei concedere licentiam ad manendum in secundo Conuentu.*
15 *Prælatus secundum aliquos potest dare licentiam dictæ Moniali stando in iure communi, & in Tridentino ad transeundum ad Conuentum alterius religionis laxioris ob dictam causam.*
16 *Hæc opinio est contra communem, & ab omnibus reiicitur.*
17 *Probabile est Prælatum posse dare licentiam dictæ Moniali ad transeundum ad ordinem æqualem.*
18 *Causa, quæ sufficit, vt Prælatus possit dare licentiam moniali, vt transeat ad alium ordinem æqualem, melius sufficiet ad dandum transitum ad alium Conuentum eiusdem ordinis.*
19 *Causa assignata est sufficiens ad concedendum transitum ad ordinem æqualem.*
20 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
21 *Si secundus Conuentus talem Monialem libenter accepit, non tenetur primus Conuentus ei dotem dictæ Monialis restituere.*
22 *Dos fuit data primo Conuentui solum sub conditione, si professio sequatur, non vero sub conditione, si monialis in eo vixerit.*
23 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
24 *Si secundus Conuentus cogatur recipere talem monialem fugitiuam, debet ei solui dos à primo Conuentu.*
25 *Non est danda afflictio tali Conuentui afflicto.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVÆDAM Monialis S. Benedicti in Illu- 1
stri oppido Viennæ in Lusitania cum in suo Conuentu grauem rixam cum alia Moniali haberet, & minimè posset cum illa habere pacem, sed semper in continuo odio fuissent, nec Prælata huic discordiæ, & odio remedium procurasset, sed potius illam foueret, patrocinando alteram Monialem, cuius erat specialis amica, & hanc religiosam maxime iniuste vexando, ob quod ipsa quasi in desperationem vertebatur, cum quadam die inuenisset ostium Conuentus apertum, exiuit à Conuentu, & fugiens recta via properauit ad alium Conuentum eiusdem ordinis, qui est in eodem oppido, vbi fuit statim libenter recepta de consensu Abbatissæ, & Monialium eiusdem Conuentus. Ipsa autem Monialis fugitiua, statim recurrit ad Prælatum, qui erat vtriusque Conuentus Prælatus, vt ei concederet licentiam ad permanendum in dicto Conuentu eiusdem ordinis, & non reuertendi ad proprium Conuentum, allegando pro causa dicti transitus inimicitiam antiquam, quam cum illa moniali habebat, iniostam, & sine causa vexationem Abbatissæ; cum quibus moraliter non sperabat posse pacifice viuere in primo Conuentu.

Quæsitum igitur fuit à me primo. An ista monialis ex illa causa licite posset fugere à suo Conuentu in alium eiusdem ordinis? Secundo. An moniales alterius Conuentus eam potuissent intra clausuram licite recipere, absque licentia proprij Prælati? Tertio An Prælatus posset dictæ Moniali concedere licentiam ad manendum in secundo Conuentu, ob dictam causam, absque licentia summi Pontificis? Quarto An data dicta licentia à Prælato Prior Conuentus teneatur restituere dotem dictæ Monialis secundo Conuentui, in quo dicta monialis viuit.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO,

An ista Monialis ex illa causa, licite posset fugere à suo Conuentu in alium einsdem Ordinis?

2 PRimo quæsito Respondi dictam Monialem
non habuisse causam legitimam ad exeundum
furtiue à suo Conuentu. Ita in proprio casu Tam-
burinus, *de iure Abbatissarum*, *disput.* 19. *quæst.*
4. §. *octauo.* Et cum Victorello Pelizarius, *de mo-*
3 *nialibus, tractatu decimo*, *cap. quinto, numero* 64.
Et ratio fundamentalis est, quia talis casus non
concernit bonum commune tutius Monasterij,
nec est expressus in Bulla Pij V. Imo multo dif-
fert ab his, qui ibi exprimuntur; ergo non datur
titulus vnde hic exitus furtiuus à proprio Mona-
sterio iustificetur.

4 Dices, Monialis potest licite fugere à Mona-
sterio ad mortem vitandam, si immineat pericu-
lum vitæ, vt tenet cum Sancio, Tamburino, Pe-
lizarius, *suprà, cap. quinto, numero sexto, & nu-
mero sexagesimo quarto*; Ergo etiam poterit li-
cite fugere a Conuentu ad vitandam discordiam,
& rixam cum alia Moniali, vel etiam despera-
tionem causatam ex iniustitia Abbatissæ. Patet
consequentia, quia potius fugienda est mors spi-
ritualis, quam corporalis, sed licitum est Mo-
niali recedere à suo Conuentu ad vitandam mor-
tem corporalem; ergo etiam licitum ei erit à
Conuentu recedere ad vitandam mortem spiri-
tualem, quæ illi proueniebat ex odio, & discor-
dia cum Abbatissa, & alia moniali.

Respondetur, concesso antecedenti, negan-
do consequentiam. Ratio diuersitatis est. Quia
mors corporalis non potest, vt suppono, ali-
ter vitari, nisi recedendo à clausura; clausura au-
tem non obligat cum tanto rigore; lex enim
humana non potest obligare cum periculo vi-
tæ, vt recte notauit cum Suario, & aliis Peli-
zarius, *de Monialibus*, *tractatu decimo*, *cap.
quinto, numero trigesimo quarto*; At mors spiri-
tualis, quæ habetur per peccatum mortale, po-
test multis modis vitari primo si ipsa Religio-
sa patienter ferat iniurias alterius Monialis,
& suæ Abbatissæ. Secundo fortiter resisten-
do tentationi. Tertio recurrendo ad suum Su-
periorem pro remedio; Vnde non potest da-
ri casus, quo egressio à clausura necessarius
omnino sit ad vitandum peccatum odij, vel
Inimicitiæ, vel desperationis, cum etiam ex-
tra Conuentum, tale odium, & inimicitia pos-
sit durare, si modis dictis non expellatur.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO,

An Moniales alterius Conuentus dictam Monialem fugitiuam potuissent intra clausuram licite recipere, sine licentia proprij Prælati?

REspondi affirmatiuè. Ratio est, quia Monia- 5
les vnius Monasterij possunt licite recipe-
re intra clausuram absque alia licentia Prælati mo-
nialem eiusdem ordinis, & habitus, siue causa
hospitij, siue gratia recreationis, quando talis 6
Monialis legitime egressa est ex proprio Mona-
sterio, vt cum Sanchez, Peirino, Tamburino, &
aliis tenet Pelizarius, *tract.* 10. *de monialibus, cap.*
5. *num.* 109. Ergo etiam illam licite recipere po-
terunt, quando illicite egressa est; patet conse- 7
quentia, quia prohibitio admittendi aliquem in-
tra clausuram solum est contra extraneos, vt ad- 8
uertit idem Pelizarius, *ibi, numero* 107. Sed hæc
Monialis non est extranea, sed eiusdem Religio- 9
nis, & habitus; ergo talis prohibitio non est con-
tra illam.

Confirmatur primo. Quia quod egressio fue- 10
rit licita, vel illicita, id non facit licitum in-
gressum in alium Conuentum absque licentia
Prælati; Monialis enim alterius Religionis, etsi 11
licite sit egressa, non potest licite intrare clausu-
ram aliarum Monialium, sine licentia proprij
Prælati, imo & Pontificis, si talis ingressus fiat
recreationis gratia, vt cum Sanchez, Tamburi-
no, & aliis tenet Pelizarius, *tract.* 10. *de monia-
libus, cap.* 5. *num.* 107. Sed quod facit licitum ta-
lem ingressum in Monasterium eiusdem ordinis
est, quod talis Monialis sit eiusdem habitus, &
non sit extranea, super quas solum cadit prohibi-
tio; sed hæc Monialis est eiusdem habitus; er-
go licite potest recipi à Monialibus alterius Con-
uentus eiusdem ordinis, siue licite, siue illicite
egressa sit à proprio Monasterio vtpote non ex-
tranea; sed eiusdem ordinis.

Confirmatur secundo. Quia talis Monialis 12
ingrediendo clausuram alterius Monasterij; etiam
diuersi ordinis, non incurrit vllam censuram, si-
quidem talis censura non datur in iure; cum bul-
la Pij V. solum afficiat excommunicatione Mo-
niales illicite egredientes, non vero ingredien-
tes alium Conuentum Monialium, vt docet Bor-
donus, quem refert Pelizarius, *de monialibus,
tract.* 10. *cap.* 5. *numero* 57. Llamas *in Metho-* 13
do, curationis in append. §. 11. *in fine*. quem re-
fert Bonacina, *de clausura, quæst.* 3. *p.* 1. *n.* 3. Quid-
quid in contrarium dicat cum Palao, & Baldelo
idem Pelizarius ibi; ergo nec Moniales eam re-
cipientem incurrent aliquam censuram. Patet
consequentia, quia cum non detur vlla prohibi-
tio in hoc casu, vt ait Bordonus, prout testatur Pe-
lizarius, optime possunt moniales alterius Con-
uentus, etiam diuersi ordinis talem Monialem re-
cipere, imo addo, in dicto casu, id maxime Con-
ueniens fuisse, ne dicta monialis cogeretur per
oppidum vagari, cum alias nollet ad proprium con-
uentum vllo modo reuerti.

RESPON

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO.

An prælatus posset dictæ moniali concedere licentiam ad manendum in secundo conuentu ob dictam causam, absque licentia pontificis.

14 RESpondi tertio quæsito affirmatiue. Et licet
hanc resolutionem apud neminem inuene-
rin, eam hic efficaciter probo. Prælatus dictæ
monialis ob causam assignatam ei potest præbere
licentiam, vt transeat ad alterum conuentum al-
terius religionis laxioris stando in iure commu-
15 ni, & non obstante decreto Tridentini, *sess.* 25.
de regularibus, vt tenet cum Sairo, & Hierony-
mo Rodriguez, P. Ludouicus à Conceptione, *to-
mo* 2. *examinis veritatis*, *tract.* 1. *de opinione proba-
bili*, §. 14. *litera R*, *n*. 7. Vbi ex Sanchez, & aliis
ait, quod intentio Tridentini solum est, vt licen-
16 tia non concedatur absque iusta causa, eiusque
cognitione, saltem extraiudiciali, & licet hæc
opinio ab aliis Doctoribus communiter reiicia-
tur; Ad minus probabile est posse dictum Præ-
17 latum concedere licentiam tali moniali ad tran-
seundam ad aliam æqualem religionem, vt tenet
Hieronymus Rodriguez, *in compendio*, *regul.
pag.* 862. *retract.* 14. Et cum Manuele Rodriguez,
P. Fr. Ludouicus à Conceptione, *suprà*, *num.* 11.
Ergo multo à fortiori talis Prælatus absque licen-
tia Papæ poterit dare licentiam dictæ Moniali
ad transeundum ad alium Conuentum eiusdem
18 ordinis. Patet consequentia; quia si illa causa
est sufficiens ad dandum licentiam, vt transeat
ad aliam religionem laxiorem in opinione Ludo-
uici à Conceptione, vel ad minus ad æqualem,
19 vt tenent prædicti Doctores, cur non erit suffi-
ciens ad concedendum licentiam ad transeundum
ad alium Conuentum eiusdem ordinis; ego sane
nullam discriminis inuenio rationem.

Nec obstat quod Sanchez, & alij Doctores
20 loquantur de transitu religiosorum ad laxiorem,
vel æqualem religionem. Nam contra hoc est,
quod in eisdem casibus, in quibus permissum
est religiosis de Prælatorum licentia ad aliam
religionem transire, permissum etiam est mo-
nialibus, vt cum Franco de Marques ex senten-
tia Abbatis docet Rodriguez; *tom.* 3. *quæst.* 52.
art. 2. Ludouicus à Conceptione, *suprà num.* 6.
& cum aliis Bonacina, *quæst.* 2. *de clausura*, *p.* 9.
§. 3. *difficult.* 1. *num.* 12. Tum quia causæ, quæ
Religiosorum licitum faciunt transitum ad la-
xiorem ordinem, de suorum Prælatorum licen-
tia obtenta, æquè ad minus militant in religio-
sis fœminis, vt tenet ipse Ludouicus à Conce-
ptione ibi; Ergo stando in dicta opinione Lu-
douici à Conceptione optime potest Prælatus ta-
li moniali concedere licentiam, vt maneat in di-
cto Conuentu eiusdem ordinis ob supradictam
causam, præcipue cum hæ moniales nullam ex
lege propria habeant prohibitionem, sed tantum
illam quæ datur in iure communi.

RESPONSIO AVTHORIS QVARTO QVÆSITO.

An data dicta licentia à Prælato Prior Conuentus teneatur restituere dotem dictæ Monialis secundo Conuentui, in quo dicta monialis viuit?

RESpondi quod si secundus Conuentus dictam 21
Monialem libenter recepit, vt accidit in præ-
senti, non tenetur Prior Conuentus ei dotem
dictæ monialis restituere: Ita Sanchez, Rodri-
guez, Nauarro, Bonacina, Tamburinus, quos re-
fert, & sequitur Pelizarius, *tract.* 10. *de moniali-
bus*, *cap.* 3. *num* 69. contra Solmum, Baldum, Ta-
piam, quos refert Sanchez, *lib.* 7. *moral. cap.* 32.
num. 12. Et ratio est, quia dos non fuit data Prio- 22
ri Conuentui sub conditione, si monialis in eo
Conuentu manserit, sed solum sub conditione,
si professio sequatur; vnde cum hæc secuta fue-
rit, dos perpetuo mansit illius Monasterij. Tum
quia posterius Monasterium sponte admittens
talem Monialem, vt suppono, debet sibi imputa-
re hoc incommodum, quod teneatur illam alere
sine dote.

Nec obstat lex. *si is qui ff. de iure dotis*, vbi di- 23
citur, quod ibi debere esse, vbi onera matrimo-
nij sint. Tum quia dos datur accessorie ad per-
sonam, & sub tacita conditione, dum Monialis
in eo Monasterio permanserit; ergo translata
Moniali ad alium Conuentum per legitimum tran-
situm, reddenda est dos dicto Monasterio, ad
quod Monialis translata est, sicut redditur dos
tradita viro ob matrimonium carnale, si hoc le-
gitime dissoluatur. Non obstat inquam. Res-
pondetur namque dari diuersam rationem in ma-
trimonio carnali, nam in eo datur dos marito
solum pro tempore matrimonij, & ideo soluto
matrimonio redditur dos parentibus fœminæ,
at dos Monialium perpetuo transit in dominium
Monasterij, secuta professione, vnde licet dis-
soluatur professio monialis per mortem illius, dos
non restituitur parentibus Monialis, quia dos non
fuit data sub conditione, dum viueret monialis
sed absolute secuta professione.

Dixi si Conuentus spontaneè recepit dictam
Monialem, vt accidit in casu præsenti. Nam si 24
secundus Conuentus cogatur recipere dictam Mo-
nialem à Prælato, ob dictas causas, debet ei sol-
ui dos à Priori Monasterio, cum non soleant mo-
niales admitti, sine dote, & in tali casu imputari
non possit posteriori Monasterio voluntaria ad-
missio dictæ Monialis. Ita citati Doctores, & pa-
tet ex dictis, *Tum ex cap. de lapsis* 16. *quæstione* 6.
& cap. si qui rapuerint, 27. *quæstione* 1. *& authen-
tica de sanctissim. Episcop.* §. *penult.* Tum quia
par non est, vt posterius Monasterium, quod
inuoluntarie recepit talem Monialem, vltra hoc
etiam patiatur iacturam alimentorum, sicque 25
addatur afflictio afflicto; & hæc saluo meliori iu-
dicio.

CONSVLTVM CVIII.

De electione cuiusdam Prioris loco alterius putati mortui, cum esset viuus, quis eorum debeat, manuteneri in dicto Prioratu

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Si loco Prioris qui morali certitudine putabatur mortuus alius Prior electus est, electio secundi Prioris est valida, & electio primi cassanda, etsi iam sit in possessione sui Prioratus.*
3 *Definitores habuerunt legitimam causam eligendi secundum Priorem.*
4 *Electio secundi Prioris fuit destitutio alterius.*
5 *Fama communis aliquem esse mortuum, simul cum visu naufragij, si persona aliqua per multum tempus dispareat est probatio sufficiens ad credendum eius mortem.*
6 *Generatio vnius, est corruptio alterius.*
7 *Electio vnius, est destitutio alterius.*
8 *Vna sponsa non potest habere multos sponsos.*
9 *Vna Ecclesia non potest habere plures parochos.*
10 *Etiamsi non constaret de morte dicti Prioris, si constaret de naufragio, & non esset spes, quod in breui, talis Prior appareret, habebat definitorium causam legitimam ad illum à Prioratu deponendum.*
11 *Si Definitorium id fecit, primus Prior iam non habet ius ad Prioratum.*
12 *Definitorium in nostra religione habet potestatem disponendi Prælatos, quando recta ratio id postulauerit.*
13 *Recta ratio in hoc casu postulabat, vt fieret nouus Prælatus.*
14 *Recta ratio dictat, vt Conuentus per multum tempus non sit Prælato orbatus.*
15 *Captiuitas cuiusdam Prouincialis simul cum desperatione eius per breue tempus redimendi iudicata fuit causa sufficiens ad eum deponendum.*
16 *Certitudo moralis mortis nostri Prælati, & disperatio illius aduentus per multum tempus, vrgentior causa est ad illum deponendum ab officio.*
17 *Vt Prælati Superiores deponant aliquem Prælatum sufficit de iure communi causa rationabilis.*
18 *Hic dabatur causa rationabilis boni communis, ne Conuentus per multum tempus careret Prælato.*
19 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
20 *Ponitur aliud argumentum, & soluitur.*
21 *Ponitur aliud argumentum, & soluitur.*
22 *Occurritur alteri obiectioni, & soluitur.*
23 *Possessio quam habebat primus Prior solum ei prodebat dum erat in bona fide.*
24 *Postquam ei constitit de secunda electione, tenetur demittere possessionem.*
25 *Qui sine titulo possidet, est intrusus.*
26 *Possessio sine titulo, licet non sit nulla, est iniusta, & mala.*
27 *Talis possessio solum poterit prodesse tali Priori, vt non possit amoueri à Conuentu, sine citatione.*
28 *Si citatus noluerit demittere possessionem, potest à iudice violenter expelli.*
29 *Non potest in hoc casu à parte expelli à sua possessione.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

IN nostra religione in prouincia Lusitaniæ ele-
ctus fuit in capitulo quidam prior pro quodam 1
conuentu, quem habebat in regione Brasilica in Ciuitate Angolæ. Accidit autem, quod cum talis prior ad Angolam nauigasset, impetu procellarum nauigium expulsum est ad littora maris, & ibi fractum, & submersum fuit, quod cum viderint alij nauigantes aliarum nauium, quæ cum illa ibant, existimarunt omnes, qui in dicto nauigio erant, periisse. Accidit tamen quod prior cum aliquibus aliis deiectus est à fluctibus ad littora, vbi cum magno labore per terram gradiens post multum temporis peruenit ad Ciuitatem Leandæ, in regno Angelæ, & accepit possessionem sui conuentus. Interim tamen prælati dictæ prouinciæ Lusitaniæ certiores facti de naufragio prioris, & quomodo ipse cum omnibus, qui cum eo ibant periissent, in primo definitorio elegerant alium priorem pro dicto conuentu Leandæ Augolæ, qui cum peruenisset ad Ciuitatem Leandæ, inuenit iam in suo conuento primum priorem, qui putabatur mortuus.

Quæsitum igitur fuit à me, quis ex duobus esset verus, prior & an primus deberet dare locum secundo, vel secundus, cognito errore, deberet relinquere primum in sua possessione in qua erat.

RESPONSIO AVTHORIS.

REspondi primum priorem per electionem se- 2
cundi prioris amisisse prioratum, ac per consequens dandam esse possessionem priori suo. Ra-
tio fundamentalis est. Quia definitores habue- 3
runt causam legitimam, & necessariam eligendi nouum priorem in primo definitorio sequenti naufragio dicti primi prioris; ergo electio illius fuit destitutio alterius. Antecedens est certum. *Quia Nostra constitutio 3. part. cap. 8. numero 3.* præcipit, quod in definitorio ordinario omnium officiorum, tunc vacantium, prælati eligantur; sed dicti definitores moraliter certificati sunt de morte illius prioris; ergo tenebantur necessario eligere secundum priorem loco alterius.

Minor huius vltimi syllogismi patet, quia 4
plures testes deposuerunt, & fama publica erat illum nauigium, & omnes qui in illo nauigabant periisse, & naufragium passus esse;

Sed

Sed hæc probatio sufficiens est ad credendum mortem, si per multum tempus aliqua persona, quæ in tali nauigio nauigabat non appareat, vt docet cum Mascardo, & aliis Sanchez, *libr.* 2.
5 *de matrimonio, d.*46. *num.* 16. ergo cum prior per multum tempus non appareret, & omnes de eius naufragio testificarent, legitimam causam habuerunt definitores eligendi alium priorem.

6 Consequentia rectè infert. Nam sicut in naturalibus generatio vnius est corruptio alterius, ita in moralibus expectantibus ad electionem,
7 electio vnius est destitutio alterius; siquidem
8 vna sponsa non potest habere plures sponsos, *cap.*1.*de sponsa duorum*, nec vnum corpus potest habere duo capita. *ex cap. quoniam de offic. ordi-*
9 *nar.* Nec vna Ecclesia plures parochos, seu curatos, *cap. non ignores de præbendis.* & *cap. in apibus* 7. *quæst.* 1. & *cap. sicut vnaquæque* 22. *quæstione* 2.

10 Secundo probatur. Quia etiamsi certo moraliter non constaret de morte dicti prioris, si constaret de illius naufragio, & nulla esset spes moralis, quod ipse per breue tempus appareret, tunc definitorium poterat eligere nouum priorem, & deponere antiquum, si fortè viuebat; ergo si id de facto fecit, iam primus prior nullum
11 ius habet ad dictum prioratum. Antecedens pro-
12 batur, quia definitorium generale habet potestatem deponendi Prælatos, quando recta ratio id postulauerit, vt patet *ex* 3. *part. nostrarum*
13 *constitutionum cap.*8. *num.* 11. sed hic recta ratio postulabat, vt eligeretur nouus Prælatus, & antiquus deponeretur; ergo si definitorium id de facto fecit, iam primus prior nullum habet ius ad dictum prioratum.

14 Minor patet. Quia recta ratio dictat quod Conuentus per multum tempus non debet carere Prælato, rueret enim disciplina regularis, & daretur graue detrimentum illius, vt optimè probat Lezana, *in consiliis consulto* 42. *num* 6. sed hic nulla dabatur moralis spes, vt prior per breue tempus appareret; cum multi dicerent esse mortuum, & nemo sciret vbi à fluctibus deiectus esset, & iam per multum tempus ipse non apparebat; ergo cum hæc ratio sit rationabilis, vt ait Lezana, optimè potuit definitorium deponere primum priorem, si fortè viuebat, & eligere nouum priorem.

15 Confirmatur primò. Quia cum quidam prouincialis certæ Religionis captus fuisset à Turcis, & non esset spes, vt ille breui tempore redimeretur, Prælati illius Religionis ob eam solam causam, ne Prouincia per multum tempus esset sine Prouinciali exposita multis periculis, elegerunt nouum Prouincialem, quo electo præter spem redemptus est Prouincialis antiquus, & peruenit ad suam Prouinciam, & cum postulasset sibi reddi Prouinciam, ei contradixerunt dicti Prælati dicentes, ipsum ex causa sufficienti depositum fuisse, & secundum electum esse verum Prouincialem, quam sententiam secutus est Doctissimus Fr. Lezana *in suis Consiliis, consilio* 42. per totum; sed eadem, & fortior causa est in nostro casu; Cum in casu Lezanæ certo constaret de vita Prouincialis, & de loco vbi existebat, in nostro autem casu, nec de vita, vel existentia illius vlla notitia erat; ergo si illa desperata spes redeundi cito ad suam prouinciam fuit sufficiens causa, & ratio, vt nouus eligere-
tur Prouincialis, multo à fortiori in nostro casu,
illa desperata spes, quod iste prior intra breue 16.
tempus perueniret ad suum Conuentum fuit sufficiens causa, vt definitorium generale nouum eligeret priorem, non enim apparet maior ratio.

Confirmatur secundò. Quia vt Prælati supe- 17
riores deponant aliquem priorem à suo prioratu sufficit stando in iure communi rationabilis causa; sed hanc habuerant prædicti definitores ad eligendum nouum priorem; ergo primus prior per electionem secundi depositus fuit à suo prioratu. Maior est certa, & patet *ex cap. qualiter, & quando secundo de accusat.* & tenet cum Sagismundo, Lauorio, Barbosa, & Fr. Ioseph à Iesu Maria, Lezana, *in consiliis, consilio* 42. *num* 17. Patet etiam *ex cap. cum ad monasterium de statu Monachorum*, § *tales*, ex quibus textibus constat, quod cum detur causa boni communis, possunt Prælati regulares à suis officiis amoueri, vt optimè explicat Suares, *tomo* 4. *de Religione, lib.* 2. *num.* 1. & cum aliis Fr. Lezana,
supra num. 21. Minor verò patet quia hic vrge- 18
bat causa boni communis, scilicet, quod multum tempus careret Conuentus suo Prælato, quæ causa sufficiens est, vt latè probat Lezana, *loco citato*; ergo primus prior per electionem secundi depositus legitime fuit a suo prioratu.

Dices definitores non potuisse procedere ad 19
electionem noui prioris, nisi is qui erat electus, & confirmatus fuisset prius absolutus, vel propter completum tempus à constitutionibus concessum, vel propter renunciationem, vel per destitutionem ob crimina, vel per mortem naturalem, vel per assumptionem ad aliam dignitatem superiorem, sed nulla ex his causis interuenit; ergo electio noui prioris fuit irrita. Respondetur namque, non solum propter illas causas potuisse dictum priorem deponi à suo officio, sed etiam propter suum desperatum regressum ad suum conuentum, & propter necessitatem illius ad habendum pastorem, qui prioris nomine, & non solum vicarij potiretur, vt ipsum in obseruantia regulari conseruaret, & difficultatibus occurrentibus resisteret, & id non solum ex expresso statuto religionis hanc facultatem concedente definitoribus, quando recta ratio id postulauerit, sed ex iuris communis sanctionibus, & ipso iure naturali præscribente, vt bonum commune semper præponatur bono particulari.

Dices, nullus beneficiatus, siue Prælatus regu- 20
laris possidens Prælaturam regularem electiuam potest ab ea amoueri, vt patet *ex cap. Monachi in fine, de statu Monachorum*, vbi Glossa *verbo mutentur.* & Panormitanus, *num.* 8. *versu in Glossa penult.* Azor. *part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 26. *quæst.* 15. & communiter Doctores, teste Rota, *decisione* 772 *num.* 3 *part.* 3. *diuers.* Respondetur id intelligi, nisi iusta, & rationabilis causa existat, prout de facto extitit in præsenti, ea enim existente, prælatiæ regulares, etiam electiuæ possunt à superioribus auferri ab his, qui illa possident, vt probatum manet.

Dices beneficia auferri non possunt, viuente 21
beneficiato, nisi à solo Papa; sed prælatia regularis est beneficium; ergo. Respondetur. Antecedens esse verum de veris beneficiis, qualia sunt perpetua, quia in collatione eorum contrahitur matrimonium spirituale inter beneficiatum, &

Ecclesiam, *cap. Sanctorum 70. distinct. cap. penult. de Cleric. agrotant. cap si gratiose de rescriptis cap. inter. de translatione Episcopor.* Gonzales, *super reg. 8. Cancellaria Glossa 5. num. 11. & 12.* Ex Rebuffo, Gigante, & aliis; officia autem Religionum non sunt proprie, & vere beneficia, vel officia temporalia, & quasi manualia, vel saltem triennalia; vnde facilius, & liberius soluuntur cum oportuerit, vt diait Innocentius III. *in qualiter, & quando, secundo de accusat. & in cap. cum ad monasterium, de statu monachorum, & vocantur bona de mensa*, Barbosa. *de iure Ecclesiastico, lib. 3. cap. 4. num. 84.* Tamburinus, *de iure Abbatum, tomo 3. d. 9 quasito 12. num. 9.* Ac per consequens eorum conseruatio, vel destitutio pendet à rationabili voluntate supremi capitis Religionis, quale est in nostra Religione definitorium generale.

22 Dices, si fœmina ad secundas nuptias transeat
credens, quod primus vir erat mortuus, si posteà
vir eius reuertatur ipsi restituenda est, & à secun-
do viro separanda, ergo idem dicendum videtur
in præsenti. Respondetur, concesso antecedenti,
negando consequentiam. Et ratio est; quia cum
vinculum matrimonij viuente viro sit iure diui-
no, & naturali perpetuum, & indissolubile, se-
cundum matrimonium prorsus irritum est, & in-
ualidum, & ideò vxor primo marito restitui de-
bet, tanquam legitimo domino, & proprietario,
vt habetur *cap. cum per Bellicam, 32. quast. 2.* hoc
autem non procedit in nostro casu, cum priora-
tus multis de causis auferri possit à priore eum
possidente, vt ostensum est, nec vinculum illius
sit perpetuum, sed amouibile, etiam per volun-
tatem definitorij, causa subexistente rationabili,
& proportionata.

23 Nec obstat, quod primus prior fuerit in pos-
sessione domus, & prioratus. Respondetur nam-
que talem possessionem solum prodesse primo
24 priori, dum erat in bona fide. At postquam ei
constiterit de noua prouisione definitorij ea di-
25 cta causa, teneri dimittere possessionem, alias
26 erit intrusus; siquidem sine titulo possideret di-
ctum prioratum, & possessio sine titulo, licèt non
sit nulla, est tamen iniusta, & mala, vt cum Ab-
bate, Rebuffo, & aliis notat Garcia, *de beneficiis,*
27 *part. 10. cap. 3. numero 315.* Vnde solum poterit
prodesse talis possessio dicto priori, ad hoc vt
non possit amoueri à suo prioratu, sine cita-
tione, vt cum Romano & aliis notauit Thuscus,
littera P, conclusione 442. num. 4. & conclusione 436.
28 *num. 8.* Citato tamen priore, & audito, si postquam
ei constiterit de noua prouisione definitorij no-
luerit demittere possessionem, & tradere illam
nouo priori; poterit à iudice repelli à possessio-
ne; siquidem procedit sine iure; non poterit ta-
men repelli à possessione à parte, vt optimè cum
29 multis notat Thuscus, *littera P, conclusione 436.
num. 10.* quæ omnia non fuerunt necessaria; nam
primus prior statim dimisit possessionem, & tra-
didit conuentum secundo priori prouiso à defi-
nitorio, quod & laudatum, & approbatum fuit
ab ipso definitorio, & primus prior ad aliud
maius officium euectus.

CONSVLTO CIX.

De quadam professione solemni facta in Religione habente statutum annullans professionem habentis sanguinem infectum sanguine Iudæorum in quocumque gradu, an talis professio fuerit nulla, si de tali macula in profitente certo non constet. sed tantum detur de illa probabilis, vel probabilior opinio?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus seu factum.*
2 *Puritas sanguinis plene, & concludenter probatur per famam, & communem reputationem.*
3 *Fama plene probat in his, qua sunt difficillima probationis.*
4 *Puritas sanguinis est difficillima probationis.*
5 *In informationibus puritatis ex statutis pracipuè quaritur circa proprietatem, & possessionem pratensoris.*
6 *Proprietas, & possessio cuiuscunque rei per famam concludenter probatur.*
7 *Fortior est probatio, qua ex fama prouenit, quam ex auditu.*
8 *Auditus in materia puritatis sufficit ad plenam probationem.*
9 *Fama est assertio plurium, & totius populi.*
10 *Auditus sufficit si proueniat à duobus, vel tribus.*
11 *Paria sunt esse talem, & haberi pro tali.*
12 *Nulla maior probatio esse potest puritatis, vel impuritatis, quam publica vox, & fama.*
13 *In antiquis fama plenissime probat.*
14 *Aliquem oriri ex sanguine Iudaico ex sola fama, & communi reputatione probatur.*
15 *Vt fama plene probet maculam, vel puritatem debet esse antiqua, & non recens.*
16 *Fama recens non habet pro se prasumptionem stabilitatis, & constantia.*
17 *Probatio qua deficere, & adesse potest iure est nulla.*
18 *Si fama est antiqua, & constans velut vera amplectitur.*
19 *Perseuerantia constans per plurimos annos veritatem eius arguit.*
20 *Fama falsa citò opprimitur.*
21 *Tempus facit crescere veritatem, & submergit mendacium.*
22 *Fama qua diu firmatur, habet pro se iuris, & veritatis prasumptionem.*
23 *Vt fama dicatur antiqua sufficiunt centum anni.*
24 *Vt fama plene probet debet aliquibus vestiri circunstantiis.*
25 *Prima debet esse antiqua.*
26 *Secunda debet habere initium bona à origine.*
27 *Fama sine causa dicitur vanus rumor, cui attendi non debet.*
28 *Fama orta ab inimicis pratensoris, seu ab aliquo ex sua familia nihil probat.*
29 *Si à pratensore, vel ab eius consanguineis spargatur*

gatur vox, seu causa, qua purgare intendant labem iam diu contractam, seu præsumptam, assignando aliam bonam originem, seu æquiuocationem, talis fama non meretur fidem, nec est attendenda.

30 Testes testificantes de fama, non tenentur exprimere originem, nec authores famæ, quando res est antiqua.

31 Sufficit quod dicant, quod sic publicè audierunt.

32 Præsumitur in antiquis causã famæ iustã præcessisse.

33 Quoties effectus apparet, præsumitur causam præcessisse.

34 Testes de puritate testantes non debent esse inimici, vel æmuli prætensoris.

35 Debent dicere, quod credunt id, quod fama dicit.

36 Debent dicere sic audiuisse à maiori parte Ciuitatis, vel dicere se audiuisse à duobus, vel tribus personis nominatis, & publice ab aliis.

37 Sufficit si dicant, sic audiuisse à suis maioribus vsque nunc, & antea ab omnibus accepisse.

38 Fama antiqua his circunstantiis vestita plenam facit probationem.

39 Per accidens in eodem populo, & de eadem re possunt dari duæ famæ contrariæ.

40 Non possunt dari tales famæ realiter veræ.

41 Possunt in eodẽ populo dari duo rumores cõtrarii.

42 Quando agitur de puritate, vel macula probanda per famam, non est necesse vt fama ista constanter probetur, vt à nemine contradicatur.

43 Si duæ famæ contrariæ appareant vna prior, posterior altera, in materia puritatis præferri debet prior, dummodo suo tempore recepta fuerit, nec postea constiterit fuisse falsam.

44 Pręstantior fides adhibenda est testibus designantibus coniunctiones, qualitates, & cognomina ascendentium prætensoris, quam mille aliis testibus contradicentibus.

45 Testes maculam firmantes, etsi pauciores sint præferendi sunt pluribus puritatẽ firmantibus.

46 Si testes pauciores testantes de macula dent rationem sui dicti æqualem pluribus deponentibus de puritate sunt illis præferendi, si omnes testentur de fama.

47 Ex paucorum numero saltem septem, genus prætensoris maculatum apparet in parte oppidi considerabili.

48 Statuta puritatis duo copulatiue requirunt, primum quod prætensor non descendat à Iudæis, secundo quod non sit, vt talis habitus.

49 Nostra lex magis excludit macula puritatis diffamatos, quam alios.

50 Idem est esse talem, & cõmuniter haberi pro tali.

51 Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.

52 Quando septem aut octo testes testantur de macula prætensoris non est dubium quod prætensor apud illos, & alios quos nominant maculatos existat.

53 Idem dicendum est, quando manet pro vtraque parte par testium numerus, & ratio.

54 Testes vt probent famam, debent esse ad minus septem.

55 Debent deponere in loco originis.

56 Testes pauciores, qui maculam asserunt, debent esse exceptione maiores.

57 Debent loqui de fama, & auditu antiquorum.

58 Debent dare rationem, & causas verosimiles, & sufficientes ad mouendum animum iudicum.

59 Rationes contrariorum testium non debent esse talis naturæ, vt destruant rationes illorum, qui maculam astruunt.

60 Si incertitudo qualitatum ex parte parentum proueniat si vnus ex illis, qui assignatur pro parentibus prætensoris sit sanguine maculatus, prætensor velut incertæ qualitatis admitti non debet.

61 Ex diuersis duorum qualitatibus certum quid colligi non valet.

62 Vnum extremum inhabile, totũ medium corrũpit.

63 Ex parentum incertitudine oritur suspicio illorum infamia.

64 Interpretatio semper facienda est contra eum, qui se fundat in probatione dubia.

65 Dum quis peculiare cognomen alicuius generis, & familiæ fert, præsumitur illius esse familiæ, & generis.

66 Excipe eos, qui potius appetunt esse filios spurios, quam naturales, causa fugiendi maculam.

67 Descendentes ex Hebræis plerumque mutant cognomina, & aliena sumunt, vt maculam sanguinis elidant

68 Quando non constat, an filius sit spurius, potius præsumitur naturalis, quam spurius.

69 Ad probandum, quod filius sit naturalis, sufficit quod concubina sit domi retenta.

70 Matri dicenti filium esse spurium, & non naturalem, non est credendum, si filius natus est in domo illius, cuius dici potest filius naturalis, & non spurius.

71 Matris assertio non potest nocere filio, cui melius est esse naturalem, quam spurium.

72 Matris assertio dicentis filium non esse ex suo marito non præiudicat filio, si natus est in in domo mariti.

73 Filius natus in domo. v. g. Petri, si non constet certo de alio patre, præsumitur illius, in cuius domo natus est.

74 Filius præsumitur procreatus ab eo, qui ad libitum suum mulierem tenebat.

75 Si mulier in domo vnius Amasii nunquam concepit, & cum peruenit ad domum alterius Amasii statim concepit, & peperit, illius præsumitur filius, in cuius domo natus est.

76 Hæc præsumptio magis roboratur, si is, in cuius domo natus est filius, eum alimentat, domi retinet, & hæredem bonorum suorum instituit.

77 Hæc nisi veris filiis raro fiunt.

78 Quæ magis filiis conueniunt, quam aliis, verum filiationem inducunt.

79 Si quis est in puritatis possessione actuali, vt si sit professus in religione vbi dantur puritatis statuta, vt deiiciatur à sua possessione requiruntur veræ probationes de macula.

80 Talis possessio reiicit probationes priuilegiatas, & præsumptas.

81 Sicut possessio est certa, ita per veras, & certas probationes tolli debet.

82 Possessio est causa, vt præsumatur verum dominium, & puritas sanguinis.

83 Quando agitur de spoliando professo à professione quam actu possidet, requiruntur pleniores probationes.

84 Plus requiritur ad repellendum iam admissum, quam ad non admittendum.

85 Turpius reiicitur, quam non admittitur hospes.

8 'mittendum ad habitum sufficit vnus leuis suspicio.

87 Ad

87 *Ad reiiciendum iam admissum ad professionem, maior & plenior requiritur de su illuu probatio.*

88 *Religiosus professus, ius habet ad rem, seu in re.*

89 *Si pratensor iam sit professus in religione, vbi sunt puritatis statuta, iudices in dubio pro puritate eius debent iudicare.*

90 *Quilibet debet in sua possessione manuteneri, nisi sit aperta, & iusta ratio in contrarium.*

91 *Si non detur dubium negatiuum, sed opinio pro vtraque parte, aliqui dicunt posse iudicem sequi opinionem, quam maluerit, si vtraque probabilis sit, & spoliare possidentem, si contra se habeat opinionem probabilem.*

92 *Proponitur Authoris opinio.*

93 *Si opiniones in prasenti casu sint aequè probabiles, tenetur iudex fauere reo.*

94 *In pari causa melior est conditio possidentis.*

95 *Si opiniones ex parte facti non sint aque probabiles, sed vna probabilior, tenetur iudex iudicare, iuxta opinionem probabiliorem.*

96 *Si detur melior probatio, pratensorem habere maculam in puritate, iudex debet eum statu religioso spoliare, ad hoc enim sufficit opinio probabilior.*

97 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

98 *Ponitur aliud argumentum in contrarium, & soluitur.*

99 *Quando opiniones versantur circa factum tenetur iudex sequi opinionem probabiliorem, etiam in matrimonio carnali, illud nullum declarando.*

100 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

101 *Ponitur resolutio consulti.*

102 *Ad rem antiquissimam probandam in materia puritatis sufficit communis fama, & populi reputatio, si sit adminiculata certis circunstantiis, qua ibi referuntur.*

103 *Quando datur incertitudo ex parte patris, an filius sit naturalis, vel spurius, potius prasumendus est naturalis, quam spurius.*

104 *Ponitur argumentum in contrarium.*

105 *Ponitur illius solutio.*

106 *In pari dubio fauendum est reo, non tamen in opinione probabili.*

107 *Fama antiqua, & adminiculata cum testibus ex auditu, & aliis prasumptionibus supra relatis facit rem non solum probabiliorem, sed certam moraliter.*

108 *Religiosus potest deiici à professione quam possidet ex probabiliore opinione, vel saltem cum probatione certa moraliter.*

109 *Ponitur resolutio totius consulti.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

1 IN nostra Prouincia Lusitaniæ datur quoddam statutum, quod nullus admittatur ad professionem religiosam, nisi cum protestatione, quod religio non intendit ei dare professionem, si sit maculatus sanguine Hebræorum in quocumque gradu, & quod ex tunc declarat professionem nullam, si fortè aliquando constiterit prædictum profitentem habere dictum sanguinem maculatum? Accidit autem, quod cum hæc protestatio facta fuerit cuidam nouitio profitenti, & informationes etiam factæ fuerint, & talis macula non fuerit inuenta, ei dederunt professionem; posteà tamen occasione alterius informationis, quæ facta fuit ab alio Religioso calidiori, pro alio nouitio consobrino istius religiosi, inuentum est ipsos esse ex sanguine maculato; Et cum exactissimæ informationes iterum de mandato definitorij factæ fuerint tandem inuentum est magnam partem populi dicere ipsos esse ex sanguine Hebræorum.

Dicebant enim, illam familiam processisse à quadam fœmina, quæ cum prius fuisset ancilla cuiusdam Clerici, posteà fuit ancilla cuiusdam medici Hebræi, & quod in eius domo concepit, & peperit quandam filiam, quæ semper habita fuit pro filia medici Hebræi, & quod ab hac filia medici procedebat ista familia, & quod id semper constanter audierint à suis maioribus. Dicebant etiam quod illa medici Hebræi concubina ad occultandum defectum sanguinis in dicta prole ei imposuisse cognomen Clerici, in cuius domo primò stetit, & cuius prius fuerat concubina, reuera tamen, quod illa non erat filia Clerici, sed medici Hebræi. Dicebant etiam, quod dictus medicus dictam puellam domi suæ natam, vt filiam semper reputauerit, & in domo sua, vt filiam educauerit, & quod ei totas suas diuitias, quæ multæ erant, reliquerit, post mortem.

Alia vero æqualis pars populi planè confitebatur prædictam antiquissimam famam, dicebant tamen esse falsam, quia illa familia non à medico Hebræo, sed à dicto Clerico procedebat, cuius prius fuerat ancilla eius mater, & quod iam grauidata exierit è domo illius ad seruiendum dicto medico Hebræo, in cuius domo peperit, & ideò filiæ natæ non posuerit cognomen medici hebræi, sed Clerici, quod cognomen talis familia semper conseruauit, & quod licèt medicus dictam puellam natam in domo sua educauerit, & totas diuitias suas ei reliquerit, non id ideò fecit, quia illa eius filia esset, sed propter affectionem, quam erga illam habuit, & quia illius mater, postquam exiuit è domo Clerici, & peperit dictam filiam, fuit etiam illius concubina, quibus visis à diffinitorio.

Quæsitum fuit à me, an talis religiosus reputandus esset ex sanguine maculato medici, & vt talis reiiciendus à religione, vtpote non professus, an vero reputandus esset ex sanguine puro Clerici, & vt talis retinendus in religione?

RESPONSIO AVTHORIS.

FAteor hunc casum grauissimum esse, & me potius velle ab aliis resolutionem audire, quam illam dare, verum quia obedientia me cogit, dicam quidquid mea insufficientia attigerit.

Proponuntur aliqua praponenda ad faciliorem nostri casus resolutionem.

IN primis suppono puritatem sanguinis plenè & concludenter probari per famam, & communem reputationem. Et ratio est, quia fama plenè probat in his, quæ sunt difficillimæ probationis; sed puritas sanguinis difficilis est probationis; ergo poterit per famam plenè probari. Maiorem tenent Decius, Marsilius, Iulius Clarus, Mascardus, Bartolus, Menochius, Surdus, Farinacius, 2
3
Azeued.

4 Azeuedus, Narbona, & alij, quos refert, & se-
quitur Escobar de Corro, *de puritate*, *p.* 1. *q.* 10.
§. 2. *num* 2.

Ratio autem est, quia in informationibus pu-
ritatis ex statutis præcipue quæritur circa proprie-
5 tatem, & possessionem prætensoris, & sui ge-
neris; sed possessio, & proprietas cuiusque rei
6 per famam concludenter probatur; ergo & pu-
ritas. Minor quoad proprietatem patet, ex plu-
ribus adductis à Tiraquello, Aym. Craueta, Pa-
laez, quos refert, & sequitur Escobar del Cor-
ro, *suprà, num.* 4. Quod vero ad possessionem pro-
bant communiter Doctores, *in cap. veniens* 10.
de testibus, *& in cap quod si nouale* 21. *de verb si-
gnif.* & tenet Petra, *de Fideicommiss. quæst.* 13. *nu-
mero* 138. Mascardus, *conclusione* 53. *num.* 23. Me-
noch. *de recuper. remed.* 15. *n.* 41. Craueta, *conclus.*
34 *num.* 11. & cum Palacz, Farinacio, Escobar,
suprà, n. 3.

Confirmatur primo, quia maior, & fortior pro-
7 batio est, quæ ex fama prouenit, quam ex audi-
8 tu; sed auditus in materia puritatis sufficit ad ple-
nam probationem; ergo ex maiori ratione suffi-
ciet fama, & communis reputatio. Maior patet.
Quia certior, & indubitabilior probatio est, quæ
à pluribus prouenit, quam à paucis, vt patet *ex
cap. licet ex quadam*, *& cap. in nostra* 32. *eodem
cap. licet causam* 9. *de probat.* Seraphin. *decisio-
9 ne* 1482. *num.* 1. *&* 3. Sed fama, est assertio plu-
rium, & totius populi, Auditus vero sufficit, si
proueniat à duobus, vel tribus; ergo probatio
10 per famam, firmior auditu est. Minor vero, sci-
licet, quod testes de auditu plene probent ma-
culam, præcipuè si testes sint exceptione maio-
res, & dicant sic audiuisse à duobus, vel tribus
fide dignis maioribus suis, & quod ita intellexe-
runt, & crediderunt, tenet cum multis Escobar
del Corro, *de puritate, p.* 1. *q.* 9. §. 4. *per totum*;
ergo puritas, vel impuritas sanguinis per famam
plene probatur.

11 Confirmatur 2. Quia paria sunt esse talem, &
haberi pro tali vt tenet Baldus, Innocentius, &
alij, quos refert Barbosa, *axioma.* 174. *num.* 12.
Sed per famam, & communem reputationem
apparet qualiter quis reputetur, & sit habitus
circa sui generis qualitates, ergo nulla maior pro-
batio puritatis, vel impuritatis esse potest, quam
12 publica vox, & fama. Illorum enim æquipara-
torum, eadem est ratio, & debent esse eidem ef-
fectus? *l gallus* 29. §. *& quid si tantum, de lib. &
posthum.* & tenet Cephalus, Paris, Gratus, &
alij, quos refert, & sequitur Barbosa, *axioma.
num.* 1. Escobar, *part.* 1. *de puritate*, *quæst.* 10. §. 2.
num. 9.

13 Confirmatur 3. Quia in antiquis fama plenis-
simè probat, vt tenent communiter Doctores;
sed hic agitur de probanda puritate ab antiquissi-
mis maioribus proueniente; ergo fama plenis-
sime probat prædictam qualitatem. Maior con-
stat, ex his quæ notant Doctores, *in l. admo-
nendi*, maxime Iason, *num.* 142. & Corras. 3. *p.
num.* 83. *de iure iurand.* *& in cap. veniens de testi-
bus*, Craueta, Auendaño, Alciatus, Mascardus,
Valascus, Thuscus, Gutierres, & alij multi quos
refert, & sequitur Escobar, *suprà, n.* 11. Azeuedo,
in l. 22. *num.* 3. *tit.* 6. *lib.* 1. *& in rubr n.* 162. *tit.* 5.
14 *lib.* 6. *recop.* Vbi ait, quod aliquem priori à na-
tione Iudaica ex sola fama, & communi reputatio-
ne probatur, quod etiam firmat Hojeda, Zeballos,
Castro, & alij innumeri, quos refert, & sequitur
Escobar, *suprà*, *n.* 21. Ergo in antiquis fama pro
plena habetur probatione.

Secundo suppono, quod vt fama plene probet
maculam, vel puritatem, debet esse antiqua, & 15
non recens; recens enim non habet pro se sta-
bilitatis, & constantiæ præsumptionem, qua 16
deficiente, potest esse vera, & potest esse falsa;
& cum probatio, quæ deficere, & adesse potest
sit iure nulla, *l. natales* 10. *C. de probat. cap.* 2. *de* 17
translat. Prælator, ideo fama recens non idoneam
facit probationem, vt rectè ait Escobar, *de pu-
ritate, p.* 1. *q.* 2. §. 2. *num.* 11. At si fama est anti-
qua, & constans, nec in aliquo labefactata, velut
vera amplectitur, *ex textu in cap. de parentela*, §. 18
35. *q.* 6. Mascardus, *de probationibus*, *conclusione*
748. *n.* 10. Valenzuela, *consil.* 92. *num.* 191. & cum
Farinacio, Garcia, & aliis Escobar, *suprà, q.* 2. §. 2.
num. 5.

Et ratio est, quia perseuerantia constans per 19
plurimos annos eius veritatem arguit, & ideo
fama antiqua, si adhuc durat vera, sin vero fal-
sa, citò opprimitur, ex D. Hieronymo ad Mar- 20
cellum, vbi inquit, Falsos rumor cito opprimi-
tur; & vita posterior iudicat de priori, si anno
præterito fama mentita est, aut certe verum di-
xit, cessit & vitium, cessauit, & rumor. Cuius
ratio est, quia tempus facit crescere veritatem, & 21
submergit mendacium, vt rectè dixerunt Tacit.
lib. 2. *historia*, & Liui. *lib.* 2. *decad.* 3. Ergo fa-
ma, quæ diu firmiter atque constanter perstitit,
habet pro se iuris, & veritatis præsumptionem,
vt optime ait Cuiacius, *lib.* 3. *obseruat.* 26. & ex 22
aliis docet Menochius, *de præsumptionibus*, *q.* 18.
num. 15. Ergo fama in antiquis plena, & vera pro-
batio est.

Si tamen quæras, quod tempus requiratur, vt
fama dicatur antiqua, & non recens? Respondeo 23
sufficere quod habeat centum annos, vt patet ex
l. An vsusfructus 56. *de vsufructu*, *l. fin. C. de sa-
crosanctis Ecclesiis*, & tenet eum Iason, Padilla,
Couarruuias, Grassio, Tiraquello, Menochio,
Auendaño, Farinacio, & aliis multis Escobar,
suprà, §. 2. *num.* 15. Respectu vero testium suf-
ficiunt sexaginta anni, vt docet Farinacius, Bur-
satus, Rota, Veralus, & alij, quos refert, &
sequitur Escobar del Corro, *ibi*, *numero decimo
octauo.*

Tertio suppono, quod vt fama plene probet, 24
debet aliquibus vestiri circunstantiis. Prima de-
bet esse antiqua; Nam si recens est post incep-
tam prætensionem, aut litem, aut paulo antea, 25
nulla est, *ex cap. licet ex quadam* 47. *de testibus*,
& probat cum Petra, Mascardo, Valenzuela,
Menochio, & aliis Escobar, *de puritate*, *part.
prima*, *quæstione nona*, §. *decimo*, *numero secun-
do.* Secunda debet inspici origo ipsius famæ. 26
Nam vt fides ei detur, debet à bona origine ini-
tium sumere, nam fama sine causa, potius va-
nus rumor dicitur, qui attendi non debet, se-
cundum textum, *in l. si priuatus* 17. *qui & quibus*, 27
l. Decurionum 12. *Cod. de pœnis*, *cap* 2. *de elect.* &
cum Valenzeula, Simancas, Barbosa, Escobar, *de
puritate*, *part. prima*, *quæstione* 10. § 4. *num.* 9. Vn-
de debet prouenire à rationabili causa, seu conie-
ctura verosimili.

Hine fit quod fama orta ab inimicis præten- 28

28 soris, seu alicuius ex sua familia nihil probat; &
idem dicendum est, si à prætensore, vel ab eius
consanguineis, amicisve spargatur vox, sen cau-
sa, qua purgare intendunt labem iam diu con-
29 tractam, seu præsumptam, assignando aliquam
bonam originem, seu æquiuocationem, quæ
aliud suadeat, nam tunc fama nec fidem mere-
tur, nec est attendenda, *ex textu in l. nullus* 10.
de testibus, l. in omnibus 10. *C. eodem, cap. de cæ-
tero* 14. *extra illo tit.* & ex Zephato, *consilio* 225.
& ex Baldo, *in l. viles*, *§. mulier per illum tex-
tum ad l. Iuliam, de adulter.* Mascardus, *conclus.*
118. *num.*8. & cum Farinacio Escobar, *de purita-
30 te, part.*1.*q.*10. *§.*4. *num.*1. *& quæst.*9. *§.*4. *num.*71.
Non tenentur tamen testes exprimere originem,
nec authores famæ, quando res antiqua est, sed
sufficit si dicant, quod si publice audierunt, vt
31 cum Baldo, Garcia, Cassiodoro, Farinacio, & aliis
probat Escobar, *ibi, n.*21.
32 Cuius Ratio est, quia præsumitur in antiquis
causam iustam præcessisse, ex qua orta fuit fama,
vel auditus, vt probatur *ex cap. illa autem* 11.
dist. 12. Quoties enim effectus apparet, præsu-
mitur causam præcessisse ad eius productionem, *l.
33 cum in rem versu* 6. *de vsuris, l. filius* 10. *C. de re-
tention. hereditat.* & cum multis probat Escobar,
*in additionibus ad primam partem, num.*51. *omnino
videndus.* Tertio testes de puritate non debent
esse inimici, nec æmuli prætensoris, & debent di-
34 cere, quod credunt id, quod fama dicit existe-
re verum. Debent etiam testes dicere, ita audi-
uisse à maiori parte Ciuitatis, vel ad minus de-
35 bent dicere, sic audiuisse à duobus, vel tribus
personis nominatis fide dignis, & publice ab
aliis, sufficit etiam si dicant, sic audiuisse à suis
36 maioribus vsque nunc, & antea ab omnibus ac-
cepisse, vt cum multis probat Escobar, *suprà, n.*2.
37 quibus circunstantiis fama antiqua vestita ple-
38 nam facit probationem, vt *suprà* diximus.
Quarto suppono quod licet realiter circa ean-
dem rem, & in eodem loco, non possint dari
duæ contrariæ famæ, quæ vere tales dici va-
39 leant, bene tamen dari possunt per accidens. Ita
cum Aretino, Fuluio, Paciano, Menochio, & aliis
Escobar à Corro, *de puritate* 1. *p. quæst.*10. *§.*16.
n 11. Vbi concordat contrarias sententias, vnam
40 asserentem talem famam non posse dari in eodem
tempore, & loco, & aliam affirmantem contrà.
Nam vna opinio loquitur vere, & realiter, &
alia apparenter, & per accidens; quod autem per
accidens dari possint, patet. Quia optime acci-
dere potest, quod in vna causa duæ famæ con-
trariæ maneant probatæ, per tot testes, & ratio-
nes, ita vt diuersæ videantur. Quod autem non
possint in re dari tales famæ contrariæ, quæ ve-
ræ tales dici possint patet; qoia fama est opinio,
seu traditio quædam recepta, velut vera in ma-
iori oppidi parte, vt ex Baldo, & aliis probat.
Mascardus, *de probationibus conclusione* 749. *n.* 2.
Sed non possint dari duæ maiores partes simul
in vno, eodemque populo; ergo duæ famæ con-
trariæ eiusdem rei realiter simul extare non pos-
sunt. Possunt tamen dari realiter simul in eo-
dem populo duo rumores contrarij, quia ad ru-
morem, nec causa verosimilis, nec maior pars
41 populi requiritur. Imo rumoris proprium est, esse
vanum, sine ratione, & sine fide, variumque in
populo, cum ortum trahat à variis, & contra-
riis hominum credulitatibus, vt cum multis
probat Escobar del Corro, *suprà, numero vigesi-
mo quarto.*
Quinto suppono. Quod si agatur de puritate,
seu macula probanda per famam, & communem
reputationem, prout maxime fit. Non est ne- 42
cesse, quod fama ita inconcusse, & constanter
probetur; vt à nemine contrarietur; siquidem
raro testes de macula vniformiter deponunt, vt
notat Escobar, *part.*2. *q.*9. *§.*2. *num.*19. Vnde si
duæ famæ appareant contrariæ, vna prior, po- 43
sterior altera, in causa puritatis, in qua de re
antiqua agitur, præferri debet prior, quæ pro-
pinquior est origini puritatis, aut maculæ, dum-
modo suo tempore recepta fuerit, & pro vera à
maioribus habita, nec postea comperta sit cau-
sa deceptionis, & erroris, vt latè cum aliis pro-
bat Escobar, *ibi, n.*23. Deinde præstantior est fi-
des adhibenda testibus distinguentibus coniun-
ctiones, qualitates, & cognomina ascendentium, 44
& maiorum prætensoris, quam mille aliis testi-
bus contradicentibus, vt cum multis Escobar, *ibi,
num.* 27. Tandem testibus affirmantibus plus
creditur, quam aliis pluribus negantibus, vt cum
multis ibi probat Escobar, *suprà, n.*33.
Deinde testes maculam affirmantes, etsi pau-
ciores sint præferendi sunt pluribus puritatem af- 45
firmantibus; Et ratio est, quia testes opinionem
maculæ firmantes testantur de re magis speciali,
& propinquiori memoriæ hominum, Nam puri-
tas prouenit à longiori facto sumptæ fidei Catho-
licæ semper, & intepide obseruatæ à maioribus
omnibus absque eo, quod memoria sit eius, qui
primo eam fuit amplexus. Macula vero proxime
orta est ab alio facto propinquiori memoriæ ho-
minum, & certiori, nempe à crimine contra fi-
dem à maioribus commisso, vel à contraria le-
ge nostræ fidei obseruata, quæ omnia, & si anti-
qua, non tamen ita sunt longinqua, vt exce-
dant hodie metam centum, & quadraginta anno-
rum, à quo tempore Iudæi fuerunt ab Hispania
expulsi, & in Lusitaniam introducti; ergo cum te-
stes deponentes de macula maiori ratione, & ve-
rosimilitudine moniti sint, eis potius danda est fi-
des, quam multis aliis puritatem firmantibus. Ita
cum Bartolo, Tepato, Lara. & aliis Escobar, *p.*2.
de puritate, quæstione 9. *§.* 3. *numero* 37. omnino
videndus.
Sed quid si vtrorumque rationes eandem ha-
beant vim, & alias testes deponentes de purita-
te plures sint, quam deponentes de macula? 46
Respondeo quod si omnes testes, tam plures,
quam pauciores omnes loquuntur de fama, &
communi reputatione, seu auditu maiorum, &
pauciores per se plene, & cum debitis requisitis
famam, siue auditum probent, reddendo suspi-
cientem rationem cæteris non inferiorem, sed
saltem æqualem, præferri pluribus debent. Tum
quia macula per eos sufficienter probata manet ad
excludendum prætensorem ex mente statutorum
puritatis. Tum quia assertio plurium non con-
uincit, quod pauciores non audierint maculam,
& suo tempore viderint de ea esse communem
reputationem, nec quod positiue & vere genus
prætensoris maculatum non maneat, cum extan-
te macula, & veritate à paucioribus asserta, possit
esse, quod aliquando cæteri contrarium audierint, 47
quorum dicta non tollunt veritatem aliorum, quæ
ab illis ignorari potuit. Tum quia ex pauco-
rum testium numero, saltem septem, genus
prætenso

prætensoris maculatam apparet, in parte oppidi
considerabili, quod sufficit, vt statutorum pro-
hibitioni locus sit. Tum quia pauciores testes,
qui maculam asserunt, specialius loquuntur, quam
puritatem affirmantes, & debent præferri ex eis,
quæ *suprà* diximus.

48 Tum quia statuta puritatis duo copulatiue ex-
presse requirunt, circa illam qualitatem proban-
dam Primum quod prætensor non descendat à
Iudæis. Secundum quod non sit in ciuitate, vel
oppido suæ originis vt talis habitos; & quoad no-
49 stratea patet ex nostra constitutione; *2. p. cap. 2.*
num. 31. Vbi lex ait, quod testes circa puritatem
interrogentur de infamia, & de notorietate, aut
publicitate. Ex quibus colligitur, quod lex non
solum postulat, quod vera descendentia maculata
excludatur, sed multo magis putatiua, vt patet ex
illis verbis nostræ legis *suprà n.* 10. Si aliqua præ-
cessit infamia, & latius cum Abbate, Butr. Gra-
ueta, & aliis docet Escobar, *lib. 2. de puritate, q. 9.*
50 *§. 3. num.* 81.

Et huius ratio est, quia idem est esse talem, &
communiter haberi, & reputari pro tali, vt pro-
bant Perezius de Lara, *cap. 4 num.* 100. Valenzue-
la, *consilio* 90. *num.* 193. Decius, *consilio 5. num. 32.*
lib. 1. Thuscus, *litera P, conclusione* 84. *n. 22. tom. 6.*
Barbosa, *axioma* 174. *num. 12.* Tum quia cum præ-
dicta duo in statutis æquipatentur, idem ius in
vno, ac in alio est seruandum, *in textu in l. iam*
hoc iure de vulg. & in l. quamuis 4. Cod. de impuber.
Romanus *consilio* 308. *num.* 4. Valenzuela, *consil.* 83.
num. 138. Ergo quælibet maculata reputatio in po-
pulo, seu in parte ejus considerabili, vt est in sep-
tem, vel octo testibus, nocere debet, maxime si
iuncta fuerit cum sofficienti ratione, vt *suprà* di-
ximus, & tenet cum Osuald. & aliis Escobar del
Corro, *suprà n.* 79.

51 Nec obstat si dicas quod in dubio debet iudex
iudicare pro puritate prætensoris, cuius honor
faciendus est, testes enim deponentes circa bo-
nam famam præferendi sunt aliis contrarium af-
serentibus, etiamsi pauciores numero existant,
vt cum multis probat Farinacius, *tomo 1. q. 47. n.*
182. Cum testibus enim de bona fama, & puri-
tate concurrit iuris præsumptio, quæ omnino præ-
ferri debet *ex cap. fin. de præsumptionibus, cap.* 1.
Fulgos. *in l. 3. num. 3. de probat.* Baldus, *in l. tam*
quam, n. 8. C. de fideicommiss. Non obstat inquam
Respondeo namque, cum Escobar, *p. 2. de purita-*
te, q. 9. § 5. n. 96. Quod licet in dubio prætensor
fauendus sit, dum ex causis, rationibus, & vero-
similitudinibus dubius pro vtraque parte manet
iudex in exquirendo, cum macula vere existat, aut
52 sufficiens sit eius diffamatio, vt bene ibi proba-
tur. Dum vero septem aut plures testes probi, &
fide digni cum ratione, & aliis requisitis paulo
inferius referendis maculam asserunt, non est du-
bium, saltem in hoc quod prætensor apud illos
graues, & probos viros, & apud cæteros quos no-
minant maculatus existat, qui efficiunt magnam
populi partem sufficientem, vt in ea verificetur
& locum habeat statutorum populi prohibi-
tio, quæ quoad hoc solum postulant infamiam;
& idem maiori ratione dicendum est, quan-
do manet pro vtraque parte par testium nu-
53 merus, & ratio, quia si testes maculam firman-
tes per se famam probent, & probabunt ma-
culatum sine dubio, vt ex præcedentibus pa-

ter, nec maiori indiget probatione. Ita Escobar,
suprà, n. 97.

Debent tamen hæc requisita concurrere; primum
quod testes sint saltem septem. Secundo quod de- 54
posuerint in originis loco, in quo originarij fue-
runt maiores, de quorum agitur descendentia, & 55
puritate. Tertio quod testes pauciores, qui ma-
culam asserant, sint fide digni integri, & omni 56
exceptione maiores. Quarto quod loquantur de
fama, seu auditu antiquorum, non enim debent
loqui de nouo auditu, nec de fama recenti.
Quinto quod asserunt rationes, & causas verosi- 57
miles, & sufficientes ad mouendum animos iudi-
cum ad sic credendum. Sexto quod rationes con- 58
trariorum testium non sint talis naturæ, vt euel-
lant, & omnino destruant rationes illorum, qui 59
maculam astruunt.

Sexto suppono, quod si incertitudo qualita-
tum ex parentum proueniat incertitudine, nec sit 60
maior ratio cur Ioannes, v. g. sit filius Petri, quam
Francisci, tunc videndum est, an Petrus, & Fran-
ciscus ambo sint puri in sanguine, necne. Et si
vnus sit sanguinis puri, & alius sanguinis impu-
ri, & maculati, nec plus pro vno, quam pro alio
probatum appareat, tunc prætensor velut incertæ
qualitatis admitti non debet, vbi sunt puritatis
statuta. Tum quia ex diuersis duorum qualitati-
bus, certum quid colligi non valet, *l. Papianus*
20. de minor. l. final. de calumniat. Stephanus 61
Gratianus, *Marchia, decis. 32. n. 8. & decisione 41.*
n. 10. Valenzuela, *consil. 1. n. 79. & consil. 5. num.*
6. & consil. 67. numero 32. Nam quia vnum ex-
tremum inhabile totum medium corrumpit, *l. ne-*
cessario in principio, l. bonorum 24. §. an autem. 62
Tum quia expositi reiiciuntur, vbi dantur statu-
ta puritatis, eo solum, quia in parentibus potest
abesse macula, sed hic interuenit certa macula
in vno ex parentibus; ergo vt certior, & pro-
pinquior magis timenda est, vt cum multis pro-
bat Escobar, *part. 1. de puritate, quæst. 8. §. 3.*
numero 63. Vnde optime concludit Sairus in 63
thesauro, libro 6. cap. 10. Et cum Seraphino,
Escobar, *suprà, numero* 33. Quod ex parentum in-
certitudine oritur suspicio eorum infamiæ; sem-
per enim interpretatio facienda est aduersus eum, 64
qui se fundat in probatione dubia, *ex textu in*
l. veteribus 39. de pactis, C. quidquid 99. de ver-
bor. etiam in materia fauorabili, vt cum Decio,
Surdo, Crauetta, Petra, & aliis probat Escobar,
part. 1. de puritate, quæstione nona, §. decimo nu-
mero 4. & 5.

Septimo suppono. Quod dum quis peculia- 65
re cognomen alicuius generis, & familiæ fert,
præsumitur illius esse familiæ, & generis vt pa-
tet, ex *l. vxorem prægnantem* 29. ibi, *nomine pa-*
tris vocitatus de manum. testam. l. cum præsump. 91.
ibi nominis cognomen quo liberi tantum nuncupan-
tur adiecerit, C. de liber. causa, l. 231. Et in ter-
minis docuerunt Bartolus, *in rubr. num. 4. fol. ma-*
trim. vbi etiam Petrus Barbosa, *1. p. n.* 28. Idem
Bartolus, *in l. 1. num. 19. ad municip.* & cum Fe-
lin. Gregor. Decio, Cabedo, & aliis Escobar,
part. 1. de puritate. quæstione decima sexta, §. secun-
do n. 28.

Excipe eos, qui potius appetunt filios esse
spurios, quam naturales, causa fugiendi macu- 66
lam. Nam hi audiendi non sunt, nisi eui-
dentissimis nitantur probationibus, vt optimè

28 soris, seu alicuius ex sua familia nihil probst; &
idem dicendum est, si à prætensnre, vel ab eius
consanguineis, amicisve spargatur vox, seu cau-
sa, qua purgare intenduntr labem iam diu con-
29 tractam, seu præsumptam, assignando aliquam
bonam originem, seu æquiuocationem, quæ
aliud suadeat, nam tunc fama nec fidem mere-
tur, nec est attendenda, *ex textu in l. nullus* 10.
de testibus, l. in omnibus 10. *C. eodem, cap. de cæ-
tero* 14. *extra illo tit.* & ex Zephato, *consilio* 225.
& ex Baldo, *in l. miles*, *§. mulier per illum tex-
tum ad l. Iuliam, de adulter.* Mascardus, *conclus.*
118. *num.*8. & cum Farinacio Escobar, *de purita-
30 te, part.*1.*q.*10. §.4. *num.*1. *& quæst.*9. §.4. *num.*71.
Nun tenentur tamen testes exprimere originem,
nec authores famæ, quandn res antiqua est, sed
sufficit si dicant, quod si publice audierunt, vt
31 cum Baldo, Garcia, Cassiodoro, Farinacio, & aliis
probat Escobar, *ibi, n.*21.

32 Cuius Ratio est, quia præsnmitur in antiquis
causam iustam præcessisse, ex qua orta fuit fama,
vel auditus, vt probarur *ex cap. illa autem* 11.
dist. 12. Quoties enim effectus apparet, præsu-
mitur causam præcessisse ad eius productionem, *l.
33 cum in rem versu* 6. *de vsuris, l. filius* 10. *C. de re-
tentien. hæreditas.* & cum multis probat Escobar,
*in additionibus ad primam partem, num.*51. *omnino
videndus.* Tertio testes de puritate non debent
esse inimici, nec æmuli prætensoris, & debent di-
34 cere, quod credunt id, quod fama dicit existe-
re verum. Debent etiam testes dicere, ita audi-
uisse à maiori parte Ciuitatis, vel ad minus de-
35 bent dicere, sic audiuisse à duobus, vel tribus
personis nominatis fide dignis, & publice ab
aliis, sufficit etiam si dicant, sic audiuisse à suis
36 maioribus vsque nunc, & antea ab omnibus ac-
cepisse, vt cum multis probat Escobar, *suprà, n.*2.
37 quibus circumstantiis fama antiqua vestita ple-
38 nam facit probationem, vt *suprà* diximus.

Quarto suppono quod licet realiter circa can-
dem rem, & in eodem loco, non possint dari
duæ contrariæ famæ, quæ vere tales dici va-
39 leant, bene tamen dari possunt per accidens. Ita
cum Aretino, Fuluio, Paciann, Menochio, & aliis
Escobar à Corro, *de puritate* 1. *p. quæst.*10. §.16.
n. 11. Vbi concordat contrarias sententias, vnam
40 asserentem talem famam non posse dari in eodem
tempore, & loco, & aliam affirmantem contrà.
Nam vna opinio loquitur vere, & realiter, &
alia apparenter, & per accidens; quod autem per
accidens dari possint, patet. Quia optime acci-
dere potest, quod in vna causa duæ famæ con-
trariæ maneant probatæ, per tot testes, & ratio-
nes, ita vt diuersæ videantur. Quod autem non
possint in re dari tales famæ contrariæ, quæ ve-
ræ tales dici possint patet; quia fama est opinio,
seu traditio quædam recepta, velut vera in ma-
iori oppidi parte, vt ex Baldo, & aliis probat.
Mascardus, *de probationibus conclusione* 749. *n.* 2.
Sed non possint dari duæ maiores partes simul
in vno, eodemque populo; ergo duæ famæ con-
trariæ eiusdem rei realiter simul extare non pos-
sunt. Possunt tamen dari realiter simul in eo-
dem populo duo rumores contrarij, quia ad ru-
morem, nec causa verosimilis, nec maior pars
41 populi requiritur. Imo rumoris proprium est, esse
vanum, sine ratione, & sine fide, variumque in
populo, cum ortum trahat à variis, & contra-
riis hominum credulitatibus, vt cum multis
probat Escobar del Corro, *suprà, numero vigesi-
mo quarto.*

Quinto suppono. Quod si agatur de puritate,
seu macula probanda per famam, & communem
reputationem, prout maxime fit. Non est ne- 42
cesse, quod fama ita inconcusse, & constanter
probetur, vt à nemine contrarietur; siquidem
raro testes de macula vniformiter deponunt, vt
notat Escobar, *part.*2. *q.*9. §.2. *num.*19. Vnde si
duæ famæ appareant contrariæ, vna prior, po- 43
sterior altera, in causa puritatis, in qua de re
antiqua agitur, præferri debet prior, quæ pro-
pinquior est origini puritatis, aut maculæ, dum-
modo suo tempore recepta fuerit, & pro vera à
maioribus habita, nec postea comperta sit cau-
sa deceptionis, & erroris, vt latè cum aliis pro-
bat Escobar, *ibi, n.*23. Deinde præstantior est fi-
des adhibenda testibus distinguentibus coniun-
ctiones, qualitates, & cognomina ascendentium, 44
& maiorum prætensoris, quam mille aliis testi-
bus contradicentibus, vt cum multis Escobar, *ibi,
num.* 27. Tandem testibus affirmantibus plus
creditur, quam aliis pluribus negantibus, vt cum
multis ibi probat Escobar, *suprà, n.*33.

Deinde testes maculam affirmantes, etsi pau-
ciores sint præferendi sunt pluribus puritatem af- 45
firmantibus; Et ratio est, quia testes opinionem
maculæ firmantes testantur de re magis speciali,
& propinquiori memoriæ hominum, Nam puri-
tas prouenit à longiori facto sumptæ fidei Catho-
licæ semper, & intrepide obseruatæ à maioribus
omnibus absque eo, quod memoria sit eius, qui
primo eam fuit amplexus. Macula vero proxime
orta est ab alio facto propinquiori memoriæ ho-
minum, & certiori, nempe à crimine contra fi-
dem à maioribus commisso, vel à contraria le-
ge nostræ fidei obseruata, quæ omnia, & si anti-
qua, non tamen ita sunt longinqua, vt exce-
dant hodie metam centum, & quadraginta anno-
rum, à quo tempore Iudæi fuerunt ab *Hispania*
expulsi, & in Lusitaniam introducti; ergo cum te-
stes deponentes de macula maiori ratione, & ve-
risimilitudine moniti sint, eis potius danda est fi-
des, quam multis aliis puritatem firmantibus. Ita
cum Bartolo, Tepato, Lara. & aliis Escobar, *p.*2.
de puritate, quæstione 9. §. 3. *numero* 37. omnino
videndus.

Sed quid si vtrorumque rationes eandem ha-
beant vim, & alias testes deponentes de purita-
te plures sint, quam deponentes de macula? 46
Respondeo quod si omnes testes, tam plures,
quam pauciores omnes loquuntur de fama, &
communi reputatione, seu auditu maiorum, &
pauciores per se plene, & cum debitis requisitis
famam, siue auditum probent, reddendo suffi-
cientem rationem cæteris non inferiorem, sed
saltem æqualem, præferri pluribus debent. Tum
quia macula per eos sufficienter probata manet ad
excludendum prætensorem ex mente statutorum
puritatis. Tum quia assertio plurium non con-
uincit, quod pauciores non audierint maculam,
& suo tempore viderint de ea esse communem
reputationem, nec quod positiue & vere genus
prætensoris maculatum non maneat, cum extan-
te macula, & veritate à paucioribus asserta, possit
esse, quod aliquando cæteri contrarium audierint, 47
quorum dicta non tollunt veritatem aliorum, quæ
ab illis ignorari potuit. Tum quia ex pauco-
rum testium numero, saltem septem, genus
prætenso

prætensoris maculatam apparet, in parte oppidi considerabili, quod sufficit, vt statutorum prohibitioni locus sit. Tum quia pauciores testes, qui maculam asserunt, specialius loquuntur, quam puritatem affirmantes, & debent præferri ex eis, quæ *suprà* diximus.

48 Tum quia statuta puritatis duo copulatiue expresse requirunt, circa illam qualitatem probandam. Primum quod prætensor non descendat à Iudæis. Secundum quod non sit in ciuitate, vel oppido suæ originis vt talis habitus; & quoad no-
49 strates patet ex nostra constitutione, 2. *p. cap.* 2. *num.*11. Vbi lex ait, quod testes circa puritatem interrogentur de infamia, & de notorietate, aut publicitate. Ex quibus colligitur, quod lex non solum postulat, quod vera descendentia maculata excludatur, sed multo magis putatiua, vt patet ex illis verbis nostræ legis *suprà n.*10. Si aliqua præcessit infamia, & latius cum Abbate, Butr. Craueta, & aliis docet Escobar, *lib.*2. *de puritate*, *q.*9.
50 §.3. *num.*81.

Et huius ratio est, quia idem est esse talem, & communiter haberi, & reputari pro tali, vt probant Perezius de Lara, *cap.*4. *num.*100. Valenzuela, *consilio* 90. *num.*193. Decius, *consilio* 5. *num.* 32. *lib.*1. Thuscus, *litera P, conclusione* 84. *n.*22. *tom.*6. Barbosa, *axioma.*174. *num.*21. Tum quia cum prædicta duo in statutis æquipatentur, idem ius in vno, ac in alio est seruandum, *in textu in l. iam hoc iure de vulg. & in l. quamuis* 4. *Cod. de impuber.* Romanus *consilio* 308. *num.*4. Valenzuela, *consil.*83. *num.*138. Ergo quælibet maculata reputatio in populo, seu in parte eius considerabili, vt est in septem, vel octo testibus, nocere debet, maxime si iuncta fuerit cum sufficienti ratione, vt *suprà* diximus, & tenet cum Osuald. & aliis Escobar del Corro, *suprà n.*79.

51 Nec obstat si dicas quod in dubio debet iudex iudicare pro puritate prætensoris, cuius honor faciendus est, testes enim deponentes circa bonam famam præferendi sunt aliis contrarium asserentibus, etiamsi pauciores numero existant, vt cum multis probat Farinacius, *tomo* 1. *q.*47. *n.* 182. Cum testibus enim de bona fama, & puritate concurrit iuris præsumptio, quæ omnino præferri debet *ex cap. fin. de præsumptionibus cap.* 1. Fulgos. *in l.*3. *num.*3. *de probat.* Baldus, *in l. eam quam, n.*8. *C. de fideicommiss.* Non obstat inquam Respondeo namque, cum Escobar, *p.*2. *de puritate, q.*9. §.3. *n.*96. Quod licet in dubio prætensor fauendus sit, dum ex causis, rationibus, & verosimilitudinibus dubius pro vtraque parte manet iudex in exquirendo, cum macula vere existat, aut
52 sufficiens sit eius diffamatio, vt bene ibi probatur. Dum vero septem aut plures testes probi, & fide digni cum ratione, & aliis requisitis paulo inferius referendis maculam asserunt, non est dubium, saltem in hoc quod prætensor apud illos graues, & probos viros, & apud cæteros quos nominant maculatus existat, qui efficiunt magnam populi partem sufficientem, vt in ea verificetur & locum habeat statutorum populi prohibitio, quæ quoad hoc solum postulant infamiam; & idem maiori ratione dicendum est, quando manet pro vtraque parte par testium nu-
53 merus, & ratio, quia si testes maculam firmantes per se famam probent, & probabunt maculatum sine dubio, vt ex præcedentibus patet, nec maiori indiget probatione. Ita Escobar, *suprà, n.*97.

Debent tamen hæc requisita concurrere; primum quod testes sint saltem septem. Secundo quod de- 54
posuerint in originis loco, in quo originarij fuerunt maiores, de quorum agitur descendentia, & 55
puritate. Tertio quod testes pauciores, qui maculam asserunt, sint fide digni integri, & omni
exceptione maiores. Quarto quod loquantur de 56
fama, seu auditu antiquorum, non enim debent loqui de nouo auditu, nec de fama recenti. Quinto quod asserunt rationes, & causas verosi- 57
miles, & sufficientes ad mouendum animos iudicum ad sic credendum. Sexto quod rationes con- 58
trariorum testium non sint talis naturæ, vt euellant, & omnino destruant rationes illorum, qui 59
maculam astruunt.

Sexto suppono, quod si incertitudo qualitatum ex parentum proueniat incertitudine, nec sit 60
maior ratio cur Ioannes, v.g. sit filius Petri, quam Francisci, tunc videndum est, an Petrus, & Franciscus ambo sint puri in sanguine, necne. Et si vnus sit sanguinis puri, & alius sanguinis impuri, & maculati, nec plus pro vno, quam pro alio probatum apparet, tunc prætensor velut incertæ qualitatis admitti non debet, vbi sunt puritatis statuta. Tum quia ex diuersis duorum qualitatibus, certum quid colligi non valet, *l. Papianus* 20. *de minor. l. final. de calumniat.* Stephanus 61
Gratianus, *Marchia, decis.* 32. *n.*8. *& decisione* 32. *n.*10. Valenzuela, *consil.*1. *n.*79. *& consil.*5. *num.* 6. *& consil.* 67. *numero* 32. Nam quia vnum extremum inhabile totum medium corrumpit, *l. necessario in principio*, *l. bonorum* 24. §. *an autem.* 62
Tum quia expositi reiiciuntur, vbi dantur statuta puritatis, eo solum, quia in parentibus potest abesse macula, sed hic interuenit certa macula in vno ex parentibus; ergo vt certior, & propinquior magis timenda est, vt cum multis probat Escobar, *part.*1. *de puritate*, *quæst.* 8. §. 3. *numero* 63. Vnde optime concludit Sairus in *thesauro*, *libro* 6. *cap.* 10. Et cum Seraphino, 63
Escobar, *suprà, numero* 33. Quod ex parentum incertitudine oritur suspicio eorum infamiæ; semper enim interpretatio facienda est aduersus eum, 64
qui se fundat in probatione dubia, *ex textu in l. veteribus* 39. *de pactis*, *C. quidquid* 99. *de verbor. etiam in materia fauorabili*, vt cum Decio, Surdo, Craueta, Petra, & aliis probat Escobar, *part.* 1. *de puritate*, *quæstione nona*, §. *decimo numero* 4. *&* 5.

Septimo suppono. Quod dum quis peculiare cognomen alicuius generis, & familiæ fert, 65
præsumitur illius esse familiæ, & generis vt patet, ex *l. vxorem prægnantem* 29. ibi, *nomine patris vocitatus de manum. testam. l. cum præsump.* 9. *ibi nomini cognomen quo liberi tantum nuncupantur adiecerit, C. de liber. causa*, *l.* 231. Et in terminis docuerunt Bartolus, *in rubr. num.*4. *fol. matrim.* vbi etiam Petrus Barbosa, 1. *p. n.* 28. Idem Bartolus, *in l.*1. *num.* 19. *ad municip.* & cum Felin. Gregor. Decio, Cabedo, & aliis Escobar, *part.*1. *de puritate. quæstione decima sexta*, §. *secundo, n.*28.

Excipe eos, qui potius appetunt filios esse spurios, quam naturales, causa fugiendi macu- 66
lam. Nam hi audiendi non sunt, nisi euidentissimis nitantur probationibus, vt optime probat

probat Escobar, *de puritate, p. 1. q. 16. §. 4. num. 28.*
Et ratio est. Tum quia descendentes ex Hebræis
67 plerunque mutant cognomina, & aliena sumunt,
vt maculam sanguinis elidant, vt bene aduertit
Escobar, *de puritate, p. 1. q. 6. §. 3. n. 40.* Tum
quia quando non constat, An filius sit spurius,
68 vel naturalis potius præsumitur naturalis, quam
spurius, vt cum Bosio, Matienco, Gratiano, Mascardo, Gutierrez, Sanchez, docet Escobar, *de puritate, p. 1. q. 16. §. 4. n. 27.* Et ad probandum
quod filius sit naturalis, sufficit, quod concubina
69 sit domi retenta, vt cum Antonio Gomes, Auendaño, notat Sanchez, *lib. 4. consiliorum, cap. 3. dub. 1. n. 4.* Vnde matri dicenti filium esse spu-
70 rium, & non naturalem, non est credendum, si
filius natus est in domo illius, cuius potest dici filius naturalis, & non spurius; & ratio est, quia
matris assertio non potest nocere filio, cui me-
71 lius est esse naturalem, quam spurium, sicut assertio matris dicentis filium non esse ex marito, non
præiudicat filio, si natus est in domo mariti, vt tenet cum multis Menochius, *lib. 6. præsumptione 53.*
72 *n. 6. & 71.*
Octauo suppono, quod filius natus in domo
73 v.g. Petri, si non constat certo de alio patre, præsumitur illius, in cuius domo natus est. Ita cum
Decio, Corneo, Alexandro, Aleiato, Socino, &
aliis communiter Menochius, *de præsumptionibus, lib. 6. præsumptione 53. n. 19.* Vbi etiam cum aliis
74 ait, filium præsumi procreatum ab eo, qui ad libitum suam mulierem tenebat, quæ certiora sunt,
si talis mulier dum in domo alterius concubinarij
erat nunquam peperit, nec concepit, nam tunc,
75 si cum alio homine habitauit, & illius concubina
fuit, & statim concepit, & peperit, non illius, cuius prius concubina fuit, sed illius secundi præsumitur filius conceptus, & natus, vt bene cum Aretino, Felino, & aliis, etiam respectu proprij mariti, notat Menochius, *supra, n. 19.* Quæ veriora
76 sunt, si ille in cuius domo est dicta concubina, filium natum alimentat, & domo retinet, & multo magis, si hæredem instituit. Nam hæc omnia,
nisi veris filiis raro fiunt, & quæ magis filiis conueniunt, quam aliis, veram filiationem inducunt,
77 vt cum Alexandro, Socin. Rolando, Gratian.
docet Escobar, *part. 1. de puritate, q. 6. §. 4. n. 50.* &
78 cum aliis Menochius, *de præsumptionibus, lib. 6. præsumptione 53. n. 32.*
Nono suppono. Quod is qui est, in puritatis
79 quasi possessione actuali, vt si sit Religiosus in
religione, vbi dantur puritatis statuta, ipsa actualis possessio status requirit veras probationes, &
reiicit Præuiligiarias, &c. præsumptas, vt sunt
80 probatio ex solo auditu, *l. sine possidetis 16. C. de probationibus.* Tum quia sicut possessio ipsa
certa est, ita per veras, & certas probationes tol-
81 li debet; Probatio autem auditus incerta est;
Tum quia possessio est causa, vt præsumatur ve-
82 rum dominium, & puritas sanguinis, *ex l. fin. C. de rei vendic.* vt ex Abbate, Ripa, & aliis tradit
Garcia, *de nobilitate glossa 18. §. 1. n. 10,* & cum
Alciato, Craueta, Valenzuela, & aliis probat Escobar, *de puritate, p. 9. §. 4. num. 57.* Vnde quando
agitur de spoliando admisso, v.g. ad professionem, quam actu vere possidet, requiruntur pleniores probationes, *ex texta in cap. super his 16. de accusat.* cum aliis adductis à Parezio de Lara,
83 *cap. 4. num. 56.* Plus enim requiritur ad repellendum iam admissum, quam ad non admittendum
ad habitum; Turpius enim reiicitur, quam non
admittitur hospes, Ad quemlibet enim non ad- 84
mittendum sufficit vnus testis, & leuis suspicio,
vt cum Nauarro notauit Rodriguez, *tom. 1. q. 14. art. 3.* Ad reiiciendum vero iam admissum ad 85
professionem maior, & plenior requiritur defectuum probatio, quidquid in contrarium dicat 86
Perezius de Lara, *cap. 4. numero 56.* Et ratio est,
quia religiosus iam receptus ad professionem ius 87
habet ad rem, seu in re; ergo ad repulsam illius
maior requiritur probatio, quam ad repellendum 88
eum, qui adhuc nullum ius assecutus est, & facilius impeditur ius quærendum, quam tollitur ius
quæsitum, vt cum Alexandro, Thusco, Barbosa, &
aliis notat Escobar, *de puritate, part. 1. quæst. 6. §. 1. num. 5. & part. 1. quæst. 7. à num. 135.* vbi plura
ad rem.
Ex quibus omnibus concludo, quod si prætensor constitutus fuerit in quasi possessione puritatis ex obtenta professione Religionis, vel officio 89
illam requirente. Tunc iudices in dubio pro eius
puritate debent iudicare, *ex reg. textus, in l. in pari 128. de reg. iuris, & in cap. in pari 65. eodem tit. in 6.* & cum Couarruuias, Adriano, Cordu-
ba, Soto, Vasquio, Sairo, Bonacina, *tomo 2. d. 2.* 90
de restitutione, part. 2. num. 5. Escobar, *de puritate, part. 2. quæst. 9. §. 4. n. 21.* Cuius Ratio est, quia
quilibet debet in sua possessione manuteneri, nisi sit aperta & iusta ratio in contrarium, *ex cap. querelam 24. de electione, cap. consultationibus 19. de iure patron.* maxime in dubiis, quæ conducunt ad bonam, seu malam, existimationem personarum, pro qua est præsumptio, & interpretatio facienda, ad quod tenemur ex iustitiæ lege secundum, D. Thomam, *2. 2. quæst. 19. art. 4.* & cum
aliis Theologis Lessius, *libro 1. de iustitia, cap. 29. dub. 4. n. 36.* Ioannes Sanchez, *in selectis, d. 42. n. 7. & d. 43. n. 13.*
Dixi quod iudices in dubio potius debent iudicare pro puritate, quam contra illam in fauorem possidentis puritatem. Nam si non solum 91
detur dubium negatiuum, sed positiuum, rationeque opinionum oppositarum; si vtraque probabilis sit: Tunc multi dicunt posse iudicem sequi quam
maluerit opinionem, & spoliare possidentem, si
contrarie habet opinionem probabilem. Ita docet Ioannes Sanchius, *in selectis, d. 44. num. 54.* &
loquens de matrimonio carnali, quando dantur
duæ opiniones probabiles, vna quæ dicit matrimonium fuisse nullum, altera fuisse validum *eadem, disp. 44. num. 8.* Thomas Sanchez, *lib. 2. de matrim. d. 41. n. 30. & in Decalogum, lib. 1. cap. 9. num. 53.* & cum aliis Bonacina, *tomo 2. tract. de legibus, d. 1. q. 4. p. 9. n. 5. & n. 55.* Escobar, *de puritate, p. 2. q. 9. §. 4. n. 28.*
Verum ego dico, quod cum hic non dentur 92
opiniones æquè probabiles ex parte iuris, siquidem ex parte iuris supponimus certo dari legem
esse excludendum maculatum, etiamsi sit in possessione; sed solum ex parte facti, an prætensor
sit, vel non maculatus, si opiniones sint æquè 93
probabiles, tenetur iudex fauere Reo, vt bene
aduertit Bonacina, *supra, numero 14. versu quod diximus,* iuxta illud axioma, in pari causa potior est
conditio possidentis, & cum sunt partium iura ob- 94
scura, Deo potius fauendum est, quam actori, ita
etiam Clauis Regia, Aragonius, Filucius, quos ibi
refert Bonacina, & cum aliis multis Trullenc, *lib. 8. Decalogi cap. 1. dub. 6. n. 8.*

Quando

95 Quando verò opiniones ex parte facti non sunt æquè probabiles, sed vna est probabilior altera, quia scil. vna pars probauit suam causam testimoniis melioribus, & probabilioribus, iudex tenetur iudicare iuxta opinionem probabiliorem; quia ex parte illius pro quo stat opinio probabilior, adsunt maiora merita, Iudex autem debet vnicuique suum tribuere, iuxta merita. Ita Valentia, Clauis Regia, Salon, Sanchez, Reginaldus, Pillíucius, quos refert, & sequitur Bonacina, *de legibus d. 1. quæst. 4. part. 9 num. 14. versu opinio*; vnde stando in hac sententia, si
96 detur melior probatio prætensorem habere maculam, tunc iudex debet eum spoliare statu religioso, ad hoc enim sufficit opinio probabilior, vt diximus cum prædictis Doctoribus.

97 Nec obstat si dicas talem esse in possessione status religiosi, & alias habet opinionem probabilem; ergo manutenendus est in religione, donec certò absque opinione constet ipsum esse maculatum. Patet consequentia, quia in dubio melior est conditio possidentis; ergo à fortiori melior erit conditio possidentis cum opinione probabili, vt non eiiciatur à statu quem possidet ob opinionem contrariam probabiliorem. Non obstat inquam. Respondetur namque, negando consequentiam. Ad probationem respondetur cum Sanchez, *de matrimon. d. 41. num. 30.* quod illud axioma, melior est conditio possidentis, intelligi in dubio, at quando sunt diuersæ opiniones circa aliquam rem, non tenetur iudex facere possidenti, quia tantùm in dubio melior est conditio possidentis; Iudex autem non est dubius, sed probabiliter, vel probabilius opinatur, in rebus autem moralibus, iuxta communem sententiam, satis est amplecti opinionem probabilem, si probabilitas versetur circa ius; vel magis probabilem, quando probabilitas versatur circa factum.

98 Nec obstat si dicas, aliquos Doctores dicere, quod quando probabilitas versatur circa factum, tenetur iudex, sequi opinionem minus probabilem fauentem reo, contra actorem, vt docet cum Salon, Villalobos, *tom. 1. diffic. 15. numero 3.* Trullenc. *lib. 8. Decalogi cap. 1. dub 6. numer. 6. circa finem*; sed prædictus religiosus in hoc casu est reus; ergo semper fauendum est ei contra religionem, quæ est actor, & agressor. Respondetur primò prædictam doctrinam intelligi, quando nullum nocumentum sequitur accusatori, vt aduertunt prædicti Doctores, vt notat Trullenc. *loco citato*; hic autem maximum nocumentum prouenit Religioni in fama, & in honore, & in eo quod habeat religiosum infamatum de sanguine Hebræo. Secundo respondetur dictam sententiam procedere in causis criminalibus, nos autem hic, non sumus in casu criminali, quod enim Petrus sit descendens ex sanguine Hebræorum, vel ex sanguine puro, non est crimen.

Tertiò respondetur prædictam sententiam procedere, quando solum datur probabilitas remota circa factum, non vero quando datur etiam probabilitas proxima circa ipsum factum, hoc est, quando opinio non solum est, an Petrus sit, vel non Hebræus, quæ est probabilitas remota circa factum, sed quando datur etiam opinio probabilis dicens, quod quando dantur meliores probationes Petrum esse Hebræo sanguine maculatum, & vt talem excludi à statutis requirentibus puritatem pro ingressu alicuius religionis, nam tunc probabilitas non solum est remota circa factum, sed etiam proxima, siquidem tales Doctores dicunt, stante tali probatione de macula, prætensorem excludendum à religione vbi dantur statuta puritatis, vt rectè cum Sanchez docet Lugo, *de iustitia, d. 16. numer. 101. & 102.* ergo cum in hoc casu sint Doctores probabiliter affirmantes hic, & nunc, talem prætensorem, eo quod contra se habet fortiores probationes de macula, censendum esse Hebræum, & prohibitum recipi in religione habente statuta puritatis, non obstante opinione contraria, consequens est, vt possit iudex formare iudicium proximum, & vltimum, quod dicat hic, & nunc, religionem habere ius contra possessorem, & debere illum excludere; at qui multi Doctores dicunt, quod quando dantur maiores probationes aliquem esse sanguine maculatum, vt talem reputandum esse exclusum à statutis requirentibus puritatem, etiamsi pro se habeat aliquas rationes in contrarium facientes opinionem minus probabilem, vt docet cum aliis Escobar, *de puritate 1. part. 2. quæst. 9. §. 4. numer. 28.* ergo stando in hac opinione, optimè potest iudex ferre sententiam contra dictum Religiosum eum habitu spoliando, & professione, non obstante sua opinione probabili in contrarium.

Dices, si detur opinio singularis alicuius Doctoris defendens valorem matrimonij carnalis, 99
quæ verè sit probabilis, præferenda est talis opinio communi opinioni dicenti matrimonium esse nullum; ergo idem dicendum est in professione religiosa, valet enim argumentum de matrimonio carnali ad spirituale, qualis est professio religiosa, vt patet *ex cap. frequenter, §. porro. vt lite non contesta. cap. inter corporalia, & cap. si de translatione Episcopi. cap. cum inter Canonicos, de electis*, & cum multis probat Riccius, *in praxi aurea variarum resolutionum, resol. 464. numero 1.* Sed huiusmodi Religiosus pro se habet opinionem probabilem, non esse maculatum; ergo per opinionem probabiliorem dicentem ipsum esse maculatum non est eiiciendus à possessione professionis. Antecedens est certum, & illud cum multis tenet Sanchez *lib. 1. de matrimonio, disp. 18. numero 7.* Ergo.

Respondetur, illam sententiam Sanchez loqui quando datur opinio probabilis circa ius, vt patet ex illis verbis Sanchez, hinc patet opinionem singularem alicuius Doctoris matrimonium sustinentis præferri plurium sententiæ illud impugnantium, nisi textui aperto innitantur. Et ratio est, quia quando opinio versatur circa ius, tenetur iudex sequi eum sequi opinionem quæ fauet causæ piæ, matrimonio, valori actus, & reo contra Fiscum, vt constat, ex *l. semper in dubiis. ff. de regulis iuris*, & tenet cum Siluio, Nauarro, Villalobos, Sousa, Syluestro, & aliis Trullenc. *lib. 8. Decalogi, c. 1. n. 3.* At quando opiniones versantur circa factum, vt in præsenti, tunc tenetur iudex sequi opinionem probabiliorem, etiam in matrimonio, illud nullum declarando, vt cum Nauarro, Couarruuias,

Ledesma docet Sanchez *lib.2.de matrimonio d 45.*
n 4.& 5. vbi ait, ob coniecturas enim probabiles
prudentis iudicis arbitrio concedunt hi Docto-
res facultatem alibi nubendi, & idem dicit lo-
quendo de matrimonio Ioannes Sanchez *in se-*
*lectis d. 44. num.*8.& multi alij Doctores, qui di-
cunt, quod cum sola probabilitate mortis viri,
potest iudex concedere vxori, vt alteri nubat,
quam sententiam probabilem indicat Sanchez
lib.2.de matrim. d. 46.n. 6. ergo multo à fortiori
id dicendum est in professione Religiosa, cuius
vinculum non est tam indissolubile, vt matrimo-
nium carnale consummatum per quod patet ad
argumentum.

Dices, si coniuges habeant opinionem proba-
bilem non dari impedimentum dirimens, & si
detur opinio probabilior de illius existentia, pos-
100 sunt matrimonium vt validum iudicare, & licite
possunt petere, & reddere, non obstante, quod
talis opinio non versetur circa ius, sed circa fa-
ctum; ergo etiam iudex poterit sequi opinio-
nem probabilem, relicta probabiliori, etiam
quando opinio non est circa ius, sed circa fa-
ctum, vt in præsenti. Antecedens tenet cum Le-
desma, Sanchez *lib. 2. de matrimonio d.44. num.4.*
& d 42 n.9. Ochogauia *tract.2 de matrimonio q.12.*
num.13. Consequentia recte infert; ergo. Res-
pondetur cum Bonacina *de legibus d.2.quæst.4.p.9.*
num.14. Lugo *de pœnitentia d.22.num.40.* Admit-
tendo antecedens, & negando consequentiam.
Et ratio diuersitatis est, quia iudex constitutus
est à republica ad iudicandum inter partes, iuxta
id, quod magis æquum est, & iuxta vnius cuius-
que merita, quam tamen obligationem non ha-
bent coniuges, sed solum tenentur petere, &
reddere sine peccato, ad hoc autem sufficit opi-
nio probabilis, vt ait Sanchez *d. 41. de matrimo-*
nio num. 3. iuxta communem Doctorum sen-
tentiam.

PONITVR RESOLVTIO AVTHORIS
casus propositi in hoc consulto.

101 HIs ergo suppositis, & prænotatis, venimus
ad decisionem nostri casus. Cui Respondi
quod si ea quæ in narratiua illius dicuntur vera
sunt, talem religiosum reputandum esse sangui-
ne Iudæorum maculatum, & vt talem repellen-
dum à religione, & eius professionem, vt nullam
declarandam.

102 Ratio fundamentalis est. Quia nos hic sumus
in re antiquissima excedente centum, & qua-
draginta annos, ad cuius plenam probationem
sufficit communis fama, & populi reputatio, si
sit adminiculata aliis certis coniecturis, verosi-
militudinibus, & præsumptionibus, sed fama
communis,& vox totius populi in oppido origi-
nario huius Religiosi, & suorum maiorum est,
quod ille descendat à quodam medico Iudæo, &
hoc fama adiuuatur omnibus adminiculis, &
coniecturis, & verosimilitudinibus, quas supra
diximus requiri, vt famam faciat plenam proba-
tionem in materia puritatis; ergo talis religio-
sus iudicandus est impurus,& maculatus,& vt ta-
lis reiiciendus à statu religioso, & eius professio,
vt nulla declaranda.

Maior quo ad primam partem, scilicet quod si-
mus in re antiquissima excedente centum, &
quadraginta annos, est certa, & asseritur ab om-
nibus, & non negatur ab ipso Religioso. Quo
ad secundam vero partem, scilicet quod ad pro-
bandam rem antiquissimam in materia puritatis,
sufficit fama cum certis, coniecturis, & verosi-
militudinibus, patet ex primo, secundo,& tertio
prænotando. Minor vero patet; Quia hic da- 103
tur fama totius populi in re antiquissima, & non
recenti in materia puritatis. Datur incertitudo
ex parte primi antecedentis huius religiosi, nam
alij dicunt descendere à quodam medico Hebræo,
alij dicunt descendere à quodam clerico Chri-
stiano veteri; sed præsumptio; quod sit nepos
medici Hebræi, & non clerici, fortior est, nam
quando datur incertitudo ex parte patris, an fi-
lius sit naturalis, an spurius, potius præsumen-
dus est naturalis, quam spurius, vt diximus præ-
notando 9. ergo prima auia huius religiosi,
potius præsumenda filia medici Hebræi, quo ca-
su esset naturalis, quam clerici, quo casu esset
spuria.

Confirmatur quia datur etiam fortissima præ-
sumptio contra matrem illius ascendentis, quæ
cum peperisset in domo medici Hebræi imposuit
filiæ natæ cognomen clerici, cuius prius fuerat
concubina; præsumitur enim id fecisse ad fu-
giendam maculam sanguinis medici Hebræi; cu-
ius filia erat, vt late diximus in septimo præno-
tando. Datur etiam contra eam præsumptio,
quod cum nunquam in domo clerici peperisset,
cum per plures annos fuisset illius concubina,
dum venit in domum medici Hebræi, statim con-
cepit, & peperit, vt diximus prænotando octa-
no. Datur etiam contra illum fortissima præ- 104
sumptio, quod dictus medicus Hebræus domi
suæ filiam educauit eam reliquit heredem suo-
rum bonorum, vt patet ex dictis prænotando 8.
ergo fama his vestita circumstantiis, proculdubio
facit, non solum probabilem; sed moraliter cer-
tam probationem, vt in simili casu docet San-
chez *lib.2.de matrimonio d.46.num.15.* Ochogauia
tract.2.de matrimonio q.13.n.6. & patet ex dictis
in primo, secundo, & tertio prænotando.

Nec obstat si dicas, quod etiam est fama in
eodem populo æqualis, quod iste religiosus non 105
à medico Hebræo, sed à clerico Christiano veteri
procedat; ergo in pari dubio fauendum est illi,
vtpote reo. Tum quia cum talis fama est fortis-
sima præsumptio, quod mater illius fœminæ as-
cendentis, quæ à fama contraria dicitur filia
cuiusdam medici Hebræi, pluries declarauit, &
dixit illam filiam suam, à qua iste religiosus tra-
bit originem, non esse filiam medici Iudæi, sed
cuiusdam clerici Christiani veteris, cuius prius
fuerat concubina, & ob id quando filia nata est
in domo medici Iudæi, ei imposuit cognomen
clerici, & non medici Iudæi, sed quando quis
fert cognomen alicuius generis, & familiæ, præ-
sumitur illius esse familiæ, & generis, vt diximus
septimo prænotando; ergo.

Tum Quia, vt quis reiiciatur à statu, quem
possidet petentem puritatem, debent probatio-
nes esse veræ, & non priuilegiariæ; sed proba-
tiones ex auditu sunt priuilegiariæ, vt diximus
nono prænotando; ergo talis religiosus non po-
test, deiici à statu religioso, quem actu possidet,
ob solam probationem maculæ ex auditu. Tum
quia iudex in dubio pro puritate debet iudicare,
nam vt quis spolietur à sua possessione, debet
adesse

adesse aperta, & iusta ratio in contrarium; in dubio enim melior est conditio possidentis. Tum quia cum iste religiosus sit in possessione professionis, non est repellendus ab ea ob solam opinionem etiam probabiliorem in contrarium, si pro se habeat probabilem opinionem, nam si detur opinio vnius authoris, dummodo sit probabilis, defendens valorem matrimonij, illa est sustinenda contra communem; sed argumentum valet à matrimonio carnali ad spirituale, vt diximus suprà; ergo.

105 Non obstat inquam Respondetur namque, quod quomodo dantur duæ famæ contrariæ ambæ antiquæ in eodem populo, vna affirmans maculam, & altera puritatem, præferenda est, quæ affirmat maculam, vt diximus prænotando quinto, præcipuè cum testes distinguunt coniunctiones, qualitates, & cognomina ascendentium præcedentis, & alias testes cõtrarij non destruunt rationes illorum, qui maculam astruunt; sed hæc omnia accidunt in præsenti, nam id quod dicunt aliqui matrem illius fœminæ ascendentis, & originariæ huius generationis, dixisse illam esse filiam Clerici non debet ei vlla fidea dari. Tum quia potius vult facere suam filiam spuriam, quam naturalem; secundo quia cum per multum tempus fuisset concubina Clerici nunquam ab eo concepit, & postquam peruenit ad domum medici Iudæi, statim concepit, & peperit; Tum quia præsumitur, quod vt euitaret maculam filiæ, illi imposuit cognomẽ Clerici; Tũ quia Clericus non reliquit aliquod legatum huic fœminæ, nec eam domi, vt filiam recepit, nec vt talem cognouit, cum medicus Iudæus eam domi suæ nutriret, ei totam suam hæreditatem reliquerit; ergo cum hæc omnia non elidant dicta illorum testium affirmantium puritatem, ex illis causis, vt *suprà diximus* septimo, & octauo prænotando, talis fœmina non Clerici, sed medici Hebræi filia reputanda est.

106 Ad illud vero, quod ait, quod in pari dubio fauendum est reo; Respondeo ita esse, sed nos hic non sumus in dubio, sed sumus non solum in probabili, & probabiliori opinione, sed in re certa moraliter; nam fama antiqua adminiculata cum testibus ex auditu, & cum tot præsumptionibus, non solum facit opinionem æquè probabilem, cum alia fama in contrarium, sed probabiliorem, & reddit rem moraliter certam, vt diximus in primo, secundo, & tertio prænotando, & in fine nostræ rationis. Ad illud verò quod ait, quod vt quis spoliatur à statu petente puritatem, in cuius possessione est, debent probationes esse veræ, & non priuilegiatæ, Res-
107 pondeo ita esse. Nos autem hic non solum habemus probationem priuilegiatam, quæ habetur ex auditu, sed probationem ex publica voce, & fama totius populi adminiculatam grauissimis præsumptionibus, & verosimilitudinibus, quæ sufficit, non solum ad faciendam opinionem probabilem, & probabiliorem, sed ad faciendam rem moraliter certam, vt constat ex primo, secundo, & tertio, prænotando, & ex supradictis in nostra ratione.

108 Ad illud verò quod ait, quod iudex in dubio pro puritate debet iudicare. Respondeo ita esse. Non tamen quando datur probabilior opinio in contrarium, & multo minus quando datur probatio moraliter certa, vt in nostro casu. Ad illud verò quod ait, quod Religiosus non debet repelli à sua professione, ob solam opinionem probabiliorem. Si pro se habeat opinionem probabilem, vt fit in matrimonio carnali. Respondeo id ita esse, quando opiniones versantur circa ius, non verò quando versantur circa factum, vel quando versantur circa factum, non solum remote, sed etiam proximè, vt in præsenti, præcipuè quando probatio in contrarium non solum facit probationem probabilem vel probabiliorem, sed moraliter certam, vt in præsenti.

Ex quibus omnibus concludo, quod suppo- 109
sitis his, quæ dicuntur in narratiua, & supposita prædicta fama cum dictis adminiculis, dictus religiosus iudicandus est procedere ex sanguine maculato Iudæorum, nec ei fauet fama in contrarium, siquidem non destruit fundamenta alterius contrariæ, vt probatum manet. Tum quia trahit originem à radice vitiata; nam fama quæ datur dictam fœminam descendere à dicto Clarico, traxit originem à dicto matris, quæ dixit illam fœminam esse filiam Clerici, & non medici Iudæi, sed consanguineorum testimonium nihil valet in materia puritatis, vt patet ex tertio prænotando; ergo cum hæc fama ortum habuerit à dicto matris nullam meretur fidem, & permanet fama maculam adstruens, vtpote de re proximiori verior, & adminiculata dictis præsumptionibus moraliter certa, vnde cum macula vere & realiter, & plene, & non solum probabiliter sit probata, tenentur iudices iudicare talem professionem illius religiosi fuisse nullam; siquidem ipse descendens est ex sanguine Hebræorum, vt *suprà diximus*, & hæc saluo meliori iudicio.

CONSVLTVM CX.

De recusatione cuiusdam visitatoris regularis, eo quod in visitatione generali vnius Conuentus dederit illius priori articulos culparum leuium, qui ex ea resultarunt contra eum in scriptis; An fuerit valida, & dato, quod fuerit nulla, qua pœna dictus prior recusans, & appellans ob dictam causam à suo visitatore, sit in ordine nostro puniendus?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Visitator non potest recusari in visitatione generali, si ex eo solum procedat contra aliquem in culpis, quæ secundum nostras constitutiones præcipiuntur puniri in visitatione generali.*
3 *Probatur id ex variis textibus.*
4 *Probatur multiplici ratione.*
5 *Occurritur cuidam obiectioni in contrarium.*
6 *Explicatur quas culpas debet visitator punire in visitatione generali, & quas non.*
7 *Si defectus Prælati sint occulti quomodo visitator eos debeat punire explicatur.*

8 *Quid*

8 *Quid si fuerint publici, vel notorij.*

9 *Quando culpæ sunt grauiores formandus est processus cum inquisitione speciali.*

10 *In inquisitione speciali potest reus recusare iudicem, si habuerit legitimam causam.*

11 *In nostra Religione id raro conceditur.*

12 *In nostra religione est prohibita appellatio à superioribus.*

13 *Est etiam interdicta recusatio.*

14 *Solum in casu grauissimo, & raro, & quando grauamen est certum contra nostras constitutiones in nostra Religione est licita appellatio, & recusatio.*

15 *Tunc melius faciet Religiosus si recurrat ad superiorem absque appellatione, & recusatione per simplicem explicationem.*

16 *Quando culpæ fuerint graues, & notoria, debet eas visitator in capitulo corrigere, ex sola visitatione generali, secus si fuerint occulta.*

17 *Hæ culpæ quando sunt publicæ, potest eas prior in capitulo Conuentuali punire de iure nostro, sine vllo processu.*

18 *Non est in nostra Religione formandus processus, nisi ob delicti atrocitatem.*

19 *In aliis Religionibus vnusquisque consulat sua statuta.*

20 *In aliis Religionibus, si culpæ fuerint leues, non est necesse formare processum, sed ex visitatione generali, eas potest visitator punire, secus si sint graues, seclusis specialibus statutis.*

21 *Dato quod visitator posset recusari in visitatione generali, hic prior non poterat illum recusare, eo quod dedit ei articulos culparum leuium in scriptis.*

22 *Recusatio fit ob præsumptionem claram, quod iudex in processu poterit lædere ob inimicitiam, & ob alias causas.*

23 *Propter grauamen illatum non datur recusatio, sed appellatio.*

24 *Melius faceret hic prior si appellaret à dicto visitatore, quam eum recusando.*

25 *Exhibitio culparum in scriptis non est causa sufficiens recusationis.*

26 *Visitator vt possit aliquem Prælatum punire debet secundum nostras leges illum prius audire.*

27 *Si visitator ob aliquam causam dedit in visitatione generali articulos culparum in scriptis protestando se non facere processum, nec procedere iuridice, nullam iniuriam intulit ei, cui tales culpas in scriptis dedit, vt se defenderet.*

28 *Quod articuli culparum, siue in visitatione generali, siue speciali, dentur reo in scriptis, vel viua voce, non pertinet ad substantiam rei gestæ, nisi quando lex id specificat.*

29 *Nec in iure, vel in nostra lege dicitur, quod culpæ dicantur in visitatione generali viua voce, vel in scriptis.*

30 *Quod culpæ manifestentur reo per scriptum, vel viua voce, siue in visitatione generali, siue in inquisitione speciali, id per accidens est.*

31 *Si dentur in scriptis, afferunt maius commodum reo.*

32 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

33 *Ponitur alia instantia, & soluitur.*

34 *Reus potest appellare, quando exceditur modus substantialis in corrigendo.*

35 *Licet reus posset appellare ab excessu in corrigendo, etiam accidentali, non tamen ab excessu in modo dandi articulos culparum.*

36 *Excessus in corrigendo potest infamare, non vero diuersus modus dandi articulos culparum.*

37 *Si culpæ multæ fuissent teneretur iudex dare reo articulos culparum in scriptis.*

38 *Religiosi non possunt appellare, etiam ad Superiores ordinis à mandato, sententia, vel pœnitentia quæ fuerit iuxta cõstitutiones ordinis.*

39 *Non possunt appellare à sententiis, quæ non afferunt grauem infamiam, aut pœnas valde rigorosas, etsi excessus clarus, & manifestus inueniatur in illis.*

40 *Probabile est, quod à nulla sententia correctionis possunt religiosi, etiam intra religionem propriè, & iuridice appellare.*

41 *Excipe aliquem eorum rarissimum, grauissimæ iniuriæ, & irreparabilis damni, cui non posset obuiari per simplicem recursum.*

42 *Appellatio præter prædictum casum Religiosis prohibetur, ob pacem Religionis, & ob Prælatorum reuerentiam.*

43 *Prior non potuit appellare à visitatore ad definitorium, in visitatione generali.*

44 *Regularibus non est licita appellatio à mandatis Prælati, quando mandata sunt secundum regulam, & constitutiones.*

45 *Mandatum de respondendo articulis culparum datis in scriptis est iuxta nostras constitutiones.*

46 *Constitutio non præcipit quod in visitatione generali dentur grauamina viua voce, vel in scriptis.*

47 *Solum præcipit, quod visitator audiat reum.*

48 *Visitator potest audire reum viua voce, vel in scriptis, prout sibi placuerit.*

49 *Regulares non possunt appellare à sententiis, quæ non afferunt grauem infamiam, vel pœnas valdè rigorosas, etsi excessus clarus, & manifestus inueniatur in illis.*

50 *Non possunt appellare, etiam à sententia rigorosa, nisi grauamen sit irreparabile.*

51 *Ab actibus extraiudicialibus non datur appellatio suspensiua.*

52 *Quædam alterius prioris appellatio reprobatur ob eandem rationem.*

53 *Etiam quando est licitum religioso appellare grauamen, debet esse certum, & notorium.*

54 *Prouincialis potest suspendere priores, non solum ob culpas, quibus hæc pœna in nostris constitutionibus imponitur, sed quando grauitas culpæ id postulauerit iudicio prouincialis.*

55 *A mandato, quod ex iudicis arbitrio fertur, non datur appellatio.*

56 *Isti priores recusando, vel appellando à suo visitatore ob dictas causas peccarunt mortaliter.*

57 *Primo, quia imposuerunt ei testimonium in re graui.*

58 *Secundo quia intentarunt eius impedire iurisdictionem.*

59 *Tertio peccarunt peccato scandali, quod aliis dederunt, tum quia fuerunt primi qui appellationem, & recusationem in nostro ordine intentarunt.*

60 *Quarto*

60 *Quarto peccauerunt contra obedientiam, nolentes parere visitatori.*

61 *Nolle parere Prælato præcipienti etiam sine præcepto in scriptis in facie illius est peccatum mortale.*

62 *Contra appellantes à suis superioribus, vel eos recusantes non datur pœna in iure taxata.*

63 *Id relinquitur arbitrio iudicum.*

64 *Pœna debet commensurari cum ea, quæ ponitur in tribunalibus sæcularibus recusantibus sine causa sufficienti iudices, vel ab eis appellantes.*

65 *De iure nostro recusantes Prælatos, vel ab eis appellantes debent priuari officio irremissibiliter.*

66 *Qui contra ordinis superiores se erexerint, eorum officium impedire conantes, voce, & loco, & officio priuentur.*

67 *Recusantes, vel appellantes à visitatore sine iusta causa, se contra eum erexerunt; procurantes eius officium impedire.*

68. *Suspensiones, & recusationes sunt impedimentum iuris, quod iure ipso impedit iurisdictionem*

69 *Ille propriè dicitur impedire officium iudicis ordinarij, qui est causa, cur dictus iudex inuitus desistat ab opere, quod intendebat.*

70 *Quando lex nostra non declarat pœnam, quæ alicui culpæ imponenda est, debet iudex seruare proportionem cum aliis pœnis in eadem constitutione taxatis.*

71 *Hæc pœna priuationis officij habet magnam proportionem cum aliis pœnis, pro similibus culpis in nostris constitutionibus taxatis.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

CVM Prouincialis quidam nostræ Congre-
1 gationis visitaret vnum Conuentum suæ Prouinciæ, facta visitatione paternali vocauit ad se Priorem, vt ei diceret in sua cella inter se, & ipsum solum, quæ contra eum ex visitatione paternali resultauerint, vt Prior daret suam excusationem, si quam haberet, & cum illi proponeret quendam defectum leuem, quem religiosi illi aduerterant, Prior impatiens in verba parum religiosa coram ipso Prouinciali erupit, quod videns Prouincialis, præcepit ei, vt recederet, & postquam recessit, scripsit alios defectus leues in quadam papyro, dicendo in principio illius, se non ill. dare grauamina in scriptis, quia fecisset, vel vellet facere processum iudicialem, vel informationem specialem, sed vt ille melius per scriptum responderet ad illa, quæ contra eum proponebantur, & propter alia inconuenientia, quæ ipse Prior optime sciebat.

Ipse autem Prior accipiens defectus suos in scriptis, postquam eos legit, accessit ad cellam Prouincialis, & ei dixit illum sibi esse suspectum, & eum recusare, & ab illo appellare ad definitorium, & cum Prouincialis ab eo quæreret causas recusationis, & appellationis, Respondit Prior quod assignabat pro causa exhibitionem suarum culparum in scriptis, contra stylum Religionis, in qua in visitatione paternali, qualis erat illa, grauamina solum proponebantur Prælato, & aliis religiosis verbaliter, & solùm dabantur in scriptis, quando fiebat inquisitio specialis, & casus erat grauissimus, non vero in casibus, & culpis leuibus, quæ solum pertinebant ad visitationem generalem, & paternalem.

Quæsitum fuit igitur à me primo, An Prior potuisset in visitatione generali, & paternali sui Conuentus ponere suspectiones, seu recusationes Visitatori, siue Prouinciali; Secundo an dato quod potuerit eum recusare, An ad id fuisset sufficiens causa sola illa exhibitio culparum in scriptis; an alia requireretur? Tertio an ob eandem causam potuerit Prior à Prouinciali appellare ad definitorium? Quarto quam culpam commiserit Prior recusando ex dicta causa Visitatorem, & ab eo appellando ad Definitorium? Quinto qua pœna dicta culpa sit punienda in ordine nostro?

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO,

An Prior potuisset in visitatione generali, & paternali sui Conuentus ponere suspectiones, seu recusationes visitatori, siue Prouinciali?

REspondi primo quæsito, Prouincialem non 2
posse recusari in visitatione generali, si ex ea solum procedat contra Priorem, vel alium religiosum in culpis leuibus, & ordinariis, & quæ iuxta nostras constitutiones præcipiuntur puniri in visitatione generali. Ita Panormitanus, Lupus, Federicus Senensis, Ioannes Monachus, & alij communiter, quos refert, & sequitur N. P. Fr. Thomas à Iesu; *tract.* 15. *de visitatione regulari, cap.* 1. *num.* 11. *& nos suprà probauimus, consulto* 104. *n*.... Tenet etiam hanc sententiam Portel, *tomo primo casuum casu* 21. *p.* 1. *num.* 3. Pascaligus, *in decisionibus de recusatione iudicis decisione* 346. *num* 3. *&* 7. Quidquid in contrarium dicat cum Bajardo, Hostiense, Abbate, Innocentio, Graffio, Peirinis, *de subdito quæst.* 1. *cap.* 19. *dicto* 1. Sanchez, *lib.* 6. *in Decalogum, cap. octauo, num* 111.

Probatur nostra sententia primo ex decreto
Pauli V, quod affert Barbosa, *in suis decisioni-* 3
bus ad Tridentinum, sess. 24. *cap.* 10. *de reformatione, n.* 4. in quo decreto ait Pontifex, Episcopum, vel alium, cui id legitime competit, visitantem non posse vti suspectum recusari; Quem locum licet Peirinis, *in formulario litera B, cap.* 2. *num.* 3. Solum velit intelligi de Episcopo, vel Archidiacono, vel delegato, nullam tamen habet rationem, nam id prædictis non legitime ex lege competit, sed ex delegatione Episcopi; Pontifex autem loquitur de Episcopo, & omnibus illis, quibus ex iure, vel lege competit visitatio generalis, & in hoc sensu intelligendum est etiam Tridentinum, *sess.* 14. *de reformatione cap.* 10.

Secundo probatur ratione; Nã Prælatus in visi-

tatione generali concernente bonum cõmune, non
inquirit, nec poteſt inquirere de culpis alicuius
in particulari, cumque illa viſitatio tendat ad bo-
num commune Conuentus, non poteſt ſubditus
particularis impedire bonum commune Conuen-
tus; Tum quia cum viſitator de ordinario ratio-
ne officij incurrat odium ſubditorum, eo quod
puniat, reprehendat, & appetitibus reſiſtat, &c.
naſcuntur multi æmuli, & non bene affecti ad il-
lum in Prouincia, & propterea multi ex eis tædio
affecti ad Prælatum, ſi poſſent in quouis Con-
uentu eum recuſare viſitare volentem ad libitum
ſuum, impediretur bonum commune viſitationis,
quia ex quauis leui cauſa illum recuſarent, vt col-
ligitur *ex cap. qualiter, & quando de accuſat.* vbi
ait Papa, quod non facile admittatur accuſatio
Prælatorum, & cauſam aſſignans Pontifex ait,
nam Prælati ſunt quaſi ſignum poſiti ad ſagitam,
& æmulorum odia incurrunt.

5 Si vero dicas ex illa viſitatione generali poſſe
reſultare culpas contra Prælatum Conuentus, vel
alios graues Patres, quorum intereſt Prouincia-
lem ſuſpectum non viſitare. Reſpondeo, hoc
non ſufficere ad illum recuſandum. Nam vel
culpæ, quæ reſultarunt in viſitatione generali
contra Prælatum; vel alios patres; ſunt culpæ
ordinariæ, & leues, vt defectus contra regulam,
vel conſtitutiones, non nimium infamantes, vt
fractio ſilentij, ingreſſus diurnus in cellam alte-
rius, defectus aſſiſtentiæ in choro, accelerata Miſ-
ſæ celebratio, defectus in Prælato non curandi
caritatiue infirmos, eis in aliqua re graui defi-
ciendo, fractio alicuius conſtitutionis, quæ ha-
bet pro pœna, etiam ſuſpenſionem ab officio,
vt ſi aliquem ad populum ſine ſocio mitteret,
vel alias culpas publicas contra conſtitutiones
committeret, quæ ſimilem habent pœnam. Vel
ſunt culpæ graues, & peccata mortalia, vel quæ
licet non ſint peccata mortalia, nimium infa-
mant religioſum reformatum, vel Prælatum;
vt eius carnium clandeſtinus intra Conuentum,
ingreſſus nocturnus in alterius cellam, aliqualis
bonorum Conuentus diſſipatio, defectus conti-
nuus veritatis, etiam in rebus leuibus, vel in
damnum alterius, iuramentum ſine neceſſitate,
conuerſatio cum mulieribus ſine debita circum-
ſpectione, comeſtio epularum, etiam licitarum
in cella, ſine licentia, auſtus vini quotidianus
clandeſtinus, vel nimia vini potatio, defectus
jeiunij regulæ, ludus alearum, & alia ſimilia,
quæ in religione reformata nimium infament
Prælatum, vel aliam religioſum tunc.

6 Dico, quod ſi defectus ſint primi generis, tunc
poteſt viſitator procedere ad illorum punitionem
iuxta noſtras conſtitutiones abſque eo, quod for-
met proceſſum, vel inquiſitionem ſpecialem, ſed
ex viſitatione generali, vt patet, *ex noſtra con-
ſtitutione 3. p. cap. 10. num. 8.* vbi ait, Ordinarius
neminem Prælatorum teneri formare proceſſum,
aut vti aliis libellis in ſcriptis niſi in caſu culpæ
grauiſſimæ, aut in grauiori etiam culpa, in illis
tamen caſibus, in quibus aliquis rigoroſum ſup-
plicium in noſtris conſtitutionibus pro grauiori
culpa adſcriptum meretur, aut ſi agatur ad depo-
nendum aliquem Prælatum Canonicè electum, aut
ad ſuſpendendum ab hoc officio, vel priuandum
aliquem voce actiua, vel paſſiua per ſex men-
ſes, niſi quando hæc pœna in conſtitutionibus
exprimitur, & ſimul caſus eſt notorius, ſed in
aliis omnibus rebus de plano, ſine proceſſu, &
ſine iudicij ſtrepitu, cognita veritate, æquitate
ſeruata, auditaque parte, procedatur, vt ſic ef-
ficaciter culpæ, & defectus media charitate, &
rectitudine corrigantur, hæc enim omnia pro re-
gulari correctione inter nos exiſtimanda, & ac-
ceptanda ſunt.

Aduertere tamen debet Prælatus viſitator,
quod ſi defectus Prælati ſint occulti, non debet 7
eos propalare in capitulo; ſed ſecreto in præſen-
tia aliquorum corrigere, vt decernitur, *3. p. no-
ſtrarum conſtitutionum, cap. 10. num. 5.* Si tamen
defectus *ſuprà* dicti publici ſint, ſiue notorij, pu-
blice debet illos corrigere, vt qui alios exemplo
ſuo ad malum prouocauit, ſua emendatione ad
bonum reducat, vt decernitur in eadem conſti-
tutione ibi. Et ratio horum omnium eſt, quia 8
religioſi in profeſſione renunciarunt ius, quod
habebant, vt in his rebus cum eis obſeruaretur
ordo iudicialis, eo enim ipſo, quod prædictam
conſtitutionem profeſſi ſunt, non habent ius ad
poſtulandum, vt in his rebus cum eis ordo iudi-
cialis obſeruetur, vt aduertit Clauis Regia, *lib. 12.
cap. 21. n. 20.* N. P. Fr. Petrus ab Angelis, *in ſuo or-
dine iudiciali, p. 1. cap. 1. n 9.* & nos fuſius dixi-
mus, *ſuprà caſu* 104 *n* ...

Quod ſi culpæ fuerint poſterioris generis, tunc 9
diſtinguendum eſt, ſi enim ſint culpæ grauiores,
tunc formandus eſt proceſſus, vt conſtat ex di-
cta conſtitutione, & tunc facienda eſt inquiſitio
ſpecialis, & in hoc proceſſu ſpeciali, citato illo
culpato, in generali inquiſitione, poterit recuſa-
tiones ponere contra viſitatorem, vt bene ait Por-
tel, *ſuprà, num. 5.* Quamuis in noſtra religione, id 10
raro concedatur, nam cum *in noſtra conſtitutione,
p. 4. cap. 6. num. 10.* omnibus religioſis interdica-
tur appellatio, aut ſupplicatio à ſententia, aut à 11
pœna iuxta noſtras conſtitutiones impoſita à de-
finitorio, vel aliis Prælatis ſuperioribus, etiam 12
cenſetur recuſatio Prælatorum interdicta, ſiqui-
dem conſtitutio quæ negat religioſis appellatio-
nem, negat etiam recuſationem, vt notauit N. 13
P. Fr. Thomas à Ieſu, *tractatu 4. de viſitatione
regularium, cap. 37. num. 13.* Vnde ſolum erit no- 14
ſtris religioſis licitum recuſare Prælatum aut ap-
pellare ab illo in caſu grauiſſimo, & quando gra-
uamen notorie fuerit iniuſtum; & contra noſtras
conſtitutiones, vt patet ex illis verbis noſtræ con-
ſtitutionis, nemini religioſorum appellatio, aut
ſupplicatio à ſententia, aut à pœna, iuxta noſtras
conſtitutiones ei impoſita, à definitorio, vel aliis
ſuperioribus admittatur; in quibus verbis datur
intelligi, quod ſi ſententia, vel pœna impoſita non
ſit iuxta noſtras conſtitutiones, ſed exorbitans ab
illis, tunc ſi grauamen fuerit certum, & notorium,
& in caſu grauiſſimo, & raro irreparabilis dam-
ni, tunc licita erit appellatio, vel recuſatio, quam-
uis etiam tunc, melius faciet Prælatus, vel reli-
gioſus, ſi recurrat ad Superiorem, non per appella- 15
tionem ſuſpenſiuam, vel recuſationem iudicialem,
ſed per ſimplicem ſupplicationem, vt bene aduertit
N. P. Fr. Tho. à Ieſu, *ſuprà, n. 13.* & alij communiter.

Si tamen ſolum fuerint culpæ graues, vt ſi quis 16
in præſentia ſæcularium cum aliquo immodeſte
contenderit, ſi ſine debitis circunſtantiis iurauerit,
ſi quis ſilentium tempore prohibito, aut regu-
læ mandatum non obſeruare in conſuetudinem
duxerit,

duxerit, si in aliquibus verbis malitiosis, aut in ordinatis deprehendatur, si aliquod opprobrium alicui dixerit, aut scripserit, si sermonem turpem protulerit, vel cum mulieribus inordinate; aut immodeste loqui inuentus fuerit, vnde mala suspicio oriri possit, si aliquod peccatum mortale sine scandalo commiserit, cui in constitutionibus non sit aliqua pœna assignata, vel alias peccatum grauius non appareat, si carnes furtiue in cæna comederit, si cellam alterius noctu intrauerit, & alia similia. Tunc si casus non est notorius, sed occultus debet visitator secrete corrigere delinquentem; si tamen fuerit publicus, & notorius, tunc audita parte, sine vllo processu ex sola visitatione generali potest procedere ad punitionem horum grauium delictorum; hæc enim omnia pro regulari correctione inter nos existimanda, & acceptanda sunt, vt ait nostra *constitutio, tertia parte, capit. octauo, numero octauo.*

17 Tum quia si lex, *quarta part. cap. tertio, numero secundo.* Concedit priori, vt absque processu has omnes culpas, quando notoriæ, aut publicæ sunt, puniat in capitulo Conuentuali, quanto magis id concedet visitatori in capitulo culparum. Tum quia id expresse decernitur in eadem constitutione, *tertia parte, cap. decimo, numero primo.* Vbi ait, similiter, & alia, quæ occulta correctione indigent secrete, & occulte corripiat; si vero publica sint, siue notoria coram omnibus publice corrigantur. Si autem ob delicti grauitatem virga opus fuerit, eum misericordia iudicium

18 exerceatur. Ex quibus verbis constat, quod non est accedendum ad processum iudicialem, vel informationem specialem nisi ob delicti grauitatem; non enim sufficit quodcunque delictum, sed debet esse delictum grauius, vt statuitur in eadem constitutione, in cæteris vero de plano debet iudex procedere sola cognita veritate, & audita parte, cum conditionibus recensitis,& in his omnibus non potest visitator, vt suspectus recusari, siquidem hæc omnia pertinent ad correctionem regularem, vt *suprà* diximus.

19 Aduerte tamen, quod hæc omnia, quæ dixi debent in nostra reformata Religione obseruari. In cæteris vero religionibus vnu quisque consulat sua instituta. In illis vero solum dico, quod si culpæ fuerint leues, & ordinariæ non est necesse formare processum, sed ex sola inquisitione generali potest visitator procedere ad pu-

20 nitionem; si tamen fuerint culpæ graues, vel quæ infamiam possunt afferre religiosis, tunc si alias leges alicuius religionis aliud non disponant, formandus est processus, & reus citandus, & tunc potest recusare visitatorem, si causas legitimas habeat, vel ab eo appellare, vt optime ait Portel, *suprà, numero 5.* Peitinis, & alij communiter, siquidem hoc remedium est de iure naturali.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An dato, quod potuerit visitatorem recusare. An ad id fuisset sufficiens causa, sola illa exhibitio culparum in scriptis, an alia requireretur?

RESpondi quod dato, & non concesso quod visitator posset recusari in visitatione gene- 21 rali, vt vult Peitinis, *de subdito, quæst. 1. cap. 19.* Tunc priorem illum, iuridice loquendo non potuisse recusare, eo quod ei dederit culpas per scriptum, & hoc non solum, quia hæc non erat sufficiens causa, vt statim dicemus, sed quia recusatio fit ob præsumptionem claram, quod iudex in processu poterit cædere, vel ob inimicitiam an- 22 tiquam, vel ob consanguinitatem, vel amicitiam, quam habet cum meo aduersario, vel ob alias causas, quas affert Peitinis, *loco citato*, non 23 vero propter grauamen iniustum illatum, nam propter grauamen illatum, vel comminatum à iudice in processu causæ datur appellatio; vnde melius faceret hic Prior, si appellaret à dicto Pro- 24 uinciali, quam eum recusando, vt optime notauit Portel, *tom. 1. casuum casu 22. n. 3.*

Deinde addo talem exhibitionem culparum in scriptis non esse causam, non solum recusationis, 25 vt diximus, sed nec etiam appellationis. Et ratio est, quia visitator, vt posset ex visitatione generali procedere ad punitionem illarum culparum 26 prioris tenebatur eum audire iuxta nostras constitutiones, 3. *p. cap. 8. num. 8.* Vbi dicitur, cognita veritate, æquitate seruata, auditaque parte, sine processu, & sine iudicij strepitu procedatur; sed non poterat eum audire os ad os, quia 27 cum hoc primum tentaret, Prior in verba inordinata prorumpit, ob quod Prouincialis eum demisit, & elegit ei culpas suas in scriptis ostendere, vt suas excusationes audiret, protestando id facere ad maiora inconuenientia vitanda, & non quia vellet procedere per processum iudicialem, vel informationem iudicialem; ergo hæc exhibitio culparum in scriptis nullum grauamen attulit iniustum Priori, ob quod à Prouinciali posset appellare, vel eum recusare, sed potius commodum afferebat, quia sic melius poterat respondere, & suas excusationes dare.

Confirmatur. Quia quod articuli culparum, siue in visitatione generali, siue etiam speciali, 28 dentur viua voce, vel per scriptum, non pertinet ad substantiam rei gestæ, nisi quando lex id specificat, vt optime notat Portel, *tomo primo casuum, casu 22. num. 4.* Sed nec in iure communi, nec in nostra lege dicitur quod in visitatione ge- 29 nerali, vel etiam speciali, articuli culparum dentur in scriptis, vel viua voce; ergo dando eos Prouincialis, siue viua voce, siue in scriptis nullam iniuriam, aut grauamen intulit Priori; Minor quoad primam partem de iure communi patet, *ex cap. qualiter. & quando de accusat.* Vbi Papa tradit formam audiendi reum, & non dicit, quod culpæ illi dentur per scriptum, vel absque scripto, sed solum ait, quod hæ sint reo exponendæ, & explicandæ; & nostra lex, 3. *p.*

cap, 10. numero octauo. Solum dicit, auditaque
parte; sed culpæ rectè possunt exponi per scrip-
tum, vel viua voce, vt optime notauit Portel *su-
prà*; Ergo quod culpæ manifestentur reo, siue
per scriptum, siue sine illo, tam in visitatione
30 generali, quam speciali, id per accidens est, &
non pertinet ad substantiam rei gestæ, nec ali-
quod grauamen affert reo, sed potius commo-
dum, nam sic melius culpis oblatis satisfaciet, &
31 respondebit; ergo quod culpæ in visitatione ge-
nerali dentur Priori in scriptis non est causa suf-
ficiens appellationis, vel recusationis; cum Pro-
uincialis in hoc nullum ei intulerit grauamen.

Dices, Prouincialem dando ei culpas per scrip-
32 tum excessisse modum vsitatum in religione, si-
quidem in ea solum culpæ in visitatione gene-
rali dicuntur Priori, & aliis religiosis à visitato-
re viua voce in sua cella, & non per scriptum;
sed quando modus in corrigendo exceditur, po-
test subditus appellare, vt cum multis probat Pei-
rinis, *de religioso subdito, quæst. 1. cap. 10. dicto 1.* Fr.
P. Petrus ab Angelis, *in suo ordine iudiciali, part. 1.
cap. 21. §. 1. num.* 8. Ergò ob eam causam potuit
hic Prior licite à visitatore appellare. Respon-
detur negando Prouincialem excedisse modum
vsitatum in religione, nam in religione in visita-
tione generali, & dantur articuli culparum viua
voce, & in scriptis, vt ego cum essem definitor
generalis vidi, tam in Prouincia Castellæ veteris,
quam nouæ; vbi ea multoties vidi per scriptum
dare Prioribus à visitatore; deinde dato quod sem-
per darentur viua voce, non proinde dici potest
Prouincialem excedisse modum vsitatum in reli-
gione substantialem in visitatione, siquidem, vt
suprà diximus quod culpæ dentur in scriptis, vel
viua voce, non pertinet ad substantiam visitatio-
nis generalis.

33 Nec obstat si dicas pertinere ad substantiam,
quia transferr eam de inquisitione generali ad spe-
cialem. Respondeo negando antecedens. Nam
etiam in inquisitione speciali possunt dari articu-
li culparum viua voce, & absque scriptis, vt opti-
me probat Portel, *casu 22. num. 4.* Non ergo est
34 proprium inquisitionis specialis, quod culpæ den-
tur in scriptis, & non viua voce, sicut ergo in in-
quisitione speciali id non pertinet ad substantiam,
ita à fortiori in inquisitione Generali; vnde quan-
do dicti Doctores dicunt Reum posse appellare,
quando exceditur modus in corrigendo, intelli-
gitur de modo pertinente ad substantiam; Tum
quia tales doctores loquuntur de excessu modi in
corrigendo, non vero de excessu in modo dandi
articulos culparum, vnde licet reus posset appel-
lare propter excessum in modo corrigendi, etiam
accidentalem, non tamen propter diuersum mo-
dum dandi articulos culparum.

Cuius Ratio est. Quia excessus in corrigendo
35 potest maxime infamare reum, non vero diuer-
sus modus dandi articuli culparum, cum hos den-
tur, vt ipse reus se defendat, & non vt offen-
datur, & melius reus potest se defendere reci-
piendo articulos culparum per scriptum, quam vi-
36 ua voce; quod adeo verum est, quod si culpæ
multæ fuissent, teneretur iudex eos reo dare per
scriptum, siquidem id ex substantia pertineret
ad commodam defensionem rei, cui etiam reli-
gioso danda sunt omnia, quæ pertinent ad sub-
37 stantiam propriæ defensionis, sicut dictat lumen
naturale; & ratio est, quia si articuli culparum
essent multi, facile memoriæ retineri non pos-
sent, nec repente posset eis reus respondere legi-
time, & conuenienter, vt optimè ait Portel, *di-
cto casu 22. numero 4.* Ergo vt commode posset
eis respondere teneretur visitator ea dare reo in
scriptis, præcipue cum id, nec sit contra legem,
nec contra ius, nec afferat grauamen vllum reo,
sed potius commodum.

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO,

An ob dictam causam potuisset Prior à visitatore appellare ad definitorium?

PRo responsione huius quæsiti suppono. Re- 38
ligiosis non licere appellare appellatione
propria & iuridica à quacunque sententia, pœ-
nitentia, vel mandato Prælatorum, quæ fuerint
iuxta regulas, & constitutiones ordinis, etiam
ad Superiores eiusdem ordinis, vt cum Aldere-
te, & aliis communiter docet Fr. P. Petrus ab
Angelis, *in suo ordine iudiciali, p. 1. cap 27. n. 30.*
Nec etiam possunt appellare à sententiis causa-
rum, quæ non afferunt grauem infamiam, nec
pœnas valde rigorosas, etiam si excessus clarus,
& manifestus inueniatur in illis. Ita cum Sua-
rio P. Fr. Petrus ab Angelis, *suprà, num. 31.* Imo
probabile est, quod a nulla sententia correctio- 39
nis, quantumuis graui possunt religiosi, etiam
intra religionem proprie, & iuridice appellare.
Ita cum Nauarro, Bañes, Alderete, Fr. Ioseph
à Sancta Maria, & Fr. Martin. à S. Ioseph, N. 40
Fr. P. Petrus ab Angelis, *supra, num. 32.* & latis-
sime probat Barbosa, *in votis decisiuis, lib. 1. vo-
to 14. dub. 3. num. 50. & sequentibus, & patet ex
cap. ad nostram, & ex cap. reprehensibilis 26. eo-
dem titulo*, & ex multis priuilegiis, vt est pri-
uilegium Bonifacij VIII. Sixti IV. Iulij II. Leo-
nis IX. Leonis X. Pauli III. Sixti V. Clementis
VIII. & Greg. XIII. Vrbani VIII. quæ refert N.
P. Petrus ab Angelis, *in suo ordine iudiciali cap. 27.
à num. 16.* & Ego, *in nostro Directorio regularium,
p. 3. tract. 3. d. 6. à n. 781.* Excipe aliquem casum
rarissimum grauissimæ, certæ, & notoriæ iniuriæ,
& irreparabilis damni, cui non posset obuiari 41
per simplicem recursum ad Superiores, qui raro
potest accidere in religionibus reformatis, vt ad-
uertit Suarez, *tom. 4. de religione lib. 2. cap. 11. n. 15.*
nam tunc licita eis esset appellatio, vt ait N. P.
Fr. Petrus ab Angelis, *supra n 33.* & Ego *in nostro
directorio Regularium suprà, n 790.*

Ratio autem horum est. Quia si in prædictis
casibus fuisset licita religiosis appellatio à cor- 42
rectione regulari esset magna inquietudo, & tur-
batio inter illos, & esset occasio, quod subdi-
ti amitterent timorem reuerentialem Prælato-
rum inferiorum, & audaciores fierent, & dare-
tur locus cauillationibus iniustis, ex quibus disci-
plina monastica omnino rueret, ob has ergo ra-
tiones prohibetur prædictis regularibus appella-
tio, non solum ad iudices extra ordinem etiam
competentes, vt nuncius, & delegatus, neque ad
Papam, vt sub excommunicatione prohi-
bet Clemens VIII. vt dixi *in nostro Directorio*

Regula

Regularium, *loco citato num.* 781. sed nec ad Superiores ordinis, vt ait N. P. Fr. Petrus ab Angelis, *suprà num.* 31. & nos diximus *loco citato, supra num.* 782, *& sequentibus.* Imò in casibus, in quibus permittitur religiosis appellatio, vt diximus, debet fieri gradatim, hoc est à priore ad Prouincialem, à Prouinciali ad generalem, à generali, ad definitorium generale; à definitorio ad Capitulum generale, deinde ad protectorem, & tandem ad summum Pontificem, vt sub excommunicatione præcipit Bonifacius VIII. Leo X. Paulus III. vt testatur Fr. P. Petrus ab Angelis, *suprà num.* 33. Ego ipse in nostro Directorio Regularium *suprà num.* 778. his ergo suppositis,

43 Respondi ad tertium quæsitum prædictum
priorem non potuisse in dicto casu appellare à
44 à visitatore ad definitorium generale. Et ratio
est, quia Regularibus non est licita appellatio à
mandato Prælatorum, qood fit secundum regulam, & constitutiones, vt *suprà diximus*; sed
45 mandatum illud visitatoris factum priori, quod
responderet dictis articulis culparum datis in
scriptis, erat iuxta nostras constitutiones; ergo
ab illo non poterat prior iuste, & licitè appellare.
46 Maior constat ex prænotando proposito. Minor
vero patet, quia vt diximus quæsito 1. Constitutio non præcipit quod grauamina dentur in visitatione generali viua voce, vel in scriptis, sed
47 solum quod visitator audiat reum; sed potest il-
48 lum audire viua voce, vel per scriptum; ergo
dando ei articulos culparum in scriptis, & præcipiendo, quod in scriptis responderet, nullam iniuriam, vel grauamen intulit illi.

49 Confirmatur primo. Quia regulares non possunt appellare à sententiis, quæ non afferunt grauem infamiam, nec pœnas valdè rigorosas, etiamsi excessus clarus, & manifestus inueniatur in illis, vt diximus prænotando antecedenti; ergo quamuis hic daretur aliquis excessus in modo dandi articulos culparum clarus, & manifestus, cum alias ex eo non resultaret in Prælatum grauis infamia, nec pœna valdè rigorosa, non ob id poterat dictus prior appellare iuridice ad definitorium, sed solum poterat recurrere ad generalem pro remedio.

50 Confirmatur secundo. Probabile est quod religiosi a nulla sententia, quantumuis graui, & rigorosa, etiam intra ordinem possunt appellare iuridice, nisi grauamen sit irreparabile, in aliquo casu extraordinario, vt diximus in antecedenti prænotando; sed in nostro casu nullum datur grauamen irreparabile, nec casus erat alicuius momenti; ergo in dicto casu non poterat dictus prior appellare à prouinciali.

Confirmatur tertio. Quia Prouincialis extraiudicialiter dadit dicta grauamina dicto priori, vt patet ex protestatione, quam in principio illorum faciebat, se nolle facere processum, nec visitationem specialem, nec procedere iuridice, sed tantum paternaliter ex visitatione generali,
51 & solùm dare articulos culparum in scriptis ob
alias causas, quæ sibi benè visæ fuerunt; sed ab his actibus extraiudicialibus non datur appellatio suspensa, vt docet Gonzales, *ad reg.* 8. *Cancellariæ Glossa* 9. *num.* 26. & cum Marescote, Salgado, Barbosa, *in votis decisiuis, lib.* 1. *voto* 4. *num.* 54. Ergo talis appellatio fuit iniqua, & illicita.

52 Et ex his resoluitur casus, qui ab hinc paucis diebus accidit. Nam cum alius Prouincialis visitaret certam domum, & in capitulo culparum reprehenderet priorem ob aliquos defectus ordinarios, & qui solent in nostro ordine in his capitulis reprehendi, vt ob defectum pacis, cuius prior causa erat, & ob id imponeret ei vnum mensem suspensionis, ipse prior se erexit à terra vbi erat genuflexus, vt mos est apud nos, & dixit se appellare à dicta sententia à dicto Prouinciali ad generalem, de quo casu cum fuissem interrogatus respondi, priorem nullo modo potuisse talem interponere appellationem, cum ob rationes dictas, tum quia casus non erat iacturæ, & infamiæ irreparabilis, sed ordinarius. Tum quia culpæ erant ex his, quæ solent in his capitulis in nostra Religione reprehendi, & simili pœna puniri.

Tum quia dato quod licitum esset priori ap- 53
pellare debebat grauamen esse certum, & notorium, vt diximus cum multis in nostro Directorio Regularium *suprà num.* 791. Hic autem non erat grauamen certum, cum tali culpæ dicta pœna in nostris constitutionibus imponatur. 3. *p.*
cap. 10. *num.* 7. Tum quia ibi *eadem num.* 7. com- 54
mittitur Prouincialis prudentiæ vt ob alias culpas præter eas, quibus in nostris constitutionibus ponitur pœna suspensionis, vt ille prout sibi visum fuerit possit priores suspendere; sic enim ait Constitutio, Prouincialis potest priores suæ prouinciæ ab officio suspendere, tam in casibus in nostris constitutionibus expressis, quam ra-
tione alicuius culpæ, siue delicti ab eis commis- 55
si; sed ex mandato quod ex iudicis arbitrio fertur non datur appellatio, vt cum Barthulo, Craucia, Menochio, Alderete, & aliis probat Barbosa, *in votis decisiuis, voto.* 4. *num.* 16. Ergo talis prior appellando à prouinciali in hoc casu inique egit, nec eius appellatio fuit admissa à generali, sed potius ille grauius fuit punitus, ob talem audaciam nunquam in religione visam, nec vsitatam.

RESPONSIO AVTHORIS, QVARTO QVÆSITO,

Quam culpam commiserint dicti priores recusando ex dicta causa visitatorem, & ab eo appellando ad definitorium.

Respondi dictos priores recusando, vel ap- 56
pellando à suo visitatore ob dictas causas peccasse mortaliter ex multis capitibus. Primò, quia grauem iniuriam intulerunt prouinciali
imponendo ei testimonium in re graui, dicendo 57
illis facere grauamen iniustum contra nostras constitutiones in re grauissima, & irreparabili, cũ tamen ille eos poniret de rebus leuibus iuxta ordinis constitutiones. Tum quia sine iusta causa
intentarunt impedire eius iurisdictionem. Ita D. 58
Bernardus *lib.* 3. *de consideratione ad Eugenium*, vbi ait, qui non grauatus appellat manifeste liquet, quod aut grauare intendit, aut tempus redimere. Ita etiam D. Thomas 2. 2. *quæst.* 69 *art.* 3. & cum Nauarro, Alderete, Portel, & aliis communiter N. P. Fr. Petrus ab Angelis, *p.* 1 *sui ordinis iudicialis, cap.* 27. *n.* 9. qui *num.* 10. *&* 12. addit cum Torres, & Diana, quod vt licita sit appellatio

spud tegulares,etiam in aliquo casu rato,& irreparabilis damni, debet esse grauamen certum, & clarum ad minus in opinione probabili, quod cum non fuerit in præsenti, euidenter sequitur istos priores grauissimè peccasse.

59 Peccarunt etiam peccato scandali, quia in re grauissima dederunt scandalum toti communitati, ex qua multi ob dictum malum exemplum idem posteà efficient. Tum quia fuerunt primi, qui in tota nostra Congregatione à sententiis, & mandatis suorum Prælatorum talem viam appellationis nunquam in religione vsitatam contra nostra priuilegia,& cõtra nostras constitutiones,4.*part.cap*.6.*n*.10. intentarunt, quod absque dubio ob graue scandalum inde proueniens est mortale, vt in simili casu docet Lugo, *de insti-*
60 *tia*,*d*.31. *num*.12.*sect*.1. Peccarunt etiam contra obedientiam nolentes parere visitatori, quod peccatum licèt secundum, se seclusо præcepto formali in scriptis, non sit graue, vt diximus in nostro directorio Regularium, *p*.2.*tr*.3. *d*.6.*n*.11. Hic tamen absque dubio fuit mortale, tum quia præcepta posita in visitatione generali, etiam viua voce sine scriptis obligant sub mortali, vt patet *ex nostra constitutione*,3.*part*.*cap*..... *n*. ... Tum propter circumstantiam rebellionis contra Supe-
61 riorem, quod peccatum grauissimum est. Tum quia nolle parere Prælato præcipienti; etiam sine præcepto in facie illius, est peccatum mortale contemptus, vt dixi cum Caietano, Lezana, & aliis in nostro Directorio Regularium, *part*. 2. *tractat*.3.*d*.6.*num*.460. Quam autem pœnam tales priores sic appellantes meruerint in sequenti quæsito videbimus.

RESPONSIO AVTHORIS,

QVINTO QVÆSITO.

Qua pœna dicta culpa punienda sit in ordine nostro?

62 RESpondi in iure non dari pœnam taxatam
63 contra recusantes, vel appellantes à suis Superioribus in casibus non permissis, sed id reliquit arbitrio iudicum, vt optimè notat, cum Rodetico, Paz, N. P. Fr. Petrus ab Angelis,
64 1.*part*.*ordinis iudicialis*,*cap*.21. § 1.*num*.17. Vbi cum prædictis Doctoribus ait, pœnam debere commensurari cum illis, quæ solent imponi in tribunalibus sæcularibus recusantibus sine causa sufficienti iudices, vel ab eisdem sine causa ap-
65 pellantes. De iure tamen nostro existimo tales sic nulliter recusantes Prælatum, vel ab eo appellantes debere,priuari officiis irremissibiliter.

Et ratio est, quia 4.*part*. *nostrarum constitutionum*, *cap*.4.§.2.*num*.1. Hæc pœna imponitur cuicumque transgressori votorum cum scandalo; sed hic Prælatus cum scandalo transgressus est votum obedientiæ, nolendo obedire suo visitatori, eum sine causa recusando, & ab eo appellando, vt quæsito 4. diximus; ergo secundum ius nostrum incurrit priuationem officij irremissibiliter: Nec obstat quod transgressio obedientiæ inter nos, vt sit grauis requirat præceptum formale, vt diximus præcedenti quæsito. Nam huic obiectioni retur, quod violatio obedientiæ in facie Prælati, vt fuit hæc; est peccatum mortale contra votum obedientiæ, vt diximus præcedenti quæsito.

Confirmatur primo. quia qui contra ordinis 66
Superiores se erexerint eorum officium impedire conantes voce & loco, & officio inuiolabiliter priuantur, vt patet *ex* 4.*part nostrarum constitutionum*, *cap*.4. §.2. *num*.1. Sed hi priores recu-
santes, & appellantes à visitatore sine causa se 67
contra eum erexerunt,procurantes eius officium impedire, ergo iuxta nostras constitutiones incurrerunt pœnam priuationis vocis, & loci, & officij. Minor patet ex Bulla Pauli III. quam refert Barbosa, *de potestate Episcopi allegatione* 73. *num* 38. Vbi ait:Fraternitatis tuæ nobis expositum fuit, quod visitationes, quæ in tua Diœcesi in vim Decretorum Concilij Tridentini,& aliorum legitimè fiunt, impediantur, eo quia visitati Prælatum visitantem suspectum allegant. Idem ait P.Fr.Petrus ab Angelis, *in suo ordine iudiciali part*.1.*cap*.21. §.1. *num*.8.Barbosa *in Tridentinum sess*. 14. *de reformatione*, *cap*. 10. *num*.11. Ergo recusare Prælatum, seu ab eo appellare sine iusta causa est impedire suum officium.

Confirmatur secundo. Quia suspiciones, & 68
recusationes sunt impedimentum iuris, quod iure ipso impedit iurisdictionem, vt cum multis resoluit Pascaligus, *decisione* 358. *num*. 9. ergo qui imposuerit suspiciones, vel recusationes, aut appellationes impedit Superioris iurisdictionem impedimento iuris; sed sic est, quod hic Prælatus posuit dictas suspiciones, & recusationes in casibus non permissis, & contra nostras leges, & contra ius commune, ergo inique illas posuit; ergo inique impediuit iurisdictionem superioris, ergo incurrit pœnas nostræ constitutionis contra conantes impedire Superiorum officium, & iurisdictionem.

Confirmatur tertio. Quia ille propriè dicitur 69
impedire officium, & iurisdictionem iudicis ordinarij, qui est causa cur dictus iudex ordinarius inuoluntarie, & inuitus desistat ab opere, quod intendebat, etiam si sit impediendo, adhibitis mediis ab ipso iure datis,si iniustè, & contra Canones impediat, & cum multis probat Fragoso, *part*.2.*lib*.1.*d*.5. §.16. *num*. 191. Sed sic est, quod isti Prælati impedierunt officium visitatoris, adhibitis mediis ab ipso iure datis, quales sunt recusatio, & appellatio contra iustitiam, & contra Canones, siquidem recusarunt visitatorem,& ab eo appellarunt in visitatione paternali, & generali contra Canones, & decreta Tridentin.*sess*. 14.*de reformatione*, *c*.10.& contra decretum Pauli III. & contra nostras constitutiones 4.*p*.*cap*.6. *num*.10. ergo propriè impedierunt officium visitatoris, & vt tales incurrerunt pœnas dictæ legis.

Confirmatur quarto. Quia quando lex nostra 70
non declarat pœnam, quæ alicui culpæ imponenda est, tunc applicandæ sunt à Superioribus suo arbitrio, seruata mensura, & proportione cum pœnis in nostris constitutionibus taxatis, vt patet *ex* 4 *part*.*nostrarum constitutionum*. *cap*.7.
num.3. Sed prædicta pœna priuationis ab offi- 71
cio imponitur Prælatis transgredientibus aliquod votum cum scandalo, vt patet *ex* 4. *p*. *nostrarum constitutionum*,*cap*.4.§.2.*num* 1.ergo idem dicendum est in nostro casu, in quo prædicti Prælati tot peccata mortalia commiserunt; & tot

tot præcepta violarunt, vt *suprà diximus*. Possunt etiam Superiores prædicta crimina aliis pœnis punire iuxta suum arbitrium pœnæ tamen debent esse graues iuxta grauitatem delicti, vt priuatio vocis actiuæ, & passiuæ, & aliæ similes, & hæc omnia saluo meliori iudicio.

CONSVLTVM CXI.

De quodam priore nostri Ordinis ingrediente clausuram nostrarum Monialium vnius Conuentus existentis in oppido, vbi etiam talis Prælatus erat prior causa visitandi clausuram, an incurrerit pœnas contra ingredientes clausuram, tam in iure, quam in nostris legibus stabilitas.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*

2 *Prælatus Conuentus religiosorum eiusdem oppidi vbi est Conuentus eiusdem Ordinis Monialium potest intrare earum clausuram in casibus necessariis.*

3 *In absentia Prouincialis talis prior est commissarius Prouincialis.*

4 *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*

5 *Ponitur alia instantia in contrarium, & soluitur.*

6 *Talis prior potest intrare clausuram ad dandum ordinem ad aliquod opus faciendum, vel ad videnda opera iam facta, vel ad videndum clausuram.*

7 *Hæc fuit, & debuit esse intentio Prouincialis committentis prædicto priori, vt disponeret dictum Monialium monasterium.*

8 *Vt Prælatus intret clausuram monialium, vel det licentiam ad eam ingrediendum requiritur causa rationabilis, iusta, & necessaria.*

9 *Hæc necessitas sufficit quod sit moralis.*

10 *Non est necessaria necessitas strictissima.*

11 *Sufficit quod detur causa moraliter necessaria.*

12 *Hæc causa debet esse manifesta soli Prælato.*

13 *Sufficit quod Prælatus iudicet causam probabiliter esse iustam.*

14 *Ostendere monialibus de nouo monasterium ingredientibus interiores domus Conuentus ad aliqua inconuenientia vitanda in aliquibus fenestris, & videre, an clausura sit vndequaque firma est causa sufficiens, vt hic Prælatus intraret clausuram Monialium.*

15 *Quoties charitas postulat, vt ingrediatur clausurā est causa sufficiens ad eam ingrediendū.*

16 *Videre an opera fieri præcepta manerent bene facta, & clausura benè munita, est causa sufficiens ad Prælatum ingrediendum clausuram.*

17 *Tali priori competit in absentia Prouincialis curare de clausura, & de commodo dictarum Monialium.*

18 *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*

19 *Prior intrando clausuram in dictis casibus non incurrit pœnas legis istarum Monialium, vel decretorum Pontificum.*

20 *Si causa non erat sufficiens ad ingrediendum pro prima, & secunda vice non incurrit prior excommunicationem ingrediendo clausuram dictarum Monialium.*

21 *Incurrit pœnam priuationis impositam in constitutionibus dictarum Monialium, etiam pro primo ingressu sine causa.*

22 *Si cum ignorantia inuincibili intrauit putans habere iustam causam, etsi de facto talis non fuisset nullam incurrit pœnam.*

23 *Hoc verum est, etsi ignorantia fuisset vincibilis, dummodo non fuisset crassa, supina, vel affectata.*

24 *Quomodo sit probanda in foro externo hæc ignorantia ostenditur.*

25 *Ignorantia præsumitur, dum scientia non probatur.*

26 *Talis Prælatus, si habuit ignorantiam, etiam vincibilem, dummodo non fuisset crassa, vel supina licet alias peccauerit, non incurrit tamen alias pœnas, vel censuras.*

27 *Ignorantia crassa, & supina est, quæ facile superari potest.*

28 *Homo præsumitur innocens quamdiu crimen non probatur.*

29 *Possessio stat pro sua vita anteacta.*

30 *Ponitur resolutio totius consulti.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVIDAM Prælato nostræ Religionis, in qua gubernium Monialium competit ex lege soli Prouinciali, commisit ipse Prouincialis, vt disponeret certam domum cum clausura competente, vt in ea de nouo fieret quoddam Monasterium Monialium eiusdem ordinis, & quod eam omnibus rebus necessariis accommodasset, vt illi possent dictæ Moniales habitare, composuit ille Prælatus prædictas domos. Accesserunt Moniales, & Monasterium nouum intrarunt, & simul cum eis intrauit ipse Prælatus, vt eis ostenderet cellulas, & alias officinas, quia tamen in Ecclesia erat sanctissimum Euachristiæ Sacramentum expositum, & erat magna celebritas non potuit ipse Prælatus intra clausuram detineri, vt interiores domos eis ostenderet, & eas de aliquibus rebus necessariis, & inconuenientibus, quæ in aliquibus fenestris, & locis erant aduertere, qua propter die sequenti cum tribus religiosis iterum intrauit clausuram, tum ad eis ostendendum loca interiora Monasterij, erat enim domus, quoddam palatium magnum cuiusdam principis, & simul ad eas aduertendum, de aliquibus inconuenientibus vitandis, in aliquibus fenestris, & simul ad videndum, an quidam officiales, quos ad perficiendam clausuram, & ad occludendas quasdam fenestras reliquerat die antecedenti, rem benè egissent, & clausura vndequaque maneret firma. 1

Quæsitum igitur fuit à me primo. An Prælatus Conuentus religiosorum eiusdem populi, vbi est Conuentus Monialium nostri ordinis in casibus necessariis possit intrare clausuram ad videndum, an clausura sit vndequaque firma, in casu quo intelligat, id esse necessarium, ob aliquod opus de nouo factum in ipsa clausura. Secundò an dictus prior supposita commissione Prouincialis ad reducendum illas domos ad formam Conuentus, & ponendum in eis clausuram competentem potest ex aliquo titulo vt ad videndum clausuram, vel aliquod opus de nouo factum, an maneret firmum,

&

& stabile, & sicut ille disposuerat officialibus intrare clausuram, quoties sibi visum fuisset necessarium? Tertiò an fuerit sufficiens causa ad intrandum clausurã ostendere monialibus de nouo monasterium ingredientibus interiores domos, ad aliqua inconuenientia vitanda, in aliquibus fenestris, & videre, an officiales clausuram competenter perfecerint die antecedenti, vt illis disposuerat, an quasdam fenestras sufficienter clauderent, ita vt maneret clausura vndequaque firma. Quartò an intrando clausuram incurrerit pœnas impositas in legibus nostræ religionis, vel in decretis Pontificiis?

RESPONSIO AVTHORIS, PRIMO QVÆSITO.

An Prælatus Conuentus religiosorum eiusdem populi, vbi est Conuentus monialium nostri ordinis, in casibus necessariis possit intrare clausuram, vel videndum, an clausura sit vndequaque firma in casu, quo intelligat id esse necessarium, ob aliquod opus de nouo factum in ipsa clausura.

1 Respondi affirmatiuè. Et ratio est, quia in absentia Prouincialis priores dictorum Conuentuum sunt veluti præsumpti commissarij Prouinciales; ergo in casibus necessariis possunt intrare clausuram, & dare aliis licentiam ad
3 eam ingrediendum. Ita expressè Miranda, *de sacris monialibus*, *quæst.* 2. *art.* 17. Et cum Rodrigues, Ludouicus à Bertrand. Loth. *tractat.* 23. *quæst.* 3. *de clausura monialium*, *art.* 14. *postulatione* 3. Et probatur ex Tridentino, *sess.* 25. *de reformatione*, *cap.* 5. vbi fit facultas superioribus, atque Prælatis. vt possint præstare licentiam ad ingrediendum monasteria monialium in casibus necessariis, vt notauit Miranda *suprà*.

4 Nec contra hoc est, aliquid in constitutionibus nostræ religionis. Nam constitutiones dictarum monialium *cap.* 1. in quo lex committit gubernium temporale, & spirituale dictarum monialium prouincialibus non impedit, quod prior Conuentus eiusdem oppidi possit intrare clausuram in casibus necessariis, & aliis concedere talem licentiam, imò videtur concedere illis talem licentiam in casibus præcisè necessariis; vt constat *ex cap.* 3. *earundem constitutionum*, *num.* 7. & multo magis probatur ex eodem *cap.* 1. *num.* 6. vbi ait quod maximè aduertant Prælati, quod iuxta Tridentinum, & constitutionem Gregorij XIII. nulla persona, cuiusque qualitatis, & status, etiamsi sit Prælatus, & superior intret in monasteria monialium, nisi ob causam necessariam, & cum licentia concessa à Prælato in scriptis; sed sic est, quod per hunc Prælatum, qui concessurus est talem licentiam, de quo loquitur Tridentinum, & Bulla Gregorij XIII. intelligitur non solum Prouincialis; sed etiam prior Conuentus siti in eodem oppido, vbi sunt moniales, vt docet Miranda, Rodriguez, & Bertrandum Loth. *loco suprà citato*; Ergo eodem modo intelligenda est constitutio istarum monialium, siquidem illa solum refert dicta decreta, & in fine addit, *è tengan cента, que alos dichos decretos, è constituisóis Apostolicas se guarden complidamente*, &c.

Nec faciant dubium illa verba, quod nulla persona cuiuscunque ætatis, & qualitatis, quamuis sit Prælatus, & Superior intret monasteria monialium, nisi ob causam necessariam, & vrgentem, & cum licentia in scriptis à Prælato siquidem illa verba, quamuis sit Prælatus, & Superior, intelliguntur de Prælatis aliorum Conuentuum, vel de Prælatis sæcularibus, siquidem his; nec iure ordinario, nec delegato præsumpto competit gubernium dictarum monialium, sicut competit priori Conuentus religiosorum eiusdem oppidi, vbi est Conuentus dictarum monialium; nam hic quando non habeat dictam facultatem expresè delegatam à prouinciali ad casus necessarios, in quibus est periculum in mora, habet illam præsumptam, vt aduertit Miranda *suprà*, & est conforme bonæ rationi, & bono gubernio. 5

RESPONSIO AVTHORIS, SECVNDO QVÆSITO.

An dictus prior supposita commissione Prouincialis, ad reducendas illas domos ad formam Conuentus, & ponendi in illis clausuram competentem, posset ex aliquo titulo, vt ad videndum clausuram, vel aliquod opus de nouo factum, an maneret firmum, & stabile, & sicut ipse disposuerat officialibus, intrare clausuram, quoties sibi visum fuisset necessarium.

Respondi affirmatiuè & patet ex Bulla Vrbani IV. quam refert Miranda, *quæst.* 2. *de sacris Monialibus*, *art.* 17. *casu* 7. & tenet cum Collectore, Corduba, & aliis idem Miranda *ibi*. Et ratio est, quia hæc fuit intentio prouincialis, quando ei præcepit, vt disponeret dictas domos in formam Conuentus, ne aliquis error, aliquis error, vel circa clausuram, vel circa cellas, vel alia necessaria ad dictas religiosas committeretur, & contrarium asserere in casu præsenti est extra rem, siquidem quidam Couentus de nouo fundatus non in vna die totus disponitur, nec omnia, quæ sunt necessaria ad illius commoditatem, & decentem clausuram, tam cito perficiuntur. Vnde si dictus prior indicauit suum ingressum esse necessarium ad disponendum aliquod opus necessarium ad clausuram, vel ad officinas, & cellulas dictarum monialium, optimè poterat ingredi, & determinare res faciendas, siquidem hæc fuit, & debuit esse intentio delegantis; talem commissionem, alias esset frustranea, siquidem solum extendebatur ad casus præcisæ necessitatis; nam in his habebat prædictus prior præsumptam licentiam, vt tenet Miranda, *quæst.* 2. *art.* 17. *de monialibus*. Portel. *verbo Clausura Monialium*, *num.* 13. Villalobos, *tract.* 35. *difficult.* 47. *num.* 10. & cum Rodriguez, Bertrandum Loth. *tract.* 23. *quæst.* 3. *art.* 14 *dicto* 3. 6 7

RESPON

RESPONSIO AVTHORIS
TERTIO QVÆSITO.

An fuerit sufficiens causa ad intrandum clausuram ostendere Monialibus de nouo Monasterium ingredientibus interiores domos ad aliqua inconuenientia vitanda, in aliquibus fenestris, & videre, An officiales clausuram competenter perfecerint, vt die antecedenti illis disposuerat, an quasdam fenestras sufficienter clauderent, vt maneret clausura vndequaque firma.

8 AD responsionem huius quæsitl, ex qua to-
ta lis, & controuersia huius consulti pendet,
notandum est. Quod ad hoc vt Prælatus det li-
centiam ad intrandam clausuram, vel vt ipse in-
tret clausuram, requiritur causa rationabilis, iu-
sta, & necessaria, vt supponit Trident. *sess.* 25.
cap. 5. *de regularibus*, & *cap. periculoso.* Atta-
men hæc necessitas non est necesse, vt sit extre-
ma; sed sufficit quod sit necessitas moralis, si-
quidem omne præceptum morale, quale est præ-
ceptum seruandæ clausuræ, solum petit necessi-
tatem moralem. Ita Bonacina, *de clausura*, *q.* 4.
p. 4. *numero* 1. Lezana, Miranda, Barbosa, Ro-
9 driguez, quos refert, & sequitur Delbene, *tom.*
2. *cap* 19. *dub.* 39. *num.* 6. Vnde non est necessaria
necessitas strictissima, sed sufficit, quod detur
causa moraliter necessaria, vt quando Ministe-
10 rium exercendum concernit moralem cœnobij, vel
Monialium necessitatem, nec per moniales com-
mode exerceri potest, vt ait Sanchez, *in Decalo-*
11 *gum, lib.* 6. *cap.* 16. *n.* 42. Tamburinus, *de iure Ab-*
batum, d. 24 *q.* 1 *n* 3.

Secundo suppono, quod hæc causa debet esse
12 manifesta soli Prælato, quia solius Prælati est iu-
stitiam causæ iudicare. Ita cum Lezana, Bonaci-
na, Rodriguez, Delbene, *cap.* 19. *dub.* 39. *num.* 3.
vbi addit cum Rodriguez sufficere, quod sit ma-
nifesta soli Prælato moraliter, id est, vt proba-
13 biliter is iudicet illam esse iustam, quia in mora-
libus, probabilitas sufficit ad recte, & pruden-
ter operandum, secus si causa fuerit tantum du-
bia. Ita & bene Delbene, *ibi, n.* 5. in quibus etiam
omnibus concordat Sanchez, *in decalogum lib.* 6.
cap. 16. *n.* 39. Tamburinus, *d* 24. *de iure Abbatissa-*
rum. q. 1. *n.* 2. & 6. his suppositis,

Respondi, talem causam positam in narratiua
14 huius quæsiti, esse nimium rationabilem, iustam, &
necessariam ad ingrediendum clausuram. Et ratio
est, quia si dictus Prior in dicto casu clausuram
non intraret, ipsæ moniales, quæ de nouo ingre-
diebantur Conuentum, inciderent in illa pericu-
la, & inconuenientia, quæ dabantur, siquidem
ignorabant dictas domos, nec cognoscebant illa,
quæ debebant vitare, & sic charitas postulabat,
15 quod Prior, qui dicta inconuenientia sciebat, illa
dictis monialibus ostenderet, intrando clausuram
ad hunc finem; toties enim quod charitas postu-
lat, quod ingrediatur clausura ad aliquam rem fa-
ciendam, quæ Conuentui, vel ipsis monialibus
pertineat, quam ipsæ non possunt efficere, licitum
est ingredi clausuram, vt notauit Delbene, *cap.*
19. *dub.* 39. *num.* 10. cum aliis multis Docto-
ribus.

Tum quia dato, quod hæc causa non fuisset
sufficiens, sufficiebat intrare ad ostendendum ip-
sis monialibus pericula, quæ erant in clausura, in
aliquibus fenestris, & ad ostendendum illis do-
mos inferiores eis ignotas, & quomodo eis vti
debuerant; quæ solo verbo non fiunt, præcipuè
à monialibus, quæ de nouo habitabant dictas do-
mos, & si Prælatus clausuram ad hunc effectum
non intrare facile possent euenire aliqua inconue-
nientia circa clausuram, quæ omnia ex charitate
indigebant ingressu dicti Prælati, vt aduertit Del-
bene *supra*.

Et dato, quod nec etiam hæc causa fuisset suf-
ficiens ad ingrediendum clausuram, absque du- 16
bio sufficiebat, quod ipse Prælatus antea præce-
perat fieri aliqua opera necessaria in dicto Con-
uentu, quæ facta fuerunt sine sua assistentia, &
erat necessarium videre, an cum effectu Moniales
sufficienter accommodatæ manerent, & clausura
sufficienter munita, quam causam nemo cum ra-
tione negare potest esse iustam, & moraliter pro-
babilem. Nam vt *suprà* diximus persona, cui
commissum est curare de dictis operibus Monia-
lium potest ingredi clausuram, ad videndum an
opera sint bene & perfecte facta, & clausura suf-
ficienter munita, quoties prudenter iudicauerit id
esse necessarium, & quoties detur aliqua causa
iusta, quæ ad hoc obliget, vt docet Miranda, *tra-*
ctatu de monialibus q. 2. *art.* 17. *casu* 7. & patet ex
bulla Vrbani IV. quam ibi refert Miranda.

Et dato, Quod Prouincialis non commisisset 17
dicto Priori accommodare dictum Conuentum
cum clausura competente, adhuc talis Prior in
casu præsenti habebat talem præsumptam licen-
tiam à dicto Prouinciali. Nam cum Prouincialis
abesset per spatium quadraginta leucarum, & di-
ctæ Moniales deberent intrare dictum Monaste-
rium, tali Prælato competebat, vtpote viciniori,
dictis monialibus curare de illarum clausura, &
ingredi clausuram ad videndum, an ipsæ Monia-
les accommodatæ essent, & Conuentus cum de-
centi & conuenienti clausura, nec aliud præsumi
potest de voluntate Prouincialis, siquidem non
debet de eo præsumi velle Moniales manere sine
clausura, vel cum defectu aliquarum rerum ne-
cessariarum ad suam commoditatem.

Nec obstat si dicas, quod antequam Moniales 18
ingrederentur dictum Monasterium poterat præ-
dictus Prior hæc omnia facta habere. Non ob-
stat inquam, Respondetur namque non omnia po-
tuisse accommodari ante ingressum dictarum Mo-
nialium, quia plura dependebant à præsentia il-
larum. Tum quia post ingressum illarum facta
fuerunt multa opera, quæ antea non potuerunt
fieri, ad quæ videnda, an bene facta remanerent,
& clausura bene munita, necessarius erat ingres-
sus istius Prælati, Moniales enim, vtpote fœmi-
næ, de his rebus non intelligunt, vt experientia
docet, nec illis committenda est securitas clau-
suræ, sed hæc omnia debent videri, & notari à Præ-
lato, vt ex se patet.

RESPONSIO AVTHORIS, QVARTO QVÆSITO.

An dictus Prælatus intrando clausuram incurrerit pœnas impositas in legibus nostræ religionis, vel in decretis Pontificiis?

REspondi negatiue siquidem eum sufficienti
causa ingressus est, vt diximus. Difficultas
igitur solum est, An in casu, quo causa re ipsa
non fuisset adeo præcisa, & necessaria, sed ipse
19 Prælatus eam, vt talem iudicauit, an in hoc ca-
su incurrerit dictas pœnas ingrediendo clausuram.
Et quoad pœnas decretorum Pontificum Respon-
deo, quod pro prima, & secunda vice, satis pro-
babile est, quod etiam si absque vlla causa neces-
20 saria, ingrederetur solus, vel comitatus, nullo
modo illas incurrerit, sed solum incurrit pro prima
vice interdictum ab ingressu Ecclesiæ, & pro se-
cunda suspensionem à diuinis, pro tertia vero so-
lum incurreret excommunicationem. Ita cum
Llamas, Delbene, *cap.* 19. *dub.* 68. *num.* 8. Bona-
cina, Tamburinus, quos refert, & sequitur Peli-
zarius, *tract.* 10. *cap.* 5. *n.* 114. Et ratio est, quia
constitutio Gregorij XIII. cum sit pœnalis, non
extenditur quoad pœnas in ea impositas, quoad
Prælatos regulares habentes potestatem ingre-
diendi in casibus necessariis clausuram Monialium,
vt iste Prior habebat, saltem ea præsumpta li-
centia Prouincialis, sed quoad Episcopos, vt no-
tant prædicti DD.

Dato tamen, quod prædictas pœnas incurrerit
pro prima vice, vt vult Sanchez, quem refert Pe-
21 lizarius, *suprà, num.* 114. Et vt de facto incurrit
pœnam priuationis ab officio impositam in con-
stitutionibus harum Monialium, attamen Res-
pondeo, quod id debet intelligi, quando sine
aliqua causa intrauit clausuram, si tamen ille
cum bona fide, & ignorantia inuincibili, pu-
tans habere sufficientem causam intrauit, dictam
clausuram, etiamsi talis causa fuisset nulla, non
incurrit aliquam censuram, tam Decretorum
Pontificum, quam constitutionum ipsarum Mo-
nialium, vt cum Suario, Nauarro, & aliis
docet Delbene, *cap. decimo nono, dub.* 59. *nu-
mero* 2.

Imo addo, quod etiamsi ignorantia fuisset
22 vincibilis, & peccaminosa; adhuc non incur-
rit prædictas censuras, & pœnas, dummodo
ignorantia non fuisset crassa, & supina, vel af-
fectata. Ita Diana, *part.* 3. *tract.* 5. *resolut.* 13. &
23 alij multi, quos refert, & sequitur Sanchez, *de
matrim. lib.* 9. *disp.* 32. *num.* 31. Delbene, *suprà,
numero* 2. Et hoc, etsi ignorantia fuisset con-
comitans Henriquez, *lib.* 11. *cap.* 10. Vasquez,
12. *disp.* 116. *num.* 9. Suarez, *de censuris disp.* 4.
sect. 8. *num.* 7. Sanchez, *suprà. numero* 26. Et
quod id debeat intelligi, non solum de censuris,
sed etiam de pœnis priuationis, qualis est, quæ
habetur in dictis decretis Pontificiis, & in con-
stitutionibus harum Monialium docet cum San-
chez, Syluestro, Rodriguez, Curiel, Auila,
Sairo, Palao, & aliis multis Delbene, *suprà
numero decimo quinto & decimo sexto*. Bona-
cina, *de censuris, d.* 12. *q.* 2. *p.* 1. *numero* 13.

Quod si quæras, quomodo sit probanda in
foro externo hæc ignorantia? Respondeo, quod
si non dentur aliquæ coniecturæ, ex quibus pos-
sit probari, tunc probanda est talis ignorantia 24
exhibendo iuramentum tali Prælato, an intrauerit
bona fide, existimans se habere causam sufficien-
tem, aut an saltem habuerit ignorantiam vin-
cibilem, & non crassam, supinam, vel affecta-
tam, vt cum Menochio, Mascardo, & aliis pro-
bat Pelizarius, *tract.* 7. *cap.* 1. *numero quarto, &
sumitur ex cap. præsumitur de reg. iuris in* 6. vbi
dicitur, Ignorantia præsumitur, dum scientia
non probatur, & ex alia regula, melior est con- 25
ditio possidentis, & ex altera, in dubiis stan-
dum est pro possessione, quæ fuerit ante du-
bium, sed sic est, quod hic non potest sciri, an
talis Prælatus habuerit, vel non, ignorantiam ta-
lis causæ, nisi ex dicto, & iuramento illius; er-
go dum scientia non probatur præsumendum est
habuisse talem ignorantiam, & non est deturr-
bandus à sua possessione absque probatione cer-
ta in contrarium, siquidem in dubio melior est
conditio possidentis, & standum est pro possessio-
ne, quæ erat ante dubium.

Quapropter dico quod talis Prælatus, etiam-
si peccauerit grauiter intrando dictam clausu-
ram; attamen si habuit ignorantiam vincibilem, 26
non crassam, nec supinam, aut affectatam, non
incurrit prædictas pœnas, vel censuras. Et quod
hic non detur ignorantia crassa, & supina, vel af-
fectata facile probatur, quia ignorantia crassa, & 27
supina est, quæ facile superari potest, sed sic
est, quod causa, quam iste Prælatus habuit ad
ingrediendum dictam clausuram est adeo magna,
vt aliquibus, etiam doctis, videatur sufficiens, &
necessaria, vt *suprà* diximus; ergo talis Præla-
tus ingrediendo cum dicta causa non operatus est
cum ignorantia crassa, & supina, & multo mi-
nus affectata.

Tum quia ex virtute huius Prælati, erat enim
homo opinionis sanctitatis, non potest præsu-
mi, quod vellet Deum offendere, ob ingressum 28
in Monasterium, in quem ipse sæpe sæpius in-
trauerat; homo enim præsumitur innocens, quan- 29
diu crimen non probatur, & possessio stat pro
sua vita anteacta, vt bene, & dilucide probat
Caramuel, *in Theologia fundamentali à numero*
1902. Et ex comitatu religiosorum grauium,
quibus sociatus intrauit probatur, quod non in-
trauit ex malo fine, sed ex necessitate vrgenti;
& quod posset in dicto casu prædictos religio-
sos secum ferre, docet Miranda, *quæst.* 2. *de mo-
nialibus artic.* 15. *conclusione* 2. & patet ex bul-
la Vrbani IV. quam ibi refert Miranda ex qui-
bus concludo, & dico, quod talis Prælatus non
incurrit dictas censuras decretorum Pontificum, 30
nec pœnam priuationis officij impositam in
constitutionibus dictarum Monialium, siquidem
cum iusta causa intrauit, & hæc saluo meliori
iudicio.

CONSVL

CONSVLTVM CXII.

De professione nouitiæ facta in articulo mortis, an fuerit valida; & an, si ab infirmitate euaserit, teneatur illam ratificare, & an, si moriatur, Conuentus succedat ei in dote, & aliis bonis sic professæ?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Nouitia quando de alicuius medici consilio de hoc sæculo transitura conspicitur potest profiteri in manibus Abbatissæ, si alias habeat 16. annum, in quocunque tempore nouitiatus.*
3 *Hoc priuilegio gaudent omnes Moniales communicantes in priuilegiis cum Dominicanis.*
4 *Ordo D. Benedicti communicat in Priuilegiis cum ordine S. Dominici, & aliis mendicantibus.*
5 *Moniales S. Benedicti, etiam subiectæ ordinario gaudent hoc priuilegio, & aliis priuilegiis ordinis S. Benedicti.*
6 *Vbi est eadem ratio, est eadem iuris dispositio.*
7 *Bonifacius VIII. concessit Monialibus S. Claræ subiectis ordinario priuilegia sui ordinis, tam concessa, quam concedenda.*
8 *Hoc priuilegium competit per communicationem aliis Monialibus habentibus communicationem cum ordine Minorum.*
9 *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*
10 *Si talis nouitia euaderet ab illa infirmitate, non teneretur iterum profiteri.*
11 *Illa professio valida fuit.*
12 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
13 *Papa dispensauit in examine Episcopi, & consensu communitatis, & solum petit, quod professio fiat in manibus Abbatissæ, in ætate legitima iuxta Trid.*
14 *Defectus examinis Episcopi in nullo casu, etiam extra mortis articulum, irritat professionem.*
15 *Licentia Episcopi qui est Prælatus harum Monialium ad profitendum non est necessaria.*
16 *Licentia proprij Prælati requiritur ad ingressum religionis.*
17 *Ad professionem non requiritur talis licentia, sed Abbatissa, sine aliqua licentia id potest efficere.*
18 *Casu, quo talis licentia fuisset necessaria, Pontifex illam dat per suum priuilegium.*
19 *Idem quod diximus de nouitia ante impletum tempus nouitiatus, dicendum est de ea, qui habet completum annum nouitiatus, & est in mortis articulo.*
20 *In hoc casu non requiritur, etiam consensus communitatis, vel examen, aut licentia Episcopi, sed quod solum fiat professio in manibus Abbatissæ.*
21 *Hoc priuilegium, cum sit fauorabile, ad omnes nouitias extenditur.*
22 *Dato quod talis nouitia non gauderet tali priuilegio, adhuc potest profiteri sine examine Episcopi, de solo consensu communitatis, & Abbatissæ.*
23 *Examen Episcopi non est simpliciter necessarium.*
24 *Non pertinet ad substantiam professionis, sed ad modum.*
25 *Si ex causa omittatur, nec erit peccatum, & professio valebit.*
26 *In matrimonio carnali, si cum causa omittuntur denunciationes, nec datur peccatum, & matrimonium validum est.*
27 *Si nouitia professa ante completum annum nouitiatus moriatur, Conuentus succedit in dote, & aliis bonis sic professæ.*
28 *Eo ipso, quod aliqua persona profitetur, succedit Monasterium ipsi.*
29 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
30 *Idem dicendum est, quando nouitia professa est, post expletum annum nouitiatus, in articulo mortis, sine examine Episcopi.*
31 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

ERAT quædam nouitia Monialis in Con- 1
uentu S. Benedicti oppidi Viennæ morti
proxima, & desiderabat profiteri ante mortem.

Quæsitum fuit à me primo, An in articulo mortis de consilio medici, posset profiteri in manibus Abbatissæ. Secundo, An si forte euaderet ab infirmitate, teneretur iterum profiteri. Tertio An si forte moreretur cum illa professione, Conuentus succedat in dote, & aliis bonis sic professæ.

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An nouitia Monialis S. Benedicti in articulo mortis possit de consilio medici profiteri, quocunque tempore anni nouitiatus, in manibus Abbatissæ?

RESpondi affirmatiuè si aliàs talis nouitia ha- 2
beat annum 16. suæ ætatis completum. Ita
concessit Pius V. Monialibus S. Dominici in bul-
la, quæ incipit summi sacerdotis. Et hoc priuilegio
gaudent omnes Moniales communicantes in pri- 3
uilegiis cum Dominicanis. quales sunt Moniales,
S. Benedicti ex priuilegio Eugenij IV. quod refert
Fr. Ioannes à Cruce, *lib. 2. cap. 4. concl. 1* Et ex aliis
priuilegiis. Et ita hanc resolutionem quoad Monia- 4
les subiectas ordini tenent Lezana, *tom. 1. cap. 25.
n. 39.* Peirinis; *tom. 1. priuilegiorum in constitutione
Pij V. § 2.* Sanchez, Megala, Leonardus. Faustus, Sa,
quos refert, & sequitur Diana, *p. 3. tract. 2 resol. 17.*
& cum Tamburino, Pelizarius, *tract. 10. cap. 9.
num. 18.* Et hoc priuilegium non est derogatum
per Gregorium XIII. & docent hi Authores, præ-
cipue Pelizarius, loco citato.

Difficultas solum est, An hæ Moniales; eo quod

5 sunt subiectæ ordinatio, gaudeant etiam hoc Pri-
uilegio, & aliis concessis Ordini S. Benedicti?
Cui difficultati Respondeo affirmatiuè. Ita Ro-
driguez, *tom.1. q.13. art.22.* Suarez, *de legibus, lib.*
8. *cap.*10. *n.*3. Palaus, *tract.*3. *d.*4. *p.*12. *n.*1. Tam-
burinus, *de iure Abbatissarum, d.*17. *q.*1. *n.*1. Peli-
zarius, *tract.*10. *cap.*9. *n.*1. Lezana, *tom.*1. *cap.*25.
6 *n.*1. Portel, *p.*2. *casuum casu* 4. Et ratio est. Quia vbi
est eadē ratio, est eadem iuris dispositio, *l. illud ff.*
ad l. Aquil. l. à Titio ff. de verb. oblig. Sed est eadem
ratio, quoad vsum priuilegiorum sui ordinis, tam
de monialibus exemplis, & subiectis ordini, quam
de non exemptis, & subiectis ordinatio; ergo tam
exemptis, quam non exemptis competunt eadem
priuilegia.

Confirmatur primo. Quia Sixtus IV. teste Pe-
lizario, *suprà, n.*1. concessit monialibus S. Domini-
ci, & S. Francisci Priuilegia suorum ordinum, nec
distinxit de subiectis ordinatio, vel subiectis or-
7 dini; ergo vtrisque competunt priuilegia sui or-
dinis. Confirmatur 2. Quia Bonifacius VIII. te-
ste Roderico in Bullario, bulla 5. dicti Pontificis,
concessit Monialibus S. Claræ, vt gaudere possent
omnibus Priuilegiis, ac indulgentiis fratrum Mi-
norum, tam concessis, quam concedendis in po-
sterum, & tamen tempore talis concessionis, ta-
les Moniales non erant subiectæ ordini Minorum,
vt aduertit Portel, *suprà casu* 14. *num.*3. Ergo li-
cet postea subiectæ fuerint ordini ab Eugenio IV.
si postea iterum subtractæ sint ab eorum guber-
natione, & subiiciantur ordinariis, non ob id
amittent tale priuilegium; sed hoc priuilegium
8 competit per communicationem aliis Monialibus
habentibus communicationem cum ordine Mi-
norum; ergo tam Moniales subiectæ ordini, quam
subiectæ ordinatio gaudent priuilegiis sui or-
dinis.

Nec obstat quod Leo X & Sixtus IV. concesse-
rint Monialibus S. Claræ, quæ fuerint subiectæ
Prælatis ordinis Minorum priuilegia fratrum Mi-
9 norum, Ex quo Barbosa, *lib.*1. *de Eccles. cap.* 41.
n. 217. vult inferre quod priuilegia concessa or-
dini Minorum non competere Monialibus subie-
ctis Episcopo, & idem ait de aliis ordinibus, in
quam sententiam nimium se inclinat Portel, li-
cet doceat contrarium, *p.*2. *casuum casu* 14. Non
obstat inquam. Respondent namque, cum Pe-
lizario, *loco citato*, illos Pontifices concessisse di-
cta priuilegia in specie Monialibus S. Claræ vi-
uentibus sub obedientia fratrum Minorum, eo
quod forte de illis in specie interrogati fuerint,
sed non ideo negasse, quin dicta Priuilegia, item
suffragari possint eisdem Monialibus, quantumuis
non existentibus sub regimine dictorum fratrum,
& ita etiam Respondet Tamburinus, *suprà, q.*2.
Portel, *suprà*, Pascaligus, *decisione* 179. *n.*4.

RESPONSIO AVTHORIS,
SECVNDO QVÆSITO,

An si forte euaderet ab infirmitate tenere-
tur iterum profiteri?

10 RESpondi negatiuè. Et ratio est, quia illa pro-
fessio valida fuit, & solum illi defuit com-
plementum nouitiatus, in quo Papa dispensauit;
11 ergo non est cur iterum ratificetur. Ita cum Pei-
rino, Lezana, *tom.*1. *cap.*25. *num.*39. & cum Tam-
burino, Pelixarius, *tract.*10. *cap.*9. *num.*58. quam-
uis bonum consilium erit illam iterum ratificare
ad tollendos scrupulos, vt cum Gauanto aduertit
Lezana, *loco citato*.

Nec obstat, quod hæc nouitia professa sit si- 12
ne examine Episcopi, vel consensu communita-
tis. Nam cum profiteretur ex priuilegio, & in
tali priuilegio, nec postuletur examen Episcopi,
vel consensus communitatis, sed solum quod
profiteatur in manibus Abbatissæ, vel alicuius 13
Superioris ordinis, non est cur tale examen, vel
consensus capituli requiratur, cum Papa dispen-
sauerit in aliis omnibus requisitis de iure commu-
ni, excepto quod habuerit sufficientem ætatem.
Ita cum multis Sanchez, *in Decalogum, lib.*5. *cap.*
4 *num.*65. Tum quia defectus examinis Episcopi
in nullo casu, etiam extra articulum mortis, irritat
professionem, vt cum multis probat Lezana, *tom.* 14
1. *cap.*25. *num.*12. Ergo multo minus in articulo
mortis. Nec etiam obstat quod in hoc casu de-
ficiat consensus capituli, nam hæc omnia supplet
Pontifex, vt ait Pelizarius *suprà, n.*18. *& cap.* 3.
*eiusdem tractatus, n.*7. *&* 37.

Nec etiam obstat, quod in hoc casu deficiat
licentia Episcopi ad admittendam professionem,
qui est proprius Prælatus harum Monialium. Non 15
obstat inquam quia licet licentia proprij Prælati
necessario requiratur ad ingressum nouitiatus, non
tamen requiritur ad dandam professionem, sed 16
Abbatissa valide potest dare professionem noui-
tiæ, sine noua licentia Episcopi, siquidem ac-
ceptatio professionis non est actus iurisdictionis,
vt est receptio ad habitum, sed tantum est actus 17
cuiusdam Superioritatis. Ita cum Sanchez, Azor,
& aliis Lexana, *tom.*1. *cap.*26. *n.*17. *&* 18. Tum
quia priuilegium Papæ vtpote Prælati Superioris
supplet hanc licentiam, casu quo fuisset necessa- 18
ria, vt supplet consensum capitulo, & examen
Episcopi.

Et idem, quod diximus de nouitia profitente 19
in articulo mortis ante completum tempus no-
uitiatus, dicendum est de nouitia profitente in ar-
ticulo mortis post completum annum nouitia-
tus, nam etiam hæc potest profiteri sine exami-
ne Episcopi, vel approbatione communitatis, sed 20
de solo consensu Abbatissæ. Nam cum hoc pri-
uilegium sit fauorabile, & in bonum animæ, ad
omnes nouitias debet extendi, siue compleuerint
annum nouitiatus, siue non; ita Peirinis, *de* 21
Priuilegiis ad Const. 8. *Py V. num.*3. §.2. Et da-
to quod dictæ Moniales, quæ habent comple-
tum annum nouitiatus non gauderent dicto pri-
uilegio, adhuc sine examine Episcopi possent pro- 22
fiteri, de solo consensu communitatis, & Abba-
tissæ. Ita Sanchez, Barbosa, Portel, *tom.* 2. *ca-*
suum, casu 64. Lexana. *tom.*1. *cap.*25. *num.* 12. Nam
vt *suprà* diximus, examen Episcopi non est sim- 23
pliciter necessarius, ita vt si omittatur in quo-
cunque casu, professio irritetur, non enim perti-
net ad substantiam professionis, sed ad modum. 24

Vnde si absque causa omittatur erit peccatum,
professio tamen valida erit, si tamen ex causa
omittatur, & erit valida professio, & nullum
committetur peccatum patet consequentia, in ma- 25
trimonio carnali, in quo si omittantur sine cau-
sa denunciationes, matrimonium valebit, con-
trahentes tamen peccabunt, si tamen omittan- 26
tur, eo quod aliquis ex contrahentibus sit in ar-
ticulo

ticulo mortis, nec parochus ei assistens, nec contrahentes peccabunt, vt docet Grassius, Sarmiento, Henriquez, Cenedo, Laiman, quos refert, & sequitur Diana, *p.3. tract. 4. resol.* 134. Et idem dicendum est de nouitia profitente in articulo mortis, sine examine Episcopi.

RESPONSIO AVTHORIS
TERTIO QVÆSITO.

An si forte moreretur cum illa professione Conuentus succedat in dote, & aliis bonis sic professa?

27 Respondi, quod si nouitia professa in articulo mortis ante completum annum nouitiatus moreretur, Conuentus succedit in dote, & aliis bonis nouitiæ sic professæ. Ita Sanchez, *lib.5. Decalogi, cap.4. n.* 16. & cum Henriquez, Peirinis, *in constitutione* 8. *Pij V. §.* 2. *n.*1. Pelizarius, *tract.* 10. *cap.*9. *n.*18. Lezana, *tom.*1. *cap.*25. *n.* 39. contra Rodericum, *tom.*3. *q.*15. *art.* 6. Ratio est, Quia licet concessionis Pontificis finis sit consolatio nouitiæ, spiritualis ergo ipsius fructus, & nulla successionis Monasterij in bona mente ibi fiat, vt vbi semel virtute illius priuilegij professa est, redditur vere in posterum professa, nec ad pristinam sanitatem restituta indiget alia professione, sed fruitur omnibus professorum priuile-
28 giis; At eo ipso quod aliqua persona profitetur, succedit Monasterium ipsi, & dos illi debetur; ergo cum ista nouitia vere in mortis articulo profiteretur, eius hæredes ab intestato tenentur soluere dotem, & alias res pertinentes huic nouitiæ, vt suam legitimam, & alia bona, si quæ habuerit.

Nec obstat si dicas eum Rodriguez Pontificem
29 tantum concessisse licentiam ad talem professionem ad consolationem spiritualem nouitiæ, vt ipse Pontifex in eodem motu proprio declarat; ergo non concessit talem professionem ad hoc vt Conuentus succederet in dote, & in aliis bonis nouitiæ. Patet consequentia, quia Pontifex nunquam intendit alterius iuri derogare. Respondetur, quod licet finis concessionis solum fuerit consolatio nouitiæ, eo ipso tamen quod professa est, succedit Monasterium in illis bonis, quare Pontifex hac concessione nulli iuri alterius derogauit, ius enim venientium ab intestato est, vt ea Moniali decedente nouitia, & intestata, ipsi succedant, quando autem virtute priuilegij profitetur, non decedit nouitia, sed professa; ergo hæredes ab intestato nullum ius habent ad bona illius, sed tenentur soluere dotem promissam, & alia bona prædictæ nouitiæ, sic professæ pertinentia.

An autem idem dicendum sit, quando nouitia
30 post expletum annum nouitiatus professa est in articulo mortis, absque tamen licentia ordinarij, sed de solo consensu abbatissæ? Respondeo affirmatiue. Ita eum Sanchez, Pelizarius, *tract.* 10. *cap.*9. *n.* 18. Et ratio est, quia in hoc casu professio fuit valida, siquidem nihil in ea defuit pertinens ad substantiam professionis ex iure communi, Abbatissa enim se sola potest recipere professionem, vt *suprà* diximus sine licentia proprij Prælati; Examen namque Episcopi non pertinet ad substantiam.

Nec obstat quod professio facta sit in articulo mortis, siquidem hoc non impedit valorem 31 professionis. Tum quia matrimonium carnale, cui æquiparatur professio facta, in articulo mortis est validum, & tribuit ius filiis ad successionem, vt tenent communiter Doctores; ergo idem dicendum est de professione, non enim datur maior ratio, cum etiam professio sit matrimonium spirituale, & Conuentus habeatur loco filij, vt tenent communiter Doctores.

CONSVLTVM CXIII.

De electione cuiusdam Prælati actualis vnius Conuentus in Prælatum alterius Conuentus nondum existentis, sed de nouo fundandi, An per electionem ad hunc secundum Prioratum vacauerit primus ipso iure, etiamsi ipse secundum acceptauerit, dum Conuentus non est fundatus.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Rector nostri Collegij Conimbricensis licite, & valide poterat non acceptare Prælatiam Angola, ad quam fuit electus, etiam post confirmationem electionis, & etiamsi esset verâ Prælatia.*
3 *Melius faciet subditus non acceptando Prælatiam, & spectando, vt illi imponatur præceptum, vt acceptet, quam statim acceptando.*
4 *Si subdito tale præceptum imponatur, & ille non acceptet, non remanet verus Prælatus.*
5 *Consensus electi essentialiter requiritur, vt sit verus Prælatus.*
6 *Quoties requiritur consensus ad aliquem actum, si deficiat consensus, actus est irritus.*
7 *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*
8 *Si poneretur dicto Priori præceptum, vt acceptaret talem Prælatiam, & ille haberet causas ad non acceptandam, tale præceptum non obligaret.*
9 *In casu quo non habuisset causam non acceptandi peccaret non acceptando, sed non maneret Prælatus.*
10 *Talis rector licite poterat non acceptare talem Prælatiam Angola.*
11 *Etiamsi acceptaret dictam Prælatiam Angola, vel eius acceptatio non esset necessaria, adhuc non extitit prior Angola.*
12 *Tunc non dabatur, nec vnquam fuerat talis Conuentus Angola.*
13 *Antequam detur Conuentus non potest dari illius Prælatus.*
14 *Inter prælatum & suam Ecclesiam, & Conuentum celebratur matrimonium spirituale.*
15 *Non existente Ecclesia, & Conuentu, non potest dari tale matrimonium inter illum, & prælatum.*
16 *Conuentus dicitur proprie locus habitationis capituli.*
17 *Monasterium est territorium Abbatis.*
18 *Conuentus formaliter ille vocatur, in quo prior, & fratres morantur.*

19 *Sub nomine Conuentus non venit ille, qui est in fieri.*
20 *Prioratus regulares sunt vera prælatia, & rigorosa dignitatos Ecclesiastica.*
21 *Prioratus aut prælatia, si careat cura, & Conuentu non est vera prælatia, aut dignitas.*
22 *Potest dari minori 25. annorum.*
23 *Non potest dari Conuentus sine Ecclesia.*
24 *Ab existentia Abbatis, arguitur existentia Conuentus, & econtra.*
25 *Vicarij electi in nostro definitorio generali sunt veri Prælati, & habent votum in capitulo Prouinciali, si iam habuerint Ecclesiam cum Eucharistia, secus si illam non habuerint.*
26 *Cum in Angola, nec tunc daretur Ecclesia cum Sacramento, nec Conuentus, non poterat dari Prælatus illius.*
27 *In conuentibus de nouo fundatis dum non habent ædificium domus, & Ecclesia cum clausura competenti de iure nostro non potest dari Prælatus, sed solum ibi sunt duo, aut tres fratres ad directionem ædificij.*
28 *Non potest dari prioratus, qui sit vera prælatia, quin habeat adiunctam administrationem cum iurisdictione, non solum nomine, sed effectu cum præeminentiis in choro, & capitulo.*
29 *Prælatus qui non habet Conuentum, non habet iurisdictionem, aut administrationem, nec præeminentias in choro, vel capitulo.*
30 *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*
31 *Non sufficit quod adsint Clerici in Ecclesia, vt faciant collegium, nisi concurrant requisita ad faciendum collegium.*
32 *Vt detur collegium requiritur Ecclesia collegiata authoritate Superioris constituta*
33 *Deficiente Ecclesia, & Conuentu authoritate Superioris constituto, non datur collegium.*
34 *Hoc verum est, etsi dentur fratres cum suo præsidente de consensu generalis, & definitorij.*
35 *Probatur hoc casu omnino simili.*
36 *Ex illo arguitur efficaciter ad nostrum casum.*
37 *Fratres designati ad Conuentum Angola cum suo præsidente sunt personæ singulares, nullum constituentes collegium, dum non habuerint Conuentum cum Ecclesia, & clausura competenti.*
38 *Si quidam Conuentus authoritate Superioris destructus fuerit sine spe readificationis, statim Prælatus illius desinit esse Prælatus, & Conuentus desinit esse collegium.*
39 *Dignitas, & prælatia dicit ordinem essentialem ad Conuentum.*
40 *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*
41 *Ponitur aliud argumentum in contrarium.*
42 *Ponitur prima solutio illius.*
43 *Ponitur secunda solutio illius.*
45 *Cum iste rector non acceptauerit talem prælatium Angolæ non vacauit restauratus illius, etiamsi talis prioratus Angola esset vera prælatia.*
46 *Ex quacumque causa confirmatio dicta prælatia Angola non habuerit effectum non vacauit prælatia, vbi rector antea erat Prælatus.*
47 *Beneficium non vacat per solam collationem alterius beneficij, nec per acceptationem, sed requiritur pacifica possessio.*
48 *Hoc intelligendum est non solum de beneficiis secularibus, sed etiam in prælatiis regularibus.*
49 *Ponitur argumentum in contrarium.*
50 *Ponitur illius solutio.*
51 *Per adeptionem vnius beneficii non vacat alterum cum eo incompatibile ipso iure, in sententia Nauarri.*
52 *Hæc opinio Nauarri est probabilis.*
53 *Vt vnum beneficium vacet per adeptionem alterius, requiritur quod sit beneficium Curatum in actu, & non in habitu.*
54 *Beneficium Curatum in habitu non est incompatibile cum alio Curatu in actu.*
55 *Ista prælatia Angolæ ad summum est prælatia in habitu.*
56 *Cum ea non est incompatibilis alia prælatia in actu.*
57 *Vt vna prælatia vacet per electionem ad aliam requiritur, quod secunda prælatia sit sine litigio.*
58 *Adhuc est sub lite, an prælatia Angola sit vera prælatia.*
59 *Per electionem acceptatam cum possessione saltem intentionali sine litigio vnius beneficij Curati vacat aliud.*
60 *Ponitur breuis resolutio totius consulti, & sententia Authoris.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

RECTOR nostri Collegij Conimbricensis in prouincia Portugalliæ petiuit licentiam à definitorio generali proficiscendi ad Regnum Angolæ, vbi Prælati decreuerant ædificare quoddam monasterium, & ad hunc effectum renunciauit prælatiam Rectoratus in manibus definitorij generalis. Noluit definitorium generale acceptare renunciationem, de facto tamen prædictum rectorem elegit in priorem Conuentus Angolæ de nouo ædificandi, designando ei Religiosos quos secum delaturus erat, quando iret ad Angolam, & statim ipsum priorem electum confirmauit, cuius rei cum certior factus esset dictus Rector Conimbricensis noluit acceptare dictum prioratum futurum Angolæ. 1

Quæsitũ igitur fuit à me primò, An talis rector posset non acceptare talem prioratũ Angolæ licitè, & validè, & an non acceptando extitit Prior Conuentus Angolæ de nouo ædificãdi, siquidem iam erat à definitorio confirmatus. Secundò an in casu, quo acceptaret dictũ prioratum, vel nõ fuerit necessaria dicta acceptatio, extitit verus Prior, & Prælatus Conuentus Angolæ. Tertiò, an in casu, quo non acceptauerit, vt de facto non acceptauit, an vacauerit ipso iure Rectoratus, & prælatia, vbi antea ipse erat rector, & Prælatus per solam electionem Prioratus Angolæ?

RE SPO

RESPONSIO AVTHORIS PRIMO QVÆSITO.

An talis rector posset non acceptare talem Prioratum Angalæ licitè, & validè, & an non acceptando extitit Prior Conuentus Angalæ de nouo ædificandi, siquidem iam erat à definitorio confirmatus?

2 FAteor casum hunc esse grauissimum, Deo tamen adiuuante, quidquid tenuitas nostri in-
genij adeptus fuerit breuiter dicam. Respondi
igitur, quod quamuis talis Prioratus Angolæ
fuisset vera prælatia, & verus Prioratus, quod
non est, vt infra dicemus, adhuc dictus Rector
poterat licitè, & validè illum non acceptare, non
solum ante confirmationem, vt cum multis resoluit Samuelius *de electione tract.* 1. *d.*7. *contr.*4.
conclusione 8. *num.* 14. *& num.* 16. Sed saltem
3 validè, etiam post confirmationem. Ita Samuelius, *ibi num.*20. *& conclus.* 8. *num.* 14. Et quod
posset eam non acceptare non solum validè, sed
etiam licitè, docet Lezana, *tom.*1. *cap.*15. *num.*23.
Imò addit Lessius, *lib.*2. *c.*46. *dub.* 5. *num.*34. quod
multo melius faciet subditos rogando, & petendo, quod ab eo auferatur prælatia, & spectando quod illi imponatur præceptum, vt acceptet, quam statim illam acceptando. Et ratio
est, quia subditus non acceptando prælatiam
non facit contra voluntatem Superioris, nisi
tantum materialiter, dum illi non imponitur
præceptum, quod probat exemplo Moysis, &
alij.

4 Dato tamen casu, quod illi imponatur tale
præceptum addo, & dico, quod adhuc, si talis
subditus non acceptat prælatiam non remanet
verus Prælatus, nec Prior, nec aliquod ius sibi
acquirit. ita expressè Samuelius, *tractat.* 1. *d.*7.
controuersia 4. *num.* 20. & cum aliis Gonzales,
super Regulam 8. *Cancellariæ Glossa* 47 *num.* 17.
Ratio est, quia inter Prælatum, & electores,
qui repræsentant Ecclesiam, vel Congregationem, quando eligitur Prælatus, contrahitur
5 matrimonium spirituale; sed sic est quod ad
matrimonium, tam spirituale, quam carnale,
essentialiter requiritur consensus ex parte vtriusque contrahentis; ergo deficiente consensu ex
aliqua parte, ruit electio. Patet consequentia,
6 quia quoties requiritur consensus cuiuscumque
personæ, etiamsi sit minoris, ad aliquem actum,
si talis actus celebratus fuerit sine tali consensu,
ipso iure est nullus, vt cum multis resoluit Gonzales, *suprà num.* 15.

7 Nec obstat si dicas, id solum locum habere
in illis, qui habent propriam voluntatem; cum
autem Religiosus non habeat velle, vel nolle,
& dependeat à voluntate Superioris, eo ipso.
quod fuit electus, & confirmatus, absque alio
consensu remanet verus Prælatus. Non obstat
inquam: Respondetur namque quod licet religiosus non habeat licite velle, vel nolle, vltra
voluntatem Superioris, attamen non est contra
voluntatem Superioris, quod subditus non acceptet prælatiam; Et ratio est, quia præsumitur
quod Prælatus vult, quod iura volunt, sed ius
vult, quod sicut subditus potest velle, & acceptare, possit etiam nolle, & non acceptare; ergo id ipsum est, quod vult Prælatus in quantum non imponit præceptum in contrarium, vt
cum multis resoluit Samuelius, *de electione tractat.* 1. *d.*2. *contr.*4. *num.*16. Ergo cum huic Prælato non fuisset impositum præceptum, sequitur
quod non fecit contra voluntatem Superiorum,
non acceptando prælatiam, sed potius cum illa
se conformauit.

Et addo, quod dato quod Superiores illi im- 8
posuissent præceptum, vt acceptarat, si talis rector habuisset causam sufficientem ad non acceptandum talem prælatiam, tale præceptum eum
non obligabat; etiam post confirmationem electionis. Ita docet cum Castelino, Tamburinus,
de iure Abbatum tom. 2. *quæst.* 2. *d.* 6. *num.* 13. &
patet *ex cap. si Religiosus in* 6. *de electione*, vbi
cum Glossa, & aliis Samuëlius, *tractat.* 3. *d.* 3.
contr. 3. *num.* 5. Et in casu, quo non habuisset 9
causam sufficientem, quæ eum à peccato excusasset, peccaret non acceptando contra præceptum, sed non maneret Prælatus, quia Superior non potest supplere consensum, qui requiritur essentialiter ex parte subditi, vt benè aduertit Gonzales, *super reg.*8. *Cancellariæ Glossa*,
47. *num.* 17. vbi ait, quod si Papa in collatione
Abbatiæ non fecerint mentionem consensus
electi, electio non tenet, ob rationem dictam.

Ex quibus omnibus infero, quod talis rector 10
poterat licitè non acceptare talem prælatiam
Angolæ primo, quia non fuit illi impositum
præceptum, vt illam acceptaret, vt constat, sed
solum illi dictum fuit quod erat electus, imo
ipse tenebatur se indignum illius reputare. Secundo quia dato casu, quod illi præceptum
imponeretur, habebat multas causas ad non acceptandum, quas hic non refero, quia de facto
tale præceptum illi non fuit impositum; ergo
cum illi præceptum impositum non fuerit, licitè, & validè poterat dictus rector non acceptare talem Prioratum Angolæ, & non acceptando, certum est, quod non extitit Prior Angolæ,
vt manet probatum.

RESPONSIO AVTHORIS SECVNDO QVÆSITO.

An in casu, quo acceptaret dictum Prioratum, vel non fuerit necessaria dicta acceptatio, extitit verus Prior, & Prælatus Conuentus Angolæ.

REspondi, quod etiamsi acceptauerit talem 11
prælatiam Conuentus Angolæ, vel eius acceptatio de iure non fuerit necessaria, adhuc
non extitit Prior dicti Conuentus Angolæ. Et 12
ratio est. Quia nec tunc dabatur, nec vnquam
fuerat talis Conuentus in Angola: Et antequam
detur Conuentus, non potest dari verus Præ- 13
latus talis Conuentus, ita vt talis Prioratus sit
vera prælatia, & dignitas Ecclesiastica, quod
ex multis rationibus probatur.

Primo. Quia inter Prælatum, & suam Eccle- 14
siam, & Conuentum celebratur matrimonium
spirituale, vt cum multis notauit Gonzales,
super regulam 8. *Cancellariæ Glossa* 47. *num.*17. Sed 15
sic est, quod adhuc non existit Conuentus, vel

Ecclesias

16 Ecclesia ergo non potest dari tale matrimonium
inter prælatum, & conuentum Maior est certa,
17 minor probatur: quia conuentus proprie dicitur
locus habitationis capituli, Syluester, *verbo con-*
18 *uentus n.*1. aut vt definit Bordonus *tom.* 2. *res.* 96.
*num.*16. cum Cardinale, Monasterium est terri-
19 torium Abbatis, & conuentus formaliter ille vo-
catur, in quo superior, & Fratres morantur, vt
decidit sacra Rota, & cum illa docet Bordonus
*tom.*2. *res.*76 .*num* 44. Vnde sub nomine conuen-
tus non venit ille, qui est in fieri, vt cum Porte-
lo notauit Burdonus *ibi num.* 85. ergo cum iste
conuentus, nec adhuc sit in fieri, siquidem ad-
huc septus non est, nec de facto existat in rerum
natura & possit adhue non dari, vt si rex præci-
peret, vt religiosi non irent ad Angolam, non
potest iam dari verus prælatus talis conuentus

Confirmatur 1. Quia prioratus regulares sunt
veræ prælatiæ, & rigorosæ dignitates Ecclesia-
20 sticæ, vt com communi Doctorum late probat
Tamborinus *tom.*1.*d.*7. *quæst.*8. *num.*2. sed sic est,
21 quod prioratus, & prælatia, si careat cora, & con-
uentu, non est vera dignitas, aut prælatia; vnde
22 potest dari minori 25. annorum, vt late cum mul-
tis Doctoribus decidit sacra Rota apud Tamburi-
num *tom.* 3. *in decisionibus*, *decisione* 9. *n.*7. &
decisione 10. *per totam*, & latius docet idem Tam-
borinus *tom.* 1.*d.*1.*quæst.*2.*n.*10. ergo cum talis præ-
latia Angolæ adhuc careat cura, & conuentu non
est vera dignitas, & prælatia.

Confirmatur 2. Quia non potest dari conuen-
tus sine Ecclesia, vt decidit sacra Rota, *decisio-*
23 *ne* 104. *part. recent.* vbi ab existentia Abbatis, ar-
guitur existentia conuentus, & Ecclesiæ, vt no-
24 tauit, & decidit sacra Rota *in alia decisione*, quam
refert Lezana *in consiliis*, *consilio.* 41. *in decisione
num.*2. ergo à contrario, ab inexistentia Ecclesiæ,
& monasterij, arguitur inexistentia prælati, sunt
enim correlatiua; sed sic est, quod hic non datur
Ecclesia, nec monasterium; ergo non potest dari
verus prælatus.

Confirmatur 3. ex nostra *constitutione* 3. *part.*
25 *cap.*4. *n.* 3. vbi declarando prælatos, qui habituri
sunt votum in capitulo prouinciali dicit, quod
erunt definitores, & priores, & vicarij electi in
definitorio generali, dummodo in suo conuentu sit
Eucharistiæ Sacramentum; per quod videtur de-
cidere, quod dum non fuerit sacramentum Eu-
charistiæ in aliquo conuentu de nouo fundato,
non potest dici dari conuentum in facto esse, sed
solum dari conuentum in fieri, quod in rigore non
est conuentus, vt cum Portel notault Bordonus
*tom.*2.*resol.*76. *num.*85. Et per consequens eius vi-
carius, vel præses, non est verus, & rigorosus præ-
latus, quia si talis esset, non illi denegaret lex,
quod aliis prioribus, & vicariis de iure communi,
& speciali competit; ergo quod conuentus habeat
Ecclesiam est omnino necessarium, & veluti quid
essentiale, vt detur vera dignitas, & prælatia; ergo
26 cum in Angola tunc temporis non fuerit Ecclesia,
vel conuentus, & adhuc tunc fuisset nimium con-
tingens, quod non daretur, ridiculum est, assere-
re, quod iam sit, & detur verus prælatus, cuius
prælatia sit vera dignitas.

27 Confirmatur 4. ex eadem nostra constitutione
*part.*2 *cap.*1.*n.*4. vbi præcepit, quod non commo-
rentur religiosi in conuentibus de nouo fundatis,
vsquequo ædificium domus, & Ecclesiæ sit cum
sufficienti clausura competenti, exceptis duobus
vel tribus fratribus, qui poterunt ibi assistere pro
directione ædificij; ergo iuxta hanc legem, dum
non fuerit ædificium cum Ecclesia, & clausura
competenti, non potest dari conuentus, nec præ-
latus; siquidem lex solum permittit, quod illic
sint duo, vel tres religiosi pro directione ædificij,
& non ad constituendum conuentum; ergo cum
in nostro casu, nec adhuc detur conuentus prin-
cipiatus, efficaciter sequitur, quod non potest da-
ri prior illius, iuxta nostras leges, sed is solum tunc
dari potest quando conuentus habuerit Ecclesiam,
& clausuram competentem.

Confirmatur 5. Quia non potest dari abbatia, 28
vel prioratus, quæ quoad casum præsentem idem
sunt, qui sit dignitas, absque eo quod habeat
adiunctam administrationem cum iurisdictione,
non solum nomine; sed effectu, cum præemi-
nentia in choro, & capitulo, vt cum multis Do-
ctoribus decidit Rota in quadam decisione, quam
refert Lezana *in consiliis*, *consilio* 22. *in decisione
num.* 6. quam etiam refert Tamburinus *tom.* 3. *in
decisionibus, quæ habentur in fine, decisione* 5. sed sic
est, quod talis prælatus dum non habet conuen-
tum, non habet iurisdictionem, aut administra-
tionem, nec præeminentias in choro, & capi-
tulo, siquidem non habet chorum, nec Ecclesiam, 29
aut capitulum, vt patet, nec potest habere suffra-
gium in capitulo prouinciali, vt patet ex nostra
constitutione 3.*part.cap.*4.*num.* 3. ergo non est præ-
latia, nec dignitas.

Nec obstat, quod hic prælatus fuit positus pro
capite octo religiosorum, quos illi designarunt, vt
cum eis pergeret ad fundandū hunc monasterium, 30
& quod inter illos habet præeminentias iurisdi-
ctionis, & administrationis, etiamsi non habeat
conuentum; siquidem huic obiectioni Respon-
deo, cum Rota in decisione, quam refert Leza-
na *in consiliis, consilio* 22. *in decisione* 2.*n.*2. & apud
Tamburinum *tom.* 3. *in decisionibus*, *decisione* 5.
vbi sic ait. Nec obstat, quod concurreret requisi-
tum administrationis, cum Abbas iste deputetur
pro præside, & velut capite beneficiatorum, Glos-
sa *in cap. cum ab Ecclesiarum in verbo Ecclesiast. in
fine, versu, & illum dico prælatum*, *de offic. ordin.*
Quia fuit Responsum, quod cum iste Abbas de-
putetur pro præside, & velut capite beneficiato-
rum non *facientia* collegium, pro vt sequitur Glos-
sa *in dicto cap. cum ab Ecclesiarum de constitutio
ab Episcopo*, Abbas ab eis deputatus sequitur di-
gnitatem, nam non sufficit quod adsint clerici in
Ecclesia, vt faciant collegium, nisi concurrant re- 31
quisita ad faciendum collegium: huc vsque Rota,
sed sic est, quod hic non concurrunt requisita ad
constituendum collegium; ergo præses designa-
tus pro illis religiosis non potest dici vera digni-
tas, & prælatia.

Minor patet; quia vt detur collegium requiri-
tur Ecclesia collegiata authoritate superioris con-
stituta, vt docet Glossa *in eodem capite cum ab* 33
Ecclesiarum, *verbo Ecclesiastica sententia in fine*
ergo deficiente Ecclesia, & conuentu authorita- 34
te superioris constituto, non datur collegium, vt
ait Glossa *in cap. statutis, de electione in* 6. *verbo col-
legiata*, quæ conditiones, etiam requiruntur ex
iure nostro 1. *part. nostrarum constitutionum cap.*1.
num vt *suprà* diximus. Quod verum est, etsi dentur
fratres cum præside de consensu generalis, & 35
definitorij, vt in simili casu decidit sacra Rota ex
multis textibus, & Doctoribus, in quadam deci-
sione

sione, quam refert Tambur. to. 3. *in decisionibus decisione* 11. vbi sacra Rota iudicauit quandam com-
35 munitatem cum suo Abbate positam à generali cum suo definitorio, veluti personas singulares, eo quod talis domus, & conuentus non fuit fundatus iuxta certam constitutionem Pauli V. in qua disponebatur, quod in tali domo, vel conuentu non esset cõmunitas, sed quod solum ibi esset quidam religiosus pro illius conseruatione, & ad procurandum redditus ipsius domus, donec poneretur in illa certus numerus religiosorum, & redditus competentes pro istis religiosis, quod decretum cum in omnibus non obseruaretur, iudicauit Rota quod religiosi illic positi à generali cum suo abbate, non constituere collegium, & quod Prælatus positus à generali non erat verus Prælatus, sed quod omnes erant personæ singulares, ex quo casu sic arguo ad nostrum casum.

36 Sicut Pontifex præcepit, quod in eo Conuentu non poneretur communitas religiosa, sed quod solum ibi esset vnus religiosus ad curandum de dicta domo, & de eius redditibus, sic nostra constitutio 2 *p. cap.* 1. *n.* 4. præcipit, quod non ponatur communitas in nullo cõuentu de nouo fundato, vsquequo habeat Ecclesiam, & clausuram competentem; sed quod solum illic sint duo, vel tres religiosi ad dirigendum opus; sed sic est, quod Rota iudicauit illos religiosos, quos generalis præcepit cum suo definitorio viuere in illa domo conuentualiter, tanquam personas singulares, nullum constituentes collegium, nec dignitatem, eo solum, quia generalis, & definitorium non posuit dictam communitatem iuxta constitutionem Pontificis sui superioris, absque illius dispensatione; ergo cum nostrum definitorium non etiã obseruauerit formam nostræ constitutionis sui superioris in eligendo Prælato, & constituendo communitatem, antequam esset ędificium, vel domus cum Ecclesia, & clausura competenti, & hoc sine dispensatione legis, cui definitorium est inferius, & tenebatur eam obseruare, euidenter sequitur, quod sicut Rota iudicauit illos religiosos cum suo abbate, tanquam personas singulares, nullum constituentes collegium, nec dignitatem, eo quod tale collegium fuit institutum contra ordinem superioris, sic nos debemus iudicare
37 tales fratres designatos ad Conuentum Angolæ cum suo priore, tanquam personas singulares, nullum constituentes collegium, dum non haberint domum cum Ecclesia, & clausura competenti, eo quod talis Prælatus, & collegium fuit institutum absque, & contra superioris voluntatem, non enim apparet maior ratio.

38 Confirmatur tandem 6. Quia si de facto destructus fuerit hic Conuentus Matriti authoritate superioris, sine spe reædificationis, statim Prælatus illius definit esse Prior, & Conuentus definit esse collegium, vt cum multis resoluit Tambur. *to.* 3. *de iure abbatũ, d.* 5. *q.* 9. Ergo dignitas, & prælatia dicit ordinẽ essentialem ad conuentũ, siquidem illo defi-
39 ciẽte, omnino definit esse prælatus; ergo cũ hic taliter deficiat cõuentus, quod nec fuit, nec est, & potest nõ esse, non potest ibi dari verus illius prelatus.

40 Nec obstat si dicant, quod si quidam conuentus destructus fuerit ex casu fatali, & contingenti, absque superioris voluntate, nec ob id prior talis Cõuentus definit esse verus prælatus; ergo etiamsi nõ detur conuentus, non ob id definet quidã esse prælatus; Non obstat inquam. Respondetur nãque cum Tãbur. *d.* 5. *q.* 9. *to.* 1. Quod id ideo est, quia quamuis destructus fuerit cõuentus, locus vbi fuit cõuentus adhuc permanet, & extat, quasi anima sine corpore, hoc est, sine cõuentu materiali, & hoc sufficit, vt perseueret dignitas prælati, quæ dicit ordinem ad illud territorium, vbi fuit cõstructus cõuentus, super quem prælatus habet ius in re, quod non datur in casu præsenti, siquidem nos, non solum non habemus conuentum in Angola, sed nec locum destinatum, vel territorium ad illum, in quo aliquãdo habuissemus ius in re, & dominium, quod erat necessarium, nõ solum vt esset in re, sed etiam ad se intitulandum prælatum, vt probatur ex his, quæ ait Lez. *to.* 1. *cap.* 18. *n* 98. vbi ex eo probat, quod possint dari in sua cõgregatione prelati titulares, quia antiquitùs habuerũ verum, & reale ius, & dominium, & iurisdictionem in illis locis, vnde intitulantur prælati; sed sic est, quod nec hic noster nouus prælatus, nec etiam religio, vnquam habuit, nec habet, verum, & reale ius, & dominium in aliquo loco, aut parte Angolæ; ergo dum illud non habuerit, nec est, nec post dici prælatus.

Nec obstat id, quod potest dici de Episcopis titularibus, qui nec habent administrationem, aut locum, 41
& tamen vocantur, & sunt veri Episcopi, & dignitates; ergo videtur, quod idem potest dici de hoc prælato, qui quamuis non habeat domum, vel conuentum, aut territorium, adhuc poterit dici, & esse prælatus. Respondetur namque, quod Episcopi titulares ali- 42
quando habuerunt Ecclesias in illis locis vnde denominantur Episcopi, quæ fuerũt ab infidelibus destructæ, & cũ iam habuissent iura in re in illis ciuitatibus ius, sunt veri Episcopi, & prælati illarũ vt optime probat Grat. *in disceptationibus forensibus, c.* 95. *tom.* 2. *n.* 68.

Secundo Respondetur quod dato quod tales Episcopi non habuerint aliquando, nec de facto habeant 43
aliquem locum, vel territorium, adhuc dici possunt, & sunt vere, & realiter Episcopi, quia quamuis non habeant locum, vel illum renunciassent, retinẽt ordinẽ, honorem, & dignitatẽ Episcopalem, vt notauit Grat. *suprà, n.* 60. quod non datur in nostro priori Angolæ, cuius dignitas solum consistit in administratione & iurisdictione, quæ absque territorio non potest exerceri, vt ibi late probat Gratian, ergo optime sequitur, 44
quod quamuis hic prælatus acceptasset talem prælatiam, vel non fuisset necessaria illius acceptatio, non ob id manebat prior Angolæ, siquidem nec est talis prælatia, nec dari potest, vsquequo fundetur cõuentus cum ecclesia, & quo vsque accipiant illius possessionem, vt manet probatum. Quapropter an potuerit talis eligi prælatus, ipsi electores viderint, solum dico, quod cum adhuc tunc esset dubia fundatio talis conuentus in Angola, non erat possibilis electio conditionalis in casu, quo extitisset conuentus, vnde intelligo, saluo meliori iudicio, quod hæc electio huius prioris facta à nostris prælatis solum fuit quædam designatio præsidentis ad illam missionem, & non electio canonica, vel ad summum fuit electio prioris in habitu, & non in actu, de quo nunc non disputo, hanc enim illi gratis concedo.

RESPONSIO AVTHORIS TERTIO QVÆSITO.

An in casu, quo non acceptauerit, vt de facto non acceptauit, an vacauerit ipso iure rectoratus, & prælatia vbi antea ipse erat rector, & Prælatus per solam electionem prioratus Angolæ?

Respondi negatiue. Et ratio est: Quia casu dato, 45
quod dictus prioratus Angolæ esset vera prælatia, eo ipso quod ille eam nõ acceptauit, & cõfirmatio ex

ex quocunque casu non habuit effectum, non vacauit prælatia, vbi ipse antea erat Prælatus. Ita expresse Samuel. *de electione, tr. 1. d. 7. contr. 4. n. 22.* & de hoc datur statutum apud Dominicanos, quod refert idẽ Samuel. *ibi*, quod statutum loquitur in casibus vrgentioribus, scilicet quando vnus fuit absolutus ab officio, vt esset electus in alio officio, nam si ex quacunque causa confirmatio secundi officij non sortita est effectum, remanet talis prælatus in prælatia, in qua antea erat, quod non accidit in nostro casu, siquidem dictus Rector non fuit absolutus à primo officio, sed solum in alio electus, imo electores noluerunt eius acceptare renunciationem, vsquequo scirent, an ille vellet acceptare, vel non dictum prioratum Angolæ, in quo de nouo illum eligebant.

46 Deinde probatur alia ratione. Nam vt ait Tambur. *de iure Abbatũ, to. 1. d. 5. q. 24. n. 2.* Tunc prima prælatia vacat, quando aliquis præficitur alteri dignitati, & dignitatem acceptat, iuxta *canonẽ clericus, & can. seq. can. vnũ Abbatẽ 21. q. 1.* [& loquitur de Prælatis regularibus;] Ergo si solum vacat prima Prælatia per acceptationem secundæ, sequitur euidenter, quod si talis Rector non acceptauit secundã prælatiam Angolæ, etiamsi ad illam fuisset electus, & confirmatus, non vacauit ipso iure prælatia, vbi antea erat rector.

Confirmatur primo. Quia beneficium, vel digni-
47 tas non vacat per solam collationem, imo nec per acceptationem alterius beneficij, sed requiritur pacifica possessio, vt patet *ex cap. de multa de prabendis*, & *ex cap. licet Episcopus de prabendis in 6.* & docet cum Glossa, & aliis Fragoso, *2. p. lib. 2. d. 9. §. 2. n. 53. & 54.* Tamburin. *d. 5. de iure Abbatum, to. 1. q. 5. n. 2.* quod verum est, etsi per prouisum stet, quod possessionem, & ius in re non consequatur, vt docet Garcia, *de beneficiis, p. 11. c. 5. n. 101.* Ergo cum hic Rector non solum non acceptasset talem prælatiam Angolæ, sed nec illius potuisset accipere possessionem, cum de facto conuentus re ipsa non existeret, vel locus illius, sequitur quod dum possessionem illius non acciperet, non vacabat illius prima Prælatia.

Et quod hoc sit intelligendum, non solum in di-
48 gnitatibus, & beneficiis sæcularibus, sed etiam in regularibus, docet cum multis Fragos. *p. 2. lib. 2. d. 9. §. 2. n. 52.* cui addo, quod eodem modo philosophandum est in prouincialatibus, & prioratibus, & aliis officiis regularibus, & sæcularibus, vt docet Suar. *to. 4. de religione tr. 8. lib. 2. cap. 3. n. 24.* Peirinis, *de prælato, q. 2. c. 5. §. 3. n. 47.* Lezana, *verbo beneficium, n. 47.* Ergo cum cætera beneficia regularia, & sæcularia non vacent solum per electionem, & collationem illorum, sed tantum per pacificam possessionem aliorum, sic etiam prioratus, & aliæ prælatiæ Regulares.

49 Nec obstat, quod dicant, quod quamuis hoc ita sit de iure communi, attamen ex stylo Curiæ Romanæ beneficia promoti ad alteram dignitatem statim dicuntur vacare, à quo stylo nullatenus est recedendũ, vt cum aliis notauit Mand. *reg. 2. q. 4. n. 4.* & Rota, *Diuersarum decisionum, decis. 23. p. 1. n. 1.* Ergo quamuis iste rector non accepisset possessionem prioratus Angolæ, sufficit illius promotio, & cõfirmatio in alia dignitate, vt dicatur, quod prima prælatia, vbi antea
50 erat rector, vacauerit; Non obstat inquam. Respondetur namque cum Stephano Grat. *tom. 2. cap. 296. n. 10. disceptationum forensium*, quod hic stylus Curiæ Romanæ inualuit, quia promoti in Episcopos non denegant, sed consentiunt, vnde Papa præsumit illum velle promoueri, propter quam præsumptionem confert beneficia; sed si dissensus adesset, stylus curiæ nihil operatur, vt declarat Cald. *consil. 1. ad finẽ versic. non obstat de transl. Episcoporum*, sequitur Dec. *in cap cum in cũctis 7. §. cum vero 23. ad finẽ, versiculo stylus tamen de elect.* Barbat *de præstant. Card in fin. colum. vlt. ante medium, n. 14. in fine versu, vel ideo iste stylus, to. 3. p. 2. fol. 85.* Huc vsque Gratianus; Sed sic est quod in nostro casu non poterat cum fundamento præsumi, quod dictus rector vellet relinquere quãdam dignitatem meliorem ad acceptandum aliam inferiorem, & dato quod tale quid præsumeretur, eo quod ipse postulabat licentiam ad eundum ad Angolam, & ad hunc finem dictam Prælatiam renunciabat, de facto tamen consensus, & acceptatio defuerũt ex parte electi; ergo stylus curię nihil operatus fuit, & talis rectoratus, etiã secundum stylum curiæ adhuc non vacauit per solam electionem, & confirmationẽ alterius prælatiæ, sed requirebatur ad vacandum, quod saltem ex parte electi daretur acceptatio, hac enim fictione iuris sufficit ad possessionem, acceptatio enim instrumenti, vel traditio alicuius tituli, fictione iuris, est vera possessio, vt notauit Lessius. *lib. 2. c. 3 dub. 11. n. 2.* Lug. *de iust. d. 2. n. 63.* Sed sic est, quod in nostro casu omnia hæc defuerunt, siquidem prædictus rector in nihilo consensit, nec acceptauit; ergo euidenter sequitur, quod sua rectoria non vacauit.

Confirmatur 2. quia quamuis hæc duo benefi- 51
cia fuissent incompatibilia, adhuc probabile est per adoptionem vnius, non vacare alterum, vt docet expresse Nauarr. *consilio 13. de præbendis lib. 3. consiliorum n. 6.* quem refert Bordonus, *to. 1. resol. 26.*
n. 12. quam opinionem Nauarri, etiamsi eam non se- 52
quar, nemo potest negare illam esse probabilem, & maxime confirmat casum præsentem, siquidem ad illum extenditur, vt aduertit Bordonus *loco citato*, siquidem cum in dicto casu non daretur acceptatio, nec possessio, non solum realis, sed nec intentionalis, & quamuis hæc omnia darentur, non sufficiebant in opinione Nauarri, vt ipso iure vacaret tale beneficium, & prælatia, sequitur euidẽter, quod talis rectoratus non vacauit, & dictus rector adhuc est verus rector, & Prælatus.

Confirmatur 3. quia dato quod talis prælatia 53
vacaret per electionem, vel adeptionem alterius prælatiæ, hoc debet intelligi, quando prælatia, quæ de nouo consequitur, est beneficium curatum, non solum in habitu, sed etiam in actu, siquidem bene-
ficium curatum in habitu tantum, non est incom- 54
patibile cum alio beneficio curato in actu, vt docet cum Glossa communiter recepta, & cum Panormitano Nauar. *lib. 1. consiliorum consil. 3. n. 1.* Sed sic est, quod hæc prælatia Angolæ ad quam iste rector fuit
electus, & promotus, ad summum solum est præla- 55
tia in habitu, & nõ in actu, vt manet probatum; er-
go talis rector simul poterat habere istas duas præ- 56
latias, ad minus dũ secũda ad actũ nõ reduceretur.

Confirm. 4. quia casu dato, quod per solã electio-
nem ad aliquã dignitatem vacasset prima prælatia, 57
hoc intelligẽdum est, de dignitate vera, & sine litigio, & non de dignitate litigiosa, vt cum multis aduertit Garc. *de benef. p. 11. c. 5. n. 100.* Rota, & alij, quos refert & sequitur Tambur. *to. 1. de iure Abbatũ, d. 5. q. 25 n. 2.* Sed sic est, quod adhuc est sub lite, an hæc prælatia Angolæ sit vera prælatia, imo pro
certo habeo, quod talis non est; ergo clarum ma- 58
net, quod per solam electionem, & confirmationem ad talem prælatiam, non vacauit prælatia, quam antea prædictus pater habebat.

Et in hoc sensu videtur mihi intelligendum esse Bordonum, *tomo 1. resolut. 26. numero 12.* vbi dicit, quod per electionem ad secundum officium statim ipso iure electus fit priuatus priori officio, personatu,

personatu, vel dignitate, hoc est, quod per electionem acceptatam cum possessione, saltem intentionali, sine litigio, vel controuersia vnius beneficij, vacat aliud, vt constat ex verbis, quæ idem Bordonus statim addit in eodem, *n.* 12. deductis ex extrauaganti execrabilis. *Decernendo vt per acceptationem posterioris ipso iure vacet Prior.* Quod idem ait Tamburin, *to.* 1. *de iure Abbatum, d.* 5. *q.* 25. *n.* 1. *&* 2. Vera enim adeptio beneficij non datur, nisi per pacificam possessionem, absque controuersia, vt bene cum Garcia, & aliis notauit Tamburin, *ibi. n.* 2.

Ex quibus omnibus concludo, & dico; quod talis rector optime fecit non acceptandu talem prælatiam Angolæ, si quidem de facto non extabat, nec poterat dari antequam Conuentus construeretur, nec dato quod talis prælatia fuisset possibilis, & de facto daretur, eo ipso quod ipse eam non acceptauit, non extitit illius prelatus, nec vacauit ipso iure rectoratus, vbi ille erat rector, per solam electionem, & confirmationem secundæ Prælatiæ, ob rationes dictas, quæ omnia non solum reputo probabilia, sed tanquam certa habeo, & sine controuersia, nisi forte fuerit affectata, qoia non inueni Authorem, vel textum, qui contrarium diceret in casu præsenti, imo quos vidi sunt in confirmationem doctrinæ huius Consulti, & Bordon. & Tamburinus, qui videntur parti contrariæ fauere, ipsi se statim explicant in fauorem nostræ responsionis, vt *supra* vidimus ex ipsorum verbis, quæ absque violentia aliter intelligi non possunt; & dato quod illi partem contrariam defendant, alij quos supra retulimus defendunt nostram sententiam, qua propter dico, quod dictus rector licite potest permanere in suo rectoratu, & tenetur in illo residere, dũ illum non renunciauerit, & superiores acceptauerint renunciationem, siquidem est, & semper fuit verus, & legitimus rector, & ita factum fuit, & hæc saluo meliori iudicio.

CONSVLTVM CXIV.

De quodam Religioso dubitante de suo Baptismo, an possit iterum sub condistione baptizari?

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus, seu factum.*
2 *Religiosus cui nec ex libro baptismi, nec ex alia persona constat an sit baptizatus, & si constet illi fuisse imposita sacra olea, potest iterum sub conditione baptizari.*
3 *Probatur ex variis textibus.*
4 *Ponitur obiectio in contrarium, & soluitur.*
5 *Liber in quo pater solebat scribere diem, in qua eius filij nati sunt, facit integram fidem.*
6 *Non est consuetudo in Lusitania baptizare solemniter sine impositione oleorum.*
7 *Datur consuetudo spectandi ante baptismum solemnem saltem per octo dies.*
8 *Certitudine saltem morali constare debet de baptismo alicuius, vt non iteretur.*
9 *Certitudo moralis est, quæ prudenti non sinit prudenter formidare.*
10 *Hic baptismus sinit prudenter formidare, quia non constat de baptizante.*
11 *Vt quis rebaptizetur sub conditione non requiritur dubium probabile de baptismo, nec dubium negatiuum.*

F. Ant. à Spir. Sanct. Consult. var.

12 *Sufficit, quod detur suspicio, vel formido de probabilitate baptismi.*
13 *Si iste Religiosus non iterum baptizatur sub conditione, exponitur grauissimo periculo damnationis.*
14 *Necessitas veri baptismi, & dubium morale antecedentis facit licitũ baptismum conditionalẽ.*
15 *Quædam mulier, cui constabat fuisse baptizatam eo solum, quia scrupulis magnis agitabatur, quod non erat baptizata, iterum sub conditione fuit baptizata.*
16 *Illi scrupuli, & dubia, arguebant aliquale dubium, & suspicionẽ de valore baptismi suscepti.*
17 *Illæ anxietates cordis indicatæ fuerunt à doctoribus pro inspirationibus Spiritus sancti.*
18 *Eosdem scrupulos, & anxietates, & dubia habet iste religiosus.*
19 *In casibus occurrentibus, dum peccatum non interueniat, semper inclinandum est in fauorem animarum.*
20 *Qui aliquem vere baptizatum rebaptizat manet irregularis.*
21 *Si rebaptizet sub conditione vere baptizatum non incurrit irregularitatem.*
22 *Qui alium vere baptizatum rebaptizat cum conditione peccat mortaliter.*
23 *Quoties dubium est de valore baptismi ex quocunque capite oriatur, debet quispiam rebaptizari sub conditione.*
24 *Qui fuit domi baptizatus, à quacunque persona fuisset baptizatus, iterum potest baptizari sub conditione.*
25 *Iudicium alicuius viri docti aliquid exacte examinantis facit opinionem probabilem.*
26 *Ad tollendam dubitationem, quod aliquis sit baptizatus, opus est testificatione vnius saltem testis fide digni affirmantis de visu.*
27 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
28 *Liber baptizatorum non facit plenam probationem, si in eo aliquis error inueniatur.*
29 *In libro baptizatorum, in quo est iste religiosus plures errores inueniuntur.*
30 *Quisque in administratione Sacramentorum tenetur sequi tutiorem partem.*
31 *Baptizandus est quidam adultus de quo dubitatur, an sit mortuus, si vnus testis etiam paganus dicat baptismum periisse.*
32 *Ponitur argumentum in contrarium, & soluitur.*
33 *Idem dubium quod datur circa baptismum, datur circa chrisma, & ordines susceptos.*
34 *Dubium quod sufficit ad repetendum baptismum sub conditione sufficit ad iterum recipiendum chrisma, & ordines etiam sacros.*

CASVS, SIVE FACTI SPECIES.

QVIDAM religiosus cum præciperet sibi afferri testimonium suæ ætatis ex libro bap- 1
tizatorum Ecclesiæ vbi fuerat baptizatus, forte in libro baptizatorum inuenta fuit hæc adnotatio, certifico ego, F. Vicarius talis Ecclesiæ, quod ego baptizaui, dico, quod ego posui oleum baptizatorum, F. filio F, fuerunt illius patrini. F, & F, hodie 8. Augusti, &c. & non inuenitur alia declaratio, vel nota in dicto libro. Perrexit ergo statim iste religiosus ad patriam suam, & inquisiuit à patre suo, & matre, an fuisset domi baptizatus, & quis illum baptizauit, & nec eius pater, nec mater, nec obstetrix, qui omnes adhuc viuebant, ne-

sciunt an fuerit domi, vel in Ecclesia Baptizatus, imo omnes dicunt, quod eis videtur, quod fuerit baptizatus in Ecclesia, sed nec de hoc sciunt reddere rationem, nec recordantur quis illum baptizauerit, vel an baptismus domi fuerit, vel in Ecclesia, nec inuenitur persona in dicto oppido, quæ de hoc recordetur, & patrini, & Vicarius Ecclesiæ, qui dictam notam posuit in libro mortui sunt, quapropter iste Religiosus positus est in tali conflictu, & dubio sui baptismi, vt in quadam infirmitate, quam habuit, cum delirasset, nullam aliam rem dicebat nisi, quod ei daretur baptismus, quia non erat baptizatus, & cum illi post infirmitatem homines docti dicerent sæpe sæpius, quod animo quiesceret, quia certo erat baptizatus, nunquam ab eo potuerunt id consequi, sed perpetua anxietate versabatur, & nec quiescit, & semper illi conscientia clamat, vt recipiat baptismum, quia non est baptizatus, quibus suppositis,

Quæsitum fuit à me, an ex eo quod nulla sit persona, quæ asserat, an iste Religiosus sit baptizatus, an non, & ex eo, quod non constat ex libro baptizatorum, quod fuerit baptizatus, sed solum quod illi fuerint olea imposita, & supposita anxiete & dubio, & afflictione, quam iste patitur Religiosus, possit talis religiosus iterum sub conditione baptizari, & iterum sub conditione accipere omnes ordines, etiam sacros, siquidem de facto iam erat Sacerdos.

RESPONSIO AVTHORIS.

2 Respondi, quod potest iterum sub conditione baptizari. Probatur 1. *ex cap. Placuit de consecrat dist. 4.* vbi dicitur. *Quoties non inueniuntur certissimi testes, qui eos baptizatos esse sine dubita-*
3 *tione testentur, neque ipsi sunt per ætatem idonei de traditis sibi Sacramentis respondere, absque vllo scrupulo rebaptizandos esse, ne ista trepidatio eos faciat Sacramentorum purgatione priuari.* Et idem decernitur *cap. cum itaque de consecratione dist. 4. in cap. si nulla ibi.* Si nulla extent indicia inter propinquos, aut familiares, nulla inter clericos, aut vicinos, quibus hi de quibus quæritur, an baptizatos fuisse doceantur, agendum est, vt renascantur, ne manifeste pereant, in quibus quando non ostenditur gestum, ratio nō sinit, vt videatur iteratum. *Et in sexta Synodo can. 84. dicitur.* Quoties non inuenientur firmi testes, qui illos absque vlla dubitatione baptizatos esse dicant, nec ipsi propter ætatem de tradito mysterio apte respondere possint, debere baptizari. Sed sic est, quod non datur aliquis testis, qui firmiter, & sine dubio testificet, & dicat, an iste Religiosus fuerit baptizatus, nec constat ex libro baptizatorum, quod fuerit baptizatus, sed solum ex illo constat, quod olea sacra illi imposita fuere, nec inter parentes illius, clericos, aut vicinos loci est memoria talis baptismi, nec est aliquis, qui dicat, an fuerit baptizatus in Ecclesia, vel domi; ergo talis religiosus iuxta prædictos textus, debet iterum baptizari sub conditione, ne forte pereat non baptizatus.

4 Nec obstat si dicant, constare ex parochi testimonio, quod dicto Religioso imposuerit sacra olea, & cum parochus esset homo pius, & prudens, & Vicarius Ipsius Ecclesiæ, videtur certum, quod debebat examinare, an talis puer fuisset domi baptizatus, an non, siquidem certum est, quod non ponendum erat oleum sacrum cuidam pagano, aut cathecumeno, qui nec domi, nec in Ecclesia fuisset baptizatus. Non obstat inquam. Respondetur namque quod ex hoc argumento solum infertur, quod parochus fecerit dictam diligentiam, & quod examinauerit personam, quæ illum domi baptizauit, an fecerit illa, quæ disponit Ecclesia in administratione priuata huius Sacramenti, non tamen infertur, quod ille dictum puerum baptizauerit; sed sic est, quod cum solo hoc examine, & diligentia parochi, potest dari dubium prudens talis baptismi; ergo iterum potest talis religiosus sub conditione baptizari.

Minor patet, quia dantur grauissimi Doctores, qui dicunt, quod puer domi baptizatus in casu necessitatis, etiamsi parochus per examen inueniat, quod obstetrix, vel persona, quæ illum baptizauit, est prudens, & docta, & optime scit formam, & testificatur, & iurat quod vere, & rite baptizauit, ad hoc dicunt dicti D.D. quod sic baptizatus potest iterum baptizari sub conditione, siquidem in illo conflictu sæpe sæpius baptizans turbatur, etiamsi optime sciat formā, & ea quæ debet efficere, quod sufficit ad formandum dubium prudens talis baptismi, vt docet cum Bart. Syluio, Molano, Leand. *de sacramentis, tr. 2. d. 3. q. 45.* Quintanadu. *tract. 1. sing. 5. n. 2* Ergo cum ex hoc libro baptizatorum solum colligatur, quod talis parochus fecit examē, an baptismus priuatus domi præcesserit, & non constet an factum fuerit examen, an talis baptismus fuerit solemnis in Ecclesia, inferatur, quod non fuerit solemnis, siquidem est cōtra statum Ecclesiarum huius Lusitaniæ Regni, imo & totius Ecclesiæ, baptizare pueros absque oleorum impositione, immediate post baptismum, sequitur quod positus talis religiosus in hoc dubio, optime potest iterum sub conditione baptizari, non obstante dicto parochi testimonio de oleorum impositione.

Confirmatur hoc. Quia iste puer natus fuit die tertia Augusti, vt constat ex libro eius patris, in quo solebat scribere diem, in qua eius filij nascebantur, qui liber facit integram fidem, etiam contra tertium, vt cum Saliceto Bart. Baldo, Alexandr. Masc. & aliis docet Quintanadu. *tract. 2. singul. 12. n. 4.* & olea prædicto puero fuere imposita die 8.
eiusdem Augusti, vt cōstat ex libro baptizatorum; 5
ergo necessario sequitur, quod non præcessit baptismus solemnis in Ecclesia impositioni oleorum, siquidem in quinque diebus, qui interfuere inter pueri natiuitatem, & impositionem oleorum,
non est credibile, quod duabus vicibus ad Eccle- 6
siam asportaretur, nec est consuetudo baptizare absque oleorum impositione.

Nec potest dici, quod defuerint olea, siquidem in mense augusti, iam omnes Ecclesiæ habent olea eiusdem anni, & antiqua semper reseruantur, dum non veniūt noua. Tum quia si olea defuissent non adeo festināter puer baptizaretur, sed expectaretur adminus per 8. dies, vt olea sacra venirēt, præcipue cum omnes pueri, etiāsi dentur olea, expectēt sine baptismo per spatium 8. dierum vt est consuetudo totius huius regni, ex quibus omnibus euidenter sequitur, quod puer iste non fuit baptizatus solemniter, sed domi per obstetricem, vel aliam personam priuatam; sed sic est, quod si domi fuit baptizatus in casu necessitatis, datur dubium prudens de tali baptismo; ergo sic baptizatus potest iterum sub conditione baptizari, vt tenent prædicti Doctores; ergo talis religiosus habet fundamentum sufficiens, & valde prudens ad dubitandum de suo baptismo, & ad illum iterum sub conditione suscipiendum.

Secundo

Secundo probatur ratione. Quia ex communi
Theologorum consensu, certitudine saltem mo-
8 rali debet constare de baptismo alicuius, vt non
iteretur, vt docet cum communi Doctorum Quin-
tanadu. *tract. 1. singulari 1. n. 7.* Atqui huic religio-
so non potest constare certitudine morali, quod
sit baptizatus; ergo potest iterum sub conditione
baptizari. Maior est certa, minor probatur quia
certitudo moralis est, quæ prudenti non sinit pru-
denter formidare, vt patet ex *l. 2. §. idem ff de aqua
pluuia.* & cum Aristotele, *1. & 2. Ethic.* & D. Tho-
9 ma docet Quintanadu. *suprà, n. 7.* Atqui hic bap-
tismus sinit prudenti prudenter formidare, siqui-
dē non constat de baptizante, etsi domi fuerit mi-
nistratus, poterat ex aliqua turbatione, vel accele-
ratione non dici tota forma, vel eo modo, quo de-
bebat proferri, & si fuit in Ecclesia, debebant dari
testes, qui de tali baptismo sine dubio testifica-
rent; ergo talis religiosus cum dentur hæc dubia,
10 potest iterum sub conditione baptizari.

Tertio probatur, quia vt quidam homo rebap-
tizetur sub conditione non est necesse quod detur
dubium probabile, nec etiam est necesse, quod de-
tur dubium negatiuum, hoc est, quod maneat homo
11 iudicijs pro vtraque parte in æquilibrio, sed suffi-
cit quædam suspicio, vel formido de probabilitate
sui baptismi, vt probat Lugo, *in consiliis lib. 1. dub. 1.
n. 12.* Atqui iste Religiosus habet magnam, & ra-
12 tionabilem formidinem, & suspicionem, & timo-
rem sui baptismi, siquidem ignorat, an domi fuerit
baptizatus, ab aliqua persona ignorante, quæ nesci-
ret formam baptismi, vel etiamsi illam sciret an ob
celeritatem in aliquo defecisset, ita vt illi fuissent
olea sacra imposita absque eo, quod præcessisset
verus, sed solus putatiuus baptismus; ergo de-
bet iterum baptizari.

Quarto probatur quod si iste religiosus iterum
sub conditione non baptizatur grauissimo se expo-
nit periculo damnationis, siquidem non potest va-
13 lide aliud recipere sacramentum; ergo ne se expo-
nat huic periculo, poterit sub conditione baptizari.
Patet consequentia quia hic baptismus conditio-
nalis, nō solum illum facit licitum, sed omnino ne-
cessarium, necessitas maxima veri baptismi, & du-
14 bium morale antecedentis; sed sic est, quod in hoc
casu datur dubium morale, siquidem iste religiosus
non potest assentire quod vere sit baptizatus, nec
habet fundamentum probabile, & certum morali-
ter, ex quo inferat dictum baptismum, nec cum quo
quiescat, quod sufficit ad formandum dubium mo-
rale; vt cum D. Thoma, Durand. Corduba, Nauar.
Vasquio, & aliis multis docet Quintanadu. *tract. 1.
singulari 1. n. 73.* ergo iste religiosus in hoc dubio
morali optime potest sub conditione baptizari.

Quinto probatur quia vt refert Quintanaduenas
suprà singulari 8. quædam mulier cum ex libro
15 baptizatorum constaret, quod fuerit baptizata, &
aqua eo solum, quia scrupulis magnis agitabatur, &
dubiis interioribus, quod non erat baptizata, multi
Do. in eam fuere sententiam, quod iterum sub con-
ditione baptizaretur, vt de facto baptizata fuit; &
16 idem accidit cuidam Patri Societatis Iesu, vt testa-
tur ipse Quintanaduenas, *ibi, n. 2.* Et ratio fuit, quia
illi scrupuli, & dubia, & cordis anxietates, argue-
bant aliquale dubium, & suspicionem de valore
baptismi suscepti, quod prædicti Doctores indica-
17 runt pro sufficienti causa ad iterandum baptismum
sub conditione, quia illæ anxietates cordis vide-
bātur inspirationes Spiritus sancti; sed sic est, quod
18 easdem anxietates cordis, dubium, suspicionem, &
timorem habet hic religiosus, & habet multo ma-
ius fundamentum ad illud habendum, siquidem
non constat de baptizante, nec an sit baptizatus vt
constabat illi mulieri, & patri societatis, sed solum
constat illi fuisse olea imposita, cum quo potest
esse dubium de baptismo, vt *suprà* diximus; ergo
cum multo maiori fundamento potest hic religio-
sus iterum sub conditione baptizari.

Sexto probatur. Quia in casibus occurrentibus,
dum peccatum non interueniat, semper inclinan-
dum est in fauorem animarum, & præcipue in illis
rebus, quæ ad baptismum conducunt, vtpote ad sa-
lutem ita necessarium, vt docet Vasq. *tom. 4. q. 66.* 19
dist. 22 sect. 2. Suar. *hic d. 22. art. 9.* Zambran. *dub. 1 de
baptismo cap. 1. n. 10.* Laiman. *lib. 5. tract. 2. cap. 4.*
Atqui si hic baptismus sub conditione iteretur,
non incurritur irregularitas, nec datur peccatum
mortale; ergo cum eius iteratio sit in fauorem ani-
mæ, conuenit vt iterum iteretur. Minor quoad pri-
mam partem, hoc est, quod non incurratur irregu-
laritas probatur, quia hæc solum incurritur; quan-
do quis rebaptizat absque conditione illum, qui 20
vere est baptizatus, non vero quando rebaptizat
eum, qui est baptizatus sub conditione, si non est
baptizatus, siquidem hoc non est vere rebaptizare,
vt cum Soto, Henr. Valent. Nauarr. & aliis docet 21
Quintanadu. *tr. 1. singular 8. n. 5.* Et quod nō com-
mittatur peccatum mortale, etiam probatur, quia
hoc solum committitur, quādo vnus rebaptizatur,
etiam sub conditione, cum alias sit certus de suo
baptismo, & non est dubium, suspicio, aut scrupu-
lus prudens de valore baptismi, vt cum Nau. Sot.
Valent. Villalob. Suar. docet Quintanad. *supr. n. 7.* 22
sed hic est, quod iste religiosus habet dubium, sus-
picionem, timorem, & scrupulum prudētem huius
baptismi; ergo suscipiendo iterum baptismum sub
conditione, nec incurrit irregularitatem, nec peccat
mortaliter, & multo minus, qui eum sub conditio-
ne baptizat.

Septimo probatur. Quia vt docet Ioann. Sanc.
in selectis d. 4. n. 44. vt quidam rebaptizandus sub
conditione, quoties de baptismo dubiū est, ex quo-
cumq; capite oriatur dubitatio, cum ratione dubij 23
licitè fiant, quæ aliàs non fierent, & vndequaque
oriatur ambiguitas; atqui hic datur dubium, & am-
biguitas orta ex libro baptizatorū, ex quo non cō-
stat, quod talis religiosus fuisset baptizatus, nec da-
tur persona, quæ recordetur, vel dicat illum fuisse
baptizatum, nec eius pater, vel mater, vel obstetrix
sciunt, vel recordantur, an ille fuerit baptizatus; er-
go positus in hoc dubio, & perplexitate, optimè
potest iterum sub conditione baptizari.

Octauo probatur, quia est opinio grauissimorū
Doctorum, quod qui fuit baptizatus domi à qua-
cumque persona fuisset baptizatus, iterum potest
sub conditione baptizari, quia de ordinario, cum
celeritate in illo conflictu non fit baptismus rite, 24
vt debet, vt cum Silu. Molano, docet Leander, *de
sacramentis tom. 1. tr. 2. d. 3. q. 54.* Quintanad *tr. 1.
sing. 5. n. 2. & 13.* sed sic est, quod ex libro baptiza-
torum infertur, quod hic religiosus fuit domi ba-
ptizatus vt supra probauimus; ergo si talis religio-
sus fuit domi baptizatus, optimè potest iterum sub
conditione baptizari, iuxta hanc opinionem; ergo
cum nō possit sciri, an fuerit domi baptizatus, nec à
quo fuerit baptizatus, nec detur persona, quę de hoc
vllum habeat notitiā, multo maius dubiū datur, &
multo magis potest iterū sub cōditione baptizari.

Nono probatur. Quia iudicium vnius tantum
modi viri docti aliquid exacte examinantis opi-

nionem efficit probabilem, vt ex pluribus
Doctoribus probat Sanch *lib.1.summ.c.9.n.7.* er-
go à fortiori dubiũ prudens efficier, vt ait Quin-
tanadueñas *tract.5. singul 9.n.9.* Atqui multi viri
docti, quibus hic casus fuit propositus, & qui il-
lum exacte examinarunt, omnes iudicarunt, hic
dari dubium prudens huius Baptismi; ergo si iu-
dicium vnius viri docti solius sufficit ad facien-
dam opinionem probabilem, aut saltem ad fa-
ciendum dubium prudens, quod sufficit ad ite-
randum sub conditione baptismum, Iudicium
hoc tot virorum doctissimorum sufficiens erit ad
faciendum hoc dubium prudens, & ad hoc vt
iste religiosus iterum sub conditione baptizetur.
26 Decimo probatur: Quia ad tollendam dubita-
tioné, quod aliquis sit baptizatus opus est testi-
ficatione vnius saltem testis fide digni affirmãtis
de visu, vt cum Ledesm. Dian. & aliis docet Au-
sonius, *verb. Baptismi subiectum. n.15.* Sed sic est,
quod in hoc casu non datur vllus testis fide di-
gnus, qui testificet de visu; ergo non potest du-
bium auferri, an iste Religiosus fuerit, an non ba-
ptizatus. Probatur minor, quia solum inuenitur
in libro baptizatorum, quod Parochus posuit
olea huic puero; sed hic testis non testificat de
visu baptismi, & dato quod testificaret, iam talis
testis est mortuus, nec datur testis, qui vidisset fa-
cere hanc notam in libro baptizatorum, quod est
necessarium, vt credatur scripturæ particulari,
etiamsi sit subscripta ab aliquo, & recognita à
personis fide dignis, vt docet cum Castro, Soci-
no, Thusc. Quintanad.*tr.1.singul 9.n.14.* ergo cum
nec Parochus testificet de visu baptismi, nec de-
tur aliquis, qui viderit facere talem notationem
in libro baptizatorum, non potest dubium aufer-
ri, an iste religiosus sit baptizatus; ergo in hoc
dubio, & conflictu optimè potest iterum sub
conditione baptizari.
27 Nec obstat, quod liber baptizatorum faciat
plenam probationem, siquidem Parochus con-
scribens in his libris est testis omni exceptione
maior, imò notarius publicus, vt cum Socina,
Thusco, & aliis docet Quintanad. *tr.2. singul.12.*
n 2.& 5. Nam huic obiectioni Respondeo, quod
admissa hac doctrina, quam alij negant, ea ex
solum infertur, quod Parochus imposuit sacra
olea tali infantulo, non tamen quod illum bapti-
zauerit, imò constat per quendam notarium pu-
blicum, & per testem omni exceptione maiorem,
quod non fuit baptizatus tempore, quo illi olea
sacra imposita fuere, siquidem ait Parochus, ba-
ptizaui, dico imposui olea sacra, F, tali die, vt cum
non constet de persona, quæ illum baptizauit, nec
quando fuerit baptizatus, nec an fuerit domi, &
incredibile sit, quod fuerit baptisma solemne in
Ecclesia, vt *supr.* diximus, ex his omnibus circun-
stantiis arguitur magnũ dubij fundamentum, an
28 talis religiosus sit vel non baptizatus. Tum etiã,
quia liber baptizatorũ facit plenã probationem,
si nõ est, quod in illo aliquis error inueniatur, vel
euidenter oppositũ probetur, vt notat cum Gon-
29 zal. Quintanad.*tr.2.singul.12.n 6.* Sed sic est, quod
in hoc libro plures errores inueniuntur, siquidem
nec Parochus in illo imposuit personam, quæ ta-
lẽ religiosum baptizauit, nec an fuerit domi ba-
ptizatus, nec posuit, an patrini fuissent solú assi-
stentes impositioni oleorum, an verò susciperent
puerum de fonte, quæ omnia tenebatur explica-
re, iuxta Trid *sess.24 de matr. c.2.* ergo tali libro
nulla fides debet adhiberi, & dato quod debeat
dari, ex illo solum infertur, quod in Ecclesia im-
posita fuere olea huic puero, non tamen quod
fuerit baptizatus.
Vndecimo probatur: Quia quilibet tenetur in 30
administratione Sacramentorum propter ipsorũ
valorem sequi tutiorem partẽ, omissa etiam pro-
babiliori, vt docet cum Vasq. & aliis communiter
Quintanad. *tr. 1.singul.14.n.2.* sed tutior pars est,
quam si quis sequatur nullum periculum salutis
superest ei, cui Sacramenta administrãtur, & ipsi,
qui administrat; ergo talis religiosus tenetur sub
conditione iterare hũc baptismum dubium, cum
sit pars tutior, & cum ex hac iteratione nullum
periculum salutis supersit ei, cui baptismus admi-
nistratur, vel ipsi, qui administrat.
Duodecimo probatur: Quia baptizandus est 31
quidam adultus, de quo dubitatur, an sit mortuus,
vel viuus, si vnicus tantum testis, etiam paganus
dicat, baptismum petiisse, etiamsi dubitetur de ve-
ritate testis, aut si audientes non satis recordẽtur,
an testis asseruerit ea postulatum esse, nec com-
pareat testis, à quo sciatur, & in omnibus euenti-
bus, in quibus probabile vestigium dubij pateat,
vt docet cum Ioan. Sanch. Quintanad. *tr. 1.singul.*
4. n. 14. ergo à fortiori dandus est iterum bapti-
smus sub conditione huic religioso. Patet conse-
quentia, quia si quoddã vestigium dubij, an bapti-
smus postulatus fuerit à quodã pagano sufficit,
vt illi detur baptismus sub conditione, quanto
magis sufficiet quoddam dubium adeò magnum,
an verè sit datus baptismus, vel nõ, huic religio-
so, vt iterum sub conditione detur, fateor me non
inuenire rationẽ, cur ei sub conditione denegetur.
Nec contra id facit designatio patrinorum, 32
quam Parochus posuit in libro baptizatorum,
quando dicto puero imposuit olea. Responde-
tur namque, quod ex hoc solum infertur, quod
talis religiosus fuit domi baptizatus, & quod alij
ritus suppleti sunt, vt debuerãt, in Ecclesia, vt cũ
Ledesm. & aliis docet Palaus, *tr.19.d.vnic.p.12.*
n.20 ergo cum ex designatione patrinorũ, & im-
positione oleorũ solum inferatur, quod puer do-
mi baptizatus fuit, optimè potest iterũ sub con-
ditione baptizari: nã vt *sup.* diximus, qui domi ba-
ptizati sũt, possunt iterũ sub cõditione baptizari.
Et hinc infertur, quod idem dubium, quod da- 33
tur circa baptismum, datur etiam circa Sacramen-
tum Chrismatis, & Ordinis, & quod idem dubiũ,
quod sufficit ad iterandum sub conditione bapti-
smum, sufficit ad iterandum Chrisma, & Ordi-
nes, etiam sacros, sub conditione, vt latè probat
Quintanad.*tract.1 singul.10.& 12.* vbi ait, quod si 34
vnus Sacerdos, vel Episcopus dubitasset de suo
Baptismo, & dubium tale fuisset, vt eum cogeret
ad iterum sub conditione recipiendum baptismũ,
eodem modo debet iterum sub conditione ordi-
nari, & profiteri, si est religiosus. Quapropter re-
solutorie dico, quod cũ detur hoc dubiũ adeò pru-
dens de hoc baptismo, quod talis religiosus ite-
rum sub conditione baptizetur, & ordinetur Sa-
cris ordinibus, & quod iterum ratificet suam pro-
fessionem, quod & ita ex hoc meo Consilio factũ
fuit, accedente etiam confirmatione aliorum Re-
ligiosorũ sapiẽtum huic meo Cõsilio subscr ben-
tium Vlisipone, anno Domini 1665. sed hæc saluo
semper meliori, & doctiori Cõsilio, & de tota hac
materia Consiliorum vtinam cedant in laudem
Dei & Ecclesiæ cuius correctioni omnia cõmitto.

F I N I S.

Laus Deo, & B. Virgini Mariæ, de Monte Carmeli.

INDEX

INDEX RERVM INSIGNIVM, QVÆ IN HOC TOMO CONTINENTVR.

Littera N, numerum marginalem P, paginam designat.

Quid

Acceptatio.

Ab

Index Rerum.

Clausura.

In

Index Rerum.

Talis

Index Rerum.

Casu

Quando

Probatur

Dispensatio quoad irregularitates.

Episcopus

Index Rerum.

Argumenta

Index Rerum.

Electio.

Emphyteusis.

Emptor.

Episcopus.

Dispensa

Capituli

Solum

In

Illegitimi

Index Rerum.

In

Opinio.

Ordo

Papa

Index Rerum.

Religiosus

Index Rerum.

 nimius

Præscriptio.

Præsumptio.

Index Rerum.

Priuilegium

Index Rerum.

Quando

Index Rerum.

Index Rerum.

Subrogatus.

Suffragium.

T

Tempus.

Testator.

Testamentum.

Testamentarius.

Leges

Index Rerum.

Potest

F I N I S.

PRIMA

PRIMATVS,

SIVE

PRINCIPATVS

ELIÆ,

In quo toti orbi ostenditur tum Sanctorum Patrum, tum Summorum Pontificum authoritatibus, tum rationibus, Eliam Prophetam illum Dei magnum fuisse Principem, Auctorem, & primum Institutorem Religionis Carmelitanæ in Lege scripta,

Cum vero monachatu, cum tribus votis simplicibus; & inde Religionem hanc continuatam fuisse sine vlla interruptione vsque ad Legem Gratiæ, & inde vsque ad hæc tempora.

Auctore P. Fr. ANTONIO A SPIRITV SANCTO, *quondam Theologiæ moralis primario Lectore, Prouinciæ Lusitaniæ, Carmelitarum Discalceatorum Diffinitore, & Pontificia authoritate Consiliario, & pro diffiniendis causis Patri nostro Generali pertinentibus vno ex Iudicibus à Pontifice designato,*

EX ILLVSTRI OPPIDO DE MONTE MOR O VELHO.

INDEX PARAGRAPHORVM,

Quæ in hoc primatu continentur.

AD PIVM LECTOREM.

AMICE LECTOR, *cum à me qaidam casu saisset interrogatus circa recitationem D. Officij magni nostri Protoparentis Elia, necessarium mihi suit totam Carmeli venerandam antiquitatem caoluere, vt cuiusdam neoterici difficultatibas satisfacerem. Non erunt autem tibi hac omnia fastidiosa; nam licet non tam aecessaria videantur ad rem moralem, maximè tibi proficient ad cognitionem huius antiquissima familia Carmelitana, & rerum qua hucusque sub antiquitatis latebris erant. Quod si nec hac tibi arriserint, parce mea digressioni, nam cum filiorum sit patris honorem tueri, libait aliqaantam diuertere calamum à rebus moralibus ad has res Historicas; vt sic magni Parentis Elia honori succurreremus. Faxit Deus vt tibi, & cunctis proficiat. Vale,*

FR. ANTONIVS à Spirito sancto.

Censura P. FR. ANDREÆ A REGIBVS *quondam Theologia speculatiua primarij Lectoris, & nanc Prouincia Lusitania Diffinitoris, & authoritate Apostolica Consiliarij integerrimi.*

EX commissione oostri Diffinitorij huius Prouinciæ Lusitaniæ, quod authoritate Pontificia vices gerit Diffinitorij Generalis, honc Eliæ Primatom, seu Priocipatum à N. P. Fr. Antonio à Spiritu sancto huius Prouiociæ Lusitaniæ Diffinitore, & Consiliario compositum, qoa potui diligentia euolui, & perlegi, in quo cùm nihil quod Ortodoxæ, Catholicæque fidei, ac moribus Christiaois obesse, benè tamen quod vtriqoe plurimum prodesse potest repererim, opos dignum censeo, vt typis mandetur, vt cunctis fidelibus iooorescat antiquitas Religionis Carmelitanæ, quæ cum ipsa nimia senectute à ploribus dignoscitur. Datum in hoc nostro Carmelo Vlysiponensi 30. die Octobris anni Domini 1667.

FR. ANDREAS A REGIBVS.

Censura Patris Fratris GASPARIS A REGIBVS *quondam vtriusque Theologia, speculatiua scilicet, & moralis Lectoris primarii, anne authoritate Apostolica Consiliarij Carmelitana Prouincia dignissimi.*

EX commissione nostri Defioitorij huius Prouinciæ Lusitaniæ, quod authoritate Pontificia vices gerit Definitorij Generalis, huoc Eliæ Primatum, siue Principatum à N.P. Fr. ANTONIO à Spiritu sancto huius Prouinciæ Lusitaniæ Defioitore, & Consiliario compositum vidi, & magna animi propensione, ac mentis attentione perlegi, & verè primatum reputaui, quia inter plura, & magoa volomina, quæ de hac materia edita sont primatum, siue principatum judico fuisse consecutum; elegantia eoim, mira breuitate conjuncta res hominibus, etiam doctis nimium difficiles patefacit, & quæ in obscuro antiquitatis omnino recoodita erant in lucem prodit, & incredibili claritate illostrat. Quapropter vt typis mandetur oon solum digoum, sed necessariom judico, vt nobilitas, & antiqoitas Carmelitanæ Familiæ omoibus innotescat. Sic censeo in hoc nostro Carmelo Vlysiponensi 20. die Nouembris anni Domini 1667.

FR. GASPAR A REGIBVS.

APPROBATIO.

FRater Franciscus à Christo Prouiocialis Prouinciæ S. Philippi in Lusitania Ordinis Fratrum Discalceatorum Beatæ Mariæ Virgiois de Moote Carmeli. De consenso sex Patrum Consiliariorum pro rebus Defioitorio Generali pertinentibus, Apostolica authoritate designatorum. Vt tractatus cuius titulus est, *Primatus, siue Principatus Elia*, à P. FR. ANTOOIO à Spiritu sancto olim Theologiæ moralis primario Lectore, nunc Definirore huios Prouiociæ, ac Consiliatio nostri confessos accuratè compositus & à grauioribus doctisque viris (quibus ipsum videndum & examinandum commisimus) recognitus & approbatus typis mandetur, & in lucem prodeat, debitis aliis obteotis facultatibus, tenore præsentiom licentiam & faculratem concedimus, datis Bracharæ Kalendis Decembris Anno Domioi M. DC. LVII.

FR. FRANCISCVS à Christo, Prouincialis.

FR. EMANVEL à Sancto Aotonio
Diffioitor & Secretari.

PRIMATVS, SIVE PRINCIPATVS ELIÆ.

ARGVMENTVM OPERIS.

VM Frattes Minores semel in Mense prima dic non impedita recitent de suo Pattiarcha sancto Francisco ex priuilegio Pauli V. Bulla edita Romæ die 20. Mattij anno 1617. dubitatum fuit inter aliquos ex nostratibus Carmelitis, an per communicationem eiusdem priuilegij possent de suo Fundatore, & Patriarcha S Elia semel in mense prima die non impedita recitare; quæ dubitatio cum mihi fuerit proposita, & ei benigne annuerem affirmatinè, quidam Anonymus se meæ resolutioni opposuit deceptus doctrina P. Francisci Salinas in suo secundo tomo super Ionam Prophetam in quo defendit Eliam non fuisse verum authorem statûs monastici, nec fundatorem Religionis Carmelitanæ, quæ hodie est in Ecclesia Dei. Quapropter operæ pretiũ duxi huic Anonymo respõdere, qua responsione etiam satisfaciam cuidam promissioni, quam in nostro Directorio Regularium *p. 2. tr. 3. d. 1. num.* 33. feci P. Francisco Salinas satisfaciendi omnibus, quæ contra Primatum Sancti Patris nostri Eliæ attulit in illo suo infulso tomo 2. super Ionam Prophetam, sed quia eorum argumenta aliqualem postulant digressionem; ideò vt clarius procedamus *primo* §. proponam Responsionem, quam dedi casui, qui huius Operis fuit occasio, an scilicet Carmelitæ possint singulis mensibus de suo Fundatore, & Pattiarcha Elia recitare prima die non impedita. Deinde primum huius Anonymi argumentum in contrarium proponam, & §. *sequenti* dabo illius exactam solutionem, deinde alia suo ordine. Sit igitur

§. I.

In quo ostenditur Carmelitas posse recitare singulis mensibus prima die non impedita festo nouem lectionum de suo Fundatore, & Patriarcha sancto Elia.

SVMMARIVM.

1 *Carmelitæ possunt recitare semel in mense prima die non impedita de suo Patriarcha S. Elia.*
2 *Probatur id ex variis priuilegiis.*
3 *Probatur ex authoritate doctorum.*
4 *Ponitur argumentum in contrarium.*

1 POsse Carmelitas recitare quolibet mense prima die non impedita festo nouem lectionum de suo Fundatore, & Patriarcha S. Elia apud me extra controuersiam est, cuius ratio est, quia minores ex priuilegio Pauli V. possunt recitare de suo Patriarcha S. Francisco, vt supra diximus; sed nostra Religio Carmelitana participat hoc priuilegium, ac si ei fuisset specialiter concessum; ergo sicut illi recitant de suo Fundatore, ita nos idem possumus facere de nostro Fundatore S. Elia. Maior est certa, & patet ex prædicto priuilegio Pauli V. quod refertur à Cherubim, vbi ait Pontifex: *De Venerabilium Fratrum nostrorum S.R.* 2
Ecclesiæ Cardinalium sacris ritibus præpositorum consilio eisdem Fratribus Minoribus Conuentualibus vt officium de eodem Sancto Francisco semel in mense prima die non impedita festo nouem lectionum, prout ab ipsis recitatur in die festo
sancti

sancti Francisci recitare perpetuo concedimus, & impartimur; non obstantibus, &c. Minor verò etiam probatur ex priuilegio Iulij II. in bulla quæ refertur à Manuale *tom.1.q.55.art.29.* Vbi ait Pontifex; *Et quod de Prælatis ad Prælatos dictum est, ita de festiuitatibus ad festiuitates alterius Ordinis aliquid concessum est, nunc & pro tempore respectiuè concessum intelligatur, ita quod ea quæ in honorem Sanctorum Dominici Petri Martyris, Thomæ de Aquino fratribus, vel locis Prædicatorum sunt concessa, omnia illa fratribus Minoribus præfactis, eorumque locis, & festiuitatibus sanctorum Francisci & Antonij, Ludouici, ac in aliis festiuitatibus dicti Ordinis Minorum, licet sint maiori numero quam festa ipsorum fratrũ Prædicatorum sint concessa.* Atqui prædicto Ordini Minorum concessum fuit à Paulo V. posse quolibet mense prima die non impedita festo nouem lectionũ de suo Patriarcha S. Francisco recitare; ergo idem censetur cõcessum nostro ordini Carmelitarum, & aliis Ordinibus communicantibus.

Confirmantur hæc omnia ex Bulla Leonis X. hanc communicationem omnibus mendicãtibus concedente, quam refert Lezana *ad §.52. Maris magni Prædicatorum n.166.* & pro nobis Carmelitis excalceatis patet ex Bulla Clementis VIII. quæ incipit, Cum &c. quã refert P. Fr. Petrus ab Angelis, *in suo speculo priuilegiorum, d.2. sect.1. n.4.*

3 Deinde probatur ex Doctoribus concedentibus hanc communicationem in festorum celebratione, vt sunt Suar. *lib.8. de leg. c.17. n.7.* Portel. *p.3. casuum casu. 28. n.3.* Palaus *tom.1. tr. 3. de priuil. d.4. p.2. §.9. n.5.* Emanuël *q.55. tom.1. art.2.* Hieronymus Rodrig. *resol.65. n. 2.* & in propriis terminis nostri casus docet Quintanaduẽas *tract. 2. singulari. 14. n.1.*

4 Dices cum prædicto Anonymo, Elias non fuit verus Fundator, & Patriarcha Carmelitarum; ergo de eo tanquam de Fundatore non possunt Carmelitæ per communicationem priuilegiorum semel in quolibet mense prima die non impedita festo nouem lectionum recitare. Antecedens patet, quia Religio Carmelitarum multis posteà sæculis incepit post Eliam; ergo Carmelitæ de Elia tanquam de Fundatore, & Patriarcha semel in mense non possunt recitare, vt alij Religiosi communicantes de suis Fundatoribus.

§. II.

In quo ostenditur Eliam Patrem nostrum fuisse authorem, & Institutorem Religionis Carmelitarum, quæ hodie est in Ecclesia, & totius status monastici.

SVMMARIVM.

5 *Elias fuit Author Religionis Carmelitanæ.*
6 *Probatur authoritate B. Virginis Mariæ.*
7 *Probatur authoritate totius Ecclesiæ.*
8 *Probatur authoritate Pontificum.*
9 *Probatur authoritate Sanctorum Patrum.*
10 *Probatur authoritate grauium Doctorum.*
11 *Probatur ratione.*
12 *Probatur ex inconsequentia contrariorum.*
13 *Probatur ex facto Pontificum.*
14 *Ponitur quædam obiectio contrariorum.*
15 *Monachi possunt testificari in causa sui monasterij.*
16 *Probatur Eliam esse Authorem Religionis Carmelitanæ ex præscriptione.*
17 *Maximè iuuat ad confundendos hæreticos concedere Eliam fuisse authorẽ status monastici.*
18 *D. Antonius non fuit author status monastici.*
19 *Esseni antiquiores fuere D. Antonio.*
20 *Antonius per quendam Esseman fuit instructus.*
21 *Ponitur quædam aduersariorum obiectio.*

PRo resolutione præpositi argumenti, *in fine §. præcedentis,* multa à nobis attingenda sunt, quamuis ea breuissimè attingam quæ ad illius solutionem necessaria sunt, cætera Chronistis Ordinis relinquendo.

Respondeo igitur negando patrem nostrum 5
Eliam non fuisse authorem, & institutorem religionis Carmelitanæ, quæ hodie datur in Ecclesia Dei. Et primum testem pro hac veritate enucleanda sit Beatissima Virgo Maria Dei genitrix. 6
Hæc enim vt asserit authoritas Ecclesiæ concessioni subnixa Vrbani VIII. in officio S. Petri Thomæ martyris. Carmelitæ lectione 5. sub die 21. Februarij; cum D. Petrus Thomas instantissimè oraret in nocte vna Pentecostes pro sui Ordinis conseruatione ei respondit B. Virgo. *Confidito Petre: religio enim Carmelitarum in finem vsque mundi est perseuratura, Elias namque eius institutor iam olim etiam hoc à filio meo impetrauit.* Quid illustrius afferri posset pro nostro themate probando? quod testimonia maius afferri potest, nisi summæ veritatis? eo præsertim quod vt S. Rota in vna Cæsaraugustana Cathedralitatis coram Coccino anno 1630. decidit, historiæ in præfatis Breuiariis contentæ, veluti canonizatæ ab Ecclesia censeantur *cap. licet causam de prob. cap. in nostra. de testibus.* Mariana in tractatu aduentus S. Iacobi in Hispaniam. Ambrosius de Morales *in Chronic. lib.9. c.14. & lib.8. fol.113.*

Accipe tamen aliud testimonium sanctissimæ 7
Matris nostræ Ecclesiæ quo maius dari testimonium non potest; nam vt ait Trithemius *lib.1. de laudibus Carmel.* quidquid approbauerit illa, alterius testimonio non amplius indigebit. Hæc ergo in festo S. Spiridionis die 14. Decembris in oratione festi eandem veritatem probat, & firmat his verbis, *Sancti Spiridionis confessoris tui atque Pontificis nos Domine festa tueantur, vt sicut ille Religionis à Propheta Elia institutæ orationibus, & operibus fuit fidelis imitator,* &c.

Tertium testimonium accipe à Summis Pon- 8
tificibus Ecclesiæ: nam Sixtus IV. sic loquitur in Bulla quæ incepit, Dum attenta. *Ordinem ipsum, ac illius personas inter cæteros regularium ordinum professores in catholica Ecclesia militantes tanquam Religionis exemplar speciali charitate fulgentes, sanctorumque Patrum Eliæ, & Elisæi, & Enoch, nec non aliorum SS. Patrum, qui montem sanctum Carmeli iuxta Eliæ fontem inhabitarunt successionẽ hereditariam tenentes, &c.* Eadem eisdem ferè verbis affirmarunt Iulius II. Pius V. Greg. XIII. Sixtus V. Clemens VIII. Paulus V. Item Iulius II. approbauit Ordinis Breuiarium anno 1584. in quo habentur officia sanctorum Eliæ, & Elisæi veluti Ducum, & Fundatorum Religionis, quæ officia etiam approbauit Sixtus V. in Bulla, Eximiũ, quod in vobis, ex quo etiã firmitatem Apostolici testimonij Patronatus Eliæ in ordinẽ nostrũ accepit.

Approbauit etiam hanc Ordinis Successionem ab Elia

hom. 1. de laudib. Carmel. lib. 17. Idem docet Polydorus Virgilius *de inuëtoribus rerum lib. 7. c. 3.* Diuus Ioannes Soretus in Commentariis ad Regulam S. Alberti Michaël Galbinus in Epistolis Vuernerus Rouelinchus *lib. 7. c. 13.* Vincentius Rouelinchus *in Fasciculo temporum.* Carolus Fernandius *lib. de laudibus Carmelit.* Gillel. Essengrenius *centuria 1. tractatu de cœlibatu.* Anton. Abbas Vercellens. *Comment. ad cap. 7. Cantic.* Timotheus Bottoni *in vita S. Vgonis* Palynodorus *lib. 1. c. 6.* Trimerico *de antiquitate Carmelitar.* Fernãdus Castillus *1. p. Chronic. Ordin. Predicat. lib. 6. c. 65.* Guillet. Postellus *lib. de Vniuers. tit. de Syria.* Paulus Motogia *de orig. Relig. lib. 1. c. 30.* Baptista Glanus *in Hist. Pontif. in vita Deodati 1. ad ann. 615. & in vita Honorij III. ad ann. 1216.* Ioann. Baptista Confectius *in summa priuilegiorum c. 7.* Iacobus Middendorpius *in histor. ar. matic. c. 1.* Oliuarius Bonarius *Comment. in Eccl. ad c. 48. v. 1.* Petr. Vuastelius *Apologia pro Ioann. Patriarcha 44. c. 47.*

Eandem sententiam tenent Maturinus Pignoronius *in Anagraphe Carmelit.* Aubertus Miræus *in Prolegomenis ad lib. de origine ordinis S. August.* August. Tornellus *tom. 2. annal. ad ann. 3139. quinta mundi ætatis ann. 117. n. 2.* August. Barbos. *lib. 1. iuris Eccles. vniuers. c. 41. n. 24.* Carillus *in Chronologia lib. 6. ad ann. 1582.* Ioann. Gazus *in Sermone S. Theresia* Iacob. Rebullosa *in sermone S. Theresia.* Angelus Manrique *in vita V. Anna à Iesu lib. 1. c. 1.* Syluester Marcellus in Mari Ocean. *relig. lib. 4.* Honophr. Marezcal *tom. 1. concion. in concion. B. Mariæ Virginis de monte Carmeli.* Laurentius Beyerlinck. *in Theatro vita humana tom. 6. litt. B, verbo Religiosus.* Petrus Valderana *in Theatro Religionum in concione S. Eliæ.* Petrus Oxeda *in informatione pro immaculata Virginis Mariæ conceptione.* Leander de Granata *in lib. S. Gertrudis.* Mitto alios plures, & doctores nostri ordinis Carmelitani, qui omnes vno ore S. Eliam primum institutorẽ nostræ Carmelitanæ familiæ proclamãt.

Deinde assumptum probatur ratione. Nam,
11 vt ait Hieronymus ad Paulinum: *Habet vnumquodque propositum, seu institutum principes suos.* Nulla enim est Religio quæ non agnoscat suum authorem, sed Religio Carmelitana nullum vnquam Authorem recognouit, quam sanctissimum Parentem nostrum Eliam; ergo nemo, nisi nemo sit, & cum ipsa velit pugnare ratione id poterit negare. Confirmatur primo. Quia an-
12 tiquitùs inoleuit mos in Religionibus sæpe appellationes suas à sede sui desumere ortus in quo primitus fuit obseruatum propositum vitæ, vt inde ad cæteras partes mundi efflueretur, vt à Cisterio Cistercienses, à Cartusia Cartusienses, &c. Sed Religio Carmelitana à Carmelo monte Phœniciæ sumpsit appellationem, ergo & in illo sumpsit exordium à magno Parente Elia, & inde in alias mundi partes deriuata est. Confirmatur 2. Quia Sixtus V. de consilio Car-
13 dinalium Eliam vt Patronum toti Carmelitano Ordini proposuit, vt patet ex eius Bulla quam supra retulimus; sed nemo dicere potest Pontificem errare posse in approbando pro Patrono, & fundatore alicuius Religionis, qui reuera, nec fundator vnquam, nec Patronus extitit; ergo signum est Ecclesiam, & Pontificem Eliam vt fundatorem Carmelitici Ordinis semper agnouisse, non enim in rebus Ecclesiæ discernendis Pontifex errare potest.

Confirmatur 3. Quia nullus ex aduersariis nostris potest assignare alium Authorem huius sacræ Religionis: ergo signum est fuisse Eliam. Antecedens patet: nam, qui dicunt fuisse Albertum Patriarcham Hierosolymitanum ex titulo ipsius regulæ conuincuntur. Vnde ipsimet fatentur Albertum solum Ordinem sua tantum regula reformasse. Qui vero dicunt Ordinem istum ab Aimerico duxisse principium, ipsi fatentur hunc tempore Alexandri III. Carmelitas per nemora, & Carmeli eremos dispersos in vnum cœnobium congregasse, & ad commodiorem vnam viuendi normam redegisse. Qui vero dicunt incepisse à Ioanne Patriarcha Hierosolymitano circa annum Domini 400. ab ipsomet Ioanne conuincuntur, nam *in lib. de instit. Monach. cap. 1.* ait ad Carpatium, *Nequaquam posset hæc ratio plene verborum doctrina, nisi ab experto tradi.* Quo loco confitetur se per experientiam huius Carmelitanæ vitæ didicisse, quæ in suo libro tradit; ante illum ergo iam Carmelitana Religio existebat. Alij tandem qui Carmelitici ordinis initium ad Apostolorum tempora referunt, nullum certum authorem assignant; ergo cum hæc Religio aliquem debuerit habere Authorem, & cum nullum aliũ ipsa agnouerit, nisi magnum Prophetam Eliam, manifestum est Authorem huius Carmelitanæ familiæ fuisse Eliam; non enim dicendum est tam claram, & illustrem familiam caruisse Authore.

Nec obstat si dicas hæc non alia nixa esse fir-
mitudine, quam ea, quã accipiunt à Carmelitarum 14
authoritate, & assertis: non obstat, inquam: nam
secundum ius *14. q. 2. super prudent.* Monachi pos- 15
sunt testificari in causa sui Monasterij; quia illi potissime in testes assumendi sunt, qui eadem negotia tractauerunt, maximè quod cum de hac antiquitate immemorialis sit in toto ordine Carmelitarum traditio, prudenter est ei standum, vt rationes multæ præscribunt. Nam si cum quis pos-
sidet rem aliquam bona duntaxat fide per trien- 16
nium perpetuo illius præsidio gaudet, vt habetur *16. q. 6. c. præscription.* multo rationabilibus Religio habens præscriptionem à prædecessoribus suis de antiquitate Fundatoris, & fundationis illius per sæcula multa, præsidio talis antiquitatis gaudere debet, præcipue cum hæc traditio, non solum fundetur in authoritate ipsorum Carmelitarum, sed in quadam reuelatione B. Virginis Mariæ approbata à Ioann. XXII. qui ann. 1322. in bulla sacratissimo, quam confirmauit Alexander V. sui Pontificatus anno 1. refert, & approbat quandam reuelationem B. Virginis in qua dicitur hunc ordinem fuisse per Eliam, & Elisæum in monte Carmelo inchoatum, vt refert Lezana *in suis annalibus in apparat. ad annal. c. 6. num. 6.* & ex alia Reuelatione facta B. Petro Stomæ Patriarchæ Constantinopolitano, in qua B. Virgo ait, Eliam fuisse huius ordinis institutorem, quam reuelationem approbauit sacra Rituum congregatio in officio eiusdem Beati, sub Vrbano VIII. anno 1628. vt *suprà* diximus.

Si ergo B. Virgo Eliam proclamat institutorem Carmelitici Ordinis, si id approbat Ecclesia in oratione S. Spiridionis, vt *suprà* diximus: si id tot Pontifices suis bullis approbant, & confirmant: si tot Patres sanctissimi id attestantur: si tot Authores grauissimi id in suis libris profitentur, quis poterit nos ab hac possessione detrudere? Audite ergo Carmelitæ antiquitatis vestræ

defensores

defensores D. Bernardum cap. ad Patres de mente Dei dicentem. *Quosdam esse qui cum manifestum lumen veritatis obnubilare nō queant de solo nouitatis nomine conciliantur.* Et infra, *sileant ergo qui in*
17 *tenebris lucem iudicantes vos arguunt nouitatis ex abundantia malæ voluntatis*, hæc Bernardus. Caueāt igitur nouitatum amatores, ne in foueas incidant, & in laqueos hæreticorum asserentium, nouum esse, & inuētum quoddam in Ecclesia Dei statum Religiosum, cum adeò sit antiquus, quòd non solum à tempore Apostolorum, sed ante à Parente nostro Elia ortum duxerit. Quæ sola ratio vt ora hæreticorum oblatrantium obtuerentur sufficiebat, vt omnes orthodoxi hāc nostram probabilissimam sententiam amplecterentur, siquidem illius probabilitate hæretici conuincuntur de antiquitate religiosi status.

18 Et hinc colliges quam sine fundamento Baronius *tom. 2. ann.* 561. Monachatus primas tribuit Antonio magno Abbati, & non Eliæ magno Prophetæ; cum sit manifestum ante Antonium qui floruit anno Christi 300. plures in Ecclesia Dei monachos fuisse, primum quod ex monachis summum Pontificem assumptum, & electum anno 267. vt tradit Eusebius *in Chronic. ad ann.* 267. Imò Cassianus *collat.* 18. *cap.* 5. & Genebrardus *lib.* 3. *ad ann.* 139. affirmant à tempore primitiuæ Ecclesiæ fuisse vera monasteria Cœnobitarum, qui in communitate degebant, quæ perstitere vsque ad tempus Antonij & Pauli. Vnde S. Athanasius in vita S. Antonij Abbatis refert ipsum Antonium à quodam illorum monasteriorum Sene petiisse, vt sub eius illum disciplina coaptaret. Tum quia Hieronymus in vitis Patrum affirmat S. Eugeniam mentito fœmineo in virilem habitu propè Ale-
19 xandriam monasterium fuisse Cœnobitarum ingressam, quod contigit anno Christi 188. Et insuper addit ipse monachos illos fuisse Essenorum successores, quos multo antiquiores Antonio fuisse ipse Baronius testatur; Antoniumque per quen-
20 dam ex Essenis successorem monachum instructum in monasticis fuisse. Vnde ipse Baronius non audens ipsum Antonium institutorem vitæ Cœnobiticæ dicere eū restitutorem appellat. Sed nos eum Reformatorem appellamus, cum successio hæreditaria nunquam ab Elia vsque ad hæc tempora cessauerit, nec in finem mundi cessare speramus, vt verba Beatæ Virginis attestantur.

21 Dices omnes prædictæ reuelationes, & Ecclesiæ, & Pontificum, & Doctorum locutiones solum cōuincere Eliam fuisse impropriè, & accommodatiriè Patronum huius Carmelitanæ familiæ, quatenus quia in Eremum secedens iuxta Torrentem Carith, & in monte Carmelo ab hominum consortio abstractus vixit, & alieno modo vitam eremiticam inchoauit, Carmelitæ eum de concessione Sedis Apostolicæ in patronum acceperunt, non vero quia verum statum religiosum instituerit cū tribus votis essentialibus; ergo Carmelitæ singulis mensibus prima die non impedita festo nouem lectionum non possunt de eo, tanquam de suo fundatore recitare. Antecedens est certum quia ante Christum non fuit verus status religiosus cum tribus votis. Consequentia vero patet, quia verba priuilegiorum non in sensu improprio, sed proprio accipiēda sunt, ergo cum Elias tantum impropriè, & accommodatitie, vt diximus, sit electus à Carmelitis in suum Patriarcham, non possunt de eo tanquam de suo fundatore recitare, vt faciunt Minores, & alij communicantes de suis veris, & propriis fundatoribus.

§. III.

In quo ostenditur Eliam fuisse authorem, institutorem, & fundatorem status monastici, in lege scripta cum tribus votis essentialibus, scilicet obedientiæ, paupertatis, & castitatis, & quomodo id fuerit.

SVMMARIVM.

22 *Elias fuit Author status monastici cum tribus votis simplicibus.*
23 *Probatur id authoritate Patrum exemplo Christi.*
24 *Probatur id exemplo Apostolorum.*
25 *Probatur ex eo quod Elias princeps monachorum à sanctis Patribus appellatur.*
26 *Probatur ex eo quod religiosus à sanctis Patribus appellatur.*
27 *Probatur multiplici D. Thomæ authoritate.*
28 *Elias obedientiam obseruauit.*
29 *Obseruauit paupertatem.*
30 *Obseruauit castitatem.*
31 *Elias obseruauit obedientiam, paupertatem & castitatem ex voto.*
32 *Quodcunque opus bonum melius sit ex voto, quam sine illo.*
33 *Melius est obseruare obedientiam, paupertatem, & castitatem ex voto, quam sine illo.*

HOc est præcipuum contrarium fundamentum, & silex quam infringere non possunt, sed immeritò, cum id quod eos maximè torquet, nos facillimè superemus. Respondeo ergo negando Eliam non fuisse vere, & proprie autho- 22
rem status monastici cum tribus votis essentialibus, non cum ea solemnitate, quam hodie habet in Ecclesia, sed cum tribus votis simplicibus, eo modo, & ea perfectione, qua illa Ecclesia capax erat, quod sic probo de omnibus tribus votis in cōmuni, & deinde ad vnum quodque in particulari maioris claritatis gratia descēdam. Sit ergo primū pro probanda nostra assertione fundamentum.

Concors omnium Patrum, & Doctorum sen- 23
tentia est, Christum statum religiosum cum tribus votis consuluisse in illis verbis: venite post me, qui statim relictis retibus secuti sunt eum, cum tamen in prædictis verbis nulla fiat expressio votorum; sed similibus verbis vocauit Elias Elisæum mittens super illum pallium, qui statim relictis bobus cucurrit post Eliam, vt constat ex 3. *Reg.* 19. ergo licet ibi nulla fuerit expressio votorum; ibi fuere imbibita, vt eleganter ait D. Hieron. epistola ad Lucinum. *Elisæus boues, & iuga prioris Operis vertit in vota.* Et Hugo Cardinalis *in cap.* 9. *Lucæ* ait: *Elisæus in aratro coxit carnes mactauit boues, id est, religionis fecit votum; ergo in prædicto loco Elias statum religiosum cum tribus votis instituit.*

Confirmatur, quia Abulensis 3. *Reg.* 19 q. 13. & 24
26. ait: *Elisæum in sequela Eliæ recessisse ab amicis, & cognatis non reuersurum ad statum illorum, quemadmodum Apostoli Petrus, & Andreas Iacobus, & Ioannes, ac Matthæus secuti sunt Christum.* At qui ex mente omnium Theologorū Apostoli sequentes Christum veri religiosi fuere cum tribus votis obedientiæ, paupertatis, & castitatis; ergo idem dicendum est de Elisæo sequente Eliam, non cum eadē proportione, ac Apostoli fecere vota, sed ea

perfectione, quia illa antiqua lex capax erat, Vndo Gaspar Sanchez 3. *Reg.* 19. *n.* 66. ait: *Iniecto itaque pallio in suam sibi societatem describit, quasi eiusdē secum instituti participem, vnctio igitur fecit Prophetā Elisæum, pallium autem contubernalē, & monachum.*

25 Secuodo probatur; Quia multi Sancti Patres vocant Eliam, & Elisæum, & filios Prophetarum monachos veteris testamenti, & duces monachorum, ergo necessario dicēdum est ipsos veros monachos cum tribus votis fuisse. Antecedens patet ex testimoniis sanctorum Patrum. & primus sit D. Hieron. *epist.* 13. *ad Paulinum*, vbi ait: *Noster princeps Elias, noster Elisæus, nostri duces filij Prophetarum*, & *epistola ad Rusticum*, ait: *Filij Prophetarum, quos monachos in veteri testamento legimus.* Secūdus sit Ioan. Ierosolymit. *in cap.* 2. vbi ait: *Propheta Dei Elias monachorum primus extitit.* Et *cap.* 9. addit; *Monachus enim vere deinceps ipse fuit.* Tertius sit Rupertus Abbas *lib.* 3. *in cantica cap.* 3. vbi loquens de Elia ait: *Hae dixit; & hæc fecit ille primus Author, & institutor eorum, qui dicti sunt filij Prophetarum, quos fuisse monachos in veteri testamento consentit authoritas Patrum venerabilium.* Quartus sit Vualdensis *lib.* 3 *doctr. fidei cap.* 4. vbi loquens de filiis Prophetarum ait: *Beatus Hieronymus audacter appellat eos monachos.* Consequentia vero rectè infert, & admittitur à Suario *tom.* 3. *in* 3 *p. d.* 24. *sect.* 6. vbi hoc argumēto probat Ioan. Baptistam virginitatē vouisse, quia inquit Suar. *id indicant Patres cū dicunt Ioannem monasticam vitam egisse, & monachorum principem fuisse*; ergo cum idem sancti Patres de Elia, & Elisæo, & aliis Prophetis dicant fuisse monachos, vel duces, aut principes monachorum, necessario dicendum est fecisse tria vota essentialia, sine quibus monachatus stare non potest.

26 Terrio probatur; Quia multi DD. appellant Eliam; & Elisæum Religiosos, vt sunt Ioannes Ierosolymitanus *in lib. relato cap.* 21. 22. 23. & 24. Liranus 1. *Reg.* 10. & 4. *Reg.* 2. Vgo Cardinalis 1. *Reg.* 10. Dionys. Carthusian. *ibi*, Vualdensis *tom.* 1. *lib.* 3. *art.* 1. *c.* 4. Cassaneus *in Catalogo gloria mundi* 4. *p consider.* 53. Abulens. 1. *Reg.* 19. 31. & *Reg.* 2. *q.* 13. Gaspar Sanchez 4. *Reg.* 17. *n.* 7. & *cap.* 19. *n* 66. & 68. Salian. *in annalibus anno* 3133. *n.* 2. & *anno* 3139. Anton. Fernaud. *in lib. de visionibus veteris testamenti sessione* 9. & alij; sed nullo modo stare potest Eliā, & Elisæum, & filios Prophetarum fuisse religiosos, sine tribus votis essentialibus, siquidem sunt de essentia status religiosi: ergo si fuerunt religiosi vt asseruot dicti Doctores; euidenter sequitur tria vota sobstantialia religionis emisisse.

27 Confirmatur ex authoritate D. Thomæ, quæ tanti ponderis est in Ecclesia Dei. Ipse enim 2. 2. *q.* 187. *art.* 2. quærit, Vtrum Religiosis liceat sæcularia negotia tractare? Et respondit in solutione ad 3. *Adire palatia propter pias causas competit Religiosis, vnde dicitur 4. Regum, quod Elisæus dixit ad mulierem, numquid habes negotium, & vis vt loquar Regi, vel Principi militiæ.* Ex quibus verbis D. Thomæ sic argumentor. Ex eo probat D. Thomas licere religiosis adire palatia, quia Elisæus id facere promittebat: Ergo D. Thom. reputauit Elisæum verum Religiosum. Alias eius exēplum quod affert ad probandum suum intentum esset ineptum & insulsum? Et idem argumentum desumitur ex *eadem q.* 187. *art.* 6. vbi dum quæreret S. Doctor, vtrū liceat Religiosis vilioribus vestibus vti quā cæteri; Respondet affirmatiuè, & rationem assignat, *Quia ad Hebræos* 11: *Apostolus dicit circuierūt in melotis & pellibus caprinis, Glossa, vt Elias, & alij.* Probat ergo licere religiosis vti vilioribus vestibus, quia Elias, & alij sic fecerunt: ergo existimauit Eliam fuisse verum religiosum veteris testamenti cum tribus votis, alias eius argumentum esset insulsum, & non ad rem; siquidem ad probandum id licere religiosis cum tribus votis, afferret exemplū de non habente votum, quod non est dicendum de ingenio, & consequentia ineffabili D. Thomæ.

Quarto probatur. Qoia tam Elias, quam Elisęus 28
obseruarunt tota vita obedientiam, paupertatē, & castitatem: ergo id fecerunt ex voto. Antecedens ad obediētiam patet Eliæ, eo modo, quo in supremo ordinis capite obedientia potuit esse, vt infra dicemus scilicet eminenter [vt ait Suarez *tom.* 4. *relig. tit.* 9. *lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 12. vel in præparatione animi vt ait D. Thom. 2. 2. *q.* 188. *art.* 8. *ad* 3.] Probatur à Ioanne Ierosolymitano *in præfato lib. cap.* 9. vbi ait: *Qui semetipsum prorsus abnegans, & voluntati propriæ renuntians, semper superioris nempè Dei voluntatem prorsus secutus fuit, quemadmodum de eo scriptum est abiit quocunq; eum ferebat voluntas, scilicet Dei.* Quod etiam probat perfecta Dei sequela; quæ sine dubio in tā perfecto viro fuit; hæc enim vt ait Bellarm. *lib. de monach. c.* 21. in perfecta obedientia consistit. De Elisæo autem id probat illud 3 *Reg.* 19. *v.* 21. secutus est Eliam, & ministrabat ei; Quod & indicat illud, osculer oro patrem meum, & matrem meam, & sic sequar te, vt enim ait Abulens. in 3. *Reg.* 19. *q.* 24. *Petiuit licentiam, quia putauit quod non poterat iam aliquid agere cōtra præceptum Eliæ.* De aliis autem filiis prophetarum id constat ex 4. *Reg.* 14 & 16. vbi dicitur, & adorauerūt eom; Vbi Nicolaus de Lira. 4. *Reg.* 2. *v.* 15. ait: *Adorauerunt Elisæum adoratione duliæ tanquam superiorē suum eo quod esset substitutus loco Eliæ, sub cuius regimine vixerant.* Et Caiet. ibid. ait: *Honoris signum tanquam nouo patri loco Eliæ exhibuerunt.* Et Franc. Sonnius *in lib. demonstr Euang. c.* 2. ait: *In hac perfecta obedientia filij itidem prophetarum illustres facti sunt in Scripturis.*

Deinde quoad paupertatis obseruantiam, quoad 29
Eliam ipsum id probat Chrysost. *lib.* 3 *de prouid dū* ait: *Nihil illi terrenū præter melotam erat*, & *homil.* 2. *ad popul. Antioch.* sic; *Quid enim dic mihi Elia pauperius.* Et infra, *Ipsam vero paupertatē ex mentis opulentia elegit.* Et Crauina *in lib. vox turturis p.* 1. *c.* 5. cum paupertatis prototypū voeat. De Elisæo vero id comprobat illud 3. *Reg.* Et statim relictis bobus cucurrit post Eliam, qood est idem, ac omnia reliquisse, sicut Christi Apostoli fecerūt. Vnde Salian. *sub ann.* 3144. non solum ipsius paupertatē cómendat, vt faciunt Abulens. *ad* 4. *Reg.* 6. *v.* 23. & Gaspar Sanch. *n.* 68. Sed eam fuisse voluntariam probat, quod cum valeret gratia apud Regem, tamē eleemosynis viuere voluit. Et sob anno 3145. *n.* 6. ex Theodoreto de filiis prophetarū ait: *Chorus prophetarum extremam amplectabatur paupertatem.* Et idem ait Bellarm. *lib.* 2. *de monach. cap.* 5. Abulensis 4. *reg.* 6. *quæst.* 94.

Deinde de castitate, seu virginitate quoad Eliā 30
patet, nā Eliam virginitatē, & castitatem coluisse tenet Ignatius martyr. *in Epist. ad Philadelp.* sequitur S. Ephrem, Syrus *exhort. ad monach. tom.* 2. *de sermon. de transfigur.* Habet & id S Hieron. *ad Eustochium* dicens, *Virgo Elias. Elisæus virgo, Virgines multi filij prophetarum.* Item Chrysost *lib. de virgin.* Ambr. *de virg. lib.* 1 *de laud. virginit. in tom. Bibliothecanue.* Isid. *lib.* 2. *de offic. Ecclesiast. c.* 17. Cassian.

lib. 2.

lib. 2. de inst. monach cap. 1. & *lib. de spirien fornicat. cap* 4. S. Thomas *in 4. dist. 49. q. 5. art. 3. q. 1. ad 3.* Glossa ordinaria *in Ieremiam* 35. Gaspard Sanchez *3. Reg. 17. n. 6.* vbi ait, *Virginitatem voluisse perpetuam communis est veterum Patrum constans sententia;* & Gratina relatus ait. *Quem primum colendæ virginitatis authorem Patres, & Doctores appellant.* De Eliseo autem & filiis Prophetarum id asserunt Ignatius Martyr, & Hieronymus relati, & idē affirmant Bellorminus *lib. 2. de monachus cap. 5.* Suar. *tom. 3 de relig. lib. 3. cap. 1 n. 6.* Ægidius Camartus *de rebus Eliæ cap. 6. sect.* 8. Cornelius *in 3. reg. 17.*

31 Antecedente igitur sic probato, probo consequentiam nostri propositi enthimematis, scilicet obseruantiam obedientiæ, paupertatis, & castitatis in his sanctis Prophetis fuisse ex voto, quod sic probo. Elias & Elisæus, & multi filij Prophetarum per totam vitam obseruarunt obedientiam, paupertatem & castitatem, vt probatum manet, nec in hoc est dissidium inter nos, & recentiores, siue aliquos nouatores; sed id non poterant facere absque voto; ergo dicendum est prædictas virtutes firmasse ex voto. Antecedens manet probatum, & admittitur à contrariis; minor vero patet nam vt ait D. Thomas 2. 2. q. 186. *art. 6. ad 2. Non aliter homo potest totam vitam suam Deo exhibere, nisi per voti obligationem.* Quia vt benè Suarez *tom. 3. de relig. lib. 2. cap. 3 n. 2.* inquit, *Cum hoc sit de re valdè difficili, & de se non necessaria, sed voluntaria, nisi aliquo morali vinculo firmata sit, facile fluctuabitur.* Vnde vt ait idem Suarius *dicto tomo 3. lib. 8. cap. 2. n. 14. Ex eisdem locis, & verbis quibus Christus Dominus paupertatem consuluit votum hoc etiam consuluisse colligendum est, quia si paupertatem consuluit. ergo & paupertatem eius. ergo & immobilitatem. seu firmitatem, propter quam votum adhibetur;* Si ergo sancti hi Patres, & Prophetæ totam vitam suam exhibuerunt in obseruantia obedientiæ, paupertatis, & castitatis, vt supra diximus, id fuit ex aliquo voto, hoc enim argomento probat Suarius *tom. 2. in 3. part. d. 24. sect. 6. §. quæret vero.* Ioannem Baptistam voto emisso virginitatem obseruasse, quia scilicet vitam cœlibem, ac solitariam perpetuo agere decreuit, quæ ratio eandem vim habet in Prophetis nostris.

Quinto probatur: Certum, & indubitatum est, Eliam, & Elisæum, & multos filios Prophetarum fuisse sanctissimos viros, & à Deo illuminatissimos, & perfectionis studiosissimos, vt vel eorum
32 egregia facta; signa, miracula, & prophetiæ in sacra pagina expressa manifestant; Constat etiam lumine naturali viros sanctitatis insignes nō ignorasse opus bonum quodcumque fieri melius, & gratius Deo, & magis meritorium, si voto fiat, quam sine illo; si ergo dicti Patres obedientiam, paupertatem, & castitatem perpetuo seruarunt, vt supra diximus, non id absque voto fecerunt; Patet
33 consequentia, quia melius, & Deo gratius, est obedientiam, paupertatem, & castitatem ex voto seruare, quam sine illis: ergo cum in hoc nulla implicatio detur, nulla indecentia, nullumque inconueniens reperiatur, quinimo maximè id decens videatur, vt isto modo propositum ipsorum immobilius esset, & Deo gratius, procul dubio ita eos fecisse credendum est. Et hac ratione vtitur Suarez loco citato ad probādum cœlibatum Ioannis Baptistæ voto firmatum fuisse, vt & immobilius inquit esset, & Deo gratius. Deinde descendendo ad quodlibet ex his votis in particulari id probo tum rationibus, tum Patrum, & authorum, authoritate.

§. IV.

In quo ostenditur Eliam fuisse Authorem, & institutorem status monastici, & Religionis Carmelitanæ cum tribus votis essentialibus obedientiæ, paupertatis, & castitatis, probando hoc per singula vota.

SVMMARIVM.

34 *Elias vouit obedientiam Deo.*
35 *In eo fuit status religiosus eminenter.*
36 *Habuit obedientiam in præparatione animi.*
37 *Probatur habuisse obedientiam ex voto, ex eius sanctitate.*
38 *Elisæus perfectissimam habuit obedientiam.*
39 *Habuit obedientiam ex voto, vt Apostoli, sed cum minori perfectione.*
40 *Habuit necessitatem sequendi Eliam ex voto, & præcepto Eliæ.*
41 *Recabitæ habuerunt votum obedientiæ.*
42 *Probatur authoritate Concilij Senonensis.*
43 *Recabitæ fuere discipuli Eliæ & Elisæi.*
44 *Recabitæ etiam in minimis obediebant Recab.*
45 *Hæc obligatio oriebatur in illis ex voto.*
46 *Non datur præceptum naturale, vel positiuum de rebus consilij.*
47 *Parentes non possunt filiis præcipere res consiliorū.*
48 *Esseni habuerunt votum obedientiæ confirmatum iuramento.*
49 *Esseni fuerunt filij, & discipuli Eliæ.*
50 *In lege veteri fuit verum votum obedientiæ.*
51 *In quo consistat votum obedientiæ.*
52 *Elias, & Elisæus fuere primi homines, qui fecerunt votum obedientiæ.*
53 *Elias fuit exemplar voti paupertatis.*
54 *Elias reliquit omnia quæ possidebat ex voto paupertatis, vt fecere Apostoli, sed cum minori perfectione.*
55 *Non poterat relinquere omnia propter Deum absque voto.*
56 *Probatur authoritate D. Thomæ.*
57 *Probatur ex paupertate Elisæi, & exemplo Apostolorum.*
58 *Probatur ex præcepto Recabitarum.*
59 *Probatur ex supplicio Giesi.*
60 *Elias habuit votum castitatis.*
61 *Quid per Eunuchos intelligatur, tam in veteri, quam nouo testamento.*
62 *Esaias locutus fuit de illis Eunuchis spiritualibus de quibus loquitur Christus in Euangelio.*
63 *Elias, & Elisæus fuere Eunuchi spirituales.*
64 *Eunuchi spirituales obseruant castitatē ex voto.*
65 *Christus vocauit Eunuchos, qui castitatem ex voto obseruabant.*
66 *Christus non solum locutus fuit de Eunuchis legis gratiæ, seu de Eunuchis legis veteris.*
67 *Stando in verbis Christi plures fuere in lege veteri, qui castitatem ex voto obseruarunt.*
68 *In lege veteri votum castitatis magnum nuncupabatur.*
69 *Nazaræi obseruabant castitatem ex voto.*
70 *Votum castitatis Nazaræorum fuit perpetuum.*

71 *Elias & Elisæus virginitatē perpetuo seruarūt.*
72 *Virginitatem seruarunt ex voto.*
73 *Elias dicitur à Patribus virgo consecratus propter votum castitatis.*
74 *In lege veteri venerata fuit virtus continentiæ.*
75 *Multi Patres legis veteris continentiam seruarunt ex voto.*

SVperiori §. id probauimus in communi de
34 prædictis votis, nunc maioris claritatis gratia ad vnumquodque in particulari descendemus.
Et in primis suppono, Eliam solum vouisse obedientiam Deo iuxta illud: abiit Elias vbi eum ferebat voluntas, & fecit iuxta verbum Dei, Nam
cum Elias fuisset supremus pater, & institutor
Religionis, semper in ea fuit superior, & sic in
ea non habuit superiorem, cui promisisset actualem obedientiam, nisi soli Deo. Vnde de eo
dicere possumus id quod Suarez tom.4. de relig.
tit.9. lib. 1.cap. 2. n. 12. ait de D. Paulo primo
Anachoreta, & aliis qui tempore illo antiquo in
deserta recedebant; nam sicut Suarez ibi ait, *In*
35 *eis fuisse statum religiosum quasi eminenter*, ex eo
quod non haberent cui, nisi Deo promitterent
obedientiā, ita nos idem dicimus de Elia: vel dici-
36 mus Eliam habuisse obedientiā prælato in præparatione animi, vouēdo se obedientiam præstiturū
summo sacerdoti Synagogæ, quem ille vt superiorem eligeret, quod sufficit saluo iure ecclesiastico ad constituendum verum statum religiosum
vt ait D.Thomas 2.2.q.186.*art.* 5. *ad* 3. *& art.*8.
ad 3. Suarez *tom.*3.*de relig.lib.*1. *cap.* 12. *n.*10. *&*
*lib.*2.*cap.*4.*n.*14.*& lib.* 10. *cap.*2. *n.*10.

Confirmatur: Quia cum sanctitas Eliæ fuerit
37 magna vt apud omnes indubitatū est, & egregia
ipsius miracula, & gesta, & quæ in fine mundi
facturus est sufficienter ostendunt, non est credendum ignorasse, vel neglexisse aliquid, quod ad
perfectam Dei sequelam necessario requiritur
sed ad perfectam sequelā Domini necessario requiritur votum obedientiæ, vt ait Bellarm. *lib.* 2. *de
monachis cap.*21. vbi ait, *Perfecta sequela Domini,
quæ in abnegatione suiipsius, id est, in perfecta obedientia consistit, necessario includit votum, quo quis
ita se abneget, vt non possit retrocedere, non enim
perfecta est abnegatio sui obedire alteri ad tempus;*
Ergo cum Elias fuerit in sequela Domini perfectissimus, vt patet ex illis verbis 3.*reg.*17. Et abijt,
& fecit iuxta verbum Domini, & ex illius verbis
*cap.*18. Iuxta præceptum tuum feci omnia verba
hæc, euidenter sequitur, illum tantam perfectionem voto obedientiæ confirmasse.

38 De Eliseo autem id clarius constat, tum ex facto Elisæi, qui vocatus ab Elia statim relictis
bobus cucurrit post Eliam, in quo perfectissima
cernitur obedientia, sicut in discipulis Christi,
quamuis non cum tanta perfectione, vt ait Chrysostomus *homil.* 14. *in Matthæum*, vbi loquendo
de Apostolis ait. *Perpende obedientiam vocatorum,
cuncta illico relinquentes fecerunt, quod Eliseus quoque sub Elia legitur implesse, talem quippe obedien-*
39 *tiam à nobis Christus efflagitat*, sed obedientia
Apostolorum, & quam Christus à nobis efflagitat est cum voto, vt omnes patres astruunt: ergo
si Eliseus sequendo Eliam id impleuit, vt ait
Chrysostomus obedientiam ex voto, vt Apostoli
licèt nō cum tāta perfectione obseruauit. Confirmatur ex licentia, quam petiuit ab Elia osculandi patrem, & ex responsione Eliæ, vade & reuertere. Vbi ait Abulensis 3.*Reg.* 19. *q.* 24. *reuertere
quia si non veneris aut moratus fueris peccabis.* Et 40
Salianus anno mundi 3127. *n.* 16. ait, *Postulatio
ista significat iniectam à Deo animo Prophetæ necessitatem sequendi Eliam.* Atqui si non præcederet
votum obediētiæ nulla esset culpa in Elisæo, & si
non reuerteret, siquidem reuersio ad Eliam secluso voto ei erat voluntaria; ergo si hi, & alij
Patres & Authores dicunt Elisæum peccaturum,
nisi esset reuersus, ideo est, quia in Elisæo præcesserat votum obedientiæ.

De Recabitis vero id etiam liquet. Nam Con- 41
cilium Senonense in Decreto 19. de votis monasticis proponit pro exemplo Religiosis legis
gratiæ votum obedientiæ Recabitarum his verbis: *Si quis votum aliquod huiusmodi vouerit Domino, etiam si perpetuum fuerit, non faciet irritum* 42
verbum suum, sed Deiparæ Virginis, Annæ Samuelis matris, & Recabitarum exemplo, omne quod promisit implebit. Ex quo loco sic conficio argumentum. Concilium ad compellendum monachos legis gratiæ ad obseruantiam voti obedientiæ proponit eis exemplum B. Virginis, Annæ, &
Recabitarum; ergo sicut Beata Virgo obseruauit
obedientiam ex voto, ita & Anna, & Recabitæ;
patet consequentia, quia si Anna, & Recabitæ
non obseruarent ex voto obedientiam, vt fecit
B. Virgo, inepte à Concilio illorum obedientiæ
obseruantia proponeretur, vt exemplar imitandum à monachis legis gratiæ; siquidem illi ex
voto illam obseruant: ergo ne dicamus Concilium exemplum monachis legis gratiæ extra rem
adduxisse, dicēdum est Annam, & Recabitas, obedientiam ex voto obseruasse, vt fecit B. Virgo
quamuis cum multa minori perfectione.

Hos autem Recabitas fuisse discipulos Eliæ, 43
& Elisei nullum est dubium, vt ait D. Hieronymus *in Epistola ad Paulinum*, vbi loquens de filiis Prophetarum Eliæ, & Elisei, addit, *De his
sunt & illi filij Recab, qui per Ieremiam voce laudantur*: & Boulducas *lib.* 3. *de Ecclesia ante legem
cap.*6. ait *Eliæ, & Eliseo successit in officio Ionadab,
qui passim in scripturis dicitur filius Recab.* Ergo si
Recabitæ qui discipuli fuere Eliæ, & Elisei votum obedientiæ emiserunt, vt supponit Concilium Senonense; multo à fortiori Elias, & Eliseus
illud emiserunt, qui fuere ipsorum Patres, & Archimandritæ, & à quibus ipsi Recabitæ votum
istud acceperunt, vt patet *ex illo Ieremiæ* 35. *v* 8.
vbi Recabitæ dixerunt: obediuimus voci Patris
nostri in omnibus, quæ præcepit nobis, vnde ait
Valentia 2.2.*d.*10.*q.*4.*p.* 1. §. 1. sine controuersia
constat, Recabitas exactam obedientiam suis superioribus præstitisse.

Confirmatur, quia Recabitæ in omnibus re- 44
bus etiam minimis obediebant patri suo Ionadab
filio Recab, vt patet ex illo loco *Ieremiæ* 35. Non
bibimus vinum, quia Ionadab filius Recab pater
noster præcepit nobis dicens, non bibetis vinum
vsque in sempiternum; obediuimus ergo voci Ionadab filij Recab patris nostri in omnibus quot
præcepit nobis; sed hæc obligatio non poterat
procedere nisi ex voto, quod Recabitæ fecerant 45
Ionadab filio Recab, ei in omnibus obediendi;
ergo filij Recab, & discipuli Eliæ in lege veteri
habebant votum veræ obedientiæ. Minor probatur, quia hæc obligatio quam Recabitæ in se
ipsis agnoscebant obediendi in rebus adeò minimis Ionadab non oriebatur ex aliquo præcepto
natu

naturali,vel positiuo humano, vel diuino , ergo
oriebatur ex voto. Patet consequentia,quia talis
obligatio ex nullo alio capite , quam à voto , vel
præcepto poterat oriri. Antecedens vero proba-
tur , quia non est præceptum naturale, vel diui-
num de rebus adeo minimis,& quæ sunt de con-
46 silio. Præceptum vero humanum de rebus tan-
tum consilij dari etiam non potest non solum à
principe supremo , sed nec etiam à proprio pa-
rente respectu filij , vt ait Cornelius super hunc
47 locum his verbis: *Respondeo secundo parentem tam
ardua non posse præcipere filio , sicut non potest præ-
cipere Religionis ingressum* , ergo si Recabitæ in se
agnoscebant obligationem obediendi , & hæc
obligatio non proueniebat ex præcepto naturali,
vel diuino,aut positiuo humano, euidenter sequi-
tur fuisse ex voto ; cum ex alio capite oriri non
posset , quare Abraham Bzobio *in Thes. Deiparæ
serm.* 34. concludit loquendo de hoc præcepto
Recab. *Quod verum præceptum votum fuerit,quo il-
los ligauerat pater suus apud patres plusquam cer-
tissimum est.*

Confirmatur 2. Quia Esseni idem votum iu-
48 ramento firmatum emittebant , vt ait Iosephus
lib.2.de bello Iudaico cap. 7. & clarius Cedrenus *in
compend. histor. in Claudio Imperatore* , vbi lo-
quens de Essenis ait : *Iurant huic diuinæ Religioni
vnice vsque ad sanguinem se pie , ac reuerenter ope-
ram nauaturos.* Quod votum Essenorum admit-
tunt etiam Beanxamis *in Harmon. Euang. tom.* 1.
49 *ad cap.* 3. *Matthei , Lucæ* 3. *& Marci* 1. Suarez
*tom.3.de relig.lib.6.cap.*1. *n.* 3. Sed Esseni fuerunt
filij , & discipuli Elisæi , vt ait Genebrardus *lib.
Chronolog. circa ann. mundi* 3272. vbi ait : *Eliseus
cõstruxit cellas Prophetis in Ierecontis solitudine,ma-
nauit institutum, & loci religio ad posteros fuit quod
desertum hoc vsque ad Engaddi ab Essenis habita-
rum hominibus continentia incredibilis.* Idem ait
Adrianus Iesuita *in lib.de vita Monastica origine
cap.* 2. vbi ait: *Essenos esse ex filiis Prophetarum me-
liores Eliæ , & Elisei discipulos.* Cartagena 4. *tom.
homil. lib.*17. *homil.* 2. *obiect.*8. vbi ait *Essenos vi-
tam propheticam æmulatos esse , eam scilicet , quam
Elias,& Elisæus, filijque prophetarum coluere.* Gra-
uina in libro de ore *Turturis , p.2,cap.*15.ait, *Suc-
cesserunt eis illi qui supra Eliæ institutiones alias su-
perrogauerunt forte ab Eliseo propheta eorum magi-
stro, & authore accept is, hi fuerunt Esseni.* Et Onu-
phrius Marescal, tom.1. in Concione B. Mariæ
de monte Carmeli loquens de religione Eliæ in-
quit. *Continuata est per prophetarum filios , vt per
religiosos, qui Esseni, vel Eliseni ab Eliseo appellati
sunt.* Ergo cum hi Esseni votum prædictum obe-
dientiæ iuramento firmatum emiserint , à fortiori
eorum pater , & magister Elias , & Elisæus illud
emiserunt.

50 Secundo probatur, quia in lege veteri fuit ve-
rum votum obedientiæ; sed non erant in illa lege,
quibus proprios hoc votum conueniret , quam
Eliæ,& & Eliseo,& filiis prophetarum,Recabitis,
& Essenis:ergo omnes illi habuerunt prædictum
votum obedientiæ religiosæ. Maior probatur,
51 quia votum obedientiæ consistit in eo ; quod ho-
mo ita animam suam sacrificet Deo, vt non pro-
pria,sed Dei , & prælati loco eius volũtate,& nu-
tu dirigatur, vt ait D. Thomas 2.2.*q.* 186.*art.* 7.
his verbis : *Tertium bonum est anima, quod aliquis
totaliter offert. Deo per obedientiam.* Sed in lege ve-
teri dabatur votum , per quod homo offerebat
Deo animam suam, vt patet ex illo loco *Numero-
rum* 30.Si quis virorum votum Domino vouerit.
Vbi Septuaginta legunt : Homo homo , quicun-
que vouerit votum Domino , aut iurauerit iura-
mentum , aut definierit definitione de anima sua.
Hoc est animam suam Deo per votum obedien-
tiæ dedicauerit, vt ex Augustino, & Origene ex-
plicat Vvaldensis tom.1.lib.3.doctrinalis fidei art.
1.cap.3.his verbis: *Et ideo notatur ab vtroque Do-
ctore ,quod hæc voti professio contingit in animam
hominis,quando animam suam,& voluntatis arbitriũ
per voti professionem.Domino dedicauit quod propriũ
est obedientiæ.* Ergo cũ in lege veteri iuxta transla-
tionẽ LXX.& intelligentiam Augustini, Origenis,
& Vvaldensis,daretur votum obedientiæ,& in ea
lege nõ fuerint alij,quibus proprius adaptari pos-
set,quam Eliæ , & Elisæo,& filiis Prophetarum,
euidenter sequitur tale votum fuisse apud illos.

Confirmatur ex eodem loco iuxta translatio- 52
nem LXX. Homo homo,quicumq; vouerit de ani-
ma sua. Nam licet iste locus intelligatur de dupli-
ci homine , interiori scilicet , & exteriori , vt ait
D. Augustinus hic intelligi etiam potest de Elia,
qui homo in factis literis dicebatur , vt patet ex
illo Ecclesiastici:Elias homo erat , facitque hunc
sensum,Elias purus homo, fuit primus homo,qui
in lege veteri votum de anima sua Deo fecit:vel
dicito , illa verba, homo homo , intelligi de Eli-
seo, quia erat duplex homo, vnus ratione sui spi-
ritus, & alius ratione spiritus Eliæ , qui in eo re-
quieuerat , iuxta illud : Requieuit spiritus Eliæ,
super Elisæũ;iste ergo homo homo,hoc est Elias,
& Eliseus fuere primi , qui tam arduum obedien-
tiæ votum in lege adeo imperfecta emiserunt.

De voto vero paupertatis, id etiam euidentius
probatur. Nam vt ait D. Isidorus *lib.* 2. *de offic.
cap.*9. *Vnde ad monachos studium fluxit paupertatis,* 53
*vel quis huius conuersationis extitit Author.quantum
attinet ad authoritatem veterum sanctorum , huius
propositi princeps est Elias,* Si ergo in sententia Isi-
dori, Elias fuit exemplar paupertatis,quo ad mo-
nachos legis gratiæ,si author fuit paupertatis eo-
rum, cum hæc apud illos obseruetur ex voto,eui-
denter sequitur talem debere inueniri in authore,
& exemplari illius.

Confirmatur ex illo loco 3. *Reg.* 17. vbi Deus 54
dixit Eliæ,Recede hinc & vade contra orientem,
& absconde te in torrente Carith,vbi ait Ioannes
Ierosolymitanus dicto lib.cap.9. *Recessit nutu Dei
de terra,& de cognatione sua , relinquens mundanas
diuitias, non solum mente , sed etiam opere.* Ex quo
loco sic argumentor. Omnes DD. & sancti PP.
cõcedunt in illo loco. Ecce nos reliquimus om-
nia, & secuti sumus te,includi votum paupertatis,
vt ait D. Ambrosius *lib. de offic.cap.*30.Tum quia, 55
vt ait Bellarminus *lib.*2.*de monachis cap.*21.*Perfe-
cta sequela Domini necessario includit votum.* Sed
Elias audita voce Domini recessit in Torrentem
Carith, relictis diuitiis, patria, & gẽto sua:ergo in
hac rerum omnium demissione , & perfecta se-
quela Domini emisit votum paupertatis ; nam,vt
supradiximus ex Bellarmino,perfecta sequela Do-
mini , qualis fuit hæc Eliæ , necessario includit
votum.

Confirmatur 2.ex eisdem verbis:Recede hinc,
& vade contra orientem. Nam in prædictis ver-
bis consuluit Deus Eliæ , vt relinqueret domum,
patriam, & parentes, & omnia , quæ possidebat,
vt ait Ioannes Ierosolymitanus supra ; sed hoc

consilium non potest stare sine voto paupertatis:
ergo Deus præcipiendo Eliæ, vt recederet ab om-
nibus, quæ possidebat, & in torrente Carith, ab-
sconderetur suppeditãdo à coruis victũ, ei consu-
luit votum paupertatis: maior est certa, & suppo-
nitur à Ioanne Ierosolymitano loco citato, vbi ait:
Recessit enim Dei de terra, de cognatione sua, de domo
patris in solitudinem relinquens de cætero mundanas
diuitias non solum mente, sed etiam opere. Minor ve-
rò probatur à Suario *tom. 3. de relig. lib. 8. cap. 2.*
num. 14. vbi ait, *Ex eisdem locis & verbis, quibus*
Christus Dominus paupertatem consuluit, votum hoc,
etiam consuluisse colligendum est; quia si paupertatem
consuluit; ergo & paupertatem eius; ergo & immobili-
tatem, seu firmitatem, propter quam votum adhibetur,
Quæ confirmantur ex verbis D. Thomæ 2. 2. q.
56 186. *art. 6. ad 2.* vbi ait: *Non aliter potest homo to-*
tam vitam suam Deo exhibere, nisi per voti obliga-
tionem. Deinde consequentia rectè infert, nam si
ex eo quod Christus consuluit paupertatẽ, necessa-
rio consuluit votum, vt ait Suarez, & D. Thomas,
euidenter sequitur, quod consulendo Deus ipse
Eliæ paupertatem, eodem modo cõsuluisse votum,
nam vt ait idem Suarez *tomo 3. de relig. lib. 2. cap. 3.*
num. 2. cum hoc sit de re valde difficili, & de se
non necessaria, sed voluntaria, nisi aliquo morali
vinculo firmata sit, facilè fluctuabitur.
57 Secundo probatur: quia omnes DD. astruunt in
illis verbis *Matthæi* 19 *v.* 21. Si vis perfectus esse,
vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperi-
bus, & veni & sequere me, consuluisse Christum
illi adolescenti votum paupertatis: Sed eisdem ver-
bis 3. *reg. cap.* 19. vsus fuit Elias cum Elisæo mit-
tens pallium suum super illum, qui statim reli-
ctis, & in eleemosynis mactatis bobus cucurrit
post Eliam, ergo sicut in illis verbis Christi in-
cluditur consilium voti paupertatis, ita & in his
verbis Eliæ respectu Elisæi. Vnde S. Hieronymus
Eccles. iubar *epist.* 18. ait, *Elisæus boues, & iuga*
prioris operis vertit in vota. Et Hugo Cardinalis
cap. 9. Lucæ ait: *Elisæus in aratro coxit carnes, macta-*
uit boues, id est, religionis fecit votum.
58 Tertio probatur ex præcepto Recabitarum,
quod non solum erat obediendi, vt diximus de
voto obedientiæ, sed etiam de non habendi vineas,
domos, &c. quæ obligatio, vt ibi diximus, cum
fuerit de rebus consilij à præcepto Ionadab non
poterat oriri, nisi supposito voto paupertatis, ex
parte Recabitarum, vt ex argumento ibi facto
euidenter concluditur. Confirmatur ex pœna,
qua Elisæus puniuit Giesi 4. *Reg.* 5. Nã ex eo pro-
bat Suarius *tom. 3. de relig. lib. 8. cap. 2. num.* 17. fuisse
votum paupertatis in primitiua Ecclesia, quia
Anania, & Sapphira *act. 5. grauissima pœna, & modo*
miraculoso puniti sunt, eo quòd de pretio agri, quem
59 *vendiderant clam sibi reseruarunt.* Sed etiam Giesi
punitus fuit grauissima pœna, lepræ scilicet perpe-
tuæ, quæ morti æquiualebat, & modo miraculoso
ob pecuniam & vestes sibi à Naaman datas clam
reseruatas: ergo sicut illa inflictio pœnæ respectu
Ananiæ & Sapphiræ in primitiua Ecclesia argue-
bat votum paupertatis, ita & hæc pœna Giesi in
lege veteri. Patet consequentia, quia sicut occul-
tatio pretij in Anania, & Sapphira nõ erat pecca-
tum, sublato voto, quia erat dispositio da re pro-
pria, ita receptio; & occultatio pecuniæ à Giesi
non erat peccatum, sublato voto paupertatis, cum
eam libere donaret Naaman.
60 Quo ad votum vero Castitatis, in quo est car-
do totius difficultatis, & quod est petra scandali
Neotericorum, hoc euidentissimè probatur ex illo
loco Isaiæ *cap. 56. v. 3. Non dicat Eunuchus, vel*
ego lignum aridum, quia hæc dicit Dominus Eunu-
chis, qui custodierint sabbata mea, & elegerint quæ
ego volui, & tenuerint fœdus meũ, dabo eis in domo
mea, & in muris meis locum, & nomen melius à fi-
liis, & filiabus; nomen sempiternum, dabo eis quod non
peribit. In quo loco loquitur Esaias de Eunuchis
spiritualibus, illis scilicet qui castitatem volunta-
riam ex voto obseruabant, vt docent D. Hierony-
mus, & Cyrillus ibi, & D. Augustinus *de sancta* 61
Virginitate cap. 24. D. Basilius *in lib. de vera Virgi-*
nitate D. Ambrosius *in exhort. ad Virg.* & D. Greg.
3. parte pastor. cap. 29. quos refert, & sequitur Bel-
larminus *lib. 2. de monachis cap.* 9. Medina *in Quod-*
lib. 10 4. exposit. n. 5. Suarez *tom. 3. de relig. cap.* 1.
n. 3. & lib. 9. cap. 1. n. 17. Basilius de Leone *lib.* 1.
de matrim. cap. 19. n. 2. Spinellus *lib. de Deipara*
cap. 32.
Et ratio est, quia vt ait Michaël de Medina *de* 62
sacrorum hominum continentia, lib. 3. capit. 32.
Communis sensus Patrum est, Isaiam de eisdem
Eunuchis locutum fuisse, de quibus Christus
Matthæi 19. Sunt Eunuchi qui se ipsos castraue-
runt propter regnum cœlorum, quem locum de
Eunuchis spiritualibus, eis scilicet, qui voto ali-
quo castitatis ligati sunt, intelligendum docet
Glossa interlinearis, quæ hunc locum intelligit
de eis, qui voluntariè deuouerunt se castitati. Et
Glossa ordinaria intelligit eundem locum de eis
qui propter Christum continent. Et idem probat
Bellarminus *dicto lib. cap.* 23. ex Epiphanio hæresi
58. & ex Hieronymo ibi, ex & D. August. *de san-*
cta Virginit. cap. 30. & Fulgentio *lib. de fide ad Pe-*
trum cap 3. Pro quo refert etiam Suarius Tertul-
lianum *lib. de pœnit. cap.* 73. Clementem Alexan-
drinum *lib. 3. stromat. circa principium*, Fulgentium
epist. 3. ad Probum. Et ratio est, quia, vt ait Bellar-
minus *ibidem*, ipsa Eunuchorum appellatio præ-
cipuè indicat votum: non enim est Eunuchus, qui
solum continet, sed qui non potest non continere:
quemadmodum enim Eunuchus corporalis est
ille, qui in carne habet aliquod impedimentum ad
coniunctionem carnalem, sic Eunuchus spiritua-
lis erit ille, qui in spiritu, & voluntate habet illud,
nempe votum. Legatur Pamelius in Tertullia-
num *in scholiis ad cap. 9. lib. de cult. fæmin & ad cap.*
6. lib. 1. ad vxorem.
Ex hac ergo doctrina sic formo meam rationem. 63
In lege veteri fuere Eunuchi spirituales, ex qui-
bus illustriores fuere Elias, & Elisæus, vt ait Epi-
phanius *heresi* 58. & Anastasius Synaita *in quæst.*
sacr. Script. q. 66. Robertus Arboricensis, *tom. 1. de*
cælibatu, & Franciscus Somnius *in Demonstr tract.*
12. *cap.* 5. Quibus addit Recabitas, & Essenos,
& multos Prophetarum filios Boulducus *in lib. de*
Ecclesia post legem cap. 12. §. nihil igitur; Sed Eu- 64
nuchi spirituales sunt, qui castitatem seruant ex
voto; ergo in lege veteri Elias, & Elisæus, & mul-
ti filij Prophetarum fuere Eunuchi spirituales ser-
uantes ex voto castitatem. Maior patet ex prædi-
cto loco Isaiæ, & interpretatione sanctorum Pa-
trum, quibus consonant illa verba Sapientiæ, *cap.*
3. v. 14. Felix spado. Minor vero probatur ex Eu-
nuchis legis gratiæ, & ex interpretatione sancto-
rum Patrum, qui omnes dicunt illos Eunuchos,
de quibus loquitur Christus esse illos, qui ex vo-
to castitatem seruant: ergo in lege veteri Elias, &
Elisæus,

Elisæus, & multi filij Prophetarum, & aliæ per-
sonæ castitatem seruarunt ex voto.
Confirmatur: Quia in sententia sanctorum Pa-
65 trum, quos *suprà* retulimus, Christus in illo loco
Matthæi 19. Eos vocat Eunuchos, qui castitatem
ex voto obseruant; sed Christus non solum lo-
quebatur de Eunuchis, qui futuri erant in lege
gratiæ, sed etiam de illis, qui actu existebant, &
tempore antecedenti extiterant, vt ait Salianus
tom.3. annalium anno mundi 3031. in scholio 1. di-
cens. *Videtur Dominus non de re tantum futura, sed
iam vsitata loqui, nam octingentis, & amplius annis
dixerat Isaias cap.56. & non dicat Eunuchus:* Ergo
non solum locutus fuit de Eunuchis legis gra-
66 tiæ, sed etiam legis veteris: Major est certa apud
sanctos Patres, vt suprà monstrauimus: Minor ve-
ro quod scilicet Christus loquatur non solum de
Eunuchis futuris, sed etiam de illis, qui actu exi-
stebant, & antea extiterant, probatur ex eisdem
verbis Christi. *Sunt Eunuchi, qui se ipsos castra-
uerunt.* Quæ verba referuntur ad tempus præsens,
& præteritum consequentia vero rectè infert,
nam eo tempore, quo Christus loquebatur, nulli
alij erant, nec extiterant Eunuchi, nisi Eunu-
chi legis veteris, cum pro eo tempore adhuc
lex vetus vigeret, & lex Euangelica solum post
Christi mortem cœperit obligare: ergo si hunc
& antea erant Eunuchi, vt ait Christus *Sunt Eu-
nuchi qui se ipsos castrauerunt.* Hi ad legem vete-
67 rem pertinebant: ergo in illa lege ex verbis
Christi euidenter colligitur fuisse Eunuchos spi-
rituales; ergo Christus non solum locutus fuit de
Eunuchis legis gratiæ; sed etiam de Eunuchis le-
gis veteris; Sed hi Eunuchi de quibus loquitur
Christus sunt illi qui castitatem ex voto obser-
uant, vt etiam ipsi aduersarij admittunt; ergo
stando in verbis Christi, in lege veteri plurimi
fuere, qui castitatem ex voto obseruabant; sed ex
his principaliores, & magis noti fuere Elias, &
Elisæus, Recabitæ, Esseni, & Asidei, & alij filij
Prophetarum, vt supà diximus: ergo Elias & Eli-
sæus & multi filij Prophetarum in lege veteri
castitatem ex voto obseruarunt, non ea perfectio-
ne & solemnitate, quæ in lege gratiæ, sed ea, quæ
illi legi conueniens erat.
Secundo probatur *ex Numerorum.6.v.2.* Ibi
enim vbi Vulgata dicit, vir siue mulier cum fece-
rit votum, vt sanctificetur, &c. Legunt Septua-
ginta, qui magno vouerit Domino, vt sanctificetur
sanctificationem coram Domino, seu vt alij dicunt
magno vouerit votum purificandi puritatem Do-
68 mino: Sed hoc magnum votum, quod Chrysosto-
mus *tom.2. homil.4. de vigilia Epiphaniæ,* insigne,
& Damascenus *lib.4. de fide ortodoxa cap.25.* in-
gens appellant, est votum castitatis, vt ait Chry-
sostomus *loco citato* his verbis. *Nazaræi secundum
legem nuncupabantur, qui castitatem Deo insigni vo-
to mancipabant,* quod etiam docuit Damascenus *loco
citato his verbis.* An non denique lex ingens vo-
tum castitatem nuncupauit, Quod etiam ait Cor-
nelius *in cap.4. Threnorum v.7. ex Epiphanio heresi.*
29. & ex Augustino *sermone* 107. Quod etiam col-
ligitur ex Vgone Cardinali, qui *n.6.* loquens de Na-
zaræorum voto inquit *in voto eorum erant multi ar-
ticuli religionis, inter quos amplexibus mulierum non
vacabant;* Ergo in lege veteri iuxta mentem san-
ctorum Patrum fuit votum insigne, seu ingens
castitatis, quod propter sui magnam arduitatem
his nominibus nuncupabatur. Vnde Claudius Spin-
ceus *lib.1. de continentia c.1.* expresse ait: *Nazaræi* 69
*quoque castitatis Deo magni insignique voto cõsecrari,
ac emancipari.* Et Augustinus Eugobinus *in recogn.
veter. testam. cap.6.* idem amplectitur, nec dissen-
tit Lorinus ibi: Fuisse autem quorundam ex illis
votum perpetuum, & non tantum ad tempus do-
cent expressè Liranus, Vgo adductus, Abulensis
ibi, *q.2. & 3.* & *in Iudic.13.q.11. & 17. & 18.* quos 70
plures alij sequũtur specialiter Thena ad Hebræos
11. *diff.17.* imò ex eo quod perpetuò aliqui se Deo
in Nazaræorum ordinem obtulissent colligi potest
id ex voto fecisse, nam vt ait S. Thomas 2.2. *quæst.*
176. *art.6. ad 2. Non aliter homo potest totam vi-
tam suam Deo exhibere nisi per voti obligationem:*
ergo in lege veteri fuit insigne votum castitatis.
Tertio probatur quia Elias, & Elisæus virgini-
tatem perpetuo seruarunt, vt suprà diximus, &
clare ait Hieronymus ad Eustochium dicens. *Virgo* 71
*Elias, virgo Eliseus, virgines multi filij Propheta-
rum.* Et quod hæc sit sententia sanctorum Patrum
testatur Sanches *3. reg. num.6.* vbi, ait *Eliam per-
petuo coluisse virginitatem communis est veterum Pa-
trum, constansque sententia, quod idem de discipulis
illius dicendum est.* Ergo id fecerunt ex voto; pa-
tet consequentia quia vt ait D. Thomas 2.2. *quæst.* 72
152. *art.3. ad 4. Virginitas secundum quod est vir-
tus importat propositum voto firmatum integritatis
perpetuò seruandum.* Sed virginitas, quam coluit
Elias, & Elisæus, & alij filij Prophetarum erat
virtus. [Contrarium enim asserere solum insen-
sati, & maleuoli possunt asserere.] Ergo eorum
virginitas perpetuo voto erat consecrata.
Confirmatur 1. Quia Patres ipsum Eliam vir-
ginem consecratum, aut dedicatum, vel virgini-
tatis sacræ, aut sacratæ authorem agnoscunt, inter
quos est vnus S. Isidorus *lib.2. offic. cap.17.* vbi,
ait: *Quæ sit sacra virginitatis integritas, vel à quo* 73
*tam sancti propositi studium sit exortum breuiter in-
timabo quantum attinet ad vetus testamentum, Elias,
Ieremias, & Daniel, castitatis, & continentia bono
primi studuisse noscuntur.* Et Altelmus *in lib.1. de
laudib. virginit.* ait: *Elias vates, quem terna volu-
mina Regum insignem memorant virtutum virgo sa-
cer fuerat fama per sæcula notus.* Sed hæ locu-
tiones denotant Eliam virginem ex perpetuo vo-
to fuisse; Votum enim est quod Deo sacrat, seu
dedicat rem; sic enim sanctimoniales nostræ ob
votum Deo sacræ aut dedicatæ stilo Ecclesiæ di-
cuntur: ergo Elias & Elisæus, & multi filij Pro-
phetarum castitatem seu virginitatem suam voto
consecrarunt.
Confirmatur 2. Ratione: quia in lege veteri 74
venerata fuit continentiæ virtus, vt videri est
apud Chrysostomum *homil.75. in Matthæum,*
& patet *ex illo loco Sapientiæ cap.3. num.14. Fæ-
lix Spado*; & ex illis locis in quibus multæ be-
nedictiones Eunuchis permittuntur; sed incredi- 75
bile est nullum ex tot sanctis Patribus ex illa
lege eum veneratum fuisse voto; ergo dicen-
dum est ex illis continentiam voto coniectasse.

§. V.

§ V.

In quo ostenditur authoritate sanctorum Patrum, & grauium Doctorum in lege veteri fuisse votum castitatis.

SVMMARIVM.

76 *Elias, Elisæus, Nazaræi, Recabitæ, & Esseni, & Assidei, obseruabant castitatem ex voto.*

77 *Probatur authoritate sanctorum Patrum.*

78 *Probatur authoritate grauium Doctorum.*

CVm hucvsque rationibus probauerimus in lege veteri fuisse ingens, & insigne votum castitatis, primo in Elia, & Elisæo, & deinde in Nazaræis, Recabitis, Essenis, Assideis, & aliis filiis Prophetarum, restat ad maiorem firmitatem, vt id
76 ostendamus authoritatibus sanctorum Patrum, & grauium Doctorum, qui expresse dicant in lege veteri fuisse hoc insigne votum castitatis: Sit igitur primus S. Hieronymus *Ecclesiæ iubar Episto-*
77 *la* 28. quæ est ad Lucinum vbi, ait: *Elisæus boues, & iuga prioris operis vertit in vota.* Secundus sit S. Ioannes Chrysostomus *tom.* 2. *homil.* 4. *de vigilia Epiphaniæ*, vbi ait: *Nazaræi secundum legem nuncupabantur, qui castitatem Deo insigni voto mancipabant.* Tertius sit Sanctus Ioannes Damascenus *lib.* 4. *de Orthodoxa fide cap.* 15. vbi ait: *An non denique lex ingens votum castitatem nuncupauit*, mitto alios qui non tam expresse loquuntur licet idem sentiant.

Quartus sit Hugo Cardinalis *Numerorum* 6. vbi ait: loquens de Nazaræis *in voto eorum erant multi articuli Religionis, inter quos amplexibus mulierum*
87 *non vacabant.* Quintus sit Concilium Senonense *in decreto quæstion. de votis monasticis*, vbi ait: *Si quis votum aliquid huiusmodi vouerit Domino, etiam si perpetuum sit, non faciet irritum verbum suum, sed Deiparæ Virginis, Annæ Samuelis Matris, & Recabitarum exemplo, omne quod promisit implebit.* Constat autem Recabitas fuisse filios, & discipulos Eliæ, vt *suprà* diximus. Sextus sit Vualdensis de sacramentalibus, vbi ait *de Beata Virgine hæc verba. Quæ virgo fœmina prima Prophetam scilicet Eliam in virginitatis perpetuo voto successit.* Intellige quoad tempus. Septimus sit Tritemius *de laudibus Carmelitarum cap.* 2. vbi ait: *Fratres autem Carmelitæ sancti principis Eliæ exemplo instructi ad perpetuam castitatem voto religionis se obligant.* Octauus sit Iodocus Clitoueus *tom.* 2. *homil.* 2. vbi *ait: Virginitatis perpetuæ seruandæ votum ab Elia ortum habet.* Nonus sit Cartagena *tom.* 4. *homil. lib.* 17. *homil.* 2. *obiect.* 7. vbi ait: *Elias tria vota substantialia religionis emisit.*

Decimus sit Franciscus Costerus in Euangelia Dominica 1. *post Christi natiuitatem*, vbi ait: *intelligebant quoque Iudæi opus pium ex voto factum longe melius esse, Deoque placere magis, quam sine voto, & quidem hoc sciebant viduæ veteris testamenti, & pudicitiam suam vouebant Deo, vt tota eius essent.* Vndecimus sit Abulensis *numeror.* 30. *quæst.* 11. & 12. vbi ait: *Licet votum de castitate, vel virginitate raro esset in veteri testamento, aliquando tamen erat.* Duodecimus sit Lorinus *cap.* 30. *numerorum vers.* 3. & 4. vbi ait: *Si esset sui iuris, siue vir siue fœmina continentiam vouere potuisset.* Decimus tertius sit Ouaodus *in* 4. *dist.* 3. *proposit.* 8. vbi ait: *Notum erat Iudæis, quod opus factum ex voto erat laudabilius, notum erat eis Deo placere virginitatem, quare igitur ante aduentum Messiæ non se confirmarent per votum.* Decimus quartus sit Robertus Arboricensis *de cælibatu filio mihi* 3. vbi ait: *Huic Catalago eorum, qui virginitatem vouerunt, Elias, & Elisæus inscribendi sunt, etiamsi rumpantur ilia stupido Iouiniano.* Decimus quintus sit Alphonsus Mendoza *Quodlib. quæst.* 2. *opposit. n.* 5. vbi ait: *Virgines illas, quæ templo Salomonico vacabant ex voto id fecisse.*

Decimus sextus sit Thomas Ferrarius Iesuatus in Historia imaginis B. Virginis Mariæ nuncupatæ *del monte de la Guardia cap.* 1. vbi ait: *Elias ad honorem B. Virginis emisit votum in Carmelo virginitatis perpetuæ.* Decimus septimus sit Claudius Spinceus *lib.* 1. *de continentia cap.* 1. vbi ait: *Nazaræi quoque castitatis Deo magni, insignique voto consecrati, ac emancipati.* Decimus octauus sit Ægidius Camartus *de Rebus Eliæ c.* 6. *sect.* 8. vbi ait: *Elias omnium Monachorum parens fuit, qui tria essentialia vota religionis primus ipse opere impleuit.* Decimus nonus sit Ioann. Suares Episc. Conimbricēsis super M tt. *c.* 2. *tit.* 1. vbi ait in nomine sanctissimæ virginis respondendo Angelo, qui ei mysterium Incarnationis nunciauit. *Etsi sim desponsata votum habeo virginitatis, habebat enim exemplum in Elia, & Elisæo*, & concludit, *licebat igitur prout ex præcedentibus liquet vota emittere, & castitatem seruare, quod semper laudabile fuit.* Vigesimus sit Fernandus Vellosillus *in aduert. theolog.* ad S. Ambrosium *quæst.* 3. vbi ait: *Licet aliqui ex Iudæis vouerent castitatem ad prouidentiam spectabat, ne linea per quam descendere debebat Christus deficeret.* Vigesimus primus sit Suarius *tom.* 3. *de religion. cap.* 1. *art.* 3. vbi ait: *Ante legem nouam in vsu fuisse tria vota, in quibus substantia religiosi status consistit verisimile videtur.*

Vigesimus secundus sit Onufrius Saltus Valentinus in vita S. Onufrij regis *cap.* 18. vbi ait: *Fraile foi Elias, y el primero que entre os hombres iso voto de Castidad.* Vigesimus tertius sit Iacobus Salianus *tom.* 4. *annal. ad annum* 3139. *numer.* 12. vbi: *Eliam tanquam à Cathedra Möisis loquentem audietis, & in eius manibus vota vestra offeretis.* Vigesimus quartus sit Iosephus Sygoeoca *lib.* 2. *disc.* 2. *de la castidad*, vbi ait: *Ni de los hijos de los prophetas, que en la escuela de Elias, è Eliseo viuian sin mugeres, sin azandas, donde tan claramente estan calificados los tres votos.* Vigesimus quintus sit Valdorama *in Theatro Religiof. Serm. de S. Propheta Elia*, vbi ait: *Pero con su voto sin duda Elias fue el primero que votò virgindad, e la ensenho à guardar en el testamento veso à sus religiosos.* Vigesimus sextus sit Ludouicus Tena *in serm. S. Ther. Matriti anno* 1615. vbi ait *La Sagrada Religion del Carmen tiene su principio en Elias, que fue el primer hombre que voto castidad.* Vigesimus septimus sit Petrus de Ribeira *in serm. S. Theresiæ Matriti excuso anno* 1637. vbi ait: *Elias fue el primero de los mortales, que en carne humana se consagro à Deo spontanea è voluntaria mente en perpetua virginidad.* Ex nostris vero.

Vigesimus octauus sit Paliniodorus *lib.* 1. *de origine ordinis Carmelitarum c.* 1. vbi ait: *Elias propheta sacrum Carmelitarum ordinem in tribus substantialibus*

libus punctis voluntaria paupertate, obedientia, & castitate instituit. Vigesimus nonus fit Didacus Coria *in Chronic. Carmelit. lib.1.cap.7.* vbi ait: *Elias reformauit Samuelis ordinem trium votorum essentialium religionis in eum introducens obseruantiam.* Trigesimus fit Petrus Sarracenus *in Menologio Carmelitar. in vita S.Eliæ* vbi ait: *Theologi nostri tuentur monastica disciplinæ formam trium votorum nexu à magno parente nostro Elia primordialiter promanasse.* Trigesimus primus fit Corneius *in Conclusionibus Romæ habitis, & impressis anno 1613. conclusione 10.* vbi ait: *Forma monastica disciplina sub obseruantia trium votorum ab Elia primordialiter emanauit.* Trigesimus secundus fit Ioannes de Molina *lib. de institutione Carmelitarum cap.1.* vbi loquendo de Elia, & Carmelitis ait: *Ad imitationem eius castitatem Deo vouentes.* Trigesimus tertius fit Petrus Moños *in propugnaculo Eliæ lib.2.tit.1. cap.2. art.5. num.4.* vbi ait. *Elias & Elisæus casti, obedientes, & pauperes ex instituto voti disciplinam monasticam à Deo traditam induxerunt.* Qui liber approbatus fuit Romæ à Magistro sacri Palacij Nicolao Richardo.

His accedunt Ioannes Hierosolymitanus *in toto suo libro de institutione monachorum*, Thomas de Iesu *in lib. de antiquitate ordinis*, & super *Regulam Carmelit. cap.1. §.1.* Valerius Ximenes Embun *in stimulo de voto ad ordin. Carmelit. 1.part. cap.1. §.4.* Thomas Aquinas *de Patriarchatu Eliæ 3.part. sect.3.* N. P. Franciscus à sancta Maria *in historia prophetica sæpè.* Ioannes Sylueira *lib.2. in Matthæum capit. 9. numer.2.* Lexana approbatus Romæ à Magistro sacri Palatij *in apparatu ad annales Carmelit. cap.4. n.20.* Marcus Antonius Alegre *in paradiso Carmelitici decoris præambulatione 14.* Ego ipse *in nostro Directorio Regularium part.2. tract.3. d.1. num.33.* Et tandem ex nostris cuncti historici, & Theologi, qui prælo opera sua mandarunt, quos breuitatis causa omitto.

§ VI.

Proponuntur plures objectiones contra Votum castitatis in lege scripta, & resoluuntur.

SVMMARIVM.

79 *In lege veteri non fuit preceptum de non obseruanda castitate.*
80 *Proponitur, & soluitur casus filiæ Iephte.*
81 *Christus adimpleuit omnia precepta legis.*
82 *Virginitas Beatæ Virginis Mariæ plurimis encomiis sanctorum Patrum extollitur, quæ ibi referuntur.*
83 *Virginitas in Maria, & Christo eminentissimo modo super omnes alias creaturas.*
84 *Beata Virgo Maria fuit prima, quæ vouit castitatem in nouo testamento.*
85 *Fuit prima etiam in lege veteri ordine dignitatis, non tamen temporis.*
86 *Virginitas Mariæ fuit causa exemplaris voti castitatis in lege veteri.*
87 *Quod ante B. Virginem nullus prius vouerit castitatem, id ad illius prærogatiuam non refert.*
88 *B. Maria fuit prima in vouenda virginitate, non ordine temporis, sed ordine dignitatis, eminentiæ, & perfectionis.*
89 *In quo consistat hæc eminentia virginalis Mariæ super omnes creaturas.*
90 *Beata Maria fuit prima, quæ vouit virginitatem inter fæminas.*
91 *Quomodo fuerit prima quæ Deo placuit sine exemplo.*
92 *Ad specialem dignitatem Ecclesiæ Euangelicæ non pertinet, vt ante ipsam non fuerit votum castitatis.*
93 *Pertinet ad authoritatem Ecclesiæ Euangelicæ quod ante illam hæc vota non fuerint perfecta, vt modo sunt.*
94 *In lege veteri perfectissima charismata prophetiæ, miraculorum, Martyrij, &c. fuere.*
95 *Perfectius est martyrium, quam status religiosus.*
96 *In lege veteri vota solum fuere simplicia.*
97 *Solemnitas votorum cœpit ab Apostolis.*
98 *Votum castitatis in lege veteri non dirimebat matrimonium rapium præcedens, nec impediebat subsequens.*
99 *Quomodo lex vetus fuerit figura legis gratiæ.*
100 *Tempore legis naturæ fuit status religiosus adumbratus.*
101 *Tempore Samuelis fuit delineatus.*
102 *Tempore Eliæ fuit inchoatus cum tribus votis.*
103 *Christus perfecit statum religiosum.*
104 *Enoch, de quo loquuntur Pontifices in suis bullis fuit quidam discipulus Christi.*
105 *Proponitur quoddam argumentum aduersariorum contra monachatum Eliæ.*

ALiqui neoterici videntes vim, & pondus huius nostræ sententiæ, & illius eximiam probabilitatem, cum eam nescio ob quid, non possint deglutire, cum tamen adeo deglutibilis sit, & à probatissimis Doctoribus, & sanctis Patribus nimio sapore deglutiatur, plura argumenta congerunt contra votum castitatis, hoc enim est illis petra scandali, quam non possunt dentibus contere-re, quasi hoc votum maiorem excellentiam, vel impossibilitatem haberet in illa lege, ac alia vota obedientiæ, & paupertatis. Sed nos absolutè sustinendi sumus in lege veteri fuisse votum castitatis, & si vt ait Robertus Arborisens. *de cælibatu, folio mihi 3. Rumpantur ilia stupido Ioueniano.*

Obiiciunt ergo primo: In lege veteri extitit præceptum Diuinum de non seruanda castitate, & per consequens multo magis de non vouenda; ergo non est credibile Eliam virum sanctum hoc præceptum legis non obseruasse; sed oppositum illius fecisse. Antecedens patet ex *Exod.23.v.26.* vbi dicitur. *Non erit infæcunda, nec sterilis in terra tua.* Et rursus Deut.7.v.14. *Non erit apud te sterilis vtriusque sexus.* Propterea etiam filia Iephte dum se virginem morituram audiuit *Iudic.11. v.37.* dixit ad patrem. *Demitte me vt duobus mensibus plangam virginitatem meam:* ergo in lege veteri non fuit votum castitatis.

Respondetur negando antecedens, nullum enim
præceptum fuit in lege veteri de non seruanda ca- 79
stitate, ita enim docent non solum S.Ignatius martyr, S.Hieronymus, Epiphanius, Damascenus, Isidorus, & alij Patres in superioribus relati, dum plures cœlibes in ea lege commendant, sed ex posterioribus Abulensis *in Leuit.cap.30.q.32.* Sotus *in 4.dist.30.q.2.art.1.* Molina *3.p. q.28. art.4.* Et ibi Siluius, & Suarius *d.6. sect.1.* Vasquius *d.124.c.3.*

Basilius de Leone *lib.1.de matrim. c.19.n.1.* Men-
dosa *q.2.positiu* 1 D.Thom.*in 4.dist.33.q.3.art.2.ad*
2.Neque oppositum *docuit 3.part.q.28. art.4.ad.1.*
Quia ibi solum dicit quod videbatur,intellige iux-
ta mores illius temporis prohibitum, Vnde *verba
illa Exodi* 23. Non erit infœcunda, nec sterilis in
terra tua,solum continent benedictionem Dei illi
populo promissam, si custodiret legem illi datam,
& ita immediate subiungitur, numerum dierum
tuorū implebo, quod etiam significat benedictio-
nem longæuæ ætatis. Clarius hoc cernitur *in illo
Deuter.*7.Non erit apud te sterilis vtriusque sexus,
subiungitur enim tam in hominibus,quam in gre-
gibus tuis,quo euidēter demonstratur,non præce-
ptū,cum illius capacia non sint pecora,& greges,
sed benedictionem,ac promissionem Dei illis ver-
bis contineri.

80 Ad illud de filia Iephte facile respondetur cum
Abulensi ibi, planctum illū non fuisse,nisi de eo,
quod cum in tam teneris annis mortem subitura
esset.Dato tamen,quod ipsa plorasset Virginē mo-
ri,non ideo erat,quia esset præceptum de non ser-
uanda virginitate,sed quia desiderabat,sicut & to-
tus ille populus filios procreare,vt Messias deside-
ratus ex semine suo nasceretur.Imo aliqui Hebræi
apud Abulensem *in Iudic.11.q.36.* dicunt, quod
mors,quam Iephte filiæ dedit,non fuit corporalis,
sed spiritualis,& ciuilis,includendo illam in colle-
gio fœminarum, vt ibi virginitatem seruaret cum
aliis virginibus Tabernaculi,vel templi,quod non
omnino reprobat Suar. *tom.2.in 3.part. d.6.sect.3.*
Vasq.*d.124.c.5.*Thena *in c.11.ad Hebræos diffic.1.*
81 *n.14.* Ouandus *in 4.dist.3.* Sed quidquid de hoc
sit,certum est in lege non fuisse tale præceptum,
quod clarius hoc exemplo confirmatur;nam si ta-
le præceptum esset in lege magnam difficulta-
tem paterentur illa verba Christi,non veni solue-
re legem, sed adimplere;nam cum Christus casti-
tatem,& virginitatem seruaret, & illum ex voto
consuluerit,iam eius verba non verificarentur,si-
quidem hoc præceptum non obseruauit, sed con-
trarium,& fecit,& docuit:cum ergo Christus legē
non soluerit,sed adimpleuerit, vt ipse ait, sequitur
euidenter in lege veteri tale præceptū non fuisse.

Obiicies 2.Prima persona,quæ in mundo serua-
uit virginitatem ex voto fuit B.Virgo Maria, hæc
enim est specialis prærogatiua illius, vt ante illam
nullus alius siue vir, siue fœmina id fecerit,post eā
vero,qui primus seruauit Virginitatē fuit Christus
Iesus eius filius,id enim indicant S.Patres S.Am-
brosius namque *lib.1.de instit.virgin.c.5.*loquens de B.
82 Maria ait: *Sacræ Virginitatis signum extulit, & in-
temeratæ virginitatis primum Christo vexillum leua-
uit.*Origenes vero *c.13.* Matth.ait: *Virilis quidem
puritatis in castitate primitias fuisse Iesum.* Et Epi-
phan.*heresi* 87.Mariam appellat *Initium & princi-
pium virginitatis.* Et August.*serm.146.* eam vocat.
Reginam Virginum. Et Damasc.*Reginam,matrem,&
gloriam virginum.* Et Isid.*Virginum caput.*Bernard.
vero. *Signum magnum virginitatis primicerium.* Et
Idiota *Virginitatis primipilam.*Et S.Iacob.in litbur-
gia eam appellat *Virginum gloriam.* Et Cyril. Ale-
xand.*Virginitatis Coronam.*Et S.Ildephonsus *Fasti-
gium omnium Virginum,caput,& exemplar virginita-
tis.*Et S.Petrus Cryfol.*Reginam totius castitatis.*Et
S.Ephrem *Coronam Virginum,& sanctorum omnium.*
Et S.Anselm.*Matrem virginitatis.*Et S. Bonau. *Si-
gniferum florem, & decus virginum.* Albert.Magnus.
Virginum matrem. Et tota ipsa Dei Ecclesia eam
appellat. *Virginem Virginum.* (Mitto alia loca san-
ctorum Patrum, quorum aliqua referunt Suarez
tom.2.in 3.part d.6.sect.2. Et Ioann.Baptist.Noua-
tus *in lib.de eminentia B.Virginis c.7.q.30.* Francisc.
Salinas *2.tom.super Ionam Prophetam q.13. & se-
quentibus.* Qui similibus encomiis, & titulis eam
appellant,quæ omnia recensere esset prolixum,&
nullo modo necessarium, cum ea omnia, & alia
habeant eandem solutionem:) ergo Elias & Eli-
sæus ante Virginem sanctissimam & eius filium
Iesum Christum non vouerunt castitatem seu vir-
ginitatem in lege veteri & hoc est præcipuum
argumentum & Achilles contrariorum.

Respondetur tamen, quod si Patrum encomia,
quibus Christi, & Deiparæ Virginis virtutes ce-
lebrant sedulo attendantur proculdubio constabit
similia epitheta aliis eiusdem Christi, & Virginis
donis, & charismatibus, obedientiæ videlicet,hu-
militatis, & præsertim charitatis tribuere;cum er- 83
go pro comperto cunctis sit has virtutes in aliis
iustis præcessisse,manifestum erit ea solum de causa
ita Patres locutos, quod in Christo Domino præ-
cipue,deinde in Deipara Virgine eminentissimo,&
perfectissimo modo super alios quoscunque cer-
nerentur:pari ergo modo in præsenti de epithetis
virginitatis ipsi concessis existimandum.

Addendum secundò, quod Patrum testimonia,
vel solum loquuntur de nouo testamento non
de veteri. Propterea enim Isidorus *lib.1. de offic.
Eccl.c.17.*dixit *quantum pertinet ad vetus testamen-* 84
*tum,Elias,Ieremias, & Daniel castitatis, & continen-
tiæ bono primi studuisse dignoscuntur, quantum vero
ad nouum, virorum Virginum caput est Christus fœ-
minarum virginum caput est Maria.* Vel eatenus
intelligenda erunt,quatenus licet ordine temporis
alij ante Christum,& Deiparam virginitatem ser-
uauerint,ordine tamen dignitatis, & excellentiæ, 85
Christi, & Deiparæ virginitas aliorum omnium
virginitati præfertur, Christi namque virginitas
causa finalis, efficiens, moralis, seu meritoria, &
exemplaris fuit virginitatis aliorum,etiam in lege
veteri,Mariæ quoque virginitas, causa etiam exē-
plaris fuit, & speculum virginitatis sanctorum
cunctorum,etiam in lege veteri, & aliquo modo
finalis,& moralis, de qua solutione Suar. *tom.2.in* 86
3.p d.6. sect.3. inquit. Hunc primatum Mariæ in
virginitate seruanda sufficienter saluari in eminen-
tia,& speciali prærogatiua, qua in ipsa eluxit hæc
virtus,de quo Nicol.Richard.*serm.1.super letanias.*

Ad illud vero quod addit argumentum hanc es-
se specialem prærogatiuam Deiparæ. Respondeo
cum Suario *suprà. Quod B. Virgo perfectum votum* 87
*virginitatis emiserit ad perfectionem eius pertinet,
quod vero ante ipsam nullus hoc fecerit, ad eius com-
mendationem non admodum refert.*Adde secundo cum
eodem Suario ibi. *Deinde etiam dici potest prima,
quæ proposita est tanquam dux,& exemplar huiusmo-
di voti,& hunc existimo esse sensum sanctorum Pa-* 88
*trum.*Esse ergo in sententia Suarij mentem Patrum
asserentium B.Virginem primam fuisse in vouen-
da castitate, seu virginitate non esse de ordine
temporis,sed solum de ordine dignitatis,eminen-
tiæ, & perfectionis, quia scilicet vt inquit Suares
*Proposita est vt dux, & exemplar huiusmodi
voti.*

Quod si quæres in quo cōsistat huiusmodi maior,
dignitas,eminētia,& perfectio virginitatis,& voti
Deiparæ? Id explicat inferius statim Suares his ver- 89
bis. *Virginitas Mariæ,quoad propositum, & animum*
fuit

fuit tan'o efficacior,& vehementior, quanto ex majori charitate,& gratia procedebat, quo ad immobilitatem habui· hoc propositū perfectissimo voto confirmatū, quo ad intentionem ex perfectissime Dei, & puritatis amore hoc fecit. Quo ad executionem vero tam perfectè illud seruauit, vt omni prorsus motu contrario, aut repugnante caruerit, imò alios ad castitatem prouocauerit, &c. In prætogatiuas speciales voti Mariæ sanctissimæ, quas nec Eliæ ipsi, nec Elisæo, aut alus tribuere possumus.

90 Tandem addo testimonia sanctorum Patrum, etiam intelligi posse, Beatam Virginem fuisse primam, quæ castitatem inter fœminas vouit, nam nos id non contradicimus, nam inde nibil derogatur Eliæ, & discipulis eios, cui solutioni clarè fauet Bonau. *in 4.dist.30. q.2.* Canisius *lib.2.de Deipara c.12.* Rupertus *in cantic.3.* & alij, qoi solum dicunt B.Virginem fuisse ptimam in emittendo boc voto inter fœminas, quod nihil facit contra nos, sed potius iuuat, vt diximus, quo etiam sensu intelligi debent D.Antonious, Richardos, & quidam alij à Salinas citati: Quamvis probabile etiam sit, iu lege veteri fuisse fœminas, quæ castitatem ex voto seruauerint, vt patet ex illa Anna matse Samuëlis, de qua loquitur Concilium Seoonense, & de S. Emerentiana, matte S.Annæ de qua dicit S.Cytil. *in lib.de ortu B.Anne* habuisse votum castitatis, si id Deo placuisset, quod etiam colligitut *ex illo Numerorum 3. Mulier, si quippiam vouerit*, super quem locum S.Augost.*q.57.* ait: *Meritò quæritur, hoc loco, etiam de voto virginitatis, mulieres enim in scripturis, et a·r virgines solent appellari,* & Rupertus Abbas *super eūdem locum, Mulier si quippiam vouerit ait.* Id est si cootinentiam vouerit, mitto alia loca, quæ in probationē huius sententiæ afferri poterant, id est illud *n.6.* vir, siue mulier cum fecerit votum, vt sanctificetur, & alia quę pro psobando voto castitatis virorum attulimus, quæ hic etiam possent deseruire, cum sub masculino fœmineum comprehendatur, præsertim quando tes est fauorabilis Religioni, vt ait Suar. *tom.4.de relig.tit.9.lib.1.c.11.n.3.* de quibus vide Apologiam N.Francisci à sancta Maria *propositione 2.per totam.* In hac igitur sententia solutio data non haber locum; in contraria tamen sententia, quam etiam probabilem teputamus, siquidem hoc votum nootam expressum est in fœminis, qoam viris, optime procedit.

Dices has explicationea esse oppositas sensui Ecclesiæ quæ de B.Virgine canit. Tu sola sioe exēplo placuisti Domioo nostro Iesu Christo, patet assertum, quia si Elias, & Elisæus, & alij prius vouerunt, quam illa castitatem, iam non posset de ea dici, tu sola sine exemplo placuisti, quia iam illa haberet exemplum io illis sanctis patribus; ergo ne dicimus Ecclesiam errasse, dicendum est, ante Mariam non fuisse votum castitatis. Coofirmatur ex testimonio S.Bartholomæi Apostoli selato ab Abdia Babylonico io vita huius sancti Apostoli vbi ait: *Hæc virgo seruandæ virginitatis votum prima Deo vouit; primam autem ideo dixi, quia ex quo homo factus est ab initio seculi, nulla hoc votum Deo obtulit; Virgo hoc constituit in corde suo cum hoc à nullo homine, nec verbo didicisset, nec exemplo.* Sed si aliqois homo ante illam vouisset castisatem iam ab eo didicisset verbo, & exemplo; ergo ne boc dicamus contra apetta verba S.Apostoli, & sensum totius Ecclesiæ, dicendum est ante B.Virginē nullam creaturam, siue matem, siue fœminam vouisse castitatem,

Respondetur ad argumentum. Illam Ecclesiæ 91 locutionem posse iotelligi de perfectione gratiæ, & omnium virtutum, quibus super omnes creaturas hæc sanctissima Virgo Deo placuit. Dato tamen quod intelligatur de voto castitatis, vt coontendunt aduersarij Respondetur sanctissimam Virginem ad nullius exemplum emisisse votū castitatis, sed potius Eliam, & alios pattes veteris testamenti ad illius exemplum illud emisisse, vnde licet votum Virginale B.Virginis fuerit posterius in tempore, fuit tamen primū in causalitate, dignitate, excellentia, & perfectione. Tum quia cōiunctū fuit cum fœcunditate, quod nunquam visum est, nec habuit exemplum, nec babebit sequentem. Et in hoc eodem seoso debet explicari illa D.Bartholomæi Apostoli authoritas selata ab Abdia, præter quam quod non est certum talē authoritatem esse D.Bartholomæi, cum liber ille Abdiæ sit apocriphus, admisso tamen tali testimonio Respondetur, Virginem dici ab Apostolo primam, quæ vouit castitatem, id est, inter molieres; vt colligitur ex verbis ipsius Apostoli; *Nulla hoc votum Deo obtulit.* Hoc est fœmioa. Vel dicito, intelligi de prioritate excellentiæ, causalitatis, dignitatis, & perfectionis, illud vero quod addit, quod hoc à nullo homine didicit, nec verbo, nec exemplo Respondeo, ita fuisse, nam ipsa B.Virgo omnibus fuit exemplar virginitatis, nam illius virginitas reuelata illis sanctis Patribus veteris testamenti fuit motiuum, vt ipsi etiam votum emiserint castitatis, vnde licet io tempore B.Virgo noo fuerit prima, quæ votum castitatis emisit, hoc ab ea oon tollit prærogatiuā primæ, sicut non tollit à Christo quod sit primogentis omnis creaturæ, eo quod post multas creaturas in tempore natus esset, vt suprà diximus.

Obiicies 3. Ad specialem dignitatem Ecclesiæ Euangelicæ pertinet, vt ante ipsam non fuerit votum virginitatis, nec status religiosus, sed quod Apostoli fuerint primi religiosi; ergo in lege veteri non fuit votum castitatis nec status religiosus, antecedens patet *ex illo Matthæi 16.v.24. Si quis vult post me venire abneget semetipsum.* Nam in hoc loco statum Religiosom Christus consoluit, vt plores DD. astruunt; ergo in lege veteri nullo modo fuit status religiosus. Respondetor negando an- 92 tecedens. Nam quemadmodum ad specialem dignitatem legis Euangelicæ non spectat quod ante ipsam non fuerint in lege veteri vera Sacramenta, vera sacrificia, verusque cultus Dei, quo ad essentiam, & substantiam ipsorum, sed solom quod ante illam non fuerint perfecta, & consummata, multo 93 minua ad eandem Euangelicæ legis dignitatem spectabit, quod ante ipsam non fuerit verus status religiosus cum tribus votis, sed solū quod ante illā non fuerint perfecta, & consūmata, neq; illis priuilegiis ornata, quibus decoratur in lege Euangelica.

Nec assignari potest ratio, cur in hominibus perfectis illius legis fuerint perfectissima dona, & charismata Prophetiæ, miraculorum, martyrij, & simi- 94 lium, non tamen aliqualis religionis, etiam imperfectæ status, & cur hoc solum reseruatum sit legi Euangelicæ, & non alia, præsertim cum martyrem esse perfectius quid videatur, quā religiosum esse, 95 iuxta illud, maiorem charitatē nemo habet, vt animam suam ponat, &c. Dicendum igitur est, in lege veteri vota illa solum fuisse simplicia, & oon cum ea solemnitate, quæ modo viget in Ecclesia, & quæ 96 ab Apostolis cœpit, *vt habet S.Thom. 2.2. quæst.88. art.7. & cum traditione sub potestate superioru* habentia

bentis iurisdictionem spiritualem clauium in sub-
97 ditos,quæ non fuit iu lege veteri:Tum quiatunc
vota non habebant eas prærogatiuas, quæ hodie
habent per professionē religiosam, siquidem tunc
98 non soluebant matrimonium ratum præcedēs,nec
irritabant matrimouium subsequens,non aliis pri-
uilegiis. De hoc igitur statu perfecto religioso in-
telligendi sunt Patres, & Doctores, qui dicunt
Christum primo ad illum homines inuitasse, &
Apostolos fuisse primos religiosos,sicut etiam di-
cuntur Christus, & Apostoli fundamenta fuisse
Ecclesiæ, cum tameu certum sit Ecclesiam fuisse
ante illos,etsi non cum ea perfectione, ac excel-
lentia,quam ab ipsis accepit.

Obiicies 4.Tota lex vetus figura fuit legis Euã-
gelicæ iuxta illud 1.*ad Corint*.10.*v*.11. *Omnia in fi-
gura contingebant illis*; Nihil ergo in ea lege fuit
perfectum,iuxta illud ad Hebræos 7.*v*.19.*Nihil ad
perfectum adduxit lex*: Ergo contra rationem vide-
tur ponere in illa verum statum religiosum,& non
solum figuram ipsiut: Eliæ ergo institutum uon
99 vera religio,sed figura Religonis fuit. Respoude-
tur concedendo antecedens,deinde negatur conse-
quentia:Ratio est quia sicut obedientia Isaac, ca-
stitas Ioseph,parientia Iob,& aliæ virtutes in an-
tiquis Patribus repertæ fuere figuræ similium vir-
tutum in Christo Domino, & ob eminentiam, &
perfectionem maiorē,qua io ipso effulserunt; per
hoc tamen non desierunt esse virtutes, quoad es-
sentiã,sic ratio religiosi status in lege veteri, licet
fuerit figura status religiosi legis Euangelicæ ob
prærogatiuas, & excellentias quas ex Christi, &
Apostolorum iustitutione participat,vt dictum est,
non tamen ob id desiit esse verus status religiosus,
etiam in ea lege,licet imperfectus,quo sensu tota
ipsa lex vetus,Sacramenta, & sacrificia ipsius dici
possunt figura legis gratiæ,Sacramentorum,& sa-
crificij illius,quantumvis illa rationem,& essentiã
talium participauerint, etsi imperfectè, quia gratiã
non continebant,vt docet D.Thom.1.2.*q*.98.*art*.1.

Obiicies 5.Pari etiam ratione posset dici statum
religiosum incepisse ab Enoch in lege naturæ, quã
à tempote Eliæ; Nam de Enoch dicitur Genes.4.
iste cœpit inuocare nomen Domini, quod fuit,vt
plures volunt, quia vniuersitatem instituit ad ve-
ram Dei scientiam docendam, vt propterea filij
Seth inter quos vnus erat Enoch, appellarentur
filij Dei,id est,Religiosi,super alios cōmuniter vi-
uentes. Tum quia ab Enoch æqualiter à summis
Pontificibus dicitur procedere Carmelitas per
hæreditariam successionem,ac ab Elia, vt patet *ex
Bulla Iulij II*.vbi ait:*Nos igitur ordinē ipsum,illas-
que personas,tanquam religionis exēplar speciali cha-
ritate fulgentes, sanctorumque Patrũ Eliæ,& Elisæi,
& Enoch,qui mōtem sanctum Carmeli iuxta fontē Eliæ
inhabitarũt,hæreditariam successionem tenentes*.Quod
etiam merito possent dicere de Samuële; nam de
eo habetur 1.*Reg*.1.*&* 19.fecisse cuneos Propheta-
rum quorum Author fuit ipse Samuël,vt patet *ex
actibus Apostolorum c*.5.ex illis verbis Petri.*Omnes
Prophetæ a Samuele & deinceps*:Et tamē nec Enoch,
aut Samuël verum statum religiosum cum tribus
votis instituerunt, etiam in nostra sententia, aliàs
iam Elias primus author status monastici non es-
set: ergo licet Carmelitæ dicantur successionem
hæreditariam trahere ab Elia, non ideo dicendum
est Eliam statum religiosum cum tribus votis, &
vero monachatu instituisse,sicut non dicitur de
Enoch,aut Samuële.

Respondetur hoc argumentum solum probare 100
tempore legis naturæ fuisse statum religiosum de
longe adumbratum, quatenus Enoch instituit ali-
quem peculiarem cultum Dei, & sublimiorem,
quam erat religio vulgi,& veluti præludium, &
initium vitæ religiosę,& monasticæ,vt ait Lauren-
tius Begerlinck. *in Theat.vit.hum.tom*.6.*lib*.16.*ver-
bo Religiosus*,§.*de Enoch*.Bouldunus *de Eccl. ante le-
gem lib*.1.*c*.13. vbi ait:Hũc Enoch fundasse quandã
sodalitatem Prophetarum qui dicebantur Enos-
cei, & postea Esseni, vel Assei,quod etiam confir-
mari potest *ex Gen*.6.*v*.4. vbi enim Vulgat. legit;
isti sunt potentes à sæcolo viri famosi,ex Hebræo
legi potest,isti sunt illi hæroes,qui à sæculo Enos-
cei nomine. Tempore vero Samuëlis clarius fuit
delineatus status religiosus,quia tunc fuerunt ab eo 101
instituta cœnobia,seu collegia Prophetarũ,vt paret
ex 1.*reg*.19.*v*.20. vbi dicitur in Naioth Ramata
fuisse cuneum prophetarum, & Samuëlem stantē
super eos,id est,vt exponit Lira. præsidentem eis.

Quia tamen tempore Eliæ,vltra hoc, quod est 102
in Carmelo, & aliis locis congregari tria puncta
religionis ex voto obseruari cœperunt, quod an-
tea nō fecerat Enoch,aut Samuël,ideo dicimus ve-
rũ statum religiosum non ab Enoch, vel Samuële,
sed ab Elia sumpsisse exordium; possumus tamen
dicere, quod Enoch statum religiosum adumbra-
uit,Samuel delineauit, Elias inchoauit,& Christus
consummauit, quod & Bellarminus eisdem ferè 103
verbis expressit *tomo* 2.*lib*.2.*cap*.5.§. *nos ergo* vbi
ait: *Dicimus itaque primum vitam religiosam adeò
esse antiquam, vt quædam eius adumbratio fuerit in
lege naturæ,ante diluuium,maior quædam expressio in
lege Moysis, perfectio autem Apostolorum tempore*.
ergo expressio maior Religionis, etsi non per-
fectio, Eliæ tempore potuit esse, etiam ex mente
Bellarmini eminentissimi Cardinalis, & eximij
Doctoris.

Et ex his colliges illum Enoch,de quo loquitur
Iulius II. in prædicta bulla non fuisse illum Enoch
Patriarcham,qui cœpit inuocare nomen Domini, 104
vt clarè patet ex verbis ipsius bullæ; Non enim
dicit sanctorumque Patrum Enoch,Elię.& Elisæi,
vt ordo antiquitatis inter ipsos postulabat, sed
prius posuit Eliam, & Elisæum,& postea Enoch,
quia prædictus Enoch fuit quidam Christi Disci-
pulus, qui cum esset ex ordine prophetico, & au-
disset Ioannem Baptistam de regno Dei disputan-
tem, & monstrantem digito Christum aliis se
Ioannis discipulis iungens Authorem vitæ cum
S. Andrea & S. Ioanne Euangelista,& aliis disci-
pulis secutus est,& fuit septimus discipulus Christi
& successor in generalatu ordinis Carmelitici, &
Prophetici, S. Ioann. Baptistæ,vt infra dicemus,
& docet Marcus Antonius Alegre de Cassanare
in Paradiso Carmelitici decoris,*cap*.22.*anno Christi*
64.Lexana *in apparatu ad annales cap*. 6.*num*.9. &
Ioannes Paleonidorus *lib*.2. *c*.2.Didacus Coria *de
laudibus Carmelitarum lib*.13.*& lib*.7 *c*.1. & alij.

Obiicies 6. Licet in lege veteri fuerint tria
vota obedientiæ, paupertatis, & castitatis, adhuc 105
dici non potest in ea lege fuissé verum monacha-
tum: ergo licet Elias tria vota emiserit, & eius
discipuli, non ideò dici potest author status mo-
nastici. Antecedens patet, quia ad verum mona-
chatum vltra tria vota requiritur traditio;& dona-
tio perpetua, & acceptatio à persona habente po-
testatem spiritualem acceptandi prædicta vota,&
traditionem; Et insuper requiritur approbatio
illius

illius modi viuendi, vt est certum apud Theologos: Atqui iu lege veteri, nec fuit, qui statum illum, & modum viuendi approbaret, nec qui vota, & traditionem reciperet: ergo in ea lege nec fuit, nec potuit esse verus status monasticus.

§. VII.

In quo ostenditur Eliam fuisse authorem, & institutorem status vere monastici, seu monachatus in lege veteri.

SVMMARIVM.

106 *Tempore legis scripta fuit verus monachatus cum omnibus requisitis, qua ad verum monachatum requiruntur.*

107 *Probatur id facto Christi, & exemplo Apostolorum.*

108 *Probatur authoritate Patrum, qui Eliam principem monachatus appellant.*

109 *Proponitur quadam obuctio contrariorum, & eius solutio.*

110 *Non est contra Christi excellentiam, quod Elias in tempore sit primus author monachatus.*

111 *Non repugnat imperfectioni legis veteris quod in ea fuerit verus monachatus.*

112 *Quomodo aliqui Sancti legis veteris operati sunt secundum perfectionem legis Euangelica.*

113 *Non inde aquatur lex vetus cum lege gratia, sed multo illa inferior est.*

114 *Elias, & Ioannes Baptista fuere primi principes monachatus.*

115 *Qui dicunt Ioannem verum monachatum habuisse non vero Eliam, inconsequenter loquuntur.*

116 *Elias fuit exemplar status monastici in lege gratia.*

117 *Probatur authoritate sanctorum Patrum.*

118 *Monachatus El a fuit verus monachatus cum tribus votis, & aliis requisitis.*

119 *Elias in lege veteri habuit Christum, vt exemplar status monastici, quod instituit in suo tempore.*

120 *Soluitur argumentum in contrarium aduersariorum.*

121 *Probatur Eliam fuisse authorem status monastici ex variis Patrum testimoniis.*

122 *Ad verum menachatum in lege veteri sufficiebat approbatio negatiua.*

123 *Quid sit approbatio negatiua.*

124 *In lege veteri fuit approbatio monachatus positiua speculatiua.*

125 *Modus viuendi Nazaraeorum, & Recabitarum cum tribus votis fuit approbatus in Synagoga.*

126 *In lege veteri fuit approbatio monachatus cum tribus votis practica.*

127 *Monachatus Elia cum tribus votis fuit approbatus immediatè à Deo.*

128 *In lege veteri fuit vera donatio, & traditio, qua essentialiter requiritur ad verum monachatum.*

129 *Ad acceptandam hanc traditionem non requiritur ex parte pralati acceptantis potestas clauium.*

130 *Sufficit potestas dominatiua aconomica.*

131 *Hac potestas dominatiua fuit in lege veteri.*

132 *Religiosus status constare potest pralato existente merè laico.*

ARgumentum positum *in fine §. pracedentis nos cogit*, vt ostendamus tempore legis scri-
ptæ fuisse verum monachatum ab Elia parente
nostro institutum cum omnibus requisitis, quæ ad
verum monachatum requiruntur; quod sic probo.
Ex eo colligunt AA. & Sancti PP. in Apostolis 106
fuisse verum Munachatum; quia consulente eis
Christo, vt omnia relinquerent, & sequerentur
eum, iuxta illud veni, & sequere me, Apostoli re-
lictis omnibus secuti sunt eum, vt dixit Petrus,
ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te;
Nam in Christi vocatione inuenitur approbatio 107
illius status, & acceptio votorum, & traditionis,
in facto vero Apostolorum inueniuntur obedien-
tia in sequela Domini, paupertas in derelictione
bonorum, & castitas in sequela Christi; Atqui
hæc omnia inuenta sunt in vocatione Eliæ; Nam
Deus 3. *Reg.* 17. ei dixit: *Recede hinc, & vade con-
tra Orientem & abscondere in torrente Caribt, coruis-
que pracepi vt pascant te ibi*, ille autem abiit, &
fecit iuxta verbum Domini; Vbi vt vides, in Dei
iussu inuenitur approbatio illius status, & acceptio
traditionis, & promissionis ex parte Dei, in se-
quela vero Eliæ inuenitur obedientia; in recessu
in Torrenté Caribt inuenitur paupertas, siquidem
non solum ei præcepit vt iret in torrétem Caribt,
in quo est obedientia, sed quod secum nihil de-
ferret, vt colligitur ex promissione prouidentiæ
coruorum, nam si Elias secum aliquid deferret,
non indigeret coruorum eleemosynis, castitas ve-
ro inuenitur in illis verbis, abscondere in Torren-
te Caribt, vbi non solum à mulieribus consuluit
recessum, sed etiam fugam illarum visus, & con-
spectus: ergo cum Elias hæc omnia fecerit; Abiit
ergo & fecit iuxta verbum Domini, euidenter se-
quitur quod sicut ea illa vocatione Christi, & se-
quela Apostolorum colligitur in eis fuisse verum
monachatum, etsi ibi nulla fiat expressio voto-
rum, ita & in vocatione Dei facta Eliæ, & in se-
quela Eliæ, non enim apparet maior ratio.

Secundo probatur; quia multi Sancti PP. dicunt 108
Eliam fuisse Principem, fundatorem, & principium
status monastici, etiam in lege gratiæ, sed non cum
eadem perfectione: ergo in lege veteri fuit verus
status monasticus, cum omni perfectione essentia-
li, quæ ad illum requiritur, antecedens probatur,
omnibus illis Patrum authoritatibus quibus §. 1.
probauimus. Eliam fuisse authorem, & fundatorem
Carmelitanæ Religionis, quibus adde Iodocum
super Eglog. 10. vbi ait. *Monastica vita Princeps
est Elias, cuius filij primi fuerunt, qui religiosorum
more simul viuere, & monasticam vitam in Carmelo
agere cœperunt*. Secundus sit D. Fr. Didacus à Iepes
Episcopus Tarraconensis in vita S. M. nostræ
Theresiæ *cap.* 20. vbi ait: *Nacio esta Religion en
el monte Carmelo, tuuo por Padres à los sanctos Elias,
è Eliseo*. Tertius sit Ludouicus Tenas, *in sermone
S. Theresia Matriti impresse anno* 1615. vbi ait, *El
instituto monastico de la sagrada Religion del Carmen
tiene su principio en el Propheta Elias*. Quartus sit
S. Cyrillus *de gestis Carmelitarum ad Abbatem
Ioachim, qui habetur in specule ordinis lib.* 8. *cap.* 1.
vbi ait: *Inducebat ad perfectionem acquirendam se-
cundum propheticam disciplinam vita monastica per*

Eliam instituta. Quintus fit venerabilis Ioannes Sorer. *in pr ambul. regula,* vbi ait: *Elias cœpit facere, & docere regulam huius sacræ religionis. & quidem perfectè, scilicet quoad suum esse essentiale diuina reuela ione ductus.* Consequentia vero probatur, nam si omnes hi Authores, & alij quos §. 1. retulimus, dicunt Eliam fuisse authorem, principium, & principem status monastici, euidenter sequitur monachatum Eliæ habuisse omne illud, quod essentialiter ad verum monachatum requiritur: ergo cum non possit dari verus monachatus sine tribus votis, sine approbatione, traditione, & acceptatione, euidenter sequitur hæc omnia reperiri in monachatu Eliæ.

Confirmatur ex *D. Thoma* 2. 2. *q.* 184. *art.* vbi quærit, An status parochorum sit perfectior statu religiosorum. Et postquam respondit negatiuè, sibi obiicit quandam authoritatem D. Ioannis Chrysostomi, *tom. 5 in Dialog. lib. 6.* vbi ait Chrysostomus, *si talem mihi adducas monachum, qualis* [*vt secundum exaggerationem dicam.*] *Elias fuit, non tamen illi comparandus est, qui traditus populis, & multorum peccata ferre.* Cui authoritati respondet D. Thomas. *Ad primum ergo dicendum, quòd non loquitur de sacerdote curato minoris ordinis, sed de Episcopo, qui dicitur summus sacerdos.* Ex quo loco sic argumentor. Diuus Thomas ex Chrysostomo ait statum monachalem Eliæ perfectiorem fuisse statu sacerdotali parochi, non vero Episcopi: ergo sensit Eliam verum fuisse monachum cum tribus votis, patet consequentia, quia si Elias non haberet verum statum monachalem cum tribus votis esset ridicula comparatio, comparare hominem mere laicum sine vllo voto, nec statu religioso, cum statu sacerdotali, qui status proculdubio perfectior est statu mere laico, & non religioso cum tribus votis, siquidem presbyteratus includit votum, vel præceptum continentiæ quod tamen aduersarij negant in Elia: ergo vel dicendum est solutionem D. Thomæ non esse ad rem, quod est ridiculum, vel dicendum D. Thomam existimasse Eliam esse, non solum qualemcunque monachum cum tribus votis, & vero monachatu, sed perfectissimum monachum, vt etiam ait Chrysostomus eodem loco.

Dices prædictos sanctos Patres, & Authores solum velle dicere Eliam fuisse authorem status monastici, quoad aliquas obseruantias, non vero quoad vota, & alia essentialia status monastici. Sed contra, quia hoc est miserum aduersariorum effu-

109 gium. Nam idem possent hæretici respondere illis, qui dicunt monachatum incepisse ab Apostolis, vnde ad eos conuincendos sumpsit Guillelmus Esengreuus *in histor. Ecclesiast. centuria* 1 *tit. de relig.* argumentum ab Elia dicens. *Elias Propheta primus Carmelita. en hæretice, Eliæ posteritatem dici monachos Carmelitas.* Tum quia locutiones patrum, & doctorum propriè accipiendæ sunt, quando inde nullum inconueniens sequitur, sed ex hoc quod in vero, & rigoroso sensu accipiantur nullum inconueniens sequitur, sed potius hoc nostro monachatu facilè conuincuntur hæretici huius temporis, qui dicunt monachatū esse quid nouum inuentum in Ecclesia; ergo non est cur

110 in sensu improprio accipiatur; maior est certa. Minor vero probatur, quia inconueniens quod aduersarij assignant, est, quia hoc aufert à Christo excellentiam essendi primum fundatorem status monastici; sed hoc inconueniens est nullum, ergo probatur minor. Quia per hoc quod Christus non fuerit primus in tempore, qui instituit statum monasticum, quoad suam essentiam nulla ab eo tollitur perfectio primatiæ in dignitate, & causalitate, vt patet ex illo Pauli ad Colossenses 1. vbi vocat Christum primogenitum omnis creaturæ, non obstanti, quod ille fuerit post innumerabiles creaturas in tempore natus, vnde D. Hieronymus explicando hunc locum ait: *Christum fuisse primogenitum omnis creaturæ, non tempore, sed honore;* sic ergo dicimus Christum fuisse primum institutorem, & authorem status monastici, non tempore sed honore, quia Christus per fidem à sanctis illis patribus cognitus fuit causa exemplaris, & motiua omnium virtutum, quas exercuerunt, iuxta illud Pauli *ad Hebræos* 11. & iuxta illud *Ioannis* 8. Abraham pater vester exultauit, vt videret diem meum, vidit & gauisus est, & iuxta illud *Iob.* 23. Vestigia eius secutus est pes meus: ergo per hoc quod Elias in lege veteri in tempore instituisset statum verè monasticum, nulla à Christo tollitur excellentia, cum Elias id fecerit sequendo vestigia Christi cogniti per fidem, & per eius gratiam illum imitauit, imo potius augetur gloria Christi, quem facimus causam motiuum, & exemplarem, non solum omnium virtutum, quæ fuere & sunt in lege gratiæ, sed & in lege scripta, & natural.

Dices id repugnasse imperfectioni illius legis, 111 nam vt ait D. Paulus *ad Hebræos* 7. nihil ad perfectum adduxit lex; Sed contra, quia hi Pattes licet viuerent in lege imperfecta, non sunt operati secundum illum, sed secundū legem Euangelicam, nam vt ait, ex Augustino Angelicus Doctor 1. 2. *q.* 107. *art.* 1. *ad* 2. *fuerunt aliqui in statu veteris te* 112 *stamenti habentes charitatem, & gratiam Spiritus sancti, qui principaliter spectabant promissiones spirituales, & æternas, & secundum hoc pertinebant ad legem nouam;* ergo licet Elias, & eius discipuli viuerent in lege imperfecta, poterant operari, & de facto operati sunt, secun'um perfectionem legis euangelicæ, vnde Suarez *lib.* 10. *de legibus cap.* 2. ait *perfectionem voti castitatis non repugnare cum imperfectione status legis veteris.* Nec inde sequitur 113 nos æquare legem scriptam cum perfectione legis gratiæ, quia illi sancti Patres, qui fidem, obedientiam, martyrium, & alias insignes virtutes in lege scripta habuere, non id fecerūt, vt quid proprium illius legis, sed habentes Christum vt causam exemplarem, magistralem, meritoriam, & motiuam illarum virtutum: ergo sicut illas virtutes ad Christi imitationem, & ex illius meritis sine vlla diminutione legis gratiæ poterunt exercere, vt omnes fatentur, ita eodem modo poterant illi sancti Patres obseruare statum monasticum, cum omni essentiali perfectione absque deminutione legis Euangelicæ, cum id non vt proprium illius legis operarentur, sed vt proprium legis gratiæ, & ex Christi meritis, & ex illius gratia, habentes eum cognitum per fidem, tanquam causam exemplarem, & meritoriam.

Tertio probatur, quia Bellarminus *lib. 2. de monachis cap.* 5. Suarez *tom.* 2 *in* 3. *p. d.* 14. *sect.* 6. Baronius *tom.* 1. *ann.* 31. *n.* 15. & alij DD. ex eo probant 114 contra hæreticos huius temporis verum monachatū incepisse à Ioanne Baptista, quia Sancti PP. illum vocant principem monachorum; sed eodem contextu, & eisdem verbis, quibus sancti PP. dicunt Ioannem principem monachorum, eodem vocant Eliam principem monachorum, ergo vel argumen

argumentum horum Doctorum contra hæreticos
nihil probat, vel absolutè dicendum est, mona-
charum non solum à Ioanne, sed ab Elia sumpsisse
115 exordium; consequentia rectè infert; minor vero
probatur, ex authoritate sanctorum Patrum, &
primus sit S Isidorus *lib.5.cap.20.n.4.* vbi ait: *Quis*
huius conuersationis extitit author, quantum attinet
ad authoritatem veterum scripturarum, huius propo-
siti princeps Elias, huius etiam propositi in Euan-
gelio Baptista Ioannes auctor extitit. Secundus S.
Odilon Abbas *in vita S.Maiol apud Lipomanum*
vbi ait: *Tempore Apostolorum cœpit monasticus or-*
do postulare, seu vt melius dicam reuiuiscere, quem à
beato Elia, & Ioanne Baptista nouimus processisse.
Vbi nota obiter, tempore Apostolorum non in-
cepisse statum monasticum, sed renouatum fuisse,
quod etiam ait S. Antoninus *3.p. tit. 16. §. 4.* vbi
ait: *Monachi videntur exorti sub Elia & fuerunt re-*
nouati à Christo qui discipulos habuit pariter in com-
muni viuentes. Tertius sit Bernardus *in expositione*
cap. 1. regula S. Benedicti vbi ait: *In veteri testa-*
mento Elias, in nouo vero S. Ioannes Baptista horum
monachorum inuentores extiterunt. Quartus sit S.
Macharius *in sermone ad monachos*, vbi ait: *Duos vi-*
ros exordium monastici ordinis protulisse credimus,
primus Elias extitit, alter vero Ioannes Baptista.
Quintus sit S. Antoninus *2.p.summa tit.16.cap. 1.*
§. 4. vbi ait: *Isti ab Elia exordium habent, cuius*
imitator Ioannes Baptista erat. Sextus sit Cassianus
collat.18.cap.2. vbi ait: *In veteri testamento profes-*
sionis huius fundauere primordia Elias & Eliseus, ac
deinceps principes authoresque testamenti noui Ioan-
nes, Petrus, & Paulus cæterique eiusdem ordinis viri.
Septimus sit Cassiodorus, *in vita D. Antonij apud*
Lipomanum, vbi ait: *Huius elegantissima philoso-*
phiæ princeps fuit, sicut quidam dicunt, Elias pro-
pheta, & Ioannes Baptista. Octauus sit Baronius,
lib.2. de monachis cap. 39. vbi ait: *Veteres patres*
Eliam, & Ioannem Baptistam eremitas, & eremita-
rum principes faciunt; Si ergo ex authoritate ho-
rum, & aliorum Patrum Baronius, Bellarminus,
Suarez, & alij colligunt contra hæreticos Ioan-
nem fuisse authorem veri status monastici, idem
necessario debent dicere de Elia, cum Patres eo-
dem modo loquantur de Ioanne, ac de Elia, alias
inconsequentiæ conuincentur.

116 Quarto probatur, quia multi Patres recognos-
cunt Eliam, vt exemplarem vitæ monasticæ in le-
ge gratiæ: ergo necessario concedendum est Eliã
veram vitam monasticam egisse. Patet conse-
quentia, quia si status Eliæ non fuisset verus sta-
tus monasticus cum tribus votis, & omni illo,
quoad verum statum monasticum requiritur, iam
Elias non posset esse exemplar status monastici
in lege gratiæ, in quo hæc omnia reperiuntur, si-
quidem vt ait D.Thomas *q.8.de veritate art. 8. &*
3 p q.59.art.1 ad 3.& tom.3 contra gentes cap.19.
Exemplar debet esse æqualis, vel maioris perfe-
ctionis cum exemplato; ergo vel dicendum est,
Eliam non fuisse exemplarem status monastici in
lege gratiæ, vel concedendum Eliam verum sta-
tum monasticum cum tribus votis habuisse. Ante-
cedens in quo est difficultas, scilicet Eliam fuisse
exemplarem vitæ monasticæ in lege gratiæ pro-
117 batur authoritate multorum Sanctorum Patrum,
& primus sit S. Athanasius Alexandrinus, *in vita*
S. Antonij, vbi ait: *Igitur S. Antonius secum repu-*
tans oportere Dei famulatũ ex instituto Eliæ exem-
plum capere, & ad illud speculum vitam suam debere
componere. Secundus sit S. Basilius *homil. 19. in*
Gord. Martyr. Vbi loquendo de S. Gordio qui ex
milite factus est monachus ait: *Eliæ prophetæ se-*
cutus exemplum ad vasta deserta, & hominibus inuia
concessit. Tertius sit Isidorus *lib 7. Etymolog cap.*
14. vbi ait: *Anachoretæ Eliam, & Ioannem Cœ-*
nobitæ apostolos imitantur. Quartus sit Cassianus,
collatione 18.cap 2. vbi ait: *Anachoretæ ad imitatio-*
nem Ioannis Baptistæ, Eliæ quoque, &c. Quintus sit
Baronius *tom.4.ann.340.n.8.* vbi ait: *Erat quidem*
in oriente summum illud viuendi genus instar Eliæ, &
Ioannis Baptistæ. Sextus sit Pater Suarez *tom 4.re-*
ligionis lib.2.cap.10.n.4. vbi ait: *Patres apertè po-*
nunt Eliam exemplar monachorum; Si ergo Suarez
fatetur Patres ponere Eliam exemplar monacho-
rum, & id tot Patres, & Authores; vt vidimus at-
testantur, cur in exemplari deficiet, quod in
exemplato inuenitur? Si de ratione exemplaris
est, vt ait Diuus Thomas, quod sit ad minus
æqualis perfectionis cum exemplato; si in 118
exemplato inueniuntur tria vota, & quidquid ad
verum monachatum requiritur, cur non id repe-
tiendum est in exemplari, si non cum tanta per-
fectione accidentali, ad minus cum omni perfe-
ctione essentiali? Fateor me non intelligere con-
sequentias horum Authorum, qui fatentes Eliam
exemplarem status monastici in lege gratiæ, ne-
gant Eliam verum monachatum cum tribus votis,
& aliis ad illud necessariis habuisse.

Nec obstat si dicas, Eliam per nos habuisse
Christum, vt Authorem status monastici in lege
gratiæ; vt exemplar ad incipiendum statum mona-
sticum in lege veteri, vt *supra* diximus; ergo 119
Elias non potest esse exemplar status monastici in
lege gratiæ, Alias simul esset exemplar, & exem-
platus. Non obstat inquam, Respondetur nam-
que Eliam habuisse Christum vt exemplar prima-
rium, quoad statum monasticum, quem instituit;
ipse tamen Elias exemplatus à Christo fuit exem- 120
plar secundarius respectu monachorum in lege
gratiæ, sicut Iob, Habraham, & Ioseph, habuere
Christum vt exemplar patientiæ, fidei, & castita-
tis, ipsi tamen exemplati à Christo, fuere in exem-
plum aliis fidelibus, etiam in lege gratiæ patien-
tiæ, fidei, & castitatis, sed de his vide Apologiam
P. Fr. Francisci à sancta Maria, *propositione 5. p. 2.*
§.5.n. 36. Tandem probatur hæc veritas omnibus 121
illis authoritatibus sanctorum Patrum, in quibus
Elias appellatur Monachus, & Religiosus, siqui-
dem ratio monachi, & Religiosi stare non potest
sine vero monachatu cum tribus votis, vt latius
probauimus, *supra §.3.n...*

Vnde ad Argumentum *in fine §.6 adducti.* Re- 122
spondetur, temporibus legis scriptæ, imo & legis
gratiæ ante decreta Innocentij III. & Gregorij
X. non requiri ad essentiam status religiosi ali-
quam approbationem positiuam, sed sufficere ne-
gatiuam, quæ consistit in eo, quod Ecclesia talia
vota, vel donationem, & traditionem non irri-
taret, aut eis contradiceret, vt latè probat Basilius
de Leone *lib.7.de matrim.cap.11.* Bellarminus *tom.* 123
2.lib.2.de monachis cap.4. Medina *lib.4.de continent.*
cent.7.cap.38. Sanchez *lib.7.de matrim.d.25. n.10.*
Azor. *tom.1.lib.11.cap.23 q.1.* Tritemius *de laudi-*
bus Carmelitarum cap. 5. Carthagena *tom.3. homil.*
2.lib 17. Castro Palao *tit.16. d.1.p.1. n.7.* Atqui in
illa lege nec illa traditio irritabatur, nec illi sta-
tui, aut votis contrariabatur, vt patet; ergo hoc
sufficiebat, vt monachatus in illa quantum est ex
hac

hac parte haberet quidquid requiritur ad verum
statum religiosum.
124 Deinde dato quod requireretur etiam appro-
batio positiua, speculatiua, vel practica, hæc etiam
fuit in lege veteri. Et ratio est, quia in legè veteri
fuit potestas ad determinandas res fidei, vt tenent
communiter DD. quos larga manu refert. Fr. Fran-
ciscus à S. Maria *in Apologia Historiæ propheticæ
propositione 5. p. 1. §. 6. n. 29.* ergo etiam fuit pote-
stas ad approbandam vt bonam quandam Reli-
gionem, vnde Albertus Magnus *in 4. dist. 38. art.
13.* docet ab initio fuisse modis approbatis à Syna-
goga, vel Ecclesia vt institutum Recabitarum, &
125 Nazaræorum his verbis. *Ab initio fuere modi ap-
probati à Synagoga, vel Ecclesia; sicut modus iuris
Nazaræorum, qui votum vouebant perpetuum, &
Recabitarum, & huiusmodi illi modi erant loco regu-
la.* Sed huiusmodi Recabitæ, & Nazaræi, de qui-
bus loquitur Magnus Albertus erāt, eiusdem pro-
fessionis, ac filij prophetarum, vt infra dicemus;
ergo illorum modus viuendi approbatus fuit spe-
culatiuè ab illa Ecclesia.

Quod autem etiam daretur approbatio practi-
126 ca patet, quia in illa Ecclesia erat potestas spiri-
tualis condendi leges de rebus spiritualibus in or-
dine ad finem supernaturalem, vt cum communi
Doctorum probat Fr. Franciscus à S. Maria, *supra
§. 7. n. 37.* Ergo etiam fuit potestas ad approban-
dam practice aliquam religionem dando ei pote-
statem ad condendas leges, eligendi prælatos, ad-
mittendi ad professionem, in qua consistit appro-
batio practica Religionum. Confirmatur quia da-
to, & non concesso, quòd in illa lege talis potestas
approbatiua, tam speculatiua, quam practica non
daretur, in nostro casu negari non potest, quod sic
127 euidenter probo. Deus præcepit Eliæ, vt ordinem
suum Carmeliticum fundaret, vt patet ex illis ver-
bis, Recede hinc, & vade contra Orientem, & ab-
scondere in Torrente Carith, vt supra probaui-
mus, & clarius patet ex illo loco, Elisæum filium
Saphat vnges Prophetam pro te: ergo communi-
cauit Eliæ omne quod necessarium erat, vt reli-
gionem veram fundaret, nam secundum ius cano-
nicum, cui iurisdictio data est, ea quoque conces-
sa censentur sine quibus iurisdictio explicari non
potest, vt patet *ex cap. preterea de offic. & potest.
iudi. deleg. & ex l. 2. ff. de iurisdict. omni. iudic.* Ergo si
hæc approbatio erat necessaria, à Deo facta est
immediatè quod est magna Carmelitanæ Reli-
gionis prærogatiua, & excellentia. An autem ex
hoc sequatur hanc religionem esse de iure Diui-
no; latè diximus *in nostro Directorio Regularium
loco citato.*

128 Deinde quod in illa lege non solum fuerint
vota, sed etiam donatio, & traditio ex parte re-
ligiosi, quæ necessario requiruntur ad verum sta-
tum religiosum, vt ait D. Thomas *2. 2. q. 184. art 4.*
Patet, quia ad hanc traditionem acceptandam
129 non requiritur ex parte prælati potestas clauium,
vel iurisdictio, ex ea dimanans, sed sufficit pote-
stas dominatiua, & œconomica, quæ prouenit ex
130 traditione perpetua, quam religiosus sui ipsius
facit Religioni, & prælato illam acceptanti, in
quem transfert dominium sui ipsius, vt ait Basi-
131 lius Pontius *lib. 7. de matrimonio cap. 5. num. 25.*
Sed hæc omnia poterant esse, & de facto fuere
in lege veteri; ergo de facto ibi fuit verus status
monasticus, vnde concludit Basilius *loco citato;
Cur ergo Religiosus status constare possit prælato
existente mere laico, cui pleno iure subiecti monachi
sint, non est cur dicamus eam iurisdictionem deriuari
ex potestate clauium, vnde & in lege scripta, quod* 132
*multi concedunt, statum Religionis esse posse, nihil est
quod impediat.* Et hanc sententiam probabilem
iudicat Suarez, *tom. 3. de religion. lib. 2. cap. 15.
num. 10.*

§. VIII.

*Infertur ex hucusque dictis conclusio sta-
tus monastici cum tribus votis in lege
scripta ab Elia fundati.*

SVMMARIVM.

133 *Infertur in lege veteri fuisse verum monachatum cum tribus votis, & aliis ad illum necessariis.*
134 *Solum minus affecti Carmelitis id negare possunt.*
135 *Os insulsi Salinas Decreto sanctæ Inquisitionis Hispaniæ obtunditur.*
136 *Domini Inquisitores Hispaniæ iudicarunt in iudicio contradictorio in lege scripta fuisse votum castitatis perpetuæ.*
137 *Fuisse votum obedientiæ perpetuæ.*
138 *Fuisse votum paupertatis.*
139 *Fuisse verum monachatum religiosum.*
140 *Monachatus legis scriptæ non fuit cum ea solemnitate, perfectione, & potestate clauium, prout est in lege gratiæ.*
141 *In lege veteri fuit verus status religiosus cum tribus votis essentialibus.*
142 *Illius Author, & institutor fuit Parens noster Elias.*
143 *Proponitur quædam aduersariorum obiectio.*

SI ergo Amice lector, tot sancti Patres, si tot
grauissimi DD. fatentur in lege veteri fuisse
statum verè monasticum cum tribus votis essen- 133
tialibus obedientiæ, paupertatis & castitatis, cum
vera traditione, & acceptatione ex parte præla-
torum, cum sufficienti ad id potestate, & iurisdi-
ctione, cum vera approbatione ipsius status mo-
nastici in ea lege, quantum ea lex capax erat, quis
hanc sententiam improbabilem iudicabit, quis
eam non nimium probabilem confitebitur, nullus 134
equidem, nisi aliquis minus affectus Carmelitano
ordini, qualis fuit insulsus Pater ille Salinas, de
quo aliqua dixi *in nostro Directorio Regularium lo-
co citato.* Sed vt eius contra statum monachalem
Carmelitanum in lege scripta, & eius continua- 135
tionem, & hæreditariam successionem vsque ad
hæc tempora omnino obturetur, obiicio illi De-
cretum sanctæ Inquisitionis Hispaniæ editum
Matriti 9. Decembris anno Domini 1639. coram
Illustrissimo Episcopo Inquisitore generali, aliis-
que iudicibus in supremo illo Senatu fidei censo-
ribus subscribente Sebastiano de Huerta eiusdem
Tribunalis secretarij: In eo enim post magnam
grauissimorum Theologorum consultationem, &
re maturissime in iudicio cōtradictorio examina-
ta sequentes propositiones approbantur.

Prima. *Que en la lei scrita huuo voto de vir-
ginidad è Castidad perpetua.* 135

Secunda.

137 Secunda. *Que en la lei scrita huuo voto de obedientia perpetua.*

138 Terceira. *Que huuo voto de pobressa voluntaria.*

139 Quarta. *Que huuo en la lei scrita verdadeiro monachato religioso.*

Additur tamē in prædicto Decreto prædictas propositiones ita declarari debere, vt scilicet denote-
140 tur, non fuisse monachatum in lege scripta cum ea solemnitate, perfectione, & potestate clauium, provt in lege gratiæ, quod nos etiam dicimus, imo ad maiorem cautelam, & vt scrupulis quorundam, vtcumque morem geramus addimus, hunc veteris legis monachatum, illiusque vota talia solum fuisse, qualia illius legis imperfectio postulabat, & veluti ad formam Monachismi, seu votorum legis Euangelicæ.

Ex quibus omnibus de primo ad vltimum con-
141 cluditur, in illa lege fuisse verum statum religiosum, quoad substantiam, cum tribus votis essentialibus, & illius Authorem fuisse sanctissimum Patrem nostrum Eliam, & illius successorem Eli-
142 sæum, & alios filios prophetarum, vsque ad tempus Christi, & inde ad nostrum tempus, vt infra ostēdemus, per quod patet ad argumentū, ob quod hęc dicta sunt, solutio; Non enim Elias solum impropriè est patronus nostræ religionis, sed verus author illius, quia statum illius cum tribus votis essentialibus, & aliis ad verum monachatum necessariis instituit, vt *supra* diximus.

Obiicies tandem: Quamuis Elias fuerit pri-
143 mus prophetici Ordinis fundator cum vero monachatu, illius tamen institutum non permansit vsque ad Christi æuum: ergo Religio Carmelitana, quæ hodie est in Ecclesia, non ab Elia sumpsit exordium; patet consequentia, quia si ab illo sumeret exordium deberet continuari ab Elia vsque ad Christum, & à Christo vsque ad hæc tempora; sed hoc ostendi non potest, nec est verisimile; ergo: Antecedens vero probatur, quia ille ordo propheticus ab Elia institutus omnino extinctus est tempore quo Hierosolyma à Chaldæis obsidebatur, vt ait Baronius *tom. 1. annal. sub anno* 64.

§. IX.

Refertur continuatia & hereditaria successio Carmelitarum ab Elia vsque ad Christum.

SVMMARIVM.

144 *Proponitur quam difficile sit successionem Carmelitanæ Religionis ab Elia vsque ad Christum adducere ob temporum varietates.*

145 *Successio Carmelitanæ familiæ ab Elia vsque ad hæc tempora nunquam interrupta fuit.*

146 *Anno mundi 3124. Dedit Elias principium suæ Religioni in Monte Caribt.*

147 *Anno mundi 3117. vnxit Elias Elisæum in suum successorem.*

148 *Primi Eliæ discipuli erant ordinis Nazarei.*

149 *Vocabantur prophetæ, quia Deo psallebant.*

150 *Anno mundi 3139. Raptus est Elias in cœlum, & ei successit Elisæus in ordinis generalatu.*

151 *Anno mundi 3143. suscepit statum nostræ Religionis Ionadab filius Recab.*

152 *Anno mundi 3159. Recabitæ susceperunt institutum Elisæi.*

153 *Recabitæ obedientiam, & paupertatem, obseruabant, castitatem vero non omnes, benè tamen multi illorum.*

154 *Recabitæ ex consilio Elisæi obedientiam, paupertatem, & castitatem obseruarunt ex voto.*

155 *Recabitæ etiam appellabantur scribæ, id est, legis Doctores.*

156 *Ex his scribis multi apostatarunt ab Ordine prophetico tempore Christi.*

157 *Anno mundi 3204. die 14. Iunij mortuus est Elisæus.*

158 *Eodem anno ei successit in ordinis generalatu Ionadab filius Recab, vel vt alij dicunt Obed propheta.*

159 *Huic Generali reliquit Elisæus pallium Eliæ, quod adhuc hodie obseruatur in Arca Ouetensi in Hispaniis.*

160 *Anno mundi 32-9. Multa Collegia Carmelitarum periere in illa translatione Israelis ad Assyrios.*

161 *Collegium Carmeli speciali prouidentia intactum remansit.*

162 *Carmelitæ translati ad Assyrios ibi multa Collegia construxere.*

163 *Anno mundi 3194. Ingressus fuit Ionadab cum suis filiis prophetarum Ciuitatem Hierusalem fugientes à facie Chaldæorum obsidentes ciuitatem.*

164 *Hoc anno eis fecit Ieremias illam celebrem promissionem quod non deficeret vir de stirpe Ionadab stans in conspectu Dei.*

165 *Quomodo hæc promissio fuerit impleta vsque ad hæc tempora.*

166 *Anno mundi 3447. Translati sunt Carmelitæ cum populo à Chaldæis in Babylonem.*

167 *Aliqui demissi sunt in Hierusalem cum Ieremia.*

168 *Qui Carmelo habitabant immunes permanserunt ab hac translatione, nec eis aliquam iniuriam Chaldæi intulerunt.*

169 *Ex his Carmelitis qui translati sunt cum populo aliqui ad Hispaniam peruenerunt.*

170 *Malachias senior propheta peruenit ad Bracharam, & ibi mortuus & sepultus, postea veniente D. Iacobo Apostolo Bracharam eum à mortuis suscitauit, & constituit primum Bracharæ Episcopum mutato nomine Malachiæ in Petrum.*

171 *Toto tempore captiuitatis non defuere cultores Ordinis prophetici.*

172 *Tempore captiuitatis successit Daniel in generalatu ordinis Ionadab filio Recab, quo autem anno ignoratur.*

173 *Eodem tempore successit Aggæus propheta in generalatu Danieli.*

174 *Anno 3543. Aggæus propheta generalis ordinis in reductione populi in Hierusalem facta à Dario congregauit Carmelitas, qui cum populo dispersi erant, & relicto nomine Recabitarum, & prophetarum eis imposuit nomen Essenorum, vel Assydæorum.*

175 *Eodem Anno mundi 3543. successit Aggæo in*

generalatu ordinis Malachias propheta.

176 *Eſſeni obedientiam, caſtitatem, & paupertatem obſeruabant.*

177 *Eſſeni idem inſtitutum Eliæ profitebantur, ac Recabitæ.*

178 *Aliqui pſendo-Eſſeni fuerē hæretici, non tamen noſtri Eſſeni.*

179 *Eſſeni poſt mortem Aggai ſui generalis relicto nomine Eſſenorum vocati ſunt Aſſidei.*

180 *Anno mundi 3608. ſucceſſit in generalatu ordinis Aggæo Eſdras.*

181 *Hic reformauit Eſſenos iam nominatos, Aſſideos, & impoſuit eis nomen ſcribarum, quod iam antea habuerant.*

182 *Anno mundi 3887. ſucceſſit in generalatu ordinis Eſdræ, Iudas Machabæus.*

183 *Aſſidæi ſubditi Iudæ fugientes ſæuitiam Antiochi habitarunt in ſyluis, & aliqui in ea perſecutione martyrium paſſi ſunt, qui ibi enumerantur.*

184 *Anno mundi 3895. ſucceſſit in generalatu ordinis Iudæ Machabæo Ionathas frater eius.*

185 *Succeſſit in generalatu ordinis Ionathæ; Iudas non ille Machabæus, ſed alius, quo autem anno ignoratur.*

186 *Anno 3976. reuelata fuit incarnatio filij Dei noſtris Carmelitis.*

187 *Anno mundi 4037. concepta fuit Virgo Maria ſine labe peccati originalis.*

188 *Myſterium immaculatæ conceptionis reuelatum fuerat Eliæ in illa nubecula parua.*

189 *Beata Virgo in die quo in templo fuit præſentata fecit votum virginitatis.*

190 *Anno mundi 4051. deſponſata fuit B. Virgo Maria S. Patri noſtro Ioſepho.*

191 *Anno mundi 4052. Incarnatus fuit, & natus filius Dei in vtero B. Virginis Mariæ.*

192 *Eodem anno 24. Iunij natus fuit Ioannes Baptiſta.*

193 *Ioannes Baptiſta ſecutus eſt per omnia vitam Eliæ.*

194 *Ioannes Baptiſta ſucceſſit in generalatu ordinis Iudæ, quo autem anno ignoratur.*

195 *Chriſtus non ſuſcepit vitam Eſſenorum, vt aliqui voluere aſſerere.*

196 *Beata Virgo multoties Carmelum viſitabat, & cum Carmelitis loquebatur.*

197 *Anno mundi 4081. cœpit Ioannes Baptiſta iam factus ordinis generalis prædicare, & baptizare.*

198 *Eſſeni eius ſubditi ſuſceperunt ab eo baptiſmum.*

199 *Poſt mortem Chriſti cum plurimi Carmelitæ eſſent in cænaculo cum Apoſtolis ſuper eis deſcendit Spiritus ſanctus.*

200 *Promulgata lege Euangelica multi Carmelitæ illam ſuſceperunt.*

144 PRæcedens argumentum nos cogit, vt ſucceſ-
ſionem Carmelitanæ Religionis ab Elia vſ-
que ad Ioannem Baptiſtam, in lege gratiæ, & in-
de ad hæc tempora oſtendamus, quod quam diffi-
cillimum ſit ob temporis vetuſtatem, ob varias
temporum mutationes, nemo eſt qui non videat.
Verum Deo auxiliante quantum ſat eſt, hanc
nunquam interruptam ſucceſſionem per tot ſæ-
cula monſtrabo, ea breuitate, qua materia tam
prolixa capax eſt; Vnde ad argumentum in for-
145 ma, Reſpondeo negando antecedens. Ad proba-
tionem ex Baronio negatur etiam antecedens;
nam ſucceſſio Carmelitanæ familiæ ab Elia vſque
ad hæc tempora nonquam interrupta fuit, quod
ſic oſtendo diſcurrendo per ſingulos annos ab
Elia vſque ad hæc tempora, iuxta meliorum, &
magis probatorum Doctorum, tam ex noſtris,
quam ex extraneis ſententiam.

Anno igitur mundi 3124. & ante Chriſtum
929. Factum eſt verbum Domini Eliæ dicens; 146
Recede hinc, & vade contra Orientem, & ab-
ſcondete in Torrente Carith. Audito Elia verbo
Domini, ſtatim relictis omnibus, vt Apoſtoli fe-
cerunt, licet non cum tanta perfectione, receſſit
in Torrentem Carith. Illuc ſtatim aliqui viri de-
uoti, & pij ad Eliam acceſſerunt, & cum his in-
choauit Elias in Torrente Carith vitam monaſti-
cam cum tribus votis, ita Ioannes Ieroſolymita-
nus, *lib. de inſtit. monach cap.* 1. & præſertim 10.
Lezana *tomo* 5. *anno mundi* 3124. *num.* 2. Anno au-
tem mundi 3127. ante Chriſtum 926. iuſſit Deus
Eliæ, vt egrederetur de quadam ſpelunca mon-
tis Dei Oreb; quo iuſſu Dei fugerat metu Iezabel, 147
& quod pergeret in Damaſcum, & vngeret Eli-
ſæum in prophetam poſt ſe, quod & fecit Elias,
nam cum eum inueniſſet in agro arantem, miſit
pallium ſuum ſuper illum, prophetam poſt ſe
ipſum declarans, & ſucceſſorem in ſtatu mona-
chali, vt rectè Gaſpar Sanchez *in* 3. *Reg.* 19.
verſ. 19. Erat autem tunc cum Elia etiam Ionas
propheta filius viduæ Sareptanæ, quam Deus
precibus Eliæ à mortuis ſuſcitauit, vt tradit Lira
cap. 1. *in Ioan.* Hunc autem ad ordinem pro-
pheticum receperat Elias, vt ait Abulenſis, 3.
Reg. 17. *verſ.* 31. Erat etiam cum eo Michæas
filius Semblæ, Abulenſis 3. *Reg. cap.* 20. *q.* 6.
& 8. His adde Abdiam. Hi autem primi Eliæ
diſcipuli erant ordinis Nazaræi vt ait Gloſſa or-
dinaria 1. *Reg.* 19. *Iſti religioſi viri erant dicti Na-* 148
zaræi. Vocabantur tamen prophetæ, non quia
omnes prophetarent futura, ſed quia Deo pſal- 149
lebant muſicis inſtrumentis, ita Salianus, *ſub
anno mundi* 2962. *num.* 101. Gaſpar Sanchez
3. *Reg. cap.* 10. *num.* 32. Poſtea iſti diſcipuli Eliæ
inceperunt inde vocari filij prophetarum, hoc eſt,
prophetarum diſcipuli, vt tradit Vatablus 4. *Reg.*
2. Theodoretus ibidem.

Cum igitur Elias per 12. annos ſuam religio-
nem in monte Carmeli gubernaſſet raptus fuit
in cœlum, & gubernium illius tradidit Eliſæo an- 150
no 3139. mundi ante Chriſtum vero 914. vt
tradunt Abulenſis *quæſt.* 1. *in cap.* 2. *in* 4. *Reg.* &
alij. Eliſæo autem Filij prophetarum dederunt ſta-
tim obedientiam tanquam ſuo generali, vt ait
Abulenſis 4. *Reg.* 4. *quæſt.* 15. & 4. *Reg.* 2. *quæſt.* 31.
& patet ex iſto textu; Adorauerunt eum proni in
terram. Anno autem mundi 3143. Suſcitauit Eli- 151
ſæus filium Sunamitidis, quod miraculum videns
Ionadab filius Recab vir inſignis in Iſraël ſuſce-
pit ſtatum religioſum Eliſæi, ita Ioannes Ieroſo-
lymitanus *lib. relato cap.* 25. Fr. Franciſcus à ſan-
cta Maria, *in Hiſtoria prophetica lib.* 2. *cap.* 19. Hic
autem Recab fuit alio nomine vocatus Ioab
filius Ietro, vnde de eis dicitur *Paralipom.* 2. *v.* 55.
Hi ſunt Sinai, qui venerunt de calore Patris
Recab, Hi autem Sinai, ſeu Recabitæ anno mun-
di 3159. ſuſceperunt inſtitutum Eliſæi, quod Io- 152
nadab filius Recab, & illorum magiſter iam antea
acceperat, ita Lezana *anno mundi* 3154. Hic au-
tem Ionadab ſucceſſit Eliſæo in generalatu or-
dinis, *vt infra dicemus*, vt ait Boulducus *in lib.* 3.
de Eccleſia ante legem cap. decimo ſexto, vbi ait:

Elia,

Eliæ, & Elisæo successit in officio Ionadab, qui passim in Scriptura dicitur filius Recab.
Hi autem Recabitæ obedientiam,& pauperta-
153 tem strictissimam obseruabant, castitatem vero
non omnes, multi tamen inter eos eam obserua-
bant,vt ait S. Gregorius Nazianzenus in poëma-
te de vita sua, Valentia, 2.2. *d.*10.*q.* 4.*p.* 1. §. 1.
vbi ait: *Inter omnes controuersia constat Recabitas*
Diuino cultui se ipsos obdixisse, à coniugio abstine-
bant, exactam obedientiam suis superioribus præsta-
154 *bant.* Has autem obseruantias ex consilio Elisæi
voto obseruabant, vt patet ex Concilio Senonensi, vbi pro exemplo proponit monachis le-
gis gratiæ votum Recabitarum, & ait Lezana
anno mundi 3159. *n.* 5. Hi autem Recabitæ, etiam
appellabantur scribæ, hoc est legis Doctores,
erant enim præcipui legis interpretes, vt ait Ge-
155 nebrardus, *in Chronolog. lib.* 1. *sub anno mundi* 3272.
vbi loquens de Recabitis ait: *Vocantur Scribæ, si-*
ue Doctores. Multi autem istorum scribarum tem-
156 pore Christi adiuncti sunt Pharisæis, & eorum
prorsus mores ebiberunt apostatantes ab ordine
prophetico, quod non est mirum, cum hodie
etiam in multis religionibus,& Apostatas, & hæ-
reticos videamus.
Postquam ergo Elisæus per multos annos Re-
157 ligionem propheticam gubernauit mortuus est
anno mundi 3204. *die* 14. *Iunij.* Ante autem mor-
tem suam proposuit Carmelitis pro Generali eius
158 loco Ionadab filium Recab vt supra diximus. Alij
dicunt proposuisse Obed prophetam, ita Caietan.
in 2. *Paralipomen.* 28. Lezana *anno mundi* 3204.
159 *n.* 9. Huic generali reliquit Elisæus pallium Eliæ,
quod ei ceciderat quando raptus fuit Elias, quod
pallium conseruatum fuit à Carmelitis vsque ad
hæc tempora, nam vt ait Sebastianus Salmanti-
censis Episcopus in sua historia, huius Pallij pars
in Arca Ouetensi in Hispaniis opera S. Fulgentij
conseruata reseruatur, ita etiam ait Lezana, *supra*
num. 10. Pallium autem album fuisse constat ex
Ioanne Ierosolymitano *lib. relato cap.*40.
160 Cum igitur Religio prophetica plus in dies
augeretur, *anno mundi* 3279. *& ante Christum*
774. Accidit illa Israëlis translatio in Assyrios
facta à Rege Assyriorum, vt patet *ex* 1. *Paralipom.*
v. 26. In qua translatione multa Collegia Car-
melitarum periere, Speciali tamen prouidentia
161 remansit Collegium Carmeli, vt ait Ioannes Ie-
rosolymitanus, *cap.* 26. Imo ipsi Religiosi Car-
162 melitæ translati cum populo ad Assyrios ibi alia
Collegia construxerunt, suam religionem obser-
uantes, quibus non nocebant Assyrij, vt ait Au-
bertus Miræus *in tractatu de origin. Carmelitan.*
sub anno 3179. Florebat autem adhuc *anno mundi*
3294. Obed propheta, qui vel immediatè succes-
163 sit Elisæo, siue Ionadab, vt *supra* diximus. Hic
autem cum Nabuchodonosor Rex Babylonis ve-
nisset super Iudam, & Hierusalem ingressus fuit
cum aliis filiis prophetarum ciuitatem fugientes
à facie Chaldæorum, & cum ibi habitarent fecit
eis Ieremias illam promissionem insignem nomi-
164 ne Dei, scilicet; *Non deficiet vir de stirpe Ionadab*
fily Recab stans in conspectu meo cunctis diebus;
Quæ prophetia adimpleta est in continuatione,
165 & perpetuitate instituti Recabitarum per ipsos
Recabitas, Essenos, & alios monachos Carmeli-
tas legis gratiæ, qui ab ipsis emanarunt, vt suis
locis dicemus, ita Ioannes Hierosolymitanus *lib.*
relato cap. 17. Thomas Vualdensis, *in doctrinali*
fidei lib. 1. *art.* 1. *cap.* 6. Fr. Franciscus à S. Maria
in historia prophetica lib. 2. *cap.* 20. *n.* 11.
Anno igitur mundi 3447. & ante Christum
600. capta est Hierosolyma à Chaldæis, & om-
nes habitatores traduxerunt in Babylonem cum 166
Sedecia Rege suo. Nostri tamen Carmelitæ Re-
cabitæ aliqui dimissi sunt in Hierusalem cum Ie-
remia à Nabuzardan principe militiæ Chaldæorũ, 167
Hi videlicet, qui Hierosolymis habitabant; Alij
vero conuentus translati sunt cum populo in Ba-
bylonem, illi tamen qui Carmelum habitabant 168
illic permanserunt, nec eis Chaldæi aliquam iniu-
riam intulerunt, vt ait Ioannes Hierosolymitanus
dicto lib. cap. 26. & ad confusionẽ aliorum Iudæo-
rum, nam eis parcebant inimici, quia vero Deo
seruiebant. Ex his autem discipulis Eliæ, qui
translati sunt cum populo postea dispersi sunt 169
cum populo per totum orbem, vnde aliqui ex
his translati sunt in Hispaniam, vt ait Luitprandus
pagin. 49. *num.* 263. vbi ait: *Magna pars eorum*
qui ex Iudæa traiecerant in Hispaniam tempore Na-
buchodonosoris erat ex discipulis sanctorum Eliæ, &
Elisæi. Imo Diuus Athanasius provt refert Pru-
dentius de Sandoual *de antiquitate Tudensis Eccle-* 170
siæ in principio, ait hæc verba; *Ego noui S. Petrum*
primum Bracharensem Episcopum, quem antiquum
prophetam suscitauit S. Iacob Zebedæi filius magister
meus, hic venerat cum duodecim tribus missis à Na-
buchodonosor in Hispaniam à Hierosolymis Duce
Nabuzardan, vel Pyrrho Hispaniarum præfecto, di-
ctus est hic propheta Samuël iunior, vel Malachias
senior Vriæ prophetæ filius, qui factus Episcopus mul-
tos Iudæorum ad fidem conuertit dicẽs eo venisse cum
eorum maioribus, & prædicasse transmigratis, obiisse
vero viginti annos post aduentum eorum in Hispa-
nias. Hic vir Apostolicus, acceptis à Iacobo institu-
tionibus Apostolicis, &c. Quem casum mirabilem,
etiam refert Barbosa *de potestate Episcopi, tit.* 3.
cap. 8. *n.* 21. & alij.
Toto autem tempore captiuitatis non defue- 171
re ordinis prophetici cultores in Israël, vt con-
stat de Carmeli incolis, quos diximus ibi re-
mansisse; Sed etiam de aliis prophetis existen-
tibus in captiuitate, scilicet Daniel, qui in ge-
neralatu successit Ionadab filio Recab; Et erat 172
cum eo Aggæus, Zacharias, Malachias, Habacuc,
qui obiit anno mundi 3514. ante Christum 539.
Postquam autem populus multis annis fuit in
captiuitate, restitutus fuit à Dario Rege in Hie-
rusalem anno mundi 3543. ante Christum 519. 173
Et templum reædificatum fuit ad id instantibus
prophetis Aggæo, qui iam successerat in genera-
latu Danieli, cum Zacharia, qui erat de ordine
prophetico, qui etiam curarunt, vt ordo pro-
pheticus, qui multam ruinam passus fuerat ex-
citaretur, & promoueretur, vt fecerunt, non
tam prophetarum, & Recabitarum nomine, 174
vt prius, quam sub Essenorum, vel Assidæo-
rum, vt ait Scaliger relatus à Serario *in Mi-*
neruali lib. 5. *cap.* 10. Lezana *anno mundi* 3535.
num. 5. Hoc autem tempore successit in ge-
neralatu ordinis Malachias de quo *Esdræ* 3. vt 175
ait Vilalpandus *in apparatu vrbis, & templi lib.* 3.
cap. 1. Fauet Boulducus, *lib. de Ecclesia ante le-*
gem cap. 17.
Isti autem Esseni castitatis obseruantissimi
erant, vt ait Iosephus *lib.* 2. *de bello Iudaico c.*7. vbi 176
etiam ait ipsos paupertatẽ maximè colere, & obe-
dientiam, sic enim ait Iosephus *loco citato Veneratio*

quoque apud eos magna legislatoris erat. Et infra
Nihil sine praecep.o faciant curatores. Vnde isti Esse-
ni vtpote filij & successores Recabitarum cum
177 eiusdem instituti fuerint eodem pari titulo Reli-
giosorum illius legis potiri debent, vnde illorum
institutum Religionem appellant Philastrius de
hæresibus vbi ait: *Esseni sunt qui monachorum vi-
tam exercent* Cassaneus *in catalogo gloriæ mundi
p. 4. consid. 53.* vbi ait: *Esseni ferè in omnibus vitam
monasticam ducebant.* Isti autem Esseni idem in-
stitutum profitebantur Eliæ, ac Recabitæ, siqui-
dem ab eis ortum duxerunt, vt *supra* diximus.
Tum quia in Carmelo, & aliis locis, in quibus
antea Recabitæ habitabant successerunt, ita Ioan-
nes Ierosolymitanus *in dicto lib. cap.* 11. Tambu-
rinus *de iure Abbatum d. 2. q. 1.* & alij multi, quos
refert, & sequitur Lezana *anno mundi 3545. n. 41.*
178 Vnde idquod aliqui dicunt Essenos fuisse hære-
ticos, non de nostris Essenis intelligendum est;
sed de aliquibus pseudo Essenis, vel non de om-
nibus, sed de aliquibus, qui doctrinam Christi
amplecti renuerunt, vt benè Fr. Franciscus à S.
Maria *in sua Apologia ad historiam propheticam
p. 2. §. 11. n. 99.*
179 Perseuerauerunt igitur isti Esseni etiam post mor-
tem Aggæi, & Zachariæ, quos promotores ipso-
rum supra diximus, quibus successere Assidei, qui
ex illis Essenis erant, siquidem post plures annos
illorum commemoratur Scriptura 2. *Machabaeo-
rum 5. v. 42.* Tum congregata est ad eos Synago-
ga Assideorum, & 1. *Machabaeorum 7. v. 12.* Item
2. *Machabaeorum 1. v. 6.* Hos autem Essenos, siue
Assideos postea reformauit Esdras, qui successit
Malachiæ *anno mundi* 3608. & ante Christum
180 445. imponendo eis nomen scribatum, quod no-
men antea habuerant, vt *suprà* diximus. Ipse ta-
men Esdras fuit princeps, & veluti generalis reli-
181 gionis propheticæ, ita Serarius in *Trih. res. eo lib. 2.
c. 7.* & latius Lezana *anno mundi* 3608. Quod autem
huiusmodi Assidei, qui ab assiduitate orandi Assi-
dei dicti sunt, quos postea appellauit Esdras Scri-
bas fuerint ex ordine prophetico patet, quia erant
iidem cum Essenis, vt ait Genebrardus *lib. 2.
Chronolog. sub anno mundi* 3911. & alij multi
qoos refert, & sequitur Lezana *anno mundi* 3847.
num. 5.
182 Esdræ autem successit in generalatu Assideorum
anno mundi 3887. & ante Christum 166. Iudas
Machabæus, vt patet ex 2. *Machabaeorum 14. v. 6.*
vbi impius Alcimos ad Regem Demetrium ve-
niens dicebat. *Ipsi qui dicuntur Assidei Iudaeorum,
quibus praeest Iudas Machabaeus, bellanutriunt, & se-
ditiones mouent, nec patiuntur Regnum esse quietum.*
Quo loco cum prælatus Assideorum vocetur,
clare etiam ipsum Assideum fuisse denotatur. Vn-
de merito eum, & Assideos ordinis prophetici
cultores recensent Serarius *in cap. 7. lib. 1. Macha-
baeorum & cap. 14. lib. 2.* Et de illis intelligit illud
Apostoli *ad Hebrae 11.* Circuierunt in melotis,
in pellibus caprinis, egentes, angustiati, quibus di-
gnus non erat mundus, in solitudinibus errantes,
in montibus, & speluncis, & cauernis terræ. Quo-
183 rum ratio est quia hi subditi Iudæ fugientes sæui-
tiam Antiochi habitabant in syluis, & come-
debant veluti pecora, vt ait, Iosephus Gorioni-
des *lib. 3. cap. 3.* Vnde inter multos, qui in ea per-
secutione mortui sunt, vnus fuit Eleazarus vt pa-
tet *ex cap. 6. lib. 1. Machabaeorum.* Qui erat Esse-
nus & ex nostra familia Prophetica & vnus ex
principalioribus illius, vt ait Lezana *anno mun-
di 3887. num. 5.* Mortuus etiam fuit Bazias, qui
Essenus, siue Assideus erat, vt patet ex *Macha-
baeorum* 14. vbi ait textus, *Hic multis temporibus
continentiæ propositum tenuit in Iudaismo, corpus-
que, & animam tradere contentus pro perseueran-
tia, quibus verbis denotatur votum quod habebat ca-
stitatis.*
Anno autem mundi 3895. & ante Christum 184
158. mortuus est Iudas Machabæus. Ei successit in
generalatu ordinis prophetici Ionathas pater eius,
vt ait Genebrardus *lib. 2. Chronolog. sub Ionathæ
principatu,* Lezana *anno mundi 3895. n. 5.* Mortuo
autem Ionatha ei successit in generalatu ordinis
prophetici Iudas, qoi Hircani tempore viuebat, de
quo Iosephus *lib. 1. de bello Iudaico c. 5.* de quo etiã
Salian. *sub ann. 3930. n. 8.* vbi ait: *Eum esse ex secta 185
Essenum, & virum religione, & prophetiæ gratia ce-
lebrem, ideoque magna apud Iudaeos omnes Authori-
tatis, praesertim circa ea, quae ad Religionem, & Dei
cultum pertinerent.* Non erat autem hic Iudas Ma-
chabæus, sed alius Iudas, vt patet *ex 2. Machab. 1.*
& latè probat Lezana *anno mundi 3920. n. 7. &
3952. n. 2.* Anno autẽ mundi 3976. & ante Christũ 186
77. reuelata fuit incarnatio filij Dei nostris Car-
melitis in Carmelo habitantibus, vt testatur Petr.
Morales *in Matth. cap. 1. lib. 1. tract. 6.* & multi
alij Authores quos larga manu refert Lezana,
anno mundi 3976. n. 6. Vbi etiam refert quo-
modo id acciderit, quod nos breuitatis causa omit-
timus.
Rebus sic stantibus, & Essenis habitatoribus
Carmeli pace fruentibus toto tempore Imperij
Iulij Cæsaris, & Octauiani Augusti, qui anno mũ-
di 4011. ante Christum vero 42. suscepit clauum
Imperij Romani, & regnante in Iudæa Herode, 187
anno mundi 4037. & ante Christum 15. Imperij
vero Roman. 31. Augusti Cæsaris 26. & Herodis
regni 25. concepta fuit Virgo Maria sanctissima
sine labe peccati originalis, vt latè probat Leaana,
anno mundi 4037. n. 6. Hoc autem mysterium im-
maculatæ conceptionis antea Patri nostro Eliæ 188
reuelatum fuerat in Carmelo in illa nubecula par-
ua vt ait Ioannes Ierosolymitanus *dicto lib cap. 31.*
Ex quo tempore inter discipulos Eliæ hoc myste-
rium purissimæ conceptionis celebratum fuit. Vn-
de Petrus Oxella Iesuita *in informatione pro imma-
culata Virginis conceptione fundamento* 1. congratu-
latur nostræ Religioni Carmelitanæ, quod à duo-
bus millibus quingentis, & supra annis huius ve-
luti traditionis testimonium proferre possit, sed
de his vide latius Lezanam *anno mundi* 4037.
num. 8.
Hæc autem sanctissima Virgo tempore quo 189
fuit in templo præsentata, votum fecit virginita-
tis, quod Pontifici, & Essenis nostris indicauit,
vt notat cum aliis Lezana *anno mundi 4041. num.
2. & 3.* Imo aliqui dicunt sanctissimam Virgi-
nem sumpsisse institutum Essenum, & Elianum,
ita Carthagena 4. *tom. homil. homil. de Carmel.*
Muñosius *in propugnaculo Eliæ lib. 2. titul. 2. cap.
3. num.* 4. Quod tamen eatenus solum accipien-
dum videtur, quatenus eminentissima suæ vi-
tæ ratione quidquid in Esseno, & Eliano institu-
to probitatis, & perfectionis erat amplexata sit,
iuxta modum quo similiter de Christo dicemus
intelligẽdos eos, qui ipsum vitam Essenorũ æmu-
latum fuisse dixerunt, de quo inferius. Anno au- 190
tem mundi 4051. & ante Christum 2. desponsata
fuit

fuit B.Virgo Maria Ioseph. vt latè probat Lezana *ibi*, hoc tempore floruit in Carmelo S. Aggabus, vt ait Durlandus *in vita S. Annæ c.6.*

Anno autem mundi 4052. incarnatus fuit filius
Dei in vtero B.Virginis Mariæ & eodem anno
191 24. Iunij natus fuit Ioannes Baptista præcursor
Domini, qui venit in spiritu, & virtute Eliæ, nam
vt ait Abulensis 4.*Reg.1.quæst.*24. Secutus est per
omnia vitam Eliæ, ita vt à Iudæis putaretur esse
192 Eliam, vnde illius institutum accepit, & fuit verus
monachus Carmelita, & princeps monachorum
193 nostri ordinis in lege gratiæ vt infra dicemus, &
patet ex testimomo Bellarm.*lib.2.de monachis c.5.*
vbi ait: *Denique Ioannem Baptistam monachum, & Eremitarum principem fuisse subscribunt ferè omnes Patres.* Cum ergo tempore Ioannis nulli fuissent
194 monachi, vel eremitæ, quam Carmelitæ, dare euidenter sequitur Ioannem Baptistam fuisse in lege gratiæ primum illorum principem, & generalem, & relictis innumeris testimoniis, quos possem afferre, accipe vnum tantum Dominici Soti *in 4. sentent.quæst.1. art.1.* vbi ait: *Ante Christi aduentum Essenorum collegium in deserto Iudeæ more nostrorum anachoretarum sanctissimam degisse vitam, ab vxoribus prorsus & omni fæmineo conspectu semotissimam, quarum institutum secatus est Ioannes Baptista.* Vide alia multa pro probanda hac veritate apud Lezanam *anno mundi* 4052 *num.*31.

Addunt aliqui, etiam Christum Essenum vocari posse, quia vita ipsius Essenorum institutum sapiebat, ita multi quod refert Lezana *anno mundi*
4065. *num.*5. Verum cum communis sensus Ec-
195 clesiæ sit, Christum communem vitam cum aliis
hominibus fuisse secutum, vtpote omnium magistrum nullo modo est dicendum vitam Essenorum, iam à communi vita hominum separatam egisse, quamvis quidquid in Esseno instituto probitatis, & perfectionis erat, eminenter in vita Christi, etiam contineretur, vt diximus de Beato
Virgine. Hæc autem Sanctissima Virgo multoties
196 ad Montem Carmelum venierat, & cum Carmelitis sæpe sæpius conuersabatur, vt patet ex lectionibus Festi commemorationis solemnis eiusdem Beatissimæ Virginis de monte Carmelo, vbi dicitur. *Ipsius colloquiis, & familiaritate frui potuere.* Quæ lectiones approbatæ sunt à Congregatione Rituum. Tum quia ita docent Ioannes Hierosolymitanus *in dicto lib.cap.*21. vbi ait: *Dei genitrix à professoribus huius religionis multoties fuit visa.* Et Ioannes Grossus *in suo viridario clauf.*1. ait: *Ipsa virgo gloriosa mater, tanquam suos ipsos filios Prophetarum visitauit sæpius, vt fratres, & ipsi primi ad honorem gloriosæ Virginis Cappellam fabricarunt.* mitto alia testimonia, quæ affert Lezana *anno* 4065. *num.*7.

Anno autem mundi 4081. & Christi 27. cœpit
197 Ioannes Baptista iam factus ordinis Carmelitani
Generalis prædicare, & baptizare, & inter eos,
qui eius prædicatione baptismum susceperunt fuere
198 Esseni, vt patet *ex lectionibus officij B. Virginis*
de monte Carmeli, vbi dicitur: *Viri plurimi, qui vestigiis sanctorum Prophetarum Eliæ, & Elisæi institerant Ioannis Baptistæ præconio ad Christi aduentum*
199 *comparati fuerant.* Mortuo igitur Domino nostro
Iesu Christo, in die Pentecostes sequenti, multi Carmelitæ erant in cœnaculo cum Apostolis, super quos descendit Spiritus Sanctus, vt patet *ex Actor.1.v.5. Erant autem in Ierusalem habitantes Iudæi vir. religiosi ex omni natione quæ sub cælo est.* Vt latè probat Lezana *anno mundi* 4086. Hæc igitur fuit successio Carmelitarum ab Elia vsque ad finem legis veteris. Promulgata autem lege
Euangelica, multi Carmelitæ secuti sunt illam, vt 200
patet *ex officio Commemorationis solemnis B. Virginis lectione* 4. vbi dicitur: *Viri plurimi qui vestigiis sanctorum Patrum Eliæ & Elisæi institerunt verum veritate perspecta, atque probata, Euangelicam fidem confestim amplexi sunt.* Et latè probat Lezana *anno mundi* 4086. *& Christi* 34. Quomodo autem Carmeliticus ordo ex tunc processerit, & quæ fuerit illius continuatio iam explico.

§ X.

Refertur hæreditaria successio Religionis Carmelitanæ in lege gratiæ à Ioanne Baptista vsque ad S.Bertoldum.

SVMMARIVM.

201 *Anno Christi 64. successit Ioanni Baptistæ in generalatu ordinis Carmelitanæ S. Enoch ab Amatim.*
202 *Anno Christi* 110. *successit S.Enoch S.Ignatius martyr.*
203 *Anno Christi* 168. *successit S.Frontonius.*
204 *Anno Christi* 179. *successit S. Serapionus.*
205 *Anno Christi* 190. *successit S.Elanus martyr.*
206 *Anno Christi* 264. *successit S.Samonius.*
207 *Anno Christi* 272. *successit S.Dionysius.*
208 *Anno Christi* 276. *successit S.Speridion.*
209 *Anno Christi* 357. *successit S. Antonius Abbas.*
210 *Anno Christi* 380. *successit S.Euthicius.*
211 *Anno Christi* 386. *successit S.Cyrillus.*
212 *Anno Christi* 432. *successit Ioannes Hierosolymitanus.*
213 *Anno Christi* 455. *successit S.Carpasius.*
214 *Anno Christi* 520. *successit S.Sabas.*
215 *Anno Christi* 536. *successit S.Theotitus.*
216 *Anno Christi* 540. *successit S.Theodosius.*
217 *Anno Christi* 556. *successit S.Ioannes Sylentiarius.*
218 *Anno Christi* 557. *successit S.Quiriacus.*
219 *Anno Christi* 600. *successit S. Ioannes Calabita.*
220 *Anno Christi* 615. *successit S. Alypius.*
221 *Anno Christi* 655. *successit Sanctus Melito.*
222 *Anno Christi* 714. *successit Sanctus Theodorus.*
223 *Anno Christi* 780. *successit S.Nicetas.*
224 *Anno Christi* 854. *successit S.Petrus.*
225 *Anno Christi* 990. *successit S.Simon Armenus.*

EXplicata iam continuata successione Religionis prophetiæ in lege veteri superest, vt explicemus successionem, & continuationem in lege Euangelica. Primus igitur Generalis in lege gratiæ fuit S.Ioannes Baptista, etiam ante Christi mortem ita Paleonydorus *lib.2.cap.*1. vbi ait: *Tunc primum, & præcipuum Carmelitarum caput Ioannes apparuit Baptista.* Ita etiam Ioannes Hierosolymitanus, & alij, quos lata manu refert Cassanate in
Paradiso Carmelitici decoris anno Christi 1.*cap.*1. 201
Secundus generalis fuit S.Enoch ab Amatim anno

 Christi

Christi 64. ita ex Coria Casanate, *ætate 2. post Chri-*
205 *stum cap.* 12. Tertius generalis fuit S. Ignatius mar-
tyr, anno Christi 110. ita Casanate, *ætate 3. post*
Christum cap. 54. Quartus generalis fuit S. Fron-
203 tonius anno Christi 168. ita ex Coria Casanate,
204 *ætate 3. post Christum cap.* 57. Quintus generalis
fuit S. Serapionus anno Christi 179. ita ex Coria
205 Casanate, *ætate 3. post Christum cap.* 30. Sextus ge-
neralis fuit S. Elaous martyr anno Christi 190. ita
Casanate, *ætate 3. post Christum cap.* 31. Septimus
generalis fuit S. Samonius natione Græcus anno
206 Christi 264. ita Casanate, *ætate 4. post Christum*
cap. 38.

Octauus generalis fuit S. Dionysius natione Sy-
207 rus, anno Christi 272. ita ex Coria Casanate, *æta-*
te 4. post Christum cap. 39. Nonus generalis fuit
208 S. Spiridion anno Christi 276. ita Casanate, *ætate*
4. post Christum cap. 40. Decimus generalis fuit S.
Antonius Abbas magnus nuncupatus anno Chri-
209 sti 357. ita Casanate, *ætate 5. post Christum cap.* 77.
Vndecimus generalis fuit S. Euthicius Græcus an-
210 no Christi 380. ita Casanate, *ætate 5. post Christum*
cap. 105. Duodecimus generalis fuit S. Cyrillus na-
211 tione Græcus, anno Christi 386. ita Casanate,
ætate 5. post Christum cap. 115. Decimus tertius ge-
neralis fuit Ioannes Hierosolymitanus anno
212 Christi 432. ita Casanate, *ætate 6. post Christum*
cap. 1. Decimus quartus generalis fuit S. Carpasius
213 anno Christi 455. ita Casanate, *ætate 6. post Chri-*
stum cap. 15. Decimus quintus generalis fuit S. Sa-
214 bas anno Christi 520. ita Casanate, *ætate 7. post*
Christum cap. 13. Decimus sextus generalis fuit
215 S. Theotistus Græcus anno Christi 536. ita Casa-
nate, *ætate 7. post Christum cap.* 36.

Hic Casanate *ætate 13. post Christum cap.* 1. ait se non inuenire in authoribus sequentes Generales, & ideo suspicati per illud tempus gubernasse religionem Patriarchas Hierosolymitanos facultate ad id à summis Pontificibus, quod posse esse admittit Vasques 1.2. *quæst.* 6. *art.* 4. *d.* 165. & nullam habet difficultatem, cum id hodie in monialibus subiectis Episcopis videamus. Verum ego non contentus hac solutione, licet eam improbabilem non reputem, prætermittendo in nostris Authoribus continuationem huius successionis inue-
nio, quod Theotisto successit S. Theodosius in ge-
216 neralati anno Christi 540. qui vixit 140. annus
ita Coria *lib.* 9. *c.* 22. Teodosio vero successit S. Ioã-
217 nes Sylenciarius, anno Christi 556. ita Coria *ibi:*
218 Huic vero successit S. Quiriacus anno Christi 557.
ita Coria *eodem loco.* Huic successit S. Ioannes Ca-
219 lebita anno Christi 600. ita Coria *eodem loco.* Huic
220 successit S. Alypius anno Christi 615. ita Coria
ibidem. Huic successit S. Theodorus Studita anno
221 Christi 714. ita Lippomanus *tom.* 5. Antonius de
222 Iepe *tom.* 1. *historia S. Benedicti, anno* 826. Huic suc-
223 cessit S. Nicetas Græcus anno Christi 780. ita
S. Angelus *Catalog.* 85. Huic successit S. Petrus an-
224 no Christi 854. ita Coria Delucid. *lib.* 9. *cap.* 29.
Huic successit S. Simon Armenus anno Christi
225 990. ita Fr. Marcus à Guadalaxara in *Catalogo*
Sanctorum Carmelitarum.

§. XI.

Refertur hæreditaria successio Religionis Carmelitana in lege gratiæ à S. Bertoldo primo Generali Latinorum vsque ad hæc tempora.

SVMMARIVM.

226 *Anno 1096. Aimericus reduxit Eremitas Carmelitas ad vitam cœnobialem, extra tamen ciuitates,*

227 *Edificauit cœnobium in Carmelo, & illi posuit generalem S. Bertoledum, qui successit Simoni Armeno anno Christi 1121. & fuit primus generalis Latinorum.*

228 *Anno Christi 1166. successit S. Brocardus.*

229 *Anno Christi 1171. S. Brocardus petiit regulam à S. Alberto.*

230 *Anno Christi 1225. successit in generalatu ordinis S. Cyrillus Græcus.*

231 *Anno Christi 1229. successit S. Bertoldus.*

232 *Anno Christi 1237. successit S. Albanus.*

233 *Anno Christi 1250. successit S. Simon Stokio.*

234 *Anno Christi 1266. successit Nicolaus Gallicus.*

235 *Anno Christi 1272. successit Venerabilis Redulphus Tudescus.*

236 *Anno Christi 1275. successit Petrus de Emiliano.*

237 *Anno Christi 1297. successit Raymondus de Insulis.*

238 *Anno Christi 1307. successit Gerardus à Bononia.*

239 *Anno Christi 1317. successit Simon de Spiera.*

240 *Anno Christi 1318. successit Guidus de Terrena.*

241 *Anno Christi 1331. successit Ioannes de Merlo.*

242 *Anno Christi 1342. successit Petrus Raymondus.*

243 *Anno Christi 1356. successit Ioannes Balistarius.*

244 *Anno Christi 1375. successit Bernardus Olinarius.*

245 *Anno Christi 1381. successit Michael Angrianus.*

246 *Anno Christi 1387. successit Ioannes à Raide.*

247 *Anno Christi 1405. successit Mathaus à Bolonia.*

248 *Anno Christi 1412. successit Ioannes Grosius.*

249 *Anno Christi 1425. successit Bartholomæus Racolius.*

250 *Anno Christi 1430. successit Ioannes Faco.*

251 *Anno Christi 1451. successit B. Ioannes Soretus.*

252 *Anno Christi 1472. successit Chrystophorus Brixiensis.*

253 *Anno Christi 1482 successit Pontius Raymondus.*

254 *Anno Christi 1503. successit Petrus Terraza.*

255 *Anno Christi 1513. successit Baptista Mantuanus.*

256 *Anno Christi 1517. successit Bernardus Landucius.*

257 *Anno Christi 1524. successit Nicolaus Audithius.*

258 *Anno Christi 1564. successit Ioann. Bapt. Rosto.*

259 *His*

259 *Hic generalis anno Christi 1567. dedit facultatem S.M. nostræ Theresiæ erigendi conuentus monialium, & Religiosorum discalceatorum sub regula primitiua.*
260 *Anno Christi 1580. successit Ioannes Baptista Gasardus.*
261 *Anno Christi 1593. successit Ioannes Stephanus Chyzola.*
262 *Eodem anno in Capitulo generali Cremonæ facto sub eodem Generali separati sunt excalceati ab obseruantibus.*
263 *Anno Christi 1593 Electus fuit primus generalis discalceatorum Congregationis Hispaniæ Nicolaus à Iesu Maria.*
264 *Anno Christi 1594. successit Elias à S. Martino.*
265 *Anno Christi 1600. successit Franciscus à Matre Dei.*
266 *Anno Christi 1607. successit Ildephonsus à Iesu Maria.*
267 *Anno Christi 1613. successit Iosephus à Iesu Maria.*
268 *Anno Christi 1619. successit Ildephonsus à Iesu Maria secunda vice.*
269 *Anno Christi 1625. successit Ioannes à Spiritu Sancto.*
270 *Anno Christi 1631. successit Stephanus à S. Ioseph.*
271 *Anno Christi 1637. successit Ioannes à Spiritu Sancto secunda vice.*
272 *Anno Christi 1643. successit Ioannes Baptista.*
273 *Anno Christi 1649. successit Hieronymus à Conceptione.*
274 *Anno Christi 1655. successit Didacus à Præsentatione.*
275 *Anno Christi 1661. successit Gabriel à Matre Dei.*
276 *Anno Christi 1664. successit Stephanus à S. Ioseph.*
277 *Carmelitana Religio, quæ hodie viget est ipsamet, quam parens Elias in Carmelo instituit sine vlla interruptione.*
278 *Solum differt ab ea quam parens Elias instituit accidentaliter ob solemnitatem, quam ex Christi institutione habet.*
279 *In re nimis antiqua sufficiunt scriptorum testimonia ad probandum antiquitatem.*
280 *Probatur Carmelitana successio ex variis iuris regulis.*

FLorescente igitur toto hoc tempore Carmelitano ordine in Tebaida, Egypto, & Palestina, Carmelo, & aliis Eremis, anno Christi 1096. 226
Aimericus Patriarcha Antiochenus videns Carmelitanum ordinem in Eremis habitare, non tam commodum esse populis, ad cœnobialem vitam, extra tamen ciuitates, qua populo essent vtiliores reducere instituit & in Carmelo celebre cœnobium ædificauit, quo collegialiter in vnum intra claustra, & dormitoria communia, communem diu; noctuque vitam monasticam more Latinorum peragerent, & ei præposuit anno Christi 1121. S. Bertoldum, qui erat monachus Carmeli,
227 quem ipsi Carmelitæ more Latinorum generalem appellarunt, antea namque Abba nomine more Græcorum prælatus generalis appellabatur. Voluit tamen Aimericus hanc monachorum Ecclesiæ Latinæ consuetudinem nostrates habere quapropter vetustissima ordinis omnia monimenta S. Bertoldum primum priorem generalem ordinis inter Latinos annumerant; Ex quo facto aliqui voluere asserere, Aimericum fuisse institutorem nostræ Religionis, quod quidem falsum est: Aimericus enim nunquam dedit regulam Carmelitis, sed tantum collegialiter viuere instituit, ita cum multis Casanate, *ætate 13. post Christum cap. 5.* & alij scriptores nostri ordinis, & multi exteri, à quibus referendis breuitatis causa abstineo.

Secundus generalis Latinorum fuit S. Brocardus Hierosolymitanus anno Christi 1166. ita Casanate, *ætate 13. post Christum cap. 11.* Hic generalis 228
videns nouam sibi viuendi regulam necessariam esse, siquidem Ioannis Patriarchæ regula, iam pridem in ordine suscepta, non sufficere tunc iudicabat, cum anachoreticæ vitæ propositum, de quo ipsa ferebat iam esset absolutum, Albertum Patriarcham addit, vt sibi iuxta nouum vitæ propositum, nouam viuendi traderet normam, quod equidem fecit ipse Albertus Patriarcha Hierosolymitanus anno Christi 1171. eam reducens ex 229
illa regula Ioannis Hierosolymitani, & satis indicant priora verba regulæ Alberti. *Verum quia requiritis à nobis, vt iuxta propositum vestrum tradamus vobis vitæ formulam, quam tenere in posterum debeatis, &c.* Ceteros generales qui sequuntur cum de eis non sit dubium inter Authores suo ordine proponam, sicut illos proponit Casanate, *in suo paradiso Carmelitici decoris ad ann. Christi 1225. ætate 24 post Christum.*

Tertius igitur generalis inter Latinos fuit S. Cyrillus Grecus anno Chr. 1225. Quartus B. Bertoldus 230
anno Christi 1229. Quintus S. Albanus Britonus 231
anno Christi 1237. Sextus S. Symon Stokio anno 232
Christi 1250. Septimus Nicolaus Gallicus anno 233
Christi 1266. Octauus V. Redulphus Tudescus 234
anno Christi 1272. Nonus Petrus de Emiliano 235
anno Christi 1275. Decimus Raimundus de Insu- 236
lis anno Christi 1297. Vndecimus Gerardus à Bo- 237
nonia anno Christi 1307. Duodecimus Simon de 238
Spiera anno Christi 1317. Decimus tertius Gui- 239
dus de Terrena anno Christi 1318. Decimus quar- 240
tus Ioannes de Alerbo anno Christi 1321. Deci- 241
mus quintus Petrus Raymundus anno Christi
1342. Decimus sextus Ioannes Balistarius anno 242
Christi 1356. Decimus septimus Bernardus Olle- 243
rius anno Christi 1375. Decimus octauus Michaël 244
Angrianus anno Christi 1381. Decimus nonus 245
Ioannes à Raide anno Christi 1387. Vigesimus 246
Matthæus à Bolonia anno Christi 1405. Vigesi- 247
mus primus Ioannes Grossius anno Christi 1412. 248
Vigesimus secundus Bartholomæus Raccolius
anno Christi 1425. Vigesimus tertius Ioannes Fa- 249
co anno Christi 1430. Vigesimus quartus B. Ioan- 250
nes Soretus anno Christi 1451. Vigesimus quin- 251
tus Christophorus Brixiensis anno Christi 1472. 252
Vigesimus sextus Pontius Raymundus anno
Christi 1482. Vigesimus septimus Petrus Terræ- 253
za anno Christi 1503. Vigesimus octauus Bapti- 254
sta Mantuanus anno Christi 1513. Vigesimus no- 255
nus Bernardinus Landucius anno Christi 1517. 256
Trigesimus Nicolaus Audithius anno Christi
1524. Trigesimus primus Ioannes Baptista Rosso 257
anno Christi 1564. Hic generalis veniens Hispa- 258
niam, & visitans sanctissimam Matrem nostram Theresiam dedit ei facultatem erigendi conuentus monialium Carmelitarum excalceatarum Abulæ die 27. Aprilis anni 1567. & postea ei dedit 259
facultatem pro patribus Carmelitis discalceatis erigendis,

eiigendis in conuentu Valentiæ. Trigesimus se-
cundus fuit Ioan. Baptista Gaffardus anno Christi
260 1580. Trigesimus tertius fuit Ioannes Stephanus
261 Chyxola anno Christi 1593. qui solum post suam
electionem per duas horas vixit in generalatu.

Tempore huius generalis in Capitulo genera-
262 li Cremonæ ioito anno Christi 1593. communi
Patrum applausu Discalceatorum nostrorum feli-
cissima Congregario omnino se ab antiqua Car-
meli obseruantia congtegauit, annuente diplomate
Clem. VIII. & in duos nobilissimos, & fertilissimos
palmites multiplicata est, illa Carmeli arbor an-
tiqua nunquam tantorum temporum procellis la-
befactata, sed semper inconcussa manens quasi
arbor vitæ in medio Patadisi situata, quæ Eliæ
fonte irrigata taliter in dies pullulauit, vt & ter-
tium palmitem procreauerit fertilissimum, scili-
cet Congregationem nostrorum Carmelitarum
Discalceatotum Congregationis Italiæ, Verum
quia hi tres nobilissimi Palmites, hi tres huius ar-
boris rami, hæc tria Eliæ fontis flumina, iofini-
tos ferunt fructus odoris, nec ego in tam breui
fasciculo tot heroas, tot insignes viros possum
contexere, successionem generalium, tam Obser-
uantium, quam nostræ Congregatioois discalcea-
torum Italiæ suis relinquo Authoribus, qui illo-
rum memoriam in suis scriptis in Ecclesiæ viri-
dario proponent, ego vero solum nostræ congre-
gationis Hispaniæ Carmelitarum discalceatorum,
quæ prima fuit quæ arborem illam antiqnam Car-
meli nouo decore, nouis virgultis, pomis, & fru-
ctibus decorauit è qua postea congregario discal-
cearorum Italiæ pullulauit incompto calamo prio-
res generales enumerabo.

Primus igitur huius Carmelitanæ excalceatæ
familiæ Generalis post separationem factam anno
263 Christi 1593. fuit P. Fr Nicolaus à Ieso Maria co-
gnomine Doria, quem Clemens VIII. eodem an-
no suo diplomate ex motu proprio omnibus His-
paniæ Excalceatis generalem proposuit. Secundus
264 fuir Elias à S. Martino anno Christi 1594. Tertius
265 fuit Franciscus à Matre Dei anno Christi 1600.
266 Quartus fuit Ildephonsus à Iesu Maria anno
Christi 1607. Quintus fuit Iosephus à Iesu Maria
267 anno Christi 1613. Sextus fuir Alphonsus à Iesu
268 Maria, secunda vice, anno Christi 1619. Septi-
mus fuit Ioannes à Spiritu Sancto, anno Christi
269 1625. Octauus fuit Stephanus à S. Ioseph anno
270 Christi 1631. Nonus Ioannes à Spititu Sancto
271 secunda vice, anno Christi 1637. Decimus Ioan-
272 nes Baptista anno Christi 1643. Vndecimus Hie-
273 ronymus à Conceptione anno Christi 1649. Duo-
decimus Didacus à Præsentatione anno Christi
274 1655. Decimus tertius Gabriël à Matre Dei an-
275 no Christi 1661. Decimus quartus Stephanus à
276 S. Ioseph. anno Christi 1664. Qui hodie nostrum
excalceatum, Carmelum Hispanum singulari vi-
gilantia, & speciali sapientia, & charitate quasi
è cœlo elapsus dirigit, tuetur, & regit, cuius gu-
bernium, hæc nostra Lusitana familia nimium
exoptat; sed pro dolor! bella inter Iberos, & Lu-
sitanos hac nos felicitate penitus priuant, faxit
Deus, vt pace cuncta composita, prout vtraque
nobilissima natio summe exoptat, bella remouean-
tur, vt hæc nostra Lusitana prouincia suo capi-
ti, à quo abhinc viginti & septem annis est se-
parata authoritate Pontificia iterum annectatur,
quod si fuisset sub isto generali, magni facerent
nostri Lusitani Carmelitæ, audio enim illum ma-
xime diligere Lusitanos; est enim natione Na-
uarrus, vir literis, & virtute eximia præditus, sit
iao ab aliis huius insignis Patris virtutibus, & do-
tibus referendis, ne ipsius venustatem offendam,
& ne nostris Lusitanis fidelitatis Lusitanæ appa-
ream suspectus, quod absit.

Hæc igitur fuit Carmelitani ordinis nunquam
interrupta successio ab Elia vsque ad hoc nostrum
tempus. Exeat nunc nescio quis mendosus illa
P. Salinas, & dicat, quia Carmelitana Religio ab
Elia non sumpsit exordium. Quomodo potest fie-
ri, vt Religio Carmelitana ab Elia non processe-
sit, si tot sacri textus testimonia, si tot sancti Pa-
tres, si tot Pontifices, si tot Authores omnium
Religionum, & etiam suæ societatis id procla-
mant, si Ratio, & ipsamet continuata successio id
demonstrant? crede ergo, si non Sanctis Patribus,
vt soles, & Pontificibus, ad minus sacris textibus,
& authoribus tuæ ipsius societatis; ipsi enim sunt
præcipui patroni, qui hanc nostram veritatem
defendunt, vt hucvsque monstramus. Per quod
responsum manet argumento, ob quod hæc
adducta sunt, nam si ostensum manet ex tot gra-
uissimis Authoribus, & Patrum testimoniis, Or-
dinem Propheticum sine interruprione cootinua-
tum fuisse ab Elia vsque ad S. Ioann. Bapt. primum
legis gratiæ Carmelitatum Generalem. Et inde vs-
que ad S. Brocardum secundum generalem Latino-
rum, qui Alberti regulam recepit, Et inde vs-
que ad hæc tempora, vt ipsi etiam aduersarij fa-
tentur, quis poterit dubitare hanc eandem Reli-
gionem Carmelitarum, quæ hodie cum tam exi- 277
mio decore floret in Ecclesia Dei, esse ipsissimam
cum ea, quæ floruit in lege veteri ab Elia parente
sanctissimo vsque ad Ioannem Baptistam, & so-
lum ab ea differre accidentaliter, ob perfectiones,
quas illi Christus, & Apostoli addiderunt, vt su- 278
prà diximus.

Anne quia in tanta temporum varietate, de
aliquibus Præpositis generalibus dubitatur, An
qui proponuntur, vel alij loco ipsorum fuerint,
ideo Religio desiit esse, cum alias tantos, & tot
eximios asseclas in omnibus ætatibus ostendamus,
& Religionis continuationem in Carmelo, & in
omnibus locis, in quibus priora collegia ab Elia,
& Elisæo fuere primitùs in lege veteri fundata?
Absit. In re enim tam obscura, & antiquissima,
& de qua nulla extant vetusta monumenta, cum 279
Carmelus ipse, qui erat veluti commune Prom-
ptuarium sub Barbarorum manibus sæpius ve-
nerit, qui oratorium, & cuncta, quæ in eo erant
combussesunt, & fratres ibi assistentes intersece-
runt, non requiritur maior demonstratio, quam
ea, quæ per testimonia relatu nos adduximus,
præcipuè cum in tot rationibus non contemnen-
dis, & in ipsa possessione & præscriptione Re-
ligionis fundantur, quæ patent ex plutibus dog-
matibus iuris prudentum, quæ refert Bertachi-
nus *in Repertorio part. 4. verbo possessio.* præcipua
sunt hæc.

Primum est. Possessio præsumitur ex titulo præ-
cedenti. Secundum Possessio continuata probatur, 280
probatis extremitatibus temporis, quia medio
tempore præsumitur. Tertium Possessio præsumi-
tur continuata per eum, qui in præteritum posse-
dit, nisi contrarium probetur, scilicet quod alius
postea possederit. Quartum Possessio Authoris, &
successoris præsumitur continuata. Quintum Pos-
sessio præsumitur continuata tempore turbationis,
& litis

& litis contestationis, quando Author probat de antiquiori. Atqui hæc omnia in hac nostra causa concurrunt, vt hucvsque latè ex tot patrum Authoritatibus, & possessione ipsa & præscriptione probauimus, & statim ex communi & antiqua ordinis traditione monstrabimus, & nemo est qui non videat; ergo solum ille qui non viderit, probabilitatem huius nostræ sententiæ non introspiciet.

§. XII.

Probatur hæc successio hæreditaria Religionis Carmelitanæ cum vero statu monachali cum tribus votis obedientiæ, paupertatis, & castitatis ab Elia Parente nostro vsque ad hæc tempora per Religionis Carmelitanæ Traditionem.

SVMMARIVM.

281 *Continuata successio Ordinis Carmelitanæ cum vero monachatu ab Elia vsque hæc tempora probatur Religionis traditione.*
282 *Hæc traditio sine magno fundamento negari non potest.*
283 *Hæc traditio probatur plurimorum summorum Pontificum authoritate.*
284 *Probatur authoritate Clementis VIII.*
285 *Probatur authoritate multorum SS. Patrum Religionis.*
286 *Probatur authoritate Doctorum exterorum præcipuè Societatis Iesu.*
287 *Pater Salinas refellitur.*
288 *Os illius obruditur testimonio Academiæ Cantabrigensis in Anglia.*
289 *Dubitare an ordo Carmeli descenderit ab Elia est dubium puerile.*
290 *Propositio damnata in aliqua Academia catholica potest haberi suspecta de hæresi.*
291 *Traditiones particularium prouinciarum habent eximiam authoritatem.*
292 *Traditio Diuum Iacobũ venisse ad Hispaniam est vera, & ab Vrbano VIII. vt talis fuit recepta.*
293 *Nostra traditio est vera, & à Pontificibus recipitur.*
294 *Nostra traditio maximè fauet fidei contra hæreticos huius temporis.*
295 *Testimonium domesticorum admittitur in causis suorum religiosorum, & communitatum.*
296 *In canonizatione sanctorum alicuius religionis, Religiosi eiusdem Religionis assumuntur vt testes.*
297 *Argumentum contrarium contra hanc nostram traditionem possunt hæretici facere contra aliquas traditiones Ecclesiasticas in ordine ad plures articulos fidei.*
298 *Proponitur quoddam cuiusdam Anonymi argumentum contra hucvsque dicta.*

QVamvis quæ hucvsque diximus satis ostendunt hanc celebrem continuationem, & non interruptam successionem Religionis Carmelitanæ ab Elia Parente auctore, & fundatore cum vero statu monachali, cum tribus votis obedientiæ, paupertatis & castitatis; id tamen tandem confirmo ex constanti, & perpetua Ordinis traditione, qua semper quæ dicta hucvsque manent, fuere in illo recepta, quod solum argumentum, ad totum hoc consilium probandum sufficiebat, siquidem traditio in rebus quæ consistunt in facto, & vetustissimis, est irrefragabile argumentum. Probatur igitur nostra assertio.

Constans traditio est in tota religione Carme- 281
litana à temporibus immemoralibus, Eliam, &
Elisæum fundasse hanc Carmelitanam religionem, cum vero monachatu, cum tribus votis essentialibus obedientiæ, paupertatis, & castitatis, & sic ab Elia fundatam continuatam fuisse per filios Prophetarum, per Recabitas, Essenos, & Assideos vsque ad mortem Christi, & inde in lege gratiæ per ipsos Essenos, qui legem Euangelicam susceperunt, & per alios sanctos eremitas, qui vsque ad tempus Brocardi in Eremis habitarunt, & inde per ipsos Carmelitas, qui cœnobiticè in conuentibus vixerunt, vsque ad hæc tem- 282
pora; sed huiusmodi traditio, sine aliquo magno fundamento in contrarium negari non potest; ergo dicendum est Religionem Elianam ab Elia vsque ad hæc tempora prædicto modo continua successione perdurasse.

Major præterquàm quod sit certa, vt patet
ex testimoniis tantorum Patrum, & Doctorum 283
quæ hucvsque retulimus, probatur, non solum authoritate septem summorum Pontificum, qui de hac hæreditaria successione testificantur, quæ suprà retulimus, & ex concessione officiorum in toto Ordine Carmelitarum recitandorum pro prædictis Sanctis, tanquam de Fundatoribus, &
Patronis, sed etiam authoritate Clementis VIII. 284
in quadam Epistola, quam scripsit ad Regem potentissimum Persarum anno 1604. in recommendationem priorum Carmelitarum, qui ad conuersionem illius Regni abierunt, vbi ait Pontifex: *Habuerunt olim Religionis huius professores, sicut à Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris memoriæ proditum est, sui instituti Authores Sanctos Prophetas Eliam, & Elisæum, omnibus nationibus, & gentibus notos.*

Deinde probatur authoritate Ioannis Hiero-
solymitani *in lib. institutionis Monachorum per to-* 285
tum, qui vixit circa annum Domini 400. & authoritate Sancti Cyrilli Constantinopolitani Epistola ad Abbatem Ioachim, qui vixit per annos Domini 1200. Et authoritate Vvaldensis in suis sciptis contra Vviclefum hæreticum cuius doctrina fuit approbata à Sanctissimo Papa Martino V. cum decreto suo, & totius Congregationis Cardinalium in Bulla eiusdem sanctissimi quæ incipit, Placuit nobis, vt refert Coria de antiquitaté Ordinis Carmelitani *lib.1. cap.12.* versu Non par. Sed ne aliquis dicat huiusmodi Authores, etsi grauissimos esse proprios. Probatur authoritate
multorum etiam extraneorum; & primus sit Pa- 286
ter Suarius *tom.3. de relig. lib.2. cap.*10. vbi ait: *Est autem valde recepta traditio Religionem hanc à temporibus Prophetarum, & signatim ab Elia institutione suam ducere originem, & quasi hæreditariam successionem in monte Carmelo, à quo nomen etiam accepit, quam traditionem vt veram suscipimus.*

Et Gaspar Sanchez *lib.3.reg.cap.17.num.12.* ait: *Ab Elia opinor ortum habuerunt antiquum & nobi-*

lem, qui nostro æuo Carmelitæ dicuntur, viri Reli-
gionis gloria, & vitæ sanctitate conspicui, quod,vt
credam,facit non solum illius Ordinis,sed omnium pe-
nè gentium constans, & perpetua traditio, & quidem
si pro hac mea cogitatione nihil staret præter traditio-
nem, omni memoria superiorem, satis putaretur ha-
bere præsidij, quia communis, conspiransque consen-
sio nullo interrupta tempore eam habet authoritatem,
quam nulla, nisi magna fides infirmare possit. Quid
illustrius poterat hic grauissimus Author dicere?
Vbi ergo ista magna fides in contrarium, qua
hæc communis omnium gentium traditio infir-
287 metur? Erit ne fides pattis Salinas, qui hanc tra-
ditionem suis fallaciis; & mendaciis intendit in-
firmare, vt dixi in nostro Directorio Regularium
part.2.tract.3.d..n... Absit: illius enim fallaciæ,&
mendacia,clarissimo testimonio totius Academiæ
Cantabrigensis in Anglia eliduntur, & conterun-
tur.

Hæc enim Academia anno Domini 1374. vt
288 habetur in speculo ordinis fol.81. & testatur Le-
zana in Apparatu ad Annales *cap.6. num.8.* cum in
289 ea esset dissidium inter scholasticos (hoc enim
dubium puerorum est) An ordo Carmelitarum
descenderit ab Elia per hæreditariam successio-
nem, conuocatis per illius Cancellariam Acade-
miæ Doctoribus, in Iudicio contradictorio, in
claustro pleno, hoc decretum ededit: *Auditis al-*
legationibus, visisque priuilegiis, eorum regula, &
aliis huiusmodi monimentis, & antiquis scripturis,ac
deligenter rimatis, & discussis, de consilio discreto-
rum, & iurisperitorum dictæ Vniuersitatis nobis assi-
stentium decidimus, & declaramus prædictos Patres
dicti ordinis B.Mariæ de monte Carmelo, prout suffi-
cienter apparuit per præmissa exhibita, producta, &
allegata, Eliæ & Elisæi sanctorum Prophetarum fo-
re imitatores,& successores, &c.

Quod illustrius testimonium pro probanda
hac traditione afferri potest; Nam vt ex *cap.* ad
290 abolendum extra de hæreticis infert Valentia
tom.1.d.4.quæst.1.part.2. suspecta haberi potest de
hæresi ea propositio, quæ in aliqua Academia ca-
tholica condemnata fuerit. Atqui propositio, quæ
asserit Carmelitas non esse veros successores Eliæ,
damnata fuit ab hac illustri catholica Academia.
Videant ergo ipsius anthores, an in opinione Pa-
tris Valentiæ, & an ex *cap.* Abolendum extra de
hæreticis,dici possit suspecta de hæresi hæc sua
propositio: Ego enim non hæc dixi, vt vel le-
uem aliquam nostris aduersariis notam inurerem,
sed vt maiorẽ firmitatem assertionis nostræ iniiciã.

Dices,hanc traditionem esse particularem ipsius
Carmelitanæ Religionis, quæ cum ex ea commo-
dum,& interesse recipiat, scilicet gloriam anti-
quitatis, in hac parte non sunt credendi. Sed con-
tra, qui præterquam,quod hæc traditio non est so-
lum particularis Carmelitarum, sed omnium gen-
291 tium vt testatur Gaspar Sanch. *suprà* traditiones
particulares Prouinciarum habent eximiam au-
thoritatem, vt patet ex traditione, qua prouincia
Hispaniæ habet venisse ad eam D.Iacobum, quæ
traditio, licet à Baronio,& aliis contrarietur,tantæ
authoritatis est, vt Vrbanus VIII. iusserit, quod
in lectionibus eiusdem S.Iacobi non ponerentur
illa verba. *Mox Hispaniam venisse, Ecclesiarum il-*
292 *lius Prouinciæ traditio est, vt anteà ponebantur, sed*
quod absolute diceretur: Mox in Hispaniam profectus,
ibi aliquos ad fidem conuertit. Et Baronius *tom.1. an-*
nalium anno 54.n 54. vt certum asserit B.Bernabi-
tam venisse in Italiam, & prædicasse in Lithurgia
in ciuitate Mediolanensi,eo quod; vt ipse ait,fidæ
traditiones, eiusdemque Ecclesiæ monimenta fi-
dem certam, atque indubitatam faciunt; Atqui
huiusmodi traditiones sunt ipsarum Prouinciarum,
quæ interesse recipiunt gloriæ habendi tales pa-
tronos, & fundatores, si ergo ipsis habitatoribus
illarum prouinciarum tanta fides adhibetur, non
obstanti illorum interesse,si illorum testimonium, 293
& traditio ab Vrbano VIII. vera, & indubitata
habetur, & ab ipso Baronio, cur nostra traditio
ita non erit, cum habeat in suum fauorem tanto-
rum Pontificum approbationem,& authoritatem,
quæ resultat ex officiis approbatis à sacra rituum
Congregatione.

Nunquid hanc firmam traditionem labefacta-
bit aliquorum inuidorum contrariatio? Absit, vt
ait D.Hieronymus Epistola ad Lucinum Bethicũ 294
his verbis. *Sed ego illud breuiter admonendum puto,*
traditiones Ecclesiasticas præsertim.quæ fidei non offi-
ciunt ita obseruandas,vt à maioribus tradita sunt, nec
aliorum consuetudinem aliorum contrario more sub-
uerti. Sed hæc nostra traditio tantum abest, vt of-
ficiat fidei,quin potius maximè ei fauet contra hæ-
reticos huius temporis, qui sacrilege dicunt, sta-
tum religiosum nouum quid inuentum esse in Ec-
clesia Dei:ergo licet aliqui inferioris notæ Autho-
res contrarium autument, non ideo talis traditio,
vt falsa,sed vt probabilissima reputanda est.

Nec etiam obstat,si dicas testes de hac traditio-
ne testantes esse domesticos. Nam idem possumus
dicere de traditione prædicationis S. Iacobi in
Hispania, & S.Barnabæ Mediolani. Tum quia etiã
habemus testes extraneos,vt sunt Suar.& Sanch. 295
& testimonium vnius Academiæ Catholicæ. Tum
quia etiam testimonium domesticorum admittitur
in causis ipsorum collegiorum,& communitatũ,vt
habetur *cap.* insuper *cap.* cum nuntius de testibus,
& est commune inter DD. vt notat Conrado in
Praxi §.2. *de testibus n.55.* Quod de religiosis in
causis suorum conuentuum, & Religionis clarius
patet ex Glossa *in authentic.de monach.* §.*cogitandum*
& in l.idones,ff. de testibus, & tenent Decius super
cap. *citatum n.20.* Quod clarius patet ex *c.veniens*
2.de testibus,& c.Abbas cap. super prudentiam 14.q.
cap. & si Christus de iureiurando, & sic videmus,
quod in canonizationibus sanctorũ alicuius Reli- 296
gionis, religiosi ipsius religionis assumuntur vt te-
stes,vt resoluunt Auditores Rotæ in canonizatio-
ne S.Theresiæ matris nostræ *Relat.1. de miraculis*
in vita art.2. fol.8. & in canonizatione S.Francis-
cæ Romanæ *p.1.art.7.* si ergo Religiosi eiusdem
Ordinis ad canonizationem sanctorum, vt testes
idonei assumuntur, cur non assumuntur ad testifi-
candum de hac traditione? Tandem concludo, & 297
dico, quod idem possunt heretici dicere de traditio-
nibus Ecclesiasticis in ordine ad plura articula fi-
dei,cum testes huius traditionis sint ipsi catholici
Romani. Vt ergo eis non detur ausa tam sacri-
legæ propositionis,nullus catholicus hanc nostram
traditionem negare debet, eo quod ab ipsis Car-
melitis testificetur, per quod patet ad argumen-
tum,ob quod hæc adducta sunt.

Obiicies tamen: Dato quod Elias fuerit funda-
tor Religionis Carmelitanæ cum tribus votis, &
vero monachatu,& quod eadem religio hucusq;
ab Elia continua successione perseuerauerit, adhuc
Carmelitæ non possunt singulis mensibus prima 298
die,festo nouem lectionum non impedita,tanquã
de

de suo fundatore recitare: ergo omnia quæ bucvsque dicta sunt, ad hoc intentum corruunt. Antecedens patet, quia noo datur bulla, aut Pontificium priuilegium, ex quo constet Carmelitas posse de S.Elia recitare, imo quia Elias adhue viuus persistit; sed Ecclesia non solet cultu publico sanctos viuos celebrare; tum quia Elias in loco in quo est non audit eum deprecantes, nec scit quæ fiunt in mundo; ergo non potest officio canonico, & publico ab Ecclesia deprecari; patet consequentia, quia talis deprecatio esset ioanis, & vacua, cum ab ipso non possit exaudiri, Vnde & ipse Elias eludebat prophetis Baal, eo quod Baal, qui eos, nec audiebat, nec audire poterat exorabant, vt mitteret ignem super sacrificium dicens, clamate voce maiori, si ergo Elias, nec audit, nec exaudire potest eum deprecantes, ridiculum erit illum saltem cultu publico deprecari: ergo de Elia non potest officiom Dininom recitari: ergo multo minus poterit semel in mense de eo tanquam de fundatore à Carmelitis recitari.

§. XIII.

In quo attenditur Carmelitas posse recitare Diuinum officium de suo Patriarcha Elia non obstanti, quod adhuc sit viuus.

SVMMARIVM.

299 *Senes non sunt vocandi in iudicium, sine venia.*
300 *Aliqui Neoterici huius ætatis, nec ipsis sanctis canonizatis parcunt.*
301 *Facultas recitandi D.officium de S.Elia concessa ab Ecclesia Carmelitis immemorialis est.*
302 *Probatur Pontificum priuilegiis.*
303 *Probatur ex variis sacræ congregationis approtionibus.*
304 *Probatur authoritate plurium missalium antiquorum, in quibus missa de S.Elia reperitur.*
305 *Solus hæreticus potest dubitare de sanctitate magni patris Eliæ.*
306 *Quælibet religio iuxta rubricas potest recitare de suo Patrono, etsi non sit in Calendario.*
307 *Festum Eliæ in omnibus Calendariis reperitur.*
308 *Carmelitæ ex antiqua consuetudine possunt hodie de S.Elia recitare, etsi non daretur alius titulus.*
309 *Consuetudo antiqua habet vim legis, & priuilegij.*
310 *Sacra Congregatio vltimo declarauit Carmelitas posse de S.Elia recitare, & quæstioni in contrarium factæ perpetuum silentium imposuit.*
311 *Elias est confirmatus in gratia.*
312 *Et ab Spiritu sancto canonizatus.*
313 *Potest ab Ecclesia venerari, etsi sit viuus.*
314 *Aliquibus sanctis adhuc viuis aliquæ Ecclesiæ, & aræ dedicatæ sunt à fidelibus.*
315 *Probabile non esse de fide S.Ioannem Euangelistam non esse mortuum.*
316 *Ecclesia eum celebrat cultu publico, & cur.*
317 *Elias canonizatus est ab Ecclesiastico*
318 *Cognoscit per reuelationes orationes, quæ ei fiunt.*
319 *In Elia datur specialis ratio ad hoc vt viuus ab Ecclesia colatur, quæ non inuenitur in aliis sanctis.*
320 *Beati in cœlo quomodo cognoscant orationes ad eos factas.*
321 *Ad statum Eliæ pertinet orationes ad eum factas cognoscere.*
322 *Ecclesia certo supponit Eliam cognoscere preces ad eum factas.*
323 *Elias in loco in quo est habet curam de suis deuotis.*
324 *Elisæus inuocauit Auxilium Eliæ.*
325 *Synagoga tenuit Eliam posse inuocari.*
326 *Theologi, & SS. PP. supponunt Eliam inuocari & intercedere posse pro hominibus.*

Fr. Ant. à Spir. Sanct. Primatus Eliæ.

ARgumentum positum in fine §. præcedentis nos cogit osteodere titulos, quibus Carmelitana Religio abhinc tot anois festum S.Eliæ 299
cum officio eanonico, com octaua, & Missa celebrat. Nam licet senes in ius sine venia non de- 300
bęant voeari, iuxta l. Generaliter ff. de in ius voc. hoc ab aliquibus Neotericis huios ætatis non solet obseruari, qui non solum contra Carmelitanam Religionem non verentur opponi, sed & ipsom saoctissimum, & venerabilissimum senem Eliam, longæuum, annosom, probatum, quasi in ius voeant, quæ cum sit causa Paterna, de illa cura habenda est à nobis vsque ad vltimum spiritum, vt ait Chrysostom. *homil. 24. in Ioannem.*

Dico igitur antiquissimam, immemorialem, & 301
venerabilem, sæpiusque confirmatam esse facultatem ab Ecclesia factam Patribus Carmelitis recitaodi officinm S.Prophetæ Eliæ, per qood euanescit præcipuum argumentum huius Anonymi: sumitur autem ptima probatio huius veritatis à Bulla Gregorij XIII. quæ incipit vt Breuiarij, in qua Pontifex approbat omnia officia eontenta in Breuiario Carmelitano edito à Generali Ordinis Ioanne Baptista Gapbardo anno 1584. io quo breuiario continetur officium S.Eliæ tanqoam de patrono Religionis cum octaua, verba autem bullæ 302
sunt hæc. *Nos prædictum Breuiarium, sicut perfertur recognitum, & reformatu authoritate apostolica tenere præsentiũ approbamus.* Sed hoc modo omnia alia sãctorum officia approbantur ab Eeclesia in breuiario Romano, siquidẽ nullins sancti in particulari approbatur officium contentum in breuiario: ergo per hane approbationem officium S. Eliæ in tali breuiario contentum censetur approbatum.

Secunda approbatio sumitur ex bulla Sixti V. quæ incipit Eximium, quod in vobis aono 1589 die 27. Iunij, in qua Pontifex concedit nostris Excalceatis Carmelitatis, vt possint de sanctis ordinis Carmelitarum recitare. *Dummodo tam in missa, quam in recitandis horis canonicis diurnis, & nocturnis modum & formam descriptam in quinternio, seu libello per prædictos filios nostros Antonium sanctorum Ioannis, & Pauli Gartafam, & Vincentium S.Mariæ in via titulorum presbyteros Cardinales montis regalis nuncupatos de mandato nostro reuiso, correcto, & approbato inde obseruetis, & nihil penitus addatis, vel diminuatis:* Atqui in prædicto quinternio, seu libello, officium

S. Patris Eliæ, vt patroni reperitur, fol. 38. ergo prædictum officium à Sixto V. approbatum est; vtpotè de mandato ipsius reuisum, correctum, & approbatum, vt ipse in prædicta bulla restatur.

Tertia approbatio sumitur ex bulla Clementis VIII. quæ incipit. Romanus Pontifex sub datis Ferrariæ die 30. Iulij 1598. in qua concessit, & indulsit presbyteris, & monachis Græcis præsertim S. Basilij, vt vti possent breuiario quodam Græco, in quo officium S. Eliæ Prophetæ pag. 459. continetur; nam cum prædictum breuiarium à Clemente VIII. sit approbatum, etiam officium S. Eliæ in eo contentum censetur approbatũ. Quarto sub
303 Paulo V. anno 1609. sacra Rituum Congregatio pro nostris excalceatis approbauit officia propria sanctorũ ordinis Carmelitarum contenta in quodam Libello Romæ impresso de mandato ipsius sacræ Congregationis recognita, & subscripta à Cardinali Bellarmino.; cum ergo in eo libello contineatur officium S. Eliæ cum sua octaua, euidenter constat tale officium à sede Apostolica iam iterum probatum, recognitum, & reuisum: Quinto ad instantiam. P. Generalis Carmelitarum Gregorij Canalij Veneti, sacra Congregatio rituum iterum approbauit libellum sanctorum ordinis Carmelitarum anno 1628. vt constat ex ipsius sacræ Congregationis decreto subscripto à Cosma Cardinali de Torres, libello pag. 107. continetur idem officium S. Eliæ cum octaua pro die 20. Iulij; ergo ex his omnibus constat sæpe sæpius prædictum officium S. Eliæ fuisse ab Ecclesia approbatum, & confirmatum.

Confirmatur quia præter has sedis Apostolicæ approbationes, extant quoque antiquiora missalia,
304 in quibus missa de eodem S. Elia sæpius recepta conspicitur, & primum patet de antiquo missali Carmelitano, quod in Bibliotheca S. Mariæ Transpontinæ de Vrbe reseruatur impresso Venetiis tẽpore Iulij III. anno 1551. in quo prædicta missa de S. Elia reperitur. Aliud etiam datur antiquum ordinis missale, in quo eadem missa de S. Elia reperitur, vt testatur, Lezana *in Consiliis consil. 3. num. 22.* Datur etiam aliud antiquissimum missale in sacra Apostolica Bibliotheca Vaticana, in quo missa S. Eliæ reperitur, vt testatur Lezana ibi; quo autem tẽpore missale hoc descriptum fuerit, aut in prædicta Bibliotheca ad custodiam repositum, nec suspicari licet: certum tamen est, esse antiquissimum, & maximæ authoritatis; ergo cum in tot missalibus, & breuiariis antiquis de S. Elia officium, & missa reperiatur, credendum est hoc processisse ex aliqua antiqua concessione, & priuilegio sedis Apostolicæ, siue Ecclesiæ Græcæ Antistitum Catholicorum, vt moris antiquitus erat, quod Carmelitana Religio antiquitus habuit ce-
305 lebrandi festum S. Eliæ, supposita illius sanctitate, quam solus hæreticus negare potest, cum ex sacra Scriptura sæpissimè, Ecclesiæ traditione, Patrum, Theologorumque testimonio roborata, liquido cunctis constet.

Confirmatur 2. Quia quælibet Religio potest
306 iuxta rubricas breuiarij Romani recitare de suo patrono, etiam si prædictum festum in calendario non sit scriptum; Atqui festum S. Eliæ scriptum est in Calendario, & Martyrologio Romano 20. die Iulij, vbi sic habetur. *In monte Car-*
307 *melo S. Eliæ Prophetæ.* Quod etiam habetur in Martyrologio Molani, & in Monologio Græcorum, & in Calendario Ruthenorum, quo vtitur Russia, & Moscouia, vt latè probat Lezana *supra n.* 84. ergo cum aliàs sit Religionis patronus, de illo iuxta rubricas possunt Carmelitæ recitare. Confirmatur tandem ex antiqua ordinis traditione, & consuetudine fundata in vsu Ecclesiæ græcæ, iuxta quem vsum, qui antiquissimus erat, in illa Ecclesia, & cuius principij memoria non extabat, Gregorius XIII. & Sixtus V. approbarunt Breuiarium ordinis, in quo est officium S. Eliæ, vt patet ex verbis Bullæ Gregorij 308
XIII. *Vt Breuiarij, quo dilecti filij Fratres Ordinis Beatæ Mariæ Carmelitarum, iuxta Ierosolymitanæ Ecclesiæ consuetudinem, multis sæculis vtuntur, &c.* Atqui hæc antiqua ordinis consuetudo, quamuis alterius Ecclesiæ approbatio non extaret sufficiebat ad recitandum de S. Elia, siquidem vim præscriptionis quasi induit, quæ vt iurisconsultis perspicuum est, excludit omnem actionem contrariam præscriptam, & habet vim assensus superioris, & ipsa est titulus, vel ita efficax, ac si titulus esset, & habet vim priuilegij à principe concessi, præcipuè cum in facie Pontificis prædictum festum S. Eliæ Romæ quotan- 309
nis solemnissimè à nostratibus celebretur, & de hoc habet ipse Pontifex plenam notitiam, & tota Dei Ecclesia; ergo quamuis nullus alius titulus esset, quam hæc Ordinis antiqua consuetudo, id sufficiebat. Quapropter his, & aliis à Lezana notatis in illo Consulto 3. visis & reco- 310
gnitis à sacra Congregatione rituum, sancitum ab illa fuit, vt præfatum officium S. Eliæ à nostris quotannis more solito celebraretur, imposito perpetuo silentio his, & aliis zelatoribus, qui in illud impegerant, vt testatur Lezana *supra num.* 132. per quod manet solutum primum argumentum nostri Anonymi, & illi impositum perpetuum silentium.

Ad secundum autem in quo dicebat Eliam adhuc viuum persistere, & Ecclesiam non solere festiuitates de sanctis viuis celebrare, facilis est Responsio. Et relicta aliquorum DD. sententia asserente Eliæ animã beatitudine, visione scilicet, fruitioneque beata gaudere, quam refert Lezana *sup. n.* 44. *vsque ad* 99. vtpote quæstio ad rem præsentem non necessaria, & cum alias multi DD. & sacræ paginæ locutiones hominibus in hac vita degentibus Dei visionem negẽt, Christo excepto, qui speciali priuilegio simul viator, & comprehensor fuit, relicta igitur hac sententia, cuius iudicium censoribus fidei remittimus, Respõdeo, quod cum Elias [vt cõ- 311
munis sensus Ecclesiæ tenet, omnesque Theologi, & si non explicite, implicite tamen suffragantur] in altissimo sanctitatis gradu donoque perseuerantiæ, & confirmatione in gratia] prout specialiter tradunt Franc. Suar. *3. p. d. 55. sect. 1. tom. 2.* & Viegas in Apocalypsim *c. 11. sect. 4.* Camart. de gestis Eliæ *c. 3. sect. 17.* Sãch. *lib. 4. reg. c. 2. n. 33.* & ante eos Abulensis ibi *q. 15.*] constitutus sit, & à Spiritu sancto in sacra pagina sæpius ob signa, miracula, & portenta, prodigia, ab ipso patrata canonizatus, dubium non est, quod possit ab Eccle- 312
sia, non solum coli, venerari, & inuocari, sed medio quoque officio canonico eius intercessio apud Deũ pro nobis pie postulari; id enim indicant non solum, qui dicunt Eliam visione beata gaudere, sed etiam illi, qui Eliam terrestris paradisi colo- 313
num æstimant, siquidem in eo cœlesti quasi statu potiri profitentur, ac proinde quasi cœlestem hominem venerari posse hi sunt Abulensis *4. reg. quæst. 24.*

quæst. 24. Tertullianus de resurrectione carnis *c.* 58. Irenæus *lib.* 5. *cap.* 5. Dorothæus in *Synopsi.*

Nec obstat id quod argumentum ait Eliam ad-
314 huc viuere, & Ecclesiam non solere sanctos viuos cultu publico venerari. Nam contra hoc est, quod vt constat ex pluribus historiis Ecclesiasticis, hominibus sanctis adhuc in hac vita degentibus aliqua templa à fidelibus dedicata sunt, vt patet primo de Ecclesia dedicata in honorem S. Petri Apostoli viuentis Senonis, de qua meminit Lira *in psal.* 18. *& Matthæi* 24. Et de alia quam Martha, & Maria Magdalena apud Marsiliam extruxere in honorem B. Virginis Mariæ adhuc viuentis, vt notat Canisius *lib.* 5. *de Maria cap.* 23. & de illa celebri Ecclesia de Pilar à S. Iacobo Cæsaraugustæ in Hispaniis in honorem eiusdem B. Virginis adhuc viuentis ædificata, vt cuncti annales Hispani testantur; Deinde S. Marcum primum Alexandriæ Episcopum in eadem vrbe Ecclesiam nomine S. Petri adhuc viuentis fundasse testatur Gelasius Papa primus in Concilio Romano; quod & de aliis Ecclesiis fundatis in honorem B. Virginis testatur Lezana *suprà n.* 118. ergo falsò asserit argumentum, Ecclesiam non solere sanctos viuos cultu publico venerari, siquidem, & B. Virgini, & D. Petro adhuc viuentibus aræ, & templa dedicata sunt, si ergo id Petro, & B. Virgini factum est à fidelibus, cur etiam Eliæ fieri non poterit.

315 Confirmatur 1. Quia probabile est non esse de fide B. Ioannem Euágelistam esse mortuum, vt dicunt multi DD. quos refert Lezana *suprà n.* 116. Et tamen Ecclesia Dei ei offert sacrificia, & missas credens non esse ad id necessarium illum esse mortuum, & comprehensorem, sed sufficere quod
316 sit sanctus, & in gratia confirmatus, & in tali statu, quo fidelium præces, quæ ad Deum per eius intercessionem funduntur exaudire possit; ergo cum hæc omnia Eliæ competant, siquidem ille canonizatus est ab Spiritu sancto per Ecclesiasticum *cap.* 44. vbi de illo, & aliis ibi relatis ait,
317 Laudemus viros gloriosos; & parentes nostros,
318 &c. & testatur Bellarminos *tom.* 2. *lib.* 1. *cap.* 7. ergo cum aliàs Elias sit in statu, quo fideliũ preces exaudire possit, vt statim dicemus, euidenter sequitur, quod potest ab Ecclesia cultu publico, & officio canonico venerari.

Confirmatur 2. Quia dato, quod Ecclesia nullum alium sanctum adhuc viuẽtem vnquam cultu
319 publico veneratus esset, hoc non obstaret ad hoc, vt posset venerari Eliam cultu publico, & illum officio canonico implorare: Patet sequela, nam ad id Ecclesiam incitat Ecclesiasticus *cap.* 44. dicens laudemus viros gloriosos, quos enumerat, ad quorum laudes prouocat Ecclesiam, vnus est Elias adhuc viuus: ergo licet Ecclesia nullum vnquam viuẽtem cultu publico veneratus sit, hoc non procedit in Elia, ad cuius laudes Spiritus Sanctus specialiter nos prouocat. Cõfirmatur tandẽ. Quia in Elia datur alia ratio specialis, quæ non inuenitur in aliis sanctis viuis ad hoc vt ab Ecclesia cultu publico veneretur, non vero alij sancti. Ratio autem est, quia translatio illa Eliæ in Paradisum, illa à communi consortio separatio, vitæque incorruptio, eum facit quasi ciuiliter, moraliter, & politicè mortuum, quod hucvsque nunquã visum fuit in aliis sanctis viuis, vt optime notauit Abulensis 4 *reg.* 2. *quæst.* 24. & alij, quos congerit Lezana *supra num.* 136. ergo licet Ecclesia alios sanctos viuos nunquam cultu publico celebrauerit, hoc non procedit in Elia, ergo Elias potest ab Ecclesia cultu publico venerari.

Ad illud vero quod ait argumentum, Eliam non audire preces ad eum factas, ac per consequens ridiculum esse eum inuocare: Respondetur negando antecedens. Nam omnia, quæ ab eo postulantur ei fiunt præsentia per reuelationes, & illustrationes diuinas, vt ait Maluenda *lib.* 9. *de Antichristo cap.* 12. vbi sic ait: *Frui frequenter colloquiis Angelorum, diuinis imbui reuelationibus*, Idem ait Suarez 3. *part. d.* 55. *sect.* 1. *tom* 2. Tertio colligo maximis Dei consolationibus, diuinisque illustrationibus, ac frequentibus reuelationibus gaudere, de his saltem rebus, quæ eorum statui consentanea sunt; *Atqui nihil magis consentaneum Eliæ statui est, quam quod preces ad eum oblatas exaudiat medijs reuelationibus, & illustrationibus diuinis, quibus à Deo decoratur; ergo certum videtur tales orationes exaudire, & preces quæ ad ipsum funduntur cognoscere, ac proinde posse pro illis Deum exorare*, vt optime ait Sanch. *super lib.* 4. *reg. cap.* 2. *his verbis:* Satis ergo habent viri illi sanctissimi Enoch, & Elias, dum Angelicis fruuntur colloquiis, mirisque rerum illustrationibus, quod si illi humana curant, adhuc humanarum rerum statu edocentur, ab Angelis, *& statim loquens de Elia* ait qui licèt abstractus à suis, non tamen de illorum curam abjecit.

Confirmatur. Quia plures DD. circa *quæst.* 12. 320
1. *part.* S. Thomæ asserunt, preces, & orationes, quæ ad beatos in cœlo existentes à nobis viatoribus funduntur ab ipsis cognosci, non quidem ex visionis beatæ, vt dicitur, quasi id necessario talis visionis natura exigatur, cum posset bene sine illo consistere, sed vel per particulares reuelationes extra visionem factas, vel per eandem concomitanter visionem, itavt, quæ suapte natura ad Dei essentiam solum terminabatur, ex voluntate, & peculiari Dei concursu, ad tales orationes cognoscendas terminetur, eo quod talium precum, & orationum notitia ad statum beatorum perti-
neat; Atqui ad statum etiam S. Eliæ spectat preces, 321
quæ ad ipsum funduntur cognoscere; ergo dicendum est illas intelligere ex reuelationibus, quibus à Deo præfruitur; non enim apparet cuius alterius obiecti congruentius diuinæ reuelationes ipsi
fiant, nisi de illis, quæ ab ipso per orationes po- 322
stulantur. Confirmatur quia Ecclesia in officiis pro ipso à seipsam approbatis preces ad Eliam fundit, sed nunquam Ecclesia preces suas ad eum funderet, nisi eas noscere, & audire certo putaret: ergo Elias in statu in quo est exaudit orationes nostras. Major patet ex oratione festi S. Eliæ vbi sic ait Ecclesia. *Eodem interueniente ad cælestia subleuemur, & sanctorum tuorum consortio gaudeamus.*

Confirmatur. Quia Elias in loco in quo est, ha-
bet curam de suis amicis, & de eorum necessita- 323
tibus: ergo signum est, id per reuelationes Dei cognoscere. Antecedens patet ex *lib.* 2. *Paralipomenon c.* 1. vbi dicitur, quod ad Regem Ioram allatæ sunt literæ ab Elia Propheta missæ in quibus, vt Hebræi tradunt, quæ ipsi ventura erant explicabat; ergo Elias in statu in quo est habet notitiam, & curam illorum, quæ ad suum statum pertinet, vt optimè ex hoc loco colligit Barradas *tom.* 1. *lib.* 7. *c.* 11. Et Gaspar Sanch. *lib.* 4. *reg.* & Maluenda *suprà.* Confirmatur ex facto Elisæi 4. *reg.* 2.

314 cui cum cecidiſſet pallium Eliæ reuerſus ad Ior-
danem pallio Eliæ percuſſit aquas, quæ cum non
fuerint diuiſæ, dixit Eliſæus, vbi eſt Deus Eliæ
etiam nunc, ſeu vt Chaldæus habet, ſuſcipe peti-
tionem meam Domine Deus Eliæ, etiam ipſe, ſeu
vt quidam ex L X X. vertunt, vbi eſt Deus, &
Elias? vbi vt vides, ideo Deũ Eliæ compellit, eo
quod interceſſionẽ Eliæ apud Deum profuturã non
diffidebat, vt ait Carthuſianus ſuper hunc locum,
& S. Ambroſius *in pſal.* 37. Toſtatus. *quæſt.* 18.
ſuper hunc locum & Caietan ibi: ergo certo cre-
debat Eliſæus exaudiri ab Elia, nam ſi contrarium
exiſtimaſſet, ad quid illius auxilium poſtulaſſet.
Confirmatur quia id ſemper videtur tenuiſſe il-
lam Eccleſiam Hebræorum, quod non incongruè
probari poteſt ex illa falſa intelligentia, quàm de-
315 derunt illis verbis Chriſti Matthæi 27. Eli Eli
Lamaſabatani, quidam namque dixerunt, Eliam
vocat iſte, cæteri vero dicebant, ſine videamus
an veniat Elias liberans eum, ex quo facto ſatis
colligitur illam Eccleſiã ſemper reputaſſe Eliam
in ſtatu in quo eſt poſſe ab hominibus inuocari, &
illis in anguſtia poſitis ſuffragari poſſe, nam ſi id
non exiſtimaſſet, quomodo diceret, ſine videamus
an veniat Elias liberans eum? Quod ſi dicas, id
non à populo Iudaico, ſed à militibus Romanis
dictum fuiſſe, adhuc remanet eadem ſuſpicio, nam
ideo milites illa verba dixerunt, quia videbãt Iu-
dæos in ſuis neceſſitatibus Eliæ patrocinium in-
uocare, quod clarius patet ex illo loco Threnorum
4. Impleta eſt iniquitas tua filia Sion, non audet
vltra, vt tranſmigrare te faciat; ſic enim vertit
Chaldæus; Poſtea finire faciet iniquitatem tuam
ô Synagoga Sion, & redimeris per Chriſtum, &
Eliam ſacerdotem magnum; ergo tota illa Eccle-
ſia exiſtimabat, Eliam & habere curam illius, &
ab ea poſſe orari, & exaudiri. Confirmatur tan-
dem quia DD. & SS. Patres ſupponunt Eliam 316
poſſe intercedere pro illis, qui eum implorant, vt
patet ex iis quæ aſſerit Maluẽd. *lib. 9. de Antichri-
ſto cap.* 12. & ex Patribus D. Baſilius *homil.* 40. &
S. Gregorius *in cap. 7. Iob. cap.* 12. vbi ait: *qui fu-
rorem Dei placat, aliiſque interceſſionem*, idem di-
cunt Metaphraſtes in ſermone de Elia apud Su-
rium die 20. Iulij & alij, ergo prædicti Patres, &
Theologi ſupponunt Eliam cognitionem habere
eorum precum, quæ ad eum ab Eccleſia fiunt,
per quod manet ſolutum argumentum noſtri
Anonymi; nam Baal de quo irridebat Elias, nec
exaudiebat præces ad eum miſſas, nec eas exaudi-
re poterat, ſiquidem erat quoddam ſimulachrum
Idoli, quod nec aures habebat ad audiendum, nec
Dei prædictas illuſtrationes, vt patet. Elias vero
in ſtatu in quo eſt, licet non exaudiat immediatè
orationes ad eum fuſas, eas cognoſcit per Dei re-
uelationes; non ergo eſt ridiculum ad eum ora-
tiones etiam officio canonico fundere, ſed ſan-
ctiſſimum, vt ſemper Religio Carmelitana fecit,
tum innixa antiquæ ordinis conſuetudini, tum Ec-
cleſiæ conceſſionibus, in quo Eccleſia errare non
poteſt, & hæc ſufficiant de toto hoc Eliæ prima-
tu, ſiue principatu ad laudem omnipotentis Dei,
& B. Virginis Mariæ, S. Ioſephi, S. Matris noſtræ
Thereſiæ, quod ſi quid in hoc primatu dictum
ſit quod non ſit conforme doctrinæ S. Matris Ec-
cleſiæ, quaſi dictum non ſit, vnde omnia quæ di-
cta ſunt ſubiicio Cenſuræ S. Inquiſitionis, & S.
Matris Eccleſiæ, cuiuſuis correctioni vſque ad ſan-
guinis effuſionem, & ſpiritus exhalationem ſem-
per inſiſtam.

Laus Deo & B. Virgini de Monte Carmelo,

FINIS.

INDEX

INDEX RERVM NOTABILIVM,

quæ in hoc Primatu, siue Principatu Eliæ, continentur.

Littera N, numerum; P, paginam significat in Primatu.

Probatur

Ecclesia

Rerum notabilium.

Primi

T

Theologi.

Theresia.

Traditio.

V

Votum.

Index

FINIS.

